עלים לתרופה מנוקד

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז • מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ב • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ג • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ה • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ו • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ז • מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ט • מכתבים דשנת ה' אלפים תק"צ • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"א • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ב • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ג • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ד • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ה • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ו • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ז • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ח • מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ט • מכתבים דשנת ה' אלפים ת"ר • מכתבים דשנת ה' אלפים תר"א • מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ב • מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ג • מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ד • מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ה • מכתב ההסתלקות • מכתבי ר' יצחק • מכתבי רבי נחמן מטולטשין • מכתב מרבי נפתלי ז"ל לאחד מחבריו מתלמידי רבנו זצ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז

א

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ב

ב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ג

ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ה

יא
יב
יג

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ו

יד
טו
טז
יז
יח
יט

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ז

כ
כא

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ט

כב
כג
כד
כה
כו

מכתבים דשנת ה' אלפים תק"צ

כז
כח
כט

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"א

ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט

מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ב

נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט

פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ג

צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
קי
קיא
קיב
קיג
קטו

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ד

קטז
קיז
קיח

קיט
קכ
קכא
קכב
קכג
קכה
קכו
קכז
קכח
קכט
קל
קלא
קלב
קלג
קלד
קלה
קלו
קלז
קלח
קלט
קמ
קמא
קמב
קמג
קמד
קמה
קמו
קמז
קמח
קמט
קנ
קנא
קנב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ה

קנג
קנד
קנה
קנו
קנז
קנח
קנט

קס
קסא
קסב
קסג
קסד
קסה
קסו
קסז
קסח
קסט
קע
קעא
קעב
קעג
קעד
קעה
קעו
קעז
קעח
קעט
קפ
קפא
קפב
קפג
קפד
קפה
קפו
קפז
קפח
קפט
קצ
קצא
קצב
קצג
קצד
קצה
קצו
קצז
קצח
קצט
ר
רא

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ו

רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
רי
ריא
ריב
ריג
ריד
רטו
רטז
ריז
ריח
ריט
רכ
רכא
רכב
רכג
רכד
רכה
רכו
רכז
רכח
רכט

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ז

רל
רלא
רלב
רלג
רלד
רלה
רלו
רלז
רלח
רלט
רמ

רמא
רמב
רמג
רמד
רמה
רמו
רמז
רמח
רמט

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ח

רנ
רנא
רנב
רנג
רנד
רנה
רנה-ב
רנו
רנז
רנח
רנט
רס
רסא
רסב
רסג
רסד
רסה
רסה-ב
רסו
רסז
רסח

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ט

רסט
רע
רעא
רעב
רעג
רעד
רעו
רעז

רעח
רעט
רפ
רפא
רפב
רפג
רפד
רפה
רפו
רפז
רפח
רפט

מכתבים דשנת ה' אלפים ת״ר

רצ
רצא
רצב
רצג
רצד
רצה
רצו
רצז
רצח
רצט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
שי
שיא
שיב
שיג
שיד
שטו
שטז
שיז

שיח
שיט
שכ
שכא

מכתבים דשנת ה' אלפים תרי"א

שכב
שכג
שכד
שכה
שכו
שכז
שכח
שכט
של
שלא
שלב
שלג
שלד
שלה
שלו
שלז
שלח
שלט
שמ
שמא
שמב
שמג
שדמ
שמה
שמו
שמז
שמח
שמט
שנ
שנא
שנב
שנג
שנד
שנה
שנו
שנז

שנח
שנט
שס
שסא
שסב

מכתבים דשנת ה' אלפים תר״ב

שסג
שסד
שסה
שסו
שסז
שסח
שסט
שע
שעא
שעב
שעג
שעד
שעה
שעו
שעז
שעח
שעט
שפ
שפא
שפב
שפג
שפד
שפה
שפו
שפז
שפח
שפט
שצ
שצא
שצב
שצג
שצד
שצה

מכתבים דשנת ה' אלפים תר״ג

שצו
שצז
שצח
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
תי
תיא
תיב
תיג
תיד
תטו
תטז
תיז
תיח
תיט
תכ
תכא
תכב
תכג
תכד
תכה
תכו
תכז
תכח
תכט
תל
תלא
תלב
תלג
תלד
תלה
תלו
תלז

מכתבים דשנת ה' אלפים תר״ד

תלח
תלט
תמ
תמא
תמב
תמג
תמד
תמה
תמו
תמו-ב
תמז
תמח
תמט
תנ
תנא
תנב
תנג
תנד
תנה
תנו
תנז
תנח
תנט
תס
תסא
תסב
תסג
תסד
תסה
תסו
תסז
תסח
תסט
תע
תעא

מכתבים דשנת ה' אלפים תר״ה

תעב
תעג
תעד
תעה

תעו
תעז
תעח
השמטה

מכתב ההסתלקות

מכתבי ר' יצחק

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז

מכתבי רבי נחמן מטולטשין

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז

מכתב מרבי נפתלי ז"ל לאחד מחבריו מתלמידי רבנו זצ"ל

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקס״ז

א

זֶה הָאִגֶּרֶת כָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל מֵאוֹסְטְרְהָא לִכְלַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, כִּי הָיָה לוֹ אָז מֵחוּשׁ וְחוֹלַאַת גָּדוֹל, וּבִקֵּשׁ מְאֹד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, וְאַחַר כָּךְ שָׁב לְאֵיתָנוֹ. וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שֶׁהֵם פָּעֲלוּ בִּתְפִלָּתָם שֶׁשָּׁב לְאֵיתָנוֹ מֵהַחוֹלַאַת הַנַּ״ל
(נמצא אצל ר׳ סענדר טראוויצער מצפת והועתק ע״י ר׳ שמואל הורוויץ זצ״ל)
צוּ מַיְינָע גוּטָע פְרֵיְינְד. מַיְינָע לִיבָּע פְרֵיְינְד [אֶל יְדִידַי הַטּוֹבִים וְהָאֲהוּבִים] הַשֻּׁתָּפִים הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים.
אִיךְ בֶּעט אַיְיךְ זֵייעֶר זֵייעֶר אַז אִיר זָאלְט גֶּעבִּין לְזוּגְתִּי מֵאָה אֲדֻמִּים. וָוארִים אִיךְ בְּדַאֲרְף פִּיל הָאבִּין אוֹיף הוֹצָאוֹת, דִּי הוֹצָאוֹת זֶענֶין בְּכַאן זֵייעֶר גְּרוֹיס, [אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד מְאֹד שֶׁתִּתְּנוּ לְזוּגְתִּי מֵאָה אֲדוּמִים, בְּגָלָל שֶׁאֲנִי צָרִיךְ הַרְבֵּה עַל הוֹצָאוֹת, וְהַהוֹצָאוֹת כַּאן מְאֹד גְּדוֹלִים] כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לָכֶם מוֹסֵר כְּתָב זֶה, נִיט טָאפִּיל דַּוְקָא, פִּיר מָאל אַזוֹי פִּיל, אִיךְ הָאבּ נִיט [לֹא כָּפוּל דַּוְקָא אֶלָּא אַרְבַּע פְּעָמִים כָּכָה וְאֵין לִי] אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת.
בֶּעט אִיךְ אַיְיךְ זֵייעֶר [אֲבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד], רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עִם רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן הֶעניָע, צוּ שִׁיקְען מִיר [לִשְׁלֹחַ אֵלַי] מָעוֹת כַּנַּ״ל.
אִם יִרְצֶה ה׳ אַז אִיךְ וֶועל אַהֵיים קוּמֶען וֶועל אִיךְ מִיר אָפְּרֶעכִינֶין וויא אִיר וֶועט וֶועלִין [כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֶתְחַשֵּׁב הַחֶשְׁבּוֹן כְּפִי שֶׁתִּרְצוּ], הֵכְפֵּל וְהֵשְׁלֵשׁ הַדָּבָר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן אַחֵר רַק לִשְׁלֹחַ מֵאָה אֲדוּמִים.
גַּם לְזָרֵז אֶת זוּגְתִּי אַז זִי זָאל פָּארִין [שֶׁתִּסַּע] תֵּכֶף וּמִיָּד.
גַּם לְהוֹדִיעַ לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן מִנֶּעמִרוֹב וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַז זֵייא זָאלִין פַּאר מִיר גָּאט בֶּעטִין אַז עֶר זָאל מִיר שִׁיקְען אַיְין רְפוּאָה שְׁלֵמָה, מַיִין חוֹלַאַת וֶועל אִיךְ אַייךְ נִיט שְׁרַיְיבְּען כִּי הֵיכִי דְּלָא לִתְרַע מַזָּלֵהּ (נְדָרִים מ.). רַק אִיר זָאלְט מִתְפַּלֵּל זַיִין פַּאר מִיר [שֶׁיְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה׳ שֶׁיִּשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. אֶת הַמַּחֲלָה אֲנִי לֹא אֶכְתֹּב לָכֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא לִתְרַע מַזָּלֵיהּ רַק שֶׁתִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי] בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.
אוּן נִישְׁט צוּ פַארְגֶעסְן דִּי טוֹבוֹת וָואס אִיךְ הָאבּ אַייךְ אִיטְלִיכֶען גִּיטָאהן בִּיז אַהֲער [וְלֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתִי לְכָל אֶחָד עַד עַכְשָׁיו].
אוּן אֶפְשָׁר אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט מִיר גֶּעבִּין=(רְפוּאָה), קָאנְט אִיר נָאךְ

מְקַבֵּל זַיין טוֹבוֹת פּוּן מִיר [וְאוּלַי כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לִי (רְפוּאָה) תּוּכְלוּ עוֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹת מִמֶּנִּי].
אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי, אִיךְ בֶּעט זֵייעֶר צוּ בֶּעטִין בְּעַד נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה, בְּכַוָּנַת הַלֵּב צוּ בֶּעטִין, דֶּערְמַאנְט אַייךְ אִיטְלִיכֶּער וּוי אַזּוֹי אִיךְ הָאב אַייךְ גֶּעפּוּנֶען אַז אִיךְ בִּין גִּיקוּמֶען קַיין בְּרֶסְלֶב, אוּן וּויפִיל כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת אִיךְ הָאב אוֹיסְגִיבְּרַאכְט אַרוּם אַייךְ. אִיז דֶּער יֹשֶׁר אַז אִיר זָאלְט הַיינְט פַּאר מִיר אוֹיךְ בֶּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל מִיךְ הֵיילִין [אַבַּקֵּשׁ מְאד לְבַקֵּשׁ עֲבוּר נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה לְבַקֵּשׁ בְּכַוָּנַת הַלֵּב, תִּזְכְּרוּ לָכֶם כָּל אֶחָד אֵיךְ מָצָאתִי אֶתְכֶם כְּשֶׁבָּאתִי לִבְרֶסְלֶב וְכַמָּה כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת הִשְׁקַעְתִּי אוֹדוֹתֵיכֶם, וּמִן הַיּוֹשֶׁר הוּא שֶׁעַכְשָׁיו תְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ יְרַפְּאֵנִי] בְּהַרְאוֹת ה' לִי נֹעַם זִיוּוֹ.
גַּם מְזָרֵז צוּ זַיין אֶת זוּגָתִי זִיא זָאל פָּארִין, וָוארִין אֵשֶׁת נְעוּרִים אִיז נִישְׁט צוּ קְרִיגִין, וּבִפְרָט עֶס אִיז בְּלוֹיז גְּרוֹיסָע הוֹצָאוֹת [גַּם לְזָרֵז אֶת זוּגָתִי שֶׁתִּסַּע, שְׁכֵן אֵשֶׁת נְעוּרִים אֵין לְמִצְא, וּבִפְרָט שֶׁזֶּה רַק הוֹצָאוֹת גְּדוֹלוֹת].
גַּם אִיךְ בֶּעט אַייךְ אַז עֶס זָאל קַיינֶער פּוּן אַייךְ נִיט דֶּערְוָועגִין צוּ קוּמֶין, אִיךְ וֶועל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב קוּמֶין צוּ פָּארִין [גַּם בַּקָּשָׁתִי מִכֶּם שֶׁאַף אֶחָד מִכֶּם אַל יָעֵז לָבוֹא, אַנִי אִם יִרְצֶה ה' בְּקָרוֹב אֶסַּע וְאָבוֹא].
הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יָתִיב בְּתַוָּנָא דְּלִבָּאי
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ
צוּ גְּרִיסֶען [לִפְרוֹס שָׁלוֹם] לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה.
הֵכְפֵּל הַדָּבָר מְזָרֵז צוּ זַיין אֶת זוּגָתִי זִיא זָאל פָּארִין גִיךְ, אוּן נִיט צוּ זָאגִין פַּאר אִיר אוּן נִיט פַּאר דִּי קִינְדֶער פּוּן דֶּעם [לְזָרֵז אֶת זוּגָתִי שֶׁתִּסַּע מַהֵר, וְלֹא לֹאמַר לָהּ וְלֹא לַיְלָדִים מִזֶּה].
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה הַנַּ״ל

ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' [וי אייר] פָּרָשַׁת אֱמֹר (תקס״ז זָאסְלַב).
לְיַד אֲהוּבַי חֲתָנַי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹשָׁע נָרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ הִיא בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחֲכָמָנִית מָרַת אָדִיל שֶׁתִּחְיֶה אָמֵן.
הִגִּיעַנִי כְּבוֹד מִכְתַּבְכֶם בְּיוֹם א' פָּרָשַׁת אֱמֹר, גַּם הַמַּאֲה רוּבָּל הִגִּיעַ לְיָדִי, וּמְהוֹדַּעְנָא שֶׁעַכְשָׁו אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בְּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ זַאסְלַב וַחֲמוֹתְךָ יֵשׁ לָהּ שִׁנּוּי גְּדוֹלָה, גַּם מְהוֹדַּעְנָא שֶׁלֹּא אָבוֹא לְמַחֲנֵיכֶם קֹדֶשׁ עַל שָׁבוּעוֹת, כִּי פֹּה אֵשֵׁב בְּקְהִלַּה־קְדוֹשָׁה זַאסְלַב, וְתוּ לֹא מִידֵי, רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. מִנְּאִי חוֹתֶנְךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ
וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁאֵין אֲנִי עוֹסֵק בִּרְפוּאוֹת כִּי ה' עָזַר לִי וְלֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מִמֶּנִּי.
נַחְמָן הַנַּ״ל
לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בְּהָרַב עִם שְׁכֵנָם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל עִם שֶׁתָּפִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בֶּן הֶעְנֶיָא, וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי לְהוֹדִיעַ לוֹ אִם יַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁיו וְאֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לְּהָשִׁיב.
נַחְמָן הַנַּ״ל
לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.
נַחְמָן הַנַּ״ל
וּכְשֶׁתִּשְׁלְחוּ לִי אִגֶּרֶת, תִּשְׁלְחוּ לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה זַאסְלַב לְבֵית הָרַב דְּחַיָּטִים כָּרְשׁוּם בָּרְשִׁימָה הַמֻּנַּח בָּאִגֶּרֶת.
זוּגָתִי מָרַת סָאסְיָא גַּם בִּתִּי מָרַת מִרְיָם תִּחְיֶה פּוֹרְסִים בְּשָׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, בַּקָּשָׁתִי מֵאֲהוּבִי חֲתָנִי שֶׁתִּלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר גְּמָרָא וּפוֹסֵק, שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם מִטָּפֵל עִקָּר רַק אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא וְכוּ' כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.
נַחְמָן הַנַּ״ל
יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם כְּלָם.

ג

הַעְתָּקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאִגֶּרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְאָחִיו הָרַב מוה״ה יְחִיאֵל זַ״ל לִקְרִימֶנְטְשַׁאק. שֶׁהָיָה שָׁם מַחֲלֹקֶת עָלָיו מִמִּתְנַגְּדִים רְשָׁעִים וְצָעֲרוּ אוֹתוֹ מְאֹד. כַּמּוּבָן מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ בְּאִגֶּרֶת זֶה.
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי [י״ז אייר].
לַאֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וּמֻפְלָג חָכָם הַשָּׁלֵם וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל צְבִי נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ.
הִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ פֹּה ק״ק זַאסְלַאבּ וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, אֵיךְ מָלְאוּ לִבָּם הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ וְהֵעֵזּוּ פְּנֵיהֶם כָּל כָּךְ נֶגְדְּךָ. וְתָמֵהַּ אֲנִי אֵיךְ לֹא נִמְצָא טוֹב לְעֻמַּת רַע לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם לְבַעֵר הָרַע.
אֲהוּבִי אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּבְיִרְאַת ה' כָּל הַיּוֹם, כַּמְדֻבָּר בֵּין שְׁנֵינוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתֶיךָ מְסַיַּעְתְּךָ. כִּי כָּל זֶה לְגַדֵּל אוֹתְךָ וּלְהַרְבּוֹת כְּבוֹדְךָ וּלְגַדֵּל שִׂכְלְךָ. כִּי כְּמוֹ שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְכָל מִינֵי זְרָעוֹנִים לָבוֹא לְתַכְלִית גְּדוּלָם אֶלָּא עַד שֶׁנּוֹתְנִין מִתְּחִלָּה הַגַּרְעִין בֶּעָפָר, וְאַחַר כָּךְ הַגַּרְעִין נִתְבַּלֶּה וְאַחַר בְּלוֹתוֹ יִפְרַח וְיָצִיץ וְנַעֲשֶׂה אִילָן גָּדוֹל. כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁמַּשְׁפִּילִין אוֹתְךָ עַד עָפָר, עַל יְדֵי זֶה

תִּתְגַּדֵּל וְתָצִיץ וְתִפְרַח בָּעוֹלָם. אִלּוּ הָיוּ יוֹדְעִין אֵלּוּ הָרְשָׁעִים מִזֶּה, בְּוַדַּאי לֹא הָיוּ מְבַזִּין אוֹתְךָ, כִּי כָּל כַּוָּנָתָם לְרַע.
וּמְהוֹדַּעְנָא לְמַעֲלָתוֹ כִּי בְּדַעְתִּי לֵישֵׁב בְּכָאן קְהִלָּה קְדוֹשָׁה זַאסְלַאב לְעֵרֶךְ שְׁלשָׁה חֳדָשִׁים. וְאַחַר כָּךְ אֵדָעָה אֵיךְ לִפְנוֹת.
וּמְהוֹדַּעְנָא שֶׁזּוּגָתִי מִתְּחִלָּה הָיָה לָהּ שִׁנּוּי, וְעַכְשָׁיו נִתְהַפֵּךְ וְהוֹלֵךְ, וּמִתְמַעֵט כֹּחָהּ בְּכָל יוֹם, וְהַהוֹצָאָה בְּכָאן מְרֻבָּה. כִּי הָיָה לִי הוֹצָאוֹת בְּכָאן אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֲדֻמִּים. וְתוּ לֹא מִידֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.
מִנָּאִי אָחִיךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיךָ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְלִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ
זוּגָתִי פּוֹרֶשֶׁת בְּשָׁלוֹם זוּגָתוֹ. בִּתִּי מִרְיָם פּוֹרֶשֶׁת בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם. וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם תּוֹמְכָיו הַנִּלְוִים אֵלָיו. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלַּתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא.
נַחְמָן הַנַּ״ל

ד

הַעְתָּקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאִגֶּרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ ז״ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב בְּזַאסְלַב בִּשְׁנַת תקס״ז
מְהוֹדַּעְנָא לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כִּי קַצְתִּי בִּישִׁיבַת בְּרֶסְלֶב מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהַרְהַפְתָּקָאוֹת דְּעָדוּ עָלַי. וְעַכְשָׁיו אֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ מֵאֹהֶל אֶל אֹהֶל, וְלֹא לְהִשְׁתַּקֵּעַ אֶלָּא לָגוּר. בְּכֵן שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי מִכֶּם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי שֶׁיָּגַעְתִּי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְשַׂמְתִּי אֶת נַפְשִׁי בְּכַפִּי בִּשְׁבִיל טוֹבַת נַפְשְׁכֶם.
ה׳ הַצַּדִּיק וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי, וּמַעֲשַׂי גָּרְמוּ לִי הַיִּסּוּרִים וּמִיתַת הַבָּנִים הַמְסֻלָּאִים, וְהַמַּחֲלֹקֶת וְהַקְּטָרוּגִים. אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁגַּם הָעֵסֶק שֶׁעָסַקְתִּי עִמָּכֶם לְהוֹצִיא אֶתְכֶם מִשִּׁנֵּי הַסָּמֵךְ־מֵם, עַל כָּל אֵלֶּה עֵינָיו לָטַשׁ וְשִׁנָּיו חָרַק עָלַי.
וּבְכֵן אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּיִרְאַת ה׳ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כֹּחוֹ וּבְחִינָתוֹ. וְלֹא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי. וְשִׁמְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד ה׳ כַּאֲשֶׁר לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם. וְתֵדְעוּ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי רָחוֹק עַכְשָׁיו מִכֶּם אֵין זֶה כִּי אִם רְחוֹק הַגּוּפוֹת. וְאֵין רְחוֹק חַס וְשָׁלוֹם בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ כִּי קְרוֹבִים אֲנַחְנוּ. אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי! נָא וָנָא, שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי קְרוֹבִים אֲלֵיכֶם יוֹמָם וָלַיְלָה.
וּמְהוֹדַּעְנָא שֶׁעַכְשָׁיו אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בִּקְהִלַּת קֹדֶשׁ זַאסְלַב, וּפֹה אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְעֵרֶךְ שְׁלשָׁה חֳדָשִׁים.
הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אֲהוּבְכֶם הַכּוֹתֵב בְּדֶמַע מִגֹּדֶל הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר בִּלְבָבִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לִי כֹּחַ בַּרְזֶל לָשֵׂאת עֹל הַיִּסּוּרִים וְהַטִּלְטוּלִים

כָּאֵלּוּ.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ
מְהוֹדַּעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקַו הַבְּרִיאָה בְּלֹא עֵסֶק רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת.
נַחְמָן הַנַּ״ל

ה

זֶה הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ זַצַ״ל, לְחוֹתְנוֹ מִזּוּוּג שֵׁנִי מִקְּהִלָּה קְדוֹשָׁה בְּרָאד
העתק מכתבים שנעתקו מכת״י רביז״ל ע״י ר׳ שמואל הורוויץ
מירושלים עיה״ק
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַיּוֹם יוֹם אֲשֶׁר נִכְפַּל בּוֹ כִּי טוֹב [כ״ח אב], סוֹף חֹדֶשׁ מְנַחֵם־אָב תקס״ז.
אֶל כְּבוֹד אָחִי מְחֻתָּנִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הָרֹאשׁ וְהַמְרֻמָּם שַׂר נָגִיד וְטַפְסָר הַגְּבִיר הַנַּעֲלֶה וְהַנִּכְבָּד הַיָּשִׁישׁ וְהַיָּקָר כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחֶזְקֵאל טְרַאכְטִינְבֶּערְג.
מְהוֹדַּעְנָא מִשְׁלוֹמִי וּמִשְׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אִתָּנוּ פֹּה קַו הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, כֹּה יִתֵּן ה׳ וְכֹה יוֹסִיף לִרְאוֹת כָּל בְּנֵי בֵיתִי בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּמְהוֹדַּעְנָא מִבּוֹאִי לְבֵיתִי בַּיּוֹם הַנַּ״ל, וְהִגַּעְתִּי מֵרוֹם פְּאֵרוֹ אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים וְשָׁם נֶאֱמַר וְנִשְׁנִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לָבוֹא מֵחֲמַת הַפַּאשְׁפָּארְטִין [דַּרְכּוֹנִים], וְגַם הַסְּפָר [גְּבוּל] סָגוּר וּמְסֻגָּר, וְגַם נֶאֱמְרָה וְנִשְׁנִין שֶׁאָבוֹא אֲנִי בְּעַצְמִי לְקֶרֶעסִילוֹב, עַל כֵּן מְהוֹדַּעְנָא לָשׁוּב עַל רֹאשׁוֹן וְכוּ׳, כִּי מַה שֶּׁעָבַר אֵין כִּי כְּבָר עָבַר זְמַן הַחֲתֻנָּה, וּלְהַבָּא בַּקָּשָׁתִי אִם בִּרְצוֹן מַעֲלָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַקֶּשֶׁר שֶׁנִּתְקַשַּׁרְנוּ [בֵּינֵינוּ] בְּקֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא יִרְאֶה הַפְּאֵר מַעֲלָתוֹ לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ הָרָמָה וְהַנִּשָּׂאָה. וְלִקְרֹא עַל הַחֲתֻנָּה סָמוּךְ לְפֹה קְהִלָּתֵנוּ, שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ וְנִרְאֶה לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלֶב, וְלֹא יְאַחֵר מֵחֲצִי חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָזוּז מִמְּקוֹמִי אֲפִלּוּ עַל פַּרְסָה אַחַת, וְאִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָנָא, וְדַי לַמֵּבִין. הֵכִפַּל הַבַּקָּשָׁה לְהִתְאַמֵּץ לִשְׁלֹחַ לִי בְּתּוֹ עִם צָרְכֵי כַּלָּה לֹא יְאֻחַר מִזְּמַן הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עַל מִלּוּי הַלְּבָנָה הַחֲפָּה וְכוּ׳ וּבִנְסִיעָתָהּ לְכָאן כְּשֶׁתִּהְיֶה סָמוּךְ לְכָאן לְעֵרֶךְ שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע פַּרְסָאוֹת תִּרְאֶה לְשָׁלְחָהּ שְׁלוּחָה וְאֶכְתֹּב לָהּ קְבִיעוּת מְקוֹם הַחֲתֻנָּה, וְאוֹדוֹת הַפַּאשְׁפָּארְט [דַּרְכּוֹן] תִּרְאֶה לִתֵּן עֵצוֹת בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט שֶׁלִּי. בִּפְרָט שֶׁבְּנָקֵל אֶפְשָׁר לָבוֹא לְכָאן בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט, וְתוּ לֹא מִידֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.
כֹּה דִּבְרֵי הַמְסַיֵּם, ה׳ יוֹסֵף לוֹ חַיִּים וַאֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְכֹה דִּבְרֵי הַמִּיעָד לִהְיוֹת חֲתָנוֹ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעַזָּה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי מֵקְדָּם.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה (יצ״ו) [יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ]

וְאָמַר שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לְזוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִידָה, מְנָשִׁים בְּאֹהֶל תְּבֹרַךְ
הַחַכְמָנִית הַגְּבִירָה מָרַת וְכוּ׳.
מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה׳ אֲלָפִים תקס״ח

וְ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א׳ אֱמֹר [י״א אייר] כ״ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקס״ח פֹּה לְבוֹב לֶמְבֶּרְג.
שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.
הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ זוֹ פַּעַם שֵׁנִית וּבַמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן הָיוּ מֻנָּחִים הַקְּדָמוֹת שֶׁל יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן מִנֶּעמִרוֹב וְכָעֵת הִגִּיעַנִי פַּעַם שֵׁנִית אִגֶּרֶת מִמַּעֲלָתוֹ הָרָמָה וּבְתוֹכוֹ מֻנָּח הַכְּתָב שֶׁל הַדְּפוּס. וְגַם מַעֲלָתוֹ כּוֹתֵב לִי שֶׁאֶשְׁלַח עַל זֶה לֹא פָּחוֹת מִמֵּאָה אֲדֻמִּים.
תָּמֵהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ אֵיךְ אֵינוֹ כּוֹתֵב עַל יְדֵי מִי אֶשְׁלַח, וּלְיַד מִי אֶשְׁלַח וְעַל שֵׁם מִי אֶשְׁלַח. וְגַם תָּמֵהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַב לִי סְכוּם הַסְּפָרִים מֵהַדְּפָסָה, אֶלֶף, אוֹ יוֹתֵר. וְגַם עַל אֵיזֶה נְיָר עַל שְׁרַייבּ אוֹ עַל רִיגַאהל [סוּגֵי נְיָר], וְכַמָּה יִהְיֶה עַל שְׁרַייבּ וְכַמָּה יִהְיֶה עַל רִיגַאהל, וְכַמָּה מַעֲלָתוֹ נוֹתֵן לְהַמַּדְפִּיס שְׂכַר הַדְּפָסָה מִכָּל בּוֹיגִין [גִּלְיוֹן], וְכַמָּה יִהְיֶה מַחֲזִיק זֶה הַסֵּפֶר כַּמָּה וְכַמָּה בּוֹיגִין, וְכֵן מַעֲלָתוֹ יִכְתֹּב לִי מִכָּל מְפֹרָשׁ עַל יְדֵי מֻקְדָּם.
וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְשׁוּרִים מֵהָרַב, וְגַם מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לְהַדְפִּיס בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר אֵיזֶה דְּבָרִים מִשֶּׁלּוֹ, הֲלֹא הַכֹּל מָסַרְתִּי לְיָדְךָ וְהַכֹּל בִּרְשׁוּתְךָ, בְּכֵן אִם אַתָּה מֵבִין מִבֵּינָתְךָ שֶׁאֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהָרַב חֲדַל מִמֶּנּוּ. וְאִם אַתָּה צָרִיךְ לוֹ אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ לִדְפוֹס אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת מִשֶּׁלּוֹ. שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב זָר בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר. וְאֵלּוּ שְׁנֵי הַקְּדָמוֹת שֶׁשָּׁלַחְתָּ לִי הוּא יָשָׁר בְּעֵינִי הַקְּטַנָּה. וְאוֹדוֹת הַהַסְכָּמוֹת דְּבַרְתִּי עִם הָרַב שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב זֹאת, וְכוּ׳; וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁגִּיסוֹ שֶׁל הַמַּדְפִּיס הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר הוּא עוֹשֶׂה לְךָ טוֹבוֹת; בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ אֲשַׁלֵּם לוֹ חֲטִיבָה מוּל חֲטִיבָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לְךָ כֹּחַ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁתִּגְמֹר אֶת הַהַדְפָּסָה בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, וְאוֹדוֹת בְּרִיאוּת גּוּפִי מְהוֹדַּעְנָא שֶׁזֶּה כַּמָּה יָמִים שֶׁנִּתְחַזַּקְתִּי מְעַט, אֲבָל עֲדַיִן צָרִיךְ לְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, ״וּמָאן דְּרָחֵים לִי לִבָּעֵי עָלַי רַחֲמִים״ [מִי שֶׁאוֹהֲבִי יְבַקֵּשׁ עָלַי רַחֲמִים] (נְדָרִים מ.).
כֹּה דִּבְרֵי אוֹהֵב נַפְשׁוֹ דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ.
גַּם אָפְּצִישִׁיקֶען דִּי בְּרִיבְלִיךְ [לִשְׁלוֹחַ אֶת הַמִּכְתָּבִים] עַל יְדֵי הַבֵּי דֹּאר כָּל

אֶחָד לִמְקוֹמוֹ.
מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה׳ אֲלָפִים תקס״ט
(מִכְתָּב מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לִבְתּוֹ מָרַת שָׂרָה זצוק״ל וּלְבַעְלָהּ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

ז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח [י״ג כסלו] (תקס״ט).
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי הֲלוֹא הוּא הָרַב הַמֻּפְלָג הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שְׁלוֹם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר. עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַיְקָרָה הֵיא בִּתִּי יְדִידָתִי הַצְּנוּעָה הַחֲכָמָנִית הַמְהֻלָּלָה הַיְשָׁרָה מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם לְנָכוֹן, וַתַּעֲלֹזְנָה כְּלִיוֹתַי בְּשָׁמְעִי מִשְׁפַּעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, וַאֲבָרֵךְ אֶת ה׳ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה אֶת בִּתָּהּ תִּחְיֶה ; וְהִנְנִי מְצַוֶּה אֶת בִּרְכָתִי, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ לְמָזָּל טוֹב גַּם בְּנֵי בָּנִים יִוָּלְדוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם וְהָיוּ כְּנֶגֶן רָוֶה, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי תָּמִיד מִשְׁפַּעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב ; וּבַקָּשָׁתִי מְאֹד מִבִּתִּי תִּחְיֶה וּמֵחֲתָנִי שֶׁיִּחְיֶה לִבְלִי לִדְאֹג כְּלָל רַק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשָׁם וָנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב בְּאַהֲבָה עַזָּה.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ
גַּם יִרְאֶה לְהוֹדִיעַ לִי מֵעֵסֶק לְמוּדוֹ, וְכַמָּה דַּפִּין גְּמָרָא הוּא לוֹמֵד בְּכָל יוֹם כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי שֶׁיַּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ, וְזֶה כָּל מְגַמּוֹתַי, וְדַי לַמֵּבִין.
וְשָׁלוֹם לִבְנְכֶם הַנֶּחְמָד הֶחָכָם יִשְׂרָאֵל לֶעב שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְבִתָּם הַנּוֹלֶדֶת לָהֶם לְמָזָּל טוֹב שֶׁתִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְחוֹתָנְךָ יְדִידִי, הֲלוֹא הוּא הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם לְשֶׁבַח וּלְתִהְלָה קְדֻשַּׁת־שֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב אַרְיֵה לֵיב נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִידָה תִּחְיֶה, וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם וּבְרָכָה. וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד אָחִי הַיָּקָר הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ.

ח

(הַעְתָּקָה מִמִּכְתַּב אַדְמוֹ״ר זְצוּקַ״ל לְבִתּוֹ מָרַת שָׂרָה זְצוּקַ״ל זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ)

בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ י״ב לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם (תקס״ט).

שָׁלוֹם לַאֲהוּבָתִי בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחַכְמָנִית וְכוּ׳ מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם בַּעְלֵךְ וּבְנֵךְ הַנֶּחְמָד וּבִתֵּךְ הַחַכְמָנִית שֶׁיִּחְיוּ אָמֵן.

הִגִּיעַנִי מִכְתָּב מִבְּרִיאוּת חֲמוֹתֵךְ הַצְּנוּעָה, תֵּכֶף בְּיוֹם מָחָר אַחַר נְסִיעָתֵךְ מִכָּאן, וְהִנְאַנִי, כֹּה יִתֵּן ה׳ וְכֹה יוֹסִיף אָמֵן.

גַּם מְהוֹדַעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, גַּם מְהוֹדַעְנָא אַז אִיךְ בֶּענְק זֵייעֶר נָאךְ דֶּעם שְׁטִיפִּין אוּן פְרֵייליךְ קַיְיד פּוּן בְּנֵךְ יִשְׂרָאֵל לֶעבּ. פּוּן זַיין אַוֶועק פָּארִין אִיז גָּאר שְׁטִיל אִין שְׁטִיבּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל גֶּעבִּין אִיךְ זָאל הֶערִין בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת פּוּן אַייךְ תָּמִיד [שֶׁאֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד אַחַר עַלִּיצוּתוֹ וַעֲלִיזוּתוֹ שֶׁל בְּנֵךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה, מֵאָז נְסִיעָתוֹ מְאֹד שָׁקֵט בַּבַּיִת יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶשְׁמַע בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מִכֶּם תָּמִיד] אָמֵן.

גַּם מְהוֹדַעְנָא שֶׁבָּא אִגֶּרֶת מֵאֲחוֹתֵךְ מִרְיָם לֶעבּ מֵאַדֶּעס שֶׁהָלְכוּ עִם הַסְּפִינָה בְּיוֹם ה׳ ז׳ לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם, וְכוֹתֶבֶת שֶׁהִיא שְׂמֵחָה וְעַלִּיזָה, וְכֻלָּם מְקָרְבִין אוֹתָהּ, וּפָרְשָׂה בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם,

גַּם בְּקַשְׁתִּי שֶׁתַּעֲשִׂי כְּמוֹ שֶׁצִּוִּיתִיךְ, שֶׁאַל תַּשְׁגִּיחִי עַל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְתֹאכְלִי וְתִשְׁתִּי בָּשָׂר וָיַיִן, כִּי בְּרִיאוּתֵךְ הִיא יָקָר יוֹתֵר מֵחַיַּי. וּמַמָּשׁ חַיִּים תִּתְּנִי לִי כְּשֶׁתּוֹדִיעִינִי שֶׁאַתְּ בְּרִיאָה וַחֲזָקָה.

הַלֹּא כֹּה דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אֱמִתִּיּוֹת

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ

לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם אֲהוּבִי מְחֻתָּנִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדָא לֵיבּ.

וּבְקַשְׁתִּי לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּרִיאוּת בִּתִּי כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁהּ. גַּם מְזוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה בְּקַשְׁתִּי גַּם כֵּן. גַּם בְּקַשְׁתִּי מִמַּעֲלָתוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, כִּי מַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל מַעֲלָתוֹ הוּא צֹרֶךְ גָּבֹהַּ כִּי (תְּהִלִּים צו) סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ

נַחְמָן הַנַּ״ל

וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם אֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל.

נַחְמָן הַנַּ״ל עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וּבִתּוֹ תִּחְיֶה

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקס״ז

א

מִכְתָּב מוֹהֲרַנַ״ת לְרַבֵּנוּ מוֹהֲרַ״ן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ ח׳ נִיסָן תקס״ז לפ״ק.
יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם. לְאוֹצָר בָּלוּם. צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. הֲלוֹא הוּא כְּבוֹד
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. גְּאוֹן עֻזֵּנוּ. עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְתִפְאֶרֶת כָּל יִשְׂרָאֵל.
רֹאשׁ גּוֹלַת אֲרִיאֵל. הֲלוֹא הוּא הַנָּשֶׂר הַגָּדוֹל בַּעַל כְּנָפַיִם. בְּצִלּוֹ נֶחֱסָה
וְנִתְלוֹנָן, יְחַיֵּנוּ מִיּוֹמָיִם, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו, וִיחִי עוֹד לָנֶצַח
עַד בִּלְתִּי שָׁמַיִם. הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא חֲסִיד הָאֲמִתִּי הַמִּתְחַסֵּד
עִם קוֹנוֹ. מְחַיֶּה חַיִּים. לוֹ דּוּמְיָה תְּהִלָּה. כְּלוּם סִיַּמְתִּי לְכֻלְּהוּ שְׁבָחֵי. אֲלוּ
כָּל הַיָּמִים דְּיוֹ וְכוּ׳ שִׁבְחוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַיֵּם. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁנִּפַּלְנוּ
בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלַי. וּמָתוֹק
הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם. אַשְׁרֵינוּ. אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים
הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן. מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת מִן הַשָּׁמַיִם. כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ. נוֹרָא
וְנִשְׂגָּב מְאֹד נַעֲלָה. מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן נָטְרֵיהּ רַחֲמָנָא וּבָרְכֵיהּ.
יֵאָמֵר בְּצֶלְצַח וִיחִי עוֹד לָנֶצַח.
אַחַר דְּרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ. לֶהֱוֵי יָדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁרָאִיתִי הַעְתָּקָה
מִכְּתִיבַת יַד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁשָּׁלַח לְהַשְׁתָּפִין נֶרֶם יָאִיר. כִּי כְּבוֹד רַבִּי
נַפְתָּלִי מִפֹּה שָׁלַח לִי הַעְתָּקָה הַנַּ״ל לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ מָאהִילוֹב. וְעָמַדְתִּי
מַרְעִיד נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת. צִירִים אֲחָזוּנִי. חֶבְלֵי לֵדָה הִקִּיפוּנִי. אֲהוּבֵנוּ
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יְדִיד עֶלְיוֹן. וִידִיד כָּל הַנְּפָשׁוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וִידִיד
נַפְשֵׁנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר. אִם אֹמַר לְנֶחֱם אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ
וּלְדַבֵּר עַל לִבָּבוֹ הַקָּדוֹשׁ. מִי יְשַׂגֵּשׂ מָתְנָיו. וּמִי יֶאֱזֹר חֲלָצָיו לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ
בָּזֶה. גָּבְהֵי שָׁמַיִם מָה אֶפְעַל, דַּרְכֵי ה׳ הַנֶּעְלָמִים מֵעֵין כָּל חַי וְכוּ׳ מִי יוּכַל
לְהַעֲרִיךְ מִלִּין בָּזֶה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי וְיהִי מָה אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה
לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. וּבְגֹדֶל חַסְדּוֹ וְעַנְוְתָנוּתוֹ הָאֱמֶת בָּטַחְתִּי לִפְתֹּחַ פֶּה
וּלְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר יָשִׂים ה׳ בְּפִי.
הֱיוֹת בְּוַדַּאי לֹא נִשְׁפַּח מֵאֲדוֹנִי אֶת הָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹדוֹ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה. עַד כִּי עֲזָרוֹ ה׳, שֶׁזָּכָה לִשְׁבֹּר וּלְכַתֵּת, לַהֲרֹס מַה שֶּׁהָרַס, וְלִסְתֹּר
מַה שֶּׁסָּתַר, וְלִבְנוֹת מַה שֶּׁבָּנָה, וְלַעֲלוֹת אֶל מָקוֹם שֶׁעָלָה. אֲשֶׁר כָּל זֶה
נֶעְלָם מֵעֵין כָּל חַי, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ׳. וּבִפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עַל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ
וְרַבֵּנוּ בְּקִהְלַת־קֹדֶשׁ סְטַאנְבּוּל. וַה׳ עוֹזֵר לוֹ תָּמִיד, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְמַה
שֶּׁזָּכָה. וּבִפְרָט מַה שֶּׁזָּכָה אָז. כִּי מֵחֲמַת צָרוֹ נִדְמָה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר
עָלָיו עֵת כָּזֶה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּדְמָה כֵּן בְּעֵת הַצַּעַר (שִׂיחוֹת
הָרַ״ן פ״ג). וְאַף כִּי אִם הָאֱמֶת כֵּן שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כָּזֶה. אַדְּרַבָּה!
מִזֶּה נָכוֹן לִבֵּנוּ בָּטוּחַ בַּה׳ שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת עוֹד בְּשִׂמְחָתוֹ בְּקָרוֹב. כִּי יִזְכֶּה
לְמַה שֶּׁהוּא מְצַפֶּה לִזְכּוֹת לִרְאוֹת בְּטוּב ה׳ בְּהַרְאוֹת לוֹ נֹעַם זִיוּוֹ, וְדַי
לַמֵּבִין. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה סו) ״הֲאֲנִי אַשְׁבִּיר״ וְכוּ׳, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
וְגַם בְּזֶה הַמְּעַט יָרֵאתִי מְאֹד לְדַבֵּר. אַךְ עַנְוְתָנוּתוֹ תַּרְבֵּנִי לְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת
אֲשֶׁר בָּא תַּחַת הַקֶּלְמוֹס כָּעֵת.
וְהִנֵּה אָנוּ מְקַיְּמִין דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁתִּתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ שֶׁנּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל

כָּרָאוּי לְהִתְפַּלֵּל עַל עֵסֶק כָּזֶה. כִּי אִם הָיִינוּ מַרְגִּישִׁים קְצָת הָיָה רָאוּי לָנוּ לִזְעֹק בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, לְעוֹרֵר רַחֲמֵי עֶלְיוֹן עָלֵינוּ וְעָלֵינוּ וְעַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו וְעַל כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַמֻּנָּחִים בַּמָּקוֹם שֶׁיָּרְדוּ וּמְצַפִּים וּמְחַכִּים לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא זָכוּ לְהִתְלוֹנֵן בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמִכָּל שֶׁכֵּן גְּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עָלֵינוּ, כַּיָּדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, וּבְפָרָט עָלַי אֲשֶׁר מִנָּמוֹךְ מֵעָפָר הֶקִימַנִי. וּמֵאַשְׁפּוֹת דַּלּוּתִי הֱרִימַנִי. וּבֵין נְדִיבִים הוֹשִׁיבַנִי וַעֲדַיִן אֲנִי עָרֹם בְּלִי לְבוּשׁ. וּמִי יוֹדֵעַ אִם כְּבָר הִגַּעְתִּי אֲפִלּוּ לִימֵי יְנִיקָה, וְאֵין לָנוּ לִינֹק וְלִשְׁאֹב שֶׂפַע וּלְקַבֵּל חַיּוּת כִּי אִם עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הוּא חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ. ה' אֱלֹקִים אַתָּה יָדַעְתָּ, אִם הָיָה מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם רַחֲמָנוּת כָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עָכְשָׁיו עָלֵינוּ, וְעַל כָּל אֶחָד בְּיִחוּד, כְּפִי אֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל מִי שֶׁלֹּא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו כְּלָל וְדַי לַמֵּבִין.

עַל כֵּן עָלֵינוּ מֻטָּל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחַ לִפְנֵי ה' לִשְׁפֹּךְ לְבָבֵנוּ כַּמַּיִם לִפְנֵי ה'. וּבַה' בָּטַחְנוּ כִּי לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם, וְכִימוֹת עִנִּיתָנוּ יְשַׂמְּחֵנוּ, לְהַרְאוֹת לָנוּ נֹעַם זִיוֹ. וַאֲנַחְנוּ נְדַשֵּׁן נַפְשֵׁנוּ בְּצַחְצָחוֹת. בְּשֹׂבַע שְׂמָחוֹת. כַּאֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים. סָבַר אַפִּי עַתִּיק יוֹמִין. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וּזְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ וַאֲקַצֵּר וַאֲסַיֵּם.

הַלֹּא כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה וְהַמְחַכֶּה לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלָיו, לֵהָנוֹת מִזִּיו קָדְשׁוֹ הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ״ב

ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' כ״ו נִיסָן שְׁמִינִי ג' התקפ״ב אַדֶּעס.
לִזּוּגָתִי הֲלֹא הִיא הַצְּנוּעָה וְכוּ'.
זַייט וויסֶין אַז הַיינְט הָאבּ אִיךְ גִידוּנְגֶין אַיין שִׁיף. אוּן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ וֶועל אִיךְ לְמַזָּל טוֹב אַרוֹיף גֶיין אוֹיף דֶּער שִׁיף קֵיין סְטַאמְבּוּל, אִין דָּארְט וֶועל אִיךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וַוייטֶער פָּארִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בִּיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט מִיךְ בְּרֶענְגֶין לְשָׁלוֹם קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּכֵן בֶּעט אִיךְ אַייךְ אִיר זָאלְט פַּאר מִיר גָּאט בֶּעטִין, אוּן

זָאלְט דָּער מַאנְיִן אַלָּע אוּנְזָעֶרָע לַייט בְּפֶּרָט אִין אוּמַאן אַז זַיי זָאלְן פַּאר מִיר מִתְפַּלֵּל זַיין. וַוייטֶער הָאבּ אִיךְ גָּאר נִיט צוּ שְׁרַייבְּין רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. [דְּעוּ! כִּי הַיּוֹם שָׁכַרְתִּי סְפִינָה, וְאִם יִרְצֶה ה' בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ אַעֲלֶה לְמַזָּל טוֹב עַל הַסְּפִינָה לְאִיסְטַמְבּוּל, וְשָׁם אַמְשִׁיךְ בִּנְסִיעָתִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֵנִי לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבְכֵן מְבַקֵּשׁ אֲנִי שֶׁתְּבַקְּשׁוּ מֵה' עֲבוּרִי וְתַזְכִּירוּ לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט אֵלֶּה שֶׁבְּאוּמָן שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי, יוֹתֵר אֵין לִי מְאוּמָה לִכְתּוֹב רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם].

אֲהוּבִי בְּנִי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הַמְּכֻרָּךְ כָּאן, וְתִשְׁלְחֵהוּ תֵּכֶף וּמִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט [דְּאַר] רְאשׁוֹן לְקְהִלַּת קֹדֶשׁ טְשֶׁאהְרִין, לְיַד רַבִּי בָּעֶר אַטְקַאפְּטְשִׁיק גַּם תִּכְתּוֹב גַּם־כֵּן בְּעַצְמְךָ אֵיזֶה אִגֶּרֶת וְתוֹסִיף לְבַקֵּשׁ אוֹתָם שֶׁיְּקַיְּמוּ לִשְׁלֹחַ מִיָּד כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם. וְתוֹדִיעַ לָהֶם גְּדֶל הַדְּחַק שֶׁלָּכֶם, שֶׁלֹּא הִנַּחְתִּי לָכֶם שׁוּם מָעוֹת כִּי אִם זֶה שֶׁמַּגִּיעַ מֵהֶם, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַדַּאי יְקַיְּמוּ דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחוּ לִי.

גַּם תֵּדַע שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. גַּם נֶהֱנֵיתִי מִלְּשׁוֹנְךָ מְאֹד כִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁעֲדַיִן אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנוֹ לִכְתּוֹב בִּלְשׁוֹן לְמוּדִים כִּי אִם דָּבָר קַל, וְכָעֵת רָאִיתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל לִשְׁוֹנְךָ עוֹלָה יָפֶה. וְתִרְאֶה לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִכְתּוֹב לִפְעָמִים אִגֶּרֶת בְּעַצְמְךָ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רָגִיל בְּלָשׁוֹן צַח. כִּי הוּא נִצְרָךְ לְךָ מְאֹד בְּכַמָּה אֲפָנִים.

וּפֵרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אֲשֶׁר נִמְצָא אִישׁ כָּזֶה אֲשֶׁר שָׁם עַל לִבּוֹ לִכְתּוֹב פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת. וְגַם פֵּרוּשׁוֹ נָאֶה וּמִתְקַבֵּל קְצָת וְכַמָּה דְּבָרִים קְרוֹבִים לָאֱמֶת. אֲבָל, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן פֵּרוּשׁוֹ רָחוֹק הַרְבֵּה אֲפִלּוּ מִכְּפִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּדַעְתִּי בְּעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַלְפֵי אֲלָפִים קַל־וָחֹמֶר כַּמָּה רְחוֹקִים הַדְּבָרִים מִכַּוָּנוֹת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְעִקַּר הַדָּבָר מַה שֶּׁאֲנִי מְגַמְגֵּם עַל פֵּרוּשׁוֹ הוּא שֶׁאָנֹכִי הָרוֹאֶה שֶׁלִּפְעָמִים דְּבָרָיו מִסְתַּיְּמִים הַמַּעֲשֶׂה בְּעִנְיַן קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁמִּרַמֵּז שֶׁאָז זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לִמְצֹא אֶת הַבַּת מַלְכָּה. וְלֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי, כִּי לְדַעְתִּי עֲדַיִן לֹא נִסְתַּיְּמִים הַמַּעֲשֶׂה וְעִקַּר סִיּוּם הַמַּעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לִמְצֹא אֶת הַבַּת מַלְכָּה, יִהְיֶה רַק לֶעָתִיד כְּשֶׁיָּבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא מִתְגַּלְגֵּל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים [תִּקּוּן ס״ט דַּף קיג.]. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל לְבַקֵּשׁ אֶת הַבַּת מֶלֶךְ עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִמְצֹא אוֹתָהּ בִּימֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַבַּת מֶלֶךְ הִיא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וּבִכְלָלִיּוּת הַתּוֹרָה וְכוּ'. זֹאת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא בַּגָּלוּת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְעִקַּר הַגְּאֻלָּה תָּלוּי בָּזֶה כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְהַעֲלוֹת הָאֱמוּנָה הַנְּפוּלָה, וּלְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מָשִׁיחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) ״תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה״.

וְאָז תִּתְגַּלֶּה הָאֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ'. וְאָז דַּיְקָא תָּשׁוּב הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה עַל מְכוֹנָהּ וּמַלְכוּתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל סִפֵּר מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה וְסִיֵּם: 'וּלְבַסּוֹף מְצָאָהּ', אַף עַל פִּי כֵן מְרַמֵּז עַל הֶעָתִיד. כִּי אַפִלּוּ כְּשֶׁנִּזְכֶּה לְכַוֵּן בֶּאֱמֶת רְמָזֵי הַמַּעֲשֶׂה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, דְּהַיְנוּ מִי וּמָה וְאֵימָתַי. כִּי כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת

הָיָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר בִּכְתָב בַּדְּבָרִים שֶׁכִּסָּה אוֹתָם
עַתִּיק יוֹמִין, וּבִפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקַח עֵינֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה
לְהָבִין אֵיזֶה רְמָזִים בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר. וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לִי נַחַת גָּדוֹל
מֵהַפֵּרוּשׁ שֶׁשָּׁלָחוֹ כִּי גַּם זֶה אֱמֶת. כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע,
וְכָל דְּבָרָיו מִתְחַלְּקִים לְכַמָּה טְעָמִים בְּלִי שִׁעוּר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה
לְבַלּוֹת יָמֵינוּ לַחְשֹׁב תָּמִיד תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר עַד שֶׁנִּזְכֶּה
לִמְצֹא בָּהֶם אֵיזֶה פֵּרוּשׁ וְהַשָּׂגָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַעֲשֶׂה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ
לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. אַשְׁרֵיכֶם שֶׁזְּכִיתֶם לִהְיוֹת חֶלְקְכֶם עִמָּנוּ. חִזְקוּ
וְאִמְצוּ, וְהָעִקָּר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְאַל תֵּעָצְבוּ
״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״ (נֶחֱמְיָה ח).
וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם
תָּמִיד בְּאַהֲבָה עַזָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בֶּאֱמֶת. אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי רַבּוֹתַי
וְתַלְמִידַי וַחֲבֵרַי. מְאֹד בְּקַשְׁתִּי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי תָּמִיד, וַאֲשֶׁר בְּקֵשׁ רַבִּי
יִצְחָק אַייְזִיק יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, לִשְׁלֹחַ לָהֶם תְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל עַל עוֹבְרֵי יַמִּים.
בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁיו כְּלָל לְסַדֵּר תְּפִלָּה. וְגַם כְּבָר נִמְצָא בַּסֵּפֶר
שַׁעֲרֵי צִיּוֹן תְּפִלַּת הָרַמְבַּ״ן זַ״ל תְּפִלָּה עַל הַיָּם. רַק שֶׁצְּרִיכִין לְשַׁנּוֹת הַלָּשׁוֹן
קְצָת כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין עַל אֲחֵרִים כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ שָׁם בְּעַצְמְכֶם. וּמַה שֶּׁיִּרְצֶה כָּל
אֶחָד לְהוֹסִיף מִלִּבּוֹ יוֹסִיף כִּרְצוֹנוֹ בִּלְשׁוֹן לַעַ״ז. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר
לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.
וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.
נָתָן הַנַּ״ל
אֲהוּבִי בְּנִי הַמֻּפְלָג רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
פּוּן דַּיִין גְּרִיס הָאבּ אִיךְ גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט [מֵהַדְּרִישַׁת שָׁלוֹם שֶׁלְּךָ הָיָה לִי
נַחַת גָּדוֹל]. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה בֶּאֱמֶת כָּל הַיָּמִים, לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן
הַשֵּׁם שֶׁתַּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְכוּ׳. גַּם תִּכְתֹּב בְּכָל יוֹם כִּי עֲדַיִן
אֵינְךָ יָכוֹל לְאַמֵּן יָדְךָ בִּכְתִיבָה נָאָה כְּלָל. וּכְתָבְךָ דּוֹמֶה לִכְתָב שֶׁל תִּינוֹק
קָטָן. עַל כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בִּכְתָב נָאֶה וְלָשׁוֹן צַח. כִּי הַכְּתָב
וְהַמִּכְתָּב הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. וּבִפְרָט אַתָּם וְכָל
אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַרְבֵּה בִּכְתִיבָה לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּכַמָּה
עִנְיָנִים כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הֶחָפֵץ בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֱמִתִּית וְהַנִּצְחִית.
נָתָן הַנַּ״ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ג

ג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּשֶׁב [י"ט כסלו] תקפ"ג לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.
דְּעוּ יְדִידַי כִּי תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח הֶעָבַר. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְבָאֵר עַתָּה. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אַךְ מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי מִכְּאֵב הָעֵינַיִם שֶׁלּוֹ. וּבְיוֹתֵר נִפְלֵאתִי עָלָיו הַפְלֵא וָפֶלֶא עַל אֲשֶׁר הוֹאִיל הַלֵּךְ אַחַר רוֹפְאֵי אֱלִיל, וְלַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת בְּהַיְיסִין, לִכְאֵב הָעֵינַיִם, אֲשֶׁר הֵמָּה הָיוּ בְּעוֹכְרָיו וְקִלְקְלוּ לְעֵינָיו עַל יְדֵי רְפוּאָתָם בְּיוֹתֵר. וְלֹא זָכַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה [שִׂיחוֹת הָרַ"ן נ], לְהִתְרַחֵק מֵרְפוּאוֹת בְּכָל מִינֵי הַרְחָקוֹת עַד קָצֶה אַחֲרוֹן. דַּעְתִּי כִּי דּוֹמֶה בִּלְבּוֹ שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים לִכְאֵב עֵינַיִם, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֲהוּבִי אָחִי טָעִיתָ. (חסר).
[נִרְאֶה שֶׁהָיָה כָּאן עוֹד דְּבָרִים בַּאֲרִיכוּת אֲבָל לֹא מָצָאתִי יוֹתֵר חֲבָל עַל דְּאָבְדִין. גַּם נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁזֹּאת הָיָה הַמִּכְתָּב שֶׁהוֹדִיעַ שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הוֹדַעְתִּי זֹאת לְמַעַן יִהְיֶה לְזִכָּרוֹן בְּבֵרוּר שְׁנַת נְסִיעָתוֹ וּבוֹאוֹ וְיִהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִצְרָךְ לְכַמָּה עִנְיָנִים].

ד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
אָמַר הַמַּעְתִּיק הַפְּרָט וְהַיּוֹם הָיָה חָסֵר. וּמַה שֶּׁמָּצָאתִי הֶעְתַּקְתִּי.
לִכְבוֹד יְדִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.
הוֹדִיעַ לִי חֲדָשׁוֹת שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ בְּעֵינָיו, וְאֶרְאֶה לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו. וּמִזֶּה תִּרְאוּ וְתָבִינוּ כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְרַחֵק מִדָּאקְטוֹרִים [מֵרוֹפְאִים], וּכְבָר הֵכַנְתִּי רוּצָעפְּט [מִרְשָׁם] לִשְׁלֹחַ לוֹ. וּכְלַל הָרוּצָעפְּט הוּא, א - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה. ב - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה. ג - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה וְכוּ' וְכוּ'.
גַּם שֶׁיֵּלֵךְ דַּוְקָא לַמִּקְוֶה וְכוּ' הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה

שְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה מִן הַשָּׁמַיִם.
מִבְּנֵי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ. זוּלַת זֶה אֵין לְחַדֵּשׁ.
נָתָן הַנַּ״ל
גַּם אוֹדִיעַ לָכֶם חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה. דְּעוּ כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים שַׁלִּיט בָּאָרֶץ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לָעַד. וְהַכֹּסֶף וְהַזָּהָב הַכֹּל הֶבֶל. וְאַף עַל פִּי שֶׁרֹב הָעוֹלָם הֵם מִבְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׂירוּת שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִשִּׂיחוֹת כָּאֵלֶּה (עַיֵּן סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה י״ב). הַבְּחִירָה הִיא בְּיָדָם לְהַטּוֹת שִׂכְמָם לְעֹל הַגֵּיהִנֹּם בָּזֶה הָעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר בָּחֲרוּ לָהֶם מִלְּבַד מַה שֶּׁיִּהְיֶה לְיוֹם הַדִּין, וְסוֹף יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וּכְבָר אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים מ״ט) ״אַל תִּירָא כִּי יַעֲשֹׁר אִישׁ״ וְכוּ׳. וְאִם יִתְלוֹצְצוּ גַּם מִזֶּה, יִמָּלֵא פִּיהֶם חָצָץ. בּוֹטֵחַ בְּעָשְׂרוֹ הוּא מִשְׁעֻנֶת קָנֶה רָצוּץ. ״אֱלֶה בָּרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה׳ אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר״ (שָׁם כ). כִּי אֵין מָנוֹס מִפְּגִעֵי הָעוֹלָם הַמְּלֵאִים בְּכָל בַּיִת כִּי אִם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה לְבַד. כַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרַכְנוּ שִׂיחָתֵנוּ מִזֶּה הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְדַבֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם.
וְהַכְּלָל כִּי (אִיּוֹב ה) ״אָדָם לְעָמָל יוּלָּד״ אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמָלוֹ בַּתּוֹרָה. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ פָּארְט הָאפּ [רַק שִׂמְחָה] אֱמֶת וְצֶדֶק וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם אַשְׁרֶיךָ אִם תַּחֲזִיק בָּזֶה.
מִכְּתָבִים דִּשְׁנַת ה׳ אַלָפִים תקפ״ד

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ תִּשְׁרֵי תקפ״ד, מִבְּרֶסְלֶב לִטְשָׁעְרַקאס.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי, יְדִיד נַפְשִׁי, נִצְמָד בְּקִירוֹת לִבָּבִי, הֲלֹא הוּא הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג הַנֶּחְמָד, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ג׳ לְעֵת עֶרֶב, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳. וְנָא, בְּנִי, מַחְמַד עֵינַי, הִסְתַּכֵּל הֵיטֵב עַל תַּכְלִיתְךָ וְהַחֲזֵק בְּתוֹרַת ה׳ וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ ; וְתִקְבַּע שְׁעוּר לְהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה, שֶׁיְּקָרֵב אוֹתְךָ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. וְתִלְמֹד וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד שֶׁתִּהְיֶה בָּקִי בָּהֶם בְּעַל־פֶּה, וְתִזְכֶּר הֵיטֵב אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי בְּבֵיתִי, וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע בְּחָדָשׁ, שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּי עוֹד דְּבָרִים רַבִּים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְאָז טוֹב לְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. כִּי אֵין לְךָ זְמַן מֻבְחָר לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּמוֹ עַתָּה, כִּי (שַׁבָּת קנב) יַנְקוּתָא כְּלִילָא דְּוַרְדָּא. וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וְהַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה. וְלֹא יִשָּׁאֵר לְךָ כִּי

אִם מַה שֶּׁתַּחֲטֹף עַתָּה בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכָּתוּב כָּאן שָׁמַעְתָּ מִפִּי כְּבָר. וְגַם כִּי כְּבָר מִבֹּאָר הַכֹּל בִּסְפָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ וְכוּ׳ וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיוּ הַדְּבָרִים בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וָיוֹם כַּחֲדָשִׁים. וְתַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ חַס וְשָׁלוֹם מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, רַק בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה מַמָּשׁ. אָז תַּצְלִיחַ אֶת דַּרְכֶּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּזְהִירְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְגַמֵּר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם.
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ חַיֵּי שָׂרָה [כ״ב חשון] תקפ״ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לִכְבוֹד בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
אִמְרוֹתֶיךָ הַנְּעִימִים הִגִּיעוּ אֲלַי פַּעֲמַיִם, אֶחָד בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, בְּעֵת שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת עַם סְגֻלָּתוֹ וְנָתַן לָנוּ כְּלִי חֶמְדָּתוֹ, וְקֵרְבָנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ וְכוּ׳, אָז בְּתוֹךְ שִׂמְחָתֵנוּ הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ. רָאִיתִי וָאֶשְׂמַח. שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ בִּפְרָט בָּאִגֶּרֶת הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר. אֲשֶׁר הוֹדִיעַנִי אֶת אֲשֶׁר קִוְּתָה נַפְשִׁי אֲשֶׁר תּוֹדָה לָאֵל תּוֹרַת ה׳ תְּמִימָה בְּיָדְךָ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל כֹּחוֹתֶיךָ לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב, כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים. טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו (אֵיכָה ג). וְגַם תִּתְאַמֵּץ בְּיוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה. שֶׁתַּכְנִיס כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה. שֶׁתְּכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת בְּכָל הַתְּפִלָּה. וְתֶאֱחֹז מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד לְבַל תְּשׁוֹטֵט מַחֲשַׁבְתְּךָ אָנָה וָאָנָה כְּדַרְכְּךָ מִכְּבָר. עַתָּה בְּנִי כַּלֵּךְ מִדֶּרֶךְ זֶה. הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי כֹּחוֹת וְעֵצוֹת לָסוּר מִדֶּרֶךְ זֶה. רַק תֶּאֱחֹז מַחְשַׁבְתְּךָ בְּיָדְךָ לְבִלְתִּי לַחֲשֹׁב שׁוּם דְּבַר חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. כַּמְבֹאָר כָּל זֶה הֵיטֵב בִּסְפָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל [ליקו״מ עב, רלג] כִּי בַּעַל מַחֲשָׁבָה הוּא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמְעַכְּבִין אֶת הַתְּשׁוּבָה (רַמְבַּ״ם הִלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק ד׳ הֲלָכָה ה).
וְיֶתֶר מִמַּה שֶּׁכָּתוּב כָּאן בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד, וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בִּסְפָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וְתִמְצָא עֵצוֹת וַתַּחְבּוּלוֹת לְהִנָּצֵל מִזֶּה. וְהָעִקָּר הוּא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין בַּמֶּה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שם) שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה.
וְאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם הַמַּחֲשָׁבָה נוֹטָה חַס וְחָלִילָה לִפְעָמִים מִן הַצַּד יֵשׁ בְּיַד

הָאָדָם לְתָפְסָהּ וְלַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ הָרָאוּי. כְּמוֹ סוּס הַנּוֹטֶה מִן הַדֶּרֶךְ שֶׁיְּכוֹלִין לְתָפְסוֹ בְּאַפְסָר לַהֲשִׁיבוֹ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר כְּמוֹ כֵן הוּא הַמַּחֲשָׁבָה מַמָּשׁ כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָז מִתְגַּבְּרִין מְאֹד בְּלְבּוּלֵי מַחֲשָׁבוֹת, כִּי כָּל הַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ לְהָאָדָם לְפָעָמִים בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, כֻּלָּם בָּאִים אֶל הָאָדָם בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא כַּמְבֹאָר [בליקו״מ סימן ל׳] עַיֵּן שָׁם. עַל כֵּן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּנֶגֶד הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהָעִקָּר הַהִתְגַּבְּרוּת הוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. שֶׁלֹּא תַּשְׁגִּיחַ וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק תַּחֲשֹׁב דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצְאִים מִפִּיךָ וְאָז מִמֵּילָא יִסְתַּלְּקוּ.

גַּם תְּזָרֵז עַצְמְךָ מְאֹד לִבְחֹר לְךָ שָׂעָה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי קוֹנְךָ כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ כַּמָּה וְכַמָּה הִרְבִּינוּ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל [עין ספר השתפכות הנפש]. וְשֶׁהוּא עֵצָה כְּלָלִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל.

וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב כִּי יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, רַק תָּשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, וְתִמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ לָעַד וְלָנֶצַח.

גַּם אֲהוּבִי בְּנִי, לֹא טוֹב בְּעֵינַי שֶׁקָּבַעְתָּ לְךָ שְׁנֵי שִׁעוּרִים בְּלִמּוּד פּוֹסְקִים בְּאֹרַח חַיִּים הִלְכוֹת שַׁבָּת וּבְיוֹרֶה דֵּעָה הִלְכוֹת מְלִיחָה, הֲלֹא הָיָה לְךָ לְהָבִין כִּי לֹא חָפַצְתִּי בְּדָרְךָ כָּזֶה לְסַגֵּר דַּעְתּוֹ, בְּעִנְיָנִים רְחוֹקִים כָּאֵלֶּה, וְכִי מָה עִנְיַן מְלִיחָה לְהִלְכוֹת שַׁבָּת, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי רְצוֹנִי בְּסֵדֶר הַלִּמּוּד הוּא לִלְמֹד כַּסֵּדֶר דַּיְקָא (עַיֵּן שִׂיחוֹת הָר״ן עו), דְּהַיְנוּ שֶׁתִּגְמֹר הָאֹרַח חַיִּים עַד סוֹפוֹ, וְאַחַר כָּךְ תַּתְחִיל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד הַיּוֹרֶה דֵּעָה מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ כַּסֵּדֶר דַּיְקָא, וְכֵן הַחֹשֶׁן מִשְׁפָּט וְהָאֶבֶן הָעֵזֶר, לֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִים בְּנֵי הַנְּעוּרִים לַחֲטֹף בְּכָל זְמַן הִלְכְתָא מְיֻחֶדֶת לִפְעָמִים הִלְכוֹת בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלִפְעָמִים הִלְכוֹת טוּעֵן וְנִטְעָן, וּפִתְאֹם מְדַלְּגִים לְהִלְכוֹת נִדָּה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וְנִשְׁאָרִים קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן, וְזֶה וָזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדָם. וּמְאוּמָה לֹא יִשְׁאוּ בַּעֲמָלָם, כִּי כַּאֲשֶׁר יִגְדְּלוּ אֵינָם יוֹדְעִים שׁוּם דִּין וַהֲלָכָה אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד.

עַל כֵּן רְצוֹנִי שֶׁתִּלְמַד רַק הִלְכוֹת שַׁבָּת וְגַם מַשֶּׂכֶת שַׁבָּת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ וְתָשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ לְהָבִין הַדְּבָרִים הֵיטֵב וְלֹא תּוֹנָה אֶת עַצְמְךָ. וְגַם לֹא תְּדַקְדֵּק יוֹתֵר מִדַּאי בְּחִנָּם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. אַךְ אִם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת דַּעַת חֲבֵרְךָ אַל תִּפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ בִּשְׁבִיל זֶה. וּתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ לִלְמֹד גַּם הִלְכוֹת מְלִיחָה. אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לְךָ לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיִּלְמַד כַּסֵּדֶר כַּנַּ״ל מַה טּוֹב, וּבְוַדַּאי יַחֲזִיק טוֹבָה לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יְקַיֵּם דִּבְרֵי כַּאֲשֶׁר הוֹרֵאתִיךָ כַּנַּ״ל.

גַּם תִּתְאַמֵּץ מְאֹד לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וּמַה מְּאֹד נֶהֱנֵיתִי מֵאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לִי אֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה תּוֹדָה לָאֵל, מִי יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה בֶּאֱמֶת תָּמִיד שֶׁתִּהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. וּתְעַיֵּן בִּתְחִלַּת מִכְתָּבִי זֶה אֲשֶׁר הַעִירוֹתִיךָ עַל עִנְיַן שִׂמְחַת תּוֹרָה וּבְכַוָּנָה הִרְבֵּיתִי דְּבָרַי שָׁם כְּדֵי לְזָכֵּר תָּמִיד שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ בַּשִּׂמְחָה הַזֹּאת תָּמִיד. בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ׳ וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְיַחֵל לִרְאוֹת בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֲמִתִּית
וְהַנִּצְחִית שֶׁיִּקַּיִם בָּנוּ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְכוּ׳.
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלָב

ז׳

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ וַיִּשְׁלַח [י״ד כסלו] תקפ״ד בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לִבְנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם אֶתְמוֹל וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ
בְּנִי יְדִידִי, עַל אֲשֶׁר אַתָּה מַרְעִישׁ כָּל כָּךְ עַל אֲשֶׁר אֵינִי רָגִיל לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל
פַּעַם ; כִּי הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁאֵינִי אִישׁ פָּנוּי, וְטִרְדוֹתַי רַבִּים מִכַּמָּה צְדָדִים.
וּבִפְרָט כָּעֵת אֲשֶׁר תּוֹדָה לָאֵל הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק בְּהַדְּפוּס לִגְמֹר הַתְּפִלּוֹת [ה״ה
ספר ליקוטי תפילות] בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַמְּדֻמֶּה לִי שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ
מִזֶּה שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי מֶעְנְדִיל לְקִהִלַּת מִינְקָאוויץ, וְתוֹדָה לָאֵל
בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם וְהֵבִיא הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ חֲסֵרִים. וּבֵין הַיּוֹם
וּבֵין לְמָחָר יַתְחִיל בְּשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם לְהַדְפִּיסָם. וְאַתָּה תּוּכַל לְהָבִין
מֵרָחוֹק טִרְדַּת דַּעְתִּי בָּזֶה, בְּכַמָּה אֲפָנִים, וּבִפְרָט מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס. וְלַה׳
הַיְשׁוּעָה.
הֵן עַל כָּל אֵלֶּה תֵּדַע שֶׁאֵין בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת בְּכָל שְׁתֵּי שָׁבוּעוֹת
כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, רַק בְּכָל חֹדֶשׁ וָחֹדֶשׁ אֶרְאֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב לְךָ
אִגֶּרֶת. וַאֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ מְאֹד שֶׁמֵּעַתָּה תָּשׁוּב מִדַּרְכְּךָ הַזֶּה לְצַפּוֹת בְּכָל יוֹם
לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִמֶּנִּי לְכַלּוֹת עֵינֶיךָ בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי גַּם זֶה מַעֲשֵׂי בַּעַל
דָּבָר לְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ מִתְּפִלָּתְךָ וּמִלְּמוּדְךָ. וְכָךְ דַּרְכֵי בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבְּטֵלִים
מִמְּעַט עֲבוֹדָתָם עַל יְדֵי בִּלְבּוּלִים וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁל עִסְקֵי חִנָּם כָּאֵלֶּה. וּמַה
שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהִתְחַיּוֹת אֶת נַפְשְׁךָ כִּי אִם בְּמִכְתָּבַי. הָאֱמֶת שֶׁדְּבָרַי
רְאוּיִים שֶׁיִּהְיוּ חֲבִיבִים בְּעֵינֶיךָ וּלְהִתְחַיּוֹת נַפְשְׁךָ, אֲבָל בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת
תּוּכַל לְהִתְחַיּוֹת עַצְמְךָ זְמַן רַב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבִפְרָט הֲלֹא כָּל סִפְרֵי
רַבֵּנוּ זַ״ל בְּיָדְךָ, הַמְּלֵאִים אוֹצָרוֹת גְּדוֹלוֹת, אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל יִרְאַת
שָׁמַיִם וְהִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים הַשָּׁוִים לְכָל נֶפֶשׁ גָּדוֹל וְקָטָן נַעַר
וְזָקֵן. הֵפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.
וְגַם יֵשׁ בְּיָדְךָ מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹדָה לָאֵל. וְגַם תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ כַּמָּה
שִׂיחוֹת יְקָרוֹת מִפִּי וּמִפִּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ בְּשִׂמְחָה
תָּמִיד. הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תָּרֶף, וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב וְתִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה
וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם כַּאֲשֶׁר הוֹרִיתִיךָ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר
לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

ח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ וַיִּגַּשׁ [ז׳ טבת] תקפ״ד בְּרֶסְלֶב.
יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי זֶה פַּעֲמַיִם וְשָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. תַּעֲלוּזָנָה כְּלִיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים. הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ, בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, וַאֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה כִּי לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. וּמִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לִירְאָה אֶת ה׳ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וְהִתְחַזְּקוּת בַּעֲבוֹדַת ה׳ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כִּי כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ, וְהַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ בְּכָל כֹּחֲךָ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרֵנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, פּוֹק עַיֵּן וְתִשְׂכַּח בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ, עֵצוֹת וְהַנְהָגוֹת וּדְרָכִים בַּעֲבוֹדַת ה׳, הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל חֲמִשָּׁה פּוֹרִימְס [קוּנְטְרֵסִים] מֵהַתְּפִלּוֹת וְעַתָּה אָנוּ עוֹסְקִים בְּפוֹרִים שִׁשִּׁי ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וְכֻלָּם טְרוּדִים מְאֹד בַּהַדְפָּסָה, כִּי יָדוּעַ שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּהַדְפּוּס בְּלִי פּוֹעֲלִים. רַק רַבִּי מָענְדִיל וְרַבִּי חַיִּים נַחוּם וְהַנַּעַר יִצְחָק יְהוֹשֻׁעַ וְגַם בְּנֵי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר מְסַיְּעַ הַרְבֵּה בְּכָל פַּעַם אֲבָל לֹא בִּקְבִיעוּת, עַל כֵּן הַמְּלָאכָה נַעֲשֵׂית לְאַט לְאַט. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְהֵא בְּעֶזְרֵנוּ לְגָמְרָם בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. גַּם יֵשׁ מְנִיעוֹת הַרְבֵּה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס כַּיָּדוּעַ לְךָ מִזֶּה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרֵז מְאֹד אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּתְכֶם שֶׁיִּרְאוּ לִשְׁלֹחַ לִי בִּזְרִיזוּת תֵּכֶף מַתָּנַת יָדָם הַטּוֹבָה וְאַל יְעַכְּבוּ כְּלָל כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעַכֵּב הַדְּפוּס חַס וְשָׁלוֹם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּתְקַבְּלוּ בְּאַהֲבָה עָלֶה אֶחָד לְדֶגְמָא מֵהַתְּפִלּוֹת, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִשְׂמַח לִבְּךָ וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ תָּמִיד וְעִקַּר הוּא הַטּוֹב הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי.
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הירץ נֵרוֹ יָאִיר

ט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ פָּרָשַׁת בֹּא [ח׳ שבט] תקפ״ד.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֲהוּבִי בְּנִי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל וּלְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ שָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב, אַךְ לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ עַד הֵנָּה כִּי תֵּכֶף בְּיוֹם א׳ פָּרָשַׁת וָאֵרָא נָסַעְתִּי לִקְהִלַּת אוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הֶעָבַר. וּמֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ לֹא חָזַרְתִּי לְבֵיתִי עַד יוֹם א׳ בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת וּמָצָאתִי הַדְּפוּס בְּטֵלָה מִפְּלַאכְתָּהּ מֵחֲמַת שֶׁכָּלָה צֶבַע הַדְּיוֹ. וּצְרִיכִין שֶׁמֶן פִּשְׁתָּן לִקְנוֹת וּלְבַשֵּׁל, וּבָעִתִּים הַלָּלוּ אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל, כִּי אִם בְּיֹקֶר גָּדוֹל וּפֹה אֵינוֹ מָצוּי כְּלָל. גַּם כִּי אָפֵס כֶּסֶף, וְהֶכְרַח רַבִּי מֶענְדִיל לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ וְשָׁם יִקְנֶה שֶׁמֶן הַקָּדוֹשׁ וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נַחֲזֹר לְהַתְחִיל לִגְמֹר הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת. וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר נִגְמַר עַד סוֹף תְּפִלָּה נ״ה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּנוּ לִגְמֹר לְטוֹבָה ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת וּבִפְרָט מְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן.
נָא לְדַבֵּר עוֹד עִם רַבִּי מֶענְדִיל וְרַבִּי יְשַׁעְיָה וְכוּ׳ שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל כָּל פָּנִים מַה דְּאֶפְשָׁר. כִּי כָּל מַה שֶּׁיִּשְׁלְחוּ לִי יְחַיֶּה כַּמָּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל כִּי יִסְּיְעוּ הַרְבֵּה בִּזְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְהַזָּרִיז מְשֻׁבָּח כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְאִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל הַדְּפוּס אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּרְאֶה לְזָרְזָם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר.
וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב, וַאֲנִי מֵבִין דְּבָרֶיךָ מֵרָחוֹק. וְהִנֵּה אָנֹכִי הָרוֹאֶה כִּי עוֹבְרִים עָלֶיךָ מַחְשָׁבוֹת הֶבֶל שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבְּלָם בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת שֶׁל שָׁוְא וָהֶבֶל, אֲשֶׁר הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מַזִּיק לָהֶם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. אֲבָל נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינַי עַל אֲשֶׁר אַתָּה מִסְתַּכֵּל עַל זֶה, כִּי רָאוּי לְךָ לְהָבִין מֵהַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ בְּבֵיתִי וּמִסְּפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרוֹת כָּאֵלֶּה כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהָעַצְבוּת וְהַחֲשָׁשׁוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד, וְהֵם מַפְסִידִים חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר מִכָּל הַפְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם.
עַל כֵּן אֲהוּבִי בְּנִי שְׁמַע לִדְבָרַי שֶׁהֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וַחֲזַק וַחֲזַק וְתִתְחַיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְאַל תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בִּלְבּוּל וּמָרָה שְׁחוֹרָה כְּלָל. וְאַל תָּשִׂים לִבְּךָ לְבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה כְּלָל. רַק תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל גּוֹי קָדוֹשׁ. וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר הָאוֹרוֹת צַח הַצַּחְצָחוֹת סָבָא דְּסָבִין הוּא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הֵסִיר מֵאִתָּנוּ מַסְוֶה הָעִוָּרוֹן הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם וּמוֹנֵעַ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל הַנּוֹרָאִים, וְהֵם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עָלָיו וְעַל אֲנָשָׁיו וְעַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד. בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִזֶּה וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם, בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ. וְאֵין שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת שֶׁתּוּכַל לְבַלְבֵּל חַס וְשָׁלוֹם מִשִּׂמְחָה זֹאת לְעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ״ל בְּפֵרוּשׁ. כִּי עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נְחֶמְיָה ח) ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״, וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר

לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, וּתְעַיֵּן בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וְתִמְצָא לִרְווֹת צִמְאוֹנְךְ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךְ בְּכָל עֵת תָּמִיד אֲשֶׁר זֶה הָעִקָּר.
וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מִמְּנָהָגְךְ בְּלִמּוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וְלוֹמַר אַחַר כָּךְ הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה לְאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. טוֹב וְיָפֶה הַנְּהָגָה הַזֹּאת, אַךְ נִכְסַפְתִּי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךְ גַּם כֵּן לְדַבֵּר דִּבּוּרִים מְעַצְמְךְ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בֵּינְךְ לְבֵין קוֹנְךְ, וְתַעֲשֶׂה בְּעַצְמְךְ מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךְ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל תּוֹרָה אֵיזֶה זְמַן, וְאַחַר כָּךְ עַל יְדֵי תּוֹרָה אַחֶרֶת, וְכֵן יִנְהֹג תָּמִיד כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל בְּכַמָּה הַזְהָרוֹת, וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַרְבֵּה בָּזֶה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב כְּנַפְשְׁךְ וָנֶפֶשׁ אָבִיךְ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה וּמְקַוֶּה וּמְיַחֵל לִתְשׁוּעָתְךְ הָאֲמִתִּית שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר.

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ תְּרוּמָה [ג׳ אדר א׳] תקפ״ד בְּרֶסְלֶב.
יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הַנָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךְ בְּיוֹם ו׳ יִתְרוֹ אֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךְ, וְשֶׁתִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לָבוֹא לְפֹה. וּלְעֵת עַתָּה בְּקַשְׁתִּי מִמְּךְ בְּנִי מַחְמַד עֵינַי יְדִיד נַפְשִׁי שֶׁלֹּא תָּשִׂים לִבְּךְ לָזֶה כְּלָל, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךְ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת. רַק תְּחַזֵּק נַפְשְׁךְ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשִׁיעַ לְךְ, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל חֶסֶדָיו הַמְרֻבִּים. וּכְבָר יָדַעְתָּ קְצָת שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מָלֵא יִסּוּרִים וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת. וְאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ כִּי אִם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַתּוֹרָה הַמְשַׂמַּחַת לֵב וּמְשִׁיבַת נָפֶשׁ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
וְדַע בְּנִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אָנוּ עוֹסְקִים בַּדְּפוּס. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר כְּבָר נִגְמְרוּ שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם תְּפִלּוֹת בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
הִנֵּה כֹּה דִּבְּרִי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךְ מְהֵרָה.
נְאוּם הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ה

יא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם... חַיִּים וּבְרָכָה... כְּנַפְשִׁי... אֲמִתִּיּוֹת הַנּוֹרָאִים... לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדוֹרוֹתָם יִסְגֶּא... זֶה יָמִים כַּבִּיר, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָּל... אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי מִמַּעֲמָדוֹ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה... בְּמַחֲשַׁבְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים לִנְטוֹת יָדִי בַּמִּכְתָּב אֵלָיו לְדַבֵּר... בַּכְּתָב מְעַט אֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אוּלָם לָא אִיסְתַּיַּיע מִלְּתָא, כִּי הַזְּמַן קָצָר וְכוּ'. כָּעֵת לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם אַהֲבָתֵינוּ לִכְתֹּב לוֹ דְּבָרַי אֵלֶּה לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיּוֹרֶאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד אֶת חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא מַפְלִיא עִמּוֹ בְּכָל עֵת, כִּי אֲנִי רוֹאֶה וְשׂוֹמֵעַ מֵרָחוֹק, שֶׁבְּכָל צָרוֹתָיו אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו לֹא צַר לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, רַק בַּצָּר הִרְחִיב לוֹ הוּא יִתְבָּרַךְ בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת, כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי מְעַט בְּהִיוֹתִי בִּמְחִצָּתוֹ, וְגַם כָּעֵת שָׁמַעְתִּי מְעַט אֵיזֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה וַאֲשֶׁר הוּא מֵכִין עַצְמוֹ לִנְסֹעַ לְעִיר מְלוּכָה פ"ב בְּקָרוֹב יַצְלִיחוֹ ה' מְהֵרָה. וְהִנֵּה ה' יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת כַּמָּה וְכַמָּה נִשְׁתַּתַּפְתִּי בְּצַעֲרוֹ וְכַמָּה פְּעָמִים הִזְכַּרְתִּי אוֹתוֹ לְטוֹבָה, בִּפְרָט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, כִּי מְאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל כָּל הַהַרְפַּתְקָאוֹת, אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בִּפְרָט וּבִכְלָל, כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ, וְשֵׁם רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל, נִקְרָא עָלָיו. וְזָכַרְתִּי לִתְקֹעַ יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן לָשׂוּם לוֹ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ עַל־יְדֵי מַתָּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר פִּזַּר נָתַן עַל... הַעֲמָדַת הַדְּפוּס לְמַעַן עֲשֹׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיוֹת עַם רַב, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל, עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו עַד הֵנָּה... תֵּבֵל כֵּן... אוֹתִיּוֹת הַדְּפוּס... כְּשֶׁיִּרְצֶה לְפַזֵּר עוֹד... בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם. וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ... לִכְתֹּב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, אַךְ זֹאת תֵּדַע, אֲהוּבִי... חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֲנִי כּוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק... לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעֲזְרוֹ וְיוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה וְיַרְחִיב יָדוֹ עַתָּה בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, כֵּן אֲנִי כּוֹסֵף... וּמִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ וּמְצַפֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁכַּאֲשֶׁר יַצְלִיחוֹ ה' מֵעַתָּה, יִזְכֶּה לֵידַע מִמִּי וָמִי מַגִּיעַ לוֹ הַצְלָחָתוֹ וִישׁוּעָתוֹ וְיֹאמַר בְּפֶה מָלֵא וּבְלֵב שָׁלֵם: אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל אִישִׁי הָרִאשׁוֹן, כִּי טוֹב לִי אָז מֵעַתָּה, וְדַי לַמֵּבִין. וְאִם אָמְנָם הָאֱמֶת יָדַעְתִּי, כִּי מֵעוֹלָם לֹא (יִקְחָה) נַפְשׁוֹ מֵאִישׁוֹ הָרִאשׁוֹן, וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי מֵאָז וְעַד עַתָּה, עִם כָּל זֶה שָׁגַג מַעֲלָתוֹ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה הַנְהָגוֹת בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ וְגָרַם קְצָת חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הָיָה נִרְאָה כְּעוֹשֶׂה מֵהָעִקָּר טָפֵל וּמֵהַטָּפֵל עִקָּר, חַס וְשָׁלוֹם, וְגָרַם עַל עַצְמוֹ כַּמָּה לָזוּת שְׁפָתַיִם מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בִּלְבָּם עָלָיו הַרְבֵּה עַל הָעִנְיָנִים הָאֵלֶּה וְאִם אֲנִי יוֹדֵעַ תֹּם לְבָבוֹ, שֶׁהוּא קָשׁוּר בֶּאֱמֶת בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה עִם נֵזֶר רֹאשֵׁינוּ, עִם כָּל זֶה לְעֻמַּת זֶה יָדַעְתִּי, כִּי שָׁגָה וְהִסְכִּיל הַרְבֵּה מְאֹד בָּעִנְיָנִים הָאֵלֶּה בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְגַם עַתָּה הֵצִיקַתְנִי רוּחִי, וְעָצוֹר בְּמִלִּין לֹא אוּכַל לְהוֹכִיחַ דַּרְכּוֹ עַל פָּנָיו עַל אֲשֶׁר עִוְּתוּ הַרְבֵּה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא

שָׁם לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר זֶה חֶלְקוֹ מִכָּל עֲמָלוֹ, בִּפְרָט בְּעֵת שֶׁנָּסַע בַּקַּיִץ... לְבֵיתוֹ, וּבַחֲזָרָתוֹ הָיָה לוֹ לְסוֹבֵב דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ אוּמַאן. וְכִמְדֻמֶּה לִי... הוּא הַמִּדָּה... לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת... שֶׁכָּל הָעִנְיָנִים, הַנּוֹגְעִים לְהַחְזָקַת... הִסְתַּלְּקוּתוֹ, נִתְעוֹרְרִים תָּמִיד... שִׁעוּר, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעִנְיָן, וְהַמְּנִיעוֹת הֵם רַק בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק, וּמֵהַמְּנִיעוֹת הָעֲצוּמוֹת יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק, כַּיָּדוּעַ לוֹ כָּל זֶה. וְהִנֵּה בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֵר אֶפֶס קָצֶה, וְגַם כְּשֶׁאֲנִי מִתְוַעֵד עִמּוֹ לִפְעָמִים לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי מֵרֹב הַטְּרָדוֹת הַסּוֹבְבִין אוֹתוֹ, אַךְ לְחָכָם וְנָדִיב וְטוֹב לֵבָב כְּמוֹתוֹ יַסְפִּיקוּ דְּבָרַי אֵלֶּה לְהָבִין מֵהֶם דְּבָרִים הַרְבֵּה, וְהָעִקָּר - שֶׁמְּעַתָּה יִרְאֶה לְתַקֵּן כָּל הָעִנְיָנִים שֶׁרָמַזְתִּי לוֹ בְּמִכְתָּבִי זֶה וְיִזָּהֵר לִהְיוֹת עַל־כָּל־פָּנִים פַּעַם אֶחָד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוּמַאן, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, וְלֹא יַעַצְרוֹ הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג וְלֹא שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם, וְגַם יִשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ עִמָּנוּ בְּכָל פַּעַם ; אִם אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, בְּעֵת שֶׁאֲנַחְנוּ מְקֻבָּצִים יַחַד מַה טּוֹב, וְעַל־כָּל־פָּנִים בְּכָל עֵת שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת בְּאוּמַאן, יִהְיֶה בְּהִתְרָאוּת פָּנִים עִם כַּמָּה אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם רָאוּי לוֹ לְבַקֵּשׁ אוֹתָנוּ שֶׁנָּבוֹא אֵלָיו עַל אֵיזֶה יָמִים, אוּלַי נִזְכֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִלְּבָבֵנוּ לְהָאִיר נְקֻדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת זֶה בָּזֶה וּנְקַבֵּל דִּין מִן דִּין וּנְעוֹרֵר אֶת עַצְמֵנוּ וְנִזְכֹּר אֶת עַצְמֵנוּ הֵיכָן אָנוּ בָּעוֹלָם, מֵאַיִן בָּאנוּ וְכוּ', וְכַמָּה נִפְלָאוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרַב אוֹתָנוּ לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת, לְאוֹר צַח כָּזֶה, אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ'. נָא וָנָא, חֲבִיבִי, שִׂים לִבְּךָ לִדְבָרַי הָאֵלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתֹם לֵבָב, לְמַעַן יֵיטִיב לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו... הַמַּפְלָג... וְיֵלְכוּ בְּדַרְכּוֹ... דִּ' דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק... לָהֶם בָּזֶה וּבַבָּא וְיוֹתֵר מִזֶּה... אֲנִי מֻכְרָח לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר... מִבֹּאָר הַכֹּל בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. שִׂימוּ לְבַבְכֶם אֲלֵיהֶם, הַפֶּה בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. נָא, יְדִידִי, לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת מִיָּד וּלְהוֹדִיעַ לִי הַכֹּל וְגַם אֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלַח לִי אֵיזֶה סַךְ מְסֻיָּם מַה טּוֹב, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה מְאֹד וְגַם יָדַעְתִּי כִּי אֵין בְּיָדוֹ לְפַזֵּר כַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, עִם כָּל זֶה אֶת אֲשֶׁר תִּמְצָא לַעֲשׂוֹת בְּכֹחוֹ וְיוֹתֵר מִכֹּחוֹ, עַל־כֵּן אֵין רָאוּי לוֹ לְצַמְצֵם עַל זֶה כָּל־כָּךְ, כִּי הוּא קֶרֶן הַקַּיֶּמֶת לָעַד, בִּפְרָט כִּי הוּא צָרִיךְ עַתָּה לַנְּסִיעָה, וְעֵסֶק כָּזֶה צָרִיךְ לְפַזֵּר שְׁחָדִים הַרְבֵּה, רָאוּי לוֹ לְפַזֵּר גַּם עַל הַשֹּׁחַד לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה לְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי צְדָקָה נִקְרָא "שֹׁחַד", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כא) : "שֹׁחַד בְּחֵיק" וְכוּ' זֶה הַשֹּׁחַד יַצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבַבָּא, וְלִנְדִיב לֵב כָּל כָּךְ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וְחָפֵץ בְּהַצְלָחָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרַאסְלֶב

...לִבְנוֹ הַנָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה נֵרוֹ יָאִיר. ...עוֹד הַפַּעַם כִּי גַּם אֵלָיו...

הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְהִ' ... וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ"ל

אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שְׁלוֹם כֻּלָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא וּמְצַפִּים לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתּוֹ, אָמֵן. הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּבְנָהּ הֶחָכָם

שֶׁיִּחְיֶה, וּבִתְּהּ הַמְשֻׁכֶּלֶת תִּחְיֶה, תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וּפוֹרְשִׁים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה רַבָּה.
גַּם תֵּדַע, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל, צָמְחָה קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעִנְיַן בֵּית־הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִפְלְאוֹתָיו עֲזָרָנוּ, שֶׁכְּבָר פָּתְחוּ לִי אֶת בֵּית־הַדְּפוּס, אֲבָל לֹא פָּתְחוּ כִּי־אִם הַבַּיִת לְבַדּוֹ וְגַם זֶה הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנַי, אֲבָל הַדְּפוּס בְּעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ הַפְּרָעסָע עֲדַיִן חֲתוּמָה, אַךְ כְּבָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוִּילְנָא, שֶׁבְּקָרוֹב יִתְּנוּ לִי רִשָּׁיוֹן. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי, שֶׁיַּגִּיעַ לִי רִשָּׁיוֹן בִּמְהֵרָה לְטוֹבָה, וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְכֶּה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הָאֶחָד זָהוּב סִלֵּק לְהַשָּׁלִיחַ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת מָצָא רַבִּי דָּוִד, אַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ עַד אַחַר שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאָמַר, שֶׁיִּשְׁלְחֵם לוֹ עַל־יְדֵי מֻקְדָּם. גַּם נִפְלָאוֹת הוּא בְּעֵינֵינוּ, שֶׁרוֹצֶה הָאִישׁ בְּיֹקֶר כָּל־כָּךְ, אַךְ בְּלֹא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, עַד שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ כַּנַּ״ל, אַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר מְבַקֵּשׁ מֵאִתְּךָ, וְגַם אָנֹכִי מְזָרֵז בָּזֶה, שֶׁלְּמַעֲנֵנוּ תַּעֲשֶׂה וְתַחֲקֹר בָּזֶה בְּכָל עֵת שֶׁתִּמְצָא סוֹחֲרִים בָּזֶה, אוּלַי יִמְצָא בְּפָחוֹת, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ גָּדוֹל, אַךְ גְּמָר הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אִי אֶפְשָׁר עַד בִּיאַת יְדִידֵנוּ בְּשָׁלוֹם וְכַנַּ״ל. עַתָּה נִכְנָס רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר, לְחַדְרִי וְהוֹדִיעַ לִי, שֶׁמָּסַר הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵךְ וְכוּ׳.

יב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ [גי׳ טבת] תקפ״ה.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינַי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל וּלְשִׂמְחַת לֵבָב, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שֶׁיַּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ שֶׁהַכֹּל עַל נָכוֹן בִּשְׁלֵמוּת בְּלִי שׁוּם יְסוּרִים וּדְאָגוֹת כְּלָל וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וּלְעֵת עַתָּה אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ בְּאַזְהָרָה גְּדוֹלָה שֶׁמֵּעַתָּה אַל תַּחֲשֹׁב וְאַל תִּדְאַג בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל וּכְלָל לֹא. כִּי מַחֲשָׁבוֹת וּדְאָגוֹת כָּאֵלֶּה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן, רַק תַּשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִגְמֹר בַּעֲדְךָ הַכֹּל לְטוֹבָה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכְּבָר הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיָן זֶה הַכֹּל רַק מָרָה שְׁחוֹרוֹת וַחֲשָׁשׁוֹת שֶׁמַּזִּיקִים מְאֹד אַפְלוּ בְּשָׁאָר דְּבָרִים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָן כָּזֶה שֶׁהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהַדְּאָגוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת (שֶׁקּוֹרִין אִיבֶּער טְרַאכְטִין) מַזִּיקִים וּפוֹגְמִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן ; וְאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא דַּיָּה לְצָרָה בְּשִׁעָתָהּ, אֲבָל לֹא לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בָּזֶה חַס וְשָׁלוֹם לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו חַס וְשָׁלוֹם כִּי זֶה פּוֹגֵם הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהָעִנְיָן שֶׁאַתָּה דּוֹאֵג וְחוֹשֵׁב עָלָיו חַס

וְשָׁלוֹם. כִּי זֶה בְּאֹנֶס וְזֶה בְּרָצוֹן, כִּי פְּגָם הַמַּחֲשָׁבָה חָמוּר מְאֹד מְאֹד,
כַּמְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.
וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בָּאִגֶּרֶת הַקּוֹדֶם שֶׁתּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לְךָ כַּמָּה עִנְיָנִים לְבַלּוֹת
הַיּוֹם בָּהֶם. דְּהַיְנוּ לִלְמֹד פּוֹסֵק וּגְמָרָא וּמְעַט מִקְרָא, בִּפְרָט חֲמָשׁ עִם פֵּרוּשׁ
רַשִׁ״י, וְלַעֲסֹק בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וּזְמַן לַתְּפִלָּה הַקְּבוּעָה
וְלַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְלִתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת שֶׁלָּנוּ וּלְהִתְבּוֹדְדוּת דְּהַיְנוּ שִׂיחָה בֵּינוֹ
לְבֵין קוֹנוֹ לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחוֹתָיו וְעִנְיָנָיו לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְגַם
זְמַן עַל כְּתִיבַת הַסֵּפֶר שֶׁבְּיָדוֹ. וְגַם צְרִיכִין זְמַן עַל עֲבוֹדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת דְּהַיְנוּ
שֵׁנָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְפַקֵּחַ דַּעְתּוֹ, וְהַיּוֹם קָצָר
וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, רַק לֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה, אֲבָל גַּם אֵין אַתָּה בֶּן
חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְבַלּוֹת אֵיזֶה רֶגַע חַס וְשָׁלוֹם עַל
מַחֲשָׁבוֹת מְגֻנּוֹת כָּאֵלֶּה, חָלִילָה לְךָ מֵהֶם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. רַק אַדְרַבָּא חֲזַק
וֶאֱמַץ לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה עַל זֶה,
וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַגִּיעִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת,
כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא מָלֵא רַחֲמִים וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא רַחֲמִים וְכוּ׳
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן מ״ט בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא עַיֵּן שָׁם.
וְהִנֵּה מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתָּ מִמֶּנִּי לִכְתֹּב לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת כָּאִגֶּרֶת הָרִאשׁוֹן. תַּאֲמִין לִי
בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁבְּעַצְמִי אֵינִי זוֹכֵר הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וְאֵין בְּיָדִי לִכְתֹּב
לְךָ כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי בְּעֵת הַכְּתִיבָה, אַךְ כָּל מַה
שֶּׁחָסֵר לְךָ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל תִּמְצָא בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבְהַתְפִּלּוֹת
וּבְהַחִדּוּשִׁין שֶׁחָנַנִי ה׳ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ. הֵם יוֹרוּךָ, וְיֹאמְרוּ לְךָ וְיַחַזְקוּ לְבָבְךָ
לְשַׂמֵּחַ תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִבְטֹחַ בַּחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם נִפְסָקִים
לְעוֹלָם. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהַכְּלָל כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל
מְאֹד, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל הַנִּפְלָאוֹת וְהַחִדּוּשִׁין שֶׁנַּעֲשִׂין בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם
וּבְכָל עֵת, פְּלָאֵי פְּלָאוֹת מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ וְכוּ׳. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה
חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וְיֵשׁ עִנְיָן שֶׁמִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאִם אֵין אַתָּה יָכוֹל
לְהָבִין זֹאת וּלְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה עַל כָּל פָּנִים תַּאֲמִין בָּזֶה, חֲזַק וַחֲזַק. וּמְעַט
אַתָּה יוֹדֵעַ. וְהַשְּׁאָר תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שֶׁהוּא לָנוּ זְכוּת וִישׁוּעָה רַבָּה לָנֶצַח
מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אִי
אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בְּשׁוּם מֹחַ בָּעוֹלָם ; וּבְרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים
הַחוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּזֶה, הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז.
זֹאת נָחְמָתֵינוּ בְּעָנְיֵינוּ זֹאת שִׂמְחָתֵנוּ. וּבָזֶה יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ עַצְמְךָ בְּכָל
אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וּכְבָר הִבְטִיחָנוּ קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵינוּ
וְאֵין לָנוּ לִדְאֹג. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ דִּבּוּרִים הָאֵלֶּה בַּלַּיְלָה
שֶׁקֹּדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַנּוֹרָא, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה יוֹתֵר.
וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מֵעַתָּה לִשְׁמֹר אֶת אִגְּרוֹתַי מְאֹד כִּי הֵם אֲסוּרִים לָזָרִים
הַמְהַפְּכִין דִּבְרֵי אֱמֶת לְלֵיצָנוּת וְכוּ׳, עַל כֵּן תִּזָּהֵר לְשָׁמְרָם מְאֹד מֵעַתָּה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיַחֲזֵק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל
הַיּוֹם, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הוֹרָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל. וּבִפְרָט לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה
בְּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ וְתִתְחַזֵּק בְּהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם
לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
רֵעֵהוּ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו הֵיטֵב ; וְלֹא תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם,

כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מִזֶּה עָבַר עַל כָּל הַיְרֵאִים וְהַכְּשֵׁרִים שֶׁנִּכְנְסוּ בַּעֲבוֹדַת ה׳; וְאִם לֹא הָיוּ מְחַזְּקִים עַצְמָן בְּכָל עֵת הָיוּ חַס וְשָׁלוֹם נִשְׁאָרִים בְּמְקוֹמָם הָרִאשׁוֹן חַס וְשָׁלוֹם, וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן נ״א נ״ב; שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם, וְתִסְתַּכֵּל וְתִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הַנֶּאֱמַר שָׁם, כִּי הֵם דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים וּמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד. וְשִׂיחוֹת אֵלּוּ שֶׁבַּסִּימָנִים הַקְּדוֹשִׁים נִקְרָאוּ בֵּין קְצָת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִגֶּרֶת כִּי הֵם מְדַבְּרִין כְּמוֹ אִגֶּרֶת הַנִּכְתָּב לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמִידוֹ, וְאֵין אַתָּה צָרִיךְ אִגֶּרֶת טוֹבָה יוֹתֵר מֵהֶם; וְאַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם דִּבְרֵי אֱמֶת מַה שֶּׁיְּזַמִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיָדִי, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת שֵׁבֶט הַקְּלִמּוֹס יִהְיֶה קֹדֶשׁ, כִּי כָּל דְּבָרַי נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מֵרַבֵּנוּ זַ״ל מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ׳.

וְדַע בְּנִי שֶׁעַל כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה יב) ״וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה״, כִּי הֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה מַמָּשׁ. כְּמוֹ מַעְיָן שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, כֵּן דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים וְנֶאֱמָנִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וַעֲצוֹתָיו וְישׁוּעוֹתָיו אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם; וְתָמִיד תּוֹכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ בִּדְבָרָיו הַנּוֹרָאִים אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי הוּא הֵאִיר בָּנוּ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, כִּי בּוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ שָׁם, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמֻּכְרָח לְקַצֵּר וּלְסַיֵּם מִפְּנֵי כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ, כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת יְרִיעוֹת לְבָאֵר וְלִגְמֹר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֹאת, שֶׁהִתְחַלְתִּי לִכְנֹס בָּהּ כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְדַי בָּזֶה כָעֵת. וְהָיֶה זֶה שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ וּמִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמוֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבְּרֶסְלֶב

יג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ מַסְעֵי כ״ג תַּמּוּז תקפ״ה טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.

מַזָּל טוֹב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם קִבְּלָה הַגֵּט פִּטּוּרִין בְּיוֹם ד׳ פָּרָשַׁת פִּינְחָס הֶעָבַר בְּקֶהִלַּת־קֹדֶשׁ מֶעדְוֶודִיוּוקֶא, וְיהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְמַזָּלָא טָבָא. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַזְמִין לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה מְהֵרָה זִוּוּגוֹ הֶהָגוּן לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, כִּי בָּזֶה לְבַד חָפַצְתִּי. וְהַשֵּׁם, הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וְשָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחֲמַד עֵינַי הַנָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ לְמַעְלָה הַכֹּל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ וְיַצְלִיחֲךָ מֵעַתָּה הַצְלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית. וְדַע בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי כִּי הָיָה לִי יְגִיעוֹת רַבּוֹת

וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְיִסּוּרִים רַבִּים וַחֲלַקַּת הָעֵצָה הַרְבֵּה וְכוּ׳ קוֹדֶם שֶׁבָּא לִידֵי גְּמָר שֶׁתְּקַבֵּל הַגֵּט פְּטוּרִין. וְכַמָּה דְּמָעוֹת נִשְׁפְּכוּ עַל זֶה כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה ה׳, וְלוּלֵי ה׳ עֶזְרָתָה לִי לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה הַגְּמָר מְיָד, וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה עַד שֶׁבָּא לִידֵי גְּמָר בְּשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר אוֹדִיעַ לְךָ קְצָת אִם יִרְצֶה ה׳. וְכָל הַיְּסוּרִים הָאֵלֶּה וְכָל הַטִּרַח הַזֶּה לֹא טָרַחְתִּי כִּי אִם בִּשְׁבִילְךָ, כְּדֵי לְהַצִּילְךָ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִנָּצֵל, אוּלַי אֶזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתְךָ שִׂמְחַת עוֹלָם שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי חֲזַק וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו שֶׁל ה׳ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עִמְּךָ עַד הֵנָּה, וְקַשֵּׁר עַצְמְךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְבַל תַּנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ כַּאֲשֶׁר הֻרְגַּלְתְּ עַד הֵנָּה, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ בָּזֶה וּבְכָל דָּבָר, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה.

יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי אֲנִי נָחוּץ לִנְסֹעַ לְקִרוּמִינְטְשֶׁאק כַּנַּ״ל. וְאַל תָּשִׂים אֶל לִבְּךָ מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַחֲפָצִים הַנַּ״ל כִּי גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּקַבֵּל מְהֵרָה טַלִּית מְצֻיֶּצֶת מֻחְדָּשׁ, וְכֹחַ וּגְבוּרָה חֲדָשָׁה לְהִתְחַזֵּק מֻחְדָּשׁ בַּעֲבוֹדַת ה׳, וְתִשְׁכַּח כָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אוֹתְךָ לְמַעַן שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל אֲשֶׁר נִקְרָא עָלֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקפ״ו

יד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ [ו׳ טבת] תקפ״ו לפ״ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לִידִידִי וְכוּ׳.

מָה אֹמַר לְךָ אָחִי, מְעַט אַתָּה יוֹדֵעַ אֲשֶׁר בִּלְבָבִי. יוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. אִם תִּרְצֶה נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תְּחַפְּשֶׂנָּה, תְּבַקֵּשׁ הָאֱמֶת בְּהַפָּלְטִין שֶׁל אֱמֶת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי אַנְשֵׁי־אֱמֶת, עַל יְדֵי בַּעַל אֱמֶת, אָז תָּבִין יִרְאַת ה׳ וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וּבְוַדַּאי אַתָּה

יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת אֲשֶׁר אֲנִי מְרַמֵּז לְךָ, כִּי עִנְיַן הַפָּלָטִין שֶׁל אֱמֶת מְבֹאָר מְעַט בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלוּם. הָקִיצָה אָחִי מִשְׁנַת פְּתָיוּתְךָ וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בַּחֲרוּתְךָ ; וּזְכֹר אַל תִּשְׁפַּח כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ בְּמְעַט הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁאַתָּה רוֹדֵף וְרוֹדֵף אַחַר חֶמְדַּת הֶבֶל, אֱלִילֵי כֶסֶף, וְזֶה וָזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדְךָ. עֹל תּוֹרָה פָּרַקְתָּ וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ עָמַסְתָּ עָלֶיךָ יוֹתֵר מִדַּאי. זְכֹר נָא אַחֲרִי מִי אַתָּה רוֹדֵף אַחֲרֵי כָּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעוֹשׁ אֶחָד.

נָא אָחִי אַל יִהְיֶה בִּלְבָבְךָ עָלַי עַל אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ מְעַט בְּדֶרֶךְ בְּדִיחוּת, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל זֶה מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ, וְיוֹתֵר מִזֶּה תָּבִין מִדִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָבִיךָ נֵרוֹ יָאִיר כִּי גַּם אֵלֶיךָ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה. לְמַעַן הַשֵּׂם לְמַעַן הַשֵּׂם, עַל כָּל פָּנִים תִּקְבַּע לְךָ עִתִּים לַתּוֹרָה וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר שֶׁלָּחֶן עָרוּךְ עִם הַפֵּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים, אוֹ הַקְּטַנִּים עַל כָּל פָּנִים. וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. וְגַם לִהְיוֹת עַל כָּל פָּנִים פַּעַם אַחַת בְּכָל שָׁנָה בְּאוּמַאן אֲשֶׁר זֹאת הִיא הָעוֹלָה עַל כֻּלָּנָה, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתְּסַבֵּב הִלּוּכְךָ דֶּרֶךְ פֹּה מַה טּוֹב. וְיוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד עַל דְּבָרַי וּלְבָאֵר הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת בַּאֲשֶׁר הֵיטֵב כְּדֵי לְנַחֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם תֵּדַע שֶׁתּוֹדָה לָאֵל צָמַח קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעִנְיַן בֵּית הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו כְּבָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוִּילְנָא שֶׁבְּקָרוֹב יִתְּנוּ לִי רִשְׁיוֹן לְטוֹבָה וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְכֶּה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ בָּעוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי יְדִידְךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

טו

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, שֶׁרְצוֹנִי שֶׁתִּכְתֹּב תֵּכֶף אִגֶּרֶת לְרַבִּי נַפְתָּלִי וכו׳. וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת, אָמַרְתִּי אָשִׂים לְפִי מַחְסוֹם לִבְלִי לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה. אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וַאֲשִׁיבְךָ מְעַט. מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ : מָע מוּטְשָׁעט דִּיךְ וכו׳, תֵּדַע מָע מוּטְשָׁעט אִיטְלִיכָען, מִיךְ הָאט מָען שׁוֹין זֵעהָר פִּיעל גִּימוּטְשָׁעט [שֶׁמַּטְרִידִים לְךָ וכו׳ תֵּדַע מַטְרִידִים לְכָל אֶחָד, וְאוֹתִי גַּם כֵּן מְאֹד הַרְבֵּה הִטְרִידוּ] מַה שֶּׁאֵינְךָ יָכוֹל לְשַׁעֵר. וְהָאָדָם נִבְרָא בְּשָׁבִיל שֶׁיִּיגָּעוּ וְיִעָמְלוּ אוֹתוֹ וְהוּא יַחְתֹּר וְיִתְגַּבֵּר נֶגְדָּם. כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹמֵל וּמִתְיַגֵּעַ וּמְצַטַּעֵר לִבְרֹחַ מֵהָרַעְיוֹנִים כִּי

הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּקָרְבָּנוֹת. כִּי זֶהוּ בְּחִינַת (תְּהִלִּים מ״ד) ״כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה״. כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שִׂיחוֹת הָרַ״ן י״ב).

וּכְבָר יָדַעְתָּ וְצָרִיךְ אַתָּה לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ׳, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת בְּפַעַם אַחַת וְכוּ׳. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם בּוֹרַחַת הַמַּחֲשָׁבָה לַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים וְכוּ׳, צְרִיכִין לְתָפְסָהּ כְּמוֹ סוּס בְּאַפְסָר לַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁצְּרִיכִין לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרָיו כְּלָל וְיַעֲמֹד הֶעָרֵל וְכוּ׳ (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי א׳ סִימָן עב). וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אוֹ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. וְגַם לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ מִתּוֹךְ כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהָרַעְיוֹנִים לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת עַל אוֹר כָּזֶה וְכוּ׳. וְגַם מַה שֶּׁמְּבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם חֵלֶק ב מח) שֶׁכְּנֶגֶד זֶה תֵּדַע שֶׁאִישׁ כָּזֶה כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁמְּנַתֵּק עַצְמוֹ מֵרַע לְטוֹב יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד. וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן רלג) שֶׁלִּפְעָמִים מַנִּיחִין בְּכַוָּנָה שֶׁיִּנָּצְחוּ הַחַיּוֹת זֶה עִם זֶה, הַחַיּוֹת רָעוֹת עִם הַחַיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת וְכוּ׳. וְכוּ׳. וְעוֹד הַרְבֵּה כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּיו זַ״ל שֶׁכֻּלָּם הֵם עֵצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת מְאֹד מְאֹד. הַכֹּל שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל כֹּחוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדוֹ. וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עִמּוֹ אַל יִסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל. וְעַל כֻּלָּם תִּזְכֹּר וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ לָנֶצַח, וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן סז) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁמַּמְשִׁיךְ חֲסָדִים נִפְלָאִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת. חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ׳ וּבְכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

טז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיִּקְרָא [ג׳ אדר ב׳] תקפ״ו לפ״ק.

אוֹהֲבַי וְאַחַי.

כְּבָר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם וַאֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם עוֹד שֶׁתְּשִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ וְעָלַי בִּפְרָטִיּוּת, זִכְרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר בָּעִנְיָן הַזֶּה, וְהָיָה כִּי יְבַצַּע ה׳ אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ, תִּרְאוּ וְתָבִינוּ נִפְלְאוֹת ה׳ נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ וְכוּ׳, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וָרֶגַע. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֲסַפֵּר לָכֶם מְעַט מִזְּעֵיר, אֲבָל לֹא הַכֹּל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בְּשׁוּם אֹפֶן כִּי אִם לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ.

חִזְקוּ וְאִמְצוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כַּאֲשֶׁר הוֹרִיתִי אֶתְכֶם כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ,
וּכְכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי כֵּן סִפַּרְתִּי לָכֶם בֶּאֱמֶת. וַה' הַיּוֹדֵעַ וָעֵד כִּי אָנֹכִי זָכִיתִי
לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַתְּמִימָה יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הֵעִיד עָלַי
בְּפֵרוּשׁ בְּפֶה מָלֵא כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזְּקוּ בְּהַתְּפִלּוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ
לְבֵין קוֹנוֹ, וְלִבְלִי לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם רַק לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל
עֵת תָּמִיד וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת מִנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁבַּלֵּב,
הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

יז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' אַחֲרֵי ג' [י"ז ניסן] תקפ"ו לפ"ק בְּרֶסְלֶב. לִקְהִלַּת אָדֶעס.
לִידִידִי וַחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.
מִכְתָּבוֹ הַנָּעִים קִבַּלְתִּי אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן עִם הַיַּיִן־גֶּפֶן עַל אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה ; כּוֹס יְשׁוּעוֹת יִשָּׂא מֵאֵת ה' בְּרֹב בְּרָכוֹת בְּכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַנְּעִימִים הַמְגַלִּים תְּשׁוּקַת לִבְּךָ אֶל הָאֱמֶת, וּלְהָשִׁיב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי הָיָה מֻהֲכָרַח לְהַעְתִּיק כָּל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וּכְבָר מִבֹּאָר בָּהֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, לְפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ, אֵין כָּל דָּבָר נָעֲלָם מִמְּךָ אֲשֶׁר לֹא תִּמְצָאֶנּוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים אִם תְּעַיֵּן בָּהֶם בְּכָל לֵב בֶּאֱמֶת, הַפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם ; חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּכָל עֵת אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן מִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת הַפְּנַאי ; לְמַעַן הַשֵּׁם לַחֲטֹף אֵיזֶה שָׁעָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, חֲזַק וַחֲזַק בָּזֶה בְּהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם. וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וְאֵיךְ שֶׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ הֵן בְּעִסְקֵי הַגּוּף הֵן בְּעִסְקֵי הַנֶּפֶשׁ הֵן בְּעִסְקֵי מָמוֹן וּמַשָּׂא וּמַתָּן אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אַתָּה מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח.
כִּי יֵשׁ דִּבּוּרֵי אֱמֶת לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד אֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם.
וְאֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כְּלָל, כִּי אֱמֶת ה' לְעוֹלָם, הַיְנוּ שֶׁאֱמֶת ה' הוּא לְעוֹלָם תָּמִיד, וְאֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא שֶׁיּוּכַל לְהַסְתִּיר וּלְהַעְלִים חַס וְשָׁלוֹם הָאֱמֶת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֱמֶת הוּא אוֹר

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, וְהַדִּבּוּר הָאֱמֶת מֵאִיר בְּכָל מִינֵי חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה שֶׁבָּעוֹלָם, וְתָמִיד יְכוֹלִין לִמְצֹא פְּתָחִים לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דִּבּוּר הָאֱמֶת אֵיךְ שֶׁהוּא, כַּמְבֹאָר כָּל זֶה עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, בְּשִׁנֵי מְקוֹמוֹת (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן א׳ קי״ב) עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהַרְגֵּל עַצְמְךָ לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁתַּמְשִׁיךְ עַצְמְךָ רַק אֶל הָאֱמֶת, וְתַבִּיט תָּמִיד עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְתִרְאֶה לְהוֹצִיא הַדִּבּוּר מִפִּיךָ בֶּאֱמֶת תָּמִיד, וְאָז יָאִיר לְךָ אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם בְּכָל עֵת, וְתִרְאֶה הַפְּתָחִים לָצֵאת מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל, וְתוּכַל לִזְכֹּר בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּכָל עֵת וּבְכָל מָקוֹם וּבְכָל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָא שֶׁהוּא; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבָרִים הָאֵלּוּ יְשָׁנִים אֶצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ אוֹתָם מִכְּבָר, כִּי בֶּאֱמֶת עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתָּ לֵידַע עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן מַגִּיעִים דְּבָרִים אֵלֶּה, וְהָעִקָּר לְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת בֶּאֱמֶת וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים; וּבִפְרָט שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם מִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ בִּבְחִינַת (אֵיכָה ג) ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״.

וּלְבָאֵר לְךָ עִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְגַם מִפֶּה לְאֹזֶן מִן הַנִּמְנָע כִּי אִם כְּטִפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה גַּם עַתָּה אֲנִי טָרוּד, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הַגְּדוֹלָה וְהָאֲמִתִּית הִכְרִיחַנִי לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרִי אֵלֶּה הַמֻּעָטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל תַּנִּיחַ הָעַצְבוּת לְתוֹךְ בֵּיתְךָ בְּשׁוּם אֹפֶן, וּכְבָר יָדַעְתָּ הַרְבֵּה דְּרָכִים וְעֵצוֹת לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְגַם עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, רַק בָּאתִי לְהַזְכִּירְךָ רָאשֵׁי פְּרָקִים, וְאַתָּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְכַמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי וַחֲבִיבִי הָרַבָּנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ, נֵרוֹ יָאִיר.

כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נֶאֶמְרוּ גַּם אֵלָיו וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְאֵין צֹרֶךְ לִכְפֹּל הַדְּבָרִים וְאַתָּה שָׁלוֹם וְתִתְעַנֵּג עַל רֹב שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבִיךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּאוּמַאן בּוֹא יָבוֹא בְּרִנָּה אָז טוֹב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

לְכָל בְּנֵי בֵיתִי שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

אֲהוּבִי יְדִידִי, הִנֵּה שָׁמַעְתִּי מִפִּי יְדִידֵנוּ הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב גֵּרְשׁוֹן, שֶׁנִּמְצָא בְּיַד יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּעֶר מִלִּיפִּיוּוִיץ כְּתָבִים בִּכְתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ״ל, בְּכֵן תִּרְאוּ לְקַבֵּל מֵאִתּוֹ וּלְשָׁלְחָם לְיָדִי מְיָד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל הַכְּתָבִים הָאֵלּוּ הֵם שֶׁלִּי שֶׁקִּבַּלְתִּים בְּעַצְמִי מִיַּד רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי אֵין מִי שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ כְּתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי אִם אָנֹכִי כַּיָּדוּעַ לַכֹּל, וַאֲנִי צָרִיךְ אוֹתָם מְאֹד לְעִנְיַן סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, וְיַגִּיעַ מִזֶּה תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל בְּכַמָּה עִנְיָנִים וּזְכוּת הָרַבִּים, וְאֵלּוּ אֵינָם נִצְרָכִים כְּלָל, עַל כֵּן יִרְאֶה לְשָׁלְחָם לִי מְיָד, וַאֲנִי אֶתֵּן לוֹ בְּעַד זֶה שְׁאָרֵי עִנְיָנִים הַנִּצְרָכִים לוֹ. דְּהַיְנוּ תְּפִלּוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ וּתְפִלּוֹת שֶׁלֹּא נִדְפְּסוּ עֲדַיִן רַק הֵם בִּכְתָב וְעוֹד דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. נָא מְאֹד לְבַל

יְשַׁנֶּה אַחֲרֵי דְּבָרַי, כִּי בֶּאֱמֶת הֵם שֶׁלִּי וְאֵינִי מוֹחֲלָם לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא קִבְּלָם מִיָּדִי מַמָּשׁ, מִמִּי שֶׁקִּבְּלָם הֵם שֶׁלִּי, כִּי מִיָּדִי בָּאוּ לְיַד הַחֲבֵרִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְנִתְגַּלְגְּלוּ מֵאָחָד לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁבָּאוּ לְיָדוֹ, וּבֶאֱמֶת לֹא נִתְּנִים לְשׁוּם אָדָם כִּי אִם לְהַעְתִּיקָם וּלְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וְעַתָּה אֵינָם נִצְרָכִים לוֹ רַק אֲנִי צָרִיךְ לָהֶם מִכַּמָּה טְעָמִים עַל כֵּן חוֹבָה עָלָיו לְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וּמֻבְטָחֲנִי בּוֹ שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרַי וּבָזֶה יִגְרֹם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְיִגְדַּל שְׂכָרוֹ מֵאֲשֶׁר יִהְיוּ כְּבוּשִׁים בְּיָדוֹ בְּאִסּוּר גְּזֵלָה חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ״ל, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר לְאִישׁ כָּשֵׁר וְאוֹהֵב נֶאֱמָן כְּמוֹתוֹ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת.
נָתָן הַנַּ״ל

יח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ קְדוֹשִׁים [כ״ה ניסן] תקפ״ו בְּרֶסְלֶב.
חַיִּים וּבְרָכָה וּרְפוּאָה וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, יוֹסִיף ה׳ עָלָיךְ שְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְיָרוּם קַרְנוֹ לְמַעְלָה מַעְלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְחַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ כִּי נִפְלֵאת אַהֲבָתְךָ לִי כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּמַה מְּאֹד הוֹמֶה עָלַי לִבִּי צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי חֲבִיבִי, אֲהָהּ אָחִי הַכְּרַע הִכְרַעְתַּנִי כִּי עִרְבַּבְתָּ שִׂמְחָתִי אֲשֶׁר שָׂמַחְתִּי כְּעַל כָּל הוֹן בְּשָׁמְעִי מִפִּי הַשְּׁמוּעָה שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ. וְעַתָּה הוֹדַעְתַּנִי מַכְאוֹבֶיךָ שֶׁחָזְרוּ וְנִתְעוֹרְרוּ מֵחוּשִׁים וְכוּ׳. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ מְהֵרָה. וְעַתָּה מַה קִּוִּיתִי ה׳ תּוֹחַלְתִּי אֵלָיו הוּא שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו וִירַחֲמֵהוּ וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְפָּאֵהוּ וִירַצֵּהוּ, וְיִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵהוּ. חִישׁ קַל מְהֵרָה יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת וַיַּחֲלִימֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים וְכָל טוּב בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לְהַצְלָחָה אֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית לָעַד וְלָנֶצַח, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְאֵין יִתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ כִּי אִם כְּשֶׁנִּצְמַח מִזֶּה טוֹבָה לְהַצְלָחָה הַנִּצְחִית.
נָא אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ וְלִרְאוֹת מִפִּי סָבָא דְּסָבִין. כִּי יֵשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בְּכָל עֵת וּבְכָל דַּרְגָּא יְהֶיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, מִן הָאָרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן עַד הָאֵזוֹב הַיּוֹצֵא בַּקִּיר שֶׁהֵם הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, כֻּלָּם כְּאֶחָד יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי דְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים אִם יָשִׂימוּ לִבָּם וְעֵינֵיהֶם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּעֵין הָאֱמֶת. וְאִם אָמְנָם עַתָּה כֹּחֲךָ חָלוּשׁ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, עִם כָּל זֶה נִמְצָאִים עֵצוֹת בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ גַּם בָּעֵת הַזֹּאת. דְּהַיְנוּ עַל יְדֵי רָצוֹן

וְכִסּוּפִין וְגַעְגּוּעִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ כַּמְבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים,
וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וּבִפְרָט מִי שֶׁאֵינוֹ בְּקַו
הַבְּרִיאָה שֶׁלִּבּוֹ נִשְׁבָּר בְּקִרְבּוֹ וְדַרְכּוֹ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ אֲפִלּוּ לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם בְּלֵב
נִשְׁבָּר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הוּא מָחַץ וְהוּא יִרְפָּא.
וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּכָל עֹז לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. כִּי כָּל
הַחֲלָאִים בָּאִין עַל יְדֵי עַצְבוּת. וְשִׂמְחָה הִיא רְפוּאָה גְּדוֹלָה לְכָל מִינֵי
חוֹלַאַת כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן כ״ד עַיֵּן שָׁם וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת מֵעִצָּם
מַעֲלַת הַשִּׂמְחָה. וְאֵיךְ כָּל אָדָם יָכוֹל לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי
גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ׳. קַוֵּה אֶל ה׳ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נֶאֱבָד
חַס וְשָׁלוֹם כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה
שֶׁטָּרַחְתָּ בְּגוּפְךָ וּמְאֹדְךָ בִּשְׁבִיל לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב
כָּזֶה זְכֹרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהַכֹּל נִזְכָּר לְךָ לְטוֹבָה. וּזְכוּתוֹ יָגֵן עָלֶיךָ לְהַצִּילְךָ מִכָּל
רַע וְלַהֲשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וּלְהֵישִׁיר לִבְּךָ אֵלָיו בֶּאֱמֶת וּלְהַצְלִיחֲךָ בְּכָל
אֲשֶׁר תִּפְנֶה לְהֵיטִיבְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ. יִשְׂגֶּא אַחֲרִיתְךָ מֵרֵאשִׁיתְךָ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה.
לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְחַזְּקוּ לִשְׂמֹחַ בָּחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְקַיֵּם
בְּשִׁלֵּמוּת ״וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ״. וּכְבָר יָדוּעַ לָכֶם שֶׁתּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה
לִשְׂמֹחַ. וְכָךְ הִיא הָאֱמֶת בֶּאֱמֶת. וְהִזָּהֲרוּ לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה
וְשָׁלוֹם וְרֵעוּת בְּלִי שׁוּם קְפִידָא בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, כִּי מְאֹד הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ
זַ״ל בְּכַמָּה הַזְהָרוֹת עַל אַהֲבַת הַחֲבֵרִים, וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר
לְהַאֲרִיךְ דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וּלְנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

יט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת רְאֵה (כ״ט אב) תקפ״ו לפ״ק
אוּמַאן.
שָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי וְלִבִּי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ
יָאִיר.
הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לִכְתֹּב לִי אֵיזֶה
דְּבָרִים לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשִׁי, בִּפְרָט בָּעֵת הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ צָעָרִי עַד
הַנֶּפֶשׁ.
נָא בְּנִי חֲבִיבִי, הִסְתַּכֵּל וְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בָּעוֹלָם
הַזֶּה כָּל יָמָיו, בִּפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל
כָּל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בְּכָל מָקוֹם

שֶׁהוּא, כִּי אֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְטַיֵּל עִמְּךָ בַּאֲרִיכוּת אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לְטוֹבָתְךָ וְהַצָּלָחָתְךָ הַנִּצְחִיִּית בָּזֶה וּבַבָּא וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר מִמִּכְתָּבְךָ הַנִּכְתָּב מִקִּירוֹת לִבָּבְךָ. אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי מִכְּתָבְךָ הַנִּשְׁלַח לְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁזּוּגָתְךָ הִיא חֲלוּשָׁה כָּעֵת, ה' יְסַעֲדָהּ מְהֵרָה. וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל מִכְּתָבְךָ אֵין הַפָּנַאי מַסְפִּיק עַתָּה כְּלָל, כִּי רַבִּים עוֹמְדִים עָלַי כָּעֵת. וּלְעֵת עַתָּה דַּי לְךָ בִּדְבָרַי הַמְעַטִּים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָחִיךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְיֶתֶר מִזֶּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי הָרַבָּה. וְקַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁתִּשְׁמְעוּ עוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָכֶם רֹב טוּב הַצָּפוּן וְטָמוּן בְּלִבִּי מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי שֶׁקִּבַּלְתִּי אֲשֶׁר אֵין עֲרוֹךְ אֵלָיו. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מֵהַכֹּל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד עַתָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.
אַךְ זֶה בָּאתִי לְהַזְהִירְךָ וּלְזָרְזְךָ, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְגַּבֵּר לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר אֵיךְ שֶׁהוּא וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד. וְגַם אֲנִי שָׂמֵחַ בַּמֶּה שֶׁלָּמַדְתָּ עַל כָּל פָּנִים דַּף שֶׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּשְׁתּוֹקֵק לְאַהֲבַת כֻּלְּכֶם.
נָתָן הַנַּ"ל
וְשָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה וְעַזָּה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כַּקָּטָן כַּגָּדוֹל. יְהִיֶה ה' עִמָּכֶם וְתַתְחִילוּ מֵעַתָּה מֻחָדָשׁ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וְכָל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא יְדַבֵּק עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל. וְיִזְכֶּה לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ תָּמִיד לְהַנְּקֻדָּה הַשָּׁיָךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת דַּיְקָא כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר עִמָּכֶם בָּזֶה. הַשּׁוֹמֵעַ כְּבָר שָׁמַע, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁמַע שִׂיחָה זֹאת יִשְׁתַּדֵּל לִשְׁמֹעַ מֵחֲבֵרוֹ וְיַקְבְּלוּ זֶה מִזֶּה דֵּיוֹ מִן דַּיִן. כַּמְבֹאָר שָׁם בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁבִּסְפָרָיו וַאֲשֶׁר אַתֶּם שׁוֹמְעִין מִפִּי תָּמִיד כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ'.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ז

ב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיֵּשֶׁב [י"ח כסלו] תקפ"ז בְּרֶסְלֶב.
יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי אָחִי וְרֵעִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמְהֻלָּל.
יְרֵא ה' מֵרַבִּים מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.
יְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִבְּנֵי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה מִקְּהִלַּת־קֹדֶשׁ טוּלְטְשִׁין. וּמֵבְטִחַנִי בְּאַהֲבָתוֹ שֶׁיְּקַיֵּם מִשְׁאֲלָתוֹ לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹבָה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ תִּחְיֶה, שֶׁצְּרִיכָה עַתָּה לְרַחֲמִים רַבִּים, שֶׁתֵּלֵד בְּמוֹעֲדָהּ וּבְזִמַּנָּהּ בְּנָקֵל בְּלִי שׁוּם קְשִׁוי הוֹלָדָה כְּלָל לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהוֹלָדָה בְּנָקֵל הִיא בְּחִינַת חֲנֻכָּה שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא בְּחִינַת הֲלָכוֹת. שֶׁעַל יְדֵי זֶה בָּא הוֹלָדָה בְּנָקֵל וְכוּ' כַּמְבֹאָר בַּתּוֹרָה יְמֵי חֲנֻכָּה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ב) כַּיָּדוּעַ לָכֶם. וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְחֻיָּבִים לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת תָּמִיד לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט, עַל שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב וְכוּ' וְכוּ'. וְאִם נַרְגִּיל עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם בָּזֶה לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ בֶּאֱמֶת בְּעֹצֶם הַחֶסֶד וְהַיְשׁוּעָה הַנִּפְלָאָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְעִם זַרְעֵנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת עוֹלָם, וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם עַל זֶה, עַל יְדֵי זֶה נוֹכַל לְהַרְחִיב לִבֵּנוּ לִפְתֹּחַ פִּינוּ לְפָרֵשׁ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו מַמָּשׁ. כִּי אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת שֶׁאָנוּ בָּנִים לַה' אֱלֹקֵינוּ מַמָּשׁ, כִּי הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ חֲסָדִים תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים וְכוּ'. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה שִׂיחוֹת אֲרֻכּוֹת לְחַזֵּק וּלְזָרֵז לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת עַל עֵת עַל יְדֵי בְּחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכָּה בְּחִינַת הֲלָכוֹת שֶׁעַל יְדֵי זֶה מֵאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, הַיְנוּ שְׁלֹשָׁה קַוֵּי אֱמֶת בְּאַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַדִּבּוּר וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ הַשְׂמָחָה שֶׁל שַׁבָּת וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפָּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, אַלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ'.
וְאִם הָיִינוּ רוֹצִים לְהָבִיא תּוֹדָה עַל זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁל תּוֹדָה בְּעַצְמָהּ, לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ וּלְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ, שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הִתְגַּלּוּת נִסְתָּרוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָנוּ פֶּה וְכֵלִים לְסַפֵּר שֶׁבַח נוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל דִּבּוּר מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מִכָּל שֶׁכֵּן

וְכָל שֶׁכֵּן קֶשֶׁר בִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּיַחַד. אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיֵּינוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ עוֹד וְעוֹד כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת שִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה. כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ. אִלּוּ לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא דִּבּוּר אֶחָד מִזֹּאת הַתּוֹרָה דַּיֵּינוּ. וְאִם נַתְחִיל לוֹמַר אִלּוּ וְכוּ' דַּיֵּינוּ דַּיֵּינוּ. לֹא יַסְפִּיקוּ יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אַחַת מִנִּי אֶלֶף אַלְפֵי אַלְפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ בְּיָמֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. מַה נְּדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעָשָׂה כְּחַסְדּוֹ כְּטוּבוֹ כְּרַחֲמָיו כְּנִפְלְאוֹתָיו לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ'. כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחֵם ה' עָלֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ וְכוּ' וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בִּפְרָטִיּוּת עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ. כִּי תּוֹדָה לָאֵל הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרֵנוּ וְסִבֵּב בְּנִפְלְאוֹתָיו וְחִזֵּק אוֹתָנוּ לַחֲזֹר לְהַתְחִיל לַעֲסֹק לִגְמֹר הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת. וּכְבָר הֵבִיא בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה נֵיר תִּשְׁעָה רִיז מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב בַּדֶּרֶךְ הַמְקֻלְקָל הַזֶּה. וּבֶאֱמֶת הָיָה בְּדֶרֶךְ נֵס וְהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְיַעַזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו לִגְמֹר מְהֵרָה הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל. כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְגָמְרָם. כִּי אֵין לִי עַל הוֹצָאוֹת הַגְּמָר, וְגַם עַל הַנְּיָר לָוִיתִי עַל עִסְקָא. וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן לְהַדְפִּיסָם. כִּי לִנְסֹעַ לְמִינְקָאוויץ גְּדוֹלָה הַהוֹצָאָה, וּפֹה אֵינִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְעַל זֶה בָּאתִי בַּמִּכְתָּב הַזֶּה לְהוֹדִיעַ לְךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל זֶה.

וְעָלֶיךָ אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַמִּצְוָה הַזֹּאת וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ, שֶׁתִּתְלְכוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וּתְסַפְּרוּ בְּפִיכֶם לְרַבֵּנוּ זַ"ל כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר בִּלְבַבְכֶם, וּתְבַקְּשׁוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וְשִׁפְלוּתֵנוּ, וְיִהְיֶה בְּעָזְרֵנוּ לִגְמֹר עִסְקֵנוּ מְהֵרָה, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.

גַּם תֵּדְעוּ שֶׁגַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל כַּמָּה תְּפִלּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת מְאֹד, וְכָל הַמִּסְתַּכְּלִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת, נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם שֶׁיֵּצְאוּ לָאוֹר מְהֵרָה, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ עֵקֶב [י״ג אב] תקפ״ז לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי אָחִי, חֲבִיבִי וִידִידִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי,
הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ נַפְתָּלִי נֶרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.
עָצוּר בְּמִלִּין מִי יוּכַל מִלְּהִתְאַפֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי וְצַעֲרִי לִפְנֵי אָחִי כְּנַפְשִׁי,
אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, הֱיוֹת בְּוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ לֹא טוֹבָה הַשְּׁמוּעָה אֶת
יַד ה׳ אֲשֶׁר נָגְעָה בְּעִירֵנוּ, שֶׁנִּלְקַח מֵאִתָּנוּ שְׁנֵי מַחְמַדֵּי עַיִן, הַנֶּאֱהָבִים
וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם וְכוּ׳, הֲלֹא הֵם הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ יִשְׂרָאֵל
הַכֹּהֵן זַ״ל, וְגִיסוֹ הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ אָשֵׁר זָעלִיג זַ״ל. אוֹי לָנוּ עַל
שִׁבְרֵנוּ! בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת יוֹשִׁיעַ וִינַחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה וְיַעֲלֶה
נַפְשׁוֹתָם לְכִסֵּא כְּבוֹדוֹ, לַמָּקוֹר שֶׁנֶּחְצְבוּ מִשָּׁם, וְיִזְכּוּ מִיָּד לְקַבֵּל סֵבֶר אַפֵּי
עַתִּיק יוֹמִין פְּנֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה,
וּתְהֵא נַפְשָׁם צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים לָנֶצַח, וְאוֹתָנוּ יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מִכָּל
צָרוֹתֵינוּ, בִּפְרָט מִצָּרַת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁנִּזְכֶּה עַל־כָּל־פָּנִים מֵעַתָּה לְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ
לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַבָּא וְכוּ׳ בְּאֹפֶן שֶׁנִּהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד, אָמֵן.
וְהִנֵּה בְּיוֹם תִּשְׁעָה־בְּאָב, בְּתוֹךְ עֶצֶם צַעֲרִי וְאֶבְלִי עַל חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ
וְעַל מַעֲשֵׂינוּ הַמְעַכְּבִים בְּנֶגְדֵּנוּ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, הֲלֹא
הוּא רַבִּי מִיכָל וְעִמּוֹ רַבִּי נַחוּם יִצְחָק נֶרוֹ יָאִיר, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד
וּמְשְׁתּוֹמֵם, בִּפְרָט שֶׁרַבִּי מִיכָל חָלוּשׁ בְּרַגְלָיו מְאֹד [וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ
הַבָּעטְלִיר, שֶׁהוּא בְּלֹא רַגְלַיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ גַּם אוֹתָהּ
הַמַּעֲשֶׂה] וְגַם הֵבַנְתִּי מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁהָלְכוּ מֵאוּמָאן בְּלֹא רְשׁוּת, כִּי לֹא קִבְּלוּ
רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, שֶׁקּוֹרִין גִּיזֶעגִינֶן קֹדֶם נְסִיעָתָם בְּרַגְלָם, וְהָיִיתִי רוֹצֶה
לְהִתְאַפֵּק בְּכָל כֹּחִי שֶׁלֹּא לְצַעֲרָם, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וְהוֹכַחְתִּים עַל
פְּנֵיהֶם וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים הַקָּשִׁים כְּגִידִין, שֶׁהָיָה אֶצְלָם כְּמַדְקְרוֹת
חֶרֶב עַל בִּיאָתָם עָלַי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת בְּלִבִּי הָיָה לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי
יָדַעְתִּי, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם בֶּאֱמֶת, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָכֹלְתִּי
לְהִתְאַפֵּק וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים קָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהָיָה בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּא
לְקַבְּלָם אֶצְלִי עַל שַׁבָּת, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהָיוּ עוֹד קְצָת אוֹרְחִים מִנֶּעמְרוֹב, לֹא
רָצִיתִי לְבַיְּשָׁם כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֲנִי מֻכְרָח לְשָׁלְחָם לְבֵיתָם וּלְשַׁלֵּם בַּעֲדָם
שְׂכַר עֲגָלָה, מֵחֲמַת שֶׁאֶצְלִי הוּא סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, שֶׁיֵּלֵךְ רַבִּי מִיכָל בְּרַגְלָיו חַס
וְשָׁלוֹם, הַחֲלוּשִׁים כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה רַבִּי מִיכָל מִתְנַצֵּל לְפָנַי הַרְבֵּה וְאָמַר, שֶׁלֹּא
הָיָה לָהוּט כָּל כָּךְ לֵילֵךְ אֵלַי, רַק עַל־יְדֵי דִּבְרֵי מַעֲלָתוֹ, שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ כַּמָּה
פְּעָמִים וְאָמַר לוֹ, שֶׁהוּא צָרִיךְ דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי בִּבְרֶסְלֶב; וְסִפֵּר לִי כַּמָּה
דִּבּוּרִים, שֶׁמַּעֲלָתוֹ דִּבֵּר עִמּוֹ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה
מִתְיָרֵא לְקַבֵּל רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, פֶּן עַתָּה יִמְנַע אוֹתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ כֹּחַ
בְּרַגְלָיו, כַּאֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הָיָה רָאוּי לְמָנְעוֹ, עַל־כֵּן בָּאתִי עַתָּה בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה
עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר הָרַב נַחוּם יִצְחָק, שֶׁיְּרַחֵם מַעֲלָתוֹ עֲלֵיהֶם וְלֹא יוֹסִיף לְיַסְּרָם,
כִּי כְּבָר קִבְּלוּ אֶצְלִי יִסּוּרִים הַרְבֵּה, חוּץ עִנּוּיִים וְטִלְטוּלִים בַּדֶּרֶךְ, עַל־כֵּן
עַתָּה רָאוּי שֶׁתְּרַחֵם עֲלֵיהֶם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם חַס וְשָׁלוֹם. נָא, אָחִי
חֲבִיבִי זְכֹר רַחֲמָנוּת וְאַהֲבַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל אֵלֵינוּ, שֶׁלָּקַח אוֹתָנוּ
מִמָּקוֹם שֶׁלָּקַח, וְהוֹצִיאָנוּ מִמָּקוֹם שֶׁהוֹצִיא, וְקֵרְבָנוּ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל כָּל־
כָּךְ, יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מִכָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו
הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וּבֶאֱמֶת גַּם

אֲנִי וְאַתָּה אֵין יוֹדְעִים מַה זֹּאת עָשָׂה ה׳ לָנוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ דַּיְקָא נֵדַע מֵאוֹר גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה וְכוּ׳ וְכוּ׳ יוֹתֵר מִכָּל בָּאֵי עוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מֵאֲנָשָׁיו הַצַּדִּיקִים וְכוּ׳, וּבְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, כִּי עִנְיַן הִתְקָרְבוּת שֶׁלָּנוּ אֵלָיו זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הוּא מַעֲשֶׂה מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְדַי לַמֵּבִין. עַל־כָּל־פָּנִים רָאוּי לָנוּ לְמַלְאוֹת רְצוֹנוֹ זַ״ל, לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו לְרַחֵם בָּרַחֲמָנוּת שֶׁלּוֹ עַל כָּל הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב לִשְׁמוֹ הַנִּשְׂגָּב זַ״ל, וְלִבְלִי לְהַבִּיט עַל הָרַע וְהַחִסָּרוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד, רַק לְהַבִּיט עַל הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם לְבַד.

נָא, אָחִי חֲבִיבִי, נַפְשִׁי וּלְבָבִי, זְכֹר וְהַבֵּט וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵיב לְכָל אֵלֶּה הַדְּבָרִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא בָּאתִי לְפַיֵּס אוֹתְךָ בִּשְׁבִילָם לְבַד, כִּי בִּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ אוּמַאן, אֲשֶׁר כְּבָר נוֹדַע לִי שֶׁזֶּה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בְּכַעַס עֲלֵיהֶם חִנָּם עַל לֹא דָּבָר, בִּפְרָט עַל רַבִּי עוֹזֵר, אֲשֶׁר הִרְבֵּיתָ לִכְעֹס עָלָיו וְאִם עוֹת בַּמֶּה שֶׁלֹּא גִּלָּה לְךָ בְּעֵת שֶׁיָּצָא הָאִישׁ מֹשֶׁה מֵאוּמַאן לְפֹה בְּלֹא רְשׁוּתְךָ, אֵין לְהַאֲשִׁימוֹ כָּל כַּךְ כִּי גַּם בֶּאֱמֶת גַּם עָלָיו קָצַפְתָּ הַרְבֵּה עַל־זֶה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּבָר יָדַעְתָּ, שֶׁצְּרִיכִין לְקַיֵּם בִּרְגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר ; לֶאֱחֹז בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּעֹצֶם הַכַּעַס נִזְכֹּר לְרַחֵם דַּיְקָא, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה ״קַרְטָלִיתָא״, בְּסִימָן יח, בִּפְרָט כִּי גַּם אֲנִי וְאַתָּה יוֹדְעִין, שֶׁגַּם כַּוָּנַת רַבִּי עוֹזֵר הָיָה לְטוֹבָה, כְּדֵי לְקָרֵב נֶפֶשׁ לְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְלֹא לְהַכְעִיסְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם שֶׁלְּדַעְתֵּנוּ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁעִוּוֹת בָּזֶה אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלֶיךָ וְעָלַי לִמְחֹל לוֹ, בִּפְרָט כִּי כְּבָר כָּעַסְתָּ עָלָיו יוֹתֵר, וּכְבָר שַׁקְלֵיהּ לְמִיטְרַפְּסֵיהּ [קִבֵּל הָעֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ], וְרָאוּי לְךָ לְרַחֵם עָלָיו וְעַל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם, וּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁנְּקָרְבֵם, בִּפְרָט כִּי אַתָּה צָרִיךְ לָחוּשׁ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִזֶּה חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה יֹּאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת, בִּפְרָט בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעַצְמָן ; הֲלֹא יֹאמְרוּ שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, גַּם בֵּין נָתָן וְנַפְתָּלִי כְּבָר נַעֲשָׂה מַחֲלֹקֶת חַס וְשָׁלוֹם, כִּי זֶה מַקְפִּיד עַל שֶׁהוֹלְכִין אֲנָשָׁיו לָזֶה וְכוּ׳ אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת! עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִין עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁמְּדַאשׁוֹב, וְחָלִילָה לְהוֹסִיף חַס וְשָׁלוֹם בִּפְרָט בֵּינֵינוּ, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֲנָשִׁים אַחִים אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים כְּמוֹתֵנוּ, וּבְוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לֶאֱהֹב אֶת עַצְמֵנוּ בְּיֶתֶר שְׁאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, מֵחֲמַת שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע כָּל־כָּךְ מִפִּי זַ״ל, וְשֶׁיִּהְיֶה לָנוּ חֵלֶק כָּזֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת. עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹר עַצְמֵנוּ מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא תִּפָּגֵם הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם כְּחוּט הַשְּׂעָרָה ; וַאֲפִלּוּ אִם בֶּאֱמֶת לֹא נִפְגְּמָה כְּלָל צְרִיכִין עוֹד לָצֵאת יוֹתֵר בִּפְנֵי הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַה שֶּׁיֹּאמְרוּ חַס וְשָׁלוֹם, עַל־כֵּן הֶעָבָר אַיִן. עַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי אָחִי חֲבִיבִי, וַעֲזֹב הַקְּפִידָה וְהַכַּעַס שֶׁבִּלְבָבְךָ עֲלֵיהֶם, וְתָשׁוּב אֲלֵיהֶם וּתְרַחֵמֵם וּתְקָרְבֵם בְּאַהֲבָה, כִּי בֶּאֱמֶת תְּחַיֶּה נַפְשָׁם, וּמַמָּשׁ תְּקַיֵּם כַּמָּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ קִיַּמְתָּ עוֹלָם מָלֵא, כִּי בֶּאֱמֶת כְּבָר בָּכוּ הַרְבֵּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְפָנַי עַל שֶׁאַתָּה מְרַחֲקָם, עַל־כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ דְּבָרֵי אֵלֶּה, וּמֵבְטָחַנִי בְּעֹצֶם אַהֲבָתֵנוּ, שֶׁתְּקַיֵּם דִּבְרֵי אֵלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, וְאִם יִהְיֶה ה׳ עִמָּדִי, נְדַבֵּר מִזֶּה פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. גַּם בִּקַּשְׁתִּי מְאֹד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי, אוּלַי יֵשׁ לְךָ אֵיזֶה יְדִיעָה מִבַּת רַבֵּנוּ הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה, מֶה עָלְתָה בָּהּ, אִם כְּבָר יָלְדָה

בְּשָׁלוֹם, כִּי מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרֵנוּ עַל שֶׁאֵין לָנוּ יְדִיעָה מִשָּׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּבְנָהּ הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, הַמִּתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּבְתֹם רְבָקָה מִרְיָם שֶׁתִּחְיֶה פּוֹרְסִים שְׁלוֹמְכֶם. כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ״ט

כב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בָּלָק [ט׳ תמוז] תקפ״ט.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינַי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר וּבְוַדַּאי צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מִצַּעֲרוֹ, וּבְפָרָט עַל בְּטוּל תּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁמְּבַטֵּל אוֹתוֹ, אַךְ מַה מְּאֹד הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר, וְאַתָּה חוֹטֵף אֵיזֶה טוֹב כָּל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לַחֲטֹף, וּבִשְׁאָר הָעִתִּים אַתָּה מִתְחַזֵּק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין דְּקְדֻשָּׁה וְשׂוֹמֵר וּמַמְתִּין לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהִתְנַהֵג, כִּי אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יַעְזֹר ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה מֵאִתְּךָ, וְתִזְכֶּה לַחֲזֹר עַל מְקוֹמְךָ לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדֶיךָ יוֹמָם וָלַיְלָה כְּבַתְּחִלָּה, גַּם אָז צְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דְּבָרֵינוּ וּלְהִתְנַהֵג בָּהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בָּהֶם קֹדֶם שָׁבוּעוֹת. בְּפָרָט כִּי אִי אֶפְשָׁר בְּלֹא בְּטוּלִים הַמְזַדְּמְנִים בְּכָל יוֹם, כִּי כָּל יוֹמָא אִית לֵהּ גְּדֵר מִלְבַר, אֲבָל לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב וְכוּ׳ כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. נָא בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וַחֲזַק כִּי עַל פִּי דְּבָרִים הָאֵלֶּה אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק כָּל יָמֶיךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ׳.
וְהִנֵּה דַּע בְּנִי כִּי בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ צִוִּיתִי לִסְתֹּר בֵּיתִי, וּכְבָר סָתְרוּ אוֹתָהּ לְגַמְרֵי עַד הַסֵּפָה. וְגַם עַל זֶה הָיָה כַּמָּה מְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

בְּעֶזְרָתוֹ עֲזָרַנִי עַד כֹּה, וְעַתָּה אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ שֶׁבְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה
הַשֵּׁם יָבוֹא הַבַּעַל מְלָאכָה עִם כַּמָּה פּוֹעֲלִים לְהַתְחִיל לַעֲסֹק הֵיטֵב בַּבִּנְיָן,
וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם תִּהְיֶה הַזַּאקְלַאשְׁצִינְע [הַנַּחַת הַיְסוֹד]
לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וְאוֹדוֹת בְּנִי חוֹרְגִי שְׁמֶעלְקֶא שֶׁיִּחְיֶה, כִּפְי הַנִּרְאֶה אִי אֶפְשָׁר לִמְנֹעַ אוֹתָם
שָׁם מִלַּעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, וּלְדַעְתִּי הִיא סְבָרָה לְעֵינָיו יוֹתֵר כָּל עִסְקֵי רְפוּאוֹת
שֶׁלָּהֶם, עַל־כֵּן דִּבַּרְתִּי עִם זוּגָתִי, וְהִסְכִּימָה לְדַעְתִּי, שֶׁתֹּאמַר לָהֶם, שֶׁבְּאִם
לֹא הִתְחִילוּ עֵינָיו לְהִתְרַפְּאוֹת שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יַחְזְרוּ וְיִשְׁלְחוּ אוֹתוֹ לְפֹה
וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁפֹּה יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִיּוֹת וְיִכְתֹּב
לִי תֵּכֶף תְּשׁוּבָה עַל זֶה כִּי נָחוּץ הוּא מִכַּמָּה טְעָמִים.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ וְדוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה
וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מַסְעֵי [כ"ה תמוז] תקפ"ט.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק שֶׁיִּחְיֶה יְסַפֵּר לְךָ טִרְדוֹתַי,
בִּפְרָט מֵהַדֶּלֶף הַטּוֹרֵד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר אֲשֶׁר הֶכְרַחְתִּי לְטַלְטֵל אֶת
עַצְמִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ הוּא הִפְצִיר בִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ
אִגֶּרֶת לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ וַאֲנִי מֻכְרָח לִכְתֹּב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּלִבִּי.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי עַתָּה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בְּהַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ד)
שֶׁל הַפְּרָאסְטַאק הַגָּדוֹל שֶׁמְּחַיֶּה כָּל הַפְּרָאסְטַקִּיס, הֵן הַיּוֹדְעִים לִלְמֹד
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹתָם בְּשָׁעָה וָעֵת שֶׁהֵם מְבַטְּלִין מֵהַתּוֹרָה,
הֵן פְּרָאסְטַאקִּיס לְגַמְרֵי, וַאֲפִלּוּ הַמֻּנָּחִים בְּשִׁאוֹל תַּחְתִּית, כֻּלָּם הוּא מְחַיֶּה
עַל יְדֵי פְּשִׁיטוּתוֹ שֶׁאָז הוּא מְקַבֵּל מֵהָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם שֶׁהוּא בְּחִינַת
הַחֶסֶד חִנָּם שֶׁהָיָה מְקַיֵּם הָעוֹלָם קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדֶּרֶךְ
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים כָּאֵלֶּה.
מַה נְּדַבֵּר מַה נְּדַבֵּר, כַּמָּה וְכַמָּה אוֹצְרֵי אוֹצָרֵי מַתְּנַת חִנָּם הִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה לְבַד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁל הָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם,
וּבָזֶה בְּוַדַּאי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, בִּפְרָט
בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁאַתָּה בְּחִינַת פְּרָאסְטִיק בְּכַמָּה שָׁעוֹת וְעִתִּים, אֲבָל תִּזְכֹּר
אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד בְּכָל עֵת הַבְּטוּל, שֶׁיֵּשׁ פְּרָאסְטִיק גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁגּוֹלָה הַשִּׂיחָה
וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁהוּא מְחַיֶּה הַכֹּל אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ זֹאת וְאֵין
יוֹדְעִין מִזֶּה וַאֲפִלּוּ הַחוֹלְקִים עָלָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת
לַמָּקוֹם עָלֵינוּ שֶׁאָנוּ זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וּמִפִּי סְפָרָיו

הַקְּדוֹשִׁים, בְּוַדַּאי אָנוּ יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה תָּמִיד. וְהִנֵּה יֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַפָּנַאי מַסְפִּיק כְּלָל וַהֲלֹא הַסְּפָרִים לְפָנֶיךָ פּוֹק עַיִן וְתִשְׂבַּח בָּהֶם כָּל מַה שֶּׁיֶּחְסַר לְךָ, וְעַיִן בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי הִיא מֻכְרַחַת לְךָ עַתָּה בְּיוֹתֵר, וְהָעִקָּר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַאֲמִין בְּכָל עֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא כָּל דָּבָר בִּרְצוֹנוֹ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וּבְאֵלּוּ הָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִעְלָמִין עֶשְׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהֵם כְּלַל הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן בְּכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂין הֵן מְלָאכָה אוֹ שֶׁיּוֹשְׁבִין בַּחֲנוּת, צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין וְלִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה תּוֹרָה הַנֶּעְלֶמֶת בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא כָּל דָּבָר, וְכָל מִין סְחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בְּהַחֲנוּת, כִּי הַכֹּל בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת.
וּזְכֹר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּי הִיא חַיֶּיךָ, וּבִפְרָט בְּכֹחַ הַפְּרָאסְטִיק הַגָּדוֹל אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל מֵהָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם וְכוּ' וְכַנַּ"ל. וּכְשֶׁתְּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה בֶּאֱמֶת אֲפִלּוּ בְּעֵת הַבִּטּוּלִים הַגְּדוֹלִים, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ תָּשׁוּב בְּכָל עֵת אֶל הַלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאֶל עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה. אַף גַּם יִתּוֹסֵף לְךָ חֵשֶׁק חָדָשׁ בְּכָל פַּעַם אֶל הַתּוֹרָה וְתַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְתִבְטַח בַּה', כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, וּבְקָרוֹב תִּוָּשַׁע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּתְבַשְּׂרֵנִי מְהֵרָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, אַךְ לְעֵת עַתָּה תַּעֲבִיר הַכֹּל מִדַּעְתְּךָ, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַמַּטְרִידִים וּמְבַלְבְּלִים חַס וְשָׁלוֹם, רַק הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְיוֹשִׁיעַ לְךָ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים לִהְוָשַׁע.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' דְּבָרִים [ד' אב] תקפ"ט.
לִבְנִי יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם וְכָל טוּב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁדְּבָרַי עָשׂוּ רֹשֶׁם אֶצְלְךָ. כִּי זֶה חֶלְקִי כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ שֶׁדִּבְרֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה פּוֹעֲלִים בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ.
גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה מֵרַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר כְּדֵי לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ בִּבְשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאוֹהֲבֶיךָ. גַּם תִּרְאֶה בָּזֶה יְשׁוּעַת ה' אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם, וְאִם מִתְמַהְמֵהַּ אֵיזֶה דָּבָר יְשׁוּעָה צְרִיכִין לְחַכּוֹת לוֹ, כִּי לַכֹּל עֵת, וְהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַל כָּל דָּבָר. כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכִין לִסְבֹּל הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהָעִקָּר לְהַמְתִּין וְלִדֹּם לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וְלִבְלִי לְהַרְהֵר

אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ ה׳ בְּכָל הַדְּבָרִים, כִּי צְרִיכִין לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ לוֹמַר תָּמִיד (בְּרָכוֹת ס׃), כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וְהִנֵּה רוֹאֶה אֶת אֲשֶׁר עָבַר עַל גִּיסְךָ נֵרוֹ יָאִיר, וְאִם אָמְנָם הָמוּ מֵעַי לוֹ כִּי הָרַחֲמָנוּת עָלָיו עָצוּם מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי צַדִּיק ה׳ וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, וּבְוַדַּאי הוּא לְטוֹבָה רַבָּה. וּמְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי עַל אֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי מִידִידִי רַבִּי לֵיבְלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן שֶׁהִתְחַלְתָּ לְהַרְהֵר בָּזֶה וְכוּ׳, חָלִילָה לְךָ בְּנִי מִלְּהַתְחִיל לְהַרְהֵר בָּזֶה, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכְּלָל שֶׁאָסוּר לְהַתְחִיל לִכָּנֵס בְּאֵלּוּ הַהִרְהוּרִים וְהַחֲקִירוֹת כְּלָל, רַק לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי צַדִּיק ה׳ וְיָשָׁר מִשְׁפָּטָיו וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה. וּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּחִירָה לְכָל אֶחָד, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם הֵן לְטוֹב הֵן לְהֶפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל הוּא רְמָזִים וּכְרוּזִים שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו. וּבִפְרָט לְהַרְהֵר עַל אָדָם אַחֵר שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ, אַךְ אֲפִלּוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אִם לִפְעָמִים אֵינְךָ יָכוֹל לְהָבִין הָרְמָזִים וְהַכְּרוּזִים, אַתָּה צָרִיךְ לְהַאֲמִין, וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיָאִיר עֵינֶיךָ אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו, וְלִבְרֹחַ וְלָנוּס אֵלָיו תָּמִיד מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ תָּמִיד.

וִיקַיֵּם וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, שֶׁיִּהְיֶה הָרַחֲמָנוּת בְּיָדֵינוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְבֶן אֲחוֹתִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְאִם עֵינַי אֱמֶת לְךָ, גַּם מִזֶּה רָאוּי לְךָ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלָנוּס אֵלָיו תָּמִיד, כִּי הִנֵּה רוֹאֶה גְּדֶל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בְּגִבּוּלֵנוּ, וְעַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמְּךָ עַל יָדִי, עַל הַכֹּל עוֹלָה הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְךָ שֶׁאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִפְּנֵי עוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּזֶה תָּמִיד, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הִיא חַיֵּיכֶם. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה אַךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ.

וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עוֹסְקִים עַתָּה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה לְהַשְׁלִיךְ רֶפֶשׁ וָטִיט שֶׁנָּפַל לְבֵיתִי מֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים, וְגַם זֶה לְטוֹבָה, מִלְּבַד עֲסָקִים גְּדוֹלִים מְאֹד שֶׁמְּנָחִים עַתָּה בְּמַחֲשַׁבְתִּי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהָשִׁיב לָכֶם גַּם כֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד תִּשּׁוּבָה נְכוֹנָה, כֵּלֵי הַאי וְאוּלַי יְהִי ה׳ עִמָּנוּ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לְזַכֵּנוּ תָּמִיד לִשְׂא עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עֲדֵי נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ וְרֵעֲךָ חָפֵץ טוֹבָתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ עֶקֶב [כ״א אב] תקפ״ט.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
יָנוּחוּ בְּרָכוֹת עַל רֹאשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר בְּשַׂרְתַּנִי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי הַיּוֹם. מִי יִתֵּן וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּךָ וּמִכָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל.
וְהִנֵּה אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה נֶּאֶמְנוּ דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים הַלָּלוּ שֶׁצְּרִיכִין רַק לְהַמְתִּין לִישׁוּעַת ה׳. וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעַת ה׳ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְגַם בְּבִנְיַן הַבַּיִת אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת ה׳ בְּכָל יוֹם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַמְתִּין תָּמִיד בְּכָל דָּבָר בִּכְלָל וּבִפְרָט וְהָעִקָּר בְּהַיְשׁוּעָה הָעִקָּרִית לְזִכּוֹת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. אַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין לְמַהֵר לְהִזְדָּרֵז הַרְבֵּה בָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן גַּם צְרִיכִין לְהַמְתִּין הַרְבֵּה.
וְכַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן ו) מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יוֹמָא לח: לט.) הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן.
וְהִנֵּה אָנֹכִי בְּעָנְיִי כְּבָר הִמְתַּנְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְעֵינֵינוּ כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם, לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּיּוֹת. וּכְבָר רָאִיתִי יְשׁוּעוֹת ה׳ הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בַּמֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹשַׁעְתִּי אֲנִי מַמְתִּין עֲדַיִן עֲדַיִן, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וּזְכֹר הֵיטֵב וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה לַעֲזֹר וּלְהוֹשִׁיעַ לְךָ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִתּוֹךְ טִרְדָּא וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ כִּי תָבֹא לְאוּמַאן [י״ט אלול] תקפ״ט.
לִבְנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ יִהְיֶה הַמִּכְתָּב לְחוֹתֶנְךָ. וְאֵין צֹרֶךְ לִכְפֹּל הַדְּבָרִים. וְתַאֲמִין לִי כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֶתְמוֹל לַהֲשִׁיבוֹ מִיָּד בְּפֶרֶט דְּבוּרִים כָּאֵלֶּה, אַךְ גַּם זֹאת מֵאֵת ה׳ צְבָאוֹת יָצָא, הַמַּפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בְּדָרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ, וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו אֲשֶׁר כִּבֶּר גָּמַל עִמְּךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לָנֶצַח. קַוֹּה קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיּוֹסִיף חַסְדּוֹ עִמְּךָ לְהֵיטִיב אַחֲרִיתְךָ מֵרֵאשִׁיתְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.
וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כִּי כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְאַתָּה יָדַעְתָּ עֹצֶם תְּשׁוּקָתֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא זַ״ל (שִׂיחוֹת הָרַ״ן לא). נָא בְּנִי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה

לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַוָּתִיקִין אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, יֵשׁ פְּנַאי וְחֵרוּת כָּל הַיּוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה, כִּי גַּם הַנְּהָגָה הַזֹּאת הַנַּ״ל הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תק״צ

כז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ בְּהַעֲלוֹתְךָ [ט׳ סיון] תק״צ.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הֵאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי דְּבָרֶיךָ הַנְּעִימִים הַיּוֹם בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁאָז הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ הַיָּקָר, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד בִּבְרִכַּת אַהֲבַת עוֹלָם בְּתֵבַת אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם נָא עָלֵינוּ, וְאַחַר הַתְּפִלָּה רָאִיתִי בּוֹ וְהָיוּ דְּבָרֶיךָ מֵעִנְיָנָא, לִצְעֹק בְּכָל עֵת לְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וּמַה מְּאֹד מָתְקוּ דְּבָרֶיךָ אֵלַי, הֶחֱיִיתַנִי בְּדָבָרֶיךָ בְּנִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי. שִׂישׂוּ מֵעַי בְּרְאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנִּשְׁגָּב זַ״ל, עוֹשִׂים רֹשֶׁם בְּלִבְּכֶם. כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, כִּי אִם אָמְנָם הֵם דִּבְרֵי פְּשִׁיטוּת וּתְמִימוּת, אֲבָל כָּבֵד וְקָשֶׁה מְאֹד לְקַבְּלָם מֵרִבּוּי הַמְּסָכִים הַמַּבְדִּילִים וּבְלִבּוּלֵי הַדֵּעוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד, וְהַשְּׁטוּתִים שֶׁל כָּל אֶחָד הַנִּקְרָאִים אֵצֶל הָעוֹלָם חָכְמוֹת. שֶׁהֵם מְסַבְּבִים וּמְעַקְּמִים הַלֵּב מְאֹד בְּכַמָּה דְּרָכִים נְבוֹכִים. וְהָעִקָּר בַּמָּה שֶׁמַּחֲלִישׁ דַּעַת הָאָדָם וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִישׁ אֱמֶת, עַד שֶׁרַבִּים מֵחֲכָמִים כָּאֵלֶּה אוֹמְרִים בְּלִבָּם מַה יּוֹעִילוּ לִי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי הָאֱמֶת מַה שֶּׁאֵנִי עוֹשֶׂה וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמִּי וְכוּ׳ וְכוּ׳, עַד שֶׁמַּתְחִיל לְרַחֵק עַצְמוֹ מִצְּעָקָה וְתַחֲנוּנִים. וּכְתִיב (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת ט.) יוֹם תַּעַזְבֵנִי יוֹמַיִם אֶעֱזָבֶךָּ, עַד שֶׁחוֹלְפִים חַס וְשָׁלוֹם יָמִים אוֹ שָׁנִים שֶׁמִּתְרַחֵק מְאֹד. אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים יוֹם יוֹם, לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לְהִשְׁתּוֹקֵק וְלִכְסֹף בְּכִסּוּפִין וּרְצוֹנוֹת חֲדָשִׁים דְּקְדֻשָּׁה, וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיו בְּדִבְרֵי שִׂיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּצְעָקוֹת וְשַׁוְעוֹת וּגְנִיחוֹת וַאֲנָחוֹת וּלְפָרֵשׁ

שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה.
וַאֲפִלּוּ אִם לֹא יוּכַל לְדַבֵּר כְּלָל, יְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, וְיָכִין אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם לְצָעֹק וּלְהִתְחַנֵּן אֵיךְ שֶׁיּוּכַל אֵיךְ שֶׁיּוּכַל; כִּי שׁוּם צְעָקָה וְדִבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, וַאֲפִלּוּ רָצוֹן בְּעָלְמָא אֵינוֹ נֶאֱבָד, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבֵד. אַשְׁרֶיךָ בְּנִי אִם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתָּ, אַךְ בְּיוֹתֵר אַתָּה צָרִיךְ לְזָרֵז עַצְמְךָ וּלְחַזֵּק עַצְמְךָ לִהְיוֹת רֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׂמַעְתָּ מִפִּי, הֵן בְּהַנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, הֵן בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה, וּבַמֶּה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וְהָעִקָּר בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי כְּבָר שְׁמַעְתֶּם בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תִּשְׁכְּחוּ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנַתְכֶם, כִּי כֻּלָּם צְרִיכִים לָכֶם מְאֹד. וְגַם מְאֹד הֶחֱיִיתַנִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בַּחֲלִישׁוּתְךָ מְעַט מְעַט לְמוּד בְּכָל יוֹם, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִבְלִי לִפְטֹר עַצְמְךָ מִדִּבְרֵי תּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּעֵת הַחֲלִישׁוּת וְהַטִּרְדָּא, וּבְכָל מִינֵי בִּלְבּוּלִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי תָּמִיד יְכוֹלִין לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁשָּׂמַעְתָּ מִמֶּנִּי. וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (מְנָחוֹת צט:) דִּבְרֵי תּוֹרָה לֹא יִהְיֶה עָלֶיךָ חוֹבָה, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לִפְטֹר מֵהֶם, חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי, וְעֵינַי אֶל ה׳ שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ, אִם חָכַם בְּנִי יִשְׂמַח לִבִּי גַּם אֲנִי אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתָּשׁוּב מְהֵרָה לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ וָאֶתְחַנַּן [ו׳ אב] תק״צ אַדֶּעס.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בְּיוֹם ו׳ כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי הֵנָּה לְשָׁלוֹם. וְתוֹדָה לָאֵל הָיִיתִי בְּכָאן בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר וְהָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹרְחִים וּקְצָת בְּנֵי הָעִיר, וְדִבַּרְתִּי קְצָת דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵהַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה׳, מִי יִתֵּן שֶׁיִּפָּנְסוּ בְּלֵב יִשְׂרָאֵל וְיַעֲשׂוּ פְּעֻלָּתָם.
וְהִנֵּה כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים הֵיטֵב בֶּאֱמֶת יְכוֹלִים לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה, וְכֵן בִּתְחִלַּת הַתְּפִלָּה אוֹמְרִים מַצְמִיחַ יְשׁוּעָה, וְכֵן בִּבְרִכַּת הַמְּאוֹרוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת, וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּלֵב שָׁלֵם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּקְצָת יְכוֹלִים לִרְאוֹת מֵרָחוֹק מִי שֶׁמְּשִׂים לֵב לָזֶה. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲצָם הַיְשׁוּעָה בִּשְׁלֵמוּת עֲדַיִן רְחוֹקָה מֵאִתָּנוּ מְאֹד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נ״ט) ״לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ״, אַף עַל פִּי

כֵּן הַרְבֵּה הַרְבֵּה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי זֶה שֶׁדִּבַּרְנוּ, עַל יְדֵי שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת. שִׂים לִבְּךָ בְּנִי הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ מֶרְחוֹק מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מְרִירוּת דְּמְרִירוּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יַמְתִּיקֵם וִיבַטְּלֵם מִמְּךָ מְהֵרָה, אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי הַרְבֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ יְשׁוּעָתוֹ אֵלֶיךָ בְּכָל עֵת, וַאֲנִי מְקַוֶּה וּמְיַחֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף תִּצְמַח יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, וְתִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לִזְכוֹת לִתְשׁוּבָה שֶׁל שַׁבָּת, לִקְבֹּעַ עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל שׁוּם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁנִּכְנַס בְּלִבְּךָ, וְאַל תִּשְׁמַע לְדִבְרֵי מוּסָר שֶׁל הַבַּעַל דָּבָר וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, הָאוֹמְרִים מוּסָר בַּלֵּב בִּשְׁבִיל לְהַחֲלִישׁ הַלֵּב וּלְרַחֵק מִמֶּעַט הַטּוֹב שֶׁרוֹצִים לִתְפֹּס בּוֹ, לֹא תֹּאבֶה וְלֹא תִּשְׁמַע לָהֶם, כִּי אֵין שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי תוֹכָחָה וּמוּסָר כִּי אִם לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה בָּזֶה (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, הִלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה הֲלָכָה ד אוֹת כז) שֶׁכָּל כַּוָּנַת הָ״רַאשִׁית חָכְמָה״ וּשְׁאָר סִפְרֵי מוּסָר שֶׁמּוֹכִיחִים וּמְבַזִּים הַרְבֵּה אֶת הָאָדָם, אֵין כַּוָּנָתָם לְהִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם לְקָרֵב. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב בְּכָל עֵת לְהָבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם שׁוּם הִתְרַחֲקוּת וְהִתְרַשְּׁלוּת עַל יְדֵי הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁנִּכְנָס בַּלֵּב, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁבָּא עַל הַלֵּב הוּא מֵהַקְּדֻשָּׁה מֵהַכָּרוֹז הַיּוֹצֵא בְּכָל יוֹם, אֲבָל הַבַּעַל דָּבָר אוֹרֵב תָּמִיד עַל הָאָדָם, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם יֵשׁ בָּהֶם שְׁנֵי בְּחִינוֹת דְּהַיְנוּ סַם חַיִּים וְסַם מָוֶת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יוֹמָא עב:) וְשַׁמְתֶּם זָכָה וְכוּ׳, עַל כֵּן עַל פִּי הָרֹב מְהַפֵּךְ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְרוֹצֶה דַּיְקָא עַל־יְדֵי זֶה לְרַחֵק וּלְרַשֵּׁל לֵב הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם, עַל כֵּן צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לָזֶה הֵיטֵב, וּכְבָר מְבֹאָר אֶצְלֵנוּ כַּמָּה עֵצוֹת אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, וּבִפְרָט עַל יְדֵי הַדֶּרֶךְ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁגִּלָּה אוֹר הָאוֹרוֹת עַל פָּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן רפ״ב). הֲפֹךְ בַּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהּ, וּמִמֶּנָּה לֹא תָּזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנּוּ. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיֶה הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ, לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא רָחוֹק בְּתַכְלִית הָרְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ דַּיְקָא יְחַיֶּה וְיִשַּׂמַּח אֶת עַצְמוֹ שֶׁבְּעֹצֶם רְחוּקוֹ כָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן יֵשׁ בִּי מְעַט שֶׁאֵינִי רָשָׁע, אַף גַּם יֵשׁ בִּי כַּמָּה וְכַמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִכַּמָּה מִצְוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁאָנוּ מְקַיְּמִין בְּכָל יוֹם. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּיֵּנוּ. אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ׳ וְכוּ׳, אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר דַּיֵּנוּ, עַל שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשׁ הַנִּשְׂגָּב הַזֶּה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשָּׁמַעְנוּ עוֹד וָעוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, עַד כֹּה הִגִּיעוּ דִּבְרֵי הַמְעַטִּים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, יֶתֶר מִזֶּה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לְבֶן אַחוֹתִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, הַשְּׁלֵךְ עַל ה׳ יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְאַל תִּכְעַס וְאַל תֶּחֱטָא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת כט:). הַרְגֵּל עַצְמְךָ מְאֹד

בְּמִדַּת אֲרִיכַת אַפַּיִם. זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' עִמְּךָ אֶלֶף פְּעָמִים, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו בְּכָל עֵת, וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֹּל לְטוֹבַתְכֶם ; מִלְאוּ יָדְכֶם הַיּוֹם לַה' לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם, אֲפִלּוּ בְּיוֹם שֶׁטִּרְדָּתוֹ מְרֻבָּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּשְׁאָר הַיָּמִים. כִּי אֵין נִשְׁאָר מֵהָאָדָם כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטְפִין לְעַצְמָן בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם יוֹדְעִים בְּעַצְמְכֶם הָאֱמֶת.
דִּבְרֵי דּוֹדְךָ אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל
אֲהוּבִי בְּנִי, הָאִגֶּרֶת הַמֻּכְרָךְ פֹּה תִּרְאֶה לְחָתְמוֹ וּלְשָׁלְחוֹ מִיָּד לְיַד אָחִיךָ הוּא בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, כִּי לֹא חָתַמְתִּי אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִקְרוֹתוֹ, כִּי יָדַעְתִּי עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת מִמֶּנִּי, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. כִּי צְרִיכִין דִּבּוּרִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה, כֻּלָּא הַאי וְאוּלַי נִזְכֶּה לָבוֹא לְמַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לָבוֹא בָּזֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְנוּ.
נָתָן הַנַּ"ל

כט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ב' דְּסִלִּיחוֹת [כ"ה אלול] תק"צ.
אֲהוּבִי בְּנִי, מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן הַיּוֹם לִנְסֹעַ, וְהַבַּעַל עֲגָלָה רִמַּנִי כִּי הִשְׁכִּיר עֲגָלָה שֶׁלּוֹ הַיּוֹם לְדֶרֶךְ קָרוֹב, וְאָמַר בְּכָל שָׁעָה שֶׁיָּבוֹא עַד שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי כָּל הַיּוֹם. וְכָל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים הַטּוֹבָה מִיָּד. כָּעֵת כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עוֹד דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין. מֻבְטָחַנִי בְּחַסְדֵי ד' שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם אַל תִּשְׁכַּח לְהָבִיא עִמְּךָ לְאוּמַאן עַל כָּל פָּנִים הַמָּעוֹת שֶׁהִבְטִיחַ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן, גַּם מֵרַבִּי ח"ש אִם אֶפְשָׁר. וְאִם תּוּכַל לְזָרְזוֹ שֶׁיִּסַּע בְּעַצְמוֹ לְאוּמַאן אַשְׁרֶיךָ וְאַשְׁרֵי לוֹ, כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלָּנוּ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ.
יוֹתֵר מִזֶּה, שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ״א

ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת לֶךְ [י״ב חשון] תקצ״א.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי וַחֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
וְהִנֵּה בְּוַדַּאי שָׁמַעְתָּ שֶׁיָּשַׁבְנוּ בַּכְּפָר שׁוּרִיוֶוועץ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו וְכוּ׳ וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבוּנִי עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִרְאוֹת שֶׁתִּצְמַח וְתִתְגַּלֶּה יְשׁוּעָתוֹ בְּקָרוֹב לְעֵינֵינוּ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁאָנוּ רוֹאִים צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, אַךְ עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וְאָנוּ מְחֻיָּבִים תָּמִיד לִהְיוֹת מוֹדִים עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר כְּבָר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַמָּה וְכַמָּה אֲפָנִים בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ׳ וְכוּ׳ וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָצֵאת מִמְּצוּלוֹת יָם מִיֵּון מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד אֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט בְּזֶה הָעוֹלָם, בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. וְאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ רוֹאִין נִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה כָּזֹאת, כִּי כְּבָר הִרְבָּה וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ עַד אֵין סוֹף.
עַל כֵּן צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל עֵת בַּדֶּרֶךְ הַנַּ״ל, לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבְטַח בְּהַשֵּׁם כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם. לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.

לא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ חַיֵּי שָׂרָה [כ״א חשון] תקצ״א.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. אֶחָד בְּסוֹף יוֹם ד׳ בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל,

וּבְחַסְדֵי ה׳ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהָשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה אוֹר לְיוֹם ד׳ אֲשֶׁר שָׂלַח
ה׳ תַּחַת קֶלְמוֹסִי לְחַזֵּקְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד עַל שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְכוּ׳.
לְדַעְתִּי בְּוַדַּאי הֱיֵה אוֹתְךָ הָאֻמָּרֶת מְאֹד, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא הִגִּיעַ לְךָ זֶה
הַמִּכְתָּב עַד יוֹם ו׳ הַסָּמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ, תָּשִׁיב לִי אִם קִבַּלְתָּ. וּבְיוֹם
ו׳ הִגִּיעַנִי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבְךָ וּמְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל שֶׁעוֹלֶה עַל לִבְּךָ פַּחַד
מֵעִנְיַן הָאָטְשָׁעְרָעד [צַו גִיוּס] כִּי הוּא רַק מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּרַחֲמָיו יָחוּס עַל עַמּוֹ וְיַצִּילֵם מֵעַתָּה מִגְּזֵרָה הַמָּרָה הַזֹּאת. אֲבָל חָלִילָה
לְךָ לְהִתְפַּחֵד בְּחִנָּם וּלְבַלְבֵּל עַצְמְךָ מִמַּעַט עִסְקְךָ בַּעֲבוֹדַת ה׳. אִם אַתָּה
רוֹצֶה לְהִשְׁתַּתֵּף בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי יָפֶה לְךָ לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק מָרָה עַל
גְּזֵרָה זֹאת, אֲבָל הַכֹּל עַל פִּי דְּרָכִים שֶׁלִּמְּדָנוּ מוֹרֵנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל. דְּהַיְנוּ
לְיַחֵד שָׂעָה בְּיוֹם לִצְעֹק עַל צָרוֹת נַפְשׁוֹ וְאָז יִכְלֹל בְּתוֹכוֹ גַּם צְעָקָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ נִגְזְרָה גְּזֵרָה מָרָה כָּזֹאת, אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרֻחֵם. אֲבָל גַּם
עַתָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ לִהְיוֹת כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת
שֶׁנִּמְצָאִים בָּנוּ עֲדַיִן, הֱקִיצוֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי אַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ
חַס וְשָׁלוֹם מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם, וְחָלִילָה לְךָ לָזוּז מִמְּקוֹמְךָ מֵחֲמַת זֶה;
שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא, וּכְמוֹ כֵן שְׁאָרֵי הַדְּאָגוֹת וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ כֻּלָּם
בְּחִנָּם, וְאֵינָם מוֹעִילִים כְּלָל וּמַזִּיקִים הַרְבֵּה רַחֲמָנָא לִצְלַן.
וְהִנֵּה בְּתְחִלָּה הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִמִּכְתָּבְךָ מִיּוֹם ג׳ שֶׁהֶאֱרַכְתָּ בְּצַעַרְךָ, אַךְ
מָצָאתִי גַּם שָׁם אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי שֶׁהֵם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה
מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל בְּמַעַט הִתְבּוֹדְדוּת וּצְעָקָה.
זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי מַה שֶּׁכְּבָר הִכְנַסְתִּי בָּכֶם מְעַט
אֲמִתַּת עֲצוּתָיו וּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים; וּמִי יִתֵּן שֶׁתְּקַבְּלוּ הַכֹּל, וְתֵלְכוּ בְּכָל
דְּרָכָיו. וְהָעִקָּר לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב בְּקוֹל הִתְחַזְּקוּתוֹ, מַה שֶּׁמְּחַזֵּק וּמְזָרֵז וּמַזְהִיר
בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמֵנוּ בְּכָל עֵת וָעֵת יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וּבָרוּךְ
הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ עַל שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה אוֹר הָאוֹרוֹת, אוֹר
צַח וּמְצֻחְצָח דְּלָא יָדִיעַ וְלָא אִיתְיַדַּע וְלָא אִית מָאן דְּקָיְמָא בֵּהּ וְכוּ׳. אַשְׁרֵי
הַחוֹסֶה בְּצִלּוֹ, אַשְׁרֵי הַבָּא עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ וּמְקַיֵּם דְּבָרָיו לוֹמַר עֲשָׂרָה
קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, וְהוּא בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ וְכוּ׳.
רְאֵה בְּנִי חֲבִיבִי נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים שֶׁנָּתַן זְכָרוֹן וְשִׂכְחָה בְּלֵב הָאָדָם, כִּי
הֲלֹא זֶה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁחִזַּקְתִּיךָ בִּדְבָרַי וְלֹא הִזְכַּרְתִּיךָ לִשְׁמֹחַ בְּעִנְיַן
הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, כִּי הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ שֶׁיּוּכַל כֹּחַ הַשִּׂכְחָה
לְהַשְׁכִּיחַ אֶת הָאָדָם דָּבָר הָרָגִיל בּוֹ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. כִּי מְאֹד עָמְקוּ
מַחְשְׁבוֹתָיו, אַךְ נָתַן לָנוּ הַבְּחִירָה וְעָלֵינוּ לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם אֶת כָּל
הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּנוּ בְּעִנְיָן הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל
קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה. וְהִנֵּה רְצוֹנִי לִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּר שֶׁדִּבַּרְתִּי
אֶתְמוֹל בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְהָיָה נִצְרָךְ לְךָ. אַךְ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. וְגַם זֶה
שֶׁכָּתַבְתִּי הָיָה מֵרִבּוּי הָאַהֲבָה הַמְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם
יִרְצֶה הַשֵּׁם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְגַּעְגֵּעַ לִידִידוּתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפְּךָ דִּבְרֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אֲהוּבִי בְּנִי, בְּקַשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלַח לִי שִׁלְשָׁה רוּבְּל־חָדָשׁ בְּהַלְוָאָה וּבְקָרוֹב
תְּקַבְּלֵם מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן. נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי כְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, כִּי דְּחִיקָא לִי

שַׁעֲתָא טוּבָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְגַם מִזֶּה אַל יִהְיֶה לְךָ מָרָה שְׁחוֹרָה, רַק תַּהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה שֶׁאַף עַל פִּי כֵן תּוֹדָה לָאֵל הָיָה לִי כַּמָּה אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֻלָּם אָכְלוּ קוּגִיל וְקוֹלִיטְשׁ [פַּשְׁטִידָא וְחַלּוֹת גְּדוֹלוֹת] וְגַם דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה דִּבְרֵי אֱמֶת וְיַצִּיב וְכוּ׳.

לב

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שַׁחֲרִית יוֹם ד׳ חַיֵּי שָׂרָה [כ״ד חשון] תקצ״א בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. גַּם שְׁלִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ, תְּשׁוּאַת חֵן חֵן לוֹ עַל זֶה.
וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁמִּכְתָּבַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם טוֹב אֶצְלְךָ, וּבֶאֱמֶת כֻּלָּם נִכְתְּבוּ בִּתְשׁוּעַת ה׳ עַל יְדֵי גְּדֹל תְּשׁוּקַת הָרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁלָּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב, לִלְמֹד כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְגַם לוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וְגַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וּלְרַחֵם עַל עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם. וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן, וְאִם לָאו לָאו. עָלֵינוּ לַעֲמֹד כְּרֹשׁ וְאֶבְיוֹן לְבַקֵּשׁ מַתְּנַת־חִנָּם לְהַצִּיל נַפְשֵׁנוּ, אוּלַי יְרַחֵם. וְלֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ מִלִּכְתֹּב לְךָ מְעַט מִמַּה שֶׁאָמַרְתִּי בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וְתַמְצִית הָעִנְיָן מְרֻמָּז בַּפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית י״ח) : ״וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם״. יוֹשֵׁב לְשׁוֹן הַמְתָּנָה וְעַכָּבָה זְמַן רַב, כְּמוֹ (דְּבָרִים א) : ״וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים״ ; הַיְנוּ שֶׁאֵין הָאָדָם זוֹכֶה לְהִתְגַּלּוּת אֱלֹהוּת בְּחִינַת וַיֵּרָא אֵלָיו ה׳, כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁיּוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה זְמַן רַב. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, וַחֲמִימוּת הַיּוֹם שֶׁהֵם כְּלַל הַתַּאֲוֹת בּוֹעֵר אוֹתוֹ הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן הוּא אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל פֶּתַח יָמִים וּזְמַנִּים רַבִּים בְּחִינַת וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם.
וְהָבֵן הֵיטֵב, כִּי אִיתָא בִּדְבָרָיו זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן חֵלֶק ב׳ מח) שֶׁלִּפְעָמִים הָאָדָם אֵצֶל הַפֶּתַח וְהוּא שָׁב לְאָחוֹר, אוֹ שֶׁמִּשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט אָז כְּנֶגְדּוֹ הַבַּעַל דָּבָר וְכוּ׳, אֲבָל מִי שֶׁחוֹשֵׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת וְחָס עַל חַיָּיו בֶּאֱמֶת, אֵינוֹ שָׁב לְאָחוֹר, וְאֵינוֹ זָז מִמְּקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהוּא אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְאֹהֶל הַצַּדִּיקִים וְהַכְּשֵׁרִים אַף עַל פִּי שֶׁחֹם הַיּוֹם בּוֹעֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל יְדֵי זֶה ״וַיֵּרָא אֵלָיו ה׳״ וְכוּ׳. וְיֶתֶר מִזֶּה מְבֹאָר אֶצְלִי בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֲרִישׁוּת ד׳ יט). וּבַיָּמִים הַלָּלוּ בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלַי אוֹ מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ מִמְּךָ וְכַיּוֹצֵא בְּךָ אֲנִי נִזְכָּר בְּכָל פַּעַם וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכְּלִיוֹן עֵינַיִם קָשֶׁה מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין

לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁהִזְהִירָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל. וּבִפְרָט שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹסְקִים קְצָת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית לוֹמַר בְּשִׂמְחָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב וְכוּ׳ וּלְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת שֶׁיִּתְקַיֵּם מְהֵרָה (יְשַׁעְיָה יב) ״וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה״, כְּתַרְגּוּמוֹ ׳וּתְקַבְּלוּן אוּלְפַן חֲדַת וְכוּ׳ מִבְּחִירֵי צַדִּיקַיָּא׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
כְּבוֹד אָבִי נֵרוֹ יָאִיר הוּא אֶצְלִי מִיּוֹם א׳ עַד הַיּוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם כִּבּוּד אָב בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי, וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

לג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ וַיִּשְׁלַח [י״ד כסלו] תקצ״א.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה׳, וְתֵכֶף בְּיוֹם ו׳ בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם רָצִיתִי לִשְׁלֹחַ עֶגָלָה עֲבוּרְךָ וְלָא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא. גַּם הָיִיתִי מִתְרַשֵּׁל קְצָת מֵחֲמַת שֶׁלֹּא סִלְּקוּ אָז הַנְּקְרָאטִין, וְגֹדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר יָדוּעַ לְךָ בְּוַדַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁעָלֶיךָ אֵין שׁוּם פַּחַד בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נַיָּחָא לִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה בָּעֵת הַהוּא. אַחַר כָּךְ, בְּעֶרֶב־שַׁבָּת, סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת־קodesh, הִגִּיעַנִי שׁוּב מִכְתָּבְךָ, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד, וּכְבָר קִדֵּשׁ הַיּוֹם. וְתֵכֶף בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וְשָׁלַחְתִּי הָאִגֶּרֶת לְיַד רַבִּי פִּינְחָס נֶאֱמָן וְהָיִיתִי מְצַפֶּה כָּל יוֹם א׳ וְיוֹם ב׳ לְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מֵאִתְּךָ, וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה; אֶתְמוֹל לְעֵת עֶרֶב פָּגַעְתִּי אֶת רַבִּי פִּנְחָס הַנַּ״ל וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה זֶּה. הֵשִׁיב לִי שֶׁגַּם מִכְתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ עֲדַיִן בְּיָדוֹ, כִּי לֹא שָׁלְחוּ שׁוּם אִגֶּרֶת בְּיוֹם א׳, וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד וְרָאִיתִי כִּי מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לָתֵת עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי כִּי פֹּה יֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת הַרְבֵּה בָּעִנְיָן הַנִּשְׁמָע מִקְּהַלַּתְכֶם, קְצָת שׁוֹחֲקִים מִזֶּה וּקְצָת אוֹמְרִים לְהֵפֶךְ, עַל כֵּן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת; אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, אַתָּה תִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה תֵּכֶף וּמִיָּד, בְּלִי אִחוּר וְעִכּוּב כְּלָל; וְאִם זוּגָתְךָ תִּחְיֶה וּבְנֵךְ שֶׁיִּחְיֶה רוֹצִים גַּם כֵּן לָבוֹא לְפֹה, הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עֲשׂוּ, כִּי אֲנִי אֵינִי יָכוֹל לְגַלּוֹת דַּעְתִּי בָּזֶה, מֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה בְּקְהַלַּתְכֶם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים תָּבוֹא אַתָּה מִיָּד, יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וַה׳ יַצִּילְכֶם מִכָּל רַע, וְיִשְׁמֹר צֵאתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(עִנְיָן חוֹלַאַת הַנִּזְכָּר כָּאן הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיָה הַפַּעַם הָרִאשׁוֹן
הַחוֹלַאַת שֶׁקָּרְאוּ אַחַר כָּךְ בְּשֵׁם חָלְיֶרַע רַחֲמָנָא לִיצְלָן).

לד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ וַיֵּשֶׁב [י״ט כסלו] תקצ״א.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. וּבְנוֹ שֶׁיִּחְיֶה.
יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי גַּם פֹּה הִגִּיעַ הַחוֹלַאַת לְכַמָּה
אֲנָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלַן. עַל כֵּן אֲנִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעַ צַעֲרֵנוּ, הֱיוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ
נֶחֱלַשׁ בְּבֵיתִי מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב
יַעֲקֹב מִנֶּעמִרוֹב וְחָלְיוֹ כָּבֵד עָלָיו מְאֹד, וְהוּא מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְגַם בְּבֵית
רַבִּי יוֹנָה מְלַמֵּד הַסָּמוּךְ לְבֵיתִי נִפְטְרָה יַלְדָּה אַחַת אֶתְמוֹל, וְהַכֹּל
מֵהַחוֹלָאַת הַנִּשְׁמָע כָּעֵת, וְגֹדֶל צַעֲרֵנוּ תָּבִין מֵעַצְמְךָ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי
מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בִּמְעוּף צוּקָה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל
עָלַי יָחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מֵאוֹר פָּנֶיהָ אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה
(לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן חֵלֶק ב׳ סִימָן ח׳) וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְלָעֲתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל
בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ
שֶׁאָנוּ זוֹכִים עֲדַיִן שֶׁהָיָה וְשֶׁיֵּשׁ אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ
הַגָּדוֹל. גַּם אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַל אֲשֶׁר סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁלֹּא
בָּאתָם הֵנָּה, מַה מְּאֹד גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳, נָא בְּנִי חֲבִיבִי אַל תִּצְטַעֵר כְּלָל עַל
זֶה, תַּאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה, וְהִנֵּה מִגֹּדֶל
צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאִם
לֹא הָיִיתִי מִתְבַּיֵּשׁ מֵהָעוֹלָם הָיִיתִי מְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר
עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם, וּמִגֹּדֶל הַנִּחוּצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדְךָ, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ בְּקָרוֹב.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד׳ וַיֵּשֶׁב [כ״ב כסלו] תקצ״א.
הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר.

אֱהוּבִי בְּנִי כְּבָר, שָׁמַעְתָּ מְעַט מֵאֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהִנֵּה אָנֹכִי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי עַצְמִי בְּיוֹם א׳ וְהוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה מֵחֲמַת שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם קוֹל הָרַעַשׁ הַזֶּה, אַךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ מִתְעַכְּבִים הַמְכָתְּבִים בְּבֵית רַבִּי פִּינְחָס. וּבְשָׁעָה זֹאת הָיִיתִי בְּעַצְמִי בְּבֵית רַבִּי פִּינְחָס אוֹדוֹת עִנְיָן אַחֵר, וּבְתוֹךְ זֶה שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ אוֹדוֹת הָאִגֶּרֶת מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ, וּמֵאִתְּךָ אֵלַי, וְהֵשִׁיב שֶׁגַּם הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי בְּיוֹם א׳ עֲדַיִן בְּיָדוֹ, וְעָמַדְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם. וְכֵן הָיָה בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ. וְהִנֵּה הַכֹּל לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהוּא חֶסֶד גָּדוֹל שֶׁנִּתְעַכְּבוּ הָאִגְּרוֹת בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר וְלֹא בָּאתֶם הֵנָּה, וַעֲתָּה תִּשְׁעַר בְּדַעְתְּךָ גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לָנוּ אִם הֱיִיתֶם אַתֶּם גַּם כֵּן בְּכָאן, וּבִפְרָט שֶׁהַכֹּל הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל עַל יְדֵכֶם חַס וְשָׁלוֹם, בָּרוּךְ הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ שֶׁסִּבֵּב בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּתְעַכַּבְתֶּם בְּבֵיתְכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם לָעַד.

וְדַע בְּנִי כִּי בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת שׁוֹפֵט בְּצֶדֶק לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת בְּמִשְׁפָּט, כִּי בְּיוֹם ב׳ בְּעֶת מִנְחָה נִפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ״ל, וְשָׁבַק לוֹ חַיִּים, מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה, הוֹי אָחִי, הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן לָנוּ חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי כִּי תּוֹדָה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ [שֶׁ]כַּוָּנָתִי רְצוּיָה לַשָּׁמַיִם בְּכָל הָעֵסֶק הַזֶּה, כִּי לֹא הָיָה לִי שׁוּם עֵסֶק שֶׁל מַשָּׂא וּמַתָּן מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם עִמּוֹ זַ״ל; כִּי אִם מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי, הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי שֶׁיַּעֲמֹד לוֹ לָנֶצַח שֶׁיִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אֶצְלֵנוּ דִּבְרֵי עַתִּיק יוֹמִין וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְגַם כָּל כַּוָּנָתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה, וּבְוַדַּאי הוּא לוֹ לְטוֹבָה נִצְחִית כָּל מַה שֶּׁקִּבֵּל מִמֶּנִּי דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי הַסָּבָא דְּסָבִין נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זַ״ל. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּגֹדֶל הַצָּרָה וְהַפַּחַד הָיִיתִי מִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְכוּ׳, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה וְנָתַן לָנוּ כֹּחַ לִסְבֹּל כָּל זֶה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בְּכָאן, כִּי הַדָּאקְטִיר הָיָה בְּכָאן בְּיוֹם א׳ אַף שֶׁלֹּא קָרִיתִי אוֹתוֹ וְרָצוּ לִסְגֹּר בֵּיתִי חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלַי, כִּי רַבִּים מֵאוֹהֲבַי אָמְרוּ שֶׁהָיָה רָאוּי לִסְגֹּר חַס וְשָׁלוֹם רַק מֵחֲמַת שֶׁגַּם אֵצֶל שְׁכֵנִי רַבִּי יוֹנָה נִפְטָר בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה וְלֹא סָגְרוּ אֶת בֵּיתוֹ, עַל כֵּן חָמְלוּ עָלַי גַּם כֵּן, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה יִסּוּרִים גְּדוֹלִים וּפְחָדִים עֲצוּמִים בָּזֶה, אַךְ הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לֹא הִנִּיחַ לְצַעַר אוֹתִי הַרְבֵּה, כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלַי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. וְהִנֵּה תּוֹדָה לָאֵל בְּבֵיתִי חַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. כָּעֵת מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין מֵהָרָאוּי שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַנָּכוֹן שֶׁתָּבוֹא לְכָאן אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבִלְבַד שֶׁתַּחֲקֹר תְּחִלָּה אִם מַנִּיחִין לִכְנֹס לְפֹה אַנְשֵׁי טוּלְטְשִׁין, כִּי אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי יִסּוּרִין מִזֶּה חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה אֱהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מֵאַהֲבָתְךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת, וְהִנֵּה מִכָּל זֶה יוּכַל הַמַּשְׂכִּיל לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּהַצֵּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים אַךְ אֵין הַפָּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת. אוּלַי תִּשְׁמַע וְתָבִין חַסְדֵי ה׳

וְנִפְלְאוֹתָיו אֲפִלּוּ בְּעֵת צָרָה רַחֲמָנָא לְצִלַּן. שֶׁהוּא עִנְיַן בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ יֵשׁ כַּמָּה הַרְחָבוֹת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, וּבָעִתִּים הַלָּלוּ הֶחֱיִיתִי עַצְמִי בָּזֶה הַרְבֵּה, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי; וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּדַעְתִּי, תּוֹדָה לָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָם צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל דְּבָרֵינוּ שֶׁקִּבַּלְנוּ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לָזֶה. וַאֲנִי כָּל יְמֵי חֶלְדִּי אֲיַחֵל לְהוֹדִיעַ וּלְהַשְׁמִיעַ, לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִשְׁמֹעַ, אֶת כָּל טוּב גְּנָזֵי אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל חַיִּים נִצְחִיִּים אוֹצְרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם אֲשֶׁר הִצְפִּין אֶצְלִי עֶצֶם הַיִּרְאָה עֶצֶם הַחַיִּים עֶצֶם הַטּוֹב הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְכוּ׳, כִּי מִקְּבֵד מַה שֶּׁאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהָאֱמֶת אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ קִצּוֹ שֶׁל הָאָדָם, כַּמָּה וְכַמָּה הִצְלִיחַ בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע שֶׁהָלַךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ זַ״ל, וּבִפְרָט בַּמֶּה שֶׁזָּכָה כָּל אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת וּבַמֶּה שֶׁהָיָה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ״ל שֶׁנִּפְטַר בְּוַדַּאי אַתָּה יָדַעְתָּ אוֹתוֹ הֵיטֵב, וְתֵדַע שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יָצְאָה בְּטָהֳרָה, וְדִבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה בְּכָל עֵת עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁזִּכִּיתִי אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל פַּעַם הִתְבּוֹדְדוּת בַּשָּׂדֶה בֵּין הָרִים וּמְחִלּוֹת עָפָר, וְהָלַךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה כָּל יָמָיו וְנִפְטַר בְּשֵׁם טוֹב, וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבְּוַדַּאי יְקָרְבוֹ שָׁם הַבַּעַל הַשָּׂדֶה, כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה לְמַעְלָה: ״מַה לָּכֶם לְהִתְיָרֵא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם וּמָה אִם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתִי״ וְכוּ׳ כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם וִימֵי כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וִימֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע וּלְהַכִּיר מִי הָיָה בָּעוֹלָם בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר הִנִּיחַ אַחֲרָיו תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה וּבִפְרָט הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַזּ׳ בָּעטֶלִירְשׁ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳, וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְחַיִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין אֵיזֶה יָמִים וְלַחֲקֹר וְלִדְרֹשׁ בָּזֶה כַּנַּ״ל. וּמֵהַסְּתָם אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בָּזֶה. וּמֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכִרְצוֹנוֹ נַעֲשֶׂה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בֵּיתִי פָּתוּחַ לִרְוָחָה תּוֹדָה לָאֵל. וְאוֹדוֹת הַנָּגִיד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר אֵין לִי דִּבּוּרִים עַתָּה כְּלָל לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב בָּזֶה. כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַר עָלַי עִנְיָן כָּזֶה. אִם תִּרְצֶה תְּדַבֵּר עִמּוֹ בְּעַצְמְךָ, וְאִם תִּרְצֶה לְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתָּבִי אֵלֶּה כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, כִּי לְפָנָיו אֵינָם סוֹד. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עֲדַיִן, נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּחְיֶה אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאֵין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מִמֶּנּוּ כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה הָיָה פֹּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ וְלֹא הִתְרָאָה פָּנִים עִמִּי עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב לוֹ כָּל מַה שֶּׁבִּלְבִּי, וַה׳ הַטּוֹב יַזְכִּירֵהוּ הָאֱמֶת וְיַחֲדֵּשׁ יָמָיו לְטוֹבָה וְלֹא יִהְיֶה נִפְרָד מֵאִתָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם רַק יִהְיֶה נִמְנֶה עִמָּנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן.

הַשֶּׁמֶן זַיִת קִבַּלְתִּי גַּם כֵּן, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם מִצְוַת הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה בְּשִׁלְמוּת לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת קֻדְשָׁא וּלְאַדְלָקָא בּוּצִינָא, אִם יִהְיוּ כָּל הַיְמִים דִּיוֹ וְכוּ׳ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר פְּרוּשׁ דְּבָרִים אֵלֶּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַתָּה.

לו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת [לִ׳ כִּסְלוֹ] תקצ״א.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּרְאוֹתִי שֶׁדְּבָרַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם אֶצְלְךָ, וְהֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ הַרְבֵּה עַד שֶׁהוֹעִילוּ גַּם כֵּן לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ. הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. כָּעֵת אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לִכְתֹּב לְךָ כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא עַל שַׂבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תּוּכַל לָבוֹא כְּפִי הַנִּשְׁמָע וְגַם פֹּה אֵינוֹ יָפֶה כְּלָל כָּעֵת. וּבְוַדַּאי נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי הַיּוֹם נֶעְדְּרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, יֵיטִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַבָּא הַמָּקוֹם יְרַחֵם. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אִם יַגִּיעַ אִגֶּרֶת לְיָדְךָ, כִּי מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אֲנִי מֻכְרָח לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וְתוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ פֹּה הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וְגַם בֵּית הַצַּדִּיקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה וּבֵית בְּנֵי שַׂכְנָא וּבֵית הָרַב שֶׁיִּחְיֶה וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָנוּ לָנֶצַח וְאֶת כָּל הָעִיר וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל.
נָא בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ גַּם עַתָּה לִזְכֹּר בְּכָל עֵת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְחַסְדּוֹ וּבְטוּבוֹ שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, וּבְוַדַּאי צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו, וּבְרַחֲמָיו יִגְדֹּר פְּרִצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךָ, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְאַל תִּבַּלְבֵּל דַּעְתְּךָ לְצַפּוֹת בְּכָל עֵת עַל מִכְתָּב, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּעֵת קָשֶׁה מְאֹד שֶׁיַּגִּיעוּ לְךָ מִכְתָּבַי, אַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לַחֲקֹר עַל זֶה, וְגַם אַתָּה תִּזָּרֵז עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁיַּגִּיעוּ אֵלַי מִכְתָּבֶיךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, אַךְ לֹא יִהְיֶה לְךָ כְּלָיוֹן עֵינַיִם עַל זֶה. רַק תְּקַיֵּם כָּלְתָּה עֵינַי לִישׁוּעָתְךָ, וְגַם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה. כִּי הַכֹּל מוֹדִים שֶׁדַּיְקָא כָּעֵת צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה הַרְבֵּה, וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ גַּם עַתָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ יַמְתִּיק דִּינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת הַצַּדִּיקִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה אֲשֶׁר בִּזְכוּתָם אָנוּ חַיִּים וְקַיָּמִים.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ וַיִּגַּשׁ [ג׳ טבת] תקצ״א.
שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
בְּיוֹם ה׳ שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּב וּמֵהַסְּתָם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר פֹּה ייטיב ה׳ לְהַבָּא. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, הַמָּקוֹם יְרַחֵם הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְתוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, ה׳ יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַכְּלָל כִּי עֵת צָרָה גְּדוֹלָה הִיא, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם אוֹרְחִים כִּי אִם רַבִּי חַיִּים נַחוּם שֶׁיִּחְיֶה. רַבִּי אַייזִיק מִלַּאדִיזִין וְרַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן רַבִּי בָּער מִלַּאדִיזִין נָסְעוּ בְּבֶהָלָה מִפֹּה בְּיוֹם ה׳ הֶעָבַר מִגְּדֶל הַפַּחַד, וְכָל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ, וְדִבְּרֵנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה אֶתְמוֹל בְּהַשָּׁלֵשׁ־סְעֻדּוֹת דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְנִפְלָאִים מְאֹד, בְּוַדַּאי הָיָה כְּדַאי לָבוֹא בִּשְׁבִיל זֶה אֲלָפִים נְפָשׁוֹת לְפֹה, אַךְ מִי יוֹדֵעַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר, וּבְפָרָט בַּדּוֹר הַזֶּה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְאוֹצָרוֹת כָּאֵלֶּה וְהַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִים כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה וְסוֹף כָּל סוֹף יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם עַתָּה הוּא גּוֹמֵר תָּמִיד כִּרְצוֹנוֹ. אַךְ מִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. עָלֵינוּ לְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ וְלִכְסֹף לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וְלִצְעֹק לְפָנָיו בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וּבַזְּמַנִּים הַקּוֹדְמִים נִדְמָה שֶׁאֵין צָרוֹת וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעַתָּה רוֹאִים מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר, רַחֲמָנָא לִצְלַן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּיל בְּרַחֲמָיו, אַךְ בֶּאֱמֶת הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לָדַעַת וּלְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ עִם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּבָר הִזְהִיר אוֹתָנוּ לָשׁוּם לֵב לְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם כִּבְיָכוֹל וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְכָל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וְכוּ׳ וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן סִימָן נ״ד. אַשְׁרֵי שֶׁיֵּלֵךְ בָּזֶה תָּמִיד. כִּי אֵין שׁוּם פְּטוֹר בָּעוֹלָם. וְחָלִילָה לִפְטֹר אֶת עַצְמוֹ עַתָּה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּמְצָאִים הַטּוֹעִים בָּזֶה, לֹא בְּאֵלֶּה חָלְקֵנוּ כִּי אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָאִים עַתָּה בְּטוּלִים הַרְבֵּה מֵחֲמַת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן לְעֻמַּת זֶה צְרִיכִים עַתָּה לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר בְּהִתְגַּבְּרוּת יוֹתֵר מֵאַחַר שֶׁרוֹאִים בְּעֵינֵינוּ מַה שֶּׁרוֹאִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְהִנֵּה מֵחֲמַת נְחִיצוּת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין הַכֹּל כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁהָעִקָּר הוּא הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ הַיּוֹם דַּיְקָא, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּאֲמִתַּת דַּרְכֵי הִתְקָרְבוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, וִירַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבֵּנוּ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ וַיְחִי [י״ב טבת] תקצ״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, בְּיוֹם אֶתְמוֹל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי מָרְדְּכַי בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּאֲרִיכוּת קְצָת, כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהַטְּרָדוֹת. ייטיב ה׳ לְהַבָּא, רַק אֲנִי מוֹדִיעֲךָ שֶׁאֲנַחְנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, ה׳ יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם מְהֵרָה, וִיבַטֵּל מֵעֲלֵיכֶם וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַדִּינִים וְכָל הַגְּזֵרוֹת, וְיִשַּׂמַח נַפְשְׁכֶם וִיבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תָּמִיד. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הַרְבֵּה לַחֲטוֹף כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל גַּם עַתָּה, כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְכוּ׳, וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לִזּוּגְתְּךָ הִיא כַּלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה תְּחִיֶּה וּלְבִנְךָ דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.
לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁלָאגְט אַרוֹיס דֶּעם צַעַר פּוּן אַייךְ גְּלוֹיבְּט וָואס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טִיט אִיז אַלְץ לְטוֹבָה, זֶעהט אַז אַ מֶענְטְש בַּדַּארְף נָאר טְרַאכְטִין אוֹיף דֶּעם תַּכְלִית, אִין זַייט נִיט בַּייז, אִין זָארְגְט נִיט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל אַייךְ טְרַייסְטִין מִיט אַלִּים גוּטִין בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל [זְרְקוּ אֶת הַצַּעַר מִכֶּם הַאֲמִינוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה׳ יִתְבָּרַךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, הִתְבּוֹנְנוּ כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לַחֲשֹׁב רַק עַל הַתַּכְלִית, אַל תִּכְעֲסוּ וְאַל דַּאֲגוּ, ה׳ יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל טוּב בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל].

לט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ וַיְחִי [י״ג טבת] תקצ״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, כָּלוּ עֵינַי כָּל הַיּוֹם מֵחֲמַת שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בְּשׁוּרוּנִי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ, וְשַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן. וּבָאתִי לְבֵיתִי וּפָתַחְתִּי אוֹתוֹ וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד, כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי מִקֹּדֶם כְּלָל שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה כָּזֹאת מֵחֲמוֹתְךָ זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה, ״צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו״ וְכוּ׳. וּבְוַדַּאי אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק עִצְּם צַעַרְךָ וּבִלְבּוּל דַּעְתְּךָ, אַךְ גַּם אַתָּה רָאוּי לְךָ לְהָבִין צַעֲרֵנוּ וּבִלְבּוּל דַּעְתֵּנוּ, כִּי כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי בְּעֵת שֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ״ל הַמָּקוֹם יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה. וְהִנֵּה זֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שָׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בָּעֲרָה אֵשׁ ה׳ בְּכַמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁנֶּעְדְּרוּ הַרְבֵּה

בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַמְעֻטִּים, הַמָּקוֹם יְרַחֵם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדְךָ, רְאֵה בְּנֵי וַחֲכַם, מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ וְהַכֹּל לְטוֹבָה. בְּנִי רְאֵה גַּם רְאֵה הֶבֶל הָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים, הֶבֶל הֲבָלִים. וְאִם קֹהֶלֶת אָמַר שִׁבְעָה הֲבָלִים, רָאוּי לָנוּ לוֹמַר אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת הֲבָלִים. רְאֵה בְּנִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיָּיו, וְכָכָה וְכָכָה עָבְרוּ עַל יְמֵי אֲבוֹתֵינוּ כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים כַּמָּה מִינֵי דֶּבֶר וְחֶרֶב רַחֲמָנָא לִצְלַן עָבְרוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, לִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת וְלִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַנְּפָשׁוֹן וְהַבְּחִירָה, לְמַעַן הַשֵּׁם, לְמַעַן הַשֵּׁם, שֶׁנִּתְחַזֵּק וְנַעֲתִיר לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יט) "יִרְאַת ה' לְחַיִּים", וְלֹא לְמָוֶת. הַיְנוּ שֶׁעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר נִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִזְכּוֹר בְּהַתַּכְלִית הָאֱמֶת שֶׁהַכֹּל הֶבֶל הַבָּלִים הֶבֶל נִדָּף.

אֲהוּבִי בְּנִי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן, לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְהִתְחַזֵּק וּזְכֹר אֶת בּוֹרַאֲךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם ; וְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נו) "בַּה' אֲהַלֵּל דָּבָר בֵּאלֹקִים אֲהַלֵּל דָּבָר". כִּי כָּל הַמְּאֹרָעוֹת הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ, וְזֶה מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ד', רְאֵה גַּם רְאֵה כַּמָּה הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁהִקְדִּים רְפוּאוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁהוֹדִיעָנוּ בְּרַחֲמָיו תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, שֶׁנּוֹכַל לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם גַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר עָלֵינוּ נִבְּאוּ כָּל קַדְמוֹנֵינוּ הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים הָאֲמִתִּיִּים ; לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, וְאַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת מִי הָיָה בָּעוֹלָם וּמִי מְקַיֵּם הָעוֹלָם עַתָּה ; בַּה' בָּטַחְנוּ לֹא נִמְעַד, חֲטֹף וֶאֱכֹל חֲטֹף וֶאֱכֹל בְּנִי גַּם עַתָּה תּוֹרָה וּמְצוֹת וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. כִּי גַּם יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים, וְנֶחֱשָׁבִים בִּימֵי חַיֵּינוּ, וְגַם עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" הַיּוֹם דַּיְקָא. וְאָז טוֹב לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת [י"ח טבת] תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם מִכָּל רַע וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבְּכֶם וְיִתֵּן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לִיבֶּע קִינְדֶער, אִיר קֶענְט אַלֶיין פַּאר שְׁטֵיין דָּעם צַעַר פִּין אַיְיעֶרע בְּרִיף וָואס אִיךְ הָאב גִּיהָערְט דִּי בְּשׂוֹרוֹת פִּין אַיְיעֶר שְׁטוּב, אֵיינְס נָאךְ דָּאס אַנְדֶערע. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִּין. נָאר וָואס קֶען הַיינְט

וֶוער הֶעלְפֶן, נָאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלֵיין. אִין מִיר קָאנִין מֶער נִיט, נָאר בֶּעטִין אִים תָּמִיד אוּלַי יְרַחֵם. מִן הַסְּתָם הָאט אִיר גִיהֶערְט וָואס סִיא טִיט זִיךְ. פִיל זָאגִין אַז פֹּה אִיז חַס וְשָׁלוֹם עֶרְגִיר גִיוֶוען אֵיידֶער אִין טוּלְטְשִׁין, סָע זֶענִין זֵייעֶר פִיל מֶענְטְשִׁין נֶעדַר גִיוָוארִין, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִין. הַיינְט וָואס פַאר אֵיין עֵצָה קָאן אִיךְ אַייךְ גֶּעבִין, מֶען הֶערְט אַלֶע טָאג אַז מֶען וֶועט חַס וְשָׁלוֹם הִיא שְׁפַּרִין. גַּם בְּבֵיתִי אִיז נִיט גִיזוּנְט בַּת אִשְׁתִּי חַיָּה תִּחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב, דֶעם צַעַר מִיט דִי יִסּוּרִים מִיט דִיא פְּחָדִים וָואס אִיטְלִיכֶיר הָאט דִי צַייטִין פַאר שְׁטֵייט אִיר אַלֵיין. קֵיין עֵצָה קָאן מֶען הַיינְט גָאר נִיט גִיבִין, מֶען קָאן נִיט הֶעלְפִין, נָאר בֶּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם.

[יְלָדִים אֲהוּבִים. אַתֶּם יְכוֹלִים לְהָבִין לְבַד אֶת הַצַּעַר מִמִּכְתַּבְכֶם מִמַּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַבְּשׂוֹרוֹת מִבֵּיתְכֶם, אֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם כְּבָר, מִי יָכוֹל הַיּוֹם לַעֲזֹר רַק ה' יִתְבָּרַךְ לְבַד, וַאֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים כִּי אִם לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ תָּמִיד אוּלַי יְרַחֵם. מִן הַסְּתָם שָׁמַעְתֶּם מַה קוֹרֶה פֹּה, הַרְבֵּה אוֹמְרִים שֶׁפֹּה חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר גָּרוּעַ מֵאֲשֶׁר בְּטוּלְטְשִׁין, הַרְבֵּה אֲנָשִׁים נְעֶדָרִים שָׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם כְּבָר. וְלָכֵן אֵיזֶה עֵצָה אֲנִי יָכוֹל לָתֵת, שׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם שֶׁחַס וְשָׁלוֹם יִסְגְּרוּ. גַּם בְּבֵיתִי בַּת אִשְׁתִּי חַיָּה תִּחְיֶה אֵיינָה בְּקַו הַבְּרִיאוּת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב. הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים וְהַפְּחָדִים מַה שֶּׁיֵּשׁ לָנוּ עַכְשָׁיו אַתֶּם מְבִינִים לְבַד, הַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לָתֵת שׁוּם עֵצָה וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲזֹר רַק לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם].

לְעֵת עַתָּה קוּק אִיךְ אַרוֹיס בְּכָל שָׁעָה צוּ הֶערִין פִּין דִיא קִינְדֶער וָואס זֶענִין שְׁלַאף בֵּייא אַייךְ, וָואס זֵיי טוּהִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת כֻּלְכֶם מֵעַתָּה וְישַׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה.

[בֵּינָתַיִם אֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל שָׁעָה לִשְׁמוֹעַ מֵהַיְלָדִים הַחוֹלִים אֶצְלָכֶם מַה שְׁלוֹמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת כֻּלְכֶם מֵעַתָּה וְישַׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה].

לִיבֶּע קִינְדֶער, לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁטַארְקְט אַייךְ, אִין לָאזְט אַייךְ נִיט אָפּ. הָאט בְּטָחוֹן אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר וֶועט אַייךְ נִיט אָפּ לָאזִין חַס וְשָׁלוֹם. "אַךְ לֹא בָּעִי יִשְׁלַח יָדִי", עֶר וֶועט אַייךְ שׁוֹין הֶעלְפִין אִין וֶועט אַייךְ טְרֵייסְטִין מִיט אַלִירְלֵיי נֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וָואס סָע אִיז גִיוֶוען אִיז בְּוַדַּאי אַלְץ לְטוֹבָה, וַוייטֶער וֶועט עֶר אַייךְ שׁוֹין אָפּ הִיטִין, וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְצֶה וִיחַבֵּב אֶתְכֶם וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וַוייטֶער קָאן אִיךְ פִיל נִיט שְׁרַייבִין מֵחֲמַת גְּרוֹיס צַעַר פּוּן אַייךְ וּמִכָּל הַצְּדָדִים.

[יְלָדִים אֲהוּבִים. לְמַעַן ה' הִתְחַזְּקוּ וְאַל תַּעַזְבוּ אֶת הַבְּטָחוֹן בַּה' יִתְבָּרַךְ, וְהוּא לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ לֹא בָּעִי יִשְׁלַח יָד וְהוּא יַעֲזֹר לָכֶם וְינַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל הַנֶּחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. כָּל מַה שֶּׁהָיָה וַדַּאי הָיָה לְטוֹבָה וּבָהֶמְשֵׁךְ הוּא בְּוַדַּאי יִשְׁמוֹר אֶתְכֶם, וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְצֶה וִיחַבֵּב אֶתְכֶם וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְיוֹתֵר אֵינִי יָכוֹל לִכְתּוֹב מֵחֲמַת הַצַּעַר מִכֻּם וּמִכָּל הַצְּדָדִים].

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךְ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה בְּכָל רֶגַע לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִכֶּם. נָא לְזָרֵז לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד מִבֵּיתְכֶם וּמִשְׁלוֹם כָּל אֶחָד בְּיִחוּד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תָּמִיד. דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
תּוֹדִיעֵנוּ גַּם מִשְׁלוֹם בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר וּמִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאוֹהֲבֵינוּ וְרֵעֵינוּ. יְרַחֵם ה' בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים מֵעַתָּה עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ.
אֲהוּבִי בְּנִי מִי יִתֵּן לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה אֵלֶיךָ לֵרָאוֹת עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים, אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן וְלַיּוֹצֵא וְלַבָּא אֵין שָׁלוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ עַתָּה גַּם עַתָּה וְאַל תְּהִיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי ה' אִתְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַפְקִיד רוּחֵנוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ. עַתָּה יוֹדְעִים הַכֹּל כִּי אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
זְכֹר עַתָּה כַּמָּה הֻחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים נה) "הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ" וְכוּ' בַּקִּיץ הַזֶּה. עַתָּה עַתָּה הִגִּיעַ הָעֵת שֶׁתִּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּפָסוּק זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ. וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַד שֶׁגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ מְהֵרָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
הַחֲצִי רוּבָּל־חָדָשׁ קִבַּלְתִּי וְעָשִׂיתִי מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלַי לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לְקַבָּלַת שַׁבָּת וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הַכ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] מִינֵי פִּדְיוֹנוֹת וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לֵב הַצַּדִּיק שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת זֶה הַפִּדְיוֹן, וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין גַּם עַתָּה מְדֻבָּרִים נִשְׁגָּבִים כָּאֵלֶּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹתֵנוּ גַּם עַתָּה וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹתֵינוּ תָּמִיד אִם נִרְצֶה לְחַזֵּק עַצְמֵנוּ וְלָשׂוּם לִבֵּנוּ הֵיטֵב לְכָל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת נִצְחִיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו וְרֹב חֲסָדָיו : (עַד הֵנָּה נִמְשְׁכָה הַחוֹלַאַת הַנַּ"ל. מִכָּאן וְאֵילָךְ הִתְחִיל לִהְיוֹת שָׁקֵט עַד עֶרֶךְ שָׁבוּעַ אֶחָד אוֹ יוֹתֵר וְאָז שָׁקְטָה הָאָרֶץ תּוֹדָה לָאֵל).

מא

יוֹם ב' יִתְרוֹ [י"ז שבט] תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי וְכוּ'.
דַּע בְּנִי כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי. וְקִוִּינוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כָּל מַה

שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וּזְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מח) שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה׳. זְכֹר זֹאת הֵיטֵב עַתָּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בַּזְּמַנִּים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כִּי יִצְטָרֵךְ לְךָ מְאֹד מְאֹד, כִּי עֲדַיִן אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וַאֲפִלּוּ אַתֶּם צְרִיכִים לִהְיוֹת עַקְשָׁנִים גְּדוֹלִים בְּמַעַט מְעַט עֲבוֹדַתְכֶם, וְגַם בְּהָרָצוֹן וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְּסוּפִין צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל, לַחְפֹּץ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּרָצוֹן חָזָק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כַּמְבֹאָר אֶצְלִי בַּאֲרִיכוּת. וְיַעֲבֹר עָלַי מָה אֲנִי חָפֵץ אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ שֶׁהוּא עֶצֶם הָאֱמֶת. וְזֶהוּ ״מַה תָּעִירוּ וּמַה תְּעֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ״, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי מֻהַסְתָּם תִּהְיֶה בְּקִרְוּב פֹּה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹת בְּטוּבְךָ הָאֲמִתִּי לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מב

יוֹם ג׳ פְּקוּדֵי [כ״ג אדר] תקצ״א פֹּה אוּמַאן.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.
בְּשָׁעָה זוֹ שָׁמַעְתִּי שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ שֶׁחוֹתֶנְךָ נִפְטַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים הַמָּקוֹם יְנַחֵם אֶתְכֶם. וּמֵאַהֲבָתְךָ זֵרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אֶתְמוֹל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם. אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אֶת אֲחוֹתְךָ עַל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדֵל תִּחְיֶה, וּפָקַדְתָּ עָלֶיהָ בְּאַזְהָרָה לְבַל תִּנָּשֵׂא לְאִישׁ פָּשׁוּט עַד שֶׁיְּזַדְּמֵן לָהּ לַמְדָן דַּיְקָא. הַיִתָּכֵן לַעֲשׂוֹת כֵּן, אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהַשִּׂיאָהּ לְתַלְמִיד חָכָם דַּיְקָא תִּקָּחֶנָּה לְבֵיתְךָ וְתִהְיֶה מֻטָּל עָלֶיךָ וְתוּכַל לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנְךָ, וְאֵיךְ אַתָּה רוֹצֶה לְהַעֲמִיס הָעֹל עַל אָדֵל תִּחְיֶה, שֶׁתִּהְיֶה בְּבֵיתָהּ, אֲשֶׁר הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לָהּ מְאֹד כַּיָּדוּעַ לְךָ, וְתִהְיֶה צְרוּרָה מִלְּהִנָּשֵׂא עַד שֶׁיְּזַדְּמֵן לָהּ תַּלְמִיד חָכָם דַּיְקָא. וּמִי יוֹדֵעַ אִם הַתַּלְמִיד חָכָם יִרְצֶה לִשָּׂאֶנָּה עַל תְּנַאי שֶׁיְּחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים עִמָּהּ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עִמָּהּ, אֲפִלּוּ אִם אֲחוֹתְךָ תִּתְרַצֶּה לָזֶה. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבֶּאֱמֶת גַּם אֲחוֹתְךָ אֵינָהּ מְרֻצָּה לָזֶה כְּלָל. וְאִם אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (פְּסָחִים מט) ׳לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם וְכוּ׳ וְיַשִּׂיא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד חָכָם׳, אֲבָל אַתָּה לֹא מָכַרְתָּ כְּלָל, וְאֵין לְךָ מַה לִּמְכֹּר. מַדּוּעַ לֹא תִּזְכֹּר דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (שָׁם קיג) ׳בִּתְּךָ בָּגְרָה שַׁחְרֵר עַבְדְּךָ׳ וְכוּ׳. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָהּ בְּלִי רְשׁוּת בְּבֵית הַצַּדֶּקֶת אָדֵל תִּחְיֶה, וְאַתָּה מַזְהִיר עָלֶיהָ כָּאֵלֶּה. הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ אָחִי חֲבִיבִי, כִּי נִזְדַּמֵּן לָהּ שִׁדּוּךְ הָגוּן, לְדַעְתִּי וּמֻחְלָמַת דְּבָרֶיךָ נִתְבַּלְבֵּל. אַף עַל פִּי שֶׁאֲחוֹתְךָ נִתְרַצִּית, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן

נִתְבַּלְבֵּל הַדָּבָר עַל יָדְךָ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְתַקֵּן זֹאת, וְתִכְתֹּב לָהּ תֵּכֶף שֶׁלֹּא תְּדַקְדֵּק דַּיְקָא עַל זֶה, רַק תִּסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּנְחֶה אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
חַזַק וֶאֱמַץ אָחִי וְתַלְמִידִי חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְאַל תִּדְאַג דַּאֲגַת מָחָר, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים אֵלֶּה בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים, לִבְלִי לַחְשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחַךְ עֲשֵׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְתִזָּהֵר מֵעַתָּה לֵילֵךְ עִם מַה שֶּׁכָּתַב אֲדָמוֹ"ר זַ"ל, הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ, הַיּוֹם דַּיְקָא. וְאַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם הַזֶּה לִבַּד קָשֶׁה לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם, תְּצָרֵף לָזֶה שְׁאָר שִׂיחוֹת וְהַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה שֶׁהֵם מְלֵאִים עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד, בִּפְרָט הַדֶּרֶךְ הַתָּם וְהַיָּשָׁר עַל פָּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ', וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' צַו [ח' ניסן] תקצ"א בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְאֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם תּוֹדָה לָאֵל, וְהָיָה לִי כַּמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת בַּדֶּרֶךְ, מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ וְהַפְשָׁרַת שְׁלָגִים, וְהָיִיתִי בְּאוּמַאן מִיּוֹם ב' פְּקוּדֵי עַד יוֹם ב' וַיִּקְרָא, שֶׁהוּא עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיִיתִי בְּלַאדִיזִין.
וְהִנֵּה אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי מִמִּכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק בְּכָל פַּעַם בְּקוֹל מַר עַל שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עָלֶיךָ מֵעַתָּה. אַף עַל פִּי כֵן חֲדָוָה תְּקוּעָה בְּלִבִּי מִשְּׁטָרָא חֲדָא, מִמַּה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה חִזֵּק לִבְּךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאַתָּה חָזָק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, אֲשֶׁר הֵמָּה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד. מִי יִתֵּן, וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים, כִּי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין דְּקְדֻשָּׁה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ.
וְדַע בְּנִי! וּזְכֹר הֵיטֵב, כִּי הָאָדָם לֹא בָּא לָזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם וְכָל הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ הַתְּלוּיִים בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לג) "וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה". וְצָרִיךְ הָאָדָם לְחַדֵּשׁ עַצְמוֹ בִּתְשׁוּקַת הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהָאֱמוּנָה יְרוּשָׁה הִיא לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה לִסְמֹךְ עַל אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם וָיוֹם מֵחָדָשׁ, וּלְהַכְנִיס כָּל לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ, וּלְהַגְדִּיל דַּעְתּוֹ בָּזֶה בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת שְׁמַע "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ",

וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל ׳בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּדְיוֹטַגְמָא יְשָׁנָה, שֶׁאֵין הָאָדָם סוֹפְנָהּ אֶלָּא כַּחֲדָשָׁה׳. וְזֶה נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע דַּיְקָא, כִּי עִקַּר עִנְיָן זֶה נֶאֱמַר עַל הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא כְּלַל וְיסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ.

וְהִנֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שָׁלַח ה׳ בִּלְבָבִי שֶׁזֻּהוּ מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּקַבָּלַת אֱמוּנַת יְחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ אוֹמְרִים תְּחִלָּה אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת ״שְׁמַע יִשְׂרָאֵל״, וְלִכְאוֹרָה הָיָה דַּי לוֹמַר הָעִקָּר הַיְחוּד שֶׁהוּא ״ה׳ אֱלֹקֵינוּ ה׳ אֶחָד״. וְלָמָּה לָנוּ לְהַתְחִיל מִקִּדֶּם בְּאֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת ״שְׁמַע יִשְׂרָאֵל״? אַךְ אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת בָּאִים לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם שֶׁיַּטֶּה אָזְנוֹ וְלִבּוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, לְמַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר, וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינָיו חָדָשׁ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת. וְעַל כֵּן אוֹמְרִים תְּחִלָּה ״שְׁמַע״ יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּשֶׁמַּשְׁמִיעִין דָּבָר חָדָשׁ אוֹמְרִים תְּחִלָּה: ׳שְׁמַע הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲסַפֵּר לְךָ׳, וְזֶהוּ בְּחִינַת אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם אֱמוּנַת הַיִּחוּד לְעוֹרֵר לֵב יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּטּוּ אָזְנָם וְלִבָּם הֵיטֵב לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁאוֹמְרִים, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֵיהֶם כַּחֲדָשִׁים דַּיְקָא. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת יג) עַל פָּסוּק זֶה ״שְׁמַע״ - ׳הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ׳, הַיְנוּ הַטֵּה אָזְנֶיךָ וּשְׁמַע הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ, וְלֹא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּדָבָר יָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם. אַף עַל פִּי שֶׁיְּסוֹד הָאֱמוּנָה יְשָׁנָה מִכְּבָר מֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה, אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל בְּלִבְּךָ הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם מֻחָדָשׁ. וְעִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּעַל פֶּה, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּא וְלִזְחֹל וְלִרְעֹד מֵהִתְנוֹצְצוּת אֱמִתַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל עֵת מֻחָדָשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִין לְהַאֲמִין בְּחַי הַחַיִּים בְּהַיָּחִיד נִצְחִי הַקַּדְמוֹן הַבּוֹרֵא הַכֹּל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ לָנֶצַח.

וּבָזֶה יָכוֹל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, כִּי ״מַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה״. וּבִפְרָטִיּוּת אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי אֲשֶׁר אֲנִי יְדַעְתִּיךָ, וּכְבָר סִפַּרְתָּ לִי הַרְבֵּה בְּמִכְתָּבְךָ, אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא חֲזַק וַחֲזַק לְקַבֵּל דְּבָרַי אֵלֶּה לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת בְּהָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְהַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּבְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּים, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֻחָדָשׁ, וְתַכְנִיס בְּלִבְּךָ הֵיטֵב וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם: ׳אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ׳ וְכוּ׳.

כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים זֹאת בְּכָל יוֹם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מֵחַיֵּיהֶם וּמִשְׂמְחָתָם הַגְּדוֹלָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם גַּם הֵם חַיִּים רַק מְזֶה, כִּי רַק זֹאת חַיֵּינוּ וְקִיּוּמֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ״. אַךְ מַה טּוֹב וְיָפֶה מִי שֶׁמִּשְׂתַּדֵּל עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מֵחַיָּיו, שֶׁיֵּדַע שֶׁאֵין שׂוּם חַיּוּת וְטוֹב אֱמִתִּי כִּי אִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁזָּכִינוּ כֻּלָּנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל, וּבֵין שֶׁיִּהְיֶה מָמוֹן וּבֵין לָאו, סוֹף כָּל סוֹף הַזְּמַן וְהַיָּמִים עוֹבְרִים כְּצֵל עוֹבֵר, וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁזֹּה הַחַיּוּת יִתְקַיֵּם לָעַד וְלָנֶצַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: ׳וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת׳ וְכוּ׳, וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בֵּין טוֹב וְכוּ׳ צָרִיךְ לֵידַע שֶׁמְּלֻבָּשׁ שָׁם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּקַיֶּמֶת הַכֹּל, וְצָרִיךְ לְהַטּוֹת לִבּוֹ הֵיטֵב לָזֶה. וְצָרִיךְ לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בְּכָל עֵת פָּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, שְׁמַע הֵיטֵב בְּכָל

דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁמִּלְבָּשׁ שָׁם אַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ אַחַר כָּךְ בְּפָרָשָׁה זֹאת "וְאָהַבְתָּ וְכוּ' בְּכָל לְבָבְךָ וְכוּ' בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ" וְכוּ'. דְּהַיְנוּ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מִשָּׁם אֱמוּנַת יִחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם יְכוֹלִין לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, עַיֵּן מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְגַם כִּי הִגִּיעַ זְמַן הַמִּנְחָה וַה' בְּרַחֲמָיו יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַחֲטֹף תּוֹרָה וּתְפִלָּה הַרְבֵּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מֵהַצַּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

מד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת הַגָּדוֹל [י"ג ניסן] תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי.
בְּעֶרֶב שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, וּבְוַדַּאי הָיָה לְךָ לְנַחַת, וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר הוֹעִיל לִי הַרְבֵּה הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיֶעֱרַב לְךָ לָנֶצַח. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה לְגַמְרֵי לָצֵאת מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת עוֹלָם מֵחָמֵץ לְמַצָּה שֶׁאֹפֶא תַּחְמִיץ עוֹד אֶת מֹחֲךָ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם מַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשׁוּם תַּאֲוָה וְהִרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם. וּתְקַיֵּם גְּעַר חַיַּת קָנֶה כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ה' עַיֵּן שָׁם וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה וְכוּ' אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מְצוֹרָע [כ"ז ניסן] תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם ה' אִסְרוּ חַג שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, מֵהַסְּתָם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְכָעֵת הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וַאֲנִי מוּכָן לַעֲמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי מוֹדִיעֲךָ, שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי

חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר, כִּי הֶחֱיָה אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁהִזְכִּיר אוֹתִי מֵעִנְיַן בְּטוּל הַזְּמַן, כִּי צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וּבְקָרוֹב אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ קְדוֹשִׁים [ד׳ אייר].
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר, וְכָעֵת אֲנִי מִתְיָרֵא פֶּן יַקְדִּים מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי רַבִּי חַיִּים וְיִסַּע מִיָּד, עַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה קֹדֶם אַשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁמְּאוֹר עֵינֵינוּ הַנֶּחְמָד רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער בֶּן אָדָל שֶׁיִּחְיֶה נֶחֱלַשׁ זֶה יוֹתֵר מִשָּׁבוּעַ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה ; ה׳ יִסְעָדֶנּוּ, שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לָנוּ, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לַחֲקֹר אַחַר עוֹבֵר וָשָׁב בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לִכְתֹּב לְךָ מְאוּמָה. הַנֶּעקֶרֶעטִין [הַמְּמוּנִים עַל גִּיּוּס יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא] מִנֶּעמִרוֹב סִלְקוּ שְׁמוֹנָה, וְנִשְׁאָר חַיִל אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ מְהֵרָה, מַר וּמָרוֹר וְאָח וַאֲבוֹי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב מִזֶּה. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל פְּלֵטַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְיִתֵּן בְּלֵב כָּל אֶחָד שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ הֵיטֵב מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם צָרוֹת צְרוּרוֹת תְּכוּפוֹת, וַעֲדַיִן הוּא מְרַקֵּד בֵּינָן, לֹא יִתְּנֵנוּ הָשֵׁב רוּחֵנוּ לְיַשֵּׁב דַּעְתֵּנוּ לַחֲשֹׁב עַל סוֹפֵנוּ וְאַחֲרִיתֵנוּ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּאמַר מַה נִּתְדַּבֵּר, אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ, אֵין לָנוּ אֶל מִי לִבְרֹחַ, כִּי אִם אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַתְּפִלָּה עַל פִּי דַּרְכֵי אֱמֶת וָיֹשֶׁר, אֲשֶׁר שָׁאַבְנוּ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וְגַם עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְנַחֵם עַצְמֵנוּ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּגֹדֶל נִפְלְאוֹת הַיְשׁוּעוֹת, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים, לְהַקְדִּים לָנוּ רְפוּאוֹת כָּאֵלֶּה, קֹדֶם לַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה, לוּלֵי ה׳ שֶׁהָיָה לָנוּ כִּמְעַט כִּמְעַט אָבְדָה תִּקְוָתֵנוּ חָלִילָה. עַל כֵּן עָלֵינוּ לְשַׂבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ׳ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בָּזֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו. כִּי כְּבָר קֵרְבָנוּ בְּרַחֲמָיו כְּבָנִים חֲבִיבִים וִיקָרִים, וְהֵרְאָה לָנוּ אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת טוֹבִים וִיקָרִים כָּאֵלֶּה, סְגֻלּוֹת נִפְלָאוֹת וַחֲמוּדוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה, מִידִידֵינוּ רַבִּי אַיְיזִיק מִלַּאדִיזִין, לְמַעַן תִּרְאֶה עֹצֶם תְּשׁוּקַת אֲנָשֵׁינוּ אֶל הָאֱמֶת, לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לוֹ תְּשׁוּבָה נָאָה עַל זֶה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם תִּהְיֶה בְּלַאדִיזִין תְּבַקְּשׁוֹ שֶׁיַּרְאֶה לְךָ מִכְתָּבִי, וְתַצְנִיעַ הָאִגֶּרֶת הַזֶּה. כִּי קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁמִּכְתָּבֵינוּ יִהְיוּ יְקָרִים בַּיָּמִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כֻּלָּם סוֹבְבִים עַל מֶרְכַּז נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְכְסֹף לַה׳ וּלְתוֹרָתוֹ וְלַצַּדִּיקִים

הָאֲמִתִּיִּים וּלְדַרְכֵּיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, יְהִי כֵּן ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר וּלְהוֹצִיא מַחֲשַׁבְתֵּנוּ הַטוֹבָה אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְכוּ' לְעוֹלָם וָעֶד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' בְּחֻקֹּתַי [כ"א אייר] תקצ"א.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, כָּעֵת תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְהוֹדִיעַ לְרַבִּי מָרְדְּכַי שֶׁאָבִיו רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל נִפְטַר לְעוֹלָמוֹ בְּטֶעפְּלִיק בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, כְּדֵי ..דף מס 108: שֶׁיֹּאמַר קַדִּישׁ. הַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתוֹ מְהֵרָה, יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזְרֵךְ לְהָבִין הָרְמָזִים מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, אֵיךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יָדָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כְּפִי הָאָדָם וּכְפִי הַמָּקוֹם וּכְפִי הַשָּׁעָה. כִּי כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּעוֹלָם הֵן לְמָוֶת, הֵן לְחַיִּים, הֵן לְיֹקֶר, הֵן לְזוֹל, הֵן לְעֹנִי, הֵן לְעֹשֶׁר, וְכָל שְׁאָרֵי מִינֵי הַרְפַּתְקָאוֹת וְסִבּוּבִים שֶׁעוֹבְרִים בָּעוֹלָם, בְּכֹלֶל הָעוֹלָם אוֹ הַמְּדִינָה, אוֹ הָעִיר, אוֹ בִּפְרָטִיּוּת עַל כָּל אָדָם וְאָדָם, הַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד, כְּדֵי לְזַכֵּר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב כָּל הַסִּבּוֹת בְּחָכְמָתוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ, הַכֹּל לְטוֹבָה הַנִּצְחִית, כְּדֵי לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. כִּי הוּא גּוֹמֵר וְיִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ"ב) "וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'" כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שַׁחֲרִית [כ"ה אייר] תקצ"א. אַרְבָּעִים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
אֲהוּבִי בְּנִי.

זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְיֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִצַּעַרְךָ וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב לִי בְּכָל פַּעַם. וַהֲלֹא כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכִי לְחִנָּם אֲנִי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁכָּל אָדָם מָלֵא יִסּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ה) "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד" וְכוּ', וְאֵין שׁוּם נֶחָמָה וְשִׂמְחָה וְחַיּוּת כִּי אִם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַחְטֹף בְּכָל יוֹם, כִּי אָנוּ מַנִּיחִין טַלִּית וּתְפִלִּין וְלוֹמְדִין מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּמִתְפַּלְּלִין, וְעוֹשִׂין כַּמָּה מִצְוֹות וְכוּ', וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ'.

נָא בְּנִי חֲבִיבִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל זֶה, זָכוֹר תִּזְכֹּר בְּכָל עֵת אֶת כָּל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרְבָנוּ לְאוֹר כָּזֶה אֲשֶׁר שְׁמוֹ נִקְרָא עָלֵינוּ, תּוֹדָה לָאֵל. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ מְאֹד לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ כְּבָר לִהְיוֹת בְּכָל פַּעַם מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֲטֹף וְאֱכֹל חֲטֹף וְאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְהִתְבּוֹדְדוּת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאַל תַּשְׁגִּיחַ כְּלָל וּכְלָל בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וּבָזֶה טוֹב מְאֹד מִדַּת הַשִּׂכְחָה לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה. וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל. וּבִפְרָט בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ מַמָּשׁ, וּכְאִלּוּ אֵין לְךָ רַק הַשָּׁעָה הַזֹּאת לְבַד, וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עַל הֶעָבָר וְעַל הֶעָתִיד כְּלָל, אֲפִלּוּ בְּדִבָּרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַנְּשָׁמָה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּדִבְרֵי הַגּוּף וְהַמָּמוֹן. וְאִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, אָז טוֹב לְךָ, וְתוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עַל יְדֵי זֶה וְלַחֲטֹף הַרְבֵּה טוֹב בְּכָל יוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנּוּ, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה', חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' בַּמִּדְבָּר [כ"ט איירן] תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מַה שֶּׁזָּכִיתָ לְקַבֵּל מִכְתָּבִי, כִּי הָיָה לִי גַּעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וְיגִיעָה רַבָּה מִיּוֹם א' עַד אָתְמוֹל, עַד שֶׁמָּצָאתִי לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ"ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ דְּבָרַי רֹשֶׁם בִּלְבַבְכֶם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי נוֹבְעִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד עָצוּם וְנִשְׂגָּב. עַתָּה בִּקַּשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁיבֵנִי מִיָּד בַּאֲרִיכוּת קְצָת, לְבָאֵר לִי מַה שֶּׁתּוּכַל לְבָאֵר בַּמִּכְתָּב, וּקְצָת מִצַּוָּאַת חוֹתֶנְךָ ז"ל, אִם הִנִּיחַ אֵיזֶה חֵלֶק בִּשְׁבִילְךָ

גַּם כֵּן, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ בְּכֹחֲךָ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלִבְלִי לְהַנִּיחַ מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וַעֲדַיִן צְרִיכִין תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת הַרְבֵּה לִזְכּוֹת לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי, מָה אֹמַר לְךָ לְנַחֲמְךָ, מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ, וּלְכֻלְּכֶם ; וְתִשְׁמְרוּ מִכְתָּבַי הֵיטֵב, כִּי אֶצְלִי בְּעַצְמִי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים מְאֹד, וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל פַּעַם מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהֵן הֵן נֶחָמָתְךָ עַל כָּל הַצָּרוֹת, כִּי עִקַּר הַנֶּחָמָה הוּא הַדַּעַת הָאֱמֶת, שֶׁנּוֹכַל עַל יָדוֹ לְהַמְשִׁיךְ עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בְּעַבְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַיְרָאָה וְהַשְׂמָחָה וְהַקְּדֻשָּׁה וְהַטָּהֳרָה שֶׁל חַג הַנּוֹרָא הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם נִזְכֹּר נְקֻדָּה אַחַת מֵעִצָּם הַיִּרְאָה הַנִּמְשָׁכֶת בְּשָׁבוּעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ׳גַּם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפָּנֶיךָ וְכוּ׳, בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים׳ וְכוּ׳, רָאוּי לְהִזְדַּעְזֵעַ מֵעַתָּה בְּלִי שִׁעוּר. וְאִם עֲדַיִן אֵין אָנוּ זוֹכִין לָזֶה, עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה רָאוּי לִשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ הַרְבֵּה כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה׳, הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם, שֶׁכְּבָר סָפַרְנוּ יוֹתֵר מִשִּׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וַעֲדַיִן לֹא נִטְהַרְנוּ לְהַרְגִּישׁ הַיִּרְאָה שֶׁל שָׁבוּעוֹת. ה׳ הַטּוֹב יְכַפֵּר וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו יִרְאָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ (שְׁמוֹת כ) ״וּלְבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶּחֱטָאוּ״, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ב) ״וְגִילוּ בִּרְעָדָה״. וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַיִּרְאָה כְּשֶׁזּוֹכִין עַל יָדָהּ לְשִׂמְחָה, וּכְבָר כָּתַבְנוּ וְדִבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, שֶׁאֲפִלּוּ עַל יְדֵי יִרְאַת הָעֹנֶשׁ זוֹכִין לְשִׂמְחָה עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁקִּבַּלְנוּ לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

אַחַר כָּתְבִי הָאִגֶּרֶת הַמֻּסְגָּר פֹּה, הִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ שֵׁנִית מִיּוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְנִפְלֵאתִי בְּנִי, אֵיךְ לֹא הֵבַנְתָּ מֵעַצְמְךָ שֶׁאֵינִי מַקְפִּיד עַל דְּבָרִים כָּאֵלּוּ. וּמָה אִכְפַּת לִי אִם תֹּאמַר כַּמָּה קַדִּישִׁים בְּכָל יוֹם בְּכַוָּנָה, שֶׁהוּא שֶׁבַח גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּתָבַר כָּל גְּזִירִין דְּפַרְזְלָא. אַדְּ אִם תֹּאמַר קַדִּישׁ יְהֵיֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהוּא גַּם בִּשְׁבִיל אֲדוֹנִי אָבִי זַ״ל שֶׁהוּא זְקֵנְךָ, וְזֶהוּ כִּבּוּדִי שֶׁתְּכַבְּדֵנִי בְּעוֹבָדִין טָבִין, בַּמֶּה שֶׁתּוּכַל. אַדְּ לֹא תְּבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ בִּשְׁעַת הָאֲמִירָה בָּזֶה, רַק קֹדֶם תּוּכַל לַחֲשֹׁב כַּנַּ״ל.

אֲהוּבִי בְּנִי, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁלֹּא נָסְעוּ מִפֹּה לְטוּלְטְשִׁין מֵחֲמַת הַפְּחָדִים, עַל כֵּן נִתְעַכֵּב הָאִגֶּרֶת עַד הֵנָּה, וְהַיּוֹם יוֹם ב׳ אַחַר חֲצוֹת הִגִּיעַנִי שְׁלִישִׁית מִכְתָּבְךָ, בְּקוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עוֹד, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּיךָ בַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן, וְהִזְכַּרְתִּיךָ שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִקֹּדֶם כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אָדָם כַּמָּה וְכַמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, הַמָּקוֹם יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה בְּחֶסֶד גָּדוֹל.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי, הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הֶבֶל הָעוֹלָם,

אֵיךְ הַכֹּל הֶבֶל, וְאֶת כָּל הֶעָמָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּכְבָר צָעֲקוּ כָּל הַצַּדִּיקִים הַקְּדְמוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, וּבִפְרָט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהָעוֹלָם מַטְעֶה אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי וְכוּ׳. וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים כָּל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן רוֹצִים לְהַטְעוֹת אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעַל כָּרְחֵנוּ, כִּי הַשְּׂאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב, וּמִשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט נֶגֶד כָּל אֶחָד כַּאֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת הָאֱמֶת בְּשׁוּם אֹפֶן מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת. וְעַל זֶה טוֹב לָנוּ לְהוֹדוֹת לַה׳ בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אָנוּ יוֹדְעִין הָאֱמֶת בְּבֵרוּר יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ מֵהַחֲסִידִים שֶׁל עַכְשָׁיו. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אֵין מַעֲשֶׂיךָ עוֹלִים יָפֶה, אַף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָקָר מְאֹד מְאֹד מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. אַךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲלָה גְּדוֹלָה מַה שֶּׁאַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן גָּדוֹל מַה שֶּׁאַתָּה בּוֹעֵר וְצוֹעֵק יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי יוֹתֵר מִדַּאי הוּא חַס וְשָׁלוֹם בְּחִינַת הֲרִיסָה, וַהֲלֹא כְּבָר דִּבַּרְנוּ עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן, שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בִּנְקֻדָּה בְּעָלְמָא שֶׁל דַּת יַהֲדוּתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאָנוּ אוֹחֲזִין בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל שְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם מְחַיִּין עַצְמָן בָּזֶה, אֲפִלּוּ הֵם טוֹבִים מְמְּךָ הַרְבֵּה וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת, וַאֲפִלּוּ אִם הֵם מֵאֲנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. כִּי אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל, רַק שֶׁתִּשְׁמַע לִדְבָרַי, שֶׁהֵם נוֹבְעִים מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל, לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם בַּמֶּה שֶּׁאַתָּה מִזֻּרָע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשַׂנִי גּוֹי, וְאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט וּבִפְרָט בְּגֹדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא הַנּוֹרָא שֶׁאָנוּ אֲחוּזִים וּדְבוּקִים בְּשִׁמּוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל. וְאִם לֹא הָיִינוּ שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ כִּי אִם הַתּוֹרָה יֵאָזֵמְרָה לֵאלֹקֵי בְּעוֹדִי דַּיֵּנוּ. כִּי יֵשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, וְלִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשָּׁמַעְנוּ גַּם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִסְלּוֹ וַחֲנָבָה, וַחֲלִיפוֹת, וְיוֹבֵל, דָּרֵי מַעְלָה וְדָרֵי מַטָּה, מַקִּיפִים לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, תְּקוּפַת הַיָּמִים תְּקוּפַת הַשָּׁנִים וְכוּ׳ וְכוּ׳ ; וְכֵן שָׁמַעְנוּ עוֹד נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, מָה אֲדַבֵּר.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה יָדַע כָּל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ עַד הַסּוֹף, וּכְבָר הִקְדִּים רְפוּאוֹת נוֹרָאוֹת לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת, עַל יְדֵי כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת וְהַהִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת שֶׁהֵאִיר בְּדַעְתֵּנוּ. חֲזַק בְּנִי חֲזַק. וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ כְּבָר, שֶׁבְּכָל עֵת תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וּבָזֶה תֵּצֵא לְחֵרוּת בְּכָל פַּעַם מִגְּלוּת אִשְׁתְּךָ שֶׁמֵּנַח עָלֶיךָ, וּמִשְּׁאָר מִינֵי גָּלֻיּוֹת וְשִׁעְבּוּד שֶׁמַּנָּחִין עַל מוֹחֲךָ כְּאִלּוּ אוֹחֲזִים אוֹתְךָ בְּיָדָם חַס וְשָׁלוֹם. וּבֶאֱמֶת הַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהָעִקָּר לִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל, רַק כְּאִלּוּ עַתָּה נוֹלַדְתָּ, וּכְאִלּוּ אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה. וּבְאוֹתוֹ הַשָּׁעָה תְּשַׂמַּח עַצְמְךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, הֵן בְּהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל הֵן בְּמִלֵּי דְּשִׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא וְכַיּוֹצֵא ; וְאִם מִתּוֹךְ כָּךְ תּוּכַל לַחֲטֹף עַצְמְךָ לְתוֹךְ תּוֹרָה וּתְפִלָּה מַה טּוֹב, וְאִם לָאו, אַף עַל פִּי כֵן תְּשַׂמַּח בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ וּבְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַּ״ל, וְתַמְתִּין עַד בּוֹא הָעֵת הַטּוֹבָה שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף טוֹב וֶאֱמֶת מַה שֶּׁתַּחֲטֹף בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עַל יְדֵי יְגִיעָה

קְצָת, כִּי בִּלֹא יְגִיעָה כְּלָל אִי אֶפְשָׁר. כִּי אֲפִלּוּ הַיְגִיעָה וְהַטִּרְחָא בַּעֲבוֹדַת ה׳ יְכוֹלִין לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר עַל יְדֵי שִׂמְחָה וְחֶרוּת ; וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב וּמֵבְטַחֲנִי שֶׁתְּבִין מֵעַצְמְךָ אֵיךְ לְהַכְנִיס דְּבָרַי אֶלָּה בְּלִבְּךָ בְּאֹפֶן שֶׁתְּנַחֵם וּתְשַׂמַּח עַצְמְךָ וַאֲחֵרִים, וְתִזְכֶּה לְקַיֵּם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן הַנַּ״ל

נ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שַׁחֲרִית [כ״ד סיון] תקצ״א פָּרָשַׁת קֹרַח.
אֲהוּבִי בְּנִי.
הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר בְּכָל שָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כְּתִיבַת יָדְךָ כְּלָל, וְגַם מִקֹּדֶם לֹא כָּתַבְתָּ לִי תְּשׁוּבָה הֲגוּנָה כְּדַרְכְּךָ, לֹא יָדַעְתִּי מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְאֵיךְ אַתָּה מַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ טְרָדוֹת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין לְךָ פְּנַאי בְּכָל הַשָּׁבוּעַ אֲפִלּוּ לִכְתֹּב אִגֶּרֶת אֵלַי. וְגַם מֵעַי הָמוּ לִי עַל זֶה לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת מִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשָׂה שָׁם, וְעִקַּר צַעֲרִי שֶׁאֲנִי מֵבִין מִזֶּה שֶׁאֵין אַתָּה שׁוֹקֵד מִתּוֹךְ הַטִּרְדָּא עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה כַּאֲשֶׁר הוֹרִיתִיךָ, וְעַד מָתַי וְעַד מָתַי יִהְיֶה טִרְדָּתְךָ קָשָׁה כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, וּכְבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה שֶׁחָלִילָה וְאָסוּר לִדְחוֹת עַל יוֹם מָחָר, כִּי הָעִקָּר לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וְיוֹם מַה שֶּׁיְכוֹלִין לַחֲטֹף טוֹב, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה ; וְאֵיךְ לֹא יָכֹלְתָּ לַחֲטֹף שָׁעָה לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת כָּרָאוּי ; כָּעֵת תִּרְאֶה לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד כָּרָאוּי, וְאָז אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ; יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתַּחֲזֹר לִקְבֹּעַ עִתְּךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בֶּאֱמֶת וּמַעֲתִיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ חֻקַּת [א׳ תמוז] תקצ״א.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שַׁבָּת, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁבְּבֵיתִי הָיוּ הַיְלָדִים חוֹלִים מֵחֲלִי הַמָּאזְלִין [אַדֶּמֶת], וְהָיוּ בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, וּבְחַסְדֵי ה׳ שָׁבוּ לִבְרִיאוּתָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ; אַךְ בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה הוּא מוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, ה׳ יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה. גַּם בְּבֵית בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה הָיוּ שְׁנֵי יְלָדִים חוֹלִים מֵחֲלִי הַנַּ״ל, וְתוֹדָה לָאֵל הֵם חוֹזְרִים לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, נָא מְאֹד לְהוֹדִיעֵנִי מְהֵרָה מִשְׁלוֹמוֹ הַטּוֹב ; וּתְפִלָּה לְאֵל חַי שֶׁאָזְכֶּה מְהֵרָה לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאִתּוֹ, שֶׁחָזַר לִבְרִיאוּתוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, וְתִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.
וְהִנֵּה כְּבָר יָדַעְנוּ שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵין לָנוּ בֵּית מָנוֹס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְכָל כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁמֵּבִיא עַל הָאָדָם, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיְּזַכֵּר בּוֹ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נ) ״וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וּתְכַבְּדֵנִי״ ; וְעַתָּה בְּנִי קַבֵּל עָלֶיךָ עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל עֵת, וְתִתְפַּלֵּל אֵלָיו בְּכָל עֵת עַל כָּל דָּבָר, וְקַוֵּה לַה׳ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ חֻקַּת [ג׳ תמוז] תקצ״א.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה מִשְּׁלוֹמְךָ וּמִשְּׁלוֹם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, כִּי עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵהוּ וְיִשְׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה לְסַפֵּר לְךָ חַסְדֵי ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בְּאֵלּוּ הַיָּמִים תִּקְצַר הַיְרִיעָה, כִּי שְׁנֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ הָיוּ חוֹלִים מֵחֲלִי הַמָּאזְלִין, וְגַם שְׁנֵי בָּנֶיהָ שֶׁל זוּגָתִי, וְכֻלָּם הָיוּ מְסֻכָּנִים מְאֹד, וּקְצָתָם הָיוּ אֲצִלִי לְאַחַר יֵאוּשׁ כְּמַעַט רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּבְגֹדֶל נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שָׁבוּ לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא שָׁב לְכֹחוֹ מֵחֲמַת שֶׁבְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְיוֹם א׳ בְּשָׁבוּעַ זֹאת הָיָה מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְזֶה סָמוּךְ הֶחֱלִימָהוּ וְהֶחֱיָהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וּבְלִי שׁוּם עֲשִׂיָּה וְתַחְבּוּלָה כְּלָל, כְּדַרְכֵּנוּ, כַּיָּדוּעַ לְךָ ; ה׳ יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב ; וְעַתָּה עֵינַי צוֹפִיּוֹת לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד ; יָתֵר מִזֶּה אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר.
נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּזְכֹר חַסְדֵי ה׳ אֲשֶׁר כְּבָר הִפְלִיא עִמָּנוּ לָשׂוּם לָנוּ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ לְהַחֲיוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה, עַל יְדֵי

מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ׳ וְכוּ׳, כֵּן יוֹסִיף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם, וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ ח״י תַּמּוּז תקצ״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַבְתָּ לִי דָּבָר זֶה קָרוֹב לְשָׁבוּעַ, בִּפְרָט עַל יְדֵי גִּיסְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנוּ מִיָּד מִשְּׁלוֹמְךָ הַטּוֹב, וְגַם מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, וְדַעְתְּךָ בִּנְסִיעָתִי אֶצְלְכֶם, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. כָּעֵת עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי אֶסַּע, וְסֵדֶר הַנְּסִיעָה, וְעַל הַכֹּל אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד.
וְנָא בְּנִי חֲזַק וַחֲזַק מְאֹד מְאֹד, בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הִנֵּךְ רוֹאֶה מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כְּדֵי לְהַזְכִּירְךָ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא אֶת הַתַּכְלִית הָאֲחֲרוֹן, אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְהַסִּימָן שֶׁל עֹמֶר שְׂעוֹרִים אַל יַעֲבֹר מִדַּעְתְּךָ (לִקּוּטֵי הַלָכוֹת הִלְכוֹת תְּפִלִּין ו, לב). כִּי עֲדַיִן אַתָּה יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר בְּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּכָל עֵת בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ כְּבָר, וַה׳ יוֹשִׁיעַ לְךָ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ דִּבְרִים [ג׳ אב] תקצ״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר אֵינְךָ רָגִיל בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִכְתֹּב לִי בְּכָל פַּעַם כְּמִקֹּדֶם ; וְאָז הֶעְתַּרְתָּ עָלַי דְּבָרֶיךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ יוֹתֵר מִדַּאי, וְעַתָּה אַתָּה מִתְעַצֵּל לְגַמְרֵי לִכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹמְךָ, וּבִפְרָט מִשְּׁלוֹם תּוֹרָתְךָ וּתְפִלָּתְךָ וְשִׂיחָתְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְתִזְכֶּה מֵעַתָּה לִהְיוֹת גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְחָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, וְעָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ,

וּבְפֹרֶט לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר הַמַּחֲשָׁבָה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְהַסִּימָן עִמֶּר שְׂעוֹרִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר יָדַעְתָּ זֹאת, וְאַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת רוֹדְפִין בְּמֹחֲךָ וּמְבַלְבְּלִין אוֹתְךָ הַרְבֵּה, הֲלֹא אַדְרַבָּא! מִזֶּה תּוּכַל לֵידַע אֲמִתַּת הַדְּבָרִים הַנַּ״ל, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הוֹעִילוּ לְךָ אִלּוּ הַדְּבָרִים הַנַּ״ל שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד, וְשֶׁיְּכוֹלִין לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ׳, עַל כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּפֹרֶט בְּעִנְיָן זֶה, וּלְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת מֻחָדָשׁ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְעַכֵּב מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְבַל תֵּצֵא לַחוּץ כְּלָל חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית בְּכָל עֵת, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל [תָּלוּי] בַּמַּחֲשָׁבָה כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּעַצְמְךָ ; וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה עַל הֶעָבָר וְעַל לְהַבָּא, רַק לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁתּוּכַל שֶׁיַּצְלִיחַ לְךָ לָנֶצַח ; כִּי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ׳ הַכֹּל הוּא הַצָּלַחַת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח, הַצָּלָחָה נִפְלָאָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, ״עַיִן לֹא רָאָתָה״ וְכוּ׳ (יְשַׁעְיָה סד). וּתְקַיֵּם בְּכָל פַּעַם (אָבוֹת ב) ׳שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ׳ כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתָּ פֵּרוּשׁוֹ מִשְּׁמוֹ זַ״ל (שִׂיחוֹת הָרַ״ן רפח).

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁדַּעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ תֵּכֶף אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב ; וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ תְּחִלָּה לְטוּלְטְשִׁין בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי רְצוֹנִי מְאֹד לֵרָאוֹת עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים קֹדֶם נְסִיעָתִי. וְגַם זֶה קְצָת כַּוָּנָתִי לִהְיוֹת בְּטוּלְטְשִׁין כְּדֵי לֵרָאוֹת עִמָּכֶם, אוּלַי יָחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלַח דִּבּוּרִים שֶׁנּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּהֶם לָנֶצַח. הָאֱמֶת כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה תּוֹדָה לָאֵל, אַךְ עוֹד לֵאלֹהֵי מִלִּין. וּבְפֹרֶט שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁהַבַּעַל דָּבָר עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ, אָנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלָּנוּ, לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּ׳, כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כַּמְבֹאָר בַּתּוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ׳, (בְּסִימָן ל״ד) וּבָעִתִּים הַלָּלוּ תּוֹדָה לָאֵל דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּזֹאת הַתּוֹרָה. וְהָעִקָּר שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם זֹאת לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה לְקָשְׁרָהּ אֶל לִבּוֹ בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק, עַל יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם כָּל יוֹם, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּ׳ ; אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה ; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְקַיֵּם אֵלֶּה הַדְּבָרִים לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד וְלָנֶצַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לִגְמֹר מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ה׳ עֵקֶב [י״ח אב] תקצ״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זוֹ, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרֵז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לְבֵיתִי הַסַּךְ אֶחָד רוּבָּל־חָדָשׁ וָחֵצִי, כִּי מֻכְרָח מְאֹד. וְגַם הַסַּךְ שֶׁתּוֹצִיא מִיָּדוֹ עַל הַבִּנְיָן תִּשְׁלַח לִפֹּה. וְיִשְׁלַח לִי עַל יְדֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁיִּסְעוּ מִפֹּה עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הַמָּעוֹת שֶׁל הַבִּנְיָן מֻכְרָח לִי מְאֹד שָׁם בְּאוּמַאן, וְכָל קֶרַח־בִּיל הוּא עַתָּה בְּעֵינַי יוֹתֵר מֵאֶלֶף. כִּי נִתְחַזֵּק לִבָּבִי עַל יְדֵי זֶה לְהִתְחִיל הַתְחָלָה כָּזֹאת שֶׁקָּשָׁה וּכְבֵדָה מְאֹד מְאֹד, כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם, עַל כֵּן תְּבַקְּשׁוּ מְאֹד מִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ וְיִשְׁלַח לִי מִיָּד גַּם חֲמִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ עַל הַבִּנְיָן, לְמַעַן יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּהַהַתְחָלָה שֶׁיְּקָרָה מִן הַכֹּל, וְתֵחָשֵׁב לוֹ לִצְדָקָה מְיֻחֶדֶת כָּל שָׁעָה שֶׁיַּקְדִּים ; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין לְזָרְזוֹ, כִּי מֻבְטָחַנִי שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד, וִישַׁלֵּם ה׳ פָּעֳלוֹ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתּוֹ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳, וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות וְכוּ׳. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי נוֹתֵן שִׂמְחָה בְּלִבִּי עַל מִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ אֶל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָעַד ; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי בְּשָׁעָה זֹאת שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ כִּי תֵצֵא [ה׳ אלול] תקצ״א בְּרֶסְלֶב.
בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּמִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמַאן, וְהָיָה לִי לְנַחַת. עוֹד תּוֹסִיף לְהוֹדִיעֵנוּ מִשְׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי וְתַלְמִידוֹ רַבִּי יַעֲקֹב מֶה עָלְתָה בָּם, וְרַבִּי יַעֲקֹב מַאי עֲבִידְתֵּהּ, אִם עוֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הָאֱמֶת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי אֱמֶת בֶּאֱמֶת ; וַה׳ הַטּוֹב יְחַזֵּק לְבָבוֹ וְיַנְחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי יְמֵי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַשְׁרֵי לוֹ בְּזִקְנוּתוֹ, אִם יִבְחֹר בְּהָאֱמֶת בִּיַלְדוּתוֹ ; יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, בִּפְרָט כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. כִּי דְּעוּ בָּנַי וּרְאוּ שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בְּחַסְדֵי ה׳ נִתְחַזַּקְתִּי וּכְבָר קָנִיתִי עֲצֵי יְסוֹדוֹת עַל הַבִּנְיָן (שֶׁקּוֹרִין פּוּדְוָואלִינְיס), וּכְבָר הוֹלִיכוּ אוֹתָם עַל הַפְּלַאץ (מָקוֹם), וְלֹא הָיָה שׁוּם פּוֹצֶה וּמְצַפְצֵף. אַדְרַבָּה הָרְבֵּה מֵהַשְּׁכֵנִים יָצְאוּ וּבֵרְכוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַבִּנְיָן שֶׁל הַמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְכוּ׳ כַּנָּהוּג. לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה׳, וְתִזְכְּרוּ זֹאת

מְאֹד. אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שֶׁנִּזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר בְּקָרוֹב.
וְהִנֵּה חָזַרְתִּי לְבֵיתִי מֵחֲמַת שֶׁהַמּוֹכֵר הַפְּלַאי לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ. וְעַתָּה אֲנִי
מוּכָן בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר וְלִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וּלְהִתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה
הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּלְהַנִּיחַ הַיְסוֹד שָׁם. ה' יַעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְמַעַן שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל. וְהִנֵּה עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה וְכַמָּה אַתָּה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְזָרֵז אֶת
יְדִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּשְׁלַח לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחַ מִיָּד בְּלִי שׁוּם עִכּוּב כְּלָל,
וּמֵאֵלָיו יָבִין גֹּדֶל זְכוּת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בִּיסוֹד שֶׁל בִּנְיָן קָדוֹשׁ
וְנוֹרָא כָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁיִּגְדַּל חֶלְקוֹ יִגְדַּל שְׂכָרוֹ לָנֶצַח, גַּם יוּכַל לִזְכּוֹת עַל יְדֵי
זֶה לְבִנְיַן עוֹלָם עֲדֵי עַד, שֶׁהוּא זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְפָקְדֵהוּ
בְּרַחֲמָיו מְהֵרָה. גַּם יִזָּהֵר לְקַיֵּם מַה שֶּׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת בְּאוּמַאן
בְּסָמוּךְ, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם סְמִיכָה טוֹבָה יוֹתֵר מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ.
וּבְוַדַּאי הָיִיתִי צָרִיךְ לִכְתֹּב לוֹ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ חֶסֶד נְעוּרָיו אֶת
גֹּדֶל אַהֲבָתוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֱמֶת אָז, אַךְ מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ טִרְדָּתִי עַתָּה,
וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת אֲרֻכָּה מֵרַבִּי אַהֲרֹן בֶּן שְׁמוּאֵל מִטֶּעפְּלִיק, אָחִיו שֶׁל רַבִּי
מָרְדְּכַי, וְתִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ ; וְתִתֵּן לִקְרוֹתוֹ גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, לְמַעַן תִּרְאוּ
כֻּלְּכֶם גֹּדֶל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַסְּפָרִים שָׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל, שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, כִּי בָּהֶם תְּלוּיִים כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁל כָּל
יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח. וּתְזָרֵז עַצְמְךָ מְאֹד לַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִיָּד, וַה' הַטּוֹב
יַעֲשֶׂה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וְעַתָּה בָּנַי וְאַחַי, חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְתַתְחִילוּ מֵחָדָשׁ
בְּפָרָט בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה יְמֵי רָצוֹן שֶׁעָלָה בָּהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לַמָּרוֹם,
וְתִזָּהֲרוּ מְאֹד לְקַדֵּשׁ מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים, לִבְלִי לַחְשֹׁב
מַחְשְׁבוֹת חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שְׁמַעְתֶּם הַרְבֵּה
בָּזֶה, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תֵּצֵא [ח' אלול] תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי יֵשׁ לִי
צַעַר גָּדוֹל מַה שֶּׁלֹּא הִגִּיעַ לִי מָעוֹת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן. לָזֹאת תְּבַקֵּשׁ עֲבוּרִי מְאֹד
מְאֹד לִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁאַל יְעַכְּבֵנִי, וְתֵכֶף יְסַלֵּק לְךָ הַסַּךְ, וְאַתָּה
תִּשְׁלְחֵם לְפֹה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ שֶׁתּוּכַל לָבוֹא בִּזְרִיזוּת אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם רֹאשׁ
הַשָּׁנָה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. גַּם תְּזָרֵז אֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּסַּע לְאוּמַאן בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה,
כַּאֲשֶׁר אָמַר לְפָנַי, וְעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. גַּם

תְּזָרֵז אֶת בֶּן אֲחוֹתִי יְדִידִי רַבִּי אַיְיזִיק שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ מָעוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁיִּתֵּן לִי עַל הַבִּנְיָן, כִּי בְּוַדַּאי הַהֶכְרַח שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם כֵּן אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלַת הַיְסוֹד בְּבִנְיָן קָדוֹשׁ כָּזֶה; גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי יִתֵּן אֵיזֶה סַךְ מְעוּט שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלָה עַל כָּל פָּנִים; וְאַל יִפְטְרוּ עַצְמָן בְּשׁוּם תֵּרוּץ, כִּי הַהֶכְרַח שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּהַתְחָלָתוֹ וּבְגָמְרוֹ, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם. וְהִנֵּה אֲנִי נוֹסֵעַ עַתָּה בְּלִי מָעוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרִי לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר, כִּי אֵין מַעֲצוֹר לַה' לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַטָּרוּד מְאֹד, כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ בְּאוּמַאן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תקצ"א.
לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַשִּׁיבוֹ כָּרָאוּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וְיעוֹרֵרְךָ בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַבָּא לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם יוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה, שֶׁתִּזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה בְּכָל יוֹם לְטוֹבָה. וְאַל תְּאַבֵּד יוֹם אֶחָד בְּלִי הִתְבּוֹדְדוּת, וְלַחְשֹׁב עַל תַּכְלִיתְךָ בְּכָל יוֹם, וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה, כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף וְלַעֲשֹׂק וְלִגְזֹל מֵהַצֹּאל הָעוֹבֵר הַזֶּה, מֵהַבֶּל הַבָּלִים הַזֶּה מֵעָנָן כָּלֶה הַזֶּה וְכוּ' וְכוּ'. זְכֹר הֵיטֵב כִּי כָּל יָמֵינוּ הֶבֶל, וְיכוֹלִין לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם כָּל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ב

נט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה׳ תקצ״ב.
שֵׁם ה׳ יָגֵן עָלֶיךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ וְיַעַזְרְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא מְהֵרָה לְכָל מַה שֶּׁבְּקַשְׁתָּ מֵעוֹדְךָ וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר.
וְהִנֵּה מַה מְּאֹד שִׂמַּחְתָּ נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ בְּרָאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל כְּבָר הִתְחַלְתָּ לִרְאוֹת יְשׁוּעַת ה׳, אֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה תָּמִיד. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְנִפְלָא, בְּפָרָט בְּעִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, גַּם צְרִיכִין לִזְכֹּר מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ״ל (שִׂיחוֹת הָרַ״ן ע) בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מֶען טָאר נִיט דֶּעם אוֹיְבֶּערְשְׂטִין נָאךְ גִיבֶּען [אָסוּר לְוַותֵּר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ]. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב קְצָת, אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, רַק לְהִתְחַנֵּן וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ בְּכָל פַּעַם עַל הַשְּׁאָר, מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ עֲדַיִן בַּעֲבוֹדַת ה׳. בִּפְרָט שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לָנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אַךְ אָמַר שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לִהְיוֹת בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, רַק לִשְׂמֹחַ מְאֹד בִּישׁוּעַת ה׳, בִּפְרָט בְּעֵת שֶׁמַּרְחִיב קְצָת בְּחַסְדּוֹ. וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יוֹכַל לְהָבִין מְעַט, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, לֵידַע תָּמִיד שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לוֹ הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר, וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כִּי גַּם בְּעֵת שֶׁצַּר לָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פּוֹנֶה אֵלָיו כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְלִמְצֹא תָּמִיד אֵיזֶה הַרְחָבָה אֲפִלּוּ אָז, בִּבְחִינַת ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״ וְכוּ׳. וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִיר פָּנָיו קְצָת. וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁכְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי שִׂיחָה זֹאת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָהּ בִּכְתָב הֵיטֵב, אַךְ בָּאתִי כְּמַזְכִּיר, וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע עוֹד מִפִּי בָּזֶה, וְגַם שְׂאָרֵי שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים זַ״ל, שֶׁהֵם כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק, מַיִם חַיִּים דְּלָא פָּסְקִין הַמְטַהֲרִין מִכָּל הַטְּמְאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, הַמְּזַכְּרִים בַּמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם כָּל נִדְרֵי, כִּי מְבָאֵר שָׁם שֶׁהֵם מַיִין דְּאוֹרַיְתָא וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁמֵחַ בְּדִבָּרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ לְךָ לְךָ תקצ״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּבִקַּשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁתִּשְׁלַח לִי תֵּכֶף הַקֶּעְרְבְּלֶיךָ מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁהוּא בָּטוּחַ אֶצְלְךָ, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי עַתָּה מְאֹד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְיָסִיר מַחֲלָה מִבֵּיתְךָ. וְתוֹדִיעַ לִי מִזּוּגָתְךָ תִּחְיֶה, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה בְּקָרוֹב בְּלִי רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיִּים דַּיְקָא, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁתִּשְׁמַע לִדְבָרֵינוּ וְלֹא תָּבוֹא לִידֵי שׁוּם דָּאקְטִיר אָז טוֹב לְךָ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם, בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁרַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים כְּבָר נִתְרַצָּה שֶׁיִּסַּע חֲתָנוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַב לִי הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין יְשׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת, שֶׁאֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁבְּרָהּ. כִּי אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם דָּבָר שֶׁלֹּא יוּכַל לִסְבֹּל בְּשׁוּם אֹפֶן. וְזֶה רֶמֶז לְכָל אָדָם לְכָל עִנְיְנֵי מְנִיעוֹת וְתַאֲוֹוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי אִם לֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לְשָׁבְרָם, לֹא הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עָלָיו דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. וּבְוַדַּאי יֵשׁ דֶּרֶךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה, וְהָבֵן זֶה מְאֹד מְאֹד. וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עָלָיו בְּכָל עֵת, וְיוֹרֵהוּ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וּמֵעִנְיָנִים הָאֵלֶּה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, עַתָּה אֲבַשֶּׂרְךָ, שֶׁבְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֶרוֹ יָאִיר, שֶׁתּוֹדָה לָאֵל כְּבָר נִמְדַּד הַפְּלַאי [הַמָּקוֹם] בְּאוּמַאן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים, וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁהָיָה לִי עַל זֶה בְּלִי שִׁעוּר. וְעַתָּה עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכְּבָר הַפְּלַאי בְּחֶזְקָתֵנוּ בְּתֹקֶף גָּדוֹל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקָרוֹב שֶׁאֶסַּע לְמָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, לְהַנִּיחַ הַיְסוֹד. אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לִי סְפֵקוֹת, אִם אַמְתִּין עַד שָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וַה' יוֹלִיכֵנוּ דֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּבְחַסְדֵי ה' שָׁמַחְנוּ הַרְבֵּה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר בְּשִׂמְחָה וְרִקּוּדִין הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הָיוּ לָנוּ אוֹרְחִים הֲגוּנִים, וְגַם נֶכֶד הַקָּדוֹשׁ מוֹהַר"י זַצַ"ל מִקַּאמִינְקָא וּמִצַּד אֶחָד נֶכֶד הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִלִּינְץ, כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, תִּשְׁמַע וְתִשְׂמַח עַל יְשׁוּעַת ה', אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לָגִיל וְלָשׂוּשׂ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, לְהַשְׁמִיעֵנוּ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם וְכוּ'. יָתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל: וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּשְׁלַח תקצ"ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, וְתוֹדָה לָאֵל עֶזְרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהִנַּחְנוּ יְסוֹד הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן בְּשָׁלוֹם וְהַשְׁקֵט. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ (תְּהִלִּים צ"ב), מִי פָּעַל וְעָשָׂה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ' : עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת לַאֲדוֹן כֹּל עַל הֶעָבָר, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים, לִזְכּוֹת לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה. וְעַתָּה עִקַּר הַמְּנִיעָה מֵחֲמַת מָמוֹן וְלַה' הַיְשׁוּעָה, וְהִנֵּה גַּם עַל יְדֵי זֶה רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, כִּי הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁה' אִתָּנוּ גַּם עַתָּה, וּבְוַדַּאי יֵשׁ לָכֶם כֵּלְכֶם חֵלֶק בַּבִּנְיָן הַזֶּה, כִּי בִּלְעֲדֵי הָרְצוֹנוֹת הַחֲזָקִים הַטּוֹבִים שֶׁלָּכֶם, לֹא הָיִיתִי יָכֹל לְהָרִים יָדַי וְרַגְלַי בְּבִנְיָן כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ לְמָקוֹם שֶׁנּוֹגֵעַ. שִׂמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר שׂוֹמֵעַ שַׁוְעַת עֲנִיִּים כָּמוֹנִי הַיּוֹם, בְּעוּקְבָא דִּמְשִׁיחָא בְּזִלּוּתָא דְּגָלוּתָא, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ רַחֲמָנָא לְצַלַּן, וְעִקַּר מַה שֶּׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וַה' עֶזְרָנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים עַד אֵין חֵקֶר, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהָבִין מְעַט, עַד הֵיכָן עָצְמוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ לְעוֹלָם.
הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם. עַד נִזְכֶּה לָבוֹא לְמַלְאוֹת רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא בְּמַעֲלָלֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בְּכֹחוֹ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר אֵין דִּגְמָתוֹ, אַשְׁרֵי אָדָם עֹז לוֹ לְהִתְחַזֵּק בָּעִתִּים הַלָּלוּ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת.
וְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל אֲנָשֶׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ, כִּי ה' עִמָּנוּ, רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר עִמָּהֶם, וּכְבָר שָׁמַעְתִּי בְּלַאדִיזִין אֲשֶׁר חָזַר הַכְּסִיל עַל קֵיאוֹ לְהוֹצִיא רוּחַ שְׁטוּת, לְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ, וּכְבָר אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (מִשְׁלֵי כו) "קִלְלַת חִנָּם לֹא תָבֹא" וְכוּ', וַה' יַהֲפֹךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי כָּל זֶה בִּשְׁבִיל לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶתְכֶם. כִּי הַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק, וּלְפִי עִצֻּם מַעֲלוֹת הַנֶּחֱשָׁק, כֵּן הִתְגַּבְּרוּת וְהִשְׁתַּטְּחוּת הַמְּנִיעוֹת בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק הַגָּדוֹל שֶׁצְּרִיכִין לְנֶחֱשָׁק כָּזֶה (כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם וְכוּ' בְּסִימָן סו). עַיֵּן שָׁם, וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

סג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ וַיְחִי תקצ״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֶתְמוֹל הָיָה בְּבֵיתִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר, אַךְ לֹא הָיָה פְּנַאי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הַמְחֻתָּנִים לִקְרוֹת אוֹתָנוּ עַל הַחֻתָּנָה. וְגַם מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ דָּבָר עֲדַיִן, וּמֵהַסִּתָּם יִהְיֶה הַיּוֹם אֶצְלִי. וְהִנֵּה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא שָׁמַעְתִּי עַד אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב, וּלְחַזֵּק אֶתְכֶם אֵין מֵהַצֹּרֶךְ, כִּי תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר אַתֶּם רוֹאִים הָאֱמֶת עַיִן בְּעַיִן. וְהִנֵּה כַּמָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ וּלְמַלְאוֹת שְׂחוֹק פִּינוּ עַל שֶׁיּוּכַל הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבֵּל הַדַּעַת בִּשְׁטוּתִים כָּאֵלֶּה, וְלִמְנֹעַ מִלִּרְאוֹת אֲמִתַּת יִקְרַת הַדְּבָרִים הַיְקָרִים מִפֶּז כָּאֵלֶּה, שֶׁהוּא הַכְּסִילוּת וְכוּ׳ שֶׁמָּצָא פֶּגֶם בְּנַפְשׁוֹ עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְהַבְדִּיל. וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁמֵּבִין קְצָת דַּרְכֵי הַלָּשׁוֹן וְהַמְּלִיצָה, אֵין מֵהָרָאוּי לְהַכְנִיס שָׁם תֵּבַת לְהַבְדִּיל, וְהוּא רַק עֲלִילָה, שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲלִיל וּלְהָטִיל פֶּגֶם בַּקָּדָשִׁים בְּחִנָּם, כְּדֵי לְסַמֵּא אֶת עֵינָיו לִבְלִי לִרְאוֹת נִפְלְאוֹת הִתְגַּלּוּת הַחִדּוּשׁ הַזֶּה, שֶׁמֹּשֶׁה עוֹמֵד וְכוּ׳, שֶׁהִתְגַּלּוּת כָּזֹאת לֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת רָאוּי לוֹ שֶׁתִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וְיַעֲמֹד מַרְעִיד וּמְשׁוֹתֵם מִגְּדֻלַּת נִפְלְאוֹת הִתְגַּלּוּת הַזֹּאת, וְאִלְמָלֵא לֹא בָּאנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לְמַשְׁמָע דָּא דַּיֵּנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ׳. וּבְוַדַּאי רָאוּי לָכֶם לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֹז עַל יְדֵי כָּל זֶה, אַחֲרֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִין כַּמָּה אֵין הַנִּצָּחוֹן יָכוֹל לִסְבֹּל הָאֱמֶת, וַהֲלֹא הַמִּתְנַגֵּד חוֹתְנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הוּא בְּעַצְמוֹ הוּטְבוּ בְּעֵינָיו תְּחִלָּה סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם אָז לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעַיִן יָפָה כָּרָאוּי, וְלֹא שָׂם לִבּוֹ לָהֶם הֵיטֵב, וּמֵחֲמַת זֶה גַּם אָז לֹא הִרְגִּישׁ נְעִימַת הַדְּבָרִים, עַל כָּל פָּנִים לֹא הָיָה מִתְנַגֵּד עֲלֵיהֶם, וְעַתָּה בִּשְׁבִיל שֶׁשָּׁקַדְנוּ עַל טוֹבַת בִּתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה חֲתָנוֹ אִישׁ כָּשֵׁר שֶׁיִּיטַב לוֹ וּלְזַרְעוֹ לָנֶצַח, עַתָּה נִתְהַפֵּךְ לָנוּ לְאוֹיֵב, וְרוֹצֶה לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה. וּגְמוּלוֹ יָשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ, כִּי אֶלֶף כְּמוֹתוֹ יֹאבְדוּ, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ אַל יִתְבַּטֵּל. וּמַה מְּאֹד נִפְלֵאתִי עַל יְדִידִי רַבִּי יַעֲקֹב חֲתָנוֹ עַל אֲשֶׁר הוּא חָלָשׁ בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ, הֲלֹא אֵין מְמֻצָּע, וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר דִּלֵּג עַל כַּמָּה מְנִיעוֹת וְהָיָה פֹּה שְׁתֵּי פְּעָמִים, וְגַם מַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּדַרְכֵי אֱמֶת לְהִתְפַּלֵּל בְּכֹחַ וּבְכַוָּנָה וְכוּ׳, מַדּוּעַ יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עֲדַיִן מוֹרָא חוֹתְנוֹ. כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה עַז כַּנָּמֵר וְיִתְחַזֵּק בְּעַזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, וּלְהַשְׁלִיךְ מוֹרָאוֹ מֵעַל פָּנָיו, וְיִדַּבֵּר דַּיְקָא עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, מֵאַחַר שֶׁהוּא קָרְבוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבְחַסְדֵי ה׳ יְקָרְבֵהוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְעֻצַּם נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר יִיטִיב לוֹ לָעַד. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה לְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ בְּכָל עֹז, אַךְ

אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּרְאוּ מִפְּנֵיהֶם, אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם, כִּי ה׳ עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, כִּי שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳. וְגַם עַל רַבִּי מָרְדְּכַי נִפְלֵאתִי עַל שֶׁהוּא חַלָּשׁ בְּעֵינָיו כָּל־כָּךְ, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁיְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַרְבֵּה וַה׳ יוֹשִׁיעַ לוֹ.

וְעַתָּה בְּנִי כְּבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה, וּבְכָל עִנְיָן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם רָאוּי לָכֶם לִשְׂמֹחַ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁנִּצַּלְתֶּם בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְהַנִּפְלָאִים מִשְּׁטוּתִים וְטָעוּתִים כָּאֵלֶּה, הַמַּסְתִּירִים מִפְּנֵיהֶם אוֹרוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת כָּאֵלֶּה חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה וְכוּ׳. לְמַעַן הַשֵּׁם תְּחַזְּקוּ עַצְמְכֶם בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁדִּבַּרְנוּ, וּבִפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֵין רְצוֹנִי שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יְבַזֶּה אֶת חוֹתְנוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִבְלִי לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מוֹרָאוֹ כְּלָל וְכַנַּ״ל. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקָל לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִבְלִי לָחוּשׁ עַל דְּבָרָיו כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַל יְבַזֵּהוּ מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ. וְיָתֵר מִזֶּה תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה. וְגַם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם, כִּי הַמִּתְנַגְּדִים רוֹצִים לִמְנֹעַ מֵחַיִּים אֲמִתִּיִּים, לְהוֹלִיךְ הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵיהֶם, אֲשֶׁר אַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת. כִּי מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים לִמְנֹעַ תֵּכֶף מִטּוֹב אֲמִתִּי רוֹאִים בָּעֵינַיִם, כִּי רוֹצִים לִמְנֹעַ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ׳, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה מְזַכֶּה אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ ז״ל עַל יְדֵי דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ׳, וְכָל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים. אַךְ לֹא זֶה בִּלְבַד כַּוָּנַת הַבַּעַל דָּבָר, כִּי אִם רוֹצֶה לַעֲקֹר חַס וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי אֶת הַפּוֹרֵשׁ מִדְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בָּעֵינַיִם עַצֶּם הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל בֵּין הַנִּשְׁאָרִים עַל עָמְדָם לַאֲשֶׁר פֵּרְשׁוּ מֵאִתָּנוּ, וְהַרְבֵּה מוֹדִים בְּעַצְמָם מַה שֶּׁאִבְּדוּ, אַךְ הוּא אֲבֵדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, וּמְעֻוָּת לֹא יוּכַל לְתִקֹּן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חַגִּיגָה ט׃) זֶה שֶׁנִּמְנוּ חֲבֵרָיו לִדְבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְלֹא נִמְנָה עִמָּהֶם. וּתְדַבְּרוּ הַרְבֵּה עִם הַמְקֹרָבִים מֵחָדָשׁ, שֶׁיָּשִׂימוּ לִבָּם הֵיטֵב לִדְבָרִים אֵלֶּה. כִּי מֵאַחַר שֶׁכְּבָר רָצוּ לְהַתְחִיל קְצָת, וּכְבָר סָבְלוּ בִּזְיוֹנוֹת וְשָׁבְרוּ כַּמָּה מְנִיעוֹת, עַל כֵּן צְרִיכִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְחַזְּקָם, שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ עַל עִסְקֵי חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים נִצְחִיִּים וְכוּ׳.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב וּמְזָרְזָם לְטוֹבָתָם לָנֶצַח, אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אַהֲבָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בַּדָּבָר, כִּי אִם אַהֲבַת הָאֱמֶת לְמַעַנוֹ יִתְבָּרַךְ לְזַכּוֹתָם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידַי אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ, קַוּוּ לַה׳ וְיוֹשַׁע לָכֶם.

סד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ שְׁמוֹת תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְלָא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא לַהֲשִׁיבְךָ מִיָּד, כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד, אַךְ מִדֵּי דַּבְּרִי עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נִזְכַּרְתִּי בְּעִנְיָנְךָ, וּבְפָרָט בְּעֵסֶק הָאַבְרֵךְ רַבִּי יַעֲקֹב, וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְהָכִין הַמִּכְתָּב הַלָּז. וְהִנֵּה אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מְבִינִים שֶׁאֵין רְצוֹנִי בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיִּגָּרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מוֹרִיד עַל זֶה דְּמָעוֹת (גִּטִּין צ:), וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יִתְעַגֵּן עַד שֶׁיִּשָּׂא הַשְּׁנִיָּה. וְאִם תִּהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַחוֹתֵן וַחֲמוֹתוֹ וְהָעִיר וְכוּ׳ אֵיךְ יִהְיֶה, אִם לֹא יִהְיֶה גְּרוּעִים מִזֶּה, וּכְפִי עִסְקֵי הָעוֹלָם שֶׁהָרֹב אֵינָם מַסְפִּימִים שֶׁחֲתָנָם יִפְרֹק עֹל הָעוֹלָם וְיַעֲסֹק רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא חֲתָנָם עַל שְׁמֵנוּ וְכוּ׳, בִּפְרָט אִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא יִמְצָא, שֶׁיִּהְיֶה נִמְלָט מִכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ לָגֶשֶׁת אֶל קְדֻשַּׁת אֲמִתַּת הָאֱמֶת. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל מְעַט בְּקָדְקֳדוֹ וּבָקִי מְעַט בְּהִתְנַהֲגוּת הָעוֹלָם עַתָּה, יָכוֹל לְהָבִין כָּל זֶה בְּנָקֵל, עַל כֵּן דַּעְתִּי וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד שֶׁיְּדַבְּרוּ עִם בֶּן דּוֹדִי רַבִּי אַייזִיק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעֲנִי וְיַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בַּשָּׁלוֹם שֶׁהוּא מִצְוָה רַבָּה; וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה מַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ חוֹתְנוֹ כָּל כָּךְ, אָנֹכִי יוֹדֵעַ שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יוּכַל לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵיתוֹ, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵית אָבִיו. כִּי הֵבַנְתִּי מִקִּדֵּם שֶׁגַּם אָבִיו כְּשֶׁיָּבוֹא יִכְעַס עָלָיו הַרְבֵּה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאָבִיו אֵינוֹ מִתְנַגֵּד כְּלָל, אַךְ מֵרִבּוּי דִּבּוּרִים שֶׁל הַמְדַבְּרִים עָתָק וְכוּ׳ הוּא כְּמֻכְרָח לַחֲלֹק עַל בְּנוֹ הַרְבֵּה. וְהַיּוֹם נוֹדַע לִי זֶה, שֶׁכְּבָר בָּא אָבִיו, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת עֲצוּמִים מֵאָבִיו, וְכַאֲשֶׁר הֵבַנְתִּי כֵּן הוּא, עַל כֵּן אִם הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְלַחְשֹׁב בֶּאֱמֶת עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי אֵין טוֹב לְפָנָיו, כִּי אִם לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם, וּבְאֵשֶׁת נְעוּרָיו אַל יִבְגֹּד חָלִילָה. וַה׳ יַנְחֵהוּ אוֹתוֹ וְאוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת תָּמִיד, וְלֹא נַטֶּה עַצְמֵנוּ כְּלָל. וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה יַמְתִּין מִלָּבוֹא לְפֹה עַד סָמוּךְ לְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וָאֵרָא, כִּי אוֹדִיעֲךָ בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה קָרוֹב מְאֹד שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְכֶם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.
וְהִנֵּה הַהֶכְרֵחַ לְהוֹדִיעֲךָ שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה, כִּי בַּת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה מִקְרוֹמִינְטְשַׁעג שָׁבְקָה לָן חַיִּים בְּעֶרֶב שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְיוֹם הַקְּדֵם הִמְלִיטָה זָכָר לְמַזָּל טוֹב, וְנִכְנַס לַבְּרִית אַחַר הִסְתַּלְּקוּתָהּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה, בְּנֶחָמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אָמֵן. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּא לְכָאן רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וַחֲמוֹתוֹ מִשָּׁם, וְגַם יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר בְּעַצְמוֹ, וְרוֹצִים שֶׁהַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדֶל תִּחְיֶה תִּכָּנֵס אֶל אֹהֶל אַחוֹתָהּ שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים לְגַדֵּל בְּנֵי אֲחוֹתָהּ, כִּי רַבִּי אַייזִיק רוֹצֶה לְכָנְסָהּ, וּכְבָר הָיָה מַה דַּהֲוָה, כִּי בְּוַדַּאי בָּכְתָה בְּמַר נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה קָשֶׁה לִסְבֹּל, ה׳ יְנַחֲמָהּ מְהֵרָה, וְעַדַיִן אֵינָהּ מְשִׁיבָה דָּבָר, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה בְּוַדַּאי תִּהְיֶה מֻכְרַחַת לִסַּע לְשָׁם. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁגַּם אָנֹכִי אֶהְיֶה מֻכְרַח לִסַּע עִמָּהּ, וְאָז אֶרְאֶה מִקֹּדֶם לִסַּע לְקַהִלַּתְכֶם, וַאֲדַבֵּר עִמָּכֶם פָּנִים אֶל פָּנִים הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וּמֵאֲלָיו יָבִין לְהִזָּהֵר לְהַעֲלִים הַדָּבָר שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע לְהָאַבְרֵךְ רַבִּי

נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה נֶגֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל.
וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי, לַהֲשִׁיבְךָ עַל דְּבָרֶיךָ יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה תּוֹפֵס עַצְמְךָ בְּמַאֲסַר הָרַעְיוֹן כָּל כָּךְ, הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד. וְיָדַעְתִּי שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן אַתָּה מַנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל שְׁטוּת כָּאֵלֶּה, וּבִפְרָט מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, אֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ שֶׁאֵין מִי שֶׁיֵּיטִיב לוֹ בָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ הַמְּנִיעוֹת שֶׁלְּךָ לֹא יִתְבַּטְּלוּ כְּלָל עַל יְדֵי מָמוֹן. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְבַּטֵּל אֵיזֶה מְנִיעָה, יַעֲמְדוּ כְּנֶגְדָּהּ אֲלָפִים מְנִיעוֹת אֲחֵרִים הַרְבֵּה הַבָּאִים עַל יְדֵי רִבּוּי הַמָּמוֹן דַּיְקָא. וְכָל זֶה אִם הָיָה אֶפְשָׁר לְךָ לְהַשִּׂיג מָמוֹן עַל יְדֵי אֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, אֲבָל הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֵינְךָ פּוֹעֵל בָּהֶם כְּלוּם, וְהֵם מַזִּיקִים הַרְבֵּה, לָמָּה לֹא תָּחוּס עָלֶיךָ לְהַשְׁלִיכָם אַחֲרֵי גַּוֶּךָ, וּלְהַמְשִׁיךְ הַמַּחֲשָׁבָה לְכִסּוֹף אֶל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְכוּ׳, הַשְׁלֵךְ עַל ה׳ יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ. כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ כְּבָר, שֶׁצְּרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ כָּל יְהָבוֹ וּמַשָּׂאוֹ וְכָל מַה שֶּׁמֻּנָּח עַל דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי לְאַדֶּעס שֶׁדִּבּוּרִים הַלָּלוּ נִכְנְסוּ אָז בְּלִבְּךָ הַרְבֵּה מְאֹד.
וּבְעִנְיַן הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מַה שֶּׁמּוֹנַעַת אוֹתְךָ לִנְסֹעַ לְפֹה, מַה לַּעֲשׂוֹת, לְעֵת עַתָּה תְּחַיֶּה עַצְמְךָ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אָצְלֵנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה לְפָחוֹת, וּכְבָר הָיִיתָ בְּחַסְדֵי ה׳ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת תִּהְיֶה גַּם כֵּן. וּמֵהַסְּתָם תִּהְיֶה עוֹד פַּעַם אַחַת אוֹ יוֹתֵר מִקֹּדֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ; וְאִם תִּרְצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר תּוּכַל לִהְיוֹת עַל יְדֵי זֶה אֲפִלּוּ מֻפְלָג בַּחֲסִידוּת אֱמֶתִּי. וְגַם עַל יְדֵי רָצוֹן וְכִסּוּפִין אֲמִתִּיִּים תּוּכַל לִזְכּוֹת לִהְיוֹת פֹּה כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם לִהְיוֹת אֵיזֶה פְּעָמִים בְּאוּמַאן, כִּי הַכֹּל יְכוֹלִין לִפְעֹל עַל יְדֵי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְךָ לְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין וְהָרְצוֹנוֹת בְּפִיו, קוּמוּ נָא, עִמְדוּ נָא, עוֹרְרוּ נָא לְבַבְכֶם הַטּוֹב הֵיטֵב הֵיטֵב לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, לְכִסּוֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וּלְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין בְּפִיו, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נֶאֱרָגִין עוֹלָמוֹת וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים, עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אוֹתִיּוֹת בְּרִל״א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים, הַמִּצְטָרְפִין וְנִזְדַּוְּגִין בְּצַדִּיקֵי חֲדָשִׁים נִפְלָאִים עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי הַכִּסּוּפִין לַה׳ וּלְתוֹרָתוֹ וְלִדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים. כַּמּוּבָן וּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אִית לָן בֵּירָא בְּדַבְרָא עַיִּן שָׁם הֵיטֵב (בְּסִימָן ל״א) כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ׳. וּמֵחֲמַת שֶׁהַיּוֹם לָמַדְתִּי בְּסִפְרֵי קַבָּלָה מֵעִנְיַן הִתְהַוּוּת וַאֲרִיגַת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי צַדִּיקֵי הָאוֹתִיּוֹת בְּרִל״א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים פָּנִים וְאָחוֹר וְכוּ׳, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי עַתָּה הַרְבֵּה מִדֵּי דַּבְּרִי עִם אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁלָּנוּ. כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְהַזּוֹכֶה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת וּלְדַבְּרָם בַּפֶּה, הֵן בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁרְצוֹנוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי בֶּאֱמֶת, הֵן בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ בִּפְרָט בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְכוּ׳ וְכוּ׳, אֲשֶׁרֵי אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה. לֵית כָּל מִלְּתָא סָבִיל דָּא מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה וְנֶאֱרָג מִזֶּה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְנִפְלָאוֹת הַשַּׁעֲשׁוּעִים הָעוֹלִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם הַנְּהָגָה זֹאת בְּכָל עֵת לְמַעַן יֵיטִיב לָכֶם לָעַד. וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד כְּלָל, וַה׳ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ וְנִזְכֶּה לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ

בְּרַחֲמִים.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ בְּשַׁלַּח תקצ״ב.
שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פֹּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי יָבוֹא מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתוֹ כִּי מְעַכֵּם הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן לֹא שָׁלַחְתִּי עַל יָדוֹ מִכְתָּבִי מְיֻחָד אֵלֶיךָ לַהֲשִׁיבְךָ עַל מִכְתָּבְךָ. וְאָפְשָׁר אֶכְתֹּב לְךָ מִטְּשֶׁעהרִין, אַךְ הוּא לְמוֹתָר, כִּי בְּקָרוֹב אָבוֹא לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם כְּשֶׁתִּזְכּוּ לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כַּיָּדוּעַ לָכֶם, אֲבָל צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה וְכוּ׳. וּדְעוּ כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁנּוֹסְעִים וּבָאִים לְשָׁם, שׁוֹמְעִים קוֹל צְעָקוֹת וַאֲנָחוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת מִפִּגְעֵי הָעוֹלָם הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט צַעֲקַת לְגִימָא מֵחֶסְרוֹן הַפַּרְנָסָה, וְרוֹאִין בְּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל (לְקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן כ״ג): ׳אִלְמָלֵא מִלְחָא, לֹא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִיסְבַּל מְרִירוּתָא׳. אַשְׁרֵי הַמִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִמְּרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת, שֶׁהוּא מְרִירוּת דַּאֲגַת הַפַּרְנָסָה וְחֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת. אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲשִׁירוּת אֲמִתִּי שֶׁהוּא הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר טוֹב לִפְנֵי אֱלֹקִים יְמָלֵט מִמֶּנָּה וְכוּ׳, וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה.

סו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ יִתְרוֹ תקצ״ב קְרוּמִינְטְשַׁאג.
אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ, ה׳ עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּרֹב טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה, כִּי אֲנִי נָחוּץ לְדַרְכִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִטְשֶׁעהרִין, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן בְּיוֹם ד׳ בְּשַׁלַּח לִנְסֹעַ מִפֹּה, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמֵאֵת הַשָּׁמַיִם הוּא דְּעִכְּבוּנִי עַד הֵנָּה. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים מִמִּכְתָּבַי אִלְּצוּנִי וּדְחָקוּנִי לִכְתֹּב לְךָ אֶת אֲשֶׁר יַזְמִין ה׳ תַּחַת קֻלְמוֹסִי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּב הַנַּ״ל שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא צְעָקוֹת וּגְנִיחוֹת בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם צוֹעֲקִים מָמוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנּוֹת, כְּאִלּוּ לוֹ חָסֵר יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, עַד שֶׁכִּמְעַט יוֹצֵאת נַפְשָׁם מֵעֹמֶק מְרִירוּתָם, וְחַיּוּתָם בְּנֵס עַל יְדֵי חַיּוּת הַנִּמְשָׁךְ בְּדָרְכִים נִפְלָאִים מִבְּרִית מֶלַח עוֹלָם אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי יָכֵל עָלְמָא לְסִבֹּל. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב, כִּי כָּל מַה שֶּׁזּוֹכְרִים זֹאת יוֹתֵר שֶׁעִקַּר הַחַיּוּת מֵהַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמַּמְתִּיק בְּכָל עֵת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, עַל יְדֵי זֶה מַמְשִׁיכִין עַל עַצְמוֹ חַיּוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּיוֹתֵר, וּמַמְתִּיקִים מֵעַצְמוֹ הַמְּרִירוּת בְּהַמְתָּקוֹת יְתֵרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כָּל אֶחָד כְּפִי קִרּוּבוֹ לְהַצַּדִּיק וּכְפִי אֱמוּנָתוֹ בּוֹ כְּמוֹ כֵן נִמְתָּק מְרִירוּתוֹ יוֹתֵר. וּבָזֶה אָנוּ צְרִיכִים לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת, וּלְהַשְׁלִיךְ יְהָבֵנוּ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִבְטֹחַ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד וְהַכֹּל לְטוֹבָה. חֲזַק בְּנִי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל עֵת, וְשַׂמֵּח נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת שֶׁשָּׂמַעְתָּ, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳. וּמְגַדֵּל טִרְדָּתִי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר יוֹתֵר, וַה׳ יְרַחֵם עָלֶיךָ וַיַּמְתִּיק וְיבַטֵּל מֵעָלֶיךָ וּמִבֵּיתְךָ כָּל הַדִּינִים, וַיַּרְחִיב לְךָ בְּכָל עֵת בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַרְחָבַת הַלֵּב בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.
דְּבָרַי אָבִיךָ חָפֵץ וּמְשִׁתּוֹקֵק לְהַצְלָחָתְךָ הַנִּצְחִית.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

סז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ה׳ תְּצַוֶּה תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה, וְתִשְׁלְחוֹ מִיָּד עַל הַפָּאשְׁט [דְּאַר] וְתַחְתְּמוֹ כָּרָאוּי. כִּי לֹא הִנַּחְתִּי הַחוֹתָם בְּעַצְמִי כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְקַרּוֹת הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אֶפְרַיִם. כִּי כָּל דְּבוּר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ תַּחַת קֻלְמוֹסִי בְּעִנְיָנֵינוּ הוּא נִצְרָךְ מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. כִּי בְּוַדַּאי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַיֵּם מַה שֶּׁהִזְהִיר רַבֵּנוּ זַ״ל, לְחַזֵּק עַצְמוֹ תָּמִיד, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָרַ״ן שב) שֶׁהָעִקָּר הוּא ״מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי״. וְכָל אֶחָד נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ עָלָיו לֹא נֶאֱמַר זֹאת, כְּאִלּוּ יָרַד יוֹתֵר מִבֶּטֶן שְׁאוֹל חַס וְשָׁלוֹם, וּכְאִלּוּ אֵין בְּכֹחוֹ לְצַעֵק עוֹד, וּכְאִלּוּ כְּבָר צָעַק הַרְבֵּה מְאֹד וְאֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ, וְעוֹד דְּחִיּוֹת הַרְבֵּה כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. וּבֶאֱמֶת לֹא

כֵּן הוּא, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁהוּא זַ״ל כִּוֵּן בְּכָל דְּבָרָיו גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא דַּי שֶׁיְּכוֹלִין לִצְעֹק תָּמִיד אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, גַּם עַל פִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים וְהַיְקָרִים וְהַנִּפְלָאִים וְהַתְּמִימִים בְּתַכְלִית אֲמִתַּת עֻמְקוּת הַתְּמִימוּת בֶּאֱמֶת יְכוֹלִין גַּם לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, וְלַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְהָפְכוֹ לְשִׂמְחָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּמִיד, וְלֹא יָמוּשׁוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִפִּינוּ וּמִפִּי זַרְעֵנוּ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֵנוּ עַד עוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל תקצ״ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ וְלֹא נִזְדַּמֵּן אִישׁ לַהֲשִׁיבְךָ. וְעַתָּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל כִּי הוּא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיֵשׁ לִי אוֹרְחִים תּוֹדָה לָאֵל. אַךְ עֹצֶם צַעֲקָתְךָ דְּחָקוּנִי לְקַח לִי מוֹעֵד וּפְנַאי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, וְהַרְבֵּה שָׁמַעְתָּ בְּעַל פֶּה, וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ וְשִׁמַּעְתִּיךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְהִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר וּמְרִירוּת הַרְבֵּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ׳. וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֵין שׁוּם טוֹב בָּעוֹלָם אֶלָּא הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים קיט) ״לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי״. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר חֶלְקְךָ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינְךָ לוֹמֵד כָּרָאוּי בֶּאֱמֶת כַּאֲשֶׁר נִכְסַף נִכְסֹף נִכְסְפְתָּ, כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁלִּבְעֹת עַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל תֵּבָה וְתֵבָה שֶׁלּוֹמְדִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה שֶׁחוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב בְּכָל יוֹם, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר בְּשִׂמְחָה רַבָּה בְּכָל יוֹם, וְלִצְעֹק עַל הֶעָתִיד בְּקוֹל גָּדוֹל, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם. וְגַם הַכְּסוּפִין בְּעַצְמָן טוֹבִים וִיקָרִים מְאֹד. וּבְעִנְיַן רְהִיטַת הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּרַעְיוֹנִים רָעִים כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאַפְלוּ אַתָּה שֶׁהֻרְגַּלְתָּ מְאֹד בְּמַחֲשָׁבוֹת מִן הַצַּד, אַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד, וְכָל עֵת שֶׁאַתָּה מְנַתֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ מֵרַע לְטוֹב הוּא יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וַהֲלֹא רָאִיתָ אַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְגַּבַּרְתָּ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּדַרְכֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, עַל כֵּן רָאוּי לְךָ לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ לִתְפֹּס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּיָדְךָ. וַאֲפִלּוּ אִם יוֹצֵאת חַס וְשָׁלוֹם לְמָקוֹם שֶׁיּוֹצֵאת, תִּתְפֹּס אוֹתָהּ בְּרֶסֶן וַאֲפָסָר לַהֲשִׁיבָהּ לְדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, כִּי הִיא בְּיָדְךָ בְּכָל עֵת.

וְהָעִקָּר שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים וְעֵצוֹת

שֶׁשָּׁמַעְתָּ, בִּפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וּבְטַח בַּה׳ וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁאֵיךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרִיתְךָ יִהְיֶה טוֹב בְּוַדַּאי בְּלִי סָפֵק, כִּי הוּא זַ״ל גָּמַר וְיָגְמֹר בְּוַדַּאי, וּכְבָר זָכִינוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהִתְגַּלּוּת תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, וְזֶה יִהְיֶה נִשְׁאָר לָנוּ לָנֶצַח בְּחַסְדֵי ה׳.

וּבָעוֹלָם הַבָּא תֵּדַע נִפְלָאוֹת עֹנֶג נְעִימַת הַתּוֹרוֹת הָאֵלּוּ, וְאָז נָבִין לְמַפְרֵעַ עִצָּם הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הוּא יִתְבָּרַךְ, שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל זֶה; וְיָתֵר אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב בָּזֶה עַתָּה. חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמִּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב גֵּרוֹ יָאִיר.

לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ מֵעֹצֶם אַהֲבָתִי אֲלֵיכֶם, וְגֹדֶל תְּשׁוּקָתִי לִרְאוֹת בְּהַצָּלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית. וֶיֵּוֹת גַּם בְּעֵת וֶיְוּתְךָ פֹּה שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי שֶׁנִּתְרַפִּיתָ מֵהַתְמָדַת הַלִּמּוּד בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וְגַם עַתָּה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ כָּאֵלֶּה, נָא בְּנִי חֲבִיבִי, חֲמֹל עָלֶיךָ, כִּי אִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי, וּרְאֵה וְהָבֵן כַּמָּה יְסוּרִים סָבַלְתָּ וְשָׁבַרְתָּ כַּמָּה מְנִיעוֹת כְּדֵי לְהִתְקָרֵב אֶל הָאֱמֶת, וְעַתָּה אַחֲרֵי כָּל הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ מִפִּינוּ וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֵין נָאֶה לְךָ וְלָנוּ לְהִתְרַפּוֹת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם אֲשֶׁר הֵם חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךָ יָמֶיךָ לָנֶצַח. חוּסָה עָלֶיךָ וְהִתְגַּבֵּר מֵעַתָּה כַּאֲרִי וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְגַּבֵּר לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ בְּכָל יוֹם, וְאַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מִיָּד מְרִירוּת טִרְדַּת הַמָּמוֹן. בְּטַח בַּה׳, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁעַדַיִן אֵין נוֹגְשִׁין אוֹתְךָ פַּרְנָסָה, זְכֹר כִּי (שַׁבָּת קנב.) יְנַקּוּתָא כְּלִילָא כְּוָרְדָא׳ אִם זוֹכִין לַעֲסֹק בָּהֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי הַזְּמַן רָץ וּפוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאֵינוֹ עוֹמֵד כְּלָל אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְהַיְלּוּדוֹת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים הֶבֶל הֲבָלִים. זְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ, וְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרֶיךָ, וְתֵלֵךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאִתָּנוּ וְתַעֲסֹק בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, גַּם מִזֶּה אַל תַּנַּח יָדֶךָ לְהַרְבּוֹת בִּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם כְּבֶן לִפְנֵי אָבִיו. וְתִהְיֶה הַצְנֵעַ לֶכֶת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן יִתְוַדַּע לְהַמִּתְנַגְּדִים אַל תִּתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, וְיִהְיֶה מִצְחֲךָ חָזָק נֶגְדָּם נֶגֶד עַזּוּתָם הָרַע, וּתְקַיֵּם הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר. כִּי צְרִיכִין עַזּוּת הַרְבֵּה דִּקְדֻשָּׁה לַעֲמֹד נֶגְדָּם וְנֶגֶד כָּל הַמּוֹנְעִים שֶׁיֵּשׁ מֵעַצְמוֹ וּמֵאֲחֵרִים. אַשְׁרֶיךָ אִם תִּשְׁמַע לִדְבָרַי אֵלֶּה, אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

סט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ צַו תקצ״ב.
אַהוּבִי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת שֶׁאֲנִי מוּכָן מִיָּד לְהִתְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וּלְהִתְפַּלֵּל, וְגַם בְּשָׁעָה זוֹ נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ וּלְבִנְךָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְהִוָּהֵר מֵרְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, רַק לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי הֵן רוֹפְאֵי אֱלִיל כֻּלָּם תֹּהוּ וְכוּ׳. רוֹפֵא חִנָּם יְרַפֵּא אוֹתְךָ מְהֵרָה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמֵחֲמַת שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. וַה׳ יִתְבָּרַךְ יִתֵּן בְּלִבְּךָ וּבְלֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּשְׁמַע וְתָבִין הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְלֵילֵךְ בָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתְךָ תָּמִיד, וְשׁוּם דִּבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, רַק כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר עוֹשֶׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל. וְעַל יְדֵי זֶה יִכָּמְרוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִתְהַפֵּךְ פָּנָיו אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ וּמִיּוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ וּמִכָּל בֵּיתְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבָרֵךְ אוֹתְךָ בְּשָׁלוֹם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁפּוֹת שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ.
לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.
נָתָן הַנַּ״ל

עַ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ שְׁמִינִי תקצ״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא מִמֶּרְחָק, וְהֵבִיא אִגֶּרֶת וִידִיעָה בְּרוּרָה מֵאָחִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם. לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה׳. וּכְבָר מָסַרְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי בְּלִי חֲתִימָה מִטַּעַם הַכָּמוּס, גַּם סְפָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְהֵיטִיב מְטוּבוֹ לְכָל הָעוֹלָם. שֶׁכֻּלָּם צְרִיכִין לֶהָנוֹת מִתּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּפְרָט זֶה הָעוֹלָם תָּלוּי בּוֹ וְכוּ׳. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וִיקַיֵּם תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה בְּעִנְיַן סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁבִּלְבִּי בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַה

שֶׁנֶּעֱלָם מִמֶּנִּי גַּם כֵּן, כִּי מְאֹד עָמֹק הָעֵסֶק הַזֶּה, וְכָל עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּמוֹהוּ מֵעוֹלָם, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ. וְכָתַבְתִּי זֹאת לְמַעַן תָּבִין מִזֶּה כַּמָּה אַתָּם .צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְעוֹרֵר בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר זָכִינוּ לֵידַע מְעַט מֵאֲמִתַּת הָאֱמֶת וְכוּ׳. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּאוֹר הָאוֹרוֹת כָּזֶה, וְאִם לֹא הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה בְּפוּרִים הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, אַף עַל פִּי כֵן תְּשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְעַתָּה בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בַּיָּמִים הַלָּלוּ יְמֵי אֲדָר וְנִיסָן שֶׁהֵם יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וְעוֹסְקִים בַּמִּצְוֹות הַרְבֵּה לְהָכִין עַל פֶּסַח הַקָּדוֹשׁ. חֲזַק וְחַזֵּק לַעֲשׂוֹת כָּל הַהֲכָנוֹת לְפֶסַח בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַעֲצוּמָה אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ לֶאֱכֹל מַצָּה בְּפֶסַח לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי הוּא חַיֵּינוּ וְכוּ׳, וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לִי צָרְכֵי הַטַּלִּית בְּזְרִיזוּת כִּי הַזְּמַן קָצָר עַד הַפֶּסַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן תקצ״ב פָּרָשַׁת מְצֹרָע.
אֲהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיָה לִי צַעַר קָצַת עַל שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים. וְכָל צָרְכֵי הַטַּלִּית קִבַּלְתִּי עַל נָכוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל תֵּכֶף תִּקַּנְתִּי אֶת הַטַּלִּית וְהֵטַלְתִּי בּוֹ צִיצִית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחִדַּשְׁתִּי אוֹתוֹ בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת פָּרָה הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל תְּהִלָּה לָאֵל. הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֲשֶׁר זָכִיתָ עַל יְדֵי תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַטַּלִּית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, וּזְכוּת כַּנְפֵי הַטַּלִּית יָגֵנּוּ עָלֶיךָ כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וְכוּ׳ לְהַצִּילְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת יִתֵּרוֹת, רַק לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל עֵת לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי מִמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁאֵינָם נִצְרָכִים בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה, וְלֹא תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּהֶם כְּלָל, וְזֶה עֵצָה טוֹבָה מְאֹד, וְלִהְיוֹת כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וְגַם יוֹתֵר מִשִּׁכְחָה, וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵלּוּ הָרַעְיוֹנִים כְּלָל, וְלַעֲסֹק בַּמֶּה שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן וְכַיּוֹצֵא. וַאֲפִלּוּ מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת אִם אֵינָם שַׁיָּכִים בְּעִנְיָן זֶה צְרִיכִים לְסַלֵּק גַּם כֵּן כְּאִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עַתָּה מֵהֶם כְּלָל. כְּגוֹן בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה אֵין צְרִיכִין לַחֲשֹׁב שׁוּם דָּבָר, וּבֶאֱמֶת אָז דַּיְקָא מִתְגַּבְּרִים כָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים וְעִרְבּוּב הַדַּעַת בְּיוֹתֵר, אַךְ צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר אָז הַרְבֵּה מְאֹד בָּעֵצָה הַזֹּאת לִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב שׁוּם מַחֲשָׁבוֹת חוּץ כְּלָל, וְאַף עַל פִּי שֶׁמֻּחֲמַת הַהֶרְגֵּל בְּכָל פַּעַם יוֹצֵאת הַמַּחֲשָׁבָה לַחוּץ, צְרִיכִים לְתָפְסָהּ בְּכָל פַּעַם בְּאַפְסָר וּלְהַכְנִיסָהּ לִפְנִים לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר אָז, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה כֵּן מֵאָה פְּעָמִים בִּתְפִלָּה אַחַת.
וּבְעִנְיַן כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי כְּבָר שָׁמַעְתִּי מִפִּיךָ דְּבָרִים כָּאֵלֶּה פְּעָמִים הַרְבֵּה,

וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ כִּי אִם בְּעִנְיָנִים שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּמִכְתָּבְךָ. וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכֹּל שָׁוִין לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עַל כָּל אֶחָד עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר בִּלְי שִׁעוּר. וּבְוַדַּאי אֵין שׁוּם חַיּוּת וְאֵין שׁוּם מָנוֹס מֵהֶם כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה, וּבִפְרָט עַל דֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְהֶחָדָשׁ וְהַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא שֶׁהוּא עִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל מְעַט דְּמְעַט שֶׁכְּבָר זָכִיתָ לְקַבֵּל מִפִּנּוּ וּלְקַיֵּם מְעַט בְּעִנְיָן זֶה. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לְיִרְאָה אֶת ה׳ כָּל הַיָּמִים בְּתוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וּבְרִבּוּי תְּפִלּוֹת וְשִׂיחוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁזָּכִינוּ וְכוּ׳.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֲנִי עוֹסֵק בְּעִנְיַן כַּוָּנַת אֱלוּל, שֶׁהֵם תִּקּוּן הַבְּרִית (לְקוּטֵי תִּנְיָנָא פז פח), שֶׁהוּא סוֹדוֹת עֲצוּמִים שֶׁגִּלָּה שָׁם בְּעִנְיַן ׳וְאִם לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה וְכוּ״, וּבְעִנְיַן הַפֵּרוֹת וּבְעִנְיַן הָאֲבֵדוֹת שֶׁמְּחַפְּשִׂין הַמַּלְאָכִים שֶׁתּוֹקְעִין תְּקִיעָה, תְּרוּעָה תְּקִיעָה וְכוּ׳ וְכוּ׳, אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשָּׁמְעוּ מִזֶּה, כִּי לֹא נִשְׁמַע כָּזֹאת מֵעוֹלָם וְכוּ׳. וְהָעִקָּר הַיּוֹצֵא מִשָּׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד אַחַר אֲבֵדוֹתָיו, וְעִקַּר הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ הוּא עַל יְדֵי דַּרְכֵי תּוֹרָה שֶׁגִּלָּה עַל פָּסוּק קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּסִימָן ו׳ כַּמְבֹאָר שָׁם בְּמְקוֹמוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל הוּא סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל וְכוּ׳. וְעִקַּר הַכַּוָּנוֹת הֵם בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב, בָּקִי בְּעָיֵל בָּקִי בְּנָפִיק. כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם אִם אֶסַּק וְכוּ׳ וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּחִינַת סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל, וְיָכוֹל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹתָיו. כִּי צְרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, וּבִוַדַּאי בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר. בִּפְרָט שֶׁאֲבֵדָתוֹ עַל פִּי רֹב הֵם בְּמָקוֹם מִדְבַּר שְׁמָמָה בְּמָקוֹם תֹּהוּ וָבֹהוּ, שֶׁמֻּחֲמַת זֶה הָאָדָם תּוֹעֶה כְּשֶׁה אוֹבֵד, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קז) ״תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דָּרֶךְ״ וְכוּ׳ וְכָל הַמְּזְמוֹר, וְעַתָּה הָבֵן בְּעַצְמְךָ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁצְּרִיכִין לַעֲבֹר בְּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ לְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹת שֶׁנֶּאֶבְדוּ מִכַּמָּה שָׁנִים, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ וְלִמְצֹא אֲבֵדוֹת מִגִּלְגּוּלִים הַקּוֹדְמִים שֶׁעָבְרָה נִשְׁמָתוֹ בָּהֶם, וְקָשֶׁה לְהַמָּלֵט שֶׁבְּתוֹךְ הַחִפּוּשׂ לֹא יֹאבַד עוֹד יוֹתֵר. וְכַמְרֻמָּז שָׁם שֶׁאֲפִלּוּ הַצַּדִּיקִים הַחוֹפְרִים אַחַר הָאֲבֵדוֹת לִפְעָמִים הֵם עַצְמָם אוֹבְדִים עוֹד, עַיֵּן שָׁם, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר אֲנָשִׁים. וְעַל יְדֵי זֶה מִתְאָרֵךְ הַגָּלוּת כָּל כָּךְ בִּכְלָלִיּוּת, וְכֵן גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּפְרָטִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְאָרֵךְ כָּל כָּךְ מֵחֲמַת זֶה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם.

עַל כֵּן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לָחוּס עַל נַפְשׁוֹ, כַּמָּה וְכַמָּה הִתְחַזְּקוּת הוּא צָרִיךְ לִבְלִי לְיַאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ לְעוֹלָם, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֲפִלּוּ אִם נִדְמֶה לוֹ שֶׁאוֹבֵד חַס וְשָׁלוֹם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, אַף עַל פִּי כֵן הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וִיחַפֵּשׂ יוֹתֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא כְּלָל, צָרִיךְ לְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי מוֹצֵא הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה אֵינוֹ נֶאֱבָדֶת כְּלָל כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד, וְזֶהוּ יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין. וְקָשֶׁה מַה הוּא לְשׁוֹן תַּאֲמִין, הֲלֹא יְכוֹלִין לִרְאוֹת אִם מָצָא אִם לָאו, אַךְ בֶּאֱמֶת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיָּגַע הַרְבֵּה וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא מָצָא כְּלָל וּמֵחֲמַת זֶה הוּא אוֹמֵר יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי, אַף עַל פִּי

כֵּן אַל תַּאֲמִין לוֹ, רַק יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה מַה שֶּׁמָּצָא, אַף עַל פִּי כֵּן תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי מָצָא הַרְבֵּה. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁאֵין מַרְאִין לוֹ מַה שֶּׁמָּצָא עַד הַסּוֹף, וְגַם אֲפִלּוּ אִם לֹא מָצָא כְּלָל עֲדַיִן, אַף עַל פִּי כֵּן מָצָא הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַחִפּוּשׂ וְהַיְגִיעָה לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד אֵינוֹ נֶאֱבָד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַל כֵּן יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין, תַּאֲמִין דַּיְקָא כַּנַּ״ל וְהֶבֵן הֵיטֵב, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא. וְעַל פִּי דֶּרֶךְ זֶה שָׁאָנוּ קוֹרְאִין אֶת כָּל הַיְגִיעוֹת וְהָעֲבוֹדוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, בִּפְרָט בְּשִׂיחוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אָנוּ קוֹרְאִין עַתָּה בְּשֵׁם בַּקָּשָׁה וְחִפּוּשׂ. וְכֵן עַל פִּי רֹב מְבַקְּשִׁין וּמְחַפְּשִׂין עַל יְדֵי רָצוֹן וּתְשׁוּקָה וְגַעְגּוּעִים וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה אַתָּם יְכוֹלִים לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי אַתָּם מְחֻיָּבִים אַף עַל פִּי כֵן לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ יוֹתֵר כְּמוֹ הַמְחַפֵּשׂ אַחַר אֲבֵדוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ מוֹצֵא בְּפַעַם אֶחָד, בִּפְרָט אֲבֵדוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁצְּרִיכִין לְבַלּוֹת כָּל יָמָיו לְבַקְּשָׁם וּלְחַפְּשָׂם, בִּפְרָט שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים בֶּאֱמֶת שֶׁאֵין הַיְגִיעָה לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה שֶּׁמַּרְוִיחִין עַל יְדֵי הַיְגִיעָה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד אֲפִלּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֵין מוֹצְאִין הוּא גַּם כֵּן רֶוַח בְּלִי שִׁעוּר, יוֹתֵר מִכָּל הוֹן דְּעָלְמָא עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁבְּוַדַּאי נִזְכֶּה לִמְצֹא הַכֹּל, סוֹף כָּל סוֹף אִם נִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ תָּמִיד וְכַנַּ״ל. וּבָעִנְיָן הַנַּ״ל כְּלוּלִים כָּל הַבַּוָּנוֹת שֶׁל פֶּסַח וּפָרָשַׁת הַחֹדֶשׁ (עַיֵּן לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת ה).

וְעַתָּה שׁוֹשׁ תָּשִׂישׁ בַּה' שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כַּמָּה אָנוּ צְרִיכִים לִשְׁמֹחַ כְּשֶׁזָּכִינוּ שֶׁמְּחַיִּין אוֹתָנוּ בְּשִׂבְעָה מְשִׂיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה תַּשִּׂיג, עַד שֶׁתַּחֲטֹף גַּם הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה בְּעַל כָּרְחָם, כִּי בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכְלוּ לְהַחֲלִישׁ דַּעְתְּךָ בְּאֵיזֶה עֲצָבוּת, חַס וְשָׁלוֹם, תֹּאמַר: אַדְּרַבָּה, זֶהוּ שִׂמְחָתִי, שֶׁאִישׁ כָּמוֹנִי אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה מִנְּעִימוּת בִּימִינוֹ נֶצַח כָּאֵלֶּה, וְאִם אֲנִי גָּרוּעַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אַדְּרַבָּא רָאוּי לִי לִשְׂמֹחַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן זָכָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִשָּׁעֵן עַל צַדִּיק קָדוֹשׁ כָּזֶה, אֲשֶׁר גִּלָּה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וַהֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שֶׁל הַנִּגּוּן מֵע״ב [שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם] נִימִין וְגַם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׂבְעָה בָּעטָלִירְשׁ וְכוּ' וְכוּ', מַה נִּדְבַּר מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא גַּם אֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ עַל הַחֲתֻנָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַזֹּאת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר,

וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ וְתִזְכּוּ לְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וּלְהַרְגִּישׁ שִׂמְחַת וּדְבֵקוּת הַהִלּוּל הַקָּדוֹשׁ שֶׁל פֶּסַח, וְנִשְׂגָּבוֹת נְעִימַת קְדֻשַּׁת הַסֵּדֶר שֶׁל פֶּסַח נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ מִצְרָע תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, בְּשָׂעָה זֹאת בָּאתִי מִנֶּעמְרוֹב מִשְׁמֶחַת הַנִּשּׂוּאִין תְּהִלָּה לָאֵל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳. וִימִין ה׳ רוֹמֶמָה לְעוֹלָם כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאֲךָ לְפֹה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֵין כָּעֵת פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. אַךְ מֵחֲמַת שֶׁנָּסַעְתִּי לְפֹה עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה בַּעַל הָעֲגָלָה מִקְּהִלַּתְכֶם, אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע לְדָרֹשׁ בְּשֶׁלּוֹמְךָ הַטּוֹב. כִּי יָדַעְתִּי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבַי תָּמִיד. וְשׁוֹשׁ תָּשִׂישׁ וְתָגֵל בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִרְאֶה לְזָרֵז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ הַיַּיִן וְכוּ׳ בְּזְרִיזוּת עַל יְדֵי מֻקְדָּם, וְתִכְתֹּב לִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל שֶׁגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵרַבִּי נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל מַה טּוֹב, יָתֵר מִזֶּה חַיִּים וְשָׂלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, כִּי בְּקָרוֹב נִזְכֶּה לֶאֱכֹל מִזּוֹנָא דְּנִשְׁמְתָא שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעָזְרֵנוּ לְבַעֵר הֶחָמֵץ כָּרָאוּי, וְלִזְכּוֹת לָצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מְמָוֻת לְחַיִּים מֵעַצְבוּת לְשִׂמְחָה וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ אַחֲרֵי תקצ״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַיַּיִן גֶּפֶן, יִשַּׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳, וְתִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג וּלְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְעוֹד חָזוֹן לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה, וְתִזְכֹּר הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי כְּבָר וְיֵעָרֵב לְךָ לָעַד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וְשָׁלוֹם לְהָאַבְרֵךְ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב, מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. אַף עַל פִּי שֶׁכּוֹתֵב מְרִירוּת לִבּוֹ, עִם כָּל זֶה נֶהֱנֵיתִי מִמִּכְתָּבוֹ, אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר נִכְנַס בְּלִבּוֹ כַּמָּה דִּבּוּרִים מִסִּפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר בְּשִׁבְיל זֶה לְבַד כְּדַאי לִסְבֹּל שִׁבְירַת מְנִיעוֹת אֲלָפִים מִשֶּׁהָיָה. קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִפְעֲלוּ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֶצְלְכֶם, מַה שֶּׁהֵם צְרִיכִים לִפְעֹל, רַק חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ וְאַל יְבַהֲלוּ אֶתְכֶם רַעְיוֹנֵיכֶם וְכוּ׳ כִּי בְּרֹב חֲלוֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא (קֹהֶלֶת ה), עַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים הַמַּבְהִילִים אֶת הָאָדָם עַל כֻּלָּם צְרִיכִים לִזְכֹּר בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ.

וּבְוַדַּאי כָּל מַה שֶּׁיַּחֲטֹף מִזֶּה הָעוֹלָם אֵיזֶה טוֹב יִהְיֶה לוֹ לְשָׁלָל גָּדוֹל בַּסּוֹף כִּי יָבוֹא עִתּוֹ. בְּפָרָט שֶׁתִּהְלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ כְּתֻבִים רְחָבִים עַל מִי לִסְמֹךְ, יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק לֶאֱחֹז עַצְמוֹ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם וּבְכָל כֹּחוֹ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לְהִתְגַּלּוּת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יָכוֹל לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת עַל יְדֵי שִׂחָתַיִת יַיִן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר י״ד) וַיֹּאמֶר ה׳ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ וְכוּ׳ (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן קעז) ; וּבְוַדַּאי מִצְוַת שְׁתִיַּת יַיִן שֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּפֶסַח נוֹגֵעַ לְעִנְיָן זֶה. יְמַלֵּא פִּי תְּהִלַּת ה׳ אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת וּלְהַדְפִּיסוֹ עַד שֶׁחָזַר הָאוֹר אֶצְלִי לַחֲזֹר וּלְקַבֵּל מִתַּלְמִידַי, שֶׁיַּזְכִּירוּנִי נִפְלְאוֹת ה׳ בְּכָל פַּעַם אֲשֶׁר שָׁמְעָה אָזְנִי וַתָּבֵן לָהּ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּי זַ״ל הַנֶּאֱמָרִים בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים. אַשְׁרֵי הַשָּׁם לְבוֹ עֲלֵיהֶם, שִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לִדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע כָּזֹאת וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב עַתָּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל מֵחֲמַת כְּבוֹד אוֹרְחִים וּשְׁאָר עִנְיָנִים, וּבְקַשְׁתִּי מִפִּיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּשְׁמַח בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר זָכִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לָנוּ נִסִּים כָּאֵלֶּה שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם הַכֹּל בִּשְׁבִילֵנוּ, כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא אֲנִי וְאַתָּה וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין וּפֹה בְּרֶסְלֶב וְשֶׁבְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל בִּמוֹשְׁבוֹתָם, שֶׁכְּלָנוּ אֵלֶּה אֲנַחְנוּ פֹּה הַיּוֹם חַיִּים, כְּלָנוּ הֵם בְּנֵי הַדּוֹר הַזֶּה, וְעָלֵינוּ נָפַל חוֹבַת הַיּוֹם הַזֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת קְרִיעַת יַם סוּף, אֲשֶׁר אָז נִתְגַּלָּה אֱלֹהוּתוֹ וְאַדְנוּתוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ שֶׁל הָאֵין סוֹף בַּעַל הָרָצוֹן יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת נִפְלָא וְנוֹרָא אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ, עַד אֲשֶׁר רָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם וְכוּ׳ וְעוֹלְלִים וְיוֹנְקִים אָמְרוּ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ.
שְׂמַח בְּנִי בְּשִׂמְחָה זֹאת, אֲשֶׁר זָכִיתָ לְהַאֲמִין בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים וְלִהְיוֹת בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַם הַנִּבְחָר אֲשֶׁר בִּשְׁבִילֵנוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. וּבְאֹם לֹא הָיָה מִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹב שֶׁבָּנוּ לֹא הָיָה עוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים כָּאֵלֶּה.
כְּלַל הַדָּבָר חֲזַק וֶאֱמַץ לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמ״ט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו, וּכְתִיב (שָׁם יד) יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ יוֹם קְרִיעַת יַם סוּף. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ

בַּמֶּה לִשְׁמֹחַ בְּפִשְׁיטוּת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְכוּ׳.
וּבְפָרָט שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל בַּעַל הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּי,
שֶׁהוּא מְקוֹר הַשִּׂמְחָה מְקוֹר הַקְּדֻשָּׁה מְקוֹר הָאֱמוּנָה מְקוֹר הַחַיִּים
הָאֲמִתִּיִּים וְהַנִּצְחִיִּים מְקוֹר הַחָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ
לַאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן
כִּי יְסֻפַּר שֶׁאֲנַחְנוּ בִּשְׁפָלוּת כָּזֶה נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ וּלְהָבִין דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה
וְכוּ׳ וְכוּ׳. וּבָנוּ נִתְקַיְּים הַמִּקְרָא (שָׁם קלו) שֶׁבִּשְׁפָלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ, עַל כֵּן אָנוּ מְחֻיָּבִים לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר
עָלֵינוּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ. וְאַל יִהְיֶה לְךָ צַעַר כְּלָל מַה
שֶּׁאֵין אַתָּה זוֹכֶה לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ בְּכָל פַּעַם כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַּם זֶה לְטוֹבָה,
כִּי יָקָר מְאֹד אֲלָפִים פְּעָמִים כְּשֶׁאַתָּה אֶצְלֵנוּ פַּעַם אַחַת בְּרֶבַע שָׁנָה
בִּשְׁבִירַת מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ אֶצְלִי בְּכָל שָׁבוּעַ בְּלִי מְנִיעוֹת. בָּרוּךְ
הַשֵּׁם אֲשֶׁר אַתָּה זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה,
וְגַם בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה אָנוּ רוֹאִים פָּנִים בְּפָנִים כַּמָּה פְּעָמִים. שְׂמַח בְּנִי וְאַל
תִּתְעַצֵּב, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בְּמִלֵּי דְּשִׁטוּתָא
כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְיָתֵר אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמֻבְטָחֵנִי בְּךָ שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי אֵלֶּה.
וּמִי שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ יִשְׁלַח עָלֵינוּ שִׂמְחָה שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּרֶגֶל הַקָּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּפָרָט שֶׁהוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ
בְּיַחַד נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּהַר תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
דַּע בְּנִי כִּי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּבֹּקֶר קֹדֶם סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאִישׁ מִפָּאהלִיב שֶׁהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל בְּטוּלְטְשִׁין בְּעֵסֶק הַמַּחֲלֹקֶת
שֶׁעֲלֵיכֶם, שֶׁרַבִּי ח״ש הִכָּה אֵיזֶה אֲנָשִׁים וְעַתָּה רוֹצִים לְקָנְסוֹ, וְשֶׁאַתָּה
וְרַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין הֻכְרַחְתֶּם לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַנַּחַת
שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְחַזַּקְתִּי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל
שִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ חַס וְשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי עַל הַצִּיּוּן
הַקָּדוֹשׁ וְסִפַּרְתִּי לְפָנָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּל זֶה לְמַעַן יָחוּשׁ ה׳ עַל עֲנִיּוּתֵנוּ
וּבְזִיּוֹנֵנוּ, הָאֻלְּקִים יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ. וְהִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מֵהַסִּתָּם כְּבָר
הִנַּחְתָּ אִגֶּרֶת עַל הַפָּאסְט בְּיוֹם ו׳, וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתוֹ לֵידַע מַה
נַּעֲשָׂה שָׁם.
וּלְעֵת עַתָּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה׳ אִתָּנוּ, וְרַבִּים
אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אִתָּם, עִמָּם זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ ה׳ אֱלֹקֵינוּ, אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל

יִטְּשֵׁנוּ. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי אִם אֱמֶת שֶׁהִכְרַחְתָּ לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב, הָיָה לְךָ לִנְסֹעַ לְפֹה לְאוּמַאן, לְקַיֵּים (שְׁמוֹת יד) ״וּפַרְעֹה הִקְרִיב״ שֶׁהִקְרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם (שְׁמוֹת־רַבָּה טו), כִּי כָּל מַה שֶּׁרוֹדְפִין אֶת הָאָדָם הוּא בּוֹרֵחַ בְּיוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ״ל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ג). אַךְ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה בְּיָדְךָ עֲצָה זֹאת, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם לִבְרֹחַ שָׁם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין לָכֶם לְמִי לִבְרֹחַ כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, אֲשֶׁר הוּא נִמְצָא בְּכָל עֵת. וְאִם נִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מִמֶּנּוּ מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת הוּא קָרוֹב אֵלֶיךָ תָּמִיד, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאַתֶּם נִרְדָּפִים כָּל כָּךְ. הַחוֹמֵל עַל דַּל יַחֲמֹל עַל דַּלּוּתֵנוּ וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה כִּי יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְאַל נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. וְיִקַּיֵּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה (תְּהִלִּים ו) : ״אֹוְיְבַי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע״ וּבִזְכוּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר נִזְכֶּה לְהַכְנִיעַ אוֹתָם שֶׁהֵם גְּרוּעִים מְמוּסָרִים כִּי הֵם עוֹמְדִים עַל הַנְּפָשׁוֹת. וּבַעַל מִלְחָמוֹת יַשְׁפִּיל וְיַפִּיל אוֹתָם מֵאִגְּרָא רָמָא לְבִירָא עֲמִיקְתָּא, יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֲלֵיכֶם וְאַתֶּם לֹא תָּשׁוּבוּ אֲלֵיהֶם. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה׳ עִמָּכֶם וְלֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְהַכֹּל לְטוֹבַתְכֶם. וְהִזָּהֲרוּ שֶׁתִּהְיוּ כֻּלְּכֶם עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה׳ בְּחֻקֹּתַי תקצ״ב אוּמַאן.

אֲהוּבַי בְּנִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי הַפָּאשְׁט רְאשׁוֹן בְּיוֹם ג׳ בְּהַר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי. אַךְ מֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁנּוֹדַע לִי קְצָת מֵעִנְיָן זֶה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּמִכְתָּבִי, וּבְוַדַּאי דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר בְּחָמְלָתוֹ הִגִּיעַנִי מִכְתָּב הַשֵּׁנִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת מֵאִתְּךָ אֲשֶׁר שָׁם נֶאֶמְרוּ קְצָת הַרְחָבוֹת אֲשֶׁר בַּצַּר הִרְחִיב לָנוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לִישׁוּעָה הַרְבֵּה שֶׁיָּחוּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְיָחוּשׁ עַל נִרְדָּפִים כָּמוֹנִי וְיַצִּילֵנוּ מִיַּד אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם. וְכָל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה מְהֵרָה יָפִיר עֲצָתָם וִיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם, וְיִקַּיֵּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה אֹוְיְבַי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע אָמֵן.

עַתָּה בָּאתִי לְבַשֶּׂרְךָ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל קָנִיתִי בְּסַךְ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל־חָדָשׁ עֵצִים עַל קוֹרוֹת נִפְלָאִים וּמֻבְחָרִים, וּכְבָר הִתְחִילוּ לְסַתֵּת אוֹתָם. וְגַם קָנִיתִי עֵצִים לְעַמּוּדִים שֶׁקּוֹרִין סְלוֹפִּיס, וּבְחַסְדֵי ה׳ בְּקָרוֹב יַגְבִּיהוּ הַבִּנְיָן בְּעֶזְרַת ה׳, וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבֵיתִי, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶשְׁבּוֹת בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טֶעפְּלִיק, וּבְשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָבוֹא לְבֵיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ.
וּמֵעֹצֶם טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶצְלִי בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְסַפֵּר נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ עַד הֵנָּה, בְּפֶרֶט בְּעִנְיַן הַבְּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְנוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּנְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּנוּ לְגָמְרוֹ מְהֵרָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפֶרֶט לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר.
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳. אַל תִּירְאוּ וְאַל תֵּחַתּוּ כִּי ה׳ עִמָּנוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. יֵבוֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה, כִּי לֹא עָלֵינוּ תְּלוּנָתָם כִּי אִם עַל ה׳ וְעַל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן עָלָיו. יֹאחֲזוּ הֵם דַּרְכָּם לְהַרְבּוֹת בְּשִׁתְיָה וּבְשִׁכְרוּת וּלְהַרְבּוֹת יְמֵיהֶם בְּחַגִּים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר לְהַרְבּוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְהִתְבּוֹדְדוּת וְלִשְׂמֹחַ בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ וּבְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. וְנִרְאֶה דְּבַר מִי יָקוּם, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁהֵם רוֹדְפִים אוֹתָנוּ בְּשִׁבְיל שֶׁאָנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלֵינוּ.

עז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת בְּמִדְבַּר תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם וְאֵין זְמַן לַהֲשִׁיבוֹ עַתָּה סָמוּךְ לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ, בְּפֶרֶט כִּי בְּקָרוֹב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁיכֶם מְהֵרָה, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וְקִוִּיתִי לַה׳, שֶׁיִּהְיֶה מַפָּלָה גְּדוֹלָה מְהֵרָה לְכָל שׂוֹנְאֵיכֶם וְרוֹדְפֵיכֶם, כִּי לֹא יַחֲרִישׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל בְּזָיוֹנוֹת וּרְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁרָדְפוּ אֶתְכֶם חִנָּם, בְּפֶרֶט כִּי שָׁלְחוּ יָד בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּבְזָיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה.
וְאִם דַּרְכֵי טוּבוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הֵם עַד אֵין סוֹף, וַאֲרִיכוּת אַפּוֹ בְּלִי שִׁעוּר, וּמֵחֲמַת זֶה עַל פִּי רֹב אֵין רוֹאִין נְקָמָה תֵּכֶף בְּרוֹדְפָיו וְכוּ׳, אַף עַל פִּי כֵן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִלּוּל הַשֵּׁם וּבְזָיוֹן כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ, אֵין דַּרְכּוֹ לְהַחֲרִישׁ. וּמֵבְטַחֲנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַיֵּם מְהֵרָה מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה׳ וְכוּ׳, יֵבוֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתָם יַעֲמֹד לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה מִיָּד, כִּי אִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם יִהְיוּ נֶאֱבָדִין וְנֶעֱקָרִין לְגַמְרֵי מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁעָשׂוּ, שַׁתּוּ

בַּשָּׁמַיִם פִּיהֶם וְכוּ', ה' יָרִיב רִיבוֹ, ה' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן ; וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֵצוֹת נְכוֹנוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, שִׁמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר עָזָרָנוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מְהֵרָה בְּכָל הַבְּחִינוֹת וּבְכָל הַדְּבָרִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נָשׂא תקצ"ב.
אַהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, הַיּוֹם שָׂלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד מִטּוּלְטְשִׁין. נָא לְהוֹדִיעֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַרְחִיב לִי וּלְכֻלָּנוּ שֶׁלֹּא יְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם הַפַּרְנָסָה מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
נָא לְהִשְׁתַּדֵּל לַהֲשִׁיבֵנִי מְיָד, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁלַח מִיָּד אֵיזֶה סַךְ מִכִּיסְךָ עַל סְמָךְ שֶׁתִּתְקַבֵּל מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה טּוֹב. כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁצְּרִיכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל קִבּוּץ קָדוֹשׁ כָּזֶה הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּבַר ה'. וּבְוַדַּאי רָאוּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם טִרְדָּא מֵהֶכָנָה גַּשְׁמִיּוֹת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ.

עט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ"ב.
אַהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה וְעַל יְדֵי רַבִּי אֵלְיָהוּ, גַּם חֲצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל פִּדְיוֹן, וְהוֹמָה עָלַי לִבְּי עַל צַעַרְךָ, אַךְ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁעַל הָאָדָם עוֹבְרִין בְּהֶכְרֵחַ תְּהוֹמוֹת הַרְבֵּה וְכוּ'. בְּוַדַּאי מַה שֶּׁשָּׁלַחְתָּ לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת פִּדְיוֹן הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהִמָּלֵט כִּי אִם בִּתְפִלָּה

וּצְדָקָה וְכוּ׳, אַךְ בְּמִכְתָּבְךָ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. הָאֱמֶת יָדַעְתִּי מַכְאוֹבִי לִבְּךָ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, וּלְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ מִצַּעַרְךָ וְלִבְלִי לִהְיוֹת כָּרוּךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, וְהָעִקָּר לְבַל תַּחֲשֹׁב וְתִדְאַג כְּלָל מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וְאַל יִהְיֶה בְּלִבְּךָ כִּי אִם צַעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, וְזֶה בְּקַל יְכוֹלִין לִסְבֹּל, גַּם יְכוֹלִין לְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִצַּעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכֵן בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לֹא תַּחֲשֹׁב רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּבְתוֹךְ כָּךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה כִּי לֹא לְעוֹלָם יָרִיב וְכוּ׳.

וְהִנֵּה גַּם דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה עַתָּה מֵרֹב טִרְדוֹתַי, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן שֶׁמְּמֻנֶּה עַל רֹאשִׁי וְקָשֶׁה לִי לְהָסִיחַ דַּעְתִּי מִזֶּה, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִרְאֶה לְמַעַן הַשֵּׁם לִשְׁלֹחַ לִי בַּשָּׂבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הַסַּךְ שֶׁהִבְטַחְתָּ עַל הַבִּנְיָן.

וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וְלֹא תַּחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל. וּתְחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּכָל הַדְּבוּרִים וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִקֹּדֶם, כִּי יֵשׁ בָּהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְזוּגָתְךָ, וְיַצְלִיחַ אֶתְכֶם בְּפַרְנָסַתְכֶם וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְכֶם, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ שְׁלַח לְךָ תקצ״ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הֵחֵל ה׳ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ, כֵּן יֹאמַר ה׳ בַּעֲדְכֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, אָמֵן. וְדַע בְּנִי שֶׁבְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם שֵׁנִי לְאוּמַאן בִּדְבַר הַבִּנְיָן, עַל כֵּן אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא בְּקַל אַחַר שַׁבָּת מַה טּוֹב, וְאִם לָאו לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁיִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחוֹ לִי בְּלִי תֵּרוּצִים וְהִתְנַצְּלוּת כְּלָל, כִּי אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה לְמָעוֹת, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּל הַבִּנְיָן תָּלוּי בָּזֶה. כִּי כְּבָר מֻנָּח הַכֹּל רַק לְהַגְבִּיהַּ, וּצְרִיכִין לְהַזְדָּרֵז מֻחָמַת כַּמָּה טְעָמִים וּפְחָדִים כַּיָּדוּעַ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵנוּ וְיַעַזְרֵנוּ לְהַגְבִּיהַּ וְלִגְמֹר מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהִזְדָּרֵז עַתָּה וַה׳ אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי כִּי כָּבֵד עָלַי הַדָּבָר עַתָּה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי וְיַעֲזֹר לִי וְעַל זֶה תָּמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי לַעֲסֹק עוֹד בָּזֶה עַד אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יֹגְמֹר וְיוֹצִיא הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל בְּעֶזְרַת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לָאֵל עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחִדַּשְׁנוּ בְּעִנְיַן מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל חִדּוּשִׁים נָאִים הַנִּצְרָכִים לְעֻבְדָּא. וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק וְכוּ' כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה וְיִהְיֶה נָא פִּי שְׂנַיִם בְּרוּחֲךָ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּכְבָר נִכְתַּב הָעִנְיָן בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַנִּפְלָאָה. וּכְבָר סִפַּרְתִּי לְךָ שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר אוֹ כּוֹתֵב אֵיזֶה חִדּוּשׁ אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁאַתָּה תִּרְאֶה אוֹתוֹ הַחִדּוּשׁ וְיַגִּיעַ אֵלֶיךָ, אַךְ מַה נַּעֲשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְנִיעוֹת לָזֶה. אֲבָל כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּעַם אֶחָד בְּכַמָּה שָׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בָּא אֵלֵינוּ בִּמְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, יוֹתֵר מֵאִלּוּ הָיִיתָ פַּעֲמַיִם בְּכָל שָׁבוּעַ אֶצְלִי בְּלִי מְנִיעוֹת. וְהִנֵּה עַתָּה עֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת הַרְבֵּה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב כָּרָאוּי, וּלְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת שַׁבָּת עַל שִׁשֶּׁת יְמֵי הַחוֹל עַד נִזְכֶּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְּשְׁתּוֹקֵק לְטוֹבָתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית, כּוֹתֵב בְּדִמְעָה מֵרֹב הַתְּשׁוּקָה שֶׁלֹּא תִּהְיֶה טִרְחַתְכֶם וִיגִיעַתְכֶם וִיגִיעָתִי וְטִרְחָתִי בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ לַה' הוֹדִיעֵנוּ כִּי הוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, וְגַם כַּוָּנַתְכֶם לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת. וּבְוַדַּאי לֹא נִגַּע לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם. אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁיִּשְׁלַם רְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זִכְרוֹ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב שֶׁהוּא רוֹצֶה לַהֲבִיאֵנוּ אֵלָיו וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. עֵינֵיכֶם הָרוֹאוֹת שֶׁכָּל מַה שֶּׁהָאָדָם רוֹצֶה יוּכַל לִפְעֹל כַּאֲשֶׁר כְּבָר רְאִיתֶם וַהֲבַנְתֶּם הַרְבֵּה, וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְחַזְּקוּ כָּל יְמֵיכֶם לַחֲשֹׁק וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאַנְשֵׁי אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ עַד תִּזְכּוּ לְשַׁבֵּר גַּם כָּל יֶתֶר הַמְּנִיעוֹת עַד תִּזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ'. וְאָז תֵּדְעוּ מַה כָּל הָרַעַשׁ הַזֶּה מִפֶּה הָיוּ רוֹצִים לִמְנֹעַ אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְכוּ' וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

פא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' קֹרַח תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ כִּי ה' עִמָּכֶם.

וְהִנֵּה אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזְרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מְהֵרָה. וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ אַרְבַּע רוּבֶּל־חָדָשׁ, וּמְאֹד הֶחֱיִיתֶם נַפְשִׁי בָּזֶה כִּי גָּדוֹל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וְאֵין

לְהַעֲרִיךְ, יְשַׁלֵּם ה׳ פְּעָלְכֶם וְכוּ׳, וְתִזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּפְלָא שֶׁעוֹסֵק בּוֹ הוּא זַ״ל זֶה כַּמָּה שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַל יְדֵי שְׁכֵנִים רַבִּים עַד אֵין מִסְפָּר וְכוּ׳, עַד שֶׁיַּעֲלֶה שַׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת עוֹלָם. וְהִנֵּה אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ מֵאַהֲבָתְכֶם הִכְרַחְתִּי אֶת רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר עַד שֶׁנָּתַן לִי הַעְתָּקַת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁלְפָנָיו. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לִבָּם. וְהֵם שְׁלֹשָׁה בּוֹגְרִין וָחֵצִי כְּתוּבִים מִשֶּׁנֵי עֻבְרֵיהֶם, וְאִם יִרְצוּ יַעְתִּיקוּהָ מִיָּד וְיַחֲזִירוּ לִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הֶחָפֵץ בְּטוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תקצ״ב אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
בָּאתִי הֵנָּה אוֹר לְיוֹם ו׳ פָּרָשַׁת קֹרַח הֶעָבַר, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְעֵת עֶרֶב סָמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּישׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת, שֶׁבָּא הָאָדוֹן הַגַּרַאדְנִיצְשֶׁע דִּפּה עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהִסְכִּים בְּפֶה מָלֵא וְנָתַן רְשׁוּת לִבְנוֹתוֹ, וּבֵרֵךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּגְמֹר אוֹתוֹ בְּקָרוֹב. עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין עֹצֶם הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת, כִּי עַל זֶה הָיִיתִי מְצַפֶּה זְמַן רַב כַּיָּדוּעַ לְךָ ; וְעַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגְבִּיהַּ הַבִּנְיָן בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת וּלְגָמְרוֹ מְהֵרָה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וּמֵחֲמַת אֲפִיסַת כְּלֵי כְּתִיבָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְגַם עַל יְדֵי הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק בַּה׳ וְלִבְטֹחַ בּוֹ תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר גַּם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת פְּעֻלָּתוֹ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִתְחִיל לְהַפְלִיא עִמָּנוּ. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעַ זֹאת לִבְרֶסְלֶב, יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ בָּלָק תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְאֵין לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר מֵאַחַר שֶׁבֵּין הַיּוֹם לְמָחָר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, וּמִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה תִּשְׁמַע נִפְלָאוֹת יְשׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד הֵנָּה שֶׁזָּכִינוּ לְהַגְבִּיהַּ בִּנְיַן הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂה ה׳. כֵּן יְהִי עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּכַוָּנָה. בִּפְרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְלִפְעֹל שָׁם מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִפְעֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְתָגִיל וְתִשְׂמַח בִּישׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד הֵנָּה.
וְעַל לְהַבָּא נְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַד יֵעָתֵר לָנוּ ה׳ מִמָּרוֹם בְּרַחֲמָיו וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אֶת עַמּוֹ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ י״ז בְּתַמּוּז תקצ״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין עִם אֶחָד רוּפַּל־חָדָשׁ, גַּם מִכְתָּב מֵרַבִּי יַעֲקֹב. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ מַה שְּׁלֹא שָׁלַחְתָּ מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם עַל יְדֵי מוֹלִיכֵי הַפָּאסְט בִּפְרָט לְהוֹדִיעֵנִי מֵרַבִּי נַחְמָן נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ״ל כַּאֲשֶׁר הִזְהַרְתִּיךָ. וְהִנֵּה אוֹדוֹת הַמָּקוֹם בְּהַקְלוֹיְז אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לִי גַּם כֵּן קְצָת צַעַר מִזֶּה, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַיִּסּוּרִים, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאָנוּ רְחוֹקִים מִכְּבוֹד עוֹלָם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּי זַ״ל, וְכַאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת ; וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לִסְבֹּל בְּזִיּוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּדֵי לְהִתְקָרֵב לַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה וְכוּ׳ ; וְכֵן עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּדְבָרָיו זַ״ל מְבֹאָר שֶׁעַכְשָׁו הַכָּבוֹד בַּגָּלוּת וְכוּ׳ וְכָל הַכָּבוֹד אֵצֶל הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר וְכוּ׳.
וְאִם קָטָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ וְנִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מְאֹד מִפִּי זַ״ל עַל יְדֵי מַעֲשֶׂיךָ, אַדְרַבָּא מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצְּרִיכִים לִסְבֹּל בְּזִיּוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּשֶׁרוֹצִים לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ זַ״ל. נָא בְּנִי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת עִצָּם הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים שֶׁחָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זַ״ל, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל עַל זֶה וְכוּ׳ וְכוּ׳, בִּפְרָט שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ, וּבְוַדַּאי יַעְזֹר לְךָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל שָׁם שֶׁלֹּא בִּבְזָיוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מֵעַתָּה חֲזַק עַצְמְךָ לִבְלִי לְהַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מַחֲשָׁבוֹת יִתֵּרוֹת, וּתְבַקֵּשׁ וּתְחַפֵּשׂ בְּכָל דָּבָר אֵיזֶה צַד לְטוֹבָה, וְאִם לֹא תּוּכַל לִמְצֹא, תַּאֲמִין בְּחַסְדֵי ה׳ שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי

חַיָּב אָדָם לוֹמַר כָּל דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד.
וְהִנֵּה הוֹדַעְתִּיךָ עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵעְנִין הַמָּעוֹת שֶׁנָּתַן רַבִּי מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר בְּאוּמַאן עַל הַבִּנְיָן, וְשֶׁמֵּחֲמַת זֶה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְאוּמַאן. עַל כֵּן אַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר רַק לִשְׁלֹחַ לִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם רְבִיעִי לֹא יְאֻחַר לְפָחוֹת אַרְבָּעָה אוֹ שִׁלשָׁה רוּבֵּל־חָדָשׁ, בָּזֶה יִהְיֶה נִדְבָתְךָ ; וְהַמּוֹתָר תִּתֵּן עַל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן, כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְקַבֵּץ אֵיזֶה מָעוֹת לְצָרֵף לַמָּעוֹת הַנַּ״ל וְלַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן. כִּי כְּבָר אֲנִי חַיָּב אַרְבָּעִים רוּבֵּל־חָדָשׁ, עַל כֵּן אֵינִי יָכוֹל לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן כִּי אִם כְּשֶׁאֲצָרֵף לַמָּעוֹת הַנַּ״ל עוֹד אֵיזֶה סַךְ, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, וְיַעְזְרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי, וְשָׂמַעְתִּי זַעֲקָתְךָ, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, אַךְ אֵין לִי עֵתָה דְּבוּרִים כָּרָאוּי לְכָתֹב לְךָ. וּבְוַדַּאי הָיָה טוֹב לְפָנֶיךָ שֶׁתִּהְיֶה רָגִיל פֹּה, אַךְ רַבּוּ הַמְנִיעוֹת, וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֶסַּע אִם יִרְצֶה לְאוּמַאן, וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא תּוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַד שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמֵהַסְּתָם תִּהְיוּ אָז פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה׳ בְּפִי אֲדַבֵּר עִמְּךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ;
לְעֵת עַתָּה חֲזַק וַחֲזַק בְּנִי, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ וְהֻבַנְתָּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד (אִיּוֹב ה), וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סַנְהֶדְרִין צט :) לַעֲמַל תּוֹרָה, אֲבָל בִּלֹּא עָמָל כְּלָל אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה, כִּי מָצָאתִי וְלֹא יָגַעְתִּי אַל תַּאֲמִין (מְגִילָה ו :). אֲבָל אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם עָמָל וִיגִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בּוֹ.
וּכְבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁלְּהִתְפַּלֵּל קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד מֵחֲמַת רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְיֵשׁ בָּזֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה שֶׁלֹּא תַּסְפִּיק הַיְרִיעָה, אַךְ הַכֹּלָל שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁמְּגַעְיִן עַצְמוֹ וּמַכְרִיחִין אֶת עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, זֶה בְּעַצְמוֹ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנֶחְשָׁב כְּקָרְבָּנוֹת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מד) ״כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם״ וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ״ל (שִׂיחוֹת הָרַ״ן יב). גַּם זְכֹר הֵיטֵב שֶׁשְּׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְגַם זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב הַתּוֹרָה שֶׁל ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״, וּתְעַיֵּן שָׁם יָפֶה יָפֶה, וְלֹא תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנָה, וְתֵלֵךְ עִמָּהּ בְּכָל יוֹם, וְגַם זְכֹר הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְגַם שָׁם תְּעַיֵּן יָפֶה וְתֵלֵךְ בָּזֶה גַּם כֵּן, וּבְחַסְדֵי ה׳ תּוּכַל לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בָּהֶם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם.
וְהַיְּסוּרִים וְהַפְּחָדִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מֵאֲבִיךָ הַמַּגְזִים עָלֶיךָ, בְּטַח בַּה׳ שֶׁיַּצִּילְךָ מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִצִּיל הַרְבֵּה מִמְּנִיעוֹת וּפְחָדִים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַרְבֵּה יוֹתֵר. וּבְוַדַּאי אִם תִּהְיֶה נִשְׁאָר עַל עָמְדְּךָ לְהִתְקָרֵב לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת, תַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ הַרְבֵּה לְאָבִיךָ בָּזֶה וּבַבָּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאִם תְּצַיֵּת אוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְהָבִין כָּל זֶה. קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ, וּמִגֹּדֶל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כָּרָאוּי וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דְּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְטוֹבַתְכֶם בֶּאֱמֶת לְמַעֲנוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד, לֹא בִּשְׁבִיל שׁוּם פְּנִיָּה וְכָבוֹד שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְמַעַן הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְבַד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד, בְּוַדַּאי טוֹב לְפָנֶיךָ בְּכָל הָאֲפָנִים שֶׁתַּתְחִיל כְּסֵדֶר הָאַרְח חַיִּים עִם הַמָּגֵּן אֶרֶץ, וְתִקְבַּע לְךָ חֹק קָבוּעַ כַּמָּה דַּפִּין בְּכָל יוֹם עַד שֶׁתִּגְמֹר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל הָאַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ, וְתַחֲזֹר וְתַתְחִיל וְכוּ'.
וְכֵן תִּנְהֹג כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וּבָזֶה יֵיטִיב לְךָ לָעַד.

פה

יוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת דְּבָרִים תקצ"ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, וְאוֹדוֹת הַזֵּייגֶירִיל [שָׁעוֹן] תֵּדַע שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ מְהֵרָה קְצָת בְּעֵרֶךְ שְׁמוֹנָה מִנּוּטִין [דַּקּוֹת] בְּמֵעֵת לְעֵת שֶׁהָיָה רָץ יוֹתֵר מִמִּדַּת יוֹם, עַל כֵּן תִּרְאֶה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הָאוּמָן שֶׁיֵּילֵךְ כָּרָאוּי בְּלִי מְרוּצָה וְלֹא לְאַט יוֹתֵר מֵהָרָאוּי רַק כ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] שָׁעוֹת בְּמֵעֵת לְעֵת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר מִדַּת יוֹם וּמִדַּת לַיְלָה לִבְלִי לְאַבֵּד שׁוּם שָׁעָה חַס וְשָׁלוֹם, וּמֵחֲמַת כְּנִיסַת שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
מְרַחֵם צִיּוֹן יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִפְעֹל עַל יְדֵי הַקִּינוֹת בַּקָּשַׁת הֲשִׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְכוּ', שֶׁזֶּה עִקַּר תַּכְלִית אֲמִירַת הַקִּינוֹת שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בְּמִגִּלַּת אֵיכָה שֶׁאָמַר יִרְמְיָה הַנָּבִיא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁמְּסַיֵּם בַּסּוֹף הֲשִׁיבֵנוּ וְכוּ'. וְהָעִקָּר שֶׁנִּזְקֵיִם "שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי ה'" עַד שֶׁנִּעוֹרֵר רַחֲמָיו בְּכָל יוֹם, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וִינַחֲמֵנוּ וִישַׂמְּחֵנוּ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעָבְדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד.
וּזְכוּת שַׁבַּת קֹדֶשׁ יָגֵן עָלֵינוּ לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה מְהֵרָה, כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד ; וּצְרִיכִים אָנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבְיוֹתֵר בִּקְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מֵגֵן עַל הַכֹּל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פו

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֵקֶב תקצ"ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעִסְקְךָ, וּבְיוֹתֵר אֵין

דַּעְתִּי צְלוּלָה מִמַּה שֶּׁלֹּא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן שׁוּם מִכְתָּב מֵאִתְּךָ אִם כְּבָר נִתְתַּקֵּן הַדָּבָר, עַל כֵּן תִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיךְ הַדָּבָר עוֹמֵד כָּעֵת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּהְיֶה בֶּן חוֹרִין בֶּאֱמֶת וְלֹא תִּהְיֶה מְשֻׁעְבָּד לְשׁוּם דָּבָר וְאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה ; לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְבַל תִּשְׁכַּח אֶת עַצְמְךָ וַחֲטֹף וֶאֱכֹל חֲטֹף וֶאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁאָסוּר לוֹמַר לִכְשֶׁאֶפְנֶה אֶשְׁנֶה ; זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבַּת הֶעָבַר וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת וּמַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר, וְאַל תַּנִּיחַ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שֶׁיִּמְשְׁלוּ עָלֶיךָ חָלִילָה. לְחֹם עִמָּהֶם וּבְרַח מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וּבְכָל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ, וְהָעִקָּר שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְעֵת הַטִּרְדָּא עַל כָּל פָּנִים אֵיזֶה שָׁעוֹת קְטַנּוֹת. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לִגְנֹב וְלִגְזֹל יָמִים וְשָׁעוֹת מִתּוֹךְ הַבִּלְבּוּל וְהַטִּרְדָּא שֶׁל הֶבֶל לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם חַיֵּי נֶצַח. חַיֵּי אֱמֶת. חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה, וְלִשְׁמֹעַ טוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ רְאֵה תקצ״ב.

אָהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּעֵת הַדְלָקַת נֵרוֹת שַׁבָּת, וּקְרָאתִי מִיָּד כֻּלּוֹ מֵאַהֲבָתְךָ, וְנֶהֱנֵיתִי מֵאֲרִיכוּת דְּבָרִים שֶׁלְּךָ מֵחֲמַת שֶׁבֶּאֱרָתָ לִי מֵאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וְהָעִקָּר מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לֵב קְצָת שֶׁכָּל זֶה רְמָזִים מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְקָרְבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא ; וְכָךְ יָפֶה לְךָ וְלָנוּ לָשׂוּם לֵב בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ וְלִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הֵיטֵב כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל תַּכְלִית עוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְהָבִין בִּפְרָטִיּוּת הָרְמָזִים, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמוּנָה שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁכָּל זֶה רְמָזִים ; וּמַה שֶּׁמְּשִׂימִים לֵב לָזֶה לְהַשְׁגִּיחַ עַל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים בִּפְרָטִיּוּת הֵיטֵב, אַף עַל פִּי כֵן זֶה לְבַד טוֹב מְאֹד מַה שֶּׁמַּאֲמִינִים בָּזֶה כַּנַּ״ל ; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתַּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ בְּכָל עֵת שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף, וְעַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַתְמִיד וּלְהַשְׁגִּיחַ עַל הַזְּמַן יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בִּטּוּלִים הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ שֶׁתִּתְקַבֵּל עָלֶיךָ עֹל תּוֹרָה הֵיטֵב, וְתִפְרֹק מֵעָלֶיךָ עֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ רְאֵה תקצ״ב.
רַב שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אוֹר לְיוֹם זֶה, וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מְאֹד, מִמַּה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרַי הָאֲמִתִּיִּים עוֹשִׂים רֹשֶׁם אֶצְלְךָ תּוֹדָה לָאֵל, וַאֲשֶׁר אַתָּה עוֹסֵק לַחֲזֹר הַזִּכָּרוֹן הָאֲמִתִּי. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לַחֲזֹר הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה בְּכָל יוֹם אֲלָפִים פְּעָמִים. כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה, לִזְכֹּר תָּמִיד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁאֵין שׂוּם קְבִיעוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וּבְהֶכְרֵחַ לָזוּז מִכָּאן בְּהַעֲבָרַת רֶגַע קַלָּה, כִּי כָּל הַזְּמַן אֵינוֹ נֶחְשָׁב אֲפִלּוּ לְרֶגַע קַלָּה לְמִי שֶׁמֻּשָׂם לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ הֵיטֵב אֶל פְּרִיחַת הַזְּמַן יוֹתֵר מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ, וּצְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אֶת עַצְמוֹ. וְעַל זֶה הִזְהִירָנוּ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים ד) רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים וְכוּ׳. וְהִנֵּה הַיּוֹם הָיָה ה׳ בְּעֶזְרִי שֶׁכָּתַבְתִּי אֵיזֶה חִדּוּשִׁים בְּעִנְיָן זֶה. וּבְכָל עֵת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּא עַל דַּעְתִּי מִי יִתֵּן שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם. כִּי נִדְמֶה לִי בְּכָל פַּעַם שֶׁאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים מֻכְרָחִים לְךָ מְאֹד כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי. וְגַם הַיּוֹם חָשַׁבְתִּי כָּךְ, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי לְהִתְחַזֵּק לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד אֵיזֶה דְּבָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין לִי עוֹבֵר וָשָׁב עִם מִי לִשְׁלֹחַם. וְהַכְּלָל שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן מְאֹד מְאֹד, דְּהַיְנוּ לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת וְכוּ׳, אַךְ רַבּוּ הַמּוֹנְעִים הַנִּמְשָׁכִין מִבְּחִינַת הָרַע עַיִן שֶׁמְּטִילִין שִׁכְחָה, וְהֵם מִתְגַּבְּרִים כָּל כָּךְ בְּכַמָּה אֲפָנִים עַד שֶׁמֻּכְרָחִים לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת שִׂרְשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת עַד חָטְמִי וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה אֵיךְ זוֹכִים לָזֶה, רַק אָנוּ סוֹמְכִים עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא לוֹחֵם בַּעֲדֵנוּ מִלְחֲמוֹת ה׳, וְהוּא יוֹדֵעַ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינָה הַנ״ל כְּדֵי לְהַכְנִיס הַזִּכָּרוֹן בָּנוּ.
אַךְ הָעֵצָה הַפְּשׁוּטָה לָזֶה לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר פֶּה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְעַל יָדוֹ מְנַצְּחִין כָּל הַמִּלְחָמוֹת. וּכְמוֹ שֶׁלְּעִנְיַן הַזִּכָּרוֹן הַפְּשׁוּט כְּגוֹן לִזְכֹּר לְמוּדוֹ צְרִיכִין לַחֲזֹר פִּרְקוֹ בְּפִיו כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים כַּיָּדוּעַ בְּחוּשׁ, כְּמוֹ כֵן לְעִנְיַן הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא הָעִקָּר, צְרִיכִין לַחֲזֹר בְּפִיו הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה, הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְדַבֵּר לְעַצְמוֹ דִּבְרֵי מוּסָר בְּכָל יוֹם מַה יִּהְיֶה תַּכְלִיתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא וּמַה יִּהְיֶה סוֹפוֹ לָנֶצַח וְכוּ׳, וְכֵן לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בָּזֶה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְהַזְכִּיר אֶת הָאָדָם, בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה ל״א) : ״כִּי מִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ״ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר ; וְעִקַּר נִצְחוֹן הַמִּלְחָמָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁהִיא מִלְחָמָה אֲרֻכָּה מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר, עִקַּר הַנִּצָּחוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר, שֶׁהוּא הַכְּלִי זַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה.
וְזֶה בְּחִינַת לַמְנַצֵּחַ שֶׁהִתְחִיל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם רֹב הַמִּזְמוֹרִים שֶׁבְּתְהִלִּים, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י שֶׁעָשָׂה הַמִּזְמוֹר בִּשְׁבִיל הַלְוִיִּים שֶׁיֹּאמְרוּהוּ שֶׁהֵם

מְנַצֵּחַ֗ים בְּשִׁיר֮ וְכוּ֒ ; וַאֲנַ֫חְנוּ פֵּרַ֥שְׁנוּ זֶ֗ה הַפֵּרוּשׁ גַּם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּפֵרוּשׁוֹ בְּפִשְׁיטוּת ׃ לַמְנַצֵּחַ. שֶׁהוּא לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת מְנַצֵּחַ הַמִּלְחָמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, יֹאמַר זֶה הַמִּזְמוֹר וְזֶה הַמִּזְמוֹר וְכוּ֒ וְהֶבֵן הֵיטֵב. וּכְמוֹ כֵן הוּא לְעִנְיַן הִתְבּוֹדְדוּת שֶׁהוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת אֲמִירַת תְּהִלִּים כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן קנ״ו). גַּם דָּוִד אָמַר לַמְנַצֵּחַ זֶה עַל עַצְמוֹ, כִּמְנַשֵּׂא וּמְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ וְאוֹמֵר לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד, הַיְנוּ לְדָוִד שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת עַל יְדֵי דִּבּוּרוֹ אוֹמֵר עַתָּה זֶה הַמִּזְמוֹר. וְכֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם אֲפִלּוּ בְּמַדְרֵגָתוֹ הַשְּׁפָלָה לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מְנַצֵּחַ הַרְבֵּה עַל יְדֵי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל שִׂיחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ֒ שֶׁאוֹמֵר, כִּי זֶהוּ נִצָּחוֹן נִצְחִי שֶׁנִּשְׁאָר לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בָּזֶה שָׁעַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ מַמָּשׁ יַעֲסֹק בָּזֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה בְּוַדַּאי יְנַצֵּחַ הַמִּלְחָמָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה סָמַכְתִּי זֶה הָעִנְיָן לְעִנְיַן הַטָּבַת חֲלוֹם שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בּוֹ עַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל יְדֵי זֶה רוֹאִין נִפְלָאוֹת תַּקִּיפוּת הַדִּבּוּר בַּמֶּה שֶׁתִּקְּנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת נה ׃) שֶׁמִּי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם לֹא טוֹב יִטְיְבֶנּוּ בְּאַפֵּי תְּלָתָא דְּלֵימְרוּ לֵהּ חֶלְמָא טָבָא חֲזֵית. נִמְצָא שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת חָלַם לוֹ חֲלוֹם רַע, אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי שֶׁהַמְּטִיבִין אוֹמְרִים לוֹ בְּפִיהֶם חֶלְמָא טָבָא חָזֵית חֶלְמָא טָבָא חָזֵית כַּמָּה פְּעָמִים, בָּזֶה יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ שֶׁיִּהְיֶה הַחֲלוֹם בֶּאֱמֶת טוֹב וְלַהֲפֹךְ מֵרַע לְטוֹב. בָּזֶה רוֹאִין כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת, וְעוֹד לֶאֱלֹקֵי מִלִּין מַה שֶּׁפָּתַבְתִּי בְּעִנְיָן זֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עָלַי (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בְּרָכוֹת פְּרָטִיוֹת ה). וּמֵאַהֲבָתְךָ וּמֵאַהֲבַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקִהְלַתְכֶם אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב לְהַעְתִּיק לָכֶם מִעַט הַנּוֹגֵעַ לְהִתְעוֹרְרוּת, וּלְעֵצוֹת, אוּלַי תַּזְכִּירוּ עַצְמְכֶם הֵיטֵב, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל אֲשֶׁר הֵם חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהַרְאוֹת הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחוֹסִים בְּצִלֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צְלָא דְּמְהֵימְנוּתָא. וּבִפְרָט לִידִידִי אוֹהֲבִי בֶּאֱמֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. כִּי גַּם אֵלָיו שַׁיָּכִים הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁמַע הַתְחָלָתָם בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ כִּי לֹא זָכָה לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ לֹא בְּשָׁבוּעוֹת וְלֹא בְּשַׁבָּת נַחֲמוּ וְלֹא בְּשׁוּם שַׁבָּת וְגַם לֹא בְּחֹל. מֵרָחוֹק הוּא אוֹהֵב אוֹתִי בֶּאֱמֶת, וְגַם אֵינוֹ מוֹנֵעַ מִמֶּנִּי מַתְּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה וְגַם זֶה טוֹב בְּוַדַּאי, יְבָרְכוֹ ה׳ וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַדְרַבָּא מֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ אֵינִי יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחוֹ דַּרְכּוֹ עַל פָּנָיו בְּתוֹכַחַת מְגֻלֶּה מֵאַהֲבָה עֲצוּמָה וַחֲזָקָה שֶׁבְּלִבִּי אֵלָיו אַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם. לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְלֹא כָּךְ יָפֶה לְךָ אָחִי חֲבִיבִי לְהִתְנַהֵג עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִתְגַּדַּלְתָּ בֵּינֵינוּ וְאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁאָסוּר לְהִתְרַחֵק כָּל כָּךְ מִלְּהִתְוַעֵד עִמָּנוּ עַל כָּל פָּנִים שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, פַּעַם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת וּפַעַם בְּחֹל אִם אִי אֶפְשָׁר בְּשַׁבָּת. וַהֲלֹא אַתָּה חָפֵץ שֶׁאֶתֵּן לְךָ בָּנִים, בֶּאֱמֶת אֵין בְּיָדִי מַפְתֵּחַ שֶׁל בָּנִים, אֲבָל הוּא אֵינוֹ גַּם בְּיַד הַשְּׁאָר וְדַי לַמֵּבִין, וַאֲנִי חָזָק בְּדִבּוּרִי שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים מַמָּה נַפְשְׁךָ אִם אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ אֵיזֶה חֶסֶד לִתֵּן לְךָ בָּנִים בְּוַדַּאי תּוּכַל לִפְעֹל פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר מִבְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבְוַדַּאי אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם, אוּלַי יִהְיֶה עֵת רָצוֹן בְּאֵיזֶה פַּעַם שֶׁתִּהְיֶה נִפְקָד בִּישׁוּעָה וְרַחֲמִים בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה׳. וְאִם לְהֵפֶךְ חַס

וְשָׁלוֹם וְאִי אֶפְשָׁר לִפְעֹל חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֵינוּ כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהַזְכִּירְךָ בְּכָל פַּעַם תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי, כִּי מַה יִּהְיֶה מִמְּךָ, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים חַס וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי אֵין לוֹ שׁוּם תִּקְוָה לָעוֹלָם הַבָּא כִּי אִם עַל יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁתִּהְיֶה זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח, אֲשֶׁר אֶצְלִי תִּהְלָה לָאֵל תִּמְצָא זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח הַרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בְּעַצְמְךָ. וּבִפְרָט שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁכְּבָר נִגְזָרָה גְּזֵרָה חָזָקָה עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בָּנִים חַס וְשָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְעַל יְדֵי רִבּוּי הַשְּׂקִידָה וְכוּ' יְעוֹרֵר רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ לַהֲפֹךְ מֵהֶפֶךְ אֶל הֵפֶךְ שֶׁיִּזְכֶּה לְבָנִים שֶׁל קַיָּמָא, כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ בַּחוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יְבָמוֹת סד.) לָמָּה נִמְשְׁלוּ תְּפִלּוֹת צַדִּיקִים לְעֶתֶר אֶלָּא מָה עֶתֶר מְהַפֵּךְ הַתְּבוּאָה כָּךְ תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים מְהַפְּכִין מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים. וְהֶעָבָר אַיִן, מֵעַתָּה אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לִי, תָּכִין לִבְּךָ לְהַקְשִׁיב לַאֲמָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בְּשִׁבְיל אַהֲבָתְךָ לְבַד בִּשְׁבִיל תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי. הָאֱמֶת שֶׁגַּם אַהֲבָתְךָ אֵלֵינוּ מֻרְחָק יָקָר וְנַעֲלֶה מְאֹד, בִּפְרָט נִדְבַת לִבְּךָ הַטּוֹב יְחַזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת לִבָּבְךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם. וּלְדַעְתִּי הָיִיתִי מְרֻצֶּה שֶׁיְּרַחֵם עָלֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד לְפָקְדְךָ תֵּכֶף בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, אַךְ מִי יוֹכַל לְהָבִין דַּרְכֵי ה' שֶׁהוּא יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי, אוּלַי עַל יְדֵי רִבּוּי הַשְּׂקִידָה שֶׁהָיִיתָ שׁוֹקֵד אֶצְלֵנוּ הָיִיתָ יָכוֹל לִפְעֹל וְכוּ' וְכַנַּ"ל.
דִּבְרֵי אוֹהֲבֶכֶם בֶּאֱמֶת הַמְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל יוֹם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' תָּבוֹא תקצ"ב.
אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה לָזֶה, כִּי נִפְלְאוֹתַי שֶׁבְּכָל שָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כָּל תְּמוּנָה מִכְּתַב יָדְךָ, כָּעֵת הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, בִּפְרָט מַה שֶּׁלָּמַדְתָּ בְּבֵית הַפָּאשְׁט [הַדּאַר] וְכוּ'; כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי, שֶׁתַּחֲטֹף עִתִּים וְיָמִים לַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל מִינֵי עֵצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְכָעֵת כְּבָר שָׁכַבְתִּי לִישׁוֹן, עַל כֵּן אֵין בְּפִי מִלָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, בִּפְרָט כִּי בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְיִרְאֶה לִכְתֹּב לִי מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבְּקִהְלַתְכֶם אִם כֻּלָּם נְכוֹנִים לִנְסֹעַ לָבוֹא לְיוֹם הַכִּפּוּרִים לְאוּמַאן אָז טוֹב לָהֶם, יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְחַדֵּשׁ עַתָּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ג

צ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה תקצ"ג לפ"ק.
מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ יְזַכֵּנוּ לִפְעֹל בַּקָּשַׁת סְלַח נָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכָּה טוֹב לַחֲנֻכַּת הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תִּנְיָנָא ז). וּלְעֵת עַתָּה נִזְכֶּה לְחַנֵּךְ הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ מְעַט (יְחֶזְקֵאל י"א לְמִקְדָּשׁ מְעַט עַיֵּן רַשִׁ"י שָׁם) שֶׁאָנוּ עוֹסְקִין בְּבִנְיָנוֹ שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיֵּגֵמַר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה בִּשְׁלֵמוּת, וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ מְאֹד מְאֹד הַבָּא עָלֵינוּ, כִּי הַשָּׁנָה פּוֹרַחַת מְאֹד, וּבְקָרוֹב יַגִּיעַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר וְהַבָּא, וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה' בְּכָל יוֹם, בִּפְרָט בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לַחֲתִימָה טוֹבָה לָנֶצַח.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי בְּתִחִלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת, וּבְוַדַּאי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁנּוֹסַע מוֹסֵר כְּתָב זֶה עַתָּה בְּעֵת חִפָּזוֹן כָּזֶה אֲשֶׁר מַלְאָכִים יֵחָפֵזוּן וְכוּ', וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא עַתָּה לֹא רָצִיתִי לִכְתֹּב, אַךְ נִזְכַּרְתִּי אוּלַי זֶה שַׁיָּךְ לְקַבָּלַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְעַתָּה אֲנִי רוֹאֶה זֹאת בְּעֵינַי כִּי הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַזְכִּירְךָ מֵעִנְיַן בַּקָּשַׁת סְלַח נָא כְּדֵי לִזְכּוֹת לַחֲנֻכָּה, וּבְוַדַּאי כְּדַאי וּכְדַאי לִכְתֹּב עַתָּה דָּבָר נִפְלָא וְנוֹרָא כָּזֶה שֶׁזָּכִינוּ בַּחֶסְדָּיו הַנִּפְלָאִים שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּיָמֵינוּ סוֹד כָּמוּס וְנֶעְלָם וְנִסְתָּר כָּזֶה שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים לֹא יָדְעוּ מִזֶּה, וּבְיָמֵינוּ בְּיָמֵינוּ נִתְגַּלָּה סוֹד חִדּוּשׁ כָּזֶה. וּמִלְּבַד נְעִימוּת קְדֻשַּׁת הִתְגַּלּוּת חָדָשׁ כָּזֶה הוּא נִצְרָךְ לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בִּפְרָט עַתָּה בְּעֵת הַזֹּאת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה הַרְבֵּה סְלַח נָא וְכוּ' עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכָּה טוֹב לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הֶאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לֵידַע בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת וָרֶגַע, כִּי ה' אִתּוֹ וְעִמּוֹ וְקָרוֹב אֵלָיו מְאֹד מְאֹד, כִּי

מִלֹּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְיֶתֶר מִזֶּה תְּעַיֵּן אוֹ תִּזְכֹּר מֵעַצְמְךָ מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וְאִם יֵשׁ לְךָ פְּנַאי טוֹב שֶׁתֹּאמַר סָמוּךְ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּעַצְמוֹ הַתְּפִלָּה שֶׁל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרָנוּ שֶׁנִּדַּבְּרָנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּטֶעפְּלִיק, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹצְרוֹת סוֹדוֹת נִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מְחַיֶּה כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֲפִלּוּ הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר שֶׁאֵין גְּרִיעוּת מֵהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר וְכוּ' וְכוּ'. וְכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּמַטְעַמִּים קְדוֹשִׁים כָּאֵלּוּ, בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁיְּכוֹלִים לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב בָּהֶם, שֶׁקּוֹרִין דֶּער קְוויקִין, כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל הַחוֹלִים וְהַחֲלוּשִׁים בָּחֳלִי הַנֶּפֶשׁ מְאֹד. בְּנִי! הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן צַעֲרְךָ וּבִלְבּוּלֶיךָ אֵין זֶה חָדָשׁ אֶצְלִי, כִּי כְּבָר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם דְּבָרִים שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹלָם, וּבֶאֱמֶת הוּא כֵּן, שֶׁבְּכָל פַּעַם מִתְחַדֵּשׁ עַל הָאָדָם מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים. וּמִזֶּה יוּכַל לְהָבִין כִּי בְּוַדַּאי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וּבְוַדַּאי אִם יִתְגַּבֵּר עַל זֶה יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא הִתְחַדְּשׁוּת לְטוֹבָה, לְהִתְחַדֵּשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַכֹּל כְּדַאי לִטְרֹחַ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר כְּדֵי שֶׁיִּצְמַח מִזֶּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה מֵעִנְיַן הַסְּלַח נָא וְכוּ' הַנַּ"ל, וְאִם נִכְפַּל וְנֹאמַר אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים עַל זֶה לְבַד לֹא יַסְפִּיק.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב עַתָּה בְּאוֹר הַיּוֹם, וּבַעַל הַחֶסֶד יַשְׂבִּיעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדּוֹ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' תקצ"ג לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת, וְהִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל אֲשֶׁר הֶחֱיֵיתִי אוֹתְךָ בְּדִבָּרַי. כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת אָז, וְאַחַר כָּךְ נִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע רַבִּי בֶּערִישׁ חֲתַן ר"שׁ כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי מַה זֹּאת, אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת הַזֹּאת אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. אַחַר כָּךְ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹדִיעוּ לִי בְּבֶהָלָה פִּתְאֹם שֶׁיִּשְׁלְחוּ לְטוּלְטְשִׁין מֵהַנְּגִידִים, וְזֵרַזְתִּי עַצְמִי לִשְׁלֹחַ לְךָ הַמַּתָּנָה

בִּזְמַנָּהּ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כָּעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, כִּי עֲדַיִן אֲנִי מְעֻטָּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּינוּ תָּם. רַק תִּרְאֶה לַחֲקֹר הֵיטֵב אוֹדוֹת אֻתְרוֹגִים קַרְפִּירֶר אִם נִמְצָאִים הַרְבֵּה אֶצְלְכֶם, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם הֵם, וְאִם הֵם כְּשֵׁרִים וְיָפִים וּמְהֻדָּרִים, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי הַיּוֹם אִם אֶפְשָׁר, וְעַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם א׳ בַּבֹּקֶר ; וְאָז אוֹדִיעַ לְךָ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג כִּי הָרַב דְּפֹה כְּבָר קָנָה אֻתְרוֹג כָּשֵׁר וְנָאֶה קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲדַיִן לֹא רְאִיתִיו, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַד שֶׁאֶרְאֶה אוֹתוֹ וַאֲדַבֵּר עִם הָרַב מִזֶּה. לְעֵת עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לַחֲקֹר הֵיטֵב בָּזֶה, לְמַעַן תֵּדַע מַה לִּכְתֹּב לִי, וְאָז אֲשִׁיבְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וּמֵעַתָּה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ שֶׁיִּזְכּוּ אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לֵידַע מִנִּפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד מְאֹד, נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן נוֹרָא וְקָדוֹשׁ מְאֹד, וְהֵם נְעִימִים וּמְתוּקִים מְאֹד לְאָזֶן שׁוֹמְעוֹת לְאָזֶן מִלִּין תִּבְחַן בֶּאֱמֶת, וְעַל כָּל אֵלֶּה הֵם מְחַיִּין וּמְשִׁיבִין וּמַגְבִּיהִין וּמְרִימִין כָּל הַחוֹלִים וְכוּ׳ כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהַטּוֹת אָזְנוֹ אֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וּבְתָמִימוּת. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, הֲפֹךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ, שְׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. כִּי כְּלוּלִים מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ שֶׁבִּכְתָב וּבְעַל פֶּה. וְאִם אַתָּם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם וְלִצְעֹק הַרְבֵּה וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד נִגְעֵי לִבּוֹ וּמַכְאוֹבָיו מִכְּבָר וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, אַךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה וְלַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהַחֲלִישׁוֹ וּלְהַשְׁלִיכוֹ חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי רִבּוּי קִלְקוּלָיו צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. כִּי הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עַל הָאֱמֶת עַל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ מִדְּבָרָיו וְנִפְלְאוֹתָיו דְּבָרִים קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה, שֶׁעַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צְרִיכִין לוֹמַר אִלְמָלֵא לֹא אָתִינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּי, וְאַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִגְּרִעוֹתַי יוֹתֵר גְּדֹלָה וְשָׁגְבָה הַשִּׂמְחָה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁגָּרוּעַ כָּזֶה יֵדַע מִקְּדֻשָּׁה כָּזֹאת, מִנִּעִימוּת כָּזֶה מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה וְכוּ׳ וְכוּ׳. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִפְלִיא עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה.

וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ גַּם עָלַי בְּעֹצֶם פְּחִיתוּתִי, מֵאַחַר שֶׁעַדַיִן אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהַצָּרוּף חֲנֻכָּה מְרֻמָּז בַּפָּסוּק סְלַח נָא, וְשֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֵם בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמִיד וְכוּ׳ וְכוּ׳ מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. כִּי הֲלֹא הָיָה יָכֹל לִהְיוֹת לְפִי גְּרִיעוּתִי שֶׁגַּם אָנֹכִי הָיִיתִי חַס וְשָׁלוֹם עוֹסֵק לִקְרֹעַ וּלְבַזּוֹת זֶה הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ, וְעַתָּה אֲנִי עוֹסֵק לְלָמְדוֹ וְלֵידַע מִנְּעִימוּת כָּזֹאת הַמְחַיָּה גַּם אוֹתִי, בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי שָׁם. מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. בְּדֶרֶךְ זֶה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה חַס וְשָׁלוֹם. וְגַם צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי מִלֵּי דְּשִׁטוּתָא. וּכְבָר אָמַרְתִּי שֶׁצְּרִיכִין לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם, וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ זֹאת, וְעַתָּה חָזַרְתִּי וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה, כִּי לְפִי עֹצֶם הַיְּסוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ׳ הָעוֹבְרִין עַל כָּל אֶחָד עַתָּה, אֵין עֵצָה כִּי אִם לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַנַּ״ל וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּעֶבְדָּא אוֹ בְּמִלּוֹלָא לְדַבֵּר עִם חֲבֵרָיו

מִזֶּה, אוֹ עַל כָּל פָּנִים בַּמַּחֲשָׁבָה ; אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ (וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה), בִּפְרָט עַתָּה שֶׁנִּמְשָׁכִים חֲסָדִים גְּדוֹלִים, וְהַיָּמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִהְיֶה מַרְאֶה אֵלּוּ הָאִגְּרוֹת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בָּאֱמֶת, וְתַחֲזֹר וְתַצְנִיעֵם אֶצְלְךָ, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וּצְרִיכִים לְשָׁמְרָם, כִּי יִהְיוּ נִצְרָכִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ.

צב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ לְךָ לְךָ תקצ״ג.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם הַטַּלִּית קָטָן הַיָּשָׁן, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי מֵעֵסֶק תּוֹרָתְךָ. מִי יִתֵּן וְיִחַזֵּק ה׳ אֶת לְבָבְךָ שֶׁתִּתְקַבַּע עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְחוּץ מִזֶּה גָּרוּעַ מֵהֶבֶל. וְאֵין לָשׁוֹן בָּעוֹלָם לְכַנּוֹת בּוֹ הֶבֶל הָעוֹלָם הַפּוֹרֵחַ וְרָץ וְשָׁט יוֹתֵר מִצֵּל עוֹבֵר, וְאַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִין לַחְטֹף בּוֹ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת כָּאֵלֶּה נְעִימוּת כָּזֶה נְעִימוֹת נֶצַח שֶׁיְּכוֹלִין לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לִנְעִימוֹת בִּימִינוֹ נֶצַח.
וְזֹאת תִּזְכֹּר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּסָמוּךְ מִפָּסוּק (אִיּוֹב ז) ״לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ״, כִּי כֵן הוּא הָאֱמֶת שֶׁהָאָדָם נִבְחָן בְּנִסְיוֹנוֹת בְּכָל רֶגַע, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֵרְתָּהּ, עַל כֵּן בְּכָל רֶגַע יְכוֹלִין לִזְכּוֹת הַרְבֵּה וְלַחֲטֹף טוֹב הַרְבֵּה וְלִבְרֹחַ מֵרַע הַרְבֵּה הַמִּתְגַּבֵּר וּמִתְעוֹרֵר בְּכָל רֶגַע. כִּי אֲנָשִׁים כְּעֶרְכְּכֶם הַמִּלְחָמָה הִיא בְּכָל עֵת וָרֶגַע מַמָּשׁ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַהַשְׁלָכָה וְהַנְּפִילוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁלִיךְ וּלְהַפִּיל אֶת הָאָדָם בְּכָל עֵת, וּצְרִיכִין הִתְחַזְּקוּת הַרְבֵּה וְהִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְלִפְעָמִים בְּכָל רֶגַע. וְתֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁבְּכָל רֶגַע נִתְחַדְּשִׁין חִדּוּשִׁים הַרְבֵּה בָּעוֹלָם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, הַיְנוּ בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, כִּי אֵין שָׁעָה דּוֹמָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֵרְתָּהּ, כַּאֲשֶׁר מָעְתָּק אֶצְלִי מִכְּתָבֵי הָאֲרִ״י זַ״ל. וּזְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת אֶת הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ וּתְפִלּוֹת כָּאֵלּוּ, אֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹלָם, בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה תָּמִיד לִשְׁמֹעַ טוֹב אֲמִתִּי מֵאִתְּכֶם וּמַעֲתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַחַי וְרֵעַי, וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים פֹּה וַאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ כְּבָר בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה, כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.
אַל תִּשְׁכַּח לְדַבֵּר עִם רַבִּי ח״ש נֵרוֹ יָאִיר. נִמְלַכְתִּי לִשְׁלֹחַ לוֹ מִכְתָּב הָרָצוּף

וְאִם תָּבִין שֶׁרָאוּי לְמָסְרוֹ לוֹ כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה כִּי אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

צג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ וַיֵּרָא תקצ״ג.
אַהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת בְּעֵת שֶׁקָּרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שֶׁהִגִּיעַ לָנוּ בְּשָׁעָה זֹאת מִקֶּרֶעמִינְטְשׁוּג מֵהַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיֶּה, וּמֵרַבִּי מֵאִיר לֵיב וְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיוּ, וְכֻלָּם קוֹרְאִים תִּגָּר בְּקוֹל גָּדוֹל מְאֹד עַל שֶׁלֹּא בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה, וְכוֹתְבִים שֶׁהַחֲתֻנָּה נִתְעַכְּבָה עַד רֹאשׁ־חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְשֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאָבוֹא לְשָׁם עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּלִי שׁוּם תֵּרוּץ. וְכָעֵת יֵשׁ כַּמָּה סִבָּרוֹת בְּלִבִּי שֶׁאֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל הַחֲתֻנָּה, וְאֶכְתֹּב לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵהַסִּתָּם לֹא אֶסַּע בְּשָׁבוּעַ זֹאת רַק אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְטוֹב שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹ אַחַר כָּךְ מִיָּד, כִּי מִי יוֹדֵעַ אֵיךְ תִּהְיֶה הַנְּחִיצָה שֶׁלִּי, כִּי אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי מָתַי אֶסַּע לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּכְפִי דַּעְתִּי לֹא אֶסַּע תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן טוֹב שֶׁתִּהְיֶה תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כַּנַּ״ל ; וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי לְעֵת עַתָּה קָשָׁה בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד הַנְּסִיעָה הַזֹּאת, ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. הָאַרְבָּעָה זְהוּבִים קִבַּלְתִּי וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי וְצִוִּיתִי לְהָאֻמָּן שֶׁיָּבוֹא אֲלַי לְקַח הַתְּפִלּוֹת לְכָרְכָם, ה׳ יִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּאֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, וְאִם אָנוּ עַכְשָׁיו בְּדוֹרוֹת כָּאֵלּוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִם כָּל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, נֶגֶד זֶה חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה מַה שֶּׁשָּׁלַח לָנוּ מִקֶּדֶם מוֹשִׁיעַ וְרַב הָאֻמָּת לְהַצִּילֵנוּ עַל יְדֵי הִתְגַּלּוּת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים, הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים וְכוּ׳ שֶׁהֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה הָאֲמִתִּיִּים, וּבְיוֹתֵר עַל יְדֵי אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה עַד הֵיכָן מַגִּיעִים טוֹבוֹת וַחֲסָדִים שֶׁל אֵלּוּ הַתּוֹרוֹת וְהַתְּפִלּוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ׳ וְכָל קְדֻשַּׁת הַהִשְׁאָרָה שֶׁהִשְׁאִיר בְּזֶה הָעוֹלָם. וְעַל כֻּלָּם גָּדֵל כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הָעִזּוּז וְהַגִּבּוֹר וְכוּ׳ הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל אֲשֶׁר הִבְטִיחָנוּ וְהִזְהִירָנוּ לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ הַנּוֹרָא. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבָר יְדַעְתֶּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בִּשְׁמוֹ זַ״ל מַה שֶּׁאָמַר אִם עִמָּכֶם נַעֲשֶׂה כָּךְ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַה נַּעֲשֶׂה עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים הַחוֹלְקִים מֵאִתָּנוּ שֶׁאֵינָם שׁוֹקְדִים כְּלָל עַל תִּקּוּנָם וְכוּ׳ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיָחוּשׁ עָלֵינוּ וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָנוּת הָאֲמִתִּי לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוונוֹת. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין נָאֶה לָהֶם שׁוּם עָוֹן כְּלָל

לְפִי רוּחָנִיּוּתָם וְכוּ׳ וְקָשֶׁה עֲלֵיהֶם לִסְבֹּל מַשָּׂאוֹי הַזֹּאת שֶׁל עָוֹן רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם ; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל מֵחֲמַת סְפֵקוֹת הַנִּסְיעָה שֶׁנִּתְהַוָּה עַתָּה בְּשָׁעָה זֹאת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתּוֹ וִילַמְּדֵנִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בֶּאֱמֶת כִּי אֵלָיו לְבַד תִּקְוָתִי. דִּבְרֵי אָבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךְ תָּמִיד בְּאַהֲבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד׳ אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי אֲשֶׁר יִשְׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי אָז לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, הַזֹּאקִין [הַגַּרְבַּיִם] לֹא נִגְמְרוּ עֲדַיִן, וּבִתִּי תִּחְיֶה עוֹסֶקֶת עַתָּה לְגָמְרָם וּבְקָרוֹב יַגִּיעוּ לוֹ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ וַיֵּרָא תקצ״ג בְּרֶסְלֶב.
חַיִּים וּבְרָכָה וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ כְּבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה הַצַּדֶּקֶת הַיְקָרָה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אַייֶער בְּרִיף הָאבּ אִיךְ אֶתְמוֹל עֶרהַאלְטִין מִיד רַבִּי שִׂמְחָה חֲתַן־הָרַב, גַּם אִגֶּרֶת מֵרַבִּי מֵאִיר לֵיבּ וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם מֵרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַוייסְט אַז אִיךְ הָאבּ זַייער גִּיוָואלְט פָּארִין, נָאר מַיְינֶע מְנִיעוֹת קָאן אִיךְ נִיט שְׂרַייבָּען, עֶס אִיז הַיינְט בַּיי מִיר אוֹיךְ זַייער שְׁוֶוער דָּאס פָּארִין, אַזוֹי ווי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיז יוֹדֵעַ מַיין הַארְץ [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁרָצִיתִי מְאֹד לִנְסוֹעַ, רַק הַמְּנִיעוֹת שֶׁלִּי אֵינִי יָכוֹל לִכְתֹּב, וְגַם הַיּוֹם הַנְּסִיעָה קָשָׁה עָלַי מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ אֶת לִבִּי].
נָאר ווי אִיךְ זֶעה אַז אִיר שְׂרַייט אַזוֹי, טְרַאכְט אִיךְ אֶפְשָׁר הַייסְט אַזוֹי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִיךְ זָאל פָּארְט פָּארִין ; עַל כֵּן אִיז הַיינְט בְּדַעְתִּי צוּ פָּארִין אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כְּדֵי אִיךְ זָאל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אָן קוּמֶען [וּכְמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹאֶה צַעֲקַתְכֶם חוֹשְׁבַנִי אוּלַי זֶהוּ רְצוֹן ה׳ שֶׁכֵּן אֶסַּע, עַל כֵּן בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִנְסוֹעַ אִם יִרְצֶה ה׳ אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁאַגִּיעַ אִם יִרְצֶה ה׳] עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו לְקֶרֶעמִינְטְשׁוּג בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם.
נָאר רְצוֹנִי אִיז אַז דִּי חֲתֻנָּה זָאל דַּיְקָא זַיין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נִיט שְׁפָּעטֶער, כְּדֵי אִיךְ זָאל קֶעֶנֶען אוּם קֶערִין לְבֵיתִי עַל חֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם ; וָואריִן אִיר וַוייסְט וויפִיל קוּקִין אַרוֹיס אִיךְ זָאל זַיין בְּבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם [רַק רְצוֹנִי שֶׁהַחֲתֻנָּה תִּהְיֶה בְּדִיוּק בְּרֹאשׁ

חוֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה ה׳ לֹא יְאוּחָר כְּדֵי שֶׁאוּכַל לַחֲזוֹר לְבֵיתִי לְחֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה ה׳], וַה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

עִם הָרַב דְּפֹה הָאבּ אִיךְ נָאךְ נִיט גֶעשְׁמוּסְט מִכְּחַ דֶעם, נָאר כְּפִי הַנִּשְׁמַע מֵרַבִּי שִׂמְחָה קֶען עֶר נִיט פָּארִין מֵחֲמַת זַיין מַשָּׂא וּמַתָּן, וַוייטֶער קַיין צַייט נִיט מַאֲרִיךְ צוּ זַיין, וָוארִין דִּי פָּאטְשְׂט גֶייט בַּאלְד אַוועק. זַייט גִּיזוּנְט אוּן פְּרֵיילִיךְ [עִם הָרַב דְּפֹה עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי מֵהָעִנְיָן, רַק כְּפִי הַנִּשְׁמָע מֵר׳ שִׂמְחָה לֹא יוּכַל לִנְסֹעַ בִּגְלַל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ, יוֹתֵר אֵין זְמַן לְהַאֲרִיךְ כִּי הַדֹּאַר תֵּכֶף הוֹלֵךְ תִּהְיוּ בְּריאִים וּשְׂמֵחִים], כְּנַפְשְׁכֶם וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבֵיכֶם בֶּאֱמֶת, וּמַעְתִּיר בַּעֲדְכֶם, בְּפָרָט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּוַדַּאי יִהְיוּ נִזְכָּרִים לְטוֹבָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, מַחְמַד עֵינֵינוּ, הַוָּתִיק הַנֶּחְמָד הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיְחְיֶה, נָאר אִיךְ פַּארְשְׂטֵייא נִיט וָואס דִּיא מֵיינְסְט, וָואס דִּיא הָאסְט נִיט גִּישְׁרִיבִּין קַיין שׁוּם גְּרִיס לְזוּגָתְךְ תִּחְיֶה וְלַחֲמוֹתְךְ וּלְחָמִיךְ שֶׁיְחְיוּ, סָע נִיט קֵיין יֹשֶׁר וְכוּ׳ [רַק לֹא הֵבַנְתִּי מַה כַּוָּנָתְךְ שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ שׁוּם דְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְזוּגָתְךְ תִּחְיֶה וּלְחֲמוֹתְךְ וּלְחָמִיךְ שֶׁיְחְיוּ, זֶה לֹא יֹשֶׁר וְכוּ׳]. וּמֵבְטְחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי תְּצַיֵּת לִדְבָרַי, כִּי כָּל אֵלּוּ הַקְּפִידוֹת הַבֵּל הֲבָלִים, וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בְּדַרְכֵי זְקֵנְךְ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁתַּתְמִיד בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם, וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל אֵלּוּ הַהֲבָלִים כְּלָל, כִּי הַיְלָדוּת וְהַשַּׂחֲרוּת הֶבֶל. וְעוֹד מְעַט יִהְיֶה לְךְ עִנְיְנֵי קְפִידוֹת כָּאֵלּוּ מְבָּנֶיךְ וּבְנוֹתֶיךְ שֶׁיִּרְבּוּ לְךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְאִמְּךְ תִּחְיֶה זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, אַךְ עָצַתִּי שֶׁלֹּא תַּקְפִּיד עַל עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךְ מִבָּנֶיךְ וּבְנוֹתֶיךְ שֶׁיְחְיוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה עַל עַצְמְךְ לְבַד. אֵין לְךְ פְּנַאי לַחֲשֹׁב זֹאת כְּלָל, רַק לַחֲשֹׁב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִשְׂפֹּךְ שִׂיחָתְךְ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, מָתַי יַגִּיעוּ מַעֲשֶׂיךְ לְמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֶיךְ וְכוּ׳, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. דִּבְרֵי אוֹהַבְךְ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, הַמְיַעֲצְךְ לְטוֹבָתְךְ הַנִּצְחִית.

נָתָן הַנַּ״ל

נִפְלֵאתִי מְאֹד עַל שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִידִידִי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וְאַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן, אָשִׁיב לוֹ כַּהֹגֶן, וַאֲנִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִשְׁלוֹם חוֹתְנוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. אֲהוּבִי רַבִּי אֶפְרַיִם זְכֹר אֶת בּוֹרְאֲךְ גַּם בְּתוֹךְ הַחֲנוּת, וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַלָּאוּוקֵי בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה, וְאַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךְ כִּישָׁנִים דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן לג) שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים יֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְכוּ׳, כִּי טַ״ט בְּכַתְפֵּי שְׁתַּיִם וְכוּ׳, וּמִשָּׁם אַתָּה יָכוֹל לְדַבֵּק אֶת עַצְמְךְ בּוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּוַדַּאי לֹא בָּאתָ לְמִדָּה זוֹ, שֶׁתֵּשֵׁב בַּחֲנוּת כָּל הַיּוֹם, כִּי אִם כְּדֵי שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי אִישׁ גַּס שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה כְּלוּם, בְּוַדַּאי אֵינוֹ חוֹשֵׁב זֹאת, וְיוֹשְׁבֵי אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ כָּל הַיּוֹם, אֵינָם צְרִיכִים לָזֶה כָּל כָּךְ בְּזֶה הָאֹפֶן. וּמֵאַחַר שֶׁאַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם מְיוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְאַתָּה מֻכְרָח לָצֵאת לַחוּץ בְּכָל יוֹם, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם שִׂמַּח זְבֻלוּן בְּצֵאתֶךָ,

וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּמַעֲשֶׂה, עַל יְדֵי שֶׁתִּזְכֹּר בַּדְּבָרִים הַנַּ״ל כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְאָז טוֹב לְךָ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת.
נָתָן הַנַּ״ל
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וּבִפְרָט לְזֶרַע קֹדֶשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע מִי הוּא זְקֵנָם הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

צה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ וַיֵּרָא תקצ״ג לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן מָתַי אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי לֹא שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה עֲדַיִן. אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶסַּע לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב׳ אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה ; וּמַה שֶּׁלֹּא תָּבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵין קְפִידָא, כִּי גַּם אֶצְלִי אֵין נַיְחָא כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְחִים עַל שַׁבָּת זֶה, כִּי דַּעְתִּי אֵין צְלוּלָה כָּל כָּךְ מֵחֲמַת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה, וְטוֹב שֶׁתָּבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם א׳, דְּהַיְנוּ אַחַר קַבָּלַת הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.
וּבְעִנְיַן דִּבְרֵי אֱמֶת וְהִתְחַזְּקוּת, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְטוֹב שֶׁתִּסְתַּכֵּל לִפְעָמִים בָּאִגְּרוֹת הַמְּנָחוֹת אֶצְלְךָ מִכְּבָר. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּחְיוּ אוֹתְךָ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמַּח אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבִגְדֻלָּתוֹ הַנּוֹרָאָה שָׁשָׁם עַנְוָתָנוּתוֹ יְכוֹלִין לִשְׁמֹחַ לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ אֵיךְ שֶׁהוּא. אֵיךְ שֶׁהוּא. וּכְבָר רָאִינוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ, עַד אֵין שִׁעוּר בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה, שֶׁגִּלָּה לָנוּ חֲסָדִים כָּאֵלֶּה, שֶׁהֵם חִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁכֻּלָּם הֵם חֲסָדִים נִפְלָאִים עַד אֵין חֵקֶר, וְהֵם הֵם שִׂבְעָה מִשִּׁיבֵי טַעַם לְהַחַיּוֹת עַם רָב, יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כָּל מִי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּמְעַט דְּמְעַט, אֲפִלּוּ בִּנְגִיעָה בְּעָלְמָא בַּחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים הָאֵלֶּה, יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ לָנֶצַח. כִּי הֵם אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ דָּבָר. גַּם אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מִלֵּאתִי רְצוֹנְךָ לִכְתֹּב לְךָ עַל כָּל פָּנִים אִגֶּרֶת שָׁלוֹם, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר לְךָ בְּנִי, וְגַם לְפִי דְּבָרֶיךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה׳ בְּפִינוּ, וַה׳ יָאִיר עֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם לִמְצֹא עֵצוֹת אֲמִתִּיוֹת, כְּפִי אוֹתוֹ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז, וְהָעִקָּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּכָל פַּעַם בְּגֹדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הָעֲצוּמִים, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה. אֲשֶׁר אֵין עָרוֹךְ אֲלֵיהֶם. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וְכוּ׳, וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם לְמוּד שֶׁלְחָן עָרוּךְ וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל, וּתְהִלִּים, וּתְפִלּוֹת, וּקְצָת שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ בְּעֵינֶיךָ כָּל דְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, רַק בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יִשְׂרְאֵלִי, וּמִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת, הֵם בֶּאֱמֶת חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם נַעֲשֶׂה חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי. וּקְצָת רוֹאִין בַּחוּשׁ, וּבְכָל יוֹם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה. חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, הַכֹּל בְּעִנְיַן הָרֹאשׁ בַּיִת אֵיךְ לְהַכְנִיס אוֹר קְדֻשָּׁתוֹ וַאֲמִתָּתוֹ בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בְּרֵאשִׁית הוּא רֹאשׁ בַּיִת כַּיָּדוּעַ. הַיְנוּ שֶׁבְּכָל יוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ מַעֲשֵׂה הַנָּהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. שֶׁהוּא יְסוֹד הַפָּשׁוּט שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵהָרֹאשׁ בַּיִת, וְהֶבֶן דְּבָרִים אֵלּוּ הֵיטֵב, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֳרָם עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בַּדֶּרֶךְ מְעַט מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי נַחְמָן. וַה׳ יָאִיר עֵינֵינוּ בַּאֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְנִזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו וַעֲצוֹתָיו בְּכָל יוֹם, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם, וְיִקָּרְבֵנוּ בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צז

(אָמַר הַמַּעְתִּיק תְּחִילַת הַמִּכְתָּב הַלָּז לֹא מָצָאתִי רַק מְעַט מִסּוֹפוֹ, וְאָמַרְתִּי גַּם זֶה לְהַעְתִּיקוֹ. כִּי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַבִּיט בּוֹ וּבְכָל הַמִּכְתָּבִים בְּעֵינָא פְּקִיחָא יִרְאֶה בְּעֵינַיִם חוּשִׁיוֹת שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מֻשְׁרָשׁ בּוֹ רְפוּאוֹת תַּעֲלַת נַפְשֵׁנוּ לְרַפְאוֹתָהּ מֵחֶלְאַת זֶהֳמָתֵנוּ וּלְהַדְבִּיקָהּ בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי־הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֱלֹקֵי חַיִּים. מֵעִמְקֵי שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, כִּי הֵם נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִמַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם שֶׁל רַבֵּנוּ מוֹהֲרַ״ן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶם כֹּחַ וְחַיּוּת

לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִׁיב נֶפֶשׁ כָּל חַי, בִּבְחִינַת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ, וּבִבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כז) וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן
בְּמְהֵרָה בְּמְהֵרָה ; עַל כֵּן טָרַחְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַעְתִּיק כְּמַעַט כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר. כִּי מֵהֶם תּוֹצְאוֹת חַיִּים).
הַדִּיוֹ וְהַנְּיָר כְּפִי הַנִּרְאֶה הֵם עוֹלִים יָפֶה, שֶׁמֶן זַיִת אֵין לִי שׂוּם מַרְאֶה מָקוֹם שֶׁיַּגִּיעַ לִי. וְתִשְׁלַח בִּזְרִיזוּת, אוֹ בְּיוֹם ד' עַל יְדֵי הַפָּאטְשְׁט. אוֹ בְּיוֹם ה' עַל כָּל פָּנִים בְּלִי שׂוּם אִחוּר, כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לַחֲשֹׁב עַל זֶה כְּלָל בְּיוֹם ו' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. לְעֵת עַתָּה הִרְוַחְתָּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַנְּיָר וְהַדִּיוֹ כָּל הָאִגֶּרֶת הַזֶּה הָרָצוּף פֹּה, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְהַאֲרִיךְ כָּל כָּךְ, אַךְ רְצוֹנְךָ הֶחָזָק הוֹעִיל, וְהַדִּיוֹ נִמְשְׁכָה אַחַר הַקֶּלְמוֹס עַל נְיָר יָפֶה מְאֹד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, וְגַם זֶה הוּא אֶחָד מֵהַיְשׁוּעוֹת וְהַהַרְחָבוֹת הַנַּ"ל, בְּחִינַת בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, וּבֶאֱמֶת הוּא הַרְחָבָה וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. כִּי אִגְּרוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם רְפוּאוֹת יְקָרוֹת. כִּי כֻּלָּם נוֹבְעִים מִמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', אֲשֶׁר כָּל פִּרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֶיהוּ לִתְרוּפָה. "עָלֶיהוּ", הַיְנוּ הַנְּיָר, שֶׁהֵם עָלִין וְדַפִּין, שֶׁעֲלֵיהֶם אָנוּ כּוֹתְבִין כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אֲשֶׁר הֵם רְפוּאָתֵנוּ וְחַיֵּינוּ לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיְחִי תקצ"ג בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה עִם הַמִּכְתָּב לִטְשָׁערִין, הֲטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ הַמִּכְתָּב הַזֶּה לִטְשָׁערִין, תְּהִלָּה לָאֵל זְכִיתִי אוֹתְךָ בְּמִצְוָה רַבָּה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק כָּזֶה בְּשָׁלוֹם כָּזֶה שֶׁבֵּין זוּוג כָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ שֶׁתֹּאכַל פֵּרוֹתֶיהָן בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְהַקֶּרֶן יִהְיֶה קַיָּם לָעַד.
וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ. וְחֶדְוָה תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִסִּטְרָא חָדָא מִמִּכְתָּבְךָ. וְצַעַר מִסִּטְרָא חָדָא אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ מִתְחַזֵּק לְהַשְׁלִיךְ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, בִּפְרָט הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל מָמוֹן. וַהֲלֹא כְּבָר שָׂמַעְתָּ כָּל כָּךְ שִׂיחוֹת וְתוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׂוּם אֹפֶן, שֶׁיִּהְיֶה שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד וְכוּ', וְעוֹד שִׂיחוֹת הַרְבֵּה כָּהֵנָּה, שֶׁיְּכוֹלִין לְהַנָּצֵל מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּבִפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַזֶּה. עַל דְּרֵי כְּרוּכְיָא דְּקַנְיָא אִיתְפַּח לְקוּטֵי הַלָכוֹת שַׁבָּת ו. וּמַדּוּעַ לֹא תַּחְגֹּר מָתְנֶיךָ לְגָרְשָׁם מֵעָלֶיךָ עַל יְדֵי עֵצוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלּוּ. יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי. אֵיךְ וְאֵיךְ הֵם מִתְגַּבְּרִין מְאֹד אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן. אַךְ כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ, שֶׁהָעִקָּר

שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ אַל תָּחוּשׁ עַל זֶה, כִּי יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל הַמְשָׁכָה וְהַמְשָׁכָה שֶׁאַתָּה מַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מֵהֶם וְכוּ', כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מח). וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ.

לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ! וּבְרַח בְּכָל עֵת מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת עַל יְדֵי שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל אִם יִתְגַּבְּרוּ עָלֶיךָ אֶלֶף פְּעָמִים בְּכָל יוֹם חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּכָל פַּעַם. אִם תִּבְרַח מִקֹּדֶם שֶׁיִּכָּרְכוּ בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ מַה טּוֹב, וַאֲפִלּוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם נִתְרַשֵּׁל עַד אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם כְּרוּכְיָא דְּקַנְיָא, תַּעֲמֹד פִּתְאֹם וּתְבַטֵּל עַצְמְךָ. וְתִזְכֹּר בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא הַתַּכְלִית. וְזֶה הָעִנְיָן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָטִיּוּת, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. עַל כָּל פָּנִים יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאַתָּה גַּם אַתָּה לְבַטֵּל אֶת עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם. וְאָז יִתְהַפֵּךְ הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲשָׁבוֹת לְטוֹבָה, כִּדֵי שֶׁתִּתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לִבְחִינַת בִּטּוּל אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁהוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְכָל אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת, צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לָזֶה, לַאֲתָר דְּכָל רְעוּתִין תְּקוּעִין תַּמָּן.

וְזֶה עִקַּר בְּחִינַת "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", שֶׁגַּם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת יְכוֹלִין לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁזֶּה עִקַּר תַּכְלִית הָעֲבוֹדָה, וְזֶה בְּחִינַת וּפֹרֵעֹה הִקְרִיב אֶת לִבָּן לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה כ"א). שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַסִּטְרָא אַחְרָא מְבַטְּלִין אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי.

וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין, שֶׁאֵינִי כּוֹתֵב לְךָ חִדּוּשִׁים וּדְרוּשִׁים בְּעָלְמָא, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוַדַּאי גַּם זֶה יָקָר מְאֹד, אֲבָל אֵין כַּוָּנָתִי לָזֶה, רַק שֶׁתֵּלֵךְ עִם כָּל זֶה, וְתִשְׁתַּדֵּל וְתִתְגַּבֵּר לְקַיֵּם כָּל זֶה. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדְךָ לְקַיֵּם כָּל זֶה, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת, מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּכָל עֵבְדָּא דִּקְדֻשָּׁה, וְכֵן הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפָה לְךָ, אֲבָל עֲדַיִן אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ יוֹתֵר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה טוֹבָה, וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְשָׁכָה וְהִתְגַּבְּרוּת שֶׁאַתָּה מִתְגַּבֵּר לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַזֵּק בָּזֶה לִבְרֹחַ מֵעַתָּה מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת. כִּי עִקַּר הַהִתְגַּבְּרוּת עַל יְדֵי הַהִתְחַזְּקוּת וְהַשִּׂמְחָה. וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לָאֵל לִשְׂמֹחַ בְּהָעִקָּר, בַּמָּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר הָאוֹרוֹת כָּזֶה אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ וְכוּ', אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יִהְיֶה סוֹפְךָ טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ תְּהִלָּה לָאֵל, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

צט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שְׁמוֹת תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְקָרִיתִי אוֹתוֹ, וְהֵבַנְתִּי מֵרָחוֹק צַעֲקָתְךָ, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. ה׳ יְרַחֵם שֶׁתִּזְכֹּר מֵעַתָּה לְהִתְעוֹרֵר, שֶׁתֵּדַע מִכֹּחֲךָ, וְתִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת, כִּי זֶה כְּלַל אֱמֶת וְיַצִּיב שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּתְגַּבֵּר בְּעַצְמְךָ עַל פִּי כָּל דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וַה׳ יוֹשִׁיעַ לְךָ. וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁמִּכְתָּבְךָ פָּעַל בִּי הַרְבֵּה, בִּפְרָט בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ בַּסּוֹף אֵיךְ לֹא עָשִׂיתָ פַּעַם אַחַת אֵיזֶה גְּנִיחָה טוֹבָה וְכוּ׳, וְגַם מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה וְכַיּוֹצֵא, שָׁמַעְתִּי כְּעֵין זֶה, מִגֹּדֶל צָרַת נַפְשָׁם, אֲשֶׁר מִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם. עַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי הַרְבֵּה, וְנִזְכַּרְתִּי מֵחָדָשׁ בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי מַה טּוֹב הָיָה לְחַדְּשָׁה לְגַמְרֵי בְּכָל יוֹם. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, מַה שֶּׁקָּשֶׁה לְבָאֵר בִּכְתָב, וְתִהְלָּה לָאֵל עָשָׂה רֹשֶׁם לְטוֹבָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ הַרְבֵּה עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית הֶעָבַר אֶתְמוֹל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ. בְּחַסְדֵי ה׳ הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקַּר וְכוּ׳.
בְּנִי בְּנִי. אַתָּה וְכָל הַשּׁוֹמְעִים לְקוֹל הָאֱמֶת. הַטּוּ אָזְנֵיכֶם וְלִבְּכֶם מֵחָדָשׁ בְּכָל עֵת אֶל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, שִׁמְעוּ וּתְחִי לְבַבְכֶם. כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר שָׂלַח לָנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לְהַשְׁמִיעֵנִי כָּל אֵלֶּה לַהֲשִׁיבֵנִי בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי הָיָה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה יוֹתֵר, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת וְכוּ׳, כִּי סָמוּךְ לְמִנְחָה, וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. וְדַי בָּזֶה לְהַזְכִּיר אוֹתְךָ שֶׁתְּחַפֵּשׂ אֶצְלְךָ בְּכָל יוֹם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּךָ, וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בָּהֶם בְּתָמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת, וְעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמְךָ תְּצַמְצֵם וְתַמְשִׁיךְ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ תְּמִימוּת אֱמֶת, לִבְלִי לָצֵאת חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל חוּץ לַגְּבוּל. וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁמֻּחְמַת רֹב הַהֶרְגֵּל, הַמַּחֲשָׁבָה רְגִילָה לְהֵחָלֵק וּלְהִמָּעֵד חַס וְשָׁלוֹם, וְלָצֵאת וְלִפְרֹחַ לַחוּץ הַרְבֵּה, תֵּכֶף תִּזְכֹּר לְתָפְסָהּ בִּזְרִיזוּת כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִים סוּס בְּאַפְסָר לְהַטּוֹתָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, וְהַכֹּל בִּתְמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת, וְלִבְלִי לִפֹּל בְּדַעְתְּךָ בְּשׁוּם אֹפֶן. וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, בִּפְרָט עַל יְדֵי אֵיזֶה הַמְשָׁכָה כָּל שֶׁהוּא אֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה מִנְחָה וּמַעֲרִיב וְשַׁחֲרִית, וַחֲזַק וַחֲזַק, וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב, לְדִבְרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. וְאִם אָמְנָם תְּפִלָּה הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה מְאֹד, בְּיוֹתֵר מֵהַכֹּל, עִם כָּל זֶה תּוּכַל לַחֲטֹף מְעַט בְּכָל יוֹם, אִם תָּשִׂים כָּל לִבְּךָ עָלֶיךָ, כִּי ה׳ יַעֲזֹר לְךָ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר הָאֱמֶת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אִגֶּרֶת זֶה כָּתַבְתִּי בַּחֲדַר הָעֲלִיָּה שֶׁלִּי תֵּכֶף אַחַר שֶׁקַּמְתִּי מִשְּׁנָתִי, וַעֲדַיִן לֹא מָסְרוּ לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁהִגִּיעַ אָז, וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, סְפֹר לִי רַבִּי בְּעֶרְיֹשׁ חֲתַן ר״שׁ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמְּךָ.

וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם. וְשָׁלַחְתִּי תֵּכֶף אַחַר מִכְתָּבְךָ וּקְרִיתִיו, עַתָּה מַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, וְהִנֵּה מֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁהִקְדַּמְתִּי לִכְתֹּב לְךָ, בְּפָרָט שֶׁכְּפִי מִכְתָּבְךָ אַתָּה רוֹצֶה לִהְיוֹת פֹּה בְּקָרוֹב, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת הַזֶּה, כִּי רַבִּי נַחְמָן אֵין רְצוֹנוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ תֵּכֶף, אַךְ לְעֵת עַתָּה אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד וְאַל תֵּחַת כִּי ה׳ אִתְּךָ, וְתִהְיֶה מוֹדֶה עַל הֶעָבָר אֲשֶׁר גְּמָלְךָ כָּל טוּב, וּתְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיִּגְמָלְךָ כָּל טוּב סֶלָה, שֶׁתִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל צָרָה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְתִזְכֶּה לְהַכִּיר חֶסְדָּיו וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ׳ עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ׳. וְהָעִקָּר מַה שֶּׁבְּרַחֲמָיו הוּא יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה, לְהַחֲיוֹתֵנוּ בְּנֶקֶדּוֹת טוֹבוֹת. שֶׁנִּזְכֶּה בָּהֶם לְחַיִּים נִצְחִיִּים. שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּמְעַט קְצָת יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין מֵרָחוֹק נִפְלְאוֹת חֶסְדָּיו הַנּוֹרָאִים בְּעִנְיָן זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהַאֲמִין כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת בִּשְׁבִילֵנוּ, רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל זֶה,

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעַת ד׳, וּבְטַח בַּה׳, כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. וּבְרַח מֵהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת בְּכָל כֹּחֲךָ בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וּדְרָכִים שֶׁשָּׂמַעְתָּ מֵאִתָּנוּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׁמֹחַ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ וְיֵשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן הַנַּ״ל

ק

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ בֹּא תקצ״ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳ וְהַיּוֹם, וְצַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד עַל כְּאֵבְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ מְהֵרָה. וְהִנֵּה גַּם אָנֹכִי חוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנַּי בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִפְרָקִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָסִיר מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַמַּכְאוֹבִים וְהַמַּחוּשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְנִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַכְּרוּזִים וְהָרְמָזִים שֶׁהוּא מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקְבוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה, וּמְשִׁבְּרֵי וְגַלֵּי הַיָּם הוֹמִים וּמַרְעִישִׁים וּמִתְנַשְּׂאִים עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁיְּכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בָּהֶם תָּמִיד. חֲזַק וְהִתְחַזֵּק בְּנִי חֲבִיבִי, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הָרִאשׁוֹן, אַז דִּיא הָאסְט זִיךְ צוּ גִישְׁפַּארְט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דוּרְךְ דִּי יְסוּרִים [שֶׁנִּסְמַכְתָּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַיְּסוּרִים]. וּכְבָר יָדַעְתָּ מֵהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר

בְּעַז אֶל רוּת (לְקוּטֵי מוֹהַר״ן סִימָן סה), שֶׁעַל יְדֵי הַיִּסּוּרִים מְבַטְּלִין עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִפִּי בְּעַל פֶּה בְּעִנְיָן זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ, וּמֵעַתָּה יָסִיר מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֶה וְכָל מֵחוּשׁ בָּעוֹלָם. וְתִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי רְמָזִים שֶׁל טוֹבָה וְהַצָּלָחָה, וְיִקַּיֵּם וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, לָכֶם דַּיְקָא וְכוּ׳.
וְתִכְתֹּב לִי עוֹד מִשְּׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, אִם כְּבָר אֵין עָלָיו שׁוּם חֲשָׁשׁ מֵהָעֵסֶק שֶׁלּוֹ. גַּם תּוֹדִיעַ לוֹ שֶׁכְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהוּא מֵעַצְמוֹ יָדַע מִזֶּה, הֵיטֵב חָרָה לִי עָלָיו, וְצָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יוֹסִף לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ לַעֲסֹק בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה, כִּי זֶה עִקַּר פְּגַם תַּאֲוַת מָמוֹן. וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין אַחֲרִית טוֹב לְהַלְהוּטִים כָּל כָּךְ אַחַר הַבֶּצַע וְכוּ׳. וְאֵין צָרֶךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, וְצָרִיךְ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתָא וְכוּ׳, וְיִזְכֶּה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, אֱמוּנָה וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְיוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

קא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א׳ בְּשַׁלַּח תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינַי, נִצְמָד בְּקִירוֹת לִבָּבִי. שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא חַזַק וֶאֱמַץ!
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם יוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֲנִי חָלוּשׁ, וְאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה קֹדֶם הַסְּעֻדָּה, כִּי מֵאֵת ה׳ הָיְתָה כִּי עָסַקְתִּי בְּכִתְיבַת תּוֹרָה בְּעִנְיָן הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל ״אַזַּמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״, אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה אֶתְמוֹל בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה, שֶׁבָּזֶה תְּלוּיָה הַגְּאֻלָּה, בְּחִינַת ״כַּחֲצוֹת לַיְלָה אֲנִי יוֹצֵא״ וְכוּ׳. וּמִדֵּי כָּתְבִי נִזְכַּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁאַתָּה צָרִיךְ מְאֹד לִדְבוּרִים אֵלּוּ, בִּפְרָט שֶׁכָּל הַחִדּוּשִׁים שֶׁחִדַּשְׁתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַכֹּל נִתְגַּלְגֵּל עַל יָדְךָ, עַל יְדֵי הַמִּכְתָּב שֶׁהִגִּיעַ לִי מֵאִתְּךָ בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ לָעֶרֶב עַל יְדֵי יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן הַיְיסִינֶיר, כַּאֲשֶׁר סִפַּרְתִּי לְךָ קְצָת מִזֶּה בְּהִיוֹתְךָ פֹּה. עַל כֵּן אָמַרְתִּי וְיהִי מָה אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶיךָ. אוּלַי אֶזְכֶּה לְעוֹרֵרְךָ מִשְּׁנָתְךָ, לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְחַזְּקְךָ. הָקִיצָה בְּנִי הָקִיצָה, אַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, דַּע וְהַאֲמֵן שֶׁכָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ יְקָרִים מְאֹד מְאֹד אָצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּהֶם תָּמִיד. וְלִכְנֹס לְכַף זְכוּת בֶּאֱמֶת, בִּבְחִינַת ״וְעוֹד מְעַט וְאֵין

רָשָׁע״ וְכוּ׳. זְכֹר זְכֹר הֵיטֵב דְּבוּרִים נוֹרָאִים אֵלּוּ, וְאַל יִהְיוּ יְשָׁנִים אֶצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, רַק חֲזֹר חֲזֹר אוֹתָם הֵיטֵב הֵיטֵב, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לִכְתֹּב וּלְהַעְתִּיק לְךָ קְצָת מִמָּה שֶׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה, אַךְ הוּא מֻהַנְמָנָע, כִּי אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. אַךְ קִוִּיתִי לַה׳, כְּשֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְדַבֵּר מִזֶּה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּתוֹסֶפֶת שְׁאָר שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁיְּזֻמִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְתוֹךְ פִּינוּ, הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר חָכְמָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד אִם תִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי נִכְסַפְתִּי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבָּת זֶה, רַק אִם יֵשׁ לְךָ עִכּוּב מֵחֲמַת הַחֲתֻנָּה שֶׁל גִּיסְךָ, בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְךָ לָבוֹא, וְאֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ וְתָבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת אַחֵר.
אַךְ אִם לֹא תִּהְיֶה הַחֲתֻנָּה מִיָּד, מֵהָרָאוּי שֶׁתָּבוֹא לְשָׁלוֹם כַּנַּ״ל. וְתִכְתֹּב לִי דַּעְתְּךָ בָּזֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. גַּם אֲלֵיהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.
וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִמִּכְתָּבְךָ לֹא תּוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרְךָ שֶׁתִּשְׂמַח שָׁם בְּבֵיתְךָ וְעַל הַחֲתֻנָּה, כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְכֶם. וְכָל כַּוָּנָתִי בְּמִכְתָּב זֶה כְּדֵי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁכֶם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הוּא עוֹזֵר לָנוּ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נד) ״הִנֵּה אֱלֹקִים עוֹזֵר לִי״ וְכוּ׳. וִיבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִבְטַח בּוֹ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ עִמּוֹ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדוֹ, כִּי הָיָה לוֹ נֵס גָּדוֹל וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּהוּ שֶׁיָּבִין עַל יְדֵי זֶה רְמָזִים גְּדוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּמֵחֲמַת אִישׁוֹן לַיְלָה אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁכֶם לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

קב

אוֹר לְיוֹם א׳ תְּרוּמָה תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, כִּי הַיּוֹם יָצָאתִי מִבֵּיתִי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, אַךְ מִדֵּי כָּתְבִי אֵיזֶה דְּבוּרִים מְעַטִּים לְבֶן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, נִזְכַּרְתִּי בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבַי, אָמַרְתִּי לִכְתֹּב לְךָ פְּרִיסַת שָׁלוֹם.
וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶׁלֹּא הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה בִּהְיוֹתְךָ בְּבֵיתִי, וְלִבְּךָ הָיָה

נִשְׁבָּר בְּיוֹתֵר, אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לִסְבֹּל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין כִּי עֲדַיִן רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אַחֲרִיתְךָ לְטוֹב בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, כִּי יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדוּשָׁה עַתִּיק דְּעַתִּיק סָבָא דְּסָבִין ; וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אוֹתְךָ, וּתְשַׁמַּח עַצְמְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, בִּפְרָט כִּי יְמֵי אֲדָר נִכְנָסִין, שֶׁצְּרִיכִין לְהַרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲשׂוֹת אַחַשְׁוֵרוֹשׁ שְׂפִיל וְקַבְּצָן וְעוֹשֶׂר שְׂפִיל, וְקַיִץ וְחוֹרֶף שְׂפִיל, וּשְׁאָר מִינֵי שְׂפִיל וְצְחוֹק. וְגַם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כֻּלָּם חוֹבָה מֻטָּלֶת עֲלֵיהֶם לְהַרְגִּיל בְּשִׂמְחָה, עַל יְדֵי כָּל מִינֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא, וּבִפְרָט בְּפוּרִים בְּעַצְמוֹ תִּהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ. אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ. פָּארְט אוּן פָּארְט אוּן פָּארְט [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה, בְּכָל זֹאת, בְּכָל זֹאת].

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ פְּקוּדֵי תקצ״ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ קֹדֶם הַקִּדּוּשׁ, גַּם הָאִגֶּרֶת מִידִידִי רַבִּי הֶעָרֵא נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַתָּה אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר וְכוּ׳. וְהִנֵּה לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק עַתָּה, וּכְבָר שָׂמַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא. כִּי כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בַּמֶּה וְכוּ׳ וְשֶׁהִצִּילָנוּ מֵהִתְנַגְּדוּת עַל עֶצֶם הָאֱמֶת וְכוּ׳, הַכֹּל אֵינָם דְּבָרִים בְּעָלְמָא חַס וְשָׁלוֹם, רַק הָעִקָּר לֵילֵךְ בָּהֶם וּלְקַיְּמָם. וְהָעִקָּר בְּעֵת שֶׁצַּר לְהָאָדָם בְּדַעְתּוֹ בֶּאֱמֶת מֵחֲמַת קִלְקוּלָיו חַס וְשָׁלוֹם וְכַיּוֹצֵא, אָז צָרִיךְ בְּיוֹתֵר לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל זֶה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה, וְרוֹצֶה לְהַפִּיל עָלָיו עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מֵחֲמַת שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, יַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. וְיֹאמַר בְּלִבּוֹ, אַדְרַבָּא הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן זָכִיתִי וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד כְּלָל, וְאִם שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי, נָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשֵׂי רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְגַם בְּמַעֲשַׂי יֵשׁ בָּהֶם נָאִים. וּכְעֵין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י שָׁם בִּמְקוֹמוֹ עַל פָּסוּק זֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים א), וּכְבָר דִּבַּרְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, בַּשַּׁבָּתִים הַסְּמוּכִים שֶׁעָבְרוּ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְשִׂמְחָה, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל עֲדַיִן לְחַזֵּק עַצְמְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּשִׂמְחָה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל

לְטוֹבָה. וְכָל הָעֲוונוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת, הַכֹּל בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְשַׂמֶּחֲךָ בִּישׁוּעַת ה', אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁאֹב מַיִם חַיִּים כָּאֵלֶּה מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי בֶּן אֲחוֹתִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַייְזִיק נֵרוֹ יָאִיר. חֲזַק וֶאֱמַץ, וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, וְאַל תַּעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אַף גַּם לְהַעֲמִיד עֲלוּקוֹת, תְּצַוֶּה לְהַעֲמִידָם לְשׁוֹנְאֶיךָ וּלְאוֹיְבֶיךָ, וְאַתָּה תְּקַבֵּל רְפוּאָה מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ מֵעַתָּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ יוֹם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּלִי עֵסֶק הַתּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם. וְהָעִקָּר לִלְמֹד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם וָיוֹם, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְגַם לְרַבּוֹת לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְלִתֵּן צְדָקָה כְּפִי כֹּחֲךָ, וּמְעַט יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ, וְאָז טוֹב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. כִּי יְמֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵאִתָּנוּ כִּי אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁנַּחֲטֹף בִּימֵי הֶבֶל הָאֵלֶּה, וְיִהְיֶה לָנוּ לְשָׂלָל גָּדוֹל אַחַר כָּךְ כִּי יָבוֹא קִצֵּנוּ. טוֹב לְגֶבֶר לָשִׂים כָּל מְגַמָּתוֹ רַק עַל זֶה וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בָּזֶה כָּל יָמָיו, וְאָז יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ טוֹב לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

קד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' צַו תקצ"ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. דַּע שֶׁבָּאתִי לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ב', וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם פָּעַלְתִּי קְצָת שָׁם לְצָרְךָ נִשּׂוּאֵי בִּתִּי תִּחְיֶה, אַךְ עֲדַיִן חָסֵר לִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּמַלֵּא כָּל מַחְסוֹרֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וַאֲנִי מְעֻטָּף עַתָּה בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל, וַה' יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְיחַזֵּק לְבָבְךָ בְּכָל עֹז וְתַעֲצוּמוֹת שֶׁתִּזְכֶּה לְהָבִין מֵרָחוֹק גְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וְכוּ' זַ"ל, עַד שֶׁלֹּא יְבַלְבֶּלְךָ כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת נִיסָּן רֹאשׁ חֳדָשִׁים עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה שֶׁתִּהְיֶה בְּנִיסָּן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זַ"ל (רֹאשׁ הַשָּׁנָה יא.). וְאָז נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ וְכוּ', וְגַם עַתָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בַּתִּקְוָה הַזֹּאת, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

קה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ י״ג נִיסָן תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת.
וְהִנֵּה עַתָּה הַכֹּל טְרוּדִים, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי אֶשְׁלַח הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. אַךְ אָמַרְתִּי, מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הָעֲצוּמָה לְמִכְתָּבַי לַהֲכִינוֹ מְיֻד, וַאֲצַוֶּה לַחֵקֹר אַחַר עוֹבֵר וָשָׁב לְשָׁלְחוֹ הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר אוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה.
וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵעִנְיַן הַהַשְׁגָּחָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עִקַּר תִּקֻּף כָּל הַנִּסִּים וְהַגְּאֻלּוֹת, בִּפְרָט גְּאֻלָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהָיְתָה בְּפֶסַח, עַל פִּי הַתּוֹרָה (לְקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן רנ) בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו וְכוּ׳, וּבְשִׁבְיל זֶה קוֹרִין שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו שַׁבָּת הַגָּדוֹל, עַל שֵׁם הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין מִקֵּץ הָאַחֲרוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, בְּבְחִינַת קֵץ בָּא הַקֵּץ, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַל כֵּן נִקְרָא שַׁבָּת הַגָּדוֹל, בְּבְחִינַת (מְלָכִים־ב ח) ״סַפְּרָה לִּי אֶת הַגְּדֹלוֹת שֶׁעָשָׂה אֱלִישָׁע״ וְכוּ׳, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ׳ (בְּרָכוֹת נט.) עַיֵּן שָׁם. וְאַחַר כָּךְ עָזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁרָקַדְתִּי בְּעַצְמִי הַרְבֵּה פִּתְאֹם, מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְרַקֵּד אָז, וְהַכֹּל בִּישׁוּעָתוֹ וְהַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָט עִמְּךָ וְעִמִּי, וּמָשִׁיחַ יְסַפֵּר לְכָל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, אַךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם תְּהִלָּה לְאֵל חַי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה, מַה שֶּׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ׳ נִפְלָא כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הָיָה לְעוֹלָמִים וְכוּ׳ וְכוּ׳. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה ה׳ יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּעִנְיָן זֶה, שֶׁהוּא תֵּרוּץ וְנֶחָמָה וּרְפוּאָה עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם, רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ שִׁכְלְךָ, וַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מִיּוֹם שֶׁעָמַדְתָּ עַל דַּעְתְּךָ בְּעִנְיָן זֶה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ, חֲזַק וֶאֱמַץ לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ וּבִפְרָט בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ בְּכָל דַּרְכֵי הַשִּׂמְחָה, וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינְךָ שָׂמֵחַ כָּרָאוּי. וְלֹא תִּהְיֶה עָלֶיךָ שִׂמְחַת יוֹם טוֹב לְמַשֹּׂאוֹי, רַק תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לִהְיוֹת בֶּן חוֹרִין. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ מִי שֶׁעוֹשֶׂה בַּעֲדֵנוּ כָּל הַתִּקּוּנִים שֶׁצְּרִיכִים בְּכָל עֵת, וְעָלֵינוּ לְשַׂבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל בְּשִׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ לָנֶצַח, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה עֵצוֹת לְהַרְחִיק הָעַצְבוּת וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה, וַה׳ יוֹשִׁיעַ לְךָ וְלָנוּ לִזְכּוֹת לְשִׂמְחַת יוֹם

טוֹב בֶּאֱמֶת, וּלְהַתְחִיל מֵעַתָּה הַתְחָלָה גְּמוּרָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן שֶׁל פֶּסַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת ל״א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ד׳ לְעֵת עֶרֶב, וְהָיָה לִי צַעַר וְחֶדְוָה וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לַהֲשִׁיבְךָ וְלֹא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב עַד הֵנָּה, וְגַם עַתָּה אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וּבְזֹאת הַשָּׁעָה הָלַכְתִּי מֵהַשֻּׁלְחָן שֶׁל סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, וְזָרַזְתִּי עַצְמִי כְּדֵי לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּקָרוֹב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין עִמִּי דְּבָרִים כִּי טָרִידְנָא טוּבָא בְּעִנְיַן הַחֲתֻנָּה וּבִשְׁאָרֵי דְּבָרִים, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן בִּנְיַן הַקְּלוֹיז בְּאוּמַאן שֶׁאֲנִי נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד מְאֹד שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁדַּיְקָא עַתָּה בְּרִבּוּי טִרְדּוֹתַי נִרְאֶה לִי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁיֵּשׁ תִּקְוָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּהָרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבְּעֹצֶם נִפְלְאוֹתָיו יַעֲזֹרנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה. יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ, וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וּלְדַעְתִּי בְּזֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַתָּה, כִּי לֹא דָּבָר קָטָן הוּא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַתָּה, כִּי הוּא נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲסַפֵּר לְךָ מְעַט נִפְלְאוֹת ה׳ בְּעִנְיָן זֶה, וְהָיָה כִּי יְבַצַּע ה׳ אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ נְסַפֵּר תְּהִלּוֹת ה׳ וְעֶזּוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְחַיּוֹתֵנוּ לָנֶצַח לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַנוֹ.
וְהִנֵּה עֵינַי מְצַפּוֹת עַתָּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּפֶה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בְּךָ. אִם אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא מִיָּד מַה טּוֹב. יָתֵר מִזֶּה מֵהַנִּמְנָע עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרִים, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וּבְטַח בַּה׳, כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּמִדְבַּר תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת, בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בְּמֵעַט טוֹב שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בְּכָל יוֹם. יְהִי ה׳ עִמְּךָ וְיחַזֵּק אֶת לְבָבְךָ לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אוֹר קְדֻשָּׁה וָדַעַת, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּמַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּכָל אִגֶּרֶת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לִי יְסוּרִים מִזֶּה מְצַד אֶחָד, אֲבָל זֹאת נֶחָמָתִי כִּי יָדַעְתִּי שֶׁעִם כָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו כָּל זֶה. וַאֲנִי שָׂמֵחַ בְּהַצַּד לְטוֹבָה מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה מִכָּתְלֵי דְּבָרֶיךָ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בִּדְבָרָיו וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְהִזָּהֵר לִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁהָעִקָּר הוּא הַשָּׂעָה הַזֹּאת, וְשֶׁיֵּשׁ לָנוּ כְּתֻבִּים רְחָבִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם. וּמִמְּךָ תִּרְאֶה וְתָבִין מֶה הָיִיתָ עוֹשֶׂה אִם לֹא הָיָה לְךָ כֹּחַ כָּזֶה וְעֵצוֹת כָּאֵלּוּ אֵיךְ הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, וּזְכֹר הֵיטֵב הַלָּשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁגִּלָּה הוּא זַ״ל בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן כ״ג) שֶׁחֶמְדַּת הַמָּמוֹן הוּא מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, מַר מָוֶת, וְהוּא נִמְשָׁךְ מִפֻּגַם הַבְּרִית, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיקוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּרִית מֶלַח עוֹלָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. תֵּדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת יוֹתֵר מַאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, מַה נָּשִׁיב לַה׳ אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִים לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יְסוֹד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וּבְוַדַּאי הַחוֹסִים בְּצִלּוֹ וּמִתְקָרְבִים אֵלָיו נִמְתָּק מֵהֶם הַמְּרִירוּת הַרְבֵּה יוֹתֵר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁזּוֹכִים בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב וְעֵצוֹת עַל פִּי דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, וּבָזֶה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְתִתְבָּרַח מִכָּל הָרַעְיוֹן וְתִמְהוֹן לֵבָב שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אֶל מַחְשָׁבוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂמְחָה וּבִטָּחוֹן וְהִתְחַזְּקוּת בְּחַסְדֵי ה׳ וּבְחֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה לָנֶצַח. וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּהַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְתִפָּרֵס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְתַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ כִּרְצוֹנוֹ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. הָרַב הֶחָסִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוּדִיל נֵרוֹ יָאִיר מִמֶּעְדֶוועדוּבְקָא בָּא לְפֹה עַל שַׁבָּת, וְיִסַּע מִפֹּה מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם חָתָנִי שֶׁיִּחְיֶה מוֹצֵא חֵן וְכוּ׳ בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וָאָדָם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ וְיִגְמֹר חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְגַם בָּזֶה רוֹאִים כַּמָּה גָּדוֹל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הַתְּפִלָּה, כִּי אֶחָד מֵהַמִּתְנַגְּדִים הוֹדָה בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ״ג.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, בְּרְאוֹתִי שֶׁנִּכְנְסוּ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּלִבְּךָ.
וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב מִמְּרִירוּת לִבְּךָ אֵין כָּל זֶה חָדָשׁ בְּעֵינַי, כִּי כְּבָר אֲנִי
יוֹדֵעַ וְשָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה
וְכָאֵלֶּה הַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִגַּע וּלְהָרִיחַ בְּרֵיחַ יִרְאַת ה׳,
כַּמְבֹאָר מִזֶּה הַרְבֵּה בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּהַשִּׂיחָה הַנִּדְפֶּסֶת בְּלִקּוּטֵי
תִּנְיָנָא סִימָן (נ״א) [מ״ח] הַמַּתְחִיל כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס בַּעֲבוֹדַת ה׳ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם
הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּבְסִימָנִים הַסְּמוּכִים נ״ב נ״ג נ״ד וְכוּ׳, גַּם בְּלִקּוּטֵי
א׳ בְּסִימָן ע״ב וּבְשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת וּבִפְרָט בַּמֶּה שֶׁעָזָרַנִי ה׳ לְחַדֵּשׁ בְּהַסְּפָרִים
הַנִּכְתָּבִים וּבְכָל הָאִגְּרוֹת שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַד הֵנָּה, וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי.
מִכֻּלָּם תּוּכַל לְהָבִין, שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה גְּדוֹלָה וְעֻמְקָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, מַה
שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעִם כָּל אֶחָד נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, אֲשֶׁר
אֲפִלּוּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל הַדְּבָרִים מַה
שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ג) ״מִבְּלִי אֲשֶׁר יִמְצָא
אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים״ וְכוּ׳. וּכְתִיב (שָׁם ח) ״בִּשְׁבִיל אֲשֶׁר
יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא, וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל
לִמְצֹא״. וְכָל זֶה כָּלוּל וּמְרֻמָּז בַּמֶּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר
בְּעִנְיַן דַּרְכֵי הַמִּשְׁפָּט שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגָם, כִּי אִם מִי
שֶׁהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ לְעַבְדוּת גָּמוּר, בְּתָמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וְכוּ׳ שֶׁהִשִּׂיג דַּרְכֵי ה׳
וְכוּ׳. וְיוֹתֵר עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל אֶתְמוֹל דְּבָרִים
נִפְלָאִים עֲמֻקִּים וּתְמִימִים מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מְעַט דְּמְעַט מֵהֶם מוֹסֵר
כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין, וּמְאֹד הָמוּ מֵעַי לִי אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ שֶׁתִּשְׁמַע
בְּעַצְמְךָ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ עַד הֵנָּה בְּפֶרָט
בְּשָׁבוּעוֹת הָעָבַר. עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָנוּ מְחַכִּים שֶׁיּוֹסִיף
נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עִמָּנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד
הֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי בְּעֵת שֶׁהָיָה יְדִידִי ר״ש נֵרוֹ יָאִיר בְּבֵיתִי, וְסִפֵּר שֶׁשָּׁמַע מֵאִתְּךָ
כַּמָּה דִּבּוּרֵי תּוֹרָה מֵחַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר. כְּמוֹ חֵלֶב וָדָשֶׁן שָׂבְעָה נַפְשִׁי מְּזֶה,
כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי שֶׁתִּזְכֹּר וְתָשִׂיחַ בְּדִבְרֵי תּוֹרַת אֱמֶת, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ מֵאִתִּי,
תַּעֲלֻזָּה כְלִיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים. וּתְהִלָּה לָאֵל עָשׂוּ רֹשֶׁם גָּדוֹל בְּלֵב
ר״ש הַנַּ״ל. וּכְבָר סִפֵּר מֵהֶם עִם אֲחֵרִים, וְכָל זֶה הוּא רְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם וְכוּ׳, לְכָל מִי שֶׁחָפֵץ לִשְׁמֹעַ בֶּאֱמֶת. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי
מִיָּד מְעוֹת נְדָבַת לִבְּךָ הַטּוֹב עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, גַּם אִם אֶפְשָׁר שֶׁתְּקַבֵּל
מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַב אוֹ מְעַט עַל הַבִּנְיָן מַה טּוֹב, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עַתָּה הוֹצָאוֹת
רַבּוֹת לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בָּלָק תקצ״ג.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳ הֶעָבַר, גַּם בְּאוּמַאן קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ שְׂלַח, עַתָּה אוֹדִיעֲךָ יְשׁוּעַת ה׳ וְעֶזּוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל גָּמַרְנוּ הַרְבֵּה בְּהַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, וּכְבָר נִגְמְרָה הַתִּקְרָה (שֶׁהוּא הַסְּטֶעלְיָא) וּבְסָמוּךְ תִּהְיֶה מְכֻסָּה בְּטְשֶׁערִיפֶּיס, וְגַם עוֹסְקִים בְּהַטִּיחָה שֶׁל הַכְּתָלִים, וְגַם כְּבָר הִנַּחְתִּי מָעוֹת עַל תִּשְׁעָה חַלּוֹנוֹת. וּכְבָר קָנִיתִי דֶּלֶת נָאָה, וּכְבָר מִלְּאוּ עָפָר לְהַשְׁוָוֹת הַגּוּמּוֹת, וְהַכֹּל הָיָה בִּישׁוּעַת ה׳ וְנוֹרְאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים. וּבְחַסְדֵי ה׳ נִתְפַּלֵּל שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ׳. וּלְבָאֵר לְךָ בִּפְרָטִיּוּת מַעֲשֵׂה ה׳ הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ בָּזֶה, אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק עַתָּה ; עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמוֹר גַּם כָּל בִּנְיַן הַבַּיִת הַשַּׁיָּךְ לָזֶה בְּסָמוּךְ מְהֵרָה, וְהָעִקָּר שֶׁיִּגְמֹר ה׳ בַּעֲדֵנוּ הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוּת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי קִבּוּץ נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת, שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַד אֵין מִסְפָּר, עַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת שְׁכֵנִים הַרְבֵּה דְּקְדֵשָׁה, וְנִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִכְנֹס מְחוּץ לִפְנִים וְלֶאֱסֹף הַבַּיְתָה כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּדָּחִים הַנִּשְׁפָּכִים בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. בַּעַל הַחֶמְלָה יָחוּס וְיַחֲמֹל עָלֵינוּ וַעֲלֵיהֶם לֶאֱסֹף נִדָּחֵנוּ וּלְקַבֵּץ פְּזוּרֵנוּ, וְלַהֲבִיאֵנוּ חֲדָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְנִשְׂבְּעָה מִטּוּב בֵּיתוֹ וְכוּ׳, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קי

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ״ג.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ, יְצַו ה׳ אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם עִם חֲצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ וְהָיָה לִי לְנַחַת, הֱטִיבוֹתָ אֲשֶׁר שָׂלַחְתָּ הַיּוֹם כִּי הִגִּיעַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה מֻכְרָח לִי מְאֹד. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳ שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה

וְהָעֲבוֹדָה יוֹם יוֹם עַד שֶׁתַּגִּיעַ לְתַכְלִית הַטּוֹב שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִילוֹ, שֶׁהוּא לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.
וּמַה שֶּׁאַתָּה מִצְטַעֵר וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִהְיוֹת רָגִיל אֶצְלִי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ גַּם אֲנִי נִכְסָף מְאֹד לָזֶה. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁטּוֹב יוֹתֵר כְּשֶׁמְּשַׁבְּרִים מְנִיעוֹת וּבָאִים לִפְרָקִים מִלְּבֹא בְּכָל יוֹם בְּלִי מְנִיעוֹת, כִּי עִקַּר הָאָדָם בָּא לָעוֹלָם לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת לַעֲמֹד כְּנֶגֶד דַּלְתוֹת נְחוֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בַּרְזֶל, וְהַכֹּל אִי אֶפְשָׁר לְשַׁבֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין וְהַחֵשֶׁק הַנִּמְרָץ כַּמּוּבָא אֶצְלֵנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה.
וְהִנֵּה תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה גְּדֹל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ ; וְגֹדֶל בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר ; וּמֵעַט תּוּכַל לְהָבִין בְּעַצְמְךָ, וְלֹא הָיָה לִי מָקוֹם לְהֵחָבֵא עַצְמִי מִגְּדֹל הַצַּעַר, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ אֵלַי עַל שַׁבָּת זֶה דַּיְקָא יְדִיד נַפְשִׁי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד נֶזֶר רֹאשֵׁנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עִם עוֹד אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים מִקְּהִלַּתְכֶם וּמִנֶּעְמְרוֹב, וְרָאִיתִי נִפְלְאוֹת ה'. וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁבְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים יַעְזֹר עַתָּה דַּיְקָא לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת כָּרָאוּי, בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ'. וַה' עָזַר לָנוּ הַרְבֵּה בְּנוֹרְאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִעַט מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה, וְאֵיךְ אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ וַעֲמָלֵנוּ וִיבַקֵּשׁ נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ בְּחִנָּם. וְיַצִּילֵנוּ מִיַּד כָּל אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְהָעִקָּר שֶׁיְּהֵא בְּעָזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וּמִגֹּדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' דִּבָּרִים תקצ"ג.
אֲהוּבִי בְנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת הַשֵּׁנָה, וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְהִנֵּה דַּעְתִּי נוֹחָה מְאֹד מִמַּה שֶּׁאַתָּה עוֹסֵק בְּכְתִיבַת הַמַּפְתְּחוֹת, כִּי הוּא הַצְלָחָה נִפְלָאָה נִצְחִית כְּשֶׁאָנוּ זוֹכִין לַעֲסֹק בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, בִּפְרָט לַעֲשׂוֹת בָּהֶם אֵיזֶה תִּקּוּנִים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גֹּדֶל הָעֵסֶק הַזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה, וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר גַּם עַתָּה שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַתְמִיד כָּרָאוּי, עִם כָּל זֶה אַתָּה זוֹכֶה לַעֲסֹק בְּעֵסֶק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה ה' עִמְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַחֲזֹר אֶל אֹהֶל תּוֹרָה בִּקְבִיעוּת, וְתִהְיֶה תּוֹרָתְךָ קֶבַע

וּמְלַאכְתְּךָ עֲרַאי. וְעָלֶיךָ לִכְסֹף לָזֶה בְּכָל עֵת וְלַחֲטֹף לְעֵת עַתָּה כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם לְהוֹסִיף לְהַבָּא בְּכָל עֵת קְדֻשָּׁה וָדַעַת וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ עִקַּר אֲרִיכַת יָמִים בֶּאֱמֶת, כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו ז"ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידַי כְּנַפְשִׁי הַוָתִיק הַיָּקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד גְּאוֹן עֲזֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, כֵּן יְהִי ה' עִמָּכֶם שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְכֶם תָּמִיד, וְתִזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בַּעֲצַמְכֶם, וְלֹא יִהְיֶה לִבְּכֶם חָלוּק כְּלָל, עַד שֶׁתִּזְכּוּ לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי בְּכֹחַ וְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל עַד תִּזְכּוּ לְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קיב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' אַחַר חֲצוֹת וָאֶתְחַנַּן תקצ"ג.
אֲהוּבִי בְנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ, אַךְ מִגֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ הַהֶכְרֵחַ לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ אֵיזֶה דָּבָר עַל כָּל פָּנִים.
וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מֵעִנְיַן הַיִּסּוּרִים שֶׁלְּךָ מֵחֲלֹשֶׁת זוּגָתְךָ תִּחְיֶה, וּמֵעִנְיַן אַדֶּעס, אַךְ כְּבָר יָדַעְתִּי הֵיטֵב בְּבֵרוּר גָּדוֹל שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְכוּ' כַּנִּדְבָּר בֵּינֵינוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ ז"ל שֶׁכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁלּוֹ הוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם מִקֶּדֶם וְכוּ' וְלוּלֵא זֹאת הָיָה קָשֶׁה לוֹ לְקַבְּלָם וְכוּ' ; וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תְּהִלִּים ל"ח) "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וְכוּ' חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי" וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לֵידַע שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְחֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִלְמָלֵא הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים הַנִּפְלָאִים שֶׁמַּמְשִׁיכִין גְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים, וּבִפְרָט צַדִּיקֵי שׁוֹכְנֵי עָפָר שֶׁהֵם מִתְפַּלְּלִין עַל הָעוֹלָם, וְלוּלֵא הַיְשׁוּעוֹת וְהַחֲסָדִים וְהַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי תְּפִלָּתָם הַנּוֹרָאָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָאָדָם לְהִתְקַיֵּם. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהָבִין יוּכַל לִרְאוֹת זֹאת כְּמַעַט בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁרוֹאֶה קְצָת וּמַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ קְצָת, מִלְּבַד רִבּוּי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הַנַּעֲשִׂים בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּכָל עִיר וָעִיר וְכוּ' וְעִם כָּל אָדָם בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בַּמֹּחַ, רַק הֶחָכָם יָבִין מִדַּעְתּוֹ מִמַּה שֶּׁרוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ קְצָת, לְהָבִין מִזֶּה, בִּשְׁאָר מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה נַּעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם, וּמִכָּל זֶה יוּכַל לְהָבִין רְמָזִים לְבַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, הֵן בְּפַרְנָסָה, הֵן בִּבְרִיאוּת, וּשְׁאָר

דְּבָרִים, רַק מִכֻּלָּם יִזְכֹּר בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי גַּם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת סָמוּךְ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִזְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, בִּפְרָט עַל יְדֵי הַשְּׁנוּיִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו, שֶׁכֻּלָּם הֵם רַק בִּשְׁבִיל זֶה בִּשְׁבִיל לְרַמֵּז לוֹ וְכוּ' כַּיָּדוּעַ לָנוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה.

וְאֵיךְ שֶׁהוּא תְּפִלָּה וּצְעָקָה מוֹעִיל לְכָל דָּבָר, אַךְ קָשֶׁה לִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי דֶּרֶךְ הַנַּ"ל כְּשֶׁאֵינָם מִתְבַּהֲלִים כָּל כָּךְ רַק יוֹדְעִים שֶׁכָּךְ מַנְהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָעוֹלָם, וְכָךְ הוּא הַנִּסָּיוֹן שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מַה שֶּׁיַּעֲבֹר בְּכָל יוֹם, וְהַכֹּל לְפִי הָאָדָם וְהַזְּמַן. זֶה מְנַסִּין בַּעֲנִיּוּת גָּדוֹל וְזֶה בַּעֲשִׁירוּת מֻפְלָג, וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְכוּ' וְכוּ', וְכָל הַשְּׁנוּיִים שֶׁנַּעֲשִׂין בָּאָדָם וּבַזְּמַן, בְּכָל יוֹם וּבְכָל אָדָם אֲשֶׁר עָצְמוּ מִסַּפֵּר, כִּי אָדָם זֶה בְּזֶה הַיּוֹם לְפִי מַעֲשָׂיו וּלְפִי נִשְׁמָתוֹ צָרִיךְ לְהִתְנַסּוֹת בְּעִנְיָן זֶה דַּיְקָא, וְזֶה בְּעִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, אֲבָל הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבְּכֻלָּם, שֶׁכֻּלָּם מְלֵאִים דְּאָגוֹת וְיִגּוֹנוֹת וְיִסּוּרִים בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם אֵין לָהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְנַחֵם עַצְמָן כִּי אִם בַּמֶּה שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְכוּ', שֶׁעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחוּ לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. אֲפִלּוּ אִם הָיָה לוֹ כָּל הָעֲשִׁירוּת וְהָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ לָנוּ כְּבָר. עַד הֵנָּה עָזָרְנוּ רַחֲמָיו לִכְתֹּב דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב דְּבָרִים אֵלּוּ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, נִפְלָאת הִיא נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים הַחֲסָדִים וְהַיְשׁוּעוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וּבָזֶה בָּטַחְנוּ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַכּוֹתֵב מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בְּשָׁמְעִי קְצָת צְמִיחַת יְשׁוּעָתְךָ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ לִגְמֹר יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ מְהֵרָה לְתַכְלִית אֲמִתִּי וְנִצְחִי, שֶׁתִּבָּלֶה יָמֶיךָ בְּטוּב אֲמִתִּי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ רְאֵה תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה, הַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וְגַם אֲנִי טָרוּד עַתָּה בְּכַמָּה דְּבָרִים וְאֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ, אִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר הַרְבֵּה מִצַּעֲקַת מַכְאוֹבֶיךָ בְּמִכְתָּבְךָ, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל עוֹשִׂים רֹשֶׁם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל שֶׁשְּׁמַעְתֶּם מִפִּי עַד שֶׁגַּם הַנִּגּוּן תָּקוּעַ בְּלִבְּךָ. וְכָךְ יָפֶה לְךָ, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא דָּבָר רֵיק הוּא לְהִתְחַזֵּק אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא כִּי זֶה הָעִקָּר, וּבָזֶה תָּלוּי כָּל הַיַּהֲדוּת ; כִּי הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת מְאֹד שָׁקְעוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל יְדֵי הַיֵּאוּשׁ שֶׁלָּהֶם, אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד נִדְמֶה שֶׁיְּרִידָתוֹ גָּרוּעַ מִכָּל הָעוֹלָם וְכַיּוֹצֵא בְּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ חֲכָמִים קְצָת לֹא הוֹעִיל לָהֶם חָכְמָתָם אַדְּרַבָּא חָכְמָתָם קִלְקְלָה לָהֶם בְּיוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהִנֵּה מֵאַחַר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עָשׂוּ פֵּרוֹת בְּלִבְּךָ עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְתַאֲמִין שֶׁכָּךְ הוּא הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁכַּוָּנָתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה עָלֶיךָ דַּיְקָא, וַאֲפִלּוּ עַל הַגְּרוּעִים הַרְבֵּה יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּלְמַעַן הַשֵּׁם תְּקַיֵּם בְּכָל עֵת ״מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי״ וְכוּ׳, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁזֶּה הָעִקָּר (שִׂיחוֹת הָר״ן שב), וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק בְּכָל כֹּחֲךָ בְּכָל מֵינֵי עֲצוֹת לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא ; וְתִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֵשָׁה, שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי עֲוֹנוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת, כִּי ה׳ גָּדוֹל מְאֹד וְכוּ׳, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קטו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שׁוֹפְטִים תקצ״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ לְשָׁלוֹם, וְאֵין פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ דָּבָר, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ וְנֶחָמָתְךָ הוּא אוֹר הָאֱמֶת הַמֵּאִיר לַכֹּל, אֲשֶׁר זֹאת הִיא הַנֶּחָמָה שֶׁל הַכֹּל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) זֶה יְנַחֲמֵנוּ וְכוּ׳, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּחוּס עָלֶיךָ וְיַעֲזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֶיךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב, וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְחִיל מֵעַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְתָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד, וְהַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ וְכוּ׳, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה וְכוּ׳ שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל כַּיָּדוּעַ לְךָ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע מְסוֹדוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם דְּרָכִים נִפְלָאִים לְכָל אֶחָד לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ לָלֶכֶת בָּהֶם בֶּאֱמֶת. וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַכַּוָּנָה – שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְהִתְיַגֵּעַ

וּלְהִתְקָרֵב לְדוֹדִי יִתְבָּרַךְ וְלִהְיוֹת בָּקִי בָּזֶה, וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ וְיַעְזְרֵנוּ לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו בְּחֶמְלָתוֹ וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה, וּמֵהַסְתָּם לֹא אֶשְׁכַּח אוֹתְךָ גַּם שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. בַּעַל הַחֶמְלָה יָכִין לִבֵּנוּ וְיַקְשִׁיב שַׁוְעָתֵנוּ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ד

קטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נֹחַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ד.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו'. וְהִנֵּה בְּרֹב מִכְתָּבֶיךָ אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה לַשָּׁמַיִם, אַךְ בְּרֶבֶם אַתָּה בְּעַצְמְךָ מֵשִׁיב תְּשׁוּבָתְךָ בְּצִדְךָ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה וַאֲמִתִּית, בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַסָּמוּךְ שֶׁאֵין לְךָ מָקוֹם לָנוּס כִּי אִם לִקְבֹּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה. אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְכוּ' הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי בְּוַדַּאי תּוֹרָה וּתְפִלָּה הוּא עִקַּר הַבַּיִת מָנוֹס, מִכָּל מַה שֶּׁעּוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם ; וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (קִדּוּשִׁין ל) בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע בָּרָאתִי תּוֹרָה תַּבְלִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קי"ט) לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְתֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁמֵּעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּמְעַט לֹא הָיָה עֵת שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי כָּל מַה שֶּׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, וּבְכָל פַּעַם נִדְמֶה לִי שֶׁכִּמְעַט אֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי בְּכָל יוֹם בִּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁהִקְדִּים לְחַיּוֹתֵנוּ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם וְכוּ' עַל יְדֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה וְכוּ' וְכוּ'.
זְכֹר כִּי אֵין שׁוּם זְמַן בָּעוֹלָם, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ וּפוֹרֵחַ כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וּבַצֵּל עוֹבֵר הַזֶּה יְכוֹלִין לְבַלּוֹת קְצָת בְּתוֹרָה קְצָת בִּתְפִלָּה קְצָת בְּשִׂיחָה וּצְעָקָה וְשַׁוְעָה וַאֲנָחָה וְלִתְלוֹת עֵינָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּקְצָת בְּשִׂיחָה עִם בְּנֵי אָדָם בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא וּבְמִלֵּי דְּעָלְמָא, וּקְצָת בְּעִסְקֵי מַשָּׂא וּמַתָּן וּפַרְנָסָה, וּקְצָת בְּהַהֶכְרֵחִיּוֹת לְקִיּוּם הַגּוּף שֶׁהֵם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשֵׁנָה וְכוּ', וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹלֵף וְעוֹבֵר הַיּוֹם, וְכֵן כַּמָּה יָמִים. וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹמֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמוֹשִׁיעַ וְעוֹזֵר מַה שֶּׁצְּרִיכִין כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ'. וְהָעִקָּר לִבְלִי לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ לֹא מִן הֶעָבַר וְלֹא מִן הֶעָתִיד, וְהַשָּׁעָה וְהַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד תּוֹכַל לִקְפֹּץ וּלְדַלֵּג וְלִבְרֹחַ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לִבְרֹחַ עַל יְדֵי כָּל הַנַּ"ל, וְעַל

כֻּלָּם הוּא יִשּׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים ׳וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת׳ וְכוּ׳, בְּפֶרֶט שֶׁאָנוּ סְמוּכִין וְנִשְׁעָנִים עַל כֹּחַ וּזְכוּת בַּעַל כֹּחַ כָּזֶה, אֲשֶׁר הוּא זַ״ל בְּעַצְמוֹ הִזְהִירָנוּ לִבְטֹחַ עַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל מְאֹד הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים בְּבֵיתִי, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה.
וּבִישׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שָׂמַחְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל בְּסִעֻדָּה שְׁלִישִׁית אֶתְמוֹל, וְלִבִּי נָשָׂא אֶת רַגְלַי בְּהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב וְכוּ׳, וְרָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁבְּשִׁמְחַת תּוֹרָה לֹא זָכִיתִי לָזֶה, וְהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה׳ וְכוּ׳. יֶתֶר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר, וּבַמֶּה שֶׁאָנוּ מְקַוִּים וּמְחַכִּים לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְחֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּךָ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבִתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ׳, וַה׳ אֱלֹקִים יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע חִישׁ קַל מְהֵרָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ לְךָ לְךָ תקצ״ד.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר, שָׁלוֹם לְךָ, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳, וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי שֵׁנִית מִכְתָּבְךָ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לִי נַחַת קְצָת בְּיוֹם א׳ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ קְצָת, וְגַם אָז בְּיוֹם א׳ יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים, וְהַיּוֹם רָאִיתִי זֹאת בְּמִכְתָּבְךָ. אַךְ כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, וּכְבָר חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְדַרְכֵי הָעוֹלָם וְרָאִיתִי הֵיטֵב שֶׁאִם יִרְצֶה הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל עַל הַחֶסְרוֹנוֹת יִהְיֶה חָסֵר לוֹ לְעוֹלָם הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ הַגְּבִירִים הַגְּדוֹלִים עֲדַיִן חָסֵר לָהֶם הַרְבֵּה מְאֹד, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם לְהֶכְרֵחִיוּת. אֲבָל לְהֵפֶךְ כְּשֶׁזּוֹכְרִין שֶׁהַכֹּל חֶסֶד חִנָּם, כִּי עָרֹם יָצָא הָאָדָם מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הוּא חֶסֶד גָּדוֹל, אֲזַי יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ הַרְבֵּה בְּכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, אֲפִלּוּ בִּכְתֹנֶת קָרוּעַ וּמְנֻעָלִים הַמְטֻלָּאִים חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ יָשָׁן אֲפִלּוּ שֶׁל פִּשְׁתָּן עָב וְכוּ׳.
וַאֲפִלּוּ בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה׳, אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה צְרִיכִין לְהִסְתַּכֵּל לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן בְּכָל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִין עַל הָאָדָם בְּכָל פַּעַם צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל

זֶה הַרְבֵּה. וְהַכְּלָל שֶׁבְּוַדַּאי לְפִי תֹּקֶף מְרִירַת הַגָּלוּת בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַתָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וּכְפִי רִבּוּי הַקִּלְקוּלִים שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, בְּוַדַּאי צַר וָמַר מְאֹד מְאֹד שֶׁכְּמַעַט אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת. אַךְ עִקַּר הַקִּיּוּם וְהַחַיּוּת הוּא בְּנֵס נִפְלָא מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי עֹצֶם חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְכָל זֶה כָּלוּל בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן קצ״ה), בַּמֶּה שֶׁאָמַר עַל פָּסוּק ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״, שֶׁיֵּשׁ הַרְחָבָה גַּם בְּהַצָּרָה בְּעַצְמָהּ וְכוּ׳, מִלְּבַד מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ מוֹצִיא מִכַּמָּה צָרוֹת בְּחַסְדּוֹ. וּכְבָר נֶחֱקַר אֶצְלִי שֶׁעִקַּר הַחַיּוּת עַל יְדֵי ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ וְכוּ׳ בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה׳, וּבְעִנְיַן עִסְקֵי הָעוֹלָם וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְהַיְּסוּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל יְדֵי ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״ הַנַּ״ל.

וּזְכֹר הֵיטֵב דְּבָרִים אֵלּוּ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּכָל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ יְשָׁנִים אֶצְלֵנוּ, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ׳. וְעַל כָּל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים צ״ד) ״לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט״ וְכוּ׳, וְכֵן (שָׁם ל״ח) ״אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה׳ יִסְעָדֵנִי״, וְכֵן ״צוֹפָה וְכוּ׳ ה׳ לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְּיָדוֹ״ וְכוּ׳, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סֻכָּה נב) אִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ׳, וְכֵן הַרְבֵּה.

וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וְגַם הַשָּׁלִיחַ בָּא עַתָּה לְבֵיתִי, וְהַיּוֹם חוֹלֵף וְעוֹבֵר. אוּן סָע גִּיזָּעגִינְט זִיךְ דָּאס הַארְץ מִיט דָּעם קְוָואל, אוּן דָּער קְוָואל מִיט דָּעם הַארְץ, מִיט אַזוֹנֶי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ׳, אוּן הָאט גֶּייט אַוֶועק דָּער טָאג וָועט חַס וְשָׁלוֹם דָּאס הַארְץ וְכוּ׳, דָּער וַויִל קוּמְט דָּער גְּרוֹסָער מַאן דָּער אֶמֶתָּער אִישׁ חֶסֶד אוּן שַׁיינְקְט אַטָאג דָּעם הַארְץ וְכוּ׳, אַז וואוֹל דִּי אוֹיעֶרִין וָואס הֶערִין אַזוֹנְס אֲפִלּוּ הַיינְט, אוּן זָענִין זֶיעֶר פְּרֵיילִיךְ גִּיוָואהרֶען, אַזוֹי מִיר בַּדַּארְפִין אוֹיךְ בְּוַדַּאי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דָּער מִיט זֶיעֶר פְּרֵיילִיךְ זַיין. אֲפִלּוּ אִין דָּער בְּלָאטֶיע בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.

[וּמִתְפָּרְדִים הַלֵּב מֵהַמַּעְיָן וְהַמַּעְיָן מֵהַלֵּב עִם כָּאֵלֶּה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ׳, וְאַזַי כְּשֶׁיִּגְמַר הַיּוֹם אַזַי יִסְתַּלֵּק הַלֵּב חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ׳ וּבֵינָתַיִם מַגִּיעַ הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת וְנוֹתֵן בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד לְהַלֵּב, שֶׁאַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשּׁוֹמְעוֹת כָּאֵלֶּה אֲפִלּוּ הַיּוֹם, וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָךְ גַּם אָנוּ צְרִיכִים בְּוַדַּאי עִם זֶה לִשְׂמֹחַ אֲפִלּוּ בַּבּוֹץ] אַף עַל פִּי כֵן בְּתוֹךְ רֶפֶשׁ וְטִיט הַיָּוֵן כָּזֶה, וּמְצוּלוֹת יָם כָּאֵלֶּה שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט עַכְשָׁיו בָּעוֹלָם בַּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא, זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה פְּלָאוֹת כָּאֵלֶּה נִפְלָאוֹת נִפְלָאוֹת. וְאִם נֹאמַר פְּלֵאי פְּלָאוֹת רִבְבוֹת פְּעָמִים לֹא יַסְפִּיק עַל תֵּבָה אַחַת מִזֹּאת הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁלֹּא נִשְׁמַע כָּזֹאת מִימוֹת עוֹלָם אוּן טַאקִי פָּארְט אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ חַיֵּי שָׂרָה תקצ״ד.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, יְקַבֵּל הָאוֹגֶרֶת מֵאִתִּי הָרָצוּף פֹּה, אֲשֶׁר הֵכַנְתִּי בְּיוֹם ד׳.
וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּבְאִגְּרוֹתֶיךָ שֶׁבְּיָדְךָ
בְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם דַּי עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאֵינִי זוֹכֵר אִם דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ
פָּנִים אֶל פָּנִים מֵעִנְיַן הַמִּדְרָשׁ ״אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ״, וְאֶתְמוֹל
בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, אַךְ לְדַעְתִּי בְּוַדַּאי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ מִזֶּה, וְעַל פְּנֵי
הַכְּתָב אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה, וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הָאָדָם יֵשׁ לוֹ
בְּחִירָה בְּכָל פַּעַם, וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה מִמֵּילָא אַל יָחוּשׁ. וּבְחַסְדֵי ה׳ תִּדַּלֵּג וְתִקְפֹּץ
עַל הַכֹּל עַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחַ הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְעַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה,
וְעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִנְקֹ מְעַט מֵעֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְסוֹף כָּל סוֹף
יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וִיקַיֵּם בַּיּוֹם הַהוּא יְבֻקַּשׁ וְיֻחְפַּשׂ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל כְּדֵי
לְהָפְכָם לִזְכֻיּוֹת וְאֵינָנוּ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָלִים בְּאַיִן, בְּנִי! הֲנִשְׁמָע כָּזֹאת, אֲבָל
בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ זֹאת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, מִפִּי זֶה שֶׁזָּכָה לְתוֹרַת ה׳
וּלִתְפִלַּת ה׳ מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ מִמִּי לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל וְכוּ׳, עַל כֵּן עֲדַיִן תִּקְוָתֵנוּ
חֲזָקָה לִזְכוֹת לִשְׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם לָנֶצַח מֵאַחַר שֶׁזָּכִינוּ לְתוֹרוֹת
וּתְפִלּוֹת כָּאֵלֶּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ חַיֵּי שָׂרָה תקצ״ד.
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי הַמַּלְבּוּשׁ נִגְמַר בְּיוֹם ב׳, וְהַיּוֹם הִתְפַּלַּלְתִּי בּוֹ פַּעַם
רִאשׁוֹן, וְהוּא מְתֻקָּן וְטוֹב לְפָנַי. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ, תִּהְיֶה מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה
מֵעִם ה׳, שֶׁתִּזְכֶּה לְהָסִיר מֵעָלֶיךָ הַבְּגָדִים צוֹאִים, וּלְהַלְבִּישׁ אוֹתְךָ
מַחֲלָצוֹת. וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עֲדַיִן, אֵין בְּפִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ
עַתָּה, גַּם כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ
נַפְשְׁךָ תָּמִיד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תּוֹלְדוֹת תקצ״ד.
אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה, הָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְפֶּטֶרְבּוּרְג הֵכַנְתִּי אוֹר לְיוֹם ד׳ הֶעָבַר, וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁסִּבֵּב בְּמַחֲשַׁבְתִּי עַד שֶׁכָּתַבְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אָז דַּיְקָא, וְגַם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ הַכֹּל מֵעִם ה׳ יָצְאָה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה לְשָׁלְחוֹ בְּיוֹם ד׳ מִיָּד וְלֹא הָיָה שׁוּם שָׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם לֹא הָיָה שָׁלִיחַ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.
וְהִנֵּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ד׳ וְגַם הַיּוֹם, וְהֵם מִלֵּאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַהֲשִׁיבְךָ, וְגַם הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד קְצָת בְּאֵיזֶה עֵסֶק, וְגַם הִיא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי לְהָכִין לְךָ אִגֶּרֶת מִיָּד. וְהִנֵּה תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְפֶּטֶרְבּוּרְג וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ בִּזְרִיזוּת, כִּי הוּא עֵסֶק גָּדוֹל, וּזְכוּת הָרַבִּים כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעַצְמְךָ, כִּי לֹא חָתַמְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְקָרוֹתוֹ. וּלְדַעְתִּי גַּם זֶה הָאִגֶּרֶת הוּא תְּשׁוּבָה אֵלֶיךָ, וּמִשָּׁם תּוּכַל לְהָבִין רְמָזִים אֵלֶיךָ, אִם גַּם בְּפֶּטֶרְבּוּרְג כְּפִי מַה שֶּׁעוֹמֵד עַתָּה רַבִּי זְאֵב הַנִּכְתָּב אֵלָיו, כְּפִי מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ קְצָת, אִם גַּם שָׁם יֵשׁ תְּקוָה מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ׳, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי אֵלָיו הֵם דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק, שֶׁבֶּאֱמֶת כֵּן רַבֵּנוּ זַ״ל בִּדְבָרָיו גַּם עָלָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּלְדַעְתִּי בָּזֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד וּלְהוֹדוֹת עַל חֶלְקְךָ שֶׁנִּצַּלְתָּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לִהְיוֹת עַתָּה בְּרִחוּק מָקוֹם בְּאַדֶעס, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּפֶּטֶרְבּוּרְג.
וְהַחִלּוּק תָּבִין מֵאֵלֶיךָ, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם עַתָּה עוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר. מִזֶּה תּוּכַל לְהָבִין מֶה הָיָה אִם הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ כְּדֶרֶךְ הַרְבֵּה כְּמוֹתְךָ. ה׳ יַצִּילְךָ מִלְּהַרְחִיק נְדוֹד חַס וְשָׁלוֹם, בִּפְרָט בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ. וְאִם כָּל זֶה עֲדַיִן אֵינוֹ מַסְפִּיק לְהָפִיג צַעַרְךָ, תֵּדַע וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב אֲדְמוֹ״ר זַ״ל וְתַחֲזֹר דְּבָרִים אֵלּוּ וּתְשִׂימֵם עַל לִבְּךָ הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן (חַיֵּי מוֹהַר״ן ס״ז) : גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֵע וְוייִסְט גָּאר נִיט וְכוּ׳, אֲפִלּוּ אַייֶער זַאךְ וְוִיא הִין אִיטְלִיכֶיר אִיז גִּיפַאלִין, סָע פַאר הַאנְדִין אָבֶּער אַזוֹי אַה זַאךְ וָואס סָע אִיז גָּאר עֶפֶּעס אַנְדֶּערְשׁ וְכוּ׳, וְסִיּם אַבִּי מֵע אִיז זִיךְ נִיט מְיָיאֵשׁ פּוּן שְׁרַייעֶין [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל וְכוּ׳ אֲפִלּוּ בְּעִנְיַן שֶׁלָּכֶם הֵיכָן שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל. אֲבָל יֵשׁ עִנְיָן כָּזֶה שֶׁהוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי וְכוּ׳ וְסִיּם : הָעִקָּר שֶׁאֵין מִתְיָאֲשִׁים מִלְּצְעֹק].
וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֵין אַתָּה מְיָאֵשׁ עַצְמְךָ מִצְּעָקָה כְּלָל, וּבְוַדַּאי קוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה עַד לַשָּׁמַיִם. אַךְ אֲהוּבִי בְּנִי אַתָּה מִתְפַּחֵד יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי חֲלִילָה לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַצַּעַר חַס וְשָׁלוֹם כָּל כָּךְ, בִּפְרָט שֶׁכְּבָר רָאִיתָ חַסְדֵי ה׳ כַּמָּה פְּעָמִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמְּךָ, עַל כֵּן אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּמַה שֶּׁאֵיזֶה אִישׁ בְּזֶה וְקִלֵּל אוֹתְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַל תִּצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי זֶה מְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁהוּא לְטוֹבָה וְהוּא כַּפָּרַת עָוֹן, וְקִלְלַת חִנָּם לֹא תָּבֹא וְיִתְהַפֵּךְ לִבְרָכָה. וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁתַּצִּילֵנִי וְכוּ׳ מֵעַזֵּי פָּנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים וְכוּ׳ וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִּדֹּם. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, אֲבָל חֲלִילָה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ עַל זֶה.

הָאֱמֶת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, אֲבָל חָלִילָה לִהְיוֹת בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת כָּל כָּךְ מִכָּל דָּבָר חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כְּבָר יָדוּעַ שֶׁאָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ', וְאֵין יוֹם וְכוּ'. וּכְבָר צָעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים ל״ח) ״כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן״ וְכוּ', וְיַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מ״ג) ״וְכַאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי״, וְכֵן הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן קְטַנֵּי עֵרֶךְ כָּמוֹנִי הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל חֶסֶד גָּדוֹל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹאִים בְּכָל פַּעַם הַרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת גַּם בְּעֶצֶם הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, וּמִכַּמָּה רָעוֹת וְצָרוֹת הוּא יִתְבָּרַךְ מַצִּילֵנוּ לְגַמְרֵי, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם.

וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, בָּזֶה יֵשׁ לָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ תָּמִיד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, כִּי הוּא יָצָא לְפָנֵינוּ, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָנֶצַח.

וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת וְגַם הַנֵּר וְהַדְּיוֹ אֵינָם עוֹלִים יָפֶה בַּכְּתִיבָה הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי וְיִשְׁלַח לִי עוֹד דְּבוּרִים אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹסִיף לִכְתֹּב כַּאֲשֶׁר יִרְצֶה בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְעֵת עַתָּה דַּי בָּזֶה, וַחֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּצֵא תקצ״ד לפ״ק.

בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְכֻלָּם שָׂפָה אַחַת לָהֶם. וּכְבָר הֵכַנְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת הַכָּרוּךְ פֹּה בְּיוֹם ו' וְכָעֵת אֵין פְּנַאי, וְגַם מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד ; וַדַּאי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְגַם הַיּוֹם תֵּדַע וְתִזְכֹּר מֵחָדָשׁ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְעַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו הַרְבֵּה מְאֹד, וְתַאֲמִין כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק לֹא תִּהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ וּלְהַשְׁכִּיחַ מִלִּבְּךָ הַצַּעַר שֶׁלְּךָ, בִּפְרָט הַפְּחָדִים הַיְתֵרִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ מִמַּה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, הַכֹּל שְׁטוּת וּכְסִילוּת. וְהָעִקָּר לְהַשְׁכִּיחָם מִלִּבְּךָ וּלְהַרְאוֹת פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת וְיָפוֹת וְלַעֲשׂוֹת עַצְמְךָ כְּאִלּוּ אַתָּה שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה תָּבוֹא בֶּאֱמֶת לְשִׂמְחָה. בִּפְרָט שֶׁרֹב הַשָּׁעוֹת אֵין לְךָ פְּנַאי לַחֲשֹׁב בָּזֶה כְּלָל, כִּי אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד כַּמָּה דְּבָרִים וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ קְצָת וְלַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בַּעֲסָקֶיךָ וְלֶאֱכֹל וְלִישׁוֹן. וְתִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי כְּלָל לַחֲשֹׁב מָרָה שְׁחוֹרָה וּפְחָדִים

כָּאֵלּוּ. וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְהַסְתִּיחַ דַּעְתּוֹ, אֲפִלּוּ מִכְּאֵב וְיִסּוּרִים מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ שֶׁכְּשֶׁמַּסְתִּיחַ דַּעְתּוֹ וְשׂוֹכֵחַ בָּהֶם נִסְתַּלְּקִים לְגַמְרֵי, כַּאֲשֶׁר אַתָּה מֵבִין בְּעַצְמְךָ. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי אֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר דְּבָרִים כָּאֵלּוּ רַק לְדָחוֹתָם וּלְהַעֲבִירָם מִדַּעְתּוֹ כִּלְאַחַר יָד לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כְּלָל. וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא אַל תָּחוּשׁ עַל זֶה כְּלָל. וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה תִּסְמֹךְ וְתִשָּׁעֵן, שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְתֵדַע שֶׁבְּזֶה הַשַּׁבָּת דְּבַרְנוּ מִסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מֵהַשָּׁנָה וְכוּ'. מִי שָׁמַע כָּזֹאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה לְחַיּוֹתֵנוּ נֶצַח. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל אֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ בְּעִנְיַן כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה וְכוּ', וַעֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחָתְךָ תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכב

יוֹם ד' וַיֵּצֵא תקצ"ד לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ, כִּי לְפִי גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבְךָ הַקּוֹדְמִים הַכֹּל הוּא בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְכֵן בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מֵרִבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וּמֵרִבִּי זְאֵב מִפֶּטֶעְרְבּוּרְג וּמֵרִבִּי מָרְדְּכַי נ"ש הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְעַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ הִזְכַּרְתַּנִי לְהוֹסִיף לַסֵּפֶר הַקָּטָן שֶׁאֲנִי עוֹסֵק עַתָּה בִּכְתִיבָתוֹ מַה שֶּׁנִּשְׁמַט שָׁם לְהַעְתִּיק מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הָר"ן צז), עַל יְדֵי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְכוֹלִין לוֹמַר תְּהִלִּים. עַל כֵּן אֲנִי מְבָרֶכְךָ עַתָּה שֶׁתִּזְכֶּה מֵעַתָּה לוֹמַר בְּכָל יוֹם תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה אֲנִי מִתְנַעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁתִּזְכֶּה מְהֵרָה לְהַעְתִּיק סֵפֶר הַנַּ"ל, כִּי הוּא יָקָר וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד, וּבְיָמִים אֵלּוּ גָּמַרְתִּי אוֹתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ צְרִיכִין לְכָרְכוֹ וּלְהַגִּיהוֹ עוֹד קְצָת. מֵבְטַחֲנִי בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּחְיֶה אֶתְכֶם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאוּ עֵינֵיכֶם וְתָגֵל נַפְשְׁכֶם. הַבֵּט וּרְאֵה בְּנִי חֲבִיבִי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל יוֹם, וּבְוַדַּאי הַמַּתְחִיל יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי, כִּי הַמַּתְחִיל הוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הַיָּחִיד הַקַּדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח, הוּא הִתְחִיל וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַנִּבְחָר, וְהוּא יִגְמֹר בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחִיל לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לְהָסִיר לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרֵנוּ, וְלִתֵּן לָנוּ לֵב בָּשָׂר. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, אַךְ מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכג

יוֹם ב׳ וַיִּשְׁלַח תקצ״ד לפ״ק.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה׳, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל עִם סַךְ שְׁלֹשָׁה גְּדוֹלִים עַל פִּדְיוֹן, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּמְתְּקוּ הַדִּינִים מֵעָלֵיהֶם עַל יְדֵי פֶּלֶא עֶלְיוֹן וְכוּ׳. וְיִרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מֵעִנְיַן יְשׁוּעָתוֹ שֶׁכָּתַב, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָאֲפָנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְלֹא יִגַּע לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, רַק יִזְכֶּה עַל יְדֵי כָּל מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב עִמּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לִכְתֹּב, כִּי אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בֵּין תְּפִלִּין דְּרַשִּׁ״י וְרַבֵּנוּ תָּם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בִּימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַחֲנֻכָּה הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה כָּרָאוּי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וּמֵהַסְּתָם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיזֶה דְּבוּרִים וְשִׂיחוֹת מִמֶּנִּי, שֶׁיִּחַיּוּ נַפְשְׁךָ, וְיַחֲזְקוּ וְיאַמְּצוּ לְבָבְךָ לְבְטֹחַ בַּה׳ בְּכָל עֵת, וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ כְּמוֹ תִּינוֹק בְּבֵית הַסֵּפֶר מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְיַזְכִּירֵהוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, אוּלַי יוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דְּבוּרִים בְּעִנְיָן זֶה, וַה׳ הַטּוֹב יַנְחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּכָל הָאֲפָנִים, וַיַּצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק הַיָּקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֶכֶד אַדּוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל. יִרְאֶה לְזָרְזוֹ שֶׁיִּשְׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ מִיָּד, וְיִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם, וּלְעוֹרְרוֹ וּלְחַזְּקוֹ, כִּי הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לוֹ וּלְךָ, כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּכַמָּה הַזְהָרוֹת הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁיְּדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, וִיקַבְּלוּ דִּין מִן דִּין וְכוּ׳.
נָתָן הַנַּ״ל
קכד
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיֵּשֶׁב תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְלֹא הִזְכַּרְתָּ שָׁם מֵעִנְיַן הַיְשׁוּעָה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבָר שֶׁתִּכְתֹּב לִי. וְהָיָה לִי צַעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם כָּל הַשָּׁבוּעַ הֶעָבַר, כִּי

לֹא דַּי שֶׁלֹּא בִּשַּׂרְתַּנִי יְשׁוּעָתֶךָ, אַף גַּם לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת שְׁנֵי פָּאסְטִין, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם ד׳ וְיוֹם ו׳. וְהַיּוֹם כָּלוּ עֵינַי לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, וּבְשָׁעָה זֹאת הִגִּיעַ, אֲבָל אֵין נִזְכָּר בּוֹ דָּבָר מֵעִנְיַן הַיְשׁוּעוֹת, אַף גַּם הוּא מָלֵא צְעָקוֹת זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְגַם אֲנִי עַתָּה מָלֵא יְסוּרִין הֵן בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, הֵן בְּעִנְיַן בְּרִיאוּת הַגּוּף, וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה׳, וְנוֹסָף לָזֶה אֲנִי צָרִיךְ לִשָּׂא עָלַי רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁכָּל אֶחָד מָלֵא דְּאָגוֹת בְּכָל הַנַּ״ל, וְהָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת ה׳, וּמַה שֶּׁרּוֹדְפִין כָּל אֶחָד מְאֹד מְאֹד, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁהֵם עִקַּר הַיְצָרִין וְכוּ׳. וִימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְשָׁלוֹם, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין שֶׁמָּן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עַל חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל רַבִּים. מִלְּבַד מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לִי לִכְתֹּב כְּלָל, וְעַל כֻּלָּם אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה.

וְהִנֵּה אִם אָמְנָם מְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי מִמְּכִתָּבְךָ, אַךְ עִם כָּל זֶה בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁאֲנִי מוֹצֵא בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ הַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ עֶצֶם הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן מַה שֶּׁתִּהְיֶה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרֵי שֶׁהֵם דִּבְרֵי אֱמוּנָתֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מוֹעִילִים לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה גַּם עַתָּה, וּמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין נַפְשְׁךָ מְאֹד מְאֹד, וַיַּאֲמִין לִי בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ אֵינוֹ חִדּוּשׁ אֶצְלִי כְּלָל, כִּי כְּאֵלֶּה מַמָּשׁ עָבַר עָלַי כַּמָּה פְּעָמִים, וְנִמְשָׁךְ זְמַנִּים הַרְבֵּה, שֶׁנִּדְמֶה לִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת יוֹם אֶחָד וַאֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. אַךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲנִי אֲנַסֶּה אֶת עַצְמִי בְּכָל שָׁעָה, וְאֶרְאֶה בְּכָל עֵת לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִמַּה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לִשְׂכֹּחַ, וְזֶה הָעִקָּר דְּהַיְנוּ לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פָּנִים, וּמַה שֶּׁאּוּכַל לַחֲטוֹף לִפְעָמִים אֵיזֶה טוֹב, מַה טּוֹב, וְהָעִקָּר לְבַלּוֹת הַיּוֹם כַּמָּה שֶׁאּוּכַל בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וְגַם עַל זֶה הֻכְרַחְתִּי עוֹד לְצַעֵק הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה תְּפִלּוֹת. וְכַמָּה שָׁעוֹת הֻכְרַחְתִּי לְבַלּוֹת בְּכַמָּה מִלֵּי דְּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וּמִן הַסְּתָם בְּוַדַּאי לָמַדְתִּי כַּמָּה שָׁעוֹת בִּפְרָט הַשִּׁעוּרִים הַקְּבוּעִים. בְּתוֹךְ כָּךְ עָבַר הַיּוֹם וְכֵן כַּמָּה יָמִים וְכֵן כַּמָּה שָׁנִים.

אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶפֶס קָצֵהוּ מִזֶּה, לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי בְּוַדַּאי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין מַמָּשׁ, וּבְוַדַּאי בִּפְרָטִיּוּת יֵשׁ שְׁנוּיִים הַרְבֵּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב עָבַר עָלַי כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה מַמָּשׁ. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ הוּא טוֹב וְנָכוֹן וְיָשָׁר וְכוּ׳, אַךְ רְצוֹנִי שֶׁתִּתְחַזֵּק בָּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֱזֹר נָא כְּגִבּוֹר חֲלָצֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, דַּלּוּ עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וַחֲגֹר בְּעֹז מָתְנֶיךָ, וּבְטַח בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה כִּי הוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵינוּ בְּכָל עֵת בָּזֶה וּבַבָּא. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בְּרוּדָּער הַאלְט זִיךְ [אָחִי! חֲזֵק עַצְמְךָ], וּכְבָר אָמַר הוּא זַ״ל שֶׁאֲפִלּוּ לְחוֹלֶה הַמּוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי וְחֻלְשׁ מְאֹד אֲשֶׁר כָּל מִשְׁכָּבוֹ נֶהְפַּךְ בְּחָלְיוֹ, אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּתְחַזֵּק, לָאז דִּיךְ נִיט אָפּ, מַאךְ זִיךְ פְּרִישֶׁער [אַל תַּעֲזֹב אֶת עַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ יוֹתֵר רַעֲנָן], וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם הוּא צַיְּת וּמְחַזֵּק עַצְמוֹ מוֹעִיל לוֹ הַרְבֵּה שֶׁיִּתְרַפֵּא וְיָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ עַל יְדֵי זֶה, בִּפְרָט שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת זֶה שֶׁעָבַר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיַן יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ דֶּרֶךְ זֶה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ

תָּמִיד, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ מְעוֹף צוּקָה וְצָרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן, גַּם אָז יוֹדֶה לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ עַל גֹּדֶל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד הֵנָּה. וְעַל כָּל הַהַרְחָבוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁמּוֹצֵא בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ בִּבְחִינַת בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי כַּנַּ״ל, וְעַל יְדֵי זֶה, דַּיְקָא שֶׁגַּם בְּעֵת הַצָּרָה יָבִיא תּוֹדָה עַל הֶעָבָר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְצַעֵק עַל לְהַבָּא, בִּבְחִינַת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְצַעֵק עַל לֶעָתִיד לָבוֹא. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הַרְבֵּה וְלֵילֵךְ בָּזֶה. וּמְאֹד אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּדֶרֶךְ זֶה הַרְבֵּה, וְגַם עַל כָּל מִכְתָּבֶיךָ וְצַעַרְךָ אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בָּזֶה שֶׁאֲנִי מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִמְּךָ, מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה צוֹעֵק עַל רְחוּקְךָ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמְּךָ שֶׁאֵינְךָ מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעִצְמְךָ בִּמְכִתָּבְךָ זֶה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ רְפוּאָה לַמַּכָּה. וּבְוַדַּאי כָּךְ הוּא הָאֱמֶת בָּרוּר וְצָלוּל שֶׁה׳ יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ וּלְכֻלָּנוּ רְפוּאָה גְּדוֹלָה לָנֶצַח לְמַכָּתֵנוּ הָאֲנוּשָׁה מְאֹד שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְעַל זֶה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפֶה מָלֵא בְּכָל יוֹם עַל כָּל הַחֶסֶד וְעַל כָּל הַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה, וּמִתּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְכָל מַה שֶּׁהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ׳ רַחֲמָנָא לִצְלַן מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, אַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי כָּל כָּךְ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ זַ״ל, וְאֵינִי מִתְנַגֵּד עָלָיו, וְגַם אֲנִי זוֹכֶה לִנְסֹעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת נִכְלָל וְנִמְנֶה בֵּין אֲנָשָׁיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים.

כִּי הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי זֹאת צְרִיכִין לֵידַע, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעַל כֻּלָּם עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְהַרְבֵּה יֵשׁ שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָלֶיךָ וְיוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן לָאו כָּל אַפִּין שָׁוִין. וְיֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיָפִים מְאֹד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם מְאֹד, וּבֶאֱמֶת עִם כֻּלָּם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה וְגַם עִמְּךָ בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בִּכְלָלִיּוּת הַקִּבּוּץ בְּוַדַּאי עוֹלָה הִתְפָּאֲרוּת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי בְּעִנְיָן זֶה וְיָדַעְתִּי כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַתָּה מַאֲמִין בְּכָל זֶה, עַל־כֵּן תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, יְהִיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה, וּלְהָבִיא תָּמִיד תּוֹדָה עַל הֶעָבָר אֲפִלּוּ בְּעֵת הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן וְכַנַּ״ל.

וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים בְּכָל עֵת. וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא. וְגַם תֵּדַע שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעָבַר, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר נִכְשַׁלְתָּ הַרְבֵּה כְּאִלּוּ לֹא הָיִיתָ בְּיָדְךָ חַס וְשָׁלוֹם, הֲלֹא נֶגֶד זֶה אַתָּה בְּעַצְמְךָ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹעִיל לְךָ עִנְיָן זֶה מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן.

וְשֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ׳. וְשֶׁהָעִקָּר לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם בַּמַּחֲשָׁבָה, בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ תַּתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ. וְהָעִקָּר מַאכְן זִיךְ פְּרַייליךְ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בֶּאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה בֶּאֱמֶת לְשִׂמְחָה, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיֶה

מָעֻזְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְדַלֵּג עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאָז נָבִיא תּוֹדָה שְׁלֵמָה עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו.

וּבְרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל יְמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה תָּמִיד לִבְחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְגַם לִלְמֹד הַרְבֵּה הֲלָכוֹת מֵאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. עַד שֶׁיָּאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ הַשִּׂמְחָה שֶׁל שַׁבָּת לִימֵי הַחֹל. עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפָּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים מִזֶּה, בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדֵינוּ כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּתְפִלָּה נוֹרָאָה הַנּוֹבַעַת מִשָּׁם, מִלְּבַד עוֹד תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וּתְפִלּוֹת נִפְלָאוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהֶם אֲשֶׁר עוֹלִים מֵהֶם שֶׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת עוֹלָם.

הַט אָזְנְךָ וּלְבָבְךָ וּשְׁמַע וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. אִם אָמְנָם הָרְדִיפוֹת בְּלִי שִׁעוּר אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה בְּעֻזַּרְת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הָרְפוּאוֹת שֶׁהִקְדִּים בְּחַסְדּוֹ הֵם עוֹלִים עַל הַכֹּל, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ עֲדַיִן רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁמּוֹעִילִים אֲפִלּוּ לְחוֹלִים אֲנוּשִׁים שֶׁבָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא. וּדְבַר ה' יָקוּם לְעוֹלָם. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר לְטוֹבָה גַּם עִמְּךָ, וְאַל יַעַזְבְךָ וְאַל יִטְּשֶׁךָּ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וּמֵעַט מִזֶּה אָנוּ רוֹאִין בְּכָל יוֹם מַמָּשׁ, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַאֲמִין בְּחַסְדּוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וָנֶפֶשׁ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכה

בְּעֻזַּרְת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בִּרְאוֹתִי גֹּדֶל הַחִיּוּת שֶׁקִּבַּלְתָּ מִמִּכְתָּבִי הֶעָבָר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם. וְהַיּוֹם זֶה סָמוּךְ נָסַע מִכָּאן רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, וְשָׁלַחְתִּי לְךָ עַל יָדוֹ שְׁנֵי קֻנְטְרֵסִים מֵהַסֵּפֶר הֶחָדָשׁ לְהַעְתִּיקָם, וּבְוַדַּאי יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ בְּעֻזַּרְת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן אֵין צֹרֶךְ עַתָּה לְהַאֲרִיךְ. וּמַה מְּאֹד שְׂמַחְתַּנִי עַל יְדֵי הַבְּשׂוֹרָה הַטּוֹבָה שֶׁנּוֹלַד לָנוּ בֵּן זָכָר מִגֶּזַע קֹדֶשׁ, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְסִימָן טוֹב וּלְמַזָּל טוֹב. וְעַל יָדוֹ יִצְמַח צַדִּיק יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח וְכוּ', וְתֹאמַר לְמַעֲנִי מַזָּל טוֹב לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד, עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיָּבוֹא מְבַשֵּׂר טוֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל גְּאֻלּוֹתֵינוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה מְהֵרָה, וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְךָ תָּמִיד, וְתוּכַל לַעֲבֹד אֶת

ה׳ מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּתְבָרְכוֹ לְמַעֲנִי בְּמַזָּל טוֹב כַּנַּ״ל וִיגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

קכו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ מִקֵּץ ג׳ דַּחֲנֻכָּה תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
שָׁלוֹם לְךָ, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה׳ עִמְּךָ. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב. וְהִנֵּה בְּעִנְיָן אֲשֶׁר אַתָּה מִשְׁתַּדֵּל עֲבוּרִי לְהַסְפִּיק צָרְכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הֵטַבְתָּ חַסְדֶּךָ. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵעִם ה׳, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ לְהוֹדִיעַ לְךָ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּבֶאֱמֶת אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יוֹדֵעַ, וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְקַבֵּל פֹּה קֶמַח וּבָשָׂר, טוֹב וְיָפֶה, אִם תּוּכַל לְהָבִיא עוֹד מָעוֹת מַה טּוֹב, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ רִבּוּי הַהֶכְרְחִיּוּת. וַאֲנִי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם בְּשָׁבוּעַ זֶה בְּעַד עֵצִים וְנֵרוֹת, וְגַם זֶה הוּא צָרְכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֵן שְׁאָרֵי הַהֶכְרְחִיּוּת הָרַבִּים. אַךְ אֵינִי מַטִּיל עֲלֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם הַכֹּל, רַק אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם עֲשׂוּ, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעַדְכֶם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב׳ אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבֵּל הַמִּכְתָּבִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשֵׁעַ. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיָה גַּם כֵּן כַּמָּה אוֹרְחִים יוֹתֵר מִמִּנְיָן, יוֹסֵף ה׳ עֲלֵיהֶם וְכוּ׳. וְגַם בְּשָׁבוּעַ זֶה נִשְׁאֲרוּ בְּבֵיתִי כַּמָּה אוֹרְחִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לְהַסְפִּיקָם, וְהָעִקָּר לְהַסְפִּיקָם צָרְכֵי נַפְשָׁם אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה בָּאוּ לְכָאן. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ ו דַּחֲנָבָה תקצ״ד לפ״ק.
יָאֵר ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, בְּהֶאָרַת חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ. בְּשָׁעָה זֶה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ קֹדֶם הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט מַה שֶּׁהֵטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְאַדֶּעס לִידִידִי ר״ש נֵרוֹ יָאִיר, הִצְלַחְתָּ וְגַם עָשִׂיתָ פְּרִי תְּהִלָּה לָאֵל. אִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁעָשִׂיתָ מִצְוָה רַבָּה וּזְכוּת גָּדוֹל בְּכַמָּה אֲפָנִים הֵן בִּי וְיוֹתֵר בּוֹ, בְּוַדַּאי הָיִיתָ מָלֵא שִׂמְחָה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וַאֲנָשִׁים עוֹמְדִים עָלַי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְדַבֵּר עִמָּם. וַה׳ יְשַׂמְּחֵנוּ בְּהַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה, וְכֵן יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם עַתָּה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכִּירוֹ בֶּאֱמֶת מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר תָּבוֹא לְשָׁלוֹם, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲסַפֵּר לְךָ מַה שֶּׁעָבַר פֹּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכח

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א׳ עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקֻּנְטְרֵסִים, וְשָׁלַחְתִּי לִקְרֹא בְּנֵי הַנְּעוּרִים לִשְׁלֹחַ לְךָ עוֹד. וּבְיוֹם ב׳ כִּמְדֻמֶּה לִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת רַק שְׁנֵי זְהוּבִים וְהַזֵּייגֶירִיל. וְהִנֵּה אֲנִי כָּעֵת חָלוּשׁ קְצָת, וְכָל הַיּוֹם הָיִיתִי מֻטֶּה עַל מִטָּתִי וְגַם הִתְפַּלַּלְתִּי כֵּן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵנִי בְּקֶרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין לִי כֹּחַ לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיָּבוֹא רַבִּי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּשְׁמַע מִפִּי דְּבוּרִים טוֹבִים. וּתְהִלָּה לָאֵל אֶתְמוֹל בְּשַׁבָּת דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הָעִצָּה שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ עֵצוֹת הַרְבֵּה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְכוּ׳. וְחָזַרְתִּי הַתּוֹרָה חֲדִי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְדִבַּרְנוּ דְּבוּרִים וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים. אַךְ מִי יוֹדֵעַ אִם יוּכַל לְאָמְרָם לְךָ כָּרָאוּי.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
יְקַבֵּל חֲמִשָּׁה קֻנְטְרֵסִים, הַיְנוּ אֶחָד מִתְּחִלָּה כַּסֵּדֶר, וְאַרְבָּעָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד שָׁם כִּי אִי אֶפְשָׁר לִשְׁלֹחַ עַתָּה כַּסֵּדֶר הַרְבֵּה. וְאֵין נָפְקָא מִנֵּה בָּזֶה, וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לְהַעְתִּיקָם מְהֵרָה וּלְשָׁלְחָם לְפֹה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתְּקַיְּמָם בֶּאֱמֶת וְתוֹצִיא מֵהֶם עֵצוֹת אֲמִתִּיוֹת עֵצוֹת עֲמֻקוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ

קכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ וַיְחִי תקצ״ד לפ״ק.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְדַע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו עָזָרַנִי וְחָזַרְתִּי לְאֵיתָנִי תְּהִלָּה לָאֵל. וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, כִּי רַבּוֹת שָׁמַעְנוּ שֶׁמַּשִׂיחַ יַגִּיד לָאָדָם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּכָל יוֹם. וּמִן הַסְּתָם מִי שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ יוֹתֵר אֲנָשִׁים נַעֲשֶׂה עִמּוֹ יוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע, כִּי עָלַי נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קב) ״שָׂקַדְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג״, שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בַּחֲסָדָיו וּבְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלִּי הֵם כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר. אִם אָמְנָם הַכֹּל בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. וּבְשַׁבָּת הֶעָבַר הָיוּ אֶצְלִי אוֹרְחִים, וּמְחָתָנִי רַבִּי שְׁלֹמֹה וּבְנוֹ רַבִּי אִיצֶ׳לֶ׳ מֵהַיְיסִין וּמִכְּבָר רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וּבְלֵיל שַׁבָּת יָשַׁבְתִּי אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְדִבַּרְנוּ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים וְנָאִים כְּדַרְכֵּנוּ הַנּוֹבְעִים מִמָּקוֹם שֶׁנּוֹבְעִים. וּבְיוֹם שַׁבָּת בְּתְחִלַּת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ לִי מֵחוּשׁ שֶׁלִּי בַּמֵּעַיִם (אָמַר הַמַּעְתִּיק הוּא הַמֵּחוּשׁ אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק מִזֶּה בְּשָׁנַת תר״ה לפ״ק כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר). וְאַחַר כָּךְ בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיָשַׁנְתִּי קְצָת בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְתֵכֶף בַּהַקִיצִי הִתְגַּבֵּר עָלַי הַכְּאֵב מְאֹד, וְיָשַׁבְתִּי כִּמְבֻלְבָּל עַד סָמוּךְ מְאֹד לְמִנְחָה; וְלֹא יָדַעְתִּי כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הָיוּ לִי דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְהַיְּסוּרִים רָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתִי, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ לֹא עֲזָבַנִי וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי, וּמִן הַשָּׁמַיִם סְעָדַנִי סָמוּךְ לָעֶרֶב מְאֹד, וְגַם הוֹסִיף חַסְדּוֹ וַעֲזָרַנִי לְהַגִּיד בָּרַבִּים אֶת כָּל אֲשֶׁר חָנַנִי; וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד; וּבַבֹּקֶר בַּהַקִיצִי שֶׁהוּא עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת נֶחֱלַשְׁתִּי אֵיזֶה חֻלְשׁוֹת עַד שֶׁאָפַס כֹּחִי מַמָּשׁ, כְּמַעַט לֹא יָכֹלְתִּי לֵילֵךְ, וְהֻכְרַחְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בִּשְׁכִיבָה. וּבְדֹחַק גָּדוֹל הָלַכְתִּי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לָמוּל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּעַל מַגִּיהַ, וְחָזַרְתִּי לְבֵיתִי וְשָׁכַבְתִּי בְּחֻלְשׁוֹת עַד הָעֶרֶב. וּבְיוֹם ב׳ תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לִי שִׁנּוּי לְטוֹבָה.
וְהִנֵּה לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב מְעַט מִמַּה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, וּבְוַדַּאי אֵין זֶה כְּטִפָּה מִן הַיָּם, כִּי עִקַּר הַיְּסוּרִים בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה׳. וּמַה שֶּׁעָבַר בְּכָל הַשָּׁבוּעַ בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל, וְלוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעַי אָז אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר הִרְגַּשְׁתִּי מֵחָדָשׁ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ וְכוּ׳ וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ, כִּי בְּלֹא הַתּוֹרָה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יְכוֹלִים לִחְיוֹת. וְגַם עַתָּה כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֵר יָמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אֵין לִי שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בָּהֶם

אוּכַל לְבַלּוֹת יָמַי שֶׁיֵּשׁ לִי עוֹד לִחְיוֹת וְלִנְשֹׁם נְשִׁימוֹת. וְעַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה דִּקְדֵּשָׁה צְרִיכִין לְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי סְבָבוּנִי גַּם סְבָבוּנִי מִכָּל צַד, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא עָזָבַנִי בְּיָדָם, וּמַנִּיחִים לָנוּ בְּכָל פַּעַם הַנְּשִׁימָה לִנְשֹׁם.

וְהִנֵּה יָצָאתִי מִדַּרְכִּי עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ מְעַט מִיסּוּרִים שֶׁלִּי מֵחֲמַת שֶׁמְּנָחִים עַל לִבִּי, אָמַרְתִּי אָשִׂיחָה וְיִרְוַח לִי. וְגַם אוּלַי תּוּכַל לְהָבִין מִזֶּה רְמָזִים לְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּמָקוֹם שֶׁאַתָּה שָׁם. כִּי הִנֵּה אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי לִפְעֹל פְּעֻלּוֹת טוֹבוֹת, לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְקָרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יוֹסִיף ה' כָּהֵם וְכָהֵם אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים וְכוּ'. מִי פָּעַל וְעָשָׂה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר כִּי אִם קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ'.

וּכְמוֹ כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא חֲסָדָיו עִמְּךָ וְעִם כָּל הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. כַּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה כַּמָּה פְּעָמִים בְּמִכְתָּבְךָ, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה מְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בַּתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת שֶׁלָּנוּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וּבִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחַךְ עֲשֵׂה, וַעֲשֵׂה מַה שֶּׁתּוּכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ. כִּי עִקַּר הַיִּסּוּרִים שֶׁלִּי הוּא הַמָּרָה שְׁחוֹרָה אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי וְיַעְזֹר לִי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קל

אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְקִצּוּר הַדָּבָר תֵּדַע שֶׁאֵין אֲנִי מַתְחִיל כְּלָל עֲדַיִן לְהָכִין עַצְמִי וְלִנְסֹעַ. וּרְצוֹנִי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל, אַךְ אִם יַגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת עוֹד מִשָּׁם וְיַכְרִיחוּ אוֹתִי לִנְסֹעַ, אָז אַתְחִיל לְיַשֵּׁב עַצְמִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִן הַסְּתָם לֹא אֶסַּע בְּשָׁבוּעַ זֶה, וּבְוַדַּאי תּוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי עוֹד תְּשׁוּבָה בְּיוֹם ב' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם הִגִּיעַ לִי אֵיזֶה אִגֶּרֶת מִשָּׁם. וּלְעֵת עַתָּה דַּעְתִּי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל רַק אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶסַּע לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם לֹא תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, טוֹב שֶׁתָּבוֹא בְּאֵיזֶה יוֹם קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּסָמוּךְ אֶסַּע לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה ה'. גַּם רַבִּי נַחְמָן נָכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי שֶׁרְצוֹנוֹ לָזֶה. כֵּן יַעְזְרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַלְאוֹת רְצוֹנוֹ וּלְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת, כִּי מֵהַמְּנִיעוֹת

יְכוֹלִין לְהָבִין גֹּדֶל מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק כַּיָּדוּעַ לָנוּ.
וּלְעֵת עַתָּה הוֹדַעְתַּנִי חֲדָשׁוֹת מֵעִנְיַן צַוָּאַת הַמָּנוֹחַ רַבִּי אַיְיזִיק זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי עַד הֵנָּה לֹא שָׁמַעְתִּי מִזֶּה מְאוּמָה. וַה' הַטּוֹב יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְיָחוּס עָלַי וִיסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה לְהַצִּילֵנִי מִטִּלְטוּל הַנְּסִיעָה לְשָׁם, שֶׁקָּשֶׁה עָלַי מְאֹד כִּי אֵין לִי שׁוּם כֹּחַ לָזֶה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מִמִּכְתָּבִי הַקּוֹדֶם שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. וַאֲנִי סוֹמֵךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד כִּרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עוֹד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
הַקָּטָן נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וָאֵרָא תקצ"ד לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַח לִי רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר, גַּם מִכְתָּבִי שֶׁאֲנִי שׁוֹלֵחַ אֵלָיו וְהוּא נִצְרָךְ אֵלֶיךָ גַּם כֵּן. וְתִרְאֶה לְזָרֵז לְשָׁלְחוֹ בְּפָאסְט רַאשׁוֹן זְווּינִיגְרַאדְקָע [דאַר מָהִיר] וְהָאַדְרֶעס [וְהַכְּתֹבֶת] נִכְתַּב בְּמִכְתָּבוֹ. וְאִם תִּרְצֶה לְהַעְתִּיקוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, רַק שֶׁלֹּא תְּעַכֵּב לְשָׁלְחוֹ מֵחֲמַת זֶה. וְהָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם יִהְיֶה בְּמָקוֹם הָאִגֶּרֶת שֶׁאַתָּה נִכְסָף לְקַבֵּל מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ. כִּי גַּם אֵלֶיךָ נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם. בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּבְעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה. וְתִכְתֹּב לִי תֵּכֶף אִם קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לִכְתֹּב גַּם כֵּן אֵיזֶה דִּבּוּרִים לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כִּי יִהְיֶה לוֹ לְנַחַת, הָאִגֶּרֶת הַזֶּה הֵכַנְתִּי לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי רַבִּי יוֹסֵף בֶּן שְׁמֶעריל חַתַּן הָרַב שֶׁהוּא פֹּה כָּעֵת. וְנִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע כְּלָל, גַּם הַשָּׁלִיחַ לֹא הָיָה אֶתְמוֹל כְּלָל, בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִקְרִימִינְטְשׁוֹק שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ לְשָׁם בְּלִי תֵּרוּץ. וַאֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְפָרָשַׁת בֹּא לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו, כִּי יֵשׁ לִי עִכּוּב מֵחֲמַת הַבִּילֶעט [כַּרְטִיס]. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ'. וְהִנֵּה הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כְּבָר נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לְשָׁלְחוֹ מָחָר עַל יְדֵי הַפָּאסְט [הַדּאַר] דְּפֹה, אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהִגִּיעַ לִי עַתָּה הָאִגֶּרֶת מִמְּךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְאָמַרְתִּי לְבִלִּי לְמְנֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ וַאֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ הָאִגֶּרֶת אֵלָיו, אַךְ בְּאֹפֶן שֶׁתִּשְׁלְחוֹ תֵּכֶף וּמִיָּד בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְלֹא תְּעַכְּבוֹ בִּשְׁבִיל לְהַעְתִּיקוֹ, רַק תְּקָרְאֵהוּ הֵיטֵב. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ לְךָ כַּמָּה אִגְּרוֹת יָפִים, רַק אִם לֹא יִהְיֶה שׁוּם עִכּוּב כְּלָל מֵחֲמַת הַהַעְתָּקָה

הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁהָאִגֶּרֶת נָחוּץ מְאֹד כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ אֵלָיו בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לְהִזְדָּרֵז לָבוֹא לְאוּמַאן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים אִתִּי. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו זַ"ל, וּמֵחֲמַת רִבּוּי טְרָדוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' שְׁמִינִי תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַמָּשׁ כָּלְתָה נַפְשִׁי מִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי כָּל יְמֵי הֱיוֹתִי בַּדֶּרֶךְ מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַעֲבִיר מִדַּעְתִּי כִּי אִם בְּעֵת עָסְקִי בְּאֵיזֶה עֲבוֹדָה שֶׁהִכְרַחְתִּי עַצְמִי לְהַעֲבִיר מִדַּעְתִּי הַכֹּל, אֲבָל אַחַר כָּךְ בְּכָל פַּעַם לֹא שָׁקְטָה דַּעְתִּי מִגֹּדֶל הַצַּעַר. וְזֶה הַצַּעַר בִּלְבֵּל אוֹתִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד בְּכָל הַיִּסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלַי בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר אִם הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד כַּאֲשֶׁר מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ בְּאוּמַאן, הֵטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יִמָּלֵא פִּי תְּהִלַּת ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, גַּם פֹּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אֶתְמוֹל וְגַם הַיּוֹם עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, וְלַהֲשִׁיבְךָ עֲלֵיהֶם אֵין פְּנַאי, גַּם בְּקָרוֹב תִּהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבֵיתִי וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת כָּל אֲשֶׁר יָשִׂים ה' בְּפִינוּ. וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָא.

וּתְהִלָּה לָאֵל הֵבֵאתִי סֵפֶר תּוֹרָה כְּשֶׁרָה וּמֻגָּהָה מְאֹד אֲשֶׁר אֵין שְׂכִיתַ דְּגְמָתָהּ בְּמֵאָה פַּרְסָאוֹת וְהַכְּתָב נִפְלָא. גַּם הֵבֵאתִי כֶּתֶר תּוֹרָה עִם שְׁאָר כְּלֵי קֹדֶשׁ נִפְלָאִים, גַּם שַׁ"ס וְעֵין־יַעֲקֹב וְהַכֹּל בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, זֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמֵעַ, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ' וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח, אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ' אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת וְכוּ' וְכוּ'. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה וּלְבָרֶכְךָ בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ בְּפֶה מָלֵא בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק הָאַבְרֵךְ פְּרִי קֹדֶשׁ הִלּוּלִים מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְתִמְסֹר לוֹ שְׁנֵי הַמִּכְתָּבִים הַמֻּכְרָחִים פֹּה מֵא"ז וּמֵאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה. וּרְצוֹנָם מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה פֹּה לְדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים. וַה' יְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים כָּרָאוּי לוֹ, וְלֹא נֵבוֹשׁ בּוֹ וְלֹא יֵבוֹשׁ בָּנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳, חִזְקוּ מְאֹד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. זִכְרוּ מְאֹד, הֶבֶל הָעוֹלָם, הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִים זֹאת, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וָיוֹם וְלַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל, אוּלַי אוּלַי נוּכַל לְהַצִּיל עַצְמֵינוּ מִשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים מִמְּצוּלוֹת יָם שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם. וְעַל כָּל פָּנִים הָרָצוֹן דְּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ גַּם כֵּן טוֹב וְיָקָר מְאֹד, וְהַיְגִיעָה לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ זוֹכֶה כָּרָאוּי גַּם כֵּן הוּא טוֹב וְיָקָר מְאֹד ; וְשׁוּם יְגִיעָה וּתְשׁוּקָה וְרָצוֹן טוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְקַבְּצוּ כָּל הַיְגִיעוֹת וְהַתְּשׁוּקוֹת טוֹבוֹת, וְיוֹצִיאוּ אֶת הָאָדָם מִבְּאֵר שַׁחַת מִטִּיט הַיָּוֵן לְאוֹר הַחַיּוֹת בְּנֹעַם ה׳ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

קלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ מִצְרָע תקצ״ד.
בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, בְּעֵת הַטִּרְדָּא קְצָת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְהָשִׁיב, כִּי כָּל מִכְתָּבֶיךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים כֻּלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ כִּי כְּךָ בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה בִּנְפָשִׁיוֹן וּבְמִלְחָמָה בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סֻכָּה נב) ׳יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ׳ וְכוּ׳. וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הַרְבֵּה עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי זַ״ל, הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשֶׂה הַרְבֵּה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא זַ״ל שֶׁמָּשִׁיחַ יַגִּיד לְכָל אָדָם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִזֶּה לְבַד יְכוֹלִין לְהָבִין שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשִׂים מַעֲשִׂיּוֹת שְׁלֵמוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק עַל כָּל פָּנִים בְּכָל פַּעַם כָּל כָּךְ, כִּי שׁוּם צְעָקָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו זַ״ל בְּפִשְׁיטוּת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק בְּמִכְתָּבֶיךָ אֵלַי, כֵּן תּוֹצִיא דִּבּוּרֶיךָ בְּפֹעַל בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, בְּוַדַּאי יוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם עֵצָה לִתֵּן לְךָ. רַק זֹאת תֵּדַע וְתִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לְאֵל חַי עַל מִי לִסְמֹךְ כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּבַכֹּחַ הַזֶּה תּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ וְלִשְׁפֹּךְ כַּמַּיִם לִבְּךָ נוֹכַח פְּנֵי ה׳ בְּכָל פַּעַם, אַף גַּם תּוּכַל לְנַחֵם עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת לִבְּךָ בְּגֹדֶל כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְלוּלֵא זֹאת נָחַמְתִּי בְּעָנְיִי עַל פִּי הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה, כְּבָר אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלַי, אַךְ כָּל

חַיּוּתִי וְתִקְוָתִי הוּא עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַּ״ל בְּכָל יוֹם שֶׁאֲנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ וְכוּ׳ וְכוּ׳.
וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לִי כֹּחַ מְעַט לְצַעֵק וּלְהִתְחַנֵּן וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ קְצָת מֵהַרְבֵּה. וְלִפְעָמִים נִפְתָּח הַלֵּב לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי הֵיטֵב. וְאִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה׳ יִסְעָדֵנִי עַד שֶׁאֲנִי זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לְהַרְגִּישׁ חֶסֶדָיו הַגְּדוֹלִים לָנֶצַח עַד שֶׁאֲנִי מְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה. כַּאֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת הֶעָבַר שֶׁרָקַדְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי בְּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת בְּתַכְלִית הָרִחוּק, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה.
וְדַע וְהַאֱמֵן שֶׁמִּקָּטָן שֶׁבַּקְּטַנִּים עַד גָּדוֹל שֶׁבַּגְּדוֹלִים כֻּלָּם צְרִיכִין לִסְבֹּל מְרִירוּת גָּדוֹל בְּכָל יוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, אַךְ ׳אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳. וּמָה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת ״בְּרִית מֶלַח עוֹלָם״, שֶׁהוּא מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְהֵם מְשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְחוֹלְקִים עָלָיו, יִסְלַח לָהֶם ה׳, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאָנוּ נִצָּלְנוּ מִזֶּה. גִיוַואלְד! דִּיא וֵויסְט גָאר נִיט וָואס סָע טוּט זִיךְ אוֹיף דֶּער וֶועלְט [אַהָה! אֵינְךְ יוֹדֵעַ כְּלוּם מִמַּה שֶׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם] וְכוּ׳. וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹדֵף בְּיוֹתֵר אַחַר הָעוֹלָם הַזֶּה חַיָּיו מָרִים בְּיוֹתֵר. וְאִם גַּם אַתֶּם אֵינְכֶם נְקִיִּים לְגַמְרֵי מִתַּאֲוֹוֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו, עַל כָּל פָּנִים אַתֶּם יוֹדְעִים הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁהַכֹּל הֶבֶל וָרִיק, וְאַתֶּם יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַמַּמְתִּיק הַמְּרִירוּת, וְכָל תִּקְוָתְכֶם אֵלָיו, וְכָל מְגַמַּת פְּנֵיכֶם לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְהַרְבֵּה הַרְבֵּה נִצַּלְתֶּם מִכַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי מְרִירוּת בִּלִי שִׁעוּר בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא ; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִשְׂמֹחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
שְׂמַחְתַּנִי בְּבִשּׂוֹרָתְךָ הַטּוֹבָה מֵעִנְיַן כְּתִיבַת סְפָרִים בְּבֵית ר״ד נֵרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי הוּא יְשׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחֲיוֹתָם לָנֶצַח.

קלד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ י״ב נִיסָן תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
יְקַבֵּל שְׁתֵּי אִגְּרוֹת, אֶחָד לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְאֶחָד לְהָרַב הִירְשׁ נָעמִירוֹבֶר, וְלֹא חֲתַמְתִּים כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרוֹתָם. וְאַתָּה תַּחְתּוֹם אוֹתָם כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם יְדֵי זָרִים, וּתְזָרֵז לְשָׁלְחָם מִיָּד לְאַדְעס בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם מַמָּשׁ ; וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ ; וְיֵעָרֵב לְךָ שִׂמְחַת הֶחָג וְתִזְכֶּה

לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵב; וְהָעִקָּר שֶׁאֵיךְ שֶׁאַתָּה אוֹחֵז עַתָּה, אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל פֶּסַח וּסְפִירָה וְכוּ', כִּי אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ נַעֲשִׂין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְגַם אַתָּה בִּכְלָל בְּוַדַּאי. בִּפְרָט שֶׁאָנוּ זוֹכִין לֵידַע מִבַּעַל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר כָּל דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַתְּמִימִים וְהָעֲמֻקִים שֶׁהִשְׁאִיר לָנוּ יְרוּשָׁה טוֹבָה, כֻּלָּם נִפְלָאִים פְּלִאֵי פְלָאוֹת עַד אֵין חֵקֶר. וְדַי כָּעֵת בָּזֶה לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, וְגַם אָנֹכִי אֵין לִי שׁוּם שִׂמְחָה וְחַיּוּת כִּי־אִם עַל פִּי הַדְּבָרִים הַנַּ״ל, וְיָתֵר מִזֶּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ הָעִקָּר לְזָכְרָם מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בְּשִׁנּוּי הַזְּמַנִּים הַקְּדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר מִצָּוָה עָלֵינוּ לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל דּוֹר וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד! שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיֵּדַע וְיַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ אֲנַחְנוּ בְּעָנְיֵנוּ, אֲשֶׁר יִלְאֶה הַפֶּה לְדַבֵּר וְהָרַעְיוֹן לְהָכִיל עֹצֶם הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אוֹרוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' וְכוּ'. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ'. עָלֵינוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל זֶה לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ וְכוּ' בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה בַּדּוֹר הַזֶּה, בִּפְרָט בְּעֵת כָּזֹאת בְּפֶסַח שֶׁמִּצָּוָה לְהַרְבּוֹת בְּסִפּוּר נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְגַם מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה הוּא גַּם כֵּן נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁיִּזְדַּמֵּן לִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת עוֹבֵר וָשָׁב לִכְתֹּב לְךָ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כָּאן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תקצ״ד לפ״ק.

אֲהוּבִי בְּנִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד, גַּם בְּהַיְיסִין קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וּמֵחֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ הַכְּפָר. וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן צַדִּיקֵי אֱמֶת זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּקָרוֹב, עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִזְמִין לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה מַה שֶּׁאֲנִי מְצַפֶּה לָזֶה שְׁנֵי יָמִים לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. גַּם הָאִגֶּרֶת מִפֶּטֶרבּוּרְג קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַל הַכֹּל נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְכֻלָּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וְאֵיךְ אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת אֵיזֶה חַיּוּת בָּעוֹלָם כִּי אִם עַל פִּי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר רַק

מִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ בְּחִינַת קְדֻשַּׁת הַמִּלְחָא הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, אֲשֶׁר בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְחִיּוֹת וּלְהִתְקַיֵּם כְּלָל. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מֵחַיּוּתֵנוּ מִי מְחַיֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מַה שֶּׁרֹב הָעוֹלָם אֵינָם זוֹכִים לָזֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ נָשׂא תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
הֵן הַיּוֹם בָּא לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נֵרוֹ יָאִיר מִלְבוֹב, וְהוּא שְׁאֵר בְּשָׂרְךָ כִּי אָבִיו זַ״ל הוּא אָחִיהָ שֶׁל חֲמוֹתִי זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה הִיא אִמְּךָ זְקֵנְתְּךָ. וְאָכַל אֶצְלִי הַיּוֹם וְהוּא אִישׁ נִכְבָּד, וּבָא אֵלֵינוּ בִּשְׁבִיל לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי וְעִמָּכֶם כִּי אַךְ עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ אַתֶּם, וּמִדֵּי עָבְרוֹ לְקַאמִינְקָע יַעֲמֹד אֵצֶל בֵּיתְךָ וּתְקַבְּלוֹ כָּרָאוּי בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וְאֶת מְכַבְּדַי תְּכַבֵּד. גַּם תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ הֵיטֵב אֵיךְ לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת אֵלָיו לְלֶעמְבֶּערְג דֶּרֶךְ רָאדִיוִויל, וְעַל שֵׁם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח לְרָאדְוִויל וּמִשָּׁם אֵלָיו. וְכֵן בַּחֲזָרָה יִהְיֶה נִשְׁלָח מִמֶּנּוּ אֵלֶיךָ, וְתִרְשׁוֹם אֶצְלוֹ אַדְרֶעס [הַכְּתוֹבֶת] שֶׁלְּךָ לְמַעַן נוּכַל בְּקַל לְהַשִּׂיג מִכְתָּבִים זֶה מִזֶּה. כִּי נָחוּץ הוּא אֵלֵינוּ מְאֹד, כִּי יָכוֹל לִצְמֹחַ מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּעִנְיַן הַדְּפָסַת סְפָרֵינוּ, כִּי כְּפִי דְּבָרָיו נוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ. וְגַם קָנָה אֶצְלִי סֵפֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין נִפְלְאוֹת ה׳ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. ה׳ יְלַחֵם לָנוּ וַאֲנַחְנוּ נַחֲרִישׁ וְנִרְאֶה בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּחַסְדּוֹ עַד יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כָּל. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ נָשׂא תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

הַיּוֹם שָׂלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי נָגִיד אֶחָד מִלֶּעמְבֶּרְג שֶׁהוּא שְׁאֵר־בְּשָׂרִי וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדֶךָ. וְכָעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַמִּכְתָּבִים הַכְּרוּכִים שָׁם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַתָּה, גַּם אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כִּי עַד חֲצוֹת הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד לְקַבֵּל פְּנֵי הָאוֹרֵחַ הַנַּ״ל. וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי בְּעִנְיַן הָאוֹרֵחַ הַנַּ״ל רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ הַרְבֵּה, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַה יִּצְמַח מִזֶּה, עַל כָּל פָּנִים לְעֵת עַתָּה הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל אֶצְלִי, מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאוֹת בְּעֵינֵינוּ. כִּי כָּל סֵפֶר שֶׁיּוֹצֵא מֵרְשׁוּתִי לִרְשׁוּת אָדָם אַחֵר הוּא עִנְיָן יָקָר מְאֹד, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְבָאֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיּוֹצֵא לַמֶּרְחַקִּים. וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה קִבֵּל אֶצְלִי תְּפִלּוֹת וְנָתַן לִי אֶחָד קֶערְבִּיל, וְגַם עָשִׂיתִי עִמּוֹ מַעֲמָד שֶׁנּוֹכַל לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבִים אֵלָיו וּלְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מִמֶּנּוּ. וּכְפִי דְּבָרָיו בְּקַל נוֹכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יִהְיוּ לָנוּ מָעוֹת. וְלַה׳ הַתְּשׁוּעָה, כִּי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַד הֵנָּה לִגְמֹר עֲסָקָיו, הַכֹּל הָיָה בְּדֶרֶךְ נִפְלָא מְאֹד, עַל כֵּן אֲנִי מַאֲמִין שֶׁגַּם עִנְיָן זֶה שֶׁהִזְמִין לָנוּ הַיּוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם אָנוּ מְבָרְכִין שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּקְצָת רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי בְּעִנְיַן זֶה, אַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר זָכִיתָ לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ״ל. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁגַּם בְּזֶה הָעוֹלָם נִרְאֶה עוֹד נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת בַּעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי שָׁם יִרְאֶה כָּל אֶחָד נִפְלָאוֹת הַיְשׁוּעוֹת וַחֲסָדִים נִצְחִיִּים בְּדָרְכִים נִפְלָאִים וְנִשְׂגָּבִים אֲשֶׁר סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכְלָלִיּוּת וּבְפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, וְאָז נוֹדֶה לוֹ שִׁיר חָדָשׁ וְכוּ׳ וְנֹאמַר בְּשִׂמְחָה מָה אָשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳. לְעֵת עַתָּה רָאוּי לָנוּ לְחַזֵּק נַפְשֵׁינוּ בְּכָל מָקוֹם בְּהַתִּקְוָה הַזֹּאת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה יְמֵי הַשָּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר יְמֵי הַסְּפִירָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין לְשַׁבֵּר הַלֵּב עַל זֶה הָרִבּוּי, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הָרִבּוּי, וְלִבְכּוֹת לְפָנָיו בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ כְּבֵן הַבּוֹכֶה לִפְנֵי אָבִיו שֶׁיִּקְרְבֵנוּ גַּם כֵּן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים הַזּוֹכִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּשָׂבוּעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמֵנוּ בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם. כִּי עִקַּר הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל רוּת וְכוּ׳ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן סה) עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מָחוֹל לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא וְכוּ׳. בְּתוֹךְ כָּתְבִי זֹאת נִזְכַּרְתִּי נְעִימוּת הִתְנוֹצְצוּת שֶׁבִּלְבִּי מִזֹּאת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עוֹד מַה לִּכְתֹּב לְךָ מֵרֹב הִתְשׁוֹקְקָה שֶׁבִּלְבִּי כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי וְכוּ׳, כִּי שָׁם מְדַבֵּר מֵהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וּבְטוּל אֶל הָאֵין סוֹף עַד שֶׁהָרְשִׁימוּ מֵאִיר לְהַדַּעַת וּלְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם הַתּוֹרָה עַל יְדֵי גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁנַּעֲשֵׂית כְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא סוֹד שָׁבוּעוֹת זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא

דַּי וְדַי וְהוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה. בָּרוּךְ בַּעַל הָרַחֲמִים הָעוֹשֶׂה חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְצַפֶּה לְהַבָּא לִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ אִסְרוּ־חַג שָׁבוּעוֹת תקצ״ד לפ״ק.
בְּנִי חֲבִיבִי שִׂמְחַת לִבָּבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּזֹאת הַשָּׁעָה קֹדֶם הַשַּׁנָּה הַמְּכֻרַחַת לִי עַתָּה מְאֹד, וְגַם כַּמָּה אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עוֹמְדִים עָלַי לְקַבֵּל רְשׁוּת לָשׁוּב לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין טִרְדָּתִי עַתָּה. עִם כָּל זֶה אַהֲבָתְךָ הַחֲזָקָה אִלְּצַנִי לַהֲשִׁיבְךָ מְעַט, וְאוֹדוֹת הַקַּאפְּטִין הֱטִיבוֹתָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הָיָה עִם לְבָבְךָ ; יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ חָזָק לְתָמְכֵנִי יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ. אַךְ עִם כָּל זֶה אֵינִי יָכוֹל עַתָּה לְקַבֵּל טוֹבָתְךָ, גַּם אֵין בְּיָדִי הַקֶּערְבִּיל עַל הַסְּטְרַאקֶע וּשְׁאָר הִצְטָרְכוּת עַל הַקַּאפְּטִין. גַּם בְּזֹאת הַשָּׁעָה הִבְטִיחוּנִי אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק לַעֲשׂוֹת לִי אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ, וְצִוִּיתִים שֶׁיַּעֲשׂוּ לִי קַאפְּטִין טוֹב, וְאַף עַל פִּי שֶׁיִּמְשַׁךְ עוֹד אֵיזֶה זְמַן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין, כִּי אֵין לִי כֹּחַ לִדְחֹק הַשָּׁעָה. וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיַלְבִּישֵׁנִי בִּגְדֵי כָּבוֹד ״בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי״, וּמַה מְּאֹד שְׂמַחְתָּ אֶת לִבָּבִי בְּאִמְרוֹתֶיךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, שָׁמַעְתִּי שָׁמַעְתִּי. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִסְּפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל לְקַיֵּם דְּבָרָיו בֶּאֱמֶת, לְבַלּוֹת יָמֶיךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה וְעַל הַתְּשׁוּבָה וְעַל הַכְּסוּפִין וְהַגַּעְגּוּעִים וּרְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים וַחֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם, וּלְהוֹצִיאָם מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, לְדַבֵּר הַכְּסוּפִים בַּפֶּה וְלִצְעֹק וְלַעֲרֹג כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, עַד יְרַחֵם ה׳ מִשָּׁמַיִם. עַד שֶׁתִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי הַלֵּב נִשְׁבָּר וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת, כִּי ״חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזֵּנוּ״. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלט

בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ נָשׂא תקצ״ד לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
מֵרָחוֹק אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבִי מְחַתָּנִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג הַנָּגִיד הַמְפֻרְסָם שַׁלְשֶׁלֶת הַיּוּחֲסִין מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים הַכֹּהֵן. יְהִי ה׳ עִמּוֹ וְיַעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הֵאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי אִמְרוֹתָיו הַנְּעִימִים, וְשָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתָיו כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. וּבְקֻשְׁתִּי מֵאֵת מַעֲלָתוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ נָאֲוָה קֹדֶשׁ אַל יִתְרַשֵּׁל לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ לִכְתֹּב לִי מִיָּד מִשְּׁלוֹמוֹ הַטּוֹב. וּבִפְרָט אוֹדוֹת הַהַדְּפָסָה שֶׁיִּרְאֶה לְדַבֵּר עִם הַמַּדְפִּיסִים דְּשָׁם, אִם אוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם הַסְּפָרִים שֶׁלָּנוּ, וְכַמָּה הוּא רוֹצֶה בַּעֲדָם, וּבְאֵיזֶה אֹפֶן יִתְרַצֶּה לְהַדְפִּיס, וְאִם יִהְיוּ מְצוּיִים שָׁם בִּסְבִיבוֹתֵיהֶם קוֹנְצִים עֲלֵיהֶם. הַכֹּל יִשְׁאַל כְּחָכְמָתוֹ, וְיוֹדִיעֵנִי מִיָּד לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין לִבְנִי רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶעְרִינְהַארְץ כַּיָּדוּעַ לְמַעֲלָתוֹ. יָתֵר מִזֶּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא וְיַצְלִיחוֹ ה׳ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, עוֹד יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגַן רָטֹב.
דְּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ נָשׂא ב׳ תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי.
בְּשָׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, אֲבָל הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל לֹא הִגִּיעַ לְיָדִי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי לִשְׁאֹל עָלָיו, וְלֹא טוֹב עָשִׂיתָ מַה שֶּׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי מִי שָׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל, וְצַר לִי עַל זֶה, בִּפְרָט הָאִגֶּרֶת מִפֶּטֶרְבּוּרְג, וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד עִם מִי שָׁלַחְתָּ, וּמֵהַסִּתָּם יַגִּיעַ לְיָדִי, וְכָעֵת אֵין לִי מַה לִּכְתֹּב, כִּי זֶה סָמוּךְ הָיִיתָ פֹּה, וְגַם כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת פֹּה בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר, וְכַאֲשֶׁר אֶקַבֵּל הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל אֶרְאֶה לַהֲשִׁיבְךָ עוֹד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.
וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ, וְתָגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁאֹב מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא נִפְסְקוּ מֵימָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בַּחוּשׁ שֶׁגַּם עַתָּה נוֹבְעִים דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים בְּעֵינֵיכֶם בְּכָל פַּעַם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּה לְכֻלָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים הַכֹּהֵן מִלְּעִמְבֶּרְג, וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ מִיָּד לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה קַאמִינְקָא. וְאִם יִתְמַהֲמַהּ עַד שֶׁתָּבִין שֶׁכְּבָר נָסַע מִשָּׁם לֹא תִּשְׁלְחוֹ כְּלָל, אַךְ רָאוּי לְךָ לְזָרֵז בָּזֶה הַרְבֵּה לִשְׁלֹחַ אֵלָיו הָאִגֶּרֶת מִיָּד. כִּי

מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה צְרִיכִין לִטְרֹחַ עַל עֵסֶק כָּזֶה, אוּלַי תִּצְמַח מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה. כִּי כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עִמָּנוּ בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, כִּי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִגְמֹר עֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהַדְפָּסָה, הַכֹּל הָיָה בְּדֶרֶךְ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְאָנוּ מְחֻיָּבִים לְהִשְׁתַּדֵּל וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלֵינוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי.
נָתָן הַנַּ"ל

קמא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' שְׁלַח תקצ"ד לפ"ק.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אוֹר לְיוֹם ה', וְתַעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל קָנִיתָ בְּחַסְדּוֹ בַּיִת נָאֶה לְמַזָּל־טוֹב. אִם אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי כָּבֵד עָלֶיךָ הַדָּבָר קְצָת, עִם כָּל זֶה עָשִׂיתָ יָפֶה שֶׁלֹּא עָזַבְתָּ בַּיִת כָּזֶה, כְּפִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֻבַּנְתִּי מֵרָחוֹק, כִּי לֹא בְּכָל יוֹמָא מִתְרַחֵשׁ דִּירָה נָאָה וּרְחָבָה כָּזֹאת בְּמִקָּח כָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתּוּכַל לְסַלֵּק בְּרֶוַח, וּבְרַחֲמָיו יַשְׁפִּיעַ לְךָ בְּכִפְלַיִם שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה לְתוֹךְ בֵּיתְךָ. וְתִרְאֶה לִגְמֹר כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס לְשָׁם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְגַם תַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הָאָלֶף־בֵּית לְהַכְנִיס לְשָׁם תְּחִלָּה חֶרֶב אוֹ סַכִּין וְכוּ'. וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה בְּוַדַּאי מֵהָרָאוּי הָיָה לִי לַעֲזֹר עַל עֵסֶק כָּזֶה, אַךְ יָדוּעַ לְךָ כִּי אֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לְךָ בְּמָמוֹן, אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, בִּפְרָט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לַעֲסֹק בִּגְמָר בִּנְיַן בֵּיתִי לְטוֹבָה, וְאֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לְךָ כִּי אִם בִּתְפִלָּה, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין צה.) שֶׁעָזְרוּ בִּתְפִלָּה. וְגַם יוֹתֵר מִזֶּה יִהְיֶה לְךָ לְעֵזֶר וְלִישׁוּעָה מַה שֶּׁאֲנִי מְחַזֵּקְךָ שֶׁאַתָּה תַּעֲסֹק בִּתְפִלָּה וְשִׂיחָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הָעֵזֶר וְהַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל. וְהִנֵּה מֻחֲמַת אַפּוּקֵי שַׁבְּתָּא, וְאֵין דַּרְכִּי לִכְתֹּב בְּעֵת כָּזֹאת סָמוּךְ אַחַר הַהַבְדָּלָה, רַק אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה וְכָתַבְתִּי לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה הַמֻּעָטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין בְּכֹחִי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ״ד לפ״ק.
תַּעֲלוּלָיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים, כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי בְּרַאוֹתִי אִמְרוֹתֶיךָ הַיְקָרִים מִפִּי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, שָׁמַעְתִּי אִמְרוֹתֶיךָ כִּי נָעֲמוּ.
בַּמֶּה נְקַדֵּם ה׳ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי בְּרַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁאֶזְכֶּה שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה וְשֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנֵי פְּרִי בִטְנִי שֶׁיִּחְיוּ. הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ וְכַמְבֹאָר מִזֶּה בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן שֶׁאֵצֶל הַמַּעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הָרַ״ן א) עַל פָּסוּק ״כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָּדוֹל ה׳״ וְכוּ׳, וְגַם בָּזֶה בְּעַצְמוֹ רוֹאִין גְּדֻלַּת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עִם כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁא וְלִתֵּן בְּעַל פֶּה וּבִכְתָב בְּדְבָרִים כָּאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּרוּם רוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד אֵין סוֹף וְיוֹרְדִים עַד אֵין תַּכְלִית לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי וְאוֹתְךָ, בְּהִתְנוֹצְצוּת נְעִימַת יְדִידוּת עֲרִיבַת מְתִיקַת תְּשׁוּקַת הִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח.
עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ׳ אֲשֶׁר הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ בַּדּוֹר הַיָּתוֹם הַזֶּה בְּשֵׁפֶל מַצָּבֵנוּ כָּזֶה בְּדַחֲקוּת כָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין וּלְדַבֵּר בְּדְבָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה.
מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּשְׁתַּבֵּחַ לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם בַּחֲסָדִים הָאֵלֶּה בִּישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, וּלְקַיֵּם אָגִילָה וְאָשְׂמְחָה בְּחַסְדּוֹ וְכוּ׳.
וְעַתָּה אֲסַפֵּר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶת הַיְשׁוּעוֹת הַפְּרָטִיּוֹת אֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה. אַחֲרֵי נְסִיעָתְךָ בְּיוֹם ב׳ לְעֵת עֶרֶב אַחַר מִנְחָה הֵקִימוּ אֶת הַבִּנְיָן, דְּהַיְנוּ שֶׁהֶעֱמִידוּ אֶת הָעַמּוּדִים וְהַקּוֹרוֹת, שֶׁזֶּה הָיָה דָּבָר גָּדוֹל לְהָקִים אֶת הַבִּנְיָן בִּזְרִיזוּת כָּל כָּךְ. וְהָיָה עַל זֶה מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וַה׳ עֲזָרָנִי, וּבְיוֹם ה׳ לֹא עָסְקוּ כִּי אִם שְׁלֹשָׁה עֲרֵלִים בְּהַבִּנְיָן, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה יוֹם חַגָּם אֵצֶל אַנְשֵׁי פּוֹלִין, וְגַם אֵלּוּ הָעֲרֵלִים רָצוּ הַדִּיסַאטְנִיקִיס [אַנְשֵׁי הַמִּמְשָׁל] לְבַטֵּל, וּכְבָר נִתְבַּטְּלוּ. אַךְ אַחַר הַהַפְצָרָה וּמְעַט שֹׂחַד חָזְרוּ לִמְלַאכְתָּם.
וּבְיוֹם ו׳ הֶעֱבָר חָפְצוּ לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן עִם כַּמָּה עֲרֵלִים. אַךְ הַדִּיסַאטְנִיקִיס בִּטְּלוּ הַמְּלָאכָה שֶׁלֹּא נִבְנֶה עוֹד עַד אֲשֶׁר נוֹדִיעַ לְהַגַּארְדְנִיטְשֶׁע [לַמּוֹשֵׁל] וְהָיָה לָנוּ קְצָת צַעַר מִזֶּה. וַתִּשְׁבֹּת הַמְּלָאכָה כָּל יוֹם ו׳. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ, וְהַיּוֹם פָּעַל אֶצְלוֹ רַבִּי נַחוּם יוֹסֵף שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לִבְנוֹת.
בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, כֵּן יִהְיֶה עִמָּנוּ לְהַזְמִין לָנוּ מָעוֹת וְכָל הִצְטָרְכוּת הַבִּנְיָן שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ מְהֵרָה בְּכִי טוֹב, וְלַעֲסֹק בּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּלְסַפֵּר עֶזְוָזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה, עַד הַדּוֹר הַזֶּה וְעַד הַשָּׁעָה הַזֹּאת.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הַמָּעוֹת שֶׁהָיוּ בְּיָדְךָ לִתֵּן לִי אָז בְּהִיוֹתְךָ פֹּה הֵם הִמְשִׁיכוּ וְהוֹצִיאוּ מִפִּי דְּבָרִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ו) ״בְּפִיךָ״ - זוֹ צְדָקָה׳, שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה הַדִּבּוּר. וְעַתָּה רָאִינוּ זֹאת בְּחוּשׁ, כִּי אָנֹכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתִּתֵּן לִי אָז, וְגַם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה, וְגַם כִּי הָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד בְּטִרְדָּא כָּזֹאת בְּעֵסֶק הַתְחָלַת בִּנְיָן כָּזֶה. אַךְ מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה עַל יְדֵי

עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ, וְעַל יְדֵי מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ הַטּוֹב. וַה' יְשַׁלֵּם פָּעָלְךָ
וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה וְכוּ', וְנִדְבוֹת פִּיךָ רְצֵה נָא ה' וּמִשְׁפָּטָיו יְלַמֶּדְךָ
וְיַדְרִיכְךָ בְּכָל עֵת בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָנֶצַח.
וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי כָּל הַלַּיְלָה לֹא יָשַׁנְתִּי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי
בַּבֹּקֶר הַשְׂכֵּם מַה שֶּׁאֵין דַּרְכִּי בְּכָךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גְּדֶל
הַהֶכְרֵחַ לִי לִישׁוֹן עַתָּה, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד דְּבָרִים אֵלֶּה
לְהַחֲיוֹתְךָ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּא וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא בָּזֶה וּבַבָּא
לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה' וְתַרְגִּילוּ
עַצְמְכֶם לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וּלְדַבֵּר כָּל אֶחָד
בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְכוּ', כְּדֵי לְקַבֵּל מִכָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'. וְאַל תִּתְבַּיְּשׁוּ
כְּלָל מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ כְּלָל לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם, וְאֵין
פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל
וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת לְר"ש, גַּם זֹאת מֵאֵת ה' הָיְתָה לִכְתֹּב לוֹ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה.

קמג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' חֻקַּת תקצ"ד לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּתְכְּנֹס
מְהֵרָה לְבֵיתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיַזְמִין לְךָ שֶׁתָּף טוֹב, וְכָל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ
יָבוֹא בְּשָׁלוֹם. וְתִזְכֶּה בְּבֵיתְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים,
וּלְהַכְנִיס אוֹרְחִים הֲגוּנִים אַתָּה וְזַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים
טוֹבִים, עַד אֲשֶׁר יִבָּנֶה הֵיכָל עַל תִּלּוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
עַתָּה תֵּדַע שֶׁבְּדַעְתִּי נִתְחַדֵּשׁ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
לְאוּמַאן, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְשַׁבָּת אוֹ אַחַר
שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ לַחֲשֹׁב שָׁם מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיַן גְּמָר הַבִּנְיָן. כִּי
הַהֶכְרֵחַ לַחֲשֹׁב בָּזֶה, וּלְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה הַרְבֵּה ; אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן
יָבֹא עֶזְרִי עֶזְרִי מֵעִם ה'. וְגַם בְּעִנְיַן בִּנְיַן בֵּיתִי אֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּשָׁבוּעַ זֶה
עַל כָּל פָּנִים וְהַכִּיס רֵיק וְכוּ', אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיַּעְזֹר עַל הַכֹּל, כִּי הַרְבֵּה
הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה מֵהָרָאוּי לְנַגֵּשׁ אוֹתְךָ גַּם כֵּן מַה
שֶּׁנִּשְׁאַרְתָּ חַיָּב עַל הַבִּנְיָן הַנַּ"ל בְּאוּמַאן, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אַתָּה יָכוֹל עַתָּה
לָתֵת לַכֶּסֶף מוֹצָא, אַךְ אִם אֶפְשָׁר אֵיזֶה סַךְ עַל זֶה מְעַט אוֹ הַרְבֵּה מַה טּוֹב,

וַה׳ יְבָרֵךְ וְיַצְלִיחֵךְ בְּכִפְלַיִם. בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים, כְּנַפְשֵׁךְ וָנֶפֶשׁ אָבִיךְ הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִשְׁמֹחַ בָּכֶם שֶׁיִּקַּיֵּם בָּכֶם יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, גַּם מֵרַבִּי מָרְדְּכַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקֵשְׁתִּי כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל הַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, יִרְאוּ לִשְׁלֹחַ מִיָּד בְּשָׁבוּעַ זֶה, לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם חֵלֶק טוֹב בִּגְמָר הַבְּנָיָן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד.

קמד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ פִּנְחָס תקצ״ד לפ״ק.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא הָיָה לִי עִם מִי לַהֲשִׁיבְךָ עַד הַיּוֹם.
וּמַה מְּאֹד הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל הַמִּכְתָּב מִלִּבּוֹב, אִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּהְיֶה נִצְמָח מִזֶּה הַפֵּרוֹת הַטּוֹבִים שֶׁאָנוּ מְחַכִּים לָהֶם, עִם כָּל זֶה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל הַתְחָלַת הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעֵסֶק כָּזֶה. כִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי אֵין זֶה דָּבָר רֵיק מַה שֶּׁהוֹלְכִים לְעֵת עַתָּה מְכַתְּבִים מִשָּׁם בְּעִנְיָן זֶה, וַה׳ יָחוּס עַל עַמּוֹ וְיִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו הָאֱמִתִּיִּים וְכוּ׳. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ׳. וּבְעִנְיַן בֵּיתְךָ שֶׁקָּנִיתָ לְמַזָּל טוֹב גַּם כֵּן נָתַתָּ שִׂמְחָה בְּלִבִּי מַה שֶּׁפָּטַרְתָּ אֶת הַשָּׂכֵן. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁנִי נֹחַ לְךָ מִן הָרִאשׁוֹן. וְגַם בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּבָר בָּאתָ עִמּוֹ אֶל עֵמֶק הַשָּׁוְה, וְזָכִיתָ בְּחֶלְקְךָ אֲשֶׁר חָפַצְתָּ. וְעַל הַכֹּל טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד. וְגַם כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַשָּׁמַיִם שֶׁתִּזְכֶּה לִכְנֹס לְבֵיתְךָ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק שָׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אַתָּה וְזַרְעֲךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְךָ וְרַעֲנָן בְּהֵיכָלְךָ. עוֹד תָּנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וּתְהִי כְּגַן רָוֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה שִׂיחָה נָאָה בְּעִנְיַן בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנּוֹגֵעַ אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי הַנִּצְחִי, אַךְ אֵין פְּנַאי לְבָאֳרָהּ בְּפֶרֶט בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּכְבוֹד יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הוּא עַתָּה פֹּה, וְהַיּוֹם אוֹ מָחָר יִסַּע מִפֹּה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעֲךָ וְיַצְלִיחֵךְ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְכָל הַקָּמִים עָלֶיךָ לְרָעָה מְהֵרָה תּוּפַר עֲצָתָם וְכוּ׳. וְתִזְכֶּה תָּמִיד לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מִכָּל הַמַּחֲשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם.
דְּבָרַי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פִּנְחָס תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי מֵרַבִּי פִּנְחָס הֶעניֶס. וּכְבָר יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם מֵרַבִּי טוֹבִיָּה מִטֶּעפְּלִיק שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְבֵיתְךָ נָאֲוָה קֹדֶשׁ. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל בֵּיתְךָ. וְתִזְכּוּ לַעֲסֹק שָׁם בַּעֲבוֹדַת ה׳ בֶּאֱמֶת. וְיִהְיֶה בֵּיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים בַּיִת פָּתוּחַ לִרְוָחָה, בַּיִת שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכָעֵת כְּבָר עָבַר חֲצוֹת הַיּוֹם וּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֶשׁ וּבָא, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עוֹד שׁוּם נְסִיעָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד אַחַר שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשַׂבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְנֶחָמָה שְׁלֵמָה עַל כָּל צָרוֹת נַפְשֵׁנוּ שֶׁלֹּא נִסֹּג עוֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶּה עִקַּר הַנֶּחָמָה וְהַיְשׁוּעָה עַל הַכֹּל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ רֹאשׁ חוֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה קַל מְהֵרָה וִישִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת.
בְּזֶה הַשָּׁעָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים קָאפִּיקָעס. וְחוּץ מִזֶּה כַּמָּה וְכַמָּה פְּרוּטוֹת שֶׁל בְּלָעךְ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִסְפָּרָם וְלֹא נִזְכְּרוּ בְּמִכְתָּבְךָ כְּלָל, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי הֵם שַׁיָּכִים. וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל צַעֲרִי מִצַּעַרְךָ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ עַתָּה בְּחִפָּזוֹן. כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וְהַיּוֹם פָּנָה, וְהוּא סָמוּךְ לְמִנְחָה. וְהַמִּכְתָּב מִיּוֹם (חָסֵר) עֲדַיִן לֹא בָּא לְיָדִי וְאֶרְאֶה לַחֲקֹר אַחֲרָיו. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם מִתְחַדֵּשׁ עַל כָּל אֶחָד כַּמָּה מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְכָל זֶה בִּכְלַל מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סֻכָּה נב) בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ׳. וְגַם אֵיתָא בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁכָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַעַר בְּכָל יוֹם וְכוּ׳ וּצְרִיכִין הַמְתָּקָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר חַס

וְשָׁלוֹם. וּמַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְהַהֶכְרֵחַ לֵילֵךְ עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ זַ״ל, אַז מֶע הָאט גָאר נִיט צוּא טָאן [אֵין שׁוּם דָּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת] וְכוּ׳.

וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁזֶּה אֵיזֶה זְמַן שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ כָּתַבְתָּ לִי וְהִזְכַּרְתָּ אוֹתִי דִּבּוּרִים אֵלּוּ הַנַּ״ל בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁאֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כְּלָל וְכוּ׳ וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בָּהֶם מְאֹד. אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת מִפִּי שָׁמַעְתָּ אוֹתָם, אַף עַל פִּי כֵן בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נִשְׁכְּחוּ קְצָת מִלִּבִּי וְאַתָּה הִזְכַּרְתַּנִי. וְרָאִיתִי אָז גְּדֹל מַעֲלַת שִׂיחָתֵנוּ שֶׁמְּקַבְּלִין דִּין מִן דִּין. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ רְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים מְאֹד וְאַתָּה פּוֹעֵל בָּהֶם הַרְבֵּה לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְתוֹךְ כָּךְ אַתָּה חוֹטֵף גַּם כֵּן כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁתּוּכַל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד יוֹתֵר וְלַעֲסֹק בִּתְפִלָּה יוֹתֵר, כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְאַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין זְרִיזוּת גָּדוֹל צְרִיכִין גַּם לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּכָל זֶה. וְעַל כָּל אֵלֶּה הָעִקָּר דְּעִקָּר הוּא גְּדֹל כֹּחַ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו. תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ יֵשׁ וַיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

חֲזַק בְּנִי חֲזַק. כִּי ה׳ אִתְּךָ וְעִמְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת. וַה׳ יִסְעָדְךָ מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ וּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ מַה שֶּׁתּוּכַל לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ. וְהִנֵּה עַתָּה שָׂכִיחַ מְאֹד גַּם פֹּה וּבְשְׁאָר עֲיָרוֹת מֵחוּשִׁים וְחוֹלַאַת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁמֵּחֲמַת צַעַר וּדְאָגָה בָּא לְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה צָרִיךְ לָשׁוּב עַל זֶה, כִּי לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְלֹא כָּךְ יָפֶה לְךָ לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי צְרִיכִין לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ מְיֻד כְּשֶׁעוֹבֵר אֵיזֶה דָּבָר שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ וּלְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת ס׃) לְעוֹלָם וְכוּ׳ דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת לַה׳. אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. רַחֲמִים גְּדוֹלִים רַחֲמִים פְּשׁוּטִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּעֲרֹבֶת דִּין כְּלָל, וְיִהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיֶדְכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ רְאֵה תקצ״ד לפ״ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה שֶׁבָּאתָ לִידֵי זֶה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ בַּדֶּרֶךְ בִּשְׁבִיל רֶוַח כָּזֶה. עִם כָּל זֶה זֹאת נָחָמָתִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁנִּזְכַּרְתָּ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁדֶּרֶךְ הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית,

וּבְכָוָנַת אֱלוֹל. וּמֵהַסְּתָם חָשַׁבְתָּ אָז כַּמָּה דִּבְרֵי תּוֹרָה. וְגַם הָיָה לְךָ בְּתוֹךְ כָּךְ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִסְתָּמָא קִנַּמְתָּ קְצָת מִזֶּה. וְעַל־יְדֵי־זֶה לַה' הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְגַם צְרִיכִין לְכַוֵּן בִּשְׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁכָּל הַטְּרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת נֶחֱשָׁבִין טְרָחוֹת שֶׁל מִצְוָה שֶׁהֵם יְקָרִים מְאֹד. וְהִנֵּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם עָסְקוּ אֶצְלִי בְּתִקּוּן הַסֵּפֶר כָּל יוֹם וי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר וְגַם בְּיוֹם מָחָר וְאַחַר כָּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נַעֲסֹק בָּזֶה. אַךְ אָפֵס כֶּסֶף, וְעַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אוֹדִיעַ לְךָ מִזֶּה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וִיפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, וְלִגְמֹר עִסְקֵי רַבֵּנוּ זַ״ל לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד קְצָת.
וְתֵדַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּא! הָיָה לִי אָז כְּבֵדוּת וְלֵב נִשְׁבָּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי בְּנִפְלְאוֹתָיו לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁהִגִּיעַ עַד הָרַגְלַיִן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. וְיוֹתֵר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ רַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל זֹאת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בִּפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר בְּבֵיתִי בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר. אִם אָמְנָם הַהֶכְרֵחַ לְהַשְׁפִּיחַ מִדַּעְתּוֹ הֶעָבַר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִתְּפִלָּתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁמִּצַּד זֶה הַשִּׂכְחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה. אַף עַל פִּי כֵן לְכָל עֵת וְכָל פַּעַם צְרִיכִין לָשִׂים לֵב לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ בָּעוֹלָם. וְנָבוֹן יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ אֵיךְ לִנְהֹג עִם כָּל מִדָּה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ. וַה' יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א׳ שׁוֹפְטִים תקצ״ד לפ״ק.
סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
תְּהִלָּה לָאֵל חָלְתָה גַּם יָלְדָה בִּתִּי חַנָּה צִירִיל תִּחְיֶה הִיא אַחוֹתְךָ, בַּת לְמַזָּל טוֹב בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וְרַבַּת שָׁבְעָה לָהּ נַפְשֵׁנוּ צַעַר וּמְרִירוּת גָּדוֹל מֻחְבָּלֵי לֵדָה שֶׁלָּהּ שֶׁהָיוּ קָשִׁים מְאֹד. וְנִמְשְׁכוּ מִתְּחִלַּת לֵיל ו׳ עַד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם ו׳ כְּמוֹ ב׳ שָׁעוֹת. דְּהַיְנוּ שָׁעָה עֲשִׂירִית עַל הַזַּייגֶיר. וּכְבָר יָדַעְתָּ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי טוֹב ה׳ לַכֹּל, שֶׁלְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם טוֹב ה׳, דְּהַיְנוּ תְּפִלָּה (כַּמְבֹאָר בְּסִימָן י״ד לִקּוּטֵי חֵלֶק א). בִּפְרָט כִּי, תְּהִלָּה לָאֵל, נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתֵינוּ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת, תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת עַל מַקָּשָׁה לֵילֵד הֵמָּה הָיוּ בְּעֶזְרֵנוּ. אַחֲרֵי אֲשֶׁר כִּמְעַט אָפַס כֹּחַ בִּבְחִינַת (מְלָכִים ב יט) וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה, וְצַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת הִקְשִׁיבָם, וְיָלְדָה בְּשָׁלוֹם לְמַזָּל־טוֹב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
בַּמָּה אֲקַדֵּם ה׳, אִכַּף לֵאלֹקֵי מָרוֹם עַל כָּל הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לֵידַע עַל כָּל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וּקְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֶפֶס הַפְּנַאי לְבָאֵר וּלְהַזְכִּיר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הוֹלָדָה, וּבְכָל תּוֹרָה וְשִׂיחָה יְכוֹלִין לְהָיוֹת אִישׁ כֶּשֶׁר וְיָרֵא וְצַדִּיק אֲמִתִּי וְכוּ׳. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה מִי פָּעַל וְעָשָׂה וְכוּ׳.
וְהִנֵּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עֲזָרַנִי ה׳ שֶׁיָּלְדָה לְמַזָּל טוֹב בְּחָמְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הִתְחִילוּ לִנְגֹּשׁ אוֹתִי מָעוֹת לִגְמֹר צָרְכֵי שַׁבָּת וְצָרְכֵי הַיּוֹלֶדֶת שֶׁתִּחְיֶה וּבְיָדִי אֵין לְפָרְטָהּ אֶפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. וַאֲנִי עָיֵף וְיָגֵעַ מֵחֶסְרוֹן הַשֵּׁנָה כָּל הַלַּיְלָה בְּצַעַר וּבִכְלָיוֹן עֵינַיִם כָּזֶה, בְּפָרָט בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי יוּדִיל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא לִי מִכְתָּבוֹ עִם שְׁנֵי רוּבַּל־כֶּסֶף. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין מָה זָּכִיתָ בָּזֶה הַשָּׁעָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל מֵאֵת ה׳ שֶׁהִזְמִין לִי הַשָּׁלִיחַ בִּזְמַנּוֹ, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה זְכָה אוֹתְךָ לָזֶה כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ וְכוּ׳. וְהִנֵּה עַתָּה סָמוּךְ לַחֲצוֹת לֹא שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ לָקַחְתִּי מוֹעֵד לְעַצְמִי עַתָּה לְהָכִין הָאֲגֶרֶת הַזֹּאת כִּי בְּעֵת שֶׁיַּגִּיעַ הַשָּׁלִיחַ בְּוַדַּאי לֹא יִהְיֶה לִי פְּנַאי לְהוֹדִיעֲךָ, וְכָל זֶה לְהַחֲיוֹתְךָ וְלַהֲשִׁיבְךָ בִּדְבָרֵי אֵלֶּה כַּאֲוַת נַפְשְׁךָ.
וְהִנֵּה בְּחַסְדּוֹ עֲזָרָנוּ שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת זֶה, וַחֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִים הַרְבֵּה. וּכְבָר נִקְרָא שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל אֶסְתֵּר שֶׁיִּנָּצֵא שֶׁתִּחְיֶה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּזְכּוּ לְגַדְּלָהּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרֵךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְתִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְמַזָּל טוֹב וּלְשָׁשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל חֹדֶשׁ אֱלוּל הַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. כִּי כָּל דִּבְרֵי מִכְתָּבִי הַנַּ״ל מְדַבְּרִים מֵאֱלוּל שֶׁנִּרְמָז בַּפָּסוּק (מִשְׁלֵי לא) ״עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן״, שֶׁהוּא צֵרוּף אֱלוּל בְּרָאשֵׁי תֵּבוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן כ״א, וְשָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן יוֹלְדוֹת וּמֵעִנְיַן צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַיֵּן שָׁם. רְאֵה וְהָבֵן שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יְכוֹלִין לִמְצֹא כָּל מְבֻקָּשׁ כִּי בְּשַׁבָּת זוֹ בֵּרְכוּ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהָיָה חִבּוּר נִפְלָא לָעִנְיָן הַנַּ״ל. וְכֵן הוּא בְּכָל יוֹם וָיוֹם שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֹּל יְכוֹלִין לִמְצֹא בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּדְרָכִים נִפְלָאִים כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ וְרָאִיתָ וְהֵבַנְתָּ אֶצְלִי כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל זֶה לְפִי מְעוּט שִׂכְלֵנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁבָּהֶם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית, אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וְכוּ׳ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַחִדּוּשִׁים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת שֶׁבְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה.
וְעַל אוֹדוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הָעֲצוּמָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אִם אָמְנָם זֶה יָקָר מְאֹד, אַךְ צְרִיכִין לִזְכֹּר בְּהַתּוֹרָה ״לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם״ שֶׁאוֹר לַחֻבּוֹת הַלֵּב שֶׁל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי הוּא עַד אֵין סוֹף עַד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹד אֶת ה׳ מֵרִבּוּי הַהִתְלַהֲבוּת וּצְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְאִם אָמְנָם נִדְמֶה לְךָ שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה לְגְדוֹלִים מִמְּךָ, בֶּאֱמֶת גַּם אַתָּה צָרִיךְ לְזָהֵר בָּזֶה, כִּי אֲפִלּוּ בַּמַּדְרֵגָה הַנְּמוּכָה צְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁלֹּא יִבְעֹר יוֹתֵר מִדַּאי כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַלְבְּלוּ חַס וְשָׁלוֹם וְלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּלָל מֵרִבּוּי הַתְּשׁוּקָה וְהַגַּעְגּוּעִים. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וְאִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַכְּתָב, וְגַם כִּי אֶפֶס הַפְּנַאי.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לְבַבְכֶם בֶּאֱמֶת שֶׁתִּזְכּוּ לְהַרְגִּישׁ אֱמִתַּת נְעִימַת תּוֹרָתוֹ

הַקְּדוֹשָׁה וְלֵילֵךְ בָּהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל עֵת כָּל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּלְקַיֵּם בֶּאֱמֶת "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ", שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל וְלֵילֵךְ בָּזֶה בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, לְקַיֵּם "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְכוּ' כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד".
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד עַתָּה, חָפֵץ בְּטוֹבָתְכֶם הַנִּצְחִית וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.
נָתָן הַנַּ"ל

קמט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תָּבוֹא תקצ"ד לפ"ק.
שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה. וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בִּרְאוֹתִי כְּתִיבַת יָדְךָ, אַךְ צַר לִי מְאֹד עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא קַמְתָּ מִמִּטָּתְךָ. ה' יִסְעָדְךָ וְיִקִימְךָ מְהֵרָה וְיִשְׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְנָא בְּנִי חֲבִיבִי לְמַעַן הַשֵּׁם הָסֵר דְּאָגָה וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִלִּבְּךָ וְאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַפַּחַד מַזִּיקִים חַס וְשָׁלוֹם לְהַגּוּף וּלְהַנֶּפֶשׁ בְּוַדַּאי. חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבְּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָךְ, אַל יִטֹּשׁ וְאַל יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיִרְפָּאֲךָ וְיַחֲלִימְךָ מְהֵרָה, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת עִמָּנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַאֲשֶׁר רְצוֹנְךָ חָזָק שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ עוֹד הַפַּעַם, קָשֶׁה עָלַי הַטִּלְטוּל מְאֹד מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לְמַעַן אַהֲבָתְךָ אֶרְאֶה לִהְיוֹת בְּשָׂבוּעַ זֹאת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶצְלְךָ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, אַךְ בְּנִי חֲבִיבִי אַל תַּרְבֶּה בְּגַעְגּוּעִים הַרְבֵּה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ בְּכָל יוֹם כִּי רַבּוּ טִרְדוֹתַי וּבְעִסְקֵי שָׁמַיִם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה' יוֹמָם וָלַיְלָה יָחוּשׁ וְיִרַחֵם עָלֵינוּ וְיִשְׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תָּבוֹא לְאוּמַאן בְּשִׂמְחָה תקצ"ד לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

צַר לִי מְאֹד מַה שֶּׁעָדַיִן לֹא שַׁבְתָּ לְאֵיתָנְךָ, וּבְיוֹתֵר צַעֲרִי גָּדוֹל עַל עֹצֶם גַּעְגּוּעֶיךָ אַחֲרַי לָבוֹא אֵלֶיךָ. וּבֶאֱמֶת הוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר עַתָּה, כִּי חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי בָּזֶה הַרְבֵּה וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין זֶה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵסַּע עַתָּה לְבַטֵּל עַצְמִי מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה מִלְּבַד שְׁאָרֵי טְעָמִים שֶׁבִּלְבִּי. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם הָיְתָה הָעֲגָלָה הוֹלֶכֶת וְחוֹזֶרֶת לְפֹה הָיִיתִי מֵכְרָח לְבַטֵּל עַצְמִי עַל יוֹם אֶחָד לִנְסֹעַ, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁאֵין הָעֲגָלָה רַק לְשָׁם, וְאֶהְיֶה מֵכְרָח לִשְׂכֹּר עֲגָלָה לַחֲזֹר, וְדַעְתִּי לַחֲזֹר מִיָּד וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיֶה לְךָ צַעַר מִנְּסִיעָתִי מֵאִתְּךָ יוֹתֵר מֵהַנַּחַת, עַל כֵּן אָמַרְתִּי שֵׁב וְאַל תִּסַּע עָדִיף. וְטוֹב כִּי אֶהְיֶה לְךָ מֵעִיר לַעֲזֹר בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כְּפִי כֹּחִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעָלַי וְיוֹשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ וְתִזְכֶּה לִנְסֹעַ מְהֵרָה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּבְשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ תָּשׁוּב לְאֵיתָנְךָ וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְשׁוּעָתְךָ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ.

וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמַזְהִיר אוֹתְךָ שֶׁתָּסִיר הַגַּעְגּוּעִים מִלִּבְּךָ וּבִפְרָט הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַדְּאָגוֹת וְהַפְּחָדִים תְּסִירֵם מִלִּבְּךָ, כִּי הֵם מַפְסִידִים לַגּוּף מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם כַּיָּדוּעַ, וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית אֲפִלּוּ אֵצֶל הַחוֹלֶה. חֲזַק וְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי ה' עִמְּךָ וְכוּ', וּזְכוּת הַצַּדִּיק גְּאוֹן עֻזֵּנוּ יָגֵן עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּבָזֶה יֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֵינוּ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתֵּן הָרַחֲמִים בְּיָדֵינוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' נִצָּבִים תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי מִגְּדֶל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבַי עַל צַעַרְךָ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּתְשׁוּקָתִי וְגַעְגּוּעַי לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּלִי שִׁעוּר, כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָעֲגָל רוֹצֶה לִינֹק וְכוּ', אַךְ מָה אֶעֱשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְבַטֵּל עַצְמִי עַד הֵנָּה בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַתָּה אֲנִי מִתְרַשֵּׁל בְּכַוָּנָה לְבִלִּי לִנְסֹעַ מִיָּד כִּי אֲנִי רוֹצֶה לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעוֹד יוֹם אוֹ יוֹמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹתֵר, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁאָז אוּכַל לְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּסַּע עִמָּנוּ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ תִּתְחַזֵּק בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְחַזְּקְךָ בְּדִבְרִים וּלְשַׂמֵּחֲךָ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁתּוּכַל לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְאוּמַאן. וְהִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם הִגִּיד

צַעַרְךָ בְּלִבִּי מְאֹד עַד אֲשֶׁר בָּכִיתִי בִּדְמָעוֹת עַל צַעַרְךָ וְהִתְפַּלַּלְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְרוֹן לֵב. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁמַע אֶנְקָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הַיּוֹם שָׁלִיחַ מְיֻחָד אֶחָד מֵאֲנָשֵׁנוּ לְחַזְּקְךָ וּלְבַקֶּרְךָ, וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת הִתְפַּלָּה בָּא לְבֵיתִי יְדִידֵנוּ כְּבוֹד רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְנִמְלַכְתִּי מִלִּשְׁלֹחַ אִישׁ מְיֻחָד.
אַךְ בְּקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינִי הָסֵר מִלִּבְּךָ הַדְּאָגוֹת וְהַגַּעְגּוּעִים, וּבְטַח בַּה׳ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. וְהִנֵּה בְּסָמוּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵרַבִּי לֵייבִּילָע וְהֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי מְאֹד בִּרְאוֹתִי כְּתִיבַת יָדְךָ אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי, אַךְ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מִגְּדֶל צַעַרְךָ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּבִפְרָט מֵעֹצֶם גַּעְגּוּעֶיךָ אַחֲרַי. וּבֶאֱמֶת הָיִיתִי מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים לָבוֹא אֵלֶיךָ מִיָּד, אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי, וְהוּא מֵהַנִּמְנָע שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל הַשָּׁבוּעַ אֶצְלְכֶם. עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד יוֹם ד׳, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בּוֹא אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכַנַּ״ל.
נָא בְּנִי יְדִידִי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח שֶׁכְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, וְשֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם הַרְפַּתְקָאוֹת הַרְבֵּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לֵידַע מֵהֶם תְּחִלָּה, וְהַכֹּל צְרִיכִין לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה וְלֵידַע שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו כֻּלָּם לְטוֹבָתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה, בְּנָקֵל יוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּסִיר הַמַּחֲלָה וְהַיִּסּוּרִים מֵאִתָּנוּ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהֵם לְטוֹבָה, אֲבָל אֵין בְּיָדֵינוּ כֹּחַ וְשֵׂכֶל לְקַבֵּל הַטּוֹבָה הַזֹּאת, עַל כֵּן אָנוּ מְבַקְּשִׁים ״אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים״ שֶׁיִּהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיָדֵינוּ כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי.
וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּסוּר הַמַּחֲלָה מִקִּרְבְּךָ לְגַמְרֵי וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וּבוֹא תָּבוֹא בְּרָנָּה לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרִיאוּת הַגּוּף וְכָל טוּב כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

קנב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ דְּסְלִיחוֹת תקצ״ד לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בְּחַד כַּרְעָא עַל הָעֲגָלָה לִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וְנִזְכַּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ וְעִכַּבְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל כָּתַבְתִּי לְךָ עַל יְדֵי רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְלֹא נִזְכַּר שָׁם שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי עַל חָלְיְךָ בִּפְרָט עַל עִנְיַן הַקַּדַּחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן. בַּעַל הָרַחֲמִים יְעוֹרֵר רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ,

וְיָסִיר מִמְּךָ כָּל מַחֲלָה מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְנָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּוַדַּאי אֵין אַתָּה יוֹצֵא מִמַּחֲשַׁבְתִּי, וְגַם אֲבַקֵּשׁ כָּל יַקִּירֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל עָלֶיךָ, וְתִשְׁלַח עַל פִּדְיוֹן לִידִידֵנוּ כְּבוֹד רַבִּי יוּדְל, אֲפִלּוּ אֵיזֶה סַךְ מֵעָט תּוּכַל לִשְׁלֹחַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, וְתִזְכֶּה לִכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ה

קנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה תקצ"ה לפ"ק.

אֶתְמוֹל בָּאתִי לְעֵת עֶרֶב, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד בָּזֶה, אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד עַל שֶׁעֲדַיִן לֹא שַׁבְתָּ לִבְרִיאוּתְךָ, אַךְ קַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב תִּוָּשַׁע, כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', כִּי הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ.

לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְחַזֵּק עַצְמְךָ לְהַרְחִיק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבַעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֶיךָ, וְיִשַּׁמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְיִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם. וְכָעֵת טָרִידְנָא טוּבָא, וּזְמַן תְּפִלָּה הִגִּיעַ, מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד. נָא מְאֹד לִכְתֹּב לִי גַּם בְּיוֹם א' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַחַר כָּךְ כִּי עֵינַי צוֹפִיּוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיַשְׁמִיעֵנוּ שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְדַע שֶׁנָּתַתִּי שְׁנֵי זְהוּבִים לִידִידֵנוּ הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוּדְל נֵרוֹ יָאִיר עַל פִּדְיוֹן בִּשְׁבִילְךָ.

קנד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר תקצ״ה לפ״ק.
בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי.
הִנְנִי כּוֹתֵב בְּדֶמַע בְּזָכְרִי גֹּדֶל צַעַרְךָ, שֶׁלֹּא זָכִינוּ שֶׁתִּהְיֶה אֶצְלֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר, אַךְ נָכוֹן לִבְּךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁגַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי דַּרְכֵי ה׳ נִפְלָאוֹת מְאֹד מְאֹד, וּמְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הִזְמִין ה׳ לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, וְגַם זֶה מֵאֵת ה׳ הָיְתָה נִפְלָאוֹת הוּא כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ.
נָא בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וּבַעַל הָרַחֲמִים יִסְלַח עֲוֹנוֹתֶיךָ, וְיָקִים אוֹתְךָ מֵחָלְיְךָ וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת. וְרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אָמְרוּ (נְדָרִים מא) אֵין אָדָם עוֹמֵד מֵחָלְיוֹ עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ עֲוֹנוֹתָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָבַר עָלֶיךָ גַּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִסְלְחוּ עֲוֹנוֹתֶיךָ. וּמֵעַתָּה תָּשׁוּב לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי ה׳ וּלְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדָתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל וְתָגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, וְיֵטִיב לָכֶם הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנה

תַּעֲלֻזָּנָה כִלְיוֹתַי תְּהִלָּה לָאֵל בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים ; כֵּן יִהְיֶה ה׳ עִמְּךָ לַהֲשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי ה׳ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרֵךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁמֵחַ בִּישׁוּעָתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן.

קנו

בָּרוּךְ ה׳, אוֹר לְיוֹם ה׳ בְּרֵאשִׁית תקצ״ה לפ״ק.
בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ אֵין לִי פְּנַאי עַתָּה לַהֲשִׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, כִּי בָּא אֵלַי הַשָּׁלִיחַ בְּאֶמְצַע כְּתִיבָתִי דִּבְרֵי תּוֹרָה הַמְּכָרָחִים מְאֹד לְכָתְבָם מִיָּד, וְנִגַּשׁ גַּם לְךָ טוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כְּשֶׁתִּזְכֶּה לִרְאוֹתָם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַיְּסוּרִים וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לָנוּ בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה יִתְבָּרַךְ הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה בַּיָּמִים הָאֵלּוּ יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים, גַּם בְּיוֹם אִסְרוּ־חַג סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל צוֹרֵף עָשָׂה סִיּוּם הַתּוֹרָה וְכִבֵּד אוֹתִי לְהַכְנִיס הַסֵּפֶר תּוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וְהָיִינוּ בְּשִׂמְחָה תְּהִלָּה לָאֵל, בְּאִסְרוּ־חַג לְעֵת עֶרֶב, אֵצֶל הַבֵּית־הַכְּנֶסֶת מִבַּחוּץ, וּבְפָנִים בְּתוֹךְ הַבֵּית־הַכְּנֶסֶת, וְרָקְדָנוּ הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה. וְגַם זֶה מֵאֵת ה׳ הָיְתָה, כִּי כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם יְשׁוּעוֹת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזֵּנוּ.
וְעַתָּה בְּנִי מַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁנִּתְעוֹרַרְתָּ לָקוּם בַּחֲצוֹת מֵחֲמַת הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לָנוּ לְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ עַל יְדֵי זֶה, אַךְ בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּרֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהַנָּצֵל מִלִּהְיוֹת בִּכְלַל הַמִּתְנַגְּדִים עַל נְקֻדּוֹת הָאֱמֶת כָּזֶה. לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ כִּמְעַט חַס וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם כֵּן עִמָּהֶם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִבְדִּילָנוּ מֵהֶם, וְהֵאִיר לָנוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כֵּן יִהְיֶה ה׳ עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַנּוֹרָאִים וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵם עֲצוֹת ה׳ אֲשֶׁר לְעוֹלָם יַעַמְדוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ רֹאשׁ־חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
בָּרוּךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב יוּכַל לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת חֲדָשׁוֹת וְנִפְלְאוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הַמְּחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, כִּי כַּמָּה נוֹלָדִים בְּכָל יוֹם, וְכַמָּה דְּבָרִים נִפְלָאִים נִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, קְצָתָם אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, וְהַרְבֵּה נֶעְלָמִים מֵאִתָּנוּ, וְהַרְבֵּה נַעֲשִׂים בַּעֲיָרוֹת אֲחֵרוֹת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ בְּכָל עֵת, וְהַכֹּל לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, לְגַלּוֹת שְׁמוֹ וֶאֱלִקוּתוֹ לְכָל בָּאֵי עוֹלָם,

לְמַעַן סַפֵּר שִׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי, כָּל מַה שֶּׁעָבַר בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לְפִי מְעוּט תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, כִּי הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְיוֹם כִּפּוּרִים, וְאַרְבָּעָה יָמִים שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, וְסֻכּוֹת, וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, וְהַיָּמִים שֶׁאַחֲרֵיהֶם כִּי הוּא יֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁאֵיתָן וְחָזָק בְּמִצְווֹת הַרְבֵּה, וְזֶהוּ בְּכֹלֶל יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ. אֲבָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֵצֶל כָּל אֶחָד בִּפְרָט אֶצְלֵנוּ בַּחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, אֶפְשָׁר יְסַפֵּר לְךָ מְעַט, כְּפִי תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ. אֵיךְ בְּכָל פַּעַם נִדְמֶה שֶׁעַכְשָׁיו .אִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ וְלֹא לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר כְּלָל, בִּפְרָט מִגֹּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת וְהָרַעַשׁ שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁרָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ מְאֹד, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וְזָכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה נִפְלָאוֹת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת לָנֶצַח, וְגַם שָׂמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ הַרְבֵּה בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים. וְחֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ עַד אֲשֶׁר הַיּוֹם עָשָׂה ה' נִפְלָאוֹת עִמָּנוּ שֶׁזָּכִיתִי מֵחָדָשׁ לְהַעֲתִּיק תְּפִלָּה חֲדָשָׁה כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, כִּי אֲנִי שׁוֹלְחָהּ אֵלֶיךָ עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִתְעוֹרֵר לִבְּךָ וְתָגֵל נַפְשְׁךָ, עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלְאוֹת ה', כִּי הֲלֹא זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ לִתְפִלָּה חֲדָשָׁה, וְהַרְבֵּה יֵשׁ לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה מַה שֶּׁזָּכִיתֶם שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק בְּהַסֵּפָה הַחֲדָשָׁה שֶׁיָּשַׁבְתִּי בָּהּ בְּסֻכּוֹת הַזֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע קְצָת מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נִפְלָאוֹת עַל עִנְיַן סֵפָה חֲדָשָׁה שֶׁצְּרִיכָה הַסֵּפָה לִהְיוֹת חֲדָשָׁה כִּי סֵפָה יְשָׁנָה יֵשׁ פּוֹסְלִין, וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה חֲדָשָׁה. אֲבָל הַכֹּל נִתְחַדֵּשׁ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת דַּיְקָא, שֶׁזָּכִיתִי לְסֵפָה חֲדָשָׁה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זִכָּה אֶתְכֶם לִהְיוֹת לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה, וְהָעִקָּר הוּא חֶלְקְךָ הָעוֹלֶה עַל כֻּלָּם.

וְעַתָּה תְּקַבֵּל בִּרְכַּת מַזָּל טוֹב יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּתְהֶיהָ בְּתִּךְ הַנּוֹלֶדֶת לְךָ לְמַזָּל טוֹב וְלִבְרָכָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְתִהְיֶה אִשָּׁה יִרְאַת ה' שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת טוֹבִים וּכְשֵׁרִים שֶׁיְּגַדְּלוּ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַרְבּוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ הַקְּדוֹשָׁה הֶחָדָשׁ לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְקָרְבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא) שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִּתְהַלָּל, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הַתְּפִלָּה כַּיָּדוּעַ. וְהָעִקָּר כְּשֶׁעוֹשִׂין מֵהַתּוֹרָה תְּפִלָּה. וְהַרְבֵּה יֵשׁ בָּזֶה לְדַבֵּר, אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת. וּלְסַפֵּר הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁעָבְרוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ עַד הַיּוֹם, שָׁגְבוּ מִדַּעְתֵּנוּ, אַךְ מֵרָחוֹק יוּכַל כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ לִרְאוֹת וּלְהָבִין מִזֶּה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת עָסְקֵינוּ וְכוּ' וְכוּ' ; אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ הֵם הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְגַם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הִיא מְנֻפְלָאוֹתָיו וַחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ, וְיִשַּׂמַּח נַפְשְׁךָ, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת, וְרַגְלֶיךָ יִתְחַזְּקוּ, וְתִהְיֶה בְּכֹלֶל וְקַוֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ וְכוּ', יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ, יָרוּצוּ לַעֲבוֹדַת ה' וְלֹא יִיגָעוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, גַּם לָהֶם נֶאֱמְרוּ

כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְרָאוּי לְהַרְאוֹת לָהֶם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת עִם הַתְּפִלָּה הַחֲדָשָׁה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לְהוֹסִיף עוֹד תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת בִּכְלָלִיּוּת, וְכָל אֶחָד בְּעַצְמוֹ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיַזְכֵּנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

קנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקֻּלְמוֹס, וּזְמַן מְנֻחָה הִגִּיעַ, וְיִקַּבֵּל מֻסְגָּר פֹּה עוֹד שְׁנֵי תְּפִלּוֹת ; וּבְוַדַּאי יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ, כִּי כֻּלָּם מְכֻרָּחִים לְךָ, וּמְדַבְּרִים מֵעִנְיָנָיו, לְהִנָּצֵל מֵחֳלִי הַקַּדַּחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלִבְלִי לֶאֱכֹל הַרְבֵּה וְלִזְכּוֹת לְדַעַת שָׁלֵם. וְכֵן הַתְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה וְלִזְכּוֹת לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים כִּדֵּי שֶׁיִּתְתַּקֵּן עַל יְדֵי זֶה, וְכָל זֶה מֻכְרָח לְךָ. וְיָדַעְתִּי כִּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ מְשְׁתּוֹקְקִים לְתִקּוּנִים אֵלֶּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ לִזְכּוֹת לָהֶם מְהֵרָה. וּרְאֵה וְהַבֵּט עַד כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הָרָצוֹן, כִּי כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עַתָּה כֻּלָּם מֵאֵת ה' יָצְאוּ בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, וְכֻלָּם לֹא נַעֲשׂוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים וְהַכְּסוּפִין טוֹבִים שֶׁלָּכֶם. עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִפְעֹל כָּל מַה שֶּׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים בִּתְפִלָּתֵנוּ, כִּי גָּדוֹל ה' וְכוּ' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וְהַיּוֹם פָּנָה מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּכַוָּנָה בְּכֹחַ תְּפִלּוֹת אֵלּוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנט

אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בֶּן אֲחוֹתִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר.
הִנֵּה עַתָּה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה שָׁלַח ה' בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ, אָמַרְתִּי לֹא אֶתְעַצֵּל וְאֶכְתֹּב לְךָ תֵּכֶף. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶכְתֹּב לְךָ, כִּי צַר לִי עָלֶיךָ בֶּן אֲחוֹתִי, אֲשֶׁר גִּדַּלְתִּיךָ. וְכַוָּנָתִי הָיָה לְגַדֵּל אוֹתְךָ לִגְדֻלָּה נִצְחִית לְזַכּוֹתְךָ לְחַיֵּי עַד, אֲשֶׁר אַךְ לָזֶה הָיִתָה כָּל מְגַמָּתִי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּאתָ בְּצֵל קוֹרָתִי,

וְעַתָּה אֵיךְ נִתְרַחֵקְתָּ מִמֶּנִּי כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מַדְחֶה עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד יוֹם. וְהִנֵּה זֶה סָמוּךְ בְּשָׁבוּעַ זֹאת שָׁלַחְתִּי לִבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה שְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת מֻחָדָשׁ. פְּקַח עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ וְהַבֵּט בָּהֶם בְּעֵין הָאֱמֶת וּבְתְמִימוּת, וְתוּכַל לְהָבִין אֲמִתַּת דְּרָכֵינוּ. וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאֶצְטָרֵךְ לְחַזֵּק אוֹתְךָ בֶּאֱמוּנָה בְּעִנְיַן עִסְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיךָ בְּעַצְמְךָ, שֶׁעִקַּר הַמְנִיעָה שֶׁלֹּא נָסַעְתָּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. הַיְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁאַחֲרֵי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי, וְאַחֲרֵי כָּל מַה שֶּׁרָאִיתָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִתְעוֹרַרְתָּ בְּעַצְמְךָ כַּמָּה פְּעָמִים בְּכַמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בִּנְעוּרֶיךָ, עֲדַיִן תִּהְיֶה פּוֹסֵחַ עַל שְׁנֵי הַסְּעִפִּים חַס וְשָׁלוֹם. עַתָּה בְּנִי וְתַלְמִידִי, יַשֵּׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִמְּךָ, כִּי הוּא חַיֶּיךָ. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת. וְזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּזְרִיזוּת, אוּלַי אוּלַי נוּכַל לְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְעוֹרֶרְךָ מֻחָדָשׁ, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי יִהְיֶה לְךָ לְטוֹבָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית כָּל רֶגַע וָרֶגַע שֶׁתִּהְיֶה פֹּה, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁתִּשְׁמַע מֵאִתָּנוּ, כִּי ה׳ אִתָּנוּ. וּלְעוֹרֵר לְבָבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַדְרִיכָם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, כָּל עֶסֶק זֶה אֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם עַתָּה כִּי אִם אָצְלֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוֹרִישׁ לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְאִם הָאֱמֶת מֻשְׂלָךְ אַרְצָה עַתָּה, וְאָסוּר לְגַלּוֹת דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה לְמִי שֶׁלִּבּוֹ חָלוּק מִזֶּה שֶׁלֹּא יַחֲלֹק יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָאֱמֶת הוּא כֵּן, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד וּשְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי, וְיַשֵּׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי לְעוֹרֶרְךָ עַתָּה, וְאַתָּה הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה, וּבַעַל הָרַחֲמִים יוֹלִיכְךָ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וִישִׁיבְךָ בְּכָל עֵת אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְמַעַן לֹא תִיגַע לָרִיק וְכוּ׳, חוּס וַחֲמֹל עָלֶיךָ, וְתֵלֵךְ עַל יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ לְהִתְאַחֵז בִּכְנָפֵינוּ לְמַעַן תִּהְיֶה תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ וְהָיְתָה לְשָׁלָל נַפְשֶׁךָ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וָנֶפֶשׁ הַמְיַעֲצְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית לְךָ וּלְזַרְעֲךָ וּלְזֶרַע זַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הַקֶּלְמוֹס שֶׁלְּךָ קִבַּלְתִּי, וְהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עִמָּהּ, וְאִם אֵינָהּ טוֹבָה לְפָנַי אַף עַל פִּי כֵן הִיא נִצְרָכָה לִי מְאֹד, וְיֵשׁ לָהּ חֵלֶק בִּכְתִיבַת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת שֶׁהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עִמָּהּ. וְקִיַּמְתִּי ״וְאִם קֶהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא פָנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר״ וְכוּ׳ (קֹהֶלֶת י), וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י וְתָבִין הֵיטֵב, בִּפְרָט שֶׁהוּא קֶלְמוֹס שֶׁל בַּרְזֶל. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֵיךְ אָנוּ מוֹצְאִין כָּל דָּבָר בַּתּוֹרָה לְהִתְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם.

וְשָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר.

מִדֵּי דַּבְּרִי בִּלְבָבִי עִם בֶּן אֲחוֹתִי הַנַּ״ל זָכֹר זָכַרְתִּי בְּךָ אֲהוּבִי חֲבִיבִי, אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח אֲשֶׁר אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ כִּבְנִי וְאָחִי. וַעֲצַר בְּמִלִּין לֹא יָכֹלְתִּי מִלְּהַזְכִּירְךָ גַּם עַתָּה עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכַּב וְכוּ׳, מָתַי תָּקוּם וּתְחַדֵּשׁ יָמֶיךָ לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז. וַהֲלֹא לְפָנֶיךָ כָּל מַחְמַדֵּי אוֹצְרוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים הַגְּנוּזִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל מַה שֶּׁנִּתְחַדֵּשׁ אֶצְלֵנוּ בְּכָל יוֹם אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הוּא נַחַל נוֹבֵעַ הַנּוֹבֵעַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. וַהֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת עַד (חָסֵר) שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ

עַתָּה, וְגַם בְּסָמוּךְ שָׁלַחְתִּי תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת, וְגַם הַיְשָׁנוֹת כְּבָר רָאִיתָ. וַהֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה חָזָק בֶּאֱמוּנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָאֱמֶת מִתְנוֹצֵץ קְצָת בְּדַעְתְּךָ. וְאִם אָמְנָם יֵשׁ עֲדַיִן חִפּוּיִים וְהַסְתָּרוֹת וּמְנִיעוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל בֶּאֱמֶת לְפִי הִתְנוֹצְצוּת מְעַט הָאֱמֶת שֶׁבְּלִבְּךָ רָאוּי לְךָ לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים לָרוּץ אֶל מְקוֹר הָאֱמֶת כָּזֶה, וְאִם הָיָה מֵעֵבֶר לַיָּם הָיָה רָאוּי לְךָ לַעֲבֹר בִּשְׁבִילוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כִּי לֹא רָחוֹק מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ. וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלֵא מִלִּין, אַךְ קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, כִּי קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֶשׁ לָבוֹא, וּצְרִיכִין לַחֲשֹׁב בְּכָל עֵת עַל יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם כָּל דְּבָרַי אֵלֶּה, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְבַלּוֹת הַזְּמַן עִמָּכֶם לְבַד. וְאִם תִּרְצוּ דַּי בָּזֶה, כִּי אָזְנַיִם כָּרִיתִי לָכֶם וְאַתֶּם הַטּוֹב עֲשׂוּ, וּבְחַרְתֶּם בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיוּ אַתֶּם וְזַרְעֲכֶם וְכוּ׳.
נָתָן הַנַּ״ל

קס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ לְךָ לְךָ תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה עִם הַשְּׁלִשָּׁה תְּפִלּוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, כִּי בֵּין הַיּוֹם וּמָחָר תִּהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. רַבִּי אַייזִיק בֶּן אֲחוֹתִי הָיָה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁהֵכַנְתִּי בַּלַּיְלָה הַקּוֹדֶם מִכְתָּב אֵלָיו כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ, וַאֲגַב כָּתַבְתִּי גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן עַל כֵּן תִּרְאֶה לְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַייזִיק וּלְמָסְרוֹ לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן לִקְרוֹת, וְאַחַר כָּךְ תַּחֲזִירֵהוּ לְרַבִּי אַייזִיק לְגָנְזוֹ, כִּי כָּךְ דִּבַּרְתִּי שֶׁיִּגְנְזוּ הָאִגֶּרֶת אֶצְלוֹ. מִידִידְנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הִגִּיעַנִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת אִגֶּרֶת מֵאוּמַאן, לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת מֵהֵיכָן נִצְמַח. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לוֹ תֵּכֶף אַחַר יוֹם טוֹב, אַךְ עַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ גַּם כֵּן לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב, וְכָתַבְתִּי לוֹ שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת נִצְמַח מֵחֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּמֵחֲטָאֵינוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.
גַּם רַבִּי נַפְתָּלִי וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְבַקְּשִׁים לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹמְךָ וּבְרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וְהִנְנִי מוּכָן לַהֲשִׁיבָם מִיָּד, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין פְּנַאי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר לְךָ עַתָּה. וַה׳ יְחַזֵּק לְבָבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
(אָמַר הַמַּעְתִּיק לְהָיוֹת נוֹדָע לְדוֹרוֹת כִּי בְּזֹאת הַשָּׁנָה הָיְתָה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה עַד לְמְאֹד. וְהִתְחִילָה מִבֵּין כֻּלָּם לָעָשׂוֹר וְנִמְשְׁכָה כָּל הַשָּׁנָה. וְגַם בִּשְׁנַת תקצ״ו גַּם כֵּן לֹא נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת כַּאֲשֶׁר יָבִין הַמְעַיֵּן מֵהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן, עַד שְׁנַת תקצ״ח שֶׁמֵּתוּ בְּמִיתָה מְגֻנָּה וּמִיתָה מְשֻׁנָּה הַבַּעֲלֵי לָשׁוֹן

הָרָע וּרְכִילוּת אֲשֶׁר דָּרְכוּ לְשׁוֹנָם לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם. וּבֵינֵיהֶם הָיָה
הַנָּגִיד מֹשֶׁה מִכְפָּר שֶׁעַרְעוּעַץ אֲשֶׁר שִׂלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁהָיָה בִּימֵי
נַעֲרוּתוֹ עָנִי גָּדוֹל, וְעָקָר מִבָּנִים, אַךְ הָיָה שׁוֹקֵד עַל דַּלְתֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ
וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לְעוֹרֵר רַחֲמִים אֶצְלוֹ לַעֲזֹר לוֹ. וְרִחֵם עָלָיו
הוּא זַ״ל, וְהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיִּהְיֶה עָשִׁיר גָּדוֹל וְשֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים קַיָּמִים, וְכָךְ הָיָה,
וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר עַד אֲשֶׁר קְצָרָה הַיְרִיעָה לָזֶה. וְאַחַר זְמַן כַּבִּיר אַחַר
פְּטִירָתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, נַעֲשָׂה לוֹ טְנָה בַּלֵּב עַד אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ
לְאוֹיֵב וְרוֹדֵף. וְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל הָרַבָּנִי הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב
אַבְרָהָם דֹּב בֶּן אָדִיל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה חֲתָנוֹ וְגֵרְשׁוֹ מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת.
וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁשִּׂלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְנֶהְפַּךְ
לְרוֹדֵף. וְרָדַף לְמוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ רַבִּי נָתָן זַ״ל כָּל שְׁנַת תקצ״ה תקצ״ו תקצ״ז
תקצ״ח, וְגָרָה בּוֹ אוֹיְבִים לָקַחַת אוֹתוֹ לִתְפִיסָה. וְאַחַר כָּךְ גֵּרְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ
מִבְּרֶסְלֶב לְנֶעמִירוֹב, וְגַם שָׁם גָּרָה בּוֹ בְּכַמָּה פְּעָמִים אוֹיְבִים, עַד שֶׁבְּשְׁנַת
תקצ״ח קֹדֶם שָׁבוּעוֹת הָיָה מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן בִּבְרֶסְלֶב לַחֲשֹׁב עֵצָה עִם
אוֹהֲבָיו אֵיךְ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ לִבְרֶסְלֶב מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם בְּנֶעמִירוֹב לֹא הָיָה לוֹ
דִּירָה וְהֶכְרֵחַ לֵישֵׁב בִּשְׁכֵנוּת, וְעוֹד כַּמָּה יִסּוּרִים שֶׁהָיָה לוֹ שָׁם. וְנוֹדַע
לְמֹשֶׁה הַנַּ״ל שֶׁמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן רוֹצֶה לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ, וְאָז עָמַד בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב
וְאָמַר כְּהַאי לִשְׁנָא ״עֶר וויל שׁוין אַרַיין צוּא רִיק אַהֶער נוּא נוּא וַויל מַיין
לֶעבִּין וֶועט זַיין וֶועט עֶר דָּא נִישְׁט זִיצֶען נִישְׁט מֶעהר אִיךְ בַּאדַארְף בְּלוֹז
גֶּייֶען לְהַגַּאדַארַאדְנִיטְשֶׁע״ [הוּא רוֹצֶה כְּבָר לַחֲזֹר וּלְהִכָּנֵס כַּאן, נוּ נוּ, כָּל זְמַן
שֶׁאֲנִי חַי לֹא יָגוּר כַּאן. כָּל מַה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶה לָגֶשֶׁת לַמּוֹשֵׁל].
כְּאוֹמֵר וְאֶמְסֹר אוֹתוֹ. וְכָךְ הָיָה, וְהָלַךְ מֵהָרְחוֹב לְהָאדוֹן הַנַּ״ל, וְהָיָה בָּרִיא
כְּאוּלָם בְּכָל כֹּחוֹתָיו, עֲטִינָיו מְלֵאִים חָלָב וְכוּ׳, וּבְבוֹאוֹ לְהָאדוֹן הַנַּ״ל הָיָה
שָׁם יְהוּדִי אֶחָד, וְצִוָּה שֶׁיֵּלֵךְ לַחוּץ. וְהָלַךְ הָאִישׁ הַנַּ״ל לַחוּץ, וְשָׁמַע שֶׁהוּא
מְדַבֵּר מִמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן עִם הָאָדוֹן הַנַּ״ל, וּכְהֶרֶף עַיִן נָפַל לָאָרֶץ חֲלָשׁוֹת
וְנִגְוַע, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל. וְהָאָדוֹן הַנַּ״ל בָּרַח לַחוּץ וְצָעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה, כִּי
לֹא יָכֹל לְהַחֲיוֹת אוֹתוֹ, וְשָׁפְכוּ עָלָיו יַיִן שָׂרָף עִם בְּשָׂמִים טוֹבִים וְרֵיחוֹת
טוֹבוֹת, אַךְ לֹא הוֹעִיל. וְצָעַק הָאָדוֹן הַנַּ״ל לְקַח אֵיזֶה עֶגְלָה לְהוֹלִיכוֹ
לְבֵיתוֹ, וְלֹא הָיָה לְשָׂעָה שׁוּם עֶגְלָה. וְלָקְחוּ עֶגְלָה גְּדוֹלָה שֶׁמּוֹלִיכִין עִמָּהּ
זֶבֶל וָרֶפֶשׁ מֵהָרְחוֹב וּמֵהַסּוּסִים וְשָׂכְבוּ אוֹתוֹ עַל הָעֶגְלָה הַנַּ״ל, וְהָאִישׁ
הַנַּ״ל וְעוֹד כַּמָּה נָכְרִים הוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ וְנַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל עַד
לְמְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה מִקֹּדֶם לְעֶרֶךְ חֲצִי שָׁעָה רָאוּ אוֹתוֹ בָּרִיא כְּאוּלָם בְּכָל
כֹּחוֹתָיו וְעַכְשָׁו הוּא מֵת. אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם רַעֲשָׂם, וְשָׂכַב כָּךְ בְּלֹא לָשׁוֹן
לְעֶרֶךְ מֶעֶת לְעֵת רַק הִכָּה מִבִּטְנוֹ זֵעָה וְכוּ׳, וְאַחַר כָּךְ נִגְוַע לְגַמְרֵי. וְאָז
הִתְחָרְטוּ כַּמָּה וְכַמָּה שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים וְנִתְהַפְּכוּ לְאוֹהֲבִים, וְהֵם בְּעַצְמָם
טָרְחוּ לַהֲבִיאוֹ לְבֵיתוֹ לִבְרֶסְלֶב, וְכָךְ הָיָה שֶׁבְּשְׁנַת תקצ״ט בֵּין יוֹם כִּפּוּר
לְסֻכּוֹת יָצָא מִנֶּעמִירוֹב לִבְרֶסְלֶב וְאָז נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת. רַבַּת צָרְרוּנוּ
מִנְּעוּרֵינוּ גַּם לֹא יָכְלוּ לָנוּ, וַה׳ לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדָם, וְאֵשׁ תּוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ אֲשֶׁר
הוּא עוֹסֵק לְהַכְנִיס בָּנוּ לִירָא מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֲדוֹן כֹּל לֹא יִכְבֶּה לְעוֹלָם;
כַּאֲשֶׁר אָמַר הוּא זַ״ל בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מַיין פַּייערִיל וֶועט שׁוין טְלוּאִין בִּיז
מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען [הָאֵשׁ שֶׁלִּי תּוּקַד עַד בִּיאַת מָשִׁיחַ]. הוֹדַעְתִּי כָּל זֶה

בִּכְדֵי שֶׁיָּבִין הַמְעַיֵּן הֵיטֵב בְּהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן וְיִשָּׁאֵר קַיָּם בָּאֱמֶת לָנֶצַח).

קסא

יוֹם ב׳ חַיֵּי שָׂרָה תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם בְּיוֹם א׳, וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן אֲרִיכוּת אַפַּיִם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים זַ״ל מַתְחִילִין לְהִתְנוֹצֵץ לַעֲשׂוֹת רְשִׁימָה וּפְעֻלָּה טוֹבָה בִּלְבָבְךָ, אִם אָמְנָם עֲדַיִן הוּא בְּמִעוּט וּבִצְמְצוּם מְאֹד, עִם כָּל זֶה הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, כִּי בְּאֵלֶּה חֶפְצוֹ. כִּי כָּל יִשְׁעוֹ וְכָל חֶפְצוֹ וְכָל מְגַמָּתוֹ שֶׁתִּזְכּוּ לֵילֵךְ עִם דְּבָרָיו, הַיְנוּ לְקַיְּמָם כִּפְשׁוּטָם, וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְלִמְצֹא לְעַצְמוֹ עֵצוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת וּזְמַן בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, בְּשָׁכְבּוֹ וּבְקוּמוֹ, וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ, בִּימֵי נְעוּרָיו, וּבִימֵי בַּחֲרוּתוֹ וּבִימֵי זִקְנוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, הֵן בְּהַנְהָגָתוֹ עִם בֵּיתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וּבְהַנְהָגָתוֹ עִם בְּנֵי אָדָם הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים הָאוֹהֲבִים וְהַשּׂוֹנְאִים חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ׳ וְכוּ׳, אֵין דָּבָר וְאֵין עִנְיָן שֶׁלֹּא נוּכַל לְהוֹצִיא וְלִמְצֹא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת נְכוֹנוֹת וּדְרָכִים יְשָׁרִים בְּכָל דָּבָר אֵיךְ שֶׁהוּא, בִּבְחִינַת יְרִידָה חַס וְשָׁלוֹם וּבְחִינַת עֲלִיָּה, בְּכָל מִינֵי דְּרָגוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בָּהֶם. וּמִי שֶׁמֵּבִין קְצָת מִזֶּה מֵבִין, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אוֹ אֲפִלּוּ הַמֵּבִין קְצָת כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִין, צָרִיךְ לְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי נִמְצָאִים אֵלּוּ הָעִנְיָנִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ בְּנֵי אָדָם מְדַבְּרִים, בְּוַדַּאי הַכֹּל נִמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה יְזֻכֶּה לִמְצֹא גַּם כֵּן לְפִי שִׁכְלוֹ וּמַדְרֵגָתוֹ, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו וְהַכֹּל יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת עַצְמָן עַל יָדָם בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח נְצָחִים. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל זֶה.
גַּם מֵאִגֶּרֶת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה לִי נַחַת וְנֶחָמָה עַל צַעֲרָנוּ הַקָּשֶׁה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת, מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתֶּם מַרְגִּישִׁים קְצָת דִּבּוּרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא וְשֶׁאֵין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל מִזֶּה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְחַזְּקוּ עַצְמְכֶם זֶה אֶת זֶה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק וְתִקַּיְמוּ וּתְקַבְּלוּן דֵּין מִן דֵּין. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. זִכְרוּ הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלְדוּ וְכוּ׳, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה גַּם עֲלֵיהֶם יַעַבְרוּ מַחֲלוֹקוֹת עֲצוּמוֹת. וְיִהְיֶה לָהֶם לְהִתְחַזְּקוּת וּלְנֶחָמָה כְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ וְיָבִינוּ שֶׁכְּבָר עָבַר עָלֵינוּ כָּל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וּבְכָל עֵת עָמְדוּ עָלֵינוּ וְכוּ׳ רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם בְּכָל פַּעַם. כִּי

כָּל מַה שֶׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ יְסַפְּרוּ מִזֶּה הַרְבֵּה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. כִּי מַעֲשֶׂה כָּזֹאת לֹא הָיָה עֲדַיִן, שֶׁאֻמָּת נִגְלֶה כָּזֶה עִם הִתְגַּלּוּת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה יִהְיוּ נֶעְלָמִים וּמְבֻזִּים וּמֻשְׂלָכִים אַרְצָה כָּל כָּךְ. אֲבָל זֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַתֵּרוּץ מֵחֲמַת שֶׁהוּא אֻמָּת כָּזֶה וְחִדּוּשֵׁי חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה עַל כֵּן מְבַזִּים וּמַסְתִּירִים כָּל כָּךְ, אֲבָל דְּבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ, וּמִי שֶׁהִתְחִיל יִגְמֹר. כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה (חַיֵּי שָׂרָה פָּרָשָׁה ס) עַל פָּסוּק וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אַבְרָהָם הִתְחַלְתָּ גְּמֹר. וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁאָמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הִתְחַלְתָּ לַעֲשׂוֹת נִסִּים בְּשֶׁבִיל אַבְרָהָם וְכוּ' תִּגְמֹר וְכוּ'. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ' כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ וְאוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, מֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁלְּכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, וְלֹא אִתְּכֶם לְבַד, כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים צָרִיךְ לֵידַע מִכָּל הַנַּ"ל.

קסב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' תּוֹלְדוֹת תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. עַתָּה בְּנִי אוֹדִיעֲךָ חֲדָשׁוֹת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' א' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְאוּמָאן. וּכְבָר שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה בְּשָׁעָה זֹאת, כִּי מִיּוֹם שֶׁנִּתְהַוָּה הָרַעַשׁ בְּיוֹם טוֹב שֶׁעָבַר נִכְסַף נִכְסְפְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם, וְכָעֵת עוֹרְרַנִי יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁשָּׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ שֶׁהָרַב דְּבֵר שָׁם דִּבּוּרִים נֶגְדֵּנוּ, וּבִפְרָט עַל הַקִּלּוּיז הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי לוֹ לְאָמְרָם, וּמֵחֲמַת זֶה הוּא חָפֵץ מְאֹד שֶׁאָבוֹא לְשָׁם. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָלַי לְטַרַח גָּדוֹל עַתָּה לִנְסֹעַ בָּעֵת הַזֹּאת, אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעָלֵינוּ וְיַנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ, וְיוֹלִיכֵנִי בַּדֶּרֶךְ הָאֱמִתִּי בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְנִזְכֶּה לִפְעֹל שָׁם כָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְטוֹבָה נִצְחִית. וְגַם בְּזֶה הָעוֹלָם יַרְחִיב לָנוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'.

יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וַה' יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב תְּהִלָּה לָאֵל רָקַדְנוּ הַרְבֵּה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְגַם אֲנִי רָקַדְתִּי קְצָת בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְדִבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי" (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן לד) מֵעִנְיַן הַשְּׁלֹשָׁה נְקֻדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל

מֵהַצַּדִּיק, וְכָל אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ וּמִנֵּהּ וּבֵהּ, וְעַל יְדֵי זֶה מְבַטְּלִין חֶרְפַּת לֵב שְׁבִירַת לֵב כִּי שָׁם אַהֲבָה דְּקְדֻשָּׁה שׁוֹרָה. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל דִּבּוּר, מִכָּל שֶׁכֵּן לְכָל תּוֹרָה שֶׁעוֹלָה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֵד עַד אֵין תַּכְלִית, וּמְחַיָּה וּמְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנַפְשׁוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁרְשָׁם. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה, אַשְׁרֵינוּ.

קסג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּקְרִיתִיו אָז, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בָּעֵת הַזֹּאת, בִּפְרָט עִם הַמִּכְתָּב מִלֶּעמְבֶּרְג. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְאִתָּנוּ אֵין יוֹדֵעַ עַד מָה, רַק אָנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַרְחָבָה וְהַרְחָבָה אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מַרְחִיב לָנוּ בַּצָּר בְּמֵעוֹף צָרָה וְצוּקָה מִכָּל צַד, בְּמַחֲלֹקֶת כָּזֶה בְּבִזְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בְּדַחֲקוּת פַּרְנָסָה כָּזֶה, וְהָעִקָּר בְּדַחֲקוּת פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ כָּזֶה, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל שׁוּם תְּפִלָּה כָּרָאוּי וְכוּ', עִם כָּל זֶה ה' אִתָּנוּ בְּכָל עֵת וְעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. וְגַם בְּכָל פַּעַם מֵאִיר לָנוּ בְּדַעְתֵּנוּ וּמַרְאֶה לָנוּ הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה תָּמִיד כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה רַבּוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ'.
וְהִנֵּה כְּבָר הוֹדִיעֲךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מִטּוּלְטְשִׁין מֵעִנְיַן בִּיאָתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל, וְגַם תִּשְׁמַע עוֹד בָּזֶה וְתָבִין נִפְלְאוֹתָיו ה'. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַקְּלִמוֹסִים שֶׁל בַּרְזֶל מְהֻרָּה, וְלִזְכוּת רַב יֶחְשַׁב, וַעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטִּלְטוּל הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן אֲקַצֵּר וְאֹמַר שָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְסָתְרוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יב) : ''שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ', וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם''.

קסד

זֶה הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר שָׁלַח מוֹרֵנוּ הָרַב הַמְּפֻרְסָם לָשֶׁבַח וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לְהָרַב מִסָּאוּוַרַאן בְּזֶה הַשָּׁנָה בִּכְדֵי לְהַשְׁקִיט הָרִיב וּלְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁוֹת הַנִּלְוִים אֵלָיו לְהַצִּילָם מֵהַרְדִּפוֹת עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּרְדְּפוּ אָז, אַךְ לֹא הוֹעִיל כִּי לֹא נִכְנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ מֵחֲמַת רִבּוּי לָשׁוֹן הָרָע שֶׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו. לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּעֵזְרֵנוּ וְהִצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מֵהָרְדִיפוֹת.
בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם וְכוּ'.
בָּרוּךְ הַשֵּׁם אוֹר לְיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.
מֵרָחוֹק אֶקְרָא לְשָׁלוֹם, מִן הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר לָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן, הֲלוֹא הוּא הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְּפֻרְסָם נוֹדָע בִּיהוּדָה וּבְיִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ נֶרוֹ יָאִיר עַמּוּד הֶחָזָק פַּטִּישׁ הֶחָזָק אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, לוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה כְּבוֹד קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה צְבִי נֶרוֹ יָאִיר.
הַאֻמְנָם תַּמָּן נְהִיגִי דְּלָא שָׁאִיל זְעִירָא בִּשְׁלָמָא דְּרַבָּא, עִם כָּל זֶה לְמַעַן גֹּדֶל הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר הִפְלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּעֹצֶם מַעֲלָתוֹ מְאֹד, וְאָמְרוּ (סֻכָּה נג:) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר יְמָחֶה שְׁמִי עַל הַמַּיִם בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם וְכוּ' וְכֵיוָצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה, אָמַרְתִּי לָצֵאת מֵהַגְּבוּל. וְאָמְנָם שֶׁלִּבִּי הוֹלֵךְ אָנֶה וָאָנָה בִּכְתִיבַת מִכְתָּבִי זֶה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּלִבּוֹ הַטָּהוֹר, כִּי בְּרִית כְּרוּתָה לְלָשׁוֹן הָרָע עַד שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שַׁבָּת נו.) שֶׁדָּוִד קִבֵּל לָשׁוֹן הָרָע, אָמַרְתִּי עָלַי לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלִּי. וְיִהְיֶה מָה, אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי וְאֶת נַפְשׁוֹת כְּשֵׁרִים הַתְּלוּיִים בִּי, וַאֲדוֹנִי חָכָם כְּחָכְמַת מַלְאַךְ הָאֱלֹקִים לָדַעַת כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ, וְיָבִין כִּי בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים יוֹצְאִים דְּבָרִים אֵלֶּה מִלִּבִּי. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה לְסַדֵּר דְּבָרַי כָּרָאוּי לִגְדוֹל הַדּוֹר כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מִגֹּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַיִּסּוּרִים מִכָּל צַד, אֲפָפוּנִי מַיִם עַד נָפֶשׁ וְכוּ', אַךְ עָצוֹר בְּמִלִּין מִי יוּכָל בְּעֵת כָּזֹאת, וְאִם זָכַרְתִּי וְנִבְהַלְתִּי, כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע בְּמִדְינָתֵנוּ מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, חִזֵּק יְדֵי בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, וְרֹב בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת חָלַק לְבָם גַּם מֵאֲדוֹנִי רוֹם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּאֲשֶׁר הֶחָכָם יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ.
וְעַתָּה יִזְכֹּר נָא אֲדוֹנִי מֵהַרְבּוֹת גֹּואֵל הַדָּם, וְלֹא יִשָּׁפֵךְ דָּם נָקִי בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי כְּבָר הֵם שׁוֹפְכִים דָּמֵינוּ בִּבְזָיוֹנוֹת עֲצוּמוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ בָּעוֹלָם, וּמְסַקְּלִים בַּאֲבָנִים וְעִפְּרוּ בֶּעָפָר, וְאֵינָם חָסִים עַל נְעָרִים וּזְקֵנִים. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ, אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ. וְעַתָּה יָשִׁים נָא אֲדוֹנִי אֶל לִבּוֹ הַטָּהוֹר אַחֲרֵי אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ הַטּוֹב לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וְכַמָּה פְּעָמִים הוּא מֵכְרָח לְהַחֲיָב בִּשְׁבִיל לְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם, כִּי מִי כְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר, קַל־וָחֹמֶר בֶּן בְּנוֹ שֶׁל קַל־וָחֹמֶר אֶלֶף פְּעָמִים, כַּמָּה וְכַמָּה מְחֻיָּב מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּעִנְיַן מַחֲלֹקֶת עָצוּם כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשָׁשׁ סַכָּנוֹת נְפָשׁוֹת וְחִלּוּל הַשֵּׁם, כִּי הֵם הוֹלְכִים וְקוֹרְעִים הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁחִבֵּר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְרוֹמְסִים אוֹתָם בְּרַגְלֵיהֶם, וְזוֹרְקִים אוֹתָם לָאַשְׁפּוֹת וְלַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים, הֲנִשְׁמָע כָּזֹאת אוֹ הֲנִרְאֶה כָּמוֹהוּ, וְאֵינָם נוֹתְנִים אֶל לִבָּם לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת וּלְהָבִין בּוֹ, אִם רָאוּי לְבַזּוֹתוֹ כָּל כָּךְ. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַמְּסִתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ וְלוֹמְדִים סְפָרָיו

הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר כְּבָר נִתְפַּשֵּׁט חִבּוּרָיו בְּרֹב יִשְׂרָאֵל, וּבִקְצֵה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם,
כִּי כְּבָר חָזְרוּ וְהִדְפִּיסוּ אוֹתָם בַּמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִגִּיעוּ
לְיָדֵינוּ, בְּרְאוֹתָם גֹּדֶל הַחֲצִיפוּת שֶׁל הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר הַמְבַזִּים אֶת
הַסְּפָרִים כָּל כָּךְ וְהֵם מֻכְרָחִים לִשְׁתֹּק וְלָשׁוּם לְפִיהֶם מַחְסוֹם. וְהַחוֹלְקִים
אֵינָם מִסְתַּפְּקִים בְּכָל זֶה וּמוֹסִיפִים לִפְעֹר פִּיהֶם לִבְלִי חֹק עַד שֶׁמְּרִימִים
יְדֵיהֶם עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָעֲנִיִּים הַנִּרְדָּפִים. אֲזַי גַּם הֵם אֵינָם יְכוֹלִים
לְהִתְאַפֵּק וְעוֹמְדִים בְּנֶגְדָּם בְּכָל כֹּחָם, כִּי הָאֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה. וּמֵחֲמַת
שֶׁהֵם נִרְדָּפִים בְּיוֹתֵר עַד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל וְהֵם מִתְגַּבְּרִים בְּכָל כֹּחָם
בְּיוֹתֵר, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם אֵין גִּבּוֹר כְּמִתְיָאֵשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ
הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בְּכַמָּה עֲיָרוֹת זֶה כַּמָּה פְּעָמִים. וְעַתָּה הַיִּתָּכֵן לְהַלְהִיב
וּלְהַבְעִיר חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת כָּזֶה. הֲלֹא זֶה יוֹדֵעַ אֲדוֹנִי בְּנַפְשׁוֹ
שֶׁאֲנַחְנוּ חֲזָקִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, שֶׁמִּן הַנִּמְנָע לְהַפְרִיד לְבָבֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם
מִמֶּנּוּ זַ״ל וּמִסְפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים בְּנַפְשֵׁנוּ אֲמִתַּת דְּבָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים הַמְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי הָאֱמֶת כְּפִי אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ זַ״ל
בְּשֵׁ״ס וּפוֹסְקִים וּבְכָל סִפְרֵי מוּסָר הַקְּדוֹשִׁים מֵהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהָיוּ
אַחֲרֵיהֶם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר עֵין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל רָאוּ בִּסְפָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים, כָּל מִי שֶׁחָפֵץ בָּאֱמֶת לְהַבִּיט בְּעֵין בָּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר
לְהַכְחִישׁ דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה, וְאִם רַבִּים אֵינָם חֲפֵצִים לְהַבִּיט בָּהֶם,
מִי יַכְרִיחַ אוֹתָם. הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל. אַךְ אֵיךְ הֵתַּר לְהַצִּית הָאֵשׁ
חַס וְשָׁלוֹם הַבּוֹעֵר זֶה כַּמָּה שָׁנִים. וְזֶה יָדוּעַ וּמְפֹרְסָם שֶׁאֲנִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן
כְּבָר הִשְׁלַכְתִּי נַפְשִׁי מִנֶּגֶד. וּמָסַרְתִּי נַפְשִׁי וְגוּפִי וּמָמוֹנִי בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת.
וַה׳ אֱלֹקִים אֱמֶת יוֹדֵעַ כִּי דִּבַּרְתִּי עִם גְּדוֹלֵי קְדוֹשֵׁי יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי יְסוֹדֵי
עוֹלָם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. עִם כָּל דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה גַּם אַחַר שֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקָרֵב
לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַמֻּבְהָק הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹהַרַ״ן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.
וְכֻלָּם קֵרְבוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְחִבָּה יְתֵרָה. וּבִפְרָט הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא
מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב, וְאַחֲרָיו הָרַב הַקָּדוֹשׁ מֵחַמֶּעלְנִיק, וְהָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב
שָׁלוֹם מִפָּארִיבִישְׁטְשׁ זֵכֶר צַדִּיקִים לִבְרָכָה, וּשְׁאָרֵי גְּדוֹלֵי עוֹלָם, אֵצֶל כֻּלָּם
הָיִיתִי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם קֹדֶם שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֶל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ
הַמֻּבְהָק זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְאַחַר כָּךְ. וְאַהֲבָתָם גָּבְרָה עָלַי אַחַר כָּךְ בְּיוֹתֵר,
מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁנִּשְׁתַּנֵּיתִי לְטוֹבָה יוֹתֵר, לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה
בְּיוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֻלָּם פָּרְסוּ בִּשְׁלוֹמוֹ זַ״ל עַל יָדִי. וְהִנְנִי הַיּוֹם
הָרַבֵּה יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים שָׁנָה, וּכְבָר עָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ
עָלַי עָבָרוּ, וַאֲנִי עוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זֶה יוֹתֵר מִשִּׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה.
וּכְבָר זָכִיתִי לְהַדְפִּיסָם כַּמָּה פְּעָמִים עִם הַסְכָּמוֹת מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל מְחֻבָּרִים
מְפֻרְסָמִים גְּאוֹנֵי עוֹלָם. וְנִתְפַּשְּׁטוּ בְּכָל יִשְׂרָאֵל בִּפְרָט בִּמְדִינוֹת לִיטָא
וְרַיְיסֶן וּפוֹלִין גָּדוֹל וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֻלָּם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם דְּבָרִים
נִפְלָאִים וַאֲמִתִּיִּים וּפוֹתְחִים שַׁעַר לְכָל דּוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה וּמַדְרִיכִים אֶת
הָאָדָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. לִבַּד בִּמְדִינָתֵנוּ רַבּוּ הַמַּחֲלֹקֶת, מֵחֲמַת דִּבְרֵי הֶבֶל
שֶׁיָּצָא מִפִּי הַחוֹלֵק הַגָּדוֹל עָלָיו זַ״ל אֲשֶׁר לְבָבֵנוּ חָלַק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי וְאֵינִי
רוֹצֶה לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ. וְגַם אֲדוֹנִי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הָיָה כְּדַאי לַחֲלֹק עָלָיו זַ״ל, וְרַק
הוּא הִרְבָּה הַמַּחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה אֲפִלּוּ הַגָּדוֹל שֶׁבַּגְּדוֹלִים
לְתַקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַקֵּן, כִּי יָדַעְנוּ שֶׁקִּלְקֵל לְדוֹרוֹת

עַד שֶׁיָּבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק וְיגַלֶּה הָאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים אֵין לְהַרְבּוֹת הַמַּחֲלֹקֶת.
נָא אֲדוֹנִי אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹקֵד עַל תַּקָּנָתָם, יִמְחֹל לִי אִם יָצָא מִתַּחַת יַד
קֻלְמוֹסִי אֵיזֶה דִּבּוּר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל, וִידִיעָנִי לְכַף זְכוּת, כִּי מֵרֹב שִׂיחִי
וְצַעֲרִי דִּבַּרְתִּי עַד הֵנָּה, מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִכְאֶה וְנִדְכֶּה עַד מְאֹד, כִּי
נַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד מְאֹד וְאַתָּה ה' עַד מָתַי. אְתְפַּרַיִת רוּחִי גוֹ נְדָנָה, מָה
אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר מָה אֶצְטַדֵּק הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֲוֹנֵנוּ כִּי צַדִּיק ה' וַאֲנִי
הִרְשַׁעְתִּי, אֲבָל הָאֱלֹקִים יְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּרְדָּף, אַפִּלּוּ צַדִּיק רוֹדֵף וְכוּ', בִּפְרָט
כִּי בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת עָלֵינוּ לֹא צָדְקוּ דִּבְרֵיהֶם כְּלָל. כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי
שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מַדְרִיךְ אוֹתָנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר
בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם.
וְעַתָּה אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה וְאַחְוֵי קִידָּה קָמֵי דְּמַר אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁיָּשִׂים
לִבּוֹ הַטּוֹב אֶל כָּל דִּבְרֵי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וָצֶדֶק, וְאַל יַשְׁלִיךְ דִּבְרֵי אַחֲרֵי
גַּוּוֹ, וְאַל נָא יָשִׁית עָלַי חַטָּאת אִם יָצָא דָּבָר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא
בְּמֶרֶד וּבְמַעַל דִּבַּרְתִּי חַס וְשָׁלוֹם רַק מִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלָּנוּ עַד
הַנֶּפֶשׁ, וְאֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ. וְאַל יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים בַּעֲלֵי לָשׁוֹן
הָרָע, יאַחֲז צַדִּיק דַּרְכּוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר מִכְּבָר לְהַצִּיל עָשׁוּק מִיָּד עוֹשְׁקוֹ כֹּחַ
וּלְתַוּוֹךְ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שֶׁרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לָבוֹא
בְּאֹהֶל בֵּיתוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּלְדַבֵּר עִם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ פָּנִים־אֶל־פָּנִים וּלְפָרֵשׁ
שִׂיחָתִי לְפָנָיו, אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינִי הָאֲבִיוֹן וּבֵין רוּם כְּבוֹדוֹ, כִּי הִקִּיפוּהוּ
חֲבִילֵי טְרָדוֹת מִכָּל צַד עַד אֲשֶׁר אֵין הַפְּנַאי בְּיָדוֹ לַעֲסֹק לְדַבֵּר עִמִּי כָּרָאוּי.
כִּי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו וּלְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי הָיִיתִי צָרִיךְ שֶׁיְּדַבֵּר עִמִּי מַעֲלַת
כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּמָּה יָמִים כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְזֶה דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר מֵרֹבּוּי
טְרָדוֹתָיו בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא וּמִלֵּי דְצִבּוּרָא. וְגַם אֲנִי בְּעָנְיִי אִי אֶפְשָׁר לִי
לְהִתְמַהְמֵהּ שָׁם הַרְבֵּה, מֵחֲמַת שֶׁבָּאִים לְשָׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר חוֹרְקִים
שִׁנָּם עָלַי אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם יַחַד, וּבִפְרָט יָמִים הַרְבֵּה,
כַּאֲשֶׁר אֲדוֹנִי יָבִין בְּחָכְמָתוֹ הַזַּךְ. וּבֶאֱמֶת מֵחֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לָבוֹא אֵלָיו עַד
הֵנָּה. וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲבֹר מִבֵּיתִי לִמְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ מֵחֲמַת
שֶׁיָּרֵאתִי מֵהַחוֹלְקִים, וּבִפְרָט מֵהָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם אֲשֶׁר דָּמִי הֵתַּר
בֵּינֵיהֶם וְכוּ'. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה גָּבְרָה הַמִּחְצָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּינִי וּבֵין כְּבוֹדוֹ
הָרָמָה, וְגַם עַל הַמִּכְתָּב הַזֶּה נִסְתַּפַּקְתִּי אִם לִשְׁלֹחַ לְמַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ,
אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וַאֲנִי מוֹסֵר דַּעְתִּי וּלְבָבִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל
תְּנוּעוֹתַי וְכִרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וְאִם אָמְנָם בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים, אָמַרְתִּי לְקַצֵּר
שֶׁלֹּא אַטְרִיחַ הַצַּדִּיק בְּתֵבוֹת הַרְבֵּה, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא כְּנַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ
אַסְקוּפָּה הַנִּדְרֶסֶת, פּוֹרֵשׂ כַּפָּיו וּמְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וֶאֱמֶת.
נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבְּרֶסְלֶב.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עִם אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן יְדִידֵנוּ נֵרוֹ יָאִיר, גַּם הַקֻּלְמוֹסִים. וְהוּא בָּא לַחֲדַר עֲלִיָּתִי בְּעֵת שֶׁעָמְדוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְפָנַי וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מֵעֵסֶק הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנִּתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל וְרָאִיתִי מִכְתָּבוֹ וְכֵן סִפֵּר לִי בְּעַל פֶּה. וְאִם מֵהָרָאוּי לִזְעֹק בִּבְכִיָּה עַל צָרָה וּמְצוּקָה כָּזֹאת, עִם כָּל זֶה נִתְגַּבַּרְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּשִׂמְחָה, כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזֵּנוּ, כִּי הָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה. רַק בְּאֵיזֶה שָׂעָה מִיֻּחֶדֶת בְּוַדַּאי בַּמִּסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי עַל רְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה.
וְעַתָּה בְּנֵי נַפְשִׁי וּלְבָבִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁכְּבָר נִדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ, כִּי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשִּׁמַּעְתֶּם מִפִּי וּמִפִּי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹת אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד גַּם בָּעֵת הַזֹּאת, כַּאֲשֶׁר רֹב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִתְעוֹרְרוּ מֵחָדָשׁ עַל יְדֵי הִתְעוֹרְרוּת הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהֵקִיצוּ וְעוֹרְרוּ אוֹתָם מִשְּׁנָתָם עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת ; וְעַתָּה בָּנַי אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם, כִּי ה׳ אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן שְׁאֵלָתוֹ אִם לְהִתְפַּלֵּל בְּהַקְלוֹיְז, שָׁמַעְתִּי דְּבָרַי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה שֶׁדַּעְתִּי נוֹטָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְהַקְלוֹיְז בְּשַׁבָּת הַזֶּה, וְקָרוֹב בְּעֵינַי שֶׁיִּקְבַּע מָקוֹם בְּעִיר חָדָשׁ שָׁשָׁם מִתְפַּלְּלִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְיָתֵר מִזֶּה דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהִנֵּה חֲצוֹת לַיְלָה הִגִּיעַ גַּם הוּא עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ, גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְיַשֵּׁב עַצְמִי הַרְבֵּה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי וְאוּלַי אֶזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֶלְבּוֹנֵנוּ וְכוּ׳, עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר וּתְקַבְּלוּ הַהַעְתָּקָה מֵהָאִגֶּרֶת שֶׁהֵכַנְתִּי לְהָרַב וְכוּ׳ הַיּוֹם קֹדֶם לְאוֹר הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה תִּרְאוּ נִפְלָאוֹת ה׳ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִכְתֹּב הָאִגֶּרֶת הַזֶּה, וְאַתֶּם תְּיַעֲצוּ אוֹתִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה ; וְיָתֵר מִזֶּה תִּשְׁמְעוּ מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנִּרְדָּף מְאֹד וּבוֹרֵחַ בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְרַחֲמָיו הַמְּרֻבִּים הוּא מְחַזְּקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ בְּשִׂמְחָה כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ וַיֵּשֶׁב תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי, בְּנֵי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בַּלַּיְלָה, בְּעֵת הַשֵּׁנָה, כִּי אָז בָּא הַשָּׂלִיחַ וְהֵקִיץ אוֹתִי מִשְּׁנָתִי, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וּמָה אָשִׁיב לְךָ אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, טוֹב לְהוֹדוֹת

לַה׳ עַל כָּל הַרְחָבָה וְהַרְחָבָה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים מַרְחִיב לָנוּ בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ, וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן שְׁלוֹם־בַּיִת שֶׁאֲנִי מֵבִין מִמִּכְתָּבֶיךָ שֶׁה׳ יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרְךָ בְּעִנְיָן זֶה, וְזֶה הָעִקָּר, וְשׁוּב אֵין לְךָ עוֹד לִדְאֹג כְּלָל; כִּי עִקַּר הַמְּנִיעָה שֶׁנִּקְרָא מְנִיעָה הוּא רַק בְּעִנְיָן זֶה, וְגַם זֹאת הַמְּנִיעָה צְרִיכִין לְשַׁבֵּר בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁבְּרָהּ וְנוֹטָה מִן הָאֱמֶת אֶל הַשֶּׁקֶר מֻחְמַת עֲצַת אִשְׁתּוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה עַכְשָׁו עִם כַּמָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל זֶה נֶאֱמַר (בָּבָא מְצִיעָא נט.) הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה מַר לוֹ מָר. כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצֵאת אוֹתָהּ מִכֹּל וָכֹל, וְנִשְׁאָר קֶרַח מִכָּאן וּמִכָּאן רַחֲמָנָא לִצְלַן כַּיָּדוּעַ לָנוּ כָּל זֶה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְחַכֵּם וּלְהִתְגַּבֵּר לִבְלִי לֵילֵךְ אַחַר עֲצָתָהּ בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא, רַק בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא רָאוּי לִשְׁמֹעַ עֲצָתָהּ כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא שֶׁמַּקְשֶׁה עַל מַאֲמַר הַנַּ״ל הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳ וְהָא וְכוּ׳ אִיתְּתָךְ גּוּצָא וְכוּ׳ דְּהַיְנוּ לִשְׁמֹעַ עֲצָתָהּ, וּמְשַׁנֵּי הָא בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא הָא בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הָיָה לָנוּ כַּמָּה יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרָנוּ לְשָׁבְרָם וְלִבְלִי לִשְׁמֹעַ אֲלֵיהֶם עַד שֶׁבְּחַסְדּוֹ נִתְהַפְּכוּ לְדַעְתֵּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי טז) ״בִּרְצוֹת ה׳ דַּרְכֵי אִישׁ״ וְכוּ׳. וּמֻחְמַת שֶׁבְּרַחֲמָיו הוֹשִׁיעָךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיָן זֶה קְצָת, שׁוּב אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַבְּזָיוֹנוֹת כְּלָל כִּי כֻּלָּם הֵם לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וּלְדַעְתִּי טוֹב לְךָ לִקְבֹּעַ מָקוֹם לִתְפִלָּה עִם אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה שָׁשָׁם אֵין לְהַמִּתְנַגְּדִים שׁוּם כֹּחַ נֶגֶד אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְלָמָּה לְךָ לִכְנֹס לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ בִּזָּיוֹן, וְאֵיזֶה כָּבוֹד תַּרְוִיחַ אִם תִּתְפַּלֵּל בְּהַקְּלוֹיְז. וּבִזְיוֹנוֹת כְּבָר יֵשׁ לְךָ, מֵאַחַר שֶׁהֵם מְדַבְּרִים מִזֶּה, זֶה בְּעַצְמוֹ בִּזָּיוֹן גָּדוֹל. הָרוֹאֶה בְּעֶלְבּוֹן עֲלוּבִים יָחוּס עַל בִּזְיוֹנֵנוּ וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

בְּעִנְיַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ, עַתָּה בַּלַּיְלָה אִי אֶפְשָׁר לַחֲקֹר, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל בְּכִיּוֹת וְצַעֲקוֹת יִשְׂרָאֵל עַל הַקּוֹלוֹת הַמָּרִים וּמְרוֹרִים מְמָּוֶת הַנִּשְׁמָעִים בְּכָל הָרְחוֹבוֹת. אוֹי לָנַפְשֵׁנוּ מַה שֶּׁגָּרַמְנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ לִרְאוֹת צָרָה מְרוֹרָה כָּזֹאת בְּדוֹרוֹתֵינוּ. אוֹי וָמַר לְהַחוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַתָּה פֶּה לְדַבֵּר עָתָק עַל יִרְאֵי ה׳ כְּשָׁרִים אֲמִתִּיִּים הַדְּבֵקִים בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא שֶׁכָּל קִיּוּם הָעוֹלָם עַל יָדוֹ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּצְטַדָּק, הַדְּמָעוֹת זוֹלְפִים מִלִּבִּי וּמֵעֵינַי כְּשֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִכְתֹּב לְךָ בָּזֶה תְּשׁוּבָה. כִּי זֶה סָמוּךְ שָׁמַעְתִּי בְּתוֹךְ חֶשְׁכַת לַיְלָה קוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה אוֹי אוֹי וָמַר, בְּכָל רְחוֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל רֹאשׁ קָרְחָה מִי יִשְׁמַע וְלֹא יִדְמַע. זֹאת נֶחָמוֹתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לִהְיוֹת חוֹלֵק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, וּבָזֶה לִבַּד יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ גַּם עַתָּה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי נִשְׁמַע לָכֶם הַמַּעֲשֶׂה זָרָה וְנִבְהָלָה שֶׁנַּעֲשָׂה פֹּה בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, שֶׁנֶּהֶרְגוּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהָיוּ בְּבֵית רַבִּי רַבִּי נָתָן בֶּן רַבִּי צְבִי אַפְטֵייקִיר, וּבְשַׁבָּת בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית נִמְצְאוּ כֻּלָּם הֲרוּגִים בְּבֵיתָם, דְּהַיְנוּ רַבִּי נָתָן הַנַּ״ל וְאִשְׁתּוֹ וְאָחִיו רַבִּי אַהֲרֹן מֹשֶׁה וּמִשָּׁרֶתֶת. רַק שְׁנֵי יְלָדִים נִשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים, וְהַגְּדוֹלָה בַּת אַרְבַּע אוֹ חֲמִשָּׁה שָׁנִים מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מֻכָּה וּפְצוּעָה מִמַּכַּת אַכְזָרִיּוּת הָרוֹצְחִים, וְהַקְּטַנָּה הִיא יוֹנֶקֶת שָׁדַיִם. וּבְיוֹם הֶעָבַר בָּאוּ הַהֲרוּגִים לִקְבוּרָה. תְּהֵא מִיתָתָן כַּפָּרָה עַל יִשְׂרָאֵל וּתְהֵא נַפְשָׁם

צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וַעֲדַיִן לֹא נִמְצְאוּ הָרוֹצְחִים רַק אֵיזֶה עֶרֶל נִתְפַּס עַל זֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ קֹדֶם הַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּצָרוֹת עֲצוּמוֹת מִכָּל צַד כְּמוֹ כֵן עַתָּה מַמָּשׁ. כִּי מִזֶּה הַצַּד הַצָּרָה הַנַּ״ל הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ. וּמִצַּד זֶה מַחֲלֹקֶת כָּזֶה בִּבְזְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּחֲרִיקוֹת שִׁנַּיִם כָּזֶה וְכוּ׳. וְעַל כֻּלָּם הוּא הַשּׁוֹנֵא הַגָּדוֹל שֶׁבְּתוֹךְ הָאָדָם בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים לז) ״צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וְכוּ׳ וַה׳ לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְּיָדוֹ״ וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סֻכָּה נב). וְגַם עַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה ״מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ״ וְכוּ׳. וּבֶאֱמֶת כָּל הַצָּרוֹת הַנַּ״ל רַחֲמָנָא לִצְלַן תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. אֲבָל (אֵיכָה ג) ״חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים״ וְכוּ׳ וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצַפּוֹת וּלְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת וּלְיַחֵל לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳ וּלְעוֹלָם יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּכְתִיב (תְּהִלִּים קיח) ״יְמִין ה׳ רוֹמֵמָה, יְמִין ה׳ עוֹשָׂה חָיִל״, חַיָּילוֹת שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵם הַכְּשֵׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא זַ״ל (חַיֵּי מוֹהַרַ״ן רִיחַ) ״אֵיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וָועל אוֹיס פִירִין״ [גָּמַרְתִּי וָאָגְמוֹר]. וְכַאֲשֶׁר קְצָת רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, עַד הֵנָּה עָזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עָזָבוּנוּ חֲסָדָיו, כֵּן יוֹסִיף לְהוֹשִׁיעֵנוּ יוֹתֵר בְּנִפְלָאוֹת וַחֲסָדִים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּיוֹתֵר כִּי קוּשְׁטָא קָאֵי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְרַבְּכֶם וַחֲבֵרְכֶם וְתַלְמִידְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת, אָבָק הַנִּדָּרָס תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימָתָן עֲזִיזָא, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ; וַאֲהוּבֵי בְּנֵי תִּתֵּן הָאֶגֶרֶת הַזֹּאת לִקְרוֹת לְכָל הָאֲחוּזִים בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ בֶּאֱמֶת, אוּלַי יִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם אוֹ אֵיזֶה מֵהֶם לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מט) ״אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ״ וְכוּ׳. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דִּבְרֵי אֲבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ זַ״ל כִּפְשׁוּטוֹ בִּתְמִימוּת, שֶׁאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק ו) ׳אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְכוּ׳ אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד׳. אֲבָל עֲצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְהִנָּצֵל מִבִּלְבּוּל וְעַקְמוּמְיוּת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁמְּעַקֵּם וּמְבַלְבֵּל הַלֵּב בְּלִי שִׁעוּר, צְרִיכִין עַתָּה בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מִסִּפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל וְאֵצֶל תַּלְמִידָיו וְאֵצֶל תַּלְמִידֵי תַּלְמִידָיו. מַלְכָּא דְּעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ וַיֵּשֶׁב תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַצַּעַר, כִּי יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה כֵּן. וּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה דַּעְתִּי שֶׁלֹּא תַּתְחִיל לֵילֵךְ לְשָׁם בְּשַׁבַּת הֶעָבַר וְלֹא הָיִיתָ מַגִּיעַ לְבִנְיוֹן זֶה, אַךְ גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וּזְכֹר נָא בְּנִי חֲבִיבִי אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִשְׁאִירְךָ בַּחַיִּים וֶהֱשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ, וְהֶחֱלִיפוֹ סַכָּנַת מִיתָה עַל עֹנֶשׁ הַבִּנְיוֹן הַזֶּה שֶׁמְּכַפֵּר כְּמִיתָה מַמָּשׁ. וּבְוַדַּאי הוּא חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם עִם זוּגָתְךָ רָאוּי לְךָ לְדַבֵּר מַה הִיא רוֹצָה, וְכִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּנֵי חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ שֶׁלֹּא תִּסַּע אֵלַי חַס וְשָׁלוֹם, וַהֲלֹא יָדָעָה מִקֹּדֶם שֶׁאַתָּה בְּנִי וְכוּ׳. וְאִם אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְךָ יִסּוּרִים מִזֶּה הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁנִּתְפָּס עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, כִּי רַב הָאֲנָשִׁים סוֹבְלִים יִסּוּרִים מִנְּשׁוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת עַל עִסְקֵי חֹל. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁעַל יְדֵי חִזּוּק לִבְּךָ בְּהָאֱמֶת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּנָּצֵחַ אוֹתָהּ וְתָשׁוּב אֵלֶיךָ, וְיִקַּיֵּם בְּךָ: ״גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ״. וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי שֶׁגַּם בְּהַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ אוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם יְצִיתוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁיְּצַוֶּה לָהֶם, זֶה אֵין בְּיָדָם, כִּי לְדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲזָקִים שָׁם. וּמֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ יָבִינוּ מֵאֲלֵיהֶם וְלֹא יַתְחִילוּ בָּזֶה כְּלָל כִּי יֵדְעוּ שֶׁאֵין בְּיָדָם. וְלֹא דִּבֶּר ה׳ לִמְחוֹת שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וּבְצַר הִרְחִיב לָנוּ, וּבְוַדַּאי יִשָּׁאֵר לָכֶם מָקוֹם שֶׁתּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כְּבָר עָזַר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מֵעַתָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתֵנוּ, כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עַתָּה עִמָּנוּ הַכֹּל כְּדֵי לְעוֹרְרֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְהִנֵּה סָמוּךְ לְשָׁעָה זֹאת נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת לְהָרַב. וְתֵכֶף חָתַמְתִּי אוֹתוֹ וְכָתַבְתִּי עָלָיו, וְעַתָּה יְקַבְּלוֹ רָצוּף פֹּה וְיִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ. וַאֲנִי עָשִׂיתִי אֶת שֶׁלִּי לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִשְׁלַח בְּלִבּוֹ שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וַה׳ אֱלֹהִים אֱמֶת אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, בּוֹ לְבַד בָּטַחְנוּ שֶׁגַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ, כִּי נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קסח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ מִקֵּץ חֲנֻכָּה תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
בְּנִי חֲבִיבִי.

כְּבָר שָׁמַעְתָּ צַעֲרֵנוּ, וְצַעֲרְכֶם בְּוַדַּאי אַתֶּם שׁוֹמְעִים, אֲבָל גַּם לְסַפֵּר לָכֶם נִפְלְאוֹת הַהַרְחָבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב עִמָּנוּ וּבְפָרָט עִמִּי בַּיָּמִים הָהֵם בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה בְּעֵינַי מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְלִישׁוּעָה נִפְלָאָה. וְהָעִקָּר לְהָקִיץ וּלְעוֹרֵר אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן א) יִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר שֶׁיִּהְיֶה הוּא מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר אֶצְלִי בָּזֶה דְּרוּשׁ נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֹרַח חַיִּים הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר א) שֶׁעִקַּר הַפַּוָּנָה לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁל אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ'. וּבְשַׁבָּת זֶה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קצה) שֶׁזֶּהוּ כָּל עִנְיַן חֲנֻכָּה, וְהָיָה שַׂיָּךְ הַרְבֵּה לְכָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, וְעֵינֵינוּ מְצַפּוֹת בְּכָל עֵת לָצֵאת מֵהַצָּרָה לְגַמְרֵי לְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה וְיִרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וּמֵחֲמַת שֶׁמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ, אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ מְאֹד בִּפְרָט בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְקָרְבֵנוּ לְאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. וְעַתָּה הוּא חֲנֻכָּה, מִי יוֹדֵעַ לְהֵיכָן מַגִּיעַ סוֹד חֲנֻכָּה כַּאֲשֶׁר נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגַלּוֹת לְדָרֵי מַעְלָה וְכוּ' וּלְדָרֵי מַטָּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(עַיֵּן בְּסִפּוּר תִּפְלָאוֹת הַמַּחֲלֹקֶת אֲשֶׁר יִבָּאֵר בְּקוּנְטְרֵס בִּפְנֵי עַצְמוֹ).

קסט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ו' וָאֵרָא תקצ"ה לפ"ק קְרִימֶנְטְשׁוּק.

בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי.

הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ אֲשֶׁר הוֹדַעְתַּנִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הֶחְזִרוּ הַסְּפָרִים בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי עַד עַתָּה הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת לָזֶה. וּבְתִחִלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת בָּאתִי לִפֹּה מְקֹהַלַּת טְשֶׁעהְרִין עָיֵף וְיָגֵעַ וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה אוּלַי אֶזְכֶּה לִמְצֹא פֹּה אִגֶּרֶת מֵאִתְּכֶם, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ קִבַּלְתִּי מֵרַבִּי אֶפְרַיִם שֶׁיִּחְיֶה מִכְתָּבְךָ קֹדֶם שֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל הַבַּיִת, כִּי קִבְּלוֹ אֶתְמוֹל. וְתֵכֶף קָרִיתִי אוֹתוֹ וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִיָּד בִּתְחִלַּת הָאִגֶּרֶת מֵהַיְשׁוּעָה וְהַהַצָּלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וְהֻכְרַחְתִּי לִקְרוֹת מִכְתָּבְךָ הַרְבֵּה לִשְׁמֹעַ גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְעֵינַי כָּלוֹת לַבְּשׂוֹרָה הַנַּ"ל, עַד שֶׁזָּכִיתִי לִמְצֹא בַּדַּף הַשֵּׁנִי שִׁמּוּעָה טוֹבָה תִּדַּשֶּׁן עָצֶם. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ. וְהִנֵּה רִבּוּי הַבְּזָיוֹנוֹת

שֶׁכָּתַבְתָּ, אִם אָמְנָם צַעֲרִי גָּדוֹל מִכָּל זֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל הֶבֶל, כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וּבְיָמִים מֻעָטִים יַעֲבֹר הַכֹּל וְיִהְיֶה נִשְׁכָּח הַכֹּל, וּמִי שֶׁיִּשָּׁאֵר עַל עָמְדוֹ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קְדֻשָּׁתוֹ זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלַעֲסֹק בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים אַשְׁרֵי לוֹ, וּלְהִפּוּךְ חַס וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי יֵבוֹשׁ בְּעַצְמוֹ וְיִתְחָרֵט מְאֹד בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְבָר עָבְרוּ בְּזִיּוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים כְּשֶׁהֵאִיר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ״ל אוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּעוֹלָם. וְגַם עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עָבְרוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, וְאִם בְּאֵיזֶה אֲפָנִים עַתָּה הַבִּזְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, אַדְרַבָּא מִזֶּה יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק וְכוּ׳. וְהַבִּיטוּ וּרְאוּ נִפְלָאוֹת שֶׁגַּם עַתָּה יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ, וְהַמְּנִיעוֹת וְהַבִּזְיוֹנוֹת לִדְחוֹת אֶחָד חַס וְשָׁלוֹם בָּאִים בְּמִשְׁקָל לְמִי שֶׁנִּגְזַר עָלָיו וְהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְאִם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים הַטַּעַם בִּפְרָטִיּוּת, בְּוַדַּאי צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא נְסִיּוֹנוֹת בְּכָל יוֹם. וּבְוַדַּאי הָיָה צָרִיךְ רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּ״ב לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּעִנְיָן זֶה שֶׁעָבַר עָלָיו, וּבְתַחְלָה הִסְכִּיל עֲשׂוֹ מָה וְכוּ׳, בְּעֵת כָּזֹאת אֲשֶׁר הַמַּשְׂכִּיל כָּעֵת יִדֹּם, וְאַחַר כָּךְ עִוֶּת יוֹתֵר מַה שֶּׁהִפְרִיד אֶת עַצְמוֹ מֵאִתָּנוּ, אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ וּבִלְבָבוֹ מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת; אַךְ מֵבְטִחַנִי בּוֹ שֶׁבְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה מִתְנַגֵּד. וְאִם לֹא זָכָה בְּכָל נְסִיעוֹתָיו אֶלָּא לָזֶה דַּי לְפָנָיו.

לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תִּפְרֹשׁ בְּשָׁלוֹם כָּל אֶחָד, לְדַעְתִּי מֵאֲלֵיהֶם יִתְחַזְּקוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ אֲמִתִּי בְּקִדְקָדּוֹ וְיַקִּימוּ חֲבִי כְּמֵעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. כִּי בְּוַדַּאי יִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו זַ״ל (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן רִיחַ) שֶׁאָמַר ״אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין״ [גָּמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר].

וְהִנֵּה מִטְּשֶׁערִין כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין, וְשָׁם הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁשָּׁלַחְתִּי מֵאוּמַאן כַּמָּה אִגְּרוֹת לִבְרֶסְלֶב, וְאֵלֶיךָ בְּיִחוּד וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְךָ אֶחָד מֵהֶם, וְיֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה, אַךְ הַיְשׁוּעָה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי עוֹלָה עַל הַכֹּל, וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְעַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי בִּדְבָרַי אֵלֶּה לַהֲשִׁיבְךָ כִּי הָעוֹלָם מָלֵא נְסִיּוֹנוֹת בְּכָל יוֹם בְּכַמָּה אֲפָנִים, וְעַל כֻּלָּם יֵשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד יְסוֹד חָזָק וְקַיָּם לָנֶצַח הוּא הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם יְסוֹד הַפָּשׁוּט וְכוּ׳, עָלָיו יֵשׁ לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי לֹא בָּאנוּ לְזֶה הָעוֹלָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְשַׁאֲרֵי תַּאֲוֹוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא בִּשְׁבִיל מָמוֹן וְכָבוֹד הַמְדֻמֶּה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, רַק לִסְבֹּל עָמָל וְיגִיעָה כְּדֵי לְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאֵנוּ וְיוֹצְרֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי מַה שֶּׁמַּדְרִיכִים אוֹתָנוּ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְכוּ׳, כִּי בְּהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בְּכָל פַּעַם, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּחַסְדּוֹ כַּאֲשֶׁר כְּבָר רָאִינוּ כַּמָּה פְּעָמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן סִימָן כ״ז חֵלֶק רִאשׁוֹן).

וּכְפִי הַנִּרְאֶה עַתָּה, אֵינְךָ צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ עוֹד אִגֶּרֶת לְפֹה, כִּי רָחוֹק שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל כָּךְ, אַךְ תִּזָּהֵר לִשְׁלֹחַ מֵעַתָּה בְּכָל פַּאסְט אִגֶּרֶת אֵלַי לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן, וְתוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בַּאֲרֹךְ הֵיטֵב כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם לְמַעַן אֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, כְּדֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר אָבוֹא לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

בְּקָרוֹב אֶמְצָא שָׁם מְכִתָּבֶיךָ וְיַחְיוּ אוֹתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעוֹד שְׁנַיִם אוֹ שְׁלשָׁה שָׁבוּעוֹת מֵהַיּוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת בִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו בְּכָל תְּנוּעוֹתַי. וּלְעֵת עַתָּה הֶחֱיֵיתִי הַרְבֵּה בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִי אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם פֹּה קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה וְיָצְאוּ לִקְרָאתִי בְּשִׂמְחָה הַכֹּל יוֹתֵר מִקֹּדֶם, כִּי מֵעוֹלָם לֹא קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ עַתָּה. אֲבָל הַיִּסּוּרִים שֶׁהָיוּ לִי עַד הֵנָּה מֵהַנְּסִיעָה בְּעַצְמָהּ, אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, כִּי הַדֶּרֶךְ פֹּה מְקֻלְקָל מְאֹד וְהַסּוּסִים חַלָּשִׁים כִּמְעַט כָּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל עִנּוּי הַדֶּרֶךְ לְאִישׁ בָּא בַּיָּמִים כָּמוֹנִי, וְאַף עַל פִּי כֵן גַּם בָּזֶה הָיוּ כַּמָּה הַרְחָבוֹת בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְיִזַּכֵּנִי ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל לְמַעַן תָּבִינוּ מִזֶּה נִפְלְאוֹת הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וּמְצַמְּצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית בְּכָל מַעֲשֶׂה דִּבּוּר וּמַחֲשָׁבָה שֶׁל כָּל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וּמְרַמֵּז לוֹ רְמָזִים וְכוּ' וְכוּ'.

"גִּיוַואלְד! וָואס שְׁוַוייגִין מִיר אַז מִיר הָאבִּין אַזוֹנְס גִיהֶערְט" [אַהָהּ! מָה אָנוּ שׁוֹתְקִים שֶׁכָּךְ שָׁמַעְנוּ]. עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צָרִיךְ כָּל אֶחָד לוֹמַר אֶלֶף פְּעָמִים אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא וְכוּ', וְאֵלּוּ הַסְּפָרִים הֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם. בַּעַל הָרַחֲמִים יְשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, וְאוֹתָנוּ יָשִׁיב לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, וְזֶה נַעֲשֶׂה בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת.

מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי חֲבִיבַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱמָנִים, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בָּעוֹלָם הָעוֹבֵר בַּצַּל הַפּוֹרֵחַ הַזֶּה, אֲשֶׁר הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, וְאִם אֵינָם זוֹכִים לְהֵיטִיב מַעֲשֵׂיהֶם וְגַם מְקַלְקְלִים כְּמוֹ שֶׁמְּקַלְקְלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּהֶבֶל נִדָּף הַזֶּה כַּאֲשֶׁר הֵם יוֹדְעִים בְּעַצְמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְלַח לָהֶם וְיֹשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, עוֹד מִתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם לַחֲלֹק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר זָכָה לָצֵאת מֵהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי, אֲשֶׁר אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ שׁוּם הֶבֶל בָּעוֹלָם הַזֶּה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ אֲשֶׁר נַפְשֵׁנוּ כִּצְפוֹר נִמְלְטָה מִזֶּה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּפַלְטֵי לָן מֵהָדָא, כֵּן יוֹסִיף ה' לְמַלֵּט נַפְשֵׁנוּ גַּם מִכָּל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹלָם אָמֵן.

וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶתְמַהֲמַהּ פֹּה הַרְבֵּה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה פֹּה אֵינִי יוֹדֵעַ לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, כִּי זֶה שִׁבְתִּי הַבַּיְתָה מְעַט כַּנַּ"ל, וְגַם זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְיִזַּכֵּנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה לְהַכִּיר חִדּוּשׁ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שֶׁבַּיּוֹם הַזֶּה וּלְקַיֵּם לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קע

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ בְּשַׁלַּח תקצ״ה לפ״ק קְרָאקוֹב.
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי לִקְרֶימִינְטְשׁוֹק אוֹר לְיוֹם ו׳ פָּרָשַׁת וָאֵרָא,
וּמָצָאתִי מִכְתָּבֶיךָ שֶׁכְּבָר הֶחְזִרוּ הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים תְּהִלָּה לָאֵל וְהֶחֱיֵיתָ
אֶת נַפְשִׁי מְאֹד. וּבְאוֹתוֹ יוֹם ו׳ הַנַּ״ל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם
בִּקְרֶימִינְטְשׁוֹק עַד הַיּוֹם שֶׁעָבַר, וְלֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת, לֹא מִבְּרֶסְלֶב
וְלֹא מֵאוּמָאן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּחֲשֹׁב, אַךְ בְּעֵת צָרָה כָּזֹאת הַמָּקוֹם יְרַחֵם
בְּוַדַּאי צְרִיכִים גַּם צַעַר הַזֶּה, אֲבָל זֹאת נָחָמָתִי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁבְּחַסְדֵי ה׳
וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים הוֹצִיאוּ הַסְּפָרִים מִיָּדָם ; מָה אָשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳ ; אַשְׁרֵי
חֶלְקוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל וַיינְבֶּערְג שֶׁזָּכָה שֶׁיְּגַמֵּר פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים כָּזֶה עַל יָדוֹ,
אַשְׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹסְקִים בָּזֶה, וְכָל אֲשֶׁר הוֹצִיא מָמוֹן עַל פִּדְיוֹן נְפָשׁוֹת
וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם שֶׁל הַמּוֹסְרִים בַּעֲלִילוֹת שֶׁקֶר,
אֲשֶׁר מָרְדוּ וּפָשְׁעוּ בִּכְבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּכְבוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּכְבוֹד
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ״ל וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִכְבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל
אֲשֶׁר כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּפְסוּ עַל יְדֵי מְסִירָתָם, יְשַׁלֵּם ה׳ לְעוֹשֵׂה רַע
כְּרָעָתָם, וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יְרַחֵם עַל עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ
מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, כִּי שְׁמוֹ הַגָּדוֹל נִמְצָא
בְּשֵׁם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל שֶׁדִּבַּרְנוּ
בָּהּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, וּפֹה גָּמַרְנוּ אוֹתָהּ קְצָת.
וְהִנֵּה בְּעֹצֶם טִרְדָּתִי הַיּוֹם, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ, סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּרַחֲמָיו שֶׁנָּסַעְתִּי עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר אֵצֶל בֵּית הַפָּאסְט, וְנִכְנַס רַבִּי
אֶפְרַיִם לְשָׁם, וּמָצָא שְׁנֵי מִכְתָּבִים מֵאִתְּךָ. אֶחָד הַנִּכְתָּב בְּיוֹם א׳ בֹּא, וְאֶחָד
הַנִּכְתָּב בְּיוֹם ה׳ בֹּא, וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד מֵעֹצֶם חַסְדּוֹ, וְנָסַעְתִּי בְּמְהִירוּת לְבֵית
רַבִּי אֶפְרַיִם, וְקָרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שְׁתֵּי פְּעָמִים הֵיטֵב, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מַה
שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלִי עַל יְדֵי מִכְתָּבָיו, צַעַר וָנַחַת, בְּכִי וְשִׁירוֹת, אֶפֶס קָצֵהוּ תָּבִין
וְלֹא כֵּלוֹ. וְהָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד לַעֲבֹר הַנֶּעְפִּיר לָבוֹא לְפֹה עַל לִינַת לַיְלָה,
וְעַתָּה בָּאתִי לְפֹה קְרָאקוֹב כְּמוֹ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וַאֲנִי כּוֹתֵב
מִיָּד מִכְתָּבִי זֶה בְּעֹצֶם טִרְדָּתִי וּבִלְבּוּל דַּעְתִּי מִכַּמָּה עִנְיָנִים, וּבִפְרָט
מִמִּכְתָּבָיו, וְגַם אֲנָשִׁים בָּאִים לְפֹה לְקַבֵּל פָּנַי, וְאַף עַל פִּי כֵן דָּחִיתִי הַכֹּל
לְזָרֵז עַצְמִי לַהֲשִׁיבְךָ מַה שֶּׁיַּזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תַּחַת קֶלְמוֹסִי. וְהִנֵּה הֶחֱיֵיתָ
אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד בְּמִכְתָּבְךָ. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתָּ לִי כַּמָּה גָּדוֹל עֲדַיִן
הַמַּחֲלֹקֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְקַוֶּה לַה׳ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ
לְטוֹבָה, וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין עֹצֶם נִפְלְאוֹת חֶסֶדְיו בְּתוֹךְ הַצָּרָה רַחֲמָנָא
לִצְלַן כִּי עֲדַיִן ה׳ עִמָּנוּ וְאֶצְלֵנוּ וְקָרוֹב אֵלֵינוּ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כַּמָּה צְמִיחַת
קֶרֶן יְשׁוּעָה מֵאַנְשֵׁי אוּמַאן וְכוּ׳. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִין מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳ מְאֹד
עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֵּשָׁה סָבָא דְּסָבִין וַעֲדַיִן כֹּחוֹ
עִמָּנוּ, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ, עַד וְכוּ׳.
וְהִנֵּה לְחַזֵּק אֶתְכֶם תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר כָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתֶּם חֲזָקִים בְּהָאֱמֶת
כָּרָאוּי לָכֶם, וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בָּזֶה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ
בְּהַשִּׂיחוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר, כִּי לְדַעְתִּי כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכֻלָּנוּ

רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רִבּוּי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם זֶה כַּמָּה שָׁנִים עַד הַיּוֹם. וְכָל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתְּפִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁזְּכִנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכֻלָּם יֵשׁ לָכֶם דַּי וְדַי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁכֶם גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, עַד אֲשֶׁר אַתֶּם צְרִיכִים עַתָּה לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם עַל גֹּדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלְּהִיוֹת מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ'. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. וּלְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי יְסוּרִין מִמַּה שֶּׁאֵין לִי עֲדַיִן שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּרֶסְלֶב, וְגַם הַבִּילָעט לֹא הִגִּיעַ לִי, וְהִנֵּה דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל עַתָּה.

חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' עִמָּכֶם, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלַּתְכֶם, וְיֵשׁ תִּקְוָה גְּדוֹלָה לְאַחֲרִיתֵנוּ. וְאִם תָּשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְתוֹרָה קְדוֹשָׁה אַחַת מִסְפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים תּוּכְלוּ לְנַחֵם עַצְמְכֶם עַל כָּל הַצָּרוֹת הָעוֹבְרוֹת עָלֵינוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיַּצִּיל אוֹתָנוּ מֵהֶם בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל, וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָתֵנוּ, יְהִי ה' עִמָּהֶם וְיַשְׂלֵם פָּעֳלָם וּמַשְׂכֻּרְתָּם כְּפוּלָה וְיִזְכּוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן.

וְהִנֵּה בְּכָל עִנְיְנֵי יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים שֶׁעָבְרוּ עָלַי וְעָלֵינוּ בְּכָלָל וּבְפָרָט, וּבְיוֹתֵר בְּעִנְיַן עִצָּם הַצָּרוֹת וְהַפֻּחָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָבְרוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים מִן אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הַיּוֹם מִגֹּדֶל הִתְעוֹרְרוּת הַמַּחֲלֹקֶת וְהַשּׁוֹנְאִים וְכוּ', בְּכָל זֶה אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בַּמֶּה שֶׁאָמַר הוּא זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רח) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים לז) "צוֹפָה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְּיָדוֹ", עַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל הֵם מַרְבִּים בַּמִּכְסָה עַד שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַנְשִׂים חַס וְשָׁלוֹם ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְּיָדוֹ ; וְזֶה אָנוּ רוֹאִים עַתָּה בְּעֵינֵינוּ. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת הוּא בְּוַדַּאי לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר לַעֲקֹר אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי זֶה לֹא תַּעֲלֶה בְּיָדָם. וּבְוַדַּאי מִי שֶׁיִּרְצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר כַּאֲשֶׁר הוֹרָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, לֵילֵךְ בְּתָמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וּכְמוֹ שֶׁמָּסְרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לִמְנֹעַ אוֹתוֹ שׁוּם מְנִיעָה שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כְּבָר הַכֹּל מֻנָּח שֶׁאֵין לְשׁוּם אָדָם מְנִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁבְּרָהּ ; וְאִם תִּצְטָרֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת הֲלֹא גַּם הַרְבֵּה מֵהַיְרֵאִים שֶׁבַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים הִתְפַּלְּלוּ בִּיחִידוּת, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבְּלוּ ; וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם לְקַיֵּם "חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם", וְנָכוֹן לִבְכֶם בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּעוֹד אֵיזֶה זְמַן תּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵיזֶה בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁתִּרְצוּ ; וְכָל הַצַּדִּיקִים וְכָל הַכִּשֵּׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עֲלֵיהֶם כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, כִּי תִּחְלָתָם יִסּוּרִים וְסוֹפָן שַׁלְוָה ; וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

נָתָן הַנַּ"ל

קעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת שִׁירָה אוֹר לְיוֹם א׳ תקצ״ה לפ״ק טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים מוֹרַי וְרַבּוֹתַי חֲבֵרַי וְתַלְמִידַי בָּנַי וּנְכָדַי שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

שִׁמְעוּ אֵלַי וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם ה׳. הִנֵּה זֶה סָמוּךְ קִבַּלְתִּי כָּל הַמִּכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם מִידִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג עִם הַבֵּילֶעט, וּמִידִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם רַבִּי יוֹסֵף חַתַּן רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מְלֵאִים זְעָקוֹת וּצְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת עַל עֶצֶם הָרְדִיפוֹת שֶׁרוֹדְפִים אוֹתָנוּ וּבִפְרָט אוֹתִי שׁוֹנְאֵי חִנָּם, תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְּפִלָּה, אֲבָל בְּתוֹךְ עֶצֶם הַצָּרוֹת הָיָה לָנוּ הַרְחָבוֹת וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁזָּכִינוּ בְּרֹב חַסְדָּיו לְהוֹצִיא הַסְּפָרִים תְּהִלָּה לְאֵל חַי, מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. רָאוּי לָנוּ לַעֲשׂוֹת פּוּרִים גָּדוֹל עַל זֶה כִּי לֹא הָיָה נֵס קָטָן, אַשְׁרֶיךָ, יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל שֶׁזָּכִיתָ שֶׁיֵּגְמַר הַנֵּס עַל יָדֶךָ, אַשְׁרֵיכֶם אַחַי וְרֵעַי כָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ חֵלֶק בְּהַצָּלַת נְפָשׁוֹת וְתוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ׳.

(כִּי הַמַּעֲשֶׂה הָיָה כָּךְ, שֶׁבְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה שֶׁל הַשָּׁנָה הַזֹּאת פָּרְשַׁת מִקֵּץ בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, תֵּכֶף שֶׁהִתְחִיל מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ״ל לוֹמַר תּוֹרָה, גָּרוּ עָלָיו הַשּׁוֹנְאִים הַמַּעֲלִילִים הַנַּ״ל אֶת הָאָדוֹן הַגַּאֲרַאדְנִיטְשֶׁע וְסִבֵּב אֶת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ עִם אַנְשֵׁי חַיִל. וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אָז מִפֶּה אֶל פֶּה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים, שֶׁבָּאוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ. וְלָקַח הָאָדוֹן הַנַּ״ל כַּמָּה נְפָשׁוֹת לִתְפִיסָה, וְגַם סְפָרִים הַרְבֵּה הֵן מֵהַנִּדְפָּסִים הַיְנוּ שַׁ״ס וּפוֹסְקִים וְכוּ׳, וְהֵן מִכְתָּבָיו. וְהָיָה מוֹרֵנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וּבְיוֹם ב׳ שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַנַּ״ל רָצָה הָאָדוֹן הַנַּ״ל לְיַקַּח לִתְפִיסָה אֶת מוֹרֵנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ, וְהֻכְרַח לִבְרֹחַ בְּהֶחָבֵא לְאוּמַאן, וּמִשָּׁם לְטְשֶׁעְרִין, כַּאֲשֶׁר יִבֹאַר לְהַלָּן קְצָת. וְזֶה תִּמְצָא בִּתְחִלַּת הִלְכוֹת דָּגִים הֲלָכָה ה׳ בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה, שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁנִּתְחַבְּרָה בְּעֵת הָרַעַשׁ וְהַבְּרִיחָה, הַיְנוּ הָרַעַשׁ וְהַבְּרִיחָה הַזֹּאת שֶׁבָּרַח אָז לִטְשֶׁעְרִין כַּנַּ״ל. וְאַחַר כָּךְ רִחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּצְאוּ הַנְּפָשׁוֹת מֵהַתְּפִיסָה עוֹד בְּזֶה הַשָּׁבוּעַ שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה תֵּכֶף, אַךְ כָּל הַסְּפָרִים הָיָה בְּסַכָּנָה עַד סָמוּךְ לְשַׁבַּת שִׁירָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹצִיאוּ אוֹתָם גַּם כֵּן מִיָּדָם, וְלֹא נֶאֱבַד מֵהֶם רַק כָּרֵךְ אֶחָד מִלִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה מֵאֶמְצַע הִלְכוֹת שְׁחִיטָה הֲלָכָה ה׳ עַד הִלְכוֹת דָּגִים הֲלָכָה ה׳. וְזֶה תִּמְצָא שֶׁבַּסֵּפֶר לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה הַנִּדְפָּס נֶחְסָר הֲלָכָה ה׳ עַד הִלְכוֹת דָּגִים כִּי נֶאֱבַד אָז. וְגַם הַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת כְּתַב יַד מוֹרֵנוּ זַ״ל נֶאֱבַד גַּם כֵּן אָז. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי אֲבֵידוֹת אָמֵן).

הֵן מִי שֶׁטָּרַח בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ אוֹ בְּשִׂנֵיהֶם הַכֹּל נֶחְשָׁב לְמַעְלָה לְטוֹבָה, כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל דִּבּוּר וְכָל תְּנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה שֶׁטָּרַחְתֶּם וְהוֹצֵאתֶם עַל זֶה אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן לְטוֹבָה, צְדָקָתָם תַּעֲמֹד לָעַד לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם. וְגַם הַבֵּילֶעט שֶׁשְּׁלַחְתֶּם לִי הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד, כִּי כָּלוּ עֵינַי לָזֶה מִיּוֹם פְּרַדְתִּי מֵאִתְּכֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת שֶׁנִּתְעַכְּבְתִּי עַד יוֹם ד׳ הַנַּ״ל שֶׁקִּבַּלְתִּיו בִּקְרָאקוֹב בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ

מִשָּׁם לְכָאן. וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם עַל שַׁבָּת הַנַּ״ל, וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן פֹּה, וּבְכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ אֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף וְאֵין שׁוֹמְעִין כְּלָל רַעַשׁ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע גַּם בְּזַלַאטָעפָּאלְיֶע וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל מִזֶּה. וְעִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ הוּא מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם הִתְחִילוּ קְצָת לִכְנֹס דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּלֵב כַּמָּה כְּשֵׁרִים וְכוּ׳ וּמֵחֲמַת זֶה הִתְגָּרוּ כָּל כָּךְ. וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלֵא מִלִּין לְדַבֵּר עַל לִבְּכֶם, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל כִּי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אֵיךְ צְרִיכִין לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת, וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים נֶגֶד כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ וְלִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל זַ״ל, וּכְבָר סָבְלוּ כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַזְּקֵנִים וְהַנְּעָרִים צַעַר וּמְרִירוּת וְיִסּוּרִים הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד מֵעוֹדָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה; וְכַמָּה נִדְּחוּ עַל יְדֵי זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲבָל אוֹתָן שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עַל עָמְדָם אַשְׁרֵיהֶם אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

וְאַתֶּם אַנְשֵׁי עִיר בְּרֶסְלֶב מַמָּשׁ, לֹא טְעַמְתֶּם עֲדַיִן צַעַר וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עַד הֵנָּה, וְעַתָּה מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם אַחַי וְרֵעַי, הַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מְנִיעוֹת וְנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת מֵעוֹדוֹ עַד זְקֻנָתוֹ אַשְׁרֵי מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם מֹשֶׁה חִנְקֵיס, אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם אֲפִלּוּ מִתְנַגְּדִים, תְּמֵהִים וְשׁוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ שֶׁנָּחַלַק וְנָפַל כָּל כָּךְ כִּתּוֹא מִכְמָר; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו, וְיָקִימוֹ וְיֹשִׁיבוֹ אֶל הָאֱמֶת מְהֵרָה, אֲבָל לְעֵת עַתָּה צָרָתוֹ הִיא צָרָה אֲמִתִּית גְּדוֹלָה וּכְפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. אוֹי לְזִקְנָתוֹ שֶׁאוֹבֵד בְּחִנָּם בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁאוֹבֵד. וּכְבָר הָיוּ לְעוֹלָמִים מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל עַל הַמִּשְׁנָה אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ שֶׁחֲרֵי וְכוּ׳. וְגַם סָמוּךְ לְיָמֵינוּ אֵרַע עִם הָרַב מִבַּאלְפִיר וְכוּ׳ שֶׁנִּדְחָה בְּסוֹף יָמָיו כַּמְפֻרְסָם; בַּמֶּה נְקַדֵּם ה׳ כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִזֶּה, וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל יַעַזְבֵנוּ עַד אַגִּיד וְכוּ׳, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים הָאֲמִתִּיִּים הַמְקֹרָבִים וּקְשׁוּרִים בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל.

וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת בְּתִמִּימוּת וּבִפְשִׁיטוּת וּבְשֵׂכֶל נִפְלָא וְעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד לְהִתְחַזֵּק עַל עָמְדוֹ תָּמִיד, לְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁמְּדַבֵּר מִכָּל הַמִּצְוֹות וּמִכָּל הַמִּדּוֹת וּמִכָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וֶאֱמֶת וְכוּ׳. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן.

מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, וַהֲלֹא אַתֶּם יְדַעְתֶּם שֶׁכְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה מִזֶּה שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, קִצַּר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה.

וְהִנֵּה בְּכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ שֶׁעָבַרְתִּי אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁלָּנוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן כֻּלָּם מְלֵאִים צַעַר וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים וּטְרָדוֹת גְּדוֹלוֹת וְדַחֲקוּת הַפַּרְנָסָה הֵן הַמִּתְנַגְּדִים הֵן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ; וּמָה עוֹשִׂים כָּל הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים שֶׁבְּכָל הָעֲיָרוֹת שֶׁאֵין חוֹלְקִים לָהֶם שׁוּם קֶמַח וְאֵין שָׁם קִצְבָּה כְּלָל וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם חַיִּים וּמִתְקַיְּמִים. הַיַּעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאַחֲרֵי כָּל הַשִּׂיחוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם יִהְיֶה נֶחְשָׁב לִנְסָיוֹן מַה שֶּׁלָּקְחוּ הַקֶּמַח מֵהָעֲנִיִּים.

וּבֶאֱמֶת יָדַעְתִּי שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל קְצָת הוּא בְּוַדַּאי חָזָק עַל עָמְדוֹ וְאֵינוֹ נֶחֱשָׁב אֶצְלוֹ לְנִסָּיוֹן כְּלָל, רַק אֵיזֶה שׁוֹטִים שֶׁהֶעֱבִירוּ אוֹתָם (עַל דַּעְתָּם) הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עֲלֵיהֶם וִישִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת.

וְגַם בְּעִנְיַן הַמְלַמְּדִים הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ ז״ל שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְלַמֵּד. וַהֲלֹא יְדִידֵנוּ רַבִּי יוּדְל מִדָּאשׁוֹב וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַייְזִיק זְכְרוֹנָם לִבְרָכָה וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סָבְלוּ בְּנְעוּרֵיהֶם עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת גָּדוֹל, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ בְּעִירָם עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן נִתְקַיְּמוּ תְּהִלָּה לָאֵל. וְכֵן אָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן הִפְקַרְתִּי פַּרְנָסָתִי כְּשֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֵלָיו ז״ל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הִפְסַדְתִּי עַל יְדֵי זֶה כְּלָל גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וַאֲשֶׁר אַתֶּם דּוֹאֲגִים וּמְצַטַּעֲרִים עַל צַעֲרֵי מַה שֶּׁהֵם מִתְפָּאֲרִים וּמַפְחִידִים אוֹתִי, הָאֱמֶת שֶׁאַתֶּם צְרִיכִין לְהִצְטַעֵר בְּצָרָתִי, וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִזְעֹק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי וּמֵרוֹדְפַי, וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת וּבְכָל הַכֹּחוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לֵישֵׁב בִּבְרֶסְלֶב בְּשָׁלוֹם. אֲבָל כְּפִי מִכְתַּבְכֶם אַתֶּם מִתְפַּחֲדִים יוֹתֵר מִדַּאי, וְאֵין אַתֶּם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל עַל גֹּדֶל הַיְשׁוּעוֹת וְהַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמִּי וְעִמָּכֶם מִכְּבָר, וּבְפָרָט עֹצֶם הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ דַּיְקָא בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה הַזֹּאת, שֶׁזָּכִינוּ לְהוֹצִיא כָּל הַסְּפָרִים וּלְהַצִּיל הַנְּפָשׁוֹת מִבֵּית הָאֲסוּרִים, מִלְּבַד שְׁאָרֵי הַנִּסִּים וְהַיְשׁוּעוֹת בִּפְרָטִיּוּת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ מִדֵּי עָבְרִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה. כִּי כְּמֵעַט בְּכָל יוֹם הָיָה לִי יְסוּרִים וְסַכָּנוֹת בַּדֶּרֶךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי בְּכָל פַּעַם, זֶה עָנִי קָרָא וַה׳ שָׁמֵעַ. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל קִוִּיתִי שֶׁבְּוַדַּאי אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּבְרֶסְלֶב וְלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר. וּמִזְּרִיקַת אֲבָנִים אֵין פַּחַד כָּל כָּךְ וְכוּ׳ כִּי גַּם לָהֶם יֵשׁ חֻלּוֹנוֹת, וְאִם הֶתֵּר הַדָּבָר לִשְׁבֹּר חֻלּוֹנוֹת לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר חֻלּוֹן אֶחָד בִּבְרֶסְלֶב. אֲבָל בֶּאֱמֶת מֵחֹק הַקֵּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ לִשְׁפֹּט עַל זֶה וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת ג) אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ. וּבֶאֱמֶת אִלּוּ הָרְשָׁעִים הַזּוֹרְקִים אֲבָנִים רוֹצִים לְהַחֲרִיב בִּרֶסְלֶב חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא הַהֵפּוּךְ מֵאֲבָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְחֶזְקֵאל לו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. אֲבָל יֹאבְדוּ הֵם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, וּבִרֶסְלֶב לֹא תֵּחָרֵב חַס וְשָׁלוֹם, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם מִקְרָא הַנַּ״ל וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְכוּ׳. שִׁמְעוּ זֹאת וְהָבִינוּ כִּי ה׳ אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ. וּבִפְרָט שֶׁרַבֵּנוּ ז״ל אָמַר אֵלַי בִּפְרָטִיּוּת, ״גָּאט אִיז מִיט דִּיר, בַּא דִּיר, שְׁרֶעק זִיךְ נִיט״ [ה׳ אִתְּךָ אֶצְלְךָ אַל תִּפַּחֵד].

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְבֵיתִי, וְאֶפְשָׁר אֶהְיֶה עַל שַׁבַּת הַסָּמוּךְ בְּאוּמַאן, וְשָׁם אֶתְיַעֵץ קְצָת עִם אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ. וּרְצוֹנִי שֶׁאֶמְצָא שָׁם מִכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לִבְרֶסְלֶב אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַה טּוֹב, כְּדֵי שֶׁאֶשְׁמַע הֵיטֵב בִּפְרוֹטְרוֹט כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה שָׁם מֵאָז וְעַד הֵנָּה; וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּבִיאֵנִי מְהֵרָה לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד וְכוּ׳. וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בָּטַחְתִּי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה שִׁכּוֹר חַס וְשָׁלוֹם מֵהַמַּיִם שֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה בְּכָל יוֹם, וְכָל הַפּוֹסֵל בְּמוּמוֹ פּוֹסֵל וְדַי לַמֵּבִין. הָאֱמֶת, שֶׁאֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים יוֹתֵר צָרוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (יְשַׁעְיָה נא) ״וּשְׁכוּרַת וְלֹא מִיָּיִן״, וּכְתִיב ״יָחוֹגוּ יָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר״ וְכוּ׳. אֲבָל מַה גָּדְלוּ

חַסְדֵי ה׳ שֶׁהִכְנִיס בָּנוּ קְצָת לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בְּסָמוּךְ ״וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה׳ בַּצַּר לָהֶם״ וְכוּ׳. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹצִים לִרְאוֹת מוֹפְתִים מִזֶּה, הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל לֹא הִתְנַהֵג בָּזֶה. כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, כִּי הוּא מְגַלֶּה אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם רַק עַל יְדֵי תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת שֶׁגִּלָּה, וְאִם עַל כָּל זֶה רָאִינוּ כַּמָּה מוֹפְתִים נוֹרָאִים מִמֶּנּוּ זַ״ל בְּחַיָּיו, וְאַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵין דַּרְכּוֹ לְהַעֲנִישׁ מִיָּד, כִּי ״גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב״. רַק בְּעֵת שֶׁהוּא הֶכְרֵחַ גָּדוֹל לְבַעֵר הַקּוֹצִים מִן הַכֶּרֶם שֶׁאִי אֶפְשָׁר בִּלְתִּי זֹאת, אָז הוּא מְבַעֵר אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם וּבִזְמַנָּם. וּכְבָר בִּעֵר הַרְבֵּה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁגַּם עַתָּה יְבַעֵר וְיכַלֶּה אוֹתָם שֶׁהֶכְרֵחַ לְבַעֲרָם אִם לֹא יָשׁוּבוּ. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה אֲנִי בָּטוּחַ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ מֵהֶם. וְכַאֲשֶׁר עַד הֵנָּה לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וְעָזַר לָנוּ לְהוֹצִיא הַסְּפָרִים, כֵּן יַעְזֹר לָנוּ שֶׁאֵשֵׁב בִּבְרֶסְלֶב בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה, וַה׳ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. וְאַף עַל פִּי כֵן אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּכֶם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַכְּתָב מַגִּידוּת שֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים לְקַבֵּץ חֲתִימוֹת, חִזְקוּ וְאִמְצוּ בָּזֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָכֶם לְגָמְרוֹ, ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ׳.

וְגַם אַתָּה יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג אוֹהֵב נֶאֱמָנִי, אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ בָּעֲבִי הַקּוֹרָה. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וּכְבָר כָּתַב לִי בְּנִי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה מִזֶּה שֶׁקִּדַּשְׁתָּ אֶת הַשֵּׁם בָּרַבִּים. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ אָחִי עַל שֶׁעוֹלֶה עָלֶיךָ פַּחַד מִזֶּה, אַדְרַבָּא! רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֵת עַל שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה מִגְּדֻלַּת וּקְדֻשַּׁת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבְנִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, מִכָּל אֵלֶּה רָאוּי לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ וּלְבִלִי לְהִתְפַּחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, רַק לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תַּחְבּוּלוֹת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּעֵסֶק זֶה וְלִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. וּלְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּבִטָּחוֹן חָזָק שֶׁלֹּא יוּכְלוּ נֶגְדּוֹ זַ״ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה א) ״וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ״. וְכָל הָרַעַשׁ הַזֶּה בִּשְׁבִיל לְעוֹרֵר אוֹתִי וְאֶתְכֶם לַעֲסֹק יוֹתֵר בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁצְּרִיכִין עַתָּה לְהַרְבּוֹת בָּזֶה בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּל אֶחָד יְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן עַל עַצְמוֹ, הֵן עֲבוּרִי, הֵן עַל הַכְּלָל. וַה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה יִשְׁמַע וִירַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וְלָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דִּישְׁלֶי תְּחִיֶה, וּלְבָנֶיהָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְבִתִּי חַנָּה צִירֶל תְּחִיֶה, וְלַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, וּלְבִתּוֹ תְּחִיֶה. וְהִנֵּה גַּם לָהּ זוֹרְקִין אֲבָנִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת וְדוֹרֵי דּוֹרוֹת שֶׁיִּהְיוּ יִרְאֵי ה׳ וְאַנְשֵׁי אֱמֶת כִּי זֶה כָּל מְגַמָּתֵנוּ.

(אָמַר הַמַּעְתִּיק, הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל זֹאת הַתִּינֹקֶת הָיָה כָּךְ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיוּ זוֹרְקִים אֲבָנִים לְבֵית מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ״ל עַל סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, וְהָיוּ מַקְדִּימִים לִסְגֹּר הַלָּאדִין [הַתְּרִיסִים] שֶׁל הַחַלּוֹנוֹת תֵּכֶף בִּכְנִיסַת הַלַּיְלָה, בְּעוֹד שֶׁהָיָה מְעַט יוֹם. פַּעַם אַחַת שָׁכְחוּ לִסְגֹּר לָאדִין אֶחָד שֶׁל בַּיִת קָטָן שֶׁקּוֹרִין

אַלְקֵיר שֶׁשָּׁם יָשְׁבָה בִּתּוֹ מָרַת חַנָּה צִירְל הַנַּ״ל, וּבְתָּהּ הַנַּ״ל הָיְתָה עֲדַיִן תִּינוֹקֶת קְטַנָּה שֶׁל חֲצִי שָׁנָה וְהָיְתָה מֻנַּחַת בַּעֲרִיסָה, וְהָעֲרִיסָה הָיְתָה תְּלוּיָה נֶגֶד הַחַלּוֹן, וְאִמָּהּ יָשְׁבָה אֶצְלָהּ. בְּתוֹךְ כָּךְ הִתְחִילָה לִבְכּוֹת כְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וְהוֹצִיאָהּ אִמָּהּ מֵהָעֲרִיסָה וְלֹא הִסְפִּיקָה לְהוֹצִיא כֻּלָּהּ מֵהָעֲרִיסָה, וּבְתוֹךְ כָּךְ פָּרַח אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן בְּקוֹל וּבְרַעַשׁ גָּדוֹל וְנָפַל לְתוֹךְ הָעֲרִיסָה, אֲשֶׁר אִלּוּ הָיְתָה הַקְּטַנָּה בַּעֲרִיסָה בְּוַדַּאי הָיְתָה נֶהֱרֶגֶת עַל יְדֵי זֶה הָאֶבֶן, כִּי הָיָה אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיְתָה כְּפֻשַּׁע בֵּינָהּ וּבֵין הַמָּוֶת, וּבְנֵס גָּדוֹל נִמְלְטָה. וְעַתָּה הַקּוֹרֵא, הָבֵן הַפְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְבִתּוֹ מָרַת חַנָּה צִירְל וּלְבִתָּהּ, וְגַם הָבֵן גֹּדֶל הָרְדִיפוֹת וְהַסַּכָּנוֹת שֶׁעָבַר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים. מַמָּשׁ כֹּחַ בַּרְזֶל הָיָה כֹּחוֹ שֶׁסָּבַל כָּל הַנַּ״ל. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא שָׁת לִבּוֹ לְכָל הַנַּ״ל לְהִתְעַצֵּל אוֹ לְהִתְעַצֵּב חַס וְשָׁלוֹם בַּעֲבוֹדַת ה׳ שֶׁעָבַד כָּל יָמָיו, רַק עוֹד קֵרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם, וְלָמַד וְלִמֵּד וְעָשָׂה וּמְעַשֶּׂה לְרַבִּים, וְהַכֹּל בְּכֹחַ וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד. וְכָל זֶה בַּנִּגְלֶה אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, חוּץ מַה שֶּׁזָּכָה לִפְנִימִיּוּת וְנִסְתָּרוֹת אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בַּפֶּה וְלֹא בִּכְתָב. רַק הֶחָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ הֵבִין מְעַט מִזְּעֵר כְּמֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים בְּהִסְתַּכְּלוֹ עַל פָּנָיו הַמְּאִירוֹת, אוֹ בְּדַבְּרוֹ עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים אֲשֶׁר פָּנָיו הָיְתָה בּוֹעֶרֶת כְּלַפִּידִים מַמָּשׁ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹת בְּעֵת עָסְקוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיוּ זוֹלְגִים עֵינָיו דְּמָעוֹת מֵרֹב דְּבֵקוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל שׁוֹמְעוֹ הָיָה נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְאֵימָה וְיִרְאָה וּבוּשָׁה אֲשֶׁר לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה וְהַפַּחַד שֶׁנָּפַל עָלָיו. מָה אֹמַר מָה אְדַבֵּר אוֹי אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ נַחְלָה מַכּוֹתֵינוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ בְּמְהֵרָה אָמֵן).

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנֵי חוֹרְגֵי שְׁמֶעלְקֶא שֶׁיִּחְיֶה.

זָארְגְט נִיט, גָאט אִיז מִיט אוּנְז סָע וֶועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְץ רֶעכְט זַיין.

סָע הָאבִּין שׁוֹין פִּיעל יוּדִין גִילִיטִין אַזוֹינֶע צָרוֹת אוּן זֶענִין נִיצוֹל גִיוָואָרֶען, סוֹף כָּל סוֹף וֶועלִין דִּי שׂוֹנְאִים אַלֶע אַגְרוֹיסָע מַפָּלָה הָאבִּין. אוּן אוֹיף אוּנְז וֶועט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיךְ מְרַחֵם זַיין בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל זַ״ל. מִיר וֶועלִין הָאבִּין אֵיין אָרְט וְוֹי צוּא זִיצִין טָאקֶע אִין בְּרֶסְלֶב [אַל תִּדְאַג! ה׳ עִמָּנוּ, אִם יִרְצֶה ה׳ הַכֹּל יָבוֹא עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם, הַרְבֵּה יְהוּדִים כְּבָר סָבְלוּ צָרוֹת כָּאֵלֶּה וְנִצְלוּ מֵהֶם, סוֹף כָּל סוֹף יִנָּחֲלוּ כָּל הַשּׂוֹנְאִים מַפָּלָה גְּדוֹלָה, וְעָלֵינוּ יְרַחֵם ה׳ יִתְבָּרַךְ בִּזְכוּתוֹ הַגְּדוֹלָה זַ״ל, עוֹד יִהְיֶה לָנוּ מָקוֹם אֵיפֹה לָשֶׁבֶת וְדַוְקָא בִּבְרֶסְלֶב] בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר.

בְּנִי חֲבִיבִי, יֵשׁ בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לִי שׁוּם מִכְתָּב עַד הֵנָּה, וְגַם לֹא בָּאתָ עַל הֶחָתוּם אֲפִלּוּ בִּפְרִישַׁת שָׁלוֹם, כְּמוֹ רַבִּי יוֹסֵף חַתַן רַבִּי זַלְמָן עַל־כָּל־פָּנִים. הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ, בְּנִי יְדִידִי, עֲדַיִן אֵינְךָ מֵשִׂים אֶל לֵב לִפְנוֹת לִבְּךָ מִטִּרְדָּתְךָ אֵיזֶה שָׁעָה בְּכָל יוֹם לַחֲשֹׁב עַל אַחֲרִיתְךָ וְתַכְלִיתְךָ. הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, וּכְבָר עָבְרוּ מִשְׁנוֹתֶיךָ הַרְבֵּה, וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי. וּמָה אַתָּה מוֹעִיל בְּרֹב דַּאֲגָתְךָ עַל פַּרְנָסָתְךָ, הֲלֹא

טוֹב הָיָה לְךָ אִם הָיִיתָ גּוֹזֵל וְחוֹטֵף אֵיזֶה שָׂעָה לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פַּרְנָסָתְךָ, עַל פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, וְזֶה בְּוַדַּאי מוֹעִיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא ; וְגַם לִגְזֹל עִתִּים לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה קָבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן רפד).

בְּנִי יַקִּירִי וַחֲבִיבִי, הָמוּ מֵעַי עָלֶיךָ, כִּי יָדַעְתִּי טוּב לְבָבְךָ בִּפְנִימִיּוּת, אֲבָל רְבוּי דַּאֲגָתְךָ וְטִרְדָּתְךָ מַטְרִידִין אוֹתְךָ כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מַטְעֶה וּמַדְחֶה עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמָתַי תַּעֲשֶׂה גַּם אַתָּה לְבֵיתְךָ הַנִּצְחִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ, אֲבָל כָּל יָמֵינוּ לֹא יַסְפִּיקוּ מַה שֶּׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְכוּ׳, וְלֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה וְכוּ׳. רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, בְּפֶרָט עַל פִּי רְבוּי הַשִּׁיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ, רָאוּי לְךָ גַּם־כֵּן לְהוֹצִיא הִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת וְעֵצוֹת בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְתִרְאֶה עַל כָּל פָּנִים לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לְאוּמַאן תֵּכֶף וּמִיָּד, וְתִכְתֹּב לִי בִּפְרָטִיּוּת מִשְּׁלוֹם זוּגָתִי וּבְנֵי שֶׂיְחֶיהָ וּבְתֵּי תְּחִיֶּה, מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמִכָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם. וּבַה׳ בָּטַחְתִּי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו שֶׁל אָדָם כֻּלָּם לְטוֹבָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הַוָּתִיק הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דֹּב נֵרוֹ יָאִיר.

יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמַאן, וּבְקִרְיֶמֶנְטְשׁוּק, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתַּנִי צָרוֹת רַבּוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ תּוֹדָה חַמָּה עַל מִכְתָּבְךָ, וּבְפֶרָט עַל רְבוּי טִרְחוֹתֶיךָ בִּשְׁבִילִי ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ עַל יְדֵי זֶה שֶׁתִּזְכֶּה לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעַל אוֹדוֹתֵינוּ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, וְיָתֵר מִזֶּה תָּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל צָדְקוּ דְּבָרַי. וַה׳ יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיַצִּילֵנוּ מֵהֶם וְנִזְכֶּה לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת, עֶבֶד אֲבִיכֶם הַמּוּכָן לְשָׁרְתוֹ כִּרְצוֹנוֹ זַ״ל עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ. וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה לְמַעֲנוֹ וְלֹא לְמַעֲנִי. לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ כִּי לִשְׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

אֲהוּבִי יְדִידִי רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב מַגִּיהַּ.

יָדַעְתִּי כִּי טָרַחְתָּ הַרְבֵּה בְּעֵסֶק זֶה, אֲבָל יֵשׁ בִּלְבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת. עַתָּה תִּרְאֶה שֶׁכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יָבוֹאוּ עַל הֶחָתוּם בָּאִגֶּרֶת שֶׁתִּכְתְּבוּ לְאוּמַאן, כִּי נַפְשָׁם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, וְתִרְאֶה מְיָד לַעֲשׂוֹת לָאִדְיָן לְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי מִבַּחוּץ כָּרָאוּי, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ מָעוֹת עַל זֶה, תַּלְוֶה עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ מְיָד כְּשֶׁאָבוֹא לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר, יָתֵר מִזֶּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.

נָתָן הַנַּ״ל

קעב

יום ג׳ מִשְׁפָּטִים תקצ״ה לפ״ק אומַאן.
בְּנִי חֲבִיבִי וְיַקִּירִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֱמָנִים, הַנֶּאֱהָבִים הַסּוֹבְלִים עִנּוּיִים וְצָרוֹת וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, שָׁלוֹם לָכֶם וְשָׁלוֹם לְנַפְשְׁכֶם, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּירָאוּ כִּי ה׳ אִתָּנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. דְּעוּ יְדִידַי כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן בְּיוֹם אֶתְמוֹל בְּשָׁלוֹם, וְעָבַרְתִּי כָּל הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם. וְהָיִיתִי בְּטִירָאוּוצָע עַל שַׁבַּת הֶעָבַר וְשָׁמַחְנוּ שָׁם וְרָקַדְתִּי קְצָת. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׂמְחוּ וְרָקְדוּ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיוּ מְרַקְּדִים מִתּוֹךְ צְעָקָה גְּדוֹלָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִגּוּן נִפְלָא הַמְשַׁבֵּר הַלֵּב מְאֹד. וְצָעֲקוּ הַרְבֵּה יָנְךְ וּנְקִי כַּפַּיִם חוֹן פּוֹרְשֵׂי כְּנָפַיִם, פְּדֵה עַמְּךְ מֵעַזִּים, צֹאנְךְ מִיַּד גּוֹזְזִים׳. בְּזָכְרִי זֹאת הִנֵּה אֲלָפִים דְּמָעוֹת זָלְגוּ עֵינַי, חָנֵּנוּ ה׳ חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז וְכוּ׳, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לָכֶם כִּי מָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מִבְּרֶסְלֶב וּמִטּוּלְטְשִׁין מֵאִתְּךְ בְּנִי חֲבִיבִי. וּמְרִירוּת הַצְּעָקוֹת שֶׁכָּתוּב בָּהֶם אַתָּם יוֹדְעִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וּכְבָר הָיִיתִי אֶתְמוֹל עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְגַם בַּמְּקוֹם וּבָרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הָרְגוּ אוֹתִי וְגַם לֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אֶבֶן חַס וְשָׁלוֹם. וְגַם בִּזְלַאטָעפָּאלְיֶע הָיִיתִי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם שַׁחֲרִית וְהָיִיתִי בַּמְּקוֹם וְיָצָאתִי מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. מִי יְסַפֵּר נִפְלְאוֹת ה׳ וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרְאוֹתָיו שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ קִיּוּם עַד הֵנָּה, וּבָזֶה בָּטַחְנוּ שֶׁבְּוַדַּאי גַּם לָנֶצַח אַל יִטְּשֵׁנוּ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וּמִכָּל צָרוֹתֵינוּ יוֹשִׁיעֵנוּ. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ״ל הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהַר״ן ריח) ״אִיךְ הָאבּ אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין״ [גָּמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר]. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּקֵרוּב הַיָּמִים אָבוֹא לִבְרֶסְלֶב, אַךְ אֲנִי מַמְתִּין פֹּה קְצָת כְּדֵי לֵילֵךְ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ לִקְרָאתִי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁגַּם אַתָּה תָּבוֹא לְפֹה מִיָּד מַה טּוֹב, יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וַאֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעַל כֻּלְּכֶם וִישַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה ; וְגַם עַתָּה אֲנִי כּוֹתֵב בְּדֶמַע מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ בְּתוֹךְ הַסְּתָרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּתָרָה כָּזֹאת לֵידַע מֵאֲמִתַּת נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח ; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וּכְבָר פָּרְחוּ כַּמָּה יָמִים וַחֲדָשִׁים מֵהַחֹרֶף הַזֶּה אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעָבַר. וּמַה פָּעֲלוּ הַמִּתְנַגְּדִים בִּרְשָׁעוּתָם, הָרוּ עָמָל וְיָלְדוּ שֶׁקֶר, וְהוֹסִיפוּ אֵשׁ הַגֵּיהִנָּם עֲלֵיהֶם וְרוּחַ זַלְעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם, וְעָלֵינוּ חָמַל ה׳ וְהִצִּילָנוּ מִתּוֹעִים כָּאֵלֶּה שֶׁקּוֹרְעִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וּמְבַזִּים אוֹתָם כָּל כָּךְ וּמוֹסְרִים וְשׁוֹפְכִים דָּם כְּשֵׁרִים כָּל־כָּךְ. בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ טִפַּת דָּם אַחַת שֶׁשָּׁפְכוּ מֵאִתָּנוּ וְשׁוּם פְּרוּטָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשְׁקוּ מֵאִתָּנוּ לֹא נֶאֱבַד ; וּבְוַדַּאי הֵם בְּכְלַל הַמּוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין ; וְעָלֵינוּ יַזְרִיחַ ה׳ חַסְדּוֹ, וּבְוַדַּאי

הַכֹּל הוּא לָנוּ לְכַפָּרַת עָוֹן וּמְחִילַת חֵטְא וְכוּ', כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ, שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים בְּתִמִּימוּת בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר הוֹרוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּמַה שֶּׁעָבַר, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה לְכַפָּרַת עָוֹן, וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְיַצִּילֵנוּ מֵהֶם. וַה' יִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְשַׁוְּעָתֵנוּ וְיֹאמַר דַּי לְצָרוֹתֵינוּ, וּבְקָרֵב הַיָּמִים בִּישׁוּעָתוֹ יְשַׂמְּחֵנוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין פּוֹרֵס שְׁלוֹמְךָ, וְהוּא הֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מַה שֶּׁמְּצָאתִיו פֶּה בְּשָׁלוֹם. וְהַכֹּל יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל שֶׁאָמַר בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, וְזֶה עִקַּר חִיּוּתִי עַתָּה.

קעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תְּרוּמָה תקצ״ה לפ״ק אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם ו' קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּתוֹךְ צָרָה וְצוּקָה הַזֹּאת, בִּרְאוֹתִי כִּי תְּהִלָּה לָאֵל דְּבָרַי קְבוּעִים בְּלִבְּךָ וּמְחַיִּין אוֹתְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לִזְכֹּר הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכְלוּ לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וּלְהִתְחַזֵּק תָּמִיד וּלְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, בִּפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לְחִדּוּשׁ נְפָלָא וְנוֹרָא כָּזֶה וְכוּ' אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח. וּצְרִיכִין לִקְבֹּעַ תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים בַּלֵּב כָּל כָּךְ עַד אֲשֶׁר אֲפִלּוּ אַחַר מֵאָה שָׁנִים כְּשֶׁמַּגִּיעַ הָעֵת לִכְנֹס בַּקֶּבֶר וְלִשְׁכַּב שָׁם, גַּם שָׁם יְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּדִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכֵן לְעֵת הַתְּחִיָּה וְלָנֶצַח, וּלְקַיֵּם ״בְּהִתְהַלֶּכְךָ״ בָּעוֹלָם הַזֶּה ״תַּנְחֶה אוֹתְךָ, בְּשָׁכְבְּךָ בַּקֶּבֶר תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ״ וְכוּ'. וַהֲלֹא יְדַעְתֶּם אַחַי וְרֵעַי שֶׁכָּל עִסְקֵנוּ וּמַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּנוּ אֵינוֹ בִּשְׁבִיל עִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה לְהַרְוִיחַ בְּאַדֶּעס אוֹ בִּבְרָאד, כִּי אִם בִּשְׁבִיל תַּכְלִית הַנִּצְחִי כַּאֲשֶׁר ה' יוֹדֵעַ לְבָבֵנוּ, וּתְהִלָּה לָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא. וְאִם אֵינְכֶם זוֹכִים לִהְיוֹת כָּרָאוּי לְפִי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתּוֹרוֹת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה, עִם כָּל זֶה הִצְלַחְתֶּם הַרְבֵּה וְגַם עֲשִׂיתֶם פְּרִי, אַשְׁרֵיכֶם בָּנַי וְאַחַי וַחֲבֵרַי. בִּפְרָט עַתָּה אַתֶּם יְכוֹלִין לְהָבִין קְצָת מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק מִגֹּדֶל רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא עָבְרוּ עָלֵינוּ כָּזֹאת מֵעוֹלָם, ה' יִשְׁמֹר מֵעַתָּה.

זִכְרוּ הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה וְכָל שִׂיחָה וְשִׂיחָה, גֹּדֶל הָעֲמָקוּת הַנִּפְלָא וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וּגְדֻלַּת צַדִּיקֵי אֱמֶת וְהַהִתְחַזְּקוּת וְהַהִתְעוֹרְרוּת וְהָעֲצוֹת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשׁוּטוֹת וְכוּ' שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד ; וְאֵיךְ בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו מַמְשִׁיךְ קִיּוּם הַתּוֹרָה בְּכָל אִישׁ וָאִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן ; מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים מֵקִיץ נִרְדָּמִים מְחַיֶּה מֵתִים מַמָּשׁ, מַגְבִּיהַּ לְמַעְלָה נַפְשׁוֹת

יִשְׂרָאֵל מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, לַנְטוֹתָם לִתְחִיָּה לְזַכּוֹתָם לְחַיִּים נִצְחִיִּים. וְאִם כְּבָר יְדַעְתֶּם כָּל זֶה, צְרִיכִים עַתָּה בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר בַּלֵּב וּבַפֶּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְעִם חֲבֵרוֹ אֶת כָּל זֹאת וְיוֹתֵר מִכָּל זֶה, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בַּפֶּה וּבַכְּתָב, כְּדֵי שֶׁתּוּכְלוּ לְחַזֵּק עַצְמְכֶם גַּם עַתָּה, כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר כְּאָבָק פּוֹרֵחַ מַמָּשׁ וְאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְעוֹד מְעַט יִפְרַח כָּל זֶה וּנְסַפֵּר כָּל זֶה בְּשִׂמְחָה מִי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וּבַצָּרוּף. כִּי בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', וְהִנֵּה כְּוַנְתָּךְ לְדַעְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ עִם הַתּוֹרָה ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ וְעִם הַתּוֹרָה ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ״ וְכוּ'. כִּי גַּם אָנֹכִי עִקַּר חַיּוּתִי בָּזֶה בְּכָל עֵת בִּפְרָט בְּעֵת הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֶחָד מֵאֶלֶף נִפְלְאוֹת הַהַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו.

וְהִנֵּה עִקַּר הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם חֲזָקִים בְּהָאֱמֶת עַתָּה יוֹתֵר מִקֹּדֶם. וּבָאתִי לְכָאן בְּיוֹם ב' מִשְׁפָּטִים, וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּזְדַּמֵּן לִי תֶּכֶף אֶחָד לְהוֹדִיעַ לְטֶעפְּלִיק וְשָׁלַחְתִּי לָהֶם מִכְתָּבִי, וְהִגִּיעַ לָהֶם בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם ד' הָעָבַר. וְתֶכֶף נִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם, וְלֹא הָיוּ יְשֵׁנִים עוֹד כָּל הַלַּיְלָה, רַק עָסְקוּ לְדַבֵּר מֵעִנְיָנֵינוּ. וּבְיוֹם ב' נָסְעוּ לְפֹה שְׁתֵּי עֲגָלוֹת וּבָאוּ לְכָאן בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ה'. וּבְיוֹם ה' בָּאוּ עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִטִּירָאוִויצָע, וְגַם רַבִּי זַלְמָן שׁוֹחֵט בָּא מֵהַכְּפָר, וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּמְצָאִים פֹּה הָיוּ מוּכָנִים לֵילֵךְ הַיּוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא וְנֶאֱנָח מְאֹד.

בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ לָנוּ שְׁנֵי מִכְתָּבִים, אֶחָד מֵאִתְּךָ וְאֶחָד מִבְּרֶסְלֶב מֵרַבִּי אַבְרָהָם דּ"ב, וְעוֹד מִכְתָּב מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג לְאָבִיו, וְכֻלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת מָרוֹת וּמְרוֹרוֹת מְאֹד כַּאֲשֶׁר יְדַעְתֶּם. וְהָלַכְנוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְצָעַקְנוּ שָׁם הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת וּבִבְכִיָּה וּבִדְמָעוֹת הַרְבֵּה. וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל יוֹתֵר מִיּוֹם כִּפּוּר. וּבְוַדַּאי עָלָה שַׁוְעָתֵנוּ לַשָּׁמַיִם, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין עוֹד לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי בְּצָרָה גְּדוֹלָה אֲנַחְנוּ, וְאָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים. וַהֲלֹא גַּם בִּלְאו זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה לִנְגִעֵי נַפְשׁוֹ וּמַכְאוֹבָיו, שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה וְהָרַחֲמָנוּת כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְכָל הָרַעַשׁ וְהַצָּרָה הַזֹּאת לֹא בָּאָה כִּי אִם לְעוֹרְרֵנוּ וְלַהֲקִיצֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, וְכַאֲשֶׁר יְדַעְתֶּם בְּעַצְמְכֶם.

וְהִנֵּה אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק הֲלֹא הֵם יְדִידֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נַחְמָן חֲתַן רַבִּי נְתַנְאֵל נִשְׂאֲרוּ פֹּה עַל שַׁבַּת הָעָבַר, וְנִתְעַכְּבוּ עַד אֶתְמוֹל, וּמִן הַסְּתָם דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. וְרַבִּי מֵאִיר אָמַר שֶׁנִּתְעוֹרֵר מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכָךְ הוּא הָאֱמֶת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל נִתְחַדֵּשׁ לְטוֹבָה בְּכַמָּה בְּחִינוֹת ; וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִיו בְּדִבּוּרִי, וְגַם הוּא וַחֲבֵרָיו הֶחֱיוּ אוֹתִי מְאֹד. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' כִּי נֵרוֹ לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם וָעֶד, יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי קָדְשׁוֹ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, וְהוּא גָּמַר וְיִגְמֹר וְגַם אָמַר ״גָּאט פִירְט תָּמִיד אוֹיס״ [ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. עַל כֵּן גַּם עַתָּה עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ', שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים. וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וְכָל מַה

שֶׁהַצָּרוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת וְהַחֻרוּפִים מִתְגַּבְּרִים יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן אַף עַל פִּי שֶׁצַּר וָמַר מְאֹד מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵּן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וְלַהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאָנוּ זָכִינוּ לְהַמָּלֵט מֵרִשְׁעוּת כָּזֶה, מִלִּקְרֹעַ וּלְבַזּוֹת סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה, צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת כָּאֵלֶּה, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, חֲנֻכָּה, תְּהִלִּים, תְּשׁוּבָה, מַאמְרֵי רַבָּה בַּר בַּר חַנָּא, וּמִשְׁתָּעֵי, וְסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא וְכוּ' וְכוּ'. "נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים, הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם ה"", וְהִנֵּה נִסְכַּם בְּדַעְתֵּנוּ שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מִכַּמָּה טְעָמִים. עַל כֵּן אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, אִם תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מַה טּוֹב, וְאִם תּוּכַל לָבוֹא עַל פּוּרִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּיוֹתֵר. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע גַּם עֵסֶק הַפָּאסְט שֶׁלְּךָ בְּסַכָּנָה, וְגַם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֶיךָ גַּם כֵּן, עַל כֵּן אֵין לְךָ מָנוֹס לִבְרֹחַ כִּי אִם לְפֹה, וְנִצְעַק אֶל ה' וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּיו, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה מִכַּמָּה טְעָמִים, בְּוַדַּאי נִמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו עַל יְדֵי הַבְּזָיוֹן הַגָּדוֹל שֶׁעָבַר עָלָיו וְעָמַד בַּנִּסָּיוֹן, וְגַם לְכֻלָּנוּ בְּוַדַּאי הָיָה כַּפָּרַת עֲוֹונוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל כָּל מִי שֶׁסָּבַל יוֹתֵר עִנּוּיִים רַחֲמָנָא לִצְלַן כְּפוּם צַעֲרָא אַגְרָא. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל הַנִּגִּידִים הַיְקָרִים דְּפֹה הֵם חֲזָקִים עִמָּנוּ תְּהִלָּה לָאֵל וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁבְּדַעְתְּךָ לִנְסֹעַ לְלַאדִיזִין הוּא שְׁטוּת, וְנִפְלֵאתִי שֶׁעָלָה זֹאת בְּדַעְתְּךָ, אַדְּ הֶעָבָר אֵין לְהָשִׁיב. אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁהוּא הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם וְכוּ', וּצְרִיכִים לָזֶה רַבִּי גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה ; זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ, מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, שִׂמְחוּ בַּה', חִזְקוּ וְיַאַמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב בְּשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְדִידֵנוּ ר' נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה. וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר ; מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ שֶׁלְּכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, צָרוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר, בִּכְלָל וּבִפְרָט, לֹא רָעָה זֶה כְּרָעָה זֶה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ב) "כֹּל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשְּׁלָ"ה חָרוּז עַל זֶה, 'אֵין רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע אֵין יוֹם וְכוּ', אֵין שָׁבוּעַ, אֵין חֹדֶשׁ, אֵין שָׁנָה' וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן גַּם לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנָה הָיָה הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת, כִּי 'מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לְךָ יוֹם שֶׁאֵין קִלְלָתוֹ מְרֻבָּה מֵחֲבֵרוֹ', וְאֵין לָנוּ חִיּוּת וְקִיּוּם כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁמְּחַדְּשִׁין בָּהּ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, עַמּוּדֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַסָּמוּךְ לְיָמֵינוּ אֲשֶׁר הוּא יְסוֹד הָעוֹלָם, וְאִלְמָלֵא מִלְחָא שֶׁהוּא אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לָא הֲוָה עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. וְהוּא בְּנִפְלְאוֹתָיו גִּלָּה לָנוּ כָּל זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּרְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם. אַל תִּירְאוּ מִשִּׁפְעַת הַקַּארְעטִיס [מֶרְכָּבוֹת], וְאַל תַּעַרְצוּ מִקּוֹל צְוִחַת יַיִן הַמְשַׁכֵּר ; כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, זֶה

מַחֲנֵה הָאָרוֹן שֶׁהוּא הַתּוֹרָה שֶׁגִּלָּה לָנוּ בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים, דַּיְקָא אֵלּוּ הַסְּפָרִים שֶׁהֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים אוֹתָם וְרוֹמְסִים אוֹתָם כָּל כָּךְ, הֵם הֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ וּמֵעֲפַר דַּלּוּתֵנוּ וּמִשְׁפָּלוּתֵנוּ יְקִימֵנוּ וִירוֹמְמֵנוּ, בָּהֶם עוֹלָם וְנִנָּשֵׁעַ, הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

קעד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ תְּצַוֶּה תקצ״ה לפ״ק אוּמַאן.
לְכָל אַחַי וְרֵעַי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב.
מִכְּתָבָם קִבַּלְתִּי הַיּוֹם בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, וּבַלַּיְלָה הֶעֱבְרָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית קִבַּלְתִּי הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי יוֹסֵף חֲתַן רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מוֹדִיעִים נַחַת וְשָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה. וּבְוַדַּאי הוּא שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּתוֹךְ הַעֲלָמָה כָּזֹאת לֵידַע מֵאֱמֶת כָּזֶה, וְכָל מַה שֶּׁהָרַעַשׁ וְהַהַעֲלָמָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר, כִּי אִם לֹא הָיִינוּ מִתְקָרְבִים מִקֹּדֶם וְלֵידַע אֱמִתַּת הָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁהוּא, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ עַתָּה לְהִתְקָרֵב בְּשׁוּם אֹפֶן, אַף גַּם חַס וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם כֵּן עוֹשִׂים חַס וְשָׁלוֹם מַה שֶּׁהֵם עוֹשִׂים לְהַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים. מִי יָשִׂים לָנוּ פֶּה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵרִשְׁעַת כָּזֶה, מִשְּׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן כָּזֶה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל אֱמִתִּי מְעַט בְּקִדְקְדוֹ יֵדַע וְיָבִין שֶׁאֵין צָרָה בָּעוֹלָם כְּצָרַת הַקּוֹרֵעַ וּמְבַזֶּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּל כָּךְ, וְשׁוֹפֵךְ דַּם נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם כָּל כָּךְ, וּמוֹנְעִים הַרְבֵּה מִקְּדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וְרוֹצִים לַהֲפֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, חַס וְשָׁלוֹם לֹא תִּהְיֶה כָּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל. גַּם פֹּה נִמְצָא מִתְנַגֵּד אֶחָד שֶׁבְּנוֹ הִתְחִיל קְצָת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְלָמַד הַרְבֵּה גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְעַתָּה מַכְרִיחִים אוֹתוֹ אַנְשֵׁי בְּלִיַּעַל הַמְכֻנִּים עַצְמָם בְּשֵׁם חֲסִידִים, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ מִלִּלְמֹד גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְאוֹמְרִים שֶׁטּוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמָּהֶם. וְאָבִיו צָעַק עַל בְּנוֹ הַנַּ״ל, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ לֶאֱכֹל עַל מְנַת שֶׁלֹּא תִּלְמַד רַק דַּף גְּמָרָא אֶחָד בְּכָל יוֹם לֹא יוֹתֵר, כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד כָּל הַיּוֹם הוּא בְּרֶסְלְבֶּר וְכוּ׳.
הַכֹּל, שֶׁאֵין הַמִּתְנַגְּדִים עוֹמְדִים לִמְנֹעַ מִלִּלְמֹד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, רַק פְּנִימִיּוּת כַּוָּנַת הָרַע שֶׁבְּלִבָּם הוּא לְבַטֵּל מִיִּשְׂרָאֵל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. כִּי יָדוּעַ לָכֶם מַעֲשֵׂי בְּנֵי הַנְּעוּרִים, בִּפְרָט בַּדּוֹר הַזֶּה, וְאֵין שׂוּם הַצָּלָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה. וְאֵין מִי שֶׁיַּכְנִיס לְמוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל עַל יְדֵי אֲמִתַּת דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלָּה עַל יָדֵינוּ וּבְסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים ; וְעַל זֶה הִתְגָּרוּ בָּנוּ כָּל כָּךְ, אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם חַס וְשָׁלוֹם. וּבֶאֱמֶת עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שׁוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם, וְגַם לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה אָנוּ עוֹסְקִים קְצָת,

אֲבָל אֵין אֶחָד בֵּינֵינוּ שֶׁיּוּכַל לַעֲמֹד בִּתְפִלָּתוֹ כְּנֶגֶד הִתְגָּרוּת כָּזֶה אֲשֶׁר הַס״ם בְּעַצְמוֹ חָגַר מָתְנָיו וְחָרַק שִׁנָּיו עָלֵינוּ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּנוּ לִצְעֹק וְלִזְעֹק לְהִתְחַנֵּן לְפִי כֹּחֵנוּ, וַה׳ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אַךְ עִקַּר בְּטָחוֹנֵנוּ הוּא רַק עַל כֹּחַ תְּפִלַּת הַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים הָעוֹסֵק בְּזֶה הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ לְקָרֵב נְפָשׁוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, אֲשֶׁר עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ נִקְרָאִים ׳בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים׳, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר כְּמוֹ שֶׁאָמַר ״אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן אִיךְ וֶועל אוֹיס פִירִין״ [גָּמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר], וְעוֹד אָמַר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה.

וַאֲנִי מַאֲמִין גַּם עַתָּה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, וְסוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתָם שֶׁל הָרוֹדְפִים ״לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם״. אוֹי לָהֶם אוֹי לְנַפְשָׁם לָנֶצַח. אַךְ לְעֵת עַתָּה צָרִיךְ כָּל אֶחָד, שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו נִסְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה. וַאֲנִי מַאֲמִין, שֶׁגַּם עַתָּה בְּוַדַּאי אֵין לְשׁוּם אֶחָד נִסְיוֹנוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בָּהֶם, וְעִקַּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ. אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזָקִים וְקַיָּמִים בֶּאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה, מֵבְטִחַנִי בָּכֶם שֶׁבְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא אֵבוֹשׁ בָּכֶם, וְאַתֶּם לֹא תֵּבוֹשׁוּ בִּי, לֹא בְּעָלְמָא דֵּין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לוֹמַר עַל עַצְמוֹ ׳אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם׳ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּתְחִלַּת הַסֵּפֶר (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן תִּנְיָנָא). וַאֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי עַתָּה בָּזֶה הַרְבֵּה, כִּי מָה הָיִיתִי עוֹשֶׂה אִם גַּם אַתֶּם חַס וְשָׁלוֹם הֱיִיתֶם זוֹרְקִים בִּי אֲבָנִים חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁעָבַר עַל אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָיָה אֶחָד בָּעוֹלָם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאַתֶּם נִצַּלְתֶּם מִזֶּה. וְגַם אַתֶּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לַחֲשֹׁב בְּעַצְמוֹ שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה רַק אֶחָד בָּעוֹלָם יוֹדֵעַ מֵאֱמֶת כָּזֶה הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם. אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַל כָּל פָּנִים מְעַט הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַתְּמִימִים וְהַכְּשֵׁרִים אֲשֶׁר אֵינָם בּוֹחֲרִים בְּשׁוּם חָכְמוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, וְלֹא בְּשׁוּם לֵיצָנוּת וּבִלְבּוּלִים הַנּוֹהֲגִים עַתָּה, רַק הוֹלְכִים בְּתֹם וּבֶאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר בַּדֶּרֶךְ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, אֲשֶׁר לֹא הָיִינוּ זוֹכִים לָזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים הָאֲמִתִּיִּים הָעֲמֻקִּים בְּכָל מִינֵי עֲמֻקוּת, הַתְּמִימִים בְּכָל מִינֵי תְּמִימוּת אֲמִתִּי. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה. אַשְׁרֵינוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְעַל כָּל שִׂיחָה וְשִׂיחָה וְכוּ׳ שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּנּוּ זַ״ל.

עַד הֵנָּה עֶזְרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה בְּתוֹךְ רַעַשׁ אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם שֶׁהָיָה בְּיָמָיו זַ״ל, אֲשֶׁר עָמְדוּ לְבָלְעוֹ חַיִּים חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עַל עַמּוֹ וְזָכִינוּ שֶׁיָּשַׁב בִּבְרֶסְלֶב וְשָׁם נִתְחַבְּרוּ כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה׳ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. וּגְדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם, שֶׁאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה רָאִינוּ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנִסִּים עֲצוּמִים יוֹתֵר מִבְּחַיָּיו, שֶׁנָּתַן כֹּחַ לְעָיֵף כָּמוֹנִי לְמֵרָדָף בְּלִי חֶשֶׁךְ כָּמוֹנִי לִכְתֹּב וּלְהַדְפִּיס סְפָרִים כָּאֵלֶּה, וּלְחַבֵּר וּלְהַדְפִּיס תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וּלְקַבֵּץ קִבּוּץ קָדוֹשׁ כָּזֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאוּמַאן וְכוּ׳ וְכוּ׳ ; רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ אֱלֹקַי וְכוּ׳ אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְגַם זָכִינוּ לִבְנוֹת הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ פֹּה וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. הָאֵל הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל וַעֲזָרֵנִי עַד עַתָּה לֹא בְּזִכּוּתִי וְלֹא בְּכֹחִי כִּי אִם בְּזִכּוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל, הוּא יַעֲזְרֵנִי גַּם עַתָּה לִגְמֹר הַבַּיִת

הַמִּדְרָשׁ פֹּה בַּקַּיִץ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְגַם שֶׁאָשׁוּב מְהֵרָה לִבְרֶסְלֶב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם.

כִּי אִם אָמְנָם אֲנִי פַּחְדָן גָּדוֹל, וּכְנֶגֶד זֶה זְכֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן מִצְחִי חָזָק נֶגֶד מִצְחָם. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי חָזָק בְּדַעְתִּי כְּעַמּוּד בַּרְזֶל וּכְחוֹמוֹת נְחֹשֶׁת, וַאֲנִי מֻכִּין עַצְמִי בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדוֹרוֹן וְלִתְפִלָּה וּלְמִלְחָמָה, וַה' אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה עִם יְדִידֵנוּ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל מִכְתָּבָיו שֶׁיָּשִׁיב לִי מְהֵרָה לְטוֹב. וַאֲקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם. וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל סוֹף דַּעְתָּם שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים מַה חוֹשְׁבִים בָּזֶה שֶׁרוֹצִים לְגָרְשֵׁנִי מִבְּרֶסְלֶב, הֲלֹא אִם אֶסַּע לְמָקוֹם שֶׁאֶסַּע גַּם שָׁם אֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִהְיוּ נַעֲשִׂים שָׁם גַּם־כֵּן בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. וּבֶאֱמֶת עוֹלֶה עַל דַּעְתִּי אוּלַי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְיל זֶה. אַךְ יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיכֶם לִהְיוֹת נִפְרָד מִכֶּם חַס וְשָׁלוֹם פִּתְאוֹם, מֻבְטָחַנִי בְּחַסְדֵי ה' בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲשֶׂה זֹאת לְמַעֲנוֹ ז"ל, וְיַעְזְרֵנִי בְּנִפְלְאוֹתָיו לָשׁוּב לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם מְהֵרָה.

וִימֵי הַפּוּרִים מְמַשְּׁמְשִׁים וּבָאִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע זַעֲקָתֵנוּ לְמָחָר בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַעֲשׂוֹתוֹ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָם הַיָּמִים, כֵּן יַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים, וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה בִּימֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְיִתְרוֹמֵם קֶרֶן הָאֱמֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה נָגִיל וְנָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

וְאַתֶּם אַחַי וְרֵעַי שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ לָנֶצַח. וְתִהְיוּ מוֹדִים עַל הֶעָבַר שֶׁעָזַר לָכֶם לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בְּהָאֱמֶת בְּתוֹךְ צָרוֹת וְיִסּוּרִים כָּאֵלֶּה, וְתִצְעֲקוּ עַל לְהַבָּא. הִשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה לִפְנֵי ה' מֵעִמְקֵי עִמְקֵי לְבַבְכֶם וְתִצְעֲקוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם שֶׁיִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְהִשָּׁאֵר עַל עָמְדּוֹ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, וְשֶׁנִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִשּׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ. הֵמָּה יִכָּרְעוּ וְיִפֹּלוּ וַאֲנַחְנוּ נָקוּם וְנִתְעוֹדָד. וְנִזְכֶּה לְהִתְרָאוֹת עִמָּכֶם בְּקָרוֹב פָּנִים אֶל פָּנִים, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה.

בְּטַח בַּה' בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה וְכוּ' וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְחַיִּים, וּדְבָרָיו ז"ל חַיִּים וְקַיָּמִים שֶׁאָמַר "גָּאט איז גְּרוֹיס מָע וויסְט גָּאר נִיט, גָּאט פִּירְט תָּמִיד אוֹיס" [ה' גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. וַאֲנִי הֶעָנִי וְהָאֻבְיוֹן וְהַנִּרְדָּף כָּל כָּךְ, בְּתֵימִי אֵלֵךְ לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וּלְסַפֵּר לְכָל הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה' הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לַהֲשִׁיבֵנוּ וּלְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל תַּעַזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכֹל יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ וְצִדְקָתְךָ וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַב הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַהֲרֹן נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.

כְּבָר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי קְצָת לְמַעְלָה וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד, מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ הַכֹּל, לְבָבוֹ כִּלְבָבִי וְנַפְשׁוֹ כְּנַפְשִׁי כִּי כֻּלָּנוּ אֶחָד, וּבְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָסִינוּ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעֵת זִקְנָתֵנוּ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, וּבְעֵת פְּקוּדָתֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים יֶאֱסֹף נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין אַנְשֵׁי רַבֵּנוּ זַ״ל וְלֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

קעה

בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ תַּעֲנִית אֶסְתֵּר תקצ״ה לפ״ק אוּמַאן.
בְּנִי חֲבִיבִי בְּנִי יַקִּירִי מַחְמַד עֵינִי.
מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם ב׳ תְּצַוֶּה וְיוֹם ו׳ תְּרוּמָה קִבַּלְתִּים בְּזֹאת הַשָּׁעָה בְּעֵת בּוֹאִי מִצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְצָעַקְנוּ קְצָת בִּבְכִיָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל צָרוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ מִכְּבָר, וּבִפְרָט עַל עִצֶּם צָרוֹתֵינוּ עַתָּה מֵאוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ, חִנָּם יִשְׁטְנוּנוּ תַּחַת רָדְפֵינוּ טוֹב. וּבְבֵיתִי הָיָה אָז הַוָּתִיק רַבִּי מַתִּתְיָה לֵיב נֵרוֹ יָאִיר מִבַּאהָפאלְיֶע שֶׁגַּם הוּא בּוֹרֵחַ מִבֵּיתוֹ מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת, וְיוֹשֵׁב פֹּה זֶה כְּמוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי יָשׁוּב לְבֵיתוֹ. וְגַם רַבִּי הֶעשִׁיל מִטֶּעפְּלִיק הוּא עַתָּה פֹּה. וְגַם בְּטֶעפְּלִיק נִתְעוֹרֵר מַחֲלֹקֶת גָּדוֹל, אַךְ שָׁם הוּא קְצָת בְּחֶסֶד כִּי בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַצַּד שֶׁלָּנוּ בְּתֹקֶף נֶגְדָּם. גַּם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּרֶסְלֶב בְּבִשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אֵיךְ שֶׁחִפְּשׂוּ אוֹתִי בְּבֵיתִי אִם כְּבָר בָּאתִי לִבְרֶסְלֶב. וּבְוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְךָ מִזֶּה, הֵן עַל כָּל אֵלֶּה אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג הָיָה פֹּה מִיּוֹם ו׳ מִשְׁפָּטִים עַד אֶתְמוֹל, וְאֶתְמוֹל נָסַע לְבֵיתוֹ וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ קְצָת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וּלְעֵת עַתָּה אַחַר כָּל הָרַעַשׁ שֶׁמַּרְעִישִׁים וּמַפְחִידִים אוֹתוֹ עֲדַיִן אֲנִי חָזָק לָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּסָמוּךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה אֲנִי מַמְתִּין עַל תְּשׁוּבָה מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג הַנַּ״ל וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
וְהִנֵּה לְסַפֵּר מִצָּרוֹתֵינוּ לֹא יַסְפִּיק הֲמוֹן יְרִיעוֹת אַךְ חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ שֶׁנּוֹתַן בָּנוּ כֹּחַ עֲדַיִן לִסְבֹּל צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּבְזִיּוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, וְעוֹד גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים קְצָת מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא חֵלֶק ה׳ עַמּוֹ וְכוּ׳. וְיִמָּלֵא פִּיהֶם חָצָץ שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁמַּעֲלִילִים שֶׁקֶר מְפֻרָסָם וְאוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אֵין אָנוּ מַאֲמִינִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תִּפַּח רוּחָם וְנִשְׁמָתָם, הֲלֹא אָנוּ לוֹמְדִים פּוֹסְקִים וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְהוּא הַנְהָגָה קְדוֹשָׁה מֵרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁהִזְהִיר מְאֹד עַל זֶה כַּמְפֻרָסָם וְכַנִּדְפָּס בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.
וּמִי הוּא שֶׁגִּלָּה כָּל כָּךְ סוֹד תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה כְּמוֹ רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁאָמַר שֶׁעִקַּר הַהֶבְדֵּל וְכוּ׳ וְשֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהַכִּיר אִישׁ יִשְׂרָאֵל (כַּמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי

מוֹהַר״ן תִּנְיָנָא סִימָן כ״ח). מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֲוֹנֵינוּ, אַךְ בְּעִנְיָן זֶה שֶׁהֵם מַעֲלִילִים עָלֵינוּ אֵין אָנוּ חַיָּבִים כְּלָל. יְשַׁלֵּם ה׳ לְעוֹשֵׂי רַע כְּרָעָתוֹ, וְיַכְנִיעַ וְיַפִּיל כָּל הַשּׂוֹנְאִים וְהָרוֹדְפִים תַּחְתֵּינוּ מְהֵרָה וְיַחֲמֹל עָלֵינוּ בְּחֶמְלָתוֹ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה מִגֹּדֶל הַצַּעַר אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וּבְעִנְיַן הַנִּסְיעָה שֶׁלְּךָ לְפֹה כְּוַנְתְּךָ בְּרֹב דְּבָרֶיךָ אֶל הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי קְצָת מִזֶּה, כִּי בְּוַדַּאי אֵינְךָ יָכוֹל לְהַפְקִיר עַתָּה הַכֹּל, וְאֵין רְצוֹנוֹ ז״ל בָּזֶה. אַךְ נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל שֶׁהָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ לִנְסֹעַ לְלַאדִיזִין כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַקּוֹדֵם, וַה׳ יָחוּס וְיִרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה (חָסֵר) וּבַה׳ בָּטַחְנוּ שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתֵּן לָנוּ מָקוֹם וְעֵצָה לְמַלֵּט נַפְשֵׁנוּ לְעֵת עַתָּה כַּאֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה בְּרֹב נִפְלְאוֹתָיו.

וְאָנוּ צְרִיכִין עַתָּה בְּיוֹתֵר לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה שֶׁל ״הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ״, שֶׁאֵין לְהָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לִסְבֹּל עָמָל וְיִסּוּרִים שֶׁצְּרִיכִין לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה וּבִשְׁבִיל הָאֱמֶת. וְגַם לֵילֵךְ עִם מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ ז״ל ״אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם״ וְכוּ׳, וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לִסְבֹּל הַבְּזָיוֹנוֹת וְכוּ׳. וְאָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל בְּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ לִשְׁאֹר קַיָּם בְּהָאֱמֶת יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם ״עַד אֶגְוַע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי״, וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עַל אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִיָּד בְּעִנְיָן זֶה, כִּי דַּרְכֵי ה׳ נִפְלָאִים מְאֹד, וְהַבְּחִירָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בַּה׳ בָּטַחְנוּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ אוֹיְבֵינוּ נָגְדֵנוּ כְּלָל, כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יַעַזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, וְסוֹף כָּל סוֹף יֹאבְדוּ וְיֵעָקְרוּ וְסוֹפָם לְהִכָּרֵית מֵאֶרֶץ זִכְרָם, וְעָלֵינוּ יִזְרַח ה׳ אוֹרוֹ וְחַסְדּוֹ. וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לָנוּ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה כָּל הַבְּזָיוֹנוֹת וְהַיִּסּוּרִים וּשְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁסָּבַלְנוּ מֵהֶם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁאִיתָא בַּסְּפָרִים וְרַבֵּנוּ ז״ל דִּבֵּר מִזֶּה יוֹתֵר; שֶׁכְּוָיָה אַחַת בְּגֵיהִנֹּם קָשָׁה יוֹתֵר מִכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם, וְגַם דִּבֵּר מֵעִנְיַן צַעַר הַשְׁכִּיבָה בַּקֶּבֶר אֵיךְ שֶׁשּׁוֹכְבִים וְשׁוֹמְעִים הָרְחִישָׁה שֶׁל כָּל תּוֹלָע וְתוֹלָע, זֶה בְּוַדַּאי קָשֶׁה יוֹתֵר מֵהָרְחִישָׁה שֶׁל קוֹל הַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִים. הָאֱמֶת, שֶׁבְּדִבְרֵיהֶם הֵם בּוֹטִים כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צַעַר הַתּוֹלָעִים וְהַגֵּיהִנֹּם וְכוּ׳ קָשֶׁה הַרְבֵּה מִזֶּה. וְאִם אַתֶּם מְסֻפָּקִים אִם נִפְטַרְתֶּם עַל יְדֵי זֶה מִצַּעַר הַגֵּיהִנֹּם וְכוּ׳ לְגַמְרֵי, אַךְ נָכוֹן לִבְכֶם בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁרֹב עוֹנְשֵׁי גֵּיהִנֹּם פְּטַרְתֶּם עַל יְדֵי זֶה. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁכָּל שֶׁעַמְּדוּ עַתָּה בַּנִּסָּיוֹן בָּאֱמֶת בְּוַדַּאי לֹא יִרְאוּ פְּנֵי גֵּיהִנֹּם, וּבִפְרָט שֶׁעַל כָּל פָּנִים נִצַּלְנוּ מִתּוֹסֶפֶת עֹנֶשׁ הַגֵּיהִנֹּם הַקָּשֶׁה שֶׁל הַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים שֶׁקּוֹרְעִים וְרוֹמְסִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה בְּרֶפֶשׂ וָטִיט וְכוּ׳ וְשׁוֹפְכִים דַּם יִשְׂרָאֵל כָּל כָּךְ, שֶׁהֵם יֵרְדוּ בְּוַדַּאי לַדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל שְׁאוֹל, אוֹי לָהֶם אוֹי לְנַפְשָׁם.

וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּזֶה הַרְבֵּה בִּימֵי הַפּוּרִים הַסְּמוּכִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה עַל פּוּרִים וְעַל חֲנֻכָּה וְעַל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְכוּ׳ וְכוּ׳, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳. וְאֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם שֶׁיֹּאמַר אַשְׁרֵינוּ עַל חֶלְקוֹ כָּמוֹנוּ.

תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר זָכִינוּ לִשְׁמֹחַ כַּמָּה פְּעָמִים בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַכְשָׁיו בְּיוֹתֵר מֵחֲמַת שֶׁהַסְּתָרָה וְהַעֲלָמָה הִתְפַּשְׁטָה כָּל כָּךְ וַאֲנַחְנוּ נִמְלַטְנוּ מִפַּח

יוֹקְשִׁים, וְאָנוּ יוֹדְעִים מֵאֱמֶת פָּשׁוּט כָּזֶה שֶׁמַּנְהִיג יִשְׂרָאֵל בִּתְמִימוּת וּבְפִשְׁיטוּת כָּל כָּךְ בְּשֵׂכֶל גָּדוֹל וְכוּ׳ ; פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ שֶׁבִּשְׁבִיל כַּח הַבְּחִירָה הִסְתִּיר אֱמֶת כָּזֶה כָּל כָּךְ וְאֶת נַפְשֵׁנוּ הִצִּיל.

וְדַע בְּנִי שֶׁגַּם פֹּה אֵינִי יוֹשֵׁב בְּהַשְׁקֵט כִּי אִם בְּבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לַמְּקוֹם אוֹרְבִים עָלַי. וּתְהִלָּה לָאֵל נִצַּלְתִּי עַד הֵנָּה מֵהֶם, וְגַם בְּשַׁבַּת הַסָּמוּךְ וּבְפוּרִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לֹא אֶסְעַד בְּבֵית רַבִּי שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, כִּי עָשָׂה נִשּׂוּאִין לְבִתּוֹ תִּחְיֶה, וַחֲתָנוֹ מִזַּלַאטְעפָּאלְיֶע וְהַמְלַמֵּד שֶׁלּוֹ אוֹכְלִים אֶצְלוֹ, עַל כֵּן הָיְתָה בַּת אֲחוֹתִי הַנִּגִּידָה מָרַת לַאנָע עַתָּה בְּבֵיתִי כָּאן אֵצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּבִקְשָׁה מְאֹד שֶׁלֹּא אֶתְרַעֵם עָלֶיהָ, וְנָתְנָה מָעוֹת לְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁאוֹכַל אֶצְלוֹ. וּבְכָל תְּנוּעָה וּבְכָל יוֹם הַצָּרוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת גְּדוֹלִים מְאֹד, אַךְ הַהַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת נִפְלָאִים מְאֹד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עָלַי וְסִבֵּב לְטוֹבָה שֶׁיֵּשׁ לִי כָּאן חֶדֶר מְיֻחָד יָפֶה וְנָאֶה עִם כָּל הַהִצְטָרְכוּת תְּהִלָּה לָאֵל, טֵייא וְקַאווֶי וְכָל מַה שֶּׁמֻּכְרָח לְחַיֵּי הָאָדָם, וַאֲנָשִׁים מְשַׂמְּשִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה הוּא רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְגַם תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עִם מִי לְדַבֵּר מֵעֲסָקֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. וּתְהִלָּה לָאֵל אָנוּ הוֹלְכִים כִּמְעַט בְּכָל יוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו. וְעַל־כֵּן יֵשׁ לָנוּ לִבְטֹחַ בַּה׳ שֶׁבְּוַדַּאי יַצִּילֵנוּ מִיָּדָם וְיִקֵּם וְנִלְחֲמוּ עָלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ וְנִזְכֶּה עוֹד לְהִתְוַעֵד יַחַד וּלְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים בְּקָרוֹב וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּפְרָט בְּפוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְרַבְּכֶם שֶׁל כָּל הָרוֹצֶה לִשְׁמֹעַ דְּבָרַי וְעוֹדֶנּוּ בְּתֻמָּתוֹ, שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ כִּי ה׳ עִמָּכֶם, יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אַל יִתְבַּטֵּל.

כָּל זֶה כָּתַבְתִּי אֶתְמוֹל בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּבְךָ. וְהִנֵּה עַתָּה הַיּוֹם יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּכְבָר הָיִיתִי קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְנִתְעוֹרַרְתִּי לָזֶה עַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ שֶׁהִכְרִיחוּנִי לֵילֵךְ הַיּוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי שָׁם, וְהוֹצֵאתִי בְּכַוָּנָה מִכְתָּבְךָ וְנִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁכָּתוּב בָּהֶם וְנָפַל עָלַי בְּכִיָּה, וְאָז עָזַר ה׳ לִי שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי קְצָת לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם קָרִיתִי שְׁנֵי מִכְתָּבִים לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִפְנֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וּבְוַדַּאי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹרִיד דְּמָעוֹת. וְגַם עַתָּה בְּכָתְבִי זֹאת אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי שָׂמֵחַ עַתָּה קְצָת, אַף עַל פִּי כֵן יוֹרְדִים דְּמָעוֹת מֵעֵינַי בְּזָכְרִי צַעַרְךָ כִּי אֲנִי מִצְטַעֵר עַל צַעַרְךָ וְעַל צַעַר כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יוֹתֵר מֵעַל צַעֲרִי. וְגַם אֶתְמוֹל קָרָא אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִכְתָּבְךָ וְנָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת. בַּעַל הָרַחֲמִים יִרְאֶה בְּדִמְעוֹת עֵינֵינוּ וּבְפָרְט הַדְּמָעוֹת שֶׁל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה בַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּבִטָּחוֹן חָזָק שֶׁבְּוַדַּאי יוֹשִׁיעֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, וְכֵן יַצִּיל וְיוֹשִׁיעַ אֶת כָּל מִי שֶׁהוּא חָזָק וְעוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן.

אַךְ עַל הַמַּכְנִיעִים עַצְמָן לְפָנָיו וּמַבְטִיחִים לִהְיוֹת נִפְרָדִים מִשָּׂרְשָׁם מֵחַיֵּיהֶם וְתִקְוָתָם הַנִּצְחִיּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁבִּלְבָּם הָאֱמֶת לִהְיוֹת עִמָּנוּ, עֲלֵיהֶם הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד כִּי נִשְׁאָרִים קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן. כִּי הֲלֹא בֶּאֱמֶת אֵין מוֹעִיל לָהֶם הַכְנָעָתָם כִּי אִם שֶׁיֹּאמְרוּ שְׁקָרִים עָלֵינוּ, וְעַל זֶה אֵינָם מְרֻצִּים לַעֲקֹר עַצְמָם מִן הָאֱמֶת כָּל כָּךְ כִּי הֵם מִתְיָרְאִים מִיּוֹם הַדִּין,

וְעַל כֵּן טוֹב הָיָה לָהֶם לִמְסֹר נַפְשָׁם מִתְּחִלָּה, וּבְוַדַּאי הָיָה טוֹב לָהֶם יוֹתֵר בָּזֶה וּבַבָּא. אַךְ בְּוַדַּאי אֲנִי דָּן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וְעָלַי לִבְּי דָּוִי עַל צָרוֹתֵיהֶם. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מַאֲמִין בֶּמֶה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁאֵין שׁוּם אָדָם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ נְסָיוֹן וּמְנִיעוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בָּהֶם, וְהָעִקָּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ. וְגַם עַתָּה הָעִקָּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ וּמִי שֶׁחוֹזֵר בְּלִבּוֹ אֶפֶס קְצָת מִמַּה שֶׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ וּמַה שֶׁרָאִינוּ נִפְלָאוֹת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכָל הַהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וְהִתְנוֹצְצוּת גְּדֻלָּתוֹ זַ״ל שֶׁהִכְנַסְתִּי בָּכֶם בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, בְּוַדַּאי יַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן, אוֹ יִשְׁתַּדֵּל לִבְרֹחַ מִקֹּדֶם שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלִידֵי בְּזָיוֹן חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁבָּרַח מִבֵּיתוֹ וְיוֹשֵׁב פֹּה, וְכֵן רַבִּי אֵלִיק מִבְּרֶסְלֶב. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יָשׁוּבוּ לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה אַל תִּבְרַח מִיָּד רַק אִם תִּרְאֶה חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ. אַךְ קִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לָבוֹא לָזֶה, רַק שֶׁבְּלֹא זֶה אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְגַּעְגֵּעַ וְלִכְסֹף וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לָבוֹא לְפֹה וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה שֶׁאֵין לָכֶם לְצַפּוֹת עַל מוֹפְתִים דַּיְקָא, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת אֲנִי רוֹאֶה מוֹפְתִים נִפְלָאִים כְּמַעַט בְּכָל יוֹם כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁבְּחַסְדֵי ה׳ נִצַּלְנוּ מֵהֶם עַד הֵנָּה, בִּפְרָט אָנֹכִי, אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ׳, כֵּן בָּטַחְתִּי בַּה׳ שֶׁיַּצִּלֵנוּ תָּמִיד מֵהֶם וְלֹא יוּכְלוּ אוֹיְבֵינוּ לָנוּ ; וּבְוַדַּאי יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כְּדֵי לְהַכְנִיעַ שׂוֹנְאֵינוּ וּלְהַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַן הָעוֹסֵק בָּזֶה לִטַּע פֶּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיס קִיּוּם הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה כַּוָּנָתִי שֶׁלֹּא לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, וְהַמַּאֲמִין לֹא יָחוּשׁ, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי יַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כָּל מִי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר אֶצְלֵנוּ לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ זַ״ל, בְּוַדַּאי יַצִּיל אֶת כֻּלָּנוּ וְלֹא יִשְׁמְחוּ אוֹיְבֵינוּ לָנוּ, רַק יִלְבְּשׁוּ בֹּשֶׁת וּכְלִימָה הַמִּתְגַּדְּלִים עָלֵינוּ וְיָרוֹנוּ וְיִשְׁמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקֵנוּ וְכוּ׳. וְדַי בָּזֶה לְהַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ״ל

וְהִנֵּה מִגֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ לִדְבָרַי לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב עוֹד קְצָת לְעוֹרֵר אוֹתְךָ וְאֶת כָּל הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת בְּעִנְיַן עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁצְּרִיכִים עַתָּה לָזֶה מְאֹד מְאֹד לְקַיֵּם ׳וֶהֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳ וְכוּ׳ וְ׳לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם עַזִּים׳, וּכְמוֹ שֶׁדִּבֵּר הוּא זַ״ל בָּזֶה הַרְבֵּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִם אָמְנָם עַתָּה בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהָעֵז פָּנִים כְּנֶגְדָּם לְדַבֵּר מַה שֶּׁרוֹצִים לְדַבֵּר כִּי הַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לָהֶם וְהִתְגַּבְּרוּ בְּיוֹתֵר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אַף עַל פִּי [כֵן] גַּם בְּשִׁתִּיקָה צְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם עַזּוּת גָּדוֹל מְאֹד. וְהָעִקָּר הוּא שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה לָכֶם עַזּוּת בִּלְבַבְכֶם שֶׁלֹּא תִּתְבַּיְּשׁוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעַצְמְכֶם ; וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי מוֹהַר״ן רטו) ״וָואס הָאבִּין מִיר זִיךְ צוּ שָׁעמִין״ [מַה יֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ]. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵעֲוֹנוֹתָיו, אֲבָל בְּעִנְיַן הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ מַה שֶּׁאָנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ״ל וְכוּ׳ בָּזֶה אֵין לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל. זֶה חֶלְקֵנוּ מִכָּל עֲמָלֵנוּ זֶה תִּקְוָתֵנוּ זֶה נֶחָמוֹתֵינוּ זֶה יְשׁוּעָתֵינוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּמִי שֶׁחָזָק בְּלִבּוֹ וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בִּלְבָבוֹ יַעַזְרֵהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הָעַזּוּת נֶגְדָּם שֶׁיָּשִׁיב לָהֶם בְּדֶרֶךְ שָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן יִדְקֹר אוֹתָם בְּלִבָּם שֶׁיִּפְלוּ נֶגְדּוֹ בִּלְבָבָם.

וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע אֵיךְ לַהֲשִׁיבָם, לְקַיֵּם וְדַע מַה שֶּׁתָּשִׁיב וְכוּ'.

קעו

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ג' תִּשָּׁא תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבָם קִבַּלְנוּ בְּיוֹם א', אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל וּלְשִׂמְחַת נֶפֶשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה הוֹסִיף לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ לְהִתְחַזֵּק לִשְׂמֹחַ בְּפוּרִים, בְּתוֹךְ צָרוֹת כָּאֵלֶּה רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה, בְּפָרָט מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה שֶׁהוּא מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם א' דְּפוּרִים, שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אַנְשֵׁי בְּלִיַּעַל וְנָסַבּוּ עַל הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהָרְסוּ הַדֶּלֶת וְעָקְרוּ אַרְבָּעָה חַלּוֹנוֹת וְשָׁבְרוּ וְהִשְׁלִיכוּ הַלָּאדִין [הַתְּרִיסִים] לַחוּץ, וּקְצָת נִמְצְאוּ אֵצֶל הָרֵישׁ בְּרִיוֹנֵי הוּא שְׁנֵיאוֹר דָּוִד ימ"ש וְגַם הוֹצִיאוּ הַהֵיינְג לַאכְטֶיר [הַנִּבְרָשׁוֹת הַתְּלוּיוֹת], וּשְׁאָר הַלַּאכְטֶיר וְהַהֶעסִיס [סוּגֵי מְנוֹרוֹת] שֶׁהָיוּ סְגוּרִים שָׁם בְּתוֹךְ הָעַמּוּד וְהָרְסוּ הָעַמּוּד וְהוֹצִיאוּ כָּל הַנַּ"ל בַּלַּיְלָה הַנַּ"ל. וְתֵכֶף נוֹדַע לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְגַם הוֹדִיעוּ לִי בַּלַּיְלָה אֲבָל מַה יָּכוֹלְנוּ לַעֲשׂוֹת בַּלַּיְלָה, וְאֶתְמוֹל הוֹדַעְנוּ כָּל זֶה לְהַנְּגִידִים דְּפֹה, וְכֻלָּם חָרוּ אַפָּם עֲלֵיהֶם מְאֹד, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִתֵּן פְּרַאשֶׁענְיֶע לְהַגַּארַדַּנְטִשִׁיק [תְּבִיעָה לַמּוֹשְׁלִים], אֲבָל אֶתְמוֹל לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר, וְגַם הַיּוֹם שָׁלַח אָבִיו נֵרוֹ יָאִיר אַחַר סוֹפְרִים וּפָנָה הַיּוֹם וְלֹא בָּאוּ, כַּיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאַף עַל פִּי כֵן נִשְׁתַּדֵּל לְמָחָר בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב הַפְּרַאשֶׁענְיָע [הַתְּבִיעָה]. וְקִוִּינוּ לַה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה וְלֹא יוּכְלוּ לְהַפְחִידֵנוּ עוֹד. אֲבָל לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים, כִּי צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ מִכָּל צַד וּבְכָל וּבְפָרָט. וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גְּדֶל הַנַּחַת שֶׁהָיָה לָנוּ בְּיוֹם פּוּרִים בַּבֹּקֶר עַד שֶׁבָּכִיתִי בְּדִמָּעוֹת מִגְּדֶל הַצַּעַר שֶׁנִּגַּע עַד הַנֶּפֶשׁ, אַךְ חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ שֶׁנָּתַן לִי כֹּחַ לְהִתְחַזֵּק עַל פִּי דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, עַד שֶׁהָפַכְתִּי קִצָּת הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְהָלַכְתִּי בְּתֻמִּי וְאָמַרְתִּי: 'בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאֲנִי לֹא שָׁבַרְתִּי הַחַלּוֹנוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ קָדוֹשׁ כָּזֶה הַנִּקְרָא עַל שֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא מְאֹד זְצוּקַ"ל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרִי שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי קִצָּת בְּשִׂמְחָה וְקָרִינוּ הַמְּגִלָּה כָּרָאוּי וְאַחַר כָּךְ הִתְחַלְנוּ לִשְׂמֹחַ קִצָּת וְהָלַכְתִּי לְאָבִיו נֵרוֹ יָאִיר לְהוֹדִיעַ לוֹ כָּל זֶה. בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִשָּׁם הַמִּכְתָּבִים הַנַּ"ל, וְהָיָה לִי פַּחַד קִצָּת לִקְרוֹתָם כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה כָּתוּב בָּהֶם שֶׁלֹּא יְעַרְבְּבוּ לָנוּ חַס וְשָׁלוֹם שִׂמְחַת פּוּרִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עָלֵינוּ שֶׁהָיָה כָּתוּב בָּהֶם קִצָּת יְשׁוּעוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה נִתּוֹסֵף לָנוּ כֹּחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל,

וּתְהִלָּה לָאֵל הָיֵינוּ שְׂמֵחִים מְאֹד כַּמָּה שָׁעוֹת בְּיוֹם הַפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ,
וְרָקַדְנוּ הַרְבֵּה. וְגַם אָנֹכִי רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, וְהַשִּׂמְחָה שָׂלְנוּ
עַתָּה בְּפוּרִים הוּא חִדּוּשׁ וִישׁוּעַת ה׳ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּעֵת כָּזֹאת ה׳ יִגְמֹר
בַּעֲדֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה סִימָן יְשׁוּעָה לָנוּ. וּלְעֵת עֶרֶב הָלַכְנוּ לְבֵית הַנְּגִידִים אֲנִי וְרַבִּי
נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וְנִתְעַכַּבְנוּ אֶצְלָם וְלֹא אָכַלְנוּ סְעוּדַת הַלַּיְלָה כְּלָל כִּי זֶה
הָיָה מֻכְרָח לָנוּ יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמָּם כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם. כָּתַבְתִּי זֹאת
לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וּלְסַפֵּר לְדוֹר אַחֲרוֹן אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ בַּחֹרֶף
הַזֶּה, וּבִפְרָט בִּימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.
וְהִנֵּה כְּבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְבֵיתִי הַיּוֹם אוֹ מָחָר, אַךְ מֵחֲמַת עִנְיַן הַפִּרְצָה
שֶׁעָשׂוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ אֲנִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב עוֹד פֹּה אֵיזֶה יָמִים, וּכְפִי
הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לִכְתֹּב
לִי מִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] אֶת כָּל אֲשֶׁר נִתְחַדֵּשׁ שָׁם אַחַר כְּתִיבַת
מִכְתָּבָם הַנַּ״ל, גַּם יִכְתֹּב לִי בְּפֵרוּשׁ מִימֵי הַפּוּרִים הֶעָבַר אִם לֹא הָיָה חַס
וְשָׁלוֹם אֵיזֶה הֶזֵּק בְּבֵיתִי אוֹ אֵצֶל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכֹּל יוֹדִיעַ לִי בַּאֲר
הֵיטֵב ; גַּם יוֹדִיעַ לִי תְּשׁוּבָה עַל מַה שֶּׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ מֵחֲמַת שֶׁסִּפְּרוּ לָנוּ בְּנֵי
הַנְּעוּרִים שֶׁבָּאוּ לִפֹּה בְּעֶרֶב שַׁבָּת הֶעָבַר הֲלֹא הֵם רַבִּי יוֹסֵף בר״י וְהַבָּחוּר
לֵייזֶיר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁהַזַּאסַדאטיל טַאמַאשֶׁעווסקֶע עִם הַדִּיסַאטְנִיקֶיס
[שֶׁהַקָּצִין וְחַיָּלָיו] חִפְּשׂוּ אוֹתִי בְּבֵית הָרַב יִשְׂרָאֵל בֶּן איציא פִּיטְשֶׁעריר, עַל
כֵּן יִרְאֶה בְּחָכְמָתוֹ לִשְׁאֹל אֶת הָאָדוֹן הַגַּרַדַנְטְשִׁיק אִם הָיָה עַל פִּי יְדִיעָתוֹ.
וְאִם לֹא הָיָה עַל פִּי יְדִיעָתוֹ, יִרְאֶה לְהַזְהִיר אֶת טַאמַאשֶׁעווסקֶע הַנַּ״ל,
וְכָל הַמּוֹשְׁלִים הַקְּטַנִּים שֶׁתַּחְתָּיו שֶׁיִּהְיוּ נִזְהָרִים שֶׁלֹּא לֵילֵךְ חַס וְשָׁלוֹם
אֲלַי בְּלִי רְשׁוּתוֹ שֶׁלֹּא לְהַפְחִידֵנִי חַס וְשָׁלוֹם. וּמֵאֵלָיו יָבִין אֵיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל
בָּזֶה לְטוֹבָתִי, וְלִכְתֹּב לִי תֵּכֶף תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה בְּאֵיזֶה כֹּחַ הָלְכוּ הַנַּ״ל לְחַפֵּשׂ
אוֹתִי.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ וְיוֹצִיאֵנוּ
מְהֵרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וְיַפִּיל שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ מְהֵרָה, וְאָזְכֶּה לָשׁוּב לְבֵיתִי
לְשָׁלוֹם מְהֵרָה עַל כָּל פָּנִים אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה שֶׁיִּתְקַיֵּם
עַל תְּילָהּ הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְלִגְמֹר הַבִּנְיָן בִּשְׁלֵמוּת בַּשָּׁנָה הַזֹּאת ; וַאֲנַחְנוּ
צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל תִּקֶּף עַל יְדֵי מִשְׁפָּט הַקֵּיסָר
יָרוּם הוֹדוֹ, כִּי מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ בְּוַדַּאי אֵינוֹ מַסְכִּים עַל הַגְּזֵלוֹת וְהָרְצִיחוֹת
שֶׁעוֹשִׂין לָנוּ. אֲבָל עִקַּר תִּקְוָתֵינוּ הוּא רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, כִּי אֵין לָנוּ
עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אַתּוּן מֵהָתָם וַאֲנַן מֵהָכָא, קְרָאוּ
אֶל ה׳ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלָיו, בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים נָבוֹא לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו
וּכְעֵין עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו, אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים הִשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תְּחִנָּה
וּבַקָּשָׁה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם.
וְגַם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל יוֹם, כִּי הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת לֹא
לְיוֹם אֶחָד. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁיַּעְזֹר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִנָּצֵל מֵהֶם כַּאֲשֶׁר בְּטוּחֹנֵנוּ
חָזָק בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יוּכְלוּ לָנוּ בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ,
אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְכָל אֶחָד לְהִנָּצֵל מִמְּנִיעוֹת וְיִסּוּרִים וּמִלְחָמוֹת.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל, עַל כֵּן בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּלֵךְ כָּל אֶחָד
עִם מַה שֶּׁלִּמֵּד אוֹתָנוּ הוּא זַ״ל לְיַחֵד שָׁעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וִיפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ
לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּשְׁאָר הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה כִּי חֶדְוַת ה׳ הִוא מָעֻזְּכֶם,

וּבָעִתִּים הַלָּלוּ צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר.
וְכָל הָרַעַשׁ הַזֶּה הַכֹּל כְּדֵי לִדְחוֹת וּלְגָרֵשׁ אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן וּלְקָרֵב בְּהִתְקָרְבוּת יוֹתֵר אֶת אוֹתָם אֲשֶׁר נָגַע נְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּלִבָּם לְהִתְחַזֵּק לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן בְּכָל אֲשֶׁר עָבַר וְיַעֲבֹר עֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם יִתְעוֹרְרוּ יוֹתֵר לֵילֵךְ עִם כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְקַבֵּל עֵצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת עַל יְדֵי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַמְבֹאָרִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט כְּפִי מַה שֶּׁבֵּאַרְתִּי וּפֵרַשְׁתִּי לָכֶם הַדְּבָרִים בְּכָל הַשִּׂיחוֹת וְהַדִּבּוּרִים שֶׁנִּדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ.
שִׂימוּ אֶל לְבַבְכֶם וְזִכְרוּ הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ, אֵיךְ רַבֵּנוּ זַ״ל רָמַז לָנוּ מִכְּבָר כָּל זֶה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עַתָּה, וְאֵיךְ הִקְדַּמְתִּי לָכֶם בְּדִבּוּרֵנוּ שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה׳, מִי יַאֲמִין שֶׁיַּעֲבֹר עַל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בֶּן מָרְדְּכַי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו עַתָּה, שֶׁהָיָה חָבִיב לִפְנֵי אָבִיו כְּבָבַת עַיִן, וְכֵן אֵצֶל חוֹתְנוֹ, וְלֹא הָיָה עָלָיו מְנִיעָה מִשּׁוּם צַד, וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבִּבְרֶסְלֶב, וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם מִזֶּה עַד שֶׁקְּצָתָם נִתְרַצּוּ שֶׁיַּעַבְרוּ עֲלֵיהֶם מְנִיעוֹת, וְהִנֵּה נִתְקַיֵּם לָהֶם חֻפְצָם בְּיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיוּ רוֹצִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֹאמַר לְצָרוֹתָם וּלְצָרוֹתֵינוּ דַּי וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁאָשׁוּב בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם לְכִתֹּב לִי מִיָּד תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל כָּל הַנַּ״ל. גַּם אַל תִּשְׁכַּח לִכְתֹּב הָאִגֶּרֶת לִטְשֶׁהערִין כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וּלְהַזְדָּרֵז בָּזֶה מְאֹד אִם נִתְעַכַּבְתָּ עַד הֵנָּה, וְאַל תּוֹסֵף לְעַכֵּב עוֹד. וְתוֹדִיעַ לִי מִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי בֵּיתִי, וּמִכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט מִשְּׁלוֹם הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיֶּה, וּמִשְּׁלוֹם בְּנָהּ וּבִתָּהּ שֶׁיִּחְיוּ. וְיִרְאוּ לְקַיֵּם מִיָּד לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת לִקְרֶימִינְטְשׁוּק, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת לָכֶם וְלָנוּ כְּנַפְשָׁם וּכְנֶפֶשׁ אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
הַכּוֹתֵב בְּדֶמַע וּבְשִׂמְחָה קְצָת, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה׳ בְּכָל עֵת, וְגַם אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם, אַךְ אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָה גְּמוּרָה בִּשְׂלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְזוּגָתִי תְּחִיֶּה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי וְלִבְנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, מִכְּתָבָם קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְכֵן מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁכָּתַב אֵצְלִי בִּכְתַב יָדוֹ לְכֻלָּם אֲנִי נוֹתֵן תְּשׁוּאוֹת חֵן עַל הֶעָבַר, וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁיִּכְתְּבוּ לִי כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְתִיבַת יָדוֹ כְּפִי הָאֱמֶת וְהַטּוֹב שֶׁבִּלְבָבוֹ, עַד אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לָשׁוּב לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לְבֵית הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיֶּה. וּלְבֵית הָרַב שֶׁיִּחְיֶה, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְלִידִידַי הַנִּגְידִים יוֹאֵל בר״י וְרַבִּי שְׁמוּאֵל צְבִי נֵרָם יָאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁאֶחָד מֵהֶם בָּא עַל הֶחָתוּם לַצַּד שֶׁכְּנֶגְדִּי וּבְוַדַּאי הִסְכִּיל עֲשׂוֹ, אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי כִּי אַהֲבָתָם שְׁלֵמָה עִמִּי, וְכֵן אָנֹכִי אֵינִי זָז מֵאַהֲבָתָם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם נְדַבֵּר מִזֶּה. וְשָׁלוֹם לְהַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב מָאטְיָע סוּמָא נֵרוֹ יָאִיר וּלְרַבִּי לִיטְמַאן וְאָחִיו רַבִּי יַאקִיל, גַּם הֵם רָאוּי לָהֶם לְהִתְחָרֵט עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ נֶגְדִּי, אַךְ קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וּבְרִית אַהֲבָתֵנוּ וּשְׁלוֹמֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלָם.

נָתָן הַנַּ״ל
וְיִרְאֶה לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת הַזֶּה עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה,
כִּי אֵין בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ בְּפָאסְט הַזֹּאת, וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי נַפְשׁוֹ כָּלְתָה
לִדְבָרַי, עַל כֵּן יִרְאֶה לְמַלֹּאות רְצוֹן בְּנֵי רַבִּי יִצְחָק בָּזֶה.
נָתָן הַנַּ״ל

קעז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּקְרָא תקצ״ה לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְחָסִיד הַמְפֻרְסָם וְכוּ׳
מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.
בְּיוֹם בִּיאָתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי כָּתַבְתִּי מִיָּד מִכְתָּבִי לְמַעֲלָתוֹ עַל יְדֵי הַבַּעַל עֲגָלָה, וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ. גַּם בְּיוֹם ו׳ פְּקוּדֵי שָׁלַח לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַוינְבֶּערְג אִגֶּרֶת, וְלֹא הָיָה לִי פְּנַאי לִכְתֹּב בְּעַצְמִי, וּמִמַּעֲלָתוֹ לֹא הִגִּיעַנִי עֲדַיִן שׁוּם תְּמוּנַת אוֹת. הֵיתָכֵן, נָא אָחִי חֲבִיבִי יִזְכֹּר אַהֲבָתֵנוּ וְיִכְתֹּב לִי מִיָּד אִגֶּרֶת וְיוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בַּאֲשֶׁר הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם. וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַקְּלוֹיְז שֶׁלָּנוּ, אִם כְּבָר נַעֲשָׂה אֵיזֶה מִשְׁפָּט בְּאֵיזֶה אִישׁ מֵהֶם, אוֹ אִם עַל־כָּל־פָּנִים הִפְחִידוּ אוֹתָם, וְאִם עַל־כָּל־פָּנִים לֹא הוֹסִיפוּ לִפְרֹץ עוֹד אֵיזֶה פִּרְצָה בְּהַקְּלוֹיְז הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ. יִפְרְצֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַפּוֹרְצִים בַּבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ פֶּרֶץ עַל פְּנֵי פֶּרֶץ, זְרוֹעָם תִּיבַשׁ, יִפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וְעָלֵינוּ הָעֲנִיִּים הַנִּרְדָּפִים כָּל כָּךְ יְעוֹרֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְיַצִּילֵנוּ מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וּמִיַּד חָזָק וְאָבְיוֹן.
וְהִנֵּה לְהוֹדִיעַ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה פֹּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָטִיּוּת וּמֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ אֵיךְ הֵם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֵינוּ וְחוֹשְׁבִים רָעוֹת בְּכָל עֵת לַעֲקֹר אֶת עַצְמָם מִן הָעוֹלָם, וּבְיוֹתֵר עָלַי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן מֵרְדָּף בְּלִי חֶשְׁךְ הַמָּקוֹם יְרַחֵם. אַךְ עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים לְהַצִּיל נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן כָּמוֹנִי מִיַּד מְרֵעִים, וּתְהִלָּה לְאֵל חַי זֶה לִי כְּמוֹ תִּשְׁעָה יָמִים אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי, וְלֹא פָּגַע בִּי אָדָם חַס וְשָׁלוֹם לְהָעִז בְּפָנַי, אוּלָם שֶׁלֹּא בְּפָנַי מְבַזִּים מְאֹד, וְהַנִּגִּידִים הָרְשָׁעִים וְהָעִקָּר מֹשֶׁה וּפִי׳ חוֹשְׁבִים וְיוֹעֲצִים רָעוֹת בְּכָל יוֹם לְמָסְרֵנִי חַס וְשָׁלוֹם בְּאֵיזֶה עֲלִילוֹת שְׁקָרִים, ה׳ יָפֵר עֲצָתָם וְיַקַּלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. וְהִנֵּה תֵּכֶף בְּבוֹאִי הֶעֱמִידוּ שְׁוָואלְנֶיעֶ שֶׁל רַצְעָנִים [סַנְדְּלָרִים] בְּבֵיתִי, וּמֹשֶׁה בְּעַצְמוֹ פָּעַל זֹאת אֵצֶל הָאָדוֹן הַגְּרַדַּנְטְשִׁיק וְנָתַן לוֹ מָמוֹן עֲבוּר זֶה, וְעָמְדוּ בְּבֵיתִי מִיּוֹם ה׳ עַד יוֹם ג׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן הֶעָבַר, וּבְחֻמְלַת ה׳ הוֹצִיאוּם מִבֵּיתִי אַחַר יוֹם ג׳ הַנַּ״ל, בָּרוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי גַּם מִזֶּה ; וַאֲנִי וְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֶל ה׳ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיַּחֲמֹל עָלֵינוּ וְיַשְׁקִיט הָרִיב וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אַךְ בָּאתִי לִכְפֹּל וּלְשַׁלֵּשׁ בַּקָּשָׁתִי לִכְתֹּב לִי מִכְתָּב מִיָּד,

וּלְבָאֵר הַכֹּל בַּאֵר הֵיטֵב, וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן הַקְּלוּיְז. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ בְּקֵיץ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמַעֲלָתוֹ יֵשֵׁב בָּהּ בְּשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְיִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כָּרָאוּי בְּלִי יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים אֲשֶׁר סוֹבֵל עַתָּה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה כַּאֲשֶׁר עָזַר לָנוּ עַד הֵנָּה לְהַעֲמִידָהּ עַד כֹּה, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים לְגָמְרָהּ מְהֵרָה בִּשְׁלֵמוּת, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ ; וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה, כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן תְּהִלָּה לָאֵל שָׂמַחְנוּ קְצָת בְּשַׁבַּת הֶעָבַר. אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָנוּ בִּלְבּוּל קְצָת מֵהָרַצְעָנִים שֶׁעָשׂוּ מְלַאכְתָּם בְּבֵיתִי בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אַף עַל פִּי כֵן קִדֵּשַׁת שַׁבָּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת, הָרַחֲמָן יַנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, אָז יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כֹּל. וְזֶה כָּל תִּקְוָתֵנוּ וְחַיּוּתֵנוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם.

וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד דּוֹדִי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַגָּגִיד נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל הַנִּגִּידִים מִשָּׁם הַתּוֹמְכִים אוֹתָנוּ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָם וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתָּם שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', כִּי הִצִּילוּ הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ לְסַבֵּב עַל יָדָם לְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם וּלְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וְיִקַּיֵּם בְּשׁוֹנְאֵינוּ כּוֹרֶה שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל וְכוּ'. רַק מִתְפָּאֲרִים שֶׁיַּעֲלִילוּ עָלַי חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל שִׁיקְרָא לָא קָאֵי, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ וַעֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו.

קעח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת אוֹר לְיוֹם א' צַו תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

עַד הֵנָּה לָא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבִי אֵלֶיךָ, וּמִכְתָּבְךָ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי לֵיבְּלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן. וְהֶעָבָר אַיִן, כָּעֵת אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ, אַךְ זֹאת אֲנִי מוֹדִיעֲךָ וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר שָׁבַתִּתִּי פֹּה בְּרֶסְלֶב. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה', מִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ. זִכְרוּ הֵיטֵב אֶת כָּל הַפְּחָדִים הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הִפְחִידוּנִי הַחוֹלְקִים, עַד אֲשֶׁר רַבִּים מֵאוֹהֲבֵינוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָמְרוּ נוֹאָשׁ, כְּאִלּוּ אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי, וְעַתָּה לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה' נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי זֶה אֶחָד מִגְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹתָיו שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנִּשְׂגָּב מְאֹד זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. "מִי פָּעַל וְעָשָׂה קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ" וְכוּ', וְאִם אָמְנָם עֲדַיִן הֵם חוֹרְקִים

שִׂים עָלֵינוּ וְעַל בִּיּוֹתֵר, וְרוֹצִים לִמְצֹא חֵס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה עִלָּה עַל חֵס וְשָׁלוֹם, אֲבָל בַּה׳ בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה בָּשָׂר לִי, הוּא הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל וְחִזְּקַנִי בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ מִתּוֹרַת ה׳ וּתְפִלַּת ה׳ לְבַל אֶסְתַּכֵּל עַל שׁוּם פַּחַד וְלָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, תְּהִלָּה לָאֵל חַי, הוּא יִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה וְיַצִּילֵנוּ מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וְכוּ׳. וְקִוִּינוּ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּרְאֶה בָּהֶם מַה שֶּׁרָצוּ לִרְאוֹת בָּנוּ, וְיִקַּיֵּם ״כּוֹרֶה שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל״ וְכוּ׳, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת וְהָאֱמֶת הוּא אֶחָד.
וְתוֹדָה לָאֵל מִיּוֹם בִּיאָתִי עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְנוּ הָרְבֵּה מִתּוֹרוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַמְדַבֶּרֶת מֵאֱמֶת שֶׁהָאֱמֶת הוּא אֶחָד וְכוּ׳ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה ׳אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר׳ וְכוּ׳ (בְּסִימָן נ״א לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א),
וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר הַרְבֵּה מִזֶּה, אַשְׁרֵי אֹזֶן שֶׁשָּׁמְעָה.
אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְמַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵרַבִּי קָדוֹשׁ אֲמִתִּי כָּזֶה, רַבִּי בְּעָלְמָא דֵּין אֲשֶׁר הוּא מְלַמְּדֵנוּ תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה הַשָּׁגוֹת וִידִיעַת אֱלֹקוּת כָּזֶה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְרַבִּי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי כִּי הָעִקָּר נָדַע שָׁם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל אֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁקָּבַל יְסוּרִים וּמָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל לְהִתְקָרֵב לִשְׁמוֹ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הַמּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת הַמַּכְנִיס בְּלִבֵּנוּ לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת תּוֹרַת מֹשֶׁה אֱמֶת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּבְעַל פֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים.
חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים וְכוּ׳.
וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחַת, כִּי ה׳ אֱלֹקֵינוּ הַהוֹלֵךְ עִמָּנוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. וְהָעִקָּר לְבַל תִּתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמְךָ מִפְּנֵיהֶם, וְיִהְיֶה מִצְחֲךָ חָזָק לְעֻמַּת מִצְחָם וְאַל תְּדַבֵּר עִמָּהֶם מִזֶּה כְּלָל, רַק תַּשִׁיאֵם לְדָבָר אַחֵר; רַק מֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁאָנוּ שׂוֹחֲקִים מֵהֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יֵבוֹשׁוּ הֵם וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ, כִּי בְּעִנְיַן הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ אֵין לָנוּ מַה לְּהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁצָּוּוח אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן ״וָואס הָאבִּין מִיר זִיךְ צוּ שֶׁעמִין [מַה יֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ], בְּשְׁבִילֵנוּ נִבְרָא הָעוֹלָם״. וְאִלּוּ הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים צְרִיכִים עַתָּה לְזָכֹר מְאֹד בְּכָל יוֹם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וְתִכְתֹּב לִי הֵיטֵב מֵעִנְיַן רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מָה רָאָה עַל כָּכָה לַעֲמֹד תְּחִלָּה בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה נֶגְדָּם, וְאַחַר כָּךְ לִמְסֹר לָהֶם כָּל הַסְּפָרִים, וְגַם הַסֵּפֶר הַנִּכְתָּב מַה שֶּׁלֹּא בְּקִשּׁוּ מִיָּדוֹ. וּמַדּוּעַ לֹא חָס עַל עַצְמוֹ שֶׁזֶּה הַסֵּפֶר מֻכְרָח לוֹ מְאֹד לְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, אִם אָמְנָם בְּדִיעֲבַד בְּוַדַּאי יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הוּא הִסְכִּיל עֲשׂוֹ, וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד כִּי עֲדַיִן נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, אַךְ מִזֶּה יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת כְּלַל הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵיךְ אוֹרְבִים עַל כָּל אֶחָד כָּל יָמָיו. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּשְׁפִּיל וּמַרְחִיק אֶת אֶחָד, הוּא מִתְגַּבֵּר וְאוֹרֵב עָלָיו לְהַפִּילוֹ וּלְהַרְחִיקוֹ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר. מַה נֹּאמַר, בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ וְהִצִּילָנוּ מִטָּעוּתִים וּשְׁטוּתִים כָּאֵלֶּה. מַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ, אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל תַּעַזְבֵנוּ עַד וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא כְּמֵאָז

וּמְקֻדָּם, כִּי בְּרִית אַהֲבָתֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלָם. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְכוּ', אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ. וְנָא לִכְתֹּב לִי מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמֵרַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר מָה עָלְתָה בּוֹ, וּמֵרַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן רַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים דַּיְינָא, וְאָחִיו רַבִּי הֶעְנִיךְ וּמֵרַבִּי אִיצִי בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב, וְגַם מֵרַבִּי לֵוִי יַעֲקֹב, וּמִבֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרָם יָאִיר.
וְיָדַעְתִּי שֶׁאַפְלוּ הַמְלַמֵּד מִפִּינְשֶׁעְרִיֶּע לֹא נִתַּק מֵאַהֲבָתֵנוּ, וְגַם רַבִּי נַחוּם עֲדַיִן אָחוּז בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲזֹר וּלְהִתְוַעֵד יַחַד, לֹא לְמַעַן כָּבוֹד חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אַתֶּם רוֹאִים הַכָּבוֹד שֶׁיֵּשׁ לִי מִכֶּם, וְאֵיךְ מְבַזִּים וּמְקַלְּלִים אֶת עַצְמָן בִּשְׁבִיל זֶה, רַק לְמַעַן כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר מֵאֲמִתַּת הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי וְכוּ'. וְעַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל כֹּחַ תְּפִלַּת זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה נִשְׁעַנְתִּי, שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת יִתְהַפְּכוּ לִבְרָכוֹת, וְיֵקַיִם קִלְלַת חִנָּם לֹא תָּבוֹא וְכוּ', יְקַלְּלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ, קָמוּ וַיֵּבוֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח.
בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, יֵשׁ וָיֵשׁ, כִּי עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה רָאוּי לְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ אֱמִתִּי בְּקָדְקָדוֹ לוֹמַר אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא דַּי. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים שְׁנֵי דִּבּוּרִים יַחַד, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְרַחֵב הַדִּרוּשׁ לְהַלָּן יוֹתֵר וְהוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. בִּפְרָט נִפְלְאוֹת נוֹרָאוֹת הַצְּרוּפִי אוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמָע כָּזֹאת. מִי יְפָאֵר מִי יְהַדֵּר. וּקְצָת אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מַרְגִּישִׁים אֵיזֶה נְעִימוּת, וְהַמּוֹתָר תַּאֲמִינוּ לִי אֲשֶׁר ה' הֵאִיר עֵינַי לְהַרְגִּישׁ אֵיזֶה חֵלֶק מִנְּעִימוּת הָעֲמֻקוּת שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הָעוֹלֶה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֵד עַד אֵין תַּכְלִית. וְגַם אָנֹכִי רוֹאֶה בְּעֵינֵי שִׂכְלִי וַאֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתִּי לֵידַע בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּטִפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּיהּ. אַךְ מֵרִבּוּי הַמְנִיעוֹת וְהָרְדִיפוֹת שֶׁמִּתְגַּבְּרִים לְהַעֲלִים חַס וְשָׁלוֹם הָאֱמֶת לְגַמְרֵי לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּיר לַאֲהוּבֵי וְרֵעַי מְעַט דְּבָרֵי אֵלֶּה, וְדַי בָּזֶה לְהַחֲפִצִים בְּהָאֱמֶת הַחוֹשְׁבִים עַל תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת, אֲלֵיהֶם תִּטּוֹף מִלָּתִי כְּמַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קעט

אוֹר לְיוֹם ג' צַו תקצ"ה.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וּבְוַדַּאי הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵרִבּוּי הַהַרְפַּתְקָאוֹת אֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו, אַךְ תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה מֵעִנְיָן

״אָדָם לְעָמָל יוּלָּד קִצֵּר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז״, וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת מֵהַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, וְאֵין לְשׂוּם אָדָם בַּמֶּה לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ כִּי אִם בְּמֵעַט הַטּוֹב שֶׁזּוֹכֶה לַחֲטֹף בְּמֵעַט הַיָּמִים הָרָעִים הָאֵלֶּה, כִּי רַק לָזֶה נִבְרָא לִסְבֹּל עָמָל בְּשִׂבְיל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. וְאִם אֵינוֹ זוֹכֶה סוֹבֵל עָמָל בְּשִׂבְיל גֵּיהִנָּם חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעַל זֶה הִזְהִיר הַתַּנָּא ׳בְּמָטוּתָא מִינַיְיכוּ לָא תִּירְתוּ תַּרְתֵּי גֵּיהִנָּם׳ (יוֹמָא עב:).

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד נַפְשִׁי, כְּבָר הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה, וְגַם בְּשָׁעָה זֹאת דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי לֵיבְּלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר מִזֶּה וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם, כִּי אִם אָמְנָם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקָדְקָדוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה, וּבִפְרָט הַחֲכָמִים אֲפִלּוּ חַכְמֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְדַבְּרִים מִזֶּה הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם נֶחָמָה אֲמִתִּית בַּמֶּה לְנַחֵם עַצְמָן, עַל כֵּן אַחֲרֵי שֶׁדּוֹבְרִים מִזֶּה שָׁבִים לְאִוַּלְתָּם וְרוֹדְפִים רַק אַחַר הַמָּמוֹן וְהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה. אֲבָל בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ׳, וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְכוּ׳, בָּזֶה יֵשׁ לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמֵנוּ.

וְאִם אֵין אָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה כָּרָאוּי, כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לְמַכּוֹתֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאֲמִתַּת קְדֻשַּׁת מַעֲלַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה אֲשֶׁר הוּא מְחַיֶּה וּמְשַׂמֵּחַ עַצְמֵנוּ בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת וּבְכָל הָעִנְיָנִים שֶׁבָּעוֹלָם, כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי. וְעָלָיו נֶאֱמַר ׳אִלְמָלֵא מִלְתָא׳ וְכוּ׳, ״זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ״ וְכוּ׳. וּמִגְּדֶל נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּרְצוֹנִי, וְדַי בָּזֶה.

וּמֵאֵלֶיךָ תִּזְכֹּר כָּל הַשַּׂיָּךְ לָזֶה, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וְתִתֵּן הוֹדָאָה עַל הֶעָבַר שֶׁהִצִּיל נַפְשְׁךָ וָנֶפֶשׁ בֵּיתְךָ. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, וּמֵעַתָּה יִשְׁמָרְכֶם ה׳ מִכָּל רַע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשְׁכֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שְׁמִינִי תקצ״ה בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם כְּלֵי יַיִן גֶּפֶן, וּשְׁנֵי זְהוּבִים מִידִידִי הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתּוֹ, וְכֵן יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תִּחְיֶה, טוֹב ה׳ לַכֹּל, לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַמַּכְאוֹבִים וְהַמֻּחוּשִׁים, כַּיָּדוּעַ לָכֶם, (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן סִימָן י״ד) כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן בְּשׂוּם דָּבָר כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּפְרָט בְּעִנְיַן רְפוּאוֹת כְּבָר מֻנָּח כְּלָל בְּיָדֵינוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת שׂוּם דָּבָר, כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂין קָרוֹב לְהַזִּיק וּלְקַלְקֵל יוֹתֵר, עַל

כֵּן צְרִיכִין לִסְמֹךְ רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹפֵא חִנָּם רוֹפֵא אֱמֶת וְנֶאֱמָן וְרַחֲמָן. וּכְבָר עָזַר אוֹתָנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, שֶׁשָּׁלַח לָנוּ וּלְבָנֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ כַּמָּה מִינֵי רְפוּאוֹת לְכַמָּה מִינֵי מֵחוּשִׁים בְּלִי שׁוּם עֲשִׂיָּה וְעֵסֶק כְּלָל, כַּיָּדוּעַ לָכֶם. וְאִם לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל כִּי אִם זֹאת לְבַד דַּיֵּנוּ, כִּי הוּא חַיֵּי נְפָשׁוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַתָּה.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, גַּם בְּכָל הַמִּכְתָּבִים שֶׁכָּתַבְתָּ לִי בְּזֶה הַחֹרֶף לְאוּמַאן וְלִקְרִימֶענְטְשׁוּק מֵרְבּוּי הַצָּרוֹת הַמָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ בְּזֶה הַחֹרֶף, בְּכֻלָּם מָצָאתִי תָּמִיד הַרְחָבוֹת גְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר הֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי בָּהֶם. וְרָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בִּימֵי הֶחָג הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבֶיךָ הַנְּעִימִים וְקִיַּמְתָּ בָּהֶם מְאֹד מִצְוַת כִּבּוּד אָב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵיטִיב לְךָ לָעַד וַיַּאֲרִיךְ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ וְיִתֵּן חַיִּים אֲרֻכִּים לְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ חַיִּים שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁיִּזְכּוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה׳ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ.

וְאִם אָמְנָם עַתָּה עֲדַיִן צָרוֹתֵינוּ וּבְזִיּוֹנֵנוּ גָּדוֹל וְקָשֶׁה מְאֹד מְאֹד, אַךְ בְּכָל עֵת אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָזַב אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי. וַאֲנִי יָדַעְתִּי כָּל זֶה מִכְּבָר וְעַתָּה אֲנִי רוֹאֶה זֹאת בְּכָל יוֹם, וּכְבָר הִבְטַחְתִּיךָ שֶׁבְּקָרוֹב תּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל מָקוֹם שֶׁתִּרְצֶה, וְעַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל הִתְחִיל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁהִסְכִּימוּ בְּפֵרוּשׁ לְהַנִּיחֲךָ לִכְנֹס בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִם אָמְנָם קָשֶׁה וּמַר לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה שֶׁנִּצְטָרֵךְ עַל זֶה הַסְּכָמָה מֵהֶם, אַחֲרֵי שֶׁכָּל הָרְשָׁעִים וְהָעַבְרָיָנִים אֵינָם מוֹנְעִים לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם וְכוּ׳, אַף עַל פִּי כֵן אַדְרַבָּה ׳הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ׳ אַחֲרֵי אֲשֶׁר שֶׁכְּבָר הַהִתְגָּרוּת וְהַקִּטְרוּג עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּל כָּךְ עַד אֲשֶׁר רוֹצִים בְּכָל יוֹם לְגָרְשֵׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵן לְגָרֵשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַס וְשָׁלוֹם, עַתָּה מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וִישׁוּעָתוֹ. אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר שָׂבַעְתִּי שְׁלֹשָׁה שַׁבָּתִים פֹּה וְהָלַכְתִּי בְּכָל יוֹם לַמְּקוֹם תְּהִלָּה לָאֵל וְלֹא פָּגַע בִּי אָדָם, וְגַם אַתָּה מַנִּיחִין אוֹתְךָ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְיִהְיוּ הֵם טְפֵלִים וּבְטֵלִים אֵלֶיךָ וְאֵלַי, יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ כִּי אֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.

וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה וְהַטִּרְדָּא אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי הַיּוֹם פָּנָה וּצְרִיכִין לַחֲשֹׁב עַל תְּפִלַּת מִנְחָה וּמַעֲרִיב, וּבִפְרָט עַל מִצְוַת בְּעוּר חָמֵץ, כֵּן יְבַעֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַיֵּצֶר הָרָע וְהַשְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מִקִּרְבֵּנוּ, וְכֵן יְבַעֵר וְיכַלֶּה וְיִשְׁרֹף וְיַעֲקֹר כָּל שׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, אוֹ שֶׁנִּזְכֶּה לְבַעֵר הֶחָמֵץ מִקִּרְבָּם וְיָשׁוּבוּ כֻּלָּם אֶל הָאֱמֶת. וּבָזֶה חָפַצְתִּי יוֹתֵר, כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ אֶת לְבָבִי. וְהִנֵּה פֹּה אֵין חֲדָשׁוֹת רַק בְּכָל יוֹם חוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת עַל עַצְמָם. וְעַל שַׁבַּת הֶעָבַר בָּא חַיִּים פַּאנְיאךְ יִמַּח שְׁמוֹ וְצַעַק הַיּוֹם בְּקוֹל גָּדוֹל עַל עַצְמוֹ לַעֲקֹר וּלְגָרֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הָעוֹלָם, וַה׳ יָפִיר עֲצָתוֹ וְיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתּוֹ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְזֹאת תֵּדַע שֶׁבְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הָעֲצוּמִים זָכִיתִי אֶתְמוֹל בְּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת הַנַּ״ל לְרַקֵּד בְּשִׂמְחָה, וְזֶה נֶחְשָׁב לִי לִצְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה, כֵּן יְזַכֵּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָאן וְאֶצְלְכֶן וּבְכָל מְקוֹמוֹת שֶׁל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּחַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְנוֹדֶה עַל הֶעָבַר בְּשִׂמְחָה הַרְבֵּה אֲשֶׁר בְּרַחֲמָיו עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ לְהִתְקַיֵּם בֵּין חַיּוֹת רָעוֹת כָּאֵלֶּה. כֵּן יוֹסֵף חַסְדּוֹ

וְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְקַיֵּם לָנֶצַח, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת כַּאֲשֶׁר הוֹרָה אוֹתָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ עַד נַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מַה שֶּׁנִּשְׁתַּכַּח מִמֶּנִּי לִכְתֹּב בְּתוֹךְ הָאִגֶּרֶת.

בְּאוּמַאן הַקְּלוֹיְז עוֹמֶדֶת עַל תִּילָהּ וְלֹא הוֹסִיפוּ בָּהּ שׁוּם פִּרְצָה חַס וְשָׁלוֹם, כִּי נָפַל פַּחַד עֲלֵיהֶם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה בָּהֶם מִשְׁפָּט, וְרַבִּי אַבְרָהָם וְרַבִּי נַפְתָּלִי נֶרֶם יָאִיר כְּפִי הַנִּשְׁמָע מִמִּכְתָּבָם כְּבָר שָׁלְחוּ הָעֵסֶק לְקִיּוּב. רַבִּי אַבְרָהָם וַוינְבֶּערְג הַנַּ״ל שָׁלַח לִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת שִׁלְשָׁה רוּבַּל כֶּסֶף וְהוּא אוֹהֵב גָּדוֹל לָנוּ. גַּם הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה פִּישֶׁל שָׁלַח לְבֵית הַמִּדְרָשׁ דְּשָׁם לְבַל יוֹסִיפוּ לְעַוֵּת מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לְהַקְּלוֹיְז חַס וְשָׁלוֹם כִּי לֹא יִהְיֶה אַחֲרִיתָם טוֹב מִזֶּה. וְגַם קָרְאוּ הַדִּיפִּיטַאט הֵינוּ זֶה הַמְמֻנֶּה לְהַעֲמִיד הַחַיִל אֵצֶל בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהַאֲכִילָם וְכַיּוֹצֵא וְגָעַר עָלָיו לְהוֹצִיא הַסָּאלְדַאט [הַחַיִל] שֶׁהֶעֱמִיד אֵצֶל רַבִּי אַבְרָהָם יִצְחָק מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַכְעִיס, וְרָצוּ לְהוֹסִיף עוֹד יוֹתֵר וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מְזֶּה כִּי הוּא אֶבְיוֹן גָּדוֹל, וְגָעַר בָּהֶם הַנָּגִיד הַנַּ״ל עַד שֶׁהֻכְרְחוּ בְּעַל כָּרְחָם לְסַלֵּק הַסָּאלְדַאט מִבֵּיתוֹ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה.

בָּעִיר טִירָהאוּוִיצָע בּוֹעֵר עַתָּה הַמַּחֲלֹקֶת מְאֹד מְאֹד, וְהָרַב רַבִּי אִיצִיק חֲתַן הַמַּגִּיד זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה בָּרַח מִבֵּיתוֹ, וּלְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הִפּוּ מַכַּת מָוֶת וְנָסַע לְשָׁם דָּאקְטָער [רוֹפֵא] לַעֲשׂוֹת סְלָעדֶסְטְוָוא [חֲקִירָה] וּבְחַסְדֵי ה׳ יִהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה. אַךְ לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. כָּל זֶה אֲנִי כּוֹתֵב אַחַר בְּדִיקַת חָמֵץ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבַעֵר הָרַע מִקִּרְבֵּנוּ וִיבַעֵר כָּל הַשּׂוֹנְאִים וְהַמִּתְנַגְּדִים אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת. וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרָט לִידִידִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, קִבַּלְתִּי הַשְּׁנֵי זְהוּבִים וּכְבָר בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ יְדִידִי עַל שֶׁנִּתְעַצַּלְתָּ לְהַרְאוֹת תְּמוּנַת יָדְךָ אֵלַי בִּמְכְתָּב, הָאֱמֶת שֶׁאֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל אַף עַל פִּי כֵן לִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר. בַּה׳ בָּטַחְתִּי כִּי בְּרִית אַהֲבָתֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְכוּ׳, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וּתְיַשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב הֵיטֵב וְתַחֲשֹׁב דְּרָכֶיךָ וְהִסְתַּכֵּל וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ ה׳ וְכוּ׳. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם, אַךְ אֶת עַצְמְךָ בְּוַדַּאי תּוּכַל לְהַצִּיל. כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, וְאֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא נוּכַל לְשַׁבְּרָהּ. אַל תִּתֵּן שֵׁינָה לְעֵינֶיךָ וְכוּ׳ הִנָּצֵל כַּצְּבִי מִיָּד, וְתַחֲשֹׁב עַל דְּרָכֶיךָ הֵיטֵב אֵיךְ אַתָּה יָכוֹל לְהַצִּיל נַפְשְׁךָ מִשְּׁטִיפַת הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, אִם עַל יְדֵי קְרִיעַת הַתְּפִלּוֹת וְהַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם, אִם עַל יְדֵי קְרִיאָתָם. זְכֹר וְיַשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב הַחִלּוּק וְהַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין שְׁנֵי דְּרָכִים אֵלּוּ, אֲפִלּוּ אִם הָיוּ אֵלּוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים שָׁוִים הַקּוֹרֵעַ וְהַקּוֹרֵא. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מְעַט הַחִלּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם וְיוֹתֵר מִזֶּה רָאוּי לָנוּ לְהַאֲמִין, כִּי אֵין מִי שֶׁיִּקְרַע דַּף אֶחָד מֵהֶם כִּי אִם כְּשֶׁיַּעֲבֹר עֲבֵרָה גְּדוֹלָה תְּחִלָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְאֵין מִי שֶׁיִּקְרָא וְיֹאמַר

אֵיזֶה תְּפִלָּה אוֹ לְעַיֵּן בַּסֵּפֶר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ אֵיזֶה הִרְהוּר תְּשׁוּבָה נִפְלָא מְאֹד, כַּיָּדוּעַ לָכֶם קְצָת מִזֶּה, וְהַיּוֹתֵר תֵּדְעוּ אַחַר כָּךְ אִם תִּזְכֶּה עוֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ וְלֶאֱחֹז בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

קפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ תַּזְרִיעַ תקצ״ה.
אֲהוּבִי בְּנִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה. וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר יָצְאוּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים רַבִּי חַיִּים וַחֲבֵרָיו זֶה כְּמוֹ אַרְבַּע שָׁעוֹת. וְאֶת הַנַּעַר הַבְּלִיַּעַל הַיָּדוּעַ שָׁלְחוּ אַחֲרָיו בַּבֹּקֶר לְתָפְסוֹ, וּבִקְּשָׁה אִמּוֹ מְאֹד עֲבוּרוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ הִבְרִיחָה אוֹתוֹ. וְתָפְסוּ אוֹתָהּ בְּעַצְמָהּ לְבֵית הָאֲסוּרִים, וַעֲדַיִן הִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם. וְהַפְּרָאשֶׁענְיָע [הַתְּבִיעָה] כְּבָר נִתְּנָה, אַךְ עֲדַיִן אֵין תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה, כִּי אָמְרוּ שֶׁיַּחְקְרוּ אַחַר כָּךְ. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל הֶעָבָר אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עָזָרָנוּ הַרְבֵּה בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה לְהַבָּא שֶׁיַּפִּיל שׁוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ כִּי עֲדַיִן הֵם חוֹרְקִים שִׁנָּם כַּיָּדוּעַ לָכֶם. ״ה׳ הֵרֹס שִׁנֵּמוֹ בְּפִימוֹ״ וְכוּ׳ וְיַכְנִיעֵם וְיִשְׁבְּרֵם יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ, וְנַפְשֵׁינוּ תָּגִיל בַּה׳ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת מִצַּד הָאֱמֶת מִסְטָרָא דִּימִינָא, אוּן טַאקֶע פָּארְט אַשְׁרֵינוּ. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מְצֹרָע תקצ״ה בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבִי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל, לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב דּוֹב בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר עִם כְּבוֹד בָּנָיו הַיְקָרִים וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְלִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי, הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר וְלִכְבוֹד בָּנָיו הַיְקָרִים וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כְּבָר שָׁלַחְנוּ לָכֶם שְׁנֵי מִכְתָּבִים מִגְּדֶל צָרוֹתֵינוּ, וְנִפְלֵאתִי מְאֹד מְאֹד עַל אֲשֶׁר אַתֶּם כְּמַסְתִּיר פָּנִים מִמֶּנּוּ וְאֵין אַתֶּם מְשִׁיבִים דָּבָר. וּדְעוּ אַחַי וְרֵעַי כִּי עֲדַיִן לֹא נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת כְּלָל וְהֵם חוֹרְקִים שִׁנֵּיהֶם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְחוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת וְיוֹעֲצִים עֵצוֹת רָעוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּבְפָרָט עָלַי לְגָרְשֵׁנִי חַס וְשָׁלוֹם מִפֹּה וּמִכָּל הָעֲיָרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, יְגָרְשֵׁם ה׳ וְיַעֲקְרֵם. לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וְעִקַּר הַסִּבָּה הוּא עַל יְדֵי שׁוֹפְטֵי הַמְּדִינָה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מַרְבִּים בְּשִׂחְדִים וּבְיָדָיו אֵין כֶּסֶף, עִם כָּל זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם וְעוֹזֵר לָנוּ לִפְעֹל בְּמֵעַט, יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהֵם פּוֹעֲלִים בְּהַרְבֵּה, בִּפְרָט שֶׁכֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁהָאֱמֶת וְהַצֶּדֶק אִתָּנוּ. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים גַּם עַל זֶה הַמְעַט אָנוּ צְרִיכִים לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ בְּעַצְמָם ; כִּי עַל פְּרָאשֶׁעְנָעס [הַתְּבִיעָה] לְבַד כְּבָר כָּלָה אֶצְלֵנוּ סַךְ רַב, וְלִפְעָמִים צְרִיכִין לְהוֹצִיא עוֹד אֵיזֶה הוֹצָאוֹת כִּי לִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר. וְהִנֵּה בָּאתִי לְבֵיתִי זֶה ה׳ שָׁבוּעוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לִי לֵילֵךְ אֶל הַחוּץ, כִּי יוֹצְאִים נְעָרִים וּמְקַלְקְלִים וּמְבַזִּים אוֹתִי בְּכָל מִינֵי בְּזָיוֹנוֹת, וְגַם פַּעַם אַחַת שָׁבְרוּ חַלּוֹן אֶחָד בְּבֵיתִי בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְהֶכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ אֶל הָאָדוֹן הַגַּרַדַנְטִשִׁיק [הַמּוֹשֵׁל] וְתָפַס אֶת הַנַּעַר לְבֵית הַסֹּהַר, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁתַּדְּלוּ בֵּית מֹשֶׁה הַמְהֻפָּךְ לְשַׂמָּה וּמְשׁוֹאָה עִם שְׁאָר הַמִּתְנַגְּדִים, וְהוֹצִיאוּ הַנַּעַר וְחָזַר וּבָזָה הַרְבֵּה. וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁמִינִי הָעָבַר הָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל פֹּה, כִּי נִכְנְסוּ נְעָרִים בְּנֵי בְּלִיַּעַל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְקִלְקְלוּ הַדֶּלֶת וּבָזוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּכְבָר עָשׂוּ כֵּן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנִּכְנָסִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְקוֹרְעִים וּמְבַזִּים הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ בִּפְנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְשַׁבָּת הַנַּ״ל עָמְדוּ כְּנֶגְדָּם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ הַכָּאוֹת בֵּינֵיהֶם. וְרָץ נַעַר אֶחָד לְאָבִיו וּבָא אָבִיו עִם עוֹד אֶחָד וְהִכּוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכֵּה וּפָצוֹעַ, וְגַם הָלְכוּ לְהַגַּארַדַאנְטִשִׁיק וְתָפְסוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיקָרִים, וְיָשְׁבוּ כָּל הַשַּׁבָּת וּבְיוֹם א׳. וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל, וְגַם חִפְּשׂוּ בְּבֵיתִי אֶת רַבִּי מָרְדְּכַי מִטֶּעפְּלִיק אוּלַי אֵין לוֹ בִּילֶעט [רְשָׁיוֹן] ; וְאַחַר כָּךְ לֹא נִתְקָרְרוּ בָּזֶה וּמָסְרוּ אוֹתִי בִּפְנֵי הָאָדוֹן הַנַּ״ל, עַד שֶׁשָּׁלַח הַקְּוַוארְטַאלִינְיֶע עִם דֶּעסַאטְנִיקֶיס [אַנְשֵׁי חַיִל] אַחֲרַי וְרָצוּ לִתְפֹּס אוֹתִי בְּמִשְׁמָר חַס וְשָׁלוֹם. בְּתוֹךְ כָּךְ סִבְּבוּ אֶת בֵּיתִי אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא כָּל הָרְחוֹב שֶׁסְּבִיב בֵּיתִי, וְהָיָה לִי בִּזָּיוֹן גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יִסָּפֵר.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת! כִּי לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיֵּלֵךְ בְּשְׁבִילִי לְהָאָדוֹן, כִּי כָּל הַנְּגִידִים וּבַעֲלֵי בָּתִּים מִצַּדָּם, וְיֵשׁ שֶׁאוֹחֲזִים בִּלְבָבָם עִמִּי, אֲבָל אֵימַת הַצּוֹרֵר וְהַנְּגִידִים דְּפוֹה עֲלֵיהֶם וּמִתְיָרְאִים לְהִשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָתִי ; לוּלֵא אֵיזֶה אֲבִיוֹנִים וְאֵשֶׁת רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג הָלְכוּ אֲלֵיו וְסָגַר הַדֶּלֶת וְלֹא רָצָה לְהַנִּיחָם לִכָּנֵס. אַךְ בְּחֶמְלַת ה׳ דָּחֲקוּ עַצְמָן וְנִכְנְסוּ וְטָעֲנוּ עִמּוֹ הַרְבֵּה עַד שֶׁנִּתְקָרֵר כַּעֲסוֹ קְצָת. וְאַף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי מֻכְרָח לֵילֵךְ, וְלֹא הָיָה לִי דֶּרֶךְ לֵילֵךְ מֵרִבּוּי הֶהָמוֹן שֶׁסְּבִבוּ אוֹתִי, וְהֻכְרְחוּ הַדֶּעסַאטְנִיקֶיס לְגָרֵשׁ בְּמַקֵּלוֹת אֶת הֶהָמוֹן וּלְהַכּוֹת אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי דֶּרֶךְ. וּבְתוֹךְ דֶּרֶךְ הֲלִיכָתִי בְּבִזָּיוֹן גָּדוֹל כָּזֶה יָצָאתָה הַבַּת בְּלִיַּעַל מִרְיָם רַייצָא בַּת עֶלְקָא יִמַּח שְׁמָהּ שֶׁהִיא אֵשֶׁת יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנִּתְהַפְּכָה לְמִתְנַגֶּדֶת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וּבִזָּתָה אוֹתִי בָּרַבִּים בְּחֵרוּפִים גְּדוֹלִים.

וְאַחַר כָּךְ נִכְנַסְתִּי לְהָאדוֹן הַגְּרַנְדְנְטְשִׁיק וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הֵפִיסוּ אוֹתוֹ קְצָת דִּבֵּר עִמִּי מְעַט וּפָטַר אוֹתִי לְשָׁלוֹם. וְהַמַּרְשַׁעַת הַנַּ״ל נִכְנְסָה גַּם כֵּן לְהַגְּרַנְדְנְטְשִׁיק הַנַּ״ל וּבִזְתָה אוֹתִי גַּם בְּפָנָיו, וְזֶה הָיָה לִי לְטוֹבָה קְצָת, כִּי הָאָדוֹן הַנַּ״ל וְאִשְׁתּוֹ בְּזוּ אוֹתָהּ וְחֵרְפוּ אוֹתָהּ עַל שֶׁהִיא חֲצוּפָה כָּל כָּךְ לְבַזּוֹת זָקֵן כָּזֶה וְיָצְאתָה מֵהֶם בְּבִזָּיוֹן.

וְעַתָּה מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גְּדֶל הַצָּרָה וְהָרַעַשׁ וְהַבִּזָּיוֹן שֶׁהָיָה לָנוּ לְכֻלָּנוּ וּבְפָרָט לְהַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְנוּ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת לְעַכֵּב הַקְּוַואַרְטַאלִינְיֶע קְצָת כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ בְּתוֹךְ כַּךְ לְפַיֵּס הָאָדוֹן הַנַּ״ל שֶׁלֹּא יִתְפֹּס אוֹתִי בְּמִשְׁמָר כַּאֲשֶׁר אָמַר תְּחִלָּה. וְאַחַר כָּךְ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הֶכְרַחְנוּ לִכְתֹּב פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, וּבְיוֹם א׳ הוֹצִיאוּ אֶת כָּל הָאֲסוּרִים שֶׁלָּנוּ וְהָיוּ בָּהֶם פְּצָעִים וְצָרָה לַעֲשׂוֹת וַויְיֶע [תַּחְבּוֹשֶׁת] אֵצֶל הַדָּאקְטוֹר וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְנוּ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ בְּעַצְמָם. וְאַחַר כָּךְ הִכּוּ הַמִּתְנַגְּדִים עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עָנִי וְאֶבְיוֹן וְהֶכְרַחְנוּ לִתֵּן עוֹד פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, וַעֲדַיִן לֹא הָיָה סְלֶעדֶסְטְוווע [חֲקִירָה] וְלֹא מִשְׁפָּט עַל שׁוּם פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מוֹעִילִים הַפְּרַאשֶׁעְנְיֶעס שֶׁעַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל פַּחַד עֲלֵיהֶם, וְלוּלֵא זֹאת הָיוּ הוֹרְגִים אוֹתָנוּ בְּפַרְהֶסְיָא חַס וְשָׁלוֹם כִּי כְּבָר הֵתֵר דָּמֵנוּ כַּמְפֻרְסָם.

וְאַחַר כָּךְ נִתְקַבְּצוּ הַמִּתְנַגְּדִים בְּיוֹם א׳ וְקִבְּצוּ נְדָבָה רָעָה גְּדוֹלָה מִכָּל הַמֻּכְסָנִים וְנִתְיַעֲצוּ מַה לַּעֲשׂוֹת לִי, וְנִסְכְּמָה עֲצָתָם הָרָעָה וְשִׁחֲדוּ אֶת הָאֲדוֹנִים שֶׁהַקְּוַואַרְטַאלְנָע יִתֵּן פְּרַאשֶׁעְנְיֶע עָלַי שֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאֲנִי נָבִיא שֶׁקּוֹרִין אֶצְלָם סַאנִיגָאג, וְגַם שֶׁיֵּשׁ אֶצְלִי סִימְבָּרָאנְיֶעס [הִתְקַבְּצֻיּוֹת], וְעוֹד מְסִירוֹת, וּכְבָר נָתַן הַקְּוַואַרְטַאלְנָע [הַחוֹקֵר] כְּתָב כָּזֶה לְהַפָּלִיצַיְיע [לַמִּשְׁטָרָה] וְרָצוּ שֶׁגַּם הַגְּרַנְדְנְטְשִׁיק וְהַסְּטְרַאפְּטְשִׁיק [הַקְּצִינִים] יַחְתְּמוּ עַל זֶה, וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גְּדֶל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד וְהַצָּרָה שֶׁהָיָה לָנוּ, עַד אֲשֶׁר לֹא קָמָה רוּחַ בְּאִישׁ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבְחָמְלַת ה׳ שָׁלַח ה׳ דְּבוּרִים בְּפִי יְדִידֵנוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג וְאִשְׁתּוֹ וְדִבְּרוּ הַרְבֵּה עִם הַגְּרַנְדְנְטְשִׁיק עַד שֶׁעִכֵּב אֶת יָדוֹ מִלַּחְתֹּם עַצְמוֹ מִיָּד, וְגַם עִם הַסְּטְרַאפְּטְשִׁיק דִּבְּרוּ קְצָת וְעִכֵּב גַּם כֵּן. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע לֹא שָׁלְחוּ הַדָּבָר לְקַאמְינִיץ, אַךְ עֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בֵּרוּר הַדָּבָר לַאֲמִתּוֹ, וְלִבֵּנוּ וּבְפָרָט ״לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי״ וְכוּ׳.

אֲהָהּ אַחַי וְרֵעַי, אִי שָׁמַיִם, הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאוֹבֵנוּ וְאִם יֵשׁ בְּזָיוֹן וּפָחֳדִים כְּבִזְיוֹנֵנוּ, חַיֵּינוּ וּבְפָרָט חַיֵּי תְּלוּאִים מְנֻגָּד בְּכָל עֵת. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, אֲשֶׁר נָתַן לִי כֹּחַ בַּרְזֶל לִסְבֹּל כָּל זֶה. עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גְּדֶל הַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּשְׁלְחוּ מִיָּד עַל כָּל פָּנִים הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְנוּ לָכֶם זֶה פַּעֲמַיִים. כִּי מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ שֶׁהוּא סַךְ מֵעָט מְאֹד לְפִי עֵרֶךְ הַצָּרָה הַזֹּאת. וְאֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ כִּי כָּל הַנִּגְּידִים הֵם מִתְנַגְּדִים שֶׁלָּנוּ וְלֹא נִשְׁאָר אֶצְלֵנוּ כִּי אִם עֲנִיִּים וְאֵיזֶה בַּעֲלֵי בָּתִּים, וְגַם הֵם מִתְיָרְאִים מֵהַצּוֹרֵר וּמֵהָעֲשִׁירִים לַעֲזֹר לָנוּ. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹצִיאוּ בִּשְׁבִיל עֵסֶק זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּאָה קֶערְבְּלִיךְ, מִלְּבַד מַה שֶׁצְּרִיכִים לְהַחֲזִיק אוֹתִי בְּפַרְנָסָתִי, כִּי קִפְּחוּ אֶת פַּרְנָסָתִי מִכָּל הַצְּדָדִים. וּמִלְּבַד מַה שֶּׁאֵינָם נוֹתְנִים לִי וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לֹא קֶמַח וְלֹא מְעוֹת חִטִּים וְכוּ׳ עַל פֶּסַח, אַף גַּם מֹשֶׁה הַמְּחֻפָּךְ הַנַּ״ל הוֹלֵךְ בְּעַצְמוֹ לְקַלְקֵל הַפַּרְנָסָה וְהַחִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד. לֹא יַסְפִּיקוּ כַּמָּה יְרִיעוֹת לְבָאֵר מַה שֶּׁעוֹשֶׂה מֹשֶׁה וְכָל הַמִּתְנַגְּדִים לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה, אַךְ עַל זֶה אֵין אָנוּ מִסְתַּכְּלִים כְּלָל, רַק

הֵם חוֹתְרִים לִמְסֹר אוֹתִי חַס וְשָׁלוֹם בְּכָל מִינֵי עֲלִילוֹת וּמְסִירוֹת חַס וְשָׁלוֹם, ה' יָפִיר עֲצָתָם וִיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם.
עַל כֵּן לְמַעַן הַשֵּׁם אַל יֵעָכְבוּ עוֹד וְיִשְׁלְחוּ תֵּכֶף וּמִיָּד עַל כָּל פָּנִים הַסַּךְ הַנַּ"ל בְּלִי תֵּרוּץ לְמַעַן לֹא יִצְטָרְכוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם לִשְׁלֹחַ בְּכֶפֶל כְּפָלַיִם וּמִי יוֹדֵעַ אִם יוֹעִיל אַחַר כָּךְ. כִּי עַתָּה יֵשׁ תִּקְוָה עֲדַיִן לְהַצִּיל עַצְמֵנוּ בְּמַעַט הוֹצָאוֹת, אַךְ לִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר כִּי "סוּס מוּכָן לְיוֹם הַמִּלְחָמָה וְלַה' הַתְּשׁוּעָה". וּמִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּמֵבְטְחַנִי בְּטוּב לְבַבְכֶם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכָּבֵד עֲלֵיכֶם הַדָּבָר תְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, כִּי חָלִילָה לְהִתְמַהְמֵהּ אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד. כִּי הַמִּתְנַגְּדִים אֵינָם שׁוֹקְטִים, וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גֹּדֶל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם לְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מְסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי אֵיזֶה סִבָּה קַלָּה, וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ כָּל זֶה בְּעַצְמְכֶם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר לַחֲכָמִים וּנְדִיבֵי לֵב כְּמוֹתָם.
לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תַּחֲרִישׁוּ וְאַל תִּשְׁקְטוּ מִלְּהִתְפַּלֵּל עֲבוּרֵנוּ וּבְפָרָט עָלַי בְּכָל יוֹם לְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם, כִּי הַדָּבָר נוֹגֵעַ לְכֻלָּנוּ. וּבְוַדַּאי שְׁמַעְתֶּם מָה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּטִירָהאוּוִיצָא. וְכָעֵת נִשְׁמָע פֹּה שֶׁבָּא סָאוֶוועטְנִיק [חוֹקֵר] לְאוּמַאן עַל אוֹדוֹת עִסְק הַפְּרָצוֹת שֶׁעָשׂוּ לְהַקְלוֹיְז שֶׁלָּנוּ, וְשֶׁתָּפְסוּ כַּמָּה מֵהַמִּתְנַגְּדִים לְבֵית הַסֹּהַר וְהֵכִירוּ לְהוֹצִיא סַךְ רַב כְּדֵי לְהוֹצִיאָם עַל עֲרֵבוּת, אֲבָל עֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בְּפָרָטִיּוּת אֵיךְ הוּא, אִם כָּל הַנַּ"ל אֱמֶת בְּבֵרוּר. וְאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁנַּצְלִיחַ בַּמִּשְׁפָּט נֶגְדָּם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם וְשֶׁיְּקַיְּמוּ מִיָּד דְּבָרַי הַנַּ"ל וּמְיַחֵל וּמְקַוֶּה לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.
נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב.
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרָט לִידִידֵנוּ כְּבוֹד הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדְל נֶרוֹ יָאִיר, אֵין צָרִיךְ לְזָרְזוֹ לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה עֲבוּרֵנוּ כִּי מֵבְטְחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מַעְתִּיר הַרְבֵּה עֲבוּרֵנוּ וַה' יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתָיו וּתְפִלּוֹתֵינוּ.
אָדִיל תִּחְיֶה וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהָ וְהָרַב נֶרוֹ יָאִיר וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְשִׁים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

קפג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְדוֹשִׁים תקצ"ה.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר. רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ בָּאוּ לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר. הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה לַאנְדָּע מְחֻתָּנוֹ שֶׁל הָאטקַאפְּטְשִׁיק בָּא גַּם כֵּן לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר וַעֲדַיִן הוּא פֹּה, וְהוּא

דּוֹרֵשׁ טוֹבָתֵנוּ וְרוֹצֶה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי וְלֵילֵךְ לְבֵיתִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה אֲבָל פַּחַד גָּדוֹל הָיָה לִי בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר וְסָבַלְתִּי אָז מְרִירוֹת וּפְחָדִים אֲשֶׁר נִדְמֶה לִי שֶׁפַּחַד כָּזֶה לֹא הָיָה לִי עֲדַיִן מִיּוֹם שֶׁהִתְחִיל לִבְעֹר הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה.
כִּי שָׁלְחוּ לִי אוֹהֲבֵי שֶׁמְּבַחוּץ שֶׁהֵם רוֹצִים לְגָרֵשׁ עַצְמָן מִפֹּה בְּשַׁבָּת דַּיְקָא. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם הַנַּ״ל שֶׁמַּמָּשׁ הֵמִיתוּ וְהֶחֱיוּ אוֹתִי כַּמָּה פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ שֶׁסָּבַלְתִּי כָּל זֶה, וַה׳ הָיָה לִי בְּעֶזְרִי שֶׁחִזַּקְתִּי עַצְמִי בְּתָמִימוּת בַּמָּה שֶׁנִּצַּלְתִּי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אֱמֶת כָּזֶה, וְגַם זָכִיתִי לִכְתֹּב סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים, הָאֲמִתִּיִּים וְכוּ׳.
וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, וְגַם זֶה הֶחֱיָה אוֹתִי הַרְבֵּה, וְהֶאֱמַנְתִּי וְרָאִיתִי בְּעֵינַי שִׂכְלִי כִּי מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאוֹת בְּעֵינֵינוּ; מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְגַם רַבִּי נַחְמָן מִטֶּעפְּלִיק בָּא עִם רַבִּי אֶפְרַיִם עַל שַׁבָּת, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה לָנוּ שַׁבָּת יָפָה וְגַם רָקְדוּ קְצָת. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה.
וְהִנֵּה כְּבָר הָיוּ אֵצֶל הָאָדוֹן הַגַּאראַדְניטְשָׁע וְאֵצֶל הַסְּטָראפְּטְשִׁיָּע וְכֻלָּם נִשְׁבְּעוּ בִּשְׁבוּעוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה לִי שׁוּם דָּבָר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה תִּהְיֶה לָאֵל דִּבְרֵיהֶם אֱמֶת, רַק הַפַּחַד הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַפָּאלִיצַיָּע שֶׁהַמּוֹסְרִים רָצוּ לְהַסִּיתָם בְּלֹא הַגַּרְדַּנְטְשִׁיק מֵחֲמַת שֶׁהוּא חוֹלֶה קְצָת, וְכֵן הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתָּם, אַךְ בְּרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָזְרוּ מִזֶּה מֵחֲמַת אֵימַת הַמִּשְׁפָּט הַגָּבֹהַּ מֵהֶם שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ בָּרֶשֶׁת עַל יְדֵי עַוְלָה כָּזֹאת. וְגַם נִמְצְאוּ אֲנָשִׁים מִבַּחוּץ שֶׁדִּבְּרוּ עַל לִבָּם שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ דָּבָר כָּזֶה. אֲבָל כַּוָּנַת הָרְשָׁעִים הָיָה לְהָרַע וַה׳ הֵפִיר עֲצָתָם, כֵּן יְפִירֵם וְיַהַרְסֵם ה׳ וְיַעַקְרֵם וְיִשְׁבְּרֵם וְיַכְנִיעֵם תַּחְתֵּנוּ, וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם, חֲזַק בְּנִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעַת ה׳ וּתְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ קְדוֹשִׁים תקצ״ה.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ בַּבֹּקֶר מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי מָאטִיל וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ גַּם מֵרַבִּי מָאטִיל מַה שֶּׁהִפְחִידוּ אוֹתִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת הֶעָבַר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה לְכַפָּרַת עָוֹן וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. לְעֵת עַתָּה נִשְׁקַט הַדָּבָר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד הֵנָּה. גַּם הַיּוֹם הָיָה בְּבֵיתִי הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה לַאנְדָּע מֵאוּמַאן וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁהוּא לְטוֹבָתֵנוּ

וְהוּא לְקוֹץ מַכְאוֹב לְהַמִּתְנַגְּדִים, שְׁנֵיהֶם יַחְרְקוּ וְנָמַסוּ וְכוּ׳. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְכוּ׳ יָחוּס עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלֵינוּ עוֹד שׁוּם פַּחַד כְּלָל וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ ; וִיקַיֵּם בְּאִיּ״ר ״א׳וְיַבְּיָ יָשֵׁבוּ יֵ׳בֹּשׁוּ רָ׳גַע״.

וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁלֹּא הוֹדַעְתַּנִי דָּבָר מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, נָא מְאֹד לְהוֹדִיעֵנִי מִשְׁלוֹמוֹ עַל יְדֵי מֻקְדָּם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לִבְנְךָ וְלִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה שֶׁגַּם הוּא הָיָה חָלוּשׁ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר וּכְפִי הַנִּרְאֶה הוּא עִנְיַן חֳלִי הַקַּדַּחַת חַס וְשָׁלוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן, וַעֲדַיִן הוּא חָלוּשׁ קְצָת וְיָשַׁב בְּבֵיתוֹ בְּתְחִלַּת הַזְּמַן, בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּתוֹךְ שְׁאָר שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, (חסר).

בְּכָל עֵת רוֹאִים מִכָּל צַד שֶׁאֵין נִמְצָא שׁוּם עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְאֵין לָנוּ בְּעוֹלָמֵנוּ אֶלָּא מַה שֶּׁעוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל. וּתְהִלָּה לָאֵל רוֹאִים בְּכָל יוֹם הַרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וּצְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין תְּפִלָּה וּלְאַפּוּשֵׁי בְּרַחֲמֵי טוּבָא שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיַצִּילֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת לְהִתְעַנּוֹת שֵׁנִי־וַחֲמִישִׁי־וְשֵׁנִי הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמֵהָרָאוּי שֶׁגַּם אַתֶּם תִּצְטָרְפוּ עִמָּנוּ אוּלַי יַעֲנֶה לָנוּ ה׳ וְיָחוּס עַל כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל וְיַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ לְהַפִּיל שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ, וְלֹא יוֹסִיפוּ לְבַזּוֹת אוֹתָנוּ וְאֶת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים, וֶאֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְיַקַּיֵּם תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ׳ וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. הוֹמֶה עָלַי לִבִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה. עַתָּה עַתָּה נֶאֱמַר עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים תִּשְׁתַּפְּכָנָה אַבְנֵי קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתָם הַבַּיְתָה. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לָנוּס וְלִבְרֹחַ לְבֵית שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה רוֹדְפִין אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי רְדִיפוֹת וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה לְהַבָּא, כִּי הַבַּעַל דָּבָר הִתְפַּשֵּׁט מְאֹד לָאָרֶץ וְלָרֹחַב מִבַּחוּץ וּמִבְּפָנִים, מִחוּץ תִּשַּׁכֵּל חֶרֶב וְאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת רַחֲמָנָא לִצְלַן וּמִבַּיִת מִתְגַּבֵּר הַתַּאֲוֹת וְהַהִרְהוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְטִרְדּוֹת הַפַּרְנָסָה וּמַחֲלֹקֶת שֶׁבַּבַּיִת וְכוּ׳ צַר וּמָצוֹק מִכָּל צַד, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים עַל כָּל פָּנִים מֵאֲמִתַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַמְחַיֶּה וּמֵשִׁיב אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְעַל זֶה הֵם חוֹרְקִים שִׁנֵּיהֶם לְהַרְחִיק חַס וְשָׁלוֹם מִזֶּה, אֲבָל חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמֵי לְעוֹלָם, וּבְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ וּלְתַקְּפֵנוּ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר לֶאֱחֹז בְּכָל כֹּחֵנוּ בְּכָל חוּשֵׁנוּ בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּבְשִׁמּוֹ הַקָּדוֹשׁ. בַּה׳ חָסִיתִי שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת נִמְנִין בִּכְלַל עֲדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, וְאַחַר כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ, יֹאבְדוּ הַמִּתְנַגְּדִים וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים אַל יִתְבַּטֵּל כָּל עוֹד רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּנוּ, כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבֵּנוּ נוֹדֶה וּנְשַׁבֵּחַ לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ. חֲבָלִים נָפְלוּ לָנוּ בַּנְּעִימִים וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָתִיק הָאַבְרֵךְ פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן בֶּן חַיָּה שֶׁיִּחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִרְאוֹת עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים וְיִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ בֶּאֱמֶת, לְמַעַן יִיטַב לוֹ לָעַד.
נָתָן הַנַּ״ל
וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לִתֵּן הָאַגֶּרֶת לִקְרוֹתוֹ לְאוֹהֲבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים וּלְגָנְזוֹ הֵיטֵב מֵהַזָּרִים, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ.

קפה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ בְּהַר תקצ״ה לפ״ק.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֵינִי יוֹצֵא הַחוּצָה עַל כֵּן לֹא הָיָה לִי עִם מִי לַהֲשִׁיבְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לְכֻלָּנוּ, וְיִלְבְּשׁוּ בּוּשָׁה וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלֵינוּ, וְיָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ הַחֲפֵצִים צִדְקִי, וְיֹאמְרוּ תָּמִיד יִגְדַּל ה׳. וְתוֹדָה לָאֵל, ה׳ עוֹזֵר לִי שֶׁאֲנִי עַל פִּי הָרֹב בְּשִׂמְחָה עַל עֶצֶם נִפְלְאוֹת חַסְדּוֹ הַנִּצְחִי שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ כָּל מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי וּלְכָתְבָם עַל סֵפֶר לְהוֹדִיעָם לִבְנֵי הָאָדָם וְכוּ׳. וּבֶאֱמֶת כֻּלְּכֶם גַּם אַתֶּם צְרִיכִין לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּכָל יוֹם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח. וְחָלִילָה שֶׁיִּהְיֶה שׁוּם דִּבּוּר, יָשָׁן אֶצְלְכֶם, כִּי הֵם דְּבָרִים הַנּוֹבְעִים כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הוּא בְּאֵר מַיִם חַיִּים, מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה הַמִּתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, מְחַיֶּה כָּל נֶפֶשׁ הֶחָפֵץ בַּחַיִּים, מֵשִׁיב בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם, מְגַלֶּה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׂעֵר בְּלִבֵּהּ, וְיוֹתֵר מֵהַמָּה הֵם עוֹלִים עַד אֵין סוֹף וְכוּ׳. רַבּוֹת עָשִׂיתָ ה׳ אֱלֹקֵינוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ׳. וּבַעַל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנִי כָּל כָּךְ, גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנִי, וְיַעַזְרֵנִי וְיוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה וְיַפִּיל וְיַכְנִיעַ שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ, אַתָּה הָאֵל עוֹשֶׂה פֶּלֶא לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַצַּדִּיק הָאֱמֶת תַּשְׁפִּילֵם עַד עָפָר מַמָּשׁ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
וְהִנֵּה עִצֶּם תְּשׁוּקָתְךָ לִקְדֻשַּׁת שָׁבוּעוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זַ״ל, אֲשֶׁר אֱמִתָּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ חוֹפֵף עָלֵינוּ כָּל הַיּוֹם, בִּפְרָט בְּעֵת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, תְּשׁוּקָתְךָ וְצַעֲקָתְךָ עוֹשֶׂה רֹשֶׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם נִזְכֶּה אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם פָּנִים אֶל פָּנִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אַךְ עֲדַיִן אַתָּה וְכֻלְּכֶם צְרִיכִין לְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְכִסֵּף הַרְבֵּה לִקְדֻשַּׁת שָׁבוּעוֹת הָאֲמִתִּי, שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד כֻּלָּנוּ, וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, וּמְפַחֵד אוֹיֵב תִּצֹּר חַיַּי וְחַיֵּי כֻּלָּנוּ, וְנִזְכֶּה לְדַבֵּר בְּשִׂמְחָה דִּבְרֵי אֱמֶת הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח, הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא. וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה יִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ ג סִיוָן תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
כְּבָר שָׁמַעְתָּ אֶת הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ לְהַפְלִיא, וְיוֹתֵר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי סָענְדֶיר נֵרוֹ יָאִיר, וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ כְּלָל, וְגַם הוּא קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנִי שֶׁכַּאֲשֶׁר תָּבוֹאוּ לְשָׁלוֹם בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, נִזְכֶּה לְסַפֵּר יְשׁוּעַת ה׳ בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת יְשׁוּעָתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ לְהַבָּא כַּאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה בְּכָל הָאֲפָנִים וּבְכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים וְהַיְרֵאִים בֶּאֱמֶת שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפָרָט בְּאוּמַאן. וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, וַאֲנַחְנוּ נָגִיל בַּה׳ בְּקִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל נִתְהַלָּל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַשְּׁנֵי זְהוּבִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תְּחִיֶּה, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנָהּ מְהֵרָה, וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ אֲשֶׁר עָבַר פֹּה, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה. וּבְעִנְיַן הָרְדִיפוֹת וְהַצָּרוֹת וְהַכַּאוֹת וְכוּ׳ שֶׁעָשׂוּ לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּטוּלְטְשִׁין, מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְלִטְעֹן עִמָּהֶם בִּפְנֵיהֶם, וְאַל יִתְבַּיְּשׁוּ, וְאַל יִתְבַּטְּלוּ, וְאַל יִפְחֲדוּ, וְאַל יֵחַתּוּ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל, כִּי ה׳ אִתָּנוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ אַל תִּירָאוּם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, וְאֵין לִי שׁוּם פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, הִתְיַצְּבוּ

וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳ כִּי כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל לְהוֹשִׁיעֵנוּ כֵּן קִוִּינוּ אֵלָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזֶּקֶן דִּקְדֵּשָׁה שֶׁיִּגְמֹר לְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ שְׁלַח תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי הֶעָנִיךְ עִם הַשְּׁנֵי זְהוּבִים. וְכָעֵת אֵין שׁוּם חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, כִּי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁרַבִּי נִיסָן בֶּן רַבִּי קַלְמָן יָשַׁב בִּתְפִיסָה מֵעֵת לְעֵת, וּבְיוֹם שֵׁנִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ. וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עֲדַיִן חוֹתְרִים וְזוֹרְקִים קְצָת אֲבָנִים, אֲבָל כְּבָר פַּחַד גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי בְּיוֹם א׳ חִפְּשׂוּ כֻּלָּם לְתָפְסָם. וּמֹשֶׁה הַמְחֻפָּךְ הָיָה אֵצֶל הָרַב דְּפֹה אֶתְמוֹל, וְצָעַק עַל נַפְשׁוֹ הַרְבֵּה, וְדַעְתּוֹ מְטֹרֶפֶת כְּדַרְכּוֹ מֵאָז, אַךְ עַתָּה הוּא מְבֻלְבָּל יוֹתֵר, וְצַר לוֹ מְאֹד מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו שֶׁיְּסוּר מֵעָלָיו הָרוּחַ רָעָה וְיָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת בְּכָל לֵב וְיִשְׁתַּדֵּל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עִוֵּת כָּל כָּךְ, כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה מְעַט, גַּם עַתָּה בְּתוֹךְ טֵרוּף הַדַּעַת שֶׁלּוֹ. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עָלָיו וְעָלֵינוּ לְהַצִּילֵנוּ מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, וְיִתֵּן הָאֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ׳, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תְּחְיֶה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל.
וְהִזָּהֵר בְּנִי גַּם עַתָּה בְּתוֹךְ טִרְדָּתְךָ לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בִּכְלָל וּבִפְרָט, כִּי זֶה חוֹבָה עַל כָּל אָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם הַכֹּל הֵם רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וְכוּ׳. זְכֹר זֹאת הֵיטֵב וּשְׁמֹר אֶת הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי הַזִּכָּרוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד. וְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל וְהָרוּחַ סְעָרָה שֶׁל הַמַּחֲלֹקֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּתְעוֹרְרָה עָלֵינוּ הַכֹּל הוּא נִמְשָׁךְ מֵהָרַע עַיִן שֶׁמִּתְגָּרֶה בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הָעוֹסֵק לְהַזְכִּיר אֶת הָעוֹלָם בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּי אֵין מִי שֶׁיְּדַבֵּר וְיַעֲסֹק בָּזֶה כָּמוֹהוּ. וּמֵאַחַר שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ נִצַּלְנוּ עַל כָּל פָּנִים מִלִּהְיוֹת חוֹלֵק וּמִתְנַגֵּד עָלָיו, חוֹבָה עָלֵינוּ לְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְאֵין פְּנַאי גַּם אֵי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְדַי בָּזֶה כְּעֵת לַהֶחָפֵץ בָּאֱמֶת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ קֹדֶשׁ תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְגַם קֹדֶם לָזֶה הוֹדִיעֲנִי רַבִּי אַייְזִיק נֵרוֹ יָאִיר מִצַּרַת בְּתִּךָ הַקְּטַנָּה. וְצַר לִי מְאֹד עַל צָרָתְךָ וְיִסּוּרֶיךָ, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחַ קְצָת עַל אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים בְּכָל פַּעַם אַתָּה צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְרוֹרִים עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם אֲלָפִים פְּעָמִים, שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא צַעַר וּמַכְאוֹבוֹת וְכוּ׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁבְּכָאן נִרְאֶה שֶׁהוּא הַגֵּיהִנָּם כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּכְבָר צָעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם ״כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן״ וְכוּ׳ וְכֵן הַרְבֵּה. וְאִם אָמְנָם הָאֱמֶת שֶׁבְּוַדַּאי צְרִיכִין לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵת הַצַּעַר, וְגַם לְהוֹדִיעַ לְהַתַּלְמִיד חָכָם צַעֲרוֹ שֶׁיְּבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים, וּבִפְרָט אֶל אָבִיךָ כִּי מִי יָחוּס עָלֶיךָ יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם צַעֲקָתְךָ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי, כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם כָּל הָעוֹלָם נָפַל עָלֶיךָ, וּכְאִלּוּ יִסּוּרֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם גְּדוֹלִים מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. לֹא כֵּן בְּנִי חֲבִיבִי כִּי צְרִיכִין לִזְכֹּר מְאֹד בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁכָּתוּב עַל פָּסוּק בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי (בִּלְקוּטֵי א׳ סִימָן קצ״ה) וּבִפְרָט לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁנִּצַּלְתָּ מִמַּה שֶּׁנִּצַּלְתָּ לִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אֱמֶת כָּזֶה אֲשֶׁר הוּא סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּלְהִסְתַּכֵּל מַה יַּעֲשׂוּ הַחוֹלְקִים כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם צָרוֹת יוֹתֵר מֵאֵלֶּה בַּמֶּה יְחַיּוּ עַצְמָן, אִם בַּמֶּה שֶׁמַּכִּים חַלּוֹנוֹת וְשׁוֹפְכִין דָּמִים וְרוֹדְפִין נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם כָּל כָּךְ.
בְּנִי חֲבִיבִי צָרִיךְ שֶׁתִּשְׂים לִבְּךָ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ מְדַבְּרִים אֵין כַּוָּנָתֵנוּ לְדַבּוּרִים בִּלְבַד חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אִם לֵילֵךְ בָּזֶה וּלְהַצִּיל נַפְשׁוֹ עַל יְדֵי זֶה, בִּפְרָט בְּעֵת צָרָה חַס וְשָׁלוֹם שֶׁמְּאֹד צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לִמְצֹא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ כָּל הַדַּחֲקוּת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ׳. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וַאֲנִי חוֹזֵר עַל כָּל הַצְּדָדִים בְּכָל פַּעַם, וְאֵינִי מוֹצֵא שׁוּם חִיּוּת וְתִקְוָה וּמָנוֹס וְהַצָּלָה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי אִלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא וְכוּ׳. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו עָלֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל טוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה, שֶׁהוּא הַמַּמְתִּיק כָּל הַמְּרִירוּת וְכוּ׳ וְהוּא סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לָנֶצַח.
וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁבְּוַדַּאי לְפִי דַּעְתֵּנוּ לֹא הָיִינוּ מַסְכִּימִים גַּם עַתָּה לִקְרֹא דָּאקְטִיר, אַךְ בְּעִנְיָן כָּזֶה קָשֶׁה לַעֲמֹד נֶגֶד בְּנֵי בַיִת לִמְנֹעַ מִלִּקְרֹא דָּאקְטִיר, אַךְ אַל תִּצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לְרַפְּאוֹת בְּרַחֲמָיו, אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹרְאִים דָּאקְטִיר, כִּי דַּרְכֵי ה׳ נִפְלָאִים מֵאִתָּנוּ מְאֹד. אַךְ תִּשְׁתַּדֵּל בְּחָכְמָתְךָ לְדַבֵּר עִם הַדָּאקְטִיר שֶׁיְּמַעֵט בִּרְפוּאוֹת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, אַךְ אִם יִהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם דַּעַת הַדָּאקְטִיר לַחְתֹּךְ שָׁם חַס וְשָׁלוֹם, תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל

שֶׁיִּתְרַשֵּׁל בָּזֶה, כִּי אֵין דַּעְתִּי מַסְפֶּמֶת לָזֶה כְּלָל, רַק לְבַקְּשׁוֹ אוּלַי יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל לְרַכֵּךְ עַל יְדֵי אֵיזֶה רְפוּאוֹת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהָרַחֲמִים לִשְׁלֹחַ לְבִתְּךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה.
וְהִנֵּה אֲנִי טָרוּד מְאֹד, כִּי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְמָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' בָּלָק תקצ"ה לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל גֹּדֶל צַעַרְךָ מִבִּתְּךָ תִּחְיֶה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם וִימַהֵר לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ מִן הַשָּׁמַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאַתֶּם מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּדָּאקְטִיר, אֲשֶׁר הֵמָּה מֻהֳבָּל יָחַד, עִם כָּל זֶה טוֹב ה' לַכֹּל לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַדְּבָרִים וְכוּ', כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וּלְמַעַן צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְכוּ' ; וְהַיּוֹם קֹדֶם הַתְּפִלָּה הִתְחִילָה מַחֲשַׁבְתִּי לַחְשֹׁב לְמַהֵר לַעֲשׂוֹת הַנְּשׁוּאִין מִיָּד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְקָרוֹב בְּדַעְתִּי לְקַיֵּם כֵּן, אַךְ עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי בָּזֶה עִם שׁוּם אָדָם, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עֲדַיִן לְהִתְיַשֵּׁב בָּזֶה. עַל כֵּן מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ דַּעְתִּי טְרוּדָה עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. רַק אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ.
וּתְמַהֵר לְזָרֵז אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי עַל זוּפִּיצָע [סוּג בֶּגֶד] לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה, כִּי קָרוֹב הַדָּבָר מְאֹד שֶׁיִּהְיוּ הַנְּשׁוּאִין מִיָּד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְעַתָּה עוֹלֶה עַל דַּעְתִּי לַעֲשׂוֹת הַנְּשׁוּאִין בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּמִן הַסְּתָם אֶשְׁלַח עֲגָלָה אַחֲרֶיךָ אִם תִּהְיֶה בְּיוֹם מָחָר, וְאִם תִּהְיֶה אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אוֹדִיעַ לְךָ עַל־יְדֵי מֻקְדָּם אוֹ בְּיוֹם א' עַל יְדֵי שָׁלִיחַ. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה, וְיקַבֵּל הַמִּכְתָּבִים לְאַדֵּעס, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי יְקַר מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. הִנֵּה בְּטִנִי מָלֵא מִלִּים לְדַבֵּר עִמָּם, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה,

וְגַם דַּעְתִּי טְרוּדָה עַתָּה מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לָכֶם בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, נָא מְאֹד לַעֲמֹד בְּעֶזְרִי יוֹתֵר מִכֹּחָם בְּעֵת כָּזֹאת כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ לָזֶה, וַה' יִפְקַח עֵינֵיכֶם, וְיִחַזֵּק לְבַבְכֶם, שֶׁתִּתַּיְשְׁבוּ עַצְמְכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, וְתַחְשְׁבוּ עֵצוֹת בְּכָל יוֹם לִמְצֹא דֶּרֶךְ וְנָתִיב וּמְסִלָּה אֵיךְ לְהִתְקָרֵב לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל כָּל פָּנִים אֵיךְ לְהַנָּצֵל מִבְּאֵר שַׁחַת, וְעִם מִי לְהִתְחַבֵּר בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְכֶם, וְלֹא יִגְעוּ לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ.
אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְדַבֵּר לְטוֹבָתָם וְהַצְלָחָתָם הַנִּצְחִית בֶּאֱמֶת.
נָתָן הַנַּ"ל

קצא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בָּלָק תקצ"ה לפ"ק.
שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי הַנָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, וְהַיּוֹם תִּהְיֶה הַחֻפָּה לְמַזָּל טוֹב שֶׁל בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, עַל כֵּן הִנְנִי שׁוֹלֵחַ עֲגָלָה אַחֲרֵיכֶם. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא גַּם זוּגָתְךָ תִּחְיֶה מַה טּוֹב, עַל כָּל פָּנִים תָּבוֹא אַתָּה עִם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, וְאִם יִרְצֶה עוֹד אֶחָד מֵאוֹהֲבֵינוּ לָבוֹא מַה טּוֹב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁפִּיעַ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וְאוֹדוֹת הַמַּלְבּוּשׁ לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי עִם בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא, כִּי מִכְּתָבוֹ קִבַּלְתִּי בַּלַּיְלָה וְעַתָּה אֲנִי מוּכָן לְהִתְפַּלֵּל. עַל כֵּן כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר הַכֹּל בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו זַ"ל, וַאֲנִי מֻקָּף חֲבִילֵי טְרָדוֹת וּבִלְבּוּלִים הַרְבֵּה, וְיוֹם כָּזֶה בְּוַדַּאי לֹא עָבַר עָלַי מֵעוֹלָם שֶׁאָהְיֶה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת נִשּׂוּאִין לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה בְּאֹפֶן כָּזֶה וּבְרַעַשׁ כָּזֶה בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת כָּזֶה בְּמַחֲלֹקֶת כָּזֶה בִּסְפֵקוֹת כָּאֵלּוּ, מִלְּבַד מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּלְבִּי מַה שֶּׁאֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. אַךְ גַּם רִבּוּי הַהִרְחָבוֹת הַנִּפְלָאוֹת שֶׁבְּכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מִכָּל הַנַּ"ל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ פָּרָשַׁת פִּנְחָס תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְאֵין לְהוֹדִיעֲךָ דָּבָר. אַחַר נְסִיעָתְךָ לֹא נִתְמַהֲמַהּ הַשִּׂמְחָה זְמַן הַרְבֵּה רַק בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁעוֹת, וְתוֹדָה לָאֵל הָיוּ הַכֹּל שְׂמֵחִים מְאֹד, וּמַה שֶּׁאַתָּה מִתְגַּעְגֵּעַ אַחַר הַשִּׂמְחָה זֶה טוֹב מְאֹד, וְגַם עַתָּה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּחַסְדֵי ה׳ וּבְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים. וּמְעַט הַשִּׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ עַתָּה בִּבְרֶסְלֶב הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל לְמִי שֶׁנּוֹתֵן לֵב עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. וְהִנֵּה אֲנִי רוֹאֶה עַיִן בְּעַיִן כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳, עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה שְׁלֵמָה לְשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה לְשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל הָאֱמִתִּית בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְגַּעְגֵּעַ לְשִׂמְחָה בְּכָל לֵב כִּי הָעִקָּר הוּא הַשִּׂמְחָה, [אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ אוּן טַאקִי פָּארְט אוּן פָּארְט אוּן פָּארְט אוּן טַאקִי הָאפּ אוּן פָּארְט הָאפּ וָואס הָאפּ הֵייסְט לוּשְׁמִיר וויא אַזוֹי סְ׳אִיז הַאבִּי הָאפּ] שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ״ה לפ״ק.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
אוֹדִיעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי קְצָת אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלַי מִן יוֹם ד׳ פִּנְחָס הֶעָבַר אַךְ אֲנִי מַזְהִירְךָ וּמְבַקֶּשְׁךָ לְבַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל, כִּי ה׳ אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם. בְּיוֹם ג׳ י״ז בְּתַמּוּז בָּא לְבֵיתִי יְדִידִי רַבִּי שְׁלֹמֹה מִבְּרָאהִלֶיו אָבִיו שֶׁל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר וְהֵבִיא עִמּוֹ בְּנוֹ רַבִּי דָּוִד שֶׁהִשִּׂיא אוֹתוֹ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר בְּנֶעְמְרוֹב, וְגַם גִּיסוֹ רַבִּי בָּרוּךְ בָּא לְבֵיתִי וְאָמַרְתִּי מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹאת מֵהָרָאוּי לַעֲשׂוֹת עוֹד הַפַּעַם שֶׁבַע בְּרָכוֹת. וּמִן הַסְּתָם דִּבַּרְנוּ קְצָת עִם מְחֻתָּנִי וְעִם בְּנוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁבִּלְבָּבֵנוּ. וּבְיוֹם ד׳ הַנַּ״ל כְּמוֹ ב׳ שָׁעוֹת סָמוּךְ לְמִנְחָה בְּהִיוֹתִי עוֹסֵק לְדַבֵּר מֵאֱמְרוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים וּבְתוֹכָם בֶּן מְחֻתָּנִי הַנַּ״ל, בָּא רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג לְבֵיתִי בְּפָנִים זוֹעֲפוֹת קְצָת וְקָרָא אוֹתִי וְסִפֵּר לִי שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ אֶחָד בְּסוֹד גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ אָדוֹן אֶחָד שֶׁנִּכְתַּב לוֹ לְהַשְׂגִּיחַ עַל עִנְיָן שֶׁלִּי, וְעוֹד סִפֵּר בָּזֶה קְצָת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי שֶׁלֹּא נִפְחַדְתִּי הַרְבֵּה, אַךְ תֵּכֶף נִבְהַלְתִּי מְאֹד כִּי גַּם בִּלֹּא זֶה הָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה׳ לְדַרְכִּי, וּמֵחֲמַת זֶה רָצִיתִי לְמַהֵר יוֹתֵר, גַּם

הֶכְרַחְתִּי לִמְסֹר מַשְׁכּוֹן וְלִלְווֹת לִי בְּעֶרֶךְ ט׳ רוּבַּל כֶּסֶף, וְהוֹצֵאתִי מִיָּד ז׳ רוּבַּל־כֶּסֶף לְהַמְתִּיק מְעַט עִנְיָן הַנַּ״ל, וְהַשְּׁאָר עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה. בְּתוֹךְ כָּךְ קָרָא רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנַּ״ל אֶת הַבִּילֶעט שֶׁלִּי וּכְבָר כָּלָה זְמַנּוֹ, וְהָיָה לִבִּי חָלוּק מְאֹד מְאֹד אֵיךְ לְהִתְנַהֵג.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַשָּׁלִיחַ וְהֵבִיא לִי מִכְתָּבְךָ וְהַשַּׁבְתִּי לְךָ בְּקִצָּרָה שֶׁמָּחָר בַּהַשְׁכָּמָה אֶסַּע לְדַרְכִּי, כִּי כָּךְ הָיָה דַּעְתִּי אָז לִסַּע לְקֶהִלַּת קֹדֶשׁ נָעמִרוֹב וּלְהִתְמַהְמֵהַּ שָׁם אוֹ בַּדֶּרֶךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִי הַבִּילֶעט. אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ הִיא תָקוּם, וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַד הַיּוֹם.

וְהַיּוֹם הֵבִיא לִי אָחִי רַבִּי יוּדְל זַאשְׁווּדֶעשְׁנִי [רַשְׁיוֹן] חֲתוּמָה בְּחוֹתָם הַקָּהָל, אַךְ חוֹתָם הַפַּרְנָס לֹא קִבֵּל עֲדַיִן כִּי הוּא הָיָה יָשֵׁן בְּעֵת נְסִיעָתוֹ מִבֵּיתוֹ, וְהֶכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ אֶת רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין רַגְלִי לְנָעמִרוֹב עֲבוּר זֶה, גַּם בְּיוֹם ה׳ הָלַךְ לְנָעמִירוֹב עֲבוּר זֶה.

וְאֶתְמוֹל סָמוּךְ לְמִנְחָה בָּא הַקְוואַרטַאלְנָע [הַחוֹקֵר] לְבֵיתִי וְשָׁאַל עַל דְּבַר הַדְּפוּס, וְהֵשִׁיבוּ לוֹ הֶלֹא כְּבָר אֵין לִי דְּפוּס זֶה כַּמָּה שָׁנִים, וְהָלַךְ בְּשְׁתִיקָה מִבֵּיתִי וְלֹא הֵשִׁיב דָּבָר. גַּם לֹא עָלָה אֲלַי עַל הָעֲלִיָּה שֶׁבַּבַּיִת כְּלָל רַק בְּבֵיתִי לְמַטָּה הָיָה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֵין פַּחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַתָּה אֲנִי מַמְתִּין עַל הַבִּילֶעט וְאֶרְאֶה לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְהִנֵּה רָצִיתִי לְהַאֲרִיךְ קְצָת אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ סְבָבוּנִי כַּמָּה טְרָדוֹת.

וְהִנֵּה בְּנִי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ הַכֹּל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם וּפֹה וּבְאוּמַאן וְכוּ׳ וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל הָעוֹלָם הַכֹּל אָדוּק וּמְקֻשָּׁר זֶה בָּזֶה, וְנִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ עָמְקוּ מְאֹד מְאֹד ; אִם אָמְנָם צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ וְרוֹדְפִים אוֹתָנוּ מִכָּל צַד, עִם כָּל זֶה בְּעַצְמוֹ נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁכָּל אֶחָד רוֹאֶה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו בְּכָל פַּעַם תְּהוֹמוֹת כָּאֵלֶּה, ״תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא״ וְכוּ׳, מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִלִּהְיוֹת רוֹדְפִים אַחַר תְּמִימִים וְיִשָּׁרִים הַנְּסִים וּבוֹרְחִים בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ וּלְצַדִּיקֵי אֱמֶת וְכוּ׳ ; בְּכָל יוֹם אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹחַ בָּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִן הַנִּרְדָּפִים וְלֹא מִן הָרוֹדְפִים ; וַהֲלֹא גַּם הָרָשָׁע מָרְדְּכַי שֶׁעֵרֶר יְמַח שְׁמוֹ בְּוַדַּאי כְּבָר נִטְבַּע בְּיוֹן מְצוּלַת תַּאֲווֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא דַּי לוֹ בְּכָל זֶה כִּי אִם עוֹד הוֹסִיף לְהַלְהִיב עַל עַצְמוֹ אֵשׁ לֹא נֶפַח, לְהָרִים יָדוֹ לְהַכּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק כְּנֶגְדּוֹ, אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ אוֹי וַאֲבוֹי לְכָל הַמַּחֲזִיקִים אִתּוֹ.

בֶּאֱמֶת אִם הָיָה רַבִּי אִיצִיק אִישׁ חָזָק בְּדַעְתּוֹ הָיָה יָכֹל לְעָקְרוֹ אִם הָיָה נוֹתֵן בְּכְתָב עָלָיו כִּי אֵין הָעוֹלָם הֶפְקֵר. וְאִם קָשֶׁה מְאֹד לִסְבֹּל חֲרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם וַחֲרִיקַת שִׁנַּיִם מַה לַּעֲשׂוֹת, הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי עֲוֹונוֹתֵינוּ הִטּוּ אֵלֶּה, וְאָנוּ צְרִיכִין הַכֹּל לְקַבֵּל לְכַפָּרַת עָוֹן וְלִמְחִילַת חֵטְא, כִּי בְּוַדַּאי אֵין אָנוּ כְּדָאִים לְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ׳ עַל כֵּן אָנוּ מְחֻיָּבִים לִסְבֹּל כָּל זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבָר עָזַר הַרְבֵּה וְיַעֲזֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל. וּבְוַדַּאי יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ.

וְהִנֵּה בְּתוֹךְ הַיְּסוּרִים הַנַּ״ל וְגַם פַּרְנָסָתִי דְּחוּקָה מְאֹד וְנוֹסָף לָזֶה הֶכְרַחְתִּי לִלְווֹת עַל הַנַּ״ל, וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל הִצְטָרְכוּת נְשׁוּאֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה. וּבְיוֹם ו׳ הֶעָבַר הָיְתָה דַּעְתִּי טְרוּדָה בָּזֶה מְאֹד, בְּתוֹךְ כָּךְ הִרְחִיב לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִוִּוינִיצָא מֵרַבִּי זְאֵב וְשָׁלַח לִי עֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף, אִם אָמְנָם הוּא סַךְ מֵעָט מְאֹד, עִם כָּל זֶה רָאִיתִי בָּזֶה נִפְלְאוֹת ה׳ כִּי חַסְדֵי

ה׳ לֹא תָּמְנוּ וּבַצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, וְקִוִּיתִי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעְזֹר לִי וּלְכֻלָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע בְּגוּף וּבְנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּרְאֵה וְהָבֵן הֵיטֵב אֵיךְ רוֹדְפִין אֶת הָאָדָם בְּכָל עֵת, בִּפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לָגֶשֶׁת אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְאֵין לָנוּ כִּי אִם מְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי צְעָקָה וּתְפִלָּה וְלִמּוּד וְרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין טוֹבִים, וְעַל יְדֵי אֵיזֶה מִצְוָה שֶׁזּוֹכִין לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים. וְאֵין לְאָדָם אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל פָּסוּק ״הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ״, וְאַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפְנֶה אֶשְׁנֶה וְכוּ׳, בִּפְרָט שֶׁכְּבָר אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד וְעִקַּר הוּא הָרָצוֹן, וְהִנֵּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וּבְדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת קֹדֶם נְסִיעָתִי מִפֹּה, וּבַעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה לָזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(אָמַר הַמַּעְתִּיק, אֲסַפֵּר מְעַט מִזְּעֵר פָּחוֹת מִטִּפָּה מֵהַיָּם אֲשֶׁר עָבַר עַל מוֹרֵנוּ מוֹהֲרַנַ״ת זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה אַחַר הָאִגֶּרֶת הַנַּ״ל. תֵּכֶף אַחַר כְּתִיבַת הָאִגֶּרֶת הַנַּ״ל בְּיוֹם ב׳, קָרְאוּ אוֹתוֹ לְהָאָדוֹן הַמְּזַכֶּר לְעֵיל וְשָׁאַל לוֹ עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מָסְרוּ אוֹתוֹ בָּהֶם, הֵינוּ שֶׁהוּא עוֹסֵק לְהַדְפִּיס בְּבֵיתוֹ עֲדַיִן וְכַיּוֹצֵא וְכַיּוֹצֵא, וּמִסְתָּמָא עָנָה עַל זֶה שֶׁהוּא שֶׁקֶר וְהוֹכִיחַ לְהָאָדוֹן הַנַּ״ל בִּרְאָיוֹת בְּרוּרוֹת שֶׁהוּא שֶׁקֶר. אַךְ הַמּוֹסְרִים נָתְנוּ לְהָאָדוֹן מָמוֹן הַרְבֵּה, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה לְקַבֵּל הָרְאָיוֹת, וְקָרָא לִשְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים מֵהַמּוֹסְרִים וְנִשְׁבְּעוּ שֶׁקֶר עַל זֶה בְּנִקְיטַת חֵפֶץ וְעָנוּ בְּפָנָיו שֶׁל מוֹרֵנוּ עַל זֶה. וְכָל מַה שֶּׁהִכְחִישׁ אוֹתָם בִּרְאָיוֹת בְּרוּרוֹת לֹא הוֹעִיל; וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם ד׳ פָּרָשָׁה הַנַּ״ל לָקְחוּ אוֹתוֹ לְהַתְפִּיסָה לְהַטּוּרְמָע [לַכֶּלֶא] וְעָנוּ אוֹתוֹ שָׁם מְאֹד, כִּי הוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ בֵּין גַּזְלָנִים וְרוֹצְחֵי נְפָשׁוֹת. וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה כְּמַעַט מְסֻכָּן עַל יְדֵי הָעִנּוּיִים שֶׁעִנּוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁחָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיִּתֵּן אוֹתוֹ לְחֵן בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית הַסֹּהַר וְהוֹשִׁיבוֹ בְּחֶדֶר מְיֻחָד, וְהִנִּיחַ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ כָּל הַסְּפָרִים אֲשֶׁר הָיוּ צְרִיכִין לוֹ בְּכָל יוֹם, הַיְינוּ תַּנַ״ךְ, וְאֶחָד מֵהָאַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּדוֹלִים, וּגְמָרָא וְזֹהַר וְכִתְבֵי הָאֲרִ״י זַ״ל, וְכַיּוֹצֵא עוֹד סְפָרִים הֵן מִנִּגְלֶה וְהֵן מִנִּסְתָּר, וְגַם כְּלֵי כְּתִיבָה נָתְנוּ לוֹ לְבֵית הַסֹּהַר, כִּי גַּם שָׁם דְּבֵק אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁזָּכָה לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא כַּמּוּבָא מִזֶּה בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה (יַיִן נָסֵךְ ד). וְיָשַׁב שָׁם לְעֵרֶךְ שְׁמוֹנָה יָמִים, וְאַחַר כָּךְ הָיָה נֵס גָּדוֹל וְנִפְלָא שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַדָּבָר, וְהַמּוֹסְרִים וְהָאָדוֹן נֶהֶפְכוּ לָהֶם דַּעְתָּם וְהוֹצִיאוּהוּ עַל עֲרֵבוּת, אַךְ הַמִּשְׁפָּט הוֹלֵךְ, עַד שֶׁבְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַסָּמוּךְ גֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ לְנֶעמִירוֹב כְּמִבֹּאָר לְהַלָּן, וּלְסֵפֶר בָּזֶה בְּפָרְטִיּוּת תִּקְצַר הַיְרִיעָה מֵהָכִיל, אַךְ מִי שֶׁיִּרְאֶה וְיִסְתַּכֵּל בְּהַמִּכְתָּבִים דִּשְׁנַת תקצ״ה - צ״ו - צ״ז - צ״ח - צ״ט לפ״ק יֵדַע מְעַט מִזְּעָר וְיִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלָיו כִּי יִרְאֶה בְּעֵינָיו אֵיךְ ה׳ לֹא יַעֲזֹב אֶת הָאָדָם אֲפִלּוּ כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הַשּׂוֹנְאִים כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּבְּרִים, כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳ וּלְעוֹלָם יָדְךָ עַל הָעֶלְיוֹנָה).

קצד

(זֶה הַמִּכְתָּב נִכְתַּב לְאַחַר שֶׁיָּצָא מֵהַתְּפִיסָה)
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וָאֶתְחַנַּן תקצ״ה לפ״ק.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי כִּי מִן הַסְּתָם תִּהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר, וְכָעֵת הַדִּבּוּר עָצוּר בִּבְחִינַת ״נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה״ וְכוּ׳ וּצְרִיכִין לְקַיֵּם ״יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה״ אוּלַי אוּלַי. וְאִם תִּכְתֹּב אֶלֶף פְּעָמִים מֵעִצָּם מְרִירוּת נַפְשְׁךָ יָדַעְתִּי כְּבָר עָבַר עָלַי אַלְפֵי אַלָפִים פְּעָמִים מְרִירוּת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, ה׳ יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מֵעַתָּה, וְגַם עַל שְׁאָר אֲנָשִׁים רַבָּם כְּכֻלָּם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מַה שֶּׁיַּעֲבֹר וְכַאֲשֶׁר רָאִיתִי וַאֲנִי רוֹאֶה עַתָּה בְּעֵינַי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה ; וְכָל מִינֵי מְרִירוּת וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים וְכוּ׳ שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, הַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשָּׁם עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה עִקַּר הַחַיִּים עִקַּר תִּקּוּן הַכֹּל. וּמֵעֵת אֲשֶׁר חָרַב בֵּית חַיֵּינוּ בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ אֵין לְךָ יוֹם וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סוֹטָה מח).
מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בְּפֶרֶט הַחֻרְבָּן שֶׁאֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהוּא חֻרְבַּן בֵּית הַחָכְמָה וְהַדַּעַת, וְאֵין מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁמַּמְשִׁיכִין רַחֲמִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת, וְעַל זֶה יֵשׁ לָנוּ עוֹד תִּקְוָה לְבִלִּי לְיָאֵשׁ עַצְמֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִן הַצְּעָקָה וְהַזְּעָקָה בְּפֶרֶט בָּעֵת וּבַיָּמִים הַמָּרִים הָאֵלּוּ. מִי יִתֵּן רֹאשֵׁנוּ מַיִם וְעֵינֵינוּ מְקוֹר דִּמְעָה שֶׁנּוּכַל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ כַּמַּיִם נֹכַח פְּנֵי ה׳ עַד יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ מֵעַתָּה בְּנֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת אֱמִתִּיּוֹת לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בִּמְרִירוּת הַלֵּב מֵאֵין הַפֻּגּוֹת עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִן הַשָּׁמַיִם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן תקצ״ה לפ״ק
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, וַעֲדַיִן לֹא עָשִׂינוּ שׁוּם דָּבָר כִּי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים לָתֵת עֵצָה בְּנַפְשֵׁנוּ, כִּי רַבִּים קָמִים עָלֵינוּ וְאֵין לָנוּ עַל מִי

לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאַף עַל פִּי כֵן אֶפְשָׁר נִשְׁתַּדֵּל לַעֲסֹק בָּזֶה כַּאֲשֶׁר יוֹרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, כִּי הָעֵצָה בְּעַצְמָהּ צְרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים רַבִּים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְלַה' הַיְשׁוּעָה. לְעֵת עַתָּה עֵת צָרָה גְּדוֹלָה הוּא וְגַם כִּי הַיָּמִים הֵם יְמֵי צָרוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הַמְּצָרִים וְאֵין לָנוּ עַתָּה שׁוּם חִיּוּת כִּי אִם עַל יְדֵי הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי", שֶׁאֲנִי רוֹאֶה הַרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה, מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מְקַוִּים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹצִיאֵנוּ מְהֵרָה מֵהַצָּרָה לְגַמְרֵי, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב ה' אוֹתָנוּ וְאֶת כֻּלָּנוּ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְגַם מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי מֵעִנְיַן הַמָּעוֹת הַיָּדוּעַ, הוּא הַרְחָבָה נִפְלָאָה בְּעֵת כָּזֹאת. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. קַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד.

וְהִנֵּה יְדִידִי רַבִּי אִיצֶ'לִי מֵהַיְיסִין נִתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שִׂיחוֹת אֲמִתִּיּוֹת אֶתְמוֹל בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַמְעוֹרְרִים וּמְחַזְּקִים אֶת הַלֵּב מְאֹד לִהְיוֹת חָזָק וְאַמִּיץ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת לַחֲטֹף בָּזֶה הָעוֹלָם כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל, וְשֶׁאֵין לָנוּ בְּעוֹלָמֵנוּ כִּי אִם מַה שֶּׁאָנוּ מְיַחֲדִים שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, שֶׁבָּזֶה כָּלוּל כָּל שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת מַה שֶּׁכָּל אֶחָד חוֹטֵף בְּכָל יוֹם כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ, כִּי הַכֹּל נִכְלָל בָּאֱמוּנָה שֶׁהוּא יְסוֹד הַכֹּל. כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יִפְרַח הַזְּמַן וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל הֲבָלִים, וְלֹא נִשְׁאָר לָנוּ כִּי אִם מַה שֶּׁזָּכִינוּ בְּרַחֲמָיו לֶאֱמוּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר נָטְעוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּקִרְבֵּנוּ מֵעוֹלָם, עַל יְדֵי צַדִּיק הַדּוֹר הָאֲמִתִּי שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּיו פָּנִים אֶל פָּנִים. וְעַל כֵּן גַּם עַתָּה אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ. וּבְוַדַּאי רַבִּי פַּייוויל צָדַק בִּדְבָרָיו בְּהִתְפָּאֲרוֹ אַשְׁרֵינוּ בְּכָל פַּעַם, וְגַם עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לֵאמַר הַקִּינוֹת בְּכָל לֵב, וּלְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ כָּרָאוּי כָּל אֶחָד עַל חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְצָרוֹת יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת בִּכְלַל הַמִּתְאַבְּלִים עַל יְרוּשָׁלַיִם לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָהּ וְלִרְאוֹת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה' תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, כָּל עַצְמוֹתֵינוּ תֹּאמַרְנָה ה' וְכוּ' מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּה וּמְדַבֵּר בְּשִׁבְרוּת לֵב מְאֹד וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַנַּ"ל לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְאַמֵּץ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, מִמֶּנָּה דַּיְקָא, עַל יְדֵי הַצָּרָה בְּעַצְמָהּ תָּבוֹא לָנוּ יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה, וְתִתְהַפֵּךְ הַצָּרָה לְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא עַל יְדֵי גְּדֻלַּת כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

קצו

בָּרוּךְ ה׳, יוֹם ד׳ עֶקֶב תקצ״ה לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳ עִם הַסַּךְ ח״י זְהוּבִים וְהָיוּ לִי לְנֶחָת בְּשָׁמְעִי מִשְׁפָּעַת שְׁלוֹמְךָ הַטּוֹב וְעַתָּה תִּרְאֶה נִפְלְאוֹת ה׳, שֶׁדַּיְקָא עַתָּה שֶׁנָּסַעְתָּ בִּמְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה נִתְהַפֵּךְ לְשָׁלוֹם דַּוְקָא. רְאֵה וְהָבֵן דַּרְכֵי ה׳, כִּי אֵין שׂוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם וּכְשֶׁהָאָדָם חָזָק בְּדַעְתּוֹ וּמְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת אַף אִם עָלָיו מָה. נִתְהַפְּכִים הַמְּנִיעוֹת לִישׁוּעוֹת חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ. כִּי רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בְּשַׂבָּת זֶה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ, כִּי תּוֹדָה לָאֵל הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּשַׂבָּת זֶה לְטוֹבָה ה׳ יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבַב כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת וְנִזְכֶּה לְכַוֵּן דַּעְתֵּנוּ בְּכָל עֵת לָבֹר לָנוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו זַ״ל, וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ וְנַחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה וְכוּ׳ נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפָּיִם וְכוּ׳ בְּכָל אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׂבָּת הֶעָבַר, ה׳ יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְלַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצז

בָּרוּךְ ה׳, יוֹם ב׳ פָּרָשַׁת רְאֵה תקצ״ה לפ״ק
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְגַם בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי יִצְחָק יְהוֹשֻׁעַ וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּבִפְרָט הַמִּכְתָּב שֶׁל אֶתְמוֹל. כָּעֵת בְּוַדַּאי נִשְׁמָע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁנִּשְׁמָע פֹּה שֶׁחַס וְשָׁלוֹם כְּבָר הִגִּיעַ הַתְּשׁוּבָה לְהָאָדוֹן שֶׁאֲנִי מֻכְרָח חַס וְשָׁלוֹם לָצֵאת מִפֹּה לְנֶעְמִירוֹב, וְעוֹד בּוֹדִים לָזֶה כַּמָּה כְּזָבִים, וְאָנוּ הוֹלְכִים בְּפָחָדִים. אַךְ בְּחַסְדֵי ה׳ אֲנִי מְחַזֵּק וּמְחַיֶּה עַצְמִי הַרְבֵּה עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁלָּנוּ, בִּפְרָט שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אֲפִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם אִם יִהְיֶה כָּךְ אֵין הַדָּבָר מְסֻכָּן. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲפִלּוּ אִם אֶהְיֶה מֻכְרָח לֵישֵׁב בְּנֶעְמִירוֹב חַס וְשָׁלוֹם עַל אֵיזֶה זְמַן, בְּוַדַּאי אָשׁוּב מִשָּׁם לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם ; רַק לְעֵת עַתָּה קָשֶׁה עָלַי עִנְיַן הַדִּין, כִּי אוֹמְרִים שֶׁלְּמָחָר אוֹ בְּיוֹם ד׳ יֵצֵא הַמִּשְׁפָּט חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּחַסְדּוֹ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָנוּ רַחֲמִים, וְהָאוֹמֵר לְעוֹלָמוֹ דַּי יֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. ה׳ חָנֵנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ

בוז. וּבַקָּשָׁתִי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינַי לְבַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד רַק תִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וְתָבִין וְתַשְׂכִּיל מִמּוֹצָא דָּבָר, שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ עַל יְדֵי זֶה בְּיוֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי קוֹנְךָ וְצוּרְךָ. כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּצְעָקָה וּזְעָקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ. וַאֲגַב תַּרְוִיחַ שֶׁתּוֹכַל לְפָרֵשׁ גַּם כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ מִכְּבָר לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, בִּפְרָט עַתָּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, הַכֹּל רְמָזִים גְּדוֹלִים שֶׁמַּכְרִיחִים אוֹתָנוּ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכֹּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְהָעִקָּר לְבַל יִתְרַשֵּׁל מֵעַתָּה לְהַפִּיל תְּחִנָּתוֹ וְשִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה ; וְאַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו וְאַל יַחֲלִישׁוּ דַּעְתּוֹ תַּאֲוֹתָיו וּבִלְבּוּלָיו וַהֲבָלָיו, רַק יִתְחַזֵּק עַל פִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהֶם הַרְבֵּה, וּבִפְרָט עַל פִּי הַדֶּרֶךְ הַנַּ״ל שֶׁל ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ שֶׁזֶּה הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה חָדָשׁ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם ; וְעַל יְדֵי זֶה הַדֶּרֶךְ יוּכַל כָּל אָדָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה אוֹ מְעַט עַל כָּל פָּנִים שֶׁזֶּה יְסוֹד וְעִקַּר הַכֹּל. וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳, כִּי קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ מִיַּד שׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ וְיַפִּיל אוֹיְבֵינוּ תַּחְתֵּינוּ וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּצַפֶּה לִישׁוּעָה נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם א׳ שׁוֹפְטִים תקצ״ה לפ״ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳ עִם הָאִגֶּרֶת שֶׁל רַבִּי חַיִּים. כָּעֵת תֵּדַע שֶׁבְּיוֹם ו׳ נִקְרֵאתִי עוֹד הַפַּעַם אֶל הָאָדוֹן וְהֶרְאָה לִי שֶׁהֶעְתִּיק הַדִּיפְרָאס [הַצְּהָרָה] שֶׁלִּי מִמִּכְתָּבִי לִלְשׁוֹנוֹ וּקְרָאוֹ לְפָנַי, וְגַם קָרָאתִי לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל חַיִּים וְקָרָא גַּם כֵּן לְפָנַי וְהוּא מְכֻוָּן לְמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא הִגִּיעַ שׁוּם תְּשׁוּבָה מִקַּאמִינִיץ כְּלָל. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שָׁבַתְתִּי שַׁבַּת קֹדֶשׁ פֹּה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁאֵשֵׁב עוֹד כָּל הַיָּמִים שֶׁאֶרְצֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. רַק עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שֶׁיֵּצֵא דְּבַר הַמִּשְׁפָּט לְטוֹבָתִי, שֶׁאֶהְיֶה זַכַּאי לְגַמְרֵי בַּמִּשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֲנִי נָקִי מֵעָוֹן בְּעִנְיָן זֶה, כִּי הַכֹּל עֲלִילוֹת שֶׁקֶר, וְשׂוֹנְאֵינוּ יִכָּרְעוּ וְיִפֹּלוּ וְיֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד וְכוּ׳, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְהָאָדוֹן הַנַּ״ל אָמַר לִי בְּעַצְמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁלֹחַ כָּל זֶה לְקַאמִינִיץ לְהָאָדוֹן הַגַּארְדְּנִיטְשָׁא, וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה עוֹד סְלֶעדֶסְוועג [חֲקִירוֹת].

לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לָנוּ פְּנַאי לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, כִּי אֵין לָנוּ לְמִי לִבְרֹחַ כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה יְמֵי הַמִּשְׁפָּט וְהַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וּכְבָר בֵּרְכוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וּצְרִיכִין לִרְעֹד וְלִפְחֹד מְאֹד מִמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁנּוֹגֵעַ לְחַיִּים נִצְחִיִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁחֵד בְּמָמוֹן וּלְפַיֵּס בִּדְבָרִים. וְכָל פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁעָלַי שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַתָּה, הוּא כְּדֵי לִזְכֹּר וְלֹא לִשְׁכֹּחַ פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁל יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. כִּי צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת כָּל הַפְּחָדִים וְכָל הַיְרָאוֹת הַנְּפוּלוֹת לִבְלִי לִפְחֹד וּלְהִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר כִּי אִם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ, וְלֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַיְרָאוֹת וְהַפְּחָדִים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם בִּפְרָט פְּחָדִים כָּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַתָּה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַזְכִּירֵנוּ לִרְעֹד וְלִפְחֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתֵכֶף שֶׁזּוֹכְרִין בְּיִרְאַת ה', אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ נָקִי כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִים לִשְׂמֹחַ וְלִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים, כִּי יִרְאַת ה' תּוֹסִיף יָמִים, בְּחִינַת יִרְאַת ה' לְחַיִּים. וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַיִּרְאָה שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הַיִּרְאָה הַגְּדוֹלָה יַגִּיעַ לְשִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְגִילוּ בִּרְעָדָה". וְעִקַּר בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. כִּי מֵאַחַר שֶׁזּוֹכְרִין אֵיךְ צְרִיכִין לִפְחֹד וְלִרְעֹד מֵעִצָּם הַפְּגָמִים וְכוּ' תֵּכֶף מְחַיִּין וּמְשַׂמְּחִין עַצְמָן מַה שֶּׁאָנוּ סְמוּכִין בְּכֹחַ גָּדוֹל וְנִפְלָא כָּזֶה וְכוּ'. בִּפְרָט שֶׁזָּכִינוּ גַּם כֵּן לַחֲטֹף כַּמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּכָל יוֹם לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עַל יְדֵי זֶה. וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּלְחַדֵּשׁ וּלְחַזֵּק הָרָצוֹן וְהַכִּסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה בְּכָל יוֹם, וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל עַל יְדֵי דִּבּוּר פִּיו. אוּן טַאקֵי פָּארט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִכָּל זֶה וְעוֹד וָעוֹד. לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' ; וּצְרִיכִין לִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁאָמַר "וָואס הָאבִּין מִיר זִיךְ וָואס צוּ שֶׁעמִין" [מַה יֵּשׁ לָנוּ מִמַּה לְהִתְבַּיֵּשׁ] וְכוּ'.

יוֹתֵר מִזֶּה אִי־אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

הַיּוֹם בַּבֹּקֶר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת. אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ הַפְּקֵדָה מֵהַפָּאלִיצֵיי [מֵהַמִּשְׁטָרָה] שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לָצֵאת מִפֹּה לְנֶעמִירוֹב, וּבְדֹחַק פָּעַלְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה אֵיזֶה יָמִים כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין מוֹסֵר כְּתָב זֶה. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ עִם בְּחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" עַל הַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת בְּעַצְמָן, כִּי גַּם בְּנֶעמִירוֹב יְכוֹלִין לִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים ; וְלַה' הַתִּקְוָה לָשׁוּב עוֹד לְפֹה בְּקָרוֹב ; יוֹתֵר מִזֶּה, מֵאֵלֶיךָ

תָּבִין טִרְדָּתִי וּבִלְבּוּלִי עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ב

(זֶה הַמִּכְתָּב נִכְתַּב לְאַחַר שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ לְנֶעמִירוֹב).
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ תֵּצֵא תקצ״ה לפ״ק נֶעמִירוֹב.
רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיִּחְיֶה.
אֵין לְהוֹדִיעֲךָ, כִּי כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בִּבְרֶסְלֶב אַתָּה יוֹדֵעַ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וַאֲשֶׁר נַעֲשָׂה פֹּה נֶעמִירוֹב יַגִּיד לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין. ״וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹקִים״ בִּבְרֶסְלֶב וּבְנֶעמִירוֹב וּבְכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ. וְכָל אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי, הַכֹּל לְטוֹבָה תּוֹדָה לָאֵל, כַּאֲשֶׁר מְעַט מִזְעָיר אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק, וְהָעִקָּר אֲנִי מַאֲמִין כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
וְהִנֵּה אָחִי רַבִּי יוּדֶל בָּא בַּלַּיְלָה מִבְּרֶסְלֶב וְסִפֵּר לִי שְׁמוּעוֹת מֵעֹצֶם הַמְּסִירוּת הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹסְקִים לְמִסֹּר נַפְשָׁם לִשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת. וּבְחַסְדֵי ה׳ לֹא נִפְחַדְתִּי, אַדְרַבָּה תּוֹדָה לָאֵל אֲנִי שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ וְעָלֵז עַל חֶלְקֵנוּ וְגוֹרָלֵנוּ. עַתָּה עַתָּה רָאוּי לָנוּ לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ, אֶלֶף וְרִבְבוֹת פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּבְכָל עֵת לֹא יָמִישׁ מִפִּינוּ לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַזֶּה שֶׁהִכְנִיס בָּנוּ לְהַרְגִּישׁ מְעַט מְתִיקוּת הַשֶּׁבַח ״אַשְׁרֵינוּ״, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל וַאֲנַחְנוּ בְּתוֹכָם, אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם. אֲבָל זְעִירִין אִנּוּן שֶׁיְּשִׂימוּ לֵב לָזֶה וּלְהַרְגִּישׁ מְתִיקוּת נְעִימוּת הַדְּבָרִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים בְּפִיהֶם, וְתוֹדָה לָאֵל אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא לִבְלִי לְהְיוֹת מִתְנַגֵּד, וּלְהִתְקָרֵב קְצָת לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת הַמַּכְנִיס בָּנוּ לְהִתְחַזֵּק, וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּהַתְּכְלִית הַנִּצְחִי, וְהָעִקָּר בְּהָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מֵהַמִּתְנַגְּדִים עַל הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ׳ וְלִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וּבְגוֹרָלוֹ לָנֶצַח. זֶה חֶלְקֵנוּ זֶה נֶחְמוֹתֵינוּ בָּעֵת צָרָה, זֶה יְשׁוּעָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּבְוַדַּאי צְרִיכִין עַתָּה לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּבְשִׂיחָה הַרְבֵּה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי עַל עִסְקֵם צָרוֹתֵינוּ וְהַסַּכָּנוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ. אַךְ יוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וְלִבְטֹחַ בַּה׳ וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּעֹז תִּקְוָתֵנוּ כִּי תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. וּבְוַדַּאי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אוֹתָנוּ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל יַעַזְבֵנוּ עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ נִצָּבִים תקצ״ה לפ״ק נָעמְרוֹב.
אֲהוּבִי בְּנֵי מַחְמַד לִבָּבִי.
מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר יְסַפֵּר לְךָ טִרְדָּתִי עַתָּה, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַהֶכְרֵחַ לִכְתֹּב לְךָ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ, וּצְרִיכִים לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם וְלִזְכֹּר מַה שֶּׁכָּתַב עַל פָּסוּק ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״, וּבָזֶה כָּל חַיּוּתֵנוּ עַתָּה. וְעִצָּם הַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ תֹּקֶף הַצָּרוֹת הֵם חַיּוּתֵנוּ וְהִתְחַזְּקוּתֵנוּ לִבְלִי לְיָאֵשׁ עַצְמֵנוּ מִתְּפִלָּה וּצְעָקָה וְתַחֲנוּנִים, וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד כִּי בְּוַדַּאי יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה אֲשֶׁר אָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקצ״ו

רב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ ח לַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה תקצ״ו.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי
אֶתְמוֹל בָּאתִי לִפֹּה בְּרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם, וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּלַאדִיזִין. (כִּי לָן אָז לֵילָה בְּלַאדִיזִין, וְסָבְבוּ הַמִּתְנַגְּדִים הַבַּיִת אֲשֶׁר הִתְאַכְסֵן שָׁם, וְהִתְחִילוּ לִזְרֹק אֲבָנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּסַכָּנָה כָּל מִי שֶׁהָיָה

בַּבַּיִת, וּבְפָרָט מוֹרֵנוּ זַ״ל. אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא צָרָה אַחֶרֶת. אַךְ זֹאת הַצָּרָה הָיְתָה רְפוּאָה לְהַצָּרָה שֶׁל אֲבָנִים שֶׁלֹּא יַהַרְגוּהוּ. הַיְנוּ שֶׁבָּא הַפָּקִיד דְּשָׁם שֶׁנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנֵנוּ זַאסַאדַאטִיל, וְלָקַח אוֹתוֹ לִשְׁבְיָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מֵהָרִיגָה וְהֶחֱזִיק אוֹתוֹ לְעֶרֶךְ מֵעֵת לְעֵת. וּבְנֵס נִצּוֹל מֵהַשִּׁבְיָה.) וּבְחַסְדֵי ה׳ נִמְלַטְתִּי. כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ. כָּעֵת עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן אֶשְׁבּוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

הִנֵּה בְּאֶמְצַע הַכְּתִיבָה הִגִּיעַ הַפְּקֵדָּה מֵהַפָּאלִיצֵיי [מֵהַמִּשְׁטָרָה] לִנְסֹעַ מִיָּד לְנֶעמִירוֹב. וּבְוַדַּאי הַכֹּל חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו. וְהִנְנִי מוּכָן לִנְסֹעַ תֵּכֶף, וְהוּא אֶצְלִי חֶסֶד גָּדוֹל כִּי עֹצֶם הַפְּחָדִים שֶׁעָבְרוּ עָלַי עַד עַתָּה, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, וּבְחַסְדֵי ה׳ בָּטַחְתִּי, שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב. כָּעֵת אֵין פְּנַאי לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי יוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא יוֹם הַכִּפּוּרִים מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר יוֹם כִּפּוּרִים אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי, וּרְאֵה וְהָבֵן, כִּי הַכֹּל הַבֶּל הַבָּלִים, וּבְוַדַּאי כְּבָר פָּטְרָתְךָ הַרְבֵּה מֵהַפְּחָדִים שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ, וּבְחִנָּם בְּטַלְתָּ עַצְמְךָ מִמַּה שֶּׁבְּטַלְתָּ בִּשְׁבִיל בִּלְבּוּלֵי חִנָּם. וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרַכְנוּ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת זֶה כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מוֹצֵא דְּחִיָּה וּבִלְבּוּל עַל כָּל יוֹם, וּבִפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר. עַל כֵּן זְכֹר הֵיטֵב שֶׁאֵין לָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְכוּ׳. הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִגְמָר חֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א׳ מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה׳ תקצ״ו לפ״ק נֶעמִירוֹב.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, שָׁלוֹם וְכָל טוּב.

בְּיוֹם ב׳ קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים נָסַעְתִּי מִבְּרֶסְלֶב לְפֹה, וְשָׁם הִנַּחְתִּי אִגֶּרֶת אֵלֶיךָ אֶצֶל בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה ; כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי פֹּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַבִּי אִיצֶ׳לֶ׳ מֵהַיְיסִין וְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל שָׁלוֹם, וְהִתְפַּלַּלְנוּ כִּרְצוֹנֵנוּ, וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה. יַחְמֹל ה׳ מֵעַתָּה שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בָּעוֹלָם ; כָּעֵת אֲנִי שׁוֹלֵחַ אַחֲרֵי זוּגְתִּי שֶׁתָּבוֹא לְפֹה עִם בָּנַי הַקְּטַנִּים שֶׁיִּחְיוּ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין לִי דִּירָה כָּרָאוּי, אַךְ הַהֶכְרֵחַ לִשְׁלֹחַ אַחֲרֵיהֶם, כִּי אֵין לִי פֹּה מָקוֹם לֶאֱכֹל בְּסֵכּוֹת ; כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לֶאֱכֹל אֵצֶל אָחִי בְּסֵכָּה, כִּי יוֹשֵׁב בִּשְׁכֵנוּת, וְאִי אֶפְשָׁר

לְבָאֵר הַכֹּל. וּבָעֵת הַזֹּאת בְּוַדַּאי צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמוֹ רַק עִם הַהִרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת, כִּי הֵם נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים. וּבְכַמָּה אֲפָנִים הֵם חִדּוּשִׁים וַחֲסָדִים וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מֵהַהִרְחָבָה עַצְמָהּ שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לָצֵאת מֵהַצָּרוֹת לְגַמְרֵי, וְלָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם מְהֵרָה.

לְעֵת עַתָּה אֵין לִי שׁוּם מְנִיעָה לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד וְכוּ' רַק מֵהַטְּרָדוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁמְּבַלְבְּלִים. וּמִלְּחָמָה זֹאת צְרִיכִין לִלְחֹם תָּמִיד, לְגָרֵשׁ הַבִּלְבּוּלִים. כִּי גַּם עַתָּה כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַפְּחָדִים הַמְּבַלְבְּלִים הֵם בְּחִנָּם, בִּפְרָט בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מוֹעִילִים כְּלָל מַה שֶּׁחוֹשְׁבִין בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא בְּזִמָּנָם. וּבְעִנְיָן זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לִלְחֹם תָּמִיד לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ לְגָרֵשׁ מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַטְּרָדוֹת, וְהָעִקָּר בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָז בָּאִים כָּל הַבִּלְבּוּלִים וּמַשְׁמִיעִין עַצְמָן אָז דַּיְקָא; וְכָתַבְתִּי לְךָ זֹאת שֶׁתָּבִין רָמְזִים מִזֶּה לְפִי עֶרְכְּךָ, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה יֵשׁ לְךָ טְרָדוֹת וַעֲסָקִים וַעֲשִׂיּוֹת בְּעִנְיַן פַּרְנָסָתְךָ הַמְבַלְבְּלִים אוֹתְךָ, אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁמְּבַלְבְּלִים אוֹתְךָ הַבִּלְבּוּלִים וְהַטְּרָדוֹת וְהַפְּחָדִים בְּחִנָּם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר כָּל דְּבָרֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְגַם בִּשְׁעַת הָעֵסֶק בְּעַצְמוֹ צְרִיכִים לִזְכֹּר בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ, אֲפִלּוּ בְּבֵית הַפָּאסְט [הַדֹּאַר], וּבַהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. כִּי אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֱלֹהֶיךָ, תֹּאמַר לוֹ בִּכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי, כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים (בִּלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן ל"ג) וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים יֹאחֵז בָּהֶם, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ', שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְתוֹדָה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָתֵנוּ לִשְׁמֹחַ בְּכָל פַּעַם, וּבְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטַחְנוּ, לִשְׁמֹחַ וְלָגִיל בִּישׁוּעָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. אֵין טַאקֵי פָּארְט "הָאפּ" [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה].

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב

רד

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' נֹחַ תקצ"ו לפ"ק נָעמִירוֹב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא־רַבָּא וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי זֶה כַּמָּה נִכְסֹף נִכְסַפְתִּי לִרְאוֹת תְּמוּנַת יָדְךָ. וְהִנֵּה בְּכָל צַד שֶׁפּוֹנִים, בְּכָל פִּנָּה וּפִנָּה וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, רוֹאִים נִפְלָאוֹת ה' וְהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּפְרָטִיּוּת, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי, שֶׁיִּהְיֶה נָעלָם מִמְּךָ וְלֹא תֵּדַע הֵיכָן מְקוֹמִי בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים עַד מָחָרַת יוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְאָנֹכִי כּוֹנַנְתִּי וְהֵכַנְתִּי מִכְתָּב בְּיוֹם חֲמִשִּׁי קֹדֶם עֶרֶב יוֹם־הַכִּפּוּרִים לְהוֹדִיעַ לְךָ מֵאִתִּי, אַךְ הַכֹּל מֵאֵת ה' הַצּוֹפֶה רַחֲמָנָא לִבְלָן, וְהִרְחָבָה וְהַיְדִיעָה וְהַבְּשׂוֹרָה לְטוֹב אוֹ לְהִפּוּךְ חַס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל עָשָׂה ה'

יָפֶה בְּעִתּוֹ וּבְזְמַנּוֹ, וַהֲבֵל הֲבָלִים כָּל הֶעָמָל שֶׁיַּעֲמֹל הָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין לִפְעָמִים עַל־פִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת עֵסֶק, אֲבָל הֶעָמָל וְהַיְגִיעָה הוּא בְּוַדַּאי הֲבֵל הֲבָלִים, וּכְמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה כְּבָר עַל פְּסוּקִים אֵלּוּ שֶׁבְּקֹהֶלֶת שֶׁאָמַר: "לְכָל עֵת וּזְמַן לְכָל חֵפֶץ וְכוּ', מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ" וְכוּ'; וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְגַם מֻחָמַת אִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפִיסַת הַפְּנַאי. וְהִנֵּה בְּכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּכָל יוֹם מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הֵנָּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, וּתְהִלָּה לָאֵל, אַחֲרֵי כָּל הַיִּסּוּרִין וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הַכֹּל בְּחֶסֶד נִפְלָא. וּתְהִלָּה לָאֵל פֹּה עָבַר הֶחָג בְּשָׁלוֹם, וְגַם עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁרָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ בְּלֵיל שִׂמְחַת תּוֹרָה וְאַחַר־כָּךְ, וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם וּבְכָבוֹד קְצָת, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם פֹּה נִמְצְאוּ עַזֵּי־פָּנִים הַרְבֵּה מהתתקע"ד דּוֹרוֹת אֲשֶׁר הַשְׁקֵט לֹא יוּכְלוּ, וְשָׁבְרוּ זְכוּכִית אַחַת בְּהַחֲלוֹן שֶׁלִּי בְּלֵיל שִׂמְחַת תּוֹרָה בְּעֵת הַסְּעֻדָּה, וְרֹב הָעִיר רוֹעֲשִׁין עֲלֵיהֶם מְאֹד, אֲבָל עֲדַיִן לֹא נוֹדַע מִי הוּא.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ כִּי־אִם עַל־פִּי הַשִּׂיחוֹת שֶׁחָנַנוּ ה' לְהָשִׂיחַ כְּבָר מִקֹּדֶם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יְסוּרִין, כַּמַּאֲמַר הֶחָכָם הָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וְהַשָּׁשׁוֹן הוּא הָרֶוַח וְכוּ', וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל גַּם אָנֹכִי בְּעַצְמִי אֲנִי צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי בָּזֶה בְּכָל עֵת. וְקִוִּיתִי לַה', כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב ה' אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ, וְעֵת צָרָה הִוא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. וְהִנֵּה כָּעֵת בְּבֵיתִי בְּנִי ר' שַׂכְנָא עִם בְּנוֹ ר' נַחְמָן שֶׁיִּחְיוּ וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, כִּי בַּיּוֹם הֶעָבַר טִלְטַלְתִּי עַצְמִי מִדִּירָה לְדִירָה, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי דִּירָה בְּהַרְחָבָה קְצָת וְהַכֹּל בְּחֶסֶד, בִּבְחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי", וְ'אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּי' [אִלּוּ לֹא בָּנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמוֹעַ זֹאת דַּיֵּנוּ], כִּי רוֹאִין בָּזֶה חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל עֵת, עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְכוּ' מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ וְכוּ'. חִשַּׁבְתִּי דְּרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ, מַה שֶּׁהִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לוֹמַר: 'כָּל מַה דְּעַבְדִין מִן שְׁמַיָּא לְטָב עַבְדִין', וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי־אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְדַע בְּנִי, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִבְּנִי רַבִּי שַׂכְנָא בִּשְׁבִילְךָ הַסַּךְ שֶׁמַּגִּיעַ לִי מֵאִתְּךָ הַיְנוּ כ"א זְהוּבִים, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ מִיָּד; וְעַתָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהַתְחִיל לְהִתְחַזֵּק בִּבְטָחוֹן חָדָשׁ עַל פַּרְנָסָתִי וְהִצְטָרְכוּתַי הַמְרֻבִּים פֹּה בְּנֶעמִרוֹב, אֲשֶׁר אֲהוּבַי וְרֵעַי הֵם מֻרְחוֹק וְכוּ', כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ וְלַה' הַיְשׁוּעָה; הָאֱלֹקִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי וְהַפֹּלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי לְקָרְבֵנִי לְטוּב כָּזֶה, לֶאֱמֹת כָּזֶה לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ', אֲשֶׁר זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, זֶה תִּקְוָתִי וְתִקְוַת בָּנַי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי לְנֶצַח נְצָחִים, הוּא יִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רה

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ לְךָ לְךָ תקצ״ו לפ״ק נָעמְרוֹב.
אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד. כָּעֵת אֲנִי עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה קֹדֶם וּבָא לְצִיּוֹן, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה גִּיסְךָ יְדִידִי רַבִּי יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל פָּנִים אֶל פָּנִים, וּמִן הַסְּתָם כְּבָר קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי אֶתְמוֹל אֵלֶיךָ עִם אִגֶּרֶת לְהָרַב מִסַּאוְוֹרַאן וְכוּ׳ כִּי צִוִּיתִי שֶׁיִּשְׁלְחוּ לְךָ אִישׁ מְיֻחָד בִּשְׁבִיל זֶה. כָּעֵת רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג פֹּה עִם כָּל אַנְשֵׁי הַחֲתֻנָּה שֶׁל אָחִיו, וַאֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִמָּם גַּם־כֵּן, וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, רַק תִּתְיַעֵץ הֵיטֵב עִם גִּיסְךָ וְעִם אוֹהֲבֵנוּ בֶּאֱמֶת, אוּלַי תּוּכַל לִמְצֹא אִישׁ לְדַבֵּר עִמּוֹ, אוּלַי יִצְמַח אֵיזֶה יְשׁוּעָה שֶׁתִּשְׁקַע הָאֵשׁ, וְהָעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רו

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיֵּרָא תקצ״ו לפ״ק נָעמְרוֹב.
אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל־יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּיוֹם ו׳, עֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן הָאִגֶּרֶת לְהָרַב, עִקַּר כַּוָּנָתִי הָיָה, שֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ בִּקְהִלַּתְכֶם שֶׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ מֵעֵין דְּבָרַי שֶׁבְּמִכְתָּבִי לְטוֹבָתִי; וּמֵאַחַר שֶׁלְּפִי דְּבָרָיו אֵין בַּנִּמְצָא שָׁם, עַל־כֵּן חִשַּׁבְתִּי דַּרְכִּי וְאָשׁוּבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ לְסָמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד וְלִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כִּי אֵין זֶה רְצוֹנִי כְּלָל, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תִּמְסֹר הָאִגֶּרֶת, וְזֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי מַחֲזִיר לְךָ הַהַעְתָּקָה שֶׁל כְּתָב־יַד בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלְךָ, אוּלַי אוּלַי יִהְיוּ נִצְרָךְ לְךָ וְאוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה נִמְצָא שָׁם אִישׁ שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם לְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה לְמַעַט הַמַּחֲלֹקֶת וְה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ פָּנִים אֶל פָּנִים הַכֹּל. וּתְהִלָּה לָאֵל, ה׳ אִתָּנוּ וּמַרְחִיב לָנוּ הַרְבֵּה בְּצָרוֹתֵינוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְעַט יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין, מֵהַיְשׁוּרִים וְהָרְחָבוֹת. וּבַה׳ בָּטַחְתִּי, שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בִּנְפִלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזָּכִינוּ לְהִמָּלֵט מִלִּהְיוֹת מֵהַחוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ׳, וּבָזֶה לְבַד אָנוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת וְלִשְׂמֹחַ גַּם עַתָּה עַד אֲשֶׁר יַרְחִיב ה׳ לָנוּ בִּשְׁלֵמוּת, וְנִזְכֶּה לָצֵאת מִכָּל צָרוֹתֵינוּ לְגַמְרֵי וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה

מְהֵרָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו תקצ״ו.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה׳ הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אַךְ יֵשׁ לִי צַעַר קְצָת מַה שֶּׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ אִם קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי מִפֹּה אוֹר לְיוֹם ג׳ תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן צֶעסיס שֶׁנָּסַע לְאַדֶעס דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין, וּמָסַרְתִּי בְּיָדוֹ אִגֶּרֶת אֵלֶיךָ. גַּם בְּתוֹכוֹ הָיָה רָצוּף אִגֶּרֶת שֶׁתִּשְׁלַח לִקְרוּמִינְטְשַׁאק לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וְהָיָה מֵהָרָאוּי שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדְךָ הָאִגְּרוֹת הָאֵלּוּ בְּיוֹם ג׳, וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי מֵהֶם וְצַעֲרִי גָּדוֹל מִזֶּה, עַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה מְיָד לְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה. רַק נִפְלֵאתִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ לְבַעֲרוֹ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה סוֹד נִכְתַּב בּוֹ, אַדְרַבָּה הַכֹּל דִּבְרֵי אֱמֶת, וּקְרָאתִיו שְׁנֵי פְּעָמִים. וְהֶחֱיִיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ הַיּוֹצְאִים מִלִּבְּךָ בֶּאֱמֶת. מִי יִתֵּן שֶׁיְּמַלֵּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשְׁאֲלוֹת לִבְּךָ לְטוֹבָה מְהֵרָה, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כַּאֲשֶׁר זֶה כַּמָּה נִכְסַף נִכְסַפְתָּ לָזֶה. אַךְ בֶּאֱמֶת גַּם הַכְּסוּפִין וְהַגַּעְגּוּעִים יְקָרִים מְאֹד, כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מַעֲלוֹת הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין דִּקְדֻשָּׁה, בִּפְרָט כְּשֶׁזּוֹכִים לְפָרְטָם בַּפֶּה בְּכָל יוֹם.
חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה לְדַבֵּר הַכְּסוּפִין דִּקְדֻשָּׁה בַּפֶּה בְּכָל יוֹם. וְתַכְרִיחַ עַצְמְךָ מְאֹד לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לָזֶה. וְתַאֲמִין שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא גַּם הַדִּבּוּרִים שֶׁלְּךָ יְקָרִים מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִתְאַוֶּה גַּם לִתְפִלָּתְךָ. כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת עִם כָּל עֲבוֹדָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁעוֹבְדִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאֵימָה וּבִירְאָה תָּמִיד, אֵין עוֹלֶה אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל כְּנֶגֶד שִׂיחָה אַחַת וּתְפִלָּה אַחַת שֶׁל בֶּן אָדָם הַשָּׁפָל הַזֶּה שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְכוּ׳. וְאִם הָאָדָם נָמוֹךְ מְאֹד עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו שֶׁאֵינָם עוֹלִים יָפֶה, אַדְרַבָּא כְּשֶׁהוּא מְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְעוֹבֵד אֵיזֶה עֲבוֹדָה יָקָר בְּעֵינָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי זֶה עִקַּר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁהָרְחוֹקִים מְאֹד נִמְשָׁכִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מִגְּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר גַּם עִם הַפָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ. וּבְיוֹתֵר תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ בְּכָל הַכֹּחוֹת לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֵז בְּכָל יוֹם שֶׁזָּכִינוּ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ׳, אוּן טַאקִי פָּארְט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ. יוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה, כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח מִכְתָּבִי זֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
וְאוֹדוֹת בְּרִיאוּתִי, דַּע כִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, אֲבָל הַכֹּל הָיָה מֵהַמַּחוּשׁ בַּמֵּעַיִם רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁיֵּשׁ לִי מִכְּבָר כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ מֵעוֹדִי לֹא הָיָה נִמְשָׁךְ זְמַן כָּל כָּךְ כְּמוֹ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִשְׁמְרֵנִי מֵעַתָּה מֵחֹלִי זֶה וּמִכָּל הֶחָלָאִים וּמֵחוּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם. וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה רוֹאִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר זֶה הָעוֹלָם כִּי אִם עַל פִּי הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים דַּרְכֵי הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר רָאוּי לָנוּ לוֹמַר אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא וְכוּ׳. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם וְכוּ׳.
נָתָן הַנַּ״ל
(אָמַר הַמַּעְתִּיק דְּעוּ כִּי מֵהַחוֹלַאַת הַנַּ״ל רַחֲמָנָא לִצְלַן נִסְתַּלֵּק בְּשָׁנַת תר״ה, וְהַחוֹלַאַת הָיָה לוֹ עוֹד מִקֹּדֶם שֶׁהָיָה בֶּן אַרְבָּעִים, וּלְעֵת זִקְנָתוֹ הִתְגַּבְּרָה עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק עַל יְדֵי זֶה, אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְּרֵנוּ נַחְלָה מַכּוֹתֵינוּ, חֲבָל עַל דְּאַבְדִין וְלָא מְשִׁתַּכְּחִין, וְרַק זֹאת נֶחָמָתֵנוּ תְּהִלָּה לָאֵל חַי עַל הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָנוּ לְזֵכֶר עוֹלָם, הֵן הֵמָּה מִכְתָּבָיו הַקְּדוֹשִׁים וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, תְּהִלָּה לְאֵל חַי).

רח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ ב׳ כִּסְלֵו תקצ״ו נָעמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
כְּבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וּבְיוֹם א׳ הִגִּיעַ אֵלַי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַפָּאטְשְׁט [הַדּוֹאַר] וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁדִּבַּרְתָּ עִם ר׳ נַחְמָן נֶכֶד אַדְמוֹ״ר זַ״ל שֶׁיִּחְיֶה, תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם וְתִהְיֶה מַמְצִיא אֶת עַצְמְךָ אֵלָיו. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה.
וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל אֲנִי בְּקַו הַבְּרִיאָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְשָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא הָיָה לִי חוֹלַאַת חַס וְשָׁלוֹם. רַק הַמַּחוּשׁ שֶׁלִּי מִכְּבָר אַךְ שֶׁהֶאֱרִיךְ זְמַן בְּיוֹתֵר. וּבְחֶמְלַת ה׳ סָר מֵעָלַי קֹדֶם שַׁבָּת הֶעָבַר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִשְׁמְרֵנִי מֵעַתָּה מֵחוֹלַאַת זֶה, וּמִכָּל מִינֵי חֹלִי וּמַכְאוֹב שֶׁבָּעוֹלָם, וְיִרְפָּאֵנִי רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ מִגֹּדֶל הַנִּחִיצָה. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ אָצְלִי אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת הֶעָבַר, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, וְחַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם בְּגֹדֶל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְתַאֲמִין שֶׁלֹּא עַל חִנָּם קָבְעוּ לָנוּ חֲזַ״ל לוֹמַר בְּכָל יוֹם עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ

שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ׳. וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב לָזֶה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה יוּכַל לִרְאוֹת קְצָת, בִּפְרָט אֲנַחְנוּ שֶׁרַבִּים קָמִים עָלֵינוּ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם. וְלַה׳ הַתִּקְוָה לָצֵאת מֵהַצָּרוֹת לִגְמֵרִי מְצָרָה לִרְוָחָה גְּדוֹלָה, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה עַזָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. נֶכֶד עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.

רט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד׳ וַיֵּצֵא תקצ״ו נָעמְרוֹב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

דַּע שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּךָ הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתָּ יוֹם ד׳ תּוֹלְדוֹת. כָּעֵת תֵּדַע שֶׁנּוֹדַע לִי עַל יְדֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג שֶׁהָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן צֶעטְיס מִנֶּעמְרוֹב. בָּא לִידֵי זָרִים. כִּי רַבִּי חַיִּים נָתָן הַנַּ״ל שָׁכַח לִמְסֹר לְךָ הָאִגֶּרֶת וְנִזְכַּר בְּנָסְעוֹ מִטּוּלְטְשִׁין, וְשָׁלַח לְךָ עַל יְדֵי אֵיזֶה אִישׁ. וּכְבָר נִפְתְּחָה הָאִגֶּרֶת בְּבַארְטְנִיק, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הֵם. וְאִם כִּי יֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה, אֲבָל זֹאת נֶחָמָתִי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לִי בַּמֶּה לְהִתְבַּיֵּשׁ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם, כִּי לֹא דִּבַּרְתִּי שָׁם חַס וְשָׁלוֹם עַל שׁוּם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, רַק הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת וְכוּ׳. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּזֶה אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן אִם הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁיָּבוֹא לִידֵי כָּךְ לֹא הָיִיתִי מוֹסֵר מִכְתָּבִי לִידֵי מְשֻׁלָּח, אַךְ בְּדִיעֲבַד בְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וּמִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. עַתָּה תִּרְאֶה לִכְתֹּב לְרַבִּי חַיִּים נָתָן הַנַּ״ל וְתוֹדִיעַ לוֹ מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה, וּתְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּכְתֹּב לְךָ לְמִי מָסַר הַמִּכְתָּב, אוּלַי תּוּכַל לַחֲזֹר לְהַשִּׂיגָם, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּתְהִלָּה לָאֵל אֲנִי בְּקֶרֶן הַבְּרִיאָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וִימֵי חַנֻּכָּה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. וּבְוַדַּאי נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עִנְיַן חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁגִּלָּה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁכְּפִי הַסִּלַּח נָא שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וְכוּ׳. כִּי הֲלֹא סוֹף כָּל סוֹף בְּוַדַּאי יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, וְכָל בִּנְיָנוֹ יִהְיֶה עַל יְדֵי בְּחִינַת הַנַּ״ל. וְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נִבְנֶה מְעַט מְעַט, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁלָם מְהֵרָה. וְעַל כֵּן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֵלֶק בַּחֲנֻכַּת הַבַּיִת, וְזֶה זוֹכֶה כְּפִי הַסִּלַּח נָא שֶׁל יוֹם כִּפּוּר. וְגַם עַתָּה עֲדַיִן צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל שֶׁיִּתְקַבֵּל הַסִּלַּח נָא שֶׁל יוֹם כִּפּוּר. כִּי בְּכָל יוֹם צְרִיכִין לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת קְדֻשַּׁת יוֹם כִּפּוּר שֶׁמַּמְשִׁיכִין בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּכְמוֹ כֵן זוֹכִין לַחֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד לְהוֹדִיעַ לְדָרֵי

מַעֲלָה וּלְדָרֵי מַטָּה גְּדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳. וְהָעִקָּר הוּא לְהוֹדִיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל לְכָל הַנִּמּוֹכִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בִּבְחִינַת הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וְכוּ׳ וְכוּ׳. גְּוַואלְד בְּרוּדֶער הַארְצִיקֶער [אַהָהּ! אָחִי הַנִּלְבָּב], אַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֵיכֶם דְּבָרִים נוֹרָאִים חֲדָשִׁים כָּאֵלֶּה. בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הֵם חֲדָשִׁים אֶצְלִי לְגַמְרֵי, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִלְּהִתְפַּלֵּא עַל נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה, וּמֻכְרָחִים לְכָל אָדָם מְאֹד מְאֹד לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְעוֹרְרוֹ וְלַהֲקִיצוֹ וְלַהֲקִימוֹ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא וְכוּ׳.
אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֹאת. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּירְךָ מְעַט דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. יְהִי רָצוֹן שֶׁיַּעֲשׂוּ רֹשֶׁם בִּלְבַבְכֶם לְטוֹבָה לְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר חַזְקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ, עוֹרְרֵהוּ וַהֲקִיצֵהוּ. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְעוֹרֵר גַּם אַתָּה וּתְקַבְּלוּ דִּין מִן דִּין, וְאִם תִּרְצֶה תּוֹכַל לְהַרְאוֹת לוֹ מִכְּתָבִי זֶה וּכְחָכְמָתְךָ תַּעֲשֶׂה.

רי

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וַיֵּצֵא תקצ״ו נָעמְרוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי כִּבְנִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר, וּלְבִתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי אֶסְתֵּר שֶׁיְּנִדִיל תִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שַׁבַּת הֶעָבַר, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִבִּתִּי תִּחְיֶה, מִכְּאֵב הַשִּׁנַּיִם שֶׁלָּהּ, שֶׁנּוֹסַף עַל דַּאֲגוֹתֵינוּ וְטִלְטוּלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּשָׂבוּעַ זֹאת שֶׁפָּסַק כְּאֵבָהּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַצִּילָהּ מֵעַתָּה מִכָּל חֹלִי וּמַכְאוֹב וּמֵחוּשׁ. וְיִתֵּן לָכֶם פַּרְנָסָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל אָמֵן.
וְהִנֵּה מְאֹד נֶהֱנֵיתִי מִדְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ, כִּי רָאִיתִי תְּשׁוּקָתְךָ אֶל הַתַּכְלִית. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה בָּאֱמֶת כָּל יָמֶיךָ לְיִרְאָה אֶת ה׳ וְלִבְטֹחַ בּוֹ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְאֶת כֻּלָּנוּ. כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳.
וְהִזָּהֵר מֵעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי לְבִלְי לְכְנֹס בְּוִכּוּחִים וְנִצְחוֹנוֹת עִם שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁגַּם הֵם נַצְחָנִים כְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים. וּמִזֶּה נִמְשָׁךְ כַּמָּה מַחֲלֹקֶת וְסִכְסוּכִים הַמּוֹנְעִים וּמַפְסִיקִים מְאֹד מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי הַנִּצָּחוֹן הוּא מְדֻמִּים עֲכוּרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַד בָּהֶם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְהַמְשִׁיךְ עַצְמְךָ אֶל הַתְּמִימוּת בֶּאֱמֶת, לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְהַשְׁלֵךְ דַּרְכֵי הַיַּלְדוּת מִלִּבְּךָ, וּבִפְרָט לְבַל תִּכְנֹס בְּקֻשְׁיוֹת

וַחֲקִירוֹת כְּלָל. וַאֲפִלּוּ עָלַי אָסוּר לְךָ לְהַרְהֵר חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי רְצוּיָה אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְהַדְרִיךְ אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ מַה כַּוָּנָתִי וְכֵן כַּוָּנַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּעִנְיַן עֲסָקֵינוּ, אִם כַּוָּנָתֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם בִּשְׁבִיל הַכָּבוֹד הַמְדֻמֶּה הַנָּהוּג עַכְשָׁיו אוֹ בִּשְׁבִיל עֲשִׁירוּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ וְגַם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקָדְקָדוֹ יָכוֹל לְהָבִין כִּי תְּהִלָּה לָאֵל נְקִיִּים אֲנַחְנוּ וְאָנֹכִי מִזֶּה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי חוֹתֶנְךָ הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לִיבֶּע טֶעכְטֶיר, לְמַעַן הַשֵּׁם זָאלְג נִיט, גְּלֵייבּ אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶר וֶועט אַייךְ נִיט פַּאר לָאזִין. קוּק אוֹיף נִידוּרִיקֶירְס פּוּן אַייךְ וְויפִיל יוּנְגֶע לַייט גֵיעֶן אַרָאפּ פּוּן קֶעסְט, אִין הָאבִּין דָּאס אוֹיךְ נִיט. פָּאלְג מִיךְ אִין זָאלְג נִיט אוֹיף מָארְגֶען [בִּפְתִי הַיְקָרָה, לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תִּדְאָגִי, תַּאֲמִינִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם, תִּסְתַּכְּלִי עַל הַלְמַטָּה מִכֶּם כַּמָּה אַבְרֵכִים יוֹרְדִים מִשֻּׁלְחַן חוֹתְנָם, וְגַם זֶה אֵין לָהֶם. תִּשְׁמְעִי בְקוֹלִי וְאַל דַּאֲגִי דַּאֲגַת מָחָר].

אוֹיבּ סָע מֶיגְלִיךְ זָאלְסְטִי דִּיר מַאכִין עֶפֶּיס אַ פַּרְנָסָה, מַה טּוֹב אַז בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא וֶועט דָּא זַיין, בָּעט אִים זָאל מִיט מִיר שְׁמִיסִין אֵיין עֵצָה, טָאמִיר קָאנְסְטִי דִּיר עֶפֶּיס אַ פַּרְנָסָה מַאכִין, נָאר לְמַעַן הַשֵּׁם, לְעֵת עַתָּה זָאלְג גָאר נִיט. גָאט אִיז גְרוֹיס. דֶּער וָואס גִיט לֵייבִּין דֶּער גִיט פַּרְנָסָה. וַוייטֶיר הָאבּ אִיךְ קַיין צַייט נִיט צִי שְׁרַייבִּין זַייט גִיזִינְד אִין פְּרֵיילִיךְ. [אִם שַׁיָּךְ תַּעֲשֶׂה מַעֲמַד פַּרְנָסָה, מַה טּוֹב שֶׁבְּנִי שַׁכְנָא יִהְיֶה פֹּה, תְּבַקְּשִׁי מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתְיַעֵץ עִמִּי, אוּלַי שַׁיָּךְ שֶׁתַּעֲשִׂי אֵיזֶה שֶׁהוּא פַּרְנָסָה, רַק לְמַעַן ה' לְעֵת עַתָּה אַל תִּדְאַגִי כְּלוּם, ה' גָּדוֹל מִי שֶׁנּוֹתֵן חַיִּים נוֹתֵן פַּרְנָסָה, וְיוֹתֵר אֵין לִי שׁוּם זְמַן לִכְתּוֹב, תִּהְיִי בְּרִיאָה וּשְׂמֵחָה].

לִיבֶּע קִינְדֶער! גִילוּיבְּט אִיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז מִיר רַייסְן נִיט קַיין הֵיילִיגֶע סְפָרִים אוּן מִיר לֶערְנֶען נָאךְ זַייא, בָּרוּךְ־הַשֵּׁם מֶעהָאט עֶפֶּיס צִיא לֶערְנֶין. גִילוּיבְּט אִיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיךְ הָאבּ אַייךְ שׁוֹין גִיגִיבִּין אַגִיטָע יְרוּשָׁה אוֹיף הֵייבִּיג קַיין עֹשֶׁר אִין דֶּער וֶועלְט קָאן אַזוֹ אַה יְרוּשָׁה נִיט לָאזִין, מִיר הָאבִּין זִיךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם גָּאר נִיט צוּא שֶׁעמִין [בָּנַי הָאֲהוּבִים, טוֹב לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵין אָנוּ קוֹרְעִים שׁוּם סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְגַם אָנוּ לוֹמְדִים אוֹתָם, בָּרוּךְ ה' יֵשׁ מַשֶּׁהוּ לִלְמֹד, בָּרוּךְ ה' כְּבָר נָתַתִּי לָכֶם יְרוּשָׁה טוֹבָה לְעוֹלָם, שׁוּם עָשִׁיר שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יָכוֹל לְהַשְׁאִיר יְרוּשָׁה כָּזֶה. אֵין לָנוּ בָּרוּךְ ה' בְּמַה לְהִתְבַּיֵּשׁ].

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ריא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ וַיִּשְׁלַח תקצ״ו
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, לוֹ וּלְבֵיתוֹ שָׁלוֹם וְכָל טוּב.
מִכְּתָבְךָ מִיּוֹם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת כְּמוֹ חֲצוֹת הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת. אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל צַעֲרוֹ מֵעִנְיַן מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, אַךְ יָדַעְתִּי כִּי אֵין שׁוּם אָדָם נָקִי מִזֶּה. וְאִם אָמְנָם לֹא כָּל אַפִּין שָׁוִין וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אַף עַל פִּי כֵן כְּלָל שָׁוִין בָּזֶה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו בְּכָל יוֹם, הַרְבֵּה הַרְבֵּה. וּמִן הַסְּתָם אִם לֶעָתִיד יַגִּידוּ לָאָדָם כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּכָל יוֹם כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִזֶּה וְכוּ׳. בְּוַדַּאי עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם הַרְבֵּה, וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לִבּוֹ לְדַקְדֵּק בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁדָּרְשׁוּ עַל־פָּסוּק ״וַיִּיצֶר״. אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי אוֹי לִי מִיִּצְרִי. נִמְצָא שֶׁעִקַּר הַיְצִירָה שֶׁל הָאָדָם הוּא בְּבְחִינָה זֹאת שֶׁיִּהְיֶה מֻכְרָח לִסְבֹּל בִּלְבּוּל וּמִלְחָמָה זֹאת בְּכָל יוֹם שֶׁהוּא אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי אוֹי לִי מִיִּצְרִי, וְכָךְ עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם. וְאַדְרַבָּא רָאוּי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים בָּזֶה מַה שֶּׁמַּרְגִּישׁ עֲדַיִן שְׁתֵּי הָאוֹיי״וֹת הָאֵלּוּ. כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁכְּבָר אֵינוֹ מַרְגִּישׁ כְּלָל, וְאֵין לִבּוֹ דָּוֶה עָלָיו כְּלָל מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל בְּפֵרוּשׁ שֶׁרָאוּי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים מַרְגִּישׁ כְּאֵבוֹ וְכוּ׳. כַּנִּדְפָּס בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיִיתָנוּ בְּדִבְרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּהַדְּבוּרִים וְהָעֵצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳.
לְעֵת עַתָּה אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעוֹ, וְיִשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁנָּסַע מִפֹּה אֶתְמוֹל. וְנִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ מֵעִנְיַן הַכּוֹבַע שֶׁל בְּנִי שֶׁמָּסַרְתִּי לְרַבִּי זְאֵב דִּפֹּה, וְכָל מִכְתָּבִי הַקּוֹדֶם הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה. וְעַל יְדֵי זֶה הִרְוַחְתָּ אֵיזֶה דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם, וְאַתָּה לֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לַהֲשִׁיבֵנִי עַל זֶה כְּלָל. הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי כָּל הַחֲפָצִים שֶׁל הָאָדָם הֲרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט הַחֲפָצִים שֶׁלִּי כֻּלָּם יְקָרִים מְאֹד, וְנוֹגְעִים כֻּלָּם מְאֹד לַעֲבוֹדַת ה׳, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כָּל זֶה. וְהֶעָבָר אַיִן. עַתָּה תִּרְאֶה שֶׁגִּיגַע לִי הַכּוֹבַע הַנַּ״ל מְהֵרָה, וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִם רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל, וְזֵרַזְתִּי אוֹתוֹ עַל זֶה. גַּם לְזָרֵז מְאֹד מְאֹד לִשְׁלֹחַ לִי מְיָד הַחוֹשֶׁן מִשְׁפָּט חֵלֶק שֵׁנִי. כִּי מְאֹד מֻכְרָח לִי, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְבַל תַּחֲרֹשׁ בָּזֶה כְּלָל. הָאֶגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, שֶׁהָיָה לִי יְדִיעָה שֶׁנִּפְתַּח בְּבַארְטְנִיק. וְהַיְדִיעָה הָיָה עַל יְדֵי רַבִּי יַעֲקֹב שְׁטָארָאמוַואסָער שֶׁסִּפֵּר זֹאת לִפְנֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג. וּלְדַעְתִּי אַתָּה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר אֶת הָאִישׁ רַבִּי יַעֲקֹב הַנַּ״ל, עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרֵז עַצְמְךָ לְהִתְוַעֵד עִמּוֹ, אוּלַי תּוּכַל לִפְעֹל שֶׁיּוֹדִיעַ לְךָ הֵיכָן הָאֶגֶּרֶת. וְאִם אֶפְשָׁר לַחֲזֹר וּלְקַבְּלָם בְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לְקַבְּלָם וּלְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה. וְאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי הָיָה לִי יְגִיעָה וְטִרְחָה גְּדוֹלָה קֹדֶם שֶׁשָּׁלַחְתִּי הַמִּכְתָּבִים הַנַּ״ל, אַךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל מֵאֵת ה׳ יָצְאָה הִפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה. בְּכָל יוֹם רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה׳ בְּכָל דָּבָר, מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מַאֲמִינִים כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהָאָדָם לְהָבִין שׁוּם דָּבָר, כִּי מְאֹד עָמְקוּ

מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ, וּבְכָל פַּעַם אָמַר שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְשֶׁהָאֵין יוֹדֵעַ שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ יוֹתֵר מֵהַיְדִיעָה שֶׁלּוֹ. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. וּבְעֹצֶם רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ זָכִינוּ שֶׁגַּם עִנְיָן הַנִּפְלָא הַזֶּה הִכְנִיס בָּנוּ שֶׁיִּהְיֶה נִצְרָךְ לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲפִלּוּ בְּכָל הַיְרִידוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי סִיּם אַחַר כָּךְ : וַאֲפִלּוּ אַתֶּם וְכוּ׳ שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל וְכוּ׳ אֲבָל וְכוּ״, הַיְינוּ שֶׁלִּגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, עַל כֵּן יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ אֲפִלּוּ לְהַגְּרוּעִים שֶׁבַּגְּרוּעִים וְכוּ׳ ; וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצַּעֲקָה וּמֵהַתַּחֲנוּנִים וְכוּ׳. זְכֹר כָּל זֶה בְּכָל יוֹם. וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה עַתָּה, אַךְ עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ וְתַבְעֶרֶת לִבְּךָ הַטּוֹב אֶל הָאֱמֶת הִכְרִיחַנִי לִכְתֹּב לְךָ כָּל זֶה. וַה׳ יָאִיר עֵינֶיךָ וְעֵינֵי כָּל הַחֲפֵצִים בָּאֱמֶת שֶׁיִּכָּנְסוּ דְּבָרֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים בְּלִבָּם כִּי הֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעַזָּה. בִּפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. גַּם אֲלֵיכֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְכוּ׳, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים וְכוּ׳ וְאֵין נִשְׁאָר לָאָדָם כִּי אִם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם הַכֹּל יוֹדְעִים זֹאת אַף עַל פִּי כֵן הוּא אֱמֶת גָּמוּר בָּרוּר וְצָלוּל בְּלִי שׁוּם סָפֵק. וּצְרִיכִים לִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְהַיּוֹם לָמַדְתִּי בִּישַׁעְיָה סִימָן מ׳ ״קוֹל אָמַר קְרָא״ וְכוּ׳ ״כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר״. וּפֶרַשׁ רַשׁ״י כָּל הַמַּגְבִּיהִים תִּהֶפֵךְ גְּדֻלָּתָם וְתִהְיֶה כֶּחָצִיר וְכוּ׳. דָּבָר אַחֵר כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר סוֹף אָדָם לָמוּת וְכוּ׳. וְהָיָה בְּעֵינַי כַּחֲדָשׁוֹת בְּלָמְדִי זֹאת. מִי יִתֵּן שֶׁתָּשִׂימוּ לִבְּכֶם בֶּאֱמֶת לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת וְאַל תִּירְאוּ כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ וְכוּ׳. וְהַיּוֹם רָאִיתִי שֶׁמִּי שֶׁמְּשִׂים לִבּוֹ אֶל הָאֱמֶת רוֹאֶה בְּכָל עֵת שֶׁכָּל הַסִּפָּרִים צוֹעֲקִים וּמַכְרִיזִים כְּרוּזִים נוֹרָאִים לָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת. יָתֵר מִזֶּה אֲנִי מִתְאַפֵּק בְּכָל כֹּחִי מִלִּכְתֹּב עוֹד עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ. וַה׳ יִתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ׳.

ריב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ וַיְחִי תקצ״ו נָעמְרוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין בִּתְחִלַּת יְמֵי חֲנֻכָּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין כִּי הָיָה מֵהַנִּמְנָע לַהֲשִׁיבְךָ עַד הֵנָּה, הֵן מֵרִבּוּי טְרָדוֹת לַעֲסֹק עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, גַּם לֹא הָיָה לִי עִם מִי לַהֲשִׁיבְךָ כִּלְבָבִי, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁמִּעַט אֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֵינוּ הָעֵסֶק עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִשְּׁאָר עֲסָקִים בְּעִנְיְנֵי מַשָּׂא וּמַתָּן וּמִשְׁפָּטִים וְכוּ׳ עִם אַלְפִּים נְפָשׁוֹת, כִּי עֵסֶק

הַנּוֹגֵעַ לְיִרְאַת שָׁמַיִם בֶּאֱמֶת עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וְעַל כֵּן הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לִקַּח
מוֹעֵד לְיַחֵד הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ כָּרָאוּי, וְגַם עַתָּה לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי מַה לְכְתֹּב לְךָ,
כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ הַכֹּל, וּכְבָר הֵשִׁיב נַפְשֵׁנוּ בְּדִבּוּרִים כְּשֵׁרִים וּנְקִיִּים
בְּכָל שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְיָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עָבַר עַל
כַּמָּה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים יוֹתֵר מִמְּךָ, וְהַרְבֵּה מֵהֶם הָיוּ מְפֻרְסָמִים וּמַנְהִיגֵי
הַדּוֹר, וְרַבּוֹ כְּכֻלּוֹ הַגּוֹרֵם לָזֶה הוּא עֲצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁמַּכְשִׁיל אֶת
הָאָדָם בְּכַמָּה אֲפָנִים, כִּי מַחֲלִישׁ הַכֹּחַ וּמַגְבִּיר הַתַּאֲוֹות, וְגוֹרֵם עַצְבוּת
וְרָפְיוֹן וּבִלְבּוּל גָּדוֹל וְכוּ', אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב ; אַךְ דַּעַת לָנָבוֹן
נָקָל, אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא חָלִילָה חָלִילָה שֶׁיַּפִּיל אוֹתְךָ כָּל עִנְיָן זֶה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי.
בְּוַדַּאי צְרִיכִין לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר בָּאנוּ בְּעִמְקֵי מַיִם וְכוּ', אֲבָל
חָלִילָה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ פְּחָדִים יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי אַדְרַבָּא הַפְּחָדִים וְהַמָּרָה
שְׁחוֹרָה מַזִּיקִים בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם. וּבִפְרָט כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ
לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ שֶׁיָּכוֹל לְתַקֵּן הַכֹּל ; וּמַה מְּאֹד יֵשׁ לְךָ לִשְׂמֹחַ בַּמָּה שֶׁזָּכִיתָ
לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין צָרֵךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה
עַתָּה.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד בְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ, וְאַל תַּחְשֹׁב
בָּזֶה כְּלָל לֹא מִקֹּדֶם וְלֹא אַחַר כָּךְ, כִּי גָּדוֹל ה' מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְיֵשׁ
עִנְיָן שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּתְהִלָּה לָאֵל עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּימֵי חֲנֻכָּה
הֶעָבַר בְּפָרָט בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה וְדִבַּרְנוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ דִּבְרֵי תּוֹרָה וְשִׂיחוֹת
קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר הֶחֱיָה מְאֹד אָזֶן הַשּׁוֹמְעִים. וּקְצָת מֵהֶם תִּשְׁמַע
מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין, וּבִפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ עַל פָּסוּק "הֵן
אֱמֶת חָפַצְתָּ וְכוּ', וּבְסָתֻם" וְכוּ', וְהוּא נִצְרָךְ לְךָ עַתָּה מְאֹד, כִּי עִקַּר הַמָּרָה
שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת שֶׁלְּךָ הִיא מֵרִבּוּי הָאֱמֶת, מֵחֲמַת שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת
כַּמָּה אַתָּה רָחוֹק, וְכַמָּה רַבּוּ פְּגָמֶיךָ וְכוּ', אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁהָאֱמֶת הַזֶּה רוֹצֶה
לְהַרְחִיק חַס וְשָׁלוֹם אוֹ לְהַחֲלִישׁ הַדַּעַת, עַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ
אֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה עַתָּה, כִּי קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין
הַזְּמַן מַסְפִּיק וְתִשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמַה מְּאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי
מֵהַגַּעְגּוּעִין עַל שֶׁלֹּא נִמְנֵיתָ עִמָּנוּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, אַךְ נִחַמְתִּי בָּזֶה
שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁקֹּדֶם חֲנֻכָּה. וּלְדַעְתִּי הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַשַּׁבַּת
חֲנֻכָּה שֶׁלָּנוּ, כִּי הַשַּׁבָּת שֶׁלָּכֶם שֶׁהֱיִיתֶם קֹדֶם חֲנֻכָּה הָיָה הֲכָנָה גְּדוֹלָה עַל
שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה ; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי
הִגִּיעַ סְמוּךְ לִזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ עָלֵינוּ
וְעָלֶיךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וּבְכָל הָעִנְיָנִים
הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, וְהָעִקָּר הוּא
הִתְחַזְּקוּת, וְתוֹדָה לָקֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמָּה לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אַחַר כָּתְבִי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ עַל הַפָּאסְט חָתוּם בְּחוֹתָמְךָ, גַּם
נִזְכַּרְתִּי שֶׁקֹּדֶם חֲנֻכָּה הִגִּיעַנִי עוֹד מִכְתָּב מֵאִתְּךָ וְקָרִיתִי עַתָּה עוֹד הַפַּעַם.
וְכָל מִכְתָּבֶיךָ כֻּלָּם שָׂפָה אַחַת לָהֶם, צוֹעֲקִים בְּקוֹל מַר עַל מְרִירוּת עוֹלָם
הַזֶּה הַמָּלֵא יְגוֹנוֹת הָעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אֲבָל כֻּלָּם
סוֹבְלִים מְרִירוּת גָּדוֹל. וְכָל מִינֵי מְרִירוּת שֶׁל כָּל אֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן

הַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵהָרַע הַכּוֹלֵל שֶׁהוּא הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר "וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת וְכוּ', אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים" וְכוּ'; אַךְ בָּזֶה בְּעַצְמְךָ יֵשׁ לְךָ וְלָנוּ לִשְׁמֹחַ מֵאַחַר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמִּלְחָא הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר 'אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא'. וְאִם אָמְנָם צַר לְךָ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי, עִם כָּל זֶה בָּזֶה לְבַד רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ מַה שֶּׁאַתָּה מַרְגִּישׁ עַל כָּל פָּנִים הַמְּרִירוּת וּבִשְׁבִיל זֶה אַתָּה צוֹעֵק כָּל כָּךְ. וְזֶה בְּעַצְמוֹ נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַבְּרִית מֶלַח עוֹלָם הַמַּמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ מַרְגִּישִׁין הַמְּרִירוּת בְּיוֹתֵר כְּדֶרֶךְ כָּל הָרְפוּאוֹת שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בִּדְבָרִים מְרוֹרִים שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחִין הָרְטִיָּה עַל הַמַּכָּה מַתְחִילִין לְהַרְגִּישׁ הַכְּאֵב יוֹתֵר. כִּי יָדוּעַ בְּחָכְמַת הָרְפוּאָה שֶׁהַחוֹלַאַת וְהָרְפוּאוֹת הֵם כְּמוֹ מִתְנַגְּדִים זֶה לָזֶה וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מִלְחָמָה עֲצוּמָה. וּכְשֶׁהַחוֹלַאַת רוֹאָה שֶׁעוֹסְקִין בְּאֵיזֶהוּ סַם לְרַפְּאוֹתוֹ עַל יְדֵי שְׁתִיַּת הַסַּם, אוֹ עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחִין אוֹתוֹ בִּרְטִיָּה מִבַּחוּץ, וְתֵכֶף כְּשֶׁמַּתְחִיל הַסַּם לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתוֹ לְצָרֵךְ רְפוּאָתוֹ לְגָרֵשׁ הַמַּחֲלָה, תֵּכֶף מִתְעוֹרֵר הַמַּחֲלָה בְּהִתְגַּבְּרוּת חָזָק נֶגֶד הַסַּם. וּבִשְׁבִיל זֶה קָשֶׁה מְאֹד לְכַוֵּן הָרְפוּאָה. (וְגַם זֶה אֶחָד מֵהַטְּעָמִים שֶׁלֹּא לַעֲסֹק בְּדָאקְטוֹרִים). כְּמוֹ כֵן הוּא בָּחֳלִי הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי "כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ", וְכָל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר בְּאֵיזֶהוּ הִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל אוֹ קָטָן נֶגֶד חָלְיֵי הַנֶּפֶשׁ. כְּמוֹ כֵן מִתְגַּבֵּר יוֹתֵר הַמִּתְנַגֵּד מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, וּמֵחֲמַת זֶה נִכְשָׁלוּ וְנָפְלוּ רַבִּים מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר הֶאֱרִיךְ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְדַבֵּר בָּזֶה לְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא לְהַחֲיוֹתֵנוּ בִּשְׁבָעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ דָּאקְטִיר כָּזֶה שֶׁבָּקִי מְאֹד בִּרְפוּאוֹת נַפְשֵׁנוּ עַד תַּכְלִיתוֹ עַד הַסּוֹף הָאַחֲרוֹן, וּמִלְּבַד רְפוּאוֹתָיו הַיְקָרִים כֹּחוֹ הַגָּדוֹל בְּעַצְמוֹ עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וְהִנֵּה דְּבוּרִים אֵלּוּ שֶׁכָּתַבְתִּי עַתָּה, הֵאִיר ה' עֵינַי עַתָּה בְּעֵת כְּתִיבָתִי, וְהִנֵּה הֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים חֲדָשִׁים כֵּנִים וַאֲמִתִּיִּים. וְעַתָּה יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְהַאֲרִיךְ בָּהֶם, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, גַּם אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ לָנֶצַח, וְיִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסִיף לֶקַח. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְתַאֲמִין בְּעַצְמְךָ כִּי לֹא אָבַד תִּקְוָתְךָ וְיֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים לְעוֹלָם, וְיֶעֱרַב לְךָ לָעַד וְלָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

ריג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת שְׁמוֹת אוֹר לְיוֹם א' וָאֵרָא תקצ"ו נָעמְרוֹב.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ הֶעָבַר, תֵּכֶף אַחַר גְּמַר תְּפִלָּתִי קְרָאתִיו קֹדֶם קִדּוּשׁ אַחַר אֲמִירַת אֵשֶׁת חַיִל. וְאִם כִּי יָדַעְתִּי קֹדֶם

קְרִיאָתִי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מָלֵא קִבְּלָנָא וּצְעָקָה, עִם כָּל זֶה לֹא יָכוֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּקְרוֹתוֹ תֵּכֶף בְּכְנִיסַת שַׁבָּת. וְהִנֵּה עַתָּה תֵּכֶף אַחַר הַבְּדָלָה יָשַׁבְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִכְתָּבִי זֶה, אוּלַי אוּכַל לְשָׁלְחוֹ לְךָ עַל יְדֵי עוֹבֵר וָשָׁב עַל הַיָּרִיד, וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אֶמְצָא אֵיזֶה מֵהֶם. וְהִנֵּה לַהֲשִׁיבְךָ עַל צַעֲקָתְךָ, כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רִבּוּי הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשִּׁפַּרְתִּי לְךָ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּכְתָב וּבְעַל פֶּה, שֶׁכֻּלָּם הֵם שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחַיּוֹת גַּם אוֹתִי, גַּם אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גַּם אוֹתְךָ, כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה, כִּי אֵין עִנְיָן בָּעוֹלָם שֶׁאֵינוֹ כָּלוּל בְּדִבָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל. וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר שְׁמַעְתֶּם מִפִּי הַרְבֵּה וְהֵבַנְתָּ הַרְבֵּה וְרָאִיתָ הַרְבֵּה בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבְהַסְּפָרִים אֲשֶׁר חָנַנִי ה׳ לְחַדֵּשׁ בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּבְוַדַּאי רָאוּי לְךָ לְהָבִין מִדַּעְתְּךָ לְהַחַיּוֹת נַפְשְׁךָ גַּם עַתָּה, כִּי זֶה כְּלָל גָּדוֹל וּכְבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאֲפִלּוּ אִם נְדַבֵּר הַרְבֵּה כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה דִּבְרֵי אֱמֶת הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, עִם כָּל זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהָבִין מֵהֶם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר לְהַחַיּוֹת נַפְשׁוֹ בְּמִקּוֹמוֹ וּבִשְׁעָתוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁהוּא. כִּי אִלּוּ פִינוּ מָלֵא דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים וְכוּ׳ לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמִידוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת לְרַפְּאוֹת מַכְאוֹבֵי נַפְשׁוֹ וּלְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּיוֹם אֶחָד, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּשָׁבוּעַ מִכָּל שֶׁכֵּן בְּחֹדֶשׁ וּבְשָׁנָה, מִכָּל שֶׁכֵּן כָּל יְמֵי חַיָּיו. וְהָעִקָּר לְהָבִין מֵעַצְמוֹ מֵהַדִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁמְּדַבְּרִים עִמָּכֶם לְקַבֵּל מֵהֶם הִתְחַזְּקוּת וְעֵצוֹת לְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וְצוּקָה חַס וְשָׁלוֹם, לַהֲפוֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּבִפְרָט שֶׁתּוֹדָה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ וּלְהַחַיּוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד עַל יְדֵי שֶׁזְּכָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ׳, וְעַל כָּל פָּנִים אֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו. וְדַע וְהַאֲמֵן בְּנִי חֲבִיבִי כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִמֶּנּוּ, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה אַתָּה צָרִיךְ לְהַחַיּוֹת עַצְמְךָ בָּזֶה. וְדַע בְּנִי כִּי בֶּאֱמֶת אַתָּה מַרְבֶּה לִדְאֹג יוֹתֵר מִדַּאי, וְהוּא מַעֲשֵׂי בַּעַל דָּבָר לְהַרְבּוֹת מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת חַס וְשָׁלוֹם, וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת בְּעַצְמוֹ מַזִּיקִים מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם לְעִנְיָנְךָ. וְהֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר אֵין אַתָּה צַיָּת אוֹתִי, בִּפְרָט שֶׁכָּל דְּבָרַי הֵם בִּשְׁלִיחוּתוֹ וּבִשְׁמוֹ זַ״ל. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁהוּא זַ״ל מַזְהִיר אוֹתְךָ לְבַל תַּחְשֹׁב עוֹד כְּלָל בָּזֶה, לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, כִּי דַּי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁעַל יְדֵי זֶה תִּנָּצֵל, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַל תַּחְשֹׁב בָּזֶה כְּלָל. וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם דְּבָרַי, וְאַל תַּטְרִיד דַּעְתְּךָ בָּזֶה כְּלָל, רַק תַּעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַשָּׂא וּמַתָּן וּלְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ בְּעִנְיְנֵי שִׂמְחָה, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּמִלֵּי דִּבְדִיחוּתָא כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם. וְתֵדַע שֶׁדְּבָרִים כָּאֵלֶּה עָבְרוּ גַּם עַל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְפֵרוּשׁ רָאִיתִי בִּכְתַב הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב רַ׳ חַיִּים וִויטָאל זַ״ל הַנִּקְרָא סֵפֶר הֶחָזוֹן שֶׁעָבַר עָלָיו כָּאֵלֶּה.

וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְבַּטֵּל מִדִּבְרֵי תּוֹרָה, וְאַתָּה מִתְבַּטֵּל מֵהַשִּׁעוּרִים שֶׁקִּבַּעְתָּ לְךָ בִּתְחִלַּת הַחֹרֶף הַזֶּה. לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה, לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְלֹא כָּךְ יָפֶה הוּא לָנוּ. וְכִי לְחִנָּם הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר הַרְבֵּה עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט נִחַר גְּרוֹנִי, לִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ, וְלִבְלִי לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, וְלִבְלִי לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם. וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה תִּכְתֹּב לִי דִּבְרֵי שְׁטוּת הַנִּמְשָׁכִין מֵעֲנָנָה פְּסוּלָה,

לִכְתֹּב שֶׁיְּדַעְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מִלָּגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ, עַל כֵּן מְבַלְבְּלִין אוֹתְךָ כָּל כָּךְ. הֲלֹא בְּוַדַּאי זֶה אֱמֶת שֶׁאֵין שׁוּם אָדָם רָאוּי לָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא רָם וְנִשָּׂא וְכוּ', מִכָּל שֶׁכֵּן מְלֵאִים חֵטְא וְעָוֹן כָּמוֹנוּ הַיּוֹם בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ, אַךְ כְּבָר הִקְדִּימוּ לְהוֹדִיעַ לָנוּ צַדִּיקֵי אֱמֶת, וּבִפְרָט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁזֶּה עִקַּר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָרָחוֹק וּמְגֻשָּׁם בְּיוֹתֵר יַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶה כָּל תַּעֲנוּגָיו וְשַׁעֲשׁוּעָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בִּמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שָׁם אָנוּ מוֹצְאִין עַנְוְתָנוּתוֹ. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם הַרְבֵּה שֶׁזֶּה הַטָּעוּת מָצוּי מְאֹד בִּבְנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁכָּל אֶחָד סוֹבֵר שֶׁלֹּא עָלָיו נֶאֱמַר עִנְיָן זֶה לְפִי רִבּוּי לִכְלוּכָיו וְטִנּוּפָיו וְקִלְקוּלָיו וְכוּ', וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי אַדְרַבָּה עָלָיו דַּיְקָא נֶאֱמַר כָּל זֶה. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד עִמְּךָ, אַחֲרֵי שֶׁאֵינְךָ צַיְּתָ לִדְבָרַי שֶׁהֵם כֻּלָּם דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִבְּאֵר מַיִם חַיִּים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ' שֶׁהֵם בְּחִינַת מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ עָמֹק עָמֹק וְכוּ'. וְעַל יְדֵי תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת דַּיְקָא יְכוֹלִים לְמָצְאָם כָּל אֶחָד בְּמְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְזֶה זֶה עִקַּר הַנְּסָיוֹן וְהַצְּרוּף שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁבְּכָל הַיְּרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת, וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו לֹא יִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא מֵהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְהִנֵּה בַּיָּמִים הַלָּלוּ עִיַּנְתִּי בְּהַכְּרָךְ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ הַמְדַבֵּר מִמַּה שֶׁחִדַּשְׁתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר וּבְסָמוּךְ לוֹ, וְהֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים לְהָשִׁיב נַפְשֵׁךְ תָּמִיד, עַל כֵּן אֲנִי נִכְסָף מְאֹד שֶׁתִּתְקַבְּלֵם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתִּהְיֶה פֹּה תַּזְכִּיר אוֹתִי וְאֶמְסְרֵם לְךָ. כִּי הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּסָמוּךְ בְּוַדַּאי צְרִיכִים לָכֶם בְּיוֹתֵר.

וְהִנֵּה לְסַפֵּר לְךָ גְּדֻלַּת ה' וַחֲסָדָיו וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בְּסָמוּךְ שֶׁבְּתוֹךְ צָרוֹת וּרְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה הִרְחִיב לָנוּ הַרְבֵּה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא תִּקְצַר הֶמּוֹן יְרִיעוֹת. וּמֵהַשַּׁבַּת חֲנֻכָּה בְּוַדַּאי סִפֵּר לְךָ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ גַּם כֵּן הָיוּ קְצָת אוֹרְחִים, אַךְ בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיְחִי עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים מְאֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָז הָיָה בְּרִית מִילָה אֵצֶל אָחִי רַבִּי יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה סִבָּה שֶׁהֻכְרַח לִשְׁלֹחַ עֶגְלָה עֲבוּר בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא לְכַבְּדוֹ בְּמִצְוַת פְּרִיעָה, וְהָיָה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְגַם אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב וְרַבִּי שְׁמוּאֵל מֵאִיר וְרַבִּי גְּדַלְיָה מִלַּאדִיזִין. וּתְהִלָּה לָאֵל רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּבֵיתִי, וְאַחַר כָּךְ עַל הַבֵּן זָכָר בְּבֵית אָחִי נֵרוֹ יָאִיר. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, וְאִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

הָעֲשָׂרָה זְהוּבִים מֻכְרָחִים לִי מְאֹד, כִּי אֵין בְּבֵיתִי זוּז כָּל שֶׁהוּא, וְתִרְאֶה לְזָרֵז לְשָׁלְחָם לִי בְּמֻקְדָּם הָאֶפְשָׁרִי (כָּאן חָסֵר). וּמָאן דְּבָרָא יוֹמָא יָחוּס וְיִרַחֵם עָלַי, וְיִגְלֶה לִי וְלָנוּ עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת גּוֹלֶה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ הַנִּזְכָּר בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה סִימָן ה' בִּלְקוּטֵי תִּנְיָנָא, שֶׁאֶזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל יוֹם. בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, וּבִפְרָט עִמִּי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר נוֹתֵן כֹּחַ לְיָעֵף כָּמוֹנִי לִסְבֹּל מַה שֶּׁאֲנִי סוֹבֵל עַתָּה, אֲשֶׁר הַרְבֵּה אַתֶּם יוֹדְעִים וְיוֹתֵר מִזֶּה מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁיּוּכַל אָדָם לִסְבֹּל זֹאת. פּוּק חָזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר הִקְדִּים לְהָאִיר בִּי דְּבוּרִים קְדוֹשִׁים וּרְמָזִים בַּיָּד וְהִתְנוֹצְצוּת כָּזֶה עַד שֶׁמְּקַיְּמִים וּמְחַיֶּה אוֹתִי גַּם עַתָּה עַד שֶׁמְּחַזֵּק וּמְחַיֶּה עַל יָדֵי גַּם אֶתְכֶם גַּם וְכוּ', עַד

שֶׁמְּזַכֵּנוּ גַּם לְהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּשִׁית פִּרְקִין וְכוּ' שֶׁיִּשָּׂא לִבִּי אֶת רַגְלַי בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה לְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, גַּם לִי גַּם לְךָ גַּם לְכָל הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.
יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְהִנֵּה עֲדַיִן לֹא זְמַרְנוּ הַמַּבְדִּיל וְאֵלְיָהוּ, כִּי זֵרַזְתִּי עַצְמִי מְיָד אַחַר הַבְדָּלָה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ, כִּי גַּם לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּב הוּא עֲבוֹדָה וִיגִיעָה גְּדוֹלָה, הֵן הַכְּתִיבָה, וּבְיוֹתֵר הַשְׁלִיחוּת, וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁמִּתְיָרְאִים לִשְׁלֹחַ דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁלֹּא יִתְהַלְּלוּ בָּהֶם בְּדִבְרֵי לֵיצָנוּת שֶׁלָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי גַּם בָּזֶה הַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֶשֶׁק. כִּי עַל יְדֵי זֶה עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיוּ נִכְתָּבִים דִּבְרֵי אֱמֶת בְּיוֹתֵר הַמְּשִׁבְּרִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ דִּבְרֵי אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת הֵן מֵהַמַּשְׁפִּיעַ הֵן מֵהַמְקַבֵּל. וְגַם כָּל הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת שֶׁלְּךָ הַכֹּל בִּכְלַל הַמְּנִיעוֹת הַמִּתְפַּשְׁטִין וּצְרִיכִין לְשָׁבְרָם, כִּי בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְשַׁבֵּר הָעַצְבוּת הַמְּזִיק חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. גְּוַואלְד שְׁרֵעק דִּיךְ נִיט מַיין לִיבּ קִינְד, שְׁרֵעק דִּיךְ נִיט, גָּאט אִיז מִיט דִּיר [אַהָה! אַל תִּפְחַד בְּנִי אֲהוּבִי, אַל תִּפְחַד ה' עִמְּךָ] בֶּאֱמֶת. זְכֹר מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גָּאט אִיז גְּרוֹיס מָען וֵוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ', אֲפִלּוּ אַייֵער זַאךְ וְויהִין אִיטְלִיכְער אִיז גִּיפַאלִין [ה' גָּדוֹל אֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ' אֲפִלּוּ בְּעִנְיַן שֶׁלָּכֶם לְהֵיכָן שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל] וְכוּ' וְכוּ', אֲבָל יֵשׁ עִנְיַן שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בֶּאֱמֶת כִּי גַּם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה, כָּלוּל בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ. וַאֲפִלּוּ הַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מַדְרֵגוֹת, כָּלוּל גַּם כֵּן בִּדְבָרָיו אֵלּוּ. וְהַלְוַאי הָיָה שׁוֹמֵעַ דְּבָרִים אֵלּוּ הָיָה מְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח וְלֹא הָיָה אוֹבֵד אֶת עוֹלָמוֹ, אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה כִּי בִּשְׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ הִשְׁתַּטְּחוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ נֶגְדֵּנוּ כָּל כָּךְ בִּפְרָט עַתָּה. אֲבָל עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לְךָ וְלָנוּ וְכֻלָּנוּ לִשְׁמֹחַ הַרְבֵּה מֵאַחַר שֶׁאָנוּ זוֹכִים לִשְׁמֹעַ וּלְהַאֲמִין בְּדִבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים אֲמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה נוֹרָאִים וַעֲמֻקִּים וּפְשׁוּטִים כָּאֵלֶּה, מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִדְקְדוֹ רָאוּי לוֹ עַל יְדֵי דִּבּוּרִים אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה לַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְגַּעְגֵּעַ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וּבְעִנְיַן הַשֵּׁמוֹת שֶׁל כַּלָּה וַחֲמוֹתָהּ שָׁמַעְתִּי מֵהָרַב ר' יְהוּדָה מִפֶּעדְוֶוזדְבְקָא זַ"ל שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל לֹא הִקְפִּיד עַל זֶה כְּלָל.

ריד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שַׁבָּט תקצ"ו נָעמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי כֻּלָּם, וּמָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, עֹצֶם צַעֲרִי שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִנְיָן זֶה. כִּי בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וְהָיָה לִי יְגִיעָה גְּדוֹלָה עַל זֶה, וּשְׁלַחְתִּיו עַל יְדֵי הַפָּאסְט, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה זֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדְךָ. גְּדֶל הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לִי מִזֶּה תּוּכַל לְשַׁעֵר בְּלִבְּךָ, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת בָּזֶה. וְהוּא אֶצְלִי מֵהַיִּסּוּרִים הַגְּדוֹלִים עַד שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהָפְכָם לְשִׂמְחָה, כִּי בְּוַדַּאי גַּם זוֹ לְטוֹבָה, וּמִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וּבְאוֹתוֹ הַמִּכְתָּב הַנַּ"ל כָּתַבְתִּי מִזֶּה גַּם כֵּן הַרְבֵּה, כַּמָּה יְגִיעוֹת אֲנִי צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ בְּעִנְיַן הַמִּכְתָּבִים שֶׁיַּגִּיעוּ אֵלֶיךָ, וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְיָרְאִים מֵהַכַּת לֵצִים וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה כָּתַבְתִּי שָׁם דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ, אַךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.

כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וַאֲנִי לֹא גָּמַרְתִּי עֲדַיִן הַלִּמּוּד שֶׁאַחַר הַתְּפִלָּה. אַךְ מֵהַסְּתָם תִּשְׁמַע מֵהַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה אֲשֶׁר יְחַיֶּה וְיָשִׁיב אֶת נַפְשְׁךָ. וְגַם מְעַט הַיִּסּוּרִים שֶׁתִּשְׁמַע מִמֶּנּוּ תִּרְאֶה לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בָּהֶם, כִּי כְּבָר יָדַעְנוּ שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְהַמְנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֶשֶׁק. וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם גַּם פֹּה נִמְצָאִים מְנִיעוֹת הַרְבֵּה בְּוַדַּאי יִגְמֹר ה' כָּל מַה שֶּׁהִתְחִיל כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה בְּכֻלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּבִפְרָט שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁגַּם עִם כָּל הָעוֹלָם נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּפְרָט עִם הַחוֹלְקִים שֶׁמְּלֵאִים כַּעַס וְיִגּוֹנוֹת בְּיוֹתֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. כְּבָר הֶאֱרַכְתִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּכֶם אֲמִתַּת הָאֱמֶת שֶׁתִּזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ב) "גַּם כָּל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת". וּכְבָר אַתֶּם מְבִינִים קְצָת בָּזֶה, אַךְ עֲדַיִן אֵינְכֶם מְשִׂימִים לֵב הֵיטֵב לְהָבִין מִזֶּה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל בְּקִיּוּם הָעוֹלָם בִּשְׁבִיל הַנְהָגוֹתֵיהֶם בְּדַרְכֵי הַבָּלִים הַנִּהֲגִים בָּעוֹלָם רַק כָּל הַהֲבָלִים הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה. וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ וּרְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא רַק בְּכָל תְּנוּעָה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁחוֹטֵף כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם, אֲשֶׁר הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת מְבָרְרִים וּמַעֲלִים אוֹתָם וּבוֹנִים מֵהֶם בְּנָיִנִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, וְאֵין שׁוּם חַיּוּת וְקִיּוּם כִּי־אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת, וְאִם כָּל זֶה יָדוּעַ מִכְּבָר, צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִזְכֹּר שֶׁאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ" וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רטו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תְּרוּמָה תקצ"ו

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ עַתָּה מְאֹד. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִכְתֹּב לְךָ. מַה שֶּׁעָבַר פֹּה יְסַפֵּר לְךָ קְצָת רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וְהָסֵר מֵאִתְּךָ רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַדְּאָגוֹת וְהַטְּרָדוֹת. זְכֹר כִּי הַכֹּל הֶבֶל וְאֵין שׂוּם זְמַן כְּלָל, וְאִם אַף עַל פִּי כֵן נַעֲשֶׂה עִמְּךָ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן וְאָנוּ בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל כִּי רַב הוּא. וּצְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הֵיטֵב בְּלִבּוֹ בְּכָל פַּעַם, וְלַאֲשֶׁר יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה מֻכִין עַצְמְךָ לִהְיוֹת פֹּה בְּסָמוּךְ עַל אֵיזֶה שַׁבַּת קֹדֶשׁ. עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּתְקַבֵּל רֶעדֶ"לִי מֵהַזֵּייגֶ"רִיל [גַּלְגַּל מֵהַשָּׁעוֹן] שֶׁלִּי שֶׁהוּא אֶצְלְךָ וְיִרְאֶה לְתַקְּנוֹ וְלַהֲבִיאוֹ לְפֹה. וְאִם לֹא יוּכַל לְתַקְּנָן קֹדֶם בִּיאָתוֹ יָבִיא אוֹתוֹ לְפֹה כְּמוֹ שֶׁהוּא כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד, וַה' יַצְלִיחֲךָ בָּזֶה וּבַבָּא. וְתִזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמֶיךָ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תְּצַוֶּה תקצ"ו נֶעמְרוֹב.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר.

אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי אִישׁ מִפֹּה וְהָיָה לִי וּלְכֻלָּנוּ לְנַחַת גָּדוֹל. וְהַיּוֹם הִזְמִין ה' לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי אֱמֶת כְּלָל כַּיָּדוּעַ לָכֶם. כִּי מֵאַהֲבָתְכֶם הַחֲזָקָה כָּתַבְתִּי לָכֶם דְּבָרַי אֵלֶּה הַמֻּעָטִים. וּתְהִלָּה לָאֵל אִתָּנוּ פֹּה הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם.

וּדְעוּ שֶׁיִּדִידֵנוּ הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה נָסַע אֶתְמוֹל לְאוּמַאן עִם אִמּוֹ הַצְּנוּעָה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וְעִם עוֹד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְשָׁם יִתְוַדְּעוּ יַחַד עִם הַנָּגִיד רַבִּי בָּער מִטְשֶׁעהרִין שֶׁיָּבוֹא לְשָׁם עִם בִּתּוֹ תִּחְיֶה וְשָׁם יִהְיֶה נִגְמָר הַהִתְקַשְּׁרוּת בֵּינֵיהֶם לְמַזָּל טוֹב, וְתִהְיֶה הַחֻפָּה לְמַזָּל טוֹב בְּסָמוּךְ. וְרַבִּי בָּער הַנַּ"ל הָיָה בְּעַצְמוֹ בִּבְרֶסְלֶב בְּשָׁבִיל זֶה, וְהִשְׁתַּטֵּחַ בְּבַקָּשׁוֹת עֲצוּמוֹת לִפְנֵיהֶם שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ עִמּוֹ, וְהוּא מְפַזֵּר לְנַדָּן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי אֲלָפִים קֶערְבְּלִיךְ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. וְהַמִּרְשַׁעַת הַמְגֹרֶשֶׁת וְאָבִיהָ וְאִמָּהּ הַמִּרְשַׁעַת שְׁנֵיהֶם חוֹרְקִים וּנְמַסִּים וּכְמַדְקֵרוֹת חָרֵב בְּבִטְנָם. כֵּן יוֹסִיף ה' בְּרַחֲמָיו לְהַפִּילָם נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, עַד יַכִּירוּ הָאֱמֶת וְיִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וְיִמְרְטוּ פְּנֵיהֶם עַל כָּל הָרָעוֹת שֶׁעָשׂוּ לְעַצְמָם שֶׁאִבְּדוּ בְּיָדַיִם הוֹן יָקָר כָּזֶה. וְגַם מֵהֶם וּבָהֶם מְטִיחִים דְּבָרִים נֶגֶד מֹשֶׁה הַמְהֻפָּךְ לְשַׁמָּה עַל אֲשֶׁר נֶאֱבַד לָנֶצַח מִטּוֹב כָּזֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה יוֹתֵר.

ה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה בְּכֹחַ וּזְכוּת יְמֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים

הַמְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְקָרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם שֶׁנִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל שׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אוֹיְבֵינוּ וְכוּ׳. נָא לְהוֹדִיעֵנִי בְּכָל פַּעַם מִשְׁלוֹמָם הַטּוֹב.

דִּבְרֵי חוֹתֶנְךָ וְאָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה עַזָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְאָבִיךָ, יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ, חֲזַק וֶאֱמַץ יְדִידִי וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. הָאֱלֹקִים הָרוֹעֶה אֶתְכֶם מֵעוֹדְכֶם גַּם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבְכֶם. קוּם קְרָא אֵלָיו יָחִישׁ לְאַמְצָךְ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה.

דִּבְרֵי הַמְיַעֲצוֹ לְטוֹבָתוֹ לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ״ל

ריז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ פְּקוּדֵי תקצ״ו.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר בְּעֵת שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלַי כַּמָּה אוֹרְחִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְטִרְדַּת הַפּוּרִים הָיְתָה עָלַי, גַּם חֲשַׁשׁ מֵאֵימַת הַשּׁוֹנְאִים כַּיָּדוּעַ לְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וּמִפַּחַד אוֹיֵב תִּצֹּר חַיָּי, וְאַף עַל פִּי כֵן קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב. וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל אָז עַד הַנֶּפֶשׁ. אַךְ בְּדַרְכֵי עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת וּתְמִימוֹת נִפְלָאוֹת וַעֲמֻקּוֹת שֶׁל בַּעַל הָעֵצָה הָאֲמִתִּי הֵם חִזְּקוּנִי וְאִמְּצוּנִי לְהַגְבִּיר שִׂמְחַת פּוּרִים עַל כָּל הַנַּ״ל. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁמַּחְנוּ קְצָת בְּפוּרִים וּבְשַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וּמְעַט מֵהֶם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה.

וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ מָה אֲשִׁיבְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, הֲלֹא כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה וְגַם שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה. וְגַם סְפָרֵינוּ מְצוּיִים בְּיָדְךָ הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם. תִּמְצָא הִתְחַזְּקוּת וִישׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת בְּכֹלֶל אֲסִירֵי הַתִּקְוָה. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי פֹּה עִם אֶחָד וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ ״הֲרִאשׁוֹן אָדָם תִּוָּלֵד״, שֶׁהוּא מַה שֶּׁשָּׁאֲלוּ רֵעֵי אִיּוֹב אֶת אִיּוֹב עַל אוֹדוֹת צַעֲקָתוֹ הַמָּרָה, וְאָמְרוּ לוֹ הֲרִאשׁוֹן אָדָם נוֹלַדְתָּ, וּפֶרֶשׁ רַשַּׁ״י וְכִי נוֹלַדְתָּ קֹדֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁתֵּדַע כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם וְכוּ׳.

וּמִזֶּה יָכוֹל כָּל אָדָם לְהָבִין לְעִנְיָן מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו הֵן בְּעִנְיַן צָרְכֵי הַגּוּף וּפַרְנָסָה, הֵן בְּעִנְיַן מִדּוֹת וּמַעֲשִׂים וְכוּ׳. וְכִי נוֹלַדְתָּ קֹדֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁתֵּדַע מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד. הֲלֹא הָאָדָם בָּא בִּשְׁבִיל זֶה לָעוֹלָם שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מַה שֶּׁיַּעֲבֹר וְהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק כְּצוּר לִסְבֹּל הַכֹּל, וּבְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עָלָיו יְקַוֶּה וְיִצַּפֶּה וְיִיחַל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַל יִתְיָאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים בְּשׁוּם אֹפֶן. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וְכָעֵת אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק

לְהַאֲרִיךְ.
בְּנִי, הִתְגַּבֵּר לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ כָּל הַפְּחָדִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה הֵן מֵהֶעָבַר וְהֵן מֵהֶעָתִיד. רַק תִּתְחַזֵּק לַחֲטוֹף מַה שֶּׁתּוּכַל בְּכָל עֵת אֵיזֶה דְּבַר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מִצְוָה. וּבְטַח בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְתַקֵּן הַכֹּל. וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת שֶׁזָּכִיתָ לִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו וְעַל הַנִּלְוִים הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. אֲבָל בְּכָל יוֹם אַתָּה צָרִיךְ לְזָכֹר זֹאת, וּבִפְרָט בְּעֵת הַלַּחַץ וְהַדְּחַק חַס וְשָׁלוֹם. כִּי בֶּאֱמֶת גַּם אָנֹכִי בְּעָנְיִי בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי כָּל חַיּוּתִי וְתִקְוָתִי וְהִתְחַזְּקוּתִי הַכֹּל עַל יְדֵי זֶה כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ מְעַט בָּזֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפְּךָ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם יְדִידִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר.

ריח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא תקצ״ו.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.
מִכְתָּבוֹ הִגִּיעַנִי אֶתְמוֹל בִּיגִיעָה וְטִרְחָא, כָּעֵת אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעוֹ. וְעַל צַעֲקָתְךָ בְּעִנְיַן יְסוּרֶיךָ, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי. הֲלֹא כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁיַּעֲבֹר. וּכְבָר מְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַעַר בְּכָל יוֹם, וְכָל מִי שֶׁדַּעְתּוֹ גָּדוֹל, צַעֲרוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְאִם יְסוּרִין כָּאֵלֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ יִמְנְעוּ אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדָתוֹ כְּמַעַט אֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַלֵּט מִיְּסוּרִין כָּאֵלֶּה. הָאֱמֶת שֶׁהֵם בְּוַדַּאי מְנִיעָה וְעִכּוּב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁבְּכָל יוֹם יְכוֹלִין לַחֲטוֹף טוֹב, כִּי לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב, רַק כָּל יוֹמָא אִית לֵהּ גְּדֵר מִלְבָד וְכוּ׳. כַּאֲשֶׁר הֶאֱרַכְנוּ בָּזֶה בְּשָׁבוּעוֹת זֶה אֵיזֶה שָׁנִים. וְאִם הַמְּנִיעוֹת וְהַטְּרָדוֹת מִשְׁתַּטְּחִים שֶׁכְּמַעַט קָשֶׁה לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֲבוֹדַת ה׳, עַל זֶה כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הָרוֹעֶה יִשְׂרָאֵל וְהוֹדִיעָנוּ שֶׁהָרָצוֹן וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְּסוּפִין בְּעַצְמָם טוֹבִים מְאֹד, וְשֶׁהָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ נֶחֱשָׁב כְּאִלּוּ לוֹמְדִים בְּסֵפֶר וְכוּ׳. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וְכִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּסֵפֶר אוֹ בְּעַל פֶּה שֶׁאִם יִקְנֶה הַשֵּׁתָף חֵלֶק בְּהַדִּירָה וְהוּא אֵינוֹ מְרוּצֶה לְךָ מֵחֲמַת בָּנָיו וְכוּ׳ תַּאֲמִין שֶׁגַּם זֶה לְטוֹבָה. רַק הַתּוֹרָה הוֹדִיעָנוּ דֶּרֶךְ כְּלָל, שֶׁחַיָּב אָדָם לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאוֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ אוֹ לְמָרֵק עֲוֹונוֹתָיו. אוֹ לְהַזְכִּירוֹ דַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה שֶׁיָּשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל זֶה. כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה

מֵכִרָח שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת כְּדֵי שֶׁיִּפָּרֵשׁ צַעֲרוֹ מֵעֵסֶק זֶה, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מֵעִנְיָן לְעִנְיָן וְיִשְׁפֹּךְ כָּל שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִלְּבַד נִסְתָּרוֹת נִפְלָאוֹת ה' מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְכַוֵּן בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁמֵּבִיא עַל הָאָדָם בִּשְׁבִיל בְּחִירָתוֹ כְּדֵי שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יָבִין רְמָזִים לְהִתְחַזֵּק לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַרְבֵּה מִזֶּה, אַךְ בְּכָל יוֹם צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לָזֶה וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בְּפֶרֶט. וְעַל כֻּלָּם כָּל סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ הוּא עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. בָּרוּךְ ה' בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ וְכוּ' אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְכוּ'. וִימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַיָּמִין יַעֲבִיר הַחֹשֶׁךְ מֵעֵינֵינוּ, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת נִפְלָאוֹת אֶת כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר וְנִזְכֶּה לְזָהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְיִהְיֶה אָצְלֵנוּ חָדָשׁ לְגַמְרֵי, וְנִרְאֶה אֶת עַצְמֵנוּ כְּאִלּוּ אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ יָצָאנוּ מִמִּצְרַיִם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת, בִּפְרָט נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ שֶׁאָנוּ רוֹאִים נִסִּים שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לִרְאוֹת הַנִּסִּים בְּאִתְגַּלְיָא וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כֹּל וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ, וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה' תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

ריט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' ב דְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח תקצ"ו.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וּמֵאַהֲבָתְךָ אֲשִׁיבְךָ מְעַט גַּם בְּחֹל הַמּוֹעֵד. אֲהוּבִי בְּנִי הֶחֱיֵיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה מֵרָחוֹק שֶׁכְּבָר נִתְעוֹרֵר לְבַבְכֶם לְהָבִין מְעַט מִזְּעִיר גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, גַּם בְּעֹצֶם הַצָּרוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ, כִּי בֶּאֱמֶת הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרָאוֹתָיו. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַתָּה. וְהִנֵּה הַפָּאסְטַיי [הַדָּוָר] עֲדַיִן עוֹמֵד בְּבֵיתִי, וְגַם זוֹ לְטוֹבָה בְּוַדַּאי. וְזֹאת צְרִיכִין לְהַאֲמִין בְּוַדַּאי כִּי לֹא לְעוֹלָם יָרִיב וְלֹא לָנֶצַח וְכוּ', וּבְוַדַּאי יָבוֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר יִרְאוּ בְּשִׂמְחָתֵנוּ וְהֵם יֵבוֹשׁוּ. וְגַם עַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל.

נָא מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ מֵעָלֶיךָ הַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ, וְהַיָּגוֹן וַאֲנָחָה

הַרְחִיקֵם מֵעָלֶיךָ כְּכָל דַּרְכֵי הָעֲצוֹת שֶׁיָּדַעְתָּ, כִּי אַתָּה קוֹבֵל וְצוֹעֵק בְּמִכְתָּבְךָ יוֹתֵר מִדַּאי. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁעַל עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה צְרִיכִים לְיַחֵד שָׁעָה בְּיוֹם לִצְעֹק בְּמַר נֶפֶשׁ עַל כָּל הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם. וּשְׁאָר הַיּוֹם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּפִשְׁיטוּת שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי וְכוּ׳. וְאַדְרַבָּא עַל יְדֵי הַמְּרִירוּת הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם יְכוֹלִין לְהָבִין עֹצֶם חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הוּא מְחַיֵּנוּ וּמְקַיְּמֵנוּ בְּעֹצֶם מְרִירוּת כָּזֶה, אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵינָא יְכוֹלִין לִסְבֹּל מְרִירוּתָא.

וְזֶהוּ כָּל עִנְיַן מִצְוַת אֲכִילַת מָרוֹר לִזְכֹּר ״וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם״ שֶׁגַּם בְּעֵת הַגְּאֻלָּה וְהַיְשׁוּעָה וְהַהַרְחָבָה צְרִיכִין לִזְכֹּר וְלֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת הַמְּרִירוּת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לִשְׂמֹחַ בְּהַיְשׁוּעָה. כִּי לְפִי עֹצֶם הַמְּרִירוּת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם כַּאֲשֶׁר רוֹאִין בַּחוּשׁ בְּוַדַּאי הַכֹּל טוֹב וּמָתוֹק, אֲבָל אִם לֹא יִזְכֹּר הַמְּרִירוּת וְיִרְצֶה לְמַלֹּאוֹת חֶפְצוֹ בְּכָל תְּשׁוּקַת הַבְּלֵי הָעוֹלָם, לְעוֹלָם יֶחֱסַר לוֹ, וְלֹא יִרְאֶה טוֹב כָּל יָמָיו. וְכָל זֶה הוּא מֵעִנְיַן מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּלֵיל שַׁבַּת הַגָּדוֹל, וּבְוַדַּאי תִּשְׁמַע מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְיֵעָרֵב לָכֶם. וַעֲתָּה כָּל חִיּוּתִי בְּעִנְיָן זֶה וְהוּא מֵעֵין מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ״ל עַל פָּסוּק ״וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי ה׳״. וְכֵן מַה שֶּׁאָמַר עַל פָּסוּק ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר וְאַתָּה חָשַׁקְתָּ״ וְכוּ׳. אַךְ ׳דִּבְרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמִקוֹמָם וַעֲשִׁירִים בְּמָקוֹם אַחֵר׳ וּכְשֶׁמַּרְחִיבִים הַדִּבּוּר בָּהֶם מַרְגִּישִׁין בְּיוֹתֵר הָעֲצוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהֶם. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַל יִהְיוּ יְשָׁנִים וּזְקֵנִים בְּעֵינֶיךָ. הַפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ.

וּזְכֹר הֵיטֵב כִּי אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים בָּזֶה הָעוֹלָם שֶׁהוּא מָלֵא מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים מֵהַקְּלִפּוֹת הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים מְאֹד הַנֶּאֱחָזִים בּוֹ כִּי הוּא עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, אֲבָל הַכֹּל צֵל עוֹבֵר וְעָנָן כָּלָה וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכוּ׳, וְכָל חִיּוּתֵנוּ וּסְמִיכָתֵנוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם וְכוּ׳.

קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּזְהִירְךָ וּמְזָרְזְךָ לִשְׂמֹחַ תָּמִיד וּבִפְרָט בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עוֹשֶׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת בְּכָל דּוֹר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים גַּם עַתָּה, וְיַצִּילֵנוּ מִכָּל אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָעַד וְלָנֶצַח, מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְכוּ׳.

רכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ו.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל. וְאִם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לַהֲשִׁיבְךָ, וְגַם עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ, עִם כָּל זֶה עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אִלְּצַנִי לְהַפְסִיק הַלִּמּוּד שֶׁאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּלְקַצֵּר בּוֹ בְּשָׁבִילְכֶם, אוּלַי יַעְזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַזְמִין דְּבוּרִים תַּחַת קֶלְמוֹסִי שֶׁיְּשִׁיבוּ אֶת נַפְשְׁכֶם וְיִהְיוּ בְּכָלַל תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּרַבִּים דַּעֲדִיפָא מֵהַכֹּל. וּבִפְרָט תַּלְמוּד גָּדוֹל כָּזֶה הַנּוֹבֵעַ מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ', שֶׁמְּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ.

וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, הֵן מַה שֶּׁנֶּחֱקַק בִּסְפָרִים קְדוֹשִׁים הַנִּדְפָּסִים, הֵן אֲשֶׁר בַּכְּרָכִים הַנִּכְתָּבִים אֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ בָּהֶם, וּלְהוֹצִיא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וַהֲלֹא הֵמָּה תַּחַת יָדְךָ, הֵן רִבּוּי הָאִגְּרוֹת אֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּבִפְרָט רִבּוּי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ פָּנִים אֶל פָּנִים מֵאָז וְעַד הֵנָּה. וּמָה אוֹסִיף לְחַדֵּשׁ דָּבָר, הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁעַל כָּל צַעֲקָתְךָ תּוּכַל לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה מִמַּה שֶּׁיָּדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ כְּבָר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הֶכְרַחְתִּי לְמַלֹּאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ דָּבָר בְּשָׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ, כְּדֵי לְהַזְכִּירְךָ וּלְזָרְזְךָ שֶׁתִּזְכֹּר הֵיטֵב בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת אֶת כָּל הַדְּבוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים הַתְּמִימִים בְּכָל מִינֵי תְּמִימוּת, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם עֲמֻקִּים מְאֹד מְלֵאִים חָכְמָה עֲמֻקָּה אֲמִתִּית, עֲמֻקּוּת לִפְנִים מֵעֲמְקוּת עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם אֵין לְהוֹסִיף וּמֵהֶם אֵין לִגְרֹעַ כִּי אִם לְעַיֵּן בָּהֶם וְלָשׂוּם לֵב עֲלֵיהֶם. תִּמְצָא בְּכָל פַּעַם כָּל מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְעֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְחַזֵּק נַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ כְּמוֹתְךָ וְהַגְּרוּעִים מִמְּךָ, וְהַטּוֹבִים מִמְּךָ, כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ הֶעָשִׁיר וְהֶעָנִי וְהַבֵּינוֹנִי, נְעָרִים גַּם זְקֵנִים בְּרִיאִים וְחַלָּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם, בְּכָל מִינֵי עִתִּים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל יְכוֹלִים לִמְצֹא בָּהֶם טוּב טַעַם וְדַעַת אֲמִתִּי בְּאֹפֶן שֶׁיִּשָּׁאֵר כָּל אֶחָד עַל עָמְדּוֹ בְּכָל עֵת לִקְפֹּץ עַל כָּל הָעוֹמְדִים עָלָיו בְּכָל יוֹם לְהַטְרִידוֹ מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת חַס וְשָׁלוֹם.

כִּי לֹא אֶחָד בִּלְבַד עוֹמֵד עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם לְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אִם רַבִּים מְאֹד רַבִּים רַבִּים מִכָּל צַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ט) : ״עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אוֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדוֹלִים״. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, אֲבָל עֲדַיִן אַתֶּם צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לְכָל דִּבְרֵי הַמִּקְרָא הַזֶּה אֵיךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל מְסַבֵּב אֶת הָאָדָם מִכָּל צַד וּבוֹנֶה עָלָיו מְצוֹדִים גְּדוֹלִים עַד שֶׁהָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד נֶגְדּוֹ, לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ בְּכָל יוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סֻכָּה נב:) בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ אֵיזֶה צַד בְּחִירָה לָאָדָם. אֲבָל זֶה יָדַעְנוּ מִכְּבָר שֶׁאֵין נִמְצָא בְּשׁוּם מָקוֹם עֵצוֹת נִפְלָאוֹת אֲמִתִּיּוֹת כְּמוֹ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּכְמוֹ הַדְּבוּרִים שֶׁנִּדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ שֶׁנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁקִּבַּלְנוּ בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה.

זִכְרוּ זֹאת הֵיטֵב וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ וְהִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים, וְאַל תִּהְיוּ מַה שֶּׁקּוֹרִין שְׁלֵימַזְלְניקֶס [שְׁלוּמְאֵלִים]. הַבִּיטוּ וּרְאוּ כִּי כָּל הָעוֹלָם מָלֵא מַכְאוֹבוֹת יוֹתֵר מִכֶּם, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל כֻּלְּכֶם כְּבָר עָבַר עַל כָּל מִי שֶׁרָצָה לִכְנֹס לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ הֵן בַּדּוֹר הַזֶּה הֵן בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. ״זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר״ הִזְהִירָנוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהוּא מִצְוָה וְחִיּוּב עַל כָּל אָדָם. כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ טִפֵּשׁ יָכוֹל לְהָבִין מִמַּה שֶּׁשָּׁמַע

וְרָאָה בַּסְּפָרִים אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עִם כָּל אֶחָד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אֲשֶׁר רַבִּים רַבִּים נִטְרְדוּ עַל יְדֵי אֵלּוּ הַסִּבּוּבִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ׳ רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ קַיָּמִים בַּעֲבוֹדָתָם.
וְעִקַּר הַיְסוֹד שֶׁל אוֹתָן שֶׁנִּשְׁאֲרוּ הוּא עַל יְדֵי הִתְחַזְּקוּת אֲמִתִּי שֶׁהֵבִינוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם וְלֹא הִנִּיחוּ עַצְמָן לְהַפִּיל בְּשׁוּם אֹפֶן. אֲבָל עֲדַיִן לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיְּחַזֵּק כָּל כָּךְ בְּעֻצּוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלּוּ כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר מְחַזֵּק וּמְקַיֵּם וּמֵשִׁיב אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת אֲפִלּוּ הַיְרוּדִים מְאֹד מְאֹד בְּכַמָּה מִינֵי לְשׁוֹנוֹת עֲמֻקִּים וּתְמִימִים, וְכֻלָּם נִלְקָחִים מִמָּקוֹם שֶׁנִּלְקָחִים דְּלֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא תַּמָּן. וּלְהַתְחִיל לְדַבֵּר מֵהֶם צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְבָאֵר כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. עַל כֵּן תַּחֲשׁוֹב דְּרָכֶיךָ וְתָשׁוּב רַגְלֶךָ אֶל עֵדֹתָיו הוּא חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר גִּלָּה לָנוּ. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. דִּבְרֵי אָבִיךָ וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַדּוֹרֵשׁ טוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה לְכָל הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.

רכא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ כ״ה לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ו נֶעמְרוֹב.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ב׳ בְּשָׁבוּעַ זֹאת, וְהִנֵּה קוֹל הָרַעַשׁ עַל עֲלִילַת שֶׁקֶר מֵעִנְיַן מַה שֶּׁמְּהַפְּכִין דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁבְּסֵפֶר הָא״ב כְּבָר שָׁמַעְתִּי זֶה קִדֶּם פֶּסַח וְלֹא הָיָה אֶצְלִי דָּבָר חָדָשׁ. כִּי כְּבָר שָׁמַעְתִּי זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁהַמִּתְנַגְּדִים מָצְאוּ כָּאן מָקוֹם לִטְעוֹת לְהַחֲזִיק בְּמַחְלֹקְתָּם. כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וְהַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי כִּוּוּנִים, זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם הַמָּוֶת, וְכָל אֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא בְּהַתּוֹרָה כִּרְצוֹנוֹ. כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ שֶׁהָאַפִּיקוֹרְסִים מְפָרְשִׁין עִקַּר תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֱמֶת לְדַעְתָּם הָרָעָה, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָרֵי סְפָרִים קְדוֹשִׁים. וּבִפְרָט בַּדּוֹרוֹת שֶׁקִּלְקְלוּ בְּעִנְיַן הַסְּפָרִים שֶׁנִּתְפַּשְּׁטוּ מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמָּצְאוּ בָּהֶם הַחוֹלְקִים הַלּוֹמְדִים, אַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ קְצָתָם צַדִּיקִים וּגְדוֹלִים בַּתּוֹרָה, אַף עַל פִּי כֵן חָתְרוּ וּמָצְאוּ כְּדַעְתָּם, כְּאֵלּוּ חַס וְשָׁלוֹם תַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ״ל הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם חֲסִידִים הֵם כּוֹתְבִים דְּבָרִים כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם.
וְאִם לֹא הָיְתָה צַעֲקַת הַחוֹלְקִים עָלֵינוּ כִּי אִם עַל דָּבָר זֶה בִּלְבַד, בְּוַדַּאי

הָיָה לִי לְהָשִׁיב לָהֶם, אַךְ הֲלֹא זֶה יָדוּעַ וּמְפֹרָסָם שֶׁגַּם מִקִּדֶּם חָלְקוּ הַרְבֵּה וְיָצָא עָתָק מִפִּיהֶם בְּחֵרוּפִים וְגִדּוּפִים וְלֵיצָנוּת בְּלִי שִׁעוּר בְּחִנָּם עַל לֹא דָּבָר. רַק מֵחֲמַת שֶׁכָּל הַנִּלְוִים אֵלָיו זַ״ל וְלִשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּחַיָּיו וּלְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ בּוֹעֵר לִבּוֹ בְּרִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּמֵשִׂים לֵב הֵיטֵב שֶׁהָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְכוּ׳ וּמַרְגִּיל עַצְמוֹ לֵילֵךְ בַּעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מִתַּרְי״ג עֲטִין דְּאוֹרַיְתָא הַמְיַשְּׁרִים אֶת הָאָדָם לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְכוּ׳ וְכוּ׳. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ זָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִטָּעוּתָם וְשָׁם חֻלְקֵנוּ בַּחַיִּים לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הַקָּדוֹשׁ וֶאֱמֶת כָּזֶה.

וְהִנֵּה דַּע יְדִידִי שֶׁפֹּה כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה הָרַעַשׁ מֵעִנְיַן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהָא״ב (ע׳ דעת ח״ב) נִמְצְאוּ אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי דֵּעָה שֶׁאֵינָם מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כְּלָל רַק שָׂנְאוּ דַּעְתָּם לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת, וְשָׂחֲקוּ מִזֶּה, וְאָמְרוּ שֶׁאֲפִלּוּ לֹא הָיָה שׁוּם תֵּרוּץ עַל זֶה, אֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לַחֲלֹק עַל צַדִּיק מְפֹרָסָם כָּזֶה בִּשְׁבִיל אֵיזֶה קֻשְׁיָא וּפְלִיאָה שֶׁמָּצְאוּ בִּסְפָרָיו, כִּי הֲלֹא כְּבָר שָׁמַעְנוּ פְּלִיאוֹת רַבּוֹת גְּדוֹלוֹת מֵאֵלֶּה עַל כָּל הַצַּדִּיקִים מְפֹרָסָמִים. אַדְרַבָּא אֵין צַדִּיק מְפוּרְסָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּלִיאוֹת וּתְמִיהוֹת עֲצוּמוֹת עָלָיו. וְאָמְרוּ גַּם כֵּן מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה ׳זָכָה נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה נַעֲשָׂה לוֹ׳ וְכוּ׳. וְאֶחָד אָמַר מָשָׁל נָאֶה עַל זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל דִּבְרֵיהֶם. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת רוֹאִים בְּעֵינָם כַּוָּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם לָדַעַת טִבְעֵי הָעוֹלָם עַל פִּי חָכְמַת הַמְחַקְּרִים כְּמוֹ אַרִיסְטוֹ וְאַפְּלָטוֹן שֶׁם רְשָׁעִים יִרְקָב. רַק כַּוָּנָתוֹ לָדַעַת סוֹד הַטֶּבַע מֵהֵיכָן שָׁרְשָׁהּ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּבְצֵרוּפֵיהֶם וְכוּ׳, כַּמּוּבָן וּמְבֹאָר בָּאוֹת הַקּוֹדֶם לָזֶה עַיֵּן שָׁם. וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב לְמַה שֶּׁכָּתוּב בָּאוֹת הַקָּדוֹם לָזֶה, יוּכַל לְהִתְנוֹצֵץ לוֹ שָׁם מְעַט גְּדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ״ל הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. עַיֵּן שָׁם כָּל תֵּבָה וְתֵבָה, כִּי כֻּלָּם מְנוּיִים וּסְפוּרִים בְּדִקְדּוּק גָּדוֹל וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בַּסּוֹף ״וְהַזּוֹכֶה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה יוּכַל לְהָבִין רְמִיזַת כָּל הַהֶבְדֵּלִים שֶׁבֵּין כָּל הַנִּבְרָאִים. וְגַם יֵדַע הִתְאַחֲדוּתָם הֵיכָן רֹאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם. כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחְדוּת בְּלִי הֶבְדֵּל״, שׁוֹמוּ שָׁמַיִם עַל זֹאת. הָעִירָה וְהָקִיצָה ה׳ לְמִשְׁפָּטוֹ וּלְרִיבוֹ, מִי שָׁמַע מִי רָאָה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וְאִם הָיָה הַחוֹלֵק מֵשִׂים לִבּוֹ אֶל הָאֱמֶת לְבַטֵּל נִצְחוֹנוֹ הָרַע נֶגֶד הָאֱמֶת, הָיָה רוֹאֶה שָׁם גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וּגְדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ״ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן, עַל כָּל פָּנִים מִזֶּה אָנוּ מְבִינִים שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַב תֵּכֶף. ״דַּע לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת טִבְעֵי הָעוֹלָם״ וְכוּ׳ כַּוָּנָתוֹ לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת הַטֶּבַע אֵיךְ הוּא מֻשְׁרָשׁ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁעַל פִּיהָ מִתְנַהֵג הַטֶּבַע. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אַחַר כָּךְ ״כִּי דָּנִיֵּאל הָיָה חָכָם גָּדוֹל, וְכָל רָז לָא אָנַס לֵהּ, וְהָיָה יוֹדֵעַ טֶבַע הָאַרְיֵה״ וְכוּ׳. וּבְוַדַּאי מַה שֶּׁכָּתַב וְכָל רָז לָא אָנַס לֵהּ, אֵין כַּוָּנָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם עַל חָכְמַת הַמְחַקְּרִים כְּפִי דַּעַת הַטּוֹעִים הָאוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אַרִיסְטוֹ הָיָה חָכָם כְּדָנִיֵּאל אוֹ יוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִצְלַן מִדֵּעוֹת רָעוֹת כָּאֵלּוּ. אֲבָל אָנוּ מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים שֶׁמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר עַל דָּנִיֵּאל וְכָל רָז לָא אָנַס לֵהּ, הַכַּוָּנָה עַל רָזִין עִלָּאִין, רָזִין גְּנוּזִין וּסְתִימִין. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ הַטֶּבַע עַל פִּי סִתְרֵי רָזִין גְּנוּזִין כָּאֵלֶּה בְּוַדַּאי

הַטָּבַע נִשְׁתַּעְבֵּד תַּחְתָּיו. וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ תֹּקֶף הַנֵּס שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדָנִיֵּאל.

כִּי הַחוֹלְקִים רוֹצִים לַהֲפֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, וְכָל חֲרִיקַת שִׁנַּיִם הוּא שֶׁרוֹצִים לְהַעֲלִיל וּלְהַכְחִישׁ. שֶׁאִם כֵּן מַכְחִישִׁים חַס וְשָׁלוֹם בְּתֹקֶף הַנֵּס. וְיִמָּלֵא פִּיהֶם חָצָץ עַל שְׁטוּת הֶבֶל כָּזֶה, שֶׁרוֹצִים לְתָלוֹת בּוּקֵי סְרוּקֵי בְּצַדִּיק אֱמִתִּי קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, אֲשֶׁר יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם, שֶׁכָּל יָמָיו עָסַק בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת לְהַכְנִיס אֱמוּנָה בְּיִשְׂרָאֵל בִּפְשִׁיטוּת וּבִתְמִימוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת, וְגִלָּה הַרְבֵּה תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת עַל זֶה כַּמְּפֻרְסָם. וְאַיְתֵי סֵפֶר וּתֶחֱזֶה בֵּהּ. וְכָל יְסוּרִים קָשִׁים וַעֲצוּמִים שֶׁהָיָה לוֹ, וְכָל הִתְנַגְּדוּת הַמַּחֲלֹקֶת הָעָצוּם עָלָיו וְעַל הַנִּלְוִים אֵלָיו הוּא רַק מֵחֲמַת זֶה שֶׁרוֹצֶה לְהַכְנִיעַ כָּל דֵּעוֹת זָרוֹת וּכְפִירוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וּלְהַכְנִיס אֱמוּנָה שְׁלֵמָה בָּעוֹלָם כַּיָּדוּעַ לְמִי שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו. וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁיִּסְתֹּר דִּבְרֵי עַצְמוֹ חַס וְשָׁלוֹם שֶׁכָּתַב כַּמָּה פְּעָמִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְחַזֵּק אֱמוּנַת הַנִּסִּים שֶׁעוֹשִׂים הַצַּדִּיקִים אֲפִלּוּ עַכְשָׁיו, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּסִּים שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַקּוֹדְמִים זַ״ל זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה ״תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ״ וְכוּ׳ וּבִשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת.

אֲבָל הָאֱמֶת נִגְלֶה לַחָפֵץ בָּאֱמֶת, כִּי אַדְרַבָּא זֶהוּ בְּעַצְמוֹ תֹּקֶף הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה לְדָנִיֵּאל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלָיו, עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹתָיו שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד עַל הַדָּבָר לְהַשִּׂיג אָז גְּדֶל יְדִיעַת טֶבַע הָאֲרָיֵה בְּשָׁרְשׁוֹ הָעֶלְיוֹן עַד לְמַעְלָה מַעְלָה, עַד שֶׁנִּכְנְעוּ הָאֲרָיוֹת נֶגְדּוֹ וְלֹא הִזִּיקוּהוּ כְּלָל.

כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁכָּל הַנִּסִּים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁכֻּלָּם הָיוּ עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּעֵת הַנֵּס, סִבַּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵיזֶה סִבָּה לְטוֹבָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה הַנֵּס. וְעַל כֵּן בְּרֹב הַנִּסִּים צִוָּה ה׳ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר בִּשְׁבִיל הַנֵּס, כְּמוֹ שֶׁשָּׁלַח ה׳ יִתְבָּרַךְ אֶת הָאַרְבֶּה, כְּתִיב (שְׁמוֹת י) : ״נְטֵה אֶת יָדְךָ בָּאַרְבֶּה״ וְכוּ׳ וְכֵן בַּשְּׁחִין כְּתִיב : ״קְחוּ מְלֹא חָפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן״, וְכֵן בִּשְׁאָרֵי נִסִּים. וְכֵן בָּאֱלִישָׁע כְּתִיב (מְלָכִים־ב ד) : ״וַיִּקְחוּ קֶמַח וַיַּשְׁלִיכוּ אֶל הַסִּיר, וְלֹא הָיָה מָוֶת בַּסִּיר״ וְכוּ׳. וַהֲלֹא הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת הַנֵּס בְּלִי שׁוּם עֲשִׂיַּת אֵיזֶה דָּבָר, אַךְ כָּךְ דַּרְכּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִי יָבִין עֹצֶם מִפְעָלוֹתָיו.

כְּמוֹ כֵן בְּעִנְיַן דָּנִיֵּאל, שֶׁהָיָה הַנֵּס נִפְלָא עַל יְדֵי תְּפִלָּתוֹ, אַךְ זֶה הָיָה עִקַּר סִבַּת הַנֵּס מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק אֶת דַּעְתּוֹ אָז, בְּעֵת שֶׁהֻשְׁלַךְ לְגוֹב הָאֲרָיוֹת, שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ דְּבוּקָה וּקְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עַד שֶׁיָּדַע וְהִשִּׂיג סוֹד הַטֶּבַע, אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג בִּידִיעָה, הַיְנוּ בִּידִיעַת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְצֵרוּפֵיהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִצַּל מֵהֶם. כִּי זֶה יָכוֹל כָּל אָדָם לְהָבִין, שֶׁהוּא נֵס נִפְלָא שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ חֲזָקָה בְּעֵת צָרָה כָּזֹאת, כְּשֶׁהָאֲרָיוֹת שׁוֹאֲגִים בְּקוֹלָם הַנּוֹרָא וּמַשְׁלִיכִים אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶם, וְאַף עַל פִּי כֵן יַעֲמֹד בְּדַעְתּוֹ לְהַשִּׂיג וְלֵידַע טִבְעָם בְּשָׁרְשָׁם הָעֶלְיוֹן, עַל פִּי רָזִין עֶלְיוֹנִים הַגְּנוּזִים בְּהַתּוֹרָה הַכְּלוּלִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּנָּצֵל עַל יְדֵי זֶה בְּוַדַּאי, אֵין נִמְצָא עַתָּה מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּזֶה. וַהֲלֹא מַה שֶּׁגַּם כָּל רָז לָא אָנֵס לֵהּ לְדָנִיֵּאל, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ נֵס נִפְלָא, וְזָכָה לָזֶה עַל יְדֵי תְּפִלָּה כַּמְּפֹרָשׁ שָׁם בְּדָנִיֵּאל שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל זֶה וְצִוָּה לַחֲבֵרָיו חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה ״וֶאֱדַיִין בְּחֶזְוָן לֵילְיָא רָזָא גְלֵי״. וּכְמוֹ כֵן כְּשֶׁרָצוּ לְהַשְׁלִיכוֹ לְגֹב אֲרָיוֹת הִתְפַּלֵּל

לְהַשִּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פָּקַח עֵינֵי דַּעְתּוֹ שֶׁהִשִּׂיג סוֹדוֹת וְרָזִין שֶׁמֵּהֶם כָּל כַּח הַטֶּבַע שֶׁל הָאַרְיֵה, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנְעוּ הָאֲרָיוֹת נֶגְדּוֹ וְנִצַּל מֵהֶם.

וַהֲלֹא זֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה לְהַאֲמִין שֶׁהַטֶּבַע מִתְנַהֵג עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטֶּבַע בְּעַצְמָהּ הוּא הַשְׁגָּחָה. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה זֹאת בִּשְׁלֵמוּת הוּא יָכוֹל לְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע, כִּי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁאֵין טֶבַע כְּלָל, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עוֹלָמוֹ כְּךָ בַּסֵּדֶר הַזֶּה, שֶׁתִּהְיֶה הַיַּבָּשָׁה יַבָּשָׁה וְהַיָּם יָם, שֶׁזֶּה נִקְרָא אֵצֶל הָעוֹלָם טֶבַע, אַךְ בִּרְצוֹנוֹ מְשַׁנֶּה הַסֵּדֶר הַזֶּה, וּמְהַפֵּךְ הַיָּם לְיַבָּשָׁה. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (תַּעֲנִית כה.) ׳מִי שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וְיַדְלִיק, הוּא יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיַדְלִיק׳.

הַכֹּל שֶׁכָּל הַנְּפָשִׁים הֵם רַק עַל יְדֵי זֶה עַל יְדֵי שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁכָּל סֵדֶר הַטֶּבַע מִתְנַהֵג עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמַּנְהִיג וּמְקַיֵּם עוֹלָמוֹ עַל יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְצֵרוּפֵיהֶם. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל זֹאת יָכוֹל לַעֲשׂוֹת נְסִים נִפְלָאִים וּלְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל הַכֹּל עַל יְדֵי תְּפִלָּה. כִּי יְדִיעָה זֹאת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּכָל פַּעַם, כִּי אִם עַל יְדֵי תְּפִלָּה. וּבוֹחֵן לִבּוֹת הוּא יוֹדֵעַ הָאֱמֶת, שֶׁאֲנַחְנוּ צוֹעֲקִים בֶּאֱמֶת יוֹתֵר מֵהַחוֹלְקִים. מִי שֶׁעָנָה לְדָנִיֵּאל בְּגֹב הָאֲרָיוֹת הוּא יַעֲנֵנוּ, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאָנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם יוֹתֵר מִבְּפִי אֲרָיוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל, מוּטָב שֶׁיִּפֹּל אָדָם עַצְמוֹ לְגוֹב אֲרָיוֹת וְכוּ׳. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. מִי שֶׁעָנָה לְדָנִיֵּאל וְכוּ׳, וּלְכָל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים הוּא יַעֲנֵנוּ, וְיַצִּילֵנוּ מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם, וְיֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשֵׁנוּ ; יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אוֹיְבֵינוּ, יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּמְאֹד מְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ חֲבִיבִי, מַה שֶּׁהִתְחִיל דַּעְתְּךָ לְהִתְבַּלְבֵּל מֵקֻשְׁיָא זֹאת. כִּי אֲפִלּוּ אִם הָיְתָה אֵיזֶה קֻשְׁיָא וּפְלִיאָה, הֲלֹא כְּבָר מְפֹרָסָם שֶׁעַל הַצַּדִּיק בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה קֻשְׁיוֹת וּפְלִיאוֹת כִּי הוּא מִתְדַּמֶּה לְיוֹצְרוֹ וְכוּ׳. כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל זֶה הוּא לְהַזְכִּיר אוֹתְךָ וַחֲבֵרֶיךָ לְהִתְחִיל מֵחָדָשׁ לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, מֵאַחַר שֶׁאַתֶּם רוֹאִים שֶׁעֲדַיִן חוֹתְרִים עֲלֵיכֶם וְכוּ׳. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלַי וַעֲלֵיכֶם שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הָאֲמִתִּיִּים לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי אָחִי וַחֲבֵרִי הַוָּתִיק וְחָסִיד הַמְפֹרָסָם מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלָיו שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב. נָא אָחִי חֲבִיבִי לִכְתֹּב לִי מִיָּד אִגֶּרֶת בִּכְתַב יָדוֹ בְּעַצְמוֹ כְּדֵי לְהָשִׁיב נַפְשִׁי בְּעֵת כָּזֹאת, וְעֵת צָרָה הִוא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנּוּ יִוָּשֵׁעַ.

נָתָן הַנַּ״ל

רכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ כ״ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ו נֶעמְרוֹב.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי כִּבְנִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְנֶהֱנֵיתִי בְּשָׁמְעִי מִשְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְהִנֵּה הַפָּאסְטַאיי [הַדַּוָר] עֲדַיִן עוֹמֵד בְּבֵיתִי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מָתַי יֵצֵא. יָתֵר מִזֶּה אֵין חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל אֲבִיכֶם וַעֲלֵיכֶם, וְיַרְחִיב יָדוֹ וִימַלֵּא כָּל מַחְסוֹרְכֶם.
וְהָעִקָּר שֶׁיְּחַזֵּק ה׳ יִתְבָּרַךְ אֶת לְבָבְךָ לְהִתְחַזֵּק בְּתוֹרַת ה׳ וּבִתְפִלָּה, וְלִבְטֹחַ בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. כִּי אֵין שׁוּם עֵצָה לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם כִּי אִם בְּטָחוֹן. וְעִקַּר הִתְחַזְּקוּת הַבִּטָּחוֹן הוּא עַל יְדֵי הִתְחַזְּקוּת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל הַיּוֹם, כִּי הָעוֹלָם צַל עוֹבֵר, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נְבַלֶּה יָמֵינוּ בְּשָׁוְא, וְאֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם וְכוּ׳. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת, צְרִיכִין לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם. וְלֹא עַל חִנָּם הִזְכִּיר לָנוּ הַתַּנָּא זֹאת, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ לַכֹּל, כִּי אִם לְהַזְכִּיר אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח בְּכָל עֵת אֶת תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם בְּטוּב וּבְנְעִימִים.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רכג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת בַּמִּדְבָּר תקצ״ו.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ כֻּלָּם, וְאֵין בְּפִי מִלָּה לְהוֹדִיעֲךָ עַתָּה, אַךְ מֻחָמַת שֶׁמּוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא לְבֵיתִי הֻכְרַחְתִּי לְמַעַן אַהֲבָתְךָ לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ כְּתַב יָדִי. וּתְהִלָּה לָאֵל אַתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וּבְשָׁעָה זֹאת גָּמַרְתִּי הַהַבְדָּלָה וִימֵי הַשָּׁבוּעוֹת מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. שָׁבוּעוֹת חָדָשׁ שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי כָּזֹאת זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁאֶהְיֶה מֻכְרָח לִהְיוֹת בְּנֶעמְרוֹב, וְיִהְיֶה פַּחַד מִלְּהִתְקַבֵּץ יַחַד לוֹמַר יַחַד אַקְדָּמוֹת. וְאִם לֹא מָנְעוּ הַמּוֹנְעִים כִּי אִם אֲמִירַת הָאַקְדָּמוֹת שֶׁל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ גַּם כֵּן רָאוּי שֶׁיָּבוֹא עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁיָּבוֹא. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שָׁבוּעוֹת זְמַן מַתַּן תּוֹרָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.
וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי, כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, בְּעִנְיַן בִּיאָתְךָ לְפֹה, כִּי אֲנִי אֵינִי יָכוֹל לְיַעֲצְךָ עַתָּה בָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת מַתַּן תּוֹרָה.
וְנִזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת. וּבִזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל נִזְכֶּה שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַיֶּה וּמְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקָרֵב וְלֵידַע מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מֹרַבִּי

קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה מִתּוֹרָה כָּזֹאת וְכוּ׳ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה

רכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ תקצ״ו נָעמְרוֹב.
בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת הוּא יְנַחֵם אֶת בְּנֵי חֲבִיבֵי חֶמְדַּת לִבָּבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
זֶה סָמוּךְ לְעֵת עֶרֶב בָּא בִּמְחָצָתִי גִּיסְךָ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, וְהֵבִיא מִכְתָּב קָצָר מֵאִתְּךָ, וְאָז הֵבַנְתִּי צָרָתְךָ אֲשֶׁר הִיא צָרָתִי אֲשֶׁר נִפְקַד נֶפֶשׁ בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וְלֹא הָיָה לִי פְּנַאי לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְנַחֵם, כִּי הֻכְרַחְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ. וְעַתָּה הֵבַנְתִּי מִקֹּדֶם מְרִירַת צַעֲקָתְךָ בָּאִגֶּרֶת הַקּוֹדֶם עַל יְדֵי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, וְהָאִגֶּרֶת שֶׁבִּבְרֶסְלֶב עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדִי כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְהִנֵּה לְנַחֵם אוֹתְךָ בְּפִשְׁיטוּת כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם אֵין מֵהַצֹּרֶךְ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כִּי כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עוֹבְרִים עַל כָּל הָעוֹלָם, וְרַבִּים שָׁתוּ רַחֲמָנָא לְצַלָּן וּבִפְרָט בְּקִהְלַתְכֶם בָּעִתִּים הַלָּלוּ, ה׳ יִשְׁמֹר אוֹתָם מֵעַתָּה. הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצָתָם וּפִרְצַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וִינַחֵם וְיוֹשִׁיעֵם בְּנֶחָמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם. אַךְ עִקַּר הַנֶּחָמָה מִכָּל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לְצַלָּן הוּא הַדַּעַת שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט) ״זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי״ וְכוּ׳, וְכַמְבֹאָר עַל פָּסוּק (יְשַׁעְיָה מ) : ״נַחֲמוּ נַחֲמוּ וְכוּ׳. וְיָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי כִּי זֶה זֶה עִקַּר צַעֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ כַּמְבֹאָר שָׁם בְּפֵרוּשׁ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק מָרָה כָּרָאוּי לִצְעֹק עַל זֶה, מָתַי תִּזְכֶּה לָשׁוּב עַל יְדֵי כָּל הָרְמָזִים וְהַקְּרִיאוֹת שֶׁקּוֹרְאִים אוֹתְךָ לָשׁוּב וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּבֶאֱמֶת עַל זֶה צְרִיכִים בְּוַדַּאי לִצְעֹק, וְלִזְעֹק בְּכָל יוֹם וָיוֹם. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ״ל בְּכַמָּה אַזְהָרוֹת לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, וּבִפְרָט בְּעֵת צָרָה חַס וְשָׁלוֹם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּיוֹתֵר לִבְלִי לִמְשֹׁךְ אַחַר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. רַק לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל, יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשַׂמֵּחַ גַּם עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ.
זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִכְּבָר, וְיוֹתֵר מִזֶּה הַרְבֵּה גָּדְלוּ וְשָׁגְבוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ. וְיֵשׁ לִי עַתָּה שִׂיחָה נָאָה בְּעִנְיָן זֶה שֶׁעִקַּר נִסָּיוֹן הָאָדָם וּבְחִירָתוֹ הוּא מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ. כִּי אִם הָיָה יוֹדֵעַ הָאָדָם כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל עֵת, וְהֵיכָן הוּא

עוֹמֵד וְאוֹחֵז בְּכָל עֵת, וְאֵיךְ גַּם עַתָּה יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד כָּל תְּנוּעָה טוֹבָה וְכוּ' שֶׁנִּמְצָא בּוֹ, בְּוַדַּאי הָיוּ הַכֹּל רוֹדְפִים בְּכָל כֹּחָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיוּ הַכֹּל צַדִּיקִים. אַךְ עִקַּר הַנִּסָּיוֹן וְהַבְּחִירָה הוּא עַל יְדֵי הָעֶלֶם הַיְדִיעָה. וְעַל כֵּן בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיֵּדַע הָאָדָם בְּחַיָּיו הֵיכָן הוּא אוֹחֵז. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בִּשְׁמוֹ זַ"ל כִּי בָּזֶה תָּלוּי הַבְּחִירָה. אֲבָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לָחוּשׁ עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי רָאוּי לוֹ לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ וְלֵידַע וּלְהָבִין עַל כָּל פָּנִים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יָקָר בְּעֵינָיו תְּנוּעוֹתֶיךָ הַטּוֹבִים. וְדַוְקָא עַל יְדֵי זֶה שֶׁהוּא רָחוֹק כָּל כָּךְ, עַל יְדֵי זֶה דַּוְקָא יְקָרִים בְּעֵינָיו כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה טוֹבָה אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשְּׂעָרָה, בִּפְרָט שֶׁכְּבָר גָּלָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מִזֶּה הַרְבֵּה וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחְמָדִים לָעַד וְכוּ'. וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב מִכַּמָּה טְעָמִים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפְּךָ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וְהִנֵּה עַתָּה הִגִּיעַ אוֹר יוֹם אוֹר הַבֹּקֶר, בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וּבְוַדַּאי עַתָּה מִתְחַדְּשִׁים חֲסָדִים חֲדָשִׁים וְנִפְלָאִים מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", וְאַף עַל פִּי כֵן קָשֶׁה מְאֹד לְהַתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל, כִּי כָּל יוֹם קָצָר מִלְּמַעְלָה וְרָחָב מִלְּמַטָּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צב) "לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ". וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ בְּכָל עֵת עַל כָּל אָדָם אֲפִלּוּ עַל הַגְּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, עַל יְדֵי זֶה הַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְחַזֵּק לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֵחָדָשׁ. וְהָעִקָּר הוּא לְהַרְחִיק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לְהָבִין מֵעַצְמוֹ וּלְהַכְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַכֹּחוֹת לְהַכְנִיס שִׂמְחַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת שֶׁאָנוּ זוֹכִין בְּכָל יוֹם לְהַכְנִיס הַשִּׂמְחָה בְּלִבּוֹ.

וְתֵדַע וְתַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאַחַר כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין שֶׁסָּבַלְנוּ, וְאַחַר כָּל הַהַרְחָקוֹת שֶׁאָנוּ רְחוֹקִים מֵאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עַל יְדֵי מַעֲשֵׂינוּ שֶׁאֵינָם כַּהֹגֶן אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ. "אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ" שֶׁאָנוּ זוֹכִים לוֹמַר בְּכָל יוֹם שְׁנֵי פְּעָמִים "אַשְׁרֵינוּ". וְאִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה תּוּכַל לִזְכּוֹת שֶׁעַל כָּל פָּנִים פַּעַם אֶחָד בְּכָל יְמֵי חַיֶּיךָ תַּרְגִּישׁ הֵיטֵב בְּלִבְּךָ נְעִימַת הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת שֶׁל "אַשְׁרֵינוּ" שֶׁאָנוּ מְיַחֲדִים שְׁמוֹ וְכוּ', וְאָז תָּבִין לְמַפְרֵעַ מְתִיקַת עֲרֵיבַת נְעִימַת חֶלְקֵנוּ וְגוֹרָלֵנוּ וִירוּשָּׁתֵנוּ, וְתִתְחָרֵט עַל הֶעָבָר עַל שֶׁלֹּא הִתְחַזַּקְתָּ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּמֵעַט הַשִּׂמְחָה שֶׁזָּכִיתָ בְּכָל פַּעַם. וְהִנֵּה מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ הֵכַרְתִּי עַצְמִי לְחַדֵּשׁ לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת עַתָּה בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וְחֶסֶד לְאַבְרָהָם יָגִיל וְיִשַּׂמַח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

נָתָן הַנַּ"ל

רכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ חֻקַּת תקצ״ו.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
הִנֵּה הַיּוֹם בְּבֵיתִי גִּיסִי מִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה מְיַאסְקִיפְקָא וְגִיסִי רַבִּי יוֹנָה הֵירְשׁ וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בְּר״מ מְלַאדְיזִין בְּעֵסֶק שִׁדּוּךְ מִפֹּה שֶׁבָּאוּ לְפֹה אֶתְמוֹל, וְהַיּוֹם בָּא גַּם גִּיסִי רַבִּי מַתִּתְיָהוּ מִלַּאדְיזִין. וְהַכֹּל מֵאֵת ה׳, וּמִי יוֹדֵעַ דְּרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁמַּזְמִין מַחֲשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם וְכוּ׳ וְהַכֹּל רָמָזִים נִפְלָאִים וְכוּ׳. וְהִנֵּה אֵין לִי פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מֵחֲמַת זֶה, וִיקַבֵּל הָאַגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְר״ש, וּבְוַדַּאי יִקְרָאֵנוּ וְיָבִין רְמָזִים גַּם לְעַצְמוֹ.
וְאִם הָיִיתָ רוֹאֶה מִכְתַּב ר״ש אֲלַי הָיִיתָ רוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ צְעָקוֹת מָרוֹת וּמְרִירוּת שֶׁקָּשֶׁה לְשָׁמְעָם, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לוֹ קְצָת כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ וְתֹאמַר לְר״ש שֶׁאַל יַקְפִּיד שֶׁשָּׁלַחְתִּי הָאַגֶּרֶת פָּתוּחַ לְיָדְךָ, כִּי הָאֱמֶת שֶׁעָלָה עַל דַּעְתִּי לְחָתְמוֹ בְּפָנֶיךָ. אַךְ הִסְתַּכַּלְתִּי בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב שֶׁאָשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה בְּתוֹךְ מִכְתָּבְךָ, עַל כֵּן הֵבַנְתִּי שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלֶיךָ, גַּם אֵין רָאוּי לוֹ לְהַקְפִּיד כְּלָל עַל זֶה כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ, וְכֻלָּנוּ כְּאִישׁ אֶחָד בְּעֹצֶם אַהֲבָתֵנוּ.
אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא יַחֲלֹק עַצְמוֹ מֵאִתָּנוּ. וְאָנוּ בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה ״כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן״ וְכוּ׳, שֶׁכָּל הָרוֹצֶה לִזְכּוֹת לִשְׁאֹב מִבְּאֵר מַיִם חַיִּים דְּבָרִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים יָבוֹא וְיִזְכֶּה. וְאִם הַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִין כְּנֶגְדָּם כִּבְרִיחֵי בַּרְזֶל וְדַלְתוֹת נְחוֹשֶׁת מָה אֶעֱשֶׂה. גַּם אָנֹכִי יֵשׁ לִי מְנִיעוֹת לְקָרְבוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, כַּיָּדוּעַ לָכֶם בִּפְרָט עַתָּה. ייטיב ה׳ לְהַבָּא, אַךְ זֶה יָדוּעַ מִכְּבָר, וְעַכְשָׁיו בְּיוֹתֵר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְוַעֵד יַחַד, וּלְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת.
וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וַחֲטוֹף וֶאֱכֹל, חֲטוֹף וֶאֱכֹל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות, וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת הָרַ״ן כג) : אַשְׁרֵי מִי שֶׁאוֹכֵל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת וְשׁוֹתֶה כַּמָּה קַפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּכַמָּה מִצְוֹות. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וּמַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְכוּ׳. וְאִם כִּי הוּא דָּבָר יָדוּעַ לַכֹּל, צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב לִזְכֹּר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בִּכְלָל וּבִפְרָט. וְאַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנִים אֶלָּא כַּחֲדָשִׁים. וְלֹא עַל חִנָּם הִזְכִּירוּ אוֹתָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה לְבַל נִישַׁן אֶת יָמֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם, וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תְּהִלִּים לט) ״אַךְ הֶבֶל יֶהֱמָיוּן וְכוּ׳, אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ וְכוּ׳ אַךְ הֶבֶל כָּל אָדָם״ וְכוּ׳. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם צָוַח ״הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֲבֵל הֲבָלִים״ וְכוּ׳. ׳רַבִּי מֵאִיר כַּד סַיֵּם סִפְרָא דְּאִיּוֹב הֲוָה אָמַר סוֹף אָדָם לָמוּת וְכוּ׳, אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמָלוֹ בַּתּוֹרָה׳ (סַנְהֶדְרִין צט.), וְכֵן שְׁאָרֵי סִפְרֵי מוּסָר. אַךְ עֵצוֹת לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים וְכוּ׳, גְּלָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל אֲשֶׁר אֵין דִּגְמָתָם, אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּהֶם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רכו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ בָּלָק תקצ״ו.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבַי.
הִנֵּה הֵכַנְתִּי מִכְתָּב לְלֶעמְבֶּרְג לְשָׁלְחוֹ עַתָּה עַל יְדֵי הַפָּאסְט [דאַר], וְהַפָּאסְט נָחוּץ כִּי עַתָּה סָמוּךְ לַחֲצוֹת. וְהִנֵּה שָׁמַעְתִּי שֶׁבְּדַעְתְּךָ לִהְיוֹת פֹּה בְּסָמוּךְ עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהִנֵּה מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר רוֹאִים מֵרָחוֹק בְּכָל יוֹם. וְאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם בִּכְלָל וּבִפְרָט הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּכְפִי הִתְחַזְּקוּת הָאֱמוּנָה בָּזֶה, כֵּן זוֹכִין לִישׁוּעָה בֶּאֱמֶת גַּם בְּאִתְגַּלְיָא. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה אֲפִלּוּ בַּפֶּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַאֲמִין בָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְגַלֶּה לָנוּ יְשׁוּעָתוֹ בְּקָרוֹב נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

רכז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת עֵקֶב תקצ״ו.
בְּנֵי חֲבִיבַי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי עִמּוֹ תְּשׁוּקַת רְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין הַזְּמַן גָּרַם לַהַשִּׁיבְךָ, כִּי מוֹסְרֵי כְּתָב זֶה נוֹסְעִים מִיָּד אַחַר הַבְדָּלָה. אַךְ מֵעִמָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבִי, הִכְרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט דְּבָרִי אֵלֶּה. וַאֲשֶׁר אַתָּה חוֹשֵׁב מֵהַיּוֹם עַל נְסִיעַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִם אָמְנָם יָפֶה שֶׁיִּהְיֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּמַּחֲשָׁבָה כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. אֲבָל שֶׁיִּהְיֶה לְךָ צַעַר עַתָּה מֵהַמְּנִיעוֹת, בָּזֶה לֹא צָדַקְתָּ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ שֶׁאֵין לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וּבִפְרָט שֶׁלִּדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה לְךָ עַתָּה יִסּוּרִים חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ אֶשְׁתַּקֵּד וְלֹא פָּחוֹת מֵהֶם, וְלִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר.

אַדְּרַבָּא רָאוּי לְךָ לִשְׁמֹחַ מְאֹד מַה שֶּׁיְּמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי שֶׁמַּה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּלִי סָפֵק, אֵינוֹ נֶחֱשָׁב כְּלָל יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת כְּלָל, בִּפְרָט לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ ; וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי כְּבָר שָׁבַרְתָּ הַרְבֵּה מְנִיעוֹת, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁעַתָּה תִּסַּע בְּנָקֵל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְקַבֵּל בְּיִלְעֵט מְהֵרָה, וְאֶזְכֶּה לִהְיוֹת בְּקֶרוֹב שָׁם בְּאוּמַאן. יָתֵר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רכח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' כִּי תֵצֵא תקצ"ו נָעמְרוֹב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּהְלָּה לָאֵל בְּזֶה הַיּוֹם בִּשְׂרוּ אוֹתִי שֶׁיִּתְּנוּ לִי בְּיִלְעֵט [אִשּׁוּר], כִּי הִגִּיעָה הַתְּשׁוּבָה מִקַּאמְינִיץ לִתֵּן. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יוֹסִיף ה' לְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, וִישִׁיבֵנוּ מְהֵרָה לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי לְבֵרֶסְלֶב, וְיָרוּם קַרְנֵנוּ לְמַעְלָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, כִּי יֵשׁ לָנוּ תִּהְלָּה לָאֵל עַל מִי לִסְמֹךְ. וְהִנֵּה עַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה לְקַבֵּל הַבִּיְלֶעט בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאָז אֵסַע לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם ג' אוֹ ד' פָּרָשַׁת תָּבוֹא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיביאֵנִי מְהֵרָה לְשָׁם לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. וְיַקְבֵּל קֶנְטֶרְסִים מִכְּתַב יָדִי וְיִשְׁמְרֵם אֶצְלוֹ, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים מְאֹד מִפָּז וּמִפְּנִינִים כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְעַתָּה תִּתְחַזֵּק בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה וּתְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד שֶׁיְּזַכְּךָ לָבוֹא לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי יְסוּרִים גְּדוֹלִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵינוּ בְּרַחֲמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִכָּתֵב וּלְהֶחָתֵם לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, לִזְכוֹת עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרָנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. יְשׁוּעָתֵנוּ תְּשַׂגְּבֵךְ וּתְחַזֵּקְךָ שֶׁתָּבוֹא אַתָּה גַּם אַתָּה לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ. מָה אֹמַר לְךָ יְדִיד נַפְשִׁי הַמַּאֲמִין לֹא יָחוּשׁ, בִּפְרָט כִּי יָדַעְתִּי כִּי תְּהִלָּה לָאֵל לְבָבְךָ נָכוֹן וְחָזָק בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. עַל כֵּן אַל תִּתְרַשֵּׁל חַס וְשָׁלוֹם מִלְּקַיֵּם

דְּבָרֵינוּ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה צֵל עוֹבֵר וְרֵוַח כָּזֶה אֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם, וְדַי לַמֵּבִין בָּזֶה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְזָרְזוֹ לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית.
נָתָן הַנַּ״ל

רכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ תָּבוֹא תקצ״ו נֶעמְרוֹב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּטָן עַל יְדֵי הֶעָרֵל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְהַמִּכְתָּב מִיּוֹם ו׳ בַּאֲרִיכוּת עֲדַיִן לֹא רָאִיתִי. וְהִנֵּה הַבִּילֶעט עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי, כִּי נִתְמַהֲמַהּ קְצָת בְּיוֹם ה׳ וְהָיִיתִי רוֹצֶה לִשְׁלֹחַ עֶגָלָה בִּשְׁבִיל זֶה בְּיוֹם ו׳, וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִתְעַצֵּל הָאִישׁ הַמְיֻחָד לָזֶה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ לִגְמֹר הַדָּבָר עַל יָדוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כָּעֵת בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִבְרֶסְלֶב וְכֵן צִוִּיתִי עָלַי מִבְּרֶסְלֶב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. שֶׁכֻּלָּם עוֹמְדִים וּמְצַפִּים שֶׁאָבוֹא לְשָׁם לְשָׁלוֹם. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲקַבֵּל שָׁם הַבִּילֶעט בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה יִתְבָּרַךְ, וּמִשָּׁם אֶסַּע לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לִבְרֶסְלֶב בְּנֻקֵּל בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה טּוֹב, מִן הַסְּתָם יִהְיֶה לִי לִינַת לַיְלָה שָׁם בִּבְרֶסְלֶב וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וְכַאֲשֶׁר הֵחֵל חַסְדּוֹ כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לָבוֹא לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם חִישׁ קַל מְהֵרָה וְלִפְעֹל שָׁם כָּל בַּקָּשָׁתֵנוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה שֶׁאָשׁוּב מְהֵרָה לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לָשֶׁבֶת שָׁם בְּשַׁלְוָה וְהַשֶּׁקֶט וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ. וְיִקַּיֵּם מְהֵרָה ״אֹיְבַי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. נִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי שׁוּם תְּשׁוּבָה מֵרַבִּי יַעֲקֹב אוֹדוֹת נְסִיעָתוֹ לְאוּמַאן.

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקצ״ז

רל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ שֵׁם ה׳ תקצ״ז בְּרֶסְלֶב.
בְּנֵי חֲבִיבִי.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים שֶׁיָּצָאתִי וּבָאתִי לְשָׁלוֹם מִנֶּעמְרוֹב לְאוּמַאן, וּמֵאוּמַאן לְטֶעפְּלִיק עַל שַׁבַּת תְּשׁוּבָה, וּמִשָּׁם לְפֹה בְּרֶסְלֶב, וְשָׁבַתְתִּי פֹּה שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאַיִם וְהַנּוֹרָא מְאֹד. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה׳ וְכוּ׳. אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וְכוּ׳. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁאָשׁוּב לְפֹה לְבֵיתִי בְּקֶרוֹב בִּנְפִלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָרַבִּים אֲשֶׁר לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ. וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה, הַנִּסְתָּרוֹת לַה׳ אֱלֹהֵינוּ, חֲסָדָיו הַנֶּעְלָמִים חַסְדֵי חִנָּם מֵהָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַפְּרָאסְטִיק [הַפָּשׁוּט] הַגָּדוֹל, שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע מִמֶּנּוּ מְעַט דְּמְעַט קָט, מִי יָבִין עֹצֶם גָּדְלוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ. וְהִנֵּה בְּשָׁעָה זֹאת סְבִיב הַשֻּׁלְחָן יִתְבָּרַךְ שְׁקָרָאתִי לִבְנֵי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה, מֵרִבּוּי טִרְדּוֹתָיו, וּבָא אֶצְלִי וְהֶרְאָה לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁכָּתַבְתָּ אֵלָיו. וְזֶה סְבִיב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, מִתּוֹךְ חֲבִילֵי חֲבִילוֹת טִרְדּוֹתַי עַתָּה מִכַּמָּה צְדָדִים. וּתְהִלָּה לָאֵל שָׁבַתְתִּי פֹּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּאֵין פֶּגַע. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳, מִיּוֹם צֵאתִי מִנֶּעמְרוֹב עַד הֵנָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיבֵנוּ לְשָׁלוֹם לְפֹה, וּמִכָּאן לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. יָתֵר אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ יְגַדֵּל נָא עַל יָדֵינוּ. וְאִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לִשְׁמֹעַ הַטַּעַם שֶׁנִּקְרָא יוֹם הַזֶּה שֵׁם ה׳ דַּיִּי (עַיֵּן לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סו). וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע מִמֶּנִּי בָּזֶה הַרְבֵּה. וְכָל דְּבָרַי שֶׁכָּתַבְתִּי עַתָּה הַכֹּל נוֹבְעִים מִזֶּה. מִי יִתֶּנְךָ בְּנִי בְּתוֹךְ פְּנִימִיּוּת מֹחִי וּלְבָבִי בְּתוֹךְ הַשְּׁעוּר שֶׁבִּלְבִּי, הָיִיתָ מֵבִין מְעַט גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנוֹרָאוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עַד בְּלִי דַּי, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ נֹחַ תקצ״ז בְּרֶסְלֶב
בְּנֵי חֲבִיבִי.
הַשָּׁלִיחַ מֵאִתְּךָ בָּא לְפֹה לְבֵית הַצַּדִּיקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה בְּהִיוֹתִי יוֹשֵׁב עַל הַשֻּׁלְחָן בִּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית, וְקִבַּלְתִּי מִיָּד מִכְתָּבְךָ הַנִּשְׁלַח עַל יְדֵי בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, וּמְאֹד הֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתַּב בִּתִּי וַחֲתָנִי שֶׁיִּחְיוּ.

וּמִכְתָּבְךָ מִיּוֹם ה׳ עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי. וְהִנֵּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת זֶה תֵּכֶף אַחַר הַבְדָּלָה נָסַעְתִּי לִפֹּה לְפַקֵּחַ עַל עֲסָקַי מִכַּמָּה טְעָמִים. וּלְפִי דַּעְתִּי אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד יוֹם ג׳ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן אִם יוּכַל בְּנָקֵל לָבוֹא לִפֹּה בְּיוֹם מָחָר מַה טּוֹב. וְכָעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל לְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת וְחִבָּה. וְיַקְבֵּל הַמִּכְתָּב לַחֲתָנִי נֵרוֹ יָאִיר וְיִשְׁתַּדֵּל לְשָׂלְחוֹ עַל יְדֵי אִישׁ בָּטוּחַ.
וְגַם יוֹסִיף לִכְתֹּב בְּעַצְמוֹ כִּרְצוֹנוֹ, וְיוֹדִיעֵנִי אִם שָׂלַח מִכְתָּבִי לְיָדָם לִבְרָאיהלוֹב כִּי הוּא מִצְוָה גְּדוֹלָה. כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהֵם מְצַפִּים מְאֹד לִרְאוֹת מִכְתָּב מֵאִתִּי. וְהִנֵּה עַד הֵנָּה עֲזָרַנִי רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם תּוֹדָה לָאֵל שָׂמַחְנוּ קְצָת בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה וּבְשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. מִי יִתֵּן שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשׁוּעָתוֹ שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי לִפֹּה לִבְרֶסְלֶב בְּשָׁלוֹם מְהֵרָה. וּמִגְּדֶל הַטִּרְדָּא וּנְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּרָאוּי.
וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלב

יוֹם ד׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ״ז בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת. וְכָל יוֹם אֶתְמוֹל הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ וְלָא אִיסְתַּיַע מִלְּתָא. וּמַה לַּעֲשׂוֹת כִּי מְנִיעַת הַפַּרְנָסָה מִשְׁתַּטַּחַת מְאֹד בְּכָל פַּעַם, אַךְ טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ שֶׁרְצוֹנְךָ חָזָק אֶל הָאֱמֶת. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד, וּבְוַדַּאי נִתְרָאֶה פָּנִים בְּקָרוֹב, וּבוֹא תָּבוֹא בְּרִנָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר עָבַר בְּמַחֲשַׁבְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אַךְ כָּעֵת טָרִידְנָא טוּבָא.
וְהַכֹּל שֶׁצָּרִיךְ אַתָּה לַחֲשֹׁב בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הַיּוֹם נוֹלַדְתָּ, וּכְאִלּוּ אֵין לְךָ בָּעוֹלָם כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, וְלִבְלִי לְהַטְרִיד מַחֲשַׁבְתְּךָ עַל לְעָבַר וְעַל לְהַבָּא. וְאִם אָמְנָם אַתָּה עוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וְצָרְכֵי פַּרְנָסָה שֶׁהוּא עַל לְהַבָּא, אַף עַל פִּי כֵן הָעִקָּר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה שֶׁאַתָּה עוֹמֵד בּוֹ. כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד יוֹם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים. וּמַה מְּאֹד אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹחַ בְּחֶלְקֵנוּ עַל עֹצֶם חַסְדּוֹ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִכַּמָּה טָעוּתִים וְעֵצוֹת נִבְעָרוֹת וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ.
חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ כִּי ה׳ אִתְּךָ גַּם עַתָּה. וְכָל תְּשׁוּקַת לְבָבְךָ הַטּוֹב הַכֹּל נִרְשָׁם לְמַעְלָה לְטוֹבָה. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאַתָּה זוֹכֶה לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא הַכְּסוּפִין הַטּוֹבִים שֶׁלְּךָ בְּכָל יוֹם שֶׁזֶּה הָעִקָּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

מִתְאַוֶּה גַּם לִתְפִלָּתְךָ וְשִׂיחָתְךָ, וְאֵין שׁוּם דִּבּוּר נֶאֱבָד. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בֵּין הַרְבֵּה בֵּין מְעַט כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ'. וְהִנֵּה אֲנִי מִתְעַכֵּב פֹּה זֶה יוֹם ד, וְהַיּוֹם אוֹ מָחָר אִם יִרְצֶה ה' אֶסַּע לְבֵיתִי. וַעֲדַיִן לֹא עָשִׂינוּ מְאוּמָה בַּעֲסָקֵינוּ, וְכַאֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶצְלֵנוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, כָּעֵת אָנוּ מַשְׁלִיכִים יְהָבֵנוּ רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד שֶׁהוּא יוֹרֶה אוֹתָנוּ הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָעֵצָה הַטּוֹבָה, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לָשׁוּב לְבֵיתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הָאִשָּׁה שָׂרָה יָצְאָה בְּמֵאוּן אַחַר הַבְטָחָתָהּ לִהְיוֹת בְּבֵיתְךָ, וּלְדַעְתִּי אַף עַל פִּי שֶׁעַתָּה יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה מֵחֲמַת שֶׁאֵין מְשָׁרֶתֶת מְצוּיָה, אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ וְתִמְצָא כִּרְצוֹנְךָ, וְאָז תּוֹדֶה לַה' עַל שֶׁמֵּאָנָה בָּזֶה כִּי הוּא לְטוֹבָתְךָ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתִּהְיֶה אֶצְלִי אֲדַבֵּר עִמְּךָ גַּם מִזֶּה, כִּי כָּל הִלְכוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ הַכֹּל נוֹגֵעַ וְכָלוּל בַּעֲבוֹדַת ה'. כִּי הַיּוֹם כָּלוּל מִתּוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְהֵם כְּלוּלִים זֶה בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר יוּכַל כָּל אָדָם לְהָבִין בְּעַצְמוֹ. וּבְכָל הַדְּבָרִים אֵין שׁוּם עֵצָה כִּי אִם לְהַמְתִּין לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְתוֹךְ כָּךְ לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַמִּין לוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ, הֵן דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל, כָּל פְּרָטֵי צָרְכֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים וְדִירוֹת וּכְלֵי אֲכִילָה וּכְלֵי הַבַּיִת וּמְשָׁרְתִים וּשְׂכַר לְמוּד וְכוּ', אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ יְהָבוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַמִּין לוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ. וְאִם צָרִיךְ אֵיזֶה עֵשָׂיָה וְעֵצָה וְתַחְבּוּלָה לָזֶה שֶׁיְּזַמִּין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיוֹרֵהוּ הָעֵצָה הַטּוֹבָה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כִּי בְּכָל הַדְּבָרִים צְרִיכִין עֵצָה טוֹבָה. כִּי בְּכָל הַדְּבָרִים יֵשׁ סְפֵקוֹת וַחֲלֻקַּת הָעֵצָה הַרְבֵּה, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, כִּי אִם לִסְמֹךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שֶׁיְּרַחֵם וְיַתְקֵנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו. דִּבְרֵי אָבִיךָ אֲשֶׁר עִצֵּם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹב אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה, וְעֵינַי מְצַפּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּתְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בָּזֶה, אוֹן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה]. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן וְכוּ', וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ תְּהִלָּה לָאֵל. וְהַכֹּל הֶבֶל הֶבֶל הַכֹּל הֶבֶל, אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזֶב בְּנֵי אִישׁ, אֲבָל חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁקִּבַּלְנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים כְּאֵלֶּה וְכוּ' הֵם דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, דְּבַר אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר יָקוּם לְעוֹלָם וְקוּשְׁטָא קָאֵי.

נָתָן הַנַּ"ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיֵּצֵא תקצ״ז.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ג׳ חַיֵּי שָׂרָה. וְהַיּוֹם חָזַרְתִּי וְקָרִיתִי אוֹתוֹ וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מִצּוּף נֹעַם אִמְרוֹתָיו הַנֶּאֱמָרִים מִקִּירוֹת לִבּוֹ. וְאֵין בְּפִי מִלָּה לַהֲשִׁיבוֹ עַתָּה, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתוֹ לְמִכְתָּבֵי אֲנִי מֻכְרָח לְמַלְאוֹת מִשְׁאֲלוֹתָיו. וּכְבָר הִקְדִּים בְּמִכְתָּבוֹ לִכְתֹּב מַאֲשֶׁר בִּלְבָבִי עַתָּה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מְעַט מִפִּי רַבִּי דָּוִד מֵעִנְיַן הַהִתְחַדְּשׁוּת, שֶׁבְּכָל יוֹם וְשָׁעָה נַעֲשִׂים חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי מִזֶּה. וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם וְכוּ׳, כְּבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה, וְהַכֹּל כָּלוּל בַּמֶּה שֶׁהַזְּהִיר הוּא זַ״ל בְּקוֹל רָם וְגָעַר בָּנוּ וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן (שִׂיחוֹת הָרַ״ן נא) : אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין [אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן]. וּבָזֶה הֵקִיץ אוֹתָנוּ לָשׂוּם לֵב לְדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁהִזְהִירָנוּ גַּם כֵּן בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע עַל פָּסוּק ״אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם״, בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, כַּמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ״י זַ״ל, וְכֵן עַל הַפָּסוּק ״הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם״ וְכוּ׳. וְכֵן רָמְזוּ לָנוּ לְפָרֵשׁ בְּעַצְמֵנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתַב הַיּוֹם בְּאַזְהָרַת קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, שֶׁהַכַּוָּנָה כְּאִלּוּ הַיּוֹם נִצְטַוִּינוּ מֵחָדָשׁ. וְהוּא אַזְהָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּצְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה. כִּי גַּם בְּכָל שָׁעָה נַעֲשִׂין חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁבוּעַ וְחֹדֶשׁ, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל שָׁנָה וּשְׁמִטָּה וְכוּ׳.
וְאֶפְשָׁר שָׁמַעְתָּ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי בָּעִתִּים הַלָּלוּ עַל פָּסוּק (אֵיכָה ג) : ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, שֶׁהוּא מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הִתְחַדְּשׁוּת הַדַּעַת בְּכָל יוֹם, וְאָמַרְתִּי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאֲפִלּוּ אִם אֵין הָאָדָם זוֹכֶה לִרְאוֹת וּלְהָבִין עֹצֶם נִפְלְאוֹת הַהִתְחַדְּשׁוּת בְּכָל בֹּקֶר, צָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה רַבָּה שֶׁבְּוַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים ׳עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת׳ וְכוּ׳. וְזֶהוּ ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה רַבָּה לְהַאֲמִין שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל בֹּקֶר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת הַרְבֵּה בִּבְחִינַת ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים״, וְהָבֵן. וּצְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה מְאֹד וְלָשִׂים לֵב מְאֹד לְמַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם : ׳וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׳, וּבְפָרָט מַה שֶּׁאוֹמְרִים ׳עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת׳ וְכוּ׳. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל כָּרָאוּי, וְיֵיטִיב עִמָּנוּ הַרְבֵּה טוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, אַךְ צְרִיכִין לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה בְּכָל יוֹם.
וְגַם מֵהַסְּתָם שָׁמַעְתָּ קְצָת מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עַל פָּסוּק ״וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק״, שֶׁצְּרִיכִין לִרְאוֹת הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ שֶׁרוֹאִין הַדָּבָר בְּעֵינֵינוּ מַמָּשׁ, אַךְ הוּא ״מֵרָחוֹק״, שֶׁזֶּהוּ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק הַזֶּה בְּעִנְיַן אַבְרָהָם בְּעֵת שֶׁהוֹלִיךְ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ לַעֲקֵדָה, שֶׁהַס״ם רָצָה לְבַלְבְּלוֹ הָרְבֵּה הָרְבֵּה בְּכַמָּה הַסָּתוֹת וּפְתוּיִים, עַד שֶׁבַּסּוֹף אָמַר לוֹ שָׁמַעְתִּי מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד הַשֶּׁה לְעוֹלָה וְלֹא יִצְחָק לְעוֹלָה, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּךְ עָנְשׁוֹ שֶׁל בַּדַּאי שֶׁאֲפִלּוּ אִם אוֹמֵר דְּבַר אֱמֶת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל בִּגְמָרָא וּמִדְרָשׁ.
רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט הֵיטֵב וְשִׂים לֵב לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּעִנְיַן הַנִּסָּיוֹן וְהַתּוֹרָה בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לִקַּח לְעַצְמוֹ רְמָזִים וּמוּסָר לְפִי דַּרְכּוֹ. כַּמָּה וְכַמָּה הַבַּעַל דָּבָר מְסַבֵּב בְּתַחְבּוּלוֹתָיו עִם כָּל אֶחָד אֲפִלּוּ עִם הַקָּטָן שֶׁבַּקְּטַנִּים לִדְחוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק כְּנֶגְדּוֹ בְּתֹקֶף הַתִּקְוָה וְהַסְּמִיכָה שֶׁאָנוּ סְמוּכִים בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, כִּי בְּעֹצֶם

חֻלְשׁוֹתֵנוּ אֵין לָנוּ כֹּחַ כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה. וּצְרִיכִין לִהְיוֹת חָזָק כְּאִלּוּ אָנוּ רוֹאִים הַתִּקְוָה טוֹבָה בְּעֵינֵינוּ מַמָּשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק מְאֹד בְּבְחִינַת וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם, שֶׁרָאָה אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהוּא מְקוֹם הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעַתִּידִין זַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק לִירַשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק. כִּי לְעֵת עַתָּה הָיָה מוֹלִיךְ אוֹתוֹ לַעֲקֵדָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׂוּם מַחֲשֶׁבֶת חוּץ. וְאִם שֶׁהוּא תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי מְאֹד, שֶׁרוֹאֶה הַמָּקוֹם שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּירְשׁוּ זַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק לֶעָתִיד בִּגְדֻלָּה כָּזֹאת וְכוּ', וְעַתָּה הוּא מוֹלִיךְ אוֹתוֹ לִשְׁחִיטָה, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הִרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו חַס וְשָׁלוֹם.

כִּי זֶה הָעִקָּר לְבַעֵר וּלְסַלֵּק כָּל הַקְּשָׁיוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהָעַקְמִימִיּוּת שֶׁבְּלִבּוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ וְלַחֲטֹף טוֹב כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל הַרְבֵּה אוֹ מְעַט, כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ'; וְלִהְיוֹת חָזָק בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים, וְלִהְיוֹת סָמוּךְ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי הָאֱמֶת שֶׁיִּגְמְרוּ עִמָּנוּ בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחִילוּ. וְאִם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה צְרִיכִים לֵידַע הָאֱמֶת שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל, כִּי "אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי", שֶׁזֶּהוּ בְּעַצְמוֹ בְּבְחִינַת "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק". וּכְתִיב (שְׁמוֹת ב): "וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק" שֶׁהוּא גַּם כֵּן מֵעֵין זֶה שֶׁבְּתְחִלָּה הִתְנַבְּאָה עַל מֹשֶׁה שֶׁיּוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה שֶׁמַּשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לַיְאוֹר וְכוּ'. וְכַמּוּבָא (בְּרַמְבַּ"ן שָׁם) שֶׁהַפָּסוּק מְרַמֵּז עַל זֶה שֶׁהִתְיַצְּבָה מֵרָחוֹק לִרְאוֹת וּלְקַוּוֹת עַל הַסּוֹף וְהַתִּקְוָה טוֹבָה, רַק הוּא מֵרָחוֹק. וְזֶהוּ (מִשְׁלֵי לא): "מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ". מִמֶּרְחָק דַּיְקָא שֶׁלַּחְמָהּ שֶׁל תּוֹרָה אֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל כִּי אִם מִמֶּרְחָק דַּיְקָא וְכַנַּ"ל. וְגַם הַלֶּחֶם בְּגַשְׁמִיּוּת שֶׁהוּא הַפַּרְנָסָה צְרִיכִין לֵידַע שֶׁבָּא מִמֶּרְחָק הַרְבֵּה, כָּל אֶחָד לְפִי פַּרְנָסָתוֹ. וְאָז חֲזָקִים בְּוַדַּאי בְּבִטָּחוֹן שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת בָּטוּחַ שֶׁבְּוַדַּאי יְפַרְנְסוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּרָאוּי, וְאִם הוּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ כֵּן הַדָּבָר, כִּי בְּוַדַּאי מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ, מִמֶּרְחָק דַּיְקָא. כִּי קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּקְרִיעַת יַם סוּף', וְאַף עַל פִּי כֵן תָּבִיא בְּוַדַּאי. נִמְצָא שֶׁבֵּין בְּגַשְׁמִיּוּת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוּת צְרִיכִין לְקַיֵּם "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק" לִרְאוֹת הַתִּקְוָה מַמָּשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק. וְאָז דַּיְקָא יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁתָּבוֹא הַתִּקְוָה בְּהֶסַח הַדַּעַת תֵּכֶף וּמִיָּד בִּזְמַן קָצָר. כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעִנְיָן זֶה בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. שֶׁתֵּכֶף נִמְתַּק הַדִּין. וְנֶאֱמַר לוֹ "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ" וְכוּ'; אַךְ תֵּכֶף אַחַר כָּךְ הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן וְתִקְוָה לִישׁוּעָה אַחֶרֶת שֶׁהוּא לִמְצֹא הַזִּווּג שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" וְכוּ', וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י אַחֲרֵי הָרְהוּרֵי דְּבָרִים וְכוּ' בְּעִנְיַן זִווּגוֹ שֶׁל יִצְחָק. וַעֲזָרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׂר גַּם עַל זֶה שֶׁנּוֹלְדָה רִבְקָה, וְאִם הוּא בְּשׂוֹרָה טוֹבָה נִפְלָאָה, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הוּא רָחוֹק מְאֹד שֶׁיִּצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה, וְרִבְקָה זִווּגוֹ בַּת יוֹם אֶחָד וְכוּ'. וְאַחַר כָּךְ בָּא לְבֵיתוֹ וּמָצָא שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה הַצַּדֶּקֶת שָׂרָה אִמֵּנוּ, וְגַם לֹא מָצָא מָקוֹם לְקָבְרָהּ. וְכַמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ שֶׁכָּל זֶה הָיָה בְּכְלַל הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְכוּ'. וַעֲדַיִן עֲדַיִן עַתָּה גַּם עַתָּה לֹא נִתְמַלֵּא הַתִּקְוָה שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְשֶׁל כָּל אֲבוֹתֵינוּ זַ"ל, כִּי אָנוּ עַתָּה בַּדִּיּוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה בְּתִקֻּף מְרִירַת הַגָּלוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁשָּׁלַח לָנוּ צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּמֹעַט אָבְדָה תִּקְוָתֵנוּ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ עַתָּה בְּתִקֻּף כֹּחָם הֶעָצוּם שֶׁל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת אֲשֶׁר הוֹדִיעַ ה' יְשׁוּעָתוֹ עַל יָדָם תְּהִלָּה לָאֵל, תִּקְוָתֵנוּ חֲזָקָה

מְאֹד מְאֹד שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהִתְחִיל. וּבְקַטְנוּתֵינוּ וַעֲנִיּוּתֵינוּ אָנוּ צְרִיכִין לְהַגְדִּיל דַּעְתֵּנוּ לְקַבֵּל רְמָזִים מִכָּל הַנַּ״ל, וְלִרְאוֹת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק כַּנַּ״ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב הַכֹּל, אַךְ דַּי בָּזֶה לַמֵּשִׂים לֵב אֶל הָאֱמֶת.

וְתֵדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הֶחֱיִיתַנִי שֶׁהוֹצֵאתָ מִלִּבִּי עַל הַכְּתָב דְּבָרִים אֵלּוּ עַל יְדֵי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. כִּי אִם אָמְנָם דְּבוּרִים אֵלּוּ קְבוּעִים בְּלִבִּי מִכְּבָר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁכָּתַבְתִּי, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּהֶם הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן נִתְעוֹרְרוּ אֶצְלִי מֵחָדָשׁ דְּבוּרִים אֵלּוּ, כִּי אִם אָמְנָם אָנוּ מְדַבְּרִים לְקַיֵּם ׳בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים׳. אַךְ גַּם דְּבוּרִים אֵלּוּ בְּעַצְמָן צְרִיכִין לְבַל יִתְיַשְּׁנוּ. וְכֵן לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמֵּכִרְךָ לְסַיֵּם כִּי זְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ שֶׁתִּתְקַן יִצְחָק אָבִינוּ. בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם: ״וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה״, לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה לִפְנֵי קוֹנוֹ בְּכָל יוֹם וּלְהִתְחַזֵּק בָּזֶה מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְאִם בְּתוֹךְ כָּךְ בֵּין יוֹם לְיוֹם נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, יֵדַע וְיַאֲמִין כִּי הַדִּבּוּר טוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם. ׳וְכַד חַם גַּבֵּהּ אִתְהַפַּךְ׳. וְלִסְתֹּר וְלַעֲקֹר הַסְּבָרָא שֶׁל ׳יַבֶּשְׁתָּא הֵיאַ׳ חַס וְשָׁלוֹם, וּבָזֶה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּיוֹתֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל הַמְרֻמָּז בַּפָּסוּק ״וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק״. וְהָבֵן בְּנִי חֲבִיבִי הֵיטֵב, וְשִׂים לִבְּךָ בִּפְשִׁיטוּת לְכָל הַנַּ״ל לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר בָּזֶה. כִּי גַּם עָלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת הָאַזְהָרָה לְהִתְחַזֵּק בַּשִּׂיחָה הַנַּ״ל. וְאִם נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה לֹא עָלֶיךָ הַמִּלְאכָה לִגְמֹר, אֲבָל אֵין לְךָ רְשׁוּת לִפָּטֵר הֵימֶנָּה.

אַשְׁרֵינוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כֵּלִים כָּאֵלֶּה לְדַבֵּר בָּהֶם, כַּמָּה וְכַמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ׳. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לִצְעֹק וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא בְּכָל יוֹם, וְרֹב הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ וַאֲשֶׁר הוּא עָתִיד לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, כִּי גַּם עַתָּה אָנוּ רוֹאִין מֵרָחוֹק תִּקְוָתֵנוּ וִישׁוּעָתֵנוּ צָנַח וְכַנַּ״ל. וְהָבֵן הַדְּבָרִים הֵיטֵב לְשָׁשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה מֵרָחוֹק לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה עַזָּה. גַּם לָהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְאִם יִרְצוּ נִתֵּן לָהֶם רְשׁוּת לִקְרוֹת דִּבְרֵי אֵלֶּה, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ בְּדִבּוּרִים אֵלּוּ לִפְנֵי כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אַךְ הַמַּחֲלֹקֶת מְכַסֶּה וְכוּ׳, וּכְשֵׁם שֶׁמְּצָוָה לוֹמַר הַנִּשְׁמָע וְכוּ׳. אַךְ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ הָאֱמֶת תֵּן לֶחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד. כִּי ״שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד״.

נָתָן הַנַּ״ל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ וַיְחִי תקצ״ז נָעמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, אַךְ מֵהַפְצָרַת יְדִידְךָ רַבִּי נַחְמָן מוֹסֵר כְּתָב זֶה לִכְתֹּב לְךָ. הֶכְרַחְתִּי לְקַח עֵט סוֹפֵר לִדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ עַל כָּל פָּנִים. וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוֹ יְמֵי חֲנֻכָּה בְּשָׁלוֹם, וְהָיוּ אֶצְלִי קְצָת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת, וּמִי יָבִין דַּרְכֵי ה׳, כִּי נִדְמָה לִי שֶׁאַתָּה וְאַנְשֵׁי טוּלְטְשִׁין בְּוַדַּאי יִהְיוּ אֶצְלִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וְעַל הַשְּׁאָר הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי מְאֹד. וְעַתָּה נִתְהַפֵּךְ הַדָּבָר, וְאָנוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹם שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, אַךְ אַתָּה הָיִיתָ אָנוּס וְאֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ בְּוַדַּאי מֵאֲשֶׁר נִדְבַּר פֹּה בְּשַׁבָּת הַנַּ״ל, וְגַם בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ קְצָת מֵרַבִּי דָּוִד. וְתֵדַע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בַּמֶּה שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בִּישׁוּעָתוֹ בְּזֶה הַשַּׁבָּת הַנַּ״ל. כִּי תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה עַד שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִכְתָּבְךָ הַקּוֹדֶם גָּרְמוּ הַרְבֵּה חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים וְנִפְלָאִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, מִי יָבִין נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ׳. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וְחַדֵּשׁ עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, בְּפֶרֶט בְּכָל בֹּקֶר, וּתְקַיֵּם אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁצְּרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם ׳עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת׳ וְכוּ׳. וְגַם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ הַיּוֹם הִתְחַזְּקוּת נִפְלָא הָרְמוּז בַּפָּסוּק: ״אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ וְכוּ׳ וְאָנֹכִי אַעַלְךָ״ וְכוּ׳ וְתָבִין נִפְלְאוֹת ה׳. וְהָעִקָּר שֶׁתָּבִין מִכָּל זֶה לְעַצְמְךָ בִּבְחִינַת ׳נֵר חֲנֻכָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד׳ לְהַמְהַדְּרִין. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רלה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ מִשְׁפָּטִים תקצ״ז.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג׳ תְּרוּמָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְסֵדֶר נְסִיעָתִי תָּבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר. וּמֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, הוּא בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ׳, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה. וּמִן הַסְּתָם אֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ מֵאוּמָאן. וְאִם אֶסַּע לְטִשְׁעהרִין אוֹדִיעֲךָ מִשָּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין יִסַּע עִמִּי עַד אוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמִשָּׁם

יָשׁוּב בְּרַגְלָיו לְבֵיתוֹ, וּמֵאִתּוֹ תֵּדַע הַכֹּל. וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וַיַּקְהֵל תקצ״ז טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
הַיּוֹם קֹדֶם הַתְּפִלָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל וְהַפָּאסְט נְחוּצָה מְאֹד פֹּה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אוֹר לְיוֹם ג׳, וּבְיוֹם ג׳ הָיָה בְּרִית מִילָה אֵצֶל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי הִירְשׁ ב״ר אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וְקִיַּמְתִּי מִצְוַת חִתּוּךְ אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה לֹא זָכִיתִי לָזֶה כַּיָּדוּעַ לְךָ. ה׳ יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם לַחְתֹּךְ וְלִכְרֹת אֶת כָּל שׁוֹנְאֵינוּ הַנִּמְשָׁכִין מֵעֲרְלַת לֵב וְעָרְלַת בָּשָׂר הָרוֹצִים לְכַסּוֹת חַס וְשָׁלוֹם, לְהַסְתִּיר הָאֱמֶת לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם. יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם וּדְבַר אֶחָד מִדִּבְרֵי תוֹרָתֵינוּ אַל יִתְבַּטֵּל. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי עַל שַׁבַּת הֶעָבַר בְּמֶעדְוֶוועדִיבְקֶא. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאֵת ה׳. אַךְ כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָלָל וּבְפָרָט הַכֹּל בִּבְחִינַת ״וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק״. כִּי אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל יוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן כָּל תִּקְוָתֵנוּ רְחוֹקָה מְאֹד. וְאָנוּ צְרִיכִים בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר, וּלְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב עַל כָּל הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְהוֹדִיעֵנוּ מִזְּיו נֹעַם עֲרֵבוּת מְתִיקוּת נִפְלְאוֹת תּוֹרָה קְדוֹשָׁה וְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת אֱמִתִּיּוֹת כָּאֵלֶּה, וּלְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד. גַּם בְּעֵת בִּיאָתִי לְפֹה בִּשְּׂרוּ לִי בְּשׂוֹרָה טוֹבָה שֶׁזּוּגָתוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה יָלְדָה בַּת לְמַזָּל־טוֹב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיְּגַדְּלוּ אוֹתָהּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְהַכֹּל בִּבְחִינַת מֵרָחוֹק הַנַּ״ל.
זִכְרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁנִּדְבַּר בָּזֶה, וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּכָל יוֹם לְבַל נִישַׁן אֶת יָמֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישַׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל, הוּא גָּמַר וְיִגְמֹר. כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כַּנַּ״ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלָּם נֶאֱמַר כָּל הַנַּ״ל ״חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם״ וְכוּ׳.

רלז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ וַיִּקְרָא תקצ״ז קְרֶימִינְטשַׁאק.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק יֵרוֹ יָאִיר.
הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַל מִכְתָּבוֹ עַד שָׁעָה זֹאת, וְאַף עַל פִּי כֵן מִיּדִיעָתִי עֹצֶם
תְּשׁוּקָתוֹ לְמִכְתָּבַי הֵכַנְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לוֹ, בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ בְּרֶגַע
הַזֹּאת, וְהָיָה לִי לְנַחַת. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ אֲשֶׁר מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד
בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיךְ בְּדַעְתּוֹ, ה׳ אֱלֹקַי גָּדַלְתָּ מְאֹד.
וּמְאֹד הוּא הַצְּמְצוּם וְכוּ׳, כִּי אָסוּר לַהֲרֹס בָּזֶה, אַךְ מֵרָחוֹק ה׳ נִרְאָה לִי
וְכוּ׳. וְהִנֵּה בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל שָׂלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי מִטְּשֶׁעהרִין,
וְהוֹדַעְתִּיךָ, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ שָׁם גַּם כֵּן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת שֶׁהֵכַנְתִּי
מִכְתָּב לְנֶעמִרוֹב. וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל הָיִיתִי בְּטְשֶׁעהרִין וּבָאתִי לִפֹּה
בְּיוֹם ד׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר ב׳. וְלֹא הָיָה רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, בְּבֵיתוֹ
וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד הֵנָּה. וְגַם שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶשְׁבּוֹת פֹּה בְּחַסְדּוֹ
יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶסַּע לִטְשֶׁעהרִין. וּרְצוֹנִי לִהְיוֹת עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת
צַו הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּטִירָהאוִויצָע, אַךְ מֵחֲמַת יְמֵי הַפּוּרִים, וְגַם כִּי
הַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל קְצָת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב גַּם בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת צַו
בְּטְשֶׁעהרִין, וַאֲזַי אֶהְיֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן
הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַאֲנִי מוֹסֵר עַצְמִי בֶּאֱמֶת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל פְּסִיעָה
וּפְסִיעָה וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, וּמֵה׳ מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה עִמִּי
כִּרְצוֹנוֹ.
וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, יָדַעְתִּי בְּנִי
יָדַעְתִּי, וּכְבָר כָּתַבְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עַתָּה, אַחַר
כָּל צַעֲקָתְךָ וְזַעֲקָתְךָ, אַף עַל פִּי כֵן דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֱמֶת שְׁאִי אֶפְשָׁר
לִשְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת שֶׁיִּהְיוּ בְּיַחַד, וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ.
וַהֲלֹא כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה מַכְרִיחַ עַצְמְךָ לַלְּמוּד הַהֶכְרֵחִי
מִתְבַּטְּלִים מִמְּךָ קְצָת הַבִּלְבּוּלִים, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאִם תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לִלְמֹד
יוֹתֵר, יִתְבַּטְּלוּ מִמְּךָ הַבִּלְבּוּלִים בְּיוֹתֵר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן הֵם חוֹתְרִים
וְאוֹרְבִים וְרוֹדְפִים בְּכָל פַּעַם, בִּלְתִּי זֹאת אִי אֶפְשָׁר. כִּי אַדְרַבָּא הֲלֹא מְבֹאָר
בִּדְבָרָיו זַ״ל שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד׳ דַּיְקָא, וְעַיֵּן שָׁם
פֵּרוּשׁוֹ. וְגַם צְרִיכִין לַחֲזֹר מְאֹד כָּל הַדְּבּוּרִים שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּשֵׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל,
שֶׁצְּרִיכִין לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה, וְאֵין שׁוּם צְעָקָה נֶאֱבֶדֶת אֲפִלּוּ
מִמָּקוֹם שֶׁהוּא. וְאִם אֵינְךָ יָכוֹל לִצְעֹק וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ כָּרָאוּי, אַף עַל פִּי כֵן
כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה. וְעַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁהוֹרִיתִיךָ, תּוּכַל
לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ גַּם כֵּן כְּבֵן הַמְסַפֵּר לִפְנֵי אָבִיו צַעֲרוֹ.
וְעַל כֻּלָּם צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים
שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, הֵן עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וַאֲזַמְּרָה
לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וְשֶׁצְּרִיכִין לַחְטֹף
הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל.

וּבְיוֹתֵר צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ שָׂמֵחַ. מֵע זָאל זִיךְ מַאכִין פְֿרֵייליךְ, וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא, כְּמוֹ שֶׁרְגִילִין כָּל יִשְׂרָאֵל בִּימֵי הַפּוּרִים. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהֶחֱיָנוּ עַד כֹּה, וִימֵי הַפּוּרִים הַנּוֹרָאִים מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ. וַאֲנִי מַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ נִסִּים נוֹרָאִים, גַּם בִּימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה, כִּי "הֵם נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה".

שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּנִי יְדִידִי, כִּי זָכִינוּ לִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד, אֲשֶׁר נִצַּלְנוּ מִפַּח יוֹקְשִׁים מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל רַבִּי כָּזֶה, עַל לְמוּד קָדוֹשׁ כָּזֶה, עַל מַעֲשֶׂה כָּזֹאת הַנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם. וּבְכָל דּוֹר וָדוֹר נַעֲשִׂים נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן הִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר. כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּימֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְאַחֲרָיו בִּימֵי הַמַּגִּיד זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. אֲבָל מַחֲלֹקֶת כָּזֹאת כַּאֲשֶׁר עָלֵינוּ כְּמַעַט לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, אֲשֶׁר קָמוּ עָלֵינוּ לְבָלְעֵנוּ חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ' וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ'. וּמִזֶּה בְּעַצְמוֹ תּוּכַל לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מִמֶּנּוּ וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הוּא חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ. תְּהִלָּה לָקֵל יֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. כְּכֹחוֹ אָז כֵּן כֹּחוֹ עַתָּה וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, לְהַצִּילֵנוּ מִכָּל אוֹיְבֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, וְתַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פָּנִים;

וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה, וְתַאֲמִין בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו, "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם הַפָּסוּק: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה" לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בְּכָל יוֹם עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְתוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה. וְעַל הַפַּרְנָסָה תִּתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן חָזָק, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְהַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רָב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רלח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' י"א נִיסָן תקצ"ז נָעמְרוֹב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי בְּטִשְׁעהרִין וּבְאוּמַאן ב, וְקוֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְכֻלָּם שָׂפָה אַחַת לָהֶם קוֹרֵא וְצוֹעֵק עַל מַכְאוֹבֵי

נַפְשׁוֹ וְגוּפוֹ וּמָמוֹנוֹ. וּכְבָר הֵשַׂבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וְכָל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל מְלֵאִים תְּשׁוּבוֹת עַל כָּל זֶה, וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מֵחֲלִישַׁת כֹּחַ אַחַר הַשַּׁבָּת כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ וְהַפְצָרַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, הֶכְרַחְתִּי לִכְתֹּב לָכֶם אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים. וּדְעוּ כִּי תְּהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם, וְהֵבֵאתִי מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ הָרֹב נִכְלָה בַּבַּיִת קֹדֶם שֶׁבָּאתִי. וְגַם עַתָּה אֵין שׁוּם סְמִיכָה בְּעִנְיַן פַּרְנָסָתִי כִּי אִם עַל בִּטָּחוֹן לְבַד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: נָאר בִּטָּחוֹן [רַק בִּטָּחוֹן]. וְהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ פָּרְחוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּחִצִּים מִיַּד גִּבּוֹר. וְגַם אַתָּה וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַל תִּדְאֲגוּ וְאַל תֵּעָצְבוּ כִּי ה׳ אִתָּנוּ, וּבְוַדַּאי יְפַרְנֵס אֶתְכֶם בְּכָבוֹד, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אֶת עַמּוֹ, וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁיִּרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וַה׳ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה לְהָבִין וּלְהַאֲמִין, כִּי עַתָּה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין יְמֵי פֶּסַח חָדָשׁ אֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹלָם. כִּי בְּוַדַּאי יִתְתַּקְּנוּ עַתָּה תִּקּוּנִים מֻחְדָּשׁ אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מֵעוֹלָם. וְאִם מַעֲשֵׂינוּ אֵינָם עוֹלִים יָפֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וְחַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳, ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״. בִּפְרָט בְּפֶסַח שֶׁהוּא רֹאשׁ לָרְגָלִים, שֶׁבָּהֶם עִקַּר הִתְחַדְּשׁוּת הַמּוֹחִין לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, וְהָעִקָּר לְהַחוֹסִים בְּצֵל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אֲשֶׁר כָּל עִסְקוֹ לְעוֹרֵר וּלְחַדֵּשׁ שִׂכְלֵנוּ וּמֹחֵנוּ וְכוּ׳. וְיֵשׁ בִּלְבִּי עַתָּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהָעִקָּר לְהַאֲמִין בְּכָל זֶה שֶׁבְּוַדַּאי יִתְחַדְּשׁוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּחַג הַפֶּסַח הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי בְּכָל יוֹם מִתְחַדְּשִׁים הַחֲסָדִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּפֶסַח שֶׁבּוֹ יָצָאנוּ מִמִּצְרַיִם בְּנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת, וְאָז נִתְחַדְּשׁוּ כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְכֵן נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מֻחְדָּשׁ. כִּי ׳בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא׳ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַכּוֹתֵב בַּחֲלִישַׁת כֹּחַ, אַךְ תְּשׁוּקָתְכֶם הִכְרִיחוּנִי לִכְתֹּב דְּבָרַי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. שִׂמְחוּ בַּה׳ וְגִילוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְקַבֵּל מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה כָּל אֲשֶׁר מָסַרְתִּי אֵלָיו, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לִגְמֹל חֶסֶד זֶה עִם זֶה תָּמִיד.

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרַי אֵלֶּה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.

רלט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ אֱמֹר כ״א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ז נֶעמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

הַצִּיר מְיֻחָד הִגִּיעַ לְבֵיתִי עַתָּה בְּעֵת הֲקִיצִי קֹדֶם שֶׁפָּתַחְתִּי דַּלְתֵי בֵּיתִי, וְנִזְדַּעְזַעְתִּי בְּאָמְרוֹ שֶׁנִּשְׁלַח בְּכַוָּנָה אֵלַי בְּיִחוּד. וְתֵכֶף קָרָאתִי מִכְתָּבוֹ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי, הוֹמֶה עָלַי לִבִּי, אַךְ אֲנִי בָּטוּחַ בַּה' שֶׁיִּשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לִבְנוֹ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַזְיַע זֵיעָ״ה טוֹבָה לִרְפוּאָה וּלְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה, וְיִקַּיֵּם מְהֵרָה זֶ״ה הַ״יּוֹם עָשָׂה ״י נָגִילָה וְכוּ'. וּכְבָר יָדַעְתָּ לִבְלִי לַעֲסֹק בְּשׂוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִית, הֵן מֵרוֹפֵא וְדָאקְטִיר, הֵן מֵהֲמוֹן עַם. וְאַל תִּשְׁמַע לְקוֹל צַעֲקַת אִשְׁתְּךָ וְרֵעֶיךָ, אֲפִלּוּ לְקוֹל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, רַק תְּקַבֵּל בְּאַהֲבָה גַּם יִסּוּרִים אֵלּוּ שֶׁצְּרִיכִים לְסִבֹּל מִקּוֹל צַעֲקָתָם, אֲבָל לֹא תְּצַיֵּת לָהֶם כְּלָל. רַק אִם יַכְרִיחוּ אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת לוֹ קַאנֶע פִּשׁוּטָה אוֹ צֶעפִּיל [סוּג טְפוֹל] תִּהְיֶה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת מֵחֲמַת הֲמוֹן תִּשּׁוּאָתָם שֶׁהוֹמִים לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא כַּיָּדוּעַ לְךָ כָּל זֶה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהָרְפוּאָה, וַאֲנִי מְקַוֶּה לְקַבֵּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מְהֵרָה, עַל כָּל פָּנִים אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁשָּׁב לְאֵיתָנוֹ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְעַתָּה בְּנִי, כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בָּזֶה כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיךְ זֶה הָאָדָם הֶעָלוּב לְסִבֹּל בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים בְּזֶה הַלָּשׁוֹן 'אֵין רָגַע בְּלֹא פֶּגַע, אֵין יוֹם וְכוּ', אֵין חֹדֶשׁ אֵין שָׁבוּעַ אֵין שָׁנָה וְכוּ'', כַּמְבֹאָר בַּסֵּפֶר שְׁלָ״ה. וְאָנוּ מַאֲמִינִים שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וּצְרִיכִין לִזָּהֵר מְאֹד לְקַיֵּם מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁאָמְרוּ (בְּרָכוֹת ס:) יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתוּב בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁצְּרִיכִין לָדַעַת שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, וְזֶה מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא.

וְדַיְקָא עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לְהִתְחַזֵּק לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דָּבָר. כִּי צְרִיכִין לוֹמַר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּוַדַּאי כַּוָּנָתְךָ לְטוֹבָה וּלְרַחֲמִים, אֲבָל אֵין בָּנוּ כֹּחַ לְקַבֵּל רַחֲמִים כָּאֵלּוּ, וְאָנוּ צְרִיכִים שֶׁתִּמְסֹר בְּיָדֵינוּ הָרַחֲמָנוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק ״וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים״ וְכוּ'. וּכְבָר רָאִיתָ הַרְבֵּה מֵאִתְּךָ וּמֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם, כַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי יִסּוּרִים וְדַחֲקוּת פַּרְנָסָה וּדְאָגוֹת רַבּוֹת שׁוֹנוֹת בְּלִי שִׁעוּר עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד כְּמִעַט בְּכָל יוֹם, וְכֵן מִתְנַהֵג מֵעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הֶרְאֵיתִיךָ לְמַעְלָה מִסִּפְרֵי קַדְמוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ אֵין רֶגַע וְכוּ', כַּנַ״ל כִּי ״אָדָם לְעָמָל יוּלָּד״.

וְאִם כָּתַבְתִּי עָלֶיךָ צָעִיר לְיָמִים וּשְׂבַע יִסּוּרִים. הֲלֹא גַּם עַל כָּל בְּנֵי אָדָם נֶאֱמַר כֵּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יד) ״קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז״. וְגַם יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר ״מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי״ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה מְאֹד, וּכְפִי הַנִּרְאֶה צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת עוֹד כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי אֵין שִׁעוּר לְהַשְׁנוּיִים הַנַּעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וּבְכָל שָׁנָה, וּבְכָל חֹדֶשׁ, וּבְכָל עֵת בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם וּבִכְלָלִיּוּת הָעִיר אוֹ הַמִּשְׁפָּחָה אוֹ הַחֲבוּרָה, וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת עַד אֵין מִסְפָּר בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. אַךְ צְרִיכִין לְהַאֲמִין וּמֵעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְרַחֲמָיו אֵינָם כָּלִים, כִּי חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים מִתְחַדְּשִׁין חֲסָדָיו בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וּכְבָר מְבֹאָר אֵצְלֵנוּ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם, דְּהַיְנוּ לִצְעֹק מִמַּעֲמַקִּים מֵעֲמָקָא דְּלִבָּא, בִּבְחִינַת "מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'", עַד אֲשֶׁר יַחְתֹּר וְיַמְשִׁיךְ עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר, בִּבְחִינַת (שָׁם יב) "גּוֹלֶה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ", וְהֵם עִקַּר הַחֲסָדִים הַנִּמְשָׁכִים בְּכָל יוֹם. וְעַל יְדֵי הָעֵצוֹת נִמְשָׁךְ אֱמוּנָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה וְכוּ'. כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ ב'. רַק הוֹסַפְתִּי בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִים זֹאת בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת 'כִּבְרִיָּתָא שֶׁל עוֹלָם בְּרֵישָׁא חֲשׁוֹכָא וְהָדַר נְהוֹרָא' (שַׁבָּת עז:), שֶׁזֶּה נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם.

וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וּכְבָר הֵאִיר הַיּוֹם וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ. עַל כֵּן דַּי בָּזֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה עַל כָּל פָּנִים פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת כְּפִשּׁוּטוֹ. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַתּוֹרָה 'צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה' לְהִזָּהֵר לְדַבֵּר עַל כָּל פָּנִים הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת בְּפִשְׁיטוּת וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ וְשַׁוְּעָתֵנוּ וְשִׂיחוֹתֵנוּ. וְיַעַזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וְדָחְקֵנוּ וַעֲמָלֵנוּ. וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל מַכְאוֹבֵינוּ, וּבִפְרָט לִבְנוֹ דָּוִד צְבִי בֶּן חַנָּה שֶׁיִּחְיֶה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל.

וְגַם עַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתִשְׂמַח וְתָגִיל בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁהִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים בְּרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. אַךְ גַּם בְּפִשְׁיטוּת הֵם מְחַיִּין אֶת כָּל אֶחָד בְּחַיֵּי עוֹלָם בְּכָל עֵת. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְדַבֵּר בָּזֶה.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְּצַטַעֵר בְּיִסּוּרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ ל"ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ז.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבָיו כֻּלָּם הִגִּיעַנִי. וְהָיוּ לִי לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ בְּשָׁמְעִי מִבְּרִיאַת בְּנוֹ, נֶכְדִּי הַנִּיק דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיַּאֲרִיךְ ה' יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו בְּנַחַת בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת, וְיִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ בְּנַחַת לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ מֵעַצְמָם תְּשׁוּקָתְךָ הֻכְרְחִתִּי לִנְטוֹת יָדִי בְּמִכְתָּבִי אֵלָיו. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֶת כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ מִכָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וְנִשְׁמָע שָׁם. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, וְהֵן הֵן הַמַּצִּיבִין אוֹתָנוּ. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם וְכוּ', עַד הֵנָּה

עֲזָרונוּ רַחֲמָיו וְלֹא עֲזָבונוּ חֲסָדָיו עַד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּץ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם, אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ לָנוּ וּלְדוֹרוֹתֵינוּ וּלְכָל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. הוּא יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל, וִימַהֵר לְהוֹדִיעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְמַעַן שְׁמוֹ. וְכָעֵת עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַחוֹלְקִים עַל אֱמֶת כָּזֶה, הַחוֹלְקִים עַל חִיּוּתָם שֶׁל עַצְמָם. כִּי אֵין נִמְצָא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתוֹ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּרַחֵם עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיָאִיר בְּכֻלָּם הָאֱמֶת, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד. וְאִם יְדַלְּגוּ עַל הֶהָרִים וִיקַפְּצוּ עַל הַגְּבָעוֹת וְיַאֲרִיכוּ לְשׁוֹנָם עַד לַשָּׁמַיִם לִסְתֹּר הָאֱמֶת חַס וְשָׁלוֹם, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ. וּשְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח, מֵאֶרֶץ דַּיְקָא. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה א) "וְעָלָה מִן הָאָרֶץ", מִן הָאָרֶץ דַּיְקָא. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל נְתוּנִים עַד הָאָרֶץ אָז דַּיְקָא יַעֲלֶה וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מד) "כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ" וְכוּ'.
דִּבְרֵי הַקּוֹרֵא מִמֵּצַר וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת ה' וִישׁוּעוֹת נִשְׂגָּבוֹת מִתּוֹךְ הַמֵּצַר וְהַדְּחַק הַגָּדוֹל עַד שֶׁזּוֹכִים לִשְׁמֹחַ בָּהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל לֵב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' ט בְּסִיוָן תקצ"ז.
אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.
זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הֶעָבַר. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֶל הַיָּדַיִם שֶׁהֵם הָרְמָזִים שֶׁמְּרַמְּזִים בִּלְבַבְכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיָן הַנּוֹבֵעַ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה. וַחֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד. וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזְּכֶם בְּכָל עֵת. רַק חֲזַק וֶאֱמָץ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ״ז נָעמְרוֹב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ עִם שְׁלשָׁה זְהוּבִים. אַחַר כָּךְ לְמָחֳרָתוֹ, הָיָה פֹּה רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִטְשֶׁעהרִין הַיּוֹשֵׁב עַתָּה אֶצְלְכֶם, וְהָיָה בְּבֵיתִי, וְאָמַר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאַחַר שֶׁנַּת הַצָּהֳרַיִם יַחֲזֹר וְיָבוֹא לְבֵיתִי, בִּפְרָט שֶׁהָיָה צָרִיךְ טוֹבָתִי. וְשִׁנָּה דְּבָרוֹ וְלֹא רְאִיתִיו עֲדַיִן, וְתֹאמַר לוֹ שֶׁלֹּא יָפֶה עָשָׂה, אַחַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לוֹ בְּמִכְתָּבַי. וְגַם עַתָּה הוּא צָרִיךְ לְטוֹבָתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה רָאוּי לוֹ לְהִתְעַכֵּב לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי קֹדֶם נְסִיעָתוֹ, אַף אִם גַּם הָיָה מַפְסִיד הָעֲגָלָה שֶׁמָּצָא. כִּי אֲנִי הָיִיתִי מְצַפֶּה לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת עַל יָדוֹ שֶׁהָיָה מֻכְרָח לִי אָז מְאֹד לְטוֹבָתְךָ. אַךְ בְּכָל זֶה אָנוּ רוֹאִים רִבּוּי עֹצֶם הַמְנִיעוֹת בְּכָל פַּעַם שֶׁרוֹצִים לִכָּנֵס לְבֵיתִי, כַּיָּדוּעַ לָכֶם קְצָת, וְיוֹתֵר מִזֶּה תֵּדְעוּ לֶעָתִיד לָבוֹא, עַד שֶׁנִּתְרַשֵּׁל לְקַבֵּל טוֹבָתִי בְּגַשְׁמִיּוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבֵּל בְּרוּחָנִיּוּת לָנֶצַח. אַף עַל פִּי כֵן תֹּאמַר לוֹ שֶׁאֲנִי מוֹחֵל לוֹ הַכֹּל, כִּי כָּל קְפֵדָתִי הוּא רַק עַל טוֹבָתוֹ שֶׁהִפְסִיד, וְהֶעָבָר אַיִן. עַתָּה יִרְאֶה לְהִתְחַכֵּם יוֹתֵר אִם חָפֵץ בֶּאֱמֶת, כִּי אֲנִי אוֹהֲבוֹ גַּם עַתָּה כְּבַתְּחִלָּה, וּמַה שֶּׁאוּכַל לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יִבְחַר לְעַצְמוֹ, וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה׳ יַעֲשֶׂה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ מֵאַהֲבָתוֹ וּמֵאַהֲבַת אֲבוֹתָיו אוֹהֲבִינוּ בֶּאֱמֶת, כָּתַבְתִּי כָּל זֶה לְטוֹבָתוֹ הָאֲמִתִּית וְדַי לַמֵּבִין. וְאַתָּה וְרֵעֶיךָ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תָּבִינוּ אֵיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם.
וְהִנֵּה עַל אוֹדוֹתֶיךָ אֵין לָנוּ כִּי אִם לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָנוּ לִפְנֵי ה׳ שֶׁיִּשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְבִנְךָ וּלְבִתְּךָ שֶׁיִּחְיוּ, וְיֹשִׁיבֵם לְאֵיתָנָם בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה, וַיְצַיְּלֵם מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי מַחֲלָה וּכְאֵב וּמֵחוּשׁ. וְתִזְכּוּ לְגַדְּלָם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּלְחַזֶּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ שֶׁלֹּא יִרְפּוּ יָדֶיךָ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, דַּבֵּר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהִקְדַּמְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם הַרְבֵּה מִינֵי פְּחָדִים וְיִסּוּרִים חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ׳, וְאֵין מָנוֹס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי וְכוּ׳.
וְהִנֵּה אֲהוּבַי בָּנַי וְאַחַי וַחֲבֵרַי, מִן הַסְּתָם שְׁמַעְתֶּם קְצָת מִגֹּדֶל הָרַעַשׁ עָלֵינוּ שֶׁנִּתְהַוָּה פֹּה אַחַר נְסִיעַתְכֶם. וְהֻכְרַחְתִּי תֵּכֶף לְגָרֵשׁ מִבֵּיתִי אֶת שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּבֵיתִי, רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב וראי״י, וְגַם עַתָּה חָלִילָה שֶׁיָּבוֹא אָדָם לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כִּי אִם בִּימֵי הַחֹל, כִּי מִתְפָּאֲרִים שֶׁיִּמְסְרוּ חַס וְשָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַתֵּקֵן הַכֹּל מְהֵרָה. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקָרוֹב, אַךְ בַּיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁעָבְרוּ הָיָה לִי פְּחָדִים גְּדוֹלִים. וְגַם לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה מֵהַחוֹלַאַת שֶׁלִּי רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּמִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבֶיךָ מֵעִנְיַן בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ, מִלִּבַּד דַּחֲקוּת הַפַּרְנָסָה. וְעַל כָּל זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרִי וְנָתַן כֹּחַ בַּרְזֶל לְעָיֵף כָּמוֹנִי גַּם בַּיָּמִים הַלָּלוּ לִבְרֹחַ גַּם עַתָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל הִצִּילַנִי עַד הֵנָּה, וּלְחַסְדּוֹ אֲנִי מְקַוֶּה עֲדַיִן שֶׁיַּצִּילֵנִי תָּמִיד מִפְּחָדִים וְסַכָּנוֹת וּמִכָּל מִינֵי פְּגָעִים, וְיוֹשִׁיבֵנִי לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם מְהֵרָה, לְמַעֲנוֹ וּלְמַעַן צַדִּיקֵי הָאֱמֶת. לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ כִּי לִשְׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד וְכוּ׳. וְגַם עַתָּה תְּהִלָּה לָקֵל אֲנִי בְּשִׂמְחָה קְצָת עַל כָּל הַחֶסֶד

אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִמָּנוּ, בָּרוּךְ ה׳ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם, וַאֲשֶׁר עָתִיד לַעֲשׂוֹת עִמִּי וְעִם כֻּלְּכֶם. רַק חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְאַל תִּשְׁכְּחוּ כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁבוּעַ וּבְכָל שָׁנָה בִּכְלָל, וּבִפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

וְהִנֵּה בְּיוֹם ה׳ הַנַּ״ל רָאִיתִי בְּמִדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק ״וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ״ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ. לְפִי דַּרְכֵּנוּ לָמַדְנוּ שֶׁאֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין וְאֵין מְזָרְזִין אֶלָּא לִמְזֹרָזִין. וְיֵשׁ לִי בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא שַׁיָּךְ קְצָת לְמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר מִגֹּדֶל הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת עָצֵל וּרְפֵה יָדַיִם רַק לְהִתְחַזֵּק וְכוּ׳, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ פַּרְנָסָה וּלְקַבֵּל הֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה (עיין לקו״מ תנינא ז׳). אַךְ בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל מְבֹאָר שֶׁאֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין. וְזֶה כָּלוּל בְּדִבְרֵינוּ הַנַּ״ל שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל מְחַזֵּק אוֹתָנוּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא בְּלִי שִׁעוּר, וּמַרְאֶה לָנוּ וּמְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל פַּעַם בִּרְמָזָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי עֲדַיִן ה׳ אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ וְכוּ׳, וְלֹא נִירָא וְלֹא נֵחַת וְלֹא נִפְחַד כְּלָל כִּי ה׳ אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם, אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כָּל הַהִתְחַזְּקוּת הַזֶּה כִּי אִם מִי שֶׁהוּא חָזָק בְּעַצְמוֹ. דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְגַּבֵּר לִבְלִי לִהְיוֹת עָצֵל וּרְפֵה יָדַיִם שֶׁקּוֹרִין שְׁלֶימַזְלְניק וְכוּ׳. וְהוּא דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל אֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין וְכוּ׳. וּבֶאֱמֶת הוּא מִדַּרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּוַדַּאי אֵלּוּ הַמְחֻזָּקִין בְּעַצְמָן בְּוַדַּאי הוּא רַק בְּכֹחַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמֵּאִיר בְּלִבּוֹ הִתְחַזְּקוּת עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁעַל יָדוֹ כָּל הַהִתְחַזְּקוּת, וְאִם כֵּן הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וּמֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. אַף עַל פִּי כֵן הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּתְחַזֵּק בְּעַצְמוֹ, וְלֹא יִהְיֶה שְׁלֶימַזְלְניק חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ בִּכְלַל מַה שֶּׁכָּתוּב בִּדְבָרָיו זַ״ל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, וְאֵין יוֹדְעִים מֵהֵיכָן הַהִתְחָלָה, כַּיָּדוּעַ לָכֶם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה. וְגַם שָׁם מְדַבֵּר לְעִנְיַן עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת הִתְחַזְּקוּת הַנַּ״ל.

וְעַתָּה בָּנַי אַחַי וְרֵעַי, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְתָבִינוּ הֵיטֵב כָּל הָרְמָזִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמְּרַמְּזִין לָנוּ בְּכָל פַּעַם בִּלְבָבֵנוּ, אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. בִּכְלָל וּבִפְרָט, בְּעִנְיַן שָׁלוֹם וּמַחֲלֹקֶת, וְרִבּוּי הַשּׂוֹנְאִים בְּלִי שִׁעוּר בְּחִנָּם בְּלִי דָּבָר, תַּחַת אֲהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וְכוּ׳, וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב וְנָגוּעַ וְכוּ׳, מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ אֵין בִּי מְתֹם, בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כב) ״כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתָי וְכוּ׳, יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי״ וְכוּ׳, וְאִם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר כָּזֹאת אֵיךְ נֹאמַר אֲנַחְנוּ. וּמִי שֶׁמַּרְגִּישׁ כָּל זֹאת בְּנַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת עַד שֶׁכִּמְעַט כִּמְעַט אֵין בּוֹ רוּחַ וּנְשָׁמָה לְהַחַיּוֹת נַפְשׁוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי גַּם כֵּן וּמְרַחֵם עָלַי וּמְרַמְּזִים בְּלִבִּי, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמּוּ וְכוּ׳, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ׳. שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְחַזְּקִים לִשְׁפֹּךְ עֲדַיִן שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפָרֵשׁ לְפָנָיו כָּל לִבּוֹ. וְדַיְקָא עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ כְּשֶׁרוֹאִים בְּעַצְמוֹ עֹצֶם רְחוּקוֹ מִישׁוּעָה שְׁלֵמָה, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְרַחֵק מְאֹד מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו שֶׁאֵינָם עוֹלִים יָפֶה זֶה כַּמָּה וְכַמָּה

מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן מְחַזֵּק עַצְמוֹ עַל יְדֵי הָרְמָזִים כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וַעֲדַיִן ה׳ אֶצְלוֹ וְכוּ׳, וּשְׁאָר מִינֵי הִתְחַזְּקוּת בְּכַמָּה מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשִׁבְעָה מִינֵי טַעַם, וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה וּצְמֵאָה יְגֵעָה וַעֲיֵפָה מְאֹד מְאֹד יִמְצָא טוֹב עַל יְדֵי רְמָזָיו הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים הָאֲמִתִּיִּים וְהַחֲזָקִים, עַד אֲשֶׁר בְּחַסְדּוֹ הוּא מֵשִׂיחַ אִלְּמִים, וּמַמָּשׁ שָׁם פֶּה לָאִלֵּם וּבוֹרֵא נִיב שְׂפָתַיִם, עַד שֶׁיְּכוֹלִין לִפְתֹּחַ פִּיו לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא כָּל הִצְטָרְכוּתוֹ, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְכָל מַה שֶּׁמְּחַזֵּק עַצְמוֹ יוֹתֵר, מְחַזְּקוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה ; וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה לְטוֹבָה עַד שֶׁזּוֹכִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל יוֹם, וְלִפְעָמִים כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ וְלִזְכֹּר הָרְשִׁימוֹת מִכָּל הַהִתְחַזְּקוּת הַנַּ״ל, וַה׳ יוֹשִׁיעוֹ בְּכָל פַּעַם רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.
וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בְּפֵרוּשׁ, רַק הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת יָבִין מֵאֵלָיו רְמָזִים טוֹבִים הַרְבֵּה מִכָּל זֶה, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִבְלִי לְהִיוֹת שְׁלֵימַזְלְנִיק חַס וְשָׁלוֹם, רַק לִהְיוֹת אִישׁ חַיִל וּמְזֹרָז וְחָזָק וְאַמִּיץ בְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּהַמְּמֻשָּׁלָה דִּקְדֻשָּׁה, עַד שֶׁיַּמְשִׁיךְ פַּרְנָסָה וַעֲשִׁירוּת, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה שֶׁהוּא קִיּוּם הַשְּׁאָרַת הַדַּעַת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ וְכוּ׳. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ עֹצֶם אַהֲבָתֵנוּ אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הַקָּטָן וְהַגָּרוּעַ וְהַפָּחוּת. וּמַה נַּעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ מְחַרְחֲרֵי רִיב בְּחִנָּם. תְּאַלַּמְנָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר וְכוּ׳. מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ וְכוּ׳, מָה דַּיְקָא, בְּחִינַת הֶאָרַת הָרָצוֹן וְכוּ׳. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁשָּׁמְעוּ כָּל זֶה אַשְׁרֵי עֵינַיִם הָרוֹאִים אֶת כָּל זֶה עַל כָּל פָּנִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵין אֱמֶת. בְּוַדַּאי יָבִינוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ׳.
אַחַר כָּתְבִי מִכְתָּבִי זֶה, בָּא לְבֵיתִי רַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן הַבַּעַל מַגִּיהַ, וְהֵבִיא מִכְתָּבוֹ עוֹד הַפַּעַם. וּמֵהַסְּתָם הָיָה לִי צַעַר מִמִּכְתָּבוֹ, בִּפְרָט מַה שֶּׁזּוֹגָתוֹ רוֹצָה לַעֲסֹק בִּשְׁטוּתִים הֶבֶל אֵין בָּהֶם מוֹעִיל. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ עַל הַכֹּל, וְגַם זֶה צְרִיכִין לִסְבֹּל, בִּלְבּוּל דַּעַת הֶהָמוֹן וְהַנָּשִׁים שֶׁרוֹצִים לַעֲסֹק בִּשְׁטוּתִים בִּרְפוּאוֹת וּלְחָשִׁים שֶׁל הֶבֶל. וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי גַּם זֶה מְכַפֵּר עָוֹן, כִּי אֵין שׁוּם צַעַר נֶאֱבָד, וְהַכֹּל נֶחְשָׁב לְכַפָּרַת עָוֹן. עַל כֵּן אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה אִם אָמְנָם צַעֲרְךָ גָּדוֹל וַאֲנִי מִצְטַעֵר הַרְבֵּה מִיסוּרֶיךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, עִם כָּל זֶה אַתָּה מַחֲמִיר בְּיוֹתֵר, וְאַתָּה מַגְדִּיל הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי.
וְכָל דְּבָרֵינוּ הֵם לְמַעֵט וּלְהַקְטִין הַצַּעַר וְהַצָּרָה וְלִמְצֹא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן קצה), וְאַתָּה דַּרְכְּךָ בְּכָל פַּעַם לְהַגְדִּיל כָּל מִינֵי צַעַר יוֹתֵר מִדַּאי. בִּפְרָט שֶׁכְּבָר אַתָּה רוֹאֶה בְּמַעַט יָמֶיךָ שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִמָּלֵט מִיסוּרִים כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל בְּפֵרוּשׁ (שָׁם תִּנְיָנָא עז) ״דַּע שֶׁבְּכָל יוֹם צָרִיךְ שֶׁיַּעֲבֹר אֵיזֶה צַעַר עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ״׳, וְגַם מֵאֲחֵרִים אַתָּה רוֹאֶה גְּדֶל הַפְּגָעִים וּמִינֵי צַעַר וּדְאָגוֹת וְיִסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל

אֶחָד. עַל כֵּן אֵין לְהַגְדִּיל הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי, רַק אַדְרַבָּא לְהִתְגַּבֵּר לִמְצֹא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ רַחֲמָנָא לִבְּלַן, וְעַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבַר וְלִצְעֹק לְהַבָּא, שֶׁיַּצִּילְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִכָּל מִינֵי צַעַר. וְיוֹצִיאֲךָ מִצָּרָה לִרְוָחָה גְּמוּרָה, וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ וּבִתְּךָ מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְאוֹדוֹת הָרַעַשׁ דְּפֹה, כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ קְצָת. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. תְּהִלָּה לָאֵל נִמְצָאִים רַבִּים שֶׁמַּחֲזִיקִים אוֹתָנוּ, וְהֵם הָרֹב גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, מִלְּבַד רַבִּים אֲשֶׁר אוֹתָנוּ וְכוּ' [גַּם] בְּרוּחָנִיּוּת. אַךְ עֲזוּת וְחֻצְפָּא, מַלְכוּתָא בְּלָא תָּגָא. וְגַם הָעַזֵּי פָּנִים בְּעַצְמָם מִתְחָרְטִים בְּכָל פַּעַם. אֲבָל אֲנִי רוֹאֶה בְּכָל פַּעַם שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְאַוֶּה גַּם לִתְפִלָּתֵנוּ, וּבִשְׁבִיל זֶה נַעֲשָׂה בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַזְכִּירֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וּבְתוֹךְ זֶה נִתְפַּלֵּל גַּם עַל צָרֵינוּ. וְהָעִקָּר לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶּה יְסוֹד הַכֹּל. וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל אֶחָד הַכֹּל רְמָזִים בִּשְׁבִיל זֶה. וַלַּה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן הַנַּ"ל

רמג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְרַח תקצ"ז נָעמְרוֹב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ג' שְׁלַח. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד, כִּי עֵינַי הָיוּ צוֹפִיּוֹת וְכָלוֹת כָּל הַזְּמַן לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, וַיְהִי תּוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה, כִּי נִתְעַכֵּב הָאִגֶּרֶת עַד יוֹם ג' הַנַּ"ל. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה אֲשֶׁר הוֹדַעְתַּנִי שְׁמוּעָה טוֹבָה מִבְּרִיאַת בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ וְשֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וְכוּ'. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. וּתְהִלָּה לָאֵל כָּעֵת פֹּה נִשְׁקָט קְצָת, אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לִי בְּכָל עֵת פְּחָדִים כְּשֶׁמִּתְקַבְּצִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְתוֹדָה לָאֵל בְּשַׁבַּת הֶעָבַר הָיוּ אֶצְלִי אַרְבָּעָה אוֹרְחִים כְּשֵׁרִים, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת וְשָׁמַחְנוּ קְצָת. וְכָל דִּבּוּרֵנוּ הָיוּ מֵעִנְיַן הַמִּדְרָשׁ שֶׁכָּתַבְתִּי לָכֶם אֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לְמְחֻזָּקִין וְכוּ'. וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עַל יְדֵי מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח לְךָ מִכְתָּבִי כִּי אֲנִי שׁוֹלְחוֹ לִבְרֶסְלֶב, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּקָרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לְהוֹדִיעֵנִי חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה.

רמד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ דְּבָרִים תקצ״ז וויניצָא.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פֹּה אֶתְמוֹל בְּבִיאָתִי לְפֹה וְהָיוּ לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לְהַשִּׂיג מִכְתָּבִי, אוּלַי תִּקַּבֵּל אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה בְּאֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה לָנֶצַח. וּבַעֲבוּר זֶה הֻכְרַחְתִּי עַצְמִי עַתָּה לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה, אִם כִּי אֵין בִּלְשׁוֹנִי דָּבָר חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ, וְגַם כְּבָר סָמוּךְ לִפְנוֹת הַיּוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לִפֹּה לְשָׁלוֹם אֶתְמוֹל קֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם. וְאִם תִּרְצֶה תִּשְׁלַח לִי מִכְתָּבְךָ לְאוּמַאן, וְאֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ מִשָּׁם עוֹד הַפַּעַם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּמֵעִצָּם הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת כְּלָל, אַךְ אֱמֶת אֵין צְרִיכִין לְהַרְחִיבוֹ כִּי קוּשְׁטָא קָאֵי. וְדִבּוּר אֶחָד שֶׁל אֱמֶת עוֹלֶה יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְרִבְבוֹת דִּבּוּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֲחִיזַת הַשֶּׁקֶר וְכוּ׳. כַּמְבֹאָר בְּסִימָן קצ״ב לִקּוּטֵי חֵלֶק א׳ שֶׁדִּבּוּר אֱמֶת הוּא יָקָר וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֵקֶב תקצ״ז. אוּמַאן.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּוִוינִיצָא, וְגַם פֹּה בְּבוֹאִי לְכָאן ; וְכָעֵת כְּבָר הִגִּיעַ סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבָּת, אַךְ מֵעִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ הִכְרַחְתִּי אֶת עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְקָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב, וּלְהָשִׁיב לְךָ אֵין עַתָּה הַפְּנַאי מַסְפִּיק. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ הַרְבֵּה עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, בִּפְרָט בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, הַפּוֹ בָּהֶם וַהֲפוֹ בָּהֶם וְכוּ׳ כִּי עֲלֵיהֶם אֵין לְהוֹסִיף וְכוּ׳. וּזְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁאַתָּה עַתָּה בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר אֲשֶׁר אֵין לַעֲמֹד עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קֹהֶלֶת ח) ״וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת

לֹא יוּכַל לִמְצֹא״ וְכוּ׳. וְכָל אָדָם מָלֵא נְסִיּוֹנוֹת וּבְחִינוֹת וְצָרוּפִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְגַם בְּכָל שָׁעָה, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל כֵּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, אֲנִי מֵבִין מִכְתָּבֶיךָ הֵיטֵב, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, אֲבָל כְּפִי הַנִּרְאֶה עֲדַיִן לֹא עָמַדְתָּ אֶפְלוּ עַל סוֹף דַּעְתִּי, מִכָּל שֶׁכֵּן עַל דַּעַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. זְכֹר הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי וְרָמַזְתִּי לְךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת מַה שֶּׁיַּעֲבֹר. וְיֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים בְּלִי שִׁעוּר בֵּין הָעִתִּים וּבֵין בְּנֵי אָדָם בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד. חֲזַק וַחֲזַק בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי גַּם צַעֲקָתְךָ מִמְּכְתָּבֶיךָ אֵינָם נֶאֱבָדִים. אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹתֵר אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וּזְמַן כְּנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ הִגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ רְאֵה תקצ״ז אוּמַאן.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת, וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם א׳ הֶעֱבַר הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַפָּאסְט. כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְחַדֵּשׁ דָּבָר כִּי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל, רַק תֵּדַע שֶׁדַּעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְבֵיתִי, וּרְצוֹנִי לִהְיוֹת עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים בְּבְרֶסְלֶב. וַה׳ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ בְּמִכְתָּבִי בְּיוֹם ו׳ הַנַּ״ל. וְשָׁם כָּלוּל תְּשׁוּבָה גַּם עַל מִכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אַחַר־כָּךְ כַּנַּ״ל. אִם אָמְנָם אֲנִי מַאֲמִין שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם נַעֲשִׂין חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, ״מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳״ וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם ׳וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית מָה רַבּוּ׳ וְכוּ׳, וּמְעַט אֲנִי רוֹאֶה בְּעֵינַי נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. רַק הִזְכַּרְתִּיךָ זֹאת כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְהוּא מֻכְרָח מְאֹד לִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֻחָדָשׁ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה לִזְכּוֹת לְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמִגֹּדֶל טִרְדַּת דַּעְתִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. רַק אַהֲבָתְךָ אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב לְךָ גַּם עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֶנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ תָּבוֹא תקצ״ז נָעִמְרוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה, תְּהִלָּה לָאֵל בְּשַׂבַּת הֶעָבַר הָיָה פֹּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִלִּיפְיֶוויץ וְעוֹד הָיוּ שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה אוֹרְחִים. וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת מֵעִנְיַן הַתּוֹרָה כִּי תֵּצֵא מֵעִנְיַן כַּסֵּדֶר וְשָׁלֹא כַּסֵּדֶר (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא פב).
וּבְוַדַּאי נִצְרָךְ לְךָ דִּבּוּרִים אֵלּוּ גַּם כֵּן, כִּי כָּל מַה שֶּׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁהוּא נֶגֶד רְצוֹנְךָ הַכֹּל הוּא מִבְּחִינַת שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, וְהַדֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בֶּאֱלוּל הוּא תִּקּוּן לָזֶה. וְעִקַּר הַדֶּרֶךְ הוּא לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל דַּרְגָּא, אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂר כְּתָרִין דִּמְסַאֲבוּתָא, בְּחִינַת ״אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ״, כַּמְבֹאָר שָׁם הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסוֹפוֹ עַיֵּן שָׁם. וְהָעִקָּר לְבַטֵּל עַצְמוֹ בִּבְחִינַת מָ״ה, מֶה אָנוּ מַה חַיֵּינוּ מַה כֹּחֵנוּ וְכוּ׳. וּתְהִלָּה לָאֵל חִדַּשְׁנוּ בָּזֶה כַּמָּה דִּבּוּרִים אֱמִתִּיִּים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְכָתְבָם, וּמֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי לְךָ מִמַּה שֶּׁדִּבַּרְנוּ, אוּלַי תּוֹצִיא רְמָזֵי עֵצוֹת גַּם מִזֶּה. כִּי כָּל דְּבָרָיו זַ״ל עֲמֻקִּים מִנִּי יָם וּמְלֵאִים עֵצוֹת לְכָל אָדָם בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא בְּכָל עֵת וָעֵת. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ אוֹן טַאקֶי פָּארְט הָאוּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה]. אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה כַּמָּה שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְךָ חִדּוּשׁ זֶה, עִם כָּל זֶה הוּא אֱמֶת בָּרוּר, תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא. וְזֶה הָעִקָּר לִזְכֹּר תָּמִיד בְּהַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקָרְבֵנוּ לְמָקוֹם שֶׁקֵּרְבָנוּ, עַד שֶׁיַּהַפֹּךְ עַל יְדֵי זֶה כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ מִתּוֹרָה כָּזֹאת, מֵהֵיכָן נִמְשָׁךְ מַה שֶּׁמִּתְנַהֵג לָאָדָם שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר. שִׂים לִבְּךָ הֲנִשְׁמַע כָּזֹאת לוֹמַר תּוֹרָה כָּזֹאת עַל דִּבּוּרִים אֵלּוּ שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, שֶׁזֶּה עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם, וְלֹא נִמְצָא מִי שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה עַל זֶה, בְּפֶרֶט תּוֹרָה נִפְלָאָה כָּזֹאת הָעוֹלָה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֶדֶת עַד אֵין תַּכְלִית, לְהָרִים וּלְהַגְבִּיהַּ הַמְּנָחִים בְּעֶשֶׂר כְּתָרִין דִּמְסַאֲבוּתָא אֲשֶׁר אֵין יְרִידָה לְמַטָּה מִזּוֹ, גַּם עֲלֵיהֶם הִגִּיעַ רַחֲמָיו בַּדּוֹר הַזֶּה לְעוֹרְרָם וּלְהָקִיצָם לְתָמְכָם וּלְסַעֲדָם לְהַחֲלִימָם וּלְרַפְּאוֹתָם לְהַחֲיוֹתָם וּלְשַׂמְּחָם. וְאִם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא, עַל כָּל פָּנִים אֵין אַתָּה גָּרוּעַ מֵהֶם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם. וְחִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ מִכָּל זֶה, וְעוֹד וְעוֹד וְכוּ׳ וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי אָזְנֵינוּ וְעֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ שֶׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ וְהֵבַנּוּ כָּל זֶה. עֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ גַּם תִּקְוָה לְכָל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן קֹדֶם שֵׁנַת הַצָּהֳרַיִם הַמְּכֻרַחַת לִי בְּיוֹתֵר בְּיוֹם א׳, וְדַעְתִּי טְרוּדָה עַתָּה מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן מֵאֵת ה׳ הָיְתָה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה

דִּבּוּרִים אֵלּוּ, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי בִּתְחִלַּת כְּתִיבָתִי לְכָתְבָם עַתָּה, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא עַד שֶׁבְּחֶמְלַת ה' נִכְתְּבוּ דִּבּוּרֵי אֱמֶת אֵלּוּ הַמְחַיִּין גַּם אוֹתִי עַתָּה מֵאַד, תְּהִלָּה לְאֵל חַי.
כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נִצָּבִים וַיֵּלֶךְ תקצ"ז נֶעמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְאֵין מַה לַּהֲשִׁיבוֹ. בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נָסַע הַיּוֹם לְבֵיתוֹ, וְתִרְאֶה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, אוּלַי יְסַפֵּר לְךָ מֵאֲשֶׁר נִדְבַּר בְּשַׁבַּת הֶעָבַר. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל שָׁמַע כַּמָּה דִּבּוּרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁמַעְתֶּם. עַתָּה אוּלַי תְּקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת עַל יְדֵי שֶׁיְּסַפֵּר לְךָ יִתְעוֹרֵר הוּא גַּם כֵּן. כִּי כְּבָר יָדַעְתִּי שֶׁאַחֲרֵי שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים נִפְלָאוֹת אֲמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה עֲדַיִן קָשֶׁה מְאֹד לְהִתְפַּעֵל בֶּאֱמֶת עַל יְדֵי זֶה, לוּלֵא יְשׁוּעַת ה'. וּמֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה, הֵן אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ וּבִפְרָט עִם רַבּוֹ הָאֱמֶת, וְהֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וְלַחְתֹּר לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת וְהַסְתָּרַת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הַמִּסְתַּתֶּרֶת בָּאָדָם בְּכָל יוֹם בְּהַסְתָּרוֹת עֲמֻקּוֹת כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם, וּכְפִי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵרֵישׁ כָּל דָּרָגִין עַד וְכוּ' כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְעָלֵינוּ הַחִיּוּב לְהִתְחַזֵּק לִדְרֹשׁ וְלָתוּר וְלַחְתֹּר לְבַקֵּשׁ וּלְקַשֵּׁר עַצְמֵנוּ לְהַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה הַשַּׁיָּךְ לְהַלֵּב בָּעֵת הַזֹּאת. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה מַה שֶּׁדִּקְדֵּק רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּהַתּוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ' (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן לד), שֶׁכָּתַב שְׁנֵי תֵּבוֹת אֵלּוּ "בָּעֵת הַזֹּאת", דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַשֵּׁר לִבּוֹ לְהַנְּקֻדָּה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת. כִּי בְּיוֹם ה' הִגִּיעַ הַזְּמַן פַּרְעוֹן לְהַפ"מ, וְזֶה הַבִּלְבּוּל הַדַּעַת הָיָה מֻכְרָח לַעֲבֹר בְּיוֹם ה' תָּבוֹא תקצ"ז עָלֶיךָ בְּטוּלְטְשִׁין, אֲשֶׁר זֶה הַיּוֹם כְּבָר חָלַף וְעָבַר וְהָלַךְ לוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם מַה שֶּׁחָטַף כָּל אָדָם אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּפִי הַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת שֶׁעָבְרוּ אָז עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם. הָאֱמֶת אִם נָשִׂים לֵב לָזֶה תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרֵנוּ. אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת כָּךְ הוּא וּצְרִיכִין רַק לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בְּהַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא. וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁאָנוּ מְכִינִים עַצְמֵנוּ בְּמַחֲשַׁבְתֵּנוּ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּמְקוֹם קָדְשׁ גְּנִיזָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ וּבָזֶה יָגִיל וְיָשִׂישׂ לִבֵּנוּ. כִּי עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה לְהַשִּׂיג אָרְחוֹת חַיִּים מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים. וַה' יַצְלִיחַ דְּרָכֵינוּ בַּהַצְלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

רמט

זֹאת הִיא הַעְתָּקָה מִמִּכְתָּב אֶחָד, שֶׁנִּכְתַּב לְהָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אֶפְרַיִם מִקְרִימֶינְטְשַׁאק, וְהָיוּ כָּתוּב מִקֹּדֶם דְּבָרִים נִסְתָּרִים, וּמִכָּאן נָתַן לָנוּ רְשׁוּת לְהַעְתִּיקוֹ, וְכָאן חָסֵר הַרְבֵּה...

וְלִכְתֹּב לוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק עַתָּה גַּם קְצָרָה הַיְרִיעָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם. וְאִם נִדְמֶה לְךָ שֶׁאֵין לְךָ עִם מִי לְדַבֵּר, כְּבָר הוֹכַחְתִּיךָ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁתִּסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד, וְאָז יִהְיֶה לְךָ תָּמִיד עִם מִי לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מְנֻקֶּדָה שֶׁבַּלֵּב בִּבְחִינַת וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְכוּ'. וְגַם תִּפָּרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַבֵּל הַנְּקֻדָּה מִנֵּהּ וּבֵהּ. וְכָל אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת צְרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַנְּקֻדָּה הַכְּלָלִית, שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים. הַפֶּה בָּהֶם וַהֲפֶה בָּהֶם וְכוּ'. וְתִרְאֶה לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁזָּכִיתָ לֵידַע מֵאוֹר הָאֱמֶת כָּזֶה, אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמָע דָּא מֵעִנְיַן הַשִּׁלְשָׁה נְקֻדּוֹת שֶׁהִזְכַּרְתִּי כָּאן שֶׁנּוֹבְעִים מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן לד) דַּיֵּינוּ. וְכֵן עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר, מִכָּל שֶׁכֵּן עַל כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה, וְעַל כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה צְרִיכִין לוֹמַר זֹאת בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אֵיךְ שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. אוֹן טַאקֵי פָּארְט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם, וּבָזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַתָּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כִּי אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּכָל זֶה שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ, כִּי הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י עַל פָּסוּק (אֵיכָה ג) ״חַדָּשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, שֶׁנִּכְתַּב אַחַר ״חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ״ וְכוּ'. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה בַּחֹרֶף הֶעָבַר, וַעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה, וְלֵילֵךְ בָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין בְּכָל יוֹם שֶׁנִּמְשָׁכִין חֲסָדִים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים בְּכָל יוֹם אֲשֶׁר עַל יָדָם יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב כֻּלָּנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כִּי גָּדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְעִקַּר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁנִּקְרָא גְּדֻלָּה (תִּקּוּנֵי זֹהַר סז:). נִמְצָא שֶׁאֵין חֵקֶר לְחַסְדּוֹ שֶׁהוּא גְּדֻלָּתוֹ. וְהָבֵן הֵיטֵב וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה וְלִשְׂמֹחַ תָּמִיד. וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁצְּרִיכָה חִזּוּק בְּיוֹתֵר שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁתַּעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל תַּעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה. רַק תִּבְטַח בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יג) ״וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטָחְתִּי״ וְכוּ', וְתִתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב. וְאִי

אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רָב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ח

רנ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' ב' דְּחוֹל הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת תקצ"ח.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִבְלִי לַהֲשִׁיבְךָ מִפְּנֵי כְּבוֹד חֹל הַמּוֹעֵד, אַךְ מִדִּבְרֵי גִּיסְךָ נֶרוֹ יָאִיר הֵבַנְתִּי עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי, וְגַם כִּי דְּבָרֵינוּ כֻּלָּם הֵם דִּבְרֵי תּוֹרָה הַנּוֹגְעִים לְמַעֲשֶׂה וּלְהַצָּלַת הַנֶּפֶשׁ, בְּוַדַּאי מִצְוָה לִכְתֹּב גַּם בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וּכְלַל הַדָּבָר שֶׁתְּדַע שֶׁחֲלִילָה חֲלִילָה לְךָ לַחֲשֹׁב בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל, לֹא לְמַפְרֵעַ וְלֹא לְאַחַר כָּךְ, רַק לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתְּךָ הַדָּבָר. כִּי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁעִנְיָן זֶה הוּא כְּמוֹ... וְדַי לַמֵּבִין. כִּי הַמַּחֲשָׁבָה וְהַמָּרָה שִׂחוֹרָה בְּעִנְיָן זֶה מַזִּיק מְאֹד וְאֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל. וַהֲלֹא אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי אַתָּה צָרִיךְ לְדַבֵּר הַרְבֵּה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. וּבְוַדַּאי בְּתוֹךְ דְּבָרֶיךָ תַּרְגִּישׁ מַכְאוֹבֵי נַפְשְׁךָ. כִּי עִנְיָן זֶה אֵינוֹ נִמְשָׁךְ מֵעַצְמוֹ רַק מִמַּה שֶׁעָבַר עָלֶיךָ מִקֹּדֶם. אַךְ עַל כֻּלָּם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדוּשָׁה, וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל עֲדַיִן אָנוּ יְכוֹלִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים, וְרַק הוּא יוֹדֵעַ יִצְרֵנוּ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה וּצְרִיכִין לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַרַ"ן סז), הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְנַעֲשִׂים דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּכֶם וְכוּ' וְכוּ'. וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִזֶּה מֵאִתִּי וְעַדַיִן אַתָּה צָרִיךְ לְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁתִּזָּכֶה לְהַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְהַכְּלָל שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁיְּכוֹלִין לְקַלְקֵל כֵּן יְכוֹלִין לְתַקֵּן. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ שֶׁאֵין אָנוּ חוֹלְקִין עַל הַמְתַקֵּן וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה

בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָנֶצַח.
הֵכְפַּל הַדָּבָר בְּאַזְהָרָה כְּפוּלָה וּמְשֻׁלֶּשֶׁת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה, וּלְסַלֵּק הָעִנְיָן מִדַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לְהִתְפַּחֵד כְּלָל, רַק לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה. וְתַחֲזֹר לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וְתִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי. וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִשְׂמֹחַ וּלְהִתְחַזֵּק, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ בְּכָל עִנְיָנֶיךָ וְאִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה' דַּיֵּינוּ. וְאַל תִּשְׁכַּח שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתָ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה בְּתוֹךְ עֵדָה קְדוֹשָׁה וְנוֹרָאָה כָּזֹאת. וּכְבָר הִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן תנ) שֶׁמִּי שֶׁהוּא אֶצְלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ בְּכָל הַשָּׁנָה. וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ "אִכְלוּ מַעֲדַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם", כִּי הַמִּקְרָא הַזֶּה נֶאֱמַר עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

רנא

בָּרוּךְ ה', אַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תקצ"ח נֶעמְרוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק הַמִּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בְּיוֹם ה' סָמוּךְ לְמִנְחָה, עַל יְדֵי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁהָיָה צִיר מְיֻחָד אֵלַי עַל אוֹדוֹת עֲסָקֵינוּ. ה' יִגְמֹר לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין עֲדַיִן תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים לְטוֹבָה מְהֵרָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו בְּדְרָכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ וְלֹא נִרְאוּ וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וְכוּ'. גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ, וּלְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר חֶפְצֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֶתְמוֹל לַהֲשִׁיבוֹ הַיּוֹם, כִּי טִרְדַּת שַׁבָּת עָלַי עַל פִּי רֹב מִיּוֹם ה'. וְהָעִקָּר אֵיךְ זוֹכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַתְחִיל מִשַּׁבָּת זוֹ, כִּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם צְרִיכִין לְהַתְחִיל מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא כָּל חַיּוּת שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. וְהוּא כְּלוֹ תְּשׁוּבָה בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה מִתּוֹךְ עֹנֶג שַׁבָּת.
בִּבְחִינַת "אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים" וְכוּ'. וְגֹדֶל רְחוּקֵנוּ מִשַּׁבָּת יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּפִי הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲדַיִן כֵּן נִמְשָׁךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת עָלָיו. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב צְרִיכִין הֲכָנָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בֵּיצָה ב:), וְעִקַּר הַהֲכָנָה הוּא הָרָצוֹן לְזָכֹר בְּפִשְׁיטוּת אֶת הַשַּׁבָּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וּלְקַיֵּם מֵחַד בְּשַׁבָּת לְשַׁבָּתְךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, זָכְרֵהוּ מֵאֶחָד בְּשַׁבָּת (שָׁם טז.).

מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמַּגִּיעַ מֵהַתְּלָתָא יוֹמָא דְּקָמֵי שַׁבְּתָא, בְּפָרָט מִיּוֹם ה׳ בְּשַׁבָּת, בָּעֵת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל מְכִינִין עַצְמָן עַל שַׁבָּת, וְכָל אֶחָד רָץ וּמִתְיַגֵּעַ לִקְנוֹת קֶמַח וּבָשָׂר וְכוּ׳ לְצֹרֶךְ שַׁבָּת, מִי יוֹכַל לְשַׁעֵר הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁבְּלִבּוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה שַׁעֲשׁוּעִים נוֹרָאִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. אֲבָל זֶה כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַיְּמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם אָנוּ בִּכְלָלָם, בְּוַדַּאי אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי כֻּלָּנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְמַתָּנָה טוֹבָה וִיקָרָה כָּזֹאת, שֶׁהָיְתָה גְּנוּזָה בְּבֵית גְּנָזָיו וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לְקַיֵּם זֹאת בִּפְשִׁיטוּת בְּלִי חָכְמוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. אֲבָל הָעִקָּר לְהָכִין עַצְמוֹ בִּלְבָבוֹ וְנַפְשׁוֹ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ עַל כָּל פָּנִים עַתָּה. וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה. וּבִפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי לַהֲשִׁיבוֹ מִיָּד, בִּפְרָט רִבּוּי צַעֲרֵי שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִסְקֵי שֶׁיֵּשׁ לִי כִּלְיוֹן עֵינַיִם הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁאֶזְכֶּה שֶׁיִּגְמֹר לְטוֹבָה, וְגַם הַצַּעַר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִפַּחַד הַצָּרוֹת הָעוֹבְרִים עַתָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִשְׁמֹר אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבְצֵל כְּנָפָיךְ תַּסְתִּירֵנוּ.

אַךְ עִם כָּל זֶה בְּעֵת שֶׁקָּרִיתִי הַפַּרְשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם חָלַף וְעָבַר עַל דַּעְתִּי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי לְקַיֵּם בָּזֶה מִצְוָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל שֶׁהוּא וְשִׂנַּתָּם לְבָנֶיךָ וְכוּ׳ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא ז״ל אוֹר חַיֵּינוּ בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָרַ״ן רט). וְנִתְחַזַּקְתִּי בָּזֶה לַהֲשִׁיבְךָ מִיָּד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הִזְכַּרְתִּי עַצְמִי וְאֶתְכֶם קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּלַל וְשֹׁרֶשׁ כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה. וְהָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַבֵּל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן טוֹב, וּלְגָרֵשׁ וּלְהַרְחִיק עַל כָּל פָּנִים אָז כָּל מִינֵי עַצְבוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה, בִּפְרָט טִרְדַּת וְדַאֲגַת הַפַּרְנָסָה, לְהַשְׁפִּיחַ וּלְסַלֵּק הַכֹּל מִדַּעְתּוֹ עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ שִׂמְחַת שַׁבָּת עַל כָּל יְמֵי הַחֹל, שֶׁגַּם בִּימֵי הַחֹל יִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן חָזָק תָּמִיד וְיִשְׂמַח נַפְשׁוֹ בַּה׳ בְּנֶקֻדּוֹתָיו הַטּוֹבִים, בִּבְחִינַת אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי. וּתְהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ לְהַזְכִּיר הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה אֲזַמְּרָה, אֲלָפִים פְּעָמִים בְּכָל יוֹם. כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְכוּ׳.

וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבָּבִי הוֹד לִבִּי וְנַפְשִׁי, טָרֶם הִתְחַלְתִּי לְהַשִּׁיבְךָ עַל מִכְתָּבְךָ. תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר הֻשַּׁבּוֹתִיךָ הַרְבֵּה, כִּי כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַד הֵנָּה בָּזֶה אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וּלְקַבֵּל מֵהֶם עֵצוֹת בְּכָל יוֹם, כִּי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הוּא עֵצָה נִפְלָאָה עַל הַכֹּל בִּבְחִינַת שַׁבָּת אָגִין עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז״ל (זֹהַר חֵלֶק ב קלח), כְּמוֹ שֶׁבֵּאֵר אוֹר עֵינֵינוּ ז״ל בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת יא) שֶׁכַּאֲשֶׁר מְגָרְשִׁין אֶת הָאָדָם מֵהַגַּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא סוֹד בְּחִינַת הַגַּן עֵדֶן, צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ וְכוּ׳. וְאִם כִּי שָׂגְבוּ הַדְּבָרִים מְאֹד מְאֹד גַּם מִדַּעְתִּי, מִכָּל שֶׁכֵּן מִדַּעְתְּכֶם, עִם כָּל זֶה יָדַעְתִּי בְּבֵרוּר שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הוּא בִּפְשִׁיטוּת לַעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְעֵיל. וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר. וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם לִי נִדְמֶה שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי מֵעוֹדִי כַּאֲשֶׁר עָבַר עָלַי אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה בִּפְרָט בְּסֵכּוֹת. וְהָאֱמֶת הוּא כֵּן, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי שֶׁגַּם בְּכָל פַּעַם שֶׁעָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבְרוּ, הָיָה בְּכָל פַּעַם שִׁנּוּיִים, גַּלִּים וּתְהוֹמוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳ שֶׁלֹּא עָבְרוּ מֵעוֹלָם. וְכָךְ עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם בְּכָל פַּעַם

דְּבָרִים חֲדָשִׁים בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְעִם כָּל זֶה מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה וְחַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי וְעָלֶיךָ גַּם כֵּן.
וַעֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו וְטוֹבוֹתָיו וְנִסָּיו שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, בְּפֶרָט בְּיָמִים טוֹבִים קְדוֹשִׁים, בְּפֶרָט בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁאֵיתָן בְּמִצְוֹות הוּא חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת, וְלַחֲטֹף גַּם קְצָת שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, וְלֵישֵׁב בַּסֻּכָּה בְּכָל יוֹם וְלֵאָחֹז בְּיָדֵינוּ מָאנָא קְרָבָא מַטֶּה עֹז, הֵם הָאֶתְרוֹג וְהַלּוּלָב וְהַהֲדַס וַעֲרָבָה הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד, וְלִצְעֹק הוֹשַׁעְנָא הוֹשַׁעְנָא בְּכָל יוֹם, וּבְפֶרָט בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וְלִשְׁמֹחַ בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הָרֹאשׁ־הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב וְהַנּוֹרָא מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בִּמְקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם וְהָעֵינַיִם הַשּׁוֹמְעִים וְהָרוֹאִים הַצְּרוּפִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁגִּלָּה עַל סוֹד חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי״ שֶׁהוּא צְרוּף אַתָּה פּוֹרֵרְתָּ בְּעָזְךָ יָ״ם שִׁ׳בַּרְתָּ רָ׳אשֵׁי תַּ׳נִּינִים וְכוּ׳, וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת׳ נֶפֶשׁ׳ הַגֵּר׳ כִּי׳ גֵּרִי״ם ; רַ׳עַם גְּ׳בוּרָתָו מִי׳י יִ׳תְבּוֹנָן, מִי יִתְבּוֹנָן בְּוַדַּאי, מִי יִתְבּוֹנָן, דְּמִי יִתְבּוֹנָן אֵיךְ נִתְקָרְבוּ וְזָכוּ רְחוֹקִים כָּאֵלּוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה לֵידַע מִצְּרוּפִים כָּאֵלֶּה, בְּפֶרָט עִם חִבּוּר כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּתְגַּלָּה שָׁם צְרוּפִים נוֹרָאִים הָאֵלּוּ.
וּבֶאֱמֶת אֲנִי מוֹדִיעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וִיקִירִי, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַצְמִי בְּכַוָּנָה תֵּבַת תִּשְׁרֵי עִם הַצְּרוּפִים הַנּוֹרָאִים וְהַנִּשְׂגָּבִים הָאֵלּוּ, הִתְחַזַּקְתִּי עַצְמִי הַרְבֵּה עַל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי. כִּי כָּל לֵב מֵבִין רָאוּי לְהָבִין מֵרָחוֹק שֶׁבְּתִשְׁרֵי הוּא מִלְחָמָה עֲצוּמָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, כַּאֲשֶׁר מַקְדִּימִין לְצַעֵק בְּכָל חֹדֶשׁ אֱלוּל ״אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה״ וְכוּ׳, אֲבָל ״בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ״ בְּוַדַּאי בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עַד הֵנָּה בְּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְקְדֻשַּׁת תִּשְׁרֵי וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְהַכֹּל הוּא כֹּחַ קְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁגִּלָּה כָּל זֶה וְעוֹסֵק בְּכָל זֶה עֲדַיִן כִּי גְּדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (חֶלֶק ג עא.) שֶׁאִלְמָלֵא תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁמֵּתוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִין עַל הַחַיִּים לֹא אִתְקַיֵּם עָלְמָא כְּרִגְעָא חֲדָא. וְחִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָנוּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אָנוּ יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ עַם כָּל הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר אֲשֶׁר מִימוֹת אֲבוֹתֵינוּ זְכוּת כֻּלָּם יָגֵן עָלֵינוּ תָּמִיד אָמֵן.
וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁבְּעֵת שֶׁעוֹבֵר הַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים אִי אֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ חַסְדֵי ה׳, רַק אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּרְחִיב קְצָת אָז רוֹאִים נִפְלָאוֹת חַסְדֵי ה׳, זֹאת אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר מִיָּמִים רַבִּים ; וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ וְאָמַר לִי שֶׁכֵּן הוּא. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הָיָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּתְחַזֵּק הָאָדָם דַּיְקָא בְּעֵת הַדְּחַק הַגָּדוֹל לְמִצֹא אֵיזֶה הַרְחָבָה. עַד שֶׁיַּרְגִּישׁ אָז דַּיְקָא חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו. וְעַל כָּל פָּנִים יַאֲמִין בָּהֶם בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹב לַכֹּל בְּכָל עֵת, וּכְבָר עָזַר לוֹ הַרְבֵּה, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ גַּם עַתָּה. וְזֶה עִקַּר הַמִּלְחָמָה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד שֶׁיִּפְקַח ה׳ עֵינֵינוּ לְדַבֵּר בָּזֶה, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם וְכוּ׳. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וְעַתָּה בְּנִי תְּקַיֵּם מִצְוַת אַהֲבַת חֲבֵרִים וְתַעְתִּיק הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אוֹת בְּאוֹת

וְתִשְׁלְחֵהוּ מִיָּד לְקְהִלַּת קֹדֶשׁ קְרוּמְיְנְטְשַׁאק לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, כִּי אֵין לִי פְּנַאי לְכְתֹּב לוֹ בְּעַצְמִי, וְהָעִקָּר מֻחְמַת שֶׁגַּם הוּא מִתְרַשֵּׁל לִכְתֹּב לִי כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹכַחְתִּיו הַרְבֵּה עַל זֶה. וּתְקַיֵּם כָּל זֶה מִיָּד, וְתִכְתֹּב לִי תֵּכֶף עַל יְדֵי הַפָּאסְט אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּב זֶה וְאִם קִיַּמְתָּ לִשְׁלֹחַ לְרַבִּי אֶפְרַיִם כַּנַּ״ל.

גַּם תּוֹדִיעַ לִי מִיָּד מִבֶּן אֲחוֹתִי הָרַב אַייזִיק אִם הוּא בַּחַיִּים. כִּי שָׁמַעְתִּי מֵרָחוֹק שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת. וְגַם זֶה רָמָז וְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַנַּ״ל, עַד נִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה שֶׁל שַׁבָּת בִּשְׁלֵמוּת מֻהֲרָה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ שֶׁהִתְחַלְתִּי מִשַּׁבָּת וְסִיַּמְתִּי בְּשַׁבָּת, כִּי כָּל הַחַיּוּת מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף הוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהִנֵּה כְּבָר לָשׁוּ תְּהִלָּה לָאֵל הַחַלָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְאוֹר הַיּוֹם מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וּבַעַל הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד יַשְׁבִּיעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ. חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י שָׁם (אֵיכָה ג). וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבִפְרָט בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא הֲכָנָה לְשַׁבָּת, שֶׁהוּא עֻצָּם הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל הַדְּרָכִים הַנַּ״ל וּבְכָל הַכְּלוּל בָּהֶם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. יִשְׁתַּבַּח הָעֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר נִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדָיו, בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטַחְנוּ שֶׁלֹּא יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח.

כּוֹתֵב בְּדֶמַע מֵרֹב צַעַר וּמֵרֹב שִׁמְחָה, מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת לְהַגְבִּיר הַשִּׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לִתֵּן לִקְרוֹת מִכְתָּבִי זֶה לִידִידֵינוּ אוֹהֲבֵינוּ בֶּאֱמֶת, וְגַם לִידִידֵי רַבִּי אִיצְיָא בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּ׳׳ב וּלְדַבֵּר עִמּוֹ לְמַעֲנִי שֶׁאַל יִתְרַחֵק מֵאִתָּנוּ; וְאִם קָשֶׁה לוֹ לִנְסֹעַ לְפֹה, עַל כָּל פָּנִים יָבוֹא לִבְרֶסְלֶב בְּעֵת שֶׁאֶהְיֶה שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. עַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה לִבּוֹ חָזָק עִמָּנוּ תָּמִיד בֶּאֱמֶת. אִם תּוּכַל לְהִתְוַעֵד עִם יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק הַיָּקָר פְּרִי צַדִּיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אַדְמוֹ״ר זַ״ל, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בֵּינְךָ לְבֵינוֹ וְתַרְאֶה לוֹ מִכְתָּבִי זֶה, אוּלַי יָבִין מִזֶּה אֵיזֶה רְמָזִים לְעַצְמוֹ. כַּמָּה הוּא מְעַוֵּת דַּרְכּוֹ בַּמֶּה שֶׁמְּעַוֵּת דַּרְכּוֹ לִבְלִי לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ פֹּה מִטּוּלְטְשִׁין לְוִוינֶצָא בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה הַיְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר כִּי הַדֶּרֶךְ הַכְּבוּשָׁה בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת הוּא דֶּרֶךְ פֹּה, וְהַבַּעַל דָּבָר מְסֻבָּב לְעַקֵּם וּלְעַוֵּת דַּרְכּוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי אֵין כַּוָּנָתִי לִכְבוֹדִי חָלִילָה, כִּי בְּוַדַּאי אֵינִי כְּדַאי שֶׁיָּבוֹא אֵלַי, אַךְ לְמַעֲנֵנוּ אֲנִי מְזָרְזוֹ. כִּי גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ לְטוֹבָה עֲצוּמָה נִצְחִית, אִם הָיָה מִתְרָאֶה פָּנִים עִמִּי לְעִתִּים עַל כָּל פָּנִים. וּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹן זְקֵנוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל הוּא בְּוַדַּאי בָּזֶה. וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה מֵעַתָּה, וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְאֵין שׂוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח צוֹעֵק מִנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁבַּלֵּב

נָתָן הַנַּ״ל

רנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ חַיֵּי שָׂרָה תקצ״ח נָעמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַפָּאסְט בַּאֲרִיכוּת, עַל כֵּן עַתָּה אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר. רַק תִּרְאֶה מִיָּד לְהוֹדִיעֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וְלַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם, וְלִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מִיָּד כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי עַתָּה אֵין בְּבֵיתִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, וְהַהוֹצָאָה רַבָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. גַּם מֵהָעֵסֶק שֶׁלִּי יֵשׁ לִי צַעַר מֵרִבּוּי הַכְּלִיוֹן עֵינַיִם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם. אַךְ כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם זֹאת הִיא נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי, כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת נַפְשֵׁנוּ כִּי אִם בִּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת כְּפִשּׁוּטוֹ, וּבִקְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא שַׁבָּת דְּכֻלְּהוּ יוֹמִי, וְהוּא מְגַלֶּה לָנוּ וּמַמְשִׁיךְ לָנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וְשִׂמְחַת שַׁבָּת. וְהָעִקָּר שֶׁאָז נִתְגַּלֶּה תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָטִיּוּת אֲפִלּוּ עִם הַגְּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, שֶׁזֶּהוּ הַחִיּוּת וְהַקִּיּוּם שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. וְגַם בָּזֶה יֵשׁ בִּלְבִּי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה׳ עִמָּנוּ נִזְכֶּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ׳, גַּם לְעוֹלָם אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳. עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט בֵּין בְּטִיבוֹ וְכוּ׳ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, בִּפְרָט בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹמֵר חַסְדּוֹ תָּמִיד וְיִגְמֹר חַסְדּוֹ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּחֶסֶד חִנָּם
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ד׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו.
יַיְרֵא ה״ כִּי סָ׳ר לִ׳רְאוֹת, כֵּן יִרְאֶה ה׳ עַתָּה בְּעָנְיֵנוּ וּלְחָצֵינוּ בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. תקצ״ח.
יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וְכוּ׳ מוֹהֲר״י נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב פַּעֲמַיִם וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ הִגִּיעַנִי בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד לִנְסֹעַ לְפֹה בְּרֶסְלֶב, וְאָמַרְתִּי מַה

לִי לַהֲשִׁיבוֹ בְּכִתָּב מֵאַחַר שֶׁאֶהְיֶה בְּעַצְמִי עִמְּךָ בְּמִחָצָה אַחַת, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲדַבֵּר בּוֹ. וְהַיּוֹם בָּאתִי לְפֹה, וּמֵעֹצֶם אַהֲבָתְכֶם וּתְשׁוּקָתִי חֲזָקָה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּטוֹבַתְכֶם בְּפְקֻדָּתוֹ וּרְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל לְהֵיטִיב מְטוּבוֹ הָאֲמִתִּי גַּם לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי תְּשׁוּקָתוֹ וְיגִיעָתוֹ וְטָרְחוֹ לְקַבֵּל טוֹבָתוֹ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית, שַׂמְתִּי אֶל לִבִּי הַיּוֹם קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם בְּעֹצֶם רִבּוּי טִרְדוֹתַי וּמְעוֹף מְצוּקוֹתַי בְּכָלָל וּבִפְרָט אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מְהֵרָה, לְעַיֵּן בְּמִכְתָּבוֹ, וְאָמַרְתִּי לַהֲשִׁיבוֹ גַּם פֹּה, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבוּרִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם בַּפֶּה. גַּם אוּלַי יִצְמַח מִזֶּה רְמָזֵי הִתְעוֹרְרוּת אֲמִתִּי לִשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

וְהָעִקָּר כְּבָר יָדַעְתָּ אַתָּה וְכַיּוֹצֵא בְּךָ, וַאֲנִי מוֹדִיעֲכֶם עוֹד, לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם כִּי אִם פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, שֶׁבְּוַדַּאי הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל גָּנוּז אִתִּי רְפוּאוֹת אֲמִתִּיּוֹת וְסַמִּים דְּאוֹרַיְתָא סַמָּא דְּחַיֵּי לַכֹּל. דְּבוּרִים יְקָרִים וְנִפְלָאִים אֲשֶׁר אֵין עֵרוֹךְ אֲלֵיהֶם, הַמְּלֵאִים עֵצוֹת וּרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף וְהַצְלָחוֹת נִצְחִיּוֹת לַכֹּל אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, אַךְ כֻּלָּם סְתוּמִים וְנֶעְלָמִים בְּכַמָּה וְכַמָּה הַסְתָּרוֹת מִבַּיִת וּמִבַּחוּץ, הַסְתָּרוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרוֹת כְּמַעַט בְּלִי שִׁעוּר. לוּלֵא ה׳ עוֹזֵר לִי וְלָכֶם בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּדַרְכָיו הַנִּפְלָאִים, לְגַלּוֹת וּלְהוֹדִיעַ וּלְהָאִיר בְּלֵב הֶחָפֵץ בִּרְפוּאַת נַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת. וּבָזֶה אָנוּ מְחַיִּין עַצְמֵנוּ זֶה כַּמָּה.

אַךְ זֹאת תֵּדְעוּ שֶׁכָּל אֶחָד כְּפִי תְּשׁוּקָתוֹ וְחָפְצוֹ וְיגִיעָתוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁחוֹתֵר וְחוֹפֵר בְּפִיו וּבִלְבָבוֹ לִמְצֹא הַמַּיִם מִתּוֹךְ הַבְּאֵרוֹת הַקְּדוֹשִׁים, בְּאֵר מַיִם חַיִּים אֲשֶׁר חָפְרוּ בֵּימֵי אַבְרָהָם וַיִסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיְמַלְּאוּם עָפָר, וְיִצְחָק אָבִינוּ שָׁב וַחֲפָרָם, וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה מְרִיבוֹת וְעָסַק עֲלֵיהֶם כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ הָרִבֵּה הַמּוֹנְעִים שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אָז פְּלִשְׁתִּים, עַד אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא בְּאֵר מַיִם וְקָרָא שְׁמוֹ רְחֹבוֹת וְכוּ׳. וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הֵם סְתוּמִים, כִּי מֵאָז וְעַד הֵנָּה כַּמָּה וְכַמָּה יָגְעוּ הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים שֶׁבְּכָל דּוֹר לְחָפְרָם וּלְגַלּוֹתָם. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בִּלְבִּי בָּזֶה. אַךְ כְּבָר פָּעֲלוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר הַרְבֵּה, וְגִלּוּ לָנוּ מֵאָז וְעַד עַתָּה, בִּפְרָט מִיּוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁזָּכִינוּ עַל יְדֵי הָרוֹעֶה נֶאֱמָן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי עֲלִיָּה הַגְּדוֹלִים חָפְרוּ בְּאֵרוֹת מַיִם חַיִּים לְרַפְּאוֹת תַּחֲלוּאֵי נַפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמַה שֶּׁהָיָה בְּכָל דּוֹר אֵין בְּיָדֵינוּ לְבָאֵר וְלֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן, אַךְ כָּל אֶחָד כְּפִי בְּקִיאוּתוֹ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵין הָאֱמֶת יָכוֹל לְהָבִין מְעַט מֵרָחוֹק אֶת כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשׂוּ עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר הוּא הַמְקַיֵּם אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּדוֹרוֹ, עַד הַסּוֹף. וְעָלָיו נֶאֱמַר ״וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ״, עַד שֶׁלֹּא שָׁקְעָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל זֶה, זָרְחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל הַבָּא אַחֲרָיו, וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה שֶׁקֹּדֶם שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל אַחַר עֵלִי [הַכֹּהֵן], כְּמַעַט שָׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּמַעַט נֶחֱרַב הָעוֹלָם וְנִשְׁקַע הָאוֹר לְגַמְרֵי, אַךְ שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ וְקִיֵּם הָעוֹלָם אַחַר עֵלִי הַכֹּהֵן. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְכַאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ גַּם בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁאָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֲבִיּוֹן כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְהָיִיתִי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וְיָדַעְתִּי שֶׁבְּיָמֵינוּ כְּמַעַט כְּבָר נִשְׁקַע הָאוֹר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִכְרוֹ צַדִּיק לִבְרָכָה. וְעַד שֶׁלֹּא שָׁקְעָה שִׁמְשׁוֹ, זָרְחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ

וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.
מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּלְבִּי בָּזֶה. וְלִכְאוֹרָה אֵין דְּבָרִים אֵלּוּ שַׁיָּכִים לִתְשׁוּבַת שְׁאֵלָתְךָ וְצַעֲקָתְךָ הַמָּרָה מְאֹד. אַךְ יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי, יָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ יוֹתֵר מִמְּךָ. וּכְלַל הַדָּבָר לְךָ וּלְכָל כַּיּוֹצֵא בְּךָ, שֶׁאֵין בְּיָדִי לַהֲשִׁיבְכֶם כְּלָל, רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁיַּחְתֹּר וִיבַקֵּשׁ אַחַר הַבְּאֵרוֹת מַיִם חַיִּים קְדוֹשִׁים הַנַּ״ל, בְּוַדַּאי יִמְצָא בְּאַמְתַּחְתִּי אַמְתַּחַת הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן הַנִּרְדָּף מְאֹד מְאֹד מִכָּל צַד, אֲשֶׁר מֵחֲמַת זֶה אַמְתַּחְתּוֹ מְלֵאָה עָפָר וּצְרוֹרוֹת וּבְלוֹאֵי הַסְּחָבוֹת אֲשֶׁר מִלְּאוּהָ זָרִים לְהַסְתִּיר וּלְהַעְלִים פְּנִנֵי גְנָזָיו, עִם כָּל זֶה מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, וְכָל מִינֵי חֹשֶׁךְ וְהַסְתָּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְהַעְלִים אוֹרוֹת מַטְמוֹנֵי אוֹצְרוֹת חַיִּים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר כְּבָר נִתְגַּלָּה מֵהֶם מַה שֶּׁנִּתְגַּלָּה בְּסִפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל. וַעֲדַיִן עֲדַיִן אַתֶּם צְרִיכִים יְגִיעוֹת לַחְפֹּר אֲצְלִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן. וּבְוַדַּאי תִּמְצְאוּ אִם תִּתְיַגְּעוּ. וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ה) עַל פָּסוּק ״אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִי״, חָכְמָה שֶׁבְּאַף דְּהַיְנוּ בִּיגִיעוֹת עָמְדָה לִי. וְאֵין צְרִיכִים יְגִיעוֹת שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְסָבְלָם, רַק ״בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ״. וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּבְהֶכְרֵחַ לִגְמֹר בְּעַל פֶּה. וְעַל זֶה צְרִיכִים יְגִיעוֹת וּשְׁבִירוֹת מְנִיעוֹת שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד בְּכָל פַּעַם עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם, וְיָאִיר עֵינִי וְעֵינֵיכֶם לְדַבֵּר מַה שֶּׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁיִּזְכֶּה לְקַשֵּׁר לִבּוֹ לְהַנְקֵדָה טוֹבָה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת.
יְדִיד נַפְשִׁי, לֹא הָיָה עוֹלֶה עַל לִבִּי לְקַח פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה, אַךְ אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין שֶׁמַּה שֶּׁזְּכִיתִי אוֹתְךָ בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁתִּתְהֶיֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר בְּאוּמַאן עִמָּנוּ יַחַד, זֶה עוֹרֵר לִבִּי לְאַהֲבָתְךָ גַּם בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן וְגַם עַתָּה. כִּי רָאִיתִי שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל אַחֲרֵי כָּל רִבּוּי בִּלְבּוּלֵי מַחְשָׁבוֹתַי הַתְּמֵהִים וְנִכְסָפִים לַעֲזֹר לָכֶם בָּאֱמֶת, וְנִדְמֶה לִי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהֵם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם לֹא לְהוֹעִיל חָלִילָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו לַעֲסֹק בָּזֶה עַל פִּי רְצוֹנוֹ זַ״ל. אַךְ מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה כְּשֶׁרָאִיתִי, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן בָּאוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי דִּבּוּרֵינוּ עִמָּהֶם בְּכָל הַשָּׁנָה וְאַתָּה אֶחָד מֵהֶם. עַל כֵּן אָמַרְתִּי כְּדַאי לְבַלּוֹת שָׁעָה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה, אוּלַי אוּכַל לְעוֹרֵר אוֹתְךָ.
וְהָעִקָּר שֶׁתַּאֲמִין בְּךָ עַל כָּל פָּנִים כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מַאֲמִין בְּךָ, שֶׁעַדַיִן עַדַיִן אַתָּה יָכוֹל לְהִתְחִיל מֵעַתָּה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְדַי בָּזֶה, כִּי כְּבָר הֵאִיר הַיּוֹם חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳, וְהֵם מִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים, כֻּלָּם יָאִירוּ עָלֵינוּ וְעָלֶיךָ, עֲדֵי נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו בֶּאֱמֶת, וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹת מַעֲשֵׂה ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה לְהַחֲיוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה, כִּי מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ יִתְבָּרַךְ לְדוֹר וָדוֹר : עַד כָּאן.

רנד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ג׳ שְׁמוֹת תקצ״ח נֶעמְרוֹב.
שָׁלוֹם רַב לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק
נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנְּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ לָאָרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים
אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
יְקַבֵּל הָאוֹגֶרֶת הָרָצוּף פֹּה לְרַבִּי אִיצֶיא מֵרַיאִירִיד לְשָׁלְחוֹ לְאַקִירְמַאן עַל
אַדְרֶעס הַנּוֹדַע לְךָ, וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל לִכְתֹּב כָּרָאוּי בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ
וְלֹא יִשָּׁלֵט בּוֹ יְדֵי זָרִים ; אַף שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי שָׁם סוֹדוֹת. אַף עַל פִּי כֵן טוֹב
שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ. וְתִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ הָאוֹגֶרֶת הַזֶּה תֵּכֶף כִּי תִּחְיֶה אֶת
נַפְשׁוֹ בָּזֶה, כַּיָּדוּעַ לָכֶם אֵיךְ מִכְתָּבֵי מְחַיִּין אֲנָשִׁים בִּפְרָט בְּרִחוּק מָקוֹם
כָּזֶה. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וּמִיּוֹם נְסִיעָתְךָ מִפֹּה לֹא רָאִיתִי
מִכְתָּבְךָ. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה אֶצְלִי בְּשַׁבַּת הֶעָבַר שִׁבְעָה אוֹרְחִים מִבְּרֶסְלֶב,
וּבְתוֹכָם רַבִּי שִׂמְחָה חֲתַן הָרַב. וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת
נִפְלְאוֹת ה׳ בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה ; חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם. וַאֲנִי
מֵכִין עַצְמִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב, אַךְ הַמְּנִיעוֹת רַבִּים, וּכְפִי הַנִּרְאֶה
לֹא אֶסַּע עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ
בְּרַחֲמָיו לְקַבֵּל בִּילָעט עַל שָׁנָה מְהֵרָה כִּרְצוֹנֵנוּ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
וְהִנֵּה בְּשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵעִנְיַן כַּמָּה צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל
יוֹם שֶׁיִּתְקַנְּנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו. כִּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיךְ עֵצוֹת
עֲמֻקּוֹת מְאֹד בְּכָל יוֹם, בְּאֹפֶן שֶׁיְּנַצֵּל מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהִנָּצֵל, וְלַחֲטֹף בְּכָל יוֹם
טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי מַה שֶּׁיּוּכַל. כִּי עִקַּר הָעֵצוֹת צְרִיכִין בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁנִּקְרָא
רַגְלִין בְּחִינַת עֵצוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יא) ״וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ״.
וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁמְּרֻמָּז בְּפָרָשַׁת ״וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו״ וְכוּ׳ וְדִבַּרְנוּ
שֶׁמַּה שֶּׁבֵּרְכָם כָּל אֶחָד בְּכֹחַ וּגְבוּרַת הַחַיּוֹת בְּכֹחוֹ שֶׁל אֲרִי וְשׁוֹר וּנְשֶׁר, וְדָן
בֵּרֵךְ ״יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ״ וְכוּ׳, הַכֹּל צְרִיכִים בְּעִנְיַן הִתְגַּבְּרוּת בַּעֲבוֹדַת
ה׳ בְּכַמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת בְּכָל יוֹם אֲפִלּוּ הַקָּטָן בְּמַעֲלָה. וְאִם אֵין יוֹדְעִין שׁוּם
עֵצָה צְרִיכִין לְהַמְתִּין וּלְחַכּוֹת לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּאִיר עָלָיו עֵצָה שְׁלֵמָה
אֲמִתִּית.
וְעַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין לֵידַע שֶׁעֲצוֹת הָעוֹלָם הֵם שֶׁקֶר וְכָזָב. כִּי נֶאֱחָז בָּהֶם
זֶהֱמַת הַנָּחָשׁ בְּחִינַת (שָׁם ג) ״הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי״ שֶׁעַל זֶה הִתְחִיל דָּוִד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשָּׁלוֹם סֵפֶר תְּהִלִּים, ״אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים״.
כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים קְצָת, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲצָתָם הֵם בְּחִינַת ״עֲצַת
רְשָׁעִים״. מֵחֲמַת שֶׁעֲצָתָם לֹא נִזְדַּכּוּ מִזֶּהֱמַת עֲצַת הַנָּחָשׁ הַנַּ״ל. וּכְבָר
דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת זֶה אֵיזֶה שָׁנִים. אַךְ בְּשַׁבַּת הֶעָבַר הוֹסַפְנוּ
לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, אַךְ הִזְכַּרְתִּיךָ
אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֵהֶם לַאֲשֶׁר יָדַעְתִּי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת מֵאִתִּי,
וְעִקַּר הַקִּלְקוּל שֶׁל רֹב הָעוֹלָם הוּא מַה שֶּׁחוֹטְפִים עֲצָתָם בִּמְהֵרָה, שֶׁעַל זֶה
נֶאֱמַר (אִיּוֹב ה) ״עֲצַת נִפְתָּלִים נִמְהָרָה״. כִּי לָעֵצָה הָאֲמִתִּית צְרִיכִין
לְחַכּוֹת הַרְבֵּה לִזְכּוֹת אֵלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁצָּעַק דָּוִד (תְּהִלִּים יג) ״עַד אָנָה אָשִׁית
עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי״ וְכוּ׳. וְזֶהוּ ״מִהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו, וְלֹא חִכּוּ לַעֲצָתוֹ״ (שָׁם קו),
כִּי בְּכָל מַה שֶּׁעָבַר עֲלֵיהֶם הָיוּ צְרִיכִין לְחַכּוֹת לַעֲצָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָבֵן זֶה

מְאֹד.
וְאַף עַל פִּי כֵן תְּגִיל וְתָשִׂישׂ מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מִכָּל זֶה שֶׁעֲצוֹת הֶהָמוֹן רַבָּם מְקֻלְקָלִים. וְאִם עֲדַיִן לֹא זָכִינוּ בִּשְׁלֵמוּת לָעֲצוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת שֶׁעַל יָדָם נָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְתִּין וּלְחַכּוֹת לָהֶם וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה בְּכָל יוֹם, שֶׁיְּתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה וּבַעֲצָתוֹ יַנְחֵנוּ וְכוּ', עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. וּלְעֵת עַתָּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אָנוּ יוֹדְעִים מֵהָעֲצוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת, שֶׁהֵם תּוֹרַ"ג עֲטִין דְּאוֹרָיְתָא, צִיצִית וּתְפִלִּין וְתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכָל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת. נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם, וְנִתְפַּלֵּל לְהַבָּא עַד נִזְכֶּה לְעֵצוֹת שְׁלֵמוֹת לְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת, בְּחִינַת "מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה" וְכוּ', עַד "יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֵינוּ וַאֲרוּכָתֵינוּ מְהֵרָה תִּצְמָח". וְיִקַּיֵּם (אִיּוֹב כה) "גּוֹלֶה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ", עַד נִזְכֶּה לְהוֹדוֹת אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כה) "אוֹדְךָ שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אָמֵן" וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם הַשּׁוֹמְעִים כָּל אֵלֶּה. וּכְלַל דְּבָרֵינוּ הָיָה שֶׁעִקַּר תִּקּוּן שְׁלֵמוּת הָעֵצָה הוּא עַל יְדֵי הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב לא) וְסֵפֶר כָּתַב אִישׁ רִיבִי וְכוּ'. עַל כֵּן צְרִיכִין לִזָּהֵר מְאֹד לִלְמֹד הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּכָל יוֹם, וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ שָׁם עֵצוֹת טוֹבוֹת אֲמִתִּיּוֹת. וְעַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִלְמֹד כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְּכֻרָּחִים שֶׁהֵם סֵפֶר הַפּוֹסְקִים וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ וִיקַיַּם בְּךָ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' בֹּא תקצ"ח.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. הִנְנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַעַן רַחֲמָיו יַעֲשֶׂה וְיַנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְכָעֵת אֵין שׁוּם פְּנַאי לִכְתֹּב דָּבָר, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי נָחוּץ גַּם כֵּן מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ בִּמְכִתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לִי שׁוּם מִכְתָּב מֵאִתְּךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּכְבָר יָדַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם כַּמָּה וְכַמָּה שְׁנוּיִים בְּכָל יוֹם. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, אַפִלּוּ כָּל הַמִּינֵי בִּלְבּוּלִים וּמְנִיעוֹת וְכוּ' הָעוֹבְרִין בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (דְּבָרִים ז) "בַּצַּר לְךָ וְכוּ' בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ", וְיִשְׂרָאֵל נְתוּנִים בְּצָרָה גְּדוֹלָה בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת. וְאֵין חַיּוּתֵינוּ כִּי אִם עַל יְדֵי חֲסָדָיו הַמְרֻבִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

(אֵיכָה ג) ״וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְכוּ׳, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי וְכוּ׳ חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים״ וְכוּ׳. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה וַעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה. כִּי עֲדַיִן אַתָּה מִשְׁתּוֹמֵם מִמַּה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ בְּכָל יוֹם, וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לֵישֵׁב בְּשַׂלְוָה. גַּם אֲנִי חָפֵץ בָּזֶה, אֲבָל מִי זוֹכֶה לָזֶה, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ עֵת צָרָה הוּא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. רַק צְרִיכִין לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ זוֹכִים לְכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם וְכוּ׳. זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי וְכוּ׳. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּמֵעִצָּם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הֵכְרַחְתִּי לְהַזְכִּירְךָ מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה, וְיָתֵר מִזֶּה אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר, הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳ וּבְכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ, קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנה-ב

בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ בְּשַׁלַּח תקצ״ח אומין.
שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח, וּבָנָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְנוֹ הֶחָתָן נָכְדִּי חֲבִיבִי הַמֻּפְלָא נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה.
בָּאתִי הֵנָּה אוֹר לְיוֹם זֶה וּמָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר בְּעֵינַי בְּקוֹל מְבַשֵּׂר, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל נִשְׁתַּדֵּךְ לְמַזָּל טוֹב עִם בְּנוֹ שֶׁיִּחְיֶה. ״שָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב״. וְעַתָּה כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה׳ שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ לְמַזָּלָא טָבָא. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיוּ כַּזַּיִת הוֹדוֹ. וְיִהְיוּ כְּגַן רָוֶה עוֹד יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים מֵהֶם וּמִכָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת. וּלְהוֹדִיעַ לְבָנֵינוּ וְלִבְנֵי בָּנֵינוּ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו אֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ׳. רַבּוֹת עָשִׂיתָ עַתָּה ה׳ וְכוּ׳. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.
וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. גַּם מִזֶּה אַתָּה יָכוֹל לִרְאוֹת מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו. אֲשֶׁר לַכֹּל זְמַן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ. כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים נִפְלְאוֹת ה׳ בְּעִנְיַן שִׁדּוּכִים וְהָעֲסָקִים הַנַּעֲשִׂים מִמֶּרְחַקִּים כֵּן יְכוֹלִין לְהִתְפַּלֵּא יוֹתֵר עַל הַשִּׁדּוּכִים וְהָעֲסָקִים הַנַּעֲשִׂים בְּקֵרוּב מָקוֹם (כָּאן חָסֵר מְעַט) כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הַזֶּה הֵיטֵב כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ מֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט. וְשָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְה׳ יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתַּתְחִיל מֵעַתָּה לְחַדֵּשׁ יָמֶיךָ לְטוֹבָה. וַיַּצְלִיחַ אוֹתְךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה וְיָרִים קַרְנְךָ לְמַעְלָה. וְנִזְכֶּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לִשְׁמֹחַ מְהֵרָה בְּשִׂמְחַת בָּנֶיךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי" אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רנו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תְּצַוֶּה תקצ"ח.
סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּבְפָרָט לִבְנוֹ הֶחָתָן הַמֻּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
הַיּוֹם בָּא בְּגִבּוּלִי רַבִּי אֵלִיָּהוּ מִבְּרֶסְלֶב, וּבִשְׂרַנִי טוֹב שֶׁתִּהְלָה לָאֵל נִתְקַשֵּׁר לְמַזָּל טוֹב עִם יְדִידֵנוּ ר' יוֹאֵל מִבְּרֶסְלֶב וְכוּ'. וְאִם הָיָה לְפֶלֶא בְּעֵינַי עַל אֲשֶׁר מִהַרְתָּ לִגְמֹר קֹדֶם בּוֹאִי, עִם כָּל זֶה הָיָה לִי לְנַחַת כִּי בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מַקְדִּימִין. וְעַתָּה כַּפַּי פְּרוּשׂוֹת אֶל ה' הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר בְּשִׁלֵּמוּת בְּכִי טוֹב, וְיהֵא רַעֲוָא שֶׁיִּהְיֶה לְכֻלָּנוּ לְמַזָּל טוֹב וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ וְכוּ'. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם תֶּאֱרַכְנָה פֹּארוֹתֵיהֶם וְכֻלָּם יַעֲשׂוּ רָצוֹן קוֹנָם הֵם וְצֶאֱצָאֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם, עַד יָשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל כַּיּוֹנִים אֶל אֲרֻבָּתָם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהִנֵּה לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כָּעֵת, וּבְוַדַּאי תִּשְׁמַע מִפִּי יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר קְצָת מִמַּה שֶׁשָּׁמַע בַּדֶּרֶךְ. וּבְקָרוֹב נִתְוַעֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּבִימֵי הַפּוּרִים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּבְרֶסְלֶב.
וַה' יָשִׂים בְּפִינוּ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּאֹפֶן שֶׁיַּעֲשׂוּ רֹשֶׁם לְטוֹבָה, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֵת מֻחְדָּשׁ בְּתוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה וְדַעַת וְהִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ מְאֹד וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. וְכָעֵת טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד, וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. עוֹד יוֹסִיף בְּרַחֲמָיו חֲסָדִים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּמְהֵרָה, וְלֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ תְּצַוֶּה תקצ״ח נָעמְרוֹב.
רַב שָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק, בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
אֶתְמוֹל הָיָה פֹּה רַבִּי אֵלִיָּהוּ מִבְּרֶסְלֶב שֶׁהוּא הָיָה הַשַּׁדְכָן אֶצְלְכֶם, וּבִשְּׂרַנִי טוֹב מֵעִנְיַן הַשִּׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב, וְכָתַבְתִּי לְךָ סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב וּמָסַרְתִּי הָאִגֶּרֶת בְּיָדוֹ, וּבְוַדַּאי יַגִּיעַ לְיָדְךָ. וְאִם לֹא שָׁלָחוֹ עֲדַיִן, צִוִּיתִי עַל מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל מִבְּרֶסְלֶב שֶׁהוּא הַצִּיר שֶׁהֵבִיא לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁיִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ״ל עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ שֶׁלְּךָ אִם הוּא עֲדַיִן בִּבְרֶסְלֶב. וְכָעֵת אֲנִי כּוֹפֵל בִּרְכָתִי, יְצַו ה׳ אֶת הַבְּרָכָה אִתְּךָ שֶׁיִּהְיֶה הַהִתְקַשְּׁרוּת לְמַזָּל טוֹב לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם לָכֶם וּלְכָלָנוּ. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדוֹ וְנִזְכֶּה לְהִתְעוֹרֵר מִזֶּה לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ בְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו. לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ׳, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם. וְעַל דְּבַר אֲשֶׁר הִקְדִּים לִגְמֹר בְּלִי יְדִיעָתִי, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם שֶׁכְּפִי שֶׁשִּׁפֵּר לִי רַבִּי אֵלִיָּהוּ הַנַּ״ל הָיִיתָ מֻכְרָח בַּדָּבָר וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹּאת, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּבַעַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּנוּ טוֹבוֹת כָּאֵלֶּה עַד הֵנָּה, גַּם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ. עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ׳. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּכְפִי הַנִּרְאֶה נִתְוַעֵד יַחַד בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב, עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. גַּם אֲנִי טָרוּד עַתָּה בְּעִנְיַן הַנְּשׂוֹאִין שֶׁל בְּנִי חוֹרְגִי שְׁמֶעלְקֶא שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁהַשָּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיא מִכְתָּבְךָ בָּא בְּיִחוּד בִּשְׁבִיל עִסְק הַחֲתֻנָּה הַנַּ״ל, וַאֲנִי מֻכְרָח לַהֲשִׁיבוֹ כָּרָאוּי בִּנְחִיצָה, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הָרוֹאֶה נִפְלְאוֹת ה׳ בְּכָל עֵת וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ פּוּרִים תקצ״ח בְּרֶסְלֶב.
שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים, וּבְכָלָם כְּבוֹד בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו.
בְּשָׁעָה זֹאת אַחַר גְּמַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. מִכְתָּבוֹ שֶׁשָּׁלַח עַל יְדֵי שָׁלִיחַ כְּבָר כָּתַבְתִּי לוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי, וּמִכְתָּבוֹ הָרִאשׁוֹן לֹא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן. וְכָעֵת תֵּדַע כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, כִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר נוֹלַד בֵּן לְמַזָּל טוֹב לְמִחֻתָּנְךָ וְיִכָּנֵס לַבְּרִית אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן בָּא לְפָנַי בְּבַקָּשָׁה וְהִפְצִיר

אוֹתִי לִדְחוֹת הַתְּנָאִים עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְבִּיד עָלָיו כָּל כָּךְ לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאָה שֶׁל שְׁנֵי סְעֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהִסְכַּמְתִּי לִדְבָרָיו. גַּם יֵשׁ לִי עוֹד טְעָמִים בָּזֶה שֶׁהוּא לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ. עַל כֵּן אַל תָּבוֹא עִם בְּנֵי־בֵיתְךָ מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, רַק אַתָּה בְּעַצְמְךָ תָּבוֹא בְּלִי עִכּוּב בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְתִתְעַכֵּב אֵיזֶה שָׁעוֹת אוֹ יוֹם, וְאַחַר כָּךְ אִם תִּרְצֶה תַּחֲזֹר לְבֵיתְךָ. וּבְעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה תָּבוֹא עִם כָּל בְּנֵי בֵיתְךָ לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ יִהְיֶה סְעֻדַּת הַתְּנָאִים עִם סְעוּדַת הַבְּרִית מִילָה בְּיַחַד, וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר לְטוֹבָה, וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

עַתָּה אוֹדִיעֲךָ בְּנִי חֲבִיבִי עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת. כִּי בַּלַּיְלָה הַזֹּאת אַחַר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹחַ כָּרָאוּי, וְגַם אֲנִי תְּהִלָּה לָאֵל רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבַלַּיְלָה הֶעָבַר. וְהִנַּחְתִּי לִישֹׁן אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְלֹא יָכֹלְתִּי לִישֹׁן. אַחַר כָּךְ בְּעֶרֶךְ ג' שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת בָּא לְבֵיתִי אִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר מָסַר אוֹתִי כְּמְפֻרְסָם, וּבָא בִּבְכִיָּה רַבָּה וַעֲצוּמָה בְּקִדָּה וּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה. וּבְתִחִלָּה שָׁלַח אֵלַי אֶת הַמְלַמֵּד שֶׁלּוֹ יְדִידֵנוּ רַבִּי יִצְחָק הַכֹּהֵן בֶּן רַבִּי יְהוּדִיל, וְהֵקִיץ אוֹתִי וְסִפֵּר לִי שֶׁכְּבָר הוּא בְּבֵיתִי הַתַּחְתּוֹן, וּבוֹכֶה לִפְנֵי הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, כִּי אִשְׁתּוֹ נֶחְלְשָׁה מְאֹד עַד לְמָוֶת. וְכֵן הָיָה כִּי בְּשָׁעָה זֹאת נִפְטְרָה. אַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם בְּנוֹ הֶחָתָן עָלוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית הָעֲלִיָּה שֶׁלִּי וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ נָפַל עַל רַגְלַי וְנָשַׁק אוֹתָם בְּכֹחַ גָּדוֹל, עַד שֶׁאֲנִי מַרְגִּישׁ כֹּחַ הַנְּשִׁיקָה בְּרַגְלַי. וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנָּפַל עַל רַגְלַי וּנְשָׁקָם הַרְבֵּה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנִּי מְחִילָה בִּבְכִיָּה בִּדְמָעוֹת זוֹלְגוֹת וְאָמַר חָטָאתִי, כָּל הַמְּסִירוֹת הָיָה עַל יָדִי מָה אֶעֱשֶׂה תִּמְחֲלוּ לִי. וְנָתַן לִי שְׁנֵי רוּבַּל כֶּסֶף עַל פִּדְיוֹן. וּבָכָה שֶׁאֵין לוֹ יוֹתֵר לִתֵּן, וְהִבְטִיחַ אִם יוּכַל לְתַקֵּן מַה שֶּׁקִּלְקֵל בְּוַדַּאי יְתַקֵּן לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל כֹּחוֹ. וְאָמַר שֶׁגַּם הַיּוֹם אֲנִי יָכוֹל לְכְנֹס לְפֹה. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלּוֹת ה', מִי יִתֵּן שֶׁכֵּן יְזַכּוּ כָּל הַמִּתְנַגְּדִים לְפַיֵּס אוֹתִי לְטוֹבָתָם הַנִּצְחִית. וְדַרְכֵי ה' נֶעֱלָמִים מְאֹד מְאֹד, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, שִׂמְחוּ אַחַי וְרֵעַי בִּישׁוּעַת ה'. עַד הֵנָּה לֹא עָזָבוּנוּ רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו, כֵּן יוֹסִיף בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם לְהַרְאוֹת לָנוּ חַסְדּוֹ, וִישׁוּעָתוֹ יִתֵּן לָנוּ. הַכֹּל בְּכֹחַ הַזָּקֵן הַקָּדוֹשׁ חֶסֶד שֶׁבַּחֲסָדִים, שִׂמְחוּ בַּה' וּבְצַדִּיקָיו הַקְּדוֹשִׁים, בִּפְרָט עַתָּה בְּפוּרִים זְמַן שִׂמְחָה לַכֹּל, פּוּרִים אִין לַאנְד, פּוּרִים אִין לַאנְד [פּוּרִים בָּאָרֶץ, פּוּרִים בָּאָרֶץ]. אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתִּי לְקַיֵּם מִצְוַת לִבְסוֹמֵי בְּפוּרַיָּא, מִי יִתֵּן שֶׁאֶזְכֶּה לְקַיֵּם כָּרָאוּי וְלִשְׂמֹחַ כָּרָאוּי, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת קִיּוּמוּ וְקִבְּלוּ מֵחָדָשׁ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ צַו תקצ״ח נֶעמְרוֹב.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
אוֹר לְיוֹם ו׳ הֶעָבַר, בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי מְוּוּנִיצָא, וּבָרָאהֲלֵיב. עִם מְחֻתָּנְךָ לֹא דִּבַּרְתִּי כְּלָל, כִּי נָסַעְתִּי מִבְּרֶסְלֶב קֹדֶם שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ. אוֹדוֹת מַתָּנָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, אִם יִתֵּן יִתֵּן, וְאִם לָאו אַל תִּצְטַעֵר כְּלָל. כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁאֵין שׂוּם טוֹבָה בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְעֹרָב בּוֹ אֵיזֶה צַעַר אוֹ חִסָּרוֹן, וּמֻחְלָט זֶה כָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְיִגּוֹנוֹת וְחֶסְרוֹנוֹת הַרְבֵּה בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, רַק שֶׁהַשְּׁנוּיִים רַבִּים מְאֹד בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וּבְאָדָם אֶחָד בְּעַצְמוֹ רַבּוּ הַשְּׁנוּיִים, בֵּין הָעִתִּים בֵּין יוֹם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין עֵת וָעֵת. וְהַכֹּל כָּלוּל בַּמֶּה שֶׁכָּתַב קֹהֶלֶת לַכֹּל עֵת, חָשַׁב כ״ח [עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה] עִתִּים י״ד [אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] לְטוֹבָה וְי״ד לְהֶפֶךְ, וְסִיֵּם, ״מַה יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר הוּא עָמֵל״. כִּי אֵין שׂוּם תַּקָּנָה כִּי אִם לִבְרֹחַ אֶל עָמֵל הַתּוֹרָה, וְאִם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה עַדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם, כִּי רַבּוּ שְׁנוּיֵי הָעִתִּים הָעוֹבְרִים עַל כָּל אָדָם בִּפְרָטִיּוּת וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. וְהִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁלִּפְנֵי רֶבַע שָׁנָה, לֹא חָשַׁבְתָּ כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה מַתָּנוֹת יָפִים לִבְנְךָ עַל הַפֶּסַח, וְגַם כּוֹבַע חֲדָשָׁה לֹא הָיָה לוֹ. וְעַתָּה שָׁעָזַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּשְׁתַּדֵּךְ לְמַזָּל טוֹב שֶׁהוּא בְּוַדַּאי יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה. כִּי כַּמָּה וְכַמָּה מְצַפִּים לָזֶה לִזְכּוֹת לְשַׁדֵּךְ אֶת בָּנָיו שֶׁיִּחְיֶה, וְכַמָּה וְכַמָּה כְּלָיוֹן עֵינַיִם בְּלִי שִׁעוּר יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם עַל זֶה. וְעַתָּה אַחַר שֶׁעָזָרְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָזֶה, וְגַם כְּבָר קִבֵּל מַתָּנָה נָאָה הַכּוֹבַע הַנַּ״ל, עַתָּה עֵינֶיךָ מְצַפּוֹת לְמַתָּנוֹת יָפוֹת. וְאִם בְּעַצְמְךָ לֹא הָיִיתָ מַקְפִּיד עַל זֶה יֵשׁ לְךָ גַּעְגּוּעִים לָזֶה מֻחְלָט רְצוֹן זוּגָתְךָ וּבִנְךָ שֶׁיִּחְיוּ, וּמֻחְלָט כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וְאִם יִשְׁלַח לְךָ מַתָּנָה, תִּצְטָרֵךְ לַחֲשֹׁב לְהַחֲזִיר לִשְׁלֹחַ לוֹ אֵיזֶה מַתָּנָה קְטַנָּה עַל כָּל פָּנִים, שֶׁקָּשֶׁה עָלֶיךָ עַתָּה גַּם כֵּן בָּעֵת הַזֹּאת.
וְעַתָּה רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכַם אֵיךְ אֵין שׂוּם בֵּית מָנוֹס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה. וְהָעִקָּר לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לִפְנֵי ה׳ עַל כָּל דָּבָר, בְּאֹפֶן שֶׁגַּם בְּתַכְלִית הַגַּשְׁמִיּוּת, מִי שֶׁמֻּנָּח אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁמֻּנָּח גַּם מִשָּׁם יוּכַל לְקַשֵּׁר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לַחֲשֹׁב בְּכָל פַּעַם מַה יִּהְיֶה הַתַּכְלִית מִזֶּה הֲלֹא יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וְזֶה סָמוּךְ שָׁלְחוּ לִי בְּעַצְמִי מַתָּנוֹת לְהֶחָתָן בִּימֵי נְעוּרַי, וּכְבָר עָבַר כְּהֶרֶף עַיִן וְנַעֲשָׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. וּכְהֶרֶף־עַיִן יַעֲבֹר גַּם הַזְּמַן שֶׁל כָּל בָּאֵי עוֹלָם, וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם מַה שֶּׁחָטַף כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי.
הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת, הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל.
וְעַתָּה שְׂמַח בְּנִי בַּמֶּה שֶׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לְדַבֵּר מִזֶּה, וְלִמְשֹׁךְ רְצוֹנֵנוּ אֶל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, בִּפְרָט שֶׁאָנוּ סְמוּכִים בְּכָל עֵת וָרֶגַע בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן דִּקְדֵּשָׁה. זֶה נֶחָמָתֵנוּ זֶה יְשׁוּעָתֵנוּ זֶה תִּקְוָתֵנוּ זֶה שִׂמְחָתֵנוּ לָנֶצַח נְצָחִים אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָנוּ לִשְׁמֹחַ כָּרָאוּי בְּשִׂמְחַת חָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, שִׁימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב לְכָל דִּבְרֵי אֵלֶּה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי אִגֶּרֶת עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַנָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ', וְתֹאמַר לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע מֵרַבִּי דָּוִד אֶת הַתַּעֲנוּגִים וְשַׁעֲשׁוּעִים שֶׁמְּלֵאִים בְּבֵית הַקַּאנְטֶר [עוֹבֵד בַּמֻּמְשָׁלָה] שֶׁל דּוֹדוֹ נֵרוֹ יָאִיר. וַעֲדַיִן רַבִּי דָּוִד אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲפִלּוּ חֵלֶק אֶחָד מֵאֶלֶף מִמַּה שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם. וּמִזֶּה גַּם כֵּן רָאוּי לוֹ לִקַּח מוּסָר לָשׁוּב אֶל דַּרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי. וַאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֵךְ לַעֲשׂוֹת אֶת חוֹבָתִי, לְהַזְכִּירוֹ בְּכָל פַּעַם כִּי אֲנִי מְחֻיָּב לְשָׂרֵת אֶת אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְמַלֹּאוֹת רְצוֹנֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר הֵם מִשְׁתּוֹקְקִים בֶּאֱמֶת לְקָרֵב אֶת זַרְעָם הַקָּדוֹשׁ אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אַךְ בְּחִירָתוֹ חָפְשִׁית. וַה' בְּרַחֲמָיו יַעְזֹר לוֹ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהִתְוַעֵד יַחַד לְמַעַן יִיטַב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
נָתָן הַנַּ"ל

רס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ צַו.
הָאִגֶּרֶת הַזֶּה, הֵכַנְתִּי בְּיוֹם א' קֹדֶם חֲצוֹת, לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי רַבִּי זְאֵב מִפֹּה, וְנִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע אָז, אַחַר־כָּךְ נָסַע בְּלִי יְדִיעָתִי. וְאַחַר כָּתְבִי אִגֶּרֶת הַזֶּה הִגִּיעַנִי מִכְתָּב עַל יְדֵי הַפָּאסְט, וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת ה'. כִּי בְּעֵת כְּתִיבָתִי לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל וּלְהַזְכִּירוֹ לְהִתְוַעֵד עִמִּי, רַק מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁבְּסוֹף כְּתִיבָתִי נִזְכַּרְתִּי בָּזֶה. וַאֲנִי מַאֲמִין תָּמִיד בְּעִנְיָן כָּזֶה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי בְּוַדַּאי הָיָה לוֹ אִתְעָרוּתָא וְהִשְׁתּוֹקְקוּת לָזֶה שֶׁזֶּה גָּרַם לְעוֹרְרֵנִי לָזֶה. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ בְּפְרִיסַת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ בְּאַהֲבָה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְשֶׁהוּא נִכְסָף לִהְיוֹת פֹּה עַל שַׁבַּת חֹל הַמּוֹעֵד הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד, וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים כַּמָּה גְּדוֹל כֹּחַ הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכִּסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיְּכוֹלִין לְעוֹרֵר בְּרִחוּק כַּמָּה פַּרְסָאוֹת גַּם בְּזֶה הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִזֶּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר לְעֵלָּא. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּתְסַפֵּר לוֹ כָּל זֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבוֹ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל תְּשׁוּקָתוֹ הַטּוֹבָה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיִּהְיֶה פֹּה אֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יָשִׂים ה' בְּפִינוּ לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִית.
וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת בִּכְלַל כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וְכוּ'. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וּלְהוֹדוֹת עַל כָּל הַנִּסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת. כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ וְכוּ', וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. בִּפְרָט נִרְדָּפִים דְּנִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ'. וְעַל חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אָנוּ נִשְׁעָנִים בֶּאֱמֶת שֶׁאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יְבִישֵׁנוּ לָנֶצַח, הֵן בְּפַרְנָסָה הֵן

לְהִנָּצֵל מִשּׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, וּבְפָרָט בְּעִקַּר הַתַּכְלִית לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק.
וְהָעִקָּר שֶׁתִּשְׂמַח בַּמֶּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּמָּה פְּעָמִים, וּבַמֶּה שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לִהְיוֹת עוֹד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ. כִּי עַתָּה זֶה כָּל נֶחָמָתִי וְכָל מְגַמָּתִי לְזַכּוֹת אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים לִדְבָרַי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֵינוּ בִּמְקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל כָּל יְמֵיהֶם לְעוֹלָם, בְּוַדַּאי יַחֲזִיקוּ לִי טוֹבָה לָנֶצַח. וּבָזֶה נָגִיל וְנָשִׂישׂ תָּמִיד בִּפְרָט בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיוּ מָעֻזֵּנוּ.

רסא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שְׁמִינִי תקצ״ח.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
דַּע שֶׁבָּאתִי לְפֹה בְּרֶסְלֶב בְּיוֹם אֶתְמוֹל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד יוֹם ב׳ ג׳, וַה׳ יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת תָּמִיד. מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם א׳ דְּחֹל הַמּוֹעֵד קִבַּלְתִּי מֵהַפָּאסְט בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת. כָּעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מֵחֲמַת שֶׁהוּא קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, גַּם מֵאֶפֶס כֹּלֵי כְּתִיבָה. וְאִם יִרְצֶה כְּבוֹד רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לָבוֹא לְפֹה אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַה טּוֹב. וְאִם יִרְצֶה יִסַּע עִמִּי יַחַד לְקִהְלַת קֹדֶשׁ וִויניצָא, כִּי בְּדַעְתִּי קָרוֹב הַדָּבָר לִסַּע לְשָׁם. אַךְ יְזָרֵז לָבוֹא בְּיוֹם א׳ אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם ב׳. רַק יוֹדִיעֵנִי עַל יְדֵי אַנְשֵׁי הַיָּרִיד אִם יָבוֹא הוּא אוֹ אַתָּה אוֹ אֵיזֶה אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח לְבָבֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה רַבָּה כָּרָאוּי, וּלְהַתְחִיל פִּרְקֵי אָבוֹת מֵחָדָשׁ לְהַרְגִּישׁ בַּלֵּב נְעִימַת הַמּוּסָר וְהַדְּרָכִים קְדוֹשִׁים שֶׁהֶעֱלִימוּ הַצַּדִּיקִים בְּדִבְרֵיהֶם הָעֲמֻקִּים מְאֹד. וְהִנֵּה חֲדָשׁוֹת רַבּוֹת נַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו וְחִדּוּשָׁיו בְּכָל יוֹם. מְעַט מִזְעֵיר יְכוֹלִין לִרְאוֹת מֵרָחוֹק, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהַאֲמִין, כְּמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה עַל פָּסוּק ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״. וְגַם דִּבּוּרִים אֵלּוּ צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם, לְעוֹרֵר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם לִרְאוֹת פֹּעַל ה׳ וּמַעֲשֵׂי יָדָיו הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת בִּנְפָלְאוֹת חֲדָשׁוֹת, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הָאָדָם הַשָּׁפָל הַזֶּה, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הוּא חַי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וּבְפָרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נֶכֶד פְּאֵר רֹאשֵׁנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה

וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

רסב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ״ח אוּמַאן.
בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי.
כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שָׁבוּעוֹת. וְעֶרֶב שָׁבוּעוֹת סָמוּךְ לָעֶרֶב קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ לְכָלְכָךְ בְּתוֹךְ הַנְּפָשׁוֹת הַבָּאִים בְּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְלֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִיתְאֲבֵד, הַכֹּל נִכְתָּב וְנִרְשָׁם לְמַעְלָה לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁהָיִיתָ עִמָּנוּ גַּם בְּגוּפְךָ פֹּה. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְכוּ׳. אַךְ גַּם רְצוֹנְךָ וְכָסְפְּךָ הֶחָזָק וְהֶעָצוּם, וּתְשׁוּקָתְךָ הַגְּדוֹלָה טוֹב לְפָנֶיךָ מְאֹד. וְעַתָּה אַל תֵּעָצֵב עַל הֶעָבָר, רַק תְּבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, שֶׁנִּזְכֶּה בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים לָשׁוּב לְבֵיתִי לִבְרִסְלֶב בְּשָׁלוֹם, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לְהִתְוַעֵד שָׁם יַחַד כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹת אֲמִתַּת קְדֻשַּׁת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַמְּבִיאָה לְמַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁזָּכִינוּ בַּחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ הַנִּפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, מַה נָּשִׂיב לַה׳ וְכוּ׳. כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ מִיָּד לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל, רַק אַהֲבָתְךָ אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי מִדַּרְכִּי אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ יוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה תִּשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם תְּקַבֵּל הַשִּׁיר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ עַתָּה בְּיוֹם טוֹב קָדוֹשׁ לְנַגֵּן, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד. וְהוּא אֶצְלִי נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם זֶה נִכְלָל בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וַאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מְאֹד בָּזֶה. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל שֶׁלֹּא זְכִיתֶם לְהִמָּנוֹת עִמָּנוּ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. מִי יִתֵּן מֵעַתָּה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד לְעִתִּים קְרוֹבוֹת בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַשְׂכִּיל עַל דְּרָכֵינוּ לְהֵיטִיבָנוּ בְּאַחֲרִיתֵנוּ לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רסג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ קֹדֶשׁ תקצ״ח קְרוּמִינְטְשַׁאק.
שָׁלוֹם רַב לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיִיתִי פֹּה. וּמָתַי אֶסַּע לְבֵיתִי אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי. וְעַתָּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, רַק מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי כָּתַבְתִּי לְךָ מְשֻׁלּוֹמִי וּמְקוֹמִי עַתָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. לִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת וְהִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת וְכוּ׳ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. עַד כֹּה כָּתַבְתִּי בְּקְרוּמִינְטְשַׁאק, וְנִתְעַכֵּב מִכַּמָּה טְעָמִים, וְלֹא נִשְׁלַח מִשָּׁם. וְנִתְעַכַּבְתִּי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּקְרָאקֶב, וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה נִפְלְאוֹת ה׳, וּבְפָרָטִיּוּת סִפַּרְתִּי שָׁם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַחֲמִישִׁי וְכוּ׳ ; גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בְּלִבִּי ; בְּפָרָט עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה, וְהַשָּׁעָה נְחוּצָה מְאֹד, כִּי זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ.
וְנִפְלֵאת בְּעֵינַי עַל שֶׁלֹּא מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ פֹּה. כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה טְשֶׁעהְרִין, וְהַיּוֹם יוֹם ד׳ חֻקַּת אֲנִי שׁוֹלֵחַ מִכְתָּבִי זֶה מִפֹּה, וּבְבוֹאִי אֶתְמוֹל לְפֹה וְלֹא מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ עָמַדְתִּי מַרְעִיד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּחֲשֹׁב ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לְהָבִין דַּרְכֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּלְהָבִין מֵהֶם רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת ; וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, עַד שֶׁבְּדַעְתִּי הָיָה לִבְלִי לִשְׁלֹחַ שׁוּם מִכְתָּב כְּלָל. רַק אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה הִכְרִיחוּנִי לִכְתֹּב עַל כָּל פָּנִים מְעַט דִּבּוּרִים אֵלֶּה.
וּשְׁמַח בְּנִי וְכָל אוֹהֲבֵינוּ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה מִקְּדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּכִינוּ. וְאֶתְמוֹל חָזַרְתִּי עִם אֶחָד הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְנַעֲשֵׂית בְּעֵינַי כַּחֲדָשָׁה מַמָּשׁ ; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לֵילֵךְ עִמָּהּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כִּי נִפְלָאת הִיא, מַעֲשֵׂי ה׳ הֵמָּה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. מָה אֲדַבֵּר, חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד בְּכָל יוֹם מֻחָדָשׁ כָּל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא. כִּי כָּל חִיּוּתֵינוּ וְקִיּוּמֵנוּ הוּא בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וּבְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה מַה שֶּׁמּוֹשְׁכִים עַצְמָם בְּכָל פַּעַם מֵרַע לְטוֹב. וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא כָּל חִיּוּתוֹ וְקִיּוּמוֹ מִזֶּה ; וְסוֹף כָּל סוֹף נָשׁוּב כֻּלָּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמִּשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי לָנוּ וּלְזַרְעֵנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסד

רַב שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
בְּשָׁעָה זֹאת סָמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם תְּהִלָּה

לָאֵל, וְלֹא מָצָאתִי כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי בְּבֵיתוֹ, כִּי הָלַךְ לְפִי שָׁעָה לִמְחוֹז חֶפְצוֹ. וּבְכִנְיָסָתִי לְבֵיתוֹ מָצָאתִי עַל שֻׁלְחָנוֹ מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְכָעֵת הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] נָחוּצָה מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל שְׁאֵלָתְךָ. תְּהִלָּה לָאֵל נִדְמֶה לִי שֶׁבִּמְכָתָבִי שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִטְּשֶׁעהרִין קֹדֶם שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּצַעֲקָתְךָ הַמָּרָה יֵשׁ בּוֹ דַּי וְדַי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ מֵחָדָשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁהַדְּבָרִים עַתִּיקִים אֲבָל הֵם עַתִּיקִים בֶּאֱמֶת, דִּבְרֵי עַתִּיק יוֹמִין הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וָרֶגַע בְּהִתְחַדְּשׁוּת נִפְלָא לְכָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לְקַבֵּל. שְׁמַע בְּנִי הֱיֵטֵב וּבִין תָּבִין אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ' עִם הַתְּנוּעוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁשִּׁפַּרְתִּי לָכֶם כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ עִמָּהּ, הֲפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ וְכוּ' כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶסַּע אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבֵיתִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ"ח בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
אוֹר לְיוֹם זֶה בָּאתִי לְפֹה, וְהַיּוֹם אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וּבְשָׁעָה זֹאת עָסַקְתִּי לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. כָּעֵת אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּתְוַעֵד עִמִּי, נְדַבֵּר יַחַד חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט. אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ'. כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח עַד נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּשְׁלֵמוּת בְּחַיִּים חַיּוֹתֵנוּ חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רסה-ב

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַסְעֵי תקצ"ח נֶעמָרוֹב.
חַבִּיבִים וְהַשָּׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר.
בְּיוֹם ד' בְּשָׁבוּעַ זֹאת בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה' וְכוּ' וּמֵחֲמַת כִּבּוּד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. בְּשָׁבוּעַ זֹאת קִבַּלְתִּי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִבִּתִּי תִּחְיֶה עַל יְדֵי אִישׁ מִבְּרַסְלֶב וְהָיוּ לִי לְנַחַת גָּדוֹל.
בַּעַל הָרַחֲמִים הַזָּן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל יְפַרְנֵס אֶתְכֶם בְּכָבוֹד וְיַצְלִיחֲכֶם הַצְלָחָה הָאֲמִתִּיּוֹת וְהַנִּצְחִיִּית שֶׁתִּזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמֶיךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְיִרְאַת ה' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְעוֹלָם. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּבִטָּחוֹן חָזָק בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אֶתְכֶם לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרַסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ וּלְכִבּוֹד אָבִיךָ זְקֵנְךָ הַנִּכְבָּד הַיָּשִׁישׁ נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ.

רסו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' עֵקֶב תקצ"ח נֶעמְרוֹב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּנִדּוֹן תְּשׁוּבָתִי לִבְרֶסְלֶב. וַעֲדַיִן עֵינַי כָּלוֹת לִתְשׁוּעַת ה', כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה הַדָּבָר סָמוּךְ לִגְמַר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִי טוֹב מְהֵרָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּבִפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְכָעֵת אֲנִי פֹּה עֲדַיִן וְקָרוֹב שֶׁאֶהְיֶה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּבְרֶסְלֶב. אַךְ גַּם זֹאת אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן בְּבֵרוּר.
וּלְסַפֵּר לְךָ גְּדֻלַּת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וּבִפְרָט נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו שֶׁאֲנִי רוֹאֶה וּמַאֲמִין הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בְּנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֵין פֶּה לְבָאֵר וְקֶלְמוֹס לִכְתֹּב. אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וַאֲגַמִּים קֶלְמוֹסִים וּבְנֵי אָדָם לַבְלָרִין וּלְשׁוֹנוֹת מְקַלְּסִים וְכוּ'. וְאִם כִּי הַמְּלִיצָה הַזֹּאת יְשָׁנָה וּכְתוּבָה בַּפִּיּוּטִים הַקְּדוֹשִׁים, אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' הִיא חֲדָשָׁה אֶצְלֵנוּ בְּכָל יוֹם. וְגַם זֶה נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו, שֶׁאָנוּ זוֹכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמֶת עַל יְדֵי מְעַט דִּמְעַט שֶׁמִּתְנוֹצֵץ לָנוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו עַל יְדֵי הַחִדּוּשִׁים נוֹרָאִים שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וְרַק זֹאת נָחָמְתִּי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֵר בְּכָל פַּעַם שֶׁאָמַר (שִׁיחוֹת הָרַ"ן ג), "הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל. כִּי נַעֲשִׂים דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל". מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַה

שֶׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי מִזֶּה. וּלְדַעְתִּי עַתָּה גַּם אַתָּה וְגַם כֻּלְּכֶם תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה וּבְכָל הַחִדּוּשִׁים נוֹרָאִים שֶׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ. וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח הָאִגֶּרֶת הַזֶּה, כִּי אֲנִי שׁוֹלְחוֹ לִבְרֶסְלֶב לִבְנֵי יְדִידִי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, עַל כֵּן אֵינִי יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ. רַק מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי דְּבָרַי אֵלֶּה. וּמִן הַסְּתָם נִתְוַעֵד יַחַד בְּקָרוֹב, וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר יִתֵּן ה' בְּפִינוּ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לִבְרֶסְלֶב אֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ עִנְיָנֵינוּ, וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דְּבְרֵי אָבִיךָ דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם טוֹבָתְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ וּבְעַד כֻּלְּכֶם וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' תֵּצֵא תקצ"ח.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
יְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי יַאסִי בֶּן רַבִּי לִיפָּא לְאַדֶּעס. וְיִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ מְיָד, כִּי נָחוּץ הוּא, כִּי אֲנִי מְזָרְזוֹ שֶׁיָּבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אֲשֶׁר זֶה טוֹבַת כֻּלָּנוּ שֶׁיִּתּוֹסֵף נֶפֶשׁ אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ כִּדֵּי שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים וְכוּ'. וּבַעַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְהַטְעִימֵנוּ מֵחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, הוּא יִגְמֹר הַבִּנְיָן שֶׁהִתְחִיל, שֶׁיִּתְרַבּוּ שְׁכֵנִים רַבִּים. עַד יֵאָסֵף לְתוֹכָם כָּל הָאַבְנֵי קֹדֶשׁ שֶׁנִּשְׁפְּכוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, שֶׁמְּרַמְּזִ גַּם עַל הַפֶּגֶם שֶׁנַּעֲשָׂה מִפֶּגֶם הַבְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל יְדֵי זֶה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵאֵלֶיךָ ; וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי אֲנִי רוֹצֶה לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְדַרְכִּי לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. בַּעַל הָרַחֲמִים יֵיטִיב הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
גְּדֶל צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ מֵחֲלִשַׁת יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר תָּבִין בְּעַצְמְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְעָלֵינוּ, וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה קַל מְהֵרָה. וְתִרְאֶה מְיָד בְּפָאסְט רֹאשׁוֹן לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לְאוּמַאן לְהוֹדִיעֵנוּ הַטּוֹב מִמֶּנּוּ. מִי יִתֵּן וִיבַשְּׂרֵנִי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי כֻּלָּם. וּבְתוֹךְ מִכְתָּבֶיךָ מִבֹּאר תְּשׁוּבָתְךָ מֵעַצְמְךָ. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהָשִׁיב וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּתַקֵּן הַכֹּל בְּרַחֲמָיו

וּבְחֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רסח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה׳ תָּבוֹא תקצ״ח אוּמַאן.
לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם וְכָל טוּב.
מִכְתָּב קָטָן שֶׁלְּךָ שֶׁהָיָה מֻכְרָךְ בָּאִגֶּרֶת שֶׁל רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר רָאִיתִי,
וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁבִּשַּׂרְתַּנִי טוֹב שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הִתְחִיל לָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ
רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת. אַךְ יֵשׁ לִי צַעַר
שֶׁלֹּא הוֹדַעְתַּנִי מֵהַיֶּלֶד שֶׁלּוֹ. כָּעֵת אֵין לְהוֹדִיעוֹ דָּבָר. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳
שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת פֹּה בַּחֲצִי חֹדֶשׁ, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ פֹּה כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ,
וְגַם רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם לְפֹה עַל רֹאשׁ
הַשָּׁנָה. וְעֵינַי מְצַפּוֹת לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בּוֹא יָבוֹאוּ
בְּרָנָּה לְמַעַן יֵיטִיב לָכֶם לָנֶצַח. זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי, כִּי בְּוַדַּאי תַּחֲזִיקוּ לִי
טוֹבָה לָנֶצַח עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית עַל שֶׁזִּכִּיתִי אֶתְכֶם לִזְכוּת כָּזֶה הַכּוֹלֵל
הַכֹּל אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמֵאַהֲבָתְךָ
וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי דְּבָרַי אֵלֶּה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תקצ״ט

רסט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.
כְּאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח עָלֶיךָ אוֹר חַסְדֵי ה׳ לְחַזֵּק וּלְשַׂמֵּחַ לְבָבְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי

לִגְעֹר בְּהַמִּתְגָּרִים בְּךָ, וּלְחַזֵּק לְבָבְךָ לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ עַד אֲשֶׁר בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן מִמֵּילָא יִסְתַּלְּקוּ.

בְּנִי חֲבִיבִי וְיַקִּירִי, אַתָּה וְרֵעֶיךָ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָאוֹחֲזִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל יוֹם עַל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, עֲדַיִן עֲדַיִן אֵין אַתֶּם יוֹדְעִים כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְאִם הֱיִיתֶם יוֹדְעִים חֵלֶק אֶלֶף מִזֶּה הֱיִיתֶם שְׂמֵחִים כָּל יְמֵיכֶם בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, עַד אֲשֶׁר הָיוּ מִתְבַּטְּלִים מִכֶּם מִמֵּילָא כָּל הַקּוֹצִים וְהַחוֹחִים הַמְּעִיקִים וּמְצִיקִים לָכֶם בְּכָל עֵת לְכָל אֶחָד לְפִי עִנְיָנוֹ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

וְהִנֵּה רָצוּף פֹּה אִגֶּרֶת לִידִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב וְהוּא נֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ. וְכֵן הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת נֶאֱמַר גַּם אֵלָיו, וְכֵן לְכָל הַחֲפֵצִים בָּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר שְׁנַת תקצ״ט הִגִּיעַ. וְעַתָּה בְּנִי מִזֶּה תָּבִין עֹצֶם אַהֲבָתִי וּתְשׁוּקָתִי אֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב עִמָּכֶם לְהוֹדִיעֲכֶם קְשְׁטְ אִמְרֵי אֱמֶת, אֲשֶׁר לָקַחְתִּי לִי זְמַן בְּשִׁבְילְכֶם בְּעֵת רַעַשׁ כָּזֹאת, בֵּין הַמְתָּקַת הַדִּינִים עַל יְדֵי הַכַּפָּרוֹת וּבֵין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּזְרִיזוּת, בְּיוֹם נֶחְפָּז כָּזֶה, אֲשֶׁר כָּל יִשְׂרָאֵל רוֹעֲשִׁים וּמַרְעִישִׁים מֵאֵימַת יוֹם אָיֹם וְנוֹרָא כָּזֶה יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה. וְהִנְנִי כּוֹתֵב בְּדִמְעָה בְּזָכְרִי עִמָּכֶם כְּאַבְכֶם וּכְאֵבִי הַגָּדוֹל יוֹתֵר מִכֻּם אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים, אֲשֶׁר אֲנִי צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ וּלְהַאֲזִין כָּל מְרִירוּת צַעֲקַתְכֶם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בְּכַמָּה אֲפָנִים וְעִנְיָנִים, הָעוֹלֶה עַד גָּבְהֵי שָׁמַיִם. וְעִם כָּל זֶה אֲנִי שָׁשׂ וְשָׂמֵחַ בְּחַסְדּוֹ אֲשֶׁר גָּבַר עָלֵינוּ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'. וּתְהִלָּה לָאֵל אָנוּ רוֹאִים חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת בְּתוֹךְ מְעוֹף מְצוּקוֹתֵינוּ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי אֶתְרוֹג נָאֶה וּמְהֻדָּר וְכָשֵׁר קַארִיפִירִיר מִן הַמֻּבְחָרִים. וְתִרְאֶה לִקְנוֹת עֲבוּרִי לוּלָב וַהֲדַס חֲדָשִׁים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לִפְעֹל בַּקָּשַׁת סְלַח נָא וְכוּ' בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכָּה טוֹב וְקָדוֹשׁ, לִזְכּוֹת לִבְחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ, וּלְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ לֵידַע בְּכָל עֵת וְשָׁעָה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וּלְגָרֵשׁ הָרוּחַ שְׁטוּת מִקִּרְבֵּנוּ עַל יְדֵי הַמְשָׁכַת אֱלֹקוּתוֹ עָלֵינוּ בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּבְכָל מְקוֹמוֹת מֻמְשָׁלְתּוֹ. וְאִם לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם מַה שֶּׁהוֹדַעְתִּי לָכֶם שֶׁאֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם דַּיֵּינוּ. וְתֵדַע שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ בְּכָל הָאָדָם וּבְכָל זְמַן. וְאִם הָיָה כָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים זֹאת וּמַאֲמִינִים בָּזֶה בֶּאֱמֶת, כְּבָר הָיָה הָעוֹלָם מְתֻקָּן לְגַמְרֵי. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁבִּרְבוֹת הַיָּמִים יֵדְעוּ הַכֹּל זֹאת וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ וְכוּ'. אַךְ טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִזֶּה, וְעוֹד וְעוֹד וְעוֹד וְכוּ' וְכוּ' בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' וְכוּ'. הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם וְכוּ'. וְיֵשׁ לִי עַתָּה בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בִּישׁוּעַת ה', אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּבְעַד כֻּלְּכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מֵהַיְסִין, כִּי יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִכְּאֵבָיו. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ יַמְתִּיק וִיבַטֵּל כָּל הַדִּינִים מֵעָלָיו, וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.
חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים וְשָׁלוֹם לִידִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. לוֹ וּלְבֵיתוֹ ייטיב ה׳ וְיִגְמֹר הַחֲתִימָה לְטוֹבָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל סָמוּךְ לְבוֹאִי לְבֵיתִי מֵאוּמַאן, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב הֵיטֵב. וְאִם כִּי צַעֲרִי גָּדוֹל מֵעִצְבוֹן לִבְּךָ אֲשֶׁר הוּא מַזִּיק מְאֹד בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, עִם כָּל זֶה אֲנִי מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו בְּלִי שִׁעוּר. וְגַם זֶה מֵעִצָּם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק עַל כָּל פָּנִים עַל כְּאֵב הָעַצְבוּת. וְלַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה כָּרָאוּי הוּא מֵהַנִּמְנָע, כִּי עַתָּה סָמוּךְ לְתִפְלַת שַׁחֲרִית. וְחֶסֶד עֶלְיוֹן גָּבַר לִכְתֹּב לָכֶם עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה, אוּלַי תָּשִׂימוּ אֶל לְבַבְכֶם לְקַיֵּם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם בָּזֶה הַרְבֵּה. וַעֲדַיִן יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁתְּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק לְקַיֵּם זֹאת לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, אֲשֶׁר חִסְּדוֹ גָּבַר עָלֵינוּ כָּל כָּךְ לֵידַע הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁאֹפֶא יִשָּׁאֵר מֵהָאָדָם כְּלוּם רַק מְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁחוֹטֵף מִזֶּה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר כְּהֶרֶף, עַיִן הַמָּלֵא כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת וְיִגּוֹנוֹת וּמְרִירוּת מִמְּרִירוּת שׂוֹנוֹת בְּכָל אָדָם בְּכַמָּה וְכַמָּה שְׁנוּיִים בְּלִי מִסְפָּר, וְאֵין שׂוּם חַיּוּת כִּי אִם מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מַרְחִיב בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְעוֹזֵר לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁזּוֹכֶה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם.
וּבֶאֱמֶת כָּל בָּאֵי עוֹלָם אֵינָם חַיִּים כִּי אִם מְזֻּזָּה. אֲבָל רֻבָּם אֵינָם יוֹדְעִים מֵחַיֵּיהֶם, וּמִצְטַעֲרִים הַרְבֵּה עַל עוֹלָם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלָּהֶם וְאֵינָם מְשִׂימִים אֶל לִבָּם לְהַחַיּוֹת עַצְמָן בְּהַטּוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְזַכֶּה אוֹתָם בְּתוֹךְ מְרִירוּת עִצְבוֹן יָדָם. וּמַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁזִּכִּינוּ לֵידַע מְעַט מֵחַיּוּתֵנוּ שֶׁאֵין שׂוּם טוֹב וְחַיּוּת כִּי אִם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין אָנוּ יוֹצְאִים חוֹבַת הַיּוֹם אֲפִלּוּ לְמֻחֱצָה וְלִשְׁלִישׁ וּלְרֻבִיעַ וְכוּ׳, וְהַלְוַאי שֶׁלֹּא נְקַלְקֵל, חַס וְשָׁלוֹם. אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ לְהַחַיּוֹת עַצְמֵנוּ בְּהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכַנַּ״ל. וְאִם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, עֲדַיִן צְרִיכִין לְמוֹדָעִי לַחֲזֹר זֹאת אֶלֶף פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנוּ וּלְדוֹרוֹתֵינוּ לָנֶצַח.
וְעַל דְּבַר הַפְּחָדִים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ מִפַּחַד הָעֵסֶק שֶׁלָּכֶם, חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח

בַּה׳ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה הָיָה בְּעֶזְרַתְכֶם, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדְכֶם וְיַצִּילְכֶם מִכֻּלָּם וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵיכֶם וְיֵבוֹשׁוּ. וְאַתָּה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעַת ה׳ וַחֲסָדָיו נִפְלָאִים. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרָנוּ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם אֵיזֶה שָׂעָה, וְאַחַר כָּךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לִהְיוֹת שָׂמֵחַ כָּל הַיּוֹם וְלִלְמֹד הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, שֶׁתַּכְרִיחַ כָּל מַחְשָׁבוֹתֶיךָ לְהַכְנִיסָם לְתוֹךְ הַדִּבּוּרִים שֶׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ בִּתְפִלָּתְךָ לִפְנֵי בּוֹחֵן לִבּוֹת, וּלְקַשֵּׁר הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַדִּבּוּר בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק לְכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת. וְאִם כִּי יָדַעְנוּ כַּמָּה מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דָּבָר נֶגֶד זֶה עַל כָּל פָּנִים תַּחֲטוֹף מְעַט מֵהַתְּפִלָּה עַל יְדֵי הַיְּגִיעוֹת שֶׁתִּתְיַגַּע בְּכֹחֲךָ לְקַיֵּם דְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְגַם כִּי הַיְּגִיעָה עַצְמָהּ שֶׁמְּיַגְּעִין עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הַיְּגִיעָה בְּעַצְמָהּ יִקָּרֶה מְאֹד וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה קָרְבָּנוֹת בְּחִינַת ״כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם״ וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּמֵעֹצֶם הַטִּרְדָּא שֶׁל עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ חָטַפְתִּי זְמַן בִּשְׁבִילְךָ בְּעֵת כָּזֹאת לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אָמַר הַמַּעְתִּיק יְהִיֶה לְזִכָּרוֹן עוֹלָם. אֲשֶׁר אַחַר יוֹם כִּפּוּר זֶה בָּא פְּקֵדַת יְשׁוּעָה מֵהַגְּבֶּעֶרְנֶיר [מוֹשֶׁל] שֶׁיַּחֲזֹר מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל לְעִירוֹ לִבְרֶסְלֶב, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳.

רעא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ לְךָ־לְךָ תקצ״ט. בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

עַד הַיּוֹם הָיִיתִי מְצַפֶּה לִשְׁלֹחַ לוֹ הַסֵּפֶר וְלֹא נִזְדַּמֵּן לִי, וְהַיּוֹם נוֹסֵעַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִישׁ בֶּטַח וְהִנְנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ הַסֵּפֶר. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לִי הַיּוֹרֶה דֵּעָה חֵלֶק ב, עַל כֵּן תְּזָרֵז לְשָׁלְחוֹ לִי מְיֻד כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְאוּמָאן, וְהוּא מֻכְרָח לִי בַּדֶּרֶךְ, וּתְזָרֵז מְאֹד בָּזֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהוֹדִיעוֹ, תְּהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳, וְהַפָּרָנָסָה דְּחוּקָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים. וְאֵין לִי שׁוּם מַעֲמַד פַּרְנָסָה וְלֹא שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם בִּטָּחוֹן. נָאר [רַק] בִּטָּחוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רעב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה׳ וַיִּשְׁלַח תקצ״ט אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
דַּע בְּנִי כִּי אֲנִי נוֹסֵעַ עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִישׁ מִטוּלְטְשִׁין לִקְהִלַּת טֶעפְּלִיק
עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת בְּיוֹם ב׳ ג׳
אֶסַּע לְבֵיתִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד
נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפִינוּ. לְעֵת עַתָּה תֵּדַע
וְתִזְכֹּר הֵיטֵב בְּכָל יוֹם כִּי גָּדוֹל ה׳ וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וּבְכָל יוֹם וָעֵת נַעֲשִׂים
וְנִתְחַדְּשִׁים חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בָּעוֹלָם. וְהַכֹּל לְהוֹדִיעַ וּלְרַמֵּז וּלְהַזְכִּיר אֶת
כָּל אָדָם גְּדֻלָּתוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע שֶׁיִּרְצֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(אִיּוֹב ז) ״וַתִּפְקְדֶנּוּ לְבְקָרִים לְרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ״. וַאֲנִי בְּעָנְיִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי
בְּזֶה הַפָּסוּק זֶה כַּמָּה, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְקַבֵּל הַכֹּל לְטוֹבָה וְלֹא
לְהֶפֶךְ, לְשִׂמְחָה וְלֹא לְעַצְבוּת חַס וְשָׁלוֹם, לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם, כִּי
חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְרַמֵּז בַּיָּדַיִם כִּי מְאֹד
עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין
וּבְרֶסְלֶב וְכוּ׳ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

רעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיְחִי תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַנָּותִיק פְּרִי צַדִּיק קֹדֶשׁ
קְדֻשִּׁים וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער, נֵרוֹ יָאִיר.
בְּשָׁבוּעַ זֹאת קִבַּלְנוּ מִכְתָּבְךָ הַיָּקָר, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל נוֹלַד לְךָ לְמַזָּל טוֹב בַּת
שֶׁתִּחְיֶה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו. וִיהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה
לָכֶם וְלָנוּ לְמַזָּל טוֹב וְלִבְרָכָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. וְיִצְמַח פְּרִי צַדִּיק יֵלְכוּ
יוֹנְקוֹתָיו וַתֶּאֱרַכְנָה פָּאֳרָתָיו וְכוּ׳. וְיִתְרַבֶּה זַרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּחוֹל הַיָּם, וְיָאִירוּ
פְּנֵי תֵּבֵל, וְיִקַּיֵּם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.
גַּם קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת מִכְתָּב מִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּיֶלִי נֵרוֹ

יָאִיר וּמְזוּגָתוֹ תִּחְיֶה עִם סַךְ עֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף, וְלֹא יָדַעְתִּי עַל מָה נִתְעַכְּבוּ
הַמִּכְתָּבִים כָּל כָּךְ עַל הַפָּאסְט זֶה קָרוֹב לְאַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת מֵעֵת שֶׁנִּכְתְּבוּ.
וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ זֶה שִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת בְּעֵת שֶׁבָּאתִי מֵאוּמַאן, וַעֲדַיִן לֹא
קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה, אֵין קוֹל וְאֵין כֶּסֶף. לְדַעְתִּי, בְּוַדַּאי כְּבָר יָצָא מֵאִתְּךָ
הַמָּעוֹת הַמַּגִּיעַ לִבְנֵי רַבִּי שַׂכְנָא שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹתֵר. אַךְ אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא נָא
לִבְלִי לְהִתְעַכֵּב עוֹד כְּלָל, כִּי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ נוֹגְשִׁים אוֹתִי מְאֹד מְאֹד וְגַם הַשָּׁעָה
דְּחוּקָה לִי מְאֹד. וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה, רַק שִׂבְרִי עַל
ה׳ אֱלֹקַי. רַק עָלֶיךָ וְעַל כֻּלְּכֶם לַעֲמֹד בְּעֶזְרִי בְּכָל עֵת יוֹתֵר מִכֹּחֲכֶם, כִּי לֹא
דָּבָר רֵיק הוּא לַעֲזֹר אוֹתִי בַּפַּרְנָסָה, אַחַר אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה,
וַאֲנִי נִרְדָּף כָּזֶה, לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לִי וְכוּ׳. וְיוֹתֵר מִזֶּה בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לָכֶם
לֵידַע מַה שֶּׁבִּלְבִּי, כָּל מַה שֶּׁאֲנִי נוֹשֵׂא עַל לִבִּי, אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר,
שֶׁיּוּכַל לְסִבֵּל וְלִגְמֹר דְּבָרִים קְדוֹשִׁים וְנִפְלָאִים כָּאֵלּוּ בָּעוֹלָם וְכוּ׳. עַל כָּל
פָּנִים רָאוּי לָכֶם לְתָמְכֵנִי בְּכָל מִינֵי סְמִיכוֹת בְּפַרְנָסָה, וַה׳ יַעְזֹר לָכֶם
לְמַלְּאוֹת לָכֶם בְּכִפְלַיִם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי מֻאֲלֵיהֶם יִזְדָּרְזוּ לָזֶה. וַה׳
הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר לְטוֹבָה.
וְהִנֵּה דַּע יְדִידִי, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיוּ אֶצְלִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה כַּמָּה אוֹרְחִים,
וְתוֹדָה לָאֵל הָיָה הַכֹּל בְּשָׁלוֹם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא. רַק עֲדַיִן יֵשׁ לִי צַעַר מַה
שֶּׁבִּלְבִּי הָיָה פַּחַד קְצָת, וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה׳ שֶׁבְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ יִתְבַּטֵּל גַּם הַפַּחַד
שֶׁבִּלְבִּי. גַּם צְרִיכִים לָזֶה עוֹד מָעוֹת קְצָת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בֵּין פֶּסַח
לַעֲצֶרֶת נַחֲשֹׁב בָּזֶה קְצָת, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת, וְשָׂמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ תְּהִלָּה
לָאֵל. בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת, שֶׁגְּמָלָנוּ כָּל טוּב. מַה נָּשִׁיב לַה׳
כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי וְעָלֵינוּ.
עַתָּה רָאוּי לָכֶם לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחֲרֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִים
נִפְלְאוֹתָיו וִישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ שֶׁבְּעַבְדּוּתֵינוּ לֹא עָזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ, וַיֵּט עָלֵינוּ
חֲסָדִים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וְהִנֵּה רֹב דִּבְרֵינוּ בָּזֶה הַחֲנֻכָּה
הָיָה בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהוּא ׳כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם׳. וְאִם כִּי כְּבָר
דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּיר כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם כַּמָּה
פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, כִּי מְאֹד עָמְקוּ וְגָדְלוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּפְרָט
הַתּוֹרָה הַנַּ״ל, שֶׁשָּׁם מְבֹאָר מֵעִנְיַן הַחֲלִיפוֹת וְהַהַשְׁאָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ.
וְהָעִקָּר לְהָאִיר עֲדַיִן בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁעֲדַיִן ה׳ עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְלֵידַע
וְלִזְכֹּר בְּכָל עֵת כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּלְעוֹרֵר עַצְמוֹ מִשְּׁנָתוֹ בְּכָל עֵת
לְבַל יִישַׁן וְלֹא יְאַבֵּד אֶת יָמָיו בְּחֹשֶׁךְ חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת ״הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ
שֹׁכְנֵי עָפָר״ הַנֶּאֱמַר שָׁם.
מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי וְתַלְמִידַי חֲבִיבַי וְיַקִּירַי, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בִּפְרָט עַל
פְּנֵי הַשָּׂדֶה כָּל מַה שֶּׁבִּלְבִּי בָּזֶה. וְעִקַּר דִּבּוּרֵנוּ הָיָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם עַל
׳וַעֲשׂוּ סִיָּג לַתּוֹרָה׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳סִיָּג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה׳, שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁתֹּק
הַרְבֵּה כְּנֶגֶד כָּל הַקֻּשְׁיוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים, וּלְהִתְחַזֵּק עַצְמוֹ רַק בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה.
וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה דְּבָרִים נָאִים וַאֲמִתִּיִּים וְנִפְלָאִים הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ
לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ׳.
וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
נָא מְאֹד לְזָרֵז עַצְמוֹ לְקַיֵּם דִּבְרֵי מִיָּד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבַב

כֻּלְּכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְיָרוּם קַרְנְךָ וּמַזָּלְךָ וְיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בִּפְרָט לְחוֹתֶנְךָ הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אֶחָד בִּיחוּד.

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

קִבַּלְתִּי מִכְתַּבְכֶם עִם הָעֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף. בַּעַל הָרַחֲמִים יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּכֶם לְטוֹבָה מְהֵרָה, וְתִזְכּוּ בְּרַחֲמָיו לְהוֹלִיד זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְיִתֵּן אֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים וּרְפוּאָה וְכָל טוּב לְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיכֶם מִכְּבָר, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְלִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וְהֵם נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל הַחֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרֵינוּ, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כָּעֵת. וַהֲלֹא כָּל סִפְרָיו זַ״ל לְפָנֶיךָ, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וְכוּ׳. וּמַה מְּאֹד הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה בִּרְאוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ וְכִסּוּפֶיךָ הַטּוֹבִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יְחַזֵּק ה׳ אֶת לְבָבְךָ לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיךָ לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שֶׁיַּחֲמֹל עָלֶיךָ וִיקָרֶבְךָ מֵעַתָּה לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, וְעִקַּר הַהִתְקָרְבוּת הוּא עַל יְדֵי דֶּרֶךְ זֶה שֶׁהַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בָּעוֹלָם שֶׁהוּא לִכְסֹף הָרִבּה כִּסּוּפִין טוֹבִים וּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּלְהִתְגַּבֵּר לְפָרְטָם בְּפֶה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר עַל זֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הוּא דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז בָּזֶה, כִּי כָּל חַיּוּתֵנוּ בִּפְרָט עַתָּה בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא הוּא רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בְּפֶה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כה) ״וְאָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ״. וְאִם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר כָּזֹאת שֶׁהוּא תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, אֲנַחְנוּ מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. וְכָל תִּקְוָתֵנוּ הוּא מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל עַל זֶה (תַּנְחוּמָא לב), מַה תּוֹלַעַת אֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בְּפֶה אַף יִשְׂרָאֵל אֵין כֹּחָם אֶלָּא בְּפֶה. וְהָיָה רָאוּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ הַשָּׁעָה נְחוּצָה וּזְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר הִגִּיעַ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה׳ חַסְדּוֹ עֲלֵיהֶם וְעָלֵינוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, חָפֵץ טוֹבָתָם וְהַצְלָחָתָם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

רעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ וָאֵרָא תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי

חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
וְהִנֵּה לְכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל. תְּהִלָּה לָאֵל בַּשַּׁבָּתִים שֶׁעָבְרוּ נִדְבְּרוּ דִּבּוּרִים נָאִים וַאֲמִתִּיִּים וְהִתְעוֹרְרוּת אֱמֶת וְהִתְחַזְּקוּת עָצוּם לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַזֵּק בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים תָּמִיד וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לְפָרְטָם בְּפֶה מָלֵא בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בַּלַּיְלָה בַּלֵּילוֹת הָאֲרֻכִּים כְּמוֹ עַכְשָׁו, לְקַיֵּם: אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי (תְּהִלִּים עז), וּלְפָרֵשׁ לְעַצְמוֹ זֶה הַפָּסוּק הֵיטֵב אֵיךְ צְרִיכִין לָשׂוּחַ עִם עַצְמוֹ עִם לְבָבוֹ וְלִזְכֹּר נְגִינָתוֹ בְּחִינַת הַטּוֹב וּלְחַפֵּשׂ רוּחוֹ אוּלַי אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן יֵשׁ תִּקְוָה לִזְכוֹת לְמַה שֶּׁזָּכוּ כָּל הַכְּשֵׁרִים וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים. כִּי כָּל אָדָם בְּכָל דַּרְגָּא שֶׁהוּא אֲפִלּוּ אִם הוּא בַּדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל פַּעַם מָתַי יַגִּיעוּ מַעֲשַׂי לְמַעֲשֵׂי אֲבוֹתַי כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, אַךְ הַכֹּל יִהְיֶה לְקָרֵב וְלֹא לְהִתְרַחֵק יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעַת ה׳ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַעֲצוּמָה עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית לָנֶצַח.
עִקַּר שָׂכַחְתִּי טַאקֶי פָּארְט הָאפּ [בְּכָל זֹאת רַק שָׂמֵחַ]. כִּי בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה.
רעה
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשַׁלַּח תקצ״ט אוּמַאן.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
הַיּוֹם בָּאתִי לִפֹּה תְּהִלָּה לָאֵל בְּשָׁלוֹם, וּבְשָׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בִּפְרָט הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי אֶפְרַיִם שֶׁקִּבַּלְתִּי שֶׁהוּא אֶצְלִי יָקָר מְאֹד. וְנִתְיַשַּׁבְתִּי לִכְתֹּב תֵּכֶף אִגֶּרֶת תְּשׁוּבָה לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וְהוּא נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי וּלְכֻלְּכֶם יוֹסִיף ה׳ עֲלֵיכֶם וְכוּ׳. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּרָאוּי. וּלְעֵת עַתָּה דַּי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בְּמֵעַט הַדִּבּוּרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר וְיִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ חֲדָשִׁים, כִּי כָּל דִּבָּרֵינוּ כֻּלָּם הֵם חֲדָשִׁים וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת, כִּי יוֹצְאִים מִמַּעֲיָנֵי הַיְשׁוּעָה מֵחִדּוּשׁ שֶׁבַּחִדּוּשִׁים, פֶּלֶא שֶׁבְּכָל הַפְּלָאוֹת שֶׁל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לַפֶּה לְדַבֵּר וְכוּ׳. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבְּקָרוֹב אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בַּאֲרִיכוּת קְצָת, וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁבִּבְרֶסְלֶב.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹחַ בְּשַׂבַּת שִׂירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְהַרְגִּישׁ יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף מֻחְדָּשׁ, לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם זִכָּרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּב, וְלִרְאוֹת בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם, וְעוֹבֵר עַל הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (פְּסָחִים ק) בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא וְכוּ׳. וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל מְעַט עַל יְשׁוּעַת ה׳ רוֹאֶה נִסִּים נִפְלָאִים בְּעֹמֶק הַגָּלוּת יוֹתֵר מִקְּרִיעַת יַם סוּף כַּמְבֹאָר בְּכַמָּה סְפָרִים. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יוּמָא סט) הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרְאוֹתָיו וְכוּ׳. וּבָזֶה

יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' וְכוּ'.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רעו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תִּשָּׂא תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.
אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבֵי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וְגַם הַיּוֹם. וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי מִמִּכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו' שֶׁקָּרִיתִי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ מְאֹד לְקַבָּלַת שַׁבָּת.
וְהֶחֱיָה אוֹתִי הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַצַּעַר שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ, בְּרְאוֹתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל דְּבָרָיו זַ"ל הַנּוֹבְעִים עַל יְדֵי שִׂיחָתֵנוּ עוֹשִׂים רֹשֶׁם לְטוֹבָה בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְנִשְׂגָּבִים מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לְךָ בִּכְתָב בְּנֵי חֲבִיבִי אֶת אֲשֶׁר בְּלִבִּי בָּזֶה, כִּי מִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ שֶׁאֲנָשִׁים כְּמוֹתְכֶם בַּדּוֹר הַזֶּה יִזְכּוּ לְדַבֵּר כָּךְ, וּלְהִתְנַעְגֵּעַ כָּךְ לִקְדֻשַּׁת פּוּרִים וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְכֻלָּנוּ. וְכַאֲשֶׁר תִּהְלָּה לָאֵל דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, כַּאֲשֶׁר יִשְׁמַע מִעַט מִפִּי ר"י וְר"מ שֶׁיִּחְיוּ. וְיוֹתֵר מִזֶּה תּוּכְלוּ לְהָבִין מִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט מֵהַתְּפִלָּה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּחַסְדּוֹ עַל הַתּוֹרָה שֶׁפּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח, מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה וְכוּ'. חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד בְּנִי וְתַלְמִידִי, וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ כִּי עֲדַיִן אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם. חַסְדֵי ה' גָּדְלוּ מְאֹד. וּכְבָר דְּבַרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. גַּם כַּמָּה אֲנָשִׁים הֵם עַתָּה בְּבֵיתִי וְאִי אֶפְשָׁר לִדְחוֹתָם וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים וְיִשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיִּקְרָא תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי.
בּוֹא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו בְּכָל עֵת וָרֶגַע. בְּיָשְׁבִי עַל הַשֻּׁלְחָן הַיּוֹם הִגִּיעַ

הַשָּׁלִיחַ מֵאִתְּךָ עִם הַבְּשׂוֹרָה שֶׁנֶּאֱבַד הַסַּף מֵאִתְּךָ בְּבֵיתִי, וְתֵכֶף שָׁאַלְתִּי כָּל בְּנֵי הַבַּיִת, וְאֵין מֵשִׁיב דָּבָר. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. מְאֹד בִּלְבֵּל אֶת דַּעְתִּי כִּי הֵבַנְתִּי צַעַרְךָ הֵיטֵב, וְאַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוּי הַתְּלָאוֹת מִכַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁמְּסַפְּרִים צַעֲרָם לְפָנַי הַמַּכְבִּידִים עַל לִבִּי, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. וְגַם בְּבֵיתִי עַתָּה נָכְדָּתִי חֲלוּשָׁה מֵחֳלִי הַמָּאזְלִין [חַזֶּרֶת] אֲשֶׁר יָצְאוּ בְּפָנֶיהָ הַיּוֹם, הִיסְעֲדָנָה מְהֵרָה, וְגַם כָּל בְּנֵי בֵיתִי חֲלוּשִׁים מִקִּלְקוּל הָעָשָׁן הַנִּקְרָא (טְשַׁאד) שֶׁהָיָה בַּלַּיְלָה הָעָבַר, וְכָל הַלַּיְלָה לֹא יָשַׁנּוּ וּלְהִתְפַּלֵּל צְרִיכִים, בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ אֵלַי הַיְדִיעָה הַנַּ״ל. אַךְ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם כִּי אִם עַל יְדֵי דַּרְכֵי הַשִּׂיחוֹת שֶׁהֵבַנְתּוּ מִמֶּנּוּ זַ״ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵיטִיב חַסְדּוֹ עִמִּי שֶׁנִּתְחַזַּקְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְנִזְכַּרְתִּי עוֹד הַפַּעַם שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ בְּפְשִׁיטוּת בְּתָמִימוּת לְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת ס׃) לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבִיד. בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְעוֹרֵר מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵינוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְחִפֵּשׂ וּבִקֵּשׂ בְּתוֹךְ הָאַשְׁפָּה עַד שֶׁמָּצָא הָאֲבֵדָה וֶהֱבִיאָהּ אֵלַי בְּשָׁעָה קַלָּה, וַאֲנִי לֹא צִוִּיתִיו עַל זֶה כְּלָל. וּתְהִלָּה לָאֵל קִיֵּם מִצְוַת הַשָּׁבַת אֲבֵדָה בְּשִׁלְמוּת. וְרַבִּי גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵיתִי כֻּלָּם עָמְדוּ מִשְׁתּוֹמֵם, הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ מִגֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא בְּכָל עֵת.

עַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט נִפְלְאוֹת ה׳ וְחַסְדּוֹ בְּכָל עֵת, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה בְּכָל עֵת שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הַכֹּל לְטוֹבָה. וְכַאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מֵעַצְמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בְּפֵרוּשׁ. וְעִקַּר הַבְּחִירָה הוּא מֵהַהַעְלָמָה מַה שֶּׁמַּנִּיחִין בְּכָל עֵת אֶת הָאָדָם לְנִסָּיוֹן בְּכָל דָּבָר, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַהַעְלָמָה. כִּי אִם הָיָה רוֹאֶה כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, לֹא הָיָה שׁוּם נִסָּיוֹן כְּלָל.

עַל כֵּן אָהוּבִי בְּנִי לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד, בְּפָרָט מַה שֶּׁהָיִיתָ פֹּה כַּמָּה יָמִים עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת, שֶׁזֶּה עִקַּר הַמַּעֲלָה. וְיָדַעְתִּי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ מִצַּעַר הָאֲבֵדָה, הַכֹּל הָיָה רַק עַל יְדֵי רִבּוּי הָעַצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלֹּא הִתְגַּבַּרְתָּ לְגָרֵשׁ מֵאִתְּךָ, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל אַף עַל פִּי כֵן וְהֵקֵל מֵעָלֶיךָ וְעָלַי עַד שֶׁנִּמְצְאָה הָאֲבֵדָה. עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם. וּבְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּכֻלָּם יִהְיֶה חַסְדּוֹ עִמְּךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לְתָמְכְךָ וְלִסְעָדְךָ לְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת עָדֵי תִּזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח. וּזְמַן מְנֻחָה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. בַּעַל הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד יַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים מֵעָלֶיךָ וּמֵעָלֵינוּ, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ צַו תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל,
עוֹד אִגֶּרֶת קִבַּלְתִּי, כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, אַךְ לַאֲשֶׁר יָדַעְתִּי עִצָּם תִּשּׁוּקָתְךָ
לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ מְעַט מִשִּׂיחָתֵנוּ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר,
מִגֹּדֶל מַעֲלַת הַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁרָאִיתִי בַּמִּדְרָשׁ
פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא פֶּרֶק ב׳ שֶׁמֵּבִיא שָׁם פָּסוּק (יִרְמְיָה לא) ״הֲבֵן יַקִּיר לִי
אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד״, וְאִיתָא שָׁם
אֵיזֶה יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כְּבֶן שְׁנַיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְחַד אָמַר כְּבֶן אַרְבַּע וּבֶן
חָמֵשׁ שָׁנִים ; וּפֵרְשׁוּ שָׁם הַמְפָרְשִׁים שֶׁאֶחָד אָמַר כְּבֶן שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים,
שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁתִּינוֹק כָּזֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם בְּרֶמֶז וּמְדַבֵּר חֲצִי דִּבּוּר,
אַף עַל פִּי כֵן אָבִיו מְשַׁעֲשֵׁעַ בּוֹ בְּדִבּוּרָיו וּמְמַלֵּא חֶפְצוֹ. וְחַד אָמַר כְּבֶן אַרְבַּע
וְחָמֵשׁ שָׁנִים, שֶׁאָז דִּבּוּרוֹ שָׁלֵם וּמְבַקֵּשׁ מֵאָבִיו בְּפֶה מָלֵא תֵּן לִי חֻפָּץ פְּלוֹנִי
אוֹ חֻפָּץ פְּלוֹנִי, וְאָבִיו מְמַלֵּא בַּקָּשָׁתוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבֹאָר שָׁם בְּהַפֵּרוּשׁ
כָּל כָּךְ, בֵּאַרְתִּי הָעִנְיָן יוֹתֵר, כִּי אֲנִי בְּעָנְיִי הוֹצֵאתִי מִזֶּה הִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה
לְעִנְיָנֵנוּ לְמַה שֶּׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ״ל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְכוּ׳.
כִּי תְּהִלָּה לָאֵל הֵבַנְתִּי מִמִּדְרָשׁ זֶה הִתְחַזְּקוּת וְהִתְעוֹרְרוּת עָצוּם לָזֶה, כִּי
מוּבָן וּמְבֹאָר מִזֶּה שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כְּלָל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ
וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ הֵיטֵב, אַף עַל פִּי כֵן יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ אֲפִלּוּ אִם מְדַבֵּר
בְּרֶמֶז וּבַחֲצִי דִּבּוּר כְּמוֹ תִּינוֹק בֶּן שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְלִפְעָמִים עוֹזֵר
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמְדַבֵּר דִּבּוּרִים שְׁלֵמִים, כְּתִינוֹק בֶּן אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים.
וְכָךְ יִשְׂרָאֵל יְקָרִים בְּעֵינָיו כְּשֶׁמְּדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים צָרְכֵיהֶם לְפָנָיו,
וְנִקְרָאִים יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁאִיתָא שָׁם עַל סִיּוּם הַמִּקְרָא כִּי
מִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ דֵּי דִּבּוּרִי בּוֹ וְכוּ׳. מוּבָן שָׁם עִצָּם יִקְרַת הַדִּבּוּר, וְאִי אֶפְשָׁר
לְבָאֵר בִּכְתָב, בִּפְרָט כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. אַךְ
מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ רְמָזִים מִזֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּהַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ
בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁתּוּכְלוּ. בְּוַדַּאי טוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר בְּפֵרוּשׁ דִּבּוּרִים שְׁלֵמִים, אַךְ
גַּם כְּשֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְדַבֵּר הֵיטֵב, יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ הַדִּבּוּר (שֶׁקּוֹרִין
פְּיֶעסְטִין) כְּמוֹ יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים שֶׁהוּא בֶּן שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים. וְהָבֵן הֵיטֵב
לְקַיֵּם כָּל זֹאת בִּפְשִׁיטוּת כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר זֶה
הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ כָּאן, כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה.
וַה׳ יְשַׂמַּח לְבַבְכֶם וְתִזְכּוּ לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה
בִּקְדֻשָּׁה וּבְכַשְׁרוּת וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בִּנְחִיצָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שְׁמִינִי תקצ״ט.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
אֶתְמוֹל סָמוּךְ לְמִנְחָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיַּד אָחִיךָ, הוּא בְּנִי רַבִּי שַׂכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, וְלֹא הָיָה פְּנַאי לִקְרוֹתוֹ, כִּי כְּבָר הִתְחַלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וּקְרִיתִיו אַחַר עַרְבִית. וְהָמוּ מֵעַי לוֹ מִגֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת אֲשֶׁר עָלָיו, כִּי כָּל מִכְתָּבֶיךָ מְלֵאִים צְעָקוֹת וְקוֹלוֹת וְכִסּוּפִין לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְאָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי רֹב בְּנֵי אָדָם אֲפִלּוּ בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים עָבְרוּ עֲלֵיהֶם כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְכַאֲשֶׁר אֲנִי בְּעַצְמִי רָאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּי רִבְבוֹת אֲנָשִׁים וּמִפִּי סִפְרֵי קֹדֶשׁ. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וּמַה לָּנוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה, הֲלֹא רַבּוֹתֵינוּ ז״ל אָמְרוּ בְּפֵרוּשׁ (סֵפֶר נב.) בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ׳, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז) ״צוֹפֶה וְכוּ׳ וַה׳ לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְּיָדוֹ״. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין מִי שֶׁדִּבֵּר כָּל כָּךְ בָּזֶה וְהוֹעִיל בְּדִבּוּרָיו לָנֶצַח כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא ז״ל. עַל כֵּן עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁאֵין לִי מַה לַּהֲשִׁיבְךָ, מֵאַחַר שֶׁדִּבְּרֵינוּ בָּזֶה כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וּכְבָר נִדְפַּס וְנִכְתַּב הַרְבֵּה, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד ; אַךְ עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּלֹא חִדּוּשׁ, וּבִפְרָט כִּי זֶה הָעִקָּר לְבַל יִתְיַשְּׁנוּ הַדְּבָרִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן וְיָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם, רַק בְּכָל יוֹם יִהְיוּ כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ. וְזֶה יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ כַּאֲשֶׁר הֶזְהִירָנוּ עַל זֶה בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע ״אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם״, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז״ל עַל זֶה ׳בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים׳. וְעַל זֶה בָּאתִי לְךָ לְהַזְכִּירְךָ וּלְזָרְזְךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּתְרָאֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְקַיֵּם זֹאת מֵחָדָשׁ, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ ז״ל כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר כְּבָר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם שֶׁגַּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז״ל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁיִּהְיֶה כַּחֲדָשִׁים אָסוּר שֶׁיִּתְיַשְּׁנוּ, וְכֵן כָּל דְּבָרֵנוּ בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל עֵת אָסוּר שֶׁהִתְיַשְּׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם וְכֵן לְעוֹלָם, וְהָבֵן הֵיטֵב.
וְאַתָּה הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע אֲמָרַי מֵחָדָשׁ. וְתֵדַע שֶׁהָיָה זֶה סָמוּךְ צַדִּיק גָּדוֹל קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בִּשְׁבִיל טוֹבוֹת יִשְׂרָאֵל הָעֲקֵרִיּוֹת לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב בְּעֵצוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְכוּ׳, שֶׁזֶּה עִקַּר הָרַחֲמָנוּת עַל יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ, וְהוּא בִּנְפְלְאוֹתָיו וְהַשָּׂגָתוֹ הָעֲצוּמָה הוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי יְחַיֶּה וְיַחֲזִק עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיְּחַפֵּשׂ וְיִמְצָא בְּעַצְמוֹ עֲדַיִן. וּבֵאֵר זֹאת בְּפָסוּק ״וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע״ וְכוּ׳, וּבְפָסוּק ״אַזְמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ וְכוּ׳. וְאַחַר כָּךְ אָמַר שֶׁהוּא נוֹסֵעַ בִּשְׁבִיל עֵסֶק זֶה לְלֶעמְבֶּערְג, וּגְלָה נוֹרָאוֹת בְּעִנְיַן הַמְּשִׁכָּן שֶׁהַצַּדִּיקֵי אֱמֶת בּוֹנִים בְּכָל דּוֹר, עַד שֶׁהֵאִיר עֵינַיִם הַמַּבִּיטִים עַל הָאֱמֶת בְּהַמְּשָׁנָה הַחַיָּן רוֹאֶה וְכוּ׳. מִי שָׁמַע כָּזֹאת וְכוּ׳.
וַאֲנִי בְּעָנְיִי זֶה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּשָׁכְבִּי עַל מִשְׁכָּבִי קֹדֶם שֶׁקַּמְתִּי חָשַׁבְתִּי רַק בָּזֶה בִּשְׁבִיל לַהֲשִׁיבְךָ וּלְהַחֲלִימְךָ וּלְהַחֲיוֹתְךָ מֵחָדָשׁ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא ז״ל בְּפֵרוּשׁ לֵילֵךְ עִם זֶה, וְהִטָּה בְיָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּתְשׁוּקָה נִפְלָאָה שֶׁרְצוֹנוֹ חָזָק שֶׁנֵּלֵךְ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם קְצָת, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בִּלְבִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְיוֹתֵר מִזֶּה גַּם אָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ, רַק אֲנִי מַאֲמִין

וּמֵבִין מֵרָחוֹק מְאֹד, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ נִפְלָא וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וְכוּ׳.
וְכָל עִנְיַן פֶּסַח יְכוֹלִין לִמְצֹא עַל יְדֵי זֶה, כִּי פֶּסַח בְּחִינַת ״וְחָסָד לְאַבְרָהָם״.
כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְחִיל לְגַלּוֹת אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם, וּבְפֶסַח
בָּאוּ אֵלָיו הַמַּלְאָכִים לְבַשֵּׂר שֶׁיִּהְיֶה נוֹלָד יִצְחָק וְכוּ׳, וְאָז אָפָה מַצּוֹת וְכוּ׳
וְכוּ׳. כִּי הוּא הִתְחִיל לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעִקַּר הַהִתְקָרְבוּת
הָיָה עַל יְדֵי הַחֶסֶד, שֶׁהִטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד וּמָצָא זְכוּת בְּכָל אֶחָד שֶׁרָצָה
לְהִתְקָרֵב. וְזֶה כָּל עִנְיַן פֶּסַח שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל (יְחֶזְקֵאל טז) ״וְאַתְּ עֵרֹם
וְעֶרְיָה וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ״. הַיְנוּ בִּשְׁטוּת וּבְגָנוּת הַתַּאֲוֹות, ״וָאֹמַר
לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי״. הַיְנוּ שֶׁגַּם בְּתוֹךְ תֹּקֶף הִתְגַּבְּרוּת
דָּמַיִךְ שֶׁהֵם הַתַּאֲוֹות הַבָּאִים מֵרְתִיחַת הַדָּמִים, בָּזֶה בְּעַצְמוֹ חַיִּי, מַה שֶּׁאַף
עַל פִּי כֵן נִמְצָאִים בְּךְ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מִתְגַּבֵּר וְכוֹסֵף בְּכָל פַּעַם
לְטוֹב אֶמִתִּי, וְאַתָּה מְנַתֵּק עַצְמְךָ וּמַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל פַּעַם מֵרַע לְטוֹב וְכוּ׳
וְכוּ׳. כִּי זֶה עִקַּר מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁהוּא גָּבֹהַּ מִמַּלְאָכִים מֻחְמֶּצֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ יֵצֶר
הָרָע כָּזֶה, וּבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה, וְהוּא בְּתוֹךְ עוֹלָם כָּזֶה שֶׁמָּלֵא שְׁקָרִים
וְהַטְעָיוֹת וּבִלְבּוּלִים וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְכוּ׳ וְכוּ׳. עַל כֵּן יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ
כָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה טוֹבָה וְכוּ׳.
וְעַל כֻּלָּם וְעַל כֻּלָּם כָּל חַיּוּתֵינוּ וְתִקְוָתֵנוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ הוּא בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן
שֶׁבַּזְּקֵנִים הַקְּדוֹשִׁים, תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. זִכְרוּ זֹאת
וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ וְהִתְחַזְּקוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ. אִלְמָלֵא לֹא גִּלָּה אֶלָּא
הַתּוֹרָה הַזֹּאת ״אֲזַמְּרָה״ דַּיֵּינוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁגִּלָּה תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת
וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה
שֶּׁהִתְחִיל לַהֲקִיצֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ עַל יְדֵי כָּל פְּעֻלּוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת. כִּי
עֲדַיִן עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ עִם כָּל הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר, אֲשֶׁר לוּלֵא זֹאת
לֹא הָיוּ לָנוּ שׁוּם קִיּוּם כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (חֵלֶק ג ע.)
אִלְמָלֵא תְּפִלּוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁמֻּתּוּ עַל הַחַיִּים לֹא אִתְקַיֵּם עָלְמָא כְּרֶגַע.
וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ עוֹד בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי, אִם אָמְנָם תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ
וָיֵשׁ עוֹד לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק, וַהֲלֹא לְפָנֶיךָ דְּבָרֵינוּ בִּכְתָב
בִּסְפָרֵינוּ וְכוּ׳ הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳ נִמְצָא בָּהֶם הַרְבֵּה עַל פֶּסַח
וּסְפִירָה ״תְּהִלָּה לְאֵל חַיִּי״. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. וְכָל כַּוָּנָתִי בְּמִכְתָּבִי
זֶה לְקַיֵּם מִצְוַת ״וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ״. וּבִפְרָט
קֹדֶם פֶּסַח שֶׁצְּרִיכִין לְהָשִׁיב לַבֵּן הַשּׁוֹאֵל, בִּפְרָט בְּדֶרֶךְ חָכְמָה תְּהִלָּה לָאֵל
בָּרוּךְ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה אֶחָד חָכָם וְכוּ׳,
שֶׁבְּיָמֵינוּ נִתְגַּלָּה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת שַׁחֲרִי״ת. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם
שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, אַשְׁרֵי עֵינַיִם שֶׁרוֹאִים זֹאת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִם אַתְחִיל
עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה יִכְלֶה הַזְּמַן, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְהָעִקָּר מַה
שֶּׁכָּתוּב שָׁם (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן ל) שֶׁכָּל מַה שֶּׁהַחוֹלֶה גָּדוֹל בְּיוֹתֵר צָרִיךְ רַבִּי
גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, שֶׁיּוּכַל לְהַכְנִיס בּוֹ גַּם כֵּן הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת.
וּתְהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ אֵין אָנוּ חוֹלְקִים עַל הָרַבִּי הָאֱמֶת הַזֶּה, וְאָנוּ חוֹתְרִים
לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְהוּא מְקָרְבֵנוּ בְּרַחֲמָיו בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים,
מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּשְׁתַּבֵּחַ לַה׳ עַל כָּל תַּגְמוּלוֹהִי, עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וְלוֹמַר
הַלֵּל שָׁלֵם וְהַלֵּל הַגָּדוֹל בִּפְרָט בְּפֶסַח עַל כָּל הַחֲסָדִים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים
שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים רַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. כֵּן יוֹסִיף וְיוֹסִיף לְהַגְדִּיל

חֲסָדָיו עִמָּנוּ יוֹתֵר, עַד נִזְכֶּה בְּחַיֵּינוּ לְקַיֵּם דְּבָרָיו זַ״ל בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ וְרַבְּךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרַי אֵלֶּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ׳ : הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְסַדֵּר הַסֵּדֶר כָּרָאוּי. וְהַיַּיִן שֶׁל אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה יִשַּׁמַּח לְבָבֵנוּ בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה הָעִקָּר. אוּן טַאקָע פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].
נִשְׁמַט לְעֵיל. הַמִּשְׁכָּן שֶׁבּוֹנֶה הַצַּדִּיק וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, כָּל זֶה שַׁיָּךְ לְפֶסַח. כִּי בְּאֶחָד בְּנִיסָן הוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְקוֹרִין חֲנֻכַּת הַנְּשִׂיאִים בְּכָל יָמִים אֵלּוּ שֶׁקִּדֵּם פֶּסַח, וְכֵן הַסְּדָרִים שֶׁקִּדֵּם פֶּסַח מְדַבְּרִים מִזֶּה שֶׁהֵם מִן פָּרָשַׁת תְּרוּמָה עַד פָּרָשַׁת צַו שֶׁקּוֹרִין קֹדֶם פֶּסַח. כִּי פֶּסַח חֶסֶד בְּחִינַת נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּסְתַּכֵּל רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְכֵן יוֹצִיאֵנוּ עַל יְדֵי זֶה מִגָּלוּת הָאָרֹךְ הַזֶּה. וְכֵן בְּפָרָטִיּוּת מוֹצִיא אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִגָּלוּתוֹ עַל יְדֵי הַחֶסֶד הַנִּפְלָא הַזֶּה. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה נִבְנֶה הַמִּשְׁכָּן בְּכָל שָׁנָה עַל יְדֵי הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה נִכְנָסִין לְפֶסַח שֶׁהוּא חֶסֶד גָּדוֹל וְכוּ׳ וִיקֵימוּ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדְּךָ וְכוּ׳.

רפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ ל״ח לַסְּפִירָה תקצ״ט אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.
הַיּוֹם בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת אוּמַאן בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וַאֲנִי לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי עֲדַיִן וְהָיִיתִי נֶחְפָּז מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל, בְּתוֹךְ כָּךְ הֵבִיא לִי הַפָּטְשׂלַאן [הַדַּוָר] מִכְתָּבְךָ, וְקִבַּלְתִּיו מִיָּד וּקְרִיתִיו תֵּכֶף קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי שֶׁנִּתְמַלֵּא תְּשׁוּקָתְךָ שֶׁיַּגִּיעַ לִי מִכְתָּבְךָ בְּרֶגַע שֶׁבָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל לַהֲשִׁיבְךָ. הֵבַנְתִּי מִמִּכְתָּבְךָ מְצוּקַת לִבָּבְךָ וְרִבּוּי הַהַרְחָבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב לְךָ בְּכָל עֵת. וּכְבָר הִקְדַּמְנוּ שֶׁרַק בָּזֶה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל עַל פָּסוּק ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״ וְכוּ׳. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּבִרְדִּיטְשׁוֹב וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְכָעֵת דַּעְתִּי חֲזָקָה לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה לְכֻלָּנוּ, וּרְצוֹנְךָ הֶחָזָק לִהְיוֹת עִמָּנוּ יְקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ הָיִיתָ עִמָּנוּ. וְתִתְחַזֵּק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בְּפָרָט בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְהַפָּאסְט [וְהַדַּאר] נְחוּצָה מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

רפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ ט״ל לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ״ט אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ תֵּכֶף בְּבוֹאִי וְהֵשַׁבְתִּי לְךָ מִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט.
וְכָעֵת קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְאֵין אֲנִי
יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ לְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, רַק
הִזָּהֵר לְקַיֵּם שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּכָל יוֹם בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל. כִּי הֵם
דִּבּוּרִים נוֹרָאִים, כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הוּא חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים נִפְלָאִים
וְנוֹרָאִים מְאֹד, נוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, וְהֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וָעֵת
לְכָל הַהוֹגִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם נַעֲשִׂים חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת עִם כָּל
בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם מִכָּל שֶׁכֵּן עִם מִין הָאֱנוֹשִׁי, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַלְפֵי אַלָפִים
קַל וָחֹמֶר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן עִם הַחֲפֵצִים
בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְנִקְרָאִים עַל שֵׁם הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי צַדִּיק
יְסוֹד עוֹלָם הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוֹד הַפָּשׁוּט וְכוּ׳, שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּכְלָל
בְּשִׁמּוֹ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית וְכוּ׳.
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לְךָ חֵלֶק מֵאֶלֶף אַלָפִים מַה שֶּׁבְּלִבִּי מִזֶּה מַה שֶּׁאֲנִי
רוֹאֶה וּמֵבִין מְעַט, עַד שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ וּמֵבִין שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, לֹא יַסְפִּיק
הַזְּמַן וַהֲמוֹן יְרִיעוֹת, וּבְוַדַּאי לֹא לְחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם תִּקְּנוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל
בַּעֲלֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁתִּקְּנוּ לָנוּ סֵדֶר הַתְּפִלָּה לוֹמַר בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת
וְכוּ׳, אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחֻדָּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְכוּ׳,
וְכֵן בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לוֹמַר עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ׳. עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלְאוֹת אֵל
בְּכָל עֵת.
וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ בִּדְבָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם, וּמֵהֶם אֲזַמְּרָה
לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ׳ ; שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ׳ לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה
לְשָׂשׂוֹן לְשִׂמְחָה ; בָּקִי בַּהֲלָכָה אִם אֶסַּק שָׁמַיִם וְכוּ׳ ; מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ ; הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר ; כִּי מִלֹּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְכוּ׳.
וְכָהֵנָּה וְכָהֵנָּה רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ אֱלֹקַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ
וְכוּ׳ לְהַחֲיוֹתֵנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נַפְשׁוֹת נִרְדָּפִים
כָּאֵלֶּה מִכָּל צַד - מֵהַפַּרְנָסָה וְהַתַּאֲוֹת וְהַמִּדּוֹת וְהַשּׁוֹנְאִים הָרַבִּים בְּחִנָּם.
אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ, שֶׁאָנוּ מַרְגִּישִׁין לִפְרָקִים הַפְּסוּקִים שֶׁבִּתְהִלִּים,

שֶׁנֶּאֱמְרוּ עָלֵינוּ, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת ; וּבָזֶה יֵשׁ לָנוּ לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת ; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים רְפוּאָה לְמַכָּתֵנוּ הָאֲנוּשָׁה, כִּי כְּבָר הָיָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל בָּעוֹלָם, וְצַדִּיקִים בְּמִיתָתָן קְרוּיִים חַיִּים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת יח) וַעֲדַיִן עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ, וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וּמְחַיִּין אוֹתָנוּ גַּם עַתָּה לָנֶצַח. רַק הִשָּׁמֶר לְךָ לְבַל יַזִּקִינוּ בְּעֵינֶיךָ כְּלָל, כִּי נוֹבְעִים מִפִּי הַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים שֶׁהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ שֶׁהוּא זָקֵן וְנָזִיק וְכוּ׳, מִי שָׁמַע כָּזֹאת, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיַּזִּקִינוּ. אַדְרַבָּה, הַתַּאֲוֹת וְהַשְּׂטוּתִים וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה הֵם דְּבָרִים יְשָׁנִים מֵהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל ; אֲבָל דִּבְרֵי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים, בִּפְרָט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְשִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת וַעֲמֻקִּים וּתְמִימִים וְכוּ׳ כָּאֵלֶּה, הֵם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לָנֶצַח כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. אַךְ אָנוּ צְרִיכִים לְקַבְּלָם בִּפְשִׁיטוּת וּלְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֲמָקוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם. וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁמְּסַבְּבִין הָרַעְיוֹנִים לְבַלְבֵּל וּלְהַחֲלִישׁ דַּעְתְּךָ חַס וְשָׁלוֹם, לִזְכֹּר מֻחְדָּשׁ מַמָּשׁ שֶׁיֵּשׁ בְּךָ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת רַבּוֹת. וְתִזְכֹּר מֻחְדָּשׁ מַמָּשׁ שֶׁאַתָּה מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית כָּל יוֹם. וְעִצָּם נִפְלְאוֹת סְגֻלּוֹת הַצִּיצִית הַקְּדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים מְאֹד, כִּי צִיצִית מַצִּיל מִנֶּאוּף, וְזוֹכֶה לְקַבֵּל עֲצַת הַצַּדִּיקִים שֶׁהוּא כְּלָלוּת זֶרַע אֱמֶת וְזוֹכֶה לֶאֱמוּנָה וְלִתְפִלָּה וּלְנְסִיּם וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, וְכָל זֶה בְּתוֹרָה אַחַת. וּבַתּוֹרָה ״רָאִיתִי״ וְכוּ׳. נֶאֱמַר עַל צִיצִית נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֲחֵרִים וְכֵן עוֹד כָּהֵנָּה, וְכֵן עַל תְּפִלִּין וְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וּצְדָקָה וְכוּ׳ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל הִתְגַּלּוּת כָּזֹאת בְּיָמֵינוּ, וְאָנוּ זוֹכִים לִלְבּשׁ צִיצִית בְּכָל יוֹם וְכֵן תְּפִלִּין וְכוּ׳ וְלֵידַע תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ וְלֵידַע מֵהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ׳ שֶׁכָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה יְקָרָה מְאֹד מְאֹד ; נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּכָל יוֹם בְּזֹאת הַתּוֹרָה כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה, וְהַשָּׁלִיחַ נֶחְפָּז לְדַרְכּוֹ וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ רֵעֶיךָ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל,
כָּל־שִׁכֵּן בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל עֵת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סֶלָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם
לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים.

רפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ נָשׂא תקצ״ט אומַאן.
לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנִּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ, שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל עַל יְדֵי הַפָּאסְט שֶׁנִּכְתַּב קֹדֶם שָׁבוּעוֹת. וּלְפֹה לֹא הִגִּיעַ עַד אַחַר אִסְרוּ חַג וְאוֹר לְיוֹם זֶה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְכָעֵת אֲנִי טָרוּד וְנֶחְפָּז מְאֹד לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם לִקְרוּמִינְטְשַׁאק

בְּצַוְּתָא חֲדָא עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, אַדְּ מִתְּשׁוּקָתְדְּ הַחֲזָקָה אֲנִי מֻכְרָח לַהֲשִׁיבְדְּ בְּאֶפֶס הַפְּנַאי כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי שַׁחֲרִית. וּלְהוֹדִיעֲדְּ מֵהַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק, תִּשְׁמַע מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי מָרְדְּכַי וְרַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וְתִתְעַנֵּג וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ. וְגַם אָנֹכִי דִּבַּרְתִּי עִם רַבִּי מָרְדְּכַי כִּדְבָרֶיךְ, שֶׁקִּוִּיתִי לַה' שֶׁבַּשָּׁבוּעוֹת הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם תִּזְכֶּה לִהְיוֹת עִמָּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְדְּ. וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְדְּ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּדְּ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה הַסּוּס טָפֵל לְרוֹכְבוֹ וְתַנְהִיגֵהוּ כִּרְצוֹנְדְּ כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע וְתָבִין פֵּרוּשׁ הַדְּבָרִים אֵלּוּ מִפִּי הַנַּ"ל. וְיִקַּיֵם בְּדְּ וּבָנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפג

בָּרוּדְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' שְׁלַח תקצ"ט טְשֶׁעהרִין.
יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי הַיְדִידִים הַיְקָרִים נְדִיבֵי עַם ה' שֶׁבְּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה בְּרֶסְלֶב וּבְפָרָט לְבָנַי שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לִפֹּה קְהִלָּה קְדוֹשָׁה טְשֶׁעהרִין עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת נָשֹׂא. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּבְיוֹם ד' פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְדְּ הֶעָבַר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ לִקְהִלַּת קְרֶעמִינְטְשׁוּג, כִּי כָּךְ דִּבֵּר עִמִּי רַבִּי אֶפְרַיִם קֹדֶם נְסִיעָתוֹ מִפֹּה, וּמֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר. וְהִגִּיעַ לִי יְדִיעָה מִשָּׁם שֶׁלֹּא אֶסַּע לְשָׁם מִכַּמָּה טְעָמִים עַד שֶׁאֲקַבֵּל יְדִיעָה מִשָּׁם מָתַי לָבוֹא לְשָׁם. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' לִקְהִלַּת מֶעדְוֶועדִיבְקֶא, וּמִשָּׁם לָשׁוּב לְבֵיתִי. וְאַחַר כָּךְ נִמְלַכְתִּי בְּקוֹנִי גְּדוֹל הָעֵצָה וְהֵאִיר בְּדַעְתִּי, וְנִתְיַשַּׁבְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה טְשֶׁעהרִין עוֹד עַל שַׁבַּת הֶעָבַר, וְכֵן עָשִׂיתִי. וְהָיִיתִי מִשּׁוֹבְתֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר פֹּה בְּעֵבֶר הַנָּהָר בְּתוֹדְ עִקַּר הָעִיר שֶׁשָּׁם עוֹמֵד הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ אֵצֶל יְדִידֵינוּ הַנָּגִיד רַבִּי הִירְשׁ בְּרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְרַבִּי הִירְשׁ רָקַד הַרְבֵּה מֵחֲמַת שִׂמְחָה, וְגַם רַבִּי בֶּער נֵרוֹ יָאִיר, מִכָּל שֶׁכֵּן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁיִּחְיוּ. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים הַמְשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ. וּרְצוֹנִי חָזָק לִכְתֹּב לָהֶם מִזֶּה, אַדְּ קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. וּבְעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ קִבַּלְתִּי יְדִיעָה מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג לָבוֹא לְשָׁם, וְנָסַעְתִּי בְּיוֹם א' כ' סִיוָן. וּבְיוֹם ב' בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי בַּכְּפָר יוֹתֵר מִשִּׁתֵּי פַּרְסָאוֹת מִפֹּה, וְגַם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה נָסַע עִמִּי, וְרַבִּי נַחְמָן בְּהָרַב שְׁמוּאֵל יִצְחָק מִפֹּה, בְּסוֹף הַתְּפִלָּה, בָּא כְּנֶגְדֵּנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בְּעַצְמוֹ עִם הַנָּגִיד רַבִּי יַעֲקֹב מִשָּׁם שֶׁנָּסְעוּ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב, וְהָיְתָה עֲצָתָם לָשׁוּב לִטְשֶׁעהרִין, כִּי בִּלְעֲדֵי רַבִּי אֶפְרַיִם אֵין לִי עֵסֶק שָׁם. וְכֵן

עָשִׂיתִי וְחָזַרְתִּי וְעַתָּה אֲנִי פֹּה. וְתוֹדָה לָאֵל אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי, כִּי אֲנִי מַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וְהַיּוֹם בָּא לְפֹה רַבִּי יִצְחָק חֲתַן הַמַּגִּיד מִטִּירָהאוּוִיצָע. וְעַתָּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִקְהִלַּת מָעדְוֶוועדוּבְקָא, מִשָּׁם לַחֲזֹר לִקְרָעמִינְטְשׁוּג עַל שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, וְאָז אֶפְשָׁר יָבוֹא רַבִּי אֶפְרַיִם לְבֵיתוֹ. וְעֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם שֶׁיְּתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו וְיַנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁאֵין עָלַי מַשָּׂא פְּרִיעַת הַבַּעַל עֲגָלָה הַנִּשְׁכָּר לְשָׁבוּעַ. וְגַם אֵין לִי חִטִּים וְלֹא לִיאָן [סוּג בַּד] בְּאַדֶעס. וּסְחוֹרָה הַיְקָרָה וְהַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר טוֹב סַחְרָהּ מִכָּל סְחוֹרָה נִמְצָא תְּהִלָּה לָאֵל בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִי. וּבִפְרָט כִּי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים, לָדַעַת וּלְדַבֵּר מֵחִדּוּשִׁים הַנּוֹרָאִים שֶׁנִּתְגַּלּוּ בְּיָמֵינוּ הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל נֶפֶשׁ שׁוֹמְעֵיהֶם בֶּאֱמֶת. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי. וְאִם הַמָּעוֹת מִתְקַבֵּץ בְּצִמְצוּם, וְגַם זֶה בְּנֵס גָּדוֹל, עַל ה׳ אַשְׁלִיךְ יְהָבִי כִּי לֹא יַעַזְבֵנִי.

וְעַתָּה אַחַי וְרֵעַי סִפַּרְתִּי לָכֶם מְעַט מִסִּדֶר נְסִיעָתִי לְעֻצֶּם אַהֲבָתֵנוּ הַחֲזָקָה, לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתָבִינוּ מְעַט מֵרָחוֹק מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה גַּם בְּגַשְׁמִיוּת. וְעַתָּה שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם, לְהִסְתַּכֵּל עַל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לְכָל אָדָם בְּכָל יוֹם לְקָרְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אַחַר אֱמִתַּת עֻמְקוּת הָעֲצוּת שֶׁהֵם הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְבָרֵר הַמְּדַמֶּה שֶׁיִּתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הַשֵּׂכֶל הָאֱמֶת. וְלֹא יִהְיֶה הָרוֹכֵב טָפֵל לְהַסּוּס, רַק הַסּוּס יִהְיֶה טָפֵל וּמִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הָרוֹכֵב.

וְעַיֵּן בַּמִּדְרָשׁ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א) עַל פָּסוּק לְסֵסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם הַרְבֵּה אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִלְחָם בְּכַמָּה בְּחִינוֹת עִם פַּרְעֹה, שֶׁפַּרְעֹה יָצָא עִם סוּס אָדֹם לָבָן שָׁחוֹר וְכוּ׳ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּנֶגְדּוֹ, יָצָא פַּרְעֹה הָרָשָׁע עִם שִׁרְיוֹן וְכוֹבַע כְּבְיָכוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֵּן וְכוּ׳, הֵבִיא נֵפֶט וְכוּ׳, וְאַבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת וְחִצִּים וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְהִרְעִים בְּקוֹלוֹ וְלִבְלֵב בְּקוֹלוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּבְיָכוֹל כְּנֶגְדּוֹ וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהַמִּדְרָשׁ פְּלִיאָה מְאֹד, אַךְ יוּכַל לְהָבִין מִמֶּנּוּ רְמָזִים נִפְלָאִים הַרְבֵּה כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ. כִּי פַּרְעֹה בְּחִינַת הַמְּדַמֶּה כַּמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְעַל פִּי זֶה יְפָרֵשׁ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ כָּל דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל, כִּי פַּרְעֹה בְּחִינַת הָרַע שֶׁבַּמְּדַמֶּה יוֹצֵא וְנִלְחָם עִם הָאָדָם בְּכָל פַּעַם בִּבְחִינָה אַחֶרֶת. כִּי עִקַּר הַמִּלְחָמָה שֶׁל הָאָדָם הוּא עִם הַמַּחֲשָׁבוֹת. כִּי מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת הֵם בְּחִינַת יֵצֶר טוֹב וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם יֵצֶר הָרָע. וְהֵם הֵם הָרַע שֶׁבַּמְּדַמֶּה שֶׁיּוֹצֵא נֶגֶד הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה בְּכָל פַּעַם בְּרַעְיוֹנוֹת רָעִים וְתִמְהוֹן לֵבָב מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה עַד שֶׁהוּא מַמָּשׁ כָּל הַבְּחִינוֹת הַנַּ״ל הַמְבֹאָרִים בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל. כִּי פַּעַם זֶה יוֹצֵא בְּסוּס אָדֹם וּפַעַם בְּסוּס לָבָן וְשָׁחוֹר וּבְשִׁרְיוֹן וְכוֹבַע וְנֵפֶט וְאַבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת וְחִצִּים וְכוּ׳, וּמַרְעִים בְּקוֹלוֹ וּמְלַבְלֵב בְּקוֹלוֹ. וְהַמִּלְחָמָה חֲזָקָה וַאֲרֻכָּה כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לִלְחֹם עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם לְהָבִיא כְּנֶגְדּוֹ גַּם כֵּן בְּחִינַת סוּס אָדֹם וְכוּ׳, וּמְלַבְלֵב וּמַרְעִים בְּקוֹלוֹ דִּקְדֻשָּׁה בְּחִינַת וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ וְכוּ׳. וְהַמַּשְׂכִּיל הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת יוּכַל לְהָבִין אֵיךְ עוֹבֵר עָלָיו כָּל זֶה.

וְעִקַּר הָעֵצָה הוּא כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁנָּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם, בְּחִינַת הַמְּדַמֶּה הַנַּ״ל, נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר,

שֶׁהֵם הַמֶּרְכָּבוֹת דִּסְטְרָא אַחְרָא שֶׁהֵם כָּל הַבְּחִינוֹת סוּסִים הַנַּ״ל וְכוּ׳.
וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן רלג) שֶׁמַּחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת הֵם חַיּוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת מֶרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה, וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת טְמֵאוֹת בְּחִינַת מֶרְכָּבָה דִּסְטְרָא אַחְרָא. וְשָׁם עִקַּר נִצְחוֹן הַמִּלְחָמָה, אֲבָל כְּשֶׁמְּנַצְּחִים אוֹתָם קְצָת הֵם חוֹזְרִים וּמִתְעוֹרְרִים וּמִתְגַּבְּרִים בְּכָל פַּעַם בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּלִי שִׁעוּר מַמָּשׁ כַּמְּבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל. עַל כֵּן צְרִיכִין לִצְעֹק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁתָּפְסוּ אֱמָנוּת אֲבוֹתָם וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה׳ וְכוּ׳. כִּי אִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ׳.
וְכַמְבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לִלְחֹם עִם פַּרְעֹה שֶׁהוּא בְּחִינַת הָרַע שֶׁבַּמַּדָּמֶה בְּכָל פַּעַם.
וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל, אַחַר שֶׁכִּבְּלָה פַּרְעֹה כָּל אֵלֶּה הִתְחִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְגָּאֶה עָלָיו, כִּלּוּם יֵשׁ לְךָ רוּחַ וּכְנָפַיִם וּכְרוּב וְכוּ׳. מֵהֵיכָן הֶטִיסָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה. כִּי כָּל אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי צַדִּיקִים הֵם מֶרְכַּבְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּעַצְמוֹ לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה, צָרִיךְ לוֹ עַל כָּל פָּנִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וִיבַטֵּל עַצְמוֹ אֵלָיו, וְיִהְיֶה מֶרְכָּבָה אֵלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה גַּם כֵּן בְּבְחִינַת מֶרְכַּבְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם. כִּי יִזְכֶּה לְבָרֵר הַמְּדַמֶּה עַד שֶׁיִּזְכֶּה לֶאֱמוּנַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם בִּשְׁלֵמוּת עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְשִׁיר שֶׁל חֶסֶד שֶׁיִּתְנַגֵּן עַל ע״ב [שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם] נִימִין וְכוּ׳. אַשְׁרֵי אֹזֶן הַשּׁוֹמַעַ זֹאת גַּם עַתָּה. שִׂמְחוּ בַּה׳ שֶׁזָּכִינוּ לְהַנָּצֵל מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וֶאֱמֶת כָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ זוֹכִין לִרְאוֹת מֵרָחוֹק אוֹר הִתְנוֹצְצוּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ וְלִטְעֹם יוֹתֵר נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְתַכְלִית שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׂבַּע שְׂמָחוֹת וְכוּ׳ נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אֲהוּבֵי בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, תִּשְׁלַח אִגֶּרֶת זֶה אוֹ עַל כָּל פָּנִים הַעְתָּקָה מִמֶּנּוּ, לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי אָחִיךְ רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר שָׁם. וְשָׁלוֹם רַב לְכֻלָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְשָׁלוֹם רַב לְבִנְךָ יְדִידִי נֶכְדִּי הַנֶּחְמָד מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. תִּהְלָה לָאֵל הָיָה לוֹ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַתּוֹרָה שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם תִּרְצֶה.

רפד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ״ט טְשֶׁעהרִין.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת

נַפְשִׁי בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי מְאֹד כָּלְתָה עֵינִי לְמִכְתָּבְךָ, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ פֹּה, כִּי בִּקְרֶעמִינְטְשָׁאק עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת לִבְרֶסְלֶב בְּיוֹם ד׳ שְׁלַח הֶעָבַר, וְהֵאֲרַכְתִּי שָׁם קְצָת בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַמְכָרְחִים לְךָ מְאֹד מְאֹד. וְהִזְהַרְתִּי אֶת בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּזָּרֵז לְשָׁלְחוֹ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ, וּמִסְתָּמָא כְּבָר הִגִּיעַ לְיָדְךָ. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ לְמֵשִׁיב נָפֶשׁ. וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר בְּנִי יְדִידִי לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, כִּי נִצְרָךְ לְךָ בְּיוֹתֵר לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִתְפֹּס הַמַּחֲשָׁבָה בְּמֶתֶג וָרֶסֶן לְבַל תֵּלֵךְ לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וַאֲפִלּוּ אִם לִפְעָמִים עַל יְדֵי הֶסַּח הַדַּעַת הִיא נוֹטָה מֵהַדֶּרֶךְ לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהִיא תּוֹעָה חָלִילָה לְרֶפֶשׁ וָטִיט וְלִמְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים חַס וְשָׁלוֹם, לְהַמָּשֵׁךְ לְאֵיזֶה הִרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם, לְהִזָּהֵר לְתָפְסָהּ בְּזְרִיזוּת וּלְהַטּוֹתָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר לַחֲשֹׁב בַּתּוֹרָה. כְּגוֹן אֵיזֶה סִדְרָא קוֹרִין בְּשָׁבוּעַ זֹאת, אוֹ אֵיזֶה דִּבַּר תּוֹרָה שֶׁלָּמַדְתָּ בְּסָמוּךְ, אוֹ אֲפִלּוּ לְמַשָּׂא וּמַתָּן וְעִסְקְךָ. רַק לְעָקְרָהּ מֵהָרַע שֶׁנָּטְתָה אֵלָיו. כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד. כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד. וְאִם שֶׁנִּדְמֶה שֶׁמִּתְעָרֶבֶת בְּעַל כָּרְחוֹ בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה הַטּוֹבָה זֶה מֵחֲמַת עֹצֶם פְּרִיחַת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים זֶה אֱמֶת שֶׁאֵין שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשָׁבוּעוֹת לִפְנֵי אֵיזֶה שָׁנִים.

וְעַתָּה עָזְרוּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּעִנְיַן הַמָּרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לִהְיוֹת מֻרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּהַתְּפִלָּה הַנִּדְפָּס בְּשַׁעֲרֵי צִיּוֹן בְּשַׁעַר תִּקּוּן הַנָּפֶשׁ. וּכְנֶגְדָּהּ יֵשׁ מֻרְכָּבוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא. וְהַכֹּל תָּלוּי בַּמַּחֲשָׁבָה כַּמְבֹאָר בְּמִכְתָּבִי הַנַּ״ל. וְאִם כִּי יֵשׁ בָּזֶה מִלְחָמָה עֲצוּמָה וַאֲרֻכָּה. אַל תִּתְבַּהֵל מִזֶּה, וְתַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם בְּכָל דַּרְכֵי הָעֲצוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ מִכְּבָר, וְהֵם מְבֹאָרִים הַרְבֵּה בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. הֵן לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לְאַחֲרָיו כְּלָל וְלִבְלִי לְהִתְפַּחֵד כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ע״ב וַיַּעֲמֹד הֶעָרֶל וְכוּ׳, וְלֹא יִכְפֹּת לְךָ וּמְמִילָא תִּסְתַּלֵּק. וְהֵן לְתָפְסָהּ בְּמֶתֶג וָרֶסֶן וְכוּ׳, וְהֵן לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה, וְלִתְלוֹת עֵינָיו לַמָּרוֹם בְּכָל פַּעַם מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּשְׁאוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכוּ׳ שֶׁהֵם בְּחִינַת מֻרְכָּבוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא שֶׁל בִּלְבּוּל הַמְדַמֶּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת זֻהֲמַת מִצְרַיִם, שֶׁנָּסְעוּ וְרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם שָׁאז וַיִּצְעֲקוּ מְאֹד אֶל ה׳. וּמֹשֶׁה אָמַר לָהֶם אַל תִּירָאוּ וְכוּ׳. וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי הַנַּ״ל לִבְלִי לְהִתְפַּחֵד מִכָּל הַתַּחְבּוּלוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הַמְדַמֶּה, שֶׁיּוֹצֵא בְּסוּס אָדֹם וְלָבָן וְשָׁחוֹר וְכוּ׳ וּמַרְעִים וּמְלַבְלֵב בְּקוֹלוֹ, אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד מִזֶּה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ בְּכָל זֶה וְכוּ׳, וְאַחַר כָּךְ מִתְגָּאֶה כְּנֶגְדּוֹ בְּמֶרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ שֶׁבְּחֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה ה׳ אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוּדִים לָדַעַת לְבָאֵר כָּךְ מִדְרָשׁ כָּזֶה לְעֻצָּה וּלְעֻבְדָּא לְכָל אָדָם. וְהַכֹּל עַל יְדֵי מַה שֶּׁזָּכִיתִי לִשְׁאֹב וְלִינֹק מְעַט דְּבַשׁ וְכוּ׳ מִצּוּף אִמְרֵי נֹעַם קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְהַכֹּל רַק בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נוֹרָאוֹת נִפְלָאתִי וְכוּ׳, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט [הַדּאַר] אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּכְבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן סֵדֶר נְסִיעָתִי אָז. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הָיִיתִי בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁלַח הֶעָבַר בְּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה

מֶעדְוֶועדִיבְקָא עִם יְדִידֵינוּ הַוָתִיק רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִחְיֶה, וְהֶחֱיֵיתִי נַפְשָׁם תְּהִלָּה לְאֵל חַי מְאֹד מְאֹד. כָּלְתָה נַפְשָׁם לִדְבָרִים אֲמִתִּיִים וְנוֹרָאִים וְנִפְלָאִים שֶׁגִּלִּיתִי אֶת אָזְנָם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא מְעַט מֵהַרְבֵּה. וְאֶתְמוֹל בָּאתִי מִשָּׁם. וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ לִקְרֶעמִינְטְשַׁאג הַיּוֹם אוֹ מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֶתְעַכֵּב שָׁם, כִּי רַבִּי אֶפְרַיִם עֲדַיִן לֹא בָּא מִבַּרְדִיטְשׁוֹב. עַל כֵּן יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב שָׁם גַּם בְּשַׁבָּת הַשֵּׁנִי שֶׁאַחֲרָיו, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְאֶרְאֶה לַהֲשִׁיבְךָ גַּם מִשָּׁם כְּשֶׁאֶקַּבֵּל שָׁם מִכְתָּבְךָ שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתָּ לְשָׁם. יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְהִתְחַזְּקוּת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ' וְשֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה לְךָ בְּנִי יְדִידִי וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ד' חֻקַּת תקצ"ט קְרָאקָא.
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ הַנִּשְׁלַח לְפֹה קִבַּלְתִּי יוֹם הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב מִטִּשֶׁעהרִין. וְהָיִיתִי פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּלְבָאֵר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, אִי אָפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּבְיוֹם ג' הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב בָּא בְּשָׁלוֹם יְדִידֵינוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶעֱבֹר אֶת הַדֶּנֶעפִּיר [נָהָר] בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְשִׁבּוֹת בִּקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאג. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וְהִנֵּה רְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לְהַחֲיוֹתוֹ בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, אַךְ כְּבָר הֶאֱרַכְתִּי קְצָת בִּשְׁנֵי מִכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. וְכָעֵת אֲנִי כּוֹתֵב בְּאִישׁוֹן לַיְלָה כִּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׁלִיחַת הָאִגֶּרֶת לְמָחָר, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם וְלֵילֵךְ עִם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בִּשְׁנֵי מִכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. וְאִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ אֶפֶס קָצֶה מֵאֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה בְּכָל עֵת כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְהַפְלִיא, יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. סַמָּא דְּמִלְתָּא מִשְׁתּוֹקָא [רְפוּאָה לַפֶּה לִשְׁתּוֹק]. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ וְהוֹדַעְתַּנִי מֵהַטַּלִּית שֶׁקָּנִיתָ בַּיּוֹם שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מֵעִנְיַן נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת מִצְוַת צִיצִית הַקְּדוֹשִׁים. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', שֶׁכְּשֶׁמְּדַבְּרִים בֶּאֱמֶת מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יְכוֹלִין לְכַוֵּן עֲתִידוֹת. הִגְּדַלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל זֶה, בִּפְרָט עַל אֲשֶׁר נָתַתָּ לִבְּךָ לָזֶה. חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְכוּ'.

רפו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ עֵקֶב תקצ״ט בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִקֹּדֶם מֵחֲלִישַׁת בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה,
וּבְוַדַּאי צַעֲרוֹ הוּא צַעֲרִי, אַךְ לַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן
הַשָּׁמַיִם חִישׁ קַל מְהֵרָה רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ׳. וּלְהַחֲיוֹתְךָ
בְּדִבְרֵי אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כָּעֵת, גַּם כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּהִיוֹתְךָ פֹּה. אַךְ דַּע
בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַיּוֹם חָזַרְתִּי עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁרָאוּי
לָנוּ לִשְׂמֹחַ מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּמֶּה שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר
אֱמֶת כָּזֶה אֲשֶׁר רַק הוּא תִּקְוָתֵנוּ לָנֶצַח. וְכָל מַה שֶּׁמַּרְגִּישִׁין יוֹתֵר צָרוֹת
לְבָבוֹ בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּפַרְנָסָה וְכוּ׳ צְרִיכִין לַהֲפֹךְ הַדָּבָר לְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן יוֹתֵר, כִּי
אַף עַל פִּי כֵן זָכִיתִי בְּהַצֵּל עוֹבֵר נְוֵה הַתְּלָאוֹת כָּזֶה בִּמְרִירוּת כָּזֶה לְהִנָּצֵל
מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל חַיּוּתֵינוּ וְתִקְוָתֵנוּ. אֲשֶׁר רַק הוּא מַמְתִּיק מְרִירוּתָא
דְּעָלְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אִלְמָלֵא מִלְחָא וְכוּ׳. וּצְרִיכִין לַחֲזֹר
זֹאת גַּם כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַחֶסֶד
אֲשֶׁר עָשָׂה בַּעַל הַחֶסֶד עִמָּנוּ. וּבִפְרָט שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לִטְעֹם מְעַט מִצּוּף
דְּבַשׁ אֲמָרָיו הַנְּעִימִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח וְכוּ׳ וְכוּ׳. אִלְמָלֵא לָא
אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע מִלָּה חֲדָא מֵהֶם דַּיֵּינוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן
וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים גַּם לְכַנֵּס לִצְעֹק עַל לְהַבָּא וְלִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ כַּמַּיִם
נוֹכַח פְּנֵי ה׳, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁעֲדַיִן רַחֲמָיו אֵלֵינוּ וַעֲדַיִן חֲבִיבוּתָהּ גַּבָּן.
אַךְ הָעִקָּר לַחֲזֹר בְּכָל פַּעַם אֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהוּא עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת. שׂוֹשׂ
נָשִׂישׂ בַּה׳ כִּי רַחֲמָיו לֹא כָּלִים, כַּאֲשֶׁר כְּבָר רָאִינוּ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. עַד
הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳ בּוֹ בָּטַחְנוּ שֶׁאַל יַעַזְבֵנוּ לָנֶצַח וְיֵטִיב
אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא. וּבִפְרָט לִידִידִי
הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה
לְהִתְוַעֵד יַחַד מְהֵרָה וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֲשֶׁר הוּא טוֹבָתוֹ לָנֶצַח.

רפז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ רְאֵה תקצ״ט.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם. וְצַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מֵחֲלִישַׁת בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, אֲבָל כְּבָר יָדַעְתִּי שֶׁאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לַהֲשִׁיבוֹ, כִּי הוּא סָמוּךְ לְאַפּוּקֵי שַׁבְּתָּא. וְיִשְׁמַע מִפִּי רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיִינוּ שְׂמֵחִים בְּשַׁבַּת הֶעָבַר. וְאֶפְשָׁר יְסַפֵּר לְךָ קְצָת מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בּוֹ בִּישׁוּעַת חַסְדּוֹ, וְגַם אַתָּה תִּשְׂמַח בִּישׁוּעָתֵנוּ. כִּי כֻּלָּנוּ כְּאִישׁ אֶחָד וְנַפְשְׁךָ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, בִּפְרָט בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ שֶׁנַּתְחִיל לְהָכִין עַצְמֵנוּ לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת אֱלוּל כָּרָאוּי.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ׳.

רפח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל תקצ״ט בְּבֶרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וַאֲנִי לֹא גָּמַרְתִּי עֲדַיִן הַתְּפִלָּה, כִּי הָיִיתִי חָלוּשׁ קְצָת כְּדַרְכִּי אַחַר שַׁבָּת, וְנִתְאַחַרְתִּי בִּתְפִלָּתִי. כָּעֵת תֵּדַע שֶׁכְּבָר קִבַּלְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל בִּילֶעט [כַּרְטִיס] מֵחָדָשׁ, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר אַחַר חֲצוֹת יוֹם, וְדַעְתִּי חָזָק לִבְלִי לְעַכֵּב יוֹתֵר. וַה׳ יַעְזֹר לִי בְּחַסְדּוֹ לִסַּע לְמָקוֹם שֶׁאֶסַּע לְהִשְׁתַּטֵּחַ בְּמָקוֹם שֶׁאֶשְׁתַּטַּח. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל עוֹד עַד הֵיכָן הַדָּבָר מַגִּיעַ, אֲבָל זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִסַּע לְשָׁם בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהָאֵים מְאֹד מְאֹד. וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶתְכֶם בְּכָל כֹּחִי בְּכָל מִינֵי דִּבּוּרֵי אֱמֶת שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁתִּזְכּוּ גַּם־כֵּן לִהְיוֹת שָׁם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְאִם כִּי כְּבָר אַתֶּם יוֹדְעִים קְצָת מִזֶּה, אֲבָל צְרִיכִין עַתָּה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, בִּפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאָז עִקַּר הַהִתְחַדְּשׁוּת לְטוֹבָה. וְיֵשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אֵין הַפְּנַאי וְהַנְּיָר מַסְפִּיק. וְגַם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי מָרְדְּכַי קִבַּלְתִּי, וְהַכֹּל קֹדֶם שֶׁעָמַדְתִּי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל, עִם אֶחָד זָהוּב, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וְהוֹדִיעוּ לִי שֶׁהָעֶגְל נָאֶבַד וּצְרִיכִים רַחֲמִים שֶׁהַפָּרָה תִּתֵּן חֲלָבָהּ. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּתְקַיֵּם כֵּן.
וְהִנֵּה כָּל צָרוֹתֵינוּ וּמְרִירַת נַפְשֵׁנוּ הוּא מֵחֲטָא הָעֶגְל וְאָנוּ צְרִיכִים שֶׁהַפָּרָה תְּכַפֵּר עַל בְּנָהּ כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י. וְהַכֹּל כְּדֵי לִזְכּוֹת שֶׁיִּהְיֶה דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב. וְהִנֵּה סְחַרְתֶּם עַד הֵנָּה בִּפְיָאוּוקֶיס [עַלּוּקוֹת], וְאִם זְכִיתֶם לַעֲשׂוֹת

הַמַּשָּׂא וּמַתָּן כָּרָאוּי הָיָה רָאוּי שֶׁהַפְּאוּוקִיס יוֹצִיאוּ דָּם הָרַע שֶׁבְּקִרְבְּכֶם עַד שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְדָם טָהוֹר שֶׁהוּא מָמוֹן כָּשֵׁר מָמוֹן יִשְׂרָאֵל. כִּי דָּמִים תַּרְתֵּי מַשְׁמָע. וּמִבַּלְבּוּלֵי הַדָּמִים שֶׁקָּשֶׁה לְזַכְּכָם, בָּא חֶלְיֵי הַמָּאזְלִין [חַזֶּרֶת] רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכָל מִינֵי חוֹלַאַת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְכָל טִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְכָל הַמַּחֲלֹקֶת וּבִזְיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְּשִׁים כָּעֵת עַל כָּל זֶה. אַתָּה צָרִיךְ לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁיַּחֲזֹר בִּנְךָ לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה, בַּעַל הָרַחֲמִים בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ מְהֵרָה. וְרַבִּי מָרְדְּכַי מְבַקֵּשׁ לְהִנָּצֵל עַל לְהַבָּא, וְהַכֹּל צְרִיכִים לִישׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ, יְמַלֵּא ה׳ כָּל מִשְׁאֲלוֹת יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה. וְכָל זֶה הוּא סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוּל שֶׁהוּא לְהַכְנִיעַ הַדָּם שֶׁבָּחָלָל הַשְּׂמָאלִי. וְהַתְּקוּן עַל יְדֵי שֶׁיְּהַפֵּךְ מִדָּם לְדֹם, לִסְבֹּל בְּזִיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים מִכַּמָּה צְדָדִים. כִּי גַּם מַה שֶּׁמֻּנָּח כָּל אֶחָד בְּעֵינֵי עַצְמוֹ וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אֶפֶס תִּקְוָה, גַּם זֶה בְּחִינַת שְׁפִיכַת דָּמִים שֶׁצְּרִיכִין לִסְבֹּל הַכֹּל, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא יִהְיֶה לִי עוֹלָם הַבָּא, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת. וַאֲנִי חָפֵץ וּמְשְׁתּוֹקֵק רַק לְהָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף יָבוֹא יוֹם פְּקֻדָּתִי, וְהַהֶכְרֵחַ לִשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ, וְהַחֲרָסִים יַנִּיחוּ עַל הָעֵינַיִם, וְהַגּוּף יִתְבַּלֶּה בְּהַקֶּבֶר. וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְאִם כִּי הוּא חֶרְפָּה וְלַצָּנוּת עַתָּה לְדַבֵּר מִזֶּה, וּבִפְרָט כְּמוֹ שֶׁנִּתְרַבָּה עַכְשָׁיו חֲכָמִים שֶׁיּוֹדְעִים חָכְמוֹת וְכוּ׳, אַךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי שֶׁיָּדַעְתִּי כָּל סוֹד חָכְמוֹת אֵלּוּ. אֲבָל הֵם שֶׁקֶר וְכָזָב הֶבֶל נִדָּף וְכוּ׳, וְסוֹף כָּל סוֹף הַהֶכְרֵחַ לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן וְכוּ׳, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן חָלִילָה וְחָלִילָה לִפֹּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל זֶה. וְזֶה כָּל כַּוָּנוֹת אֱלוּל שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּקִי בַּהֲלָכָה בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב. אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, בְּחִינַת עָיֵל וְנָפִיק. וְכַמָּה וְכַמָּה דְּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בָּזֶה. וְרַבִּי מָרְדְּכַי הַנַּ״ל כּוֹתֵב לִי שֶׁעַדַיִן נִדְמֶה לוֹ שֶׁאֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, אִם כֵּן לֹא שָׁבַקְתָּ חַיֵּי לְכָל בְּרִיָּה. תֵּדַע וְתַאֲמִין לִי שֶׁיֵּשׁ גְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה, וְגַם הֵם צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמָן בְּכַוָּנוֹת אֱלוּל הַנַּ״ל, לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת בְּכָל עֵת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, וְאָז הָיָה טוֹב לָהֶם לָנֶצַח. וְכָל עִקַּר הָרַעַשׁ וְהַקָּטֵיגוֹרְיָא הַגְּדוֹלָה שֶׁעָלֵינוּ הוּא מֵחֲמַת זֶה שֶׁרַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה רוֹצֶה לְהַחֲיוֹת מֵתִים וּפְגָרִים מַמָּשׁ שֶׁנִּפְלוּ בְּדַעְתָּם מֵרִבּוּי עֲוֹונוֹתֵיהֶם הָעֲצוּמִים כִּפְגָרִים מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר גַּם אָנֹכִי בְּעָנְיִי יוֹדֵעַ מְעַט בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן הוּא זַ״ל בְּעַצְמוֹ. וְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל שֶׁעָלֵינוּ הַכֹּל רַק בִּשְׁבִיל זֶה. כִּי הוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל עוֹסֵק בְּתִקּוּנָם וּבְהַצָּלָתָם. וְהָעִקָּר בְּבְחִינָה זֹאת שֶׁרוֹצֶה לְהָאִיר בָּהֶם כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר, וְהֵם מְבַעֲטִים לְקַבֵּל טוֹבָתוֹ. אֲבָל מַה לָּנוּ בָּזֶה, כָּל אֶחָד יֵלֵךְ בְּדַרְכּוֹ, וַאֲנַחְנוּ בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא נְקַיֵּם, אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד וְכוּ׳. וְהִנֵּה הַשָּׂלִיחַ נָחוּץ, וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר כִּי טָרִידְנָא מְאֹד. וְתֵדַע שֶׁאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְזֶה עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת. כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ וַחֲבֶרְכֶם וְרַבְּכֶם הֶחָפֵץ בְּתַקָּנַת נַפְשְׁכֶם לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ תֵּצֵא תקצ״ט אוּמַאן.
רַב חֶסֶד יִגְמֹל חֶסֶד וְייֵיטִיב לָכֶם וְלָנוּ הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנֶּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ.
הַיּוֹם אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם. תְּהִלָּה לָאֵל מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁזָּכִיתִי גַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לָבוֹא לְפֹה לְהָכִין עַצְמִי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ וְכוּ׳ לְמִי שֶׁעָשָׂה לָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה וְכוּ׳. וּבְבוֹאִי לְפֹה מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְעַתָּה בְּעֵת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבוֹ.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר חַסְדּוֹ עִם בְּנוֹ שֶׁיִּחְיֶה לְתָמְכוֹ וּלְסַעֲדוֹ לִגְמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְגַם מֵהַפִּיָּאוּוְקִיס [עַלִיקוֹת] שֶׁמָּכַר הָיָה לִי לְנַחַת, אַךְ יֵשׁ בִּלְבִּי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר חוֹשֵׁב הַרְבֵּה וּמִתְפַּחֵד הַרְבֵּה בְּכָל סִבָּה קַלָּה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמְּךָ חֲסָדָיו בְּכָל עֵת, לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ׳, וְאַתָּה מִתְפַּחֵד וּמִתְבַּהֵל בְּיוֹתֵר בְּכָל עֵת. בְּטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, חֲזַק וַחֲזַק, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁאַתָּה חָפֵץ לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הָאָיִם וְהַנּוֹרָא מְאֹד. מִכָּל שֶׁכֵּן כִּי קִוִּינוּ לַה׳ שֶׁתּוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפֹּעַל וְתָבוֹא לְפֹה בְּשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה. וּבַעַל הַחֶמְלָה יַחֲמֹל עָלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ הַדֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה הַנִּפְתָּח בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל, כִּי בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַצַּדִּיקִים עוֹשִׂים אֶת שֶׁלָּהֶם תָּמִיד וְעוֹסְקִים בָּזֶה בִּשְׁלֵמוּת לְהַמְשִׁיךְ הַדֶּרֶךְ הַקָּדֹשׁ הַזֶּה מֵחָדָשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה גַּם אֲנַחְנוּ לְהַאֲמִין בָּזֶה בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ גַּם עַתָּה קְדֻשַּׁת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מֵחָדָשׁ שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהַיּוֹם פָּנָה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר פּוֹרֵס שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה רַבָּה. בְּתִקּוּן הָרִצְפָּה שֶׁל הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ דְּפֹה. תְּהִלָּה לָאֵל עוֹסְקִים עַתָּה. וְקִוִּינוּ לַה׳ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לְנַחַת וּלְשִׂמְחַת לֵבָב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. פּוּק חָזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ.
וַעֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים.

מכתבים דשנת ה' אלפים ת"ר

רצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶרֶב סֵפּוֹת יוֹם א' ת"ר בְּרֶסְלֶב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין פְּנַאי כָּעֵת לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל.
וְהִנֵּה עִמְּךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי דָּוִד וְרַבִּי נַחְמָן שֶׁנָּסְעוּ הַיּוֹם לִקְהִלָּתְךָ, וּמֵהֶם
תִּשְׁמַע מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מִשִּׂיחָתֵנוּ וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ
וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזֵּנוּ לַעֲמֹד נֶגֶד עֹצֶם רִבּוּי עֲזוּת דְּסִטְרָא אַחְרָא מִכָּל
הַצְּדָדִים הֵן מֵעַצְמוֹ הֵן מֵאֲחֵרִים. אַךְ ה' עִזּוּז וְגִבּוֹר יַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ טוּבוֹ
וְחַסְדּוֹ עַל יְדֵי תְּפִלַּת ה' בְּעַצְמוֹ. וְיִתֵּן עֻזּוֹ לַעֲבָדָיו הַשְּׁפָלִים, כִּי הוּא נוֹתֵן
לַיָּעֵף כֹּחַ וְכוּ'. וְרַק עַל זֶה סָמַכְנוּ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵיטִיב עִמָּנוּ כָּל
כָּךְ כָּל כָּךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְתָמְכֵנוּ בִּימִין צִדְקוֹ
לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ בְּשִׂמְחָתוֹ, בְּפָרָט בִּימֵי הֶחָג הַקָּדוֹשׁ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. מִי
יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ
בְּכָל חִדּוּשׁ וְחִדּוּשׁ וּבְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכוּ' וְכוּ'. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַשְׁרֵינוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְזָרֵזְךָ וּמְחַזֵּקְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בְּפָרָט בִּימֵי שִׂמְחָה
כָּאֵלֶּה הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאֵין פְּנַאי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח
אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ, וְיַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים מֵעָלֵינוּ, וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בַּמֶּה
שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתְּפִלָּה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, וַאֲנִי
מְחַיֶּה עַצְמִי בְּכָל עֵת בָּזֶה וּבְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכָעֵת אֲנִי מִתְפַּלֵּא מְאֹד בְּהַחֶסֶד
שֶׁעָזָרַנִי ה' יִתְבָּרַךְ לְלַקֵּט הַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת הֶחָדָשׁ כִּי הוּא פֶּלֶא. רַבּוֹת עָשִׂיתָ
אַתָּה ה' וְכוּ'. שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה:
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב.

רצא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ נֹחַ ת״ר בְּרֶסְלֶב.
יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג הַנָּגִיד וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
דַּע יְדִידִי כִּי נִתְעַכַּבְתִּי בְּאוּמַאן עַל יוֹם כִּפּוּר הֶעָבַר, וּבָאתִי לְבֵיתִי עַל שַׁבָּת שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳, וְשָׁמַחְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל בֶּחָג הֶעָבַר, בִּפְרָט בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה תְּהִלָּה לָאֵל. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יוֹסִיף ה׳ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁיָּאִיר הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. וְנִזְכֶּה לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת הִתְגַּלּוּת תּוֹרָתוֹ וְחָכְמָתוֹ הָאֲמִתִּית לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹהִים וְכוּ׳. כִּי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלָּה כֻּלָּם הֵם לְגַלּוֹת אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם. וּלְעֵת עַתָּה נִזְכֶּה אֲנַחְנוּ עַל כָּל פָּנִים לָשׂוּם לִבֵּנוּ הֵיטֵב לִדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּאֹפֶן שֶׁנֵּלֵךְ בִּדְרָכָיו לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וְהַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.
כָּעֵת בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ וּלְזָרְזוֹ שֶׁיִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לִשְׁלֹחַ לִי מַתַּת יָדוֹ הַטּוֹבָה עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ, וּלְצָרֵף לָזֶה כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לִגְבּוֹת וּלְקַבֵּל מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ נְדִיבֵי לֵב, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי מְאֹד כִּי מַה שֶׁקִּבַּצְתִּי בְּאוּמִין כְּבָר כָּלָה וְעַתָּה בֵּיתִי רֵיקָן. וִימֵי הַחֹרֶף מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין וְאֵין בְּבֵיתִי לֹא עֵצִים וְלֹא נֵרוֹת וְהַתְּבוּאָה בְּיֹקֶר וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי. עֶזְרִי מֵעִם ה׳ וְכוּ׳. כִּי אֵין לִי שׂוּם מַעֲמַד פַּרְנָסָה בִּלְתִּי אֶל ה׳ עֵינַי תְּלוּיוֹת. וְעָלֶיךָ וְעַל יְדִידִי ר׳ אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלָּכֶם לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדָם לְטוֹבָה.
דְּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ לֶךְ לְךָ ת״ר בְּרֶסְלֶב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת בְּרִאוֹתִי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לַעֲבוֹדַת ה׳ בֶּאֱמֶת. מִי יִתֵּן וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּךָ לְטוֹבָה, וְיַעֲמֹד בְּעֶזְרְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה תָּמִיד וְתַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְכוּ׳, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אַךְ בָּאתִי

לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁתִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לִשְׁלֹחַ לִי הַסַּךְ חֲמִשָּׁה רוּבַּל כֶּסֶף עַל יְדֵי אִישׁ בֶּטַח הַמֵּקְדָּם, כִּי בֵּיתִי רֵיקָן מִכֹּל וַאֲנִי מֻכְרָח לִלְווֹת לִי הַסַּךְ הַנַּ״ל עַל פַּרְנָסָה. וְהוֹצָאָתִי רַבָּה כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְכָל חַיּוּתִי וְשִׂמְחָתִי וְתִקְוָתִי הִיא מַה שֶּׁזָּכִיתִי לֵידַע מֵאוֹר פָּנֶיךָ וְלִשְׁאֹב מֵימֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי וְכוּ׳. וְגַם אַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכֵן כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כֻּלָּם כְּאֶחָד תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָהֶם בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ וּלְהַחֲיוֹת נַפְשָׁם בְּכָל עֵת תְּהִלָּה לָאֵל. כִּי כְּבָר הֶחֱיָה וְהֵשִׁיב נַפְשֵׁנוּ בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ לָנֶצַח. מֵהָאֱמֶת שֶׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁהֻכַּנְתָּ לִשְׁלֹחַ וְכוּ׳ נֶהֱנֵיתִי מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיַּצְמִיחַ וְיַעֲשֶׂה פְּרִי טוֹב לִגְמֹר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת לֵב שֶׁכַּוָּנָתִי לְטוֹבָה. וְהַטּוֹב יַעֲשֶׂה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רצג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיֵּרָא תי״ר לפ״ק.
בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לְךָ בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים. וְעַל כֻּלָּם יִפְתַּח לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אוֹצַר יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁזֶּה עִקַּר אֱמִתַּת הַחַיִּים. וְיִפְרֹס בְּשִׁלּוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה. וְיִזְרֹז אֶת יְדִידִי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ. כִּי קָרוֹב בְּדַעְתִּי לִסַּע אַחַר כָּךְ לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְרָאוּי לוֹ בְּוַדַּאי לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרוֹ לַעֲמֹד מֵחֳלְיוֹ וְנִמְחֲלוּ כָּל עֲוֹנוֹתָיו וְנַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, בְּוַדַּאי הָיָה רָאוּי לוֹ לָבוֹא מִיָּד שֶׁקָּם מֵחָלְיוֹ לְפֹה. אַךְ הֶעָבָר אַיִן, כָּעֵת מֵאַחַר שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁרְצוֹנוֹ לָבוֹא. עַל כֵּן רָאוּי לְזָרֵז לְמִזָּרְזִין שֶׁיְּזָרֵז בָּזֶה כַּנַּ״ל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א׳ וַיִּשְׁלַח ת״ר אוּמַאן.
שָׁלוֹם לְבָנַי חֲבִיבַי הָרַבָּנַי וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וּמַה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי מַה שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵרַבִּי יַעֲקֹב בְּעִנְיַן הַשְּׁלשָׁה דְּבָרִים הַבָּאִים בְּהֶסַח הַדַּעַת, נֶהֱנֵיתִי מְאֹד עַל שֶׁסִּפֵּר לְךָ רַבִּי יַעֲקֹב מִזֶּה. וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ עַתָּה אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כְּלָל. אִם אֶתְמַהֲמַהּ עוֹד בַּדָּרֶךְ אֶכְתֹּב לְךָ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲרִיכוּת, לְעֵת עַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אֵיךְ יִפֹּל הַדָּבָר בְּעִנְיַן הַשַּׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וַעֲלֵיכֶם בְּכָלָל וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיַנְהִיג אוֹתִי וְאֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ לִי הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים מְאֹד, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי צָרִיךְ יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה, וּבִפְרָט בִּשְׁבִילְכֶם. עֵינַי תְּלוּיוֹת אֶל ה׳ שֶׁיְּקַיֵּם בִּי פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי וְכוּ׳ כִּי בְרַבִּים וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
וְשָׁלוֹם לִבְנַי הָרַבָּנַי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
לְמַעַן ה׳ יִתְבָּרַךְ תִּתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם וּבִתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה. וּתְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם, וּתְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וַאֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרְךָ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיֵּיטִיב לְךָ בְּחַסְדּוֹ לֹא כַּחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ וְכוּ׳. כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתֶךָ.
נָתָן הַנַּ״ל

רצה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ יא טֵבֵת ת״ר.
יִשְׁאוּ הָרִים וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אָשֵׁר מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְּתָבוֹ הַקָּצָר הִגִּיעַ אֵלַי אֶתְמוֹל בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל צַעֲרִי מִזֶּה עַד הַנֶּפֶשׁ. הוֹמָה עָלַי לִבִּי. מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה. צַר לִי מְאֹד מִכֶּם, מִכַּמָּה צְדָדִים, הֵן מִצַּד הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים בְּעַצְמָם מַה שֶּׁסְּבַבוּהוּ אֶת יְדִידֵינוּ רַבִּי א״ב מִכָּל צַד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה, וּבְיוֹתֵר מֵהִתְגָּרוּת הַשּׁוֹנְאִים שֶׁחוֹרְקִים שִׁנָּם לְהִתְנַקֵּם חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ב) ״שָׁרְקוּ וַיַּחֲרְקוּ שֵׁן אָמְרוּ בָּלָעְנוּ״ רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲבָל ה׳ לֹא

יַעַזְבֵנוּ בְּיָדָם בְּוַדַּאי. וְעַל כֻּלָּם צַעֲרִי גָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִבִּלְבּוּל הַדַּעַת וְהַקַּטְנוּת הַשֹּׁכֶל שֶׁנִּקְטַן אֶצְלְכֶם עַל יְדֵי זֶה, כִּי חֶסְרוֹן הַדַּעַת קָשֶׁה מֵהַכֹּל. וְכַמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁעִקַּר הַצַּעַר שֶׁל כָּל מִינֵי יִסּוּרִים וְחֶסְרוֹנוֹת הוּא רַק חֶסְרוֹן הַדַּעַת. כִּי אִם הָיָה הַדַּעַת שָׁלֵם, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה מִצְטַעֵר כְּלָל, אַדְרַבָּא הָיָה מָלֵא שִׂמְחָה מִכָּל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו. כִּי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, כִּי כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי לְטוֹבָה נִפְלָאָה. וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ שֶׁכָּל אָדָם מָלֵא יִסּוּרִים, כַּמּוּבָא בְּכָל הַסְּפָרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשַׁת מִקֵּץ פֶּרֶק צב עַל פָּסוּק ״וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים״, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אָמַר רַבִּי אַלְכְּסַנְדְּרִי אֵין לְךָ אָדָם בְּלֹא יִסּוּרִים. אַשְׁרֵיהֶם לְאָדָם שֶׁיִּסּוּרִים בָּאִים עָלָיו מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ. וְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם מִתְּחִלָּה, וְאִם בָּא לְהַקְפִּיד. וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ. מַה כְּתִיב בְּאַבְרָהָם ״וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ״, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא קָפַץ עָלָיו רְעָבוֹן וְלֹא הִקְפִּיד וְלֹא קָרָא תִּגָּר. אַף אֶת וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם.

וּכְבָר יְדַעְתֶּם שֶׁכָּל הַמְנִיעוֹת הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמֹּחַ, כִּי מִי שֶׁדַּעְתּוֹ וּמֹחוֹ חָזָק בְּהָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, בְּוַדַּאי אַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו מִשּׁוּם הַרְפַּתְקָאוֹת וּתְלָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בְּשֶׁבָּא עָלָיו אֵיזֶה צָרָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּגוּף וּבְבָנִים חַס וְשָׁלוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן, מִכָּל שֶׁכֵּן בַּמָּמוֹן הַקַּל, שֶׁזֶּה מֵחֲמַת שֶׁהִנִּיחַ תְּפִלִּין אוֹ פְּזִר לִצְדָקָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אַדְרַבָּא אִישׁ הַכָּשֵׁר אֲפִלּוּ אִישׁ פָּשׁוּט, נוֹתֵן אֶל לִבּוֹ שֶׁכָּל צָרָתוֹ וִיסוּרָיו חַס וְשָׁלוֹם הוּא מֵחֲמַת שֶׁמִּעֵט בַּעֲבוֹדַת ה׳ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ הַתְּפִלִּין בַּכַּוָּנָה הָרְאוּיָה וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וְלֹא נָתַן צְדָקָה בְּלֵב שָׁלֵם כָּרָאוּי וְכִדְבָעֵי לְמֶעְבַּד לָא עָבֵד וְכוּ׳.

וְעַתָּה תָּבִינוּ הֵיטֵב מִזֶּה לְעַנְיָנֵנוּ, כִּי בְּוַדַּאי מִי שֶׁנּוֹטֶה לְדַעַת הַחוֹלְקִים עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה שֶׁהוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אֲשֶׁר גְּלָה תִּדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה בָּעוֹלָם אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם הַמְחַיֵּין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן וְכוּ׳ וְכוּ׳, בְּוַדַּאי לְדַעְתָּם הַכּוֹזֶבֶת אֲפִלּוּ אִם הָיוּ נוֹתְנִין הוֹן רַב לִנְסֹעַ לְאוּמַאן אֵין לִנְסֹעַ, מִכָּל שֶׁכֵּן לִסְבֹּל יִסּוּרִים וּלְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת. אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבְּחַסְדֵי ה׳ פָּקַח עֵינֵינוּ, וְהוֹדִיעֲנוּ קְצָת אֲמִתַּת גְּדֻלַּת קְדֻשָּׁתוֹ וְכוּ׳ וְכוּ׳, בְּוַדַּאי בִּשְׁבִיל תְּנוּעָה אַחַת לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן לִלְמֹד סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְקַיֵּם אֵיזֶה דִּבּוּר אֲמִתִּי מִדְּבָרָיו, לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לִתְפִלָּה עַל פִּי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וְכוּ׳ וּמִכָּל שֶׁכֵּן לִנְסֹעַ עַל צִיּוּן קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר הִבְטִיחָנוּ בְּהַבְטָחָה גְּדוֹלָה שֶׁיַּעֲשֶׂה לָנוּ טוֹבָה לָנֶצַח, דַּעַת לְנָבוֹן נָקָל שֶׁבִּשְׁבִיל נְקֻדָּה אַחַת מִכָּל הַנַּ״ל, כְּדַאי וּכְדַאי לִסְבֹּל הַכֹּל וּלְשַׁבֵּר כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. עַל כָּל פָּנִים שֶׁלֹּא לִטְעוֹת חַס וְשָׁלוֹם בְּטָעוּת וּשְׁטוּת שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים, כְּאִלּוּ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁעָשָׂה טוֹבָה נִצְחִית כָּזֹאת לִנְשָׁמָתוֹ, שֶׁנָּסַע לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּאָה עָלָיו הַתְּלָאָה הַזֹּאת חַס וְשָׁלוֹם. אַדְרַבָּא מְחֻיָּב לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְלַהֲפֹךְ הַדָּבָר לְטוֹבָה, שֶׁכָּל הַתְּלָאוֹת הֵם בִּשְׁבִיל שֶׁמִּתְרַשֵּׁל בְּעִנְיַן הַהִתְקָרְבוּת אֶל הָאֱמֶת. וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁגַּם עַל כָּל הַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים עוֹבְרִים כּוֹס הַתַּרְעֵלָה כּוֹס הַצָּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט

בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֲשֶׁר צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת מִכָּל צַד וְאֵין רֵגַע בְּלֹא פֶּגַע וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה בַּשְּׁלָ״ה עַיֵּן שָׁם. וְאֵין חַיּוּתֵנוּ וְקִיּוּמֵנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה כִּי אִם בְּדֶרֶךְ נִסִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יוֹמָא סט) ׳הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו וְכוּ׳, וְכָל חַיּוּתֵינוּ הוּא רַק עַל יְדֵי נְקֻדַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּבְחִינַת ׳אִלְמָלֵא מִלְתָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמַּאֲמָר צוּיתָ צֶדֶק.

וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל בָּטַחְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אֶת רַבִּי א״ב שֶׁיִּחְיֶה הַנַּ״ל, כַּאֲשֶׁר לֹא עָזַב אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ בְּכָל הַתְּלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ. וּבִפְרָט עָלַי אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לִסְבֹּל כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלַי. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁאֲנִי מְחַשֵּׁב עִמִּי, אֲנִי רוֹאֶה הָאֱמֶת שֶׁכָּל בְּנֵי גִילִי אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם כָּתֵף סוֹרֶרֶת לְהִתְקָרֵב וְלִטְעֹם מֵאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ, כֻּלָּם עָבְרוּ חַיֵּיהֶם בְּצָרוֹת וּמְרִירוּת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי וְרַבָּם מֵתוּ. וַאֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עוֹדָנָּה מְלֵאִים צָרוֹת מִצָּרוֹת שׁוֹנוֹת רַחֲמָנָא, לְצַלַן וְאֵין לָהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָן. אַךְ הָעִקָּר הוּא הַנִּסָּיוֹן לְפִי שָׁעָה לְבִלְי לִשְׁמֹעַ לְדִבְרֵיהֶם הָרָעִים שֶׁל הַחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, וְלִבְלִי לְהַטּוֹת דַּעְתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם לְשׁוּם סְבָרָה שֶׁל שֶׁקֶר הַהֲפוּכָה מִן הָאֱמֶת, רַק לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל עֵת אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וּלְקַיֵּם ״חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ״.

וְהִנֵּה לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרִים בְּעִנְיָן זֶה יֵשׁ בִּלְבִּי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה לְדַבֵּר, הִנֵּה בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים. דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים וְזַכִּים וּבְהִירִים בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ לֹא יַסְפִּיקוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֲרָם. וּכְבָר יְדַעְתֶּם קְצָת עַל יְדֵי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְעַל יְדֵי מַה שֶּׁחִדַּשְׁנוּ בָּהֶם בְּחַסְדֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה יְדִידִי וַחֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ עַצְמְךָ, וְחַזֵּק הָרְבֵּה אֶת יְדִידֵינוּ רַבִּי א״ב הַנַּ״ל. וְתִקְרָא אֶת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הֵיטֵב, וְתָבִינוּ דְּבָרִים הָרְבֵּה מִתּוֹךְ דְּבָרִים אֵלֶּה. וּבָטַחְתִּי בְּחַסְדֵי ה׳ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, לָא שָׁבֵק וְלָא שָׁבִיק, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ. וַחֲטוֹף וֶאֱכֹל, חֲטוֹף וֶאֱכֹל נַהֲמָא דְּאוֹרָיְתָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּכָל הַטְּרָדוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ כִּי הִיא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְזֶה הַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד לֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד לָנֶצַח. וּמְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי יוֹתֵר מֵהַכֹּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁרַבִּי א״ב נִרְו יָאִיר מִתְרַשֵּׁל בִּלְמוּדוֹ. אֲהָהּ ה׳ עַל זֶה יִדְווּ כָּל הַדְּווּיִם. כִּי כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ מְדַבְּרִים וְצוֹעֲקִים עַל זֶה שֶׁאֵין מָנוֹס מִכָּל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה וּלְהַתְּפִלָּה וּתְחִנָּה וּבַקָּשָׁה וְכוּ׳, וְאֵיךְ נֶהְפַּכְתָּ לִי יְדִיד נַפְשִׁי. כְּבָר הִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (אָבוֹת ב) ׳אַל תֹּאמַר לְכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה׳. כַּלֵּךְ מִדֶּרֶךְ זֶה חֲבִיבִי וִידִידִי, כִּי אֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יְתַקֵּן לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עִנְיָנֶיךָ הַדַּחֲקוּת וְהַתְּלָאוֹת שֶׁלְּךָ, וְיַרְחִיב יָדְךָ וְתִמְכֹּר סְחוֹרָתְךָ בְּטוּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. אֲבָל הַיָּמִים שֶׁאֲבַדְתָּ בְּלֹא תּוֹרָה שֶׁיָּכֹלְתָּ לַחֲטוֹף מִתּוֹךְ הַיִּסּוּרִים דַּיְקָא, זֶה אֲבֵדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת. וּבִפְרָט מַה תַּעֲשֶׂה בַּיָּמִים הַבָּאִים. כִּי אֲפִלּוּ אִם תְּבַלֶּה יָמֶיךָ בַּעֲשִׁירוּת, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל הָאָדָם בִּלְבּוּלִים וּטְרָדוֹת רַבּוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל, וְכַמְבֹאָר בִּפְסוּקִים רַבִּים כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ׳. וּמִי שֶׁמְּבַטֵּל מֵחֲמַת זֶה מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה הוּא אוֹבֵד אֶת יָמָיו לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, הַכֹּל לִקְרֹא אוֹתוֹ לְקָרְבוֹ אֶל הַתּוֹרָה. כִּי הָעִקָּר שַׁעֲשׁוּעָיו יִתְבָּרַךְ הוּא כְּשֶׁלּוֹמְדִין תּוֹרָה בַּצַּר לָאָדָם

מִתּוֹךְ בִּלְבּוּלִים וְדַחֲקוּת. כִּי זֶה עִקַּר מַעֲלַת הָאָדָם עַל הַמַּלְאָכִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה, וְהוּא מִקָּרֵב עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה מִתּוֹךְ יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת וְהִשְׁתַּטְּחוּת וְהִתְפַּשְׁטוּת הַסִּטְרָא אַחְרָא כָּזֶה שֶׁהֵם מִשְׁתַּטְּחִים בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ נְהָרוֹת וּתְהוֹמוֹת מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מב) ״תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא״. הַט אָזְנֶיךָ הֵיטֵב וּשְׁמַע דְּבָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, וּלְקַיֵּם בְּכָל עֵת ״ה׳ עֻזִּי וּמְעֻזִּי וּמְנוֹסִי״. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם נט) ״וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר לִי״. וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּלְקַיֵּם קְבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל לְגַזֵּל עִתִּים לַתּוֹרָה מִתּוֹךְ כָּל הַטְּרָדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי אֵין יוֹם שֶׁלֹּא יוּכַל לַחֲטֹף מִמֶּנּוּ טוֹב מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, כִּי לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב ; וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְתִרְאֶה לָבוֹא לִפְּה בְּזְרִיזוּת. דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת, וְלֹא יִחַדְתִּי הַדִּבּוּר לְרַבִּי א״ב בְּעַצְמוֹ מֵחֲמַת שֶׁלֹּא כָּתַב מִכְתָּבוֹ אֵלַי, וּמֵאֵלָיו יָבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נֶאֱמְרוּ אֵלָיו בְּיִחוּד וְגַם לְכֻלְּכֶם וּלְכֻלָּנוּ. כִּי הַכֹּל צְרִיכִים לֵידַע וְלַחֲזֹר בְּכָל יוֹם כָּל הַנַּ״ל. וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנֵי הִזָּהֵר לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם יְדִידִי וַחֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל, נֵרוֹ יָאִיר וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ.
הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתָם בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ וַיְחִי ת״ר.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְנִכְסַפְתִּי לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת, אַךְ אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה. וְהַהֶכְרֵחַ לְהוֹדִיעֲךָ צַעֲרִי. כִּי בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חָזַר וְנֶחֱלַשׁ אֶתְמוֹל קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר שֶׁל יוֹם ד׳, וְצָעַק בְּקוֹל מַר עַל כְּאֵבוֹ, וּמוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מֵאֶתְמוֹל עַד עַתָּה אֲשֶׁר כָּזֹאת לֹא עָבַר עָלָיו. וּבְיוֹם אֶתְמוֹל הָיָה כְּאֵבוֹ כָּבֵד מְאֹד, וּבַלַּיְלָה הוּקַל עָלָיו מְעַט מְעַט לְאֵיזֶה שָׁעוֹת, וְכֵן הַיּוֹם, אֲבָל עֲדַיִן מֻנָּח עַל עֶרֶשׂ דְּוַי. וְהָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלָיו אֵין לְשַׁעֵר, וַאֲנִי בִּלְתִּי אֶל ה׳ עֵינַי תְּלוּיוֹת וְכַפֵּי פְּרוּשׂוֹת אֶל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים, מֵאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם יְחָנֵנוּ בִּזְכוּת וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל שֶׁאָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו, וְיִשְׁלַח לוֹ מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי חָזָק בָּזֶה, אַךְ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ מְרֻבִּים מְאֹד, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן ״אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים״ בִּפְשִׁיטוּת שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וְאַתָּה תַּזְהִיר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ וְיַעְתִּירוּ הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ עֲבוּרוֹ, הַרְבּוּ עָלָיו רַחֲמִים בְּפָרָט כִּי צַעֲרֵנוּ נוֹגֵעַ לְכֻלָּם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן בְּנִי אַל תִּהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר חַס וְשָׁלוֹם הַרְבֵּה, רַק תְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְנִבְטַח בַּה' כִּי בְּוַדַּאי יִרְפָּאֵהוּ מְהֵרָה וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי חַסְדֵי ה' אֵינָם תָּמִים וְרַחֲמָיו לֹא כָּלִים. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹדִיעֲךָ יְשׁוּעָתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמוֹת ת"ר.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
דַּע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּחֲסָדָיו, וְשָׁב בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה לִבְרִיאוּתוֹ בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵיזֶה שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָבַר עָלַי, מִיּוֹם ד' קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר עַד לֵיל ו', שֶׁהֵם שְׁנֵי מֵעֵת לְעֵת פָּחוֹת מְעַט שֶׁשָּׁכַב עַל עֶרֶשׁ דְּוַי וְזָעַק בְּקוֹל מַר מְאֹד, רַק בְּתוֹךְ כָּךְ הִנִּיחַ קְצָת וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְצָעַק. וּבְיוֹם ה' שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי הוּקַל מֵעָלָיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, קְצָת וַעֲדַיִן הָיָה כּוֹאֵב לוֹ. וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת מִנְחָה וּמַעֲרִיב חָזַר וְצָעַק בְּקוֹל מַר, כִּי חָזַר כְּאֵבוֹ יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה. וְכֵן הָיָה עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה הַנַּ"ל. וַאֲנִי וְכָל בְּנֵי בֵיתִי עוֹמְדִים מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם, וּמַה שֶּׁעָבַר עָלַי בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. רַק לֹא רָצִיתִי לַעֲשׂוֹת שׁוּם פְּעֻלָּה כְּלָל, רַק סָמַכְתִּי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְפַּלַּלְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף שֶׁרָאִיתִי שֶׁעַדַיִן לֹא פָּעֲלָתִי, כִּי חָזַר וְצָעַק עַל כְּאֵבוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן נִתְחַזַּקְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים. וַה' בְּרַחֲמָיו הִפְלִיא חַסְדּוֹ, וּפִתְאֹם חָזְרוּ בְּנֵי מֵעָיו לִפְנִים, בְּלִי שׁוּם עֲשִׂיַּת אָדָם וּבְלִי שׁוּם סִבָּה וְתַחְבּוּלָה עַל יְדֵי אָדָם, וְתֵכֶף נָפְלָה עָלָיו שֵׁנָה כַּמָּה שָׁעוֹת מַה שֶּׁלֹּא יָשֵׁן תְּחִלָּה כָּל הַזְּמַן הַנַּ"ל כִּי אִם מְעַט דְּמְעַט שֶׁהָיָה מִתְנַמְנֵם קְצָת עַד שֶׁאָמַר שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִדַּעְתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם.
מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֵיךְ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כָּל אָדָם שֶׁהוּא בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלִבְלִי לִסְמֹךְ עַל שׁוּם תַּחְבּוּלָה בִּפְרָט בְּעִנְיַן רְפוּאוֹת. אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ לֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן וְהַנְּיָר. אַךְ לְעֵת עַתָּה הוֹדַעְתִּיךָ יְשׁוּעָתֵנוּ וְחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹא עוֹד לִידֵי מַחֲלָה וּכְאֵב וּמֵחוּשׁ כְּלָל, וְיִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַדְּבָרִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ. וְיִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם בַּיִת בֶּאֱמֶת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
גַּם בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה הָיָה דָּחוּק לִי מְאֹד, וְהֻכְרַחְתִּי לִלְווֹת עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וַעֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם כֵּן וְהִרְחִיב לִי קְצָת בְּחַסְדּוֹ. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּא בְּיוֹם

וְ רַבִּי אַיְיזִיק בֶּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִלִּיפֶּוועץ מַה שֶּׁהִסְתַּכַּלְתִּי עַל זֶה מִכַּמָּה טְעָמִים וְהֵבִיא לִי מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. גַּם נִצְרָךְ לִי מַה שֶּׁבָּא, לִשְׁאָר עִנְיָנִים כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ בָּזֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְתָבִין מְעַט נִפְלְאוֹת ה'.

גַּם אָחִיו רַבִּי נַחְמָן בָּא עִמּוֹ, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִינוּ בְּשַׂבָּת בְּשִׂמְחָה. וַאֲנִי בְּעַצְמִי רָקַדְתִּי קְצָת בִּנְפְלְאוֹת חַסָּדָיו יִתְבָּרַךְ עַד אֵין חֵקֶר, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. וַעֲדַיִן עֵינַי תְּלוּיוֹת בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וּבְשַׂבָּת דִּבַּרְנוּ מִגְּדֶל מַעֲלַת הַצְּדָקָה, בִּפְרָט וְכוּ', עַל פִּי הַתּוֹרָה 'לְהַמְשִׁיךְ הַשְׂגָּחָה שְׁלֵמָה'. וּמֵחֲמַת שֶׁאוֹר הַיּוֹם מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. ה' חָנֵנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים וְכוּ' שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ רַק בָּזֶה בְּהַחֲסָדִים גְּדוֹלִים הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל שֶׁהָיָה מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ' עַד שֶׁזָּכָה לְסַפֵּר מֵהַזָּקֵן הַקָּדוֹשׁ וְכוּ' וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָּן עֲזִיזָא. וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכְדּוֹ זַ"ל. חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי וּבְנִי חֲבִיבִי וְתִרְאֶה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְתִכְסֹף וְתִתְגַּעְגֵּעַ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַד שֶׁיַּעַזְרֶךָ ה' בְּרַחֲמָיו.

נָתָן הַנַּ"ל

רצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם א' וָאֵרָא ת"ר.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ. מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת אֲשֶׁר קִיַּמְתָּ שְׁלִיחוּתִי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת לְלִבּוֹב. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר גַּם שַׁבָּת זֶה בְּשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה קְצָת. וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה "יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה" וּבְעִנְיַן "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" וְכוּ'. אַךְ מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי אֲנִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעֲךָ צַעֲרִי, כִּי בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חָזַר וְנֶחֱלַשׁ עַל כְּאֵבוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֲשֶׁר קָשֶׁה לִסְבֹּל מְרִירַת צַעֲקָתוֹ. וְעַתָּה הֵקֵל עָלָיו קְצָת, אַךְ עֲדַיִן לֹא קָם מִמִּטָּתוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה וְיִשְׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ. אֵין לִי שׁוּם בִּטָּחוֹן עַל שׁוּם תַּחְבּוּלָה כִּי אִם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. לְךָ לְבַד עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁתְּחָנֵנוּ. זֹאת נָחָמָתִי בְעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לִי שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וַאֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ וְאֶת

רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּתְפַּלְלוּ הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲבוּרוֹ, כִּי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד עָלָיו וְעָלַי וְנוֹגֵעַ לְכֻלְּכֶם. וִיקַבֵּל מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה שְׁנֵי זְהוּבִים וִיחַלְּקֵם לְר' דָּוִד וְר' נַחְמָן הַנַּ"ל וְיִהְיוּ לְפִדְיוֹן עָלָיו וְיַרְבּוּ רַחֲמִים עֲבוּרוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלָּתָם וּתְפִלָּתֵנוּ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל וּבִזְכוּת מְעַט הַצְּדָקָה. אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר, כִּי אַף עַל פִּי כֵן חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. וּבְוַדַּאי יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. וּבַעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלָיו וְיִרְפָּאֵהוּ וְיוֹשִׁיעוֹ תֵּכֶף וּמִיָּד וְלֹא יָבוֹא עוֹד לִידֵי מַחֲלָה כְּלָל, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁאוֹדִיעוֹ מְהֵרָה יְשׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בֹּא, אוֹר בֹּקֶר ת"ר.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שָׁלוֹם. שָׁלוֹם בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.
נִכְסַפְתִּי לְהַחֲיוֹתְךָ בְּדִבְרֵי מִכְתָּבִי, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ נַפְשִׁי מַה לִּכְתֹּב לְךָ. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה. אַךְ צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ דִּבְרֵי תּוֹרָה בְּכָל יוֹם שֶׁיִּהְיוּ בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דִּבַּרְנוּ, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ חֲדָשִׁים מַמָּשׁ. כִּי בֶּאֱמֶת הֵם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ בְּכָל יוֹם. כִּי בְּכָל יוֹם נַעֲשִׂים שִׁנּוּיִים רַבִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְהַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִית. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וּבְכָל יוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל הִתְפָּאֲרוּת חָדָשׁ מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מִכָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם. כִּי כְּמוֹ שֶׁבִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיָה הַכֹּל בְּשָׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת בִּכְלָל וְכוּ', כְּמוֹ כֵן עַתָּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁכָּל הַנְּהָגַת הָעוֹלָם עִם רִבּוּי הַשִּׁנּוּיִים הַנִּפְלָאִים שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם הַכֹּל כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וְכוּ'. וְעַל כֵּן תֵּדַע וְתַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִמְּךָ גַּם כֵּן הִתְפָּאֲרוּת בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁמִּשָּׁם קִיּוּם הָעוֹלָם. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ עָלֶיךָ שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּתְקַיֵּם בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סֻכָּה נו.) 'בְּכָל יוֹם וְיוֹם תֵּן לוֹ מֵעֵין בִּרְכוֹתָיו'.
שֶׁצְּרִיכִין לָשׂוּם לֵב לְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם הָאָדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְאִם לִפְעָמִים אֵינָם זוֹכִים לִרְאוֹת בְּעֵינֵי שִׂכְלוֹ מֵחֲמַת גַּשְׁמִיּוּת הַחֹמֶר, צְרִיכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בָּזֶה הֵיטֵב, כְּמוֹ

שֶׁאוֹמְרִים שִׁלשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ׳. כִּי לוּלֵא הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת הַנִּגְלוֹת וְהַנִּסְתָּרוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ׳, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ בְּמְעַט דְּמְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְזַכֵּנוּ בְּכָל יוֹם לְחַיּוֹתֵנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה מְאֹד לְדַבֵּר, אַךְ כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. וְרָאוּי לְךָ לְהָבִין מִזֶּה הַרְבֵּה אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַזָּקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דְּקְדֻשָּׁה שֶׁזָּכָה לְהַתְחִיל לְחַיּוֹת בְּכָל פַּעַם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ אֲשֶׁר זְכָה אוֹתָנוּ בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ לְהִתְקָרֵב וְלֵידַע וְלִינֹק מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְכוּ׳ כָּזֶה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳.

רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְהָסֵר מִלִּבְּךָ כָּל רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת הַיִּתֵּרוֹת שֶׁהֵם נִקְרָאִים אִיבָּעֶר טְרַאכְטִין שֶׁאַתָּה רָגִיל בָּזֶה מְאֹד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְךָ מֵהֶם מֵעַתָּה. וְתֵכֶף שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁזּוֹגְתְּךָ כּוֹעֶסֶת תֵּכֶף נִתְעַקֵּם לְבָבְךָ כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם יִהְיֶה אֵיזֶה קִיּוּם לְכַעֲסָה וְחָרוֹנָהּ. חָלִילָה לֹא תְּהֵא כָּזֹאת. חַס וְשָׁלוֹם אִם הָיָה מִתְקַיֵּם הַכַּעַס שֶׁל רֹב בְּנֵי אָדָם, בִּפְרָט שֶׁל הַנָּשִׁים וּקְטַנֵּי הַדַּעַת חַס וְשָׁלוֹם, לֹא הָיָה קִיּוּם לְהָעוֹלָם. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים וּמַשְׁגִּיחַ עַל הַכֹּל בְּנִפְלְאוֹתָיו, וּמַמְתִּיק וּמְבַטֵּל כָּל מִינֵי דִּינִים וְכַעַס בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ ; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים עו) ״כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר״ וּתְעַכֵּב, כְּעֵין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י שָׁם. ״וְאַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם״ וְכוּ׳ וְאֵין צְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל שְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ וּלְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ עַל יְדֵי זֶה, רַק לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְלִפְעָמִים יְכוֹלִין לִזְכֹּר עַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּהְיֶה לְךָ הִתְבּוֹדְדוּת. כְּמוֹ שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה שֶׁהָיָה רָגִיל לִזְכֹּר בַּהִתְבּוֹדְדוּת כְּשֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ כּוֹעֶסֶת וְכוּ׳. וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ מַעֲשֶׂה זֹאת. עַל כָּל פָּנִים אֵיךְ שֶׁהוּא כְּבָר יָדוּעַ שֶׁהוּא דָּבָר הָרָגִיל מְאֹד, וְהַכֹּל לְטוֹבָה.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי בָּקַע אוֹר הַשַּׁחַר. וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ יֵלֵךְ וְיָאִיר עָלֶיךָ וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּזְכֶּה לְהָבִין דְּבָרֵינוּ תָּמִיד, וּלְקַבֵּל מֵהֶם רְמָזִים וְעֵצוֹת לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם, וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ וַאֲפִלּוּ מִשָּׁעָה לַחֲבֶרְתָּהּ. כִּי טוֹב ה׳ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת מֵעִנְיַן הִתְגַּלּוּת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳, תִּשְׁמַע קְצָת מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ לֵילֵךְ עִם חִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם בֶּאֱמֶת כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנַ״שׁ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי מוֹרֵנוּ ר׳ נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ׳.

ש

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ב׳ בְּשַׁלַּח ת״ר בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם ו׳ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְאִם כִּי כְּבָר שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ כַּמָּה פְּעָמִים וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בַּפֶּה וּבַכְּתָב, עִם כָּל זֶה נִכְמְרוּ מֵעַי עָלֶיךָ וַאֲנִי תּוֹלֶה עֵינַי לַמָּרוֹם, וּמְצַפֶּה לְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ בְּדִבְרֵי אֱמֶת, עַל כֵּן אָמַרְתִּי עַתָּה לִנְטוֹת יָדַי בְּמִכְתָּב אֵלֶיךָ. אִם כִּי עֲדַיִן בְּשָׁבוּעַ זֹאת לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְגַם אֵין אִתִּי יוֹדֵעַ עַד מָה מַה לִּכְתֹּב, עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּלֹא חִדּוּשׁ.
וּבִפְרָט דִּבְרֵי אֲדְמוֹ״ר זִכְר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁהֵם עֲמֻקִּים מִנִּי יָם וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת. וְהָעִקָּר הוּא כִּי כְּפִי דְּבָרֶיךָ וּמְרִירַת צַעֲקָתְךָ נִרְאֶה כְּאִלּוּ כְּבָר שָׂכַחְתָּ חַס וְשָׁלוֹם הַתּוֹרָה וְהַשִּׂיחָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, אוֹ שֶׁכְּבָר נִתְיַשְּׁנָה אֶצְלְךָ כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵין אַתָּה מְחַיֶּה וּמֵשִׁיב נַפְשְׁךָ עַל יָדָהּ כָּרָאוּי. עַל כֵּן מֵעֵת קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ נִתְעוֹרַרְתִּי לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּירְךָ נְעִימַת אֲמִתַּת קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה הַנַּ״ל, עִם עוֹד כַּמָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת הַשַּׁיָּכִים לָזֶה. וְהָעִקָּר לֵילֵךְ בָּהֶם בְּפִשְׁיטוּת בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ. וְאַדְרַבָּא דַּוְקָא עַל יְדֵי שֶׁמִּסְתַּכְּלִין וּמְחַשְּׁבִין עַצְמוֹ שֶׁהַמְּצוּלוֹת יָם שׁוֹטְפִין עָלָיו מִכָּל צַד וְכוּ׳, וְכִמְעַט כִּמְעַט חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, צְרִיכִין דַּוְקָא עַל יְדֵי זֶה לְהַזְכִּיר עַצְמוֹ אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. כִּי הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ בִּי נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִכַּמָּה מְצִוּוֹת וְהַנְהָגוֹת טוֹבוֹת וְכוּ׳, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. כִּי אַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁנִּרְאֶה לִי שֶׁאֲנִי רָחוֹק יוֹתֵר, וְאִם הָאֱמֶת הוּא כָּךְ, יֵשׁ לִי לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה אַף עַל פִּי כֵן לְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּכָל יוֹם, וּלְקַבֵּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וּלְהִתְקָרֵב וְלִינֹק מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ כָּזֶה וְכוּ׳, וְלִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה וְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ לִשְׁאֹר עַל עָמְדֵנוּ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת בְּתוֹךְ רַעַשׁ וְרוּחַ סְעָרָה כָּזֶה ; בִּפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ בַּשָּׁנִים הַסְּמוּכִים, ה׳ יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ וְיִשְׁמְרֵנוּ מֵעַתָּה.
וְאִם כִּי כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר, הֲלֹא זֶה דְּבָרֵי מִכְּבָר שֶׁהָעִקָּר לִבְלִי לִהְיוֹת זָקֵן וְיָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא לִפֹּל לְזִקְנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא. כִּי כְּבָר הִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל כַּמָּה פְּעָמִים, דִּבְרֵי תּוֹרָה אַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנִים אֶלָּא כַּחֲדָשִׁים וְכוּ׳. בִּפְרָט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלּוּ הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וָרֶגַע לְמִי שֶׁמֻּשָּׁם לֵב אֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ עוֹד, חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ וְקַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ. וְסוֹף כָּל סוֹף יִגְמֹר ה׳ עַל יְדֵי צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים עִם כֻּלָּנוּ לְטוֹבָה, וְגַם אַתָּה בִּכְלָל בְּוַדַּאי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא. וּתְקַיֵּם (תְּהִלִּים כז) ״קַוֵּה אֶל ה׳״ וְכוּ׳ וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י שָׁם וְאִם לֹא נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתְךָ חֲזַק וְיַאֲמֵץ וַחֲזֹר וְקַוֵּה אֶל ה׳ כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה׳. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. יוֹמָם יְצַוֶּה ה׳ חַסְדּוֹ וּישַׁמַּח לְבָבְךָ בְּכָל דַּרְכֵי עֲצוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לַעֲסֹק וּלְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ מֵעַתָּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי אֶשְׁלַח הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ חָטַפְתִּי פְּנַאי לְהָכִין לְךָ הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נַפְשֶׁךָ. וְגַם תִּזְכּוֹר מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ (חַיֵּי מוֹהַר״ן סז) בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: גָּאט איז גְּרוֹיס מֶען וַוייסְט גָּאר נִיט, סֶע טוּהֶען זִיךְ אוֹיף דֶּער וֶועלְט זָאכֶען מֶען וַוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ', רַק שֶׁלֹּא לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה וּמֵרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְשַׁבַּת שִׁירָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַרְגִּישׁ מֵחָדָשׁ ״מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻּלָּם״:

שא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר רִאשׁוֹן ת״ר אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּבִפְרָט מִמַּה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי מֵהַתְּשׁוּבָה שֶׁהִגִּיעַ לְךָ מִלִּבּוֹב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה. כֹּה יִתֵּן וְכֹה יוֹסִיף ה' שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר חֻפְצֵי שָׁמַיִם כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו, ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ וְכוּ'. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי כּוֹתֵב בְּאִישׁוֹן לַיְלָה, וּלְמָחָר עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְדַעְתִּי טְרוּדָה בִּתְשׁוּקָה וַחֲפִיצָה וְחִפּוּי אוּלַי נִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', בְּאֹפֶן שֶׁנִּפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ, שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וּמִמֵּילָא יִתְתַּקֵּן הַכֹּל, וְלַה' הַיְשׁוּעָה, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וּמֵאַהֲבָתְךָ הַגְּדוֹלָה הֵכְרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת. וּלְעֵת עַתָּה תְּחַיֶּה וְתָשִׁיב נַפְשֶׁךָ בַּמֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ עַד הֵנָּה, הַפֶּה בָּהֶם וַהֲפֶה בָּהֶם וְכוּ', שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
מֵאֵלֶיךָ תְּזָרֵז עַצְמְךָ בְּנִי, שֶׁתֵּכֶף שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ עוֹד הַפַּעַם אִגֶּרֶת מִלִּבּוֹב שֶׁתִּשְׁלְחֵהוּ אֵלַי תֵּכֶף וּמִיָּד. כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לָזֶה. וַאֲנִי צָרִיךְ פֹּה לֵידַע הַתְּשׁוּבָה מִשָּׁם, לְמַעַן אָבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. גַּם תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבְךָ לִלְבוֹב, לְהוֹדִיעוֹ שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבוֹ וְיָקָר בְּעֵינֵינוּ מְאֹד, וּלְבַקְּשׁוֹ שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרוֹ לַהֲשִׁיבֵנִי עוֹד הַפַּעַם דַּעְתּוֹ בַּאֲר הֵיטֵב. וּמִן הַסְּתָם כְּבָר הִקְדַּמְתָּ לַעֲשׂוֹת כֵּן מֵאֵלֶיךָ, וַה' יִגְמֹר מְהֵרָה לְטוֹבָה.

שב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וַיַּקְהֵל ת״ר טְשָׁעהרִין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
דַּע שֶׁאֶתְמוֹל בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת טְשָׁעהרִין. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר הָיִיתִי בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה מֶעדְוֶועדִיבְקֶא. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאֵת ה׳ וְאֵין לְהוֹדִיעֲךָ חֲדָשׁוֹת בְּגַשְׁמִיוּת. אַךְ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּוַדַּאי יֵשׁ חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, כִּי ״אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה״ וְכוּ׳. וּ״לְכָל תְּכֻלָּה רָאִיתִי קֵץ״ וְכוּ׳. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין זוֹכִין לְחַדֵּשׁ, צְרִיכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּכָל עֵת, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ׳, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל עֵת. וּמֵעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן מֵרָחוֹק, אַךְ בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנִפְלְאוֹת נוֹרְאוֹתָיו הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ וְכוּ׳. וְהַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִיִּית. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי הַפָּאסְט תֵּלֵךְ בְּסָמוּךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וַיִּקְרָא ת״ר קְרֶעמִינְטְשׁוּג.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנְּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד מִכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל חִבָּה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי. שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים, וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וָיוֹם רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין טוֹבִים חֲדָשִׁים וַחֲזָקִים, בְּאֹפֶן שֶׁתַּהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה וְטוֹבָה, עַד תִּזְכֶּה לְיִרְאָה אֶת ה׳ וּלְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים וּבְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה רַבָּה כָּל יָמֶיךָ לְעוֹלָם אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי בֵיתְךָ וְכוּ׳ וְכָל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה.
וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי הִזְכַּרְתַּנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמִּכְתָּב הַנַּ״ל בַּמֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּעִנְיַן מִצְוַת זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם וְכוּ׳. וּבְכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ וְכוּ׳. וְגַם עַל זֶה אֲנִי מְחֻיָּב לִתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה גְּדוֹלָה לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁנִּמְצָאִים

אַנְשֵׁי אֱמֶת, וּמֵהֶם בָּנַי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי שֶׁשּׁוֹמְעִים קְצָת דִּבְרֵי אֱמֶת וְתָמִים הָעֲמֵקִים מְאֹד הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיָן נִשְׂגָּב וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳. וַאֲנִי מְחַיֶּה עַדַיִן עַצְמִי בָּזֶה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׁבַּת שִׁירָה הֶעָבַר, וְיוֹתֵר יֵשׁ בְּלִבִּי כִּי אֲנִי בְּעָנְיִי, וִימֵי זִקְנָה וְשֵׂיבָה קָפְצוּ עָלַי, וְכֹחִי חַלָּשׁ וָדַל, וְשׁוֹנְאֵי רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ, מִלְּבַד שְׁאָר מִינֵי בִּלְבּוּלִים כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר הַגְּלוּיִים לָכֶם אֶפֶס קְצָתָם, מִכָּל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנֶּעְלָם מִכֶּם, הֵן עַל כֻּלָּם זֹאת נָחָמְתִּי בְּעָנְיִי אֶת גֹּדֶל עֹצֶם חַסְדּוֹ אֲשֶׁר הִפְלִיא עִמִּי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן לְחַיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה בְּחַיּוּת אֲמִתִּי וְנִצְחִי כָּזֶה, בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה בְּהִתְגַּלּוּת וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת כָּזֶה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. מָה אֲדַבֵּר וְכוּ׳ חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ וְכוּ׳.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ פֹּה קְרוֹמִינְטְשׁוֹג הֵאִיר ה׳ עֵינַי שֶׁלָּמַדְתִּי בְּעֵין יַעֲקֹב בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה־זָרָה פֶּרֶק א. וּבְוַדַּאי כְּבָר לָמַדְתִּי מֵימְרָא זֹאת כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁלָּמַדְתִּי לֹא שַׂמְתִּי לֵב כָּל כָּךְ לְהָבִין הָרְמָזִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר כָּךְ נִפְקְחוּ עֵינַי לִבִּי וְהוּא מְחַיֶּה אוֹתִי מְאֹד, וְגַם כְּבָר הֶחֱיֵיתִי בָּזֶה כַּמָּה נְפָשׁוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֵׁם עַל פָּסוּק (אִיּוֹב ל) ״אַךְ לֹא בְעִי יִשְׁלַח יָד, אִם בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוּעַ״, שֶׁאֲפִלּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוָה לְפָנַי אֶלָּא מְעַט כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל וְכוּ׳. רְאֵה בְּנִי וְהָבֵן, וְכָל הַשּׁוֹמְעִים לְקוֹלִי, אֵיךְ מְפָרֵשׁ וּמְבֹאָר וּמְרֻמָּז בְּמַאֲמָר זֶה כָּל מַה שֶּׁאָנוּ עוֹסְקִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה עַל פָּסוּק: ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ וְכוּ׳. וְכֵן מְבָאֵר בְּיוֹתֵר, שֶׁאֲפִלּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוֹת אֶלָּא כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה, הוּא מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וַאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בָּזֶה מְאֹד, כִּי הַטּוֹב שֶׁלָּנוּ עַתָּה הוּא מַמָּשׁ כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה, שֶׁמִּתּוֹךְ הָאַשְׁפָּה הוּא מוֹצִיא אֵיזֶה חֲצִי גַּרְעִין שֶׁל שְׂעוֹרִים אוֹ חִטִּים וְכַיּוֹצֵא, וְכֵן חוֹזֵר וּמְחַפֵּשׂ כָּל הַיּוֹם עַד שֶׁמּוֹצֵא בְּכָל פַּעַם אֵיזֶה חֵלֶק מִפְּרוּר לֶחֶם הַמּוּטָל בָּאַשְׁפָּה וּבָזֶה מְחַיֶּה עַצְמוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים מְבַקֵּשׁ מִיִּשְׂרָאֵל עִם קְרוֹבוֹ שֶׁעַל כָּל פָּנִים יְחַיּוּ עַצְמָן בָּזֶה, כִּי הוּא מְצָרְפָן לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל כַּנַּ״ל. וְאַל יַשְׁגִּיחוּ עַל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת וְכוּ׳ הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, כִּי כֻּלָּם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּבְחֶסֶד לְטוֹבָה הַנִּצְחִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שָׁם מִקֹּדֶם אֲבָל יִשְׂרָאֵל אֲנִי פּוֹרֵעַ מֵהֶם מְעַט מְעַט כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, דָּבָר אַחֵר אֶפְלּוּ אֵין עוֹשִׂין מִצְוָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. דָּבָר אַחֵר בִּשְׂכַר שֶׁמְּשַׁוְּעִין לְפָנַי אֲנִי אוֹשִׁיעַ אוֹתָם. וְהַיְנוּ דְּאָמַר רָבָא מַאי דִּכְתִיב וְאָנֹכִי אֶפְדֶּם וְכוּ׳. עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב וְתַבִּיט וְתִרְאֶה וְתָבִין נִפְלָאוֹת וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא עַד אֵין קֵץ. אַךְ לוּלֵא חַסְדֵי ה׳ אֲשֶׁר גָּבְרוּ עָלֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מִקּוֹר חָכְמָה זַ״ל בְּעִנְיָן זֶה, בְּוַדַּאי לֹא הָיִינוּ מְבִינִים כָּל זֶה מִדִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ״ל, אַךְ עַתָּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵאִיר עֵינֵינוּ בְּמַחֲשַׁכִּים כָּאֵלֶּה, כִּי הוּא גּוֹלֶה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ, עַל יְדֵי זֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל גַּם אָנוּ זוֹכִים לִמְצֹא בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ״ל שֶׁכִּוְּנוּ בְּרוּחַ קָדְשָׁם לִדְבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים וְהָעֲמֻקִּים מְאֹד, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, לְחַיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ וְכוּ׳.

וְאַתֶּם תְּבִינוּ בָּנַי וְאַחַי וְרֵעַי כִּי כָּל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ״ל הַנַּ״ל קְשׁוּרִים

וּמְחַבְּרִים זֶה בָּזֶה הֵיטֵב. כִּי הִזְהִירוּ אוֹתָנוּ לְבַל יְבַהֲלוּ אוֹתָנוּ רַעֲיוֹנֵינוּ הַיְּסוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְחֶסְרוֹן הַפַּרְנָסָה וְכוּ׳. כִּי כָּל הַיְּסוּרִים הֵם בְּחֶסֶד לְמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם, כִּי ״בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״ וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי כָּל הַיְּסוּרִים הֵם רַק כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה. וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לָנֶצַח, כִּי נִפְרָע מִיִּשְׂרָאֵל מְעַט מְעַט, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לָעוֹלָם הַבָּא כַּמְבֹאָר שָׁם אַחַר כָּךְ. וְאִם תִּרְצֶה לוֹמַר הָאֱמֶת הוּא בְּוַדַּאי כָּךְ, אֲבָל בַּמֶּה אֶזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי מֵאוּס מַעֲשַׂי וּמְעוּט מִצְוֹתַי וְתוֹרוֹתַי, עַל זֶה אָמְרוּ מִיָּד, דָּבָר אַחֵר אֲפִלּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוָה לְפָנַי אֶלָּא כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וְאִם תֹּאמַר אַף עַל פִּי כֵן גַּם אֵלּוּ הַיְּסוּרִים וְכוּ׳ אַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּחֶסֶד גָּדוֹל לְפִי רִבּוּי עֲוֹונוֹתַי וְלֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ׳, אַף עַל פִּי כֵן אֵין לִי כֹּחַ לִסְבֹּל אוֹתָם כִּי כֹּחִי חַלָּשׁ וָדַל. עַל זֶה אָמְרוּ מִיָּד דָּבָר אַחֵר בְּשָׂכַר שֶׁמְּשַׁוְּעִין לְפָנַי אֲנִי אוֹשִׁיעַ אוֹתָם. הַיְנוּ כְּאוֹמֵר הֲלֹא יֵשׁ לְךָ עֵצָה גְּדוֹלָה וּבֵית מָנוֹס נִפְלָא לִזְעֹק וּלְשַׁוֵּעַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי יוֹשִׁיעֲךָ כַּנַּ״ל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּזְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת לְהַחֲפִצִים בֶּאֱמֶת לְהִתְחַדֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחִיל לֵילֵךְ בִּדְבָרֵינוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה לְהַתְחִיל בָּהֶם מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ. וְכָל אֶחָד לְפִי עָרְכּוֹ יָכוֹל לְהָבִין מִזֶּה הִתְחַזְּקוּת נִפְלָא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית, כִּי עִקַּר הוּא הִתְחַזְּקוּת רַק חָזָק וֶאֱמַץ. כִּי ה׳ אִתָּנוּ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים. וְחַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה פּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְכוּ׳. וְכָל זֶה מְרֻמָּז בִּדְבָרֵינוּ הַנַּ״ל שֶׁדִּבַּרְנוּ מִתְּחִלָּה מִיצִיאַת מִצְרַיִם, וְאַחַר כָּךְ מֵעִנְיַן תַּרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה שֶׁגַּם זֶה יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ. וְהוּא כָּל עִנְיַן פּוּרִים, שֶׁהוּא מַפֶּלֶת הָמָן וַעֲמָלֵק שֶׁעוֹמֵד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַפִּילוֹ חַס וְשָׁלוֹם וּלְהַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כה) ״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ, וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ״ וְכוּ׳, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ לוֹחֵם עִמּוֹ עַל יְדֵי צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים בְּכָל דּוֹר וּבְכָל זְמַן, וּמְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה שֶׁהֵאִיר עֵינֵינוּ בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁגַּם אָנוּ יְכוֹלִין לִמְצֹא וּלְהָבִין עֹצֶם חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, וַעֲדַיִן חֲבִיבוּתֵהּ גַּבָּן וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִרְאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בְּשִׂמְחָה, וּנְדַבֵּר יוֹתֵר דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת, אֶת אֲשֶׁר יָאִיר עֵינֵינוּ וִישַׂמַּח לִבֵּנוּ, נָגִיל וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וּמוֹרְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל הַתְּקוּעִים בְּלִבֵּי בְּאַהֲבָה חֲזָקָה עַד אֵין סוֹף, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח. גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהַעְתִּיק הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וְלִשְׁלֹחַ עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִּבְרֶסְלֶב. אַךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יַגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם לְהַלֻּצִים, כִּי אֵין שׁוּם חִדּוּשׁ בָּעוֹלָם אֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה אֱמֶת וְעָמֹק וְנִשְׂגָּב מְאֹד וּמְחַיֶּה הַכֹּל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהָפְכוֹ לְלֵצָנוּת, וְהַכֹּל בְּשִׂבְיל כֹּחַ הַבְּחִירָה וְכוּ׳. אַךְ הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ וּשְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳.

וְשָׁלוֹם לְבִתִּי תִּחְיֶה הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירִיל עִם שָׁלוֹם בַּעְלָהּ הוּא חֲתָנִי יְדִידִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. מַזָּל טוֹב אַיְיךְ, אִיךְ הָאבּ נִיט גֶיוִיסְט [לָכֶם, אֲנִי לֹא יָדַעְתִּי] עַד שָׁבוּעַ זֹאת עַל יְדֵי הָאִגֶּרֶת מִבְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה לְמַזָּל טוֹב לְכֻלָּנוּ, וְתִזְכּוּ לִשְׁמֹר דֶּרֶךְ ה׳ לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת. בִּפְרָט כְּשֶׁזּוֹכִין שֶׁנּוֹלַד בֵּן אוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּגְדָּל כִּבְיָכוֹל צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה כא) עַל פָּסוּק ״אֶשְׁבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ״. וּצְרִיכִין לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל זֶה מְאֹד, לְהַתְחִיל עַל יְדֵי זֶה לְהִתְקָרֵב מֵחָדָשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה רָאוּי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ הַיּוֹם פָּנָה וּזְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עֲלֵיכֶם וְעָלֵינוּ וְתִזְכּוּ לְגַדֵּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיכֶם לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, עוֹד יִנּוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְשָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. אָחִיךְ רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה הֶחֱיָה אוֹתִי בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב אֵלַי שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וְיַשְׂמַח נַפְשְׁךָ, וְאִם רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וּכְבָר עָבְרוּ עָלֶיךָ יִסּוּרִים עֲצוּמִים וּבִלְבּוּלִים וְרַעְיוֹנִים רַבִּים, אַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּא מְאֹד בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹחַ תָּמִיד וְלִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם רַב לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט לִבְנוֹ חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לְיַחֵד הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, אַךְ מִן הַסְּתָם יַגִּיעַ לְיָדְךָ הַעְתָּקָה מֵאִגַּרְתִּי לְטוּלְטְשִׁין הַנֶּאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳. וְעֵינַי מְטַיְּפִין בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי חוֹרְגִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמֶעלְקֶא נֵרוֹ יָאִיר, וְלִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה. לְמַעַן הַשֵּׁם בַּאגֶעךְט צוּ לֶעךְנֶין אוּן דַּאוּוינְט עֶרִינְצְט אוּן פִּילְנִיוֶויט קְרִיאַת שְׁמַע אוּן בֶּענְטְשִׁין עֶרִינְצְט וֶוועט אַייךְ גוּט זַיין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. אִיהֶר קָאנְט שׁוֹין אוֹיךְ פַּארְשְׁטֵיין לִיבֶּע קִינְדֶּערְלִיךְ אַז סָע אִיז מֶער קַיין תַּכְלִית נִיט נָאר דַּאוּוענֶין אוּן לֶערֶנֶין אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים [לִמְדוּ בְּחֵשֶׁק רַב וְהִתְפַּלְלוּ בְּרְצִינוּת וּבַצְּעוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּקְרִיאַת שְׁמַע בְּרְצִינוּת וְיִהְיֶה לָכֶם טוֹב. אַתֶּם כְּבָר יְכוֹלִים לְהָבִין יְלָדִים אֲהוּבִים שֶׁאֵין תַּכְלִית אַחֶרֶת רַק לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד וּמַעֲשִׂים טוֹבִים]. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בָּזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אוֹהֲבֵי וְרֵעֵי בֶּאֱמֶת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָרוּם קַרְנָם וּמַזָּלָם בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וּפַרְנָסָה וְחַיִּים. וְהָעִקָּר

לְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּעֲבוֹדָתוֹ וְתוֹרָתוֹ בֶּאֱמֶת, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. וּתְקַבְּלוּ הַעְתָּקָה מִמִּכְתָּבִי מִטּוּלְטְשִׁין, וְתָשִׂימוּ לֵב הֵיטֵב לִדְבָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת. וְתִרְאוּ לְהַשְׂגִּיחַ עַל בֵּיתִי שֶׁיּוּכְלוּ לְהָכִין כָּל הַהִצְטָרְכוּת עַל פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְשֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם. וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, כִּי הַיְרִיעָה קְצָרָה וּזְמַן הַפָּאסְט הִגִּיעַ, וְאֵין לְזָרֵז יוֹתֵר לִמְזָרְזִין.
נָתָן הַנַּ"ל

שד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תַּזְרִיעַ אוּמַאן ת"ר.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם זֶה בָּאתִי לִפֹּה אוּמַאן בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. וְאֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְנִי בַּדֶּרֶךְ מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וַאֲסַפֵּר לָכֶם קְצָת בְּבוֹאִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׁבּוֹת פָּרָשַׁת פָּרָה הֶעָבַר בְּקְהִלַּת קַנִיבְלַאד מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי, וְשִׁלַּמְתִּי בְעַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׁמֹעַ פָּרָשַׁת פָּרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כִּי יָרֵאתִי לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְכֵן יְעָצוּנִי הַכֹּל.
וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם וְיוֹם מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁבָּאנוּ לְזֶה הָעוֹלָם בְּזֶה הַזְּמַן בַּמֵּאָה הַשִּׁשִּׁית שֶׁל אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וְעַתָּה יַתְחִיל בְּקָרוֹב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם הַמֵּאָה הַשְּׁבִיעִית. וּבְזֹאת הַמֵּאָה הָיָה חִדּוּשׁ שֶׁבַּחִדּוּשִׁים כָּזֶה וְכָזֶה וְכוּ'. וַאֲנַחְנוּ הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ"ל נִבְזִים וּדְווּיִים בֵּין יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ בְּעַצְמָן כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. זִכְרוּ זֹאת וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ, וְהִתְחַזְּקוּ וְהְיוּ לְאַנְשֵׁי חַיִל כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי עַל יְדֵי כָּל זֶה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שֶׁהִצִּילָנוּ מִטָּעוּת וּמִבּוּכָה כָּזֹאת וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּתְהִלָּה לָאֵל אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לָנוּ שַׁבָּת יָפָה, וְעָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה תְּהִלָּה לָאֵל.
וּבְיוֹם א' הָיָה לִי עִכּוּב מֵחֲמַת הַנָּהָר שֶׁאֵצֶל טָאלְנָא, וַעֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנָּפְלוּ הַמַּיִם, וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי הַנָּהָר בְּשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם תְּחִלַּת הַלַּיְלָה בָּאתִי לְשָׁלוֹם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. וּמָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל מָצָאתִי מִכְתָּבֵיךְ שְׁלשָׁה, וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד. בִּפְרָט מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי מִקַּבָּלַת הָאוּגֶרֶת מִקְרוּמִינְטְשַׁאג, וְשֶׁהֶחֱיָה נַפְשְׁכֶם. וְהָאֱמֶת בְּוַדַּאי רָאוּי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁכֶם מְאֹד כִּי נִכְתַּב בִּישׁוּעַת ה' וְעֶזְרָתוֹ וּבִדְמָעוֹת. וְגַם עַתָּה לִבִּי מָלֵא דְּמָעוֹת וְשִׂמְחָה בְּלִי שִׁעוּר מִכָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלַי וְעַל כְּלָלְכֶם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת. יָדַעְתִּי מֵרָחוֹק מַכְאוֹבֵי נַפְשׁוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מָה אֲדַבֵּר. אִם אֲסַפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִין וְרוֹאִין כְּשֶׁעוֹבְרִין וְנוֹסְעִין בָּעוֹלָם יִקְצְרוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת. כִּי הַכֹּל חֲפֵצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וּבִפְנִימִיּוּת לְבָבָם

הַכֹּל צוֹעֲקִין בְּמַר נֶפֶשׁ מְאֹד מְאֹד עַל גֹּדֶל הִתְרַחֲקוּתָם מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, אַךְ הֵם "כַּצִּפֳּרִים הָאֲחוּזוֹת בַּפַּח" וְכוּ'. וְהַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים שֶׁל כָּל הַתַּאֲוֹות וְהַמִּדּוֹת, בִּפְרָט טִרְדַּת הַמָּמוֹן וְהַפַּרְנָסָה וְכוּ' הוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת. וְיוֹתֵר מִכֻּלָּם הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל הוּא, מַה שֶּׁרֻבָּם נָפְלוּ בְּדַעְתָּם מְאֹד בְּיֵאוּשׁ גָּמוּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ עוֹד לַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית כָּרָאוּי, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּיהוֹ מִכַּמָּה טְעָמִים. וְהָעִקָּר מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָלֵינוּ וְכוּ', שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים מֵחֲמַת זֶה לְקַבֵּל וְלִינֹק צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם שֶׁל אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת וְכוּ' שֶׁמְּחַיֶּה וּמֵשִׁיב כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנְּפוּלוֹת. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה סִימָן ה' לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא.

וְעַתָּה תִּזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, כִּי עַדַיִן אֵינְכֶם יוֹדְעִים עַד הֵיכָן צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּכְמוֹ שֶׁצָּעַק אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּקוֹל עָמֹק וְחָזָק "גְּוַואלְד זַייט אַייךְ נִיט מְיָיאֵשׁ. קַיין יֵאוּשׁ אִיז גָּאר נִיט פַּאר הַאנְדִין" [אַל תִּתְיָאֲשׁוּ, אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל]. וְהָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׂמְעָתֶם, וַה' יִהְיֶה בְּעֶזְרְכֶם, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת לֹא תַּעֲתִּיק רַק לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱמָנִים, תַּרְאֵהוּ בְּבֵיתְךָ וְתִגְנֹז אוֹתוֹ לְמִשְׁמֶרֶת, לְמַעַן יֵדְעוּ לְדוֹרוֹת מַה שֶּׁעָבַר עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁזָּכוּ לְקַבֵּל אוֹרוֹת נִשְׂגָּבִים חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל הַנְּפָשׁוֹת לָנֶצַח. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּתְהִלָּה לָקֵל הָיָה לָנוּ פּוּרִים שֶׁל שִׂמְחָה בְּטִשֶׁעהרִין. וְדִבַּרְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה מֵאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה עַד שֶׁרֻבָּם כְּכֻלָּם זָלְגוּ עֵינֵיהֶם דְּמָעוֹת הַרְבֵּה בְּתוֹךְ הַשִּׂמְחָה וְהַשִּׂתְיָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל פּוּרִים. אוּן טַאקֵי פָּארְט אַשְׁרֵינוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וּמוֹרְכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' אַחֲרֵי א' ת"ר.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבַי.

(חָסֵר הַהַתְחָלָה) וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב וּבְכַשְׁרוּת גְּדוֹל. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם וְכָל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ, לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַה', עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִכְלַל וּלְגַלּוֹת אַחְדוּת הַפָּשׁוּט מִתּוֹךְ כָּל הַפְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת הָרְחוֹקִים מְאֹד. וְיִהְיֶה נִמְשָׁךְ שָׁלוֹם גָּדוֹל בִּפְרָטִיּוּת וּבִכְלָלִיּוּת שָׁלוֹם אֲמִתִּי וְכוּ'. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרָט לִידִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הֶחָקוּק בְּמֹחִי וְלִבִּי בְּכָל עֵת הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. יְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד הַבָּא עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר פָּתְבָה אֵלָיו דּוֹדָתוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ לְנַחַת וּלְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ בָּזֶה וּבַבָּא.
נָתָן הַנַּ״ל

שו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ י״ז לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ת״ר בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב אָמֵן סֶלָה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְזֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה׳ שֶׁבָּא יְדִידִי רַבִּי לֵיבְּלִי חַתַן רַבִּי רְאוּבֵן וּבִשְׂרָנוּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לוֹ זֵעָה טוֹבָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדָם שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ חִישׁ קַל מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. גַּם סִפֵּר לִי נִפְלְאוֹת יְשׁוּעַת בִּנְךָ הַקָּטָן מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה בְּעִנְיַן הַגַּרְעִין שֶׁהוֹצִיאוּ מֵאָזְנוֹ, וְגָדוֹל הַנֵּס הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּרִיאַת בִּנְךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיֶה, כַּמָּה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו, לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ׳. עַל כֵּן מֵעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי לֵילֵךְ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל פַּעַם עַל הַהַרְחָבוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת וְכוּ׳ וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם פֹּה עַל פָּסוּק ״אִם בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוּעַ״, הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳. כִּי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ עַל הַגֵּיהִנָּם שֶׁהוּא זֶה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ כִּי אִם עַל יְדֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֲמֻקוֹת וְהַתְּמִימוֹת וּפְשׁוּטוֹת מְאֹד לְכָל אָדָם וְאָדָם יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן וּבְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא. חֲזַק וַחֲזַק וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ לָנֶצַח. וְהִנֵּה אֲנִי עַתָּה מֵכִין עַצְמִי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְעוֹד שָׁעָה וּשְׁתַּיִם קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁאֵסַּע לְשָׁלוֹם. וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁאֶשְׁבּוֹת בְּטֶעפְּלִיק, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אָבוֹא לְאוּמַאן בְּיוֹם ב׳ אוֹ ג׳ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ בְּחֻקֹּתַי ת״ר. בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם אֶתְמוֹל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם
הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳. וּמֵחֲמַת גֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ לֵידַע מִשְּׁלוֹמִי, בְּפֶרֶט
מִבֵּיאָתִי לְבֵיתִי מֵאוּמַאן קֹדֶם שָׁבוּעוֹת, עַל כֵּן אֲנִי מְזָרֵז עַצְמִי עַתָּה קֹדֶם
הַתְּפִלָּה לִכְתֹּב לְךָ, אַף שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן עִם מִי לְשָׁלְחוֹ. וּלְהַאֲרִיךְ אִי
אֶפְשָׁר, כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. מִכְּתָבְךָ הַנָּעִים מִיּוֹם ה׳ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי
בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר בְּאוּמַאן. וְשָׂתִינוּ מְעַט בְּשָׂבִיל שִׂמְחַת הַבְּרִית מִילָה שֶׁלְּךָ,
וּבֵרַכְנוּ אוֹתוֹ בְּבִרְכַּת מַזָּל טוֹב. גַּם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ הִזְכַּרְתִּי מִזֶּה בְּתוֹךְ
צְרָכֵינוּ הַמְרֻבִּים מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְהֵאָמֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם
לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מֻחָדָשׁ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ
זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הַנָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר
כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ. תּוֹדִיעוּ כִּי אֲנִי זוֹכֵר וּמַזְכִּיר אוֹתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל עֵת
וּבִפְרָט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבוֹ זֶה לוֹ לִזְכֹּר אֶת עַצְמוֹ גַּם כֵּן
הֵיטֵב מִי הוּא, וְהֵיכָן הוּא, אֲנָא בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּבְּרִיּוֹת וְכוּ׳. וַה׳ יָאִיר עֵינֵינוּ
שֶׁיִּמְצָא דֶּרֶךְ לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ לְמַעַן יִיטַב לוֹ לָעַד וְלָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

שח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ב׳ חֻקַּת ת״ר.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב פֹּה קְהִלַּת פִּילִיטְשִׁינִיץ. וּכְבָר
שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְּתָבִי עַל יְדֵי הַפָּאסְט מִבַּאר־דִּיטְשׁוֹב בְּיוֹם ו׳ הֶעָבַר. כָּעֵת אֲנִי
מוּכָן לִנְסֹעַ לְבַאר־דִּיטְשׁוֹב וְשָׁם אֶרְאֶה לִשְׁכֹּר עֲגָלָה לְדַרְכִּי לְרַאדִּיוִויל,
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּמִכְּתָבְךָ קָרִיתִי הֵיטֵב, וְצִעֲקָתְךָ אֲנִי יוֹדֵעַ
מִכְּבָר. וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַתָּה מַה לְּהָשִׁיב לְךָ, כְּבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה בָּזֶה
שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנְךָ. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן
הִיא חוֹזֶרֶת וּמִתְגַּבֶּרֶת בְּרַעְיוֹנִים רָעִים וּבִלְבּוּלִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, שֶׁנִּקְרָא
בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל ״תְּמִהוֹן לֵב וְעֹל בַּרְזֶל״, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל זֶה
רַעְיוֹן, עִם כָּל זֶה הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם בְּכָל פַּעַם. וּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ

לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם, אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים נִמְלַט מִמֶּנּוּ וְכוּ', כְּמוֹ כֵן וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ כֹּחַ בִּפְנִימִיּוּת הַטּוֹב שֶׁבָּאָדָם לַחֲזֹר וּלְהִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל פַּעַם, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה.

וְהַכֹּל בְּדַרְכֵי הָעֵצוֹת הַפְּשׁוּטוֹת וְהָעֲמֻקוֹת שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וְעַל כֻּלָּם, לְשָׁא עֵינָיו לַמָּרוֹם בְּכָל פַּעַם וְלִצְעֹק מֵעֹמֶק הַלֵּב וְכוּ'. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּשִׂמְחָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה אוֹתִי בְּכָל פַּעַם בְּמִכְתָּבֶיךָ וּבְטִרְחוֹתֶיךָ בַּעֲסָקַי, וְאַתָּה מְסַיְּעֵנִי תְּהִלָּה לָאֵל בְּזֶה הָעֵסֶק סִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. כִּי (סֵפֶר מט:) 'גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה'. וְגַם תְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתָ עַל שָׁבוּעוֹת קְדֵשׁ הֶעָבַר. וְהָיִיתָ בִּכְלַל הַבּוֹטְחִים בִּשְׁמוֹ בֶּאֱמֶת, הַצּוֹעֲקִים בְּשִׂמְחָה מִלֵּב נִשְׁבָּר (תְּהִלִּים כב) "בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וּתְפַלְּטֵמוֹ" וְכוּ' וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ טִרְדָּתִי עַתָּה.

בְּיוֹם ב' בָּאתִי שֵׁנִית לְפֹה בַּאֲרִדִיטְשׁוֹב. וְהַיּוֹם יוֹם ד' שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה תְּהִלָּה לָאֵל לְרַאדִיוויל, וּבְעוֹד אֵיזֶה שָׁעוֹת כְּמוֹ ג' ד שָׁעוֹת קֹדֶם הַלַּיְלָה אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִפֹּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶשְׁבּוֹת בַּדֶּרֶךְ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם ב' ג' יָמִים אַחֲרֵי שַׁבַּת הַסָּמוּךְ אֶהְיֶה שָׁם בְּרַאדִיוויל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ, וּתְשׁוּקָתְךָ לִדְבָרַי כָּתַבְתִּי לְךָ מֵעֵבֶר לַדַּף בַּכָּפָר הַנַּ"ל אֵיזֶה דִּבְרֵי אֱמֶת. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ חֵלֶק מֵאֶלֶף מַה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים עַתָּה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, הָיִיתָ שָׂמֵחַ מְאֹד עַל חֶלְקְךָ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ'. וְהַהֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע, אַף שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה עַתָּה, אֲבָל אֲנִי נֶחְפָּז לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם. ה' יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ וְיביאֵנוּ לְשָׁלוֹם לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם טוֹבָתְךָ הַמְחַכֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וְהָרַב הַחָסִיד הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּילִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לְפֹה בַּרְדִּיטְשׁוֹב לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ג', עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז, פָּרָשַׁת קֹרַח, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ מִפֹּה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה,

לְדַרְכִּי לְרַאדִיוויל, וּמִשָּׁם וּלְהַלָּן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחַ דַּרְכִּי וְיִגְמֹר חֶפְצֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, ״יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ״. וּמִגְּדֶל הַטִּרְדָּא וְעִצָּם נְדוּדַי בְּדֶרֶךְ כָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ בָּאתִי לְזָרְזָם לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַיְּמוּ הַבְטָחָתָם כְּכָל אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ יַחַד. וּמֵבְטַחֲנִי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר שָׁלְחוּ לִבְנֵי הַסַּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאִתּוֹ. וְהַמּוֹתָר יִשְׁלְחוּ כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ לָהֶם מִכְּתָב מִבְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה כְּפִי הַכְּתָב בַּחֲתִימַת יָדִי שֶׁנָּתְנוּ לְיָדוֹ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יְבִיאֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשָׁלוֹם לִקְהִלַּת רַאדִיוויל וְכוּ׳ אֶשְׁלַח לָהֶם מִכְּתָבִי מִשָּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. לְעֵת עַתָּה תְּזָרְזוּ עַצְמָם לְקַיֵּם כַּנַ״ל. וּמֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ לְהִתְחַזֵּק וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחָם לְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁיָּחוּסוּ עַל בְּנֵי בֵּיתִי וְיִשְׁלְחוּ תֵּכֶף נִדְבַת לִבָּם הַטּוֹב. וְהַכֹּל יִשָּׁלַח לְיַד בְּנִי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. וּמִלְּבַד זֶה יָכִינוּ עַצְמָם לִתֵּן כָּל אֶחָד מָנָה יָפָה כַּאֲשֶׁר אֶכְתֹּב לָהֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵהַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי נוֹסֵעַ לְשָׁם, אוּלַי יִהְיֶה ה׳ אִתָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר חֶפְצֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ׳. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי וּבְעַד כֻּלָּנוּ וּבְעַד כָּל יִשְׂרָאֵל. יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת וּבוֹחֵן לִבּוֹת הוּא יוֹדֵעַ עֹצֶם טִלְטוּלַי וּנְדוּדַי תָּמִיד. בִּפְרָט בְּפָרָט בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא נִסִּיתִי בּוֹ מִיּוֹם הִתְקָרְבוּתִי לְקָדְשֵׁי קְדָשִׁים לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וּבִפְרָט אַחַר הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁהָיָה עָלֵינוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, נַפְשִׁי בְכַפִּי תָּמִיד, וְלִבִּי נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה בְּקִרְבִּי. בִּלְתִּי אֶל ה׳ עֵינַי תְּלוּיוֹת וּלְרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם. עֵינַי כָּלוֹת וּמְיַחֲלוֹת וְדוֹמִיּוֹת. וְעַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים וְכוּ׳ אֲנִי נִשְׁעָן וְנִסְמָךְ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתִי, וְיַעֲזְרֵנִי וְיוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְיבִיאֵנִי לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם סָמוּךְ לֶאֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

וַיַּצְלִיחֵנוּ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹן נְקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר לֹא הִזְכַּרְתִּים מֵחֲמַת הַטִּרְדָּא וְהַנְּחִיצָה, כֻּלָּם קִבּוּעִים וַחֲקוּקִים בְּלִבִּי בְּאַהֲבָה רַבָּה מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה. יַצְלִיחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכּוּ לָשׂוּם אֶל לִבָּם בְּכָל יוֹם תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִי, לְמַעַן יֵיטִיב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְדוֹרוֹת עוֹלָם בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח. וְנָכוֹן לִבִּי בָּטוּחַ בְּנִדְבַת לִבָּם הַטּוֹב שֶׁבְּוַדַּאי יִזְדָּרְזוּ מֵאֲלֵיהֶם לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי הַנַּ״ל כַּאֲשֶׁר יְעוֹרֵר אוֹתָם יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב שֶׁיִּחְיֶה, לְתָמְכֵנִי וְלִסְעָדֵנִי בְּכָל כֹּחָם וְיוֹתֵר מִכֹּחָם, בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לִגְמֹר חֲפָצָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת. ה׳ הוֹשִׁיעָה. וְאָז יָגִילוּ וְיָשִׂישׂוּ כָּל אֶחָד עַל חֶלְקָם שֶׁהָיָה לָהֶם בָּזֶה יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לִבָּם וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּת מֶעְדְוֶוועדוּבְקָא וּבַכְּפָרִים הַסְּמוּכִים, וְשֶׁבִּקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאג וּקְרָאקָא וּסְבִיבוֹתֵיהֶם, ה׳ עֲלֵיהֶם יִחְיוּ, וְיַצְלִיחוּ בֶּאֱמֶת בָּזֶה וּבָבָא, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל. כֻּלָּם אֲהוּבִים וְכוּ׳, וּבְוַדַּאי יְשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה הַמֵּעָטִים הַמַּחֲזִיקִים

הַרְבֵּה. וַה׳ יוֹשִׁיעֵם. הֵיטִיבָה ה׳ לַטּוֹבִים וְכוּ׳. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ נָתָן הַנַּ״ל

שי

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו׳, עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ בָּלָק ת״ר בְּרָאד.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְפֹה קְהִלַּת בְּרָאד בְּיוֹם ג׳ הֶעָבַר סָמוּךְ לְמִנְחָה. וּבְיוֹם ב׳ בָּאתִי לְרַאדְיוּוִיל, וּבְיוֹם ג׳ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיַּד רַבִּי שׁוֹאֵל טוֹבְיָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי שֶׁעָבַרְתִּי הַגְּרֶעניץ [הַגְּבוּל] בְּקֹצֶת יִסּוּרִים וְכִלְיוֹן עֵינַיִם, אֲבָל תְּהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי בְּשָׁלוֹם וָחֶסֶד. אַךְ בְּעוֹדִי שָׁם נוֹדַע לִי שֶׁאֵין מַנִּיחִין לַעֲבֹר אֶת מְשַׁמְּשִׁי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְהֻכְרַחְתִּי לַעֲבֹר בְּעַצְמִי. וּבָאתִי בְּיוֹם ג׳ הַנַּ״ל לְפֹה לְבַדִּי. אֲבָל בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁשָּׁם אֵצֶל הַגְּרֶעניץ [הַגְּבוּל] הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּחוּר אֶחָד מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ, וְאָבִיו דָּר בְּרַאדְיוּוִיל, וְנוֹדַע לִי מִי הוּא. וְנִתְקָרֵב אֶצְלִי וְנִכְנָס עִמִּי לְפֹה בְּרָאד, וְהֵבִיא אוֹתִי לְאַכְסַנְיָא טוֹבָה לְב״ד. וְכָל הָעוֹבֵר עָלַי, הַכֹּל בְּיִסּוּרִים וְחֶסֶד גָּדוֹל, רֹאשׁוֹ אֶחָד כַּד וְרֹאשׁוֹ אֶחָד חַד, (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה, סִימָנִי בֵּיצִים ה׳ וְתָבִין דְּבָרַי). וְעַתָּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לִי בְּבוֹאִי לְבַדִּי, וְרַבִּי נַחְמָן נִשְׁאַר שָׁם, וְנִפְסְקָה פִּתְאוֹם כְּמוֹ חוֹמַת בַּרְזֶל בֵּינֵינוּ. וְגַם מַלְבּוּשׁ הַמְּכֻרָּח לִי וְהַגְּרֶעט [לְבָנִים] שֶׁלִּי נִשְׁאַר אֶצְלוֹ. וְהָיָה לִי כְּלָיוֹן עֵינַיִם הַזֶּה מִיּוֹם ג׳ הַנַּ״ל עַד הַיּוֹם יוֹם ה׳ סָמוּךְ לָעֶרֶב שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא רַבִּי נַחְמָן לְכָאן בְּשָׁלוֹם, וְהֻחֲיָה אוֹתִי. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ בְּכָלְיוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר נִכְנְסוּ אֶצְלִי כַּמָּה אֲנָשִׁים זְקֵנִים וַחֲשׁוּבִים. וְאֵצֶל רֹב הַחֲסִידִים דִּפֹּה נִתְקַבַּלְתִּי בְּכָבוֹד תְּהִלָּה לָאֵל, וְכֻלָּם יוֹדְעִים אוֹתִי מִכְּבָר. אֲבָל לְקַבֵּץ מָעוֹת עֲדַיִן רָחוֹק וְקָשֶׁה, אֲבָל הַתִּקְוָה לַה׳ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתִי. וְאַחַר שֶׁבָּא רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, הוֹדַעְתִּי לְהַנָּגִיד רַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ. וּבְשָׁעָה קַלָּה אַחַר כָּךְ בָּא הַנָּגִיד הַנַּ״ל לְבֵיתִי בְּעַצְמוֹ לְקַבֵּל פָּנַי בְּאַהֲבָה, וְהֵבִיא לִי בְּעַצְמוֹ מִכְתָּבְיךָ לְפֹה, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אֲבָל הַנַּחַת מְעֹרָב בְּיִסּוּרִין מֵרִבּוּי הַחֲסָרוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד, וּבִפְרָט מִמִּכְתָּבְיךָ אֲשֶׁר צַעֲקָתְךָ עוֹלָה עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ עַתָּה. אֲבָל הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁהִזְכַּרְתָּ שֶׁמְּחַיֶּה אוֹתְךָ קֶמֶץ אָלֶף. וּבֶאֱמֶת צְרִיכִין לְהַתְחִיל לִלְמֹד עִמְּךָ וְעִם כֻּלָּנוּ מֵחָדָשׁ קֶמֶץ אָלֶף, בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שֶׁגִּלָּה הוּא זַ״ל. וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ קֶמֶץ אָלֶף בְּהַתּוֹרָה כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם בְּעִנְיַן מִלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הַנִּדְפָּס בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת שָׁם; וְתִסְתַּכֵּל וּתְעַיֵּן שָׁם מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ אֵיךְ דִּקְדַּקְתִּי בִּכְתָבוֹ בְּבֵאוּר הֵיטֵב, כְּמוֹ שֶׁיָּצָא בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ״ל, שֶׁגַּם

בְּשְׁאוֹל תַּחְתִּית יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, כִּי מִלֹּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאֵיךְ צָעַק בְּקוֹלוֹ הַקָּדוֹשׁ וְאָמַר, גָּאט אִיז מִיט דִּיר, בַּיי דִּיר לֶעבִּין דִּיר, שְׁרֶעק דִּיךְ נִיט. דּוּפִּי אָף מַיין כֹּחַ. קֵיין יֵאוּשׁ אִיז גָּאר נִיט פַאר הַאנְדִין [ה' עִמְּךָ, אֶצְלְךָ, לְיָדְךָ, אַל תִּפְחַד, הִשָּׁעֵן עַל כֹּחִי, יֵאוּשׁ אֵינוֹ קַיָּם]. וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נֶאֱמְרוּ אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת. וְאַתָּה צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁעִקָּרָם נֶאֱמְרוּ רַק בִּשְׁבִילְךָ, כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ וּמֵבִין מַה שֶּׁהֵבַנְתִּי הַיּוֹם בִּסְפָרִים חֲדָשִׁים שֶׁמָּצָאתִי פֹּה אֵיךְ הָעוֹלָם מְשֻׁקָּע בַּמָּה שֶׁמְּשֻׁקָּע, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, וְאֵיךְ כָּל הַמְחַבְּרִים שֶׁל עַכְשָׁו רוֹצִים לְחַזֵּק וּלְעוֹרֵר אֲבָל אֵין לָהֶם כְּלֵי אָמָנוּת שֶׁקּוֹרִין גִּיצַייג וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. מֵעִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ הִכְרַחְתִּי אוֹתִי לִכְתֹּב דְּבָרַי אֵלֶּה בְּטִרְדָּא כָּזֹאת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ, וְתַכְרִיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל פַּעַם לְהַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ מַחֲשָׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים זָרִים. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא, אַל תָּחוּשׁ וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. מַהֵר הִמָּלֵט עַל נַפְשְׁךָ אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ, יֵשׁ וְיֵשׁ תְּהִלָּה לָאֵל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דְּקֵדֻשָּׁה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד וַה' יַעֲזֹר לְךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וְיוֹדִיעוֹ שֶׁבָּאתִי תְּהִלָּה לָאֵל לִבְרָאד בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. אוֹדוֹת מַלְבּוּשׁ לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה, מִפֹּה אִי אֶפְשָׁר לִי לְהָבִיא. וּבְוַדַּאי מַלְבּוּשׁ הַמֻּכְרָח אֶעֱשֶׂה לוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לוֹ לְהַצִּילוֹ מִבְּגָדִים צוֹאִים וְיִזְכֶּה לַחֲלוּקָא דְּרַבָּנָן וְכוּ'.

שיא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בָּלָק ת"ר בְּרָאד.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

תְּהִלָּה לְאֵל חַי נִכְנַסְתִּי לְפֹה בְּרָאד בְּיוֹם ג' בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָרִים פְּעָמַי לְמַסָּעוֹת לְלֶעמְבֶּערְג. וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד, וּכְפִי הַנִּרְאֶה קִוִּיתִי לַה' שֶׁאוּכַל לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ דִּקְדֻשָּׁה, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וּלְעֵת עַתָּה תִּרְאוּ לְקַיֵּם מִיָּד לְסַלֵּק לִבְנִי כְּפִי הַוֶּועקְסִיל [הַשְׁטָר] שֶׁמְּסַרְתֶּם לְיָדוֹ. כִּי כְּבָר הָיָה פֹּה אֶצְלִי הַנָּגִיד שֶׁנִּכְתַּב הָאָן וַוייזִינְג [זִכָּרוֹן דְּבָרִים] אֶצְלוֹ, וְהִבְטִיחַ לְסַלֵּק לִי בִּשְׁלֵמוּת. וּכְבָר סִלֵּק בְּנִי הַסַּךְ, וּפְרִיצָענְט [אַחוּזִים] עוֹלֶה עַל זֶה, עַל כֵּן תְּסַלְּקוּ מִיָּד בְּלִי עִכּוּב יוֹם אֶחָד.

וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ בַּקָּשָׁתִי שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ הַרְבֵּה אֵצֶל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיַּעַזְרוּ לִי בַּסִּיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. הֵן לְפַרְנָסַת בֵּיתִי שֶׁהִשְׁאַרְתִּי רֵיקָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הֵן לְעִנְיַן הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּשְׁמְחוּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר יֵיטִיב ה' יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ לְהַתְחִיל וְלִגְמוֹר הָעֵסֶק הַזֶּה. וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי טְרֻדָּתִי רַבָּה מְאֹד, וְטִלְטוּלִי וּנְדוּדִי קָשֶׁה מִכֹּחִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיאַמֵּץ וְיחַזֵּק רְפְיוֹן יָדַי וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה. וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו וּבְכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ נִסְמָכִים עָלָיו. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לִידִידִי הַיָּשִׁישׁ הַוָּתִיק יְרֵא ה' מֵרַבִּים מוֹרֵנוּ הָרַב דּ"ב בֶּער נֶרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְקָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ.

אֲלֵיהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל. וְיִמְחֲלוּ לִי כֻּלָּם מַה שֶּׁאֵינִי פּוֹרֵט בְּפֵרוּשׁ, כִּי אֵין הַכֹּחַ וְהַפְּנַאי מַסְפִּיקִים. מֻבְטָחַנִי בְּטוּבָם שֶׁיְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּיֶתֶר שְׁאֵת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא יָדָם בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים.

נָתָן

רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם בְּאַהֲבָה. וּבְקַשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלְחוּ מִכְתַּבְכֶם אֵלַי לְהוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם כֻּלְּכֶם, וְתִשְׁלְחוּ הַכֹּל הֵן מָעוֹת הֵן אִגֶּרֶת לְיַד בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה לְטוּלְטְשִׁין, וּמִשָּׁם יַגִּיעַ לְיָדַי אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבִיאֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ. גַּם תִּשְׁלַח פְּרִישַׁת שָׁלוֹם לִידִידִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג רַבִּי אֶפְרַיִם נֶרוֹ יָאִיר לְקְרוּמִינְטְשַׁאג וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּשָׁם. אֲהוּבִי רַבִּי אֶפְרַיִם נֶרוֹ יָאִיר, מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה אַתָּה צָרִיךְ עַתָּה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכֹל כֹּחֲךָ לְטוֹבָתִי וּלְטוֹבַת הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הַנּוֹגֵעַ אֶל הַכְּלָל ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי. וּמְגַדֵּל הַטְּרָדָא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְתִשְׁלַח גַּם מִכְתָּבְךָ בְּקִצּוּר לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה. וַה' יַצְלִיחֲךָ בְּכָל הַבְּחִינוֹת, צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וְכוּ'. אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ מִיר הָאבֶּן גִּיהִיפִּיט אִין אַ קְרֶעטְשְׁמֶי [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה, וְהִתְאַכְסְנוּ בְּמָלוֹן] בְּשַׂבַּת פָּרָשַׁת חֻקַּת הֶעָבַר עִם כַּמָּה אוֹרְחִים מִקְּרֶעמִינִיץ וְרַאדְיוִויל. וְכֻלָּם רָקְדוּ עִם רַבִּי נַחְמָן בְּאַהֲבָה וְשִׂמְחָה רַבָּה וְצָעֲקוּ בְּשִׂמְחָה: בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵימוֹ. אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ וְכוּ'. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ. וְכֻלָּם הֶחֱזִיקוּ לָנוּ טוֹבָה אַחַר כָּךְ עַל זֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ.

שיב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פִּינְחָס ת"ר לָעמְבֶּערג.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ כַּנָּהוּג.

הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְכֻלְּכֶם, וּמָה אוֹסִיף עוֹד. וַחֲזַק

וֶאֱמַץ בְּנִי בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וּבַכָּרְכִים הַלָּלוּ רוֹאִים בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר צָרוֹת וּמְרִירוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. וְאִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי יָכְלִין לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא וְכוּ'. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אוּלַי אָזְכֶּה לְהַתְחִיל בַּעֲסָקֵינוּ כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְקַוֶּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָז יִתְיַשֵּׁב דַּעְתִּי קְצָת, וְאוֹדִיעֵם יְשׁוּעוֹת ה' בְּיוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה
נָתָן הַנַּ"ל
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שיג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' פִּנְחָס ת"ר. לֶעמְבֶּערג.
שָׁלוֹם רַב לִידִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם מִבְּרָאד. וְעַתָּה בָּאתִי לִפֹּה בְּיוֹם ג' הָעָבַר וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁאוּכַל לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַק צְרִיכִין לָזֶה מָעוֹת הַרְבֵּה. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּקַיְּמוּ מִיָּד לִשְׁלֹחַ לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה כְּפִי הַקְּוִויטִיל [הַפְּתָקָא] שֶׁמְּסַרְתֶּם לוֹ בְּלִי עִכּוּב כְּלָל, וּלְעוֹרֵר וּלְזָרֵז אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּשְׁלְחוּ מִיָּד מָעוֹת, הֵן עַל הָעֵסֶק הַזֶּה הֵן עַל פַּרְנָסָה כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתֶּם לִי, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּתְהִלָּה לָאֵל קִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד קְצָת בִּבְרָאד, וְדִבַּרְתִּי עִם הַחֲסִידִים דְּשָׁם כַּמָּה דִּבְרֵי תּוֹרָה מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְהָיָה יָקָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וְכַמָּה אָמְרוּ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהֶחֱיֵיתִי מְאֹד אֶת נַפְשָׁם הָרְעֵבָה לְדִבּוּרִים כָּאֵלֶּה שֶׁאֵינָם נִמְצָאִים בְּשׁוּם מָקוֹם. אֲבָל מָעוֹת לֹא הוֹצֵאתִי מִשָּׁם כְּלָל, וְגַם פֹּה אֵינִי יָכוֹל.
חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַחַי לִלְמֹד סְפָרָיו בְּכָל יוֹם, וּלְעַיֵּן וּלְחַפֵּשׂ בָּהֶם לִמְצֹא בָּהֶם בְּכָל פַּעַם עֵצוֹת לְהַצִּיל נַפְשְׁכֶם מִטִּיט יָוֵן מְצוּלַת טִרְדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו. וּפֹה וּבְסְבִיבוֹת אֵלּוּ, רוֹאִים בְּיוֹתֵר מְרִירוּת הָעוֹלָם וְאֵיךְ הָעוֹלָם יָם זוֹעֵף מַמָּשׁ הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר. וְכַמָּה וְכַמָּה מַסְעִיר גּוּפָם וְנִשְׁמָתָם רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּמְעַט הַנִּצּוֹלִים מְעַט דְּמְעַט רַק כְּדֵי נְשִׁימָה. וְהַכֹּל בִּנְפִלְאוֹת חַסְדֵי ה' עַל יְדֵי הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם, אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכְלִין לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְעַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לַחֲלֹק עַל מְקוֹר חַיִּים חַיּוּתֵינוּ תִּקְוָתֵנוּ וִישׁוּעָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתָם בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה,
לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. חוּסוּ וְחִמְלוּ עָלַי וְעַל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה,
וְתַעֲמְדוּ בְּעֶזְרִי בְּכָל כֹּחֲכֶם לְעָזְרֵנִי וּלְסַיְּעֵנִי בְּכָל פַּעַם בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ,
וְתָגִילוּ וְתִשְׂמְחוּ עַל חֶלְקֵיכֶם בָּזֶה לָנֶצַח. וְלִנְדִיבֵי לֵב כַּיּוֹצֵא בָּכֶם אֵין
לְהַאֲרִיךְ. וְהַפָּאסְט [וְהַדֹּאַר] נְחוּצָה. ה' יַצְלִיחַ אֶת כֻּלְּכֶם בְּגַשְׁמִיּוּת
וְרוּחָנִיּוּת צִדְקָתָם תַּעֲמֹד לָעַד. קַרְנָם תָּרוּם בְּכָבוֹד אָמֵן.
נָתָן הַנַּ"ל
וּלְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּסְבִיבוֹתָם וּבִקְרָאקָא וּקְרוּמִינְטְשַׁאג וּסְבִיבוֹתֶיהָ
שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ
מִן הַשָּׁמַיִם בְּרָכָה וְחַיִּים וְאוֹצַר שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם.

שיד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' דְּבָרִים ת"ר
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבָּבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב
יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
בְּיוֹם ג' בְּפָרָשַׁת מַסְעֵי הֶעָבַר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי שֶׁנָּסַעְתִּי לָעִיר הַסְּמוּכָה
לְפֹה. וְתֵכֶף בְּיוֹם ד' בָּעֶרֶב חָזַרְתִּי לְפֹה קְהִלַּת לְבוֹב, וְלֹא פָּעַלְתִּי שָׁם כְּלָל
בְּעִנְיַן עֲסָקֵינוּ. וּבְוַדַּאי מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהָיִיתִי שָׁם מְקוֹם מְקוֹר חֶצְבֵנוּ. כִּי
אֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ נִתְגַּדְּלוּ שָׁם. גַּם דִּבַּרְנוּ שָׁם עִם כַּמָּה אֲנָשִׁים, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי
גַּם בִּשְׁבִיל זֶה כְּדַאי וּכְדַאי הַנְּסִיעָה וְהַטִּלְטוּל וְהַהוֹצָאוֹת. וְאִם כִּי יָדַעְתִּי
מֵעַט בָּזֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי מַאֲמִין. וְכַמָּה חֲסָדִים וְנִפְלָאוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת
רָאִיתִי בַּנְּסִיעוֹת הָאֵלּוּ הַנּוֹגְעִים לְעִנְיָנֵנוּ, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל עֵסֶק אֶחָד מִכָּל זֶה,
וּלְדַבֵּר דָּבָר תּוֹרָה אֶחָד עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁדִּבַּרְתִּי בְּכָל הַנְּסִיעוֹת הָאֵלּוּ,
בְּוַדַּאי כְּדַאי כָּל טִלְטוּלֵי הַקֶּשֶׁה עָלַי מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר, וְכָל רִבּוּי
הַהוֹצָאוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן לֹא נָחָה שָׁקְטָה דַּעְתִּי בָּזֶה, כִּי
הָיִיתִי סָבוּר עַד הֵנָּה שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אָשׁוּב רֵיקָם לְבֵיתִי וְלֹא אֶפְעֹל חַס
וְשָׁלוֹם לְעִנְיַן עֲסָקֵינוּ. וּכְבָר חִזַּקְתִּי עַצְמִי שֶׁאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה כָּךְ לֹא אֶפֹּל
בְּדַעְתִּי כְּלָל, כִּי אֲנִי חָזָק בָּרוּךְ הַשֵּׁם בֶּאֱמוּנָה וּמֵעַט אֲנִי יוֹדֵעַ בְּחַסְדּוֹ
יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּוַדַּאי הָיִיתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת פֹּה וְכַנַּ"ל. אַךְ מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה'
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו וּמַה נִּפְלְאוּ חֲסָדָיו, אֲשֶׁר פָּקַח עֵינֵי לְבָבִי לֵידַע
וּלְהַאֲמִין בְּנִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת עַד שֶׁלֹּא הָיִיתִי
מְיָאֵשׁ עַצְמִי מִן הָרַחֲמִים, וְהֶאֱמַנְתִּי אִם כִּי הַשְּׁעָרִים סְגוּרִים וּמְסֻגָּרִים
מִכָּל צַד וּמִכָּל פִּנָּה עַד שֶׁהַטּוֹעֶה יָכוֹל לִטְעוֹת שֶׁאֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, אַף
עַל פִּי כֵן יֵשׁ תִּקְוָה יֵשׁ וָיֵשׁ, כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְהוּא רַב
לְהוֹשִׁיעַ.
וְהִנֵּה בְּיוֹם ו' הֶעָבַר בָּא אִישׁ לְבֵיתוֹ, וְהוּא מִפֹּה אַךְ הָיָה בַּדֶּרֶךְ, וְהַיּוֹם

עָשָׂה ה׳ בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁעָשִׂיתִי עִמּוֹ מַעֲמָד וּמַצָּב וְהִתְקַשְּׁרוּת בִּכְתָב לַעֲסֹק בַּעֲסָקֵינוּ. וַעֲדַיִן לֹא נָתַתִּי לוֹ אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, רַק כַּאֲשֶׁר יַתְחִיל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב לַעֲסֹק בָּזֶה יִתֵּן לוֹ רַבִּי חַיִּים נֵרוֹ יָאִיר אֵיזֶה סַךְ מֵעָט. וְאֹפֶן הָעִנְיָן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם זֶה הַמְּעַט שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ יִהְיֶה בְּסוֹד וְלֹא תְּגַלֶּה אוֹתוֹ רַק לְמִתֵּי מְעַט בְּסוֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּשְׁמַע נִפְלְאוֹת ה׳ וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים.
וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּגַמֵּר הַדָּבָר בְּיֶתֶר שְׁאֵת. יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ. וַאֲנִי תָּמִיד אֲיַחֵל לְחַסְדּוֹ עַד אֲשֶׁר יַרְאֵנוּ ה׳ חַסְדּוֹ וְיִשְׁעוֹ בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה אֲנִי מֵכִין עַצְמִי עַתָּה לִנְסֹעַ לִבְרָאד לָשׁוּב לְבֵיתִי וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְשָׁם אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּבֵאוּר יוֹתֵר קְצָת. וַה׳ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם ׃ [עַד כָּאן כָּתַבְתִּי בְּלִבּוֹב].
וּבְיוֹם ד׳ סָמוּךְ לְמִנְחָה בָּאתִי לְפֹה קְהִלַּת בְּרָאד בְּשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם יוֹם ה׳ דְּבָרִים, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם ג׳ סָמוּךְ לְמִנְחָה. וּבְתִחַלַּת קְרִיאָתִי אֶת מִכְתָּבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ תֵּכֶף נִתְעָרְבֵב דַּעְתִּי, צָרָה וּמַכְאוֹב הֻכְפְּלוּ בְּרֹאוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ מְרִירוּת הַצָּרָה שֶׁל הַנֶּעְקָרְטִין [לְהִתְגַּיֵּס]. אוֹי אוֹי לָנוּ עַל צָרוֹתֵינוּ, אֲהָהּ בְּנֵי הַכְּרֵעַ הִכְרַעְתָּנִי, לִבִּי נִשְׁבָּר בְּקִרְבִּי מִכַּמָּה צְדָדִים.
כִּי הַיָּמִים סְמוּכִים לְתִשְׁעָה בְּאָב. וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְגַּבַּרְתִּי לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה, כִּי כָּךְ הוּא הַמִּדָּה. וּבְתוֹךְ כָּךְ נִשְׁמַע לְאָזְנַי שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה כָּזֹאת, צָרַת הַכְּלָל וְהַפְּרָט רַחֲמָנָא לִצְלַן. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר ה׳ הַצַּדִּיק וַאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ. הִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ בְּוַדַּאי, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים שֶׁמַּמְשִׁיכִים הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר, וּבָזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי גַּם עַתָּה. מָה אָשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳, שֶׁזָּכִיתִי וְזָכִיתִי אֶת אֵלּוּ לְהִתְנַגֵּד עַל הַמַּמְשִׁיךְ רַחֲמִים וַחֲסָדִים בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּמִעוֹף צָרוֹת וְצוּקוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְּחָא וְכוּ׳, וּבְכֹחוֹ וּבְכֹחַ כָּל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת אָנוּ נִשְׁעָנִים שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל הַצָּרוֹת יוֹצִיאֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְיָדְךָ הָאִגְּרוֹת לִבְרֶסְלֶב. וְשָׁם הוֹדַעְתִּי לָכֶם מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ בַּאֵר הֵיטֵב.
יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.
מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי בְּשָׁמְעִי צָרָתְכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁתִּנָּצֵל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל זֶה, וְשֶׁתִּתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל זֶה. כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ הֵיטֵב שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ כְּדֵי לְהַזְכִּירוֹ עַל יְדֵי זֶה שֶׁיָּשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיַתְחִיל מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָתְכֶם וּלִישׁוּעַת כָּל יִשְׂרָאֵל

נָתָן הַנַּ״ל

אֲהוּבִי בְּנִי כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהוֹדִיעֵנִי אֵיזֶה יְשׁוּעָה תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי, גַּם תִּשְׁלַח לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם בְּיִחוּד מִבָּנַי הַקְּטַנִּים שֶׁיִּחְיוּ, כִּי לֹא נִזְכְּרוּ בְּפֵרוּשׁ בַּמִּכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. גַּם תּוֹדִיעֵנִי מֵהַקְּלוֹיְז שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן אִם נִפְתָּחָה כְּבָר וּמָתַי נִפְתָּחָה. כִּי בְּנָסְעִי מִשָּׁם הָיְתָה חֲתוּמָה, וּבֶעָזְרַת הַשֵּׁם בָּטַחְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר נִפְתָּחָה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָפֵץ שֶׁתּוֹדִיעֵנִי בְּפֵרוּשׁ כְּדֵי

לְנַחַת.

שטו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ וָאֶתְחַנַּן ת״ר בְּרָאד.
בְּנִי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם ד׳ בָּאתִי לִפֹּה. וּבְיוֹם ו׳, עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׁלַחְתִּי לְךָ וְלִבְרֶסְלֶב מִכְתָּבַי בַּאֲרִיכוּת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר אוֹ בְּיוֹם ד׳ כְּשֶׁאֶעֱבֹר הַגְּרָעניץ [הַגְּבוּל] לְרַאדְוויל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי בְּכָל פַּעַם בִּישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ יָדַעְתִּי כִּי אֲנִי אֵינִי יוֹצֵא נָגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְזֶה כָּל מַכְאוֹבִי וְצָרָתִי, אֵיךְ אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי עִם מַה שֶּׁהִזְכַּרְתִּי בְּמִכְתָּבַי מֵעִנְיַן אֲזַמְּרָה. וְאִם אַתֶּם הֱיִיתֶם הוֹלְכִים בָּזֶה כָּמוֹנִי כְּבָר הֱיִיתֶם כְּשֵׁרִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אַךְ גַּם אֲנִי שָׂמֵחַ עַל חֶלְקִי תְּהִלָּה לָאֵל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִשְׁלַח שָׁלוֹם רַב לְכָל בְּנֵי בֵיתִי.

שטז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ וָאֶתְחַנַּן ת״ר רָאדִיוויל
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
יְקַבֵּל אִגֶּרֶת לִטְשָׁעהרִין רָצוּף פֹּה, שָׁם בֵּאַרְתִּי מְעַט מִנְּסִיעָתִי וְאֶת אֲשֶׁר נִדַּבֵּר שָׁם דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ׳. וְהַדְּבָרִים נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקְהִלַּתְכֶם וּבְבֶרֶסְלֶב וּסְבִיבוֹתֵיכֶם. ה׳ יְזַכֵּנוּ מֵעַתָּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּבְוַדַּאי רָאוּי לְךָ לְהַעְתִּיק הָאִגֶּרֶת וּלְשָׁלְחוֹ גַּם לִבְרֶסְלֶב, וְגוּף הָאִגֶּרֶת תִּשְׁלַח לִטְשָׁעהרִין. אַךְ הִזָּהֵר מְאֹד וְתַזְהִיר אֶת אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב לְבַל יְפַרְסְמוּ הַדָּבָר, רַק אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כֻּלָּם רָאוּי לָהֶם לִקְרוֹתוֹ. אוּלַי יִמָּצֵא אֶחָד שֶׁיַּזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ בִּדְרָכִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ. כִּי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ לְעֶבְדָּא. וְהִנֵּה כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לִבְרֶסְלֶב וְכוּ׳ כֻּלָּם לְפָנֶיךָ. וְהַכֹּל נֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ. עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ

וְלִכְפֹּל הַדְּבָרִים עוֹד. כִּי הַשָּׁעָה נְחוּצָה כַּנַּ״ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שיז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וָאֶתְחַנַּן שְׁנַת ת״ר רַאדְוִויל.
שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב. לִכְבוֹד כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים מִפָּז וּפְנִינִים יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים הָאוֹחֲזִים וּדְבֵקִים בְּעֵץ הַחַיִּים, אַשְׁרֵיהֶם אַשְׁרֵי חֶלְקָם, נְדִיבֵי עַם ה׳ אֲשֶׁר בִּקְהִלַּת טְשֶׁעהרִין וּמְעדְוֶוועדִיבְקֶא וּקְרָאקָא וּקְרוּמִינְטְשַׁאג וּסְבִיבוֹתֵיהֶם, יְצַו ה׳ אֶת הַבְּרָכָה אִתָּם וְיַצְלִיחוּ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ. וְיִזְכּוּ מֵעַתָּה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ בֶּאֱמֶת עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת הָעֲמֻקוֹת הַנִּפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת, אֲשֶׁר שָׂאַבְנוּ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. עַד אֲשֶׁר יִפָּקְחוּ עֵינֵיהֶם וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת נְעִימַת חֶלְקָם, לִטְעֹם צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם מְתִיקַת קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְלֵילֵךְ בְּאֹרְחוֹתָיו כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְעוֹלָם עַדֵּי יִזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה׳ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו שֶׁזָּכִיתִי לָשׁוּב לְפֹה אֶתְמוֹל וְלַעֲבֹר הַגְּרָעְנִיץ [הַגְּבוּל] בְּשָׁלוֹם. וַאֲנִי מֵכִין עַצְמִי מֵעַתָּה לִנְסֹעַ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שַׁבַּת נַחֲמוּ, לִקְהִלַּת קְרֶעמִינְיץ. וּמִשָּׁם נִסְעָה וְנֵלְכָה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב וְכוּ׳, עַד אֲשֶׁר אָבוֹא מְהֵרָה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לִמְקוֹם מְנוּחָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לִקְהִלַּת אוּמַאן לִמְקוֹם צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, מִי יִתֵּן שֶׁנַּתְחִיל עַתָּה עַל כָּל פָּנִים לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.
וְהִנֵּה אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי, אוֹהֲבִים דְּבֵקִים מֵאָח, אוֹהֲבִים וְרֵעִים בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לָנֶצַח, אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לָכֶם אֶפֶס קָצֶה מֵעֹצֶם נִפְלְאוֹת חַסְדֵי וּפְלָאֵי פְּלָאוֹתָיו שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ, וּבִפְרָט עִמִּי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּבִפְרָט בַּנְּסִיעָה הַזֹּאת יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. וְאִם כִּי מִכְּבָר יָדַעְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ לֹא יִכְבֶּה חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן, וּמַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אוֹר אֱמֶת קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד כָּזֶה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהוּ. עִם כָּל זֶה עַתָּה בְּעֵינַי רָאִיתִי קְצָת וְהַיּוֹתֵר אֲנִי מַאֲמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק מִלְּסַפֵּר לָכֶם מְעַט דְּמְעַט כְּדֵי לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבַר וְלִצְעֹק לֶעָתִיד לָבוֹא. כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת. כִּי עֲדַיִן הַצַּד הַשֵּׁנִי הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹן קַבָּלָה סִטְרָא אַחְרָא אוֹרֵב וְחוֹתֵר בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד

וְעוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ בְּכָל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לוֹ לֶאֱרֹב וְלַחְתֹּר וְלִתְפֹּס בְּרִשְׁתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם עַד אֲשֶׁר בְּכָל פַּעַם נִדְמֶה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁבֵּר הַסְּתָרוֹת וּמְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים וְתַאֲוֹת וְסִכְסוּכִים וְעִכּוּבִים וּטְרָדוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳ כָּאֵלֶּה. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ עַל פְּשָׁטוּהוּ וְלָא עָיֵל לְתַרְעָא וְכוּ׳ וְכוּ׳, וּבְמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים. מִי יִתֵּן שֶׁיִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְקַיֵּם הָעֵצוֹת הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּסִימָן כ״ה בְּהַתּוֹרָה אַחֲוֵי לָן מָנָא וְכוּ׳. דְּהַיְנוּ לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים הַדְּבֵקִים וְכוּ׳, וּלְהִתְפָּאֵר וְלִשְׂמֹחַ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב לְמָקוֹם שֶׁנִּתְקָרֵב, שֶׁעַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְגַּלִּין הַגְּוָנִין עִלָּאִין שֶׁהֵם גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳ וְכוּ׳.

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בִּבְרָאד וּבְלֶעמְבֶּערְג. וּבְעִנְיַן עִסְקֵנוּ אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לַעֲסֹק בָּזֶה בְּשׁוּם אֹפֶן, וְכִמְעַט הָיִיתִי מְיָאֵשׁ עַצְמִי מִזֶּה. אַךְ ״חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ״ וְכוּ׳, וְנִמְצָא עֵצָה עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד נִכְבָּד שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בָּזֶה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּגְמֹר בְּכִי טוֹב. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לִבָּם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל עָסְקֵנוּ שָׁם הַרְבֵּה וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה, מִנְּעִימוּת נִפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ וְנִשְׂגְּבוֹת מַעֲלָתוֹ, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד מְאֹד. וְרֹב הַחֲסִידִים דְּשָׁם קִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל, רַק מָעוֹת לֹא הוֹצֵאתִי מִשָּׁם אֲפִלּוּ מֻחֲצָה הַהוֹצָאוֹת דְּשָׁם, וּמְעַט דִּמְעַט שֶׁקִּבַּלְתִּי הָיָה מֵהַקְּרוֹבִים שֶׁלִּי שֶׁהֵם גְּבִירִים גְּדוֹלִים. אֲבָל קִרְבוֹתָם רְחוֹקִים, וּמַתְּנָתָם הָיְתָה מְעוּטָה מְאֹד מְאֹד. אַךְ טוֹב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכֶסֶף, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִי אוֹתָם הַרְבֵּה. וְאֶתְמוֹל לִוּוּ אוֹתִי מִבִּרָאד חֲסִידִים הַרְבֵּה וּגְדוֹלֵי הַחֲשׁוּבִים שֶׁבָּהֶם עַד חוּץ לָעִיר. וְהַרְבֵּה מֵהֶם לִוּוּ אוֹתִי וְנָסְעוּ עִמִּי עַד הַגְּרָעניץ, וּבַדֶּרֶךְ מָשְׁכוּ וְהוֹצִיאוּ מִמֶּנִּי דִּבּוּרִים וְתוֹרוֹת הַרְבֵּה מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְסִפַּרְתִּי לָהֶם מֵהַתּוֹרָה מֵעִנְיַן שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל וְכוּ׳ וּמֵהַתּוֹרָה ״אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ״. וְסִפַּרְתִּי לָהֶם בְּדֶרֶךְ שִׂיחָה אֵיךְ זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ הִתְגַּלּוּת הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, וּקְצָת מִמַּה שֶׁעָבַר אָז, וְנִבְהֲלוּ וְנִרְעֲדוּ מְאֹד. אַחַר כָּךְ בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתָם פָּתַחְתִּי פִּי בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְסִפַּרְתִּי לָהֶם אֵיךְ נֶאֱמְרָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה ״הַנְּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי״ וְכוּ׳, וְאָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם כָּל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת. וְהוֹדַעְתִּי לָהֶם הָאֱמֶת שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל הִזְהִיר מְאֹד לִבְנֵי הַנְּעוּרִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתָם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבִפְרָט בַּלַּיְלָה וּבַדֶּרֶךְ יְחִידִי, עַד שֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְהִכָּלֵל בְּחִיּוּב הַמְּצִיאוּת וּלְהַעֲלוֹת כָּל הָעוֹלָם הַתָּלוּי בּוֹ לְהִכָּלֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְחַיֶּב הַמְּצִיאוּת וְכוּ׳. וְכַמָּה בְּנֵי הַנְּעוּרִים הָלְכוּ בְּצַד הָעֲגָלָה וְאַחֲרֶיהָ, כִּי הָלְכוּ בְּרַגְלֵיהֶם מִשָּׁם עַד הַגְּרָעניץ שֶׁהוּא קָרוֹב לְפַרְסָה. וְכֻלָּם עָמְדוּ מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרָם כְּמַעַט שֶׁיְּצָאָה נַפְשָׁם. וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה דַּיָּן דְּקְהִלַּת בְּרָאד מֻפְלָג גָּדוֹל בַּתּוֹרָה שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר פְּשָׁטִים נִפְלָאִים גְּדוֹלִים בַּגְּמָרָא פֵּרוּשׁ תּוֹסָפוֹת, וְגַם הַשָּׁאָר הָיוּ לוֹמְדִים וַחֲשׁוּבִים, כֻּלָּם נִבְהֲלוּ מִשְּׁמֹעַ לֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי וְרַבִּי נַחְמָן הִזְכַּרְתִּי עַצְמִי מֻחְדָּשׁ הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּזֹאת, וְעַדַיִן מִתּוֹרָתוֹ אָנוּ רְחוֹקִים. וַאֲנִי צוֹעֵק בְּלִבִּי עַתָּה עַל הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְקַיֵּם זֹאת מֵרִבּוּי הַמְּנִיעוֹת, אֲבָל אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי עַל הַמְּעַט דִּמְעַט שֶׁזָּכִיתִי לִפְעָמִים לְקַיֵּם מְעַט מִזֶּה. וְגַם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בַּיּוֹם וְכוּ׳ הוּא גַּם כֵּן יָקָר מְאֹד מְאֹד, כִּי לָאו כָּל אָדָם זוֹכֶה לְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל

בִּשְׁלֵמוּת. וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְבּוֹדְדוּת אֲפִלּוּ בַּיּוֹם, אֲבָל אַשְׁרֵי וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְקַיֵּם בִּפְשִׁיטוּת הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִכָּלֵל וְכוּ' וְכוּ', יְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם. וְעַל כֵּן זֵרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לָכֶם מִיָּד קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, כִּי זֶה הָאִגֶּרֶת הוּא אֶצְלִי תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּרַבִּים, כִּי אוּלַי אוּלַי יִזְכֶּה אֶחָד עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל, אוֹ מִקְצָת מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים. וּבִפְרָט קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם בִּבְרָאד דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם כַּמָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד, וּמָסַרְתִּי לָהֶם סֵפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וְהַתְּפִלּוֹת. וְאַף שֶׁקְּצָתָם רָאוּ אוֹתָם מִכְּבָר, אֲבָל כְּבָר עָבְרוּ יָמִים וְשָׁנִים שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתָם. וְהָרֹב לֹא רָאוּ אוֹתָם מֵעוֹלָם. וְגַם הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן שֶׁנִּדְפַּס שָׁם זֶה כַּמָּה שָׁנִים, הָיָה מֻנָּח בְּקֶרֶן זָוִית. וְעַכְשָׁיו הִתְחִילוּ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ. וְשָׁאֲלוּ אוֹתִי כַּמָּה דְּבָרִים וּפֵרַשְׁתִּי לָהֶם יָפֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם פֵּרַשְׁתִּי לָהֶם הָרָאשֵׁי פְּרָקִים מֵהַנִּדְפָּסִים בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא הַמַּתְחִילִים הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. כִּי שָׁם לֹא נִדְפַּס הַפֵּרוּשׁ. וּבְלֵיל שַׁבַּת חָזוֹן הֶעָבַר לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק עַד שֶׁנָּשָׂא לִבִּי אֶת רַגְלַי וְרָקַדְתִּי בְּשִׂמְחָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְדַעְתִּי מֵעוֹלָם לֹא רָקַדְתִּי בְּשַׁבָּת זֶה, תְּהִלָּה לָאֵל הַכֹּל הָיָה עַל נָכוֹן. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁגַּם עֲסָקֵינוּ נַתְחִיל וְנִגְמֹר וְנַתְחִיל וְנִגְמֹר כַּמָּה פְּעָמִים, וַה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ תָּמִיד, רַק צְרִיכִין לָזֶה הוֹצָאוֹת רַבּוֹת. וְקִוִּיתִי בְּחַסְדֵי ה׳ וּבְטוּב לְבַבְכֶם כַּיּוֹצֵא בָּכֶם, שֶׁבְּוַדַּאי תִּתְּנוּ כָּרָאוּי הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן לְהַחֲזִיק אוֹתִי. וְעַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּטִחוֹנִי שֶׁיְּכַלְכֵּל וִיפַרְנֵס אוֹתִי וְיַסְפִּיק לִי כָּל צָרְכִּי. הָאֻלְּקִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי אַל יַעַזְבֵנִי לָנֶצַח. אַךְ עִקַּר הַיְשׁוּעָה צְרִיכִין בְּעִנְיַן הָרַחֲמָנוּת הַגָּדוֹל מִכָּל מִינֵי רַחֲמָנוּת, לְהַכְנִיס וּלְקַשֵּׁר הַדַּעַת בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁיֵּצֵא כָּל אֶחָד מֵהָעַוָּונוֹת וְהַשְׁטוּתִים וְכוּ' שֶׁנִּדְבְּקוּ בּוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה, כִּי עֲדַיִן הָאוֹרֵב יוֹשֵׁב בַּחֶדֶר וּבְחַדְרֵי חֲדָרִים וְגַם בְּאִתְגַּלְיָא אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְכֵן הוּא בִּבְרָאד וּבִלְבוֹב וּבְכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה עוֹלָם הַשָּׁפֵל עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, עוֹלָם שֶׁכָּל יְצוּרֵי קֶדֶם צְרִיכִין לַעֲבֹר בּוֹ וְלִסְבֹּל מַה שֶּׁיִּסְבֹּל, וּלְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּזֶה הָעוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה וְהַנִּסָּיוֹן דַּוְקָא. אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם וַאֲפִלּוּ בְּכָל רֶגַע אוֹרְבִים עָלָיו כְּמוֹ שֶׁאוֹרְבִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מִזֶּה כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְעַל יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה הַנַּ״ל. וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ וְהַיְרִיעָה קְצָרָה וְהַהֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִיד נַפְשִׁי הַנָּתִיק פְּרִי קֹדֶשׁ וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער נֵרוֹ יָאִיר, וְלַחֲבֵרוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבִּילִי נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

קִבַּלְתִּי אִגֶּרֶת מִבְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁכְּבָר קִבֵּל הַסַּךְ שֶׁהִלְוָה בִּשְׁבִילְךָ. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעֳלֵיכֶם וְכוּ'. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדְּלוּ לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְגַם שָׁלַח לִי מִכְתַּבְכֶם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בַּיָּמִים הַבָּאִים לִשָּׁלוֹם אֶכְתֹּב לָכֶם עוֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְזָרֵז אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיַּעַמְדוּ בְּעֶזְרָתִי, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לִגְמֹר חֻפְצֵי שָׁמַיִם לִזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְתִרְאוּ לְהַשְׂגִּיחַ עַל בֵּיתִי לַעֲזֹר לָהֶם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם. וּבִפְרָט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בִּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם בִּזְכוּת הָרַבִּים. עַל כֵּן עֲלֵיכֶם לִרְאוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי מְנִיעוֹת לָזֶה חַס וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי הַפַּרְנָסָה, וְאַתֶּם עֲשׂוּ אֶת שֶׁלָּכֶם הֵן לִתֵּן נְדָבַת לְבַבְכֶם הַטּוֹב כָּרָאוּי. הֵן לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאוֹהֲבֵינוּ כָּל מַה שֶׁתּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת תַּעֲשׂוּ בְּכָל כֹּחֲכֶם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעַדְכֶם לְטוֹבָה. וְחִזְקוּ וְאִמְצוּ לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וּבִפְרָט לִתְלוֹת עֵינֵיכֶם לַמָּרוֹם וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ כִּי. (חָסֵר) וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וּכְבָר שְׁמַעְתֶּם בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתְּקַיְּמוּ כָּרָאוּי לְמַעַן יֵיטִיב לָכֶם לָנֶצַח.
דִּבְרֵי מוֹרְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

שיח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ רְאֵה ת״ר בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי בְּשָׁעָה זוֹ בָּאתִי לְשָׁלוֹם לִפְּה קְהִלַּת בַּרְדִּיטְשׁוֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם שֶׁעָבַרְתִּי כָּל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ חֲלִישׁוּת כֹּחִי, וּבִפְרָט חֻלַּקַּת עֲצָתִי שֶׁהוּא כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. וּמִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתִי שֶׁבַּחֲלִישַׁת כֹּחַ כָּזֶה וּבַחֻלַּקַּת הָעֵצָה כָּזֹאת וּבְמַחֲלֹקֶת וּרְדִיפוֹת וְכוּ׳ כָּאֵלֶּה, אָרִים פְּעָמַי לִנְסִיעוֹת כָּאֵלֶּה וְטִלְטוּלִים קָשִׁים כָּאֵלֶּה. וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁעָבַרְתִּי עָבְרוּ עָלַי הַתְּלָאוֹת שֶׁל מְפֻרְסָם וְאֵינוֹ מְפֻרְסָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בִּכְתָב. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים כָּזֶה עָצְמָה הִרְבָּה, שֶׁעָבַרְתִּי הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם וּבְשַׁלְוָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם. יִתְבָּרַךְ אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ׳.
וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ בִּקְרֶעמִינִיץ, וְקִבְּלוּנִי כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד. וְגַם מִשְּׁאָר הַחֲסִידִים שֶׁבָּעִיר הָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה לֹא כֻּלָּם. וּמֵחֲמַת תְּשׁוּקַת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה דְּבַרְתִּי שָׁם תְּהִלָּה לָאֵל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַרְבֵּה. עַד אֲשֶׁר כָּלְתָה נַפְשָׁם מְאֹד בִּפְנִימִיּוּת לְבָבָם לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ, עַד שֶׁקְּצָת גִּלּוּ מַצְפוּנֵי לִבָּם בְּפִיהֶם רַק שֶׁהַדֶּרֶךְ רָחוֹק וְהַמְּנִיעוֹת עֲצוּמִים, וְהַרְבֵּה הַרְבֵּה מוֹנֵעַ אֶת כֻּלָּם הַמַּחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם שֶׁעָלֵינוּ חִנָּם עַל לֹא חָמָס בְּכַפֵּנוּ. וְהֵם יוֹדְעִים וּמְבִינִים הֵיטֵב שֶׁהָאֱמֶת אִתָּנוּ, אַךְ קָשֶׁה לָהֶם לִסְבֹּל הָרַעַשׁ וְכוּ׳ בְּצֵרוּף שְׁאָרֵי הַמְּנִיעוֹת. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר

אֲפִלּוּ בְּעַל פֶּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. כִּי עָקֹב הַלֵּב שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְכוּ' וְכוּ'. רַק הוּא יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי. וַאֲנִי בְּעָנְיִי רוֹאֶה וּמֵבִין מֵרָחוֹק אֲשֶׁר כִּמְעַט נִשְׁמַע בְּפֵרוּשׁ עַמְקוּת צַעֲקַת הַלֵּב שֶׁל כָּל אֶחָד לְהִתְקָרֵב לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אֲבָל גָּבַהּ טוּרָא וְכוּ', וְהַיַּרְדֵּן מִתְפַּשֵּׁט מִלַּעֲבֹר אֶל הַקְּדֻשָּׁה וְכוּ'. מַה נָּשִׁיב לַה' וְכוּ' אֲשֶׁר פָּלַט וּמִלֵּט נַפְשֵׁינוּ מֻחְדָּא, מִלְּהְיוֹת לָנוּ חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה חֶלְקֵת הַלֵּב מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת. כֵּן יוֹסִיף ה' לְהַגְדִּיל וּלְהַפְלִיא חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִקְנִים בֶּאֱמֶת וּבִשְׁלֵמוּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא מְהֵרָה לְהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

גַּם הָיִיתִי בְּאוֹסְטְרָהָא וְהֶחֱיֵיתִי מְאֹד אֶת גֶּזַע קֹדֶשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהָיוּ לִי מְנִיעוֹת רַבּוֹת מְאֹד מִלְּסַע לְשָׁם, עַד שֶׁכְּבָר הָיִיתִי נוֹאָשׁ מִלְּסַע לְשָׁם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי בְּרַחֲמָיו וְנָסַעְתִּי לְשָׁם, וְקִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד הָרַב הַמְפֻרְסָם וְכוּ' בְּעַצְמוֹ וּבָנָיו וּקְצָת מֵאֲנָשָׁיו שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים אָז. וְהָיִיתִי שָׁם מִיּוֹם ד' אַחַר חֲצוֹת עַד אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם ה'. וּגְדוֹל הָעֵצָה יִתְבָּרַךְ שָׁלַח בְּלִבִּי לְסַע מִשָּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִקְהִלַּת קָאסְטַנְטִין יָשָׁן. וְכֵן עָשִׂיתִי, וּבָאתִי לְשָׁם בְּיוֹם ו' אַחַר חֲצוֹת. וְהָיָה לִי יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים בְּדַעְתִּי בְּעֵת שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְשָׁם, מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם קָרוֹב לִמְדִינָתֵנוּ שֶׁיּוֹדְעִים בְּיוֹתֵר מֵאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי שֶׁבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלָּנוּ קִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וּשְׁאָר אֲנָשִׁים הָיוּ בֵּינֵיהֶם שִׁנּוּי דֵּעוֹת, וּקְצָת מֵהֶם הָיוּ אֶצְלִי. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם, אֲבָל דִּבְרֵי תוֹרָה לֹא נֶאֶמְרוּ שָׁם כִּי אִם מְעַט. וּבְיוֹם א' לְעֵת עֶרֶב יָצָאתִי מִשָּׁם וּבָאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם כַּנַ"ל. הִנֵּה סִפַּרְתִּי לָכֶם מְעַט מֵהַרְבֵּה מִשֶּׁדֶּרֶ נְסִיעָתִי לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם לְזִכָּרוֹן. וּבְפָרָט כַּאֲשֶׁר יַחֲמֹל ה' וְיַעֲזְרֵנוּ בְּחַסְדּוֹ לִגְמֹר עֲסָקֵינוּ בְּשָׁלוֹם, אָז נָבִין בְּיוֹתֵר יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עַד אֵין מִסְפָּר, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. בְּרֶגַע זֹאת נוֹדַע לִי שֶׁקָּרוֹב שֶׁתֵּצֵא הַפָּאסְט מִפֹּה וַאֲנִי מֻכְרָח לְקַצֵּר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה בְּקָרוֹב בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לִסַּע לְבֵיתִי עַתָּה מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהִנְנִי מְצַפֶּה עַתָּה לָבוֹא בְּקָרוֹב לְאוּמַאן. וְאַחַר חֲתִימַת זֶה הָאִגֶּרֶת אַתְחִיל לַעֲסֹק בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי מִפֹּה לְאוּמַאן. וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ אֶסַּע. וְהַמֵּכִין מִצְעָדֵי גֶּבֶר יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, "יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ".

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ רְאֵה ת״ר בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
(חָסֵר כָּאן)וְשָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְהַלָּשׁוֹן שֶׁלְּךָ תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר מְתֻקָּן קְצָת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְקָרוֹב יִתְתַּקֵּן כָּרָאוּי. רַק בִּכְתָב אַתָּה צָרִיךְ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם, כְּדֵי שֶׁתְּאַמֵּן יָדְךָ הֵיטֵב בִּכְתִיבָה. וְיִהְיֶה נִצְרָךְ לְךָ בְּכָל הָאֲפָנִים. הֵן לְדֶרֶךְ אֶרֶץ, הֵן לְתוֹרָה וַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם. וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל מִכְּתָבְךָ אֵין עַתָּה הַזְּמַן מַסְפִּיק. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אָשִׁיב לְךָ בִּכְתָב, וְגַם נְדַבֵּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ מְאֹד לִבְרֹחַ בְּכָל פַּעַם מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וּבְכָל פַּעַם שֶׁמַּמְשִׁיכִין הַמַּחֲשָׁבָה מִחוּץ לִפְנִים יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד. וּבִשְׁבִיל זֶה בָּא הָאָדָם לָעוֹלָם לִלְחֹם מִלְחָמָה זֹאת. וְעַל פִּי דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְכוֹלִים לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ. רַק שֶׁצְּרִיכִין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְעַקְשָׁנוּת עָצוּם לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה. אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת שֶׁלִּי, וְאֶחֱטֹף טוֹב כָּל מַה שֶּׁאוּכַל, מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בְּאַשְׁפָּה וְכוּ׳. וּבִפְרָט לִצְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל פַּעַם. בִּפְרָט בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים הַלָּלוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִרְאוֹת בְּךָ כָּל טוֹב.
נָתָן הַנַּ״ל
אַהוּבִי בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה.
דַּיין גְּרִיס הָאבּ אִיךְ מְקַבֵּל גִיוֶוען. אוּן הָאבּ גְּרוֹס נַחַת גִיהַאט וָואס דִיא הָאסְט אַלֵיין גִישְׁרִיבִּין. בִּפְרָט דִיא בִּיסְט נִיט גִיזוּנְד גִיוֶוען, גִילוֹבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וָואס הָאט דִיר גִיהָאלְפִין. הַיינְט בַּדַארְפְסְטוּ אָן הֵייבִּין תְּפִלִּין צוּא לֵייגְן, בִּיסְטוּ גָאר נַייא גִיבּוֹרִין. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דֶּער מַאן דִיךְ רֶעכְט וָואס דָּא הֵייבְּט זִיךְ אָן. וַוארְף אַוועק אַלָע נַארִישְׁקַייט וָואס בִּיז אַהער אִיז גִיוֶוען, אוּן מַאךְ דִיר אַנַייא הַארְץ צוּ גִיטִין. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן וֶועל אִיךְ דִיר מֶער שְׁרַייבִּין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. בָּתִּים וֶועל אִיךְ הֵייסִין לִבְנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה דִיר שִׁיקֶען. זַייא גִיזוּנְט אוּן פְרֵיילִיךְ, אוּן זָאג תְּהִלִּים אַלֶע טָאג, אוּן בַּאגֶער צוּא לֶערְנֶין, וֶועט אַלְץ רֶעכְט זַיין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
[אַהוּבִי בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי אֶת פְּרִישַׁת שְׁלוֹמְךָ, הָיְתָה לִי נַחַת רַבָּה מִזֶּה שֶׁאַתָּה עַצְמְךָ כָּתַבְתָּ, בִּפְרַט שֶׁלֹּא הָיִיתָ בָּרִיא, וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁעָזָרְךָ. הַיּוֹם עָלֶיךָ לְהַתְחִיל לְהָנִיחַ תְּפִלִּין - אַתָּה נוֹלַדְתָּ מֻחְדָּשׁ. לְמַעַן ה׳ הִתְבּוֹנֵן מַה מַּתְחִיל. הַשְׁלֵךְ אֶת כֹּל הַהֲבָלִים שֶׁהָיוּ עַד עַתָּה, וּבְרָא לְךָ לֵב חָדָשׁ לְטוֹבָה. אִם יִרְצֶה ה׳ מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ. בָּתִּים (שֶׁל תְּפִלִּין) אֲצַוֶּה לִבְנִי ר׳ אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה לִשְׁלֹחַ לְךָ. תִּהְיֶה בָּרִיא וְשָׂמֵחַ וְהִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד - וְהַכֹּל יִהְיֶה כָּרָאוּי בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ].
נָתָן הַנַּ״ל
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְיַחֵד הַדִּבּוּר לָכֶם כָּרָאוּי. מִן הַסְּתָם תִּרְאוּ אוֹ תִּשְׁמְעוּ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אִיצִיק בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה. וְהַפָּאסְט נְחוּצָה מְאֹד.

שכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ שׁוֹפְטִים ת״ר אוּמַאן.
בַּעַל הָרַחֲמִים יֵיטִיב הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי
וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג׳ כְּמוֹ חֲצוֹת הַיּוֹם,
וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְעַתָּה עֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם הוּא הִתְחִיל
הוּא יִגְמֹר הָעֵסֶק שֶׁמָּסַר בְּיָדֵינוּ לַעֲסֹק בּוֹ שֶׁהוּא טוֹבַת הַכֹּל לָנֶצַח, ה׳
יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא
וּצְרִיכִין לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְבַקֵּשׁ וְלִדְרֹשׁ וְלַחֲקֹר דֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה כָּל אֶחָד
מִמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְאֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה, וְגַם לָזֶה צְרִיכִין סִיַּעְתָּא
דִּשְׁמַיָּא. וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין טוֹבִים בְּהִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל
וּבְעַקְשָׁנוּת גָּדוֹל בְּרָצוֹן, וּלְהַאֲמִין בְּעַצְמוֹ שֶׁעֲדַיִן הַטּוֹב שֶׁבּוֹ חָזָק מְאֹד
מְאֹד, אַף עַל פִּי שֶׁפָּגַמְתִּי בּוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּגַמְתִּי, אַף עַל פִּי כֵן מַיִם רַבִּים לֹא
יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּ אֶת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁזָּכִיתִי
לַחֲטֹף בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר. וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, הַכֹּל גָּנוּז וְצָפוּן
חָתוּם וּמְשֻׁמָּר אֵצֶל הָרֹאשׁ בַּיִת הָאֱמִתִּי, וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל עֲדַיִן יֵשׁ לִי תִּקְוָה
לְכָל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹחַ בְּכָל זֶה בְּכָל הַשָּׂנָה
כֻּלָּהּ, וּבְאֵלּוּ הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים אֱלוּל וְתִשְׁרֵי בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ
יוֹדְעִים צְרוּפִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים וְנִשְׂגָּבִים כָּאֵלֶּה עַל אֱלוּל וְתִשְׁרֵי. וְלֹא
יָכְלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּיר קְצָתָם ׃ עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן צֵרוּף אֱלוּל בְּרָאשֵׁי תֵּבוֹת ; וּמָל ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב
וְכוּ׳ ; וְאִם לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְכוּ׳. וְלָזֶה שַׁיָּךְ סוֹד כַּוָּנַת
אֱלוּל, שֶׁיְּסוֹדָהּ הוּא אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ.
אַשְׁרֵי הַמִּתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּבִפְרָט בֶּאֱלוּל בְּעַצְמוֹ לֵילֵךְ בָּזֶה,
לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַבְּקִיאוּת מֵהַבָּקִי בַּהֲלָכָה בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב וְכוּ׳
וְכוּ׳, תִּשְׁרֵי ׃ רָאשֵׁי תֵּבוֹת אַתָּה פּוֹרֵרְתָּ בְּעָזְּךָ יָם שִׁ׳בַּרְתָּ רָ׳אשֵׁי תַּ׳נִּינִים עַל
הַמָּיִם וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת׳ נֶפֶשׁ׳ הַגֵּר׳ כִּי׳ גֵּרִים סוֹפֵי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי ; תָּ׳בוֹאִי׳
תָּ׳שׁוּר׳י׳ מֵר׳אשׁ׳ אֲמָנָה ; תִּשְׁרֵי שְׁנֵי פְּעָמִים חוֹתָם. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי
רָאָה כָּאֵלֶּה, בִּפְרָט מִי שֶׁזָּכָה לִטְעֹם אֲפִלּוּ כְּנֻקְדָּה מִן הַיָּם צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי
נֹעַם, הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ עַל כָּל הַנַּ״ל. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב
כֹּחַ אֲשֶׁר הִפְלִיא עֲצָה לְהַעְלִים וּלְהַסְתִּיר אוֹר כָּזֶה בִּשְׁבִיל קִיּוּם הַבְּחִירָה,
אֲבָל מַה נָּשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳ אֲשֶׁר פָּקַח עֵינֵינוּ לִרְאוֹת עַיִן בְּעַיִן אֲמִתַּת נְקֻדַּת
הָאֱמֶת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְהַסְתִּירוֹ חַס וְשָׁלוֹם מִדַּעְתֵּנוּ בְּשׁוּם אֹפֶן. אַף אִם
מַעֲשֵׂינוּ הֵם חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁהֵם, הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם

לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּדִמְעָה מֵעֹצֶם תְּשׁוּקַת הַנְּקֵדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַעֲצוּמָה וּבְפָרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַנָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב גֵּרוֹ יָאִיר, הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר בְּנִי וְתַלְמִידִי חֲבִיבִי לִבִּי יַעֲלֶה עָלֶיךָ רַעְיוֹן חַס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא כִּרְצוֹן הָאֱמֶת, רַק בּוֹא תָּבוֹא בְּרִנָּה עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְפֹה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְכֵן כָּל יָמֶיךָ עַד יָבוֹא מוֹרֵה צֶדֶק לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָנֶצַח, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ תַּחֲזִיק לִי טוֹבָה לָנֶצַח נְצָחִים.
נָתָן הַנַּ״ל

שכא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ תֵּצֵא ת״ר. אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳. לְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה, וּבְקָרוֹב תָּבוֹא בְּעַצְמְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיִזַּכֵּנוּ לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ שְׁנֵי הַבְּקִיאוּת שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב, שֶׁהֵם בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ. כִּי בְּוַדַּאי הוּא בְּקִיאוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְיוֹתֵר יֵשׁ לְדַבֵּר מִזֶּה כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, כִּי עָקֹב הַלֵּב מִכֹּל וְאָנוּשׁ הוּא וְחוֹלֶה מְאֹד. וְכַמָּה וְכַמָּה חוֹתְרִים עָלֵינוּ מְאֹד בְּכָל יוֹם לְהַפִּילוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְזָכֹר הֵיטֵב בְּעִנְיַן הַבְּקִיאוּת הַנַּ״ל, וְעוֹד כַּמָּה שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְתוֹרוֹת נוֹרָאוֹת הַשַּׁיָּכִים לָזֶה, לְמַעַן יִשָּׁאֵר קַיָּם עַל עָמְדּוֹ תָּמִיד. וּבְפָרָט בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁאָז נִמְשָׁךְ הַשְּׁנֵי בְּקִיאוּת הַנַּ״ל, שֶׁהֵם סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל וְכוּ׳ וְכוּ׳. בֶּאֱמֶת אֵינִי יָכוֹל לְהָבִין כְּלָל בַּמֶּה זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּזֹאת. וְאִם נַעֲשֶׂה עִמָּנוּ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וּמַחֲלֹקֶת וּבְזִיּוֹנוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וַדַּאי, וַעֲדַיִן יֵשׁ תִּקְוָה לְחַכּוֹת לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד, וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם, וּבִתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה, וּתְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם, וּתְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וַאֲנִי עַל

מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרְךָ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיֵּיטִיב לְךָ בְּחַסְדּוֹ. לֹא כַחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ וְכוּ׳, כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי וָנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לַחֲתָנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הִיא בִּתִּי מָרַת חַנָּה צִירִיל תִּחְיֶה, וְלִבְנֵי נַחְמָן, וְלִבְנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיוּ.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאגֶעְרט צוּא לָעְרָנְין, אוּן דַאוֶוועְנְט עָרִינְסְט. אוּן הִיט בֶּעְנְשִׁין אוּן קְרִיאַת שְׁמַע לֵיעְנָען, אוּן כָּל הַבְּרָכוֹת. אוּן הִיט אַייךְ פּוּן שְׁלֶעכְטְס אוּן טְרַאכְט אוֹף דֶּעם תַּכְלִית. וָוארִין דֶּער תַּכְלִית אִיז נָאר תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים [הִשְׁתּוֹקְקוּ לִלְמֹד, וְהִתְפַּלְלוּ בְּרִצִינוּת, וְהִזָּהֲרוּ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּבַאֲמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע וְכֹל הַבְּרָכוֹת. וְהִזָּהֲרוּ מֵרַע וְחִשְׁבוּ עַל הַתַּכְלִית, כִּי הַתַּכְלִית הִיא רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים].

נָתָן הַנַּ״ל

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תר״א

שכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ עֶרֶב סֻכּוֹת תר״א לפ״ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם בְּאֶמְצַע תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָיָה לִי לְנַחַת וְהַ׳ יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה שֶׁיִּשְׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה, כִּי שִׂמְחָה הִיא רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חוֹלַאַת רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְהִנֵּה נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְמַלֹּאוֹת רְצוֹנְךָ שֶׁהוּא רְצוֹנִי, לִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת מֵעִנְיָנָא דְּיוֹמָא, אַךְ טָרִידְנָא טוּבָא. וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְלֹא הִגְבִּיהוּ כַּנְפֵי הַסֵּכָה וְכוּ׳. אַךְ תִּשּׁוּקָתְךָ מַכְרִיחֵנִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט מֵאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֶתְמוֹל בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁכָּל בְּחִינַת סֻכָּה וְאַרְבָּעָה מִינִים הַקְּדוֹשִׁים הַכֹּל לְהַשְׂלִים וּלְהוֹצִיא לָאוֹר הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת בְּכָל דּוֹר שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלָם הַתּוֹרָה וְכוּ׳. שֶׁבָּזֶה אָנוּ עוֹסְקִים בְּאֵלּוּ הַיָּמִים לְהַשְׂלִים אֶת הַתּוֹרָה בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת

וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁהוּא סוֹף גְּמָר וְהַתְּקוּן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת. וְכָל מִצְווֹת אֲרְבָּעָה מִינִים בַּיָּדַיִם, לְהָאִיר יְדֵי הַסְּמִיכָה בִּידֵי הַכְּתִיבָה הָעוֹסְקִים בְּכְתִיבַת כְּתַב יִשְׂרָאֵל. בִּפְרָט הַכּוֹתְבִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִבְקָע יָם הַחָכְמָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַכְנִיס בְּלִבּוֹ יְדִיעַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, עַד אֲשֶׁר יִתְקַיֵּם וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁמְּסַיְּמִין אַחַר נְטִילַת לוּלָב לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים וְכוּ'. וְהַנְּעָנוּעִים הַקְּדוֹשִׁים הֵם בְּחִינַת תְּנוּעַת הַקֶּלְמוֹס בָּאֲוִיר, הַמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה "חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן" שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בָּהּ עַתָּה. וְהַשְּׁלשָׁה מִינִים שֶׁאֵצֶל הַלּוּלָב הֵם בְּחִינַת ג' אֲצְבָּעִין דְּאָחֲזִין בְּקֶלְמוֹסָא הַמּוּבָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר, כְּדֵי לְהַשְׂלִים הַתּוֹרָה בִּבְחִינַת לוּחוֹת הָאֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים. וְשַׁיָּךְ לָזֶה מַאֲמַר הַתִּקּוּנֵי זֹהַר, וּבְגִין כָּךְ בְּקָנֶה דִּילָךְ דְּאִיהוּ קֶלְמָסָא בָּעֵי יַמָּא דְּאוֹרַיְתָא [וּבְגַלַל זֶה בַּמַּטֶּה שֶׁלְּךָ שֶׁהוּא קוֹלְמוֹס, בָּקַע אֶת יַם הַתּוֹרָה]. וְהַכֹּל לְהוֹדִיעַ וּלְסַפֵּר לְכָל בָּאֵי עוֹלָם גְּבוּרוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁשּׁוֹלֵחַ לָנוּ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים כָּאֵלּוּ שֶׁמְּגַלִּים לָנוּ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים כָּאֵלּוּ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ קִיּוּם הַתּוֹרָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְזֶה בְּחִינַת הַסֻּכָּה בְּחִינַת עַנְנֵי כָּבוֹד שֶׁהָלְכוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל, בִּנְסִיעָתָם בַּמִּדְבָּר וְהָאָרוֹן עִם הַלּוּחוֹת הָאֶבֶן לִפְנֵיהֶם, שֶׁבִּבְחִינָה זֹאת צָרִיךְ אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ, הֵן רָחוֹק הֵן קָרוֹב, אוֹ בְּעִירוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּשָׁבִיל מַשָּׂא וּמַתָּן וּפַרְנָסָה, כְּגוֹן לְבֵית הַפָּאסְט וְכוּ', שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ וְיִתֵּן צְדָקָה לִהְיוֹת בְּכְלַל תּוֹמְכֵי אוֹרָיְתָא הָעוֹסְקִים לְהוֹצִיא לָאוֹר סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ'. וְגַם צָרִיךְ לְכַוֵּן אוּלַי יִפָּגַע עִם אֵיזֶה אָדָם לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית, וּלְהוֹדִיעַ לוֹ מֵאֲמִתַּת הַחִדּוּשִׁים שֶׁל הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה שֶׁל צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר וְכוּ', וְעוֹד יֵשׁ הַרְבֵּה בָּזֶה. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה בִּבְחִינַת "אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח" בִּבְחִינַת זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. וּשְׁלֵמוּת גְּמַר הַשִּׂמְחָה בְּיוֹתֵר הוּא בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁאָז מַשְׁלִימִין הַתּוֹרָה, וְכָל אֶחָד נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה בְּיָדוֹ וְשָׂמֵחַ בָּהּ עַל חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהַשְׂלָמַת הַתּוֹרָה בִּבְחִינַת הַנַּ"ל.

וְשִׂים לִבְּךָ לְהָבִין הֵיטֵב כָּל הַנַּ"ל וּתְדַבְּרוּ מִזֶּה בְּיוֹם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכְּרוּ מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָעָבַר, וְתִתְחַזְּקוּ מְאֹד לִשְׂמֹחַ עַל חֶלְקְכֶם בְּכָל הַנַּ"ל, כִּי "חֶדְוַת ה' הוּא מָעֻזְּכֶם". עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם שֶׁנִּזְכֶּה בְּחַסְדּוֹ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל תְּשׁוּקַתְכֶם שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דֶּער ווייל הָאבּין מִיר בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, דִּיא פְלִיגִיל פוּן דֶּער סֻכָּה אוֹיף גִּיהוֹיבֶּן, דֶּעם אֶתְרוֹג מְהֻדָּר הָאבּ אִיךְ אִיצְט אוֹיךְ גִּיזֶעהִין. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַלְץ ווֶעכְט [בֵּינְתַיִם הֵרַמְנוּ אֶת כְּנַף הַסֻּכָּה, אֶת הָאֶתְרוֹג הַמְהֻדָּר גַּם כֵּן רָאִיתִי. בָּרוּךְ ה' הַכֹּל עַל נָכוֹן]. לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר ה' צוּרִי וְכוּ', מִי יִתֵּן שֶׁנִּהְיֶה גַּם כֵּן בְּכְלַל יְשָׁרִים, אַךְ עַתָּה אָנוּ שְׂמֵחִים שֶׁאָנוּ מְחַבְּרִים עַצְמֵנוּ לְצַדִּיקִים וְלִישָׁרִים וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל וּמְצַפֶּה לִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לָנֶצַח. לְכֻלָּם נֶאֱמַר כָּל הַנַּ"ל וּלְכָל

הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת.

שכג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ לְךָ לְךָ תר״א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה לוֹמֵד הַסֵּפֶר, הֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד. וּבְפָרָט מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּמַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בַּתּוֹרָה ״אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים״ בְּעִנְיַן הַצְּדָקָה, כִּי כָּךְ חוֹבַת הַלִּמּוּד שֶׁיָּבוֹא לִידֵי מַעֲשֶׂה, בְּפָרָט סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמְּלֵאִים עֲבוֹדוֹת וְעֵצוֹת טוֹבוֹת. אַךְ הִזְכַּרְתַּנִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁבְּיוֹם טוֹב הֶעָבַר הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי הַרְבֵּה בְּהַתְחָלַת הַתּוֹרָה הַנַּ״ל, בַּפֶּה שֶׁכָּתוּב שָׁם שֶׁעִקַּר הַכְּלֵי זַיִן שֶׁל הַצַּדִּיק הִיא תְּפִלָּה. וְכָל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁיִּלְחֹם וְכָל הַכְּבִישׁוֹת שֶׁיִּכְבֹּשׁ הַכֹּל עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה וְכוּ׳, וְהִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה. וְנִזְכָּר בְּהַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת שֶׁנֶּאֱמַר גַּם עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁכָּל כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וְכוּ׳ הוּא הַתְּפִלָּה וְכוּ׳, וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה קְצָת עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָז. וְגַם עַתָּה אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בָּזֶה, כִּי כָּל לָשׁוֹן וְלָשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁמַּזְכִּיר אֵצֶל כָּל דָּבָר, יֵשׁ לוֹ כֹּחַ מְיֻחָד לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת הַלֵּב הַיִּשְׂרְאֵלִי לַעֲסֹק בָּזֶה. וּמִי שֶׁמַּשִּׂים אֶל לִבּוֹ שֶׁכָּל כְּלֵי זַיִן שֶׁלּוֹ וְכוּ׳ הוּא הַתְּפִלָּה וְכוּ׳ מִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ לַעֲסֹק בָּזֶה. וְאִם כִּי אֵין לִי כֹּחַ לִלְחֹם כָּל כָּךְ וְכוּ׳ אֲבָל הֲלֹא אֲנִי כְּמוֹ הָאִישׁ חַיִל הַפָּשׁוּט שֶׁגַּם הוּא לוֹקֵחַ כְּלֵי זַיִן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וּמֻכְרָח לִלְמֹד תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה וְכוּ׳ בְּכָל יוֹם, וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים הַמְלַמְּדִים אוֹתוֹ וְכוּ׳. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה וַחֲזָקָה מְאֹד, וְאֵין לִי שׁוּם כְּלֵי זַיִן וְכוּ׳ כִּי אִם מְעַט דִּבּוּר פִּי, וְגַם זֶה בִּישׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה כַּמָּה אֲנִי חָזָק בָּזֶה. וְגַם אַתֶּם צְרִיכִים לֵילֵךְ בָּזֶה לֵידַע כָּל זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה, וְעַיֵּן בְּלִקּוּטֵי עֵצוֹת בִּתְחִלָּתוֹ מִזֶּה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ. אֶתְמוֹל אֵצֶל הַסְּעֻדָּה שְׁלִישִׁית עָזָרְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁהֶחֱיָה מְאוֹד אֶת כֻּלָּנוּ. בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה עַדַיִן חָלוּשׁ מְאֹד וּמוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלַן וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. נָא מְאֹד לְזָרֵז אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וּלְבִתְּךָ תְּחִיֶּה, רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ׳. רַחֵם רַחֵם הוֹשִׁיעָה הוֹשִׁיעָה כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה וְכַנַּ״ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ״וְאָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ״. וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל ׳מַה תּוֹלַעַת אֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בַּפֶּה אַף יִשְׂרָאֵל׳ וְכוּ׳. וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְחַזֵּק אֶת עַצְמִי לִבְטֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ וְלִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שכד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ לְךָ לְךָ תר״א.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. עַתָּה כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה לִפְעָמִים יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה שִׁנּוּי לְטוֹבָה, וַעֲדַיִן הוּא חָלוּשׁ ה׳ יִסְעָדוֹ מְהֵרָה בִּשְׁלֵמוּת. גַּם עֲנָבִים קִבַּלְתִּי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה בִּדְבַר ה׳ עַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה, בִּבְחִינַת ״וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ וַהֲסִירוֹתִי מַחֲלָה״ וְכוּ׳. וַה׳ יְחַזֵּק אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּדִבְרֵי חֵן וֶאֱמֶת בְּאֹפֶן שֶׁיִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ וְיַעַזְרֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
רַבִּי לֵיבְלִי מִבְּרָאהִלֶיב שֶׁהָיָה חֲתַן רַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן יוּדְל הוּא עַתָּה בְּבֵיתִי.
וְזֶה סָמוּךְ בָּא לְכָאן מַה שֶּׁלֹּא הָיָה פֹּה חֲמֵשׁ שָׁנִים ; זִכְרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּכְלָל, וְעִם כָּל אֶחָד בִּפְרָט בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ.

שכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ וַיֵּרָא תר״א.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד בַּמֶּה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי זֶה כָּל חֶלְקִי וְכוּ׳. יְהִי כֵּן ה׳ עִמָּנוּ שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ׳. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ בְּהַתּוֹרָה ״צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה״ תְּהִלָּה לָאֵל, וְהָיָה אֶצְלֵנוּ חָדָשׁ. וְהָעִקָּר שֶׁצְּרִיכִין בְּתִקֻּף הַחֹשֶׁךְ לִמְשֹׁךְ אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז הַחֹשֶׁךְ מְסַבֵּב מְאֹד מְאֹד, צְרִיכִין לִזָּהֵר מְאֹד לִרְאוֹת לְדַבֵּר הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת, וְאָז יָאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳. וּכְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ אַתָּה עוֹמֵד סָמוּךְ

לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, נָא מְאֹד בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה. כִּי הָעֵצָה הַנַּ״ל בָּדוּק וּמְנֻסֶּה אֲלָפִים פְּעָמִים, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד מְאֹד בְּכָל פַּעַם בְּחֹשֶׁךְ עָצוּם בְּכָל תְּפִלָּה, וּמְסַבֵּב מַחֲשָׁבוֹתָיו בְּמַחֲשָׁבוֹת מְבֻלְבָּלוֹת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר בְּכָל תְּפִלָּה כַּמָּה פְּעָמִים עֵצָה הַנַּ״ל לִפְנוֹת עֹרֶף מֵחֹשֶׁךְ וְהַבַּלְבּוּלִים, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, וְאָז יָאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַפְּתָחִים וְכוּ׳, עַד שֶׁיְּקַיֵּם כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּתְפִלָּתוֹ.

רְאֵה בְּנִי וַחֲכַם. הַחִלּוּק בְּרֶגַע אַחַת אֵצֶל הָאָדָם, כִּי קֹדֶם סִבֵּב אוֹתוֹ הַחֹשֶׁךְ כָּל כָּךְ וּבְרֶגַע קַלָּה שֶׁהִמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לְדַבֵּר דִּבּוּר אֱמֶת זָכָה לְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָמוֹת. כִּי זֶה כָּל הָאָדָם שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכָל רֶגַע. אַךְ גֹּדֶל הַהִתְגָּרוּת שֶׁמִּתְגָּרִין בּוֹ הוּא בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת, כִּי לוּלֵא כֹּחָם וְכוּ׳, כְּבָר הָיָה מַה שֶּׁהָיָה חַס וְשָׁלוֹם. אַךְ אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים לָנוּ אֶת כָּל זֹאת רָאוּי לָנוּ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם, וְלַחְתֹּר בְּכָל עֵת לְקַיֵּם דִּבְרֵיהֶם בֶּאֱמֶת. וּמַה מְּאֹד דִּשַּׁנְתָּ עֲצָמַי בְּשָׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁאָחִיו שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר יָצָא לְחֵרוּת. כֵּן יְזַכֵּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה בֶּן חוֹרִין אֲמִתִּי עַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה וְהוֹלֵךְ בַּבַּיִת קְצַת תְּהִלָּה לָאֵל, יוֹסֵף ה׳ בְּרַחֲמָיו לְסַעֲדוֹ בְּשִׁלֵּמוּת שֶׁיִּזְכֶּה מְהֵרָה לֵילֵךְ לְבֵית רַבּוֹ כָּרָאוּי וְיַעֲסֹק גַּם בְּלִמּוּדוֹ הֵיטֵב וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

שכו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ חַיֵּי שָׂרָה תר״א.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְיַחֲזֵקְךָ וְיִסְעָדְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וּמַה שֶּׁאַתָּה עוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּסֵּדֶר, יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד כִּי הִיא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְנִכְסַפְתִּי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ לַעֲסֹק גַּם בַּמֶּה שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם. וְהָעִקָּר שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּהֶם לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּל תּוֹרָה, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲשׂוֹתָהּ וּלְקַיְּמָהּ וְכוּ׳. שֶׁזֶּה הָעִקָּר, לְעֵת עַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל הֶעָבָר, וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה. בִּפְרָט מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְאוֹרוֹת כָּאֵלֶּה לִרְפוּאוֹת יְקָרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה לְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת כָּאֵלֶּה, מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי חֵלֶק מֵאֶלֶף וּרְבָבָה מֵאֲשֶׁר בְּלִבִּי בָּזֶה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשֶׁתַּרְגִּיל לִמּוּדְךָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבַמֶּה שֶׁבֵּאַרְנוּ

בָּהֶם, וְתַרְבֶּה בִּתְפִלָּה וְכוּ׳ קַוִּיתִי לַה׳ שֶׁיִּפְתַּח לְבָבְךָ בְּתוֹרָתוֹ, וְאָז תָּבִין גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶפֶס קָצֶה מִגְדֻלָּתוֹ, וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לְהָבִין גְּדֻלַּת בּוֹרְאֵנוּ יִתְבָּרַךְ. וְיָתֵר מִזֶּה תִּזְכֶּה לֶעָתִיד לָבוֹא וְכוּ׳.

וְיַקְבֵּל רָצוּף פֹּה אַגֶּרֶת לְאַקִירְמַאן וְיִשְׁלָחֵהוּ כָּרָאוּי. וְאִם יִרְצֶה, יוֹסִיף גַּם כֵּן לִפְרֹס בִּשְׁלוֹמָם וְלִכְתֹּב לָהֶם אֵיזֶה דְּבָרִים מִלִּבּוֹ, לְמַעַן תְּקַבְּלוּ דִּין מִן דִּין. כִּי כָּל הָאִגְּרוֹת הַהוֹלְכִים בָּעוֹלָם מִזֶּה וּמִזֶּה לָזֶה, כֻּלָּם שָׁרְשָׁם רַק מֵאִגְּרוֹת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת בְּדִינֵי וּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת וּבֵאוּרִים וְכוּ׳ בְּלִמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל קִיּוּם הַתּוֹרָה, לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ וּלְעוֹרֵר וּלְיַעֵץ לְטוֹב אֶת לֵב חֲבֵרוֹ וְתַלְמִידָיו וְכוּ׳. גַּם נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְקַבֵּל אֵיזֶה יְדִיעָה מִלִּבּוֹב, עַל כֵּן אִם עֲדַיִן אֵין לְךָ שׁוּם יְדִיעָה תִּרְאֶה לִכְתֹּב בְּחָכְמָתְךָ לְבָרְאד לְרַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ אוֹ לִלְבוֹב לְבַקְּשָׁם מַה זֶּה, שֶׁעַל כָּל פָּנִים הָיָה לָהֶם לְהָשִׁיב אִם קִבְּלוּ מִכְתָּבֵנוּ וּמַה נַּעֲשָׂה שָׁם. נָא לְבַל יִתְרַשֵּׁל בָּזֶה כִּי רַב הוּא הָעִסָּק הַזֶּה עַד אֵין חֵקֶר. ה׳ יַתְחִיל וְיִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה, וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִדָּאקְטוֹרִים אָז טוֹב לָהּ, וּתְקַבֵּל רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם.

וְיִפְרֹס בְּשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וְתֹאמַר לוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ לָבוֹא לְפֹה בִּמְקוֹם קָרְבַּן תּוֹדָה עַל יְשׁוּעַת אָחִיו נֵרוֹ יָאִיר, וַה׳ יוֹשִׁיעַ אוֹתוֹ לְגָאֳלוֹ מִצָּרַת וְדַחֲקוּת נַפְשׁוֹ שֶׁהוּא גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה וְיִתֵּרָה וּגְדוֹלָה מִגְּאֻלַּת אָחִיו, לְמִי שֶׁמְּשִׂים לִבּוֹ הֵיטֵב בֶּאֱמֶת לְהִסְתַּכֵּל עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, כִּי עִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהָאִיר הַדַּעַת הָאֱמִתִּי עַל נַפְשׁוֹ, לָדַעַת בִּלְבָבוֹ הֵיטֵב בְּכָל יוֹם כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹקִים, לְקַיֵּם וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹקִים וְכוּ׳. עַד שֶׁיִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לָצֵאת מִכָּל הָעֲוֹונוֹת וְהַפְּגָמִים. שֶׁהֵם עִקַּר הַמַּשְׁאוֹי וְהַגְּלוּת רַחֲמָנָא לִצְלַן. אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דַּלּוּת נַפְשׁוֹ וְחֶלְשָׁתוֹ, לְתָמְכָהּ וּלְסַעֲדָהּ עַל יְדֵי הָרְפוּאוֹת הַיְדוּעִים לוֹ מִכְּבָר, וְלִנְסֹעַ עִם נַפְשׁוֹ הַחֲלוּשָׁה לְהָרוֹפְאִים וְהַדָּאקְטוֹרִים הָאֱמִתִּיִּים, הַיּוֹדְעִים לְרַפְּאוֹתָהּ הָעוֹסְקִים בָּזֶה בֶּאֱמֶת, וּבְקִיאִים בָּזֶה הֵיטֵב הֵיטֵב בְּשֵׂכֶל נִפְלָא וְעָמֹק עָמֹק כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן וְכוּ׳. ה׳ יִסְעָדֵנוּ וְאֶת כֻּלָּנוּ עֲדֵי נִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ״ל

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי הַנָּעִים פְּרִי קְדֻשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְתִקְרָא עִמּוֹ מִכְתָּבִי זֶה. וְתֹאמַר לוֹ שֶׁגַּם אֲלָיו נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה וְאֵין צָרִיךְ לְכָפְלָם. וּתְחַזְּקוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל כָּל פָּנִים בַּחֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְיָתֵר מִזֶּה אֶשְׁלַח לוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּעַל פֶּה עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

שכז

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ תּוֹלְדוֹת תר״א לפ״ק.
שָׁלוֹם רַב לְכִבּוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת ; בִּפְרָט מַה שֶּׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ שֶׁאַתָּה שׁוֹקֵד עַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי שֶׁזָּכִיתִי לְהַתְחִיל לְקַיֵּם מְעַט ״וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ״ וְכוּ׳. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת בִּשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיֶה מָעֻזְּךָ. וְתִתְאַזֵּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי זֶה עוֹלֶה עַל הַכֹּל.
הַקְוִויטִיל [הַפִּתְקָא] קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת שֶׁעַל כָּל פָּנִים הִתְחִיל לְהַגִּיעַ לִי אֵיזֶה יְדִיעָה כָּל שֶׁהוּא מִשָּׁם. לְעֵת עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף עוֹד מִכְתָּבִים לְשָׁם, וְהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עוֹד אֵיזֶה יָמִים, אוּלַי יַגִּיעַ מִשָּׁם יְדִיעָה לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ נִתְיַעֵץ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם. וּכְבָר יָדַעְנוּ שֶׁבְּכָל הָעֲסָקִים מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּפְרָט בְּעֵסֶק כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ וְכוּ׳. בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת אֲשֶׁר מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ לְדוֹר וָדוֹר, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שכח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב׳ וַיֵּצֵא תר״א לפ״ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. אֶחָד עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד עִם הַמִּכְתָּב הַיָּקָר בְּעֵינַי מִלְּבוֹב אֲשֶׁר לָזֶה צִפִּיתִי וְקִוִּיתִי הַרְבֵּה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כֵּן יַחֲמֹל ה׳ וְיַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַעְזְרֵנוּ לִגְמֹר הָעֵסֶק בִּשְׁלֵמוּת, כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ׳. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם הַסַּךְ עֲשָׂרָה זְהוּבִים שֶׁבָּאוּ בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזַמַּנּוֹ. כִּי בֵּיתִי רֵיקָן עַתָּה, רַק בָּרוּךְ ה׳ יוֹם יוֹם, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתִי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא ; גַּם קִבַּלְתִּי הַפּוּדִילִי [צְלוֹחִית קְטַנָּה] וְהַחֲתִימָה. וְהַכֹּל יָקָר בְּעֵינַי. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳. וְתִזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה׳ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב לָנֶצַח. וּמַה יָּקָר בְּעֵינַי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אַתָּה כּוֹתֵב שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳, כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתָּ הֵם מְחַיִּין הַרְבֵּה בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא. אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה

לְהִתְוַעֵד יַחַד כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׁנָה. כִּי יֵשׁ כַּמָּה עִתִּים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר אוֹתָנוּ בְּהֶסַח הַדַּעַת, לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ שִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְכָרְחִים מְאֹד לְחַיּוּת וְקִיּוּם הַנֶּפֶשׁ וְכוּ'. וּמְאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי שֶׁתִּזְכֶּה גַּם כֵּן לְשָׁמְעָם, אַךְ טוֹב טוֹב מַה שֶּׁאַתָּה מְשִׁתּוֹקֵק מִשָּׁם אֶל הָאֱמֶת, וּבִפְרָט שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מִכָּל טוּב לָנֶצַח לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, בְּכָל דַּרְגָּא וּבְכָל עֵת וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ בְּיָמֵינוּ לְהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה נוֹרָאָה כָּזֹאת אֲשֶׁר הִיא כָּל תִּקְוָתֵנוּ וְקִיּוּמֵנוּ עַתָּה. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

שכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיִּשְׁלַח תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף. וְאִם שֶׁהִגִּיעַ תְּהִלָּה לָאֵל בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כִּי אֵין בְּבֵיתִי לְפָרְטָהּ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וְכוּ', עִם כָּל זֶה קָשֶׁה עָלַי לְקַבֵּל מֵאִתְּךָ כָּל כָּךְ, כִּי כָּבֵד עָלַי לָשֵׂאת מַה שֶּׁאַתָּה נוֹתֵן לִי יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי אֵיךְ לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה, אוּלַי נוּכַל לְדַבֵּר בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וּמַחֲמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, בִּפְרָט בְּעֵסֶק כָּזֶה שֶׁגַּם בְּעַצְמִי אֵינִי יוֹדֵעַ לְיַעֲצְךָ בָּזֶה לְעֵת עַתָּה אַל תִּבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ הַרְבֵּה בָּזֶה, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי זֶה טוֹב יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וַה' יִרְאֶה בְּתֹם לְבָבְךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע וּלְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁחָסֵר לְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

של

יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תר"א.
בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקְוִויטִיל [הַפִּתְקָא] מֵרַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְאֵין כָּל דָּבָר לְהוֹדִיעֲךָ. וְהִנֵּה יְמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַדֵּשַׁת חֲנֻכָּה לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' זֹאת חֲנֻכָּה תר"א.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַשְּׁנֵי זְהוּבִים בְּעֵת טִרְדָּתִי מְאֹד. וְגֹדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבְךָ תּוּכַל לְהָבִין בְּעַצְמְךָ. כִּי צַעַרְךָ הוּא צַעֲרִי, וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צָר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. וְגַם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁיֵּשׁ לְךָ לִכְתֹּב עַל כַּמָּה בּוּגִין [גִּלְיוֹנוֹת] אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. אַךְ כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה, מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵרוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן כָּזֶה. הוּא יִרְפָּא אוֹתְךָ וְאֶת כָּלָנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְיעוֹרֵר רַחֲמָיו עַל בִּנְךָ יְדִידִי וְיִשְׁלַח לוֹ מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם, רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וּמֵחֲמַת שֶׁאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַתָּה כְּלָל, אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה' לִשְׁמֹעַ מְהֵרָה הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְאַל תִּשְׁכַּח כִּי גָּדוֹל ה' וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ'.

שלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּגַּשׁ תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי בָּרֵגַע הַקּוֹדֶמֶת הָיִיתִי מְצַפֶּה מְאֹד

לְמִכְתָּבְךָ, וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיּוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה. וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְהִנְּךָ רוֹאֶה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁה׳ יִתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעַ תָּמִיד, וְלֹא כַּחֲטָאֵינוּ עוֹשֶׂה לָנוּ חָלִילָה. קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תר״א לפ״ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַסַּךְ חֲצִי רוּבַּל כֶּסֶף, יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וְכוּ׳. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל חַי הָיָה שִׁנּוּי לְטוֹבָה לְבִנְךָ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, וְיִזְכֶּה לְגַדְּלוֹ בְּנַחַת וְלִשְׂמֹחַ בּוֹ עִם כָּל בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ בְּטוּב וּבְנָעִימִים, וְיִגַּדְּלֵם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר לְדַרְכִּי לְאוּמַאן. ה׳ יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ בְּמַעְגְּלֵי יֹשֶׁר, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ לָנוּ אוֹרְחִים הֲגוּנִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר יוֹתֵר מִבֵּי עֲשָׂרָה, וּבַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים דִּבַּרְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל דִּבְרֵי אֱמֶת הַרְבֵּה, וְשָׂמַחְנוּ בְּחַסְדּוֹ עַד שֶׁהַלֵּב נָשָׂא אֶת רַגְלֵיהֶם, וְרָקְדוּ בְּשִׂמְחַת ה׳ וּבִישׁוּעָתוֹ. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט בְּשַׁבְּתוֹת ה׳ וּמוֹעֲדֵי ה׳. מָה אֲדַבֵּר, חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם. וּקְצָת תִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי דָּוִד, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ עַד שֶׁיַּזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ כָּל מַה שֶּׁעָבַר בְּכָל סְעֻדָּה, וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּחַסְדּוֹ, וּבִפְרָט בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית. וּצְרִיכִין לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר הֵיטֵב הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, לִזְכּוֹת לְדַבֵּר בְּשֶׁבַח גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּבִנְפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד. בָּנַי וַאֲחַי חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד מְאֹד, ״אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק״, לְהַזְכִּיר זֶה אֶת זֶה, וּלְעוֹרֵר זֶה לָזֶה, וְלִזְכֹּר חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו, וְלִהְיוֹת מוּדֶה עַל הֶעָבָר בְּכָל עֵת, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא לְהִתְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁיַּכְנִיס הַכִּסּוּפִין בְּתוֹךְ דִּבּוּרִים, לְפָרְטָם בְּפֶה מָלֵא לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וְאֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וּמִתְאַוֶּה תָּמִיד גַּם לִתְפִלָּתְךָ וּלְתִפְלַּת הַפְּחוּתִים בְּיוֹתֵר, וְיִזְכֹּר הַיּוֹם כִּי שַׁוְעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע וְכוּ׳. שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ כִּי יָדַעְתִּי כַּמָּה כָּבֵד עָלֶיךָ הָעִנְיָן הַזֶּה,

אֲבָל בֶּאֱמֶת אִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה הוּא נָקֵל מְאֹד. וְהָעִקָּר שֶׁתַּשְׁלִיךְ דַּעְתְּךָ וְחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, רַק תְּבַטֵּל עַצְמְךָ כְּאִלּוּ אֵין לְךָ שׁוּם דַּעַת וּכְאִלּוּ נוֹלַדְתָּ הַיּוֹם, וְתֹאמַר בְּכָל פַּעַם הַיּוֹם אַתְחִיל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחִי וְכוּ'. וְתִסְתַּכֵּל בְּכָל עֵת עַל הָאֱמֶת לְהוֹצִיא הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיְּמָם בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' שְׁמוֹת תר"א לפ"ק טֶעפְּלִיק.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. וַאֲנִי טָרוּד לְהִתְפַּלֵּל וְלֵילֵךְ לַמִּקְוֶה, כִּי כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא הַצִּיר לְפֹה עִם מִכְתָּבְךָ עִם הַדַּף, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה עֵינִי לִזְכּוֹת לִרְאוֹתוֹ. וְגֹדֶל שִׂמְחָתִי וְנַחַת רוּחַ שֶׁעָשִׂיתָ לִי מַה שֶּׁזֵּרַזְתָּ עַצְמְךָ לְהוֹדִיעֵנִי תָּבִין מֵעַצְמְךָ. אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, כִּי אֲנִי טָרוּד לְהִתְפַּלֵּל ; וְהִנֵּה הִפְסַקְתִּי בְּמִכְתָּבִי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שַׁחֲרִית, וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. לְעֵת עַתָּה אֵינִי יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב בְּבֵאוּר יוֹתֵר. וּבְפָרָט אִם יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד הַפַּעַם שֶׁיִּהְיֶה שָׁלִיחַ מְיֻחָד לְשָׁם, וּלְעֵת עַתָּה אֶכְתֹּב בְּקִצּוּר לִלְבּוֹב. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִכְתֹּב לְרִ' חַיִּים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִכְתָּבָיו, אֵין דַּעְתִּי מְיֻשֶּׁבֶת בָּזֶה עַתָּה אֵיךְ לִכְתֹּב לוֹ עַתָּה. מֻבְטָחַנִי בַּה' שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יֵאָרַע תַּקָּלָה עַל יָדוֹ, וּבִפְרָט שֶׁגַּם רַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ הוּא אוֹהֲבֵנוּ. וְכָעֵת תָּשִׁישׁ וְתָגִיל בְּגֹדֶל חֶלְקְךָ בִּזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח כָּזֶה. לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת ה', גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' עַד אֵין חֵקֶר וְאֵין מִסְפָּר, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנֶּחוּץ מְאֹד, כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת רַבּוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עַד אֲשֶׁר יְמִינוֹ יַעֲבִיר הַחֹשֶׁךְ מֵעֵינֵיהֶם, וְאָז עֵינֵי כֹּל יִרְאוּ נִפְלָאוֹת וְכוּ'.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַה' הַטּוֹב יִשְׁמְרֵנוּ בְּחַסְדּוֹ וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה, אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

שלה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ וָאֵרָא תר״א אוּמַאן.
לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה׳ אַחַי וְרֵעַי, וּבִפְרָט יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק זֶרַע קֹדֶשׁ מַחְצַבְתּוֹ הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן. לְכֻלָּם אֶקְרָא לְשָׁלוֹם וְכָל טוּב
בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא לְשָׁלוֹם אֵין קֵץ.
הַבִּיטוּ וּרְאוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ. מִי הֶאֱמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַתָּה, אַחַר כָּל הַתְּלָאוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַצָּרוֹת וְהָרְדִיפוֹת עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ, וּבִפְרָט בִּפְרָט עָלַי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס, אֲשֶׁר כֻּלָּם חָרְקוּ שִׁנָּם עָלַי בְּיוֹתֵר, וְגַם עֲדַיִן לֹא שָׁב שִׁנְאָתָם וְכוּ׳ עָלַי בְּיוֹתֵר, עַתָּה עַתָּה בּוֹאוּ בְּרוּכֵי ה׳ וְשִׁיתוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב, וְהַבִּיטוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳ וְחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ, שֶׁנִּזְכֶּה עַתָּה לִרְאוֹת בְּעֵינֵינוּ עָלֶה לְדֶגְמָא אֲשֶׁר נֶחְקְקָה בַּמֶּרְחַקִּים מִנּוֹרְאוֹת חִדּוּשֵׁי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, לְהָאִיר וּלְגַלּוֹת הָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם, וְכָל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וּלְהִנָּצֵל מִכָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת הַמְבֹאָרִים שָׁם בִּלְקוּטֵי עֵצוֹת הַזֶּה וְכוּ׳ וְכוּ׳, בְּדֶרֶךְ עֵצוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת, וְהִתְחַזְּקוּת עָצוּם בֶּאֱמֶת עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית וְכוּ׳. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ׳, רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ אֱלֹקַי וְכוּ׳. וְיַקְבְּלוּ עַתָּה בְּשִׂמְחָה הַדַּף קָטָן הָרָצוּף פֹּה שֶׁהִגִּיעַ אֵלַי מִשָּׁם שְׁנֵי דַּפִּין כָּזֶה וְהִנַּחְתִּי אֶחָד בְּיָדִי, וְהָרִאשׁוֹן אֲנִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם לְמַעַן תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם יְשׁוּעַת ה׳, יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמְחוּ לִבָּם. וְכַאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל וְעִמָּנוּ, כֵּן יֹגְמֹר נָא בַּעֲדֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּגְמֹר שָׁם הַכֶּרֶךְ הַקָּטָן הַזֶּה בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, וְיִתְפַּשֵּׁט בָּעוֹלָם וְיָפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה בְּסָמוּךְ לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וְכוּ׳ וְכוּ׳, עוֹד כַּמָּה סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹבְעִים מֵהֶם וְכוּ׳. עַד יָאִיר אֱמִתַּת הָאֱמֶת בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיְּקַיְּמִים בִּמְהֵרָה הַבְּטָחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִבְטִיחַ בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת, אִיךְ הָאבּ אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין [נָּמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר] וְכוּ׳. כִּי עֲדַיִן עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים לִגְמֹר כָּל הַנַּ״ל וְיוֹתֵר, וּלְהַצִּילֵנוּ מִכָּל שׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ וְכוּ׳. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לָשׁוּשׂ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וְעַתָּה אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְבַל תִּפָּרְסְמוּ הַרְבֵּה לְאִישׁ זָר, רַק לַאֲנָשִׁים כִּלְבָבֵנוּ, וְלִגְנֹז הֵיטֵב הַדַּף הָרָצוּף פֹּה, וּלְהַזְהִיר כָּל מִי שֶׁתּוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁיְּכַסֶּה הַדָּבָר וְלֹא יְגַלֶּה לְשׁוּם אִישׁ זָר. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁמַּאֲלֵיהֶם יָבִינוּ בָּזֶה הֵיטֵב.
גַּם כְּבָר שָׁלַחְתִּי לָהֶם כַּמָּה אִגְּרוֹת שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי מָעוֹת עַל פַּרְנָסָתִי וּכְבָר כְּתַבְתֶּם לִי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאַתָּה מוּכָן לִשְׁלֹחַ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם כְּבָר יָצָא הַמָּעוֹת מֵאִתְּכֶם. עַל כֵּן אֲהוּבֵי וִידִידַי וּבִפְרָט יְדִידִי ר׳ אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה וַחֲבֵרוֹ ר׳ אַבָּא גֶּרוֹ יָאִיר הָעוֹסְקִים וּמִשְׁתַּדְּלִים לְמַעֲנִי, בַּקָּשָׁתִי מְאֹד אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא הַמָּעוֹת עַל פַּרְנָסָתִי הַנַּ״ל שֶׁיִּרְאוּ עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לִבְלִי לְעַכֵּב עוֹד כְּלָל. וּבִפְרָט מַה שֶׁהִבְטִיחַ ר׳ אַבָּא בְּעַצְמוֹ. וּמַה שֶּׁאַתָּה ר׳ אַבְרָהָם בָּער צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ עַל חֶשְׁבּוֹנְךָ. תְּזָרְזוּ מְאֹד לִשְׁלֹחַ מִיָּד, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְצָרֵף לָזֶה אֵיזֶה סַךְ מִשְּׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנְּדִיבִים בֶּאֱמֶת. כִּי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל וְעָצוּם עָלַי מְאֹד הֵן בְּעֶסֶק פַּרְנָסָתִי הֵן בִּשְׁאָר עִסְקֵי רַבֵּנוּ

זַ״ל. וַהֲגַם שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מֻכְרָח בְּכָל פַּעַם לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְלִצְעֹק לֶעָתִיד לָבוֹא. כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ וְגַם אַתֶּם יְדַעְתֶּם קְצָת מָה רַבּוּ צָרַי וְכוּ׳. וְאֵין לִי כֹּחַ לִשָּׂא עָלַי גַּם דַּחֲקוּת הַפַּרְנָסָה חַס וְשָׁלוֹם. כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם כִּי הוֹצָאָתַיי מְרֻבִּים מְאֹד וְהַהַכְנָסָה בְּצִמְצוּם גָּדוֹל בְּכֹלְיוֹן עֵינַיִם מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וּמֻבְטָחַנִי בְּטוּב לִבְבְכֶם כַּיּוֹצֵא בָּכֶם שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּעַצְמְכֶם וּלְהַקְדִּים עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה. הֵן לִשְׁלֹחַ מָעוֹת בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָתִי, הֵן בִּשְׁבִיל עֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַנַּ״ל שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים.

גַּם תֵּדְעוּ שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁשָּׁלַח רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר מֵאַדֶּעס כְּבָר הֲבִיאוֹתִיו לְפֹה בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר כְּשֶׁבָּאתִי לְכָאן. וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם כְּבָר מְקֻדָּם דָּלַק הַנֵּר תָּמִיד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה שֶׁהוּא מֵאִיר תָּמִיד. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁהוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁלֹּא תִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעָלֵינוּ. כִּי הַהַדְלָקָה הַקְּדוֹשָׁה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ הוּא הַמְתָּקָה נִפְלָאָה מְאֹד. וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ לְהַזְהִיר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְנַדְּבוּ כָּל אֶחָד בְּבֵיתוֹ בְּכָל עֵת אֵיזֶה נְדָבוֹת עַל זֶה כַּאֲשֶׁר נָהֲגוּ מְקֻדָּם. וְגַם פֹּה בְּסְבִיבוֹתֵינוּ הִתְחַלְתִּי מֵחָדָשׁ לְהַזְהִירָם עַל זֶה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּאִיר נֵרוֹ שָׁם תָּמִיד לֹא תִכְבֶּה. וּכְמוֹ כֵן יָאִיר אוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוּת תָּמִיד וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ מַיין פַייערִיל וועט שׁוין טְלִיעֶן בִּיז הָאֵשׁ שֶׁלִּי תּוּקַד עַד וְכוּ׳. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. דִּבְרֵי אוֹהֲבֵיכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתָם וּלְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל חִישׁ קַל מְהֵרָה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ וְיָרוּם קַרְנָם בְּכָבוֹד. וְיִזְכּוּ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, בִּפְרָט לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וּבְיוֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ כָּל אֶחָד לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ תָּמִיד. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ בְּשַׁלַּח תר״א אוּמַאן.

שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם הוּקַל מֵעָלַי הַחוֹלַאַת, וַאֲנִי שָׁב לְכֹחִי מְעַט מְעַט, בְּרַחֲמָיו יִסְעָדֵנִי וְיִגְמֹר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְאַף שֶׁהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעֵסֶק הַיָּדוּעַ שֶׁמִּשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת כָּל כָּךְ, אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל שֶׁקִּבַּלְתִּי יְדִיעָה מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים, וַאֲקַוֶּה לַה׳ שֶׁיִּגְמֹר אֶת שֶׁלּוֹ. וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לָא שָׁבִיק וְלָא שָׁבִיק [אֵינוֹ עוֹזֵב וְלֹא עָזַב]. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדְּלוּ

שָׁם עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁתֵּצֵא הַסְּחוֹרָה בְּשָׁלוֹם מִשָּׁם וְתֵלֵךְ לִמְקוֹם חֲשִׁיבוּתָהּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבֵיךְ לֹא הִזְכַּרְתְּ עַתָּה אִם תִּהְיֶה פֹּה, וַאֲנִי אֲמְתִּין פֹּה עָלַיִךְ עַד יוֹם ד' בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאַחַר כָּךְ אֲקַוֶּה לַה' שֶׁיִּתֵּן לִי כֹּחַ לִסַּע לְטִירָהאוּוִיצָא. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי כֹּחַ לְהַאֲרִיךְ, וְתִשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָכְדִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיּוֹדִיעַ לָךְ בְּעַל פֶּה הַכֹּל.

דִּבְרֵי אָבִיךְ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק פְּרִי קְדֶשׁ הִלּוּלִים מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה נָכֶד גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהַכִּיר אֶת כֹּחַ וּזְכוּת זְקֵנוֹ הַנּוֹרָא, שֶׁהוּא טוֹבָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

שלז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' יִתְרוֹ תר"א אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁלוֹם וְיֶשַׁע רַב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּשְׁכָרְךָ כָּפוּל מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בָּזֶה בִּזְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה. יְהִי כֵּן ה' עִמְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם כָּכָל הַכָּתוּב בָּהֶם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לָאֵל אֲנִי חוֹזֵר לִבְרִיאוּתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ עֲדַיִן אֵין כֹּחִי בִּשְׁלֵמוּת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּחַזְּקֵנִי בְּקֶרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ, וְיוֹשִׁיבֵנִי לְאֵיתָנִי בְּיֶתֶר שְׁאֵת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. לְעֵת עַתָּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בִּישׁוּעַת ה' בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְטִירָהוּוִיצָא, וּכְשֶׁאָשׁוּב אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אַתְחִיל לִנְסֹעַ לְבֵיתִי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִתֵּן לִי כֹּחַ לִנְסֹעַ וְלָבוֹא בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה לַחֲשֹׁב תַּחְבּוּלָה אֵיךְ לִשְׁלֹחַ הַסֵּפֶר לְשָׁם, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. אֵינִי יוֹדֵעַ מָה עִוֵּת רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, אַדְרַבָּא אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁעָסַק בָּזֶה בְּכָל לִבּוֹ וְכֹחוֹ, וְכַאֲשֶׁר כָּתַב אֵלַי וְהִתְנַצֵּל. וְתִפְרֹס בְּשְׁלוֹמוֹ וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְגְמֹר הָעֵסֶק בְּשָׁלוֹם, הֵן מִשָּׁם לְכָאן, הֵן מִכָּאן לְשָׁם. וְלַה' הַיְשׁוּעָה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר הוּא מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין בְּכָל פַּעַם רַחֲמִים וִישׁוּעוֹת רַבּוֹת. כִּי הָעֵסֶק שֶׁל אָדָם אֶחָד בָּזֶה הָעוֹלָם גָּדוֹל וְעָמֹק מְאֹד

מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵנוּ לִזְכּוֹת לְמַה שֶּׁצָּרִיךְ לִזְכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן עֵסֶק שֶׁל רַבִּים לְדוֹרוֹת וְכוּ׳. אַךְ כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה גָּדוֹל מְאֹד, הוּא הִתְחִיל וְגָמַר וְיַתְחִיל וְיִגְמֹר וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה ; שִׂמְחוּ בַּה׳ וְגִילוּ בְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו וּבְטְחוּ בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם לָא שָׁבִיק וְלָא שָׁבַק [לֹא עוֹזֵב וְלֹא עָזַב]. אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

שלח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ טוֹב אֲדָר תר״א בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עִם הַיַּיִן גֶּפֶן וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד. וְהִזְכִּיר אוֹתִי מֵעִנְיַן פּוּרִים בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁמְּפוּרִים נַעֲשָׂה פָּרָה וְכוּ׳, וְדִבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי נָתָן הַנַּ״ל שֶׁכַּמָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְגַּלּוּ בַּדּוֹר הַזֶּה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁבְּאֶגֶּרֶת קָטָן כָּזֶה מֻזְכָּר סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁפּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְכוּ׳. וּבֶאֱמֶת הוּא נִפְלְאוֹת ה׳. וּצְרִיכִין לְהַזְכִּיר עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, הַחֶסֶד הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ עַל יָדוֹ זַ״ל, לְגַלּוֹת לָנוּ תּוֹרַת חֶסֶד כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. כִּי נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם הַפּוּרִים בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה הַסַּךְ שֶׁשָּׁלַח, יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלוֹ וְכוּ׳, וְגַם מִכְתָּבוֹ וְהַמִּשְׁלוֹחַ מָנוֹת. גַּם אֶתְמוֹל שָׁמַעְתִּי קְצָת שֶׁנִּשְׁמַע בְּטוּלְטְשִׁין שֶׁהֶיִיתֶם שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בְּשׁוּשָׁן פּוּרִים עִם כָּל זֶה, וְהָיָה לָנוּ לְנֶחָת. עַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו זַ״ל, וְלִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וּפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וְכוּ׳, וּשְׁאָר כָּל הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וְיַקְבֵּל הָאֶגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים כַּ״ץ, וּבְתוֹכוֹ אֶגֶּרֶת לְר׳ אֶפְרַיִם מ״ס וְיִזָּרֵז לְשָׁלְחָם מִיָּד בְּפָאסְט רַאשׁוֹן בְּלִי עִכּוּב, וְאִם יִרְצֶה יוֹסִיף קְצָת. וְכָךְ רָאוּי לוֹ שֶׁגַּם אַתָּה תִּפְרֹס בְּשִׁלּוּמוֹ בְּאַהֲבָה, וּתְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּמְחֹל לְהָשִׁיב לִי מִיָּד תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר בִּקַּשְׁתִּיו שָׁם, וּבְוַדַּאי תַּעֲשֶׂה הַכֹּל עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב, כִּי זֶה הָאֶגֶּרֶת נָחוּץ מְאֹד שֶׁיַּגִּיעַ שָׁם בִּזְרִיזוּת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנִי לְקַבֵּל מִשָּׁם תְּשׁוּבָה בִּזְרִיזוּת. וַה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שלט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ פְּקוּדֵי תר״א.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.
(חָסֵר) וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְתוֹדִיעַ לִי אִם שָׂלַחְתָּ כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ, (חָסֵר) גַּם תִּשְׁמַע שְׁאָר הַדְּבָרִים מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אוֹדוֹת אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ זוּפִּיצֶיל [מְעִיל], אוֹ כּוֹבַע לִבְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְעַל הַכֹּל תָּשִׁיב לִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה. וּמִכָּל זֶה תָּבִין מַה נַּעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ וַיַלְדוּתוֹ וְזִקְנוּתוֹ, הֵן בְּעִנְיַן הִצְטָרְכוּתוֹ הַמְרֻבִּים, הֵן בְּעִנְיַן הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו מִיַּלְדוּתוֹ עַד זִקְנוּתוֹ, צָרִיךְ לָשׂוּם אֶל לִבּוֹ לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הַהִתְרַחֲקוּת בְּשְׁבִיל הִתְקָרְבוּת, וְהַמְּנִיעוֹת בְּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק, וּבְכָל הַיִּסּוּרִים יֵשׁ הַרְחָבוֹת, וּבְכָל הָעֲוֹלוֹת יֵשׁ יֹשֶׁר, וּבְכָל הַדִּינִים יֵשׁ רַחֲמִים. וּבְכָל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת יֵשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְכָל הַמַּחֲלוֹקוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם וּבִפְרָטִיּוּת, בְּכָל עִיר וָעִיר, וּבֵין הַשְּׁכֵנִים וּבְכָל בַּיִת וּבַיִת, וְכוּ׳ וְכוּ׳, (שֶׁכֻּלָּם אֶחָד כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים) בְּכֻלָּם יֵשׁ שָׁלוֹם נֶעְלָם בְּתוֹכָם, וּבְהַיְמֵי רַע יֵשׁ יְמֵי טוֹב. וּכְלַל הַכֹּל כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְחַסְדּוֹ וְטוּבוֹ יִתְבָּרַךְ מָלֵא עוֹלָם וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי לֵית אֲתַר פָּנוּי מִנֵּהּ. אַךְ לֵידַע כָּל זֹאת, וּלְקַבֵּל חַיּוּת וְקִיּוּם עַל יְדֵי זֶה, הַכֹּל הוּא עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמְקֻיָּם אֶת הָעוֹלָם בִּבְחִינַת ׳אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכֵיל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳. ״מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי״ שֶׁזָּכִיתִי לֵידַע מִכָּל זֶה בְּבֵרוּר, אַף שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לְהוֹדִיעַ לָכֶם כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר הוּא בִּלְבָבִי, אַף עַל פִּי כֵן מְעַט דְּמְעַט שֶׁאַתֶּם תּוֹפְסִים מִזֶּה בְּשִׂכְלֵיכֶם וְלִבְּכֶם, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ, הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לִפְנֵיכֶם, לִפְנֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְדַּבֵּק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם, בֵּין בַּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה בְּשָׁכְבּוֹ וּבְקוּמוֹ בַּבַּיִת וּבַשּׁוּק, בֵּין כְּשֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל הֵיכָן הוּא אִם הוּא בְּחִינַת עָיֵל אִם הוּא בְּחִינַת נָפִיק, וְהוּא רַק תּוֹעֶה כְּשֶׂה אוֹבֵד וְכוּ׳ וְכוּ׳, מִכָּלָם יְכוֹלִים לִזְכֹּר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אָנוּ מַאֲמִינִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְצַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר, וּבִפְרָט בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמֵּאִיר בַּדּוֹר הַזֶּה עַד עוֹלָם. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְתַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת. וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתְךָ לְטוֹב עִם כֻּלָּנוּ יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחָפְזוֹן מִתּוֹךְ צַעַר וְשִׂמְחָה. חֶדְוָה תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִסִּטְרָא חֲדָא וְכוּ׳, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁגַּם הַסִּטְרָא תִּנְיָנָא שֶׁמִּשָּׁם הַצַּר וְהָאֲנָחָה חַס וְשָׁלוֹם, יִתְהַפֵּךְ לְשִׂמְחָה בִּבְחִינַת שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ פְּקוּדֵי תר״א בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהַשָּׂלִיחַ נָחוּץ מְאֹד. וְהָיָה לִי נַחַת מֵהַנַּחַת רוּחַ שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל מִמִּכְתָּבַי, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. כִּי הָאֶגֶרֶת הַקָּדוּם שֶׁשָּׁלַחְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן, הָיָה מִן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁשָּׁלַח תַּחַת קֶלְמוֹסִי דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁלֹּא חָשַׁבְתִּי אֲלֵיהֶם, וְהֵם נוֹבְעִים מִמַּמָּה תּוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת הַנִּצְרָכִים לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְנִזְכַּרְתִּי עַתָּה בְּתוֹךְ מִכְתָּבוֹ עַתָּה (בָּרוּךְ הַמַּזְכִּיר נִשְׁכָּחוֹת). מַה שֶּׁשָּׁלַח ה׳ בִּלְבִּי בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁזֶּה מֻרְמָז בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁאָמְרוּ (עֲרָכִין כד.) אֵין לְהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ ; הַיְנוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת ״הֶקְדֵּשׁ״, שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת קָדוֹשׁ לַה׳, אֲשֶׁר לְכָךְ נִבְרָא, אֵין לוֹ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ, שֶׁאֵין לוֹ לְהִסְתַּכֵּל כִּי אִם עַל אוֹתָהּ הַשָּׁעָה, וְהָרֵגַע שֶׁעוֹמֵד בָּהּ עַתָּה בִּמְקוֹמוֹ אֲשֶׁר הוּא שָׁם. כִּי בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל מָקוֹם יְכוֹלִין לִזְכּוֹר בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ זֶה הָרֶמֶז נִפְלָא מְאֹד נִתְחַדֵּשׁ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וְצָרִיךְ לָנוּ מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם תָּמִיד דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּלְחַפֵּשׂ וְלִמְצֹא תָּמִיד עֵצוֹת וּדְרָכִים אֲמִתִּיִּים בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ, וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ וַיִּקְרָא תר״א.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
יְקַבֵּל הָאֶגֶרֶת הָרָצוּף פֹּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְשַׁמֵּח אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ, וּלְהוֹדִיעוֹ לְבָנֵינוּ וְלִבְנֵי בָּנֵינוּ, וְלַחֲבֵרֵינוּ וְתַלְמִידֵינוּ שֶׁיָּאִיר כָּל אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ. וּנְקַבֵּל דֵּין מִן דֵּין לָדַעַת כִּי ה׳ הוּא אֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ, לְהַמְשִׁיךְ הָאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד, לֵידַע בְּכָל עֵת כִּי ״מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ״. וּלְהִתְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה עַל יְדֵי זֶה בִּבְחִינַת ״הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר״. כִּי ה׳ עֵר, ״הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן״. וְהוּא מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וּמֵקִיץ נִרְדָּמִים, וְאֵינוֹ

מִסְתַּכֵּל וְאֵינוֹ חָשׁוּב בְּעֵינָיו כְּלָל כָּל טִרְדַּת שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, אֶלִילֵי כֶּסֶף וֶאֱלִילֵי זָהָב "תּוֹעֲבַת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא". רַק עֵינָיו בְּנֶאֱמְנֵי אֶרֶץ וְכוּ', וְאֶל זֶה יַבִּיט אֶל עָנִי וּנְכֵה רוּחַ וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדֵינוּ לֹא זֶה וְלֹא זֶה, כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא (אָבוֹת ד) אֵין בְּיָדֵינוּ מְשַׁלְוֹת וְכוּ' וְאַף לֹא וְכוּ' אַף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָפֶה לַחֲזֹר בְּדַעְתּוֹ וְעִם חֲבֵרָיו בְּכָל פַּעַם כָּל הַנַּ"ל. לְקַיֵּם "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ". וְלִזְכֹּר הַמִּשְׁנָה (שָׁם ו) כִּי אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב כִּי אִם תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. וְעַל כָּל פָּנִים נִכְסֹף וְנִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה בְּרָצוֹן חָזָק בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וּלְהַרְגִּיל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ עַל יְדֵי זֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְשִׂמְחָה אַחַר שְׁבִירַת הַלֵּב בֶּאֱמֶת, עַל פִּי הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים הַיְשָׁרִים בֶּאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מִפִּיו ז"ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מִיָּגוֹן וַאֲנָחָה, רַק לַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ שִׂמְחָה.

שמב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ב' צַו תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ חֲצִי רוּבַּל כֶּסֶף וְהוּא מֻכְרָח לִי מְאֹד, גַּם תֵּדַע שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי מְאֹד, וְנוֹגְשִׁים אוֹתִי מִכָּל צַד, וְצָרְכֵי פֶּסַח מְרֻבִּים בְּכָל יוֹם. עַל כֵּן חָזַרְתִּי עַל כָּל הַצְּדָדִים, וְרָאִיתִי שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאַתָּה תַּלְוֶה לִי אֵיזֶה סַךְ תֵּכֶף. מֻבְטָחַנִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ, וּלְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת פֶּסַח לָצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מִמָּוֶת לְחַיִּים מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת לְמַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת, מֵעֲבֵדוּת לְחֵרוּת וּמִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח, שֶׁצְּרִיכִין תֵּכֶף

לִבְדֹּק חָמֵץ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין טִרְדָּתִי. גַּם קִבַּלְתִּי הַסַּךְ שְׁנֵי זְהוּבִים מָעוֹת קְטַנִּים. תְּשׁוּאוֹת חֵן חֵן לְךָ, כִּי מְאֹד מֻכְרָח עַתָּה הַמָּעוֹת, בִּפְרָט מָעוֹת כָּזֶה. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וְכוּ׳. הַיַּיִן־גֶּפֶן בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי וְגַם הַפַּאנְטָאפִיל [נַעֲלֵי בַיִת], וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי גַּם כֵּן הַשְּׁנֵי כֵּלִים יַיִן גֶּפֶן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, שֶׁיְּמַשֵּׁךְ גַּם עָלֶיךָ וְעַל בֵּיתְךָ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה עַל יְדֵי יַיִן הַמְשַׂמֵּחַ שֶׁשָּׂלַחְתָּ לָנוּ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לִמְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּלְבָרֵךְ בְּשִׂמְחָה שֶׁהֶחֱיָנוּ וְכוּ׳, לַזְּמַן הַזֶּה שֶׁזָּכִיתָ לִשְׁלֹחַ לָנוּ עַל אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן וְגַם מָעוֹת וְכוּ׳. וְגַם הַטִּרְחָא אֵינוֹ נֶאֱבָד, וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לְךָ חֵלֶק בְּטִרְחָא וּמָעוֹת בְּהָעֲסָקִים שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים גָּדוֹל לְדוֹרוֹת.

אַשְׁרֶיךָ בְּנִי עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁאַתָּה זוֹכֶה לַעֲסֹק בָּזֶה בְּגוּפְךָ וְמָמוֹנְךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהַרְחִיק מִמְּךָ רִבּוּי הָרַעְיוֹנִים שֶׁהֵם תְּמִהוֹן לֵבָב, שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב בְּכָל עִנְיָן יוֹתֵר מֵהָרָאוּי. וְהַכֹּל מֵחֲמַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, דַּלּוּ עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וּבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹצִיאֲךָ מִזֶּה. וּבִזְכוּת הֶחָג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, תִּזְכֶּה לָצֵאת מֵחִמּוּץ הַמֹּחַ לְקִדֻּשַׁת מַצָּה שֶׁל פֶּסַח, מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וְכוּ׳, וְיַקְבֵּל רָצוּף פֹּה אַגֶּרֶת לִלְבוֹב וְיִשְׁלָחֵהוּ בִּזְרִיזוּת. וּמֵהַסְּתָם יוֹסִיף בְּעַצְמוֹ לִפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה כָּרָאוּי, וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שדמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ אִסְרוּ־חַג פֶּסַח תר״א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, וּבְתוֹכוֹ רָצוּף הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי הַקְוִויטִיל [פִּתְקָא] מֵאִתְּךָ וְשָׂמַחְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתִרְאֶה לְקַיֵּם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לָבוֹא לְפֹה מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי דַּעְתִּי לְהִתְעַכֵּב עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאַחַר כָּךְ קָרוֹב בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַה׳ יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְתִרְאֶה לְהָבִיא עִמְּךָ מָעוֹת, כִּי אֵין בְּבֵיתִי פְּרוּטָה לְפָרְטָה. עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ שֶׁתַּמְתִּין לִי עוֹד מַה שֶּׁאֲנִי חַיָּב לְךָ, וּמַה שֶּׁשָּׁלַח רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר תַּחֲזִיר לִי. וַהֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּמִכְתְּבֵיהֶם שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַגִּיעַ לְיָדְךָ עוֹד מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָרוֹעֶה אוֹתָנוּ מֵעוֹדֵנוּ יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים. וְגַם אֲנַחְנוּ הָיִנוּ שְׂמֵחִים אֶתְמוֹל עַד

אֵיזֶה שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וְדִבַּרְנוּ כַּמָּה דִּבְרֵי אֱמֶת מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ בְּכָל יוֹם אַחַר הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי וְכוּ', וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם. וְיוֹתֵר טוֹב לָצֵאת לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה בֵּין הָעֲשָׂבִים וְכוּ', וְאִם אִי אֶפְשָׁר עַל כָּל פָּנִים יִמְצָא מָקוֹם לַה' בְּבֵיתוֹ וְכוּ'. כִּי כָּל יָמֵינוּ הֶבֶל וְכָל מַעֲשֵׂי עוֹלָם הַזֶּה תֹּהוּ, וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטֵף תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ'. וְהָעִקָּר לְחַפֵּשׂ אֶת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכוּ'. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה אוּלַי יָחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר מִזֶּה פָּנִים אֶל פָּנִים בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' כ"ג לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר"א אוּמַאן.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.
דַּע בְּנִי כִּי בָּאתִי הַיּוֹם לִפֹּה קְהִלַּת אוּמַאן בְּשָׁלוֹם, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֶבִיאַנִי עַד כֹּה. וּתְהִלָּה לָאֵל רַגְלַי לֹא בָצָקוּ יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם מִטְּלְטוּל הַדֶּרֶךְ, רַק אַדְרַבָּא נִדְמֶה לִי שֶׁמַּתְחִילִין לְהִתְרַפְּאוֹת קְצָת. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יְרַחֵם וְיִגְמֹר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לְקַבֵּל יְדִיעָה טוֹבָה מִבְּלִבּוֹב מְהֵרָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה כְּבָר עָבְרוּ סָמוּךְ לְמַחֲצִית יְמֵי הַסְּפִירָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לְהָכִין עַצְמֵנוּ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בַּיּוֹם הַחֲמִשִּׁים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ הָאֲמִתִּית.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ הַיּוֹם. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אֶתְמוֹל עַל יְדֵי הַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁלִּי שֶׁבָּאתִי תּוֹדָה לָאֵל לְפֹה אֶתְמוֹל בְּשָׁלוֹם, וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ כְּלָל. גַּם אֵין פְּנַאי מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּנְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת. וְנִזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לָצֵאת מִזֶּהֲמַת מִצְרַיִם, הַכּוֹלֵל כָּל הַגֻּלְיוֹת שֶׁעִקָּרָם גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְטַהֵר עַצְמֵנוּ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים זָרִים וּמְבֻלְבָּלִים, וּלְקַשֵּׁר מַחְשְׁבוֹתֵינוּ בְּכָל עֵת אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל כֹּחֵנוּ. כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁנִּתְעֶה כָּל אֶחָד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּתִמְהוֹן לֵבָב וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן עֲדַיִן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדוֹ בְּכָל עֵת וָרֶגַע. וְהַכֹּל תָּלוּי בְּקְדֻשַּׁת הַמַּחֲשָׁבָה. כִּי כֻּלָּא בְּמַחֲשָׁבָה אִתְבְּרִירוּ, וְזֶה נֶאֱמַר עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמְּךָ, אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפֶּקֶת. וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה כָּל דְּבָרֵינוּ אֵלֶיךָ לְטוֹבָה, וְלֹא לְהֵפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם לְהַרְבּוֹת הַמָּרָה שְׁחוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי זֶה, רַק אַדְרַבָּא לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֹז. כִּי כְּבָר יָדוּעַ לָנוּ מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ"ל שֶׁעֲצָבוּת מַזִּיק מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם לְעִנְיַן בִּלְבּוּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ל"ו לַסְּפִירָה תר"א בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה. עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט לִבְנוֹ נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. ה' יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת מִמֶּנּוּ בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיוּ כַּזַּיִת הוֹדָם עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דַּע יְדִיד נַפְשִׁי כִּי זֶה שְׁלשָׁה שָׁבוּעוֹת שֶׁנִּסַּעְתִּי מִבֵּיתִי לְאוּמַאן, וְנִתְמַהְמַהְתִּי שָׁם אֵיזֶה יָמִים, וּבַלַּיְלָה הָעֲבַר בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וַאֲנִי הָיִיתִי מְקַוֶּה שֶׁיַּגִּיעַ לִי מָעוֹת מֵאִתְּךָ וּמֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ קֹדֶם פֶּסַח כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּ לִי בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים. וְגַם יְדִידִי רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר שָׁלַח לִי אֵיזֶה אִגֶּרֶת עִם סַךְ מָעוֹת, וְכָתַב שֶׁאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתָּבוֹא תִּשְׁלַח בְּוַדַּאי, וְכֵן כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ כַּמָּה פְּעָמִים. וְהִנֵּה כְּבָר עָבַר הַפֶּסַח וְגַם יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת אַחַר כָּךְ וְהַיּוֹם ל"ו לַסְּפִירָה. וְאֵין קוֹל וְאֵין פֶּסַח הֵן מֵאִתְּךָ הֵן מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵן עַל פַּרְנָסָתִי הֵן מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּ לִי בְּפֵרוּשׁ חוֹתָמְךָ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, וְרַבִּי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, מַה שֶּׁנִּשְׁאֲרוּ חַיָּבִים כְּפִי מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּפֵרוּשׁ כַּנִּרְשָׁם אֶצְלִי. וַאֲנִי כְּבָר לָוִיתִי הַרְבֵּה עַל

הַסַּךְ הַזֶּה, וְהַנּוֹגְשִׁים אֶצִים וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים עָבְרוּ. וְאֵינִי זוֹכֵר שֶׁיִּהְיוּ לִי דִּחַק כָּל כָּךְ עַל פֶּסַח כְּמָה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת. וְלַסּוֹף אַחַר שֶׁיָּגַעְתִּי לְלִוּוֹת עַל הוֹצָאוֹת פֶּסַח גָּנְבוּ אֶצְלִי בְּלֵיל י״ד עֶרֶב פֶּסַח כָּל הַבָּשָׂר וְהַדָּגִים וְהַיַּיִן שֶׁהֵכַנְתִּי עַל פֶּסַח, וְהֶכְרַחְתִּי בְּעֶרֶב פֶּסַח לִטְרֹחַ עוֹד הַפַּעַם לְלִוּוֹת וְלִקְנוֹת צָרְכֵי פֶּסַח. וּבְוַדַּאי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, אַךְ מִגֹּדֶל אַהֲבָתְךָ בְּלִבִּי עַד הַנֶּפֶשׁ, וְאַהֲבַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים וְהַנְּדִיבִים כַּיּוֹצֵא בּוֹ, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּפָרֵשׁ צַעֲרִי, וּלְהוֹדִיעֲךָ אֶת אֲשֶׁר בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁאַתָּה מִתְרַשֵּׁל כָּל כָּךְ לִשְׁלֹחַ לִי כְּהַבְטָחָתְךָ.

וְהִנֵּה זֶה הַיּוֹם שֶׁבָּאתִי לְבֵיתִי בְּתְחִלַּת לַיְלָה הַזֹּאת, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ לְאִמְּךָ הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה וְקָרִיתִי אוֹתוֹ. וְאִם אָמְנָם אַתָּה מִתְנַצֵּל עַצְמְךָ, אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר יָדַעְתָּ וְכָתַבְתָּ בָּאִגֶּרֶת זֶה בְּעַצְמְךָ שֶׁאֵין שׁוּם תֵּרוּץ כְּלָל הֵן נֶגֶד אִמְּךָ תִּחְיֶה הֵן נֶגְדִּי. וְהִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד הַיּוֹם בְּעֵסֶק גָּדוֹל שֶׁהִתְחַלְנוּ, וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹצִיא הַרְבֵּה לִשְׁלֹחַ מִפֹּה הַסְּפָרִים, וְהוּא הֶכְרֵחַ גָּדוֹל מִכַּמָּה טְעָמִים וּמְצָוָה רַבָּה בְּלִי שִׁעוּר וּזְכוּת הָרַבִּים. וְהָעִכּוּב רַק מֵחֲמַת מָמוֹן. וְגַם הַיּוֹם יֵשׁ אִישׁ אֶחָד מִשָּׁם אֶצְלִי, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר עִמְּךָ, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תִּהְיֶה פֹּה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, וְעִם מִי לְהִתְיַעֵץ בָּזֶה, וַאֲנִי קוֹרֵא עַל עַצְמִי ״שָׁקַדְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג״. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל הָעֲסָקִים שֶׁגָּמַרְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ הָיָה כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה.

וְגַם עַתָּה בְּהָעֵסֶק שֶׁהִתְחַלְתִּי אֶשְׁתַּדֵּל כַּוָּנָתִי רַק לַשָּׁמַיִם, לְמַלְאוֹת רָצוֹן וְחֵפֶץ זִקְנְךָ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְאַתָּה עִם יְדִידִי ר״א הֱיִיתֶם לִי לְעֵזֶר גָּדוֹל וּכְהַיּוֹם אַתֶּם מִתְרַשְּׁלִין, וְאַתָּה מִתְרַשֵּׁל בְּיוֹתֵר. וְאַחֲרֵי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרְךָ וְתוֹדָה לָאֵל הִרְוַחְתָּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ רָאוּי, לְךָ לְתִלּוֹת גַּם בָּזֶה, וּלְקַבֵּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת לִי לְעֵזֶר גָּדוֹל בְּעֵסֶק זֶה וְגַם בְּעֵסֶק פַּרְנָסָתִי. וְעַתָּה אַתָּה מִתְרַשֵּׁל כָּל כָּךְ.

וּמֵעַצְמְךָ תּוּכַל לְהָבִין שֶׁאַדְרַבָּא מֵחֲמַת שֶׁהוֹצֵאתָ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ כָּל כָּךְ עַל הַבַּיִת וְכוּ׳, אַתָּה צָרִיךְ לְהוֹצִיא גַּם עַל עֵסֶק מִצְוָה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי צְרִיכִין לִתֵּן חֵלֶק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִקֹּדֶם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּמִצְווֹת בִּכּוּרִים וּתְרוּמָה וְכוּ׳ שֶׁהֵם נִקְרָאִים רֵאשִׁית. כִּי הָרֵאשִׁית מִכָּל מַה שֶּׁמַּזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָאָדָם, צְרִיכִין לִתֵּנוֹ בְּשִׂבְיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּזְרִיזוּת. בִּפְרָט בְּשִׂבְיל עֲסָקִים כָּאֵלּוּ שֶׁהִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק בָּהֶם אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל עַד הֵיכָן מַגִּיעַ זְכוּת שֶׁל כָּל הָעוֹזְרִים וְהַתּוֹמְכִים אוֹתִי בָּזֶה. וְהִנֵּה צַעֲרִי הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר הוּא, מִמַּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי לְנָסֹעַ אַחֲרַי שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה. לְעֵת עַתָּה בַּקָּשָׁתִי שֶׁעַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם מֵעַתָּה לִשְׁלֹחַ לִי כְּהַבְטָחָתְךָ, וְגַם לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבִפְרָט מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לִי מִכְּבָר מֵחוֹתָנְךָ וּמֵרַבִּי צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, כְּהַבְטָחָתָם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים וְאַל יִתְרַשֵּׁל עוֹד כְּלָל. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיַּעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְוַעֵד עִמְּךָ, נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֵיךְ לַעֲסֹק בַּעֲסָקֵינוּ בְּעֶזְרָתוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה. גַּם

לְדַעְתִּי הָיָה טוֹב יוֹתֵר שֶׁאֶפְלוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא תָּבוֹא עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁל נֶכְדָּתִי תִּחְיֶה עִם מְחֻתָּנִי רַבִּי פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר. כִּי אָנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר יַחַד פָּנִים אֶל פָּנִים הַרְבֵּה תֵּכֶף אַחַר שָׁבוּעוֹת. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִשְׁלֹחַ אֶת רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עִם בִּילֶעט אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֶשְׁתַּדֵּל, וְגַם עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים יֵשׁ לְדַבֵּר עִמְּךָ.

גַּם תַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ גָּדוֹל לְאִמְּךָ הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה, וּתְקַיֵּם בָּזֶה מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל עֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהוּא כִּבּוּד אֵם, וּמִצְוָה הַבָּאָה לְיָדְךָ אַל תַּחְמִיצֶנָּה. וּבִפְרָט מִצְוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים. וַהֲלֹא הָאָדָם לֹא נִבְרָא כִּי אִם בִּשְׁבִיל לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹות כָּל יָמָיו, וְחוּץ מִזֶּה הֶבֶל.

וּמֵחֲמַת שֶׁמִּבְטְחַנִי בְּטוּב לְבָבְךָ וּלְבַב אֲנָשֶׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁבְּוַדַּאי תָּשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּבַעַל הָרַחֲמִים נוֹתֵן הַתּוֹרָה יַעְזֹר לָנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים כָּרָאוּי לְקַבֵּל אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. בְּאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשִׂמְחָה בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב, כְּנַפְשָׁם וָנֶפֶשׁ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָם תָּמִיד וּמַעְתִּיר בַּעֲדוֹ וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט.

וְאֵין פְּנַאי לְיַחֵד הַדִּבּוּר לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי לִכְבוֹדוֹ.

שמח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בַּמִּדְבָּר תר״א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי כַּנַּהוּג.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְכָעֵת אֵין מַה לִּכְתֹּב. וִיקַבֵּל רָצוּף פֹּה מִכְתָּב לִלְבוֹב וְיָזֵרז לְשָׁלְחוֹ מִיָּד בְּלִי עִכּוּב, כִּי נָחוּץ הוּא כַּיָּדוּעַ לוֹ. וְאִם בְּתוֹךְ כָּךְ יַגִּיעַ לוֹ מִכְתָּב מִשָּׁם יִכְתֹּב עַל מִכְתָּבִי שֶׁכְּבָר קִבֵּל הָאִגֶּרֶת. וּבְוַדַּאי תַּעֲשֶׂה כָּרָאוּי. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין כִּי צְעָרִי גָּדוֹל מְאֹד מֵעִכּוּב הָאִגֶּרֶת מִשָּׁם, וּבְוַדַּאי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב, וּבִפְרָט עִסְקֵנוּ שֶׁתָּמִיד בָּא בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם. וְסוֹף כָּל סוֹף הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעַ תָּמִיד, כִּי חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. וַאֲנִי חַי רַק בָּזֶה תָּמִיד בְּכָל הָעֲסָקִים מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. מָה אֲנִי, כֻּלָּנוּ אֲנִי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי וְכָל הַתְּלוּיִים בָּנוּ כֻּלָּם תְּלוּיִים בְּחַסְדּוֹ. לְךָ ה׳ קִוִּינוּ, לַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַפְּשׁוּטִים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְרַמֵּז לְךָ לְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד וְלִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה].

שמט

נִכְתַּב לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְחָסֵר הַהַתְחָלָה.
גַּם אָנֹכִי פּוֹרֵס שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה, קֹדֶם פֶּסַח שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת וְאַחַר־כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵחֶתֶנְךָ רַבִּי יוֹאֵל, נֶרוֹ־יָאִיר, וְתָמַהְתִּי שֶׁלֹּא קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי מִתְפַּלֵּא עָלֶיךָ שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ כִּי־אִם פַּעַם אַחַת, וּמֵחֲמַת זֶה מָנַעְתָּ הַטּוֹב מִלְּנָטוֹת יָדִי אֵלֶיךָ, וְגַם מֵחֲמַת שֶׁבַּחֹרֶף הָעָבַר הָיִיתִי מוּטָל עַל עֶרֶשׂ־דְּוַי בְּאוּמַאן וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם מֵחֲמַת זֶה יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וְאַחַר־כָּךְ הָיִיתִי בְּטִירָהאוּוִיצָע וְנִתְמַהְמַהְתִּי בְּהַדֶּרֶךְ יוֹתֵר מִשִּׁבְעָה שָׁבוּעוֹת, וְלֹא רָאִיתִי שָׁם שׁוּב מִכְתָּב מֵאִתְּךָ, וְאָבִיךָ יְדִידֵנוּ נֶרוֹ יָאִיר, כָּלוּ עֵינָיו מְיַחֵל לְמִכְתָּבֶיךָ וְתוֹחַלְתּוֹ נִכְזְבָה, וּבֶאֱמֶת אֵין אַתָּה יוֹצֵא יְדֵי חוֹבַת אָבִיךָ בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל.
וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵיתִי בַּחֲלִישׁוּת כֹּחַ וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ בְּיַד רַבִּי נָתָן בֶּן רַבִּי לֵיבּ שֶׁנִּכְתַּב לִפְנֵי כַּמָּה שָׁבוּעוֹת וְלֹא יָדַעְתִּי אָז הֵיכָן אַתָּה, וַאֲנִי בָּאתִי לְבֵיתִי סָמוּךְ לְפוּרִים, וּבֵין פּוּרִים לְפֶסַח שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ״ל וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְכָעֵת אֵין לְהוֹסִיף עַל אִגֶּרֶת הַנַּ״ל רַק לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם לִשְׁלֹחַ לִי מֵאִתְּךָ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ עַל־יְדֵי רַבִּי נָתָן הַנַּ״ל, וְגַם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֵצֶל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט אֵצֶל יְדִידִי רַבִּי צְבִי בר״מ בְּעֶרְגֶּעֶר וְאֵצֶל יְדִידִי רַבִּי לֵיבְּלִי בֶּן רַבִּי חַייקֶל, וּמֵבְטִחֵנִי שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדְךָ לְטוֹבָה.
וְאוֹדוֹת מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְמְחוּתָנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיַּקִּדִּים הַנְשׂוּאִין מֵהַזְמַן הֶגְבֵּל בְּהַתְנָאִים, כְּבָר הֵשִׁיב לְךָ שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר, וּכְבָר הָיָה בְּבֵיתִי וְהִתְנַצֵּל עַצְמוֹ הַרְבֵּה, וְאָמַר שֶׁבַּזְמַן הַמֻּגְבָּל יַעֲשֶׂה הַנְשׂוּאִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֶפְשָׁר יַקְדִּים עַצְמוֹ שֶׁיִּהְיֶה בְּחֻדֶּשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְדַעְתִּי הוּא שֶׁתָּבוֹא בְּלִי תֵּרוּץ לְפֹה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאָז יֵגְמַר הַכֹּל בְּכִי טוֹבָה, וְגַם הַסַּךְ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל שֶׁכְּבָר סִלֵּק מֻנָּח הַשְּׁלִישׁוּת בִּידֵי מְבֻטוֹחַ גָּדוֹל, אַךְ כְּבָר הִגִּיעַ הַזְּמַן פֶּרָעוֹן וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה עוֹד לַעֲסֹק בָּזֶה וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַשְׁלִישׁ הַשְּׁלִישׁוּת, עַד שֶׁתָּבוֹא בְּעַצְמְךָ וְתַשְׁלִישׁ אֶצֶל מִי שֶׁתִּרְצֶה, הֵן עַל כָּל אֵלֶּה אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר רַק תִּרְאֶה לְקַיֵּם דְּבָרַי הַנַּ״ל, לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מֵאִתְּךָ אוֹ מֵאֲחֵרִים כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל, וְאַחַר־כָּךְ תְּזָרֵז עַצְמְךָ לְהָכִין עַצְמְךָ בְּאֹפֶן שֶׁתָּבוֹא לְפֹה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְיִהְיֶה טוֹב לְפָנֶיךָ בְּכָל הָאֲפָנִים בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. וּבְעִנְיַן טוֹבַת הַזּוּג שֶׁיִּחְיוּ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת וְהַנֶּחָמוֹת יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אוֹתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לִבְרֹחַ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ

מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עַד שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.
וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפֶּקֶת, וְגַם כִּי אֲנִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא בְּעַצְמְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּנַּ״ל, וְאָז פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר בִּישׁוּעוֹת ה׳ כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲמֹס לָנוּ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ לִרְאוֹתוֹ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִבְנוֹ הֶחָתָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְחוֹתְנוֹ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, גַּם הוּא יְקַיֵּם לִשְׁלֹחַ אֵיזֶה סַךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי בָּאִגֶּרֶת הַקְּדוּם, וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים בְּאַהֲבָה רַבָּה, כָּל מַה שֶּׁיִּשְׁלַח יִשְׁלַח רַק לִקְהִלַּת טוּלְטְשִׁין לִבְנֵי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אָנוּ שׁוֹלְחִים לְטוּלְטְשִׁין בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדָם בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ.

שנ

אוֹר לְיוֹם ג׳ בְּהַעֲלֹתְךָ תר״א.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם הַמִּכְתָּב מִשָּׁם, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַנַּחַת רוּחַ שֶׁעָשִׂיתָ לִי בָּזֶה. כִּי מְאֹד מְאֹד הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ מִשָּׁם, אַךְ דַּרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְדַרְכֵי טוּבוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין כְּלָל, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ חָפֵץ שֶׁנִּתְלֶה עֵינֵינוּ אֵלָיו תָּמִיד. עַל כֵּן בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת יֵשׁ עֲדַיִן כְּלָיוֹן עֵינַיִם הַרְבֵּה לְגָמָר הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ בְּעִסְקָ זֶה, שֶׁהָאִגֶּרֶת הַנַּ״ל הוּא אֶצְלִי יְשׁוּעָה רַבָּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין שִׂמְחָתִי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל וְאֵינִי מֵבִין דְּבָרָיו, רַק אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק שֶׁכָּל אֶחָד מִשָּׁם מְבַקֵּשׁ לְהַרְוִיחַ בִּי הַרְבֵּה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבוֹ, וּבַה׳ בָּטַחְתִּי שֶׁיּוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, שֶׁאֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. לְעֵת עַתָּה יְקַבֵּל מִכְתָּב הָרָצוּף פֹּה לְשָׁם. וְאִם תִּרְצֶה תּוֹסִיף עַל דְּבָרַי לְזָרֵז אֶת יְדִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים שֶׁיְּשִׁיבֵנִי מִיָּד תֵּכֶף כְּשֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מִכְתָּבִי זֶה, כִּי אֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם. וּמֵחֲמַת אִישׁוֹן לַיְלָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּבַעַל הָרַחֲמִים וּגְדוֹל הָעֵצָה יְתַקְּנֵנִי בְּעֵצָה טוֹבָה לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר עֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי, לֹא לָנוּ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ תר״א.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָתִיק הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב
אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי הַמְחֻתָּנִים עִם הַסַּךְ שְׁמוֹנֶה רוּבַּל כֶּסֶף, וְתוֹדָה לָאֵל
הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְכְתֹּב לְךָ מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי לְדַבֵּר עִמְּךָ, אֵינִי יוֹדֵעַ עַל
מָה וְלָמָּה הַטֹּרַח הַזֶּה לִכְתֹּב לְךָ. הֲלֹא בְּקָרוֹב אֶהְיֶה בְּמַחֲנֵיכֶם קָדוֹשׁ אִם
יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים. וּבִפְרָט כִּי אַתָּה מֵבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁעִסְקִי
הוּא רַק בְּעִסְקֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁאֲנִי חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לְשָׁרְתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ לְהָפִיץ
מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה וְכוּ׳. וְשׁוּם עֵסֶק שֶׁל שְׁאָר מַשָּׂא וּמַתָּן וּסְחוֹרוֹת אֵין לִי
לְדַבֵּר עִמְּךָ כְּלָל, רַק אֲנִי חָפֵץ מְאֹד לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר
עָבַר עָלַי בְּעֵסֶק זֶה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ נַמְתִּיק סוֹד יַחַד, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָקוּם. וַאֲשֶׁר הָיָה רְצוֹנִי שֶׁתָּבוֹא
עִם מְחֻתָּנִי רַבִּי פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר, לֹא הָיִתָה כַּוָּנָתִי בִּשְׁבִיל שֶׁתִּהְיֶה עַל
הַחֻתָּנָה, כִּי בְּוַדַּאי הָיָה לִי לְנַחַת רוּחַ מְאֹד אִם הָיִיתָ עַל הַחֻתָּנָה, אֲבָל
אֵינִי כְּדַאי לְהַטְרִיחַ אוֹתְךָ לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ כָּזֶה בִּשְׁבִיל שִׂמְחָתֵנוּ. רַק רְצוֹנִי הָיָה
כְּדֵי שֶׁנְּדַבֵּר יַחַד בְּעִסְקֵי שָׁמַיִם בְּעִסְקֵי הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה
הַכֹּל הֶבֶל, וְגַם כְּדֵי שֶׁתְּמַלֵּא רְצוֹן אִמְּךָ הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה, שֶׁרְצוֹנָהּ מְאֹד
לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמְּךָ, וְהָיִיתָ מְקַיֵּם מִצְוַת כִּבּוּד אֵם.
כִּי קֹדֶם שֶׁבּוּעוֹת קֹדֶם שֶׁבָּאתִי מֵאוּמָאן הָיִיתִי סָבוּר שֶׁבְּוַדַּאי תִּהְיֶה פֹּה
עַל שָׁבוּעוֹת בְּלִי סָפֵק. וּכְשֶׁבָּאתִי לְבֵיתִי וְשָׁמַעְתִּי וְהֻבַּנְתִּי מִמִּכְתָּבֶיךָ
שֶׁקָּרוֹב שֶׁלֹּא תִּהְיֶה עִמָּנוּ עַל חַג הַקָּדוֹשׁ הַנַּ״ל עָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם.
עַל כֵּן כָּתַבְתִּי לְךָ כַּנַּ״ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי לֹא הָיָה כַּוָּנָתִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה
עַל שָׁבוּעוֹת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְמַעַנְךָ לְבַד. אוּלַי תִּשְׁמַע מֵחָדָשׁ
דִּבְרֵי אֱמֶת דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה וְכוּ׳,
וְשֶׁצְּרִיכִים לְסַלְסֵל בָּהֶם בְּכָל עֵת.
מָה אֹמַר לְךָ יְדִיד נַפְשִׁי בְּנִי וַחֲבֵרִי וְתַלְמִידִי הוֹדִי וְתִפְאַרְתִּי, עֹצֶם נִפְלְאוֹת
יְשׁוּעוֹת ה׳ וַחֲסָדָיו שֶׁעָזָרָנוּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר, שֶׁזָּכִינוּ לְדַבֵּר
חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים, דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת כָּל נַפְשׁוֹת הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת, בְּוַדַּאי
רָאוּי לְךָ וְלָנוּ לְהִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד עַל שֶׁלֹּא זָכִינוּ שֶׁגַּם אַתָּה וִידִידִי רַבִּי אַבָּא
נֵרוֹ יָאִיר וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יִהְיוּ נִמְנִין עִמָּנוּ יַחַד. וּמַאי דַּהֲוָא הֲוָה, עַתָּה
אַתָּה בְּרוּךְ ה׳, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְדִבְרֵי זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ
מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, לִשְׁמֹר אֶת הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם
וָיוֹם, לִזְכֹּר בַּבֹּקֶר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִם יִשְׁכַּח אַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה
שָׁעָה, יַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל הַיּוֹם, כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא רַק מַה
שֶּׁבָּאנוּ לְזֶה הָעוֹלָם לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן וְכַעַס וּמַכְאוֹבוֹת וְקִנְאָה וְתַאֲוָה
וְכָבוֹד, בִּפְרָט שְׁטוּת חֻמְדַּת הַמָּמוֹן, וְחֻמְדַּת הַכֵּלִים וּבְגָדִים וְתַכְשִׁיטִים
וְכוּ׳, וּמִכֻּלָּם אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם כְּלָל רַק תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד.
וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת וּמְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל שֶׁמַּזְכִּירִין אוֹתָנוּ
בָּזֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, אֲבָל הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּעֵינוֹ הָרָעָה לְהַפִּיל

שִׂכְחָה חַס וְשָׁלוֹם. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד מְאֹד לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַדִּבּוּר לִזָּהֵר לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ הֵיטֵב עַל כָּל הַנַּ״ל. וְיוֹתֵר מִזֶּה כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד עִצָּם רְחוּקוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵבִין מֵרָחוֹק רִבּוּי רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. וַעֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ תִּקְוָה בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב הַרְבֵּה לְהַצְלִיחַ עַל יְדֵי זֶה לָעָנָצַח.

וְהִנֵּה תּוֹדָה לָאֵל שָׂמַחְנוּ עַל הַחֲתֻנָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל לֵב, וְכָל שִׂמְחָתִי הָיָה עַל יְדֵי שֶׁהִזְכַּרְתִּי בְּשִׂמְחַת הַחֲתֻנָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁסִּפֵּר לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁהוּא הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה וְנִשְׂגָּבָה מְאֹד מְאֹד שֶׁל הַז׳ בֶּעטְלֶירש. אַשְׁרֵי הַמֵּשִׂים לֵב לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּעִצָּם נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכָל עִנְיָן וְעִנְיָן, וְכָל סִפּוּר וְסִפּוּר שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁל כָּל יוֹם וָיוֹם לְעוֹרֵר עַצְמוֹ מִשְּׁנָתוֹ וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֶשֶׁת לָבוֹא. וַאֲנִי מֵכִין אִגֶּרֶת זֶה עַתָּה בְּעֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, אוּלַי אוּלַי אֶזְכֶּה לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי, וְאוֹתְךָ וְרַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר, וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵיכָן אָנוּ שֶׁשָּׁמַעְנוּ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. עַל כָּל פָּנִים אָנוּ מְחֻיָּבִים לִשְׁמֹחַ תָּמִיד בָּזֶה, וְלִבְטֹחַ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזָּקִן שֶׁבְּזַקְנִים דִּקְדֻשָּׁה. וְגַם בִּשְׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ צְרִיכִין אָנוּ לְהִתְוַעֵד בְּכָל פַּעַם כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׂנָה, כְּדֵי לִשְׁמֹחַ יַחַד בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, בִּפְרָט עִמְּךָ שֶׁאַתָּה מִזַּרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳, וְדַי כָּעֵת בָּזֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְעוֹרֵרְךָ וּמְזָרְזֶךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ שְׁלַח תר״א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם א׳ עִם הַסַּךְ שְׁלשָׁה רוּבַּל כֶּסֶף וָחֲצִי, יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וְכוּ׳, וְאֶתְמוֹל בָּעֶרֶב קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם מִכְתַּב ר״ח וְכוּ׳. בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. וְהִנְנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, שֶׁיְּרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיַּעַזְרֵנוּ לִגְמֹר עוֹד חֻפְצֵי שָׁמַיִם כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מָחָר אוֹ עַל יְדֵי אִישׁ בָּטַח הַכֶּרֶךְ עַל חֹשֶׁן־מִשְׁפָּט שְׁנִשְׁאַר בְּיָדְךָ כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד. וְהִנֵּה יֵשׁ בִּלְבִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ עַל מִכְתָּבְךָ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק מָרָה בְּכָל פַּעַם, וַאֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק צַעֲקָתְךָ וּמַכְאוֹבְךָ, בַּעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלֶיךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה.

אַךְ דַּע בְּנִי כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא עִקַּר יְסוּרֶיךָ מֵרִבּוּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ וְרַעְיוֹנֶיךָ שֶׁאֵינָם טוֹבִים. וְאִם אָמְנָם כְּבָר נִלְכַּדְתָּ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁנִּלְכַּדְתָּ, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן

הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ לִתְפֹּס אֶת מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּכָל פַּעַם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, וְיָדַעְתִּי כִּי אַתָּה מְקַיֵּם זֹאת קְצָת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי לְקַיֵּם זֹאת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. גַּם לִשְׁמֹחַ בִּמְעַט דִּמְעַט שֶׁאַתָּה מְקַיֵּם מִזֶּה. כִּי בְּזֹאת הַמְּעַט שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בָּזֶה לַעֲצֹר וְלִתְפֹּס מַחֲשַׁבְתְּךָ, בָּזֶה אַתָּה נִכְלָל בְּהַמַּגְנִי אֶרֶץ שֶׁמַּעֲלִין וְכוּ' לִבְחִינַת פִּתּוּחֵי חוֹתָם בְּחִינַת תְּפִלִּין. כִּי הָעֵסֶק שֶׁל זֶה הָאָדָם הֶעָלוּב בְּזֶה הָעוֹלָם עָמֹק מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ אַלְפִּים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, מִתּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה הַמְּשִׁיבִין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם בְּכָל תּוֹרָה וּבְכָל שִׂיחָה בְּוַדַּאי תּוֹכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ תָּמִיד, בְּפָרָט עַל יְדֵי מַה שֶּׁעָזָרְנוּ ה' יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קֹרַח תר"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עִם הַסַּךְ שִׁבְעָה זְהוּבִים וְהַכֶּרֶךְ מֵחֹשֶׁךְ־מִשְׁפָּט, וְגַם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ חֲצִי רוּבֶּל כֶּסֶף. וַאֲנִי קוֹרֵא מִכְתָּבֶיךָ הֵיטֵב, וַאֲנִי שׁוֹמֵעַ וּמֵבִין מְרִירַת צַעֲקָתְךָ מִן הַלֵּב בְּכָל פַּעַם. וְנִפְלָאתִי עָלֶיךָ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי מֵאַחַר שֶׁלִּפְעָמִים מִכְתָּבֶיךָ הִגְדִּילוּ וְשָׂגְבוּ מְרִירַת נַפְשְׁךָ, מַדּוּעַ לֹא תִּזְכֹּר וְתָשִׂים אֶל לִבְּךָ הֵיטֵב אֶת אֱמִתַּת דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כְּפִי אֲשֶׁר הִרְבִּינוּ בְּחַסְדּוֹ לְדַבֵּר בָּם, שֶׁהֵאִיר עֵינֵינוּ שֶׁדַּיְקָא מִתּוֹךְ הַמְּרִירוּת נַהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. כְּמוֹ שֶׁאָמַר עַל פָּסוּק "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" שֶׁצְּרִיכִין לַחְטֹף אֶת הַיָּגוֹן, לְתָפְסוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ לְהַכְנִיסוֹ לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה. לוֹמַר בְּלִבּוֹ אַדְרַבָּא! אִם כֵּן כְּשֶׁמַּר לִי כָּל כָּךְ מַר מַר מְאֹד, בְּוַדַּאי עַתָּה יֵשׁ לִי לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וּתְפִלִּין שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא הֵם טוֹבִים לְפָנַי מְאֹד לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וְאֵיךְ שֶׁהוּא זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי לָנֶצַח, וְגַם אֲנִי זוֹכֶה לִתֵּן צְדָקָה לִפְעָמִים. וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁאֲנִי מִתְאַבֵּק וּמִתְיַגֵּעַ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הַגָּנוּז אוֹר הַקָּדוֹשׁ הֶחָדָשׁ הַזֶּה אֲשֶׁר הוּא יִתְקְנֵנִי בְּוַדַּאי בְּלִי סָפֵק. וַאֲנִי בְּעָנְיִי מַבְטִיחֲךָ עַל זֶה בְּלִי סָפֵק, וְאִם כֵּן אַדְרַבָּא אֲנִי מְחֻיָּב לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַמְּרִירוּת וְכָל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי זוֹכֶה לְכָל הַנַּ"ל. וְכָל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לְהַגְבִּיר הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה, בָּזֶה אֲנִי מְשַׂמֵּחַ יוֹתֵר, כִּי כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי גְּרִיעוּתִי

בְּיוֹתֵר, בָּזֶה דַּיְקָא אֲנִי שָׂמֵחַ יוֹתֵר. אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת אֲנִי מְקֻלְקָל מְאֹד זֶהוּ שִׂמְחָתִי שֶׁמְּקֻלְקָל כָּזֶה יִזְכֶּה לִקְדֻשּׁוֹת כָּאֵלֶּה, וְלִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ כָּזֶה. אֲשֶׁר הָרֹב רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ וְנֶעְלָם מֵהֶם כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, וְרַבִּים חוֹלְקִים כְּמוֹ שֶׁחוֹלְקִים. וַאֲנִי בְּעָנְיִי עַל כָּל פָּנִים אֵינִי חוֹלֵק וּמִתְנַגֵּד עָלָיו, אַף גַּם הַרְבֵּה טָעַמְתִּי מִצּוּף דְּבַשׁ נֹעַם אִמְרוֹתָיו. וַאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַרְאוֹת לְדָרֵי מַעְלָה וְכוּ' שֶׁעֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל בִּידִיעָתוֹ יִתְבָּרַךְ מָה חָמִית מַה פְּשִׁפַּשְׁתָּ וְכוּ', וּלְדָרֵי מַטָּה שֶׁהֵם הַפְּחוּתִים וְהַגְּרוּעִים כָּמוֹנִי הַיּוֹם, וַאֲפִלּוּ אִם נִמְצָאִים בָּעוֹלָם עוֹד גְּרוּעִים וְכוּ' יוֹתֵר מִמֶּנִּי הוּא יָכוֹל לְהַרְאוֹת לָנוּ לְכֻלָּנוּ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וַעֲדַיִן ה' אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ וְקָרוֹב אֶצְלֵנוּ תָּמִיד ; גָּאט אִיז מִיט דִּיר שְׁרֶעק דִּיךְ נִיט מַיין קִינְד. גְּלֵייבּ מִיר אַז מַיְינֶע רֵייד זֶענִין דּוּרְךְ אֱמֶת. אַז דֶּער רַבִּי עָלָיו הַשָּׁלוֹם מֵיינְט טַאקֶי דִּיךְ. אִיךְ זָאג דִּיר פּוּן זַייְניט וֶוועגִין, גָּאט אִיז מִיט דִּיר. סֶע וֶוועט אַלְץ נִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה וֶוערִין [ה' עִמְּךָ אַל תִּירָא בְּנִי. הַאֲמֵן לִי שֶׁדְּבָרֵי הֵם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מִתְכַּוֵּן בֶּאֱמֶת אֵלֶיךָ. אֲנִי אוֹמֵר לְךָ בְּשֵׁמוֹ : ה' עִמְּךָ הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה]. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד לְקַיֵּם דְּבָרַי כִּפְשׁוּטוֹ לְהִתְגַּבֵּר תָּמִיד לַהֲפֹךְ הַמָּרָה שְׂחוֹרָה לְשִׂמְחָה עַל פִּי הַדְּבָרִים הַנַּ״ל, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין הַשְּׁאָר.

וְעַל יְדֵי שֶׁתִּתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, וְגַם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּמִלֵּי דְּבְדִיחוּתָא וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִפְטֹר רִבּוּי הָרַעְיוֹנִים הַמְיַגְּעִים אוֹתְךָ כָּל כָּךְ שֶׁהֵם בְּחִינַת עֹל בַּרְזֶל וְתִתְמַהְמֵהּ לֵבָב, שֶׁעַל זֶה צָעַק הַתַּנָּא (בְּרָכוֹת סא) 'אוֹי לִי מִיִּצְרִי אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי' וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י אוֹי לִי מִיִּצְרִי הַמְיַגְּעֵנִי בְּהִרְהוּרִים. נִמְצָא שֶׁגַּם הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָיָה לוֹ יִסּוּרִים מִיגִיעַת הַמַּחֲשָׁבוֹת. וְאִם בְּוַדַּאי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ גְּרוּעִים הַרְבֵּה, אֲבָל תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לְךָ הַכֹּחַ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה לִסְמֹךְ עָלָיו שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ, מֵעַן זָאל דּוּפִין אוֹיף זַיין כֹּחַ [שֶׁנִּסְמוֹךְ עַל כֹּחוֹ]. וּכְבָר גִּלִּיתִי לְךָ בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל הַדִּבּוּרִים הַנַּ״ל שֶׁאָמַר כֻּלָּם נֶאֱמָרִים גַּם עָלֶיךָ, וְעַל הַגְּרוּעִים מִמְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. כִּי אָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁכָּל מַה שֶׁאוֹמֵר וּמְגַלֶּה הֵם אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה. וְתַאֲמִין לִי שֶׁגַּם אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּדִבּוּרִים אֵלּוּ שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ. וּבְוַדַּאי יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים בֵּינִי לְבֵינְךָ וּבֵין כָּל אָדָם וָאָדָם. כִּי אֵין אָדָם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אַךְ דַּע וְהַאֲמֵן שֶׁדִּבּוּרִים הַנַּ״ל וְכָל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת וְכַנַּ״ל. אוּן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה]. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּשִׂתּוֹקֵק לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ חֶקֶת רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תר״א בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית עִם הַסַּךְ אַרְבָּעָה זְהוּבִים כ״ג, וְעַתָּה תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר הִתְפַּלַּלְתִּי בַּצִּבּוּר, וְהַיּוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז, רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֹׂרֶשׁ הַתְּשׁוּבָה. תַּמֵּז רָאשֵׁי תֵּבוֹת זִיכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. וְהַנָּא״ו חֲסֵרָה, כִּי נִשְׁבְּרוּ הַלּוּחוֹת שָׁאָרְכָּן וָרָחְבָּן וָא״ו. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל זֶה הֵיטֵב כְּמוֹ שֶׁאָנוּ מֻזְהָרִין מִזֹּאת הַתּוֹרָה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת תַּמּוּז שֶׁהוּא ״זִכְרוּ״ וְכוּ׳, כִּי כָּל דְּבָרֵינוּ אֵלֶּה הֵם תּוֹרַת מֹשֶׁה מַמָּשׁ, כִּי הֵם קִיּוּם הַתּוֹרָה. וְעַתָּה צְרִיכִין לַחֲזֹר עוֹד הַפַּעַם וְעוֹד הַפַּעַם וְכוּ׳ וְכוּ׳ זְכֹר זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, מִיּוֹם מַתַּן תּוֹרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל הַרְבֵּה עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ק״ה) ״זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה״, ״זְכֹר אֶת יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹקֶיךָ בְּחוֹרֵב״ וְכוּ׳, וַאֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עַל יְדֵי כָּל הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים בְּנֵי עֲלִיָּה שֶׁבְּכָל דּוֹר.
וּבִפְרָט אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁאָנוּ בַּעֲנִיּוּתֵנוּ וְעַבְדוּתֵנוּ וְתַכְלִית תַּכְלִית שִׁפְלוּתֵנוּ אֲשֶׁר יָרַדְנוּ פְּלָאִים בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, הִפְלִיא ה׳ יִתְבָּרַךְ חַסְדּוֹ וְיִשׁוּעָתוֹ עִמָּנוּ לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּזֹאת, לְהַזְכִּירֵנוּ בְּכָל פַּעַם אֶת ה׳ אֱלֹקֵינוּ וְאֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עַד שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם חַיִּים נוֹכַל לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם בִּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא הַיָּחִיד הַקַּדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הַמְשֻׁגִּיחַ בְּכָל עֵת עָלֵינוּ, הַצּוֹפֶה בְּכָל עֵת לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִין בְּכָל פַּעַם בְּעֹצֶם שִׁפְלוּתֵנוּ שֶׁנִּדְמֶה בְּכָל פַּעַם שֶׁכִּמְעַט כִּמְעַט אָפֵס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם. (אֵיכָה ג) בִּבְחִינַת ״וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה׳ וְכוּ׳, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו״. וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שִׁלְשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְכוּ׳, הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ׳.
וְתַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבָּבִי שֶׁגַּם עָלֶיךָ נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בְּפָרָט בָּאִגֶּרֶת הַסָּמוּךְ בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר שֶׁתִּתְזָהֵר וְתִזָּהֵר לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וְאַתָּה נוֹתֵן לִי תְּשׁוּאַת חֵן הַרְבֵּה עַל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה כּוֹתֵב לִי מְרִירוּת בְּכָל פַּעַם שֶׁקָּשֶׁה לִי לִסְבֹּל. לֹא כָךְ הִיא הַמִּדָּה בְּנִי יְדִידִי, כִּי אִם אָמְנָם לֵב נִשְׁבָּר יָקָר מְאֹד, אֲבָל בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ בְּנִי חֲבִיבִי עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן מַגִּיעִין חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו לְכָל אֶחָד, בְּפָרָט הָאוֹחֲזִים עַצְמָם בְּקִשְׁרֵי חֲבֻלֵּי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה בְּהַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הָאֱמֶת הַמַּמְשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת חֲסָדִים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם. וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם אַתָּה אֶחָד מֵהֶם מִן הָאוֹחֲזִים בּוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק בַּל יִמּוֹט לְעוֹלָם. וְעַתָּה יֵשׁ לְךָ רַק לְרַקֵּד וּלְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה שֶׁזָּכִיתָ לְהִתְמַנּוֹת עִם הָאוֹחֲזִים בּוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וְתִשְׁמַע מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִפִּי רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים כ״ה) ״סוֹד ה׳ לִירֵאָיו״ וְכוּ׳ וְעַל יְדֵי זֶה ״עֵינַי תָּמִיד אֶל ה׳ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי״, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה וְכָל מִינֵי מָרָה

שְׂחוֹרָה וְעַצְבוּת וּדְאָגוֹת לַהֶפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה ; כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁתַּמּוּז רָאשֵׁי תֵּבוֹת זְכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה, וּכְפִי מְעַט מְעַט הַשִּׁעוּר שֶׁבְּלִבִּי מִזֶּה, צְרִיכִין לוֹמַר גַּם עַל דְּבוּר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּי. כִּי הוּא נוֹגֵעַ לְתִקּוּן חֵטְא הָעֶגֶל לְתַקֵּן פְּגַם שְׁבִירַת לוּחוֹת שֶׁהִמְשִׁיכוּ שִׂכְחָה בָּעוֹלָם שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַצָּרוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן שֶׁסּוֹבְלִין בַּגָּלוּת הַמַּר הָאָרֹךְ הַזֶּה. וְעִקַּר הוּא צָרוֹת הַנֶּפֶשׁ, בִּפְרָט כְּמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמַכְאוֹבָיו. אֲבָל לֹא דָּבָר רֵיק הוּא אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. שֶׁבְּכֻלָּם הֶרְאָה לָנוּ וְרָמַז לָנוּ הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁעֲדַיִן לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵעִמָּנוּ. וַעֲדַיִן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי וְעִמְּךָ בִּפְרָטִיּוּת וְעִם כֻּלָּנוּ, כִּי גִּלָּה לָנוּ תּוֹרַת חֶסֶד שֶׁלֹּא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם. שֶׁכָּל דְּבוּר יָכוֹל לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתְךָ וְגַם כָּל הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר, אִם לֹא יִתְנַגְּדוּ נֶגֶד הַמַּמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חֲסָדִים חֲדָשִׁים כָּאֵלֶּה. וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ לָהֶם גַּם כֵּן, אֲבָל כַּמָּה וְכַמָּה הֵם רְחוֹקִים מֵהַגּוֹמֵל עִמָּהֶם טוֹבוֹת וְכוּ׳. וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים חָלִילָה עַל בַּעַל טוֹבָה כָּזֶה בַּעַל חֶסֶד כָּזֶה וְכוּ׳, אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בִּשְׁבִילֵנוּ, וּפָעַל וְגָמַר וַעֲדַיִן יַתְחִיל וְיִגְמֹר וְכוּ׳ כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ וְכוּ׳. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מִכַּמָּה טְעָמִים.

וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי מִצַּעַרְךָ מֵעִנְיַן מְחָתָּנוֹ וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִסְכַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּלֹא דַּעְתִּי. אֱמֶת שֶׁהִסְכַּלְתָּ בָּזֶה, אֲבָל בְּיוֹתֵר מִזֶּה שֶׁאַתָּה מִצְטַעֵר עַל זֶה יוֹתֵר מִדַּאי, וְאַתָּה מַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ גַּם מִזֶּה עַצְבוּת וּדְאָגוֹת חַס וְשָׁלוֹם חוּץ מֵהַמִּדָּה. כִּי אֲנִי מוֹחֵל לְךָ בְּוַדַּאי בִּמְחִילָה גְּמוּרָה, וּמַה שֶּׁעָבַר עָבַר. וּבְוַדַּאי אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, הַכֹּל מֵאֵת ה׳ הָיְתָה. כִּי אַפִלּוּ מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים הוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת שִׁדּוּךְ וְעוֹשֶׂה רֹשֶׁם. וְעַל לְהַבָּא אֲנִי וְאַתָּה נִסְמֹךְ עַל ה׳ שֶׁבְּוַדַּאי יַנְחֵנוּ בְּצִדְקָתוֹ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחָלִילָה לְךָ מִלַּחְשֹׁב עוֹד עַל זֶה כְּלָל, רַק עַל לְהַבָּא תִּסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. ״גֹּל אֶל ה׳ מַעֲשֶׂיךָ וְיָכֹנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ״ וְתִסְתַּכֵּל עַל הַחֶסֶד שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזְּכָה אוֹתְךָ בְּבֵן נָבוֹן וּמַשְׂכִּיל תְּהִלָּה לָאֵל. וַהֲלֹא רַב צַעַרְךָ הִיא מֵהַטּוֹבָה לַאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָנַנְךָ בְּבֵן נָבוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם תְּהִלָּה לָאֵל עוֹזֵר לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהוֹצִיא עָלָיו הַהֶכְרְחִיּוּת גַּם בְּצָרְכֵי הַשִּׁדּוּךְ וְכוּ׳ בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ וְעַל כֵּן אַתָּה מִצְטַעֵר עַל שֶׁנִּתְקַשַּׁרְתָּ עִמּוֹ וְכוּ׳. הֲלֹא טוֹב טוֹב לְהִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹבוֹת הַנַּ״ל וְלִשְׂמֹחַ בְּחַסְדּוֹ, וְה׳ יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ וְיִתֵּן לְךָ עֵצוֹת טוֹבוֹת לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּרָאוּי. כִּי בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחַלְתָּ עַתָּה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה הוּא רָאוּי וְנָכוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה וְלַכֹּל עֵת וּזְמַן וְכוּ׳. הַיּוֹשֵׁב וּמְזַוֵּג זִוּוּגִים יַנְחֵה אוֹתְךָ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב יִתְבָּרַךְ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּבְוַדַּאי תָּבִין דְּבָרִים הַרְבֵּה מִתּוֹךְ דְּבָרַי. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם כָּל דְּבָרֵינוּ לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלָשׂוּחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְכוּ׳. וְעַל כֻּלָּם לְהִתְחַזֵּק מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ בָּלָק תר״א בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר. וְשַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן בִּרְאוֹתִי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ וּזְרִיזוּתְךָ לִנְטוֹת מִכְתָּב אֵלַי בְּכָל פַּעַם לְמַעַן תּוּכַל לֵהָנוֹת מֵאוֹר הָאֱמֶת הַגָּנוּז אֶצְלֵנוּ בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁמִּכְתָּבִי הוֹעִיל לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ קְצָת. כִּי זֶה כָּל מְגַמָּתִי, כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁעוֹשִׂים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁמְּחַיִּים נֶפֶשׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בְּעֹצֶם מְרִירוּת נַפְשׁוֹ, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן מֵעַצְמוֹ וּמֵאִשְׁתּוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְכוּ׳. וּכְשֶׁמַּכְנִיסִים בּוֹ אֵיזֶה רֶמֶז וְנִיצוֹץ אֲמִתִּי, בְּאֹפֶן שֶׁיִּשַּׂמְּחוּ נַפְשׁוֹ וְיַחֲזִקוּ דַּעְתּוֹ קְצָת וְכוּ׳ זֶה עִקַּר בְּחִינַת מְקַיְּמִים נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּחֱשָׁב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא. וּלְסַפֵּר לְךָ הֲמוֹן הַתְּלָאוֹת שֶׁרוֹאִים פֹּה יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. בְּכָל עֵת וּבְכָל אָדָם וּבְכָל מָקוֹם רוֹאִין שֶׁאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ וְלָנוּס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת כְּפִי חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ פִּינְחָס י״ז בְּתַמּוּז תר״א בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
הִנֵּה עַתָּה אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לִקְהִלַּת טָעפְּלִיק, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וכו׳ ; וְנִזְכֶּה לְפַקֵּחַ עַל דְּרָכֵינוּ וּלְהַרְגִּישׁ גְּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּלְבָבֵנוּ שֶׁזֶּה עִקַּר צָרַת הַחֹרְבָּן וְהַגָּלוּת. וְנִהְיֶה בְּכָלַל הַמִּתְאַבְּלִים עַל זֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָהּ. וְגַם בְּכָל יוֹם יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָתוֹ הָאֲמִתִּית מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בִּכְלַל בְּנֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מְעַט מֵהַרְבֵּה. וּלְגַדֵּל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ בְּבֵאוּר יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שנז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' מַסְעֵי תרי״א אוּמַאן.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בָּאתִי לְטֶעפְּלִיק אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פִּינְחָס הֶעָבַר. וּבִכְנִיסָתִי בְּסַף הַבַּיִת, הוֹשִׁיט לִי רַבִּי נַחְמָן חֲתַן רַבִּי נְתַנְאֵל מִכְתָּבְךָ מֵאִתְּךָ. וְקָרִיתִי אוֹתוֹ תֵּכֶף, וְשָׁם נֶאֱמַר שֶׁכְּבָר נִשְׁלְחָה הַסְּחוֹרָה וְהָיָה לִי לְנַחַת וּלְמֻשָׁב נַפְשִׁי הֱחֵיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד. וְאוֹר לְיוֹם ג' הֶעָבַר בָּאתִי לִפֹּה סָמוּךְ לַחֲצִי הַלַּיְלָה, וּמָצָאתִי פֹּה שְׁנֵי מִכְתָּבִים מֵאִתְּךָ עִם הַקֻּנְטְרֵסִים וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מֵרִבּוּי הַטָּעוּתִים וְהַטְּשְׁטוּשִׁים שֶׁיֵּשׁ שָׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי הוּא חֶסֶד נִפְלָא וִישׁוּעָה רַבָּה שֶׁזָּכִינוּ אַחַר הָרַעַשׁ שֶׁעָבַר, הִתְנוֹצְצוּת יְשׁוּעָה כָּזֹאת. תְּהִלָּה לָאֵל אָנוּ רוֹאִין בְּעִנְיָן זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ כִּי עֲדַיִן לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', וְכָעֵת אֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה שֶׁיַּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵרַבִּי חַיִּים וְרַבִּי אֶפְרַיִם בְּעַצְמוֹ, וְאָז אֲשִׁיבֵם כָּרָאוּי כִּי עַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּחֲשֹׁב מַה שֶּׁאֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מֵהֶם בְּעַצְמָם. וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִמִּי הָיָה הָאִגֶּרֶת שֶׁהֵבִיא הַשָּׁלִיחַ אִם מֵרַבִּי דֹּב בְּלָבָד אִם גַּם מֵר' אֶפְרַיִם הַנַּ״ל. עַתָּה תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי עוֹד הַפַּעַם בַּאֵר הֵיטֵב.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְמַכְאוֹבֵי בִּנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַאֲנִי מְחַכֶּה לַה' שֶׁבְּקָרוֹב יַגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ שֶׁהָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה. וְעַתָּה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי בְּיוֹם א' הַסָּמוּךְ יִהְיֶה עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' אוֹ ד' אֶסַּע מִפֹּה לְטִירָהאוּוִיצָע עַל שַׁבַּת חֲזוֹן, וּמִשָּׁם לְטִשְׁעהִרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּלְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. גַּם עַתָּה הוּא בֵּין הַמְּצָרִים וְאֵין הַדַּעַת צְלוּלָה כְּלָל. כִּי אָרַךְ עָלֵינוּ הַגָּלוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, הִשְׁבִּיעָנוּ בַּמְּרוֹרִים וְכוּ', עַד אֲשֶׁר כְּמְעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֹּבֶל. אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ שֶׁהִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת מְאֹד, מַה שֶּׁאָנוּ יוֹדְעִין מִקְּדוּשׁ יִשְׂרָאֵל כָּזֶה וְכוּ', הוּא נֶחָמָתֵנוּ בְּכָלָל וּבִפְרָט. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָנוּ לִבְכּוֹת וּלְהִתְאַבֵּל עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָעִקָּר לְהִתְאַבֵּל עַל עֲוֹנוֹתֵינוּ הַמְעַכְּבִים בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַד נִזְכֶּה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, לִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם תר״א אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
(חָסֵר) וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לוֹ הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל. וְכַאֲשֶׁר תִּכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לִטְשָׁעהרין תִּשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וּבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. וְתִכְתֹּב מִשְּׁלוֹם כָּל אֶחָד וּמִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּה׳ לִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ תָּמִיד, וְלַעֲשׂוֹת טוֹב לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל״ז) ״בְּטַח בַּה׳ וַעֲשֵׂה טוֹב״, שֶׁמְּבֹאָר שֶׁעַל־יְדֵי טוֹב צְרִיכִין לִבְטֹחַ בַּה׳, הֵן בְּעִנְיָן פַּרְנָסָה, וְהֵן בְּעִנְיָן הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁצְּרִיכִין בְּטָחוֹן גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד בְּחַסְדּוֹ, וְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם י״ג) ״וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָּטַחְתִּי״ וְכוּ׳, וְעַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת טוֹב וְכוּ׳. וְיָתֵר מִזֶּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסְלֶב. וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּשָׁם, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקִהִלַּתְכֶם וּבְכָל סְבִיבוֹתֵיכֶם, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳. גַּם אוּלַי הָיָה לָכֶם אֵיזֶה יְדִיעָה שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַסְּחוֹרָה לִמְקוֹמָהּ לְשָׁלוֹם, תּוֹדִיעֵנִי מִיָּד כְּדֵי לְנַחֵת. גַּם תּוֹדִיעֵנִי מִמִּי הָיָה הָאִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ. וְכָל מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מֵעִסְקֵנוּ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי מִיָּד.

שנט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ עֵקֶב תר״א לפ״ק טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת טְשֶׁעהרִין בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וָאֶתְחַנַּן, וּמָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט שֶׁהֵשִׁיב לִי עַל כָּל מַה שֶּׁחָפַצְתִּי, וְאֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי עוֹד מִכְתָּבוֹ עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי חַיִּים כַּ״ץ, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, וִיקַבֵּל פֹּה אִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים הַנַּ״ל, וְגַם לְרַבִּי דָּוִד מָסַרְתִּי אִגֶּרֶת לְשָׁם, וְיִרְאֶה שֶׁיַּגִּיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּזְרִיזוּת לְשָׁם. וּכְבָר אַתָּה מֻזְהָר וְעוֹמֵד לְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁךְ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט שֶׁאַתָּה רוֹאֶה יְשׁוּעַת ה׳ בְּכָל עֵת ; וְתִזְכֹּר גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לְךָ וּלְכֻלָּנוּ מִבִּנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וּמַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁנִּתְרַפֵּא בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. רָאוּי לְךָ לָגִיל וְלָשׂוּשׂ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳. וְכֵן בְּכָל הַהַרְחָבוֹת שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּכָל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲפִלּוּ בְּצָרוֹת הַנֶּפֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁאָנוּ בְּעַצְמֵנוּ חַיָּבִים כְּמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, אַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד עַד אֵין חֵקֶר וְאֵין מִסְפָּר. וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְלוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ כִּמְעַט כִּמְעַט. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, עַל יְדֵי הָאִישׁ תְּבוּנוֹת הָאֲמִתִּי שֶׁמַּמְשִׁיךְ תִּקּוּנִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת לְהַחַיּוֹת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנְּפוּלוֹת אֲשֶׁר רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ בַּדּוֹרוֹת אֵלֶּה ; אַךְ אוֹי לָהֶם לְהַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים עַל הָעוֹסֵק בְּתִקּוּן נַפְשֵׁיהֶם בְּכָל עֵת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם חוֹלְקִים כְּמוֹ שֶׁחוֹלְקִים וּמִתְלוֹצְצִים כְּמוֹ שֶׁמִּתְלוֹצְצִים, אַף עַל פִּי כֵן הוּא עוֹסֵק בְּתִקּוּנָם מֵרָחוֹק. כִּי הַמַּעְיָן דְּנָפִיק וְכוּ׳ מַשְׁקֶה וּמַרְוֶה אֶת הָאָרֶץ גַּם בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ מִתַּחַת לָאָרֶץ בְּמַעֲמַקִּים, כַּמּוּבָן בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע בֶּאֱמֶת מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ לָנֶצַח. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּמַחֲשָׁבָה וּבְדִבּוּר בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא. וּלְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ עֵקֶב תר״א טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב עוֹד אִגֶּרֶת שֶׁיַּגִּיעַ לְאוּמַאן, מִי יִתֵּן שֶׁיְּמַלֵּא ה׳ מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ, לְחַזֵּק דַּעְתְּךָ וְלִבְּךָ לְהִתְחִיל מַעֲתָּה מֵחָדָשׁ, וּבִפְרָט שֶׁיְּמֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁהִזְהִיר אֶת כָּל אֶחָד לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, כִּי גַּם עָלֶיךָ כְּוֵן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל. בִּפְרָט שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְהֻבַּנְתִּי מִמְּךָ שֶׁכְּבָר הִתְחַלְתָּ לַעֲסֹק בָּזֶה לִפְנֵי אֵיזֶה זְמַן, נָא בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וְאַמֵּץ לִבְּךָ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה

לַעֲסֹק בָּזֶה, וְלִקְבֹּעַ עִתִּים וְשִׁעוּרִים עַל כָּל דָּבָר. דְּהַיְנוּ לִלְמֹד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם ב׳ אוֹ ג׳ דַּפִּין לְפָחוֹת, וְלִלְמֹד חֻמָּשׁ וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּכָל יוֹם, וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּכָל יוֹם. וְכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ תָּשִׂיחַ, וְאִם לֹא תּוּכַל לְדַבֵּר תְּקַיֵּם ״דּוֹם לַה׳ וְהִתְחוֹלֵל לוֹ״, כִּי גַּם הַשְׁתִּיקָה בְּמָקוֹם מְיֻחָד. וְהָרָצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה לָצֵאת מִשְּׁטוּת הֶבְלֵי הָעוֹלָם וּלְהִתְקָרֵב עַצְמוֹ אֶל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, גַּם זֶה יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁאַחַר כָּךְ יִפְתַּח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת פִּיךָ, וְתוּכַל לְדַבֵּר בְּיוֹם זֶה אוֹ בַּיָּמִים שֶׁלְּאַחֲרָיו בְּוַדַּאי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ; וַהֲלֹא יֵשׁ לְךָ פְּנַאי עַל הַכֹּל, כִּי רֵיחַיִם שֶׁל פַּרְנָסָה אֵינוֹ תָּלוּי בְּצַוָּארְךָ, וּמַה שֶּׁמְּכָרָח לְךָ קְוִיתִי לַה׳ שֶׁאֲמַלֵּא סְפוּקְךָ. וְאַתָּה אֵין לְךָ שׁוּם עֵסֶק כִּי אִם לְקַבֵּעַ שִׁעוּרִים הַנַּ״ל ; וְיֵשׁ זְמַן בַּיּוֹם לַעֲסֹק בְּשִׁעוּרִין דְּאוֹרַיְתָא יוֹתֵר, אַךְ אֵינִי רוֹצֶה לְהַכְבִּיד עָלֶיךָ הַרְבֵּה. וְגַם יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ עִם חֲבֵרֵנוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עִמָּהֶם יַחַד, וְלִזְכֹּר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּנִעִימוּת חֶלְקֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳. וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתַּרְחִיק מִמְּךָ הַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל כֹּחֲךָ, וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק נַפְשְׁךָ הַצְּמֵאָה בֶּאֱמֶת אֶל הָאֱמֶת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם שֶׁיְּקַיֵּם (מִשְׁלֵי כג) ״חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי״.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי הַבָּחוּר הַמֻּפְלָא וְכוּ׳ נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

אִיךְ בִּין אוֹיף דִּיר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה אַבִּיסֶל בְּרֹגֶז וָואס דִּיא שְׂרַייבְּסְט מִיר קֵיין בְּרִיבֶל נִיט. זֶעה זָאלְסְט פַּארֶעכְטִין זָאלְסְט מִיר שִׁיקִין אַיין בְּרִיבִיל תֵּכֶף לְיַד בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה. עֶר וֶועט מִיר אָפּ שִׁיקִין. אוּן לְמַעַן הַשֵּׁם בַּאגֶער צוּ לֶערְנֶען אוּן דַּאוְוינֶען. אִיךְ הָאבּ בָּרוּךְ הַשֵּׁם גִיהֶערְט עַל יְדֵי בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה אַז דִּי הָאסְט אָן גִיהוֹבִין בַּאגֶערִין צוּ לֶערְנֶען, הָאבּ אִיךְ בְּוַדַּאי גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט. כִּי זֶה כָּל חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. קְטַיי עַל מַלְבּוּשׁ וָועל אִיךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּוַדַּאי קוֹיפִין דִּיר אוּן וָואס דּוּא וָועסְט נֶייטִיג דַּארְפִין אוּן וָואס יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה וָועט בֶּעדַארְפִין. נָאר אִיר זָאלְט נִיט אַרוֹיס קוּקִין אוֹיף גְּרוֹיסְקֵייט וָואס אִיבֶּער מַיִין כֹּחַ. אִיר בֶּעדַארְפְט אוֹיף מִיר אוֹיךְ רַחֲמָנוּת הָאבִּין. אוּן וָואס נֶייטִיג וָועל אִיךְ אַייךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַסְפִּיק זַיִין בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ רַק זַייט עֶרלִיכֶע קִינְדֶער. וָועט אַזוֹי וואוֹל אַייךְ זַיִין אוּן מִיר אוֹיךְ.

[אֲנִי קְצַת מְרֻגָּז עָלֶיךָ נַחְמָן שֶׁאֵינְךָ שׁוֹלֵחַ לִי שׁוּם מִכְתָּב. הִשְׁתַּדֵּל לְתַקֵּן לִשְׁלוֹחַ לִי מִכְתָּב תֵּכֶף לְיַד בְּנִי ר׳ אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה וְהוּא יִשְׁלַח אוֹתוֹ. וּלְמַעַן ה׳ הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמוֹד וּלְהִתְפַּלֵּל. שָׁמַעְתִּי בָּרוּךְ ה׳ עַל יְדֵי בְּנִי ר׳ אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה שֶׁהִתְחַלְתָּ לִלְמוֹד וּבְוַדַּאי אִם יִרְצֶה ה׳ מַה שֶּׁאַתָּה תִּצְטָרֵךְ וּמַה שֶּׁיּוֹסֵף יוֹנָה יִצְטָרֵךְ אֲבָל אַל תְּצַפּוּ לִגְדוֹלוֹת מֵעֵבֶר לְכֹחִי עֲלֵיכֶם לְרַחֵם עָלַי, וּמַה שֶּׁנָּחוּץ בְּוַדַּאי אַסְפִּיק לָכֶם בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. רַק הֱיוּ בָּנִים הַגּוּנִים יִהְיֶה לָכֶם טוֹב וְגַם לִי]

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְדַבֵּר מִקִּירוֹת הַלֵּב, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ.
נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּבֶרֶסְלֶב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא.
אֲהוּבֵי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר, תִּשּׂוּאַת חֵן לְךָ עַל שֶׁקִּיַּמְתָּ דְּבָרֵיךָ לְהַלְוֹת לִי עַל הָעֵסֶק ; וּכְבָר סִלַּקְתִּי לִבְנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה, וְהִזְהַרְתִּיו שֶׁיְּסַלֵּק לְךָ בְּשִׁלֵּמוּת, וּבְוַדַּאי קִיֵּם דְּבָרַי ; וּבַקָּשָׁתִי מִמְּךָ וּמִכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים שֶׁיַּשְׁגִּיחוּ עַל בֵּיתִי לְהַחֲזִיקָם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, הֵן בְּמַתְּנַת יָדָם הַטּוֹבָה, כָּל אֶחָד לְפִי נְדִבַת לִבּוֹ הַטּוֹב, הֵן לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאֲחֵרִים. וּלְהַזְכִּיר אַנְשֵׁי רַייאִירִיד וּבְנֵי הַכְּפָרִים הַסְּמוּכִים הַמַּחֲזִיקִים בְּשִׁלּוֹמֵנוּ. כִּי גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה ; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלַי. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שָׁלַחְתִּי לִבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה אֵיזֶה סַךְ, אֲבָל הַכֹּל מַגִּיעַ לוֹ מִכְּבָר, וּמַה שֶּׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי יָדַעְתִּי שֶׁאֵינוֹ מַסְפִּיק. וּמָה אֶעֱשֶׂה, כִּי גַּם זֶה שֶׁשָּׁלַחְתִּי הוּא בְּנֵס וִישׁוּעָה רַבָּה. וַעֲלֵיכֶם לִבְלִי לְהַעֲלִים עֵינֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם מִבֵּיתִי, שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם.
וּתְחַזְּקוּ עַצְמְכֶם בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם אֵין מִסְפָּר ; אַשְׁרֵיכֶם אִם תְּקַיְּמוּ דְּבָרַי, כִּי אֵינָם מִלְּבִּי חַס וְשָׁלוֹם, רַק מִלֵּב הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.
וְכֻלָּם נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִמְּקוֹר הַחָכְמָה אֲמִתִּית וּתְמִימָה, נוֹרָא מְאֹד, אֲשֶׁר אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ. וִימֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְשִׁבְעָה דְּנֶחָמָתָא כְּבָר הִתְחִילוּ, וּצְרִיכִין לְהָכִין עַצְמָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהָאֵים וְנוֹרָא מְאֹד ; ״הֵיתָקַע שׁוֹפָר בָּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ״. וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ עַל קְדֻשַּׁת אֱלוּל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, ״אֶת לִבָּבְךָ וְאֶת לִבַּב״. ״עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן״ וְכוּ׳. תִּשְׁרֵי תָּשֵׁרִי. וְאַל יִתַּיְּשֵׁנוּ בְּעֵינֵיכֶם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה.
דִּבְרֵי חֲבֵרְכֶם וְרַבְּכֶם וְתַלְמִידְכֶם הַמְחַכֶּה שֶׁיִּהְיֶה חֶלְקִי עִמָּכֶם לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

שסא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ רְאֵה תר״א טְשֶׁעהרִין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.
בְּשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עִם סַךְ מֵאָה וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ רוּבַּל כֶּסֶף, וּמִסְתָּמָא הִגִּיעַ לְיָדְךָ. וְכָעֵת אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ הַיּוֹם לִקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאג, וְאֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל. וִימֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וַאֲנִי טָרוּד בִּנְסִיעָתִי, וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִפְרֹס

בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסְלֶב, וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּבְרֶסְלֶב
וּבְקִהְלַתְכֶם וּבְכָל סְבִיבוֹתֵינוּ, לְכָל אַחַי וְרֵעַי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.
וּבַעַל הָרַחֲמִים יָחוּס וְיָרַחֵם וְיִטַּהֵר לְבָבֵנוּ לְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת, וְיַחֲזֵק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ
לְתָפְסָהּ בִּקְדֻשָּׁה, לְבִלִּי לְהַנִּיחָהּ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וּקְדֻשָּׁה
הָאֲמִתִּית שֶׁל אֱלוּל וְתִשְׁרֵי יָאִיר עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה
לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, כָּל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא. שֶׁזֶּהוּ כָּל סוֹד כַּוָּנַת
אֱלוּל שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּבַשׁ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁאַחֲרָיו,
בְּאַרְבָּעִים יָמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים
כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.
דִּבְרֵי אָבִיךָ אוֹהֲבֶכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ תֵּצֵא תר״א טְשֶׁעהְרִין.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ
הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם א׳ רְאֵה קִבַּלְתִּי בְּקִרוּמִינְטְשַׁאג שֶׁנִּשְׁלַח לִי מִפֹּה לְשָׁם, וְהָיָה
לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְעַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים הֶעָבַר חָזַרְתִּי לְפֹה. וּבְיוֹם א׳
הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ שֵׁנִית, וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ שְׁלִישִׁית עִם הַמִּכְתָּבִים
מִבְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה מִבְּרֶסְלֶב, וְכֻלָּם הֶחֱיוּ נַפְשִׁי הָרְבֵּה. אַף עַל פִּי שֶׁכֻּלָּם צִעֲרוּנִי
הָרְבֵּה מְאֹד מְרִירוּת צַעֲקָתְךָ בְּכָל אִגֶּרֶת, עִם כָּל זֶה הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל
הַמָּרָה־שִׂחוֹרָה, בִּרְאוֹתִי עֹצֶם חֻזְקַת לִבְּךָ הַטּוֹב בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, וְאַתָּה
מֵבִין מֵרָחוֹק תְּהִלָּה לָאֵל כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיךְ אַתָּה לְחַזֵּק עַצְמְךָ תָּמִיד, וּבְכָל
יוֹם מֵחָדָשׁ, אֵיךְ שֶׁהוּא יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתֹּאחֵז
בָּזֶה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ
כְּבָר עָבַר עַל כַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּבִפְרָט עַתָּה בַּדּוֹר
הַזֶּה, אֲשֶׁר גַּם אַתָּה יוֹדֵעַ מֵרָחוֹק קְצָת אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ, וּבִפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְכַפֵּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְכַפֵּר. אַךְ
כָּל מִי שֶׁנֶּחֱלַק וְנִמְעַד אֲשׁוּרָיו וְנִתְפַּס בְּרֶשֶׁת הַבַּעַל דָּבָר כְּמוֹ שֶׁנִּתְפַּס, אֵין
מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ כְּלָל, כְּאִלּוּ הָיָה רָשָׁע מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וְאֵין מְנַחֲמִין עַצְמוֹ בַּמֶּה
שֶׁנִּצַּל מֵרֶשֶׁת כָּזֹאת רַחֲמָנָא לִצְלַן. אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם הוּא בְּוַדַּאי הָיָה לִבּוֹ
חָפֵץ בְּהַתְּכִלִּית, אַךְ כָּל נְפִילָתוֹ רִבּוֹ כְּכֻלּוֹ הָיָה מֵחֲמַת שֶׁלֹּא נִתְקָרֵב לְאוֹר
הָאֱמֶת הַמֵּאִיר בַּדּוֹר הַזֶּה. שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה גַּם הוּא מִתְחַזֵּק, וְלֹא הָיָה
נוֹפֵל וּמִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ כָּל כָּךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר
בָּזֶה, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּמַה לָּנוּ לְדַבֵּר מֵהָעוֹלָם, עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל
וּלְשַׁבֵּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד. מַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי, אֲשֶׁר חָמַל

עָלֵינוּ בַּעַל הָרַחֲמִים בְּחֶמְלָה רַבָּה וּבַחֲנִינוּת כָּאֵלֶּה, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין קְצָת
וּמַאֲמִינִים שֶׁיֵּשׁ סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוֹל. וּתְדַקְדֵּק הֵיטֵב בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים
שֶׁאָמַר וְזֶה סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוֹל שֶׁהוּא לְהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה, בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי
בְּשׁוֹב, בָּקִי בְּעָיֵל, בָּקִי בְּנָפִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה,
וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ ; וְכַוָּנָתוֹ כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁאֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא בִּבְחִינַת וְאַצִּיעָה
שְׁאוֹל מַמָּשׁ, יֹאמַר הִנֶּךָּ. אֲבָל אֵין זֶה דָּבָר פָּשׁוּט לְהַחֲיוֹת וּלְהַחֲזִיק אֶת
הָאָדָם שֶׁלֹּא יִפֹּל יוֹתֵר, כְּשֶׁהוּא בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם. רַק יֵשׁ
בָּזֶה סוֹד גָּדוֹל וְנוֹרָא, סוֹד עָמֹק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא סוֹד כַּוָּנוֹת
אֱלוֹל, שֶׁזֶּה הַסּוֹד אֵין יוֹדֵעַ רַק מִי שֶׁדִּבֵּר וְגִלָּה זֹאת הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה,
שֶׁהִיא סוֹד הַשָּׂגַת מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה עַד בְּחִינַת נְקֻדָּה
הָעֶלְיוֹנָה מְאֹד, לְהַשְׂלִים בְּחִינַת אָדָם הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא. וְאֵין מִי שֶׁיּוּכַל
לְהַחֲיוֹת עַתָּה הַנְּפָשׁוֹת הַיְרוּדוֹת וְכוּ' בַּדּוֹרוֹת הָאֵלּוּ, כִּי אִם מִי שֶׁגִּלָּה
הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, וּבֵאֵר לָנוּ בִּפְשִׁיטוּת, וְהִזְהִיר אוֹתָנוּ לְקַיֵּם וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל
הִנֶּךָּ. וְעוֹד בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ בְּאִמְרוֹת ה'
אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, הַמְּשִׁיבִין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַיְרוּדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בִּשְׁבָעָה
מְשִׁיבֵי טַעַם וְכוּ' וְכוּ'. וּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מְחַיִּין
וּמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד. אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ סוֹדוֹת עֲמֻקּוֹת
וְנִסְתָּרוֹת מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּלְבִּי בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן
הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ וְכוּ'. אַךְ הַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, לִשְׁמֹר לְקַיֵּם דְּבָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים בִּפְשִׁיטוּת וּתְמִימוּת. וְעַתָּה אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתָנוּ וְאוֹתְךָ
וְאֶת כֻּלָּנוּ כָּל זֶה וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם גַּם מַה שֶּׁהִזְהִיר מְאֹד
לִבְלִי לְהְיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם. בִּפְרָט עַתָּה בִּימֵי אֱלוּל וְתִשְׁרֵי שֶׁצְּרִיכִין שֶׁכָּל
אֶחָד וְאֶחָד יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הִתְחַדְּשׁוּת עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. (חָסֵר)
רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכוּ' בְּחִינַת חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה חַדֵּשׁ דַּיְקָא
שֶׁזֶּה הָעִקָּר (חסר)
בְּחִינַת מְמַעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'. וְהָעִקָּר לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם (חָסֵר)
הִתְחַדְּשׁוּת כָּל כַּוָּנַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה. צָעַק לִבָּם אֶל ה'. וְלִזְכֹּר (חָסֵר)
אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת כְּלָל. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתוּב שֶׁאֲפִלּוּ (חָסֵר)
אוֹן מֶע שְׂרַייט (חָסֵר)
(אָמַר הַמַּעְתִּיק. כָּל הַשִּׁוּרוֹת הַלָּלוּ הָיוּ קְרוּעִים וְהָיוּ חֲסֵרִים מֵהֶם וְלֹא
יָכֹלְתִּי לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם. עַל כֵּן הֶעְתַּקְתִּי כְּמוֹ שֶׁהֵם חָבָל עַל דְּאָבְדִין. וְתוֹדָה
לָאֵל עַל פְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת).
יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. הֵן כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה, חִזְקוּ נַפְשִׁי
וְכַמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ. גַּם אַתָּה אֱחֹז בָּהֶם, הַפֵּךְ בָּהֶם
וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְכוּ', כִּי גַּם עָלֶיךָ נֶאֱמְרוּ כֻּלָּם. וְגַם תְּקַיֵּם מַה שֶּׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִין
לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בְּעִנְיַן הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא,
וּבְיוֹתֵר לְהִתְחַזֵּק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר אוֹתָנוּ כַּמָּה
פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר בְּכַמָּה עֵצוֹת נִפְלָאוֹת. וְהַיּוֹם יוֹם ד' הִגִּיעַ בְּעֶזְרַת ה'
יִתְבָּרַךְ. וְזֶה סָמוּךְ קַמְתִּי מִמִּטָּתִי וַחֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, וְחַסְדֵי
ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' וְכוּ' חִזְקוּ אוֹתִי בְּחֶמְלָתוֹ הָרַבָּה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרִים אֵלֶּה
הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל נֶפֶשׁ הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת, כָּל
אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו וְכוּ'. וְהַהֶכְרֵחַ לְסַיֵּם דְּבָרַי כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה

הִגִּיעַ וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, כִּי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְמֶעְדְּוֶוועדִיבְקֶע עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶסַּע לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ. וּבַעַל הָרַחֲמִים יְשׁוֹבֵב נַפְשִׁי וְנַפְשְׁכֶם וְיַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַבֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּמְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה רַבָּה, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיֶה מָעֻזְּנוּ, בְּפָרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ לְחַזְּקְךָ וּלְזָרְזְךָ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְךָ שׁוּם סְפֵקוֹת חַס וְשָׁלוֹם בְּלִבְּךָ בְּעִנְיַן רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. רַק תֹּאמַר בְּלֵב שָׁלֵם בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה, לִזְכּוֹת לְהִתְוַועֵד יַחַד עִם אַנְשֵׁי אֱמֶת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים לְהִתְקַבֵּץ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהִבְטִיחַ לַעֲזֹר לְכָל מִי שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו, בְּפָרָט בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּלְהַמָּנוֹת יַחַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶצְלֵנוּ. מָה אֹמַר לְךָ אָחִי מְעַט מְעַט שָׁמַעְתָּ וְהֶבַנְתָּ מֵרָחוֹק, אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם בְּכְלַל חֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמָּנוֹת שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (חֲגִיגָה ו׃) זֶה שֶׁנִּמְנוּ חֲבֵרָיו וְכוּ׳, בְּפָרָט לְעֵסֶק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וְאִם תִּרְצֶה תּוּכַל לִקְרוֹת מִכְתָּב הַנַּ״ל שֶׁנֶּאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל חַד כְּפִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו ; וְגַם תִּזְכֹּר הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ, וְאֶת כָּל הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁהִתְנוֹצֵץ בְּלִבְּךָ אוֹר הָאֱמֶת וְכוּ׳. וּתְחַזֵּק נַפְשְׁךָ לָבוֹא בְּשִׂמְחָה, בֹּא תָּבוֹא בְּרִנָּה עִם בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה וְעִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁבְּלֹא דְּבָרַי בְּנַדַּאי לֹא הָיִיתָ נִמְנָע חַס וְשָׁלוֹם מִלָּבוֹא. אַךְ לְזָרוּזֵי יִתֵּרָה קָאָתֵינָא. כִּי יָדוּעַ לָנוּ רִבּוּי הַמְנִיעוֹת הַמִּשְׁתַּטְּחִים אָז דַּיְקָא. וּבֶאֱמֶת כֻּלָּם בַּאֲחִיזַת עֵינַיִם, כִּי עִקַּר הוּא מְנִיעַת הַמּוֹחַ כַּיָּדוּעַ לָכֶם כָּל זֶה ; עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְזָרֵז בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה ז). אַשְׁרֶיךָ אִם תְּקַיֵּם דְּבָרַי, בְּוַדַּאי תַּחֲזִיק לִי טוֹבָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל יוֹם כָּרָאוּי, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁקָּשֶׁה לְךָ לְשַׁבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע בְּעִנְיַן הַמַּלְבּוּשִׁים, הֲלֹא אַתָּה מֻכְרָח לְשַׁבֵּר מֻחֲמַת שֶׁלְּעֵת עַתָּה אֵין בְּיָדְךָ. וּכְבָר הוֹדֵיתָ בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁקָּשֶׁה גַּם לִקְנוֹת לְךָ מִיצִיל בְּסַךְ ג׳ ד רוּבֶּל־חָדָשׁ, עַל כֵּן אַל תּוֹסִיף לַחֲשֹׁב בָּזֶה כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֲךָ וִיפַרְנֶסְךָ בְּכָבוֹד, וְהָעִקָּר שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לִלְמֹד וְלוֹמַר תְּפִלּוֹת וּתְהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְתִשְׁמֹר עַצְמְךָ מְאֹד מְאֹד מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וּבְפָרָט מֵהִרְהוּרִים חַס וְשָׁלוֹם, וְתַמְשִׁיךְ מַחֲשַׁבְתְּךָ מֵרַע לְטוֹב. וְתִזְכֹּר תָּמִיד הַסִּדְרָא שֶׁל אוֹתוֹ הַשָּׁבוּעַ וּמַה שֶּׁכָּתוּב בָּהּ. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין פְּנַאי כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא.

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ב

שסג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוֹשַׁעְנָא רַבָּא תר"ב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם, וְהַקֶּמַח וְהַיַּיִן וְשָׁלשׁ גְּדוֹלִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַמְתִּיק בְּרַחֲמָיו כָּל הַדִּינִים מֵעָלֶיךָ וּמִכָּל בְּנֵי בֵיתְךָ וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתְךָ, וְיַצִּיל אֶתְכֶם מֵרוֹפְאֵי אֱלִיל, וִיקַיֵּם "כִּי אֲנִי ה' רוֹפְאֶךָ" אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁרְצוֹנְךָ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה בְּרֵאשִׁית בָּרָא, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ וּלְכֻלָּנוּ. וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ בְּעַצְמְךָ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ, כִּי עָמֹק הוּא. עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּבִפְרָט בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁל יֶרַח הָאֵיתָנִים הוּא תִּשְׁרֵי, הַמְּאֻיָּמִים וְנִשְׂגָּבִים מְאֹד מְאֹד כָּל יוֹם וָיוֹם, וּבִפְרָט הַסּוֹף וְהַגְּמָר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד שֶׁנִּקְרָא הוֹשַׁעְנָא רַבָּא. בְּהַהוּא יוֹמָא וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרוֹת הַמַּיִם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמַּיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ, שֶׁחוֹתְרִים אוֹתָם עַל יְדֵי שֶׁצּוֹעֲקִים בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת פָּשׁוּט: "מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'". וְאִם כִּי בְּעֵת כָּתְבִי זֹאת נִתְעוֹרֵר בְּלִבִּי בְּכִיָּה גְּדוֹלָה בְּזָכְרִי כַּמָּה וְכַמָּה מַרְחִיק גַּשְׁמִיּוּת הָאָדָם וְהָעוֹלָם מִקְּדֻשּׁוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלּוּ וְכוּ' וְכוּ', עִם כָּל זֶה עַתָּה לֹא עֵת לִבְכּוֹת רַק עֵת לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בְּלֵב שָׁלֵם בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְיֹאמְרוּ כֻּלָּם אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל, בִּפְרָט שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מִזֶּה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר כְּלוּם וְהוּא זָקֵן וְיָנִיק וְכוּ' וְכוּ' כִּי הַכֹּל הֶבֶל, וְכָל דַּיְרֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ כֻּלָּא קַמֵּיהּ כְּלָא חָשִׁיב כְּלָא מַמָּשׁ; אַךְ מִי זָכָה לָזֶה בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אִם מִי שֶׁסִּפֵּר מַעֲשֶׂה הַנַּ"ל וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ כְּשֶׁאֵין אָנוּ חוֹלְקִין עַל מִי שֶׁהוּא אַיִן בֶּאֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ כְּנַפְשְׁכֶם וְנֶפֶשׁ הַשָּׂמֵחַ וּבוֹכֶה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אוּן פָּארְט הָאפּ אוּן נָאר הָאפּ (וּבְכָל זֹאת שִׂמְחָה וְרַק שִׂמְחָה).

שסד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ כ״ה תִּשְׁרֵי תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא כָּתַבְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, וְתוֹדָה לָאֵל שָׂמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם בְּנֶעִימַת גּוֹרָלֵנוּ, וְלוֹמַר בְּפֶה וּבְלֵב שָׁלֵם בְּכָל יוֹם בְּשִׂמְחָה רַבָּה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳, וְכֵן בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ׳, וְכֵן עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל, וּלְהוֹסִיף עוֹד בְּכָל יוֹם שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת עַל זֶה. בִּפְרָט עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים נִרְדָּפִים דְּנִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ, שֶׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לִשְׂמֹחַ בְּחֶלְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁזָּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, הַמְחַזְּקֵנוּ וּמְאַמְּצֵנוּ בְּשִׂמְחַת קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל הַמַּדְרִיכִים בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וְהִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳, בַּעַל הַשִּׂמְחָה יְשַׂמְּחֵנוּ בָּזֶה בֶּאֱמֶת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ לְךָ לְךָ תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם וּמַה נַּעֲשֶׂה וְהַמְּנִיעוֹת עוֹשִׂים אֶת שֶׁלָּהֶם. וְתוֹדָה לָאֵל דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תּוֹרָה אֱמִתִּיִּים בְּשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת הֶעָבַר, אֲשֶׁר לָאו בְּכָל שַׁבָּת מִתְרַחֵשׁ נִסָּא לְדַבֵּר הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת כָּאֵלֶּה. אַךְ לַה׳ הַיְשׁוּעָה מֵעַתָּה שֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד, וַה׳ יִתֵּן מַעֲנֶה בְּפִי לְהָשִׁיב אִמְרֵי אֱמֶת אֵלֶיךָ וּלְכָל הַצְּמֵאִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים. וְכָעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל, וְיָגֵיל וְיָשִׂישׂ בִּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבַעַל הָרַחֲמִים יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָיו לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךְ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ לְךָ לְךָ תר״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי מְחֻתָּנִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי הַרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
כְּבָר כָּתַב לָכֶם בְּנְכֶם הוּא חֲתַן בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנִּתְעַכֵּב פֹּה מֵחֲמַת שֶׁהֵבִין רְצוֹנְכֶם שֶׁנּוֹטָה יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶה פֹּה, וְהָעִקָּר מֵחֲמַת הַמְלַמֵּד. וְגַם בְּנְכֶם רַבִּי אַבְרָהָם לֵיבּ שֶׁיִּחְיֶה, גַּם כֵּן לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ כְּלָל לִסַּע מֵחֲמַת זֶה. עַל כֵּן הֻכְרַח בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא לְהִתְרַצּוֹת שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ פֹּה. אֲבָל דְּעוּ שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה מְאֹד לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה, עַל כֵּן יִרְאֶה מַעֲלָתוֹ לְקַיֵּם כְּכָל אֲשֶׁר יִכְתֹּב לָכֶם בְּנוֹ רַבִּי אַבְרָהָם לֵיבּ שֶׁיִּחְיֶה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה לְהוֹצִיא עַל הַזּוּג כְּלָל, כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֶצְלוֹ, וְגַם זֶה יוֹתֵר מִכֹּחוֹ עַתָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל לִכְתֹּב כָּל זֶה אֲלֵיכֶם, וְגַם לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה אֵינוֹ נַיְחָא לִכְתֹּב כָּל זֶה, אַךְ וּמַה נַּעֲשֶׂה וְהַהֶכְרֵחַ לֹא יִגֶּנֶּה. וְגַם כִּי בֶּאֱמֶת הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לִפְנֵי בְּנוֹ שֶׁיִּחְיֶה פֹּה בְּכָל הָאֲפָנִים. וְעַל כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיּוֹצִיא עַל זֶה כָּרָאוּי, כְּדֵי שֶׁיַּחֲזִיק אוֹתוֹ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לָכֶם בְּכִפְלַיִם. וְיָדַעְתִּי כִּי מֵאֵלָיו יְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וְהִנֵּה יְדִידִי רַבִּי אַבָּא בֶּן רַבִּי שְׁמוּאֵל כָּתַב אֵלַי שֶׁחִשְׁקוֹ חָזָק שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. עַל כֵּן אִם מַעֲלָתוֹ חָפֵץ לְהַתְחִיל לְחַדֵּשׁ יָמָיו לְטוֹבָה, כַּאֲשֶׁר רָמַז לִי כַּמָּה פְּעָמִים רָאוּי שֶׁיִּתְוַדְּעוּ וְיָבוֹאוּ לְפֹה בְּשָׁלוֹם. וְאֶפְשָׁר יָבוֹא עִמָּהֶם גַּם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם יְקַיֵּם בָּזֶה מְאֹד מִצְוַת כִּבּוּד אֵם. אוּלַי יִהְיֶה ה׳ אִתָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ׳. כִּי צְרִיכִין לְפַשְׁפֵּשׁ בָּהֶם וְלַחֲזֹר אוֹתָם בְּכָל פַּעַם כַּאֲשֶׁר נַפְשָׁם יוֹדַעַת קְצָת בָּזֶה. וְיוֹתֵר מִזֶּה רָאוּי לְהַאֲמִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי מְחֻתָּנוֹ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, דּוֹרֵשׁ טוֹבָתוֹ וְהַצְלָחָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּבִפְרָט לַחֲתָנוֹ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

שסז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ וַיֵּרָא תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים. וְהִנֵּה הָיָה לִי לְנַחַת מַה שֶּׁקֵּרַבְתָּם אֶת הֶעָנִי הָאוֹרֵחַ מֵרָחוֹק, וַאֲשֶׁר הֵבַנְתָּ מֵרָחוֹק כִּי דָּבָר הוּא ; וּבְוַדַּאי אֱמֶת אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, כִּי רוֹאִים בְּכָל עֵת גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ אֲשֶׁר מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְכוּ׳, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, בִּפְרָט מַה שֶּׁיִּדִּידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב עָסַק לְטוֹבָתוֹ יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְכֶם וְכוּ׳ וְיִפְקַח עֵינֵיכֶם שֶׁתִּרְאוּ בְּכָל עֵת נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים לְהִתְעוֹרֵר מֵהַשָּׁנָה עַל יְדֵי זֶה, וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא ; כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל עֵת וְהַכֹּל רְמָזִים נוֹרָאִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֵם וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב ״נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ״ וְכוּ׳.
וְהִנֵּה כְּפִי מַה שֶּׁמְּסַפֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו, הִגִּיעַ עַתָּה הַזְּמַן שֶׁיִּסַּע יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן לְדַרְכּוֹ בַּעֲסָקֵינוּ כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּמֵה׳ מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ. אַךְ דַּעְתִּי שֶׁיִּתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אוּלַי יַגִּיעַ מִכְתַּב מִשָּׁם וְתִשְׁלָחֵנוּ תֵּכֶף בְּיוֹם א׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַה׳ יִתֵּן חָכְמָה וְעֵצָה אֲמִתִּית, שֶׁנִּזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעֵסֶק זֶה וּבְכָל עֲסָקֵינוּ. גַּם תִּשְׁלַח אֵיזֶה סַךְ כִּרְצוֹנְךָ שֶׁיִּהְיֶה עַל נִדְבָתְךָ בְּעֵסֶק זֶה. כִּי בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה לְךָ בְּוַדַּאי חֵלֶק בְּעֵסֶק זֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. לְעֵת עַתָּה תַּתְחִיל לִתֵּן אֵיזֶה סַךְ כִּרְצוֹנְךָ עַל הוֹצָאוֹת, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּתוֹךְ הַסַּךְ שֶׁתִּתֵּן עַל עֵסֶק זֶה, וְכָךְ אֲנִי מִתְנַהֵג עִם כָּל הַמִּתְנַדְּבִים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַל עֵסֶק זֶה. וְאִם תּוּכַל לְדַבֵּר עִם יְדִידֵנוּ הָרַבָּנִי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁיַּתְחִיל גַּם כֵּן עַתָּה לִתֵּן אַדְרוּף [עַל הַחֶשְׁבּוֹן] עַל עֵסֶק הַנַּ״ל, וְיִשְׁלַח מִיָּד בְּיוֹם א׳ מַה טּוֹב. וְאִם תָּבִין שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבָרְךָ נִשְׁמָעִין בָּזֶה תַּעֲשֶׂה כִּרְצוֹנְךָ. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיִּשְׁמַע לִדְבָרַי, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֵלֶק בְּמִצְוָה רַבָּה הַזֹּאת ; וַה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ׳ כִּי לְטוֹבָה כַּוָּנָתִי.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁכָּתַבְתָּ לִי שֶׁהָיָה שִׁנּוּי לְטוֹבָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה, וְגַם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לָאֵל נִתְרַפֵּא מִצָּרַעְתּוֹ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. כֵּן יוֹסֵף לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַצִּילָם מֵעַתָּה מִכָּל מֵחוּשׁ וּכְאֵב וְכוּ׳, וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו וְתִבְטַח בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסח

יוֹם ג׳ וַיֵּצֵא תר״ב אוּמַאן.
גַּם אָנֹכִי פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעַר שֶׁיִּחְיֶה, וּבְשָׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּילִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ

וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. כְּבָר הוֹדִיעוּ לָהֶם שֶׁאֲנִי כָּעֵת פֹּה קְהִלַּת אוּמַאן, וּבָאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג׳ תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עוֹד אֵיזֶה יָמִים אוֹ שָׁבוּעוֹת. וְקָרוֹב שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה אוֹ בְּסְבִיבוֹת אֵלּוּ עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי לְהוֹדִיעָם דָּבָר, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל מִכְתָּבָם שֶׁקִּדַּעְתִּי כְּבָר נִשְׁלְחוּ לְטוּלְטְשִׁין לַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי. וּכְבָר כָּתַב יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה בָּאגֶּרֶת לְאִמּוֹ זֶה כְּמוֹ שָׁלֹשׁ שָׁבוּעוֹת שֶׁבְּסָמוּךְ יְשִׁיבֵנִי כָּרָאוּי. עַל כֵּן אֵין כָּעֵת לְהַאֲרִיךְ, וּבְקַשְׁתִּי בְּאִם עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַח מֵאִתָּם לְטוּלְטְשִׁין כַּנַּ״ל, שֶׁיְּמַהֲרוּ לִשְׁלֹחַ לְטוּלְטְשִׁין כַּנַּ״ל. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין בְּהָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ. וַה׳ יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ, וַעֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מִמֶּנּוּ, כִּי זֶה סָמוּךְ שֶׁיָּצָא מִבְּרֶסְלֶב בְּיוֹם א׳ חַיֵּי שָׂרָה. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמֹר חֶפְצֵנוּ הַקְּדוֹשִׁים כָּרָאוּי. וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת הָאוֹחֵז בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתְכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וּכְבָר הוֹדַעְתִּים שֶׁבְּאֵם יִסְעוּ לְפֹה, יִסְעוּ דֶּרֶךְ טִירָהאוּוִיצָע, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּמְצְאוּ אוֹתִי שָׁם. וְאָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ עַתָּה כְּלָל אֵיךְ יִתְנַהֵג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי. וַאֲנִי מַשְׁלִיךְ עַצְמִי עָלָיו יִתְבָּרַךְ וְעַל זְכוּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

שסט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ וַיֵּצֵא תר״ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן בְּיוֹם ג׳ תּוֹלְדוֹת, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֶיךָ וְכוּ׳, וּמָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבָיו. וּבְיוֹם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עַל יְדֵי חֲתַן אָחִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב שָׁאוּל נֵרוֹ יָאִיר שֶׁהֵבִיא לִי מִכְתָּבוֹ בְּעַצְמוֹ. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט אֲשֶׁר הוֹדִיעַ לִי מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, ה׳ יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִדְרֹךְ לְשָׁם כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לִגְמֹר חֶפְצֵי שָׁמַיִם בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה, כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר.
וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן תְּשׁוּקָתוֹ לְהִתְוַעֵד עִמִּי בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, גַּם אָנֹכִי מְאֹד נִכְסַפְתִּי לָזֶה, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי רָחוֹק מְאֹד שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי אֵין לִי כֹּחַ לֵילֵךְ וְלַחֲזֹר, וַאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב פֹּה עוֹד אֵיזֶה זְמַן, וַעֲדַיִן אֵין אִתִּי יוֹדֵעַ בָּרוּר אֵיךְ יְסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי בְּחַסְדּוֹ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וַחֲדָשׁוֹת נַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה וְכוּ׳ וְהַכֹּל לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת הָאָדָם לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ

שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה לִשְׁמֹר אֶת הַזִּכָּרוֹן עַל פָּסוּק "וַיְהִי מִקֵּץ" - "ה' אֱלֹקַי גָּדַלְתָּ מְאֹד" וְכוּ'. וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּירְךָ רֶמֶז מִזֶּה לְמַעַן תַּזְכִּיר אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בִּשְׁמִירַת הַזִּכָּרוֹן הַנֶּאֱמַר שָׁם. וְהִנֵּה מְאֹד הֵיטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁבֵּאַרְתָּ לִי הֵיטֵב אֵיךְ נִתְקַבֵּל רַבִּי נַחְמָן בְּשִׂמְחָה וְכוּ'. הַכֹּל רֶמֶז וּצְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה וְכוּ', אַךְ עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין בִּכְלָל וּבִפְרָטִיּוּת כָּל אֶחָד יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. אוֹר בֹּקֶר יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תר"ב אוּמַאן.
הָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה אֵלֶיךָ בְּנִי יְדִידִי, הֵכַנְתִּי עוֹד יוֹם ה' וַיֵּצֵא הֶעָבַר, וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא לְשָׁלְחוֹ. גַּם אֶתְמוֹל הִגִּיעַ לִי מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם ה' וַיֵּצֵא וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּמַה שֶּׁמַּרְבֶּה לְהַפְלִיא עַל יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר בְּדִבַּר הַמָּעוֹת בְּעַד הַשֵּׁמֶן זַיִת, הָאֱמֶת אִתְּךָ. אַךְ דַּע שֶׁבְּוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. אַךְ מַה שֶּׁיִּתְעַכֵּב הַמָּעוֹת אֵיזֶה זְמַן, מֻכְרָח אַתָּה לְסִבֹּל. וּכְדַאי וּכְדַאי לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל הַמְּצוָה רַבָּה שֶׁזָּכִיתָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק כָּזֶה בְּהַדְלָקַת נֵר תָּמִיד בְּשֶׁמֶן זַיִת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בְּאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּבֶאֱמֶת גַּם אָנֹכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתּוֹצִיא עַל הַשֶּׁמֶן סַךְ כָּזֶה. אַךְ מֵאַחַר שֶׁכְּבָר הוֹצֵאתָ עַל פִּי הַהֶכְרֵחַ, וְגַם כָּתַבְתָּ שֶׁחָזַרְתָּ וְדִבַּרְתָּ עִמּוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַדָּבָר לְשִׁעוּרִין, בְּוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וַאֲנִי עֲדַיִן לֹא כָּתַבְתִּי לְרַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר, מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי מַמְתִּין עַל מִכְתָּבְךָ זֶה שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּסָמוּךְ מִקַּבָּלַת הַמָּעוֹת, וְהָעִקָּר מֵחֲמַת שֶׁאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא לְפֹה יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבֶּלִי מִטְּשֶׁעהרִין וַאֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים, שֶׁזֶּה טוֹב יוֹתֵר. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב הֵיטֵב. וְאַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לִכְתֹּב לוֹ מֵעַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד וְכַנַּ"ל.
וּכְבָר יָדַעְתָּ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגָמֹר שׁוּם דָּבָר וְשׁוּם עֵסֶק אֲפִלּוּ בְּעִנְיְנֵי חֹל בְּלִי יִסּוּרִים וְעִכּוּבִים וְסִכְסוּכִים, מִכָּל שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה הַמֻּפְלָג בְּמַעֲלָה. בִּפְרָט בְּעִסְקֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לַעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים רַבִּים הַמּוֹנְעִים כְּמַעַט בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ לְסַיְּעֵנוּ לִגְמֹר עֲסָקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'. וְהִנֵּה יֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְהוּא נִצְרָךְ לְעִסְקֵי הַכְּלָל וְגַם בִּפְרָטִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל עֵת, כְּפִי הַמְּצוָה וְהָעֵסֶק

דִּקְדֻּשָּׁה שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בּוֹ הַנּוֹגֵעַ לְהִתְקָרְבוּת לַאֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה,
כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ מִכְּבָר, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל פַּעַם.
מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בְּכָל יוֹם רוֹאִים אֲמִתַּת דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ״ל (סוֹף סֵכָה) מַה שֶּׁאָמְרוּ עַל פָּסוּק צוֹפָה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ, שֶׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ׳. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְגַּבֵּר בְּכָל יוֹם כְּפִי בְּחִינָתוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּיל לְכָל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמַצִּילוֹ, אַף עַל פִּי כֵן לָאו כָּל אַפִּין שָׁוִין וְיֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים בָּזֶה לְאֵין מִסְפָּר בֵּין בְּנֵי אָדָם וּבֵין הַזְּמַנִּים וְהַיָּמִים. וְהַכֹּל כְּפִי הֲכָנַת הָאָדָם וּתְשׁוּקָתוֹ וְכִסּוּפָיו אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּלְהִתְקָרֵב לַצַּדִּיקִים וּכְשֵׁרִים הָאֲמִתִּיִּים כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא וְכוּ׳, עַל כֵּן יְסוֹד הַכֹּל הוּא הַהִתְקַשְּׁרוּת לְהַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמֵּאִיר בְּכָל דּוֹר. וְלוּלֵא זֹאת לֹא הָיָה מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם ; עַל כֵּן חוֹבָה עָלֵינוּ לְהִתְגַּבֵּר לִשְׂמֹחַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת עַל נְעִימַת חֶלְקֵנוּ. אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת.
וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ הוּבְאוּ לְפָנַי הַקֻּנְטְרֵסִים הָרָעִים וְהַמָּרִים שֹׁרֶשׁ פּוֹרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה שֶׁל פָּרִיצֵי בְּנֵי עַמֵּנוּ הַפּוֹרְקֵי עֹל מַה שֶּׁעוֹסְקִים לְהַדְפִּיס בְּכָל פַּעַם לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת לִפּוֹרְחוֹת לִשְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּמְפֻרְסָם הַצָּרָה הַמָּרָה הַזֹּאת עַתָּה. וְאִם כִּי רָאוּי לִקְרֹעַ בְּגָדִים לַאֲלָפִים קְרָעִים עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הָרַע וָמַר וְסָרוּחַ שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא כְּמַדְקְרַת חֶרֶב נֶגֶד ה׳ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים. עִם כָּל זֶה גַּם יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת נִבְדָּל מֵהֶם, כִּי לֹא בְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וְכוּ׳. וּמֵאֶפֶס הַפְּנַאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לְךָ מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה. וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְעוֹרֵר וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ לְשִׂמְחָה בְּכָל פַּעַם, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְתִגְנֹז מִכְתָּבִי זֶה, כִּי יִהְיֶה נִצְרָךְ בַּיָּמִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. גַּם כָּל מִכְתָּבַי תִּגְנְזֵם וְתִשְׁמְרֵם כְּדַרְכְּךָ וְלֹא תִּגָּלֶה אוֹתָם כִּי אִם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשִׁלּוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב תר״ב אוּמַאן.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. בְּשָׁעָה זֹאת קֹדֶם תְּפִלַּת עַרְבִית קִבַּלְתִּי שְׁנֵי מִכְתָּבֶיךָ.
וְהָיָה לִי לְנַחַת מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי ש״ב שֶׁיִּחְיֶה, כִּי

לֹא יָכֹלְתִּי לִסְבֹּל צַעֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים לְקַבֵּל מִכְתָּבַי, וְעַד עַתָּה
לֹא נוֹדָעָה לִי אִם קִבַּלְתָּ הַמִּכְתָּב הַנַּ״ל. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כְּעָן,
שֶׁזָּכִינוּ לְחִיּוֹת עַד סָמוּךְ לַחֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבוֹ בָּטַחְנוּ
שֶׁנִּזְכֶּה לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה בְּזִמַּנּוֹ לְפַרְסוּמֵי נִסָּא, לְהוֹדִיעַ כִּי ה׳ הוּא
הָאֱלֹהִים וּבוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים נִפְלָאִים בְּכָל
דּוֹר וָדוֹר. וְגַם עַתָּה עֲדַיִן חֲבִיבוּתָא גַּבָּן, וּבְעַבְדוּתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹקֵינוּ וַיֵּט
עָלֵינוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים גַּם בַּדּוֹרוֹת הָאֵלּוּ וְכוּ׳, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
לְעֵת עַתָּה נִקְבָּע בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה אוּמִין עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה, וּמִן הַסְּתָם לֹא אָזוּז מִפֹּה קֹדֶם שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
וְכַמָּה וְכַמָּה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי אֲפִלּוּ לִזְכֹּר עִנְיַן הָעֶסֶק שֶׁלִּי בְּעֵת הַקִּבּוּץ אִי
אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְאֵינִי יָכוֹל עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה. יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר
מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג כָּתַב לְכָאן קֹדֶם שַׁבַּת וַיִּשְׁלַח הֶעָבַר, שֶׁאִם יֵדַע בְּוַדַּאי
שֶׁאֶהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יָבוֹא בְּעַצְמוֹ וַאֲנָשִׁים
מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג וּטְשֶׁעהרִין וּמֶעדְוֶועדִיבְקֶא. וַאֲנִי לֹא הֵשַׁבְתִּי אוֹתוֹ אָז, רַק
אָבִיו יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר כָּתַב אֵלָיו עַל יְדֵי הַפָּאסְט בְּיוֹם ו׳ הֶעָבַר
שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
יָתֵר מִזֶּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד
שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ בִּשְׂבִיל הָאָדָם וְהַכֹּל בִּשְׂבִיל הַבְּחִירָה. וְעַל כֵּן כֹּחַ
הַבְּחִירָה גָּדוֹל וְנִפְלָא מְאֹד, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם, רַק
זֹאת אָנוּ יוֹדְעִין בְּבֵרוּר וּמְחֻיָּבִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל פַּעַם שֶׁהַכֹּל הֶבֶל ; רַק
אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ וְכוּ׳, אַשְׁרֵי תְּמִימֵי דָרֶךְ וְכוּ׳, אַשְׁרֵי אָדָם עֹז לוֹ בָּךְ.
וְלֹא עַל חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם אָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי
בֵיתֶךָ, אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי בְּוַדַּאי. וְגַם אָנוּ בַּעֲנִיּוּתֵנוּ בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה גַּם אָנוּ
בְּכָלָל זֶה, כִּי אָנוּ נִכְנָסִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי־מִדְרָשׁוֹת בְּכָל יוֹם, וּבְיוֹתֵר
אַשְׁרֵינוּ וְחֶבְהָ יְתֵרָה נוֹדַעַת לָנוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין שׂוּם אִשָּׁה טוֹב בָּעוֹלָם
כִּי אִם זֹאת כְּשֶׁזּוֹכִים לֵישֵׁב בְּבֵיתוֹ וְכוּ׳. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י עַל פָּסוּק אַשְׁרֵי
הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים, אֲשׁוּרָיו שֶׁל אִישׁ וְכוּ׳, כִּי אֵין שׂוּם
אִשָּׁה אַחֵר בָּעוֹלָם.
תְּשׁוּקַת לִבְּךָ הַטּוֹב אִלְצוּנִי לִכְתֹּב דְּבָרִים אֵלֶּה, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי
וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, בִּפְרָט בִּימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה
יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וַה׳ הַטּוֹב יָרִיק עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ שֶׁמֶן הַטּוֹב, לְהַשְׁפִּיעַ כָּל
טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְיִקַּיֵּם (מִלָּכִים־א י״ז) ״כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה,
וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסַר״ וְכוּ׳, בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים הַמַּמְשִׁיכִים בְּכָל
עֵת שֶׁמֶן מִשְׁחַת קָדֶשׁ, בְּחִינַת לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת קֶדְשָׁא וּלְאַדְלָקָא
בּוּצִינָא. וְעָלֵינוּ לְתִלּוֹת עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם, וּלְחַלּוֹת פָּנָיו בְּכָל עֵת, רַחֵם רַחֵם
בַּעַל הָרַחֲמִים בְּכָלְלִיּוּת יִשְׂרָאֵל וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַדֵּי נִזְכֶּה
לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדְּךָ, וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ. כִּי
בְּשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא תִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּא מְאֹד אִתְכְּרִיַּת רוּחִי בְּגוֹ נִדָּנָה, וְאַף עַל פִּי כֵן
חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי וְעָלֵינוּ, וַאֲנִי מִתְחַזֵּק בְּחַסְדּוֹ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה
אָגִילָה וְאָשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שְׁמוֹת תר״ב טִירָהוִויצָא.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
בָּאתִי לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ, וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה גַּם עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיְחִי הֶעָבַר. וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֲנִי מֻכִּין עַצְמִי לָשׁוּב לְאוּמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה דַּעְתִּי נוֹטָה לְהִתְמַהְמֵהַּ שָׁם עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאָז אֶרְאֶה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעֵינַי תְּלוּיוֹת לַה׳ שֶׁיַּנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶסַּע אָז מֵאוּמִין לְטִשְׁעהרִין, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן עֲצַת ה׳ בְּבֵרוּר. וְהִנֵּה עַתָּה הִזְמִין לִי ה׳ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ כָּל זֶה. וְדַעְתִּי שֶׁתִּצְוֶה לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ מִדַּרְכּוֹ, שֶׁיָּשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו לָבוֹא לְאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט. וְטוֹב שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ לְזָרֵז עַצְמוֹ תֵּכֶף כִּרְאוֹת כְּתָב זֶה בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם לְאוּמַאן, כְּדֵי שֶׁיְּסַפֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כָּל סֵדֶר נְסִיעָתוֹ וְכוּ׳. וְעַל יְדֵי זֶה אֵדַע אֵיךְ לְהָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעוֹד בְּלֹא זֶה, אֲנִי כּוֹסֵף מְאֹד שֶׁיָּבוֹא אֵלַי כַּנַּ״ל, כְּדֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה מֵהָעֵסֶק וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם. עַל כֵּן הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם כָּל זֶה. וּבְוַדַּאי יְקַיֵּם רַבִּי נַחְמָן כַּנַּ״ל. וּלְגַדֵּל נְחִיצָתִי עַתָּה כִּי הַשָּׁנָה מֻנַּחַת עַל עֵינַי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בַּלַּיְלָה הֶעָבַר מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ מֵעֵת הִתְקָרְבוּתֵינוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְכוּ׳, עַל כֵּן אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל בְּרִיךְ מַתְיָיךְ לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֲךָ מְהֵרָה לְאוּמַאן כַּנַּ״ל.

שעב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שְׁמוֹת תר״ב טִירָהוִויצָא.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
בָּאתִי לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ, וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה גַּם עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיְחִי הֶעָבַר. וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֲנִי מֻכִּין עַצְמִי לָשׁוּב לְאוּמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה דַּעְתִּי נוֹטָה לְהִתְמַהְמֵהַּ שָׁם עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאָז אֶרְאֶה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעֵינַי תְּלוּיוֹת לַה׳ שֶׁיַּנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶסַּע אָז מֵאוּמִין לְטִשְׁעהרִין, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן עֲצַת ה׳ בְּבֵרוּר. וְהִנֵּה עַתָּה הִזְמִין לִי ה׳ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ כָּל זֶה. וְדַעְתִּי שֶׁתִּצְוֶה לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ מִדַּרְכּוֹ, שֶׁיָּשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו לָבוֹא לְאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט. וְטוֹב שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ לְזָרֵז עַצְמוֹ תֵּכֶף כִּרְאוֹת כְּתָב זֶה בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם לְאוּמַאן, כְּדֵי שֶׁיְּסַפֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כָּל סֵדֶר נְסִיעָתוֹ וְכוּ׳. וְעַל יְדֵי זֶה אֵדַע אֵיךְ לְהָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעוֹד בְּלֹא זֶה, אֲנִי כּוֹסֵף מְאֹד שֶׁיָּבוֹא אֵלַי כַּנַּ״ל, כְּדֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה מֵהָעֵסֶק וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם. עַל כֵּן הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם כָּל זֶה. וּבְוַדַּאי יְקַיֵּם רַבִּי נַחְמָן כַּנַּ״ל. וּלְגַדֵּל נְחִיצָתִי עַתָּה כִּי הַשָּׁנָה מֻנַּחַת עַל עֵינַי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בַּלַּיְלָה הֶעָבַר מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ מֵעֵת הִתְקָרְבוּתֵינוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְכוּ׳, עַל כֵּן אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל בְּרִיךְ מַתְיָיךְ לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֲךָ מְהֵרָה לְאוּמַאן כַּנַּ״ל.

נָתָן הַנַּ״ל
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ וָאֵרָא תר״ב אוּמַאן.
רַב בְּרָכוֹת וְשֹׁבַע שְׂמָחוֹת לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וּלְבֵיתוֹ נָאֲוָה קֹדֶשׁ, וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים, חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דַּע יְדִידִי כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן קֹדֶם רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, וְנִתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ פֹּה קְצָת אוֹרְחִים, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיְּמָם בִּשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי לֵיבּ מִטְשֶׁעהרִין בַּאֲרִיכוּת, וְשָׁם זֵרַזְתִּי אוֹתְךָ שֶׁתְּסַלֵּק מִיָּד לִבְנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה בְּעַד הַשֶּׁמֶן ; וּלְדַעְתִּי מִן הַסְּתָם כְּבָר קִיַּמְתָּ דְּבָרַי, אַךְ אָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי יְדִיעָה עַל זֶה מִבְּנֵי הַנַּ״ל. כִּי תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה נָסַעְתִּי בְּיוֹם זֹאת חֲנֻכָּה לְטִירָהוִויצֶע, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם שְׁתֵּי שַׁבָּתִים דְּהַיְנוּ שַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ וּפָרָשַׁת וַיְחִי. וְתוֹדָה לָאֵל עָסַקְנוּ שָׁם בְּעִסְקֵי שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל בִּדְבָרִים נִפְלָאִים וַחֲדָשִׁים מְאֹד, וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאֹד עַד שֶׁכְּמְעַט כָּל הָעוֹלָם נָשָׂא לִבָּם אֶת רַגְלָם וְרָקְדָנוּ שָׁם הַרְבֵּה בִּשְׁתֵּי הַשַּׁבָּתִים. וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. אֲבָל צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי עִקַּר חַיּוּתֵנוּ הַנִּצְחִי וּקְדֻשַּׁת יַהֲדוּתֵנוּ תָּלוּי בָּזֶה, לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל עֵת בְּקְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ שֶׁזָּכִינוּ עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, אוֹר הָאוֹרוֹת אֲשֶׁר קֵרְבָנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כָּל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא. וְהוּא רַבֵּנוּ הוּא מוֹרֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לָנֶצַח. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, רַק בָּאתִי כְּמַזְכִּיר. וְאַתָּה תִּזְכֹּר עַצְמְךָ וְתָשִׂים אֶל לִבְּךָ אֶת אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ כְּבָר, וְתָבִין מֵרָחוֹק נִפְלָאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ עַד אֵין חֵקֶר וּמִסְפָּר. בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מֵעִמָּנוּ גַּם בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, כִּי גַּם עַתָּה אֵין הַדּוֹר יָתוֹם עַל יְדֵי הַשְׁאָרָתוֹ וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר עַל פָּסוּק נַחַל נוֹבֵעַ וְכוּ׳.
וְהִנֵּה בְּיוֹם ד׳ פָּרָשַׁת שְׁמוֹת הֶעֱבַר חָזַרְתִּי לְפֹה אוּמַאן, וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְעַתָּה דְּעוּ שֶׁיְּדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיו בְּתִחִלַּת הַחֹרֶף בְּעִסְקֵנוּ כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ לְטוּלְטְשִׁין עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעֱבַר אַךְ עֲדַיִן לֹא רְאִיתִיו. וְקָרוֹב שֶׁיָּבוֹא לְפֹה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אַךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל חַי נִתְקַבֵּל שָׁם

בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, וְשָׁבַת שָׁם שְׁתֵּי שַׁבָּתִים, וּבְכָל סְעֻדָּה בְּשַׁבָּת וּבְחֹל, הֻכְרַח לִסְעֹד אֵצֶל אִישׁ אַחֵר מֵרֹב הַחֲבָּה שֶׁחִבְּבוּהוּ. וְזִמֵּר לִפְנֵיהֶם הַנִּגּוּנִים שֶׁלָּנוּ, וְנִתְקַבְּלוּ מְאֹד, עַד שֶׁפַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת זִמֵּר לִפְנֵיהֶם הַנִּגּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲסַדֵּר לִסְעֻדָּתָא שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְרָקְדוּ עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. וְדִבֵּר עִמָּהֶם הַרְבֵּה מִקְּדֻשָּׁתוֹ הַגְּדוֹלָה, וְהַסְּפָרִי לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן כְּבָר נִמְכְּרוּ, רַק מָעוֹת אֵין תִּקְוָה לְהוֹצִיא מֵהֶם, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְכָתַבְתִּי לָכֶם זֹאת לְמַעַן דַּעַת כִּי דְּבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם. וְגַם עַתָּה בְּעֹצֶם שִׁפְלוּתֵנוּ וּבִזְיוֹנֵנוּ עַד לָעָפָר, אֶמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְאוֹר תּוֹרָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ מֵאִיר בִּקְצֵה הָעוֹלָם לְמֵרָחוֹק מְאֹד, כָּאָמוּר ״וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ״ וְכוּ׳ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּקַּיֵּם ״אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ״.

גַּם בְּעִנְיַן מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי אוֹתְךָ וְאֶת יְדִידִי רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לְהִשְׁתַּדֵּל לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת, הֵן מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵן מֵאִתָּם, עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה מִבְּנֵי רַבִּי אִיצִיק אִם כְּבָר קִיְּמוּ דִּבּוּרַי ; וּלְדַעְתִּי בְּוַדַּאי כְּבָר נִשְׁלַח מֵאִתָּם אֵיזֶה סַךְ אֵלַי, כְּדַרְכָּם הַטּוֹב תָּמִיד לְקַיֵּם דְּבָרַי וּלְעָזְרֵנִי בְּכָל עֹז, יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעֳלָם וְכוּ׳, אַךְ אִם עֲדַיִן לֹא קִיְּמוּ דְּבָרַי, נָא מְאֹד שֶׁיְּזָרְזוּ לְקַיֵּם הַכֹּל כְּכָל הָאָמוּר בַּמִּכְתָּב הַקּוֹדֵם וּבְמִכְתָּב זֶה. הֵן לְסַלֵּק מִיָּד בְּעַד הַשֶּׁמֶן בִּשְׁלֵמוּת, הֵן לִשְׁלֹחַ לִי כָּרָאוּי, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ מְאֹד. כִּי אֲנִי יוֹשֵׁב פֹּה וְזֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי חֳדָשִׁים, וְיָדוּעַ לָהֶם שֶׁפֹּה אֵין לִי שׁוּם הַכְנָסָה. וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד גַּם פֹּה, עַל עֵצִים וְנֵרוֹת, וְלֶחֶם לֶאֱכֹל וְכוּ׳, מִלְּבַד הַהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה שֶׁבְּבֵיתִי, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּמִכְתָּבָם אֵלַי בְּכָל פַּעַם לִשְׁלֹחַ טֶרֶף לְבֵיתִי. וְעַתָּה עִקַּר סְמִיכָתִי בְּפַרְנָסָתִי הוּא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, אַךְ הַסִּבָּה שֶׁמְּסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּגַשְׁמִיּוּת רַבָּה כְּכֻלָּהּ הוּא עֲלֵיכֶם אוֹהֲבַי וְרֵעַי, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְגַלְגֵּל זְכוּת עַל יְדֵכֶם. וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ גֹּדֶל הַמְּצָוָה לְהַחֲזִיקֵנִי וְכוּ׳. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי חֲזָקָה שֶׁיְּקַיְּמוּ דְּבָרַי מִיָּד, וּשְׂכָרָם יִהְיֶה אִתָּם בָּזֶה וּבַבָּא, וְיִזְכּוּ לֵילֵךְ בִּדֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה כַּאֲשֶׁר הוֹרָנוּ הוּא זַ״ל. וַה׳ יָרוּם קַרְנָם וְיַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ, וִימַלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתֵיהֶם לְטוֹבָה. כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְאוֹדוֹת עִסְקֵנוּ, עַל לְהַבָּא אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב עַתָּה כְּלָל עַד שֶׁאֲדַבֵּר עִם רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער הַנַּ״ל פָּנִים אֶל פָּנִים. כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע מִמִּכְתָּבָם נוֹכַל לַעֲסֹק בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי מִמַּה שֶּׁחָשַׁבְתִּי, כִּי רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ הִיא תָקוּם. כָּפַלְתִּי בַּבַּקָּשָׁה לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי הַנַּ״ל, כִּי הַזְּמַן קָצָר וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה בְּכָל יוֹם. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד רַבִּי אַבֶּיכֶלִי נֵרוֹ יָאִיר. כְּבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי לֵיבּ הַנַּ״ל, נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי. וּלְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי אֱמֶת עַתָּה אֵין פְּנַאי, וּכְבָר הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם קְצָת לְמַעְלָה, וְנֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין מִדַּעְתּוֹ אֵיךְ לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וּגְדוֹלִים הַצַּדִּיקִים מְאֹד. כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ גְּדֻלַּת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ עַד אֵין קֵץ, עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וּבָהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

שעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ יִתְרוֹ תר״ב בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
דְּעוּ יְדִידַי כִּי בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת שִׁירָה שֶׁעָבַר אוֹר לְיוֹם ו׳, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וּמִכְתַּב רַבִּי אַבָּא בְּרַבִּי שְׁמוּאֵל יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּקְרָאתִים הֵיטֵב פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם. כִּי רָאִיתִי מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו אֵיךְ הוּא מְסַבֵּב עִמִּי וְעִמָּכֶם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וַאֲסַפֵּר לָכֶם מְעַט דִּמְעַט. כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה בְּדַעְתִּי בְּאוּמַאן כַּמָּה פְּעָמִים, לָשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמַי לִנְסֹעַ אֲלֵיכֶם, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ הִיא תָקוּם וְגַם קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ עִכֵּב אוֹתִי הַרְבֵּה. וְגַם שֶׁלֹּא הָיָה לִי אִישׁ לְשַׁמֵּשׁ אוֹתִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בִּילֶעט [אַשְׁרַת מַעֲבַר]. וּבָעִתִּים הַלָּלוּ עוֹמְדִים עַל הַדֶּרֶךְ שׁוֹמְרִים הַרְבֵּה, וְשׁוֹאֲלִים עַל בִּילֶעט, וְאִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ בְּלִי בִּילֶעט. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אִם הָיָה מַגִּיעַ לִי מִכְתַּבְכֶם לְאוּמַאן, בְּוַדַּאי הָיִיתִי מוֹצֵא תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לִנְסֹעַ. אֲבָל מֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ אֲלַי מִכְתְּבֵיכֶם לְאוּמַאן עַד בּוֹאִי לְבֵיתִי, וְאָז מְצָאתִים בְּבֵיתִי שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת ; כִּי בְּבֵיתִי הָיוּ מְצַפִּים בְּכָל יוֹם שֶׁאָבוֹא, וּבֶאֱמֶת כֵּן הָיָה דַּעְתִּי, וְכֵן כָּתַב יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן לְטוּלְטְשִׁין בִּנְסִיעָתִי לְטִירָהוִויצָע בְּיוֹם ד׳ וַיִּגַּשׁ, שֶׁבְּסָמוּךְ אָשׁוּב לְבֵיתִי. אַךְ בְּהִיוֹתִי בְּטִירָהוִויצָע, נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַל שַׁבָּת שְׁנִיָּה. קְצָת מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ מְאֹד, וְהָעִקָּר מֵעִצָּם תְּשׁוּקַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְאֹד מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם עוֹד, לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים וְכוּ׳. וְאַחַר כָּךְ נִמְלַכְתִּי לְהִתְעַכֵּב בְּאוּמַאן עוֹד, עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט. וְגַם הָיָה עִכּוּב גָּדוֹל בְּעִנְיַן הַפָּאסְט, שֶׁהַפָּאשְׁטִילְיַאן [שֶׁהַדַּוָּר] פָּשַׁע נֶגֶד רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּפָתַח מִכְתָּבָיו, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכֵּב בְּנִי לִבְלִי לִשְׁלֹחַ עוֹד לְיָדוֹ. וְנִתְעַכֵּב בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת שֶׁלֹּא הָלְכוּ הַמִּכְתָּבִים לְאוּמַאן כַּסֵּדֶר. וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מֵאֵת ה׳, כִּי עַתָּה כְּבָר חָזַר הַדָּבָר לְקַדְמוּתוֹ וּבָאִים הָאִגְּרוֹת לְרַבִּי נַפְתָּלִי בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה סְבֵב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעַכְּבוּ מִכְתְּבֵיהֶם וְלֹא בָּאוּ לְיָדִי עַד בּוֹאִי לְבֵיתִי בַּיּוֹם ו׳ הֶעָבַר.
וְעַתָּה מִבֵּיתִי בְּוַדַּאי אֵין בִּי כֹּחַ לִנְסֹעַ בִּקְרִירוּת כָּאֵלֶּה, וְגַם כְּבָר הוּא סָמוּךְ לְפוּרִים וּלְפֶסַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּכָל תְּנוּעוֹתַי, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן נְסִיעוֹתַי וְהַנְהָגָתִי עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲרֵדִים לִדְבַר ה׳ הַמְבַקְּשִׁים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ׳. וּבֶאֱמֶת גַּם פֹּה הָיָה לָהֶם

גַּעְגּוּעִים עֲצוּמִים מְאֹד שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי, כִּי בְּכָל יְמֵי הַקַּיִץ הָעָבַר הָיִיתִי בַּדֶּרֶךְ, וְעַל סֵכּוֹת בָּאתִי לְבֵיתִי. וְזֶה שִׁבְתִּי הַבַּיִת מְעַט, וּפִתְאֹם נָסַעְתִּי מִבֵּיתִי שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתָּם כְּלָל, כִּי גַּם בְּדַעְתִּי לֹא הָיָה לִנְסֹעַ אָז. רַק פִּתְאֹם סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמַחֲשַׁבְתִּי לִנְסֹעַ, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּאוּמַאן גַּם בִּימֵי שַׁבַּת חֲנֻכָּה הָעָבַר. אֲשֶׁר מֵעוֹדִי לֹא נִתְעַכַּבְתִּי בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה בַּדֶּרֶךְ. וּמִי יָבִין דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא מְסַבֵּב עִמִּי וְעִמָּנוּ יַחַד, כִּי הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְרַבִּי אֶפְרַיִם שְׁיחְיֶה מִקְּרוֹמִינְטְשַׁאג, כָּתַב בְּפֵרוּשׁ לְאָבִיו יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבְּאֵם יֵדַע שֶׁאֶתְעַכֵּב בְּאוּמַאן שַׁבַּת חֲנֻכָּה, שֶׁיָּבוֹא הוּא עִם הַרְבֵּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִטְּשֶׁעהרִין וּמֶעדְוֶועדִיוּוקְע עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וְהָיִינוּ מְצַפִּים שֶׁיָּבוֹאוּ וְלֹא בָּא אֶחָד מֵהֶם.

וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל לִכְתֹּב לָכֶם. כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לָכֶם כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בַּיָּמִים הַלָּלוּ. אַךְ תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ בְּיֶדְכֶם כָּל הַסִּפְרֵי קֹדֶשׁ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמְעַט מִמַּה שֶׁבֵּאַרְתִּי בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְגַם הַתְּפִלּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, הַפּוֹךְ בָּהֶם וַהֲפוֹךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. כִּי אֵין שׁוּם דִּבֵּר עֵצָה בַּעֲבוֹדַת ה' נִמְנָע מִכֶּם, שֶׁלֹּא תּוּכְלוּ לִמְצוֹא בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הֵם כֻּלָּם מְלֵאִים עֵצוֹת לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא בְּכָל מִינֵי עֲלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וּבְכָל מִינֵי יְרִידוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וּכְבָר הִזְהִירוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל עַל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְאָמְרוּ "בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים" (דְּבָרִים כ"ו), וְכֵן אָמְרוּ בְּכָל יוֹם יִהְיֶה דּוֹמֶה בְּעֵינֶיךָ כְּאִלּוּ הַיּוֹם נִכְנַסְתָּ עִמּוֹ בִּבְרִית וְכֵן הַרְבֵּה. אַךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר הִזְהִיר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל זֶה, כִּי כָּל עִנְיָנוֹ הוּא בְּחִינַת הִתְחַדְּשׁוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד שֶׁיָּכוֹל לְהָרִים וּלְחַדֵּשׁ הַנְּפָשׁוֹת שֶׁיָּרְדוּ וְנָפְלוּ מֵאֲלָפִים שָׁנָה, וְכַמָּה גִּלְגּוּלִים עָבְרוּ עֲלֵיהֶם וְכוּ' כִּי רֹב נְשָׁמוֹת דּוֹרוֹת אֵלֶּה הֵם גִּלְגּוּלִים וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּהֶם בְּכָל גִּלְגּוּל אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג. וַאֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בֶּאֱמֶת שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יוֹדֵעַ הֵיטֵב בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, מִיּוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ עַד הֵנָּה, וְעַד הַסּוֹף הָאַחֲרוֹן, וְיוֹדֵעַ כָּל הַקִּלְקוּלִים וְכָל הַתִּקּוּנִים שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְכָל הַיְדִיעוֹת הַלָּלוּ הֵם אֶצְלוֹ דָּבָר קָטָן, כִּי הִשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹהוּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִתְפֹּס בַּמַּחֲשָׁבָה כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בְּךָ כְּלָל. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, וְגַם מְעַט הַיְדִיעָה שֶׁהֵאִיר בִּי הָאֱבִיּוֹן בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, קָשֶׁה מְאֹד לְהַכְנִיס מְעַט בַּחֲבֵרַי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. וּכְבָר עָשָׂה עִמָּנוּ וְעִמִּי בְּיוֹתֵר נִפְלָאוֹת בְּיוֹתֵר, לְהוֹדִיעֵנוּ וּלְהַטְעִימֵנוּ מִנְּעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מַה שֶּׁהוֹדִיעַ. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין עֲרֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר.

עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי חֲבֵרַי וְתַלְמִידַי וְרַבּוֹתַי עַם ה' חִזְקוּ וְנִתְחַזְּקָה. נְדַדֵּה כָּל שְׁנוֹתֵינוּ עַל מַר נַפְשֵׁנוּ שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ וּבַדּוֹרוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר אָרַךְ

עָלֵינוּ הַגָּלוּת וּמָשַׁךְ עָלֵינוּ הַשִּׁעבּוּד, וְהָעִקָּר הוּא מְרִירַת גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל ׳בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו׳ וְכוּ׳. וְאָמְרוּ בְּקִדּוּשִׁין ׳וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע בְּךָ, אַךְ כָּל זְמַן שֶׁהָרְטָיָה עָלֶיךָ׳ וְכוּ׳. עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב בְּפֶרֶק א׳ דַּף כט. כִּי בְּשַׁבָּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁכָּל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע הוּא עִם הָאָדָם, כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּנֶגְדּוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְשִׂיחָה עִם חֲבֵרָיו וְעִם רַבּוֹ, לִתֵּן וְלִשָּׂא רַק בְּעֵסֶק זֶה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל בְּשֶׁבַּח הַתַּלְמִידֵי־חֲכָמִים עַל פָּסוּק ״וְהֵם תֵּבוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ״, שֶׁהַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הוֹלְכִים וּמְכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם מִדּוֹךְ לְדוֹךְ וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהֵם נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בִּדְבָרָיו שֶׁל מָקוֹם. כִּי צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה ״וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים״ (בְּסִימָן לד), לְהָאִיר עַל עַצְמוֹ הַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת, דְּהַיְנוּ לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ לְהָאִיר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה מִנִּזְ וּבֵהּ, וְכֵן לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, כְּדֵי שֶׁיָּאִירוּ זֶה בָּזֶה הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וְכֵן לְדַבֵּר עִם רַבּוֹ וְכוּ׳ לְקַבֵּל הַנְּקֻדָּה הַכְּלָלִית וְכוּ׳. וּצְרִיכִין לַעֲסֹק בָּזֶה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְשֶׁיִּהְיֶה כָּל עִקַּר מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד רַק בָּזֶה.

כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים, הֶבֶל נִדָּף אֵין בּוֹ מַמָּשׁ.

וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב וּרְאֵה כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁבָּאִים הַשְּׁתָּפִים שֶׁלָּכֶם בְּכָל יוֹם וָיוֹם לַחֲקֹר בְּכָל פְּרָטֵי הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּכֶם. אִם כְּבָר נִפְדָּה מֵהָאֲבָנִים וְאִם כְּבָר סִלֵּק, וְאִם הָאֱמָנִים עוֹשִׂים מְלַאכְתָּם כָּרָאוּי, וְאִם כְּבָר עָבְדוּ כְּפִי שְׁכִירָתָם וְכוּ׳, וְאֵיזֶה מִינֵי אֲבָנִים כְּבָר נִגְמְרוּ וְכוּ׳, וּשְׁאָר מִינֵי פְּרָטִים רַבִּים אֲשֶׁר כָּל הַיּוֹם חוֹלֵף בָּזֶה. וְכֵן הוּא פֹּה וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת בְּכָל עִסְקֵי הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁהוּא רַק חַיֵּי שָׁעָה, וְאֵיךְ לֹא נִלְמַד אֲלָפִים קַל וָחֹמֶר כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לִשָּׂא וְלִתֵּן בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְעִם חֲבֵרָיו וְכוּ׳, לַחֲשֹׁב תַּחְבּוּלוֹת וּלְבַקֵּשׁ עֵצוֹת וְכוּ׳ אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִכָּל רַע וְלִמְצֹא חַיֵּי הָעוֹלָם, חַיִּים נִצְחִיִּים, נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח, אֲשֶׁר הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ בְּעִנְיַן מַשָּׂא וּמַתָּן בָּזֶה בְּעִנְיָנוֹ יָקָר מְאֹד, אֲפִלּוּ אִם נִדְמֶה שֶׁאֵין מוֹצְאִין כְּלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר מַשָּׂא וּמַתָּן.

וְהִנֵּה זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת לְהַחֲפִצִים בֶּאֱמֶת. וְעַתָּה תְּפִלָּה לְאֵל חַיֵּי יְרוּם קַרְנְכֶם וּמַזְלְכֶם וְיַצְלִיחֲכֶם בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנוּ, וְהָעִקָּר שֶׁתַּצְלִיחוּ הַצָּלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית. שִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לְכָל דִּבָּרַי אֵלֶּה הַנּוֹבְעִים וְכוּ׳ וּלְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּבָר נִדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה וּבְהַסְפָּרִים הַקְּדוֹשִׁים, כֻּלָּם יִצְטָרְפוּ לְטוֹבָה, לְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּה׳ וּלְשִׂמְחַ בְּכָל עֹז בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ, וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵנוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט תר״ב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבְפָרָט לִבְּנוֹ נֶכְדִּי חֲבִיבִי הַמּוּפְלָא הַנָּעִים וְכוּ׳ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, יְהִי ה׳ עִמּוֹ וְיַעֲלֶה וְיִצְמַח בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים, וִיקוּיִם בּוֹ בֶּן חָכָם יִשְׂמַח אָב עַטֶּרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים. לֹא לְמַעֲנֵינוּ כִּי אִם בְּכֹחַ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֵּשָׁה וְכוּ׳ אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בּוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, בְּהִיוֹתֵינוּ מְסֻבִּים עַל הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳, בָּזֶה הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ קְצָת אוֹרְחִים אֶצְלֵנוּ עַתָּה, וּקְצָת נִשְׁאֲרוּ מִשַּׁבַּת הֶעָבַר. וְשָׂמַחְנוּ בְּמִכְתָּבְךָ, וּבִפְרָט בְּהַסֵּפֶר לִקּוּטֵי־עֵצוֹת שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת. בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְכוּ׳ לַזְּמַן הַזֶּה. וְעַתָּה תְּקַבֵּל רָצוּף פֹּה אִגֶּרֶת לִטְשָׁעהרִין, וְלַה׳ קִוִּיתִי שֶׁיִּחְיֶה נַפְשְׁךָ. אִם תּוּכַל לְהַעְתִּיקוֹ מַה טּוֹב. אִם שֶׁכְּבָר יֵשׁ בְּיָדְךָ כַּמָּה מֵאוֹת אִגְּרוֹת, עִם כָּל זֶה כֻּלָּם טוֹבִים וְיִשָּׁרִים וּצְרִיכִין כֻּלָּם וְיוֹתֵר. כִּי הַמַּשָּׂא מַתָּן שֶׁל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם גָּדוֹל וְאָרֹךְ וְרָחָב, וְעָמֹק עָמֹק מְאֹד, וְהוֹלֵךְ לַמֶּרְחַקִּים מְאֹד מְאֹד, מֵעֵלָּא לְתַתָּא וּמִתַּתָּא לְעֵלָּא וּלְכָל כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְמִזְרָח וּלְמַעֲרָב וְכוּ׳. וּצְרִיכִים לְחַזֵּק וְלִכְרֹךְ הָרִטְיָה שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכַמָּה וְכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת וְעֵצוֹת בְּלִי שִׁעוּר, כִּי לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה בְּאֶמְצַע הַסְּעֻדָּה כַּנַּ״ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּמְבַקֵּשׁ לְהָבָא לִזְכוֹת וְלִרְאוֹת בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ מִשְׁפָּטִים תר״ב בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳ וְלֹא הָיָה לִי עִם מִי לְהַשִּׁיבוֹ, כִּי נִתְבַּטֵּל שְׁלִיחוּת הַשְּׁלוּחִים. וְתוֹדִיעֵנִי אִם יֵשׁ לְךָ חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה צַד דְּאָגָה מִזֶּה. כִּי לְפִי אֲמִתַּת דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר כְּבָר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, רָאוּי לְךָ שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לְךָ שׁוּם צַד דְּאָגָה מִזֶּה, אֲפִלּוּ אִם הָיָה בָּזֶה חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה חִסָּרוֹן בְּפַרְנָסָתְךָ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפִי דַּעְתִּי הוּא דְּבַר שִׁבּוּשׁ לְגַמְרֵי. וְאַף עַל פִּי

כֵּן תִּכְתֹּב לִי גַּם מִזֶּה. הַשְׁלֵךְ עַל ה׳ יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, נָאר בִּטָּחוֹן [רַק בִּטָּחוֹן], כָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה רַבִּי נַחְמָן מוֹסֵר כְּתָב זֶה כְּבָר קִבֵּל רְשׁוּת מִמֶּנִּי אֶתְמוֹל, בְּלִי מִכְתָּב אֵלֶיךָ, כִּי הָיִיתִי טָרוּד אָז וּמֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁחָזַר לְבֵיתִי כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ. עַתָּה אָמַרְתִּי לְמַלְאוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה וְלִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים אֲשֶׁר יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה מִמִּכְתָּבְךָ הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי לְהַכְנִיס בְּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה לְמִצְוָה לְהַתְחִיל לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. בַּעַל הָרַחֲמִים יִפְתַּח לִבּוֹ בְּתוֹרָתוֹ, וְיָשֵׂם בְּלִבּוֹ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְכוּ׳ שֶׁזֶּה הָעִקָּר.

וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל שְׁאֵלָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ הַסָּמוּךְ, תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר הִקְדַּמְתָּ לְהָשִׁיב בְּעַצְמְךָ, וּבְוַדַּאי כֵּנִים דְּבָרֶיךָ. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי גַּם כֵּן בְּמִכְתָּבְךָ, שֶׁקְּרָאתִיו הַיּוֹם שֵׁנִית, בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁצְּרִיכִין לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ קָמֵץ אָלֶף וְכוּ׳. כֵּן הַדָּבָר בְּוַדַּאי, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּזֶה כָּל יָמֵינוּ בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֵינוּ, שֶׁאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִזְכֶּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ. כִּי זֶה הָעִקָּר שֶׁבְּכָל הָעִקָּרִים שֶׁהֶזְהַרְנוּ עַל זֶה בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל. וְכֵן בְּתִחִלַּת מַתַּן תּוֹרָה כְּתִיב (שְׁמוֹת י״ט) ״בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי״ וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י ״שֶׁבְּכָל יוֹם יִדְמֶה כְּאִלּוּ הַיּוֹם הַזֶּה קִבַּלְתָּ הַתּוֹרָה״. וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשׁ״י בְּכַמָּה פְּסוּקִים בַּתּוֹרָה כְּמוֹ ״הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם״ וְכוּ׳ וְכֵן הַרְבֵּה. וְרַבֵּנוּ זַ״ל צָעַק אֵלּוּ הַתֵּבוֹת בְּקוֹל עָמֹק וְחָזָק ״אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין״ [אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן]. וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁבָּאֲגֶרֶת לִטְשֶׁעהרִין שֶׁקִּבַּלְתָּ כָּתַבְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה (לְעֵיל סִימָן שע״ד). וּבְפָרָט לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְקַיֵּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ עַל בְּחִינַת חַ״שׁ מַ״ל שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לֵילֵךְ בָּזֶה (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת גְּזֵלָה ה). וּכְבָר סִפְּרוּ לְפָנַי כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הוֹעִילוּ לָהֶם דְּבָרַי אֵלֶּה שֶׁדִּבַּרְתִּי בָּזֶה בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר. דְּהַיְנוּ לְהַתְחִיל לִשְׂחֹק וְלַחֲרֹשׁ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתִשׁוּקָה גְּדוֹלָה אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, וּבְרַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל עַצְמֵי שֶׁנִּתְרַחַקְתִּי כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל לְדַבֵּר, בִּבְחִינַת ״כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי הֵן ה׳ יָדַעְתָּ כֻּלָּהּ, נָאֳלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח פִּי״ וְכוּ׳ (תְּהִלִּים קל״ט). כִּי כְּבָר נִדְמֶה לִי שֶׁהִתְחַלְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים וַעֲדַיִן אֲנִי רָחוֹק כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ וְכוּ׳ וְכוּ׳, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים תָּמִיד, וְעַל פִּי רֹב יָחוּס עָלֶיךָ וְיִפְתַּח פֶּה לְאִלֵּם כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ, מַמָּשׁ מַמָּשׁ כְּמוֹ אִלֵּם הַפּוֹתֵחַ לְדַבֵּר. וּכְמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּנֶעְמְרוֹב עַל פָּסוּק (יְשַׁעְיָה נ״ז) ״בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם״, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בּוֹרֵא מַמָּשׁ מֵחָדָשׁ נִיב שְׂפָתַיִם, שֶׁנּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בְּעִנְיַן הַהִתְרַחֲקוּת אֵיךְ שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ אִם הָיָה כֵּן אֲלָפִים פְּעָמִים, כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבְפָרָט כִּי בֶּאֱמֶת אָנוּ מַאֲמִינִים וּמְעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי לֹא נֶאֱבָד שׁוּם דִּבּוּר וְשׁוּם צְעָקָה אֲפִלּוּ מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת מַמָּשׁ, כַּנִּשְׁמָע מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. וְאָנוּ צְרִיכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בְּפָרָט כִּי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהָבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁאִם לֹא הָיָה מִתְחַזֵּק בְּאֵלּוּ הַצְּעָקוֹת וְהַכְּסוּפִין טוֹבִים וְכוּ׳, בְּוַדַּאי הָיָה גָּרוּעַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּלִי שִׁעוּר, כִּי אֵין קֵץ לְהִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַאֲבִיד וְלַעֲקֹר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר

שֶׁקִּעוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי זֶה. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁלֹּא הִתְחַזְּקוּ בְּכָל הַנַּ״ל.
וּבָרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁחָמַל עָלֵינוּ בַּדּוֹר הַיָּתוֹם הַזֶּה בַּדּוֹר הַחָלָשׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר עַל
אֵלּוּ הַדּוֹרוֹת נֶאֱמַר בְּיוֹתֵר (אֵיכָה א) : ״וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין עוֹזֵר לָהּ״
שֶׁנֶּאֱמַר עַל כָּל יְמֵי הַגָּלוּת הַמַּר הַזֶּה, בִּפְרָט עַל דּוֹרוֹת אֵלּוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ
רוֹאִין וּמְבִינִים מֵרָחוֹק מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשָׂה
תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ. לוּלֵא ה׳ שֶׁהָיָה לָנוּ, שֶׁחָמַל עָלֵינוּ וְשָׁלַח
לָנוּ אוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ, נוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה וְכוּ׳ שֶׁעָשָׂה וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ מַה
שֶּׁעוֹשֶׂה וּמְחַזְּקֵנוּ בְּרַחֲמָיו בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת
וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, וְלֵילֵךְ בְּאָרְחוֹתָיו, לְקַיֵּם דְּבָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים לְהַתְחִיל בְּכָל עֵת מֵחָדָשׁ וְכַנַּ״ל, וְלִבְטֹחַ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל וּלְהִתְחַזֵּק
בְּשִׂמְחָה טוֹבָה תָּמִיד. כִּי גָּדוֹל ה׳ וּלְגַדֶּלְתּוֹ אֵין חֵקֶר וְכוּ׳. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ
לְטוֹבָה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לַחֲסוֹת וּלְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּנָפָיו הַקְּדוֹשִׁים. לֹא
יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְדַבֵּר מִקֵּירוֹת הַלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְיִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב
יַעֲקֹב גֵּרוֹ יָאִיר, גַּם אֵלֶיךָ נִתַּן לִקְרוֹת מִכְתָּב הַזֶּה, וְכָל הַמִּכְתָּבִים כָּאֵלֶּה.
וְתָשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב לִדְבָרַי, וְתִרְאֶה לָבוֹא אֶצְלֵנוּ בְּקָרוֹב עַל שַׁבַּת
קֹדֶשׁ לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָעַד.
נָתָן הַנַּ״ל

שעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבוֹ עַל הַכֹּל עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן שֶׁנָּסַע
הַיּוֹם לִקְהִלָּתוֹ. וּבְעִנְיַן נְסִיעָתְךָ לְאוּמַאן בְּוַדַּאי כָּךְ הוּא הַמִּדָּה שֶׁיִּהְיֶה
עִקַּר נְסִיעָתְךָ בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁהִזְמִין לְךָ סִבָּה טוֹבָה שֶׁתּוּכַל לִנְסֹעַ עַל יְדֵי זֶה. וּבְוַדַּאי כִּסּוּפֶיךָ הַטּוֹבִים
לָזֶה מִכְּבָר, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי גָּרְמוּ לְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִנְסֹעַ עַתָּה. עֲלֵה, רְכַב וְהַצְלַח
וְתִזְכֶּה לִפְעֹל טוֹבַת נַפְשְׁךָ שָׁם, וּמִמֵּילָא תִּנּוֹשַׁע גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ב׳ תְּרוּמָה תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
הַקֶּמַח קִבַּלְתִּי אוֹר לְיוֹם ה׳, וְהָיָה לִי לְנַחַת וְלִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל פּוּרִים יִשְׁלַח עוֹד הַפַּעַם קֶמַח יָפֶה לְשִׂמְחַת פּוּרִים, וְלִכְבוֹד שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו. מִי שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ, יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים וּבְשִׂמְחַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב תָּמִיד. כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וְאָנוּ רוֹאִין זֹאת בְּכָל יוֹם כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי הַשִּׂמְחָה הוּא יְסוֹד כָּל הַקְּדֻשָּׁה. כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא, שֶׁעִקַּר גְּלוּת הַשְּׁכִינָה הוּא כְּשֶׁהָעַצְבוּת מִתְגַּבֵּר חַס וְשָׁלוֹם עַל לֵב יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם (בְּסִימָן כ״ד לִקּוּטֵי חֵלֶק א) וְכֵן בִּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת מֵהַסֵּפֶר, שֶׁמַּרְבֶּה לְדַבֵּר וּלְהַזְהִיר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בְּכַמָּה מִינֵי עֵצוֹת תְּמִימוֹת מְאֹד. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי בְּשָׁמְעִי מֵאִישׁ אֶחָד קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, שֶׁאָמַרְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי אָז אִגֶּרֶת מֵחֲמַת הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְכוּ׳. וְכֵן אֲנִי מֵבִין מִמִּכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶתְמוֹל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי מַה שֶּׁאַתָּה חָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ עַל כָּל פָּנִים לִשְׂמֹחַ וּלְסַלֵּק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מֵעָלֶיךָ. כִּי גַּם זֶה טוֹב מַה שֶּׁחֲפֵצִים בָּזֶה. כַּאֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. וְהִנֵּה עַתָּה קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁרָצִיתִי לְהַתְחִיל לוֹמַר בִּרְכַּת הַשַּׁחַר, שָׁלַח ה׳ בְּמַחֲשַׁבְתִּי שֶׁרָאִיתִי אֶתְמוֹל רַךְ בַּשָּׁנִים שֶׁנּוֹסֵעַ לְטוּלְטְשִׁין. אוּלַי אוּכַל הַיּוֹם לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה. עַל כֵּן זֵרַזְתִּי אֶת עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה, אוּלַי אוּלַי אוּכַל לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְשַׂמֵּחֲךָ וּלְהַזְכִּירְךָ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין בְּכָל יוֹם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וְצָלֶם אֱלֹהִים עָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים בְּזָקָן וּפֵאוֹת, שֶׁהֵם עִקַּר הַהֲדוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאֶתְמוֹל דִּבַּרְתִּי בָּזֶה עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁנִּפַל בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד. וְהִזְכַּרְתִּיו שֶׁבָּעִתִּים הַלָּלוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, שֶׁהָרְבֵּה פּוֹרְקִים עֹל רַחֲמָנָא לִצְלַן עַד שֶׁמְּגַלְּחִים וְכוּ׳ רַחֲמָנָא לִצְלַן. רָאוּי לְאִישׁ יִשְׂרְאֵלִי לִשְׁמֹחַ בְּזָקְנוֹ וּפֵאוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּלְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה לֵידַע שֶׁעֲדַיִן ה׳ עִמּוֹ, וְהוּא בְּכָלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳. וְאִם כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה, אֲבָל בְּלָשׁוֹן זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ אִם דִּבַּרְתִּי וְהוּא אֶצְלִי חֲדָשׁוֹת. וְיֵשׁ לִי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק.
וְהִנֵּה עַתָּה מַתְחִיל אֶצְלְךָ חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁבְּחַסְדֵי ה׳ תִּסַּע לְאוּמַאן לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ מַה שֶּׁזֶּה כַּמָּה שָׁנִים לֹא זָכִיתָ לָזֶה לִהְיוֹת בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה שָׁם. חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, וְלִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ עַד הֵנָּה, עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הַשִּׂמְחָה תִּזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ הֵיטֵב לִשְׁפֹּךְ לִבְּךָ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה׳, וַה׳ יִשְׁמַע שַׁוְעָתְךָ וְיִקַּבֵּל תְּפִלָּתְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְהִוָּשַׁע בְּכָל הָעִנְיָנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וּמִטִּרְדָּתִי לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן אִם יִהְיֶה לִי עִם מִי לְשָׁלְחוֹ שֶׁיִּהְיֶה צִיר נֶאֱמָן לִמְסֹר הַמִּכְתָּב לְיָדְךָ דַּיְקָא, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הָרַבָּה יָצָאתִי מֵהַמִּדָּה לִכְתֹּב עַתָּה עַל הַסָּפֵק. וִימֵי הַפּוּרִים וִימֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא. וּפוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְכוּ׳, וְהַכֹּל

נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לִזְמֵר
בְּשִׂמְחָה שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִשְׂמֹחַת נַפְשְׁךָ וּלְשִׂמְחַת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וּלְשִׂמְחַת
כָּל יִשְׂרָאֵל נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ,
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ
יָאִיר ; מִכְתָּבוֹ קָרִיתִי כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַדֶּל הַצַּעַר עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי מִמֶּנּוּ אֵין
לְשַׁעֵר. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן, גַּם הוּא גַּם אַתָּה צָרִיךְ לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל מַה
דְּאֶפְשָׁר בְּשִׂמְחָה רַבָּה מַה שֶּׁזָּכָה לְהִנָּצֵל מִמַּה שֶּׁנִּצַּל כַּיָּדוּעַ לוֹ וְזֶה חֶלְקוֹ
לָנֶצַח. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב וְיָגִיל וְיָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן הַנַּ״ל

שעט

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ׳.
אֲהוּבִי בְּנִי שִׂמְחַת לִבִּי, הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי
חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט לִבְנוֹ נֶכְדִּי הַמַּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
עַד הֵנָּה לֹא הָיָה הַפְּנַאי מַסְפִּיק לִכְתֹּב לְךָ מִכַּמָּה טְרָדוֹת, וְגַם לֹא נִזְדַּמֵּן לִי
עוֹבֵר וָשָׁב לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ, וּבְעֵת שֶׁהָיָה אֶצְלִי הָיָה סָמוּךְ לִתְפִלָּה וְכַיּוֹצֵא.
וּכְהַיּוֹם תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה אֹלְצוּנִי לְהָכִין מִכְתָּב זֶה עַל הַסָּפֵק, אוּלַי יַזְמִין
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹבֵר אֹרַח, שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ אִגֶּרֶת הַזֶּה בְּפוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה כִּדֵי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ הַנֶּאֱנָחָה מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי מַכְאוֹבְךָ מֵרָחוֹק.
אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, יֵשׁ וָיֵשׁ כֹּחַ לְדִבְרֵי אֱמוּנֵנוּ מוֹרֵנוּ
וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לְעוֹרֵר וּלְהַחֲיוֹת
וּלְשַׂמֵּחַ גַּם אוֹתְךָ, וְגַם גְּרוּעִים אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים מִמְּךָ רַחֲמָנָא
לִצְלַן. כִּי גְּדֻלַּת כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ אֵין
חֵקֶר, וְאִי אֶפְשָׁר לְךָ לְשַׁעֵר כְּלָל. וּבִפְרָט כִּי גַּם בְּתוֹךְ מָעוֹף הַצָּרוֹת
וְהַצּוּקוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה, אָנוּ רוֹאִין הַרְחָבוֹת
נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַרְבֵּה. וַאֲפִלּוּ בְּצָרוֹת נַפְשֵׁנוּ שֶׁאָנוּ בְּעַצְמֵנוּ חַיָּבִים בּוֹ,
שֶׁזֶּה מַר מֵהַכֹּל, אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן רוֹאִים גַּם בָּזֶה יְשׁוּעוֹת
וְהַרְחָבוֹת וְנִסִּים וְנִפְלָאוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שֶׁעַל זֶה אָנוּ אוֹמְרִים
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ׳ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל
נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ׳. כִּי כְּבָר הוֹדִיעוּ
לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סֻכָּה נב:), שֶׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו,
וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ הָיָה נוֹפֵל בְּיָדוֹ. וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לָשׂוּם
אֶל לִבּוֹ מְאֹד מְאֹד דְּבָרִים הַלָּלוּ בְּכָל יוֹם, כִּי יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה נִפְלָאוֹת
וְשִׁנּוּיִים עֲצוּמִים בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וּבְאָדָם אֶחָד בְּעַצְמוֹ בֵּין כָּל יוֹם וָיוֹם,

כִּי לֹא כָּל הָעִתִּים שָׁווֹת וְלֹא כָּל בְּנֵי אָדָם שָׁוִין. וְכָל מִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב לָזֶה
בְּיוֹתֵר לְצַפּוֹת לִישׁוּעַת ה׳, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוֹלֵךְ מְעַט אוֹ הַרְבֵּה בְּדַרְכֵי
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא
נִצּוֹל בְּיוֹתֵר, וְרוֹאֶה בְּיוֹתֵר יְשׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו.
אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, כָּל מִי שֶׁסָּמוּךְ יוֹתֵר עַל כֹּחַ הַצַּדִּיק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ אֱמִתִּי, כְּפִי
סְמִיכָתוֹ בֶּאֱמֶת, כֵּן הַצַּדִּיק סוֹמֵךְ אוֹתוֹ בְּיוֹתֵר. כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים
בֵּין בְּנֵי אָדָם בְּעִנְיַן הַסִּיּוּעַ דְּלְעֵלָּא הַנַּ״ל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצִּילוֹ בְּכָל
יוֹם מִיְּצִרוֹ הַמִּתְחַדֵּשׁ עָלָיו. כִּי אִם הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצִּיל הַכֹּל בְּשָׁוֶה,
אִם כֵּן הָיָה רָאוּי שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ צַדִּיקִים אוֹ בֵּינוֹנִים וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר
בָּזֶה הַרְבֵּה, כִּי יַחֲזֹר וְיִתְגַּבֵּר חַס וְשָׁלוֹם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת וְכוּ׳ כַּאֲשֶׁר תָּבִין
מֵעַצְמְךָ, אַךְ מְעַט אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר בָּזֶה הוּא, מֵחֲמַת שֶׁבְּחָמְלַת ה׳ חַסְדּוֹ
גָּבַר עָלֵינוּ שֶׁאָנוּ חוֹסִים בְּכֹחַ אֱמִתִּי אַמִּיץ וְחָזָק כָּזֶה עַד אֵין קֵץ וָחֵקֶר. עַל
כֵּן רָמַזְתִּי לְךָ לְמַעְלָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמִּתְחַזְּקִים בְּיוֹתֵר לַחֲסוֹת בּוֹ וּלְחַזֵּק
עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ מַגִּיעַ עָלָיו הַסִּיּוּעַ
דְּלְעֵלָּא יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֶה לִפְעָמִים הַהֵפֶךְ כִּי כָּל הַגָּדוֹל מֻחֲבָרוֹ
וְכוּ׳; וּבְפָרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לִבְרֹחַ לְחֶזְקַת אֱמִתִּי כָּזֶה, שֶׁמִּתְגָּרִין בּוֹ חַס
וְשָׁלוֹם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּאֲשֶׁר אֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי הַרְבֵּה בָּזֶה. אַף עַל פִּי כֵן מִי
שֶׁאֵינוֹ כְּסִיל, וּמִתְחַזֵּק עַצְמוֹ בֶּהָאֱמֶת וּבְפָרָט עַל פִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֲמִתִּיִּים
שֶׁהִרְבִּינוּ לְדַבֵּר בְּחַסְדּוֹ הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי יְשׁוּעָתוֹ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה,
עַל יְדֵי כָּל זֶה יָכוֹל לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד לַחֲסוֹת בְּכֹחוֹ וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת
בְּכָל דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הָעִקָּר הוּא שִׂמְחָה.
וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּבְפָרָט כִּי בָּטַחְתִּי בַּה׳, שֶׁעַתָּה בְּוַדַּאי
תִּשְׁמַח אַתָּה שָׁם וַאֲנַחְנוּ פֹּה בְּשִׂמְחַת־פּוּרִים, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה
וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וּתְהִלָּה לָאֵל קַיָּמְנוּ הַיּוֹם מִצְוַת מִילָה כָּרָאוּי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ
אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁכִּבְּלָנוּ חֲתוּמִים בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם
אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר זֶה קִיּוּם כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וְכָל הָעוֹלָמוֹת
הַתְּלוּיִים בּוֹ. אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה כֻּלָּנוּ נִקְרָאִים בְּשֵׁם צַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי
מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. וְזֶה מַמְתִּיק כָּל מִינֵי מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר
לְסָבְלוֹ אִלְמָלֵא מִלְּחָא וְכוּ׳ וְכַמְבֹאָר (בְּסִימָן כ״ג לִקּוּטֵי ח״א). וְעִקָּר בְּכֹחַ
הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּרִית מֶלַח עוֹלָם בֶּאֱמֶת בְּכָל הַבְּחִינוֹת וְכוּ׳.
אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ בְּפָרָט פּוּרִים גֵּייט פּוּרִים גֵּייט [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת
שִׂמְחָה פּוּרִים מַגִּיעַ פּוּרִים מַגִּיעַ].
גַּם עִקָּר שָׂכַחְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ לִשְׁמֹחַ וּלְהִתְחַזֵּק מְאֹד בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ,
מַה שֶּׁזָּכִיתָ לְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הַצָּרִיךְ לָנוּ לַעֲסָקֵינוּ, וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד מְאֹד
בָּזֶה. בְּפָרָט בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁגַּם אַתָּה נִשְׁתַּנֵּיתָ לְטוֹבָה עַל יְדֵי זֶה, כָּךְ יָפֶה
לְךָ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה
נַעֲסֹק בָּזֶה לַהֲשִׁיבוֹ כָּרָאוּי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמֹר עֲסָקֵיו
הַקְּדוֹשִׁים כִּרְצוֹנוֹ זַ״ל. גַּם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, אִם קְרָאתִיו
רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ גַּם בָּזֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו בְּכָל
דּוֹר וָדוֹר. גַּם הַמָּעוֹת שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ וְהַקֶּמַח קִבַּלְתִּי. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ אֵיךְ
הַמִּכְתָּבִים הַנַּ״ל עִם הַמָּעוֹת וְהַקֶּמַח בָּאוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּמוֹעֲדָם

וּבִזְמַנָּם, וְאֵיךְ הֶחֱיָה נַפְשִׁי אָז בְּוַדַּאי הָיִיתָ שָׁמֵחַ וְחָזָק בִּנוֹרָאוֹת חֲסָדָיו שֶׁאֵינָם תַּמִּים לְעוֹלָם וְכוּ׳.
וְהִנֵּה זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ. וּצְרִיכִין לְהָכִין עַצְמוֹ לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה הַקְּדוֹשָׁה, וְלַעֲשׂוֹת בָּעֶרֶב שִׂמְחַת סְעֻדַּת בְּרִית מִילָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ תִּקֶּף הַנֵּס שֶׁל פּוּרִים גַּם אָבְלֵנוּ עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה, אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְלִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים. וּבִפְרָט בְּשִׂמְחַת מִצְוַת מִילָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיִּקַּיֵּם לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה, וְשִׂמְחָה זֶה יוֹם טוֹב, וְשָׁשׂוֹן זוֹ מִילָה וִיקָר אֵלּוּ תְּפִלִּין (מְגִילָה טז:). וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בֵּאַרְתִּי זֶה הַמַּאֲמָר חֲכָמֵינוּ זַ״ל (עֵיֵן לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת, תְּפִלִּין ז). מָה אָשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ פּוּרִים תר״ב בְּרֶסְלֶב.
אֶתְמוֹל הֵכַנְתִּי הַמִּכְתָּב שֶׁמָּסַרְתִּי עַתָּה בְּיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִמֶּנּוּ תָּבִין אַהֲבָתְךָ הַתְּקוּעָה בְּלִבִּי, וְאֵינִי שׁוֹכֵחַ אוֹתְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם כְּבָר מָסַרְתִּי אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה הָאַגֶּרֶת הַנַּ״ל, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא מוֹסֵר כְּתָב זֶה הַשָּׁלִיחַ, וְשָׁלַחְתִּי אַחַר הָאַגֶּרֶת וּמָסַרְתִּיו לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, וּבְכָל פֶּרֶט וּפֶרֶט. וְהַיַּיִן גֶּפֶן קִבַּלְתִּי וַעֲדַיִן הוּא חָתוּם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ שֶׁיִּשַּׂמַּח אוֹתִי שֶׁיִּהְיֶה יַיִן הַמְשַׂמֵּחַ. וּמִכְּתָבְךָ עַתָּה קִבַּלְתִּי, וְהֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מְאֹד, בַּמֶּה שֶׁאַתָּה מַרְגִּישׁ יִקְרַת הַתְּפִלּוֹת, וּבִפְרָט הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה עַתָּה לְפוּרִים (סִימָן לז חֵלֶק ב). וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הָיָה לָנוּ אֶתְמוֹל סְעֻדַּת בְּרִית מִילָה בָּעֶרֶב אַחַר הַמְּגִלָּה, וְשָׂמַחְנוּ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁנִּתְיַסְּדָה עָלֶיהָ הַתְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁהוּא פּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח לִהְיוֹת נִזְהָר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ. וּבְחַסְדֵי ה׳ יֵשׁ בְּמַחֲשַׁבְתִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיַן הַמַּשֶּׁהוּ הַזֶּה, כִּי עָמֹק עָמֹק הוּא מְאֹד מְאֹד, וְהַכֹּל יְכוֹלִין לְהָבִין אֵיךְ הַכֹּל תָּלוּי בְּמַשֶּׁהוּ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בּוֹ, כִּי גַּם בְּמַחֲשַׁבְתִּי עֲדַיִן לֹא נִתְבָּרֵר כָּרָאוּי, מִכָּל שֶׁכֵּן לְאָמְרוֹ וּלְגַלּוֹתוֹ. חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳. שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם רַבִּי יַעֲקֹב וְרַבִּי אִיצִ׳י וְרַבִּי מֹשֶׁה מָרְדְּכַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְתֹאמַר לָהֶם שֶׁיִּשְׂמְחוּ וְיִרְקְדוּ בְּפוּרִים וְתָמִיד, וְעַל יְדֵי זֶה יַמְתִּיקוּ הַדִּינִים. כִּי הַהוּא רוּחָא נָשִׁיב בְּשִׁית פִּרְקִין וְכוּ׳, וְאִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא וְכוּ׳ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳. אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ תָּמִיד בִּפְרָט אוּם

פּוּרִים [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה תָּמִיד וּבִפְרָט בְּפוּרִים].

שפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ וַיִּקְרָא תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ קֹדֶם שַׁבָּת, וְשָׁמַעְתִּי צַעֲקוֹתֶיךָ הַמָּרוֹת כְּדַרְכְּךָ מִכְּבָר. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, כְּבָר נִחַמְתִּי אוֹתְךָ בְּכַמָּה וְכַמָּה נֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת אֲמִתִּיּוֹת, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם הָיִיתָ אַתָּה הַגָּרוּעַ וְהַפָּגוּם שֶׁבְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, יְכוֹלִים לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּרִבּוּי הַמְּשִׁיבֵי טַעַם שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, אֲשֶׁר כֻּלָּם נוֹבְעִים מֵהָאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת וְכוּ׳, וְאַתָּה אֵינְךָ מֵשִׂים לֵב הֵיטֵב לְדִבְרֵי הַנֶּחָמוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת. כְּלַל הַדָּבָר אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים, שֶׁבְּוַדַּאי יוֹשִׁיעַ גַּם אוֹתְךָ וְאוֹתִי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ תִּקְוָה גְּדוֹלָה, יֵשׁ וָיֵשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ בְּךָ גַּם כֵּן הַרְבֵּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּלִי שִׁעוּר, ״וּכְפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ״ וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז״ל (בְּרָכוֹת נז.).
וְכָל זֶה כָּלוּל בַּמֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ כְּבָר עַל פָּסוּק שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי, וְנָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי אֲבוֹתַי שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: וְנָאוָה אֲנִי בְּפִינְחָס וְכוּ׳, וְגַם בְּמַעֲשַׂי יֵשׁ בָּהֶם נָאִים וְכוּ׳, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר אַחַר חֵטְא הָעֶגֶל שֶׁהָיָה שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וְכוּ׳. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה לֹא עָשִׂיתָ אֶת הָעֶגֶל חַס וְשָׁלוֹם וְאֵין לְךָ חֵלֶק בּוֹ, רַק אַתָּה מֵהַנֶּאֱחָזִים בְּכָל כֹּחָם בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁעוֹסֵק בְּכָל עֵת לְהַעֲלוֹת אֲפִלּוּ מִשְּׁמָ״ד לְרָצוֹן, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכוּ׳. חֲזַק חֲזַק בְּנִי וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ׳, כִּי גָּדוֹל ה׳ וְכוּ׳, וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחָפָּזוֹן גָּדוֹל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ צו תר״ב בְּרֶסְלֶב.
לִידִידִי בְּנִי חֲבִיבִי חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א׳ עִם הַסַּךְ תִּשְׁעָה זְהוּבִים. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, כִּי

רָאִיתִי שֶׁאַתָּה מַתְחִיל לְהַחֲיוֹת וּלְשַׁמֵּחַ עַצְמְךָ קְצָת עַל יְדֵי דְּבָרַי שֶׁזֶּהוּ עִקַּר וְכוּ'. גַּם הַמָּעוֹת שֶׁשָּׁלַחְתָּ לִי, הִגִּיעַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזִמְנוֹ בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, בְּפָרָט קֹדֶם פֶּסַח וְכוּ', יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וְכוּ'. וְהָעִקָּר שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּזֶה, כִּי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה עוֹלָה עַל הַכֹּל כַּמְבֹאָר בִּכְתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל (שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעַר ד), וּבִפְרָט בִּסְפָרֵי אֱדְמוּ"ר זַ"ל. גַּם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּצָר עִם הָאִגֶּרֶת מִטְּשֶׁעהרִין. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַקֹּמֶץ מַסְפִּיק, אַף עַל פִּי כֵן לְעֵת עַתָּה הוּא הַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ וְיִשּׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה. מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'. וְהַתִּקְוָה וְהַבִּטָּחוֹן לַה' עַל לְהַבָּא שֶׁיַּסְפִּיק לִי וּלְכֻלָּנוּ כָּל צְרָכֵינוּ בְּכָבוֹד לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמוֹ הַנִּקְרָא עָלֵינוּ וְכוּ'. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. הַמָּעוֹת שֶׁהִגִּיעַ תִּשְׁלַח בִּשְׁלֵמוּת, וּמַה שֶּׁמַּגִּיעַ לְךָ יְסֻלַּק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּזְמַן אַחֵר. הַלְוַאי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לִלְוֹות אֶצְלְךָ עוֹד קֹדֶם פֶּסַח, לְעֵת עַתָּה תִּשְׁלַח הַמָּעוֹת הַנַּ"ל. נִכְסַפְתִּי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה פֹּה בְּיוֹם מָחָר בָּעֶרֶב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן לְמַזָּל טוֹב, אַךְ אִם אִי אֶפְשָׁר אַל תִּצְטַעֵר, כִּי לַכֹּל עֵת. אוֹדוֹת שָׁבוּעוֹת אֵין פְּנַאי עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, סְתָמָא דְּמִלְתָא אֶהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק דִּבַּרְתִּי בְּהַעֲבָרָה בְּעָלְמָא שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת וְכוּ'. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל הַרְבֵּה אַתָּה וְר' יַעֲקֹב חרמ"ח וְר' אִיצִ'א גַּם לִשְׁלֹחַ אֶת ר' נ' נֶרוֹ יָאִיר לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַשָּׁלוֹם בַּיִת שֶׁל ר' לֵייזִיר חֲתַן ר' עוֹזֵר נֶרוֹ יָאִיר, כִּי הוּא מִצְוָה רַבָּה מְאֹד, וְגָדוֹל הַשָּׁלוֹם. וְהַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהוֹשִׁיעַ גַּם בָּזֶה, כִּי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם וּמְבַלְעָדֶיךָ וְכוּ', רַק עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלֵינוּ וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ וְכוּ'.

שפג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' צַו תר"ב בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

עַתָּה אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי לְחַדֵּשׁ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ קְצָת בָּאִגֶּרֶת שֶׁל אֶתְמוֹל. גַּם אַתָּה בְּוַדַּאי תִּקְרָא הַמִּכְתָּבִים שֶׁשָּׁלַחְתִּי לִטְשֶׁעהרִין, וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְר' אַבָּילִי שֶׁיִּחְיֶה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִחְיוּ נַפְשְׁךָ, כִּי גַּם אוֹתִי הֶחֱיוּ מְאֹד בְּעֵת כָּתְבִי אוֹתָם, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֵל כְּשֶׁמַּזְכִּירִין עַצְמוֹ אֶת גְּדֻלַּת תּוֹרָתוֹ וְכוּ', כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וּבֶאֱמֶת בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שֶׁהִזְכַּרְתִּי בַּמִּכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁמְּדַבֶּרֶת מִפֶּסַח וְחָמֵץ וּמַצָּה וְכוּ', יְכוֹלִין לִרְאוֹת

גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַמְקוּת עֲמֻקוּת הָעֵצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁהֵאִיר לָנוּ מֵרָחוֹק, וּבְיוֹתֵר נִכְנָס עַתָּה בְּעֹמֶק לְבָבִי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א, סִימָן ה) לְזָהֵר מֵחִמּוּץ הַמּוֹחַ וְכוּ׳, וּלְקַיֵּם גְּעַר חַיַּת קָנֶה וְכוּ׳, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מֵחַי״ת לְהֵ״א וְכוּ׳. וְאִם אָמְנָם יָדַעְתִּי כַּמָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִלְכָּד בָּזֶה, כִּי אִם הָיִינוּ מְקַיְּמִים זֹאת, כְּבָר הָיָה לָנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל הָאֲפָנִים וְכוּ׳, אַךְ גַּם בָּזֶה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בַּמֶּה שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְכוּ׳ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ׳. דְּהַיְנוּ בַּמֶּה שֶׁכָּל אֶחָד זוֹכֶה בְּכָל פַּעַם לְשַׁבֵּר הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וּמְשַׁבֵּר חִמּוּץ הַמּוֹחַ וְגוֹעֵר בָּהֶם, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה קְצָת לְהִתְפַּלֵּל בִּבְחִינַת ״כַּד נָפִיק הַאי קָלָא וְאִתְעָרָא בְּעָבֵי מִטְרָא״ (זֹהַר חָדָשׁ רלה.), שֶׁהֵם הַמֹּחִין בְּחִינַת בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְכוּ׳, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְפַשֵּׁט עַקְמִימוּת שֶׁבַּלֵּב עַל יְדֵי בְּחִינַת רְעָמִים, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה וְכוּ׳. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה, לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁכָּתַבְתִּי מַה שֶּׁבְּכָל פַּעַם יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מֵחִמּוּץ הַמּוֹחַ, וְאַתָּה מִתְגַּבֵּר וּמִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לִבְרֹחַ מֵהֶם, וְלִגְעֹר בָּהֶם. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים נִצַּלְתָּ עַל יְדֵי זֶה מִמַּה שֶּׁנִּצַּלְתָּ. וּבָזֶה תִּתְחַיֶּה נַפְשְׁךָ. וְהָעִקָּר בְּכֹחוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁגִּלָּה זֹאת, שֶׁהוּא יָכוֹל לְתַקֵּן הַכֹּל, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לִבְרֹחַ מֵעַתָּה מֵחִמּוּץ הַמּוֹחַ וּלְקַיֵּם גְּעַר חַיַּת וְלָצֵאת בְּכָל פַּעַם מֵחָמֵץ לְמַצָּה וְכוּ׳. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ. וְהָעִקָּר שֶׁתִּשְׂמַח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז, מַה שֶּׁזָּכִיתָ עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הָאוֹחֲזִים עַצְמָם בָּאוֹר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, עַל פֶּסַח עַל כָּל הַשִּׁלְשָׁה רְגָלִים, וְעַל כָּל הַמִּדּוֹת וְעַל כָּל הַמִּצְוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, י״ג נִיסָן תר״ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּב הָרָצוּף שָׁם וְגַם הַיַּיִן גֶּפֶן. קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁאֶשְׁתֶּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת מִיֵּינְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמַה שֶּׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְךָ כְּלוּם מֵעִנְיָן בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁהִתְחִיל חֲמָשׁ הָיָה מֻחֲמַת הַטִּרְדָּא. וּבִקַּשְׁתִּי מִמְּךָ מֵעַתָּה, וְגַם אֲנִי מַזְהִירְךָ עַל זֶה שֶׁלֹּא תַּרְבֶּה לְדַקְדֵּק עַל דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, כִּי הֵם מְבַלְבְּלִים אוֹתְךָ בְּחִנָּם, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַתָּה, וּכְשֶׁאַתָּה בָּא לְפֹה אֵין יוֹדְעִים מַה לְדַבֵּר תְּחִלָּה, וּקְצָת שַׂמְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
גַּם עַתָּה שָׂכַחְתִּי הָעִקָּר אֲגַב הַטִּרְדָּא, לְהַזְכִּירְךָ מֵחָדָשׁ שֶׁבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה הִתְחִיל חֻמָּשׁ מִפָּרָשַׁת וַיִּקְרָא שֶׁהוּא א׳ זְעִירָא שֶׁנֶּאֱמְרָה תּוֹכָף אַחַר הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה בְּכָל דּוֹר עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבּוֹנֶה מִשְׁכָּן מֵהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת הַנִּמְצָאִים בְּהַגְּרוּעִים שֶׁבַּגְּרוּעִים, וַאֲפִלּוּ בְּפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳. שֶׁמִּשָּׁם מְקַבְּלִין הַתִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁאֵין בָּהּ חֵטְא וְכוּ׳ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה. וְכָל זֶה אַתָּה צָרִיךְ מְאֹד לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם, וְגַם אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בָּזֶה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַנְהָגַת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳. בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאָנוּ עוֹסְקִין לִקְרוֹת הַפָּרָשִׁיּוֹת אֵלּוּ שֶׁל וַיִּקְרָא וְכוּ׳, וְאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בִּתְחִלַּת נִיסָן חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עַל יְדֵי הַנְּשִׂיאִים וְכוּ׳ וּמְסַיְּמִין בְּפָרָשַׁת הַמְּנוֹרָה שֶׁמּוֹדִיעַ וּמֵאִיר לְכָל אֶחָד כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְכוּ׳. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ מָה עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לֵידַע מֵחִיּוּת וּמְשִׁיבַת נֶפֶשׁ כָּזֶה. יֶתֶר אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ, אוּן נָאר הָאפּ, אוּן וויִדֶיר הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שָׂמֵחַ וְרַק שָׂמֵחַ וַחֲזֹר שָׂמֵחַ]. אוּן בִּלְשׁוֹן חֲסִידִים שֶׁבִּמְדִינַת קִיסָר יָרוּם הוֹדוֹ, טְשַׁאק טְשַׁאק.

שפה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ שְׁמִינִי ג׳ תר״ב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר בְּחֹל הַמּוֹעֵד הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת ; בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁהָיָה אֶצְלְךָ יְדִידֵינוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וַאֲשֶׁר הוּא מִשְׁתּוֹקֵק לַאֲמִתַּת אַהֲבָתֵינוּ וְכוּ׳. מִי יִתֵּן שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמְנִיעוֹת, וְיִהְיֶה רָגִיל לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ, וְיֹאחֵז בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְיִבְטַח בַּה׳ וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹקֵי אֲבוֹתָיו, וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר הַהֶבֶל וְכוּ׳ שֶׁהֵם עֲצוֹת נִבְעָרוֹת שֶׁל הֶהָמוֹן לְהִיוֹת נוֹדֵד שֶׁל שָׁוְא וְכוּ׳. וּמַה נַּעֲשָׂה וְהָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת מְאֹד, עַד שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לְיַעֵץ לָאָדָם לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לוֹ טוֹבָה בֶּאֱמֶת גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת בָּעוֹלָם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין דְּבָרַי הֵיטֵב בְּעִנְיַן יְדִידֵנוּ הַנַּ״ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בִּכְתָב. מִי יִתֵּן שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל כָּל פָּנִים מִדֵּי עָבְרוֹ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲדַבֵּר בּוֹ, אוּלַי אוּכַל לְהַחֲיוֹתוֹ וְלַהֲשִׁיבוֹ בִּדְבָרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִזִּקְנוֹ הַקָּדוֹשׁ, הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִמּוֹ מִזֶּה, וּלְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתָּב הַזֶּה, כִּדֵי לְזָרְזוֹ שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרַי אֵלֶּה לִהְיוֹת פֹּה לְטוֹבָתוֹ בְּכָל הָאֲפָנִים. וּבִפְרָט בָּעִנְיָן שֶׁבִּקֵּשׁ טוֹבָתִי, בְּוַדַּאי אֶשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁאֶפְעֹל. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא אֶפְעֹל בְּמִכְתָּבַי, אֶרְאֶה לְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים עִמָּהֶם,

כַּאֲשֶׁר אֶהְיֶה שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְוַדַּאי יִשְׁמְעוּ לִדְבָרַי. אֲבָל לְכָל זֶה
הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה בְּעַצְמוֹ אֶצְלִי, וְאָז יִהְיֶה לִי פִּתְחוֹן פֶּה לְדַבֵּר עִמָּהֶם בָּזֶה
לְטוֹבָתוֹ. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקָל. עַל כֵּן אִם הוּא רוֹצֶה לִפְעֹל הַנַּ״ל הַהֶכְרֵחַ
שֶׁיִּהְיֶה פֹּה. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתוֹ עוֹד בְּאֵיזֶה טוֹבָה, וְלַהֹ׳
הַיְשׁוּעָה. וְיָתֵר מִזֶּה אֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה
הַשֵּׁם. גַּם בַּלַּיְלָה הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵר״מ נֵרוֹ יָאִיר. וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ
שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא תָּבוֹא חַס וְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה,
וּבְקַשְׁתָּ מִמֶּנִּי לְהִתְעַכֵּב עֲבוּרְךָ עַל שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, דַּע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם
הָעִכּוּב בְּבֵיתִי עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה קָשֶׁה עָלַי מְאֹד, אַךְ אֲנִי
מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב מֵחֲמַת הֶעָסֶק שֶׁלָּנוּ שֶׁכָּתַב אֵלַי לְהַמְתִּין שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת אַחַר
פֶּסַח כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְלוּלֵא זֹאת לֹא הִתְמַהְמַהְתִּי עַד כֹּה, מִי יִתֵּן שֶׁיָּבוֹא לְפֹה
עַל שַׁבַּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אוֹ בְּיוֹם א׳ אוֹ ב׳ שֶׁאַחֲרָיו. בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ מִיָּד
לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לֹא אוּכַל לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ
שֶׁתָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם מִי יוֹדֵעַ אוּלַי בְּשַׁבָּת
שֶׁאַחֲרָיו יִהְיוּ לְךָ מְנִיעוֹת יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ, כִּי מוֹסֵר כְּתָב
זֶה נָחוּץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב
יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר מְאֹד נִכְסַפְתִּי שֶׁתָּבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה,
וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה. אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ שֶׁבְּלִבִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק
מִלְּהַזְכִּירְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִיִּית. בִּפְרָט כִּי יָדַעְתִּי כִּי לְבָבְךָ שָׁלֵם עִמָּנוּ,
וְנַפְשְׁךָ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, וּבְשִׂבְיל שְׁטוּת כָּזֶה שֶׁנִּקְשָׁר בְּלִבְּךָ תִּתְעַכֵּב כָּל כָּךְ.
לֹא כָךְ הִיא הַמִּדָּה וְלֹא כָךְ יָפֶה לְךָ. וּלְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת כָּל שֶׁהוּא
בְּקָדְקָדוֹ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב
נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.
כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּב לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה כַּמָּה דִּבְרֵי אֱמֶת אֵלֶיךָ. וְתִרְאֶה לְקַיְּמָם
לָבוֹא מִיָּד לְפֹה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר עִמְּךָ פֹּה פָּנִים אֶל פָּנִים,
תָּבִין בְּעַצְמְךָ אֲשֶׁר צָדְקוּ דְּבָרַי. וְחוּץ מִזֶּה אַתָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת פֹּה לְדַבֵּר
עִמִּי לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת יוֹדֵעַ כַּמָּה
וְכַמָּה אֲנִי מְצַטַּעֵר בְּצַעַרְךָ. וּמַזְכִּיר אוֹתְךָ כָּל פַּעַם, בְּפִרְט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ.
אַךְ קָשֶׁה מְאֹד לַעֲזֹר לְאָדָם בְּלִי שׂוּם הִתְעוֹרְרוּת מֵעַצְמוֹ כְּלָל. וּבִשְׁבִיל זֶה
מְבִיאִין פִּדְיוֹנוֹת לַצַּדִּיקִים וּמְבַקְּשִׁים אוֹתָם שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲלֵיהֶם, אַף עַל פִּי
שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְפַּלְּלִים תָּמִיד עַל צָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם
בַּעֲדָם. אַךְ קָשֶׁה לַעֲזֹר לָאָדָם בְּלִי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא כְּלָל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה
לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה גַּם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וְדַי בָּזֶה לֶחָפֵץ
בֶּאֱמֶת. וַה׳ יוֹדֵעַ שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי בָּזֶה לְדַבֵּר עִמְּךָ הוּא לְטוֹבָתְךָ, וַאֲנִי מְחַיֶּב
לְשָׁרֵת אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבַת
יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וְאֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לָהֶם כִּי אִם בְּדִבְרֵי אֱמֶת

שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ זַ״ל. אֲבָל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא עֵזֶר וְיֹשׁוּעָה יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְרִבְבוֹת זָהָב וָכֶסֶף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכֶסֶף. בִּפְרָט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ׳. וַה׳ אֱלֹקִים אֱמֶת יָאִיר בְּלִבְּךָ הָאֱמֶת, שֶׁתִּבְחַר הֵיטֵב דְּבָרַי אֵלֶּה בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁתִּדַּלֵּג עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁל הֶבֶל וְתָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת, לְמַעַן יִיטַב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וְלָנֶצַח.
דִּבְרֵי הַמְזָרְזְךָ וּמְעוֹרְרְךָ לְטוֹבָתְךָ וּמְחַכֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן הַנַּ״ל

שפו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שְׁמִינִי ג׳ אַחַר חֲצוֹת תר״ב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
עַד הֵנָּה הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא, וּמַה נַּעֲשָׂה וּמִשָּׁמַיִם הוּא דְּעִכְּבוּךָ. וּבְשָׁעָה זֹאת בָּא רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר וְהֵבִיא מִכְתָּבְךָ עִם הַמָּעוֹת לְפִדְיוֹן נֶפֶשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעָלַי, וְיִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הֶחֱיָה נַפְשֵׁנוּ מְאֹד בִּרְאוֹתִי עַל כָּל פָּנִים מִכְתַּב יָדְךָ לָדַעַת עִכּוּבְךָ, כִּי הָיִינוּ מְצַפִּים מְאֹד לָזֶה שֶׁיִּגִּיעַ עַל כָּל פָּנִים אֵיזֶה יְדִיעָה מֵאִתְּךָ. וְגַם עַל זֶה מְכֻרָחִים לוֹמַר שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְכָל מַה דְּעָבְדִין מִן שְׁמַיָּא לְטָב עָבְדִין אִם אַף שֶׁמּוֹנְעִין מִדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה ; וְגַם יְכוֹלִין לְתַלּוֹת הַחִסָּרוֹן בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא הִתְגַּבֵּר כָּרָאוּי כְּנֶגֶד הַמְּנִיעָה. אַף עַל פִּי כֵן חָלִילָה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מִלִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ מֵחֲמַת זֶה, כִּי דַּרְכֵי ה׳ נִשְׂגָּבִים מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זַ״ל בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן יד) שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מַה שֶׁחָפֵצִים אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אַף עַל פִּי כֵן הָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד ; אַף עַל פִּי שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה ״וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם״ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א סִימָן סו) שֶׁאֵין דַּי בָּזֶה וְכוּ׳, אַף עַל פִּי כֵן הַלְוַאי שֶׁנִּאחֵז בָּזֶה שֶׁיִּהְיֶה הָרָצוֹן עַל כָּל פָּנִים חָזָק מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ וְכוּ׳. כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתֶּם מִמֶּנִּי בָּזֶה הַרְבֵּה. וּתְהִלָּה לָאֵל רְצוֹנְךָ טוֹב וְחָזָק מְאֹד, וּמַה נַּעֲשֶׂה אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ. וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַתָּה שֶׁתִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים לָבוֹא לְפֹה בְּיוֹם ב׳ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, וְאִם כִּי אֲנִי נָחְפָּז מְאֹד לְדַרְכִּי, אַף עַל פִּי כֵן לֹא אֶסַּע קֹדֶם יוֹם ב׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַלְוַאי שֶׁאֶסַּע אַחַר חֲצוֹת יוֹם ב׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב עַד יוֹם ג׳ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהָאִגֶּרֶת הַזֹּאת אֲנִי שׁוֹלֵחַ עַל יְדֵי עָרֵל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וַה׳ בְּרַחֲמָיו יִסְעָדְךָ מֵהֶרָה, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת,

וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל עֵז לְקַבֵּל שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, מַה שֶּׁזָּכִיתָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ רְצוֹנוֹת טוֹבִים לִהְיוֹת עִמָּנוּ יַחַד. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁנִּהְיֶה תָּמִיד בְּיַחַד אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה, כִּי הַגּוּפִים רְחוֹקִים וְהַנְּפָשׁוֹת קְרוֹבִים, וְכֻלָּנוּ קְשׁוּרִים יַחַד בְּשֹׁרֶשׁ נֶפֶשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכוּ' וְזֶה כָּל תִּקְוָתֵנוּ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' שְׁלַח לְךָ תר"ב בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בָּאתִי לְפֹה בַּרְדִּיטְשׁוֹב בְּיוֹם ג' הֶעָבַר. וְאֶתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּרָאוּי. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּאִים וּבִפְרָט פֹּה, שׂוֹמְעִים צְעָקוֹת וַאֲנָחוֹת וְקוֹלוֹת שֶׁל חֶסְרוֹנוֹת כְּמֵעַט בְּלִי שִׁעוּר. וְהַמֵּבִין שׂוֹמֵעַ מִכֻּלָּם רְמָזִים שֶׁאֵין מָקוֹם לָנוּס מֵהַפְּגָעִים רַחֲמָנָא לִצְלַן וּמִכָּל הַחֶסְרוֹנוֹת וְכוּ', כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַתְּפִלָּה וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם זֹאת כָּרָאוּי, צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר לִשְׂמֹחַ עַל חֶלְקוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ עַל כָּל פָּנִים קְצָת מִזֶּה, וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֱמֶת שֶׁהוֹצִיא לָאוֹר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַהַרְחָבוֹת שֶׁמּוֹצְאִין בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְהַדַּחֲקוּת בְּעַצְמָן, וְלִשְׂמֹחַ בָּהֶם וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְכוּ'. אִם אָמַרְתִּי אֲסַפֵּר כְּמוֹ, כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, כִּי עֲדַיִן ה' עִמְּךָ וְחוֹשֵׁב עַל תִּקּוּנְךָ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לְהִתְגַּעְגֵּעַ לִקְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, לִקְדֻשַּׁת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'.
וְתִהְיֶה רָגִיל מְאֹד בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וּבַמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם, וְתִמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וְשִׂיחָה זוֹ תְּפִלָּה, וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל דַּרְכֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת אֵיךְ שֶׁהוּא, וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד. כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה' לָא שָׁבֵק וְלָא שָׁבַק.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

שפח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תר״ב בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי מִפֹּה. מָעוֹת לֹא פָּעַלְתִּי פֹּה מֵהָעִיר כְּלָל, רַק מְעַט מִגִּיסִי וּמִבֵּית הָאַכְסְנַאי שֶׁלִּי, וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יַסְפִּיק עַל הוֹצָאוֹת לְאוּמַאן. וְכָל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, עֵינַי תְּלוּיוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ כֻּלָּנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם רוֹאִין בַּדֶּרֶךְ בְּיוֹתֵר, בִּפְרָט בַּכְּרַכִּים הַגְּדוֹלִים כְּמוֹ פֹּה. צַעֲקַת כָּל אֶחָד וּמְרִירוּתוֹ עַד לַשָּׁמַיִם יַגִּיעַ. וְהַמֵּבִין שׁוֹמֵעַ שֶׁבִּפְנִימִיּוּתָם צוֹעֲקִים מַה הַתַּכְלִית וּמַה יִּהְיֶה בְּסוֹפֵנוּ וְכוּ׳. אַךְ בְּחִיצוֹנִיּוּת שׁוֹמְעִים בְּיוֹתֵר צַעֲקַת הַמְּצִיאָה שֶׁמּוֹצֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהוּא עִנְיָן וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה שֶׁהוּא הַפַּרְנָסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יְבָמוֹת סג:). וְגַם כְּפִשׁוּטוֹ מַה שֶּׁסּוֹבְלִים מִמֶּנָּה וְהָעִקָּר בְּדִבַּר הַפַּרְנָסָה. וְרוֹאִים בַּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁאִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכִיל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא (לְקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן קַמָּא סִימָן כג), וְזֹאת נָחָמָתִי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר כָּל זֶה. וּבְחַסְדֵי ה׳ הַגְּדוֹלִים הוֹדִיעַ לִי מֵהַבְּרִית מֶלַח עוֹלָם הַמַּמְתִּיק כָּל זֶה, מַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ.

שפט

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ חֻקַּת תר״ב אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.
דַּע בְּנִי יַקִּירִי, כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי כַּחֲצוֹת הַיּוֹם לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן. בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֲלֹם. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה כָּל פַּעַם לִהְיוֹת פֹּה עַל צִיּוּן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְכוּ׳ כָּזֶה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ מֵהָאוֹר הַגָּנוּז שָׁם וְכוּ׳; מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי.
וּכְבָר זָכִיתִי הַיּוֹם, שֶׁהָיִיתִי שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁמַע אֶנְקָתֵנוּ וְיִרְאֶה כִּלְיוֹן־עֵינֵינוּ לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּית, וּלְמַעַן שְׁמוֹ יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקּוֹתָיו נֵלֵךְ וְאֶת מִצְוֹתָיו נִשְׁמֹר, וְיָסִיר לֵב הָאֶבֶן מִקִּרְבֵּנוּ וְכוּ׳, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וְהִנֵּה הָיִיתִי בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה שְׁדֵה לָבָן עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קֹרַח הֶעָבַר,

אֲשֶׁר מִיּוֹם הֱיוֹתִי לֹא הָיִיתִי שָׁם כִּי אִם פַּעַם אַחַת מִדֵּי עָבְרִי
לִטְשָׁאוְרָנָאבִּיל, וְגַם רַק לִפְנֵי שָׁעָה קַלָּה. וְעַתָּה עָמַדְתִּי שָׁם מִיּוֹם ו׳ עַד יוֹם
ב׳ הֶעָבַר. וּמִבְּנֵי הָעִיר לֹא הָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה כִּי אִם קְרוֹבִים וּמְחֻתָּנִים שֶׁלָּנוּ
וּמְעַט מֵהָעִיר. אֲבָל בְּחַסְדֵי ה׳ עָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם וּבְכָבוֹד קְצָת, וְהָיָה לִי
אַכְסַנַאי טוֹבָה מְאֹד וְגַם קִבֵּץ לִי קְצָת מָעוֹת.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לְהָבִין רְמָזִים מִכָּל זֶה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בֶּאֱמֶת. וְגַם אַתָּה וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל רְמָזִים מִכָּל מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִים
וְרוֹאִים מַה שֶּׁעוֹבֵר בָּעוֹלָם, כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל לִקְרוֹת אוֹתָנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן (סְמָן נד), גַּם מִדֵּי עָמְדִי
בִּשְׁדֵה לָבָן בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר, גִּלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא לָאַכְסַנַאי שֶׁלִּי פִּתְאֹם
יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג וְרַבִּי אַבָּא בֶּן רַבִּי שְׁמוּאֵל מִטְּשֶׁעהרִין,
שֶׁנָּסְעוּ דֶּרֶךְ שָׁם לְבַארְדִּיטְשׁוֹב בִּדְבַר עֵסֶק שִׁדּוּךְ, וְשָׁמְחוּ עִמִּי מְאֹד וְדִבַּרְנוּ
קְצָת דִּבְרֵי תּוֹרָה בִּפְרָט מֵעִנְיַן אֱמוּנָה. וְהִזְכַּרְנוּ קְצָת מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה
תִּקְעוּ ב׳ שֶׁצְּרִיכִין לִצְעֹק מֵעֹמֶק הַלֵּב, בְּחִינַת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה׳ כְּדֵי
לַחְתֹּר הַמַּיִם שֶׁמֵּהֶם גְּדֵלָה הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וּבָעֵת
הַסָּמוּךְ נִכְנַס בְּלִבִּי בָּעֹמֶק מְאֹד מְאֹד אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשָּׁמַעְתִּי
מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּשֶׁגִּלָּה הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַנַּ״ל, אַז מָע מוּז דֶּעבִּיוֶוין דָאס
וואסָער וָואס פֶן דָארְט וואקְסְט אֱמוּנָה [שֶׁמּוּכְרָחִים לַחְתֹּר אַחַר הַמַּיִם
שֶׁמִּשָּׁם גְּדֵלָה הָאֱמוּנָה] וְכוּ׳. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי
בְּעִנְיָן זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, וּבִפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. גְּדוֹלִים
מַעֲשֵׂי ה׳, גְּדוֹלִים חַסְדֵי ה׳, מַה שֶּׁהִפְלִיא עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ, לוּלֵא ה׳ שֶׁהָיָה
לָנוּ שֶׁשָּׂלַח לָנוּ מוֹשִׁיעַ וְרַב אֻמָּת כָּזֶה כְּבָר אָבַדְנוּ בְּעָנְיֵנוּ. חַסְדֵּךְ גָּדוֹל עָלֵינוּ
וְהַצָּלְתָּ נַפְשֵׁנוּ וְכוּ׳.
כָּתַבְתִּי לְךָ כָּל זֶה בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁתִּתְעוֹרֵר מִזֶּה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ
בְּכָל עֵת עַל פִּי כָּל הַנַּ״ל, וְכָל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה מִכְּבָר. בָּרוּךְ ה׳ שֶׁלֹּא
נִתָּנָנוּ טֶרֶף וְכוּ׳. אֵיךְ שֶׁהוּא גָּדְלָה הַצְּלָחָתֵנוּ לָנֶצַח מְאֹד, מַה שֶּׁנִּצַּלְנוּ עַל כָּל
פָּנִים מִלִּהְיוֹת מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר נִשְׂגָּב אוֹר טוֹב וּמֵטִיב וְכוּ׳
כָּזֶה, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ׳.
יוֹדִיעֵנִי אִם כְּבָר שָׂלַח אִגֶּרֶת לְיַאס אוֹדוֹת עִסְקֵנוּ, וְתוֹדִיעַ לְרַ׳ בָּער
מִסְּקָאלָא שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹחֲזִים עַצְמֵנוּ בְּעֵסֶק הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁעָשִׂינוּ בֵּינֵינוּ, רַק
שֶׁקָּשֶׁה לְהַתְחִיל קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מֵחֲמַת שֶׁרַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל נָסַע כַּנַּ״ל
בִּדְבַר הָעֵסֶק וְעוֹד עִכּוּבִים הַרְבֵּה. אֲבָל אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִרְאֶה לַעֲסֹק בָּזֶה. רַק שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַבִּי בָּער
הַנַּ״ל עָצֵל לְכָתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם אִם עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ לַעֲסֹק עִמָּנוּ, וְאִם כְּבָר
הִתְחִיל מְלַאכְתּוֹ וְכוּ׳. וְיוֹדִיעֵנִי גַּם מֵרַבִּי יוֹאֵל נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מִטֶּעפְּלִיק שֶׁגַּם הֵם יִכְתְּבוּ לָנוּ אִם הִתְחִילוּ בַּמְּלָאכָה, וְאִם מְלַאכְתָּם
טוֹבָה וּנְקִיָּה וְכוּ׳. וְתִרְאֶה אַתָּה לִכְתֹּב לִי בְּכֹל פַּעַם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לָהֶם וּמַה
שֶּׁהֵשִׁיבוּ לְךָ, כִּי הוּא עֵסֶק גָּדוֹל שֶׁל זְכוּת הָרַבִּים וְכוּ׳. וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁאַל תִּתְעַצֵּל בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל לַעֲסֹק בָּזֶה בִּשְׁלִיחַת מִכְתָּבִים כָּרָאוּי,
וּלְהוֹדִיעֵנִי בְּכָל פַּעַם וְכַנַּ״ל, וִימִין ה׳ רוֹמֵמָה יַעֲמֹד בְּעֶזְרָתֵנוּ תָּמִיד
לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר בְּכָל פַּעַם עֵסֶקְיוֹ הַקְּדוֹשִׁים. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תר״ב אוּמַאן.
שָׁלוֹם לִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.
לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאגֶעְרָט צוּא לֶעְרֶנֶען, וֶוועט אַייךְ תָּמִיד גוּט זַיין. דִּיא וֶוועלט אִיז גָּאר נִיט. סָע בְּלַייבְּט מֶער נִיט נָאר תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים. וָואס אִיר וֶוועט דַּארְפִין נֶייטִיג, וֶוועל אִיךְ אַייךְ הֶעלְפִין
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוּן גְּרוֹסְקֶייט בַּאדַארְף מֶען נִיט. דִּי טַיֶיעֲרִי מַלְבּוּשִׁים פַּאר אִימֶעְרִין דֶּעם מֶענְטְשִׁין דָּאס לֶעבִּין, בִּפְרָט גִּימֵיינִי לַייט בִּפְרָט אַזוֹינֶי נִרְדָּפִים וְוִיא מִיר, זֶענִין וָואס אִיטְלִיכְער גִּילְדִין קוּמְט מִיר אָן בְּגֶס גָּדוֹל, וָואס מֶע קָאן גָּאר נִיט דֶּער צֵייְלֶן, מִכָּל שֶׁכֵּן אַרוֹיס שְׁרַייבְּן. נָאר פָּן דֶּעסְט וֶועגִין וֶועט אוּנְז גָּאט בָּרוּךְ הוּא הֶעלְפִין עֶסִין אוּן טְרוּנְקֶען אוּן אַ קַאפְּטִין. נָאר לֶערִינְט אוּן דַּאווִינְט אוּן הִיט אַייךְ פִּין שְׁלֶעכְץ אוּן זַייט פְּרַיילִיךְ. גַּם זֶעהט אִיר זָאלְט שְׁרַייבְּן אוֹיךְ אַלֶע טָאג. אוּן הַאלְט עֶרְלִיךְ אִמְּכֶם הַכְּשֵׁרָה. לְמַעַן הַשֵּׁם אִיר זָאלְט אַייךְ נִיט קְרוּיגְן, מִכָּל שֶׁכֵּן נִיט שְׁלָאגִין, חַס וְשָׁלוֹם. אִיר זָאלְט קַיין צַעַר חַס וְשָׁלוֹם נִיט אָן טָאן לְאִמְּכֶם תִּחְיֶה, זִיא הָאריֶוט אַרוּם אַייךְ גִּינוּג. אוּן זָאגְט תְּהִלִּים אַלֶע טָאג. אוּן הֵייבְּט אַייךְ אָן צוּא גִּיוֶויינִין אוֹיס רֶייְדִין זִיךְ דָּאס הָארְץ פַּאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט אַזוֹי וואוֹל אַייךְ זַיין. נִיט אַייךְ אַלֶיין שְׁרַייבּ אִיךְ דָּאס, כִּי גַּם לְאַחֵיכֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּחְיוּ שְׁרַייבּ אִיךְ דָּאס. אוֹיךְ זֶייא דַּארְפִין אַלֶע דִּי רֶייד, נָאר אִיהר זֶענְט יוּנְגֶע קִינְדֶער אִיר זָאלְט לַאנְג לֶעבִּין. בֶּעדַארְפְט אִיהר פּוּן הַיינְט זִיךְ גֶּעוֶויינִין דֶּער מִיט צוּ גֶיין צוּ טְרַאכְטִין רַק אוֹיף דֶּעם אִינְטֶערְשְׁטִין תַּכְלִית. אִיר זֶענְט בָּרוּךְ הַשֵּׁם נִיט קֵיין טִפְּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם. אִיר וֶועט פַּאר שְׁטַיין מַיינֶי רֶייד נָאר אַז אִיר וֶועט זֶייא מְקַיֵּים זַיין, וֶועט אִיר נָאךְ בֶּעסֶער פַּאר שְׁטַיין.
[לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! הַתְמִידוּ בִּלְמוּד, יִהְיֶה לָכֶם טוֹב תָּמִיד, הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּלוּם, לֹא נִשְׁאַר יוֹתֵר רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, מַה שֶּׁאַתֶּם תִּצְטָרְכוּ בְּהֶכְרֵחַ אֶעֱזֹר לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּגְדוּלוֹת אֵין צְרִיכִים, הַלְּבוּשִׁים הַיְקָרִים מְמַרְמְרִים לַאֲנָשִׁים אֶת הַחַיִּים, בִּפְרָט אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וְנִרְדָּפִים כְּמוֹתֵינוּ, שֶׁכָּל זָהוּב בָּאִים לִי בְּגֶס גָּדוֹל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּמִכָּל שֶׁכֵּן לִכְתּוֹב, אַךְ בְּכָל זֹאת יַעֲזֹר לָנוּ אֱלֹקִים בָּרוּךְ הוּא בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה וּלְבוּשׁ, רַק לִמְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ וְשִׁמְרוּ עַצְמֶכֶם מִכָּל רָע וְתִהְיוּ שְׂמֵחִים. גַּם תִּרְאוּ לִכְתּוֹב בְּכָל יוֹם, וּלְכַבֵּד הֵיטֵב אֶת אִמְּכֶם הַכְּשֵׁרָה, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁלֹּא תָּרִיבוּ, וְלֹא לְהַכּוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְשֶׁלֹּא תִּגְרְמוּ שׁוּם צַעַר

לְאִמְּכֶם תִּחְיֶה, הִיא מִתְיַגַּעַת סְבִיבְכֶם מַסְפִּיק, תַּגִּידוּ תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְתַתְחִילוּ לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לִשְׁפּוֹךְ כָּל לִבְּכֶם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיֶה לָכֶם טוֹב. לֹא רַק לָכֶם לְבַד אֲנִי כּוֹתֵב זֹאת, כִּי גַּם לְאַחֵיכֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּחְיוּ אֲנִי כּוֹתֵב זֹאת, גַּם הֵם צְרִיכִים אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַלָּלוּ, רַק אַתֶּם הִנְכֶם נְעָרִים צְעִירִים שֶׁתַּאֲרִיכוּ יָמִים, הִנְכֶם צְרִיכִים מֵהַיּוֹם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְכֶם לָלֶכֶת עִם זֶה לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לַחֲשֹׁב עַל הַתְּכְלִית הָאַחֲרוֹנָה, אַתֶּם בָּרוּךְ ה' לֹא טִפְּשִׁים וְאַתֶּם תָּבִינוּ דְּבָרַי! אַךְ כְּשֶׁתִּקַּיְמוּ אוֹתָם תָּבִינוּ אוֹתָם יוֹתֵר טוֹב].

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם בְּתוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.

נָתָן הַנַּ״ל

שצא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ בָּלָק תר״ב אומאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּתוֹךְ מִכְתַּב בְּנִי, שֶׁיִּחְיֶה, מִטּוּלְטְשִׁין, וְהָיָה לִי לְנַחַת. אֲבָל גָּדוֹל צַעֲרִי מִצַּעַרְךָ מֵחֲלִישׁוּת זוֹגָתְךָ תִּחְיֶה, וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וְתַחְבּוּלוֹת. וְתַזְהִיר מְאֹד מְאֹד אֶת כָּל בְּנֵי בֵּיתִי שֶׁיִּשְׁמְרוּ עַצְמָן לְבִלְי לַעֲסֹק עִמָּהּ בְּשׁוּם רְפוּאוֹת שֶׁל הֶהָמוֹן הַנִּקְרָאִים בָּאבְּסְקָע [נָשִׁים זְקֵנוֹת]. וְלֹא רְפוּאוֹת הַדָּאקְטוֹרִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כֻּלָּם שֶׁקֶר וְכָזָב, לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ, אַדְרַבָּא מַזִּיקִים הַרְבֵּה. וַאֲפִלּוּ לְהָעֲצִירוּת לֹא יַעֲשׂוּ שׁוּם דָּבָר, כִּי עַל פִּי רֹב הוּא טוֹב לִבְרִיאוּת הַגּוּף (עַיֵּן שִׂיחוֹת הָרַ״ן). וְאִם חַס וְשָׁלוֹם הָעֲצִירוּת יוֹתֵר מִדַּאי, בְּוַדַּאי אָסוּר לַעֲסֹק בְּסִבּוֹת רְפוּאַת שֶׁקֶר גַּשְׁמִיִּים כִּי לֹא יוֹעִילוּ, וְיוֹתֵר שֶׁיַּזִּיקוּ חַס וְשָׁלוֹם. רַק לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד ׳אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ׳ וְכוּ׳ עַד ׳רוֹפֵא חָלִי כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת׳, וְרַק הוּא לְבַד רוֹפֵא אֱמֶת נֶאֱמָן וְרַחֲמָן, הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ, הוּא וְלֹא אַחֵר ; וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, אַךְ אָנֹכִי הָרוֹאֶה שֶׁעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה. וְהַלְוַאי שֶׁיּוֹעִיל לְהַצִּיל נְפָשׁוֹת. עַל כָּל פָּנִים בְּבֵיתִי אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּכָּנֵס שׁוּם סַם שֶׁל רוֹפְאֵי אֱלִיל. רַק לְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר לְעִנְיָן זֶה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן : וָואס טוט מען אַז מע איז אין פעלד״ [מָה עוֹשִׂים כְּשֶׁנִּמְצָאִים בַּשָּׂדֶה] וְכוּ׳. וַאֲנִי כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה׳, יִשְׁלַח עֶזְרָה וִישׁוּעָתָהּ מְהֵרָה לְהַחֲלִימָהּ וּלְרַפְּאוֹתָהּ חִישׁ קַל מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְאַתָּה גַּם אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי, תִּתְעוֹרֵר מֵעַתָּה עַל יְדֵי כָּל מַה שֶׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, לְהַתְחִיל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִתְלוֹת עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם עַל כָּל מַה שֶׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְתִרְאֶה לוֹמַר תְּהִלִּים

בְּכַוָּנָה וְלַעֲסֹק בְּהַתְפִּלּוֹת שֶׁלָּנוּ בְּכָל יוֹם, גַּם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל פַּעַם בִּפְרָט עַתָּה. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ. גַּם תִּרְאֶה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ דַּרְכֵי הַנַּעֲרוּת וְהַבַּחֲרוּת וּמִדּוֹת לֹא טוֹבוֹת שֶׁנֶּאֱחֲזוּ בְּךָ שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים לְךָ כְּלָל, שֶׁהֵם הַקְּפִידוֹת וְהַכַּעַס, וּתְקַיֵּם "וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ". וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁעִקַּר צַעֲרִי מֵהַקְּפִידוֹת שֶׁלְּךָ וּמִכַּעַסְךָ וַאֲנִינוּת דַּעְתְּךָ אֵינוֹ מֵהַצַּעַר שֶׁאַתָּה גּוֹרֵם לִי אוֹ לִבְנֵי בֵיתִי וּלְזוּלָתִי הֵיא חֲמוֹתְךָ תִּחְיֶה, רַק כָּל צַעֲרִי וְדַאֲגָתִי מִזֶּה עַל שֶׁאַתָּה מַזִּיק חַס וְשָׁלוֹם בָּזֶה הַרְבֵּה לְעַצְמְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת ; וַאֲנִי חָפֵץ מְאֹד בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת לָנֶצַח, עַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ מִקִּירוֹת לִבִּי. וְיָתֵר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵינוּ הַוָתִיק רַבִּי לֵיבְּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּבַקָּשָׁתִי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁאַל תָּקוּץ בְּתוֹכַחְתִּי. וְאַל תַּקְפִּיד וְאַל תִּכְעֹס עַל זֶה בְּעַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ כָּל זֶה, כִּי מֵאַהֲבָתְךָ אֲשֶׁר בְּלִבִּי אֲנִי מְדַבֵּר עִמְּךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלִּבְּךָ בְּפְנִימִיּוּת נִכְסָף מְאֹד לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, רַק דַּרְכֵי הַנַּעֲרוּת וְהַבַּחֲרוּת מַבְדִּילִים בֵּינְךָ לְבֵין הַדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחֲךָ בְּאַהֲבָה כְּאָב אֶת בֵּן יִרְצֶה.

וְגַם תִּרְאֶה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִלְמֹד יוֹתֵר בְּכָל יוֹם תַּלְמוּד וּפוֹסֵק בְּכָל יוֹם, וְחֻמָּשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשְׁ"י וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְגַם סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל תִּלְמֹד בְּכָל יוֹם לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָעַד וְלָנֶצַח.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי הֶעָרֵל שֶׁנָּסַע עִם ר"נ נֵרוֹ יָאִיר שָׁלַחְתִּי מִכְתָּב אֲלֵיכֶם. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת וְלִשְׁלֹחַ לִבְנִי לְטוּלְטְשִׁין. וְתִכְתֹּב לִי אִם קִבַּלְתָּ הַמִּכְתָּב עַל־יְדֵי הֶעָרֵל הַנַּ"ל וּמִכְתָּב הַזֶּה, וְאִם נִכְנְסוּ דְּבָרַי בְּאָזְנֶיךָ. וְגַם תִּכְתֹּב לִי מִשְׁלוֹם זוּגָתִי תִּחְיֶה וּמִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי בְּמִכְתָּבְךָ מִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, בִּפְרָט מַה שֶּׁבְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה מַתְמִיד בִּלְמוּדוֹ, וּבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה לוֹמֵד גַּם כֵּן יוֹתֵר מִקֹּדֶם הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד. כֵּן יְחַיֶּה ה' אֶת נַפְשְׁךָ וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה. רַק יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתָּ מִבִּתִּי חַנָּה צִירִיל תִּחְיֶה שֶׁאֵינָהּ בְּקַו הַבְּרִיאָה. גַּם רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר סִפֵּר לִי מִזֶּה, וּתְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְטַעֵר, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא תַּעֲסֹק בְּשׂוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִית חַס וְשָׁלוֹם, רַק תִּבְטַח בַּה' שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתָהּ מְהֵרָה. גַּם אַל תִּדְאַג עַל פַּרְנָסָה כָּל כָּךְ, כִּי זֶה מַזִּיק לָהּ חַס וְשָׁלוֹם הַרְבֵּה לִבְרִיאַת גּוּפָהּ, וְתִבְטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתָהּ לְעוֹלָם.

וְהָיָה רְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּזֻרָזְךָ וּמוֹכִיחֲךָ לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי מֵעַתָּה. אָז טוֹב לְךָ לָעַד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ בָּלָק תר״ב אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְשָׁם נֶאֱמַר מֵעִנְיַן הַבְּרִית מִילָה, שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנּוֹלַד בֵּן לְמַזָּל טוֹב לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. וְשָׂמַחְנוּ בָּזֶה בְּיוֹם ה׳ לְעֵת עֶרֶב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְמַזָּל טוֹב וּלְכֻלָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּצְמַח עַל יְדֵי זֶה יְשׁוּעָתוֹ וִישׁוּעָתֵנוּ בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בְּיוֹם א׳ הֶעֱבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וְגַם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם אִגֶּרֶת קָטָן מִיַּיאס, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. גַּם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְיַיאס הָיָה לִי לְנַחַת מְאֹד, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה שֶׁנַּעֲסֹק בְּעֵסֶק זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הַמִּכְתָּבִים מְצוּיִים בֵּינֵינוּ וּבֵין הָאִישׁ מִשָּׁם. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר הֵשַׁבְתָּ לוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּב הַנַּ״ל מִמֶּנּוּ. וּבְוַדַּאי כָּתַבְתָּ לוֹ שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָכִין עַצְמִי לִגְמֹר הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁעָשִׂיתִי עִמּוֹ, וְשֶׁיִּכְתֹּב לָנוּ עוֹד הַפַּעַם בְּבֵאוּר הֵיטֵב אִם כְּבָר הִתְחִיל בִּמְלַאכְתּוֹ כָּרָאוּי, וְשֶׁיַּגִּיעַ לִי עַל זֶה מִכְתָּב גַּם מֵרַבִּי יוֹאֵל, וּבִפְרָט מִידִידֵנוּ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר מִטֶּעפְּלִיק אֲשֶׁר הוּא שָׁם. וַאֲנִי עֵינַי מְיַחֲלוֹת לַה׳, הוּא יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי לְטִשְׁעהרִין מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְשָׁם. מִכָּל שֶׁכֵּן אִם תְּקַבֵּל עוֹד אֵיזֶה תְּשׁוּבָה מִשָּׁם אוֹ מִלְּבוֹב, אוֹ מֵרַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין נֵרוֹ יָאִיר, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי בַּאֲרֹ הֵיטֵב. וְכָל הַמִּכְתָּבִים שֶׁתִּשְׁלַח רַק לִקְהִלַּת טְשֶׁעהרִין, וַאֲנִי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה׳ הַסָּמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְטִירָהאוויצֶע. וּמִשָּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁאַחֲרָיו לִטְשֶׁעהרִין.
חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וְתִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת וְהַכֹּל לְטוֹבָה. וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי, לֹא בְּצִדְקוֹתֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בְּזִכּוּת הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּרוֹם רָמָה וְכוּ׳. וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וְלִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל תִּקְוָתֵנוּ הָאֲמִתִּית שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַעֲסֹק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מֵהַתּוֹרָה כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ז) הֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מְאֹד. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בְּכָל הַסְּפָרִים וּבְהַתְּפִלּוֹת וּבַמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם, כִּי הֵם חַיֶּיךָ לָנֶצַח. הַפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ׳ כִּי אֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ פִּינְחָס תר״ב אוּמְין.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
דַּע כִּי גָּדוֹל ה׳ וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עוֹשֶׂה עִם כָּל בָּשָׂר וּמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְכוּ׳, סְבֵב עִמִּי שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה קְהִלַּת אוּמַאן עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הָיִיתִי מוּכָן בְּדַעְתִּי מִכַּמָּה יָמִים לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה׳ הֶעָבַר לְטִירָהאוּוִיצָע. אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם, וּמֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכוּ׳. וּבִפְרָט אָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לְהֵיכָן מוֹלִיכִין אוֹתִי, כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּיךְ בְּמִכְתָּבַי הַקּוֹדְמִים. אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, וְזֶה הוּא תִּקְוָתִי וְשִׂמְחָתִי מַה שֶּׁאֲנִי מַשְׁלִיךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַנְּסִיעוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁבִּלְבִּי בְּכָל זֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, וְהוּא מַרְבֶּה לְהֵטִיב עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ. וְתוֹדָה לָאֵל כְּפִי הַנִּרְאֶה נָכוֹן לְפָנַי בְּכַמָּה דְּבָרִים נִגְלִים מַה שֶּׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַד הֵנָּה, מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת לַה׳ אֱלֹקֵינוּ. וְעַתָּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְטִירָהאוּוִיצָע, ה׳ יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ וְכוּ׳.
וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי הַקְּוִויטִיל [הַפָּתֹק] שֶׁלְּךָ אֲצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין בְּנִי חֲבִיבִי כַּמָּה וְכַמָּה הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבְךָ הַקָּטָן הַזֶּה, שֶׁהִזְכַּרְתָּ שָׁם מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְשֶׁקִּבֵּל הַסְחוֹרָה בְּנֵס גָּדוֹל תְּהִלָּה לְאֵל חַי. אִלְמָלֵא לֹא נִתְעַכַּבְתִּי פֹּה כִּי אִם בִּשְׁבִיל זֶה דַּיִּי. כִּי אִם הָיִיתִי אָז בְּדַרְכִּי לֹא הָיָה לִי יְדִיעָה זֹאת עַד אַחַר אֵיזֶה יָמִים. וּבֶאֱמֶת אֲנִי צָרִיךְ לֵידַע מִזֶּה מִקֹּדֶם לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשִׁי בְּשִׂמְחָה טוֹבָה כָּזֹאת. כֵּן יַשְׁמִיעֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת בִּפְרָט שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְעִסְקֵנוּ שֶׁאֵדַע מִזֶּה פֹּה קֹדֶם נְסִיעָתִי וְכוּ׳. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ בְּכָל יוֹם וָיוֹם עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט.

שצד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ דְּבָרִים תר״ב טְשֶׁעהרִין.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
הֵן הַיּוֹם זֶה סָמוּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הָאַחֲרוֹן הַיָּקָר בְּעֵינַי בְּיוֹתֵר, כִּי הוֹדַעְתַּנִי שָׁם מִבִּיאַת רַבִּי נַחְמָן יְדִידִי לְשָׁלוֹם. וְגַם מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי וְכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם בְּעִנְיַן הַסֵּפֶר וּשְׁאָר מִכְתָּבִים, הַכֹּל בָּא בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ הַיּוֹם, בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ מִכְתָּבִי וְלַהֲשִׁיבוֹ עַל הַמִּכְתָּבִים שֶׁקִּבַּלְתִּי פֹּה בְּיוֹם ה׳ בַּבֹּקֶר תֵּכֶף בְּבוֹאִי לְפֹה לְבֵית יְדִידֵינוּ רַבִּי בָּער שֶׁיִּחְיֶה, וְכֻלָּם הֶחֱיוּ אוֹתִי מְאֹד. וּבִפְרָט בַּמִּכְתָּב שֶׁקִּבַּלְתִּי זֶה סָמוּךְ וְאֵין אִתִּי יוֹדֵעַ מַה לְדַבֵּר עַתָּה, כִּי בְוַדַּאי מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ רִבּוּי פִּזּוּר דַּעְתִּי בְּעִנְיַן הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ.

אֲשֶׁר מִלְּבַד מְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן וְכוּ', אֲשֶׁר כְּבֵדִים עָלַי מְאֹד לָשֵׂאת. קָשֶׁה מִן הַכֹּל הוּא חֲלֻקַּת עֲצָתִי לְהַתְחִיל עֵסֶק כָּזֶה, בְּעֵת הַסְתָּרַת הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ'. וַעֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הָעֵסֶק פֹּה מֵחֲמַת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב הַרְבֵּה, וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּשַׁיֵּם מִלִּים בְּפִי לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּאֹפֶן שֶׁאֶפְעַל כִּרְצוֹנִי. וַחֲסִדֵי ה' גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד שֶׁעוֹשֶׂה עִמִּי בְּכָל יוֹם וָעֵת. וְהִנֵּה עַתָּה נִתְאַחֲרְתִּי קְצָת בִּתְפִלָּתִי, וְאַחַר כָּךְ נִתְאַחֲרָה סְעֻדָּתִי מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי עוֹסֵק לִכְתֹּב נִפְלְאוֹת ה' שֶׁעָזָרַנִי לְחַדֵּשׁ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וּבְתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ לִי מִכְתָּבְךָ הַנַּ"ל, וּמֵרִבּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרֶעמִינִיץ, וְהַכֹּל כָּלוּל יַחַד. כִּי מַה שֶּׁהָיִיתִי עוֹסֵק בִּכְתִיבָתִי שַׁיָּךְ לְכָל זֶה, לְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל שֶׁמַּרְעִישִׁים עָלֵינוּ חִנָּם, וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת וּמַה לְּדַבֵּר, כִּי מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ שֶׁהַרְבֵּה הֶחֱלִישׁ דַּעְתִּי בְּתִחִלַּת מִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב מִגֹּדֶל הָרַעַשׁ שֶׁהָיָה עַד שֶׁהֻכְרַח לִגְנֹז וְכוּ'. וְאִם לֹא בֵּאֵר הֵיטֵב מִמִּי הָיָה הָרַעַשׁ וְעַל מָה, מִמֵּילָא מוּבָן שֶׁהָיָה מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת. וְעַל כֵּן תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשִׁי מִזֶּה. יִרְאָה וָרַעַד יָבוֹא בִּי לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ וְכוּ'. אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי בַּסּוֹף כָּתַב מֵעִצָּם הַהִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁל הַשְּׂרִידִים הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם ה' וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָזָק בְּדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה לְהַכְנִיס רְצוֹנִי בָּזֶה לַעֲסֹק בָּזֶה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וּלְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וְכוּ' וְכוּ', כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'. אַךְ מַה שֶּׁשָּׁאַלְתָּ אוֹתִי אִם יִסַּע רַבִּי נַחְמָן תֵּכֶף לְשָׁם. נִפְלֵאתִי עֲלֵיכֶם מַדּוּעַ לֹא תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם שֶׁטּוֹב עַתָּה לִהְיוֹת שָׁב וְאַל תִּסַּע. כִּי אֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לִסַּע סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּחִנָּם, כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִסַּע וְלַעֲבֹר דֶּרֶךְ כָּזֶה עַד שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מוּכָן. הֵן הַמָּעוֹת הַמֻּכְרָח, הֵן גּוּף הַסְּחוֹרָה מְסֻדֶּרֶת כָּרָאוּי. וּמֵחֲמַת זֶה נִסְכַּם בְּדַעְתִּי כְּבָר שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה. עַל כֵּן לֹא עֵת עַתָּה לִנְסֹעַ, רַק מֵאֵלֶיךָ תָּבִינוּ לִכְתֹּב עַל יָדָם כָּרָאוּי שֶׁאֲנַחְנוּ מוּכָנִים לַעֲסֹק בְּהָעֵסֶק, רַק מִכַּמָּה טְעָמִים הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְגַם לְדַבֵּר עִמָּהֶם פָּנִים אֶל פָּנִים שֶׁיִּרְאוּ שָׁם הָאֱמֶת, וְשֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן לְדַבֵּר עִמָּהֶם כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמָּהֶם בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִשָּׁם בְּכָל פַּעַם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד אַחַר סֻכּוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְתוֹךְ כָּךְ יַעְזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָכִין הַכֹּל. וְאָז יִסַּע בְּחַסְדּוֹ לְשָׁלוֹם לְשָׁם וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מֵהַיְיסִין שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לוֹ בְּמִכְתָּבִי לְעֵיל. וְתִרְאֶה לְהָכִין עַצְמְךָ לָבוֹא לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל. וְכַאֲשֶׁר תִּרְאֶה שֶׁלֹּא אָבוֹא לְשָׁם עֲדַיִן בְּיוֹם ד' ה' תּוֹכַל לָשׂוּם לַדֶּרֶךְ פְּעָמֶיךָ לִקְהִלַּת טִירָהאוּוִיצָע. וּנְדַבֵּר יַחַד שָׁם וְעַל הַדֶּרֶךְ כָּל הַמֻּכְרָח לָנוּ לְדַבֵּר. כִּי בְּפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עַל הַשַּׁבָּת שֶׁאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל בִּקְהִלַּת טִירָהאוּוִיצָע. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן הַנַּ"ל

שצה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ תֵּצֵא תר״ב אומין.
אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.
בָּאתִי לִפֹּה תְּחִלַּת הַלַּיְלָה, הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ג׳ הֶעָבַר, וּמָצָאתִי מִכְתָּבֶיךָ וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם מר״ש נֵרוֹ יָאִיר. גַּם מֵרַבִּי נַחְמָן קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּטִירָהאוויצָע. וְאֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַמִּכְתָּב מִלְּבוֹב. צַעֲקָתְךָ שָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה, וְהָיָה בְּדַעְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ, וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר. אוּלַי יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאוּכַל לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת. וּכְבָר יָדַעְתָּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁאֵין יוֹם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וּבְכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְכוּ׳. שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ מֵהַדִּינִים הַמִּתְעוֹרְרִים בְּכָל יוֹם. אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳, וְהֵם חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ׳, שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וְעַל יְדֵי זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדוֹ. עַל כֵּן צְרִיכִים בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ לְהִתְחַזֵּק וּלְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעֲזֹרוֹ וְיוֹשִׁיעוֹ מֻחְדָּשׁ מַמָּשׁ. כִּי כָּל יוֹם קָצָר בִּתְחִלָּתוֹ וּמִתְרַחֵב בְּסוֹפוֹ, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה ״פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן״ וּבְמָקוֹם אַחֵר שֶׁזֶּהוּ סוֹד הַשּׁוֹפָר, בְּחִינַת: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַּמֶּרְחָב יָהּ. וְזֶה כָּל עִנְיְנֵי הַתְּלָאוֹת וְהַמְּצוּקוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳ הָעוֹבְרִין עַל כָּל הָאָדָם, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁעֵת כָּזֶה לֹא עָבַר עָלָיו. וְלִפְעָמִים הוּא אֱמֶת קְצָת, אֲבָל אֵין לוֹ דַּעַת לְהָבִין שֶׁהַחֲסָדִים הַמִּתְחַדְּשִׁים עַתָּה הֵם מְרֻבִּים יוֹתֵר, כִּי לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לִי וְכוּ׳, אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה׳ יִסְעָדֵנִי.

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תר״ג

שצו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת תר״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
אִם עֲדַיִן לֹא שָׂלַחְתָּ הַלּוּלָב וְהַהֲדַס תִּשְׁלַח עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּלִי תֵּרוּץ כִּי אֲנִי עוֹמֵד וּמַמְתִּין עָלָיו. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי אֶתְרוֹג נָאֶה וּמְהֻדָּר בְּחַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו. וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה לְהִוָּשַׁע בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת הַמְּצוֹוֹת הַנּוֹרָאוֹת שֶׁל יֶרַח הָאֵיתָנִים הוּא תִּשְׁרֵי. אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת עַל שֵׁם תִּשְׁרֵי (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ח),
עֲדֵי נִזְכֶּה שֶׁיְּקֻיַּם ״תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה״.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שצז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ נֹחַ תר״ג בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לְכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דּ׳ב בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ.
תְּהִלָּה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת תִּשְׁרֵי בֶּאֱמֶת תָּמִיד, שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַתִּקּוּנִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹסְקִין בָּהֶם בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁהוּא תִּשְׁרֵי, וּבִפְרָט כְּפִי מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְטָעֹם מְעַט צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מְעִנְיַן נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּקְדֻשַּׁת מִצְוַת שׁוֹפָר וַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה וְיוֹם כִּפּוּר וְסֻכּוֹת וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּה וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וְרָמַז לָנוּ רְמָזִים וְסוֹדוֹת נוֹרָאוֹת בְּתֵבַת תִּשְׁרֵי, בִּפְרָט בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ בְּסִימָן ח׳ בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבַּעַל כֹּחַ, שֶׁהוּא סוֹד קְרִיעַת יַם סוּף, שֶׁהוּא נִגְנָז וְנֶעְלָם בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים עד) ״אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְּעָזְּךָ יָם שִׁ׳בַּרְתָּ רָ׳אשֵׁי תַּ׳נִּינִים עַל הַמָּיִם״ רָאשֵׁי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי. וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים שֶׁהֵם נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתָיו שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (אִיּוֹב כב) ״וְרַעַם גְּבוּרֹתָו מִי יִתְבּוֹנָן״. וּמְרֻמָּז בְּתֵבַת תִּשְׁרֵי בְּהֶעֱלֵם נִפְלָא. בְּחִינַת (שְׁמוֹת כג) ״וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת׳ נֶפֶשׁ׳ הַגֵּר׳ כִּי׳ גֵּרִים״ וְכוּ׳ סוֹפֵי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ בְּכָל לֵב בְּכָל יוֹם תָּמִיד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל אֵלֶּה, וְנַפְשֵׁנוּ נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים מֵהַחוֹלְקִים עַל אוֹר חָדָשׁ וְקָדוֹשׁ כָּזֶה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲסֹק כָּל יָמֵינוּ בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְקַיֵּם הַפֹּךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ וְכוּ׳, וְנִזְכֶּה לִלְמֹד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וַעֲצוֹתָיו הָעֲמֻקוֹת מְאֹד מְאֹד הַתְּמִימוֹת מְאֹד הַמְסֻגָּלִים לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, בַּעֲלִיָּה וּבִירִידָה חַס וְשָׁלוֹם, בִּטִּיבּוֹ וּבְעָקּוּ חַס וְשָׁלוֹם, וְהָעִקָּר לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל פִּי אֵיזֶה תּוֹרָה שֶׁיִּלְמֹד בִּסְפָרָיו

הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּכֻלָּם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם. אֲהָהּ ה' מָתַי נִזְכֶּה לָזֶה, כִּי כָּל יָמֵינוּ פּוֹרְחִים וְהוֹלְכִים כְּצֵל עוֹבֵר וּכְעָנָן כָּלֶה וּכְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכַחֲלוֹם יָעוּף וְכוּ'. וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְתָפְסָם וּלְהַחֲזִיקָם שֶׁיִּהְיוּ נִשְׁאָרִים קַיָּמִים לָנוּ שֶׁנִּחְיֶה בָּהֶם לָנֶצַח כִּי אִם עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וְהָעִקָּר עַל פִּי הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא יָשָׁן וְחָדָשׁ מְאֹד שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת כַּנַּ"ל. וְכָל אֶחָד רָחוֹק בְּעֵינַי עַצְמוֹ מִזֶּה וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי קָרוֹב אֵלָיִךְ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךְ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אֵין יְכוֹלִים לְהַתְחִיל לְדַבֵּר כְּלָל, הֲלֹא כְּבָר גַּם מִזֶּה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּעִצּוֹת אֱמִתִּיּוֹת וּתְמִימוֹת שֶׁהֵם בְּדוּקִים וּמְנֻסִּים שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לָנוּ הַרְבֵּה, וּבִפְרָט מַה שֶּׁעָזַר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר עַל הַתּוֹרָה "וְאַיֵּה הַשָּׁה לְעוֹלָה" (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא יב) שֶׁגַּם בַּמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת מְאֹד וְהִרְהוּרִים מְגֻנִּים וְכוּ', גַּם שָׁם יְכוֹלִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַד שֶׁיַּהַפֹּךְ הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה שֶׁיִּזְכֶּה לִבְחִינַת בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם וְכוּ' וְכוּ'. וְתוֹדָה לָקֵל דִּבַּרְנוּ בָּזֶה עוֹד הַרְבֵּה בְּעִנְיַן סֵפוֹת וְכוּ', וּמִצָּרָף לָזֶה הַמַּעֲשֶׂה נוֹרָאָה שֶׁל יוֹם הַשִּׁשִּׁי וְכוּ' (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת יג). אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה וְלַעֲסֹק בָּזֶה קְצָת, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת וְלָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו, לִשְׂמֹחַ בְּכָל יוֹם בְּכָל יוֹם וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וְלִצְעֹק לַה' - לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת וְכוּ', וּלְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ מֵאֵיזֶה נְקֻדָּה שֶׁיַּתְחִיל כִּי הַכֹּל תָּלוּי זֶה בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כְּבָר. וְשֶׁלֹּא יִפֹּל לִידֵי זְקָנָה חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר מְאֹד בְּקוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף (שִׂיחוֹת הָר"ן נא) בְּזֶה הַלָּשׁוֹן "אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין" [זָקֵן – אָסוּר לִהְיוֹת] וְכוּ'. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב.

וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הֵיטֵב לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתֵּהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בִּכְלָל וּבִפְרָט וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן נ"ד עַיֵּן שָׁם.

עַתָּה בָּאתִי לְזָרְזוֹ שֶׁיִּרְאֶה לִגְבוֹת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ לִי עַל הָעֵסֶק כְּפִי הַצֶּעטִיל [הָרְשִׁימָה] שֶׁמָּסַרְתִּי לוֹ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי נַחְמָן לְשָׁם מִכַּמָּה טְעָמִים, אֲבָל אָנוּ מְכִינִים עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם לְשָׁלְחוֹ לְשָׁלוֹם לְשָׁם, וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם. וְהָעֵסֶק הוּא מֵהַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר, כִּי גַּם עַל שְׁנֵי זוּג לַייְכְטֶיר [פָּמוֹטֶי] כֶּסֶף גְּדוֹלִים, וַחֲמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ לוֹיט [מִשְׁקָל] מַרְגָּלִיּוֹת גְּדוֹלִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה צְרִיכִים סַךְ הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ רוֹצִים לִקְנוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ הַנִּמְשָׁל מֵאִתְּךָ וְדַי לַמֵּבִין. וּמִגֹּדֶל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה.

וְגַם אִם תּוּכַל לְקַבֵּל מֵאֵיזֶה אֲנָשִׁים מָעוֹת בִּשְׁבִילִי עַל פַּרְנָסָתִי מַה טּוֹב, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ מְאֹד בִּפְרָט כָּעֵת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּעֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה. וְלִבִּי מָלֵא מַחֲשָׁבוֹת בָּזֶה הֵנָּה וָהֵנָּה כַּאֲשֶׁר נִגְלֶה לִפְנֵי בּוֹחֵן כְּלָיוֹת כַּמָּה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי הָעֵסֶק הַזֶּה מִכַּמָּה טְעָמִים, עַל כֵּן עַל כָּל פָּנִים רָאוּי שֶׁאֶהְיֶה פָּנוּי מִטִּרְדַּת הַפַּרְנָסָה, וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד, בִּפְרָט בַּחֹרֶף, גַּם תִּפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן רַבִּי יוֹסֵף מִפֹּה, וְתַזְהִיר אוֹתוֹ שֶׁגַּם עַתָּה יַעֲסֹק לְטוֹבָתִי לְשַׁלֵּחַ לִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לִגְבוֹת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כַּאֲשֶׁר נָהַג אֶשְׁתַּקֵּד. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי יָדַעְתִּי שֶׁמֵּאֲלֵיהֶם יִזְדָּרְזוּ לָזֶה, וְאֵין

מְזָרְזִין אֶלָּא לְמִזְרָזִין. גַּם אַתָּה תִּשְׂלַח לִי תֵּכֶף אֵיזֶה סַךְ לְפַרְנָסָתִי עַל חֶשְׁבּוֹנְךָ, וְלִידִידִי רַבִּי אַבָּא אֶכְתֹּב לוֹ בְּעַצְמוֹ. וְיָתֵר מִזֶּה אֲנִי סוֹמֵךְ עֲלֵיכֶם שֶׁתַּעֲשׂוּ הַכֹּל עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב, הֵן לְהָעֵסֶק הֵן לְפַרְנָסָתִי.
גַּם תִּפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי בֶּן דּוֹדְךָ הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ״ל בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּכְבָר בִּקַּשְׁתִּיךָ וְהִזְהַרְתִּיךָ שֶׁתִּרְאֶה לַעֲזֹר לוֹ בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לָכֶם בְּכִפְלַיִם. וְתִכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹמוֹ בַּאֵר הֵיטֵב.
גַּם תִּפְרֹס בְּשָׁלוֹם חוֹתֶנְךָ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בָּנָיו הַיְקָרִים עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וּבְשָׁלוֹם יְדִידִי ר׳ צְבִי דּוֹדְךָ נֵרוֹ יָאִיר עִם בָּנָיו הַיְקָרִים עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים וְאֵין פְּנַאי לְפָרְטָם בְּפֵרוּשׁ. אֲבָל תְּהִלָּה לָאֵל כֻּלָּם חֲקוּקִים עַל לִבִּי הֵיטֵב. ה׳ יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחַ כֻּלָּם בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנוּ, וְיַחֲזֵק לְבַבְכֶם בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַוָתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְּילִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, בְּדַעְתִּי הָיָה לְיַחֵד לְךָ אִגֶּרֶת בְּיִחוּד, אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ שֶׁתִּזְכּוּ לְקַיְּמָם מְהֵרָה, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מִיָּד עַל הַחֶשְׁבּוֹן כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנִי קֹדֶם נְסִיעָתוֹ לְבֵיתוֹ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יִסַּע רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר לְדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם בְּקָרוֹב אוֹדִיעַ לָכֶם. לְעֵת עַתָּה אָנוּ עוֹסְקִים לְהָכִין הַכֹּל כָּרָאוּי. וּמֵבְטַחְנִי שֶׁגַּם אַתָּה תַּעֲסֹק לְדַבֵּר עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.
וְעַתָּה כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת הַשָּׁמַיִם שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ וּלְמַעַן הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְיַעֲזֹרנוּ לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר הָעֲסָקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ. וְגַם אַתֶּם מִלְּבַד הַמָּעוֹת שֶׁתִּתְּנוּ לְהָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְשֶׁתִּתְעַסְּקוּ בְּכֹחֲכֶם לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, מִלְּבַד זֶה תִּהְיֶה לִי מֵעִיר לַעֲזֹר בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ. כִּי מִלְּבַד הַהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה מְאֹד צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים. וְעָלָיו יִתְבָּרַךְ הִשְׁלַכְתִּי יְהָבִי, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר, וְיִקַּיֵּם ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח
נָתָן הַנַּ״ל

שצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְךָ לְךָ תר״ג בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי ר״י וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בְּרֹאותִי גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ כַּאֲשֶׁר הֵבַנְתָּ בְּעַצְמְךָ מֵרָחוֹק בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ׳, וּבָזֶה רוֹאִין אֵיךְ הַשְׁטָאפֶּעטִין [הַשְׁלוּחִים] הוֹלְכִים תָּמִיד מִזֶּה לָזֶה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. כִּי גַּם כָּל הַשְׁלִיחוּת וְכָל הַשְׁטָאפֶּעטִין וְכָל הַמְלָאכוֹת וְהָעֲסָקִים שֶׁבָּעוֹלָם, הַכֹּל בַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי ; כִּי ״בְּכָל מָקוֹם מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי״, אֲפִלּוּ וְכוּ׳ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (עַיֵּן מְנָחוֹת קי), וְשֶׁאֲפִלּוּ בְּהַהַסְתָּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרָה שֶׁבָּאָה עַל יְדֵי רִבּוּי עֲוֹו?נוֹת מַמָּשׁ רַחֲמָנָא לִיצְלָן גַּם שָׁם נַעֲלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, אַדְרַבָּא שָׁם דַּיְקָא מֻסְתָּר תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן נ״ו עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, וְאִם שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּבִין זֹאת, מִכָּל שֶׁכֵּן אֲנַחְנוּ, אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים עַל כָּל פָּנִים בָּזֶה, כִּי גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי אֶתְמוֹל הָלַךְ מִפֹּה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר בִּשְׁבִיל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ אֵיזֶה שָׁעָה סָמוּךְ לְמִנְחָה יָצָא מִבֵּיתִי בְּרַגְלָיו בִּזְרִיזוּת לְדֶרֶךְ כָּזֶה, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל הוּא מִתְלַהֵב בְּחֵשֶׁק נִפְלָא לָעֵסֶק הַזֶּה, וְלֹא רָצָה לְהִתְעַכֵּב עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ. בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר בְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ, וּבָצָר הִרְחִיב לָנוּ שֶׁנִּמְצָאִים אֲנָשִׁים שֶׁמִּתְנַדְּבִים בְּמֹעוֹתָם וּבְגוּפָם לָזֶה, בָּזֶה אֲנִי רוֹאֶה נִפְלְאוֹת ה׳ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ וְכוּ׳, אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְלַה׳ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ כֵּן יוֹסִיף וְיוֹסִיף חַסְדּוֹ וְרַחֲמָיו שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ׳. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הָרוֹאֶה וּמֵבִין וּמַאֲמִין בִּישׁוּעַת ה׳ וְנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו בְּכָל עֵת, וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִישׁוּעוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים מֵאֵלֶּה, עַד נִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מֵאֵלֶיךָ תָּבִין הַנַּחַת־רוּחַ שֶׁיֵּשׁ לִי מֵהַשְׁטָאפֶּעט [מֵהַהִתְעַסְּקוּת] הַזֶּה, כִּי כָּל אָדָם חַיָּב לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הַכֹּל בִּשְׁבִילִי וְכוּ׳.

שצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ חַיֵּי שָׂרָה תר״ג טֶעפְּלִיק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שִׁיחְיֶה.

מֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכוּ׳, וּבְרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ סִבֵּב שֶׁנָּסַעְתִּי בְּיוֹם ב׳ מִבֵּיתִי לְטֶעפְּלִיק, וּרְצוֹנִי הָיָה חָזָק לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמְּךָ וְעִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּמֵה׳ הָיְתָה סִבָּה שֶׁבָּאָה פִּתְאֹם עֲגָלָה מִטֶּעפְּלִיק וְקִבֵּל אוֹתִי לְפֹה. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד נְדַבֵּר בָּזֶה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז וּבְכָל מִינֵי עַקְשָׁנוּת לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל נְעִימוּת חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לְמִכְתָּבְךָ בְּשִׂמְחָה וָנַחַת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵּיתִי וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תּ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ חַיֵּי שָׂרָה תר״ג טָעפְּלִיק.
שָׁלוֹם לְזוּגְתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לִבְנִי הַבָּחוּר שֶׁיִּחְיֶה וּלְבָנֶי שֶׁיִּחְיוּ.
תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לִפֹּה בְּיוֹם ג׳ הֶעָבַר. וּפָגַעְתִּי אֶת הָעַגָלָה עִם רַבִּי הִירְשׁ מִפֹּה שֶׁנָּסַע עֲבוּרִי, וּבִקַּשְׁתִּי מִכֻּם מִכֹּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁתִּרְאוּ לְהִתְנַהֵג בְּשָׁלוֹם וְלֹא יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם שׂוּם קְטָטָה חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא שׂוּם קְפִידָה וְקִנְאָה חַס וְשָׁלוֹם, רַק תִּרְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לִי לְפַרְנֵס אֶתְכֶם בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה אִיךְ בֶּעט דִּיךְ זֵייעֶר הָאבּ רַחֲמָנוּת אוֹיף דִּיר אוּן זַייא נִיט בֵּייז אוּן זָאלְסְט זִיךְ נִיט קְרִיגִין עִם אָחִיךְ שֶׁיִּחְיֶה, זָאלְסְט קֵיין צַעַר נִיט אָהן טָאן לְאִמְּךְ תִּחְיֶה, נָאר בַּאגֶעֶר צוּא לֶערְנִין אוּן דַּאוּוִין עֶרְינְצְט אוּן זָאג תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, אוּן זֶע צוּא שְׁרַייבִּין, אוּן זַייא פְּרַיילֶעךְ, אוּן זַיי נִיט בֵּייז וָואס דִּיא הָאסְט נִיט קֵיין הִיטֶילֶי, הָאבּ בְּטָחוֹן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז בְּקָרוֹב וֶועסְטוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְץ הָאבִּין. לְעֵת עַתָּה מוּזְטוּ אַבִּיסִיל וַוארְטִין. דִּיא הָאסְט מִיר גְּרוֹיס צַעַר אָן גִּיטָאן, אַז אִיךְ בִּין אַוֶועק גִּיפָארִין, לְמַעַן הַשֵּׁם פּוּן אִיצְט זָאלְסְטוּ מִיךְ פָאלְגִין, אוּן לְעֵת עַתָּה זָאלְסְטוּ דִּיר לַייאין עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַ הִיטִיל אֵצֶל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ אוֹ אֵצֶל רַבִּי שְׁמְשׁוֹן אוּן בְּקָרוֹב וֶועט בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלְץ פַארֶעכְט וֶוערִין.
אַזוֹי פִּיל וִויא אִיךְ שְׁמוּס מִיט אַייךְ דִּבְרֵי אֱמֶת וָואלְסְטוּ שׁוֹין בַּאדַארְפְּט דַּייגֶע נַארִישְׁקַייט אַוֶועק וַוארְפִין אוּן טְרַאכְטִין נָאהר אָף דֶּעם תַּכְלִית.
לִיבֶּע קִינְדֶער אִיךְ בֶּעט אַייךְ אַלֶע לְמַעַן הַשֵּׁם זַייט אַייךְ רֶעכְט מְיַשֵּׁב וָואס דֶּער תַּכְלִית אִיז אָף דֶּער וֶועלְט, בִּפְרָט מִיר זֶענִין אָרִימֵי לַייט, אוּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֶעלְפְּט אוּנְז פָּארְט וָואס נֶייטִיג אִיז, קוּקְט נִיט אוֹיף קֵיין שׂוּם גְּרוֹיסְקֵייט אוּן וָואס גַּאנְץ נֶייטִיג אִיז הָאט בְּטָחוֹן צוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר וֶועט מִיר הֶעלְפִין אִיךְ זָאל אַייךְ מַחֲזִיק זַיין כָּראוּי, רַק שְׁטַארְקְט אַייךְ אִין תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אוּן בֶּעט אַלֶי טָאג לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר זָאל אַייךְ אָפּ הִיטִין פּוּן שְׁלֶעכְץ אוּן זָאל אַייךְ הֶעלְפִין זַיין עֶרְלִיכֶי יוּדִין. וָוארִין פּוּן דֶּעם מֶענְטְשִׁין בְּלַייבְּט גָּאר נִיט נָאהר יוּדִישְׁקַייט וָואס עֶר חַאפְּט אַרוֹיס אָף דֶּער וֶועלְט, וַוייטֶיר הָאבּ אִיךְ שׁוֹין מִיט אַייךְ פִּיל גִּישְׁמוּעְסְט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל אַייךְ שְׁטַארְקִין דָּאס הַארְץ מְקַיֵּם צוּ זַיין מַייגֶע רַייד וָואס קְוִוועלְט מִדִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל: זַייט גִּיזוּנְט אוּן פְּרַיילִיךְ.
[אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ מְאֹד רַחֵם עַל עַצְמְךָ וְאַל תִּתְרַגֵּז, וְאַל תָּרִיב עִם אָחִיךָ שֶׁיִּחְיֶה, וְאַל תִּגְרֹם צַעַר לְאִמְּךָ תִּחְיֶה. רַק תִּשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד, וְהִתְפַּלֵּל

בְּרִצְינוּת וֶאֱמֹר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם וְהִשְׁתַּדֵּל לִכְתֹּב וְתִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וְאַל תִּזְעַף עַל שֶׁאֵין לְךָ כּוֹבַע יְהֶיה לְךָ בְּטָחוֹן בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּקָרוֹב אִם יִרְצֶה ה' יִהְיֶה לְךָ הַכֹּל. לְעֵת עַתָּה אַתָּה חַיָּב לְחַפּוֹת מְעַט. צְעָרְתָּ אוֹתִי מְאֹד כְּשֶׁנָּסַעְתִּי מִכָּאן. לְמַעַן ה' מֵעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי וּלְעֵת עַתָּה תִּשְׁאַל כּוֹבַע מֵחֲתָנִי ר' בָּרוּךְ אוֹ אֶצֶל ר' שִׁמְשׁוֹן וּבְקָרוֹב בְּעֶזְרַת ה' הַכֹּל יִתְקַן. לְפִי דִּבְרֵי הָאֱמֶת הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר עִמָּכֶם כְּבָר הָיִיתָ צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַהֶבְלִים שֶׁלְּךָ וְלַחֲשׁוֹב רַק עַל הַתַּכְלִית. בָּנִים אֲהוּבִים, אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּלְכֶם לְמַעַן ה' הִתְיַשְּׁבוּ הֵיטֵב מַהִי הַתַּכְלִית בָּעוֹלָם. וּבִפְרָט שֶׁאֲנַחְנוּ עֲנִיִּים וְאַף עַל פִּי כֵן ה' יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לָנוּ מַה שֶּׁנָּחוּץ. אַל תִּצְפּוּ לִגְדוֹלוֹת וּמַה שֶּׁנָּחוּץ מְאֹד בִּטְחוּ בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁאוֹכַל לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם כָּרָאוּי. רַק תִּתְחַזְּקוּ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבַקְּשׁוּ כָּל יוֹם לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּשְׁמָרְכֶם מֵרַע וְיַעֲזֹר לָכֶם לִהְיוֹת יְהוּדִים כְּשֵׁרִים כִּיוָן שֶׁמֵּהָאָדָם לֹא נִשְׁאָר כְּלוּם חוּץ מֵהַיַּהֲדוּת שֶׁהוּא חוֹטֵף בָּעוֹלָם הַזֶּה. יוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי כְּבָר שׁוֹחֵחְתִּי עִמָּכֶם. ה' יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק אֶת לִבְּכֶם לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי הַנּוֹבְעִים מִדִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים].

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אֲהוּבִי בְּנִי דָּוִד צְבִי, תִּרְאֶה לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל וְלִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת, וּלְהוֹדִיעֵנִי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּבֵיתִי בְּקִהְלָתֵנוּ, הַכֹּל יוֹדִיעֵנִי בַּאֵר הֵיטֵב, ה' יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד : וִיקַבֵּל אֶחָד פִּיד נֵרוֹת טוֹבִים וְיִרְאוּ לְשָׁמְרָם הֵיטֵב וּלְהַעֲמִידָם בְּמָקוֹם מְשֻׁמָּר. שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם שְׂרָצִים וְעַכְבָּרִים חַס וְשָׁלוֹם. וְתִרְאוּ לִלְמֹד אֶצְלָם וּלְהַדְלִיקָם לִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ.

תא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּצֵא תר"ג אומַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הַיּוֹם בָּאתִי לְפֹה מִטֶּעפְּלִיק, כִּי נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם גַּם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם עָשִׂיתִי גְּמָר שָׁם בְּדֶרֶךְ נֵס. וּבְבוֹאִי לְפֹה הַיּוֹם בְּאוֹר הַבֹּקֶר מָצָאתִי מִכְתָּבָיו שְׁנַיִם, וּמֵהַסְּתָם הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בָּהֶם מְאֹד, בִּפְרָט עִם הַיְדִיעָה מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, וּבְוַדַּאי מֵהָרָאוּי שֶׁתָּשִׁיב לוֹ מִיָּד שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבוֹ וַאֲשֶׁר אֲנִי הַיּוֹם פֹּה. וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר הָיִיתִי עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהִזְכַּרְתִּי אוֹתְךָ שָׁם לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ הֶכְרַחְתִּי לֶאֱכֹל יַחַד עִם רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁעַתָּה הַשָּׁעָה נְחוּצָה מְאֹד עַל הַפָּאסְט, וַאֲנִי כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל מְאֹד לְטוֹבָתְךָ.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וִישַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עָבַר גַּם עָלַי וְעַל כַּיּוֹצֵא בָּנוּ בְּכִפְלֵי כִפְלַיִם, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ לִסְבֹּל מַה שֶּׁסּוֹבְלִים. וְזֶהוּ כָּל גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא הִשְׁגִּיחַ עַל קִטְרוּג הַמַּלְאָכִים שֶׁאָמְרוּ: ׳מָה אֱנוֹשׁ וְכוּ׳, הֲלֹא עָתִיד לְמֶחְטָא קַמָּךְ וּלְאַרְגְּזָא קַמָּךְ׳. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר: לֹא לְחִנָּם נִקְרֵאתִי רַחוּם וְחַנּוּן כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ יָקָר מְאֹד כָּל הַעִתָּקָה וְנִתּוּק מִן הָרַע, אֲפִלּוּ אִם הָאָדָם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ סָע אִיז אַוַדַאי [בְּוַדַּאי] וְכוּ׳ (כְּאוֹמֵר שֶׁכְּבָר תָּעִינוּ וְנִתְעִינוּ הַרְבֵּה וְכוּ׳) אֲבָל אִיטְלִיכְיר צִי אִיז זֵייעֶר טַייעֶר וְכוּ׳, [אֲבָל כֹּל מְשִׁיכָה (הִתְרַחֲקוּת מֵהָרַע) יְקָרָה מְאֹד]. וְאָמַר: וויא אַזוֹי סָע אִיז אַבִּי מֶען דֶּער הַאלְט זִיךְ. וּבְפֶרֶט מַה שֶּׁאָמַר בַּסּוֹף: גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֶע וֵוייסְט גָּאר נִיט [אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה (כַּמָּה גָּרוּעַ שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת) הָעִקָּר שֶׁמַּחֲזִיקִים (מַעֲמָד) וּבְפֶרֶט מַה שֶּׁאָמַר בַּסּוֹף ה׳ גָּדוֹל כְּלָל לֹא יוֹדְעִים (מִזֶּה)], וְזֶה הָעִקָּר הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. וּמִגֹּדֶל הַחִפָּזוֹן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ וַיִּשְׁלַח תר״ג.
שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה וְלִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פִּירְט דִּיא וֶוועלְט, אַזוֹי וויא אִיר וֶוועט הֶערִין מֵאֶגֶּרֶת שֶׁל בְּנִי רַבִּי שַׂכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וּמְמוֹסֵר כְּתָב זֶה, מֵה׳ מִצְעַדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, אֲהוּבֵי בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר כָּתַבְתִּי לְאָחִיךָ רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּקְנֶה עַל חֶשְׁבּוֹנִי אַמִיצֶילִי בִּשְׁבִילְךָ בְּעֶרֶךְ ג׳ אוֹ ד׳ רוּבַּל כֶּסֶף דְּהַיְנוּ שֶׁל מַארְדִיר. וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁאַל תְּבַקֵּשׁ גְּדוֹלוֹת כִּי גַם זֶה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי מְאֹד. כִּי אֲנִי מוֹצִיא מִמְּעוֹת אֲחֵרִים כַּנַ״ל. וּמִגֹּדֶל הַנִּחְיָצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּמֵבְטִחֲנִי שֶׁתְּצַיֵּת אוֹתִי וְתַתְחִיל לְהַתְמִיד בְּלִמּוּד וּבִתְפִלּוֹת וּבַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וְאָז טוֹב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. אֲהוּבִי בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה דִּיא הָאסְט בְּוַדַּאי פַּאר שְׂטַאנְין דֶּעם צַעַר וָואס אִיךְ הָאבּ פּוּן דִּיר פּוּן דַּיין עַקְשָׁנוּת וָואס דּוּא בִּיסְט נִיט גִּיגַאנְגֶין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּשַׁבָּת מֻחֲמֶת דֶּעם מִיצֶיל. בֶּעט אִיךְ דִּיךְ זָאלְסְט פּוּן הַיינְט בָּעסֶיר וָוערִין אוּן זָאלְסְט נָעמִין הַמִּיצֶיל שֶׁל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה אוּן גִּיין אַלֶע שַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. לְמַעַן הַשֵּׁם גֶּיא נִיט נָאךְ דַּיינִי נַארִישְׁקַייט פָּאלְג מִיךְ וָוארִין אִיךְ טְרַאכְט אַרוּם דִּיר, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב הָאבּ אִיךְ בִּטָּחוֹן מִיט דִּיר אַ שִׁדּוּךְ טָאן לְמַזָּל טוֹב, וָועסְטוּ הָאבִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אַ שְׂטַרַיימְל טוֹב אוּן אַ גוּט מִיצֶיל אוֹיךְ.

לְעֵת עַתָּה לְמַעַן הַשֵּׁם זַייא דִּיךְ נִיט מוֹנֵעַ פּוּן דֶּעם בֵּית הַמִּדְרָשׁ אִיבֶּר אַזוֹי אַ נַארִישְׁקַייט בְּפָרָט בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּאגֶעֶר צוּא לֶערְנִין אוּן דַּאוּוְנִין אוּן זָאגִין תְּהִלִּים אוּן תְּפִלּוֹת אוּן שְׁטֶייֶען אוֹיף פַּאר טָאג חָאטְשִׁי אַבִּיסֶיל, לְמַעַן הַשֵּׁם הִיט דִּיךְ אִיךְ זָאל אוֹיף דִּיר נִיט בְּרֹגֶז זַיין אוּן פָּאלְג מִיךְ אוּן פָּאלְג אוּנְזֶערֶי לַייט וֶועט אַזוֹי וואוֹיל דִּיר זַיין בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא [ה' יִתְבָּרַךְ מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁתִּשְׁמְעוּ מִאֻמָּרַת שֶׁל בְּנֵי ר' שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וּמְמוֹסֵר כְּתָב זֶה. מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ... אֲהוּבֵי בְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, בְּוַדַּאי הֵבַנְתָּ אֶת הַצַּעַר שֶׁיֵּשׁ לִי מֵהָעַקְשָׁנוּת שֶׁלְּךָ שֶׁלֹּא הָלַכְתָּ בְּשַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בִּגְלַל הַכּוֹבַע. אֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁתֵּיטִיב אֶת עַצְמְךָ וְתִקַּת אֶת הַכּוֹבַע שֶׁל חֲתָנִי ר' בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה וְלָלֶכֶת בְּכָל שַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. לְמַעַן ה' אַל תֵּלֵךְ אַחַר הַשְּׁטוּיוֹת שֶׁלְּךָ. שְׁמַע אֵלַי כִּי אֲנִי חוֹשֵׁב בָּעִנְיָנִים שֶׁלְּךָ. אֲנִי בּוֹטֵחַ שֶׁאִם יִרְצֶה ה' בְּקָרוֹב אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ שִׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב וְאָז יִהְיֶה לְךָ שְׁטָרַיימִיל טוֹב וְגַם כּוֹבַע טוֹבָה. לְעֵת עַתָּה לְמַעַן ה' אַל תִּמָּנַע מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ בִּגְלַל שְׁטוּת, בְּפָרָט בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ. הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת וְלָקוּם לִפְנוֹת בֹּקֶר וְלוּ בְּמִקְצָת. הִשָּׁמֶר לְךָ שֶׁאֲנִי לֹא אֶכְעַס עָלֶיךָ וּשְׁמַע אֵלַי וְאֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁלָּנוּ וְכָךְ יִיטַב לְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא...], וּמִגִּדֶּל נְחִיצָתִי וְטִרְדָּתִי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה זָאלְסְטוּ בַּאגֶעֶרִין צוּא לֶערְנִין וֶועט דִּיר גוּט זַיין [הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד, כָּךְ יִיטַב לְךָ] בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא כָּעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַל תִּתְרַעֲמוּ עָלַי אַחַי וְרֵעַי שֶׁנִּסְעַתִּי מִכֶּם מִשַּׁבַּת חֲנֻכָּה. כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וְתָבִינוּ בְּעַצְמְכֶם. נָא לְהַשְׁגִּיחַ עַל בֵּיתִי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם, בְּפָרָט בְּעֵת כָּזֹאת שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹסְקִים בִּזְכוּת כָּזֶה וְכוּ' דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לְחָתְנִי הָרַבָּנִי הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, בַּקָּשָׁתִי מִמְּךָ חָתְנִי חֲבִיבִי, שֶׁתַּשְׁגִּיחַ עַל בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה בְּאֹפֶן שֶׁיַּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ הֵיטֵב וְתַסְבִּיר לוֹ הַלִּמּוּד הֵיטֵב בְּאֹפֶן שֶׁיָּבִין בְּשִׂכְלוֹ הֵיטֵב מַה שֶּׁלּוֹמֵד.

דִּבְרֵי חוֹתֶנְךָ נָתָן הַנַּ"ל

תנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תר"ג אוּמַאן.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי.

בּוֹא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה', אֶתְמוֹל כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי רַבִּי אִיצִיק יוֹאֵל

מִבְּרֶסְלֶב שֶׁבְּדַעְתִּי לָשׁוּב לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבָעֶרֶב
בָּא פִּתְאֹם מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עִם חֲתַן בְּנִי רַבִּי
אַבְרָהָם לֵייב שֶׁיִּחְיֶה, וְהֵבִיאוּ לִי אִגֶּרֶת וַעֲגָלָה לִנְסֹעַ לִטְשֶׁעהרִין וְסִפְּרוּ לִי
עִצֶּם תְּשׁוּקָתָם שָׁם שֶׁאָבוֹא מַמָּשׁ עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְהֶכְרַחְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם.
כִּי רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ, בִּפְרָט
שֶׁבְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יִהְיֶה פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁל נִינִי הוּא
בְּנוֹ שֶׁל חֲתַן בְּנִי רַבִּי אַבְרָהָם לֵיב הַנַּ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנִי לְהַגִּיעַ לְשָׁם
עַל יוֹם ו' בַּבֹּקֶר בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה בְּרַחֲמָיו לִהְיוֹת עַל שִׂמְחַת פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁל
נִינִי וְנֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. וּמִגְּדֶל נְחִיצָתִי
וְטִרְדָּתִי עַתָּה לִנְסֹעַ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, רַק בְּקִצְשָׁתִי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי
שֶׁלֹּא תִּצְטַעֵר עַל זֶה כְּלָל, כִּי בְּוַדַּאי הוּא לְטוֹבַת כֻּלָּנוּ רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד.
וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְשִׁיבֵי טַעַם בָּאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּיוֹם ג'
וַיֵּצֵא עַל יְדֵי הַפָּאסְט. אַךְ כְּפִי מִכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶתְמוֹל עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ
לְיָדְךָ. מֵבְטְחַנִי שֶׁכְּבָר קִבַּלְתּוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּשֶׁב תרי"ג טְשֶׁעהרִין.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל
יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרַט לִבְנוֹ יְדִידִי הוּא נֶכְדִּי הַיָּנִיק הַמּוּפְלָא ר' דָּוִד
צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, ה' יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לִבָּבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאוֹרֶךְ
יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעָזְרִי וּבָאתִי לְפֹה קְהִלַּת טְשֶׁעהרִין
בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח הֶעָבַר בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וּבָאתִי בְּטִרְחָא
וִיגִיעָה עֲצוּמָה, וּבִישׁוּעַת נִפְלָאוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַדֶּרֶךְ
הָיָה מְקֻלְקָל מְאֹד מְאֹד וְהָיוּ לָנוּ כַּמָּה עִכּוּבִים בַּדֶּרֶךְ. אַךְ חַסְדֵי ה' לֹא
תָמְנוּ בַּבַּיִת וּבַדֶּרֶךְ, וְזֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמַע שֶׁבָּאתִי קֹדֶם הַתְּפִלָּה כְּדֵי
לִהְיוֹת עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן. וּתְהִלָּה לָאֵל קִיַּמְנוּ מִצְוַת פִּדְיוֹן הַבֵּן כָּרָאוּי בְּמוֹעֲדוֹ
וּבִזְמַנּוֹ, וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְנוּ שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְרֹב שִׂיחָתֵנוּ הָיָה מֵעִנְיַן פִּדְיוֹן הַבֵּן
שֶׁהוּא מְחֻבָּר אֶצְלֵנוּ עִם הַתּוֹרָה "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם" שֶׁמְּדַבֵּר מֵחֲנֻכָּה.
וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַחֲפֵצִים
בְּהָאֱמֶת הָרוֹצִים לְהַטּוֹת אָזֶן אֶל הָאֱמֶת, לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נַפְשָׁם לָנֶצַח,
כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עוֹשֶׂה עִמָּנוּ עֲדַיִן.
גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד מְאֹד עֲמֻקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים
נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים וְכוּ'. וְהֵם מְחַיִּין בְּכָל עֵת

בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְהֵם מַגִּיעִים גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת עַתָּה, גַּם עַתָּה אֵיךְ שֶׁאַתָּה הוּא אֵיךְ שֶׁלִּבְּךָ סְחַרְחַר אֵיךְ שֶׁמְּעַקְמִין לִבְּךָ וְכוּ', גַּם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר עַצְמְךָ מֵחָדָשׁ שֶׁהָיָה רַבִּי בָּעוֹלָם וְאוֹרוֹ זוֹרֵחַ וּמֵאִיר מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם גַּם עַתָּה, וְכֵן לְדוֹרוֹת שֶׁמֵּאִיר בְּכָל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הֶאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד. לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ לְכָל אֶחָד בְּכָל עֵת כִּי עֲדַיִן ה' עִמְּךָ וְאִתְּךָ וְאֶצְלְךָ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאֵיהוּ מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין וְלֵית אֲתַר פָּנוּי מִנֵּהּ, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה לְךָ תִּקּוּן בְּוַדַּאי, וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁתִּתְקוֹנֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה עַל־יָדוֹ יִהְיֶה נָאֶה וְיָפֶה כָּרָאוּי לוֹ, לֹא כְּמַעֲשֵׂינוּ. לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ אֲפִלּוּ לִפְנֵי כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וְכוּ', מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנָעִים וְכוּ' כָּזֶה. אַף גַּם זָכִינוּ לֵידַע מִמֶּנּוּ וּלְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ שֶׁזֶּה עוֹלֶה עַל הַכֹּל, וְאֵין שׁוּם חֹשֶׁךְ וּתְהוֹם תַּחְתִּיּוֹת שֶׁיּוּכַל לְהַסְתִּיר אוֹר כָּזֶה מַה שֶּׁמֵּאִיר בָּנוּ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל עֵת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּדַרְכֵי עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל. וְהוּא גָּמַר וְיִגְמֹר כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה', רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנֵי חֲבִיבִי קוּם קְרָא אֶל אֱלֹקֶיךָ בְּכָל עֵת וְחַזֵּק וְאַמֵּץ לִבְּךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה בְּמַשֶּׁהוּ מִן מַשֶּׁהוּ נְקֻדָּה דִּנְקֻדָּה טוֹבָה, וַחֲטוֹף וֶאֱכֹל חֲטוֹף וֶאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, מְעַט זְמַן חַיֵּינוּ יַחֲלֹף וְיַעֲבֹר כְּצֵל עוֹבֵר, וּמַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר הָאֱמִתִּי הַקַּיָּם לָנֶצַח, זֶה יִשָּׁאֵר לָנוּ בְּוַדַּאי לְעוֹלָם וָעֶד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה יוֹתֵר בִּכְתָב.

וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי לְךָ רֹב כַּוָּנוֹת חֲנֻכָּה הַמְּכֻרָּח לְךָ מְאֹד, וְעַתָּה חֲכֹם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְתָבִין מֵרָחוֹק הָרְמָזִים שֶׁיֵּשׁ בִּיַּם הַחָכְמָה. כִּי זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם וְכוּ'. וְתִזָּהֵר לִבְלִי לְהִיוֹת שְׁלֵימַזְלְניק חַס וְשָׁלוֹם, וְאִם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁאַתָּה בְּעֵינֶיךָ, אַף עַל פִּי כֵן אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָקָר מְאֹד כָּל תְּנוּעָה טוֹבָה וְכָל הַעְתָּקָה וַהֲזָזָה כָּל שֶׁהוּא מֵרַע לְטוֹב, אֱזֹר נָא גְּבֶר חֲלָצֶיךָ כִּי יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן תְּהִלָּה לָאֵל. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה תּוּכַל לְהַתְחִיל בְּכָל עֵת לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּמָרוֹת הַמַּטְרִידִין אוֹתְךָ בְּכָל עֵת, כִּי עִקַּר הִתְגַּבְּרוּתָם הוּא עַל יְדֵי עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה רַק תְּדַלֵּג עֲלֵיהֶם כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לְפִי הַזְּמַן וְלֹא תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל וְאַל תִּתְיָרֵא וְאַל תִּפְחַד מֵהֶם וְתִזְכֹּר מַה שֶּׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל מֵהַצַּדִּיק שֶׁאָמַר קֹדֶם יְצִיאַת נִשְׁמָתוֹ : אִיבֶּיר גִּישְׁפִּרִינְגִין [עָבַר בְּדִלּוּג], וְגַם מַה שֶּׁאָמַר שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּזֶה הָעוֹלָם עַל גֶּשֶׁר צַר וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד, וְאִם שֶׁיֵּשׁ שֶׁאוֹמְרִים בְּדַעְתָּם שֶׁכְּבָר נָפְלוּ מִן הַגֶּשֶׁר לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וְטִיט וּמְקוֹמוֹת מְטֻנָּפִים, אַדְּרַבָּא וְאַדְּרַבָּא זֶה הָאִישׁ בְּוַדַּאי אֵין צָרִיךְ לִפְחֹד עוֹד, כִּי הֲלֹא גַּם עַתָּה אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁצְּרִיכִין לִקָּווֹת וּלְצַפּוֹת לַה' וְלִקְרֹא אוֹתוֹ גַּם מִנְּפִילוֹת כָּאֵלּוּ בִּבְחִינַת "צָפוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזָרְתִּי קָרָאתִי שִׁמְךָ ה' מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת", וְכֵן בְּהַרְבֵּה פְּסוּקִים בִּתְהִלִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סט) "טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד וְכוּ' שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת" וְכוּ'. וּכְבָר הוֹדִיעָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁגַּם צְעָקָה מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת לְעוֹלָם, וְשֶׁלֹּא נִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה לְעוֹלָם, כִּי גָּדוֹל ה' וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ'. וְכָל אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁכָּתַבְתִּי הֵם הֵם בְּעַצְמָן הַגֶּשֶׁר הָאֲמִתִּי שֶׁיְּכוֹלִין לַעֲבֹר עָלָיו אֲפִלּוּ בִּתְהוֹם תַּחְתִּיּוֹת רַק שֶׁלֹּא יִפֹּל

בְּדַעְתּוֹ וְלֹא יִתְפַּחֵד כְּלָל וְיִבְטַח וְיִשָּׁעֵן בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה שְׁגִלָּה כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה וּתְקַיֵּם "קַוֵּה אֶל ה'", וְאִם עֲדַיִן נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה – "חֲזַק וַיַּאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה'" וּכְעֵין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ"י שָׁם.
וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי כְּבָר רָמַזְתִּי לְךָ שֶׁיֵּשׁ רְמָזִים בַּיָּם הַחָכְמָה שֶׁצְּרִיכִין לְהָבִין מֵעַצְמוֹ לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה לְקַיֵּם "אִם אָסֹק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", כִּי "לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר". יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. כִּי אוֹר בֹּקֶר מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שָׁמֶשׁ שֶׁהוּא אוֹר הָאֱמֶת וְהַחֶסֶד הַמֵּאִיר מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹר נֵר חֲנֻכָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל אוֹר חֲנֻכָּה עֲדֵי נִזְכֶּה שֶׁיָּאִירוּ עָלֵינוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקוּפַת הַיָּמִים תְּקוּפַת הַשָּׁנִים, וְנִזְכֶּה לְפַרְנָסָה טוֹבָה שֶׁיָּאִיר בְּהָאַכִּילָה וְהַפַּרְנָסָה הֶאָרַת הָרָצוֹן הַמֻּפְלָג וְכוּ', אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע רְמָזִים מֵאוֹרוֹת נִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁהֵם מְחַיִּין אוֹתָנוּ עַתָּה גַּם עַתָּה וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִים עַיִן בְּעַיִן כִּי עֲדַיִן ה' אִתָּנוּ כִּי לוֹ חָפֵץ ה' לַהֲמִיתֵנוּ וְכוּ' לֹא הִשְׁמִיעָנוּ אֶת כָּל אֵלֶּה וְכוּ', ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי לָא שָׁבֵק וְלָא שָׁבַק.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ג' דַּחֲנֻכָּה תר"ג טְשֶׁעהֶרִין.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב בְּיוֹם א' הֶעָבַר בְּעֵת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל צַעֲרִי אֵיךְ נֶהְפַּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי ; אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְאֵין לִי שׂוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה מַה לַּעֲשׂוֹת בִּפְרָט שֶׁהַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל מְאֹד מְאֹד. וּלְהֵיכָן אָרוּץ וּמָה אוּכַל לַעֲשׂוֹת. לְעֵת עַתָּה נָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁכְּבָר נָסְעוּ מִזֶּה וְכוּ', וְגַם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה מֵהַסְּתָם אֵינוֹ מָצוּי בִּמְקוֹמוֹ. וְעַתָּה עֵינַי מְצַפּוֹת וּמְקַוּוֹת וּמְיַחֲלוֹת וְכָלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאִתְּכֶם וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
וְהִנֵּה בְּיוֹם א' הַסָּמוּךְ בָּעֶרֶב אַחַר הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה בָּא לְפֹה בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה רַבִּי אֶפְרַיִם עִם חֲמוֹתוֹ מִקְּרוֹמִינְטְשַׁאג, כִּי לָהֶם הוֹדִיעַ מִקֹּדֶם ר"ש וו"ב מִבְּרֶסְלֶב. אֲבָל כְּשֶׁהֶרְאֵיתִי לָהֶם מִכְתָּבְךָ נָחָה דַּעְתָּם קְצָת מֵאַחַר שֶׁעַל כָּל פָּנִים בְּנוֹ מַחֲזִיק בְּדֶרֶךְ וְכוּ', וּבְיוֹם ב' א' דַּחֲנֻכָּה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם נָסְעוּ שְׁנֵיהֶם מִזֶּה לִקְרָאתָם עַל דֶּרֶךְ טִירָהאוֹוִיצָע וְאוּמַאן, וְגַם שָׁלַחְתִּי בְּיָדָם מִכְתָּב קָצָר. כָּעֵת עֵינַי מְטַיְּיפִין. צוֹפִיּוֹת וּמְיַחֲלוֹת עַד בּוֹא דְּבָרוֹ בִּבְשׂוֹרָה טוֹבָה וִישׁוּעָה, אוֹ עַד שֶׁיָּשׁוּב וְיָבוֹא לְפֹה רַבִּי אֶפְרַיִם הַנַּ"ל, וְכָעֵת

אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, רַק עֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם עַד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת שְׂפָתַי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו עַל כָּל הַתְּלָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ. לְמַעֲנוֹ וּלְמַעַן נֶאֱמַן בֵּיתוֹ אֲשֶׁר אָנוּ סְמוּכִים עָלָיו יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו וְיַצִּיל אֶת כֻּלָּנוּ מְהֵרָה וְשֶׁלֹּא יַפְחִידוּ אוֹתָנוּ עוֹד כְּלָל. וּבוֹ בָּטַחְתִּי שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וְעַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה עוֹד לְמִכְתָּבְךָ וְלַהֲשִׁיבֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּיוֹם ד' וַיֵּשֶׁב הֶעָבַר בַּאֲרִיכוּת קְצָת לְהָשִׁיב אֶת נַפְשְׁךָ הָעֲיֵפָה. וּמֵהַסִּתָּם כְּבָר קִבַּלְתָּ אוֹתוֹ וּבְוַדַּאי הֶחֱיָה אֶת נַפְשְׁךָ גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ וְלִבְנֵי בֵּיתְךָ, עַד שֶׁיָּשׁוּב רַבִּי אֶפְרַיִם הַנַּ"ל, וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִבְנֵי בֵּיתִי לִבְרֶסְלֶב וְתוֹדִיעֵם שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וּתְחַזְּקֵם שֶׁיִּבְטְחוּ בַּה' וְאַל יִפְחֲדוּ כִּי ה' אִתָּנוּ. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ גַּם עַד זְקֵנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ' לָא שָׁבַק וְלָא שָׁבֵק.

וְהִנֵּה אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים עַתָּה הֵם יְמֵי חֲנֻכָּה שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה. וְזָכִינוּ בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה עַל קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה וּבִפְרָט הַתּוֹרָה שֶׁל הֶאָרַת הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל בֵּן וְתַלְמִיד לְהוֹדִיעַ לְכָל דָּרֵי מַטָּה אֲפִלּוּ אֲפִלּוּ וְכוּ' וְכוּ' כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וַעֲדַיִן ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם וְהַפָּאסְט נְחוּצָה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּה וּמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּיוֹם ד' ג' דַּחֲנֻכָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבֶיךָ הַטּוֹבִים, וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ הַצַּעַר שֶׁלִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְעַתָּה בְּוַדַּאי אֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה וּמְקַוֶּה בְּכָל יוֹם לְקַבֵּל מִכְתָּבֶיךָ בְּכָל פַּעַם אוּלַי תַּשְׁמִיעֵנִי אֵיזֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה. וְהַיּוֹם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ הַפָּאסְט. וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּצָר, וְלֹא הוֹדַעְתַּנִי בּוֹ חֲדָשׁוֹת כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן הֶחֱיֵיתָ נַפְשִׁי בּוֹ. כִּי כָּךְ הוּא רְצוֹנִי שֶׁאַתָּה תִּכְתֹּב אִגֶּרֶת בְּכָל פַּעַם. וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר נוֹדַע לְךָ שֶׁרַבִּי אֶפְרַיִם מִקְּרוֹמִינְטְשַׁאג נָסַע לְאוּמַאן. וְאָתְמוֹל בָּא לְפֹה עִם בְּנוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם הֵבִיא לְפֹה אֶת בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְהָיָה לִי שִׂמְחָה וְצַעַר מִזֶּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ. וּמֵאֲלֵיךְ תָּבִין לְהוֹדִיעַ בְּסוֹד לְזוּגָתִי וּבְנֵי בֵּיתִי שֶׁהוּא בְּכַאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְשֶׁיִּרְאוּ שֶׁבְּנִי הַקָּטָן גַּם כֵּן לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתִי כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כְּבָר, וְשֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחָכְמָה בְּסוֹד בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע חַס וְשָׁלוֹם. וְלַה' עֵינַי מְיַחֲלוֹת, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ

וְהַצִּיל אוֹתְךָ בְּעַצְמְךָ מִפַּחַד הַזֶּה בִּימֵי נְעוּרֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ וְיַצִּיל אֶת בָּנֵינוּ וּבְנָךְ מִפַּחַד הַזֶּה לְעוֹלָם. וּלְמַעַן כְּבוֹד הַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ יַעֲשֶׂה, וְלֹא יִתֵּן אוֹתָנוּ לְחֶרְפָּה לִפְנֵי שׂוֹנְאֵינוּ הָרַבִּים חַס וְשָׁלוֹם. וְיִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל הַצָּרוֹת וּבִפְרָט מִצָּרָה הַזֹּאת וּכְאָב אֶת בֵּן יְרֵצֵנוּ וִיחַיֵּנוּ וְיַשְׂמִחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לָאֵל בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי שֶׁעַתָּה דַּיְקָא עוֹסֵק רַבִּי נַחְמָן שָׁם בִּזְכוּת הָרַבִּים. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתָּ לוֹ הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְתָּ. וְעַתָּה תְּקַבֵּל סַךְ חֲמִשִּׁים רוּבָּל־חָדָשׁ עַל הָעֵסֶק, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מָתַי לְשָׁלְחָם לוֹ כְּפִי מַה שֶּׁיִּכְתֹּב לְךָ מִשָּׁם. גַּם תְּקַבֵּל חֲמִשָּׁה רוּבַּל כֶּסֶף וּתְשַׁלְּחֵם לְבֵיתִי. וּמַה שֶּׁאַתָּה חוֹשֵׁשׁ אוֹדוֹת מָעוֹת עַל הָעֵסֶק הוּא בְּחִנָּם, כִּי לְעֵת עַתָּה אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ מָעוֹת. וְאִם אֶהְיֶה מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב בַּדֶּרֶךְ עוֹד, אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לִלְוֹוֹת, וְאִם תִּלְוֶה יִהְיֶה רַק לְפִי שָׁעָה וַאֲסַלֵּק לְךָ מִיָּד. כִּי אֵינִי רוֹצֶה לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן.

וְתִזָּהֵר מְאֹד עַתָּה בְּיוֹתֵר שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת בִּדְאָגוֹת וּמָרָה שְׁחוֹרָה וּמַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת. וְהִנֵּה אַתָּה כּוֹתֵב לִי בְּכָל פַּעַם שֶׁאַתָּה מִתְנַהֵג בְּדַרְכְּךָ לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה בְּכָל עֵת, וְלֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה ; אַדְרַבָּא, עַכְשָׁיו שֶׁכְּבָר נִתְרַבּוּ תְּהוֹמוֹת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּתְהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא וְכוּ', צְרִיכִים עַתָּה דַּיְקָא לְהִתְגַּבֵּר לִבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה כְּלָל, רַק לְהַשְׁלִיךְ יְהָבוֹ עַל ה' וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן זָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִפַּח יוֹקְשִׁים לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר כָּזֶה וְכוּ'. וּזְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל זַרְעֵנוּ בְּוַדַּאי וְיוֹשִׁיעֵנוּ וְיַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים. וְכָעֵת אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכְתָּבְךָ אָשִׁיב לְךָ מִיָּד כָּרָאוּי. וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁעָסַקְתָּ בַּחֲנֻכָּה הַזֶּה בְּהַתּוֹרָה שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן סג) שֶׁחִבַּרְתִּי בְּחַסְדּוֹ עָלָיו הִלְכוֹת שִׁלּוּחַ הַקֵּן וְעִנְיָן חֲנֻכָּה. וּבוֹא וּרְאֵה נִפְלָאוֹת ה' כִּי גַּם אָנֹכִי פֹּה דִּבַּרְתִּי בְּלֵיל שַׁבַּת חֲנֻכָּה מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת הַרְבֵּה בְּעִנְיַן חֲנֻכָּה, וּבְעִנְיַן מַה שֶּׁעּוֹבֵר עָלֵינוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט שֶׁכָּלוּל בְּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם עַל פָּסוּק "וַיִּרָא אֶת הַמָּקוֹם". שִׂים לִבְּךָ בְּנִי הֵיטֵב לְכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם וְתוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ הַרְבֵּה בְּכָל עֵת, אַדְּ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם, לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַל יְדֵי זֶה וְלֹא לְהֵפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם לְעַיֵּן בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ בְּדִבָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּחֶיֶה נַפְשְׁךָ מְאֹד. כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת נַפְשֵׁנוּ כִּי אִם בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים וּבְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת הַצְּרִיכִין לְמוּד גָּדוֹל. וּתְהִלָּה לָאֵל בֵּאַרְנוּ בָּם בְּחַסְדּוֹ דְּבָרִים נִפְלָאִים הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת מְאֹד. הַפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ' חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ, וְאֵיךְ שֶׁהוּא לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִיתְאֲבַד [אֵין רָצוֹן טוֹב שֶׁנֶּאֱבַד].

וְהִנֵּה אַתָּה זוֹכֶה עַתָּה דַּיְקָא לִהְיוֹת לְעֶזֶר לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ. בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֲשֶׁר הִקְדִּים רְפוּאָה לְמַכָּתֵנוּ. וְכֵן דַּרְכּוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (מְגִילָה יג). וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַתָּה בְּפֶרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֶכְתֹּב לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכְתָּבְךָ בַּפָּאסְט [בַּדֹּאַר] הַזֹּאת, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
בְּרֶגַע זֹאת קִבֵּל רַבִּי אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר מִכְתָּבוֹ בְּבֵית הַפָּאסְט וְהִנְנִי מוֹדִיעוֹ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּיו וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ לִשְׁמֹעַ עוֹד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹד שׁוּם פַּחַד כְּלָל. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
נָתָן הַנַּ"ל

תז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תר"ג.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.
דַּע כִּי אֲנִי מֻכִּין עַצְמִי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִקְרֶעמִינְטְשַׁאגְ, כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַד שֶׁאֲקַבֵּל מִכְתָּבְךָ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֶׁךָ וְנֶפֶשׁ כֻּלָּנוּ וְנִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וּלְטַהֵר לְבָבֵנוּ לְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת בְּרַחֲמָיו וִישׁוּעָתוֹ אֲשֶׁר אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם.
וְהִנֵּה עַתָּה אַחַר הַתְּפִלָּה מִיָּד הַיּוֹם יוֹם ד' וַיְחִי הִגִּיעַ הַפָּאסְט וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וַאֲנִי נָחוּץ עַתָּה לַעֲלוֹת עַל הָעֲגָלָה לִנְסֹעַ לִקְרֶעמִינְטְשַׁאגְ, גַּם הַפָּאסְט נְחוּצָה עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי בְּכָל פַּעַם, וְכָל מִכְתָּבֶיךָ תִּשְׁלַח רַק לְפֹה טְשֶׁעהְרִין. כִּי קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ מִמְּךָ תְּשׁוּבָה עַל מִכְתָּב זֶה אָשׁוּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפֹה, וְאָז אֶכְתֹּב לְךָ כָּרָאוּי. גַּם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאגְ אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ, וְהֵן בְּשֶׁבִיל פַּרְנָסַת אַנְשֵׁי בֵּיתִי, וְתִהְיֶה בָּטוּחַ בַּה' שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹוֹת בִּשְׁבִיל הָעֵסֶק רַק אֶפְשָׁר לְשָׁעָה קַלָּה. וְאוֹדוֹת עִכּוּבִי בַּדֶּרֶךְ גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ עַד שֶׁאָשׁוּב לְפֹה, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם.
וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בְּמִכְתָּבַי מִכְּבָר וּבַמֶּה שֶׁתִּמְצָא לִרְוֹוֹת צְמַאוֹנְךָ בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וּבַמֶּה שֶׁזָּכִיתִי לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ' הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, בְּוַדַּאי יְחַיֶּה נַפְשְׁךָ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עִם כָּל אֶחָד בְּיַלְדוּתוֹ וּבְנַעֲרוּתוֹ בְּבַחֲרוּתוֹ וּבְאֶמְצַע יָמָיו וּבְזִקְנוּתוֹ, עִמּוֹ וְעִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְכוּ'. וְעַל כֻּלָּם אֵין לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּי אִם עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה, כְּפִי אֲשֶׁר הוּא הֶעָמִיק הֶעָמִיק מְאֹד מְאֹד לַחֲשֹׁב עַל אַחֲרִיתֵנוּ וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, וְזָכִינוּ וְאָנוּ זוֹכִים בְּכָל יוֹם לִשְׁאֹב וְלִינֹק מִבְּאֵרוֹ וּמִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה שֶׁלּוֹ אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ, לוּלֵא תּוֹרָתוֹ שֶׁעָשׂוּעֵנוּ כְּמֵעַט וְכוּ'. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד

כַּאן וְלַה׳ הַתִּקְוָה וְהַיְשׁוּעָה שֶׁיַּתְחִיל מֵעַתָּה לְהוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בָּזֶה
וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

תח

בָּרוּךְ ה׳, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד׳ וָאֵרָא תר״ג טְשֶׁעהרִין
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ.
אָתְמוֹל סָמוּךְ לָעֶרֶב בָּאתִי לִפֹּה מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג, וּמָצָאתִי כָּל מִכְתָּבָיו.
וְגַם הַמִּכְתָּב מִיּוֹם ה׳ שְׁמוֹת הִגִּיעַ אֶתְמוֹל, וְקָרִיתִי כֻּלָּם וְנָתַתִּי שֶׁבַח
וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, וְעַל הֶעָתִיד עֵינֵינוּ תְּלוּיִים
לְחַסְדּוֹ שֶׁיּוֹסִיף לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ חֲסָדִים גְּדוֹלִים לְהַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי פַּחַד
וּבִפְרָט בְּעִנְיָן זֶה שֶׁנִּהְיֶה בְּטוּחִים בִּשְׁלֵמוּת וְכוּ׳ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה
בַּמִּכְתָּבִים הָרִאשׁוֹנִים בִּפְרָט בְּמִכְתַּב בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר נִרְאֶה שֶׁכָּבָר
פָּעֲלוּ שֶׁיִּהְיֶה כְּמוֹ קֹדֶם בְּיֶתֶר שְׂאֵת, אַךְ בַּמִּכְתָּב הָאַחֲרוֹן שֶׁל ה׳ שְׁמוֹת
אַתָּה צוֹעֵק הַרְבֵּה שֶׁאֲמַהֵר לָבוֹא לְבֵיתִי. הֵן אֱמֶת שֶׁאֲנִי מֵבִין שֶׁעִקַּר
צַעֲקָתְךָ הוּא מֵחֲמַת גַּעְגּוּעֶיךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי
לְקַבֵּל מִפִּי דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים לְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ, וּבָזֶה צָדְקוּ דְּבָרֶיךָ. אַךְ מַה
שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאָבוֹא כְּדֵי לְהִשְׁתַּדֵּל בְּהָעֵסֶק עַל לְהַבָּא אֵינִי מֵבִין הֵיטֵב, וְדַעְתִּי
חֲלוּקָה אִם אֲנִי צָרִיךְ לְזָרֵז לְבֵיתִי בִּשְׁבִיל זֶה. וּבִפְרָט שֶׁכְּפִי הָאִגְּרוֹת
הָרִאשׁוֹנִים וְכוּ׳ הַנַּ״ל נִרְאֶה שֶׁכְּבָר נִגְמַר הַכֹּל לְטוֹבָה. אַךְ בְּלֹא זֶה הָיָה
בְּדַעְתִּי לִבְלִי לְהִתְמַהְמֵהַּ עוֹד פֹּה הַרְבֵּה רַק לְהִתְעַכֵּב עַל שַׁבָּת זֶה כָּאן וְעַל
שַׁבַּת הַבָּא שֶׁהוּא פָּרָשַׁת בֹּא לְמֶעדְוֶועדִיבְקֶע, וְאַחַר כָּךְ לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת
לְטִירָהאוּוִיצָע, וּמִשָּׁם לְאוּמַאן.
וְשָׁם אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֶתְמַהְמֵהַּ. כִּי כָּל מְגַמָּתִי וְכָל תְּשׁוּקָתִי וְתִקְוָתִי הוּא
רַק לִהְיוֹת עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים, אוּלַי אֶזְכֶּה לְפָרֵשׁ אֶת שִׂיחָתִי
לִשְׁפֹּךְ לִבִּי כַּמִּים נוֹכַח פְּנֵי ה׳ עֲבוּרִי וַעֲבוּר יוֹצְאֵי חֲלָצַי וּלְדַבֵּר שָׁם מֵעִצֶּם
מְרִירוּת זַעֲקָתְךָ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה מְאֹד זֶה כַּמָּה, וְכֵן צוֹעֲקִים בְּמַר נֶפֶשׁ כָּל
הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלֵּנוּ. וְהִנֵּה עַתָּה עִמִּי פֹּה יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי
נֵרוֹ יָאִיר שֶׁנָּסַע עִמִּי לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ׳, וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה
הַרְבֵּה בַּדֶּרֶךְ אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן גַּם הוּא צוֹעֵק בְּמַר נֶפֶשׁ מְאֹד מְאֹד, וְכֵן
בָּאִגֶּרֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי עַתָּה מֵרַבִּי יוֹסֵף בֶּן רַבִּי לִיפָּא מֵהַסְּתָם קָרָאתָ וְשָׁמַעְתָּ
צַעֲקָתוֹ הַמָּרָה, וְכֵן רֻבָּם כְּכֻלָּם ; שׁוֹמֵעַ צְעָקָה וַאֲנָחָה יִשְׁמַע צַעֲקָתְךָ
וְצַעֲקַת כֻּלָּנוּ וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי, בִּפְרָט לְצָרוֹת הַנֶּפֶשׁ הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. אַךְ
זֹאת נָחָמְתִּי בְּעָנְיִי שֶׁשָּׁאַר הָעוֹלָם אֲשֶׁר לִבָּם חָלַק מֵאִתָּנוּ וּמִכָּל שֶׁכֵּן

הַמִּתְנַגְּדִים גַּם הֵם יֵשׁ לָהֶם לִצְעֹק יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְלֹא דַּי שֶׁאֵינָם צוֹעֲקִים כָּרָאוּי לָהֶם, אַף גַּם הֵם חוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק שֶׁהוּא רַב לְהוֹשִׁיעַ כָּזֶה וְכוּ׳.
וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.
וְאִם תִּרְצֶה תּוֹכַל גַּם עַתָּה וְכֵן תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה.
וְאַל יִתְיַשֵּׁן זֶה הַדִּבּוּר אֶצְלְךָ אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מֵאִתָּנוּ כִּי הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח, וְעַל יְדֵי זֶה לְבַד יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה וַאֲפִלּוּ שֶׁלְּךָ וְשֶׁלִּי שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִשָּׂא צְעָקוֹת מָרוֹת כָּאֵלֶּה מִכַּמָּה נְפָשׁוֹת וְכוּ׳, וְשֶׁל כֻּלָּנוּ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְכוּ׳, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ הַנַּ״ל עַתָּה קָרוֹב בְּדַעְתִּי שֶׁאֶסַּע בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְמֶעְדֶוועדִיבְקָע, וְאַחַר כָּךְ עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא לְטִירָהאוּוִיצָע וְכוּ׳, וְאִם יִהְיֶה ה׳ עִמָּדִי לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ בָּזֶה, תַּרְוִיחַ שָׁבוּעַ אֶחָד שֶׁאַקְדִּים לִהְיוֹת בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּפָרָשַׁת בְּשַׁלַּח. וּמֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ אֲנִי מוֹסֵר כָּל תְּנוּעוֹתַי בְּכָל יוֹם וּבְפָרָט בְּעִנְיַן הַנְּסִיעוֹת, וְהוּא בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים יְשׁוֹבֵב נַפְשִׁי וְיַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁמַּעֲתָּה תִּשְׁלַח מִכְתָּבֶיךָ לְאוּמַאן בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְשָׁם בְּשָׁבוּעַ פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח אוֹ סָמוּךְ לְאַחֲרָיו וְכַנַּ״ל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁתְּקַבֵּל מִכְתָּבִי זֶה תִּכְתֹּב אִגֶּרֶת בְּקִצּוּר לְפֹה לְרִ׳ אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה. וּבִלְבַד כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֵיזֶה יְדִיעָה טוֹבָה חֲדָשָׁה הֵן מֵהָעֵסֶק שֶׁל נָעמְרוֹב. וּבְפָרָט אִם יִהְיֶה לְךָ יְדִיעָה טוֹבָה מֵרַבִּי נַחְמָן מִיַּאס שֶׁכְּבָר הִתְחִיל וְכוּ׳. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ הַטּוֹב מְהֵרָה, כִּי גַּם פֹּה כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְצַפִּים לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִכָּל הַנַּ״ל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי כְּלָל פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי עַתָּה סָמוּךְ לִזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְאַחַר הַתְּפִלָּה צְרִיכִים לְמַהֵר שֶׁיֵּלֵךְ עַל הַפָּאסְט.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְפָרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשׁוּבִי מִקְּרָעמְעִינְטְשַׁאג וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי וְנִתְוַעֵד יַחַד אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל. כָּעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, וַאֲנִי מֵבִין דְּבָרֶיךָ הֵיטֵב וְצַעֲקָתְךָ וְאַנְחָתְךָ הֵן עַל פַּרְנָסָה הֵן בְּעִקַּר הַפַּרְנָסָה שֶׁהוּא פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ, בְּפָרָט שֶׁתִּנָּצֵל לִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא הַמַּלְוֶה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הַחֲנוּת שֶׁלּוֹ פְּתוּחָה וְהַחֲנָוָנִי מַקִּיף וְכוּ׳. וְאַתָּה צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת דְּבָרִים עִמּוֹ, וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁתּוּכַל לְהוֹצִיא דְּבָרִים מִלִּבִּי הַנּוֹבְעִים מִזִּקְנֵךְ הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁיִּחַיּוּ נַפְשֶׁךָ מְאֹד לָנֶצַח. וְגַם בְּגַשְׁמִיּוּת בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה וּבְכָל מַחְסוֹרְךָ יוֹעִילוּ לְךָ תָּמִיד, כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים לָעַד וּמוֹעִילִים לְכָל נֶפֶשׁ מִכָּל שֶׁכֵּן לְזַרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעַל כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁתִּזְכּוּ לְהַבִּיט אֶל צוּר חֲצַבְתֶּם מִמֶּנּוּ לְהָבִין מֵרָחוֹק גְּדֻלָּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וּלְהִתְקָרֵב תָּמִיד לְהַיּוֹנְקִים מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ׳, אָז טוֹב לְךָ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ לָנֶצַח. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁתִּזְכּוּ לָזֶה לְמַעַן יִיטַב לָכֶם כָּל הַיָּמִים. יֶתֶר מִזֶּה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת בְּלֵב וָנֶפֶשׁ וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן הַנַּ״ל
הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אִחֵר זְמַן הַפָּאסְט וְלֹא נִשְׁלַח בְּיוֹם ד׳ הַנַּ״ל וְעַתָּה תֵּדַע שֶׁהַיּוֹם יוֹם ה׳ וָאֵרָא אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְמֶעדְוֶוועדִיבְקֶע. וְנִסְכַּם אֶצְלֵנוּ שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לָשׁוּב מִשָּׁם עוֹד לְפֹה עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ אֶסַּע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטִירָהאוויצָע כַּנַּ״ל. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִכְתָּבֶיךָ. וְאַל תִּצְטַעֵר בְּנִי עַל עִכּוּבִי כֹּה, כִּי מֵאֵת ה׳ הוּא לְטוֹבָה.
גַּם תֵּדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁהִפְחַדְתָּ אוֹתִי וְכוּ׳ טָעִיתִי בְּמִכְתָּבְךָ כִּי כַּוָּנָתְךָ הָיָה שֶׁאֵינְךָ יוֹדֵעַ לָשׁוּת עֵצוֹת אִם לִכְתֹּב לְר׳ נַחְמָן לְיַאס כָּל הָעֵסֶק וְהַפַּחַד וְכוּ׳, וַאֲנִי הָיִיתִי טָרוּד אָז מְאֹד, וְסָבַרְתִּי שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב עַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים. אַחַר כָּךְ קָרִיתִי עוֹד הַפַּעַם אַחַר שְׁלִיחוּת הַפָּאסְט וְהֵבַנְתִּי כַּוָּנָתְךָ כַּנַּ״ל, וְנִצְטַעַרְתִּי הַרְבֵּה עַל שֶׁצִּעַרְתִּי אוֹתְךָ בְּחִנָּם, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אָז. וּמִזֶּה תָּבִין שֶׁגַּם שְׁאָר פְּחָדֶיךָ הָרַבִּים רֵבָּם בְּחִנָּם. כִּי הָעוֹלָם גֶּשֶׁר צַר וּצְרִיכִין לַעֲבֹר עָלָיו וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד כְּלָל. וְיֵשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה לְדַבֵּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמַּח נַפְשְׁךָ וְנַפְשֵׁנוּ תָּמִיד. וּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה הִגִּיעַ, מִי יִתֵּן שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לָכֶם כָּרָאוּי, כִּי בְּוַדַּאי עִם אֵלּוּ הַתּוֹרוֹת וְהָרְמָזִים שֶׁכָּתַבְתִּי יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהִתְפַּלֵּל כָּל יְמֵי חַיָּיו.
נָתָן הַנַּ״ל

תט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וָאֵרָא תר״ג טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה וְלִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְשָׁלוֹם לַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הִיא בִּתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ.
זַייט וויסִין אַז אֶתְמוֹל בִּין אִיךְ גִּיקוּמֶין לְפֹה מִקְּרֶעמִינְטשַׁאג [דְּעוּ, כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה מִקְּרֶעמִינְטשַׁאג וְכוּ׳]. וּבְדַעְתִּי לְהַתְחִיל לְהָכִין דַּרְכִּי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמִשָּׁם לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. קֵיין נַייעס הָאבּ אִיךְ אַייךְ נִיט צוּ שְׁרַייבֶּן, גִּילוֹיבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר הָאט אַזוֹי וַוייט גִּיהָאלְפִין אוּן צוּ אִם אִיז דֶּער בִּטָּחוֹן אַז עֶר וֶוועט וַוייטֶער הֶעלְפִין אוּן הֶעלְפִין אַלְסְדִינְג וָואס מֶע בַּדַארְף בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, כִּי אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי וְכוּ׳. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֶעְרִינְט אוּן דַּאוּוינְט. [חֲדָשׁוֹת אֵין לִי לִכְתּוֹב לָכֶם תּוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא כָּל כַּךְ עָזַר, וּבוֹ אָנוּ בּוֹטְחִים שֶׁיַּעְזֹר הָלְאָה וְלַעֲזֹר בְּכָל הַמִּצְטָרֵךְ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וְכוּ׳ לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִמְּדוּ וְהִתְפַּלְּלוּ] וְתִשְׁפְּכוּ נַפְשֵׁיכֶם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם כִּי אֵין לָנוּ

עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וּמִגְדָּל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייִךְ [דּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְכֶם] וּבִפְרָט לְאִמּוֹ תִּחְיֶה לִיבְּלִיךְ [בְּאַהֲבָה], וְהוּא יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִן הַסְּתָם יָבוֹא עִמִּי לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשַׁדֵּךְ אוֹתוֹ בְּקָרוֹב וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה.

מַה מְּאֹד נִכְסַפְתִּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת לְכֻלְּכֶם, כִּי נַפְשְׁכֶם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי וְאַהֲבָתֵנוּ הִיא אַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָנֶצַח. אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכָל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לִפְנֵיכֶם, מִי יִתֵּן שֶׁתִּתְעַסְּקוּ בָּהֶם תָּמִיד וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת כְּפִי הָאָדָם וּכְפִי הַמָּקוֹם וּכְפִי הַזְּמַן. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְּצֵם עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וּמַזְמִין לְכָל אָדָם מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה כְּפִי הָאָדָם וְכוּ' כַּנַּ"ל וּמְרַמֵּז לוֹ רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. אַשְׁרֵי הַמֵּשִׂים לֵב לָזֶה בְּכָל יוֹם. וְעַל כָּל פָּנִים יִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית וּתְפִלִּין וּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְתוֹרָה וּמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה כָּרָאוּי, שֶׁבָּזֶה נַעֲשִׂין כָּל הַתִּקּוּנִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְבֹאָרִין שָׁם מִמֵּילָא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה "ה' אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד וְכוּ'". וְאָנוּ צְרִיכִים לוֹמַר אֲלָפִים פְּעָמִים אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ עַל כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְעַל כָּל חִדּוּשׁ וְחִדּוּשׁ שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּי אֲשֶׁר לוּלֵא תּוֹרָתוֹ שַׁעֲשׁוּעֵנוּ לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם עַתָּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּצוּק הָעִתִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן וּפַרְנָסָה.

וּתְהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ לְגַלּוֹת תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה וְעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת כָּאֵלֶּה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר בִּכְלָל וּבִפְרָט בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד בְּדֶרֶךְ תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת גָּמוּר הַשָּׁוִין לְכָל נֶפֶשׁ, וְאַף עַל פִּי כֵן הַכֹּל נִמְשָׁךְ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה מִמַּיִם עֲמֻקִּים עֵצָה וְכוּ' עֲמֻקִּים עֲמֻקִּים מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ מִי שֶׁבָּא בְּמַעֲמַקֵּי מַיִם וְשִׁבְּלֶת שְׁטָפַתְהוּ יָכוֹל לִמְצֹא גַּם שָׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא עַל יְדֵי צְעָקָה וַאֲנָחָה וְרָצוֹן וְכִסּוּפִין טוֹבִים וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ תָּמִיד בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה וְכוּ'. לְמַעַן הַשֵּׁם וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְבַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם דְּבָרֵינוּ. כִּי הֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב מִקִּירוֹת הַלֵּב לְטוֹבַתְכֶם וּלְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

תי

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ פָּרָשַׁת בֹּא תר״ג.
שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תְּחִיָּה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצַי שֶׁיִּחְיוּ. וְלִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה וְלַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה.
זַייט וויסִין אַז הַיינְט בִּין אִיךְ גִּיקוּמֶין מִקְּהִלָּה קְדוֹשָׁה מֶעדֶוֶועדִיבְקֶא. אִיךְ הָאבּ בְּדֶעָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּאהרִין לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טִירָהאוּויצָע עַל שַׁבַּת שִׁירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמְשָׁם לְאוּמַאן וּמְשָׁם לְבֶּיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַייער בְּרִיף מִיּוֹם א׳ וָאֶרָא הָאבּ אִיךְ מְקַבֵּל גִּיוֶוען הָאבּ אִיךְ גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל הֶעלְפִין וַווייטָער, אוּנְז אוּן אַלֶי יוּדִין אַרוֹיס פוּן כָּל הַצָּרוֹת מֶע זָאל שׁוֹין נִיט הֶערִין אַזוֹנֶי בִּיטָעֶרע גִּישִׁירֶיעֶיין, וּוּהִין מֶע פָּארְט וּוי מֶע גֶייט. הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, נָאר מִיר הָאבִּין זִיךְ מֶעהר נִיט מְחַיֶּה צוּ זַיין, נָאר מִיט דֶּעם, וָואס מִיר וֶויסִין פּוּן אַזוֹי אַ אֱמֶתִּין רֶבִּין.
[דְּעוּ, כִּי הַיּוֹם בָּאתִי מִמֶּעדֶוֶועדִיבְקֶא. בְּדַעְתִּי אִם יִרְצֶה ה׳ לִנְסֹעַ אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִטְרָהאוּויצָע עַל שַׁבַּת שִׁירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמְשָׁם לְאוּמַאן וּמְשָׁם לְבֶּיתִי אִם יִרְצֶה ה׳, מִכְּתַבְכֶם מִיּוֹם א׳ וָאֶרָא קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. ה׳ יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר הָלְאָה, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לָצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת, וְשֶׁלֹּא יִשָּׁמַע יוֹתֵר כָּאֵלֶּה צַעֲקוֹת מָרוֹת, אֵיפֹה שֶׁנּוֹסְעִים וְאֵיפֹה שֶׁהוֹלְכִים, הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ רַק עִם זֶה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵרַבִּי אֱמֶת כָּזֶה].
זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְעַל כֹּחוֹ נִשְׁעַנְנוּ, כִּי לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ.

תיא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ יִתְרוֹ תר״ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.
הַיּוֹם בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן כְּמוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם וּמָצָאתִי אֶת שֶׁאֲהֻבָה נַפְשִׁי הוּא מְכְתָּבְךָ הַטּוֹב וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְגֹדֶל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, כִּי קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּעִתִּים הַלָּלוּ אֵינוֹ שָׁכִיחַ. יִמָּלֵא פִּי תְּהִלּוֹת ה׳ אֲשֶׁר הֶבִיאַנִי עַד הֲלֹם, וְעַתָּה נִתְקַיֵּם בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת ״וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם עַל סֶלַע רַגְלַי״ וְכוּ׳. מָה אָשִׁיב לַה׳, כָּעֵת הַפָּאסְט נְחוּצָה מְאֹד, וְדַעְתִּי אֵינָה צְלוּלָה כְּלָל, כִּי הָיִיתִי נָע וָנָד בְּטִלְטוּל עָצוּם שְׁנֵי לֵילוֹת וְהַיּוֹם שֶׁבֵּינְתַיִם בִּנְסִיעָתִי מִטִּירָהאוּויצָע לְפֹה מֵעִצָּם קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ. וּמַמָּשׁ בְּנֵס בָּאתִי לְפֹה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאַגִּיעַ אֵלַי עוֹד מִכְּתָבוֹ, אָשִׁיב לוֹ כָּרָאוּי.

לְעֵת עַתָּה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱדָר א׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ יִתְרוֹ תר״ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא נֶרוֹ יָאִיר. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
הַיּוֹם קִדֵּם אוֹר הַבֹּקֶר בָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם אַחֲרֵי יְגִיעָה רַבָּה וְטִלְטוּל עָצוּם מְאֹד מִגֹּדֶל קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֲלֹם. וּכְבָר הָיִיתִי הַיּוֹם בְּחַסְדּוֹ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִזְכַּרְתִּי אֶת כֻּלְּכֶם לְטוֹבָה. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלַי וְעַל כֻּלְּכֶם, וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְהִנֵּה מָצָאתִי פֹּה אִגֶּרֶת מִבְּנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הִגִּיעַ לוֹ אִגֶּרֶת מִיַּאס מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בְּלִמּוּדוֹ הַטּוֹב, וְהוּא עוֹלֶה יָפֶה. וְהוּא צָרִיךְ מָעוֹת הַרְבֵּה, וּכְבָר שָׁלַח לוֹ בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה פַּעַם שֵׁנִית כָּל הַמָּעוֹת שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ בְּצֵרוּף מַה שֶּׁקִּבֵּל סַךְ מֵעָט מִבְּרֶסְלֶב וְעַתָּה מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ לְהַזְדָּרֵז מְאֹד לִשְׁלֹחַ מָעוֹת עַל הָעֵסֶק כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱדָר א׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא. כְּבוֹד ר׳ נַפְתָּלִי נֶרוֹ יָאִיר עוֹסֵק בַּתּוֹרָה עֲדַיִן וְאֵין לוֹ פְּנַאי לִכְתֹּב בְּעַצְמוֹ וּפוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה.

תיג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ מִשְׁפָּטִים תר״ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.
כְּבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּב עַל יְדֵי הַפָּאסְט תֵּכֶף בְּבִיאָתִי לְפֹה בְּיוֹם ג׳ הֶעָבַר. וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה יֵשׁ וְיֵשׁ בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְחַדֵּשׁ. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמֵבִין הַחֲדָשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת הַנַּעֲשִׂים בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת וְכוּ׳ וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד וְכוּ׳ צָרִיךְ לְהַאֲמִין בָּזֶה, בִּבְחִינַת ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אֲבָל עַדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה שֶׁגַּם דִּבּוּרִים אֵלֶּה לֹא יִתְיַשְּׁנוּ אֶצְלֵנוּ. וְתֵדַע בְּנִי מֵחָדָשׁ, כִּי זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל. וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים מֵהַעֲלָמַת וְהַסְתָּרַת נְקֻדַּת הָאֱמֶת הַמֵּאִיר עַתָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת מִכָּל שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמֵעֹצֶם חֶשְׁכַּת הַמַּעֲשִׂים וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל נֶחֱשָׁךְ הָאוֹר וְנֶעְלָם מְאֹד עַד שֶׁרַבִּים לֹא דַּי שֶׁאֵינָם נֶהֱנִים לְאוֹרוֹ הַגָּדוֹל, אַף גַּם הֵם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עָלָיו מְאֹד. וּמַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ אֲשֶׁר נִצַּלְנוּ מִזֶּה. וַאֲנִי מַזְהִירְךָ וּמְזָרְזֶךָ בְּנִי חֲבִיבִי כְּאָב אֶת בֵּן יְרֵאָה שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וָיוֹם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּכָל עֵת בָּזֶה. בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה בְּרַחֲמָיו לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לִהְיוֹת נִכְלָל עִמּוֹ, וְנַפְשֵׁנוּ תִּהְיֶה נִכְלֶלֶת לָנֶצַח בְּתוֹךְ כְּלַל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ״ל. וּתְהִלָּה לָאֵל בְּשַׁבָּת זֶה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר וְכוּ׳. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לָזֶה לֹא כְּמַעֲשֵׂינוּ כִּי אִם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא עַד אֵין חֵקֶר. וּתְקַבֵּל מִכְתָּב לְרַבִּי נַחְמָן הָרָצוּף פֹּה, וְאַתָּה תּוֹסִיף עָלָיו כִּרְצוֹנְךָ. וּמְגַדֵּל הַנִּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַב לְךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לְבָלִי לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה וְהַשִּׂמְחָה תָּמִיד. וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי בֵּיתִי בִּבְרֶסְלֶב וְאֵין פְּנַאי לְיַחֵד לָהֶם הַדִּבּוּר.
גַּם בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה פּוֹרֵשׂ שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ תְּרוּמָה תר״ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בִּפְרָט הָאִגֶּרֶת עִם הַשְּׁנֵי עָלִין לְדֶגְמָא. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳,

אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ׳, כָּעֵת אֵין פִּנַּאי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְעַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וְכָעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְדַבֵּר בָּזֶה כִּי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נְחוּצִים לָשׁוּב לְבֵיתָם, וּבִפְרָט כִּי קְוִינוּ לַה׳ שֶׁבְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה׳ בְּפִינוּ. וְתֵדַע מֵחָדָשׁ כִּי גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וַהֲלֹא עַתָּה אָנוּ רוֹאִין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּעִנְיַן הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ, וּבָזֶה לְבַד רָאוּי לְהָבִין כַּמָּה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין חֵקֶר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן מִתְגַּבֵּר מַה שֶּׁמִּתְגַּבֵּר עַל כָּל אֶחָד עַד הַנֶּפֶשׁ וְכוּ׳ בָּזֶה רוֹאִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁנָּתַן כֹּחַ כָּזֶה לְהַבְּחִירָה וְכוּ׳. אַךְ כְּבָר יָדַעְנוּ כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳. וְחַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תטו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר א׳ תר״ג אוּמַאן.

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה׳ פּוּק חָזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ. הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם יָבוֹא רָצוּף פֹּה עָלֶה אֶחָד לְדֻגְמָא מֵעִסְקֵנוּ אֲשֶׁר שָׁלַח לָנוּ רַבִּי נַחְמָן מִמְּקוֹמוֹ דֶּרֶךְ קְהִלַּת בְּרָאד. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמְחוּ לְבָבָם. וּתְהִלָּה לָאֵל הָאֲמָנוּת עוֹלֶה יָפֶה וּמְהֻדָּר וּמְסֻדָּר וּמְתֻקָּן כָּרָאוּי. יִמָּלֵא פִּי תְּהִלַּת ה׳ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יְזַכֵּנוּ לִגְמֹר וְלַחֲזֹר וּלְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם וְיִהְיֶה לָנוּ תָּמִיד חֵלֶק בִּזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח.

וְהִנֵּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מֵרַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל, וְצָוַח כִּכְרוּכְיָא לִשְׁלֹחַ לוֹ מָעוֹת תֵּכֶף, כִּי אִם יְקַבֵּל מָעוֹת כָּרָאוּי יוּכַל לִגְמֹר בִּזְרִיזוּת גָּדוֹל. עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם כָּל זֹאת וּלְעוֹרֵר אָזְנֵיכֶם וּלְבַבְכֶם שֶׁתִּרְאוּ לְהִשְׁתַּדֵּל כָּל אֶחָד בְּכָל כֹּחֲכֶם לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת תֵּכֶף וּמִיָּד. וּבִפְרָט מֵהָאֲנָשִׁים שֶׁהִבְטִיחוּ לִשְׁלֹחַ כַּאֲשֶׁר רָשַׁמְתִּי לָכֶם בָּאִגֶּרֶת הַקָּדוּם וּבְהִיוֹתִי אֶצְלְכֶם ; וּלְמַעַן ה׳ יִתְבָּרַךְ לְזָרֵז מְאֹד וְאַל יִתְמַהְמְהוּ כְּלָל. כִּי הָאֲמָנִים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּאוֹר הַיּוֹם לְבֵיתִי וּלְהִתְעַכֵּב בְּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טֶעפְּלִיק עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְקִוִּיתִי שֶׁקֹּדֶם שֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֲקַבֵּל מָעוֹת מֵאִתָּם, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִתְמַהְמְהוּ הַרְבֵּה חַס וְשָׁלוֹם. וּלְגוֹדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וּמֵבְטִחַנִי שֶׁיִּזְדָּרְזוּ בִּשְׁבִיל עִסְקֵנוּ בְּכָל

כֹּחָם בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לְגָמְרוֹ כָּרָאוּי, כִּי עֲדַיִן חָסֵר לִי הַרְבֵּה מָעוֹת כְּפִי מַה שֶּׁכָּתַב לִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. חִזְקוּ וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד עֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, וַה' יִגְמֹר בַּעַדְכֶם וּבַעֲדֵנוּ לְטוֹבָה וְיִגֶּלְגַּל זְכוּת בָּזֶה עַל יְדֶכֶם. וַה' יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּכֶם לְטוֹבָה. וְתִזְכּוּ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵיכֶם וְתִזְכּוּ לְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּרָאוּי לוֹ לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. וְגַם יוֹדִיעוּ זֹאת לְקִרְומִינְטְשַׁאג לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי לְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹ בִּישׁוּעָתֵנוּ, וְגַם שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבַת הָעֵסֶק שָׁם בְּכָל כֹּחוֹ. וַה' יַצְלִיחוֹ בְּכָל הַנַּ"ל.

תטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, תְּחִלַּת לֵיל ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תְּצַוֶּה תר"ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
דַּע כִּי תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם הַיּוֹם לְפֹה וְאֵין לְחַדֵּשׁ לְעֵת עַתָּה. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וַאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ לָדַעַת מִבִּיאָתִי לְבֵיתִי הוֹדַעְתִּיךָ תֵּכֶף. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע. וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּפְרָט בִּימֵי פּוּרִים הַמְּמַשְּׁמְשִׁין לָבוֹא לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

תיז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' פּוּרִים קָטָן תר"ג בְּרֶסְלֶב.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּבִים מֵרַבִּי נַחְמָן. וְכָעֵת אֵין כָּל דָּבָר לְהוֹדִיעֲךָ רַק שֶׁתִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ דַּיְקָא, כִּי

אוֹדוֹת הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ אַתָּה מֻכְרָח לִהְיוֹת פֹּה לְהִתְיַעֵץ עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים. וְגַם בְּלֹא זֶה רְצוֹנִי וּרְצוֹנְךָ חָזָק מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמְּךָ בְּקָרוֹב. עַל כֵּן תְּשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת וְתָבוֹא בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי, בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לָבוֹא לְפֹה בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה ה׳ וְעַל כָּל פָּנִים לְעֵת עֶרֶב. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר וַה׳ יִתֵּן מַעֲנֶה לְדַבֵּר דָּבָר דָּבוּר עַל אָפְנָיו בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְעֵצָה שְׁלֵמָה. בְּכָל הַדְּבָרִים וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וּלְגֹדֶל הַנִּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִפְרִי קֹדֶשׁ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. גַּם עָלָיו עֵינַי מְצַפּוֹת לִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב כְּלָל וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר וַעֲצַת ה׳ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד.

נָתָן הַנַּ״ל

תיח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג׳ צַו תר״ג בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּרְצוֹנִי הָיָה לִשְׁלֹחַ אִישׁ לְקַהֲלַתְכֶם, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁרָאִיתִי רְצוֹנְךָ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַיְדִיעָה שֶׁכָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ בָּטְלָה דַּעְתִּי וְנִתְרַצֵּיתִי גַּם כֵּן לְהַמְתִּין עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְאִם לֹא הָיוּ יְמֵי הַפּוּרִים סְמוּכִים הָיִיתִי נוֹסֵעַ בְּעַצְמִי הַיּוֹם לִקְהִלַּתְכֶם. אַךְ כָּעֵת כִּפְי הַנִּרְאֶה אֶסַּע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲלֵיכֶם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאוּלַי בְּתוֹךְ כָּךְ יַגִּיעַ הַיְדִיעָה הַנַּ״ל. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעַזְרֵנוּ לָצוּם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר כָּרָאוּי, וְלִצְעֹק וְלִזְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי וְלִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה׳ עַדֵּי נִזְכֶּה שֶׁיַּעֲנֵנוּ וְיַעַזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעוֹת שְׁלֵמוֹת מְהֵרָה, עַד נִזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה כָּרָאוּי. וְאֵיךְ שֶׁהוּא תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ יֵשׁ וָיֵשׁ תְּהִלָּה לְאֵל חַי מַה שֶּׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכָל הַבְּחִינוֹת. בְּכָל יוֹם אֲבָרֶכְךָ עַל זֶה מָלֵא רַחֲמִים. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה ר׳ אָשֵׁר נָחוּץ מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ תַּעֲנִית אֶסְתֵּר תר״ג בְּרֶסְלֶב.
שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חַלָּצָיו, שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.
מַה נִּכְבַּד הַיּוֹם שֶׁקִּבַּלְתִּי שְׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁתִּהְלָּה לָאֵל כְּבָר נִגְמַר עִסְקֵנוּ. מָה אָשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳ אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ׳. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁהִגִּיעָנוּ הַיְדִיעָה טוֹבָה בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּזִמַּן שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב לַיְּהוּדִים, כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ בְּפוּרִים הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְכָל הַמּוֹעֲדִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, וְיַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ דַּעַת אֱמִתִּי אֵיךְ לְהוֹדוֹת וּלְבָרְכוֹ תָּמִיד בְּשִׂמְחָה כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ בְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו, יְמַלֵּא פִּי תְּהִלָּתוֹ וְכוּ׳.
וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִכְתָּב הַנַּ״ל שֶׁקִּבַּלְתִּי, נִתְיַשַּׁבְתִּי שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִבְלִי לְצַעֵר אֶת רַבִּי נַחְמָן כָּל כָּךְ שֶׁעוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַל מָעוֹת בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁהָיָה מְצַפֶּה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיַּגִּיעוּ מָעוֹת, עַל כֵּן הִנְנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ וְכוּ׳, וְהַמּוֹתָר עַד תִּשְׁלוּם עֲשָׂרָה חֲצָאֵי פְּרוֹיְיאלִין [סוּג מַטְבֵּעַ] שֶׁעוֹלֶה לְעֶרֶךְ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר רוּבָּל־חָדָשׁ תַּלְוֶה מִשֶּׁלְךָ חוּץ מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לְךָ מֵאִתִּי בְּעַד הַסְּחוֹרָה. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ מִיָּד מָחָר בְּעֵת הַפָּאסְט סַךְ הַנַּ״ל עִם הַמִּכְתָּבִים הָאֵלֶּה הָרְצוּפִים פֹּה וְתוֹסִיף עַל מִכְתַּב ר׳ נַחְמָן כִּרְצוֹנְךָ.
וְתַעֲשֶׂה בָּזֶה מִצְוָה גְּדוֹלָה בּוֹ כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ. וְעִקַּר מַה שֶּׁזֵּרַזְתִּי עַצְמִי בָּזֶה הוּא בִּשְׁבִיל עֶסֶק הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת שֶׁרְצוֹנִי שֶׁיַּתְחִיל לַעֲסֹק בּוֹ מִיָּד שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים וּמִצְוָה דְּרַבִּים דַּעֲדִיפָא וְחָלִילָה לְהִתְעַצֵּל בָּזֶה וְכָל הַזָּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וְאִם תִּרְצֶה תּוֹכַל לְהוֹסִיף עוֹד 2 חֲצָאֵי פְּרוֹיְיאלִין וְתִשְׁלַח לוֹ 12 וַאֲנִי אֶשְׁלַח לְךָ עַל זֶה 10 רוּבַּל חָדָשׁ בְּיוֹם ו׳ הַסָּמוּךְ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם א׳ אַחַר שַׁבַּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
וְכָעֵת מֻחֲמַת טִרְדַּת כְּנִיסַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֵין רְצוֹנִי לִטְרֹחַ בָּזֶה, אֲבָל כְּבָר הֵם מְזֻמָּנִים וּכְמֻנָּחִים בְּיָדִי מַמָּשׁ, רַק שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁלֹחַ אַחֲרֵיהֶם. וְתִכְתֹּב לִי תְּשׁוּבָה תֵּכֶף בְּזְרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כִּי אֲנִי חָפֵץ שֶׁתִּשְׁלַח הַסַּךְ הַנַּ״ל עִם הַמִּכְתָּבִים בְּזְרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְהִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁאֲנִי מֻקָּל עָלֶיךָ מְאֹד בְּהַהַלְוָאָה שֶׁלְּעֵת עַתָּה אֵין אַתָּה מַלְוֶה אֲפִלּוּ שְׁלֹשִׁים רוּבַּל־חָדָשׁ כְּהַבְטָחָתְךָ, וּמֻבְטָחַנִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁגַּם אַחַר כָּךְ לֹא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹוֹת הַרְבֵּה, כִּי קִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּסָמוּךְ יַגִּיעַ לְךָ מָעוֹת מִטֶּשֶׁעהרין וּקְרֶעמִינְטשַׁאג. וַאֲנִי כְּבָר לָוִיתִי פֹּה מַה שֶּׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ חוּץ מַה שֶּׁכְּבָר נָתַתִּי לְהַסּוֹפֵר, וּמַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ, וּמַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְפַרְנָסָתִי כִּי גַּם מְעוֹתַי נִכְנְסוּ בָּעֵסֶק הַזֶּה כַּיָּדוּעַ לְךָ, וַאֲנִי מַטְרִיחַ עַצְמִי לְלַוּוֹת מֵאֲחֵרִים כְּדֵי לְהָקֵל מֵעָלֶיךָ. אֲבָל אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי אַתָּה מְדַקְדֵּק יוֹתֵר מִדַּאי בְּעִנְיַן הַהַלְוָאָה לְצֹרֶךְ עֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּכָל הַמִּכְתָּבִים לְהָקֵל מֵעָלֶיךָ. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי לְעֵת עַתָּה הֵקַלְתִּי עָלֶיךָ כַּנַּ״ל, וְגַם לְהַבָּא לֹא אַכְבִּיד עָלֶיךָ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹוֹת עוֹד כְּלָל. וְנָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּוַדַּאי תִּסְלַק בְּקָרוֹב מַה שֶּׁהִלְוִיתָ, וּמִטִּרְדַּת פּוּרִים אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. מֻבְטָחַנִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי בְּלִי שִׁנּוּי תֵּכֶף וּמִיָּד בְּזְרִיזוּת,

וַה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וְיֵעָרֵב לָכֶם וְלָנוּ שִׂמְחַת פּוּרִים וְתִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאַתָּה זוֹכֶה בְּפוּרִים לַעֲסֹק בְּהַמְשָׁכַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּעוֹלָם שֶׁזֶּהוּ עִקַּר בְּחִינַת קִיְמוּ וְקִבְּלוּ שֶׁעוֹסְקִים הַצַּדִּיקִים בְּכָל דּוֹר בִּפְרָט בְּפוּרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתְךָ וְכֻלָּנוּ לִזְכּוֹת בְּפוּרִים הַזֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ קִיּוּם הַתּוֹרָה מֻחָדָשׁ לְקַיֵּם קִיְמוּ מַה שֶׁקִּבְּלוּ כְּבָר.

וְהָעִקָּר שֶׁנִּזְכֶּה אֲנַחְנוּ וְאַתֶּם לְקַבֵּל וּלְהָבִין בְּכָל עֵת הָעֵצוֹת עֲמֻקוֹת וְהָרְמָזִים שֶׁהֵם בְּחִינַת יָדַיִם שֶׁיֵּשׁ בִּימִים הַחָכְמָה, שֶׁהֵם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ רְמָזָיו גַּם אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי הֵן קֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה הֵן לְאַחַר הַמַּעֲשֶׂה, הֵן לְעִנְיַן סוּר מֵרָע הֵן לְעִנְיַן עֲשֵׂה טוֹב.

לְמָשָׁל כְּשֶׁצְּרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל, וְהַמְּנִיעוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת מִתְפַּשְׁטִין מִכָּל צַד וּמַקִּיפִין אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד כַּיָּדוּעַ לַכֹּל ; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ סְיָמָן ט׳ שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל אֲזַי הַקְּלִפּוֹת מְסַבְּבִין אוֹתוֹ וְכוּ׳. וּמְבֹאָר שָׁם עֵצָה טוֹבָה שֶׁיִּתְגַּבֵּר לוֹמַר עַל כָּל פָּנִים הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת כְּפִי מַה שֶּׁהוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְכוּ׳, אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת וְכוּ׳. אֲבָל עִקַּר הָעֵצָה לְתַכְלִיתָהּ צְרִיכִין לְהָבִין עַל יְדֵי רְמָזִים בַּיָּד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר.

וְכֵן הָעֵצָה שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן הַתְּפִלָּה לְסַלֵּק הַכְּבֵדוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה הַמְעַכְּבִין אֶת הַתְּפִלָּה מִלְּהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְחִיּוּת, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה ״אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי״ שֶׁהוּא לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּמְעַט דְּמְעַט הַנְּקֻדּוֹת דְּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ עֲדַיִן וְכוּ׳. אַף עַל פִּי שֶׁהָעֵצָה בְּאִתְגַּלְיָא הִיא טוֹבָה לַכֹּל, מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעֶצֶם, וּכְבָר הֶחֱיָה כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי זֶה, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ כַּמָּה עִתִּים שֶׁקָּשֶׁה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ גַּם בָּזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לְהָבִין הָרְמָזִים שֶׁמְּרַמֵּז לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הָאֱמֶת, שֶׁעַדַיִן חֲבִיבוּתֵהּ, דְּקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וְכוּ׳.

וְכֵן בְּהַתּוֹרָה שֶׁל בֵּן וְתַלְמִיד שֶׁמּוֹדִיעַ לְכָל הַיְרוּדִים וְהַפְּחוּתִים שֶׁבָּעוֹלָם כִּי עֲדַיִן ה׳ אִתָּם וְאֶצְלָם וְכוּ׳ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. עִקַּר הַיְדִיעָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּבְחִינַת רְמָזִים, בְּגִין דְּלִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בֵּהּ כְּלָל, רַק נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ לְכָל חַד כְּפוּם דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת רְמָזִים, שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לָשׂוּם לִבּוֹ לְהָבִין הָרְמָזִים עַד שֶׁיַּמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְיָבִין כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ בִּבְחִינַת וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְדַי לְחַכִּימָא בִּרְמִיזָה.

וְכֵן לְאַחַר מַעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לְאַחַר הַתְּפִלָּה, אִם אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה יָכֹל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ וְהַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת טָרְפוּ תְּפִלָּתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. צָרִיךְ אַחַר כָּךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהָבִין הָרְמָזִים בְּלִי שִׁעוּר שֶׁאָמַר לָנוּ בְּפֵרוּשׁ וְרָמַז לָנוּ בְּיָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁאָסוּר לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר וְכוּ׳.

וְכֵן אֲפִלּוּ בְּעִנְיַן סוּר מֵרָע שֶׁעַל יְדֵי הָרְמָזִים יְכוֹלִין לְהָבִין עַד כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת כְּלָל וְאַל יִכְנֹס עִם פִּתּוּיָו בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן וְכוּ׳ וְיִבְרַח מֵהַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ׳ וְעַל יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מִכָּל רַע. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן יִצְרוֹ תִּקְפוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לִבְלִי לִפֹּל יוֹתֵר. כְּמוֹ שֶׁצָּעַק שֶׁאֵין שׁוּם

יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם.
וְעִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת עַל פִּי כָּל דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁגִּלָּה אוֹתָם בְּפֵרוּשׁ וּצְרִיכִים לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו וּלְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן צְרִיכִין לְהָבִין מֵרָחוֹק הָרְמָזִים. בִּפְרָט הָרְמָזִים מֵעִצָּם גְּדֻלָּתוֹ וְכֹחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בְּצִלּוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ מְבִינִים גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית וְעִצָּם חֲסָדָיו עַד אֵין קֵץ וְכוּ'. כָּל זֶה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְהָבִין הָרְמָזִים שֶׁהֵם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית.
וְעַתָּה תָּבִין מֵחָדָשׁ שֶׁאֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם, וְשֶׁגַּם אֲנִי וְאַתָּה וְכֻלָּנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בִּימֵי שִׂמְחָה וּבִפְרָט בְּפוּרִים. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים לִכְתֹּב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה הַנּוֹבְעִים מֵהָרְמָזִים שֶׁיֵּשׁ בְּיַם הַחָכְמָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה אִם אֵינוֹ שְׁלֵימַזְלְנִיק [שְׁלוּמִיאֵל] וְכוּ'.
וְזֶה עַתָּה אֶצְלִי כָּל בַּוָּנַת פּוּרִים. כִּי עִקַּר הַכְּנָעַת עֲמָלֵק יִמַּח שְׁמוֹ הָיָה עַל יְדֵי וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה. דְּהַיְנוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הֵרִים יָדָיו וְרָמַז לָהֶם לְהִסְתַּכֵּל כְּלַפֵּי מַעְלָה. כִּי עֲמָלֵק הוּא קְלִפָּה קָשָׁה כָּל כָּךְ שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁכְּשֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְגָּרֶה בְּיִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לְהַצַּדִּיק לְדַבֵּר וּלְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל. כִּי אִם מַה שֶּׁמֵּרִים יָדָיו וּמְרַמֵּז לָהֶם, הִסְתַּכְּלוּ כְּלַפֵּי מַעְלָה כִּי עֲדַיִן ה' אִתְּכֶם, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְהַיְרִיעָה קְצָרָה וְהַזְּמַן נָחוּץ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. גַּם אִגֶּרֶת זֶה הִרְוַחְתָּ עַל יְדֵי מַה שֶּׁאֲנִי מְזָרֵז לִשְׁלֹחַ מָעוֹת לְרַבִּי נַחְמָן, כִּי בְּלֹא זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת הַיּוֹם. עַל כֵּן אַל יִמְנָעֲךָ שִׂמְחַת פּוּרִים מִלְּקַיֵּם מִצְוַת שִׁלּוּחַ הַמָּעוֹת וְהַמִּכְתָּב הַנַּ"ל, אַדְרַבָּא בָּזֶה תִּשְׂמַח וְתָגִיל עִם הַנִּגּוּן שֶׁרַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה מְנַגֵּן שָׁם "שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה" שֶׁאַתָּה זוֹכֶה בְּפוּרִים לִמְצֹוָה זֹאת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
און טאקע פֿארט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

תכ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם שֵׁנִי שְׁמִינִי תר"ג בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּפוּרִים וְגַם הַיּוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁקִּיַּמְתָּ שְׁלִיחוּתִי אֶתְמוֹל לִשְׁלֹחַ לְרַבִּי נַחְמָן הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְתָּ. וְאִם נִתְעַכֵּב בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּעַצְמוֹ אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. וְגַם אָנֹכִי

לֹא יָדַעְתִּי שֶׁיִּתְעַכֵּב קַבָּלַת מִכְתָּבִי עִם הַמָּעוֹת לְיָדוֹ עַד סְעֻדַּת פּוּרִים, כִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר בָּעֶרֶב. כִּי בְּעֵת כָּתַבְתִּי הַמִּכְתָּב הָיָה סָבוּר רַבִּי נַחְמָן בר״מ הַכֹּהֵן שֶׁיִּסַּע קֹדֶם מִנְחָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל נָכוֹן מֵעִם ה׳, אֲבָל הָאִגֶּרֶת בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אָז בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד הָיָה כְּדַאי טִרְחָתִי, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן קָשֶׁה לְךָ וְלָנוּ לְהָבִין הָרְמָזִים הֵיטֵב עִם כָּל זֶה צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה וּכְבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה בְּשִׁנּוּי לָשׁוֹן קְצָת לְרִ׳ אֶפְרַיִם לְקִרוּמִינְטְשַׁאג. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה בָּאִגֶּרֶת הַקֹּדוֹם לָזֶה וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר בְּאֶמְצַע הַסְּלִיחוֹת כְּשֶׁהֵבִיא לִי רַבִּי אָשֵׁר מִכְתָּבוֹ עִם הַמִּשְׁלוֹחַ מָנוֹת. וּבִפְרָט מִכְתָּב רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, נִתַּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי וְנִתְעוֹרֵר בְּלִבִּי וּבְלֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׂמְחַת פּוּרִים. כִּי רָאִינוּ יְשׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח וְתִקְוָתוֹ לְדוֹר דּוֹרִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. וּמֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתִי וּתְשׁוּקַת רַבִּי נַחְמָן בְּעֶסֶק זֶה נִתְעוֹרֵר לִבִּי לִשְׁלֹחַ לוֹ מְזֻמָּד מָעוֹת מַה דְּאֶפְשָׁר, וְנִתְיַשַּׁבְתִּי בָּזֶה הֵיטֵב וְכָתַבְתִּי מִכְתָּבִים הַנַּ״ל וּבְתוֹךְ כָּךְ נִתְגַּלְגֵּל מֵאֵת ה׳ שֶׁנִּזְכַּרְתִּי לִכְתֹּב לוֹ מֵעִנְיַן הָרְמָזִים. וּתְהִלָּה לָאֵל פָּלְטָה הַקֶּלְמוֹס דִּבּוּרִים נִפְלָאִים אֲמִתִּיִּים הַרְבֵּה שֶׁלֹּא חָשַׁבְתִּי עֲלֵיהֶם כְּלָל, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ וְכוּ׳. בְּנִי חֲבִיבִי מִכָּל עֶסֶק וַעֲסָק וְכָל סִבָּה וּתְנוּעָה שֶׁסִּבֵּב ה׳ יִתְבָּרַךְ מִיּוֹם שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֶל אוֹר חַיֵּינוּ וְכוּ׳ וּמַה שֶּׁסִּבֵּב אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּעִסְקֵי עִמָּכֶם בִּכְלָל וּבִפְרָט. מִכֻּלָּם יְכוֹלִים לְהָבִין וְלִרְאוֹת חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב, רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ׳.

וְהִנֵּה מֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה, אֵין מֵהַצֹּרֶךְ עוֹד שֶׁאֶסַּע בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְטוּלְטְשִׁין, כִּי אֵינִי רוֹצֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ עוֹד מָעוֹת עַד שֶׁאֲקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל קַבָּלַת מָעוֹת, וְהַמִּכְתָּב שֶׁנִּשְׁלַח אֶתְמוֹל. גַּם אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל מִכְתָּבָיו הַנִּשְׁלָחִים מִכְּבָר דֶּרֶךְ בְּרָאד. וְנִפְלֵאתִי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ, וּמֵהַסְּתָם תֵּכֶף כְּשֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדְךָ תִּשְׁלְחֵם לִי בִּזְרִיזוּת, וּבְתוֹךְ כָּךְ אֲנִי מְקַוֶּה לַה׳ שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ מָעוֹת מִטְּשֶׁעהרִין וּמִשְּׁאָרֵי מְקוֹמוֹת, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה לִגְמֹר הָעֵסֶק בְּכִי טוֹב בְּלִי הַלְוָאוֹת גְּדוֹלוֹת. וְגַם מַה שֶּׁלָּוִיתִי עַד הַיּוֹם יְסֻלַּק בִּשְׁלֵמוּת בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ׳ הוּא בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ אַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח. וּלְדַעְתִּי רָאוּי שֶׁתִּתֵּן לִקְרוֹת הַמִּכְתָּב הַקְּדוֹם שֶׁל פּוּרִים לִידִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, אוּלַי יָבִין אֵיזֶה רְמָזִים לְטוֹבָתוֹ מֵהֶם, וְגַם לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל. וְיִפָּרֵס בְּשָׁלוֹמָם בְּאַהֲבָה, וְאִם יִרְצוּ בְּרָצוֹן חָזָק שֶׁאָבוֹא יוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אוֹתִי לְשָׁם אַחַר שַׁבַּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְגַם עַל נְסִיעָה קְטַנָּה זֹאת לְטוּלְטְשִׁין אֲנִי סוֹמֵךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֶצְלִי הוּא טִלְטוּל גָּדוֹל וְכוּ׳. הַמֵּכִין מִצְעֲדֵי גֶּבֶר יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

וְיִכְתֹּב לִי אִם הָיָה שָׁמֵחַ בְּפוּרִים כָּרָאוּי. וְאֵיךְ שֶׁהָיָה, צְרִיכִין עַתָּה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַבֵּל שִׂמְחָתֵנוּ שֶׁל פּוּרִים עִם כָּל הַמִּצְוֹוֹת שֶׁל פּוּרִים כְּאִלּוּ קִיַּמְנוּם כָּרָאוּי בְּכָל פְּרָטֵיהֶם וְכוּ׳. עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְקִדֻּשַׁת וְטָהֳרַת הַפָּרָה אֲדֻמָּה וְכוּ׳, לְטַהֲרֵנוּ מִטֻּמְאַת מֵת לְמַעַן נִזְכֶּה לִהְיוֹת טְהוֹרִים לְקָרְבַּן פֶּסַח וְלִהְיוֹת נִזְהָרִים וְנִשְׁמָרִים עַל יְדֵי זֶה מִמַּשֶּׁהוּ

חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְנִזְהַר מְאֹד מִלְּהַחֲמִיץ הַמֹּחַ חַס וְשָׁלוֹם בְּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְזָרוֹת חַס וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם ״גְּעַר חַיַּת קָנֶה״ וְכוּ׳, עַד שֶׁנָּשִׁיב מֵחָמֵץ לְמַצָּה מֵחֵית לְהֵ״א מְמָוֶת לְחַיִּים וְכוּ׳ וְכוּ׳. מַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁבְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה וּבְפָרָט בְּכָל הַזְּמַנִּים הַמְקֻדָּשִׁים וּבְכָל הַמִּצְוֹת הַנּוֹהֲגִים, בְּכֻלָּם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים וְנִשְׂגָּבִים כָּאֵלֶּה הַמְחַיִּן כָּל נֶפֶשׁ וָנֶפֶשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כְּגוֹן מֵעִנְיַן קְדֻשַּׁת פֶּסַח שְׁמְדַבֵּר בּוֹ הַרְבֵּה בִּכְלַל כָּל הַשְּׁלֹשָׁה רְגָלִים בְּהַתּוֹרָה ״מֵישָׁרָא דְּסַכִּינָא״, וּבְהַתּוֹרָה תִּקְעוּ א׳, וּבְהַתּוֹרָה ״וְאֶת הָעֲרָבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֵךְ״. וּמִלְּבַד זֶה מְדַבֵּר מִפֶּסַח בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל הַמַּתְחֶלֶת בַּחֲצִצְרוֹת מֵעִנְיַן זְהִירוּת מֵחָמוּץ הַמַּח וְכוּ׳, וּבְהַתּוֹרָה ״ט׳ תִּקּוּנִין״ מֵעִנְיַן קְרִיאַת הַהַגָּדָה שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת וְכוּ׳, וּבְהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁפּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְכֵן בְּעִנְיַן קְדֻשַּׁת סֻכּוֹת וְשָׁבוּעוֹת וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר וְכוּ׳ מְדַבֵּר מִכֻּלָּם כַּמָּה פְּעָמִים בִּכְלָל וּבִפְרָט, וְכֵן בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת כַּמְבֹאָר לַבָּקִי בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ׳, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּהֶם וְלַעֲסֹק בָּהֶם בְּמוּעָדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, הִלְכוֹת פֶּסַח קֹדֶם פֶּסַח, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ קֹדֶם פֶּסַח לִזְכוֹת וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת פֶּסַח, וְעַל יְדֵי הָעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת הָרְמוּזִים בְּהַתּוֹרוֹת הַנַּ״ל הַמְדַבְּרִים מִפֶּסַח, וְכֵן בְּכָל הַמּוֹעֲדִים הַקְּדוֹשִׁים. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. בִּפְרָט שֶׁיֵּשׁ לִי עַתָּה צַעַר גָּדוֹל מִנְּכִדִּי רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה שֶׁמּוּטָל עַל עָרֶשׂ דְּוַי וַה׳ יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה, וַאֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לֵילֵךְ אֶצְלוֹ לְבַקְּרוֹ. מָלֵא רַחֲמִים וּבוֹרֵא רְפוּאוֹת יִרְפָּאֵהוּ מְהֵרָה. וְיִשְׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג׳ תַּזְרִיעַ תר״ג

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא פֵּרַשְׁתָּ שִׂיחָתְךָ לְפָנַי כִּרְצוֹנְךָ מֵחֲמַת טִרְדָּתְךָ לְכַבְּדֵנִי. הָאֱמֶת הוּא כָּךְ. אֲבָל גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי זֹאת בִּהְיוֹתִי בְּבֵיתְךָ שָׁם, וְהָיָה כַּמָּה זְמַנִּים וְעִתִּים שֶׁהָיָה לְךָ פְּנַאי לְדַבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה, אַךְ יֵשׁ עַל זֶה עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה מְנִיעוֹת. אֲבָל לְדַעְתִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי שָׁם עִמְּךָ הַרְבֵּה בִּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי שָׁם דִּבְרֵי אֱמֶת הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵהֶם תּוּכַל לְהָבִין דְּבָרִים הַרְבֵּה בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז, וְגַם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים הַרְבֵּה. וּכְבָר שָׁמַעְתָּ וְרָאִיתָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבַמָּה שֶׁחִדַּשְׁנוּ בָּהֶם הַרְבֵּה. אַךְ הִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר

אֵין לְשַׁעֵר. אֲבָל כָּל תִּקְוָתֵנוּ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה שֶׁעוֹלֶה עַל הַכֹּל וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד בְּסָמוּךְ. וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ עִם מַה שֶּׁזָּכִינוּ שֶׁבֵּרָאנוּ לְכָבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכָל הַבְּחִינוֹת כִּי מִגְּדֶל הָרַעַשׁ וְהַמְּנִיעוֹת לְגַע בָּנוּ מְבִינִים כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ שֶׁנִּצַּלְנוּ מֵהִתְנַגְּדוּת וְלֵיצָנוּת שֶׁלָּהֶם. אִלּוּ קֵרְבָנוּ אֵלָיו וְלִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר כָּזֶה וְכוּ' וְלֹא קִבַּלְנוּ שׁוּם חִדּוּשׁ מִמֶּנּוּ דַּיֵּינוּ. וְעַל כָּל חִדּוּשׁ וְדִבּוּר וְשִׂיחָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ צְרִיכִים לוֹמַר אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לִשְׁמֹעַ דָּא דַּיֵּינוּ. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְכוּ' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה

תכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' אַחֲרֵי י״א נִיסָן תר״ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי כֻּלָּם בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר וּבְשָׁבוּעַ זֹאת. וְהִנֵּה עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו שֶׁנִּתְקַיֵּם דְּבוּרִי שֶׁלֹּא לִהְיוֹת חַיָּב לְךָ עַד הַפֶּסַח כִּי אִם בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשִׁים רוּבָּל־חָדָשׁ. וְזֶה הָיָה בְּנֵס וּבְהַשְׁגָּחוֹת נִפְלָאוֹת, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ וְאַתָּה מְדַקְדֵּק עִמִּי יוֹתֵר מִדַּאי בְּעִנְיַן הַהַלְוָאָה. אַךְ קִוִּיתִי לַה' שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ עוֹד לְהַלְוָוֹת אֶצְלְךָ וְלַה' הַיְשׁוּעָה. כָּתַבְתִּי לְךָ כָּל זֶה אוּלַי תַּתְחִיל מֵעַתָּה לִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל מַחֲשָׁבָה כָּל כָּךְ בְּשׁוּם עֵסֶק. הָאֱמֶת שֶׁצְּרִיכִין לְזָהֵר לִבְלִי לַחֲטֹף מָמוֹן אֲחֵרִים מִזֶּה לָזֶה וְלִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב וְשֶׁלֹּא לִכְנֹס בַּעֲסָקִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר מִכֹּחוֹ. וּתְהִלָּה לָאֵל אַתָּה נִזְהָר מִזֶּה. אַף עַל פִּי כֵן לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת בְּפָרָט בְּעֵסֶק שֶׁל שְׁלֹשִׁים אוֹ אַרְבָּעִים רוּבָּל־חָדָשׁ. בְּפָרָט עַל עֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה. אֵין רָאוּי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת כָּל כָּךְ, אַךְ בְּקַשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה וּדְאָגָה מִזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ. כִּי אֵין בְּלִבִּי עָלֶיךָ כְּלָל. וּמֵעַתָּה בְּנִי הִזָּהֵר לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבְךָ בַּמָּה שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁמֵּאִיר אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם וְהוּא נֶעְלָם וְנִסְתָּר כָּל כָּךְ מִכֻּלָּם. וְלָנוּ מִתְנוֹצֵץ בְּחַסְדּוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים אֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וּכְבָר גִּלָּה לָנוּ שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בִּשְׁבִיל הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ עַל פָּסוּק ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מָר לִי מָר וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי״ וְכוּ'. וְעִקַּר הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי שֶׁהוּא רְפוּאַת

הַגּוּף וּרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח הוּא כְּשֶׁאֵין חוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ לָנֶצַח, כִּי חוּץ מִזֶּה אֵין שׁוּם שָׁלוֹם בָּעוֹלָם ; וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אֲשֶׁר תִּקְצַר הַיְרִיעָה. וְעַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בִּשְׁבִיל שָׁלוֹם זֶה. וְאִם הַמְּרִירוּת נוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ וְכוּ' אֲבָל שָׁלוֹם וּרְפוּאָה וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת וְכוּ' הַנִּמְשָׁכִין עַל יְדֵי אִישׁ שָׁלֵם כָּזֶה מְתַקֵּן הַכֹּל.

וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת מָרוֹר שֶׁצְּרִיכִין לֶאֱכֹלוֹ עִם הַפֶּסַח וּמַצָּה שֶׁהֵם מֹחִין גְּבוֹהִים וְרָמִים מְאֹד שֶׁכֻּלָּם בְּחִינַת שָׁלוֹם, שֶׁעוֹשִׂים שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמְקַשְּׁרִין דָּרֵי מַעְלָה עִם דָּרֵי מַטָּה וּמוֹדִיעִין וּמְפָרְסְמִין אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי דָּרֵי מַטָּה שֶׁהֵם אֲנַחְנוּ הַשְּׁפָלִים וְהַיְרוּדִים מְאֹד מְאֹד שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, בִּפְרָט בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה בַּגָּלוּת הַמַּר וְהָאָרֹךְ הַזֶּה. וְעַל יָדֵנוּ דַּיְקָא עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין זֵכֶר לְמִקְדָּשׁ הַמָּרוֹר וְהַמַּצָּה וְכוּ', וּמְסַדְּרִים הַסֵּדֶר וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא נִתְגַּלֶּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. אֲבָל צְרִיכִין לְצָרֵף לָזֶה מָרוֹר זֵכֶר לְ"וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם". כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַשָּׁלוֹם כִּי אִם עַל יְדֵי מְרִירוּת וְכוּ' וְכַנַּ"ל.

וְהִנֵּה עַתָּה הֵם הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם "קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא, מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת". הָרִים וּגְבָעוֹת הֵם בְּחִינַת מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים וְסִכְסוּכִים שֶׁמְּעַכְּבִים אֶת הַדֶּרֶךְ מִלְּהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הַיֵּצֶר הָרָע נִדְמֶה לְהַר, וּבִפְרָט מִי שֶׁכְּבָר נִכְשַׁל כְּמוֹ שֶׁנִּכְשַׁל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר מֵעַתָּה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַלֵּג עַל כֻּלָּם. כִּי "דּוֹמֶה דּוֹדִי לִצְבִי" וְכוּ'. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ, שֶׁהֵם הַמְּחִצּוֹת הַמַּפְסִיקִים מֵרִבּוּי הַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד. אֲבָל בֶּאֱמֶת 'אַפִּלּוּ מְחִצָּה שֶׁל בַּרְזֶל אֵינָהּ מַפְסֶקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם'. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ וּמַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת דְּאִתְּמַר בְּהוֹן חַלּוּ נָא פְּנֵי אֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּתִקּוּנֵי זֹהַר. "מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים וְכוּ' עָנָה דּוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ" וְכוּ', וְאִם עַל כָּל זֶה רוֹצֶה הַמְּרִירוּת לְהִתְגַּבֵּר, כְּבָר זָכִינוּ לְהִתְקָרֵב לְהָאִישׁ שֶׁלֵּם כָּזֶה שֶׁמַּמְתִּיק וּמְתַקֵּן הַכֹּל. וְגַם יֵשׁ בָּזֶה רֶמֶז שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְהִתְדַּבֵּק בְּמִדּוֹתָיו וְלֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַנַּ"ל לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים וּלְקַפֵּץ וְכוּ', כִּי זֶה הָעוֹלָם צְרִיכִין רַק לְדַלֵּג וּלְקַפֵּץ. וּכְמוֹ שֶׁסִּפַּרְתִּי לָכֶם בְּשֵׁמוֹ זַ"ל שֶׁהָיָה מְשַׁבֵּחַ הַצַּדִּיק שֶׁאָמַר קֹדֶם מוֹתוֹ אִיבֶּיר גֶּשְׁפִּרִינְגֶן [עָבַר בְּקִפִּיצָה]. וְגַם זֶה לֹא הָיִינוּ זוֹכִים לֵידַע מִכָּל שֶׁכֵּן לֵילֵךְ בָּזֶה כִּי אִם עַל יָדוֹ זַ"ל. אֲבָל בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְכוֹלִין עַל כָּל פָּנִים לְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ עַל הַכֹּל. וּבְתוֹךְ כָּךְ נִזְכֶּה לַחֲטֹף מִצְוֹת מַצָּה וְכוּ' וְכָל הַמִּצְוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם.

וְעִם דֶּרֶךְ זֶה יְכוֹלִין לָרַקֵּד כְּמֵעֵט בְּכָל יוֹם, מִכָּל־שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים, "מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן". אוּן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ נָאר גִּישְׁפִּרִינְגֶן אוּן גָּאר נִיט אִיבֶּיר גִּיטְרַאכְט, גָּאט אִיז מִיט אוּנְז [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׁמְחָה, וְרַק לִרְקוֹד וְשׂוּם דָּבָר לֹא לַחֲזֹר וּלְהַרְהֵר, אֱלֹקִים עִמָּנוּ!], וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶׁאָמַר זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ. אַז אִיךְ גֵּיי פַּאר אַייךְ וָואס הָאט אִיר צוּ זָאגְן [אֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם, מָה יֵּשׁ לָכֶם לִדְאוֹג]. וְכָל מַה שֶּׁהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַיָּגוֹן וַאֲנָחָה רוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר יְכוֹלִים

לַהַפּוֹךְ בֶּלֶם לְשִׂמְחָה וּלְשָׁשׂוֹן עַל יְדֵי כָּל הַנַּ״ל. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי מְקֻלְקָל כָּל כָּךְ. אַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עַל ״זֶה (כָּל) הָאָדָם״ אַחֲרֵי מַחֲלֹקֶת כָּזֶה וְלֵצָנוּת כָּזֶה וְעִרְבּוּבְיָא כָּזֶה וְכוּ׳, ״אֵלֶּה בָּרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים״ אֵלֶּה בַּעֲשִׁירוּת מֻפְלָג וְאֵלֶּה בַּעֲנִיּוּת עָצוּם וְכוּ׳ וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה׳ אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר. וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה׳ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ הַנַּ״ל, נְדָדָה כָּל שְׁנוֹתֵינוּ עַל מַר נַפְשֵׁנוּ. ״נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה״ מִמַּחֲלֹקֶת כָּזֶה עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת עָזְרֵנוּ בְּשֵׁם ה׳ עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל וְתִתֵּן לָהֶם לִקְרוֹת מִכְתָּבִי זֶה. כִּי יָדַעְתִּי כִּי בִּפְנִימִיּוּת לִבָּם הֵם מוֹדִים בֶּאֱמֶת עַל כָּל זֶה, אוּלַי יוֹצִיאוּ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לִשְׁמֹחַ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה עִם כָּל זֶה עַד אֲשֶׁר יְדַלְּגוּ עַל הֶהָרִים וְיִקָּפְצוּ עַל הַגְּבָעוֹת לְהִתְחַבֵּר עִמָּנוּ יַחַד בְּכָל פַּעַם וּבִפְרָט בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְמַעַן יִזְכּוּ שֶׁתִּהְיֶה נַפְשָׁם קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ צָנַח.

נָתָן הַנַּ״ל

תכג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶרֶב פֶּסַח תר״ג.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וּבְרִיאוּת הַגּוּף וּרְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּזֹאת הַשָּׁעָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ. וְאִם כִּי גָּדַל צַעֲרִי בִּתְחִלַּת קְרִיאָתִי כִּי קִוִּיתִי לְקַבֵּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה, אַךְ נִמְלַכְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּבִטָּחוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ וְכוּ׳ וּבוֹ בָּטַחְתִּי שֶׁבְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ׳. וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי אַל תִּצְטַעֵר רַק תִּתְחַזֵּק לַהַפּוֹךְ גַּם זֶה לְשִׂמְחָה. כִּי הֲלֹא כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְכָתֹב לְךָ שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְעַט מְרִירוּת כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף כִּי אִם עַל יְדֵי מְרִירוּת וְכוּ׳, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם מְאֹד וּמַשְׁלִיךְ חַטֹּאוֹתָיו אַחַר גַּוּוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹלֵחַ מְרִירוּת כִּי אִם מְעַט כְּפִי יְכָלְתּוֹ. וּבְחַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו יַמְתִּיק וְיבַטֵּל גַּם זֹאת הַמְּרִירוּת וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה וְיָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּיֶתֶר שְׁאֵת, וַאֲנִי עֵינַי תְּלוּיוֹת אֶל ה׳ בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, יִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵהוּ. וְאֶזְכֶּה מְהֵרָה בִּימֵי חֹל הַמּוֹעֵד לִשְׁמֹעַ שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת מִמֶּנּוּ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאוֹת לַכֹּל. כִּי מִכְתָּבוֹ שֶׁשָּׁלַחְתִּי עַל יְדֵי ר׳ דָּוִד, עַל יְדֵי זֶה נִסְתַּבֵּב שֶׁעֲזָרַנִי ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁכָּתַבְתִּי בַּסֵּפֶר מַה שֶּׁהֵאִיר ה׳ עֵינַי בְּעִנְיַן פֶּסַח, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳. וּבוֹ בָּטַחְתִּי בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. רַק חָזָק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹחַ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בִּפְרָט עַל הַסֵּדֶר. וּשְׁתֵה בְּלֵב טוֹב יֵינְךָ שֶׁל הָאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעוֹת, כִּי עִם ה׳ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת. וּמְאוֹד מְאוֹד שָׁגְבוּ דְּרָכָיו, אֲבָל צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה כִּי טוּבוֹ וַחֲסָדָיו אֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם. וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִסָּמֵךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְתַאֲמִין כִּי גַּם אַתָּה נִרְשָׁם בְּלִבּוֹ זַ״ל. וְהוּא יוֹדֵעַ מַכְאוֹבֶיךָ וְעוֹסֵק בִּרְפוּאוֹתֶיךָ וִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח. בְּטַח בַּה׳ וְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו. וְתִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל, כִּי עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ דַּיְקָא לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר בְּשִׂמְחָה שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַחוֹלַאַת, בִּפְרָט בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו ״הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג״ שֶׁהוּא ״לֵיל שִׁמּוּרִים״ וְכוּ׳, הַלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁל פֶּסַח שֶׁנִּתְעוֹרְרִין אָז כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נִגּוּן וָשִׁיר שֶׁמֵּהֶם כָּל הָרְפוּאוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ לָכֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמִגְּדֶל טִרְדַּת כְּנִיסַת פֶּסַח וְשַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵין לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ י״א לִסְפִירַת הָעֹמֶר תר״ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְכָל טוּב לָנֶצַח אָמֵן.

מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה רוּבַּל סוּג קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח הֶעָבַר. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעֳלָם שֶׁל הָעוֹשִׂים וְהַמַּעֲשִׂים לִדְבַר מִצְוָה זְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה, וַתְּהִי מַשְׂכֻּרְתָּם שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳ לְהַצְלִיחָם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. יִבְלוּ יְמֵיהֶם בַּטּוֹב הָאֲמִתִּי וּשְׁנֵיהֶם בַּנְּעִימִים עַד יִזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה׳ לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה כְּבָר עָבְרוּ יְמֵי הַפֶּסַח בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה קָצָת וְעָבְרָנוּ הַיָּם בְּשָׁלוֹם וּכְבָר עָבְרוּ י״א יְמֵי הַסְּפִירָה מִשָּׁנַת תר״ג לָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי לִבְרִיאַת הָעוֹלָם. וִימֵי הַשָּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לִסְפֹּר סְפִירַת הָעֹמֶר בְּכַוָּנָה כָּרָאוּי בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְטַהֵר עַצְמֵנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטֻּמְאָתֵנוּ וּמִגְּהֻמָּתֵנוּ עַד נִזְכֶּה לְהַיְרָאָה וְהָאֱמָה וְהַמּוֹרָא הַגָּדוֹל שֶׁל מַתַּן תּוֹרָה. וְיִקַּיֵּם לְבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פָּנֵינוּ לְבִלְתִּי נֶחֱטָא עוֹד כְּלָל.

וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר בִּפְרָט כִּי אָנוּ מְצַפִּים שֶׁתָּבוֹא לְפֹה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי תֵּרוּץ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁכְּבָר נִגְמַר הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ אַךְ אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל. וַאֲנִי מְקַוֶּה בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא רַבִּי נַחְמָן לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא אֶמְנַע מִכֶּם הַטּוֹב לִשְׁלֹחַ לָכֶם חֲצִי עֶלֶה לְדֻגְמָא וְהוּא מְטֻשְׁטָשׁ קְצָת מֵרִבּוּי מִשְׁמוּשׁ הַיָּדַיִם שֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין בּוֹ. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הַמְּלָאכָה יָפָה וּמְהֻדָּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב תְּקַבְּלוּ הַכְּרָכִים בִּשְׁלֵמוּת. אַךְ כֻּלְּכֶם תִּצְטָרְכוּ לִתֵּן עוֹד מָעוֹת בַּעֲדָם. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִתֵּן בְּעַד מֵאָה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים רוּבַּל כֶּסֶף לְהַעֲמִידָם לְפֹה וְאֵין לִי עוֹד מִמִּי לְלְווֹת מִלְּבַד מַה שֶּׁאֲנִי חַיָּב עֲדַיִן יוֹתֵר מִמֵּאָה עֶשְׂרִים רוּבַּל כֶּסֶף. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה. וּמֻבְטָחַנִי בְּךָ שֶׁבְּוַדַּאי תַּעֲשֶׂה כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהַחֲזִיק אוֹתִי בְּעֵסֶק זֶה שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב. וְגַם לְהַחֲזִיקֵנִי בְּפַרְנָסָתִי שֶׁהוֹצָאָתִי מְרֻבָּה מְאֹד. וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁעָשִׂיתִי שִׁדּוּךְ עִם בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לָאֵל. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהָבִיא לִי מָעוֹת מְעַט אוֹ הַרְבֵּה הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן עַל פַּרְנָסָתִי. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדָךְ.
דְּבָרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' בְּהַר שְׁלֹשִׁים לַסְּפִירָה תר"ג אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה. וְלִידִידִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי עִם כָּל בְּנֵי בֵיתָם שֶׁיִּחְיוּ.
אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וּדְעוּ כִּי בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְפֹה אוּמַאן בְּשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה בְּיוֹם ג' וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד ל"ג בָּעֹמֶר הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאָז אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טֶעפְּלִיק עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִשָּׁם לְבֵיתִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי. וְהִנֵּה בְּבוֹאִי לְפֹה מָצָאתִי שֶׁכָּלָה הַשֶּׁמֶן וְלֹא דָּלַק הַנֵּר תָּמִיד עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, עַל כֵּן בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם שֶׁתִּרְאוּ לְהָבִיא שֶׁמֶן אִם תָּבוֹאוּ בְּעַצְמְכֶם אוֹ לִשְׁלֹחַ לְיַד בְּנֵי רַבִּי אִיצִיק נֵרוֹ יָאִיר לְטוּלְטְשִׁין מָעוֹת עַל שֶׁמֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַנֵּר תָּמִיד חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הוּא הַמְּתֻקָּת הַדִּינִים לָכֶם וְלָנוּ וּלְכָל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ. וּלְעֵת עַתָּה הֻכְרַחְתִּי לִקַּח בַּהֲקָפָה שֶׁמֶן עַד שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְסַלְּקוּ. וְיִרְאוּ לְבַל יְשַׁנּוּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
וְאוֹדוֹת עִסְקֵנוּ כְּבָר הוֹדַעְתִּי לָכֶם הָרַבֵּה שֶׁאֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת וְעַל בִּיאַתְכֶם לְשָׁלוֹם שֶׁתִּרְאוּ לְהָבִיא לִי מָעוֹת כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכְלוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּלְעֵת עַתָּה לֹא בָּא עֲדַיִן רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה עַל שָׁבוּעוֹת, וּמֵחֲמַת עִכּוּבוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיַּעֲסֹק שָׁם בְּהַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת. וּבֶאֱמֶת כָּסְפִּי חָזָק מְאֹד מְאֹד שֶׁיֵּצֵא לָאוֹר, אַךְ קָשֶׁה

עָלַי מְאֹד לִשָּׂא עָלַי עוֹד חוֹבוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָשִׂית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לִבְרֶסְלֶב עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. וּמֻבְטָחַנִי בָּהֶם שֶׁבְּוַדַּאי יִשְׁתַּדְּלוּ לְטוֹבַת הָעֵסֶק בְּכָל כֹּחָם, וְגַם לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתִי. בִּפְרָט הוֹצָאוֹת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הָעוֹלֶה לְסַךְ רַב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַשְׁפִּיעַ כָּל טוּב, וְהֵם יִהְיוּ שְׁלוּחִים לִדְבַר מִצְוָה וְיִגְלְגֵּל זְכוּת עַל יָדָם, וְצִדְקָתָם תַּעֲמֹד לָהֶם. כִּי עִסְקֵנוּ הוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. אַךְ צְרִיכִין לְסַיְּעֵנִי וּלְחַזְּקֵנִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ מ"א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר"ג.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.
מַזָּל טוֹב. בִּתִּי הִיא אֲחוֹתְךָ תִּחְיֶה יָלְדָה בַּלַּיְלָה הַזֹּאת שֶׁעָבְרָה בֵּן זָכָר לְמַזָּל טוֹב, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְכֻלָּנוּ לְמַזָּל טוֹב לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וְלִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל מַה שֶּׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתִי וְאוֹתוֹ וְאֶת כֻּלָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', כַּמָּה אָנוּ רְחוֹקִים מִקְּדֻשַּׁת שָׁבוּעוֹת שֶׁהוּא שֶׁכֶל גָּדוֹל וְדַק, וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּפְשׁוּטִים, רַחֲמִים רַבִּים מְאֹד. אוּלַי יֵעָתֵר לָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לָשׂוּם כָּל תְּשׁוּקָתֵנוּ וְכָסְפֵּנוּ וּרְצוֹנֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְאֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, יְבַקֵּשׁ מִשָּׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבֵד. וְלֹא נָשִׂים לֵב כִּסְלֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הַכֹּל הֶבֶל. וּבֵין שֶׁיִּהְיֶה לְהָאָדָם מָמוֹן בֵּין לָאו, יְבַלֶּה יָמָיו בְּשָׂוְא וְכוּ', וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן הַטּוֹב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַשְׂמְחָה שֶׁל שָׁבוּעוֹת וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי רַק הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ נָשׂא תר״ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה׳ שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. וִידִידֵנוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר אֵינוֹ יָכוֹל עַתָּה לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַד שֶׁיָּבוֹא בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַנַּ״ל. הָאֶחָד זָהוּב סִלֵּק לַשָּׁלִיחַ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת מָצָא רַבִּי דָּוִד, אַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ עַד אַחַר שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאָמַר, שֶׁיִּשְׁלָחֵם לוֹ עַל־יְדֵי מֵקִדָּם. גַּם נִפְלָאוֹת הוּא בְּעֵינֵינוּ, שֶׁרוֹצֶה הָאִישׁ בִּיקֵּר כָּל־כָּךְ, אַךְ בִּלְא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, עַד שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ כַּנַּ״ל. אַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, מְבַקֵּשׁ מֵאִתְּךָ, וְגַם אָנֹכִי מְזָרֵזְךָ בָּזֶה, שֶׁלְּמַעֲנֵנוּ תַּעֲשֶׂה וְתַחֲקֹר בָּזֶה בְּכָל עֵת שֶׁתִּמְצָא סוֹחֲרִים בָּזֶה, אוּלַי יִמְצָא בְּפָחוֹת, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ גָּדוֹל. אַךְ גְּמָר הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אִי אֶפְשָׁר עַד בִּיאַת יְדִידֵנוּ בְּשָׁלוֹם וְכַנַּ״ל. עַתָּה נִכְנָס רַבִּי דָּוִד, נֵרוֹ יָאִיר, לְחַדְרִי וְהוֹדִיעַ לִי, שֶׁמָּסַר הַשְּׁנֵי ד׳ כְּנָפוֹת לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ וִיחַזְּקֵךְ בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא תִּדְאַג וְלֹא תַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יִתֵּרוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת כְּלָל. רַק תְּבַלֶּה הַיּוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְמַה שֶׁזָּכִינוּ לַחֲטֹף טוֹב וְכוּ׳. וְלֵידַע מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ׳, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַעֲלֹתְךָ.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְרָאִיתִי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ וְתַבְעֶרֶת לִבְּךָ אֶל הָאֱמֶת, וְהָיָה לִי לְשִׂמְחָה וָצַעַר. שִׂמְחָה אֲשֶׁר רָאִיתִי טוּב לִבְּךָ הַנִּכְסָף לְחַצְרוֹת ה׳ וְכוּ׳, וְצַעַר, עַל רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת, וְהָעִקָּר מְנִיעוֹת הַמֹּחַ וְהַלֵּב מִלְּמַלְאוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. וְאַף עַל פִּי כֵן הַתְּשׁוּקָה וְהַכִּסּוּפִים הַטּוֹבִים גַּם כֵּן יְקָרִים מְאֹד.
מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה עֲדֵי תִּזְכֶּה בְּכָל עֵת לְמַלְאוֹת חֶפְצְךָ וּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ בֶּאֱמֶת אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְתָּ. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל אֲשֶׁר לֹא זָכִיתָ שֶׁתִּהְיֶה עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר. וְאִם יִרְצֶה

הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד נִדַּבֵּר מִזֶּה בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה.
לְעֵת עַתָּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכַוָּנָה כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבִפְרָט לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְלַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת. הֵן לוֹמַר הַתְּפִלּוֹת שֶׁכְּבָר עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַדְּרָם לְפָנֶיכֶם הַנּוֹבְעִים מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים שֶׁלֹּא הָיוּ מִימוֹת עוֹלָם, הֵן לַעֲשׂוֹת בְּעַצְמוֹ תְּפִלּוֹת מֵהַתּוֹרוֹת כְּפִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל עֵת. וּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. דִּבְרֵי אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח. וְהִנֵּה לְפָנֶיךָ גַּם הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לִידִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה. וְתִרְאֶה לִקְרוֹתוֹ, וְגַם הוּא יִקְרָא מִכְתָּבְךָ זֶה. וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת, כֻּלָּם יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ לְהֵיטִיב, וְיָשִׂימוּ לֵב לְקַיֵּם דִּבְרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וְתָמִים הַנּוֹבְעִים מִמְּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ שְׁלַח תר״ג בְּרֶסְלֶב.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבָרָה, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וְהִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל הַצַּעַר וְהָעִצָּבוֹן שֶׁבִּמְכָתְּבוֹ, בִּרְאוֹתִי בְּעֹצֶם כְּאֵבוֹ וְצַעֲקָתוֹ הַמָּרָה זֶה כַּמָּה בְּתוֹךְ מְעוֹף מְצוּקָתוֹ הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ וּמֵשִׁיב נַפְשׁוֹ בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁקִּבֵּל מֵרָחוֹק מֵהַדְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים אִמְרוֹת ה׳ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה, זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, וְזֹאת נֶחָמָתְךָ וְנֶחָמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל. כִּי גַּם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁקָּדְמוּ, נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל הָאָדָם בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וָיוֹם מִימֵי חַיָּיו. וְעַל זֶה צָעַק שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּקֹהֶלֶת ״רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ״. וְכֵן הַרְבֵּה שֶׁצָּעַק מְאֹד עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וּבִפְרָט עַל הָרַעְיוֹן רוּחַ וְכוּ׳, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהָרַעְיוֹנִים הָרָעִים וְהָעֲקֵמִים הַמְסַבְּבִים בְּכָל פַּעַם שֶׁהֵם בְּחִינַת ״לִבִּי סְחַרְחַר״ וְכוּ׳. וּמַה שֶּׁעָבַר אֵין אָנוּ יוֹדְעִים רַק מְבִינִים מֵרָחוֹק שֶׁגַּם אָז הָיָה מַה שֶּׁהָיָה, וּמֵחֲמַת זֶה מִתְאָרֵךְ הַגָּלוּת כָּל כָּךְ, וַעֲדַיִן לֹא שַׁבְנוּ לְאַרְצֵנוּ. וּבִפְרָט עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה, כִּי עַתָּה עָלֵינוּ נָפַל חוֹבַת הַיּוֹם.
וְכַאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁכָּל מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל וּבְכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּהָאָדָם שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם תְּלוּיִים כָּל הָעוֹלָמוֹת, לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם עַל בְּנֵי הָאָדָם הַחַיִּים בָּזֶה הָעוֹלָם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְעַל כֵּן עַתָּה כָּל תִּקּוּנֵי הָעוֹלָמוֹת וּלְהַפֵּךְ חַס וְשָׁלוֹם הַכֹּל תָּלוּי בִּי וּבְךָ וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר עוֹדֵנוּ חַי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. כִּי ״לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ״,

וּבַ״מֻּתִּים חָפְשִׁי״ כִּתִיב.
וְעַל כֵּן מִתְגָּרֶה מִי שֶׁמִּתְגָּרֶה כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְכִמְעַט בְּכָל שָׁעָה, וּבִפְרָט בְּהַחֲפֵצִים וּמְשִׁתּוֹקְקִים לָצֵאת מִכְּסִילוּתָם וְלָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ שֶׁכָּל הִתְגָּרוּתוֹ רַק בָּהֶם ; כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁמַּנִּיחַ כָּל הָעוֹלָם וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַנִּיחַ כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם הַתַּלְמִידִים וּבְנֵי הַנְּעוּרִים הַבָּאִים לְהִתְקָרֵב בְּמָקוֹם שֶׁמֵּאִיר נְקֻדַּת הָאֱמֶת.
אֲבָל כְּבֵדָה הַמִּלְחָמָה מְאֹד, וְהַנְּפָשׁוֹת חֲלוּשׁוֹת מְאֹד, וְלוּלֵי ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁהִקְדִּים לְהָאִיר בָּנוּ כָּל הַטּוּב אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּנוּ לֵידַע מֵאוֹר תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּמֵרְמָזָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכֻּלָּם הֵם בְּחִינַת אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְעַל כֻּלָּם כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ לְהַשְׁעֵן עַל כֹּחוֹ, דִּוּפִּיט אוֹיף מַיִין כֹּחַ. לוּלֵא כָּל זֹאת כְּבָר אָבַדְנוּ בְּעָנְיֵנוּ וּכְמוֹ ״שֶׁכָּתוּב לוּלֵי תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי״ וְכוּ׳. וּכְתִיב : ״זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי״. וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר זָכִינוּ לְמַה שֶּׁזָּכִינוּ לִינֹק מֵאוֹר אֲמִתַּת נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַמְּשִׁיבַת נָפֶשׁ וּמַחְכִּימַת פֶּתִי גָּמוּר וְכוּ׳, עַד שֶׁבִּרַחֲמָיו אֲנִי זוֹכֶה לִרְאוֹת בְּמִכְתָּבְךָ בְּתוֹךְ מְרִירַת צַעֲקָתְךָ, שֶׁאַתָּה מַזְכִּיר נוֹרָאוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּהַכֹּחַ שֶׁל הַזֵּקֶן שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא כָּל הַחִצִּים אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקוּ וְכוּ׳, וּבְכֹחַ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה וְכוּ׳. וְשֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְצָרֵף בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ כָּל מִינֵי מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחַיּוֹת נַפְשְׁךָ וְכוּ׳. הֵן בְּאֵלֶּה חָפָצְתִּי, כִּי זֶה כָּל יִשְׁעוֹ וְכָל חֶפְצוֹ שֶׁדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים יִכָּנְסוּ אֶל הַלֵּב כְּחִצִּים מִיַּד גִּבּוֹר לְהַחַיּוֹת עַצְמוֹ בָּהֶם מִתּוֹךְ עֹמֶק הַחֹשֶׁךְ אֲפֵלָה, לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.
חֲזַק וַחֲזַק בְּנִי. וְתַתְחִיל בְּכָל יוֹם לְהִתְגַּבֵּר בְּדַרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְהַשְׁמִיט עַצְמְךָ מִמַּחְשְׁבוֹתֶיךָ הַמְבֻלְבָּלוֹת וּמֵרַעְיוֹנִים רָעִים. כִּי אַף עַל פִּי כֵן דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד, וְשֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם לִפְעָמִים הִיא נוֹטָה וּפוֹרַחַת וּבוֹרַחַת לִמְקוֹמוֹת רָעִים, לַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ אֶל הַהֶפֶךְ כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִין הַסּוּס בְּאַפְסָר וְכוּ׳.
וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לְךָ כָּל זֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה. רַק שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מִתְגָּרֶה עֲדַיִן, כִּי הוּא עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד, עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ בְּקִדֵּשָׁה. וְהָעִקָּר לְהַאֲמִין שֶׁאֲפִלּוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן כָּל פַּעַם שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ כַּנַּ״ל זֶה יָקָר מְאֹד אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ כָּל זֹאת, וְחוֹתֵר וּמִתְגָּרֶה עֲדַיִן כְּמוֹ שֶׁמִּתְגָּרֶה, כְּאִלּוּ הוּא מוֹדִיעַ מֵחָדָשׁ שְׁטוּתִים יְשָׁנִים כָּאֵלֶּה, צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְגַּבֵּר לְהַאֲמִין מֵחָדָשׁ בְּכָל דִּבְרֵי הָעֵצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבְכָל הַדְּבָרִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לְהַשְׁמִיעָם לְדַעְתּוֹ מֵחָדָשׁ. וְאַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֶיךָ כִּי הֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת. וּבִפְרָט כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ לְחַדֵּשׁ בָּהֶם הַרְבֵּה בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְאָנוּ רוֹאִים חֲסָדִים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁגַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת נִגְמָר בְּחַסְדּוֹ מַה שֶּׁנִּגְמַר עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. וְאִם כִּי עֵינֵינוּ כָּלוֹת שָׁיְבוֹא מְהֵרָה לַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שָׁיְבוֹא מְהֵרָה וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַתָּה לִישׁוּעַת ה׳ בְּכָל רֶגַע שָׁיְבוֹא מְהֵרָה בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאֵין

לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל.
גַּם הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳, וּבְוַדַּאי הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִזֶּה. אַךְ עַל פִּי כֵן אֲנִי בָּטוּחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁגַּם אוֹתוֹ יַעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְוַדַּאי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אוֹתוֹ. וּבְסוֹף מִכְתָּבוֹ מִמְּרִירוּת צַעֲרוֹ מִפַּרְנָסָתוֹ וּמִבִּזְיוֹנוֹתָיו, הוּא מַזְכִּיר הַמְּרִירוּת מִמַּחְשְׁבוֹתָיו. וְצָרוֹת אֶל צָרוֹת הֶכְפִּלוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן. אֲבָל אַדְרַבָּא עַל יְדֵי זֶה אָמַרְתִּי שֶׁצְּרִיכִין לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי מֵאַחַר שֶׁרוֹאִין שֶׁעֲדַיִן מִתְגָּרִין בּוֹ כָּל כָּךְ, וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה פָּנִים וְאָחוֹר מִזֶּה צְרִיכִין לְהָבִין וּלְהַאֲמִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, וּבְוַדַּאי פָּעַל הַרְבֵּה בַּמֶּה שֶׁהִתְקָרֵב אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת וּבִשְׁבִיל זֶה מִתְגָּרִין בּוֹ כָּל כָּךְ. אֲבָל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֵשָׁה עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וַה׳ אִישׁ מִלְחָמָה, וּבְוַדַּאי יַכְנִיעַ וְיַשְׁפִּיל גַּם אֶת כָּל הַקָּמִים עָלָיו הַמַּחֲלִיפִים עוֹלָם עוֹמֵד בְּעוֹלָם עוֹבֵר. וְעוֹד הֵם מַחֲצִיפִים פְּנֵיהֶם לְבַזּוֹת אֶת כָּל חִיּוּתוֹ וּנְקֻדָּתוֹ הַטּוֹבָה. וְרָאוּי לוֹ לְרַקֵּד וְלִשְׂמֹחַ עַל זֶה שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּחֶלְקֵנוּ וְכוּ׳. וּכְבָר יָדוּעַ שֶׁגַּם בֵּין שְׁאָר יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת וְחַלְפָנִים יֵשׁ קְטָטוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל אוֹתוֹ הֵם מְבַזִּים בְּהַכָּבוֹד הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁזֶּה כָּל חִיּוּתוֹ. יִבְטַח בְּשֵׁם ה׳ וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְגַם הוּא יִקְרָא הֵיטֵב הַמִּכְתָּב הַזֶּה וְיָשִׂים לִבּוֹ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְיִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ בְּכָל פַּעַם כְּאִישׁ אֲשֶׁר יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת שֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם בַּמַּחֲשָׁבָה, וְלִבְרֹחַ מִן הָעַצְבוּת בְּכָל כֹּחוֹ וְלַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַבִּזְיוֹנוֹת בְּעַצְמָן הַנַּ״ל שֶׁזָּכָה לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל עֶצֶם חִיּוּתוֹ לָנֶצַח.

תל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ מַסְעֵי תרי״ג לפ״ק טֶעפְּלִיק.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם פֹּה טֶעפְּלִיק עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וּקְרָאתִיו הֵיטֵב, וְלֹא עָמַדְתִּי מַרְעִיד כָּל כָּךְ כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתָ. כִּי כָּל עִנְיַן סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלְּךָ אֵינוֹ חָדָשׁ אֶצְלִי כְּלָל, כִּי כָּזֶה וְכָזֶה עָבַר עַל כַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים. וְגַם עָלַי עָבַר יוֹתֵר וְגַם עַתָּה עוֹבֵר כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עַל כַּמָּה וְכַמָּה. אֲבָל יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁגְּרוּעִים מִזֶּה הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְגַם אֵינָם צוֹעֲקִים כְּלָל. וְאִם אָמְנָם הַצְּעָקָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה כִּי יָפָה צְעָקָה לָאָדָם׳ וְכוּ׳. וַיִּאָפְלוּ חֻרַב חַדָּה

מֻנַּחַת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל אָדָם אַל יִמְנַע אֶת עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים׳. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ אֲדְמוֹ״ר זַ״ל אוֹר הַקָּדוֹשׁ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, עִם כָּל זֶה כְּשֶׁנּוֹטֶה הַצַּעַר וְהַצְּעָקָה לְמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת וְיגוֹנוֹת הִיא מַזֶּקֶת יוֹתֵר. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אֲדְמוֹ״ר זַ״ל שֶׁעַצְבוּת מַזִּיק מְאֹד לְאֵלּוּ הַיְצָרִין רָעִים שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ שְׁטוּת מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ע״ב וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת וּמוּבָא שָׁם שֶׁכָּל מַה שֶּׁדּוֹחֲקִין עַצְמָן לִדְחוֹת הַמַּחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, הֵם מִתְגַּבְּרִין יוֹתֵר. וּצְרִיכִין רַק לִבְלִי לַחֲזֹר מַחֲשַׁבְתּוֹ לַאֲחוֹרָיו וְלִבְלִי לְהַבִּיט עֲלֵיהֶם כְּלָל, אַף אִם בּוֹעֲרִים וְרוֹעֲשִׁים כְּמוֹ שֶׁרוֹעֲשִׁים, כִּי צְרִיכִין לִבְלִי לִפְחֹד מֵהֶם כְּלָל. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן הֵם מְסַבְּבִין בְּכַמָּה סִבּוּבִים, מַה לַּעֲשׂוֹת אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ.

וּבְיוֹם אֶתְמוֹל עָמַד גַּם כֵּן אֶחָד לְפָנַי וְקִבֵּל לְפָנַי שֶׁאִשְׁתּוֹ חוֹלָה זֶה ג׳ שָׁנִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְכֵן נִמְצְאִים הַרְבֵּה. הָאֱמֶת שֶׁצָּרָתְךָ אֵינָהּ קְטַנָּה וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צַר, וּצְרִיכִין תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִתְּךָ וּמֵאִתִּי. אֲבָל צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד מְאֹד לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ״ל, לְיַחֵד שָׂעָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ יָשִׂיחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר מַה לַּעֲשׂוֹת, עַל פִּי רֹב יַעְזְרֵהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחַר כָּךְ אוֹ בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ. אֲבָל אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִהְיוֹת כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה, וּלְבַלּוֹת הַיּוֹם קְצָת בִּתְפִלָּה וְעֵסֶק הַתּוֹרָה וְכוּ׳ וּבְעֵסֶק מַשָּׂא וּמַתָּן. וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ כַּמָּה עֲסָקִים וְיֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְבַלּוֹת הַיּוֹם בְּתוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. שֶׁיִּגִּיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹן. וְהָעִקָּר לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרָיו כְּלָל. וְאַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְלִבְלִי לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם עִם צַדִּיקִים וּבֵינוֹנִים וּרְשָׁעִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּכָל אָדָם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם. וְהַכֹּל צְרִיכִין לְמָרֵי חִיטָּא לְהָרַחֲמָן הָאֲמִתִּי וְכוּ׳.

אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ וְאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו, וְאָנוּ חוֹתְרִים לָלֶכֶת בְּדַרְכָּיו וְאָנוּ מִתְקַבְּצִים יַחַד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁגַּם אַתָּה תִּהְיֶה נִמְנֶה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְזֶה נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ.

וְהִנֵּה רְצוֹנִי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, אַךְ קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי עַתָּה מְלֶאכֶת הַכְּתִיבָה מֵחֲמַת כְּאֵבִי בַּצְּלָעוֹת. אִם אָמְנָם כְּבָר עָזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן מְעַט הַכְּאֵב שֶׁלֹּא נִתְרַפֵּא עֲדַיִן מוֹנֵעַ הַרְבֵּה מִן הַכְּתִיבָה וּמֵאַהֲבָתְךָ טָרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב דְּבָרַי אֵלֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל תִּקּוּן. כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּכָל מְקוֹמוֹת כְּאֵבִּי לְהִצְטָרֵף בָּהֶם וְכוּ׳ וְיֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים נֶעְלָמִים הַרְבֵּה. וְהָעִקָּר מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַמּוּד חָזָק לֶאֱחֹז בּוֹ, אַשְׁרֵינוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד כָּזֶה צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כָּזֶה. הוּא יְתַקְּנֵנוּ בְּוַדַּאי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תר״ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִטֶּעפְּלִיק הֵשַׁבְתִּי לְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ. וּבְיוֹם ג׳ בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. וְהִנֵּה מָסַרְתִּי לְרַבִּי שׁוֹאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, סַךְ עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, מֵהֶם תִּקַּח לְעַצְמְךָ חֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ וְתִרְשֹׁם, שֶׁהֵם מְעוֹת הָעֵסֶק, וְאַתָּה תְּקַבְּלֵם לְפֶרָעוֹן, וְשִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ שַׁיָּכִים לְהַסּוֹפֵר שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּטֶעפְּלִיק עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה, שֶׁכּוֹתֵב לְקְהִלַּת סַוּוַראן, וְתִשְׁלַח אֵלּוּ הַשִּׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְיַד בִּתִּי חַנָּה צִירְל, תִּחְיֶה, גַּם עוֹד שִׁלשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ תִּשְׁלַח לְיָדָהּ, וְיִהְיֶה עַל חֶשְׁבּוֹן הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִטְּשֶׁעהרין ; וְתִתֵּן לְהַסּוֹפֵר עַל עוֹרוֹת אִם יִצְטָרֵךְ, וּכְבָר צִוִּיתִי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁאַתָּה תִּתֵּן אִם יִצְטָרֵךְ יוֹתֵר עוֹרוֹת, וְכָעֵת אֲנִי שׁוֹלֵחַ עַל זֶה לְיַד בִּתִּי סַךְ ג׳ רוּבֶּל חָדָשׁ, וְאִם יִצְטָרֵךְ יוֹתֵר בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן תִּתֵּן אַתָּה אֵיזֶה סַךְ מֵעָט עַל חֶשְׁבּוֹנִי. אַךְ לְדַעְתִּי, לֹא תִּצְטָרֵךְ לִתֵּן לוֹ, כִּי אַזְהִיר אֶת בְּנִי דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה וְכוּ׳. רַק אִם יִכְתֹּב לְךָ בְּנִי הַנַּ״ל, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּתֵּן אֵיזֶה סַךְ עַל עֵסֶק הַסּוֹפֵר - תְּקַיֵּים כַּאֲשֶׁר יִכְתֹּב לְךָ, וְלַהַשֵּׁם הַיְשׁוּעָה, שֶׁמִּטְּשֶׁעהרין אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד מָעוֹת כַּאֲשֶׁר יַעֲמֹס לָנוּ יְשׁוּעָתוֹ, וְהַסַּךְ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנִּשְׁאָרִים מֵהַנַּ״ל תִּשְׁלַח לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אוֹ לְרַבִּי שְׁמֶעלְקֶא, שֶׁיִּחְיוּ, עַל חֶשְׁבּוֹן מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לְבֵיתִי לְפַרְנָסָתָם. וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם, שֶׁיָּבוֹא יְדִיעָה טוֹבָה מֵעֵסֶק הַסְּחוֹרָה. וּכְבָר צִוִּיתִי, שֶׁבְּאֹם תַּגִּיעַ לְשָׁם בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכְלוּ לְהַעֲמִידָהּ לְקְהִלַּת טִירָהאוּוִיצָע עַד יוֹם ב׳ פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן - מַה טּוֹב, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה, רָחוֹק הַדָּבָר. וּמִן הַסְּתָם יִתְנַהֲגוּ כָּרָאוּי כְּפִי עֲצַת ה׳ וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם, וְהִנֵּה עַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ מְעַט. וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי מֵרֹב הַטִּרְדָּא וּמֵאֲסֵפַת כֹּחַ. אַךְ חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְתַאֲמִין בְּכָל מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁכָּל הַעֲתָקָה שֶׁמְּנַתְּקִין עַצְמָן מֵרַע לְטוֹב יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָעִקָּר שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ שֶׁבְּעֹצֶם הִתְגַּבְּרוּתָם תְּשַׁמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלִבְלִי לִפְחֹד כְּלָל רַק לְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי וּלְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּשִׂכְחָה לִשְׂכֹּחַ בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע מַה שֶּׁעָבַר בָּרֶגַע שֶׁעָבְרָה. אַף אִם הָיָה מַה שֶּׁהָיָה, מַה דַּהֲוָה הֲוָה, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כִּי יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן גְּדוֹל־כֹּחַ מְאֹד. שֶׁיָּכוֹל לַהֲפֹךְ עֲוונוֹת לִזְכֻיּוֹת וְכוּ׳, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּזֶה הָעוֹלָם עַל גֶּשֶׁר צַר וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד כְּלָל. וְכֵן הִרְבָּה לְדַבֵּר בָּזֶה. וְהַרְבֵּה מִזֶּה נִדְפַּס וְנִכְתַּב רַק צְרִיכִין לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם. גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד. גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֶע וַוייסְט גָאר נִיט אֲפִלּוּ אַייְער זַאךְ וְכוּ׳ [ה׳ גָּדוֹל וְלֹא יוֹדְעִים כְּלוּם אֲפִלּוּ עִנְיָן שֶׁלָּכֶם וְכוּ׳].
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לְשַׁמֵּחַ וּלְחַזְּקְךָ עַדֵי תִּזְכֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.
וְגַם תִּזְכֹּר מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (בְּרֵאשִׁית לד) הַפּוֹשְׁתָנִי הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ שֶׁפּוֹשְׁתָנוֹ יָפֶה הוּא מַקִּישׁ עָלָיו בְּיוֹתֵר וּבִפְרָט בְּמִדְרָשׁ אֵיכָה מוּבָא

זֹאת שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל זֶה נִזְכַּר שָׁם בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל לְעִנְיַן שֶׁהָאָדָם יְחַזֵּק עַצְמוֹ כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ הַתַּאֲוֹוֹת מְאֹד. כִּי יֵדַע שֶׁזֶּה מְצָרְפִין וּבוֹחֲנִין אוֹתוֹ מֵחֲמַת שֶׁצָּרִיךְ לִזְכּוֹת לְמַה שֶׁיִּזְכֶּה וְכוּ׳. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּזֶה. וּבִפְרָט שֶׁכָּל כֹּחֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ הוּא עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִכַּלַּחְלֹק עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְרַבִּי נַחְמָן תִּתֵּן בְּכָל שָׁבוּעַ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ, גַּם תִּתֵּן לוֹ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים עַל שְׂכַר דִּירָה. כִּי אָמַר לְפָנַי, שֶׁהָעֲשָׂרָה זְהוּבִים שֶׁנָּתַתָּ לוֹ עַל שְׂכַר דִּירָה, נִכְיתָ לוֹ עַל מְעוֹת הַשָּׁבוּעַ, עַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ לַחֲזֹר לוֹ זֶה הַסַּךְ ; וּלְעֵת עַתָּה תִּתֵּן לוֹ חֲמִשָּׁה כַּנַּ״ל, וּמִטְּשֶׁעהרין אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד.

וְכָעֵת עָבַר הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, כִּי נִתְעַכֵּב פֹּה. וְיֵשׁ בִּלְבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמְּךָ. אַךְ כָּעֵת הוּא מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְכֹחִי חָלָשׁ. רַק זֹאת בָּאתִי לְעוֹרֶרְךָ עַל מַה שֶּׁאַתָּה רָגִיל לְכְתֹּב בְּכָל פַּעַם שֶׁלְּפִי דַּרְכְּךָ לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה בְּכָל דָּבָר, עַל כֵּן יֵשׁ לְךָ יְסוּרִים וּבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה. וְעַל זֶה בָּאתִי לַהֲשִׁיבְךָ, כִּי הוּא גּוּפָא קַשְׁיָא. כִּי אֵין זֶה חִיּוּב חַס וְשָׁלוֹם לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה, אַדְרַבָּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל הִזְהִירָנוּ הַרְבֵּה לִבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה. וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁזֶּה הָעִנְיָן שֶׁנִּקְרָא אִיבָּעֶר טְרַאכְטִין [לַחֲשֹׁב יוֹתֵר מִדַּאי] מַשְׁלִיךְ אֶת הָאָדָם מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְאִם אַתָּה רָגִיל בָּזֶה מִכְּבָר, הַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְשַׁבֵּר זֹאת וּלְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם לְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ אוֹן נִיט אִיבָּעֶר טְרַאכְטֶטְען [וְלֹא לְהַרְבּוֹת מִדַּאי בְּמַחֲשָׁבָה] בְּשׁוּם דָּבָר, בִּפְרָט בְּעִנְיַן מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים צְרִיכִין לִבְרֹחַ מֵהֶם לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לַחֲזֹר מַחֲשַׁבְתּוֹ לַאֲחוֹרָיו כְּלָל. וְלִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעָבַר תִּחְלָה. וּבְטַח בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְכַנַּ״ל. וּבְמוֹצָאֵי מְנוּחָה יַמְצִיא לְךָ רְוָחָה וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

תלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תר״ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אִגֶּרֶת לִבְנִי, הוּא אָחִיךָ רַבִּי אִיצִיק, נֵרוֹ יָאִיר, לְטוּלְטְשִׁין, וְהוּא יִשְׁלַח הַתִּשְׁעָה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְבִתִּי, הִיא אֲחוֹתְךָ מָרַת חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה, וְהֵם שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּטֶעפְּלִיק עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִסַּוּוַרַאן. וּשְׁלֹשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ אֲנִי שׁוֹלֵחַ שֶׁיִּהְיוּ בְּיַד בִּתִּי עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִטְּשֶׁעהרִין, אוּלַי לֹא יִצְטָרֵךְ הַסּוֹפֵר עַל עוֹרוֹת. וְאַתָּה, בְּנִי, תֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם

הַסּוֹפֵר, שֶׁלֹּא יַחֲטֹף מָעוֹת מִקֻּדֵּם הַכְּתִיבָה, הֵן מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁל רַבִּי צְבִי מִטְשֶׁעהרִין הֵן מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה מִסַּוְורַאן. וְתֹאמַר לְהַסּוֹפֵר, שֶׁיֵּשׁ בְּלִבִּי עָלָיו, כִּי הוּא אָמַר לְפָנַי שֶׁלֹּא קִבֵּל מֵרַבִּי שְׁלֹמֹה מִסַּוְורַאן כִּי־אִם אַדְרוּף [דְּמֵי קְדִימָה]; וְרַבִּי שְׁלֹמֹה אָמַר לִי, שֶׁנָּתַן לוֹ שִׁשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ, דְּהַיְנוּ שִׁלֹּשָׁה עַל אַדְרוּף וּשְׁלֹשָׁה עַל עוֹרוֹת, עַל־כֵּן רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּעַד שְׁלֹשָׁה רוּבָּל־חָדָשׁ עוֹרוֹת עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה מִסַּוְורַאן. וְיֵשׁ לִי יְסוּרִים מִזֶּה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה, חַס וְשָׁלוֹם, חִלּוּל שֵׁם שָׁמַיִם כְּשֶׁלֹּא יִתְנַהֵג כָּרָאוּי בָּזֶה. עַל־כֵּן תִּרְאֶה מֵעַתָּה שֶׁלֹּא תִּתֵּן לוֹ מָעוֹת עַל עוֹרוֹת כִּי־אִם כְּשֶׁתִּרְאֶה שֶׁלּוֹקֵחַ הַמָּעוֹת לִקְנוֹת עוֹרוֹת מִיָּד. וּמִן הַסְּתָם תָּבִין לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּרָאוּי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּבֵיתִי.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְתִקְבַּע שְׁעוּרִים בְּגֶמָרָא וּפוֹסְקִים וְחֻמָּשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשְׁ״י וּבַמִּקְרָא. וּבְפָרָט לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלִפְעָמִים תִּלְמֹד עִם חֲבֵרִים וְתִסְתַּכֵּל בָּהֶם הֵיטֵב לְהָבִין לְעֻמְקָא וְאִם לֹא תּוּכַל לִלְמֹד עִם חֲבֵרִים תִּלְמֹד בְּעַצְמְךָ. וְתִזָּהֵר וְתִזָּהֵר מִכַּעַס וּקְפִידוֹת וְרוּחַ נְכֵאָה מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא תְּאַבֵּד חַיּוּתְךָ בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, וּתְקַיֵּם וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חוּסָה עָלֶיךָ, כִּי אִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי, כִּי הֲלֹא עָלֶיךָ אֵין מֵטָל שׁוּם טִרְדָּא וְשׁוּם עֵסֶק כִּי אִם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות. וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ וְכוּ׳. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. דְּבָרַי אָבִיךָ הַמְזָרְזְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תלג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ דְּבָרִים תר״ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם וִישׁוּעָה לִבְנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.

בְּיוֹם א׳ הֶעָבַר שָׁלַחְתִּי לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת עַל־יְדֵי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיוּ פֹּה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהֵם רַבִּי מָאטִיל חָתָן רַבִּי ש״א וְרַבִּי נִיסָן קְרוֹבוֹ שֶׁל הָרַב, וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ. וְשָׁם הוֹדַעְתִּיו, שֶׁנָּתַתִּי עֶשְׂרִים רוּבָּל־חָדָשׁ לְר׳ שׁוּאֵל וְשֶׁיִּתֵּן מֵהֶם תִּשְׁעָה לְבִתִּי, תִּחְיֶה, בִּשְׁבִיל הַסּוֹפֵר. וַחֲמִשָּׁה יְקַבֵּל לְעַצְמוֹ וְיִרְשֹׁם שֶׁהֵם מְעוֹת הָעֵסֶק וְשִׁשָּׁה יִשְׁלַח לְר׳ שִׁמְשׁוֹן, וְר׳ שְׁמֶעלְקֶא לְפַרְנָסַת בֵּיתִי. גַּם כָּתַבְתִּי לְךָ כַּמָּה דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִים וּמְחַזְּקִין נֶפֶשׁ נֶאֱנָח וְנִדְכָּא כְּמוֹנִי וּכְמוֹ כָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּכְמוֹ כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה, וְהַגָּלוּת בְּגַשְׁמִיּוּת מִתְאָרֵךְ, וּגְזֵרוֹת לֹא טוֹבוֹת נִשְׁמָעוֹת וְהַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ. וְעַל כֻּלָּם מִתְגַּבֵּר גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל כַּאֲשֶׁר גַּם אֲנִי

הָאֱבְיוֹן יוֹדֵעַ מַכְאוֹבֵי כַּמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת בְּפֵרוּשׁ חוּץ מַה שֶּׁאֲנִי מֵבִין מִקָּרוֹב וּמֵרָחוֹק. בַּעַל הָרַחֲמִים בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יְתַקֵּן כָּל זֶה, וְיִשְׁלַח לָנוּ הַמַּנְהִיג הָרַחֲמָן, וְיִקַּיֵּם "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם" וְכוּ'. וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹת. וְהָעִקָּר לְהוֹצִיאָם מֵהָרוּחַ שְׁטוּת וְהַשְׁגָּעוֹן וְיַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם דַּעַת שֶׁיָּבִינוּ רְמִיזוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים לְבִרַּח מֵהָרוּחַ שְׁטוּת וּלְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וּלְהִמָּלֵט מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה.

וְתִשְׁאַל אֶת פִּי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּסַפֵּר לְךָ מַה שֶּׁהוּטַב מְאֹד בְּעֵינֵי אֶחָד שָׁרָאָה בְּהַסֵּפֶר הֶחָדָשׁ מַה שֶּׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בוֹרֵחַ הוּא". שְׁמַע הֵיטֵב וְשִׂים לִבְּךָ לֵילֵךְ בָּזֶה, לְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ מִזֶּה וְיוֹעִיל לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּמֵעַתָּה תִּהְיֶה רָגִיל לִשְׁקֹד עַל הַסְּפָרִים שֶׁחָנַנִי ה' לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֵם סִפְרֵי לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת וְתִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וּבִפְרָט הַהֲלָכוֹת שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ בַּשָּׁנִים הַסְּמוּכִים. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁיּוּעִילוּ לְךָ הַרְבֵּה.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְתַפֵּס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. לְהַכְנִיס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן בְּעֵסֶק הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, וְהַכֹּל בְּשִׂמְחָה בְּלִי כַּעַס וְעַצְבוּת וּדְאָגוֹת וּבְלִי רוּחַ נְכֵאָה. וּבְשָׁעַת הַתְּפִלָּה תַּכְרִיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לְקָשְׁרָהּ אֶל הַדִּבּוּר בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק, וּלְהִתְפַּלֵּל אַפִּלּוּ בִּמְהִירוּת, רַק לְמַהֵר לְמַלֵּט מַחֲשַׁבְתְּךָ מִמַּחְשָׁבוֹת חוּץ. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁפִּתְאֹם גּוֹנֶבֶת עַצְמָהּ הַמַּחֲשָׁבָה וּפוֹרַחַת לְמָקוֹם שֶׁפּוֹרַחַת, תִּתְפֹּס אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ כְּמוֹ סוּס בְּאַפְסָר וְתַכְנִיס אוֹתָהּ לְתוֹךְ דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשָׁעַת הַלִּמּוּד, שָׁם בְּנָקֵל יוֹתֵר לְהַכְנִיס הַמַּחֲשָׁבָה בְּתוֹךְ הַלִּמּוּד, כִּי הֲלֹא צְרִיכִין לְהָבִין מַה שֶּׁלּוֹמְדִים. וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא אַל תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל. כִּי הָעִקָּר לִשְׁמֹר יָדָיו מֵעֲשׂוֹת כָּל רַע. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ וְסִפַּרְנוּ הַרְבֵּה מִגֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דְּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ אָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה עוֹבֵר עֲבֵרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּתּוֹרָה לֹא הָיָה נוֹפֵל כְּלָל. וְהָיָה אַחַר כָּךְ אִישׁ כָּשֵׁר כְּבַתְּחִלָּה, רַק אַחַר כָּךְ הָיָה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה.

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְטִירָהאוּוִיצָע וּמִשָּׁם יַנְחֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ לְקִהֲלַת טְשֶׁעהרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ וּמִן הַסְּתָם יַגִּיעַ אֵלַי שָׁם מִכְתָּבֵיךְ. בַּעַל הָרַחֲמִים יוֹשִׁיעֵנִי שֶׁתַּשְׁמִיעֵנִי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. גַּם שֶׁאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵעֵסֶק הַסְּחוֹרָה שֶׁלָּנוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּאֵב שֶׁלִּי כְּבָר נִתְרַפֵּא הַרְבֵּה בְּחַסְדּוֹ, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי צָרִיךְ לִישׁוּעָה שֶׁיְּגַמֵּר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת. וְהָעִקָּר הוּא רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא שִׂמְחָה. כִּי אִם הָיִינוּ שְׂמֵחִים הָיָה מִתְבַּטֵּל מִמֵּילָא כָּל הַשְּׁטוּתִים הַנַּ"ל. אַךְ מַה יָּקָר חַסְדְּךָ ה' שֶׁשָּׁמַעְנוּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו לְרַפְּאוֹת הַבַּת מַלְכָּה וּלְהוֹצִיא מִמֶּנָּה כָּל הַחִצִּים וְכוּ', וְכָל רְפוּאָתָהּ הִיא שִׂמְחָה שֶׁבָּא עַל יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה. אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֶיךָ גַּם אַתָּה שֶׁאֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל פֶּלֶא כָּזֶה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תלד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ג׳ עֵקֶב תר״ג טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וּכְבָר שָׂלַחְתִּי לוֹ עוֹד אִגֶּרֶת מֵאוּמַאן עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד. וְרָצִיתִי לִשְׁלֹחַ עַל־יְדֵי הַפָּאסְט וְנִתְעַכֵּב כַּאֲשֶׁר סִפֵּר לְךָ ר״ד הַנַּ״ל. וְכָעֵת הוּא קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וְהַפָּאסְט נְחוּצָה פֹּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְיקַבֵּל עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, וְיִשְׁלַח עֲשָׂרָה רוּבֶּל־חָדָשׁ לִבְרֶסְלֶב לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְרַבִּי שְׁמֶעלְקֶא, שֶׁיִּחְיוּ, לְפַרְנָסַת בֵּיתִי כַּאֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי עִמָּהֶם, וַעֲשָׂרָה רוּבֶּל־חָדָשׁ יְעַכֵּב בְּיָדוֹ. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִקְרִימִינְטְשַׁאק עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִשָּׁם אָשׁוּב לְפֹה, אִם־יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְאֶתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים, שֶׁהוּא רֹאשׁ־חֹדֶשׁ אֱלוּל. וּמִפֹּה אֶסַּע לְמֶעדְוֶודוּבְקֶא עַל שַׁבָּת שֶׁלְאַחֲרָיו, וְאַחַר־כָּךְ אָשׁוּב לְאוּמַאן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ׳.
וְאוֹדוֹת הַסְּפָרִים, בְּוַדַּאי הַהֶכְרֵחַ לִשְׁלֹחַ עֲבוּרָם, אֲבָל לֹא לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאוֹת בִּשְׁבִיל עֶשְׂרִים לְבַד, רַק אַתֶּם צְרִיכִין לְהִתְיַשֵּׁב בַּעֲצַת ה׳. אוּלַי תּוּכַל לְהָבִיא כָּל הַסְּפָרִים הַמֻּנָּחִים שָׁם בְּסָמוּךְ הַיְדוּעִים לָכֶם. וּמֵבְטַחֲנִי שֶׁבְּוַדַּאי תַּעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיֶדְכֶם מְהֵרָה בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכְלוּ לְהָבִיא כַּמָּה סְפָרִים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אַךְ גַּם בִּשְׁבִיל הָעֶשְׂרִים לְבַד גַּם כֵּן כְּדַאי לְהוֹצִיא אֵיזֶה הוֹצָאוֹת, אֲבָל לֹא סַךְ הַרְבֵּה. וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ כָּל זֶה וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם.
וּמִכְתָּבְךָ קָרִיתִי הֵיטֵב, וְנֶחָמָתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אַתָּה אוֹחֵז בְּדַרְכָּיו זַ״ל קִצָּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבָבֵנוּ וּלְשַׁמַּחֲךָ מְהֵרָה. וְתוֹסִיף בְּכָל יוֹם לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּתוֹרָתוֹ לְהָבִין הֵיטֵב הָרְמָזִים שֶׁלּוֹ וּלְקַיְּמָם כָּרָאוּי. וּכְבָר כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁתֹּק וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל. וּתְהִלָּה לָאֵל שַׁבַּת נַחֲמוּ הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה ״כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם״ שֶׁשָּׁם מְבֹאָר עִנְיָן זֶה סִיָּג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, וּבֵאַרְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִנְיַן הַג׳ אֵיכָה וְעִנְיַן נַחֲמוּ נַחֲמוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳ וְהָעִקָּר שֶׁבְּכֻלָּם הַגָּדוֹל יֵשׁ תִּקְוָה לְכֻלָּנוּ אֵיךְ שֶׁהוּא וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִי אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִין מְאֹד בְּדִבְּרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר חָכְמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, כִּי הַדְּבָרִים אֲרֻכִּים מְאֹד, וְיוֹתֵר מֵהֶמָּה יֵשׁ בְּלִבִּי.
אֲבָל זֶה צְרִיכִין לִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם, בִּפְרָט אַתָּה אַתָּה בְּנִי שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ. רַק זֶה בָּרוּר וֶאֱמֶת זַךְ וְצָלוּל שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה חַיָּב בְּכַמָּה דְּבָרִים, וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה אָנוּס הַרְבֵּה בְּרֹב הַדְּבָרִים וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה בְּכַמָּה דְּבָרִים בְּכַמָּה מְצוֹת

וּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה בְּכָל יוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, בְּכָל אֵלֶּה חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֶיךָ מְאֹד שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וּלְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וּלְהִתְקַבֵּץ בְּכֻלַּל קִבּוּץ שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּבִפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא עִקַּר זְמַן הַקִּבּוּץ שֶׁזֶּה בְּחִינַת שׁוֹפָר שֶׁמְּקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּבִרְכַּת ׳תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ׳ וְכוּ׳. וּבְשַׁבַּת נַחֲמוּ הַזֶּה דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בְּעִנְיַן נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת מַעֲלַת הַקִּבּוּץ שֶׁל כָּל עֲשָׂרָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּי ׳אַכָּל בֵּי עֲשָׂרָה שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא׳, וְאוֹמְרִים דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְאָז מְעוֹרְרִים בְּיוֹתֵר כָּל דָּרֵי מַעְלָה וְדָרֵי מַטָּה לְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּרַבִּים לְהוֹדִיעַ כִּי ״מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ״. וְאָז יְכוֹלִים לְהָרִים הַכֹּל וְכוּ׳. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁמְּקֻשָּׁרִים לְהָרוֹעֶה הָאֲמִתִּי הָעוֹסֵק לְקַבֵּץ עֲדָרוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מ) ״כְּרוֹעֶה עֲדָרוֹ יִרְעֶה, בִּזְרוֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא״ וְכוּ׳. וְעַל כָּל פָּנִים שֶׁלֹּא לַחֲלֹק עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. אוֹי אוֹי וַאֲבוֹי לְהַחוֹלֵק עַצְמוֹ מֵרוֹעֵה יִשְׂרָאֵל כָּזֶה. אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי הַמִּשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִכְלֹל בְּהַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ. לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ אֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, כִּי כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד עַד אֵין חֵקֶר. וְזֶה סָמוּךְ שָׁמַעְתִּי מִידִידֵנוּ הַוָּתִיק רַבִּי גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד הַמַּגִּיד זַ״ל מִטִּירָהאוֹויצָע, שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַכֹּל מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ תִּקּוּן אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנָם בִּזְמַן אַחֵר, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

לְרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, תִּתֵּן שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים בְּכָל שָׁבוּעַ כַּאֲשֶׁר עַד עַתָּה, וְתִפְרֹס בְּשָׁלֹם יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לִכְתֹּב לוֹ שׁוּם דָּבָר, רַק שֶׁבָּוֹא עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְשָׁלוֹם, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

תלה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ב׳ ב׳ אֱלוּל תר״ג טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם רַב לִבְנִי יְדִידִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְנוֹ נֶכְדִּי חֲבִיבִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְהָיָה לִי צַעַר וְנַחַת. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְחִיל לְבָרֵךְ בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְהִגִּיעָנוּ וְקִיְּמָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְנַעֵד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ. וְרַק בָּזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי. וְגַם אַתָּה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁכְּבָר עָבְרָה הַשָּׁנָה, וְהִגִּיעַ יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁבָּהֶם נִתְוַעֵד יַחַד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳.

וְהַפָּאסְט נְחוּצָה הַיּוֹם, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּתְקַבֵּל סַךְ שִׁלּשִׁים רוּבָּל־חָדָשׁ, מִזֶּה תִּשְׁלַח לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְרַבִּי שְׁמֶעלְקֶא סַךְ שִׁשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ עַל פַּרְנָסַת בֵּיתִי וְאַרְבָּעָה רוּבָּל־חָדָשׁ לְיַד זוּגָתִי תְּחִיֶּה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי לְשָׁם הָרָצוּף פֹּה וְה׳ רוּבָּל־חָדָשׁ לְיַד בִּתִּי חַנָּה צִירֶל תְּחִיֶּה, שֶׁהוּא עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה שֶׁל רַבִּי צְבִי מִפֹּה ; סַךְ הַכֹּל חֲמִשָּׁה עָשָׂר רוּבָּל־חָדָשׁ, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר רוּבָּל־חָדָשׁ תְּקַבֵּל לְעַצְמְךָ, וְתִרְשֹׁם חֲמִשָּׁה רוּבָּל חָדָשׁ שֶׁהֵם מִפְּעוֹת הָעֵסֶק, וַעֲשָׂרָה הֵם שֶׁלִּי, וְתִרְשֹׁם שֶׁקִּבַּלְתֶּם מִפֹּה טְשֶׁעהרִין. וְגַם תִּרְשֹׁם הַיּוֹם וְהַזְּמַן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַחֶשְׁבּוֹן בָּרוּר, וְתָבִיא לִי הַחֶשְׁבּוֹן בָּרוּר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁנִּרְשָׁם אַחַר הַחֶשְׁבּוֹן, שֶׁכְּבָר קִבַּלְתִּי מִמְּךָ בְּסָמוּךְ ; וְגַם תִּרְשֹׁם בְּקִצּוּר כְּלַל הַחֶשְׁבּוֹן, שֶׁהָיָה עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם מֵהַקַּבָּלוֹת וְהַנְּתִינוֹת, הֵן שֶׁל הָעֵסֶק, הֵן שֶׁלִּי, וְאַחַר־כָּךְ תִּרְשֹׁם בִּפְרָטִיּוּת הַקַּבָּלוֹת וְהַנְּתִינוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁל הָעֵסֶק שֶׁהָיָה אַחַר הַחֶשְׁבּוֹן הַנַּ״ל, וּמִן הַסְּתָם תַּעֲשֶׂה הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְתָבִיא לִי לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִכְּתָבְךָ לִקְרֶימְנְשַׁאק עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַח לְשָׁם, אַךְ אֵינְךָ צָרִיךְ לְהַמְתִּין עוֹד עַל מִכְתָּבוֹ, כִּי עַל שַׁבַּת הֶעָבַר בָּאתִי מִקְּרֶימְנְשַׁאק וְאָמַר רַבִּי אֶפְרַיִם אֵלַי בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁרְצוֹנוֹ לִכְתֹּב לְךָ שֶׁתָּבִיא לוֹ לוּלָבִים. וְאוֹדוֹת הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ יֵשׁ לִי נַחַת גָּדוֹל מַה שֶּׁאַתֶּם עוֹסְקִים בָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיָּבוֹא לְשָׁלוֹם מְהֵרָה עִם הַסְּחוֹרָה בְּכִי טוֹב. וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְחַכִּים מְאֹד לָזֶה, וּמֵהַסְּתָם תִּכְתֹּב לִי בִּזְרִיזוּת לְאוּמַאן יְשׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּעִנְיַן זֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְפֹה אֵין לְךָ לִכְתֹּב עוֹד. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִקְהִלַּת מֶעדֶוועדִיבְקֶא, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִנְהֹג נְסִיעוֹת לְאוּמַאן, וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לָבוֹא לְשָׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא. וַה׳ יוֹשִׁיעֵנִי, וּמֵהַסְּתָם יַגִּיעֵנִי לְשָׁם מִכְּתָבְךָ כְּדַרְכְּךָ הַטּוֹב. וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר. וְתִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם עִצֶּם גְּדֻלָּתוֹ וְנוֹרָאוֹת כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דְּקְדֵשָׁה שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ, שֶׁבְּעֹצֶם כֹּחוֹ יִתְתַּקֵּן הַכֹּל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ בְּכָל עֵת שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים עָלָיו, וְלִשְׁמֹחַ מְאֹד מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְחֶדְוַת ה׳ בָּזֶה הוּא מָעֻזֵּנוּ כְּנֶגֶד כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּכָל עֵת. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה מְהֵרָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִתֵּן בְּלִבְּךָ וּבְלֵב כֻּלָּנוּ לְהִתְחַזֵּק מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, וְנִזְכֶּה לִכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְלִידִידֵי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע תֵּדַע שֶׁאֲנִי מְזָרֵז לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית שֶׁתָּבוֹא בְּשִׂמְחָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַל תִּסְתַּכֵּל עַל חֲשַׁשׁ עִכּוּב סְחוֹרָתְךָ עִם דְּבַשׁ שֶׁהוּא בַּיָּמִים הַלָּלוּ. כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהַשְׁפִּיעַ לְךָ רֶוַח בִּכְפָלֵי כְּפָלַיִם מִמָּקוֹם אַחֵר,

בְּפָרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאָז עוֹסְקִין לְהַמְתִּיק בְּחִינַת דְּבַשׁ שֶׁהוּא סוֹד הַכַּוָּנוֹת שֶׁל שׁוֹפָר, וְגַם אוֹכְלִים דְּבַשׁ אָז. וּבְוַדַּאי יֵמְתַּק לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה יוֹתֵר בָּזֶה וּבָבָא כְּשֶׁתִּהְיֶה נִמְנֶה עִמָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וּלְחָכָם יַסְפִּיק מְעוּט דְּבָרִים אֵלֶּה וּלְהַשּׂוֹמֵעַ יֵנְעַם וְיֵמְתַּק יוֹתֵר מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִידִידִי וַחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, הַוָּתִיק הָרַבָּנִי, פְּרִי קֹדֶשׁ, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וּקְרָאתִיו הֵיטֵב וְגַם מָסַרְתִּי אוֹתוֹ לְרַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב, שֶׁיִּחְיֶה, וְעַתָּה אֲנִי צָרִיךְ לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ לִתֵּן אוֹתוֹ לִקְרוֹת לְדוֹדְךָ וּלְגִיסְךָ, שֶׁיִּחְיֶה. אַךְ כָּעֵת הֵם מִתְנַצְּלִים הָרְבֵּה מֵחֲמַת שֶׁלָּקְחוּ הָרְבֵּה מֵהֶם, וְאֵין לָהֶם שׁוּם מַעֲמָד פַּרְנָסָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶרְאֶה לְדַבֵּר עִמָּהֶם עוֹד, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְאַתָּה, חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ עַל ה׳ יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכֶּלְךָ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כְּכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי. גַּם בְּקִרֵימְנְטְשַׁאק דִּבַּרְתִּי עִם מְחֻתָּנְךָ רַבִּי לֵיבְּלִי, וְאָמַר, שֶׁכְּבָר מוּכָן בְּיָדוֹ מַתָּנָה לְבִתְּךָ תִּחְיֶה, וְיִשְׁלָחֶהָ עַל־יְדֵי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת בְּלֵב וָנֶפֶשׁ וּמִתְגַּעְגֵּעַ בְּכָל לֵב לִישׁוּעָתְךָ וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּאוּמַאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה נָתָן הַנַּ״ל.

נָתָן הַנַּ״ל

תלו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ תֵּצֵא תר״ג מֶעדְוֶוועדִיוקֶע.

רַב חֶסֶד וּבְרָכָה לְהֵטִיב. יַשְׁפִּיעַ עָלָיו וְעַל בֵּיתוֹ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד. וְכֹחַ הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַיּוֹדֵעַ עִנְיָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְעֻמְקָא יָגֵן וְיַעֲזֹר וְיוֹשִׁיעַ לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי הַמְּפֻלָּא הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לוֹ וּלְבֵיתוֹ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב, יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדָם. בְּנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם יִהְיוּ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנָם וְכוּ׳ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי יְדִיד נַפְשִׁי מִיַּד יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם בְּעֶר נֵרוֹ יָאִיר וְהָיָה סָמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְקָרִיתִיו הֵיטֵב הֵיטֵב. וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ הִקְדַּמְתָּ רְפוּאָה לַמַּכָּה לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, בִּפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי וְסַחְתִּי עִמָּכֶם קֹדֶם נְסִיעָתִי מֵהַתּוֹרָה אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. וְכָתַבְתָּ לִי שֶׁרַק בִּשְׁבִילְךָ גִּלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְתִּי דְּבָרַי

אֵלֶּה, אַף שֶׁלִּפְנֵי הַדְּמְיוֹן הָיָה עִקַּר הַדִּבּוּר עִם רַבִּי יַעֲקֹב בר״צ נֵרוֹ יָאִיר. וּבָזֶה שִׂמַּחְתַּנִי יְדִידִי הַרְבֵּה בִּרְאוֹתִי נִפְלְאוֹת ה׳. וְעִצָּם נִפְלְאוֹת נוֹרְאוֹת קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל הוּא עִמִּי עֲדַיִן, וּמַזְמִין לִי דְּבוּרִים אֲמִתִּיִּים בְּכָל פַּעַם לְכַוֵּן לְכָל אֶחָד לְתוֹךְ נְקֻדַּת לִבָּבוֹ כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן. וַאֲנִי בְּעָנְיִי וְשִׁפְלוּתִי וְקַטְנוּתִי בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד, אֲבָל בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזָּקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דְּקְדֻשָּׁה אֲנִי בּוֹטֵחַ. עַד שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי רוֹאֶה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁמְּקַיֵּם בִּי הַמִּקְרָא (יְשַׁעְיָה נ) ״ה׳ אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר״ וְכוּ׳.

אֲהוּבַי חֲבִיבַי וִידִידַי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. וְכַמָּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים מְלֵאִים מִזֶּה וְהַרְבֵּה הַרְבֵּה הֶרְאֵיתִיכֶם בְּעֵינֵיכֶם שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְצָרוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וּדְאָגוֹת מִדְּאָגוֹת שׁוֹנוֹת. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר שְׁלָ״ה הַקָּדוֹשׁ בְּדֶרֶךְ חֲרוּזִי אֵין יוֹם וְכוּ׳ אֵין רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע אֵין שָׂנָה אֵין שְׁמִטָּה וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה פָּתַח אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶת עֵינַי לִרְאוֹת זֹאת עַיִן בְּעַיִן בְּכָל פַּעַם. וְאֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל זֶה כִּי אִם לִבְרֹחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּבִפְרָט לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל פַּעַם, וּבִפְרָט בְּעֵת צָרָה וְדַחַק וּכְשֶׁמַּרְגִּישִׁין חֶסְרוֹנוֹתָיו וְכוּ׳.

וְעַתָּה בְּנִי רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכַם וּזְכֹר הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ וּלְהִתְחַזֵּק וְלִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכִפְלַיִם, כַּמָּה וְכַמָּה גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד וְחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִית מֶלַח עוֹלָם שֶׁכָּל הַמִּתְקַת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא עַל יָדוֹ. וּמֶה הָיִינוּ עוֹשִׂים אִם אַחֲרֵי כָּל הַפְּגָעִים הָאֵלֶּה רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה הָיִינוּ מְחֻלָּקִים חַס וְשָׁלוֹם מֵחַיּוּתֵנוּ וְשָׂרְשֵׁנוּ וְתִקְוָתֵנוּ, לוּלֵי ה׳ שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ׳, בָּרוּךְ ה׳ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים הָאֵלֶּה אַף עַל פִּי שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וּתְקַיֵּם (מִשְׁלֵי כג) ״אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ״ כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁאַתָּה רוֹאֶה שֶׁהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל מִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת כְּאִלּוּ הֵם חֲדָשִׁים, מַה שֶּׁבֶּאֱמֶת הֵם דְּבָרִים יְשָׁנִים וּבְלוּיִים, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְהִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל, מִכָּל שֶׁכֵּן אַלְפֵי אַלָּפִים קַל־וָחֹמֶר כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ מְחֻיָּבִים לָשִׂים לֵב וּלְהַאֲמִין לִדְבָרֵי תּוֹרַת אֱמֶת הַמִּתְחַדֶּשִׁים בְּכָל יוֹם, לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וַעֲצוֹתָיו הָעֲמֻקּוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת מְאֹד מְאֹד. וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ, כִּי הֵם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. כִּי הֵם נוֹבְעִים מֵהַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים שֶׁאָמַר שֶׁהוּא זָקֵן מְאֹד, וְהוּא תִּינוֹק וְיָנִיק לְגַמְרֵי וְכוּ׳. הַנִּשְׁמָע כָּזֹאת, תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ.

וּלְמַעַן ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּתְכַּבֵּד אֶת אִשְׁתְּךָ הַיְקָרָה שֶׁהִיא מִגֶּזַע הַזָּקֵן וְכוּ׳ הַזֶּה, וּמִגֶּזַע קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא תְּצַעֲרֶהָ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם דָּבָר. וּבְטַח בַּה׳ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וַאֲשֶׁר זְכָה אוֹתְךָ לְהִתְדַּבֵּק בְּבַת טוֹבִים וּקְדוֹשִׁים כְּמוֹתָהּ, וְנִצַּלְתָּ מִמַּה שֶׁנִּצַּלְתָּ כַּיָּדוּעַ לְךָ, הוּא יְזַכֶּה אוֹתְךָ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים, כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו. כִּי גַּם זֶה מְסֻגָּל לְבָנִים לִבְלִי לְצַעֲרָהּ חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל. אַדְרַבָּה

לְנַחֲמָה וּלְשַׂמְּחָה בְּכָל עֵת, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּאֶלְקָנָה וְחַנָּה הֲלֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ וְכוּ׳. עַד שֶׁזָּכוּ לְהוֹלִיד אֶת שְׁמוּאֵל, וּבַת מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיְתָה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הִיא עַדַיִן רָאוּי לְהוֹלִיד כַּמָּה בָּנִים בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ. וְה׳ אֲשֶׁר פָּקַד אֶת שָׂרָה רָחֵל וְחַנָּה הוּא יִפְקְדֵם בְּרַחֲמִים מְהֵרָה בְּזֶרַע שֶׁל קְיָמָא לַעֲבוֹדָתוֹ וְיִרְאָתוֹ. וְיִקַּיֵּם בָּהֶם הַהַפְטָרָה שֶׁל פָּרָשָׁה זֹאת שֶׁהוּא ״רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה וְכוּ׳ כִּי רַבּוּ בְּנֵי שׁוֹמֵמָה״ וְכוּ׳. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהִיא אֵינָהּ עֲקָרָה כְּלָל. רַק לַכֹּל עֵת וְכוּ׳ עֵת לָלֶדֶת...

וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וּלְקַשֵּׁר מַחֲשַׁבְתְּךָ אֶל דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק, וְלֹא תִּהְיֶה עָלֶיךָ הַתְּפִלָּה כְּמַשָּׂאוֹי חַס וְשָׁלוֹם, וְתִלְמַד בְּכָל יוֹם וּבְפָרָט פּוֹסְקִים וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְתֹאמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכַוָּנָה, וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק הַרְבֵּה לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּבִטָּחוֹן חָזָק בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם, כִּי עִם ה׳ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְכֶם מְהֵרָה וּמְחַכֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לִידִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד פְּרִי קֹדֶשׁ וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְיִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְיַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וּבְפָרָט בַּיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁצְּרִיכִים לְצַפּוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה עֲדֵי נִזְכֶּה לְחַיִּים אֲרֻכִּים חַיִּים טוֹבִים שֶׁבָּרְכוּ הַזְּקֵנִים הַקְּדוֹשִׁים אֶת הַזּוּג הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה לָזֶה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לָזֶה, אַשְׁרֵי אֹזֶן שֶׁשּׁוֹמַעַ כָּל אֵלֶּה, אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים וּמַרְגִּישִׁים מְעַט עַמְקוּת נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת דְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, וְכֻלָּם עוֹלִים עַד רוֹם גָּבְהֵי שָׁמַיִם הָרָמִים וּלְעֵלָּא וּלְעֵלָּא וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְיוֹרְדִים עַד הַתְּהוֹם לְהַחֲיוֹת אוֹתָנוּ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ׳, לִבְלִי לִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם אֶת כָּל הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה וְלַעֲסֹק בָּהֶם לְהַדְפִּיסָם לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, כֵּן יוֹסִיף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְלֵילֵךְ בָּהֶם, וּלְהָאִיר פְּנֵי תֵּבֵל בְּאוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וּשְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ תָּבוֹא תר״ג אוּמַאן.
רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב, יַרְבֶּה חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ עִמּוֹ לְהַטּוֹת לְבָבוֹ אֵלָיו וְיַחֲזִקוֹ
וְיַאֲמִצוֹ בְּהִתְחַזְּקוּת דִּקְדֻשָּׁה לְהַגְבִּיר הַטּוֹב עַל הָרַע לְהַנְטוֹתוֹ לִתְחִיָּה,
וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם בְּתוֹךְ הַקְּבוּץ הַקָּדוֹשׁ בְּסִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים לְחַיִּים טוֹבִים
לְחַיִּים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב
יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם ה׳ כִּי תֵצֵא הֶעָבַר בָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ וְהָיִיתִי מְצַפֶּה
לִידִיעָה טוֹבָה מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, וּתְהִלָּה לָקֵל הַיּוֹם בֵּין הַתְּפִלָּה וּבֵין
הִלּוּכִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בָּא אֵלַי מְבַשֵּׂר טוֹב הוּא רַבִּי נַחְמָן בר״מ הַכֹּהֵן
מִקְהִלַּתְכֶם, וְהוֹדִיעַ לִי יְשׁוּעַת ה׳ שֶׁכְּבָר בָּא רַבִּי נַחְמָן בְּשָׁלוֹם עִם עֶשְׂרִים
כֶּסֶף.
מַה נָּשִׁיב לַה׳ כְּכָל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ עַד הֵנָּה כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו אִלּוּ פִינוּ מָלֵא
וְכוּ׳, כִּי מְאֹד הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִמֶּנּוּ, בִּפְרָט שֶׁהוּא קֹדֶם רֹאשׁ
הַשָּׁנָה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ אֲשֶׁר הוֹסִיף חַסְדּוֹ לַהֲבִיאוֹ לְשָׁלוֹם בְּלִי כְּלָיוֹן
עֵינַיִם. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ. וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי
מִכְתָּבְךָ בְּבִשּׂוֹרָה טוֹבָה הַזֹּאת, בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ,
וּתְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתִמְסֹר לוֹ כָּל תְּנוּעוֹתֶיךָ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעַדְךָ
לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, רַק צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל
הָאָדָם בְּאֵיזֶה בְּחִינָה שֶׁהוּא, הַכֹּל רְמָזִים נִפְלָאִים לְהָבִין פְּעֻלּוֹת ה׳ וּגְדֻלָּתוֹ
עַד אֵין חֵקֶר, בִּפְרָט קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁצְּרִיכִין לָתֵת לֵב לָזֶה בְּיוֹתֵר. מִי
יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לְהִתְחַדֵּשׁ בְּזֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְטוֹבָה, וְנַשְׁלִיךְ מֵעָלֵינוּ לְגַמְרֵי
כָּל בִּלְבּוּלֵי הַדַּעַת וְכוּ׳ שֶׁמִּכְּבָר. כִּי אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד
הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וּבִפְרָט שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבַקָּשׁוֹת וְשִׂיחוֹת
בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְהַתְחִיל לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת,
כִּי זֶה יְסוֹד מוּסָד וְעוֹלֶה עַל הַכֹּל. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה, וְיֵשׁ לִי תְּהִלָּה לָאֵל
הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן סוֹחֵר שֶׁיִּחְיֶה, אִם עֲדַיִן לֹא
יָצָא מִבֵּיתוֹ תִּרְאֶה שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ אֵיזֶה סְחוֹרָה אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם עַל כָּל פָּנִים,
כִּי אֲנִי צָרִיךְ מְאֹד לִרְאוֹתָם קֹדֶם שֶׁיִּתְקַבְּצוּ הָעוֹלָם לִפֹּה מִכַּמָּה טְעָמִים,
וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבִיא בְּהוֹצָאָה קַלָּה עִם כָּל הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר כְּמִכְּתָּבְךָ מַה טּוֹב,
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה.
וְנִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְגַם מֵרַבִּי יוֹסֵף, וְתִשְׁלַח לִי יְדִיעָה
מֵהֶם עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אוֹ עַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ, וַאֲנִי תָּמִיד אֲיַחֵל לִישׁוּעַת ה׳
בְּכָל הַדְּבָרִים בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטֵי פְּרָטִיּוּת הֵן בְּהִצְטָרְכוּת
הַגַּשְׁמִיִּים הֵן בְּעִקַּר הָרְפוּאָה וְהַפַּרְנָסָה שֶׁהִיא רְפוּאַת וּפַרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלִּי
וְשֶׁל בְּנֵי בֵיתִי וְשֶׁל כָּל הַנִּלְוִים וְשֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי צְרָכֵינוּ מְרֻבִּים מְאֹד
מְאֹד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם, אֲבָל הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ וְאֵלָיו כָּל
תִּקְוָותֵנוּ בְּכֹחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַבָּנִים בְּחַיִּים טוֹבִים וְחַיִּים אֲרֻכִּים,

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וִיפָרֵס בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסֶלֶב וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ,
וְקַבֵּל רָצוּף פֹּה אִגֶּרֶת מֵ.. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ לְטוֹבַת חָתְנוֹ מַה טּוֹב
בְּפָרַט לְהָבִיא לוֹ הַחַפֵּצִים שֶׁשָּׁלוֹ עַל יוֹם־טוֹב הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אֵיךְ
שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן רָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרָצוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁיִּתְוַסְּפוּ נְפָשׁוֹת
שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁכֵנִים אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה׳.
מֵרַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי קִבַּלְתִּי מִכְתָּב בִּטְשֶׁעהרִין שֶׁאֶכְתֹּב לְךָ שֶׁתִּקָּנֶה
לוֹ לוּלָבִים וַהֲדַסִּים כְּשֵׁרִים וּמְהֻדָּרִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת
בְּכַלַּל נַעַר בּוֹכֶה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְאֶתְרוֹג מְהֻדָּר עִם כָּל מִינָיו, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה
לְהָרִיחַ הָרֵיחַ טוֹב שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִפְרָט הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת
שֶׁל הַחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָמֵן.

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תר״ד

תלח

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א׳ הוֹשַׁעְנָא רַבָּא תר״ד.
גְּמַר חֲתִימָה טוֹבָה לָנֶצַח לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, וּקְרָאתִיו תֵּכֶף וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא
הָיָה הַפְּנַאי מַסְפִּיק. וְגַדָּל צַעֲרִי תּוֹכַל לְהָבִין. בִּפְרָט שֶׁהִגִּיעַ אֵלַי בְּעֵת
שֶׁהָיִיתִי חָשׁ בְּמֵעַי, וַאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר בְּיוֹם כָּזֶה. וּבְעֹצֶם
בִּלְבּוּל טִרְדַּת דַּעְתִּי וַחֲלִישׁוּתִי הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי
מַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. הַסַּךְ שִׁלְשָׁה רוּבַּל כֶּסֶף וָחֵצִי קִבַּלְתִּי וְחִלַּקְתִּי
כִּרְצוֹנְךָ, זְכוּת הַצְּדָקָה תַּעֲמֹד לִימִינְךָ לְהַצִּילְךָ מֵעַתָּה מִכָּל רַע. וּבִקַּשְׁתִּי
בְּתַחֲנוּנִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹשַׁע נָא בִּשְׁבִילְךָ, וְגַם בִּקַּשְׁתִּי שֶׁאֵדַע מַה
לַּהַשִׁיבְךָ. אַךְ גַּם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אֵין
אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל אֱמֶת כָּזֶה. כִּי בֶּאֱמֶת יֵשׁ גְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה וַעֲדַיִן
הֵם מִתְנַגְּדִים גְּדוֹלִים, וְהֵם מַזִּיקִין לְעַצְמָן וּלְהָעוֹלָם יוֹתֵר מֵרִבּוּי
הַקִּלְקוּלִים שֶׁלָּהֶם. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּפָלְטָךְ מֵחַדָּא [בָּרוּךְ ה׳ שֶׁהִצִּילְךָ מֵאֶחָד]
שֶׁלֹּא לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל כָּל פָּנִים. תַּאֲמִין לִי שֶׁהָיוּ לִי עִתִּים שֶׁעָבְרוּ עָלַי
כְּמוֹתְךָ מַמָּשׁ וְיוֹתֵר מִזֶּה. וְאָז דַּיְקָא שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁאָמַר לִי זֹאת. בָּרוּךְ

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים. אִין צְוויִיעֶן אוֹיף מִיר וָואלְט אִיר גִּקְרִיגְט [וְשֵׁנִית, עָלַי הָיִיתֶם חוֹלְקִים?] וְכוּ' וְכוּ'. וַעֲדַיִן עֲדַיִן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בָּזֶה וְכָל חַיּוּתִי הוּא בָּזֶה וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לִכְתֹּב לְךָ. קִוִּיתִי לַה' שֶׁיֹּאמַר לְצָרוֹתֶיךָ וּלְצָרוֹתֵינוּ דַּי וְיִמַּהֵר לְהוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ'.

וְעַתָּה אַתָּה אֵינְךָ צָרִיךְ לַחֲשֹׁב שׂוּם מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַיּוֹם, רַק לְדַלֵּג עַל הַיּוֹם. נָאר אִבֶּערְשְׁפְּרִינְגֶען [לְדַלֵּג] בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְאַל תַּחֲשֹׁב עַל מַה שֶּׁעָבַר מִכֹּל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לַחֲשֹׁב כְּלָל עַל לְהַבָּא. אוּן מָע הָאט גָּאר נִיט צוּ טָאן. סָע וֶועט אַלְץ אִיבֶּער פְּלִיהֶין. אוּן מִיר הָאבִּין אָף אֶימְיצִין צוּ דּוּפִּין. גָּאט אִיז גְּרוֹיס אוּן גְּרוֹיס אוּן מָע וֶוייסְט גָּאר נִיט אוּן פִּירְט תָּמִיד אוֹיס. אָף רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּיסְטוּ גִיוֶוען אוּן וֶועסְט זַיין [אֵין שׂוּם דָּבָר לַעֲשׂוֹת הַכֹּל יַעֲבוֹר לָנוּ וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמוֹךְ ה' גָּדוֹל וְגָדוֹל וְלֹא יוֹדְעִים וְהוּא מְנַצֵּחַ תָּמִיד, הָיִיתָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְגַם תִּהְיֶה]. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה עַל יְדֵי הַנְּגוּן שֶׁל ע"ב נִימִין וְיִקַּיֵּם "בַּיּוֹם הַהוּא יִבָּקֵשׁ עֲוֹון יִשְׂרָאֵל" שֶׁיְּבַקְּשׁוּ וְיִחַפְּשׂוּ הָעֲוונוֹת כְּדֵי שֶׁהִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת. וְאֵינָנּוּ, שֶׁיְּכֻלְּלוּ בְּאֵין סוֹף כִּי הַיְרִידָה הִוא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, וְאַל תִּדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה כְּלָל. וְאַל תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל. וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עִמְּךָ אַל תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל, נָאר אִיבֶּער גִּישְׁפְּרִינְגֶען [לַעֲבֹר בְּדִלּוּג], וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ'.

וְגַם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה גָּרוּעַ יוֹתֵר בְּעֵינֶיךָ אַתָּה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּיוֹתֵר, וְלַהֲפֹךְ עִצָּם הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה שֶׁגָּרוּעַ כָּזֶה זָכָה לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא כָּזֶה שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׂוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכָל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן וְכוּ'. וְהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים וְכוּ' וּלְרַפְאוֹת הַכֹּל וְכוּ'. וְזֶהוּ הַפֵּרוּשׁ הָאֲמִתִּי שֶׁל "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" שֶׁגִּלָּה הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה הַיְנוּ כַּנַּ"ל. וְהָבֵן הֵיטֵב לִשְׁמֹחַ בָּזֶה הַרְבֵּה וְלִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל רַק לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים וּלְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת שֶׁהֵם הַמִּדּוֹת שֶׁל הַנְּגוּן וְכוּ'. אֲבָל אֲנַחְנוּ צְרִיכִים רַק לְדַלֵּג כִּפְשׁוּטוֹ כַּנַּ"ל נָאר אִיבֶּר גִּישְׁפְּרִינְגֶען. אוּן, טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [רַק לְדַלֵּג וּבְכָל זֹאת בֶּאֱמֶת רַק שִׂמְחָה].

דִּבְרֵי אֲבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ נַח רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תר״ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַגָּגִיד הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ׳. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה. לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב אָמֵן.
תְּהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה קְצָת. וְאִמּוֹ תִּחְיֶה וַאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה וְגִיסוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּם לְפַרְנָסָם בְּכָבוֹד וּבְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְיִקַּיֵּם מְהֵרָה בְּכֻלְּכֶם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וַחֲדָשׁוֹת אֵין לְהַגִּיד. רַק אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מַאֲמִין וּקְצָת אָנוּ רוֹאִים חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְהַשִּׂנּוּיִים בְּכָל יוֹם לְמִי שֶׁמֻּשָּׂם לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה וְהַכֹּל רְמָזִים לְהַזְכִּירֵנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה ״וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן״, לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתֵּהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בִּכְלָל וּבִפְרָט לְהַגְדִּיל דַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם עַל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לוֹ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וְכוּ׳ וְכוּ׳. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב לְכָל תּוֹרָה וּלְכָל שִׂיחָה וּלְכָל רֶמֶז שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁלּוֹ וְכוּ׳. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּהֶם. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְתִלְמְדוּ אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם אֲלֵיהֶם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גִּלָּה לָנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה עַל יְדֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעֵינֵיכֶם כִּי הֵם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְקוֹרְאִים וּמַכְרִיזִים וּמְגַלִּים אֱלֹהוּתוֹ בָּעוֹלָם שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּמוֹרִים דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וְעֵצוֹת נוֹרָאוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה. כִּי רַק בָּזֶה צְרִיכִין לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. (חָסֵר מִכָּאן וּלְהָלְאָה גְּמַר הַמִּכְתָּב הַזֶּה).

תמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ נַח תד״ר בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לִידִידִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.
תּוֹדָה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כָּאן. עַתָּה בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ שֶׁיִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל לִגְבוֹת הַמָּעוֹת הַמַּגִּיעַ לִי בְּעַד הַסְּפָרִים. בִּפְרָט אֵצֶל יְדִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ בֶּן רַבִּי י״ט נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרָאקָא, כִּי הַבְטָחָתוֹ הִיא אֶצְלִי כְּמָאן דְּמֶנָח בְּקֻפְסָא. אַדְּ לִזְרוּזֵי יִתְרָא קָאֲמִינָא. כִּי אֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לְמָעוֹת כִּי אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל מֵעֵסֶק זֶה,

כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם קְצָת, וְכָעֵת עֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מֵעִסְקֵנוּ.
וְלֹא הִגִּיעַ לָנוּ שׁוּם דָּבָר מֵחֻפְצֵנוּ. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁבְּקָרוֹב
אֲקַבֵּל כָּרָאוּי. וּלְעֵת עַתָּה אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מֵחֲמַת זֶה, כִּי אֵינִי יָכוֹל לָשִׂית
עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עַד שֶׁיַּגִּיעַ אֵלֵינוּ הַחֻפָּצִים שֶׁלָּנוּ הַיְדוּעִים לְךָ.
וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
לְעֵת עַתָּה אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל. וּפַרְנָסָתִי דְּחוּקָה וְהוֹצָאוֹתַי מְרֻבִּים, הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְעָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר לְטוֹבַת הָעִסָּק וּלְטוֹבַת
פַּרְנָסָתִי כִּי הֵם נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה. עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלְּךָ בְּכָל כֹּחֲךָ, וְלִשְׁלֹחַ
לִי מְיָד הֵן מֵרַבִּי צְבִי הַנַּ"ל הֵן בְּעַד שְׁאָר הַסְּחוֹרָה שֶׁמָּסַרְתִּי בְּיָדְךָ, הֵן מַה
שֶּׁתּוּכַל לִגְבּוֹת לִצְרָךְ פַּרְנָסָתִי. הַכֹּל תִּשְׁלַח מְיָד, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ. וַה'
יִגְמֹר בַּעַדְךָ לְטוֹבָה, וִיפַרְנֵס אוֹתְךָ בְּכָבוֹד, וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ
תִּחְיֶה. וְתִזְכֶּה לְגַדֵּל כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ בְּכָבוֹד לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים
טוֹבוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה' בֶּאֱמֶת. בִּדְרָכִים קְדוֹשִׁים שֶׁקִּבַּלְנוּ
מִגְּאוֹן עֻזֵּנוּ, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּלְהוֹסִיף בְּכָל
יוֹם קְדֻשָּׁה וָדַעַת וְלִהְיוֹת בְּכָל יוֹם כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת
כְּמוֹ שֶׁמְּבָרְכִין עַל זֶה הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וּמוּבָא
בִּדְבָרָיו זַ"ל מִזֶּה.
וְנַפְשִׁי וְנַפְשְׁךָ יוֹדְעִים מְאֹד כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְבָרֵךְ כְּמֵעַט בְּכָל שָׁעָה
הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, שֶׁנּוֹתֵן כֹּחַ לְיָעֵף כָּמוֹנִי וְכָמוֹךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לִסְבֹּל
וְלִשָּׂא מַה שֶּׁנּוֹשְׂאִים אֲשֶׁר כְּמֵעַט כָּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ
כְּמֵעַט וְכוּ' וְלוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי וְכוּ'. עַל כֵּן בְּהֶכְרֵחַ לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לְקַיֵּם
דְּבָרָיו עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהַזְּהִיר מְאֹד מְאֹד לִבְלִי לִהְיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם, רַק
לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל שָׁעָה מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ מְאֹד בְּמִדַּת
הַשִּׂכְחָה, שֶׁמִּצַּד זֶה הִיא יָפָה מְאֹד מְאֹד לִשְׂכֹּחַ בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה.
וְלִבְלִי לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת כְּלָל מַה שֶּׁעָבַר. וְאִם גַּם עַתָּה נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה
וְאֵין יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ חוֹבַת הַיּוֹם, עַל כָּל פָּנִים נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה
בִּישׁוּעָתוֹ, מַה שֶּׁלֹּא עָשָׂנוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ',
וּלְהַתְחִיל מֵעַתָּה לְכַסֵּף בִּרְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ.
וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמִּי, כִּי כָּל עִסְקֵי זֶה הָעוֹלָם וְתַאֲוֹתָיו וְטִרְדַּת
הַפַּרְנָסָה הַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים, הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל. וְהַלֶּחֶם וְהַמַּלְבּוּשׁ
שֶׁיִּרְצֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִתֵּן לָנוּ, בְּוַדַּאי יִתֵּן בְּיָדוֹ הַטּוֹבָה בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו
בְּלִי רִבּוּי עֲסָקִים וּטְרָדוֹת. כִּי רַק הוּא יִתְבָּרַךְ זָן וּמְפַרְנֵס וְכוּ' עַד שֶׁנִּזְכֶּה
לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטָחְנוּ וְכוּ'. אָמֵן כֵּן יְהִי
רָצוֹן.
וְתוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּמִשְּׁלוֹמְךָ הַטּוֹב וּמִשְּׁלוֹם בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיֶה,
בִּפְרָט מִשְּׁלוֹם בִּנְךָ יְדִידִי רַבִּי יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, וְזוּגָתוֹ תִּחְיֶה. וְגַם תּוֹדִיעֵנִי
מִידִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן בֶּן חַיָּה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה נֶכֶד אַדְמוֹ"ר זַ"ל
אִם כְּבָר נָסַע מֵאִתְּכֶם, וּמַה פָּעַל אֵצֶל מְחֻתָּנוֹ וְאֶצְלְכֶם, וְאִם הוּא עֲדַיִן
אֶצְלְכֶם. תִּפְרֹס בְּשָׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה מֵאִתִּי וּמִכָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט
מִשְּׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ מִטּוּלְטְשִׁין. כִּי רַבִּי נַחְמָן
מִטּוּלְטְשִׁין הוּא כָּעֵת בְּבֵיתִי, וְאָמַר, שֶׁזּוּגָתוֹ תִּחְיֶה, בִּקְּשָׁה אוֹתוֹ מְאֹד
לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם בַּעְלָהּ רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחוֹ וְיָשׁוּב לְבֵיתוֹ

בְּשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל יְמֵי חַיָּיו כַּנָּאֶה לַאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הַנַּ״ל עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֶלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם חוֹתָנְךָ יְדִידִי נֶרוֹ יָאִיר. וּתְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁמַּגִּיעַ מֵאִתּוֹ כִּמְדֻמֶּה סַךְ יו״ד זְהוּבִים וְתִשְׁלְחֵם לִי בְּתוֹךְ הַמָּעוֹת שֶׁתְּקַבֵּל. גַּם תִּשְׁלַח לִי הַמָּעוֹת בְּעַד הַבַּיידִיל כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לִגְבּוֹת. אַךְ בְּלִי קְטָטוֹת וּבְזִיּוֹנוֹת חַס וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם אַל יֵבֹשׁוּ וְכוּ׳. רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם אָמֵן.

תמא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד׳ חַיֵּי שָׂרָה תר״ד לפ״ק בְּרֶסְלֶב.
שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ׳ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט לִבְנוֹ נֶכְדִּי חֲבִיבִי הֶחָתָן הַמֻּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
ה׳ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ יְבָרְכֵם בִּבְרָכַת מַזָּל טוֹב. וְיִהְיֶה זִוּוּגָם עוֹלֶה יָפֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וְיִקַּיְמוּ בָּהֶם בִּרְכַּת אָבוֹת. וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֶתְכֶם וְכוּ׳, יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדָם.
וְאַתָּה נֶכְדִּי יְדִידִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק מֵעַתָּה לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ וּלְהַכְנִיס רֹאשְׁךָ וְכָל מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ הַלִּמּוּד. וְלֹא תִּהְיֶה בַּעַל מַחֲשָׁבָה חַס וְשָׁלוֹם לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת אֲחֵרוֹת חָלִילָה. וְתִתְגַּבֵּר בְּכָל יוֹם לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה עֲרֵב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, וּלְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לוֹמַר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְאִם אַתָּה טָרוּד לֵילֵךְ אֶל הַחֶדֶר לִלְמֹד, תֹּאמַר עַל כָּל פָּנִים תְּהִלִּים מְעַט אֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ, וּבְעֵת הַפְּנַאי תֹּאמַר יוֹתֵר. אַשְׁרֶיךָ בְּנִי אִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ מִיַּלְדוּתְךָ וְנַעֲרוּתְךָ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה׳, וְתַשְׁלִיךְ מַעֲשֵׂי נַעֲרוּת וְתִשְׁמֹר יָדְךָ מֵעֲשׂוֹת כָּל רַע, וּבְיוֹתֵר תִּשְׁמֹר מַחֲשַׁבְתְּךָ מִלַּחְשֹׁב מַחְשָׁבוֹת חוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל חֲנֵכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים כְּפִי תְּשׁוּקָתְךָ וְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּךָ הַטּוֹב, וְיָתֵר מִזֶּה שַׁמְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵינוּ נֶרוֹ יָאִיר. וְתִזָּהֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי הַכָּאוֹת וּמְרִיבוֹת חַס וְשָׁלוֹם עִם הַנְּעָרִים, רַק תִּשְׂמַח וְתָגִיל בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְשָׂשׂ אָנֹכִי עַל יְשׁוּעָתְךָ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיָה ה׳ בְּעֶזְרְךָ. לָצֵאת מִצָּרָה הַקּוֹדְמוֹת וְלִזְכּוֹת לְהַהֵפֶךְ לְהִשְׂתַּדֵּךְ עִם בַּת תַּלְמִיד חָכָם בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ, וְהִנְךָ רוֹאֶה בְּנִי חֲבִיבִי כִּי עֲדַיִן ה׳ עִמְּךָ

וְעִמָּנוּ וְאֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָךְ חָלִילָה. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ לִבְּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳ תָּמִיד כִּי עוֹד יַעַזְרְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהוֹשַׁע, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה בְּכֹחַ הָאֵשֶׁל בָּרָמָה וְכוּ׳ וְכוּ׳ שֶׁאָנוּ חַיִּים מִמֶּנּוּ וְנִשְׁעָנִים עָלָיו וְכוּ׳. וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל חָזָק מְאֹד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה נִפְלָאוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִקַּיֵּם וְהָיָה כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֶיךָ גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא גַּם בְּעֵינַי יִפָּלֵא עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד שֶׁאַנִי עוֹשֶׂה לָהֶם.

וְהִנֵּה בְּעֵסָק הַסְּחוֹרָה הֶחֱיֵיתַנִי בְּמִכְתָּבְךָ הַקּוֹדֵם הַרְבֵּה הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַיֶּה נַפְשְׁךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה בְּרוּחָנִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת. וְעַתָּה אֲנִי סוֹמֵךְ עָלֶיךָ שֶׁבְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּכָל כֹּחֲךָ, וְתַעֲשֶׂה הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ הַכֹּל אֲלֵיכֶם מְהֵרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּתַקֵּן אוֹתְךָ בְּעֵצָה טוֹבָה גַּם בָּזֶה. כִּי כְּבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁבַּקָּשַׁת וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, הִיא בַּקָּשָׁה נוֹרָאָה וּמֻכְרַחַת לְהָאָדָם מְאֹד בְּכָל עֵת בְּכָל הָאֲפָנִים.

וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ נַפְשִׁי בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי אֵיךְ נָהַגְתָּ כָּרָאוּי בְּעֵסֶק זֶה שֶׁבְּעֵצֶם בִּלְבּוּל דַּעְתְּךָ בְּחִנָּם בְּעֵסֶק הַשִּׁדּוּךְ, הִתְחַזַּקְתָּ וְלָקַחְתָּ פְּנַאי לִכְתֹּב הָאֲגֶרֶת שָׁם. וְחִשַּׁבְתָּ דְּרָכֶיךָ הֲלֹא זֶה הָעִקָּר וְכוּ׳. וְאַחַר כָּךְ הָיָה זֶה לְךָ לְטוֹבָה שֶׁפָּטַרְתָּ הַבִּלְבּוּלִים, עַל יְדֵי זֶה לָמַדְתָּ גְּמָרָא בְּתוֹךְ בִּלְבּוּלֵי טִרְדָּא כָּזֹאת. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַבִּלְבּוּלִים מֵאִתְּךָ, וּלְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ מִתּוֹךְ כָּל הַהֶרְהוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים אֵיךְ שֶׁהֵם לְתוֹךְ עֲסָקִים הַמֻּכְרָחִים. כִּי הֲלֹא אֵין רֶגַע שֶׁלֹּא תִּמְצָא מַה לַּעֲסֹק אָז, כִּי עַל לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לְבַד יְכוֹלִים לְבַלּוֹת יָמִים וְשָׁנִים כָּל יְמֵי עוֹלָם. בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ עַתָּה סְפָרִים הַרְבֵּה תנ״ך וּמִשְׁנָיוֹת וְשַׁ״ס וְסִפְרֵי מוּסָר וְכוּ׳, וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבֵאוּרֵנוּ וְכוּ׳ שֶׁעֲזָרָנוּ ה׳ יִתְבָּרַךְ. וְגַם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל וְלָשׂוּחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִצְעֹק אוֹ לִשְׂמֹחַ בִּלְבּוֹ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ׳. וְגַם צְרִיכִים לְדַבֵּר עִם חֲבֵרֵנוּ הֵן בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא הֵן בְּעִסְקֵי מַשָּׂא וּמַתָּן הַמֻּכְרָח אוֹ לִפְעָמִים לְמַעַן הַשָּׁלוֹם שֶׁגַּם זֶה מִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת י״ז) מֵעוֹלָם לֹא הִקְדִּימוֹ אָדָם שָׁלוֹם מֵעוֹלָם. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבְּכָל פַּעַם נִתְחַדְּשִׁין עַל פִּי רֹב כַּמָּה עֲסָקִים חֲדָשִׁים. כְּגוֹן עַתָּה שֶׁעָשִׂיתָ שִׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב וְהֻכְרַחְתָּ אָז לַעֲסֹק בָּעֵסֶק שֶׁלָּנוּ. וְגַם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּעֲסָקֶיךָ וּבַעֲסָקֵינוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יְכוֹלִים לְדַלֵּג וְלִבְרֹחַ מִמַּה שֶּׁצְּרִיכִין לִבְרֹחַ וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרָיו כְּלָל וּכְלָל, וּלְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב (סֵפֶר הַמִּדּוֹת נֵאוּף י) אַל תִּכְנֹס עִם פִּתּוּיֶיךָ בְּטוֹעֶן וְנִטְעָן וְכוּ׳. וְאִם הוּא בָּא פִּתְאֹם כְּמַכְרִיחַ חַס וְשָׁלוֹם, מַה לַּעֲשׂוֹת אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. רַק אַתָּה תִּתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְלִבְרֹחַ בְּכָל כֹּחֲךָ בְּגִנְבָה וּבְהֶסַח הַדַּעַת וְכוּ׳. עַל פִּי כָּל דַּרְכֵי הָעֵצוֹת וְהָרְמָזִים וְהַהִתְחַזְּקוּת שֶׁהוֹרָה אוֹתָנוּ הוּא זַ״ל. וְהִנֵּה עַתָּה כָּל מַחְשְׁבוֹתַי בְּעִנְיַן שִׂמְחָה עַל פִּי הַתּוֹרָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ׳, לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְכוּ׳ וְגַם עַל פִּי הַתּוֹרָה אֶמְצָעִיתָא דְּעָלְמָא בְּסִימָן כ״ד שֶׁמְּדַבֶּרֶת שָׁם מֵהַתְּשׁוּעָה הֵיכָלִין דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין וְכוּ׳. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר וְהַקּוֹדֵם לוֹ דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. תְּהִלָּה לָאֵל שֶׁהֶחֱיָה נְפָשׁוֹת רַבּוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹשַׁע, לְקַיֵּם כְּכָל הַכָּתוּב שָׁם לַעֲשׂוֹת כָּל

מִצְוָה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַנֶּאֱמַר שָׁם. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְכוּ' שַׂבְּעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדֶּיךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תר"ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְיו קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְעַל אוֹדוֹתָיו כְּבָר הִרְבֵּיתִי לִכְתֹּב לוֹ מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ. וְיוֹתֵר מִזֶּה עַיֵּן בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבִדְבָרֵינוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֻּלָּם נוֹבְעִים מִדְּבָרָיו מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה רְצוֹנִי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אֲלָיו כִּתְשׁוּקָתוֹ הַטּוֹבָה, אַךְ אֶת הַכֹּל יָפֶה עָשָׂה ה' בְּעִתּוֹ שֶׁעַתָּה הֻכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ לְיָדוֹ מִכְתָּב לְרִ' שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר וּלְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לְקִרוּמִינְטְשַׁאג, וְאָמַרְתִּי זְכָרוֹן אֶחָד עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן. וְהִנֵּה תָּבִין מֵאֵלֶיךָ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים נֶאֶמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ כֻּלָּנוּ. וְאוֹר הַבֹּקֶר הִגִּיעַ, ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ, בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם יָגֵן עָלֵינוּ, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ לְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת. וְיֶתֶר הַכֹּל שָׁמַעְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לִכְתֹּב לְרִ' שִׁמְשׁוֹן, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תמג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר בֹּקֶר יְזָרַח שֶׁמֶשׁ יוֹם ג' י"ב כִּסְלֵו, וַיֵּרָא ה' כִּי סָ"ר לִרְאוֹת, תר"ד.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וָחֶסֶד לִידִידִי נַפְשִׁי וְלִבִּי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי נֵרוֹ, יָאִיר, מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו׳ הֶעָבַר עִם הַסַּךְ שְׁלשִׁים רוּבַּל־כֶּסֶף. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וּתְהִי מִשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר טָרַחְתָּ בִּשְׁבִילִי וּבִשְׁבִיל עֶסֶק קָדוֹשׁ וּזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח כָּזֶה, כֵּן תִּזְכֶּה לְהִתְאַמֵּץ וּלְהִשְׁתַּדֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכָל עֵת, בְּעוּבְדָא וּבְמִלּוֹלָא, וּבְיוֹתֵר בְּרָצוֹן חָזָק וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לִכְסֹף לַטּוֹב הַכְּלָלִי בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לְךָ גַּם חֵלֶק גָּדוֹל בְּעִסְקֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְהָאִיר אוֹר הָאֱמֶת, שֶׁהוּא אוֹר הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה, אוֹר חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ, הַמְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֶל ה׳; שְׂלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ וְכוּ׳, וְקִוֵּי ה׳ יַחֲלִיפוּ כֹּחַ וְכוּ׳, וַאֲשֶׁר לוֹ הַכֹּחַ וְהַמֶּמְשָׁלָה וְכוּ׳ יִתֵּן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר כָּל יָמֵינוּ מְלֵאכֶת שָׁמַיִם זְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה, וּבְוַדַּאי אֵינִי שׁוֹגֶה, חַס וְשָׁלוֹם, בָּזֶה כְּלָל מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹסֵף לְכָל זֶה וְכוּ׳, אַךְ כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל, וִימֵי זִקְנָה וְשֵׂיבָה מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְהָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת מְאֹד, וַאֲפִלּוּ אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַנֶּאֱהָבִים וְהַנִּעִימִים, נְדִיבֵי עַם ה׳ הַחֲרֵדִים לִדְבָרָיו וּמִתְנַדְּבִים כָּרָאוּי יְשַׁלֵּם ה׳ שְׂכָרָם, אַךְ גַּם הֵם עֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים אֶת אֲשֶׁר בִּלְבָבִי בָּזֶה, מִכָּל־שֶׁכֵּן וְכָל־שֶׁכֵּן מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה מֵרָחוֹק וְכוּ׳, עַל־כֵּן עַתָּה אַתָּה בָּרוּךְ ה׳ עָלֶיךָ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתְּכֶם הָאוֹחֲזִים בְּאַהֲבָתֵנוּ וּבְאַהֲבַת אֱמִתַּת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לְכִסּוֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לְכָל הַנַּ״ל וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בַּפֶּה, וַאֲגַב עַל־יְדֵי זֶה תּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ עַל חֶסְרוֹנוֹתֶיךָ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְה׳ יוֹשִׁיעֲךָ; וּלְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּכָל כֹּחֶךָ וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר יוֹתֵר. וְהִנֵּה גַּם אָנֹכִי נִכְסַפְתִּי מְאֹד לִרְאוֹת פָּנֶיךָ בְּשִׂמְחָה, אַךְ רַב הַדֶּרֶךְ בֵּינֵינוּ.

וְהִנֵּה עַתָּה כָּל עִסְקִי בְּהַתּוֹרָה, ״תִּשְׁעָה הֵיכָלִין דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין״ וְכוּ׳, וְהָעִקָּר שֶׁאֲזַכֶּה אֲנִי וְכֻלָּנוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, שֶׁהָעִקָּר הוּא שִׁמְחַת הַמִּצְוָה שֶׁעַל יָדָהּ מְבָרְרִין מֵהֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת וְכוּ׳ וְהוֹלְכִין וְעוֹלִין וּמְקַבְּלִין בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל וְהַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב, עִם הַמְשָׂכַת הָאֱמוּנָה לְהַמּוֹחִין וּלְהַמְסַדֵּר, עַד שֶׁהַמּוֹחִין מַכִּין בְּהַפְּרִיסָא, וְנַעֲשִׂין תִּשְׁעָה הֵיכָלִין; אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֵינוּ אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבּוֹא רִבְבוֹת פְּעָמִים בְּכָל עֵת וָרֶגַע, שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ וְלִרְאוֹת בְּסֵפֶר דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְכַמָּה וְכַמָּה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט (חסר) הַחֻרְבָּן עַד שֶׁבְּחָמְלָתוֹ עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמַיָּא נָחֵת לְגַלּוֹת בְּקִדֻּשָּׁתוֹ דְּבָרִים הָאֵלּוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים אוֹתָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה מַה שֶּׁגִּלָּה הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי, זַ״ל, דְּבָרִים הָאֵלּוּ, שֶׁלֹּא נִתְגַּלּוּ מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְאַחַר־כָּךְ עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט, עַד שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מְ׳קוֹר חָ׳כְמָה הָעֲצוּת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת לִזְכוֹת לָזֶה עַל־יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל, בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּזֶה נִפְלָא בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה וְכוּ׳, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְקַיְּמָם וְלַעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה לִזְכוֹת לְכָל מַה

שֶׁכָּתוּב שָׁם, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַל־כָּל־פָּנִים מִזֶּה וְאֵינִי חוֹלֵק חַס וְשָׁלוֹם, עַל אֱמֶת נוֹרָא וְנִפְלָא כָּזֶה. וְגַם... לְבָבִי אֲנִי שָׂמֵחַ הַרְבֵּה בָּזֶה, שֶׁשָּׁפָל כָּמוֹנִי זוֹכֶה בְּעוֹד רֶגַע... לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית בְּטַלִּית גָּדוֹל וְטַלִּית קָטָן וּלְהַנִּיחַ תְּפִלִּין כִּתְרֵי דְּמַלְכָּא וְלוֹמַר כָּל סֵדֶר הַתְּפִלָּה, בִּרְכַּת הַשַּׁחַר וְקָרְבָּנוֹת וּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְאַשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן וְכוּ׳, וְאוּלַי אֶזְכֶּה לוֹמַר אֵיזֶה דְּבוּרִים אֲמִתִּיִּים בְּתוֹכָם, שֶׁיָּאִירוּ לִי בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לִרְאוֹת הַפְּתָחִים וְכוּ׳ לְקַיֵּם : תַּחְתִּיִּים שְׁנִיִּים וּשְׁלִישִׁיִּים תַּעֲשֶׂה, אַתְיָא וְנִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמָּנָא אֶלָקָא שְׁמַיָּא, הֲנִשְׁמָע כָּזֹאת אוֹ הֲנִרְאֶה כָּמוֹהוּ וְכוּ׳.

גַּם יָדוּעַ לְךָ יְדִידִי, שֶׁיְּמֵי חֲתֻנַּת בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, עַל־כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל גַּם בָּזֶה בְּחָכְמָתְךָ לְדַבֵּר עִם מִי שֶׁתֵּדַע לְדַבֵּר לַעֲזֹר לִי עַל הוֹצָאוֹת צָרְכֵי הַנִּשּׂוּאִין לְמַזָּל טוֹב. גַּם תְּדַבֵּר עִם מְחוּתָּנְתִּי אֵשֶׁת הַגְּבִיר רַבִּי יַעֲקֹב יְרַאוְוִסְקֶא שֶׁתִּתֵּן כָּרָאוּי, וְעַל־כָּל־פָּנִים תִּשְׁלַח דְּרָשָׁה־גִּישַׁאנְק, כִּי גַּם בָּזֶה צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל, שֶׁיִּהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק כָּרָאוּי, כַּנָּהוּג עַתָּה, בְּפְרָט כִּי יָדַעְתָּ מַה שֶּׁעָבַר עַל מְחֻתָּנִי נֵרוֹ יָאִיר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵהוּ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה עַל־כָּל־פָּנִים אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלֵּק כָּרָאוּי, וּמֵחֲמַת זֶה הָעֹל כָּבֵד עָלָי בְּיוֹתֵר, וְגַם צְרִיכִים עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיִּתְרַבֶּה הַדְּרָשָׁה־גִּישַׁאנְק, גַּם הִצְטָרְכוּת הַנִּשּׂוּאִין רַבִּים מְאֹד וְצָרְכֵי פַּרְנָסָתִי, כִּי טַפְלֵי תָּלוּ בִי וְכוּ׳, וַעֲנִיֵּי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם ; וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי מֵאֵלָיו יִזְדָּרֵז בָּזֶה, וְקַמָּא קַמָּא דְּמָטֵי לָךְ תִּשְׁלַח לִי, הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן עַל כָּל הַנַּ״ל, וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה, וְאוֹר הַשַּׁחַר בּוֹקֵעַ, וַאֲרוּכָתְךָ מְהֵרָה תִּצְמַח. וּזְמַן הַתְּפִלָּה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. יוֹמָם יְצַוֶּה ה׳ חַסְדּוֹ, וְכִימוֹת עִנְיָתָנוּ יְשַׂמְּחֵנוּ, וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יְקַיֵּם : ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״. וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמִדְרַשׁ־רַבָּה פָּרָשָׁה זֹאת עַל פָּסוּק ״כִּי עָלָה הַשַּׁחַר״, עַיֵּן שָׁם פָּסוּק זֶה חֲדָשִׁים וְכוּ׳ : עַל־יְדֵי שֶׁאַתָּה מְחַדְּשֵׁנוּ בְּכָל בֹּקֶר וְאַתָּה מְחַדְּשֵׁנוּ בְּבָקְרָן שֶׁל מַלְכֻיּוֹת, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ לְגָאֳלֵנוּ וְכוּ׳. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר לְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַחֲסָדִים שֶׁכְּבָר עָשָׂה עִמָּנוּ לְקָרְבֵנוּ וּלְהַטְעִימֵנוּ מִזִּיו נֹעַם תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה וְכוּ׳ וְלִהְיוֹת בָּטוּחַ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וּכְאָב אֶת בֵּן יְרַחֲמֵנוּ וְיַשְׂמְחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ לָנֶצַח. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לִכְבוֹד יְדִידִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד, מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ.

נָא לְקַיֵּם דְּבָרוֹ לְסַלֵּק מִיָּד הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחַ בְּעַד הַסְּפָרִים, כִּי רַבִּי אֶפְרַיִם חֲתָנוֹ, שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלַח לִי מָעוֹת בְּעֵת שֶׁמַּעֲלָתוֹ לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ, עַל־כֵּן יְקַיֵּם עַתָּה לְסַלֵּק תֵּכֶף וְיַגִּיעַ לְיָדֵי מְהֵרָה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים, וְיַצְלִיחַ בַּעֲסָקָיו בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה... הָאֱמִתִּית.

אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלַת כְּבוֹדָם הָרָמָה, בְּפְרָט לִידִידִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, וּלְיוֹצְאֵי

חֲלָצָיו וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיֶה.
כִּי קִבַּלְתִּי הַסַּךְ שֶׁמָּסַר לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וִיצַו ה׳ אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה וַיַּצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְתִזְכֶּה עוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ תָּמִיד חֵלֶק גָּדוֹל בְּעִסְקֵנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז, כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל, כִּי כָּל עֲמָלְךָ הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה כַּיָּדוּעַ לְךָ, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, שֶׁצְּרִיכִין בִּשְׁעַת הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן לְכַוֵּן בְּכָל דִּבּוּר וּבְכָל הִלּוּךְ שֶׁהוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ וְיִתֵּן צְדָקָה, וְהָעִקָּר לִתֵּן צְדָקָה לְהוֹגֶן וְכוּ׳, וְאֵין שׁוּם צְדָקָה נֶחֱשֶׁבֶת כְּמוֹ צְדָקָה שֶׁל הַדְּפוּס, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין וְכוּ׳, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

יְדִידְךָ לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ״ל

וְיִקְרָא מִכְתָּב זֶה, כִּי גַּם אֵלָיו נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה.

שָׁלוֹם לִידִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יְהוֹשֻׁעַ נֵרוֹ יָאִיר.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַל תְּשַׁנֶּה מִדְּבָרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ עִמְּךָ וְהִבְטַחְתָּ קְצָת לִתֵּן לְכָל הַפָּחוֹת שְׁלִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ עַל הָעֵסֶק בְּעַד סֵפֶר, וּבְפָחוֹת מִזֶּה לֹא תְּקַבֵּל סֵפֶר. וְעַתָּה אֶשְׁאָלְךָ: הֲנָכוֹן שֶׁבְּבֵיתְךָ לֹא יִהְיֶה סֵפֶר הֶחָדָשׁ, וּמֵבְטִחֲנִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֲךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

גַּם אָנֹכִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי בְּאַהֲבָה עַזָּה וּתְשׁוּאַת חֵן לוֹ עַל פְּרִיסַת שְׁלוֹמוֹ אֵלַי. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים אַהֲבָתֵנוּ יַחַד. יְהִי ה׳ בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד תָּמִיד בְּיַחַד אֵצֶל כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר אֶצְלוֹ שׁוֹפֵעַ הַיּוֹם אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת אֵיךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּמִיד לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי יְדִידוֹ לָנֶצַח

יִצְחָק שְׁטֶרִינְהַרְץ

יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן מַדְפִּיס, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה.

תמד

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ וַיֵּשֶׁב תר״ד בְּרֶסְלֶב.

לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַנָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

אֲגַב שֶׁנִּזְדַּמֵּן מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ נֵרוֹ יָאִיר, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּדְרֹשׁ בִּשְׁלָמָם, אַף כִּי בְּסָמוּךְ שָׁלַחְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי עַל־יְדֵי הַפָּאסְט וּמִכְתָּב מִמַּעֲלַת גִּיסוֹ נֵרוֹ יָאִיר, עִם סַךְ חֲמִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, מִן הַסְּתָם יִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי כָּרָאוּי. וִימֵי הַחֲנֻכָּה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, וּבְשָׁעָה זֹאת כָּתַבְתִּי מִכְתָּב לִידִידֵנוּ רַבִּי אַבֶּילִי שֶׁיִּחְיֶה וְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְהִזְכַּרְתִּים קְצָת

נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁשָּׂמַעְנוּ עַל חֲנֻכָּה אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳. כָּעֵת אֵין פְּנַאי לִכְפֹּל הַדְּבָרִים. אוּלַי תִּהְיֶה בִּטְשֶׁעהרין, תְּבַקֵּשׁ לְהַרְאוֹת לְךָ מִכְתָּבִי. וְכָל תְּשׁוּקָתִי וְרַעְיוֹנִי עַתָּה בְּעִנְיַן חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הוּא לִזְכּוֹת לְשִׂמְחָה, וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר עֲזָרַנִי הַרְבֵּה לְחַדֵּשׁ בָּזֶה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, אַךְ מִי יִתֵּן, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם לִזְכּוֹת לְשִׂמְחָה תָּמִיד, כַּאֲשֶׁר חִזֵּק אוֹתָנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה בְּכַמָּה דְּרָכִים וְעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת, נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
מִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה.

תמה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ ב דַּחֲנֻכָּה תר״ד בְּרֶסְלֶב.
בַּעַל הַנִּסִּים יַעֲשֶׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת לְהוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע. אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ וּבְפָרָט בְּנְךָ הֶחָתָן הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. אֵין לְחַדֵּשׁ בַּמֶּה שֶּׁתַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. אַךְ הוֹאִיל וְהִזְמִין ה׳ מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתִי גִּיסִי רַבִּי בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר, אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע טוֹב תִּשּׁוּקָתְךָ לִנְטוֹת יָדִי בְּמִכְתָּב, אוּלַי יַזְמִין ה׳ תַּחַת קוּלְמוּסִי מֵהַחִדּוּשִׁים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בִּבְחִינַת וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ וְכוּ׳, בְּחִינַת (אֵיכָה ג) ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״, וּבְפָרָט בִּימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וּבֶאֱמֶת בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֲסָדִים חֲדָשִׁים בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ׳. בְּחִינַת חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ וְכַמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל מִפֵּרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם שֶׁפֵּרֵשׁ שָׁם שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וּבְוַדַּאי צְרִיכִין בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עֲלֵיהֶם, שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ׳, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהוֹדָאוֹת וְכוּ׳ שֶׁתִּקְּנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל לוֹמַר בְּכָל יוֹם וּבְפָרָט מַה שֶּׁאוֹמְרִים בִּבְרָכַת מוֹדִים וְכוּ׳ : נוֹדֶה לְךָ וְכוּ׳ עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ׳. וּכְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם עוֹסֵק בָּזֶה בְּחַיָּיו לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כֵּן יִזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא לַעֲסֹק בָּזֶה בְּהוֹדָאָה וְהַלֵּל שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּימֵי חֲנֻכָּה שֶׁנִּקְבְּעוּ רַק עַל זֶה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ב׳ בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא, וּבְפָרָט שֶׁבְּכָל שָׁנָה בְּוַדַּאי נַעֲשִׂים כַּמָּה נִסִּים וִישׁוּעוֹת וְנִפְלָאוֹת. כַּמָּה שֶׁיּוֹדְעִים מֵהֶם,

וְהָרִבֵּה נִסִּים שֶׁנַּעֲשִׂים בְּאִתְכַּסְיָא, כִּי אֵין בַּעַל הַנֵּס מַכִּיר בְּנִסּוֹ.
וְהִנֵּה בְּנִי יְדִידִי הִנֵּה עֲזָרְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעָשִׂיתָ שִׁדּוּךְ הָגוּן עִם בִּנְךָ נֶכְדִּי יְדִידִי שֶׁיִּחְיֶה, וּצְרִיכִין לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה הַזִּוּוּג עוֹלֶה יָפֶה וְיֵגֵמַר בְּכִי טוֹב בְּכָל הַבְּחִינוֹת. וְכֵן עוֹד כַּמָּה יְשׁוּעוֹת וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בִּכְלָל. וּבִפְרָט שֶׁזָּכִינוּ לְהוֹצִיא הַסֵּפֶר וְכוּ' ; שֶׁגַּם אַתָּה תּוּכַל לְהָבִין מֵרָחוֹק כַּמָּה גָּדוֹל הַיְשׁוּעָה וְהַנֵּס הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, שֶׁבְּעֹצֶם גְּלוּתֵנוּ מִכָּל הַצְּדָדִים שֶׁאֵין בָּעוֹלָם נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ, נִבְזִים וּדְווּיִים סְחוּפִים אֲנַחְנוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן מִכָּל שֶׁכֵּן וְכוּ', וּבְשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ', לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ שֶׁהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא שֶׁנִּצַּלְנוּ מִבֵּין שִׁנֵּיהֶם, שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְבָלְעֵנוּ חַיִּים חַס וְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וְתִקְטַן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ מָלֵא רַחֲמִים וְזִכְיָתָנוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְהוֹצִיא לָאוֹר וְכוּ' מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' וְכוּ', וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בָּזֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב בָּזֶה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע שֶׁגַּם אַתָּה צָרִיךְ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת הַנַּ"ל שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְךָ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ עוֹד וָעוֹד אֲשֶׁר רַבּוּ לְסַפֵּר. אוּן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ. וַה' יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְנַפְשֵׁנוּ בְּשִׂמְחַת קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים, הָרַחֲמָן הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם עַתָּה כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ נִסִּים בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתוֹ עִם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה בְּחַיִּים וְשִׂמְחָה בְּקֶרוֹב, עַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה לָבוֹא תְּחִלַּת לֵיל ו' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, וְתֹאמַר לוֹ שֶׁיָּבוֹא עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי תֵּרוּץ. וּבְוַדַּאי לֹא יִתְחָרֵט עַל זֶה, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, וְהַהֶפֶךְ מוּבָן מֵאֵלָיו ; וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֹל. ה' יָאִיר אוֹר הָאֱמֶת וְכוּ', שֶׁיָּזְהוּ בְּחִינַת אוֹר נֵר חֲנֻכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ב' הַנַּ"ל.
נָתָן הַנַּ"ל

תמו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' וַיְחִי תר"ד אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי ה"ה הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג', עֲשָׂרָה בְּטֵבֶת הֶעָבַר, וּמָצָאתִי הֲרִיסָה בְּגַג הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, שֶׁבְּיוֹם ה' שֶׁקְּפָנָיו נָפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁעַל בֵּית הַעֲלִיָּה שֶׁלִּי וְשֶׁעַל כָּל הַסְּטָאלְעץ [מוֹשַׁב הַגַּג] שֶׁל בֵּית־הַמִּדְרָשׁ כֻּלּוֹ נָפַל עַל־יְדֵי הָרוּחוֹת

וְהַזְּוָעוֹת, וְהָיָה נֵס, שֶׁלֹּא נֶהֱרַג וְלֹא נִזַּק שׁוּם בְּרִיָּה. וְגֹדֶל הַצַּעַר וְהָרַעַשׁ וְהַפַּחַד, שֶׁהָיָה לְרַבִּי נַפְתָּלִי וּבֵיתוֹ בְּעֵת שֶׁנָּפַל, יוֹכַל לְשַׁעֵר ; כְּמַעַט שֶׁיָּצָא רוּחָם, וְהַמִּתְנַגְּדִים שָׂמְחוּ עָלֵינוּ, וְעַתָּה עוֹמֵד הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ בְּלִי גַּג הָעֶלְיוֹן, רַק הַגַּג שֶׁמִּן הַצְּדָדִים נִשְׁאָר, וְגֹדֶל צַעֲרִי וְעָגְמַת נֶפֶשׁ שֶׁלִּי מִזֶּה תּוּכְלוּ לְהָבִין בְּעַצְמֵכֶם, אַךְ אֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו לְהָקִים הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְתַקֵּן גַּם הַגַּג עִם תּוֹסֶפֶת תִּקּוּנִים, וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה מַה שֶּׁבִּלְבִּי בָּזֶה. כְּעֵת, אַחַר רִבּוּי מַחְשָׁבוֹתַי בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי, בִּפְרָט עַתָּה, שֶׁנִּתְהַוָּה חֲדָשׁוֹת כָּזֶה, עֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם, וְנִתְחַזַּקְתִּי בִּישׁוּעָתוֹ וְשָׂכַרְתִּי הַיּוֹם עֲגָלָה לִטְשֶׁעהרִין לִנְסֹעַ אַחַר שַׁבָּת מִיָּד בְּיוֹם א׳ לְשָׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, שֶׁאוּכַל לָבוֹא לְשָׁם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם קֹדֶם שַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁמוֹת, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבִךְ וּלְבָבֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁאַחֲרֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ אָנוּ זוֹכִים לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין אָנוּ שְׂמֵחִים עַל צָרַת נְפִילַת הַגַּג מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ כָּזֶה, רַק אָנוּ מִצְטַעֲרִים בְּצָרָתוֹ, וְאָנוּ בְּטוּחִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה, וּבֶאֱמֶת עַל־פִּי דֶּרֶךְ זֶה וְעַל־פִּי כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ וְכָתַבְנוּ בָּזֶה יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, וְהוּא עֵצָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הַבַּעַל־דָּבָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּעַצְבוּת וּמָרָה־שְׁחוֹרָה, אַךְ צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בָּזֶה לִזְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. הֲלֹא בֶּאֱמֶת אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר, וְכָל מַה שֶּׁמַּכְנִיס בְּלִבִּי חֲלִישׁוּת הַדַּעַת וְעַצְבוּת מֵרִבּוּי הַקִּלְקוּלִים וְהַפְּגָמִים וְהָעֲוֹנוֹת וְכוּ׳, עִם שֶׁזֶּה הַכֹּל אֱמֶת, אַדְרַבָּא זֶהוּ תִּקּוּן שִׂמְחָתִי, שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן אָנֹכִי גַּם אָנֹכִי זוֹכֶה לִהְיוֹת בְּכְלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מְ׳קוֹר חָ׳כְמָה, אֲשֶׁר גַּם הָעִיר וְקַדִּישׁ וְכוּ׳, וְכָל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ פְּשָׁעַי יוֹתֵר וְכוּ׳, אֲנִי צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, שֶׁאַדְרַבָּא, בָּזֶה אֲנִי שָׂמֵחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְכוּ׳, וְה׳ מוֹשִׁיעַ בְּרַחֲמָיו עַד שֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל־יְדֵי זֶה וּבְצֵרוּף עוֹד שְׁאָרֵי עֲצוֹת, וְהָעִקָּר עַל־יְדֵי מִלֵּי דְּשִׁטוּתָא וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ שָׂמֵחַ וְכוּ׳. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ, שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ׳ בְּכַמָּה בְּחִינוֹת. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ, הַמְחַכֶּה לְשַׂמֶּחֶךָ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ כֻּלָּנוּ בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְבִנְךָ הוּא נֶכְדִּי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הַיַּנִּיק וְחַכִּים מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

הָיִיתִי בְּבֵית מְחֻתָּנְךָ הַמֻּפְלָג נֵרוֹ יָאִיר וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ, וְכָל מְגַמָּתוֹ וְחֶפְצוֹ הוּא רַק שֶׁתִּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הַטּוֹב וְתֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וּלְהִתְרַחֵק מִמּוֹשֵׁב לֵצִים וּמִמַּעֲשֵׂה נַעֲרוּת. רַק לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל וּלְהִתְקָרֵב בְּלֵב שָׁלֵם אֵלֵינוּ. וְתָכִין לְבָבְךָ לִשְׁמֹעַ מֵאִתָּנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשְׁךָ לָנֶצַח. בְּאֹפֶן שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. כִּי טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל.

וּכְבָר יֵשׁ לְךָ בְּחִירָה, אַשְׁרֶיךָ אִם תִּבְחַר בַּחַיִּים בַּטּוֹב הָאֱמִתִּי וְהַנִּצְחִי שֶׁהוּא תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ לְמַעַן תֶּחְכַּם בְּאַחֲרִיתְךָ.

דִּבְרֵי זְקֵנְךָ

נָתָן הַנַּ״ל

אַחַר גְּמַר כָּתְבִי מִכְתָּבִי זֶה, קִבַּלְתִּי מֵהַפָּאסְט מִכְתַּבְכֶם מִטּוּלְטְשִׁין וּמִבְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁהוּא עַתָּה שָׁם. וַאֲנִי כְּבָר מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד לִקְרוּמִינְשַׁאג וְהֶכְרַחְתִּי לְעַכֵּב לַהֲשִׁיבָם. אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ קֹדֶם שֶׁהוֹדַעְתַּנִי שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה מִבִּנְךָ זַ״ל שֶׁנֶּעְדַּר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְהוֹכַחְתִּיךָ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּכַעַס וְרֹגֶז וּקְפִידָא כְּלָל. עַתָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִצַּעַרְךָ הַקָּשֶׁה וְהַכָּבֵד, וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צַר. כִּי הָיָה בְּנִי כִּי בְּנֵי בָּנִים הֵם כְּבָנִים. וּמָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי לְנַחֵם אוֹתְךָ, גָּלוּי לַכֹּל כִּי אֵין אַתָּה הָרִאשׁוֹן חַס וְשָׁלוֹם. כִּי מִדָּה הִיא הַמְהַלֶּכֶת עַל כֹּל הָאָרֶץ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְעַתָּה לָמָּה אֶבְכֶּה אֲנִי הוֹלֵךְ אֵלָיו וְכוּ׳ (שְׁמוּאֵל ב) וּבִפְרָט כִּי גַּם זֶה שֶׁנֶּעְדַּר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הוּא לְךָ לְבֵן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סוֹטָה מח:) שֶׁמּוֹצִיא אֶת הָאָדָם הַיְנוּ אֲבִיהֶם מֵעֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם, וְטוֹעֵן וְכִי עַל חִנָּם הִקְהֵיתָ אֶת שִׁנָּיו וְכוּ׳. רַק הָעִקָּר שֶׁתָּשִׂים אֶל לִבְּךָ מֵעַתָּה, לְיַשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה עִמְּךָ בְּזֶה הָעוֹלָם. וּמַה שֶּׁעָבַר עָבַר, כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא יִתְבָּרֵךְ וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וּמֵעַתָּה תִּרְאֶה לְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהַשְׁלִיךְ מֵעָלֶיךָ מַעֲשֶׂה נַעֲרוּת וְטִפְּשׁוּת וְרֹגֶז וּקְפִידוֹת, אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים עַוְלָה נֶגְדְּךָ. תַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיךָ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָדַקְתָּ, רַק לְקַיֵּם שַׁיַּיף וְעָיֵל שַׁיַּיף וְנָפִיק, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ׳. וּבִפְרָט שֶׁלֹּא נוֹלַדְתָּ בַּעֲשִׁירוּת כְּלָל. וּמַה שֶּׁמֻּכְרָח לְךָ קָוֹה קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁאַחֲזִיק אוֹתְךָ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אַךְ לֹא בִּגְדוֹלוֹת כִּי אִם בְּהֶכְרֵחִיּוּת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם קִוִּיתִי לְחַסְדּוֹ שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתְּךָ מְהֵרָה בְּנָקֵל זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא. וְהַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתְךָ בְּתוֹךְ אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְיֵטִיב לְךָ מֵעַתָּה, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם דְּבָרַי, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל לִלְמֹד הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּלְהַכְרִיחַ בְּכָל הַכֹּחוֹת לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם. קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ וְיַנַּחֲמְךָ בְּכִפְלַיִם. וְהִנְנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ וּמְבַקֵּשׁ מִפְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּצַיֵּת לִדְבָרַי מִיָּד. הַיְנוּ בְּאִם אַתָּה עֲדַיִן בְּבֵית אָחִיךָ ר׳ אִיצִיק, שֶׁתָּשׁוּב מִיָּד תֵּכֶף לְבֵיתְךָ. וְאַל תִּתְעַכֵּב בְּטוּלְטְשִׁין עוֹד כְּלָל וּתְבַלֶּה יָמֶיךָ בְּתוֹרָה כִּי זֹאת נֶחְמָתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ וְכוּ׳, וּבְשִׂיחָה עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲבֵרִים יְדִידִים שֶׁיִּחְיוּ שֶׁרֹב דִּבּוּרָם הִיא מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וּבְדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת. שְׁמַע בְּנִי לִדְבָרַי לְמַעַן יִיטַב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּמִגֹּדֶל צַעֲרִי וְגֹדֶל נְחִיצָתִי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְדַי בָּזֶה כָּעֵת, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי לְפֹה אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְנַחֵם וּלְחַזֵּק אוֹתְךָ כִּי חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּצְטַעֵר בְּצָרָתְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וְכוּ׳.

וְתֹאמַר שָׁלוֹם לְזוּגָתִי תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁיִּחְיוּ. וּתְבַקֵּשׁ וְתַזְהִיר אֶת

אָחִיךָ הוּא בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה שֶׁיִּזָּהֵר לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וִירַחֵם עַל עַצְמוֹ וְעָלַי וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ, וְלֹא יִהְיֶה כַּעֲסָן וְרַגְזָן וְלֹא יִהְיֶה קַפְדָּן כְּלָל. רַק אַדְרַבָּא מֵאַחַר שֶׁטָּבְעוֹ לְהַקְפִּיד וּלְהִתְרַגֵּז חַס וְשָׁלוֹם, יִתְגַּבֵּר לַהֲפֹךְ הַדָּבָר. וּבְרֹגֶז רַחֵם תִּזְכֹּר וְיַהֲפֹךְ הַכַּעַס לְרַחֲמָנוּת וְאָז יִהְיֶה טוֹב לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְגַם אַתָּה תְּקַיֵּם כָּל זֶה, כִּי הַכַּעַס וְהַקְּפִדּוּת מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּתְחַזְּקוּ בְּתוֹרַת ה' לְקַבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה עַל כָּל פָּנִים וְתִבְטְחוּ בַּה' וּתְצַפּוּ לִישׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת. כִּי עַל יְדֵי כַּעַס אֵין פּוֹעֲלִים כְּלוּם רַק מַזִּיקִים הַרְבֵּה, רַחֲמָנָא לִצְלָן ; כִּי רַגְזָן לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא רַגְזָנוּתוֹ, וְכָל מַה שֶּׁיְּכוֹלִים לִפְעֹל, פּוֹעֲלִים בְּדִבְרֵי נַחַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמו-ב

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת אוֹר לְיוֹם א' שְׁמוֹת תר"ד אוּמְין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם ה' הֶעָבָר שָׁלַחְתִּי מִפֹּה אִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַפָּאסְט לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנִי ר' אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁם פָּרַסְתִּי בִּשְׁלוֹמְכֶם גַּם כֵּן, וְהוֹדַעְתִּיו שָׁם צָרוֹתֵינוּ שֶׁאֵרַע לָנוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, שֶׁבְּיוֹם ה' פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ נָפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן מֵהַקְּלָאז שֶׁלָּנוּ וְנֶהֱרַס לְגַמְרֵי. וְהָיָה רַעַשׁ וּפַחַד גָּדוֹל לְר' נַפְתָּלִי וּבֵיתוֹ כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר. וְהַחוֹלְקִים הַשּׂוֹנְאִים הָיָה לָהֶם נְקָמָה וְהָיֵינוּ לְלַעַג וָקֶלֶס בְּעֵינֵיהֶם כְּדַרְכָּם. וְאָנֹכִי בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' שֶׁהוּא עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת וּמָצָאתִי פִּתְאֹם הַחֻרְבָּן הַזֶּה וְתוּכְלוּ לְשַׁעֵר צַעֲרִי. אַךְ בְּטַחוֹנִי בַּה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו, גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כָּעֵת נַעֲשָׂה עוֹד רַעַשׁ גָּדוֹל פֹּה שֶׁיָּצְאָה הַגְּזֵרָה לְגָרֵשׁ מִפֹּה כָּל שֶׁאֵינָם נִכְתָּבִים פֹּה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁיִּדִידֵנוּ ר' נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הוּא אֶחָד מֵהֶם וּבְוַדַּאי יֵשׁ לוֹ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה. כָּעֵת אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֻכְרָח לְקַבֵּל בִּילֶעט [רְשָׁיוֹן]. עַל כֵּן הוּא שׁוֹלֵחַ מָעוֹת לְיַד בִּתּוֹ תִּחְיֶה. וּבִקֵּשׁ מִמֶּנִּי לִכְתֹּב לְךָ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ לִטְרֹחַ בְּכָל כֹּחֲךָ לְטוֹבָתוֹ, הֵן לִרְאוֹת לְקַבֵּל מִיָּד מֵאַנְשֵׁי נֶעמֶרִיב זַאסְלִיוִיצֶענְיָא. כִּי כֻּלָּם הִבְטִיחוּ לוֹ שֶׁלֹּא לְקַח מִמֶּנּוּ שׁוּם נְתִינָה. כִּי בְּנוֹ ר' אֶפְרַיִם מְשַׁלֵּם בַּעֲדוֹ כָּרָאוּי יוֹתֵר מִכֹּחוֹ הַרְבֵּה. וְאַחַר כָּךְ לְקַבֵּל בִּילֶעט מִיָּד בְּלִי הוֹצָאָה מְרֻבָּה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּךָ שֶׁבְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְמַעֲנוֹ וּלְמַעֲנִי לְזָרֵז מְאֹד בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ עַתָּה לֵישֵׁב בְּלִי בִּילֶעט אֲפִלּוּ זְמַן מֻעָט. אַךְ לְזָרוֹזֵי יְתֵירָא קָאָתֵינָא לְזָרֵזְךָ שֶׁתַּכְנִיס עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ הַבִּילֶעט בִּזְרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְהַקְדִּים וְלַה' הַיְשׁוּעָה : גַּם

תֵּדַע שֶׁאֲנִי מֵכִין לְעַצְמִי לִנְסֹעַ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה ה׳ לִטְשֶׁעהרִין. וּבְתוֹךְ כָּךְ סְבֵב ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶתְמוֹל בָּאוּ לְפֹה שְׁנֵי אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם וְהֵבִיאוּ לְךָ אִגֶּרֶת מֵחֲתָנְךָ וּבְתוֹךְ שֶׁתִּחְיֶה הָרָצוּף פֹּה, וְאִם יִרְצֶה ה׳ שָׁם בְּטְשֶׁעהרִין מֵהַסְּתָם אֶדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמָם בִּשְׁבִילְךָ. וּמֵחֲמַת טִרְדָּתְךָ לֹא יָכֹלְתִּי לְהַמְתִּין קֹדֶם נְסִיעָתִי עָלֶיךָ. גַּם תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִם יְדִידֵנוּ ר׳ לֵיבּ כֹּהֵן שֶׁהוּא הָרַב וְכוּ׳ מִבְּרַסְלֶב שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּהָעִנְיָן שֶׁהִבְטִיחַ לִי בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל בְּהֶתֵּר שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בְּבֵיתִי. וַעֲצָתוֹ הָיָה שֶׁבַּשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה שֶׁלָּהֶם שֶׁאָז הוּא צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ כַּמָּה בָּתֵּי תְּפִלּוֹת יֵשׁ בִּקְהִלָּתֵנוּ, שֶׁיִּכְתֹּב גַּם בֵּיתִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם בֵּית תְּפִלָּה מְיֻחָד מִכַּמָּה שָׁנִים. וְגַם עַתָּה מִתְפַּלְּלִין בְּבֵית מְיֻחָד לִתְפִלָּה, כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּבֵיתִי כַּמָּה שָׁנִים. אַךְ שֶׁנִּתְבַּלְבֵּל לְפִי שָׁעָה וְכוּ׳, וְעַתָּה חָזַר לִמְקוֹמוֹ, אַךְ הוּא יִכְתֹּב סְתָם שֶׁיֵּשׁ עוֹד בֵּית הַמִּדְרָשׁ שְׁלִישִׁי. וְר׳ לֵיבּ בְּעַצְמוֹ אָמַר לִי שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן. אַךְ קֹדֶם נְסִיעָתִי רָצִיתִי לַחֲזֹר לְדַבֵּר עִמּוֹ בָּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח זֹאת, אַךְ לֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ קֹדֶם נְסִיעָתִי. כָּעֵת תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בָּזֶה וְלִפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה בִּשְׁבִילִי וּלְהַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו לְהִתְיַעֵץ לְטוֹבָה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה רְשׁוּת עַל זֶה. וּמֵבְטַחֲנִי שֶׁבְּוַדַּאי יַעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. וְאִם יִצְטָרְכוּ עַל זֶה אֵיזֶה הוֹצָאוֹת בְּוַדַּאי אַחֲזִיר לָהֶם. אַךְ לְפִי דִּבְרֵי ר׳ לֵיבּ עִמִּי אֵין צְרִיכִין עַתָּה שׁוּם הוֹצָאוֹת לָזֶה עַתָּה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְעִמָּם הַתְּבוּנָה לְהִתְנַהֵג בָּזֶה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וּבְסוֹד, כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ מֵעַצְמָם. וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְה׳ יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לְךָ וִיפַרְנֶסְךָ בְּכָבוֹד וְתִפְטֹר מְהֵרָה הָעַבְדוּת וְהַסַּכָּנָה וְכוּ׳. שֶׁל הִתְמַנּוּת דְּרָאטְמַן. כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְפַרְנְסְךָ בְּלֹא זֶה כַּאֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם מִתְפַּרְנְסִים מִמַּה שֶׁמַּזְמִין לָהֶם ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּלִי פְּחָדִים כָּאֵלֶּה, וּשְׁאָר חֲשָׁשׁוֹת רַבּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שֶׁנּוֹגְעִים בְּהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. כִּי אִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט אֵין שַׂיָּךְ לוֹ פַּרְנָסָה כָּזֹאת חַס וְשָׁלוֹם, כַּיָּדוּעַ וּמוּבָן לַכֹּל. וְהַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּפַרְנָסָתְךָ לֹא יִקָּפַח כְּלָל. כִּי כָּל פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם קְצוּבָה לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכוּ׳. וּבִפְרָט שֶׁבְּסָמוּךְ קֹדֶם נְסִיעָתִי. שָׁמַעְתִּי שֶׁגַּם זוּגָתְךָ תִּחְיֶה אֵינָהּ מַסְכֶּמֶת כְּלָל שֶׁתִּהְיֶה רָאטְמַאן וְצוֹעֶקֶת וּמִצְטַעֶרֶת עַל זֶה מְאֹד. וְהָיָה לִי נַחַת מִזֶּה שֶׁהִיא אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּמְבִינָה שֶׁאֵינוֹ שַׂיָּךְ לְךָ כְּלָל. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְזָרֵזְךָ וּמְיַעֲצְךָ לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרַסְלֶב

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג׳ ב׳ שָׁבָט בּא תד״ר קְרוּמִינְטְשַׁאק.
שָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר.
הִנְנִי עַתָּה בְּבֵיתְךָ, כִּי בָּאתִי לְקְהִלַּת קְרָאקָא בְּיוֹם ה׳ וָאֵרָא הֶעָבַר וְלֹא מָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, כִּי הִקְדַּמְתָּ לָנוּד מִפֹּה שֵׁנִית לְנִיקָלַיֶיאב, וְצַעֲרִי תָּבִין מֵאֵלֶיךָ. גַּם נִצְטַעַרְתִּי הַרְבֵּה עַל צַעַרְךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה לְךָ מִזֶּה, אַךְ לַה׳ הַתִּקְוָה, שֶׁיְתַקֵּן הַכֹּל, וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל בְּכְלַל מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּנָסְעִי עִמּוֹ יַחַד מִבְּרֶסְלֶב לְאוּמַאן לְהִסְתַּלֵּק שָׁם בְּרוּם רוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים וְכוּ׳. מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אָז בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי מִזֶּה, מִכָּל־שֶׁכֵּן מַה שֶּׁלְמַעְלָה לְמַעְלָה מֵהִתְנוֹצְצוּת שֶׁבְּדַעְתִּי וְלִבִּי, וְאָז אָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: גָּאט אִיז גְּרוֹיס, מֶע וֵוייסְט גָּאר נִיט סָע טוּהִין זִיךְ אָף דֶּער וֶועלְט אַזוֹנֶי זַאכִין מֶע וֵוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ׳ [ה׳ גָּדוֹל לֹא יוֹדְעִים כְּלוּם נַעֲשִׂים כָּאֵלּוּ דְּבָרִים בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל]. וְאִם אָמְנָם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם קְצָתוֹ נִדְפַּס מִזֶּה בַּסֵּפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, עִם כָּל זֶה עֲדַיִן צְרִיכִין לְמוֹדָעִי לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ בְּכָל יוֹם, שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ׳ וְעַל־יְדֵי זֶה דַּיְקָא תִּתְחַזֵּק בְּצָעָקָה וּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁשִּׂים אָז בְּשִׂיחָתוֹ זֹאת: עַד שֶׁיָּבוֹא לִשְׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל־יְדֵי זֶה, וְלָשׁוּב אֶל הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת לִבְטֹחַ בַּה׳ וּבִישׁוּעָתוֹ וְלִבְלִי לִהְיוֹת נֶחְפָּז וּמְבֹהָל מִשּׁוּם דָּבָר, רַק לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ בְּכָל עֵת, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְאֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק.
כָּעֵת אָשׁוּב לְפָרֵשׁ מְעַט שִׂיחָתִי, הֱיוֹת כְּבָר שָׁמַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּאוּמַאן, שֶׁנָּפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וַאֲנִי בָּאתִי בְּיוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֶת לְאוּמַאן, וְהָיִיתִי עֲדַיִן קְצָת נָבוֹךְ בְּדַעְתִּי אִם לִנְהוֹג נְסִיעוֹת לְכָאן, וּפִתְאֹם בְּבוֹאִי אֶל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ רָאִיתִי הַחֻרְבָּן הַזֶּה, וְיָצָא לִבִּי. וְסִפֵּר לִי תֵּכֶף אָבִיךָ יְדִידִי שֶׁיִּחְיֶה, גְּדֶל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד שֶׁהָיוּ לוֹ אָז בְּעֵת שֶׁנָּפַל בְּרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל, עַד שֶׁכִּמְעַט נֶחֱלַשׁ. וְאוֹיְבֵינוּ וְצָרֵינוּ הָרַבִּים נֶחְפְּזוּ רָצוּ אֶל בֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּהֶם בְּשִׂמְחָה לְבַשֵּׂר זֹאת וְאָמְרוּ, שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, כָּל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ נָפַל. כָּל אוֹיְבֵינוּ יַלְעִיגוּ לָנוּ וְכוּ׳, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשָׂה, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. נוֹסָף לָזֶה, תֵּכֶף בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁהָיִיתִי שָׁם יָצְאָה הַפְקֵדָה לְגָרֵשׁ מֵאוּמַאן כָּל שֶׁאֵינָם נִכְתָּבִים שָׁם, וּמֵהַפָּלִיצְיֵיעֶן הִשְׁמִיעוּ בְּקוֹל גָּדוֹל עַל הַחוּץ, כַּנָּהוּג שֶׁיְּדַבְּרוּ, הַכֹּל לָצֵאת מִשָּׁם בְּסָמוּךְ; מִי שֶׁאֵין לוֹ דִּירָה לֹא יִתְעַכֵּב כִּי־אִם שְׁנֵי חֳדָשִׁים, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּירָה יִתְעַכֵּב עַד יֶרַח מַייא, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין, שֶׁאָבִיךָ נֵרוֹ יָאִיר הוּא גַּם־כֵּן בִּכְלַל הָאֵיּוּם הַזֶּה. וְהִנֵּה כְּבָר יָדַעְתָּ, שֶׁאָבִיךָ נֵרוֹ יָאִיר, נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשׁוֹ זֶה כַּמָּה שָׁנִים לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; כָּעֵת נִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר וְרָצָה לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ, וּמֵאֲנָה זוֹגָתוֹ וְאָמְרָה, שֶׁרְצוֹנָהּ שֶׁהִיא תִּסַּע עִמּוֹ, וְאָמְרוּ שֶׁיִּסְמְכוּ עַל דַּעְתִּי. כָּל זֶה סִפְּרוּ לִי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְיוֹם שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיְחִי דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ מִזֶּה הַרְבֵּה וְהִסְבַּרְתִּי לוֹ הַדָּבָר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהִבְטַחְתִּי לוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי יַחֲזִיקוּ אוֹתוֹ בְּכָבוֹד אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה שָׁם, כִּי כָּל הַנּוֹתְנִים לוֹ עֵתָּה יְחַיְּבוּ עַצְמָן וְיקַיְּמוּ לְשֶׁלַח לוֹ לְשָׁם מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּכָל שָׁנָה וְיוֹתֵר, וְאַתָּה וְגַם אָנֹכִי נַשְׂגִּיחַ עַל זֶה שֶׁיָּבוֹא לִידֵי גּוּבַיְינָא, וּלְעֵת עַתָּה נִתְרַצָּה וְהוֹדָה לִדְבָרַי, אַךְ כְּבָר יָדַעְנוּ, שֶׁאָבִיךָ נֵרוֹ יָאִיר אֵינוֹ אִישׁ־חַיִל לָזֶה כְּלָל לַעֲסֹק בְּקַבָּלַת הַבִּילְעט וּבִשְׁאָר הֶכָנוֹת, וְדִבַּרְנוּ שֶׁאֲנִי אֲדַבֵּר

עִמְּךָ פֹּה מִזֶּה, וְדַעְתֵּנוּ הָיָה, שֶׁאַתָּה תִּסַּע עִמִּי לִסְבִיבוֹתֵינוּ וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו בְּאוּמַאן, וְאֶפְשָׁר הָיָה מֵהַצָּרְךָ, שֶׁתִּסַּע מִיָּד עִמִּי לִבְרֶסְלֶב וּלְנֶעמִירוֹב לְהַתְחִיל לַעֲסֹק בְּקַבָּלַת הַבֵּילֶעט. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בָּזֶה;

גַּם צְרִיכִין לְהַתְחִיל לְדַבֵּר בִּסְבִיבוֹת אֵלּוּ בְּדָבָר הַמַּעֲמָדוֹת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי קְצָת מִזֶּה מִטֶּשֶׁעהרִין, וְהִנֵּה עַתָּה בָּאתִי לְפֹה וְלֹא מָצָאתִי אוֹתְךָ בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ כָּזֶה לְדַבֵּר עִמְּךָ בְּעֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה וְהֶעָבָר אַיִן, כָּעֵת תָּבִין מֵאֵלֶיךָ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁתְּזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא אֵלַי לַעֲסֹק עִמְּךָ בָּזֶה, בִּפְרָט שֶׁגַּם בְּלֹא זֶה יָדַעְתִּי, שֶׁלִּבְּךָ בּוֹעֵר בְּרִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת אַהֲבָתֵנוּ לְהִתְוַעֵד עִמִּי, אוּלַי יִשְׁלַח ה׳ בְּפִי דְּבוּרִים לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ וּלְיַעֲצוֹ וּלְחַזְּקוֹ בְּבִטָּחוֹן וְשִׂמְחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ׳ וּלְהַזְכִּיר זֶה אֶת זֶה הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם וּמַה נַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם וְכָל שָׁעָה וְכוּ׳, עַל־כֵּן תֵּדַע, שֶׁבְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לִטְשֶׁעהרִין, וְשָׁם אֶתְעַכֵּב עַד יוֹם ה׳ בְּשַׁלַּח וְאֶסַּע בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת־שִׁירָה לִקְהִלַּת מֶעדְוֶוועדוּבְקָא, וּמִשָּׁם אֶרְאֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לָשׁוּב לְטִירָהאוּוִיצָע, וּמִן הַסְּתָם אֶסַּע מִשָּׁם בְּיוֹם ב׳, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, שֶׁהוּא ט״ו בְּשְׁבָט, עַל־כֵּן כְּשֶׁתָּבוֹא, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לְבֵיתְךָ בְּשָׁלוֹם, אִם תּוּכַל לְזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַל שַׁבַּת־שִׁירָה לִקְהִלַּת מֶעדְוֶוועדוּבְקָא מַה טּוֹב אוֹ עַל־כָּל־פָּנִים עַל יוֹם ב׳ הַנַּ״ל, רַק שֶׁתָּבוֹא בְּיוֹם ב׳ בַּבֹּקֶר, כִּי בְּדַעְתִּי לְזָרֵז עַצְמִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לִנְסֹעַ בְּיוֹם ב׳ אַחַר הַתְּפִלָּה מִיָּד בְּזְרִיזוּת, וְאִם נִזְכֶּה לְהִתְוַעֵד שָׁם מַה טּוֹב, וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו, וְאֶפְשָׁר תִּסַּע עִמִּי מִשָּׁם לְאוּמַאן וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְאִם לֹא יִהְיֶה הַזְּמַן מַסְפִּיק שֶׁאוּכַל לָבוֹא לְמֶעדְוֶועדוּבְקָא כַּנַּ״ל, תָּבִין מֵעַצְמְךָ לִרְאוֹת לָבוֹא לִסְבִיבוֹתֵינוּ בְּסָמוּךְ וְשָׁם נְדַבֵּר יַחַד פָּנִים אֶל פָּנִים, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם.

גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְדַבֵּר פֹּה מֵעִנְיַן הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, כִּי לְעֵת עַתָּה אֵינִי יָכוֹל לְקַבֵּל מֵהֶם כְּלוּם עַל זֶה, כִּי רַבִּי הִירֶשׁ מִקְרָאקָא אָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֶה לִתֵּן אֵיזֶה עֵצִים עִם קְרַאקְוויס וּנְסָרִים, וַאֲנִי אֵין דַּעְתִּי נוֹחָה מִזֶּה, כִּי יָרֵאתִי, שֶׁתִּהְיֶה הַהוֹצָאָה יְתֵרָה, וְגַם, חַס וְשָׁלוֹם, יִהְיֶה לִי עִכּוּב מִזֶּה אִם אֶצְטָרֵךְ לְהַמְתִּין עַל עֵצִים שֶׁלָּהֶם, וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל. וְאָמַר רַבִּי צְבִי, שֶׁכַּאֲשֶׁר תָּבוֹא לְשָׁלוֹם יְדַבֵּר עִמְּךָ מִזֶּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מִזֶּה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל זֶה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה וְיִגָּמֵר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן הַצַּדִּיקִים, נִשְׁמָתָם עֵדֶן, וַאֲנַחְנוּ נִזְכֶּה, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ חֵלֶק טוֹב בָּזֶה בִּזְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אוֹהַבְךָ, רַבְּךָ וַחֲבֶרְךָ וְאָחִיךָ, מְחַכֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתְךָ בְּתוֹךְ יְשׁוּעַת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וִישׁוּעַת כָּל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְחוֹתֵם בְּבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, מִטּוּלְטְשִׁין, הוּא עַתָּה עִמִּי פֹּה בְּבֵיתְךָ, וְנִזְכַּר הַיּוֹם בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ שְׁבָט, שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, תִּכְעֹס עָלָיו עַל שֶׁלֹּא רָקַד בְּבֵיתְךָ וְזֵרֵז עַצְמוֹ וְרָקַד קְצָת הַיּוֹם בְּבֵיתְךָ בִּשְׁבִילְךָ וּפוֹרֵס שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד, לַה׳ הַתִּקְוָה, שֶׁנִּרְקֹד וְנִשְׂמַח יוֹתֵר וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, חַסְדֵי ה׳ לֹא

תָּמְנוּ וְכוּ', וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, הַלְלוּיָהּ.

תמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' בְּשַׁלַּח תר"ד טְשֶׁעהרִין.
שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְפֹה מִקְרוּמִינְטְשַׁאג קֹדֶם שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא הֶעָבַר וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ זֹאת אֶסַּע לְמֶעדְוֶועדִיבְקֶא וּמִשָּׁם לְטִירָהאוִויצָע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי מִפֹּה בְּפָרָשַׁת וָאֵרָא. אַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּשָׁבוּעַ זֹאת. כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד וּרְצוֹנִי חָזָק לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דְּבַר הִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְכָל סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים לְפָנֶיךָ הֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט נָחוּצָה, וַאֲנִי כּוֹתֵב עַתָּה מְעֻטָּף בְּטַלִּית וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְקָרֵב לְמִי שֶׁנִּתְקָרַבְנוּ, הוּא הֵטִיב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ הוּא יֵטִיב לָנוּ וְכוּ'. וּבְחַסְדּוֹ הִשְׁפִּיעַ לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים עַל אֵלֶּה הַשָּׁלֹשׁ הֲטָבוֹת וְהֵם כְּבָר כְּתוּבִים בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ (עַיֵּן לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת פִּדְיוֹן בְּכוֹר הֲלָכָה ה). אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. קַוֵּה לַה' בְּכָל עֵת וְיוֹשַׁע לְךָ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תְּשָׁא תר"ד.
שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא לְבֵיתִי וְהֵבִיא הָרוּזִיוִוילְקֶע [מְעִיל עֶלְיוֹן], וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי הָיָה מֻכְרָח לִי מְאֹד כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ, אַךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד. וְשַׂמְתִּי הַכֹּל בְּפִיו הֵן מֵעִנְיַן נְסִיעָתוֹ לְפֹה עַל אֵיזֶה שַׁבָּת יָבוֹא, הֵן מֵעִנְיַן נְסִיעָתוֹ עַל הַחֲתֻנָּה, שֶׁלְּפִי מִנְהַג הָעוֹלָם וּבִפְרָט מִנְהַג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים בְּוַדַּאי הוּא

מֻכְרָח לִהְיוֹת עַל הַחֲתָנָה לְמַזָּל טוֹב, בְּפָרָט שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה כַּמָּה אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים בִּשְׂאֵר בָּשָׂר אִתִּי רַק מֵחֲמַת קִרְבַת נַפְשׁוֹתֵינוּ וְכוּ', מִכָּל שֶׁכֵּן אַתָּה בְּנִי הֲיֵשׁ קָרוֹב מִמֶּךָּ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין רְצוֹנִי לְצַעֲרְךָ אִם חַס וְשָׁלוֹם יִהְיֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי, כִּי אֵנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. אַךְ כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת עַל הַחֲתָנָה לְמַזָּל טוֹב וְלִשְׂמֹחַ עִמָּנוּ יַחַד, בְּוַדַּאי חוֹבָה עָלֶיךָ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה כַּנַּ"ל. וְגַם אוּלַי נִזְכֶּה עַל יְדֵי שִׂמְחָתֵנוּ יַחַד בְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה שֶׁתִּתְצַמַּח לְךָ וְלָנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֲךָ וַיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְעִקָּר הוּא הַצְלָחַת הַנֶּפֶשׁ.
וְתִזְכּוּ אַתֶּם שָׁם וַאֲנַחְנוּ כָּאן לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
וּמְקֻדָּם לִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיְּקַיֵּם, כַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָן הַיָּמִים אַף אִתָּנוּ הַפְלֵא תִּשׁוּעַת עוֹלָמִים וְכוּ', וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה עִם בִּנְךָ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנ

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' פְּקוּדֵי י"ט אֲדָר תר"ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם, נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ, תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם אוֹר לְיוֹם ו' תְּצַוֶּה וְהָיִיתִי בְּקִהְלַת לִיפָּוויץ וְהִגְּבַּלְתִּי זְמַן הַחֲתָנָה שֶׁל בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ נִיסָן הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמָּנֵיהֶם וּבְחַסְדֵּי ה' שָׂמַחְנוּ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכָעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד לְהָכִין עַצְמִי עַל הַחֲתָנָה לְמַזָּל טוֹב בְּזִמַּן כָּזֶה סָמוּךְ לְפֶסַח, עַל כֵּן הוֹדַעְתִּיו כָּל זֶה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלִשְׁלֹחַ מִיָּד בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מַה בְּדַעְתְּךָ בְּעִנְיַן נְסִיעָתְךָ לְאוּמִין עַל חַג הַפֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְלִהְיוֹת פֹּה גַּם־כֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עִמִּי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכְךָ וְיַנְחֲךָ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
וְהִנֵּה בְּבֵיתִי מוּטֶלֶת כַּלָּתִי עַל עֶרֶשׂ דְּוַי שֶׁיֵּשׁ לָהּ מַכָּה בְּפִיהָ, וְקָשֶׁה לִסְבֹּל הַצַּעַר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַפְּאֶהָ מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה. גַּם זוּגָתִי תִּחְיֶה נֶחֱלְשָׁה הַיּוֹם, בְּעֵת כָּזֹאת שֶׁאָנוּ צְרִיכִין הֲכָנָה רַבָּה עַל הַחֲתָנָה, בְּעֵת כָּזֹאת סָמוּךְ לְפֶסַח. אַךְ כָּל דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד [כָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה' הַכֹּל לְטוֹבָה].
וְעֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֵלָיו עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וְיִקַּיֵּם "וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָנוּ רַחֲמִים" וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. יִשְׁלַח לְכֻלָּם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע. וְגַם עַתָּה אֵין לִי שׁוּם חַיּוּת, כִּי

אִם מַה שֶּׁזָּכִיתִי לְהִנָּצֵל מִפַּח יוֹקְשִׁים מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר נְקֵדַּת הָאֱמֶת הַמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וְכוּ׳ מַה נָּשִׁיב לַה׳ וְכוּ׳. חֲזַק אָחִי וַחֲזַק וְגַם אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְזָכָאָה מָאן דְּהוּא בְּהַהוּא עָלְמָא כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֻלָּהּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַקְדָּמַת הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, כִּי כּוּלְהִי גּוּפִי דְּרוּפְתְּקֵי נִינְהוּ זָכָאָה מָאן דְּהוּא דְּרוּפְתְּקָא דְּאוֹרַיְתָא. וַאֲפִלּוּ בְּכָל מָקוֹם וְדַרְגָּה שֶׁהָאָדָם הוּא שָׁם צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֻלָּה לִבְלִי לְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה וְהַתְּפִלָּה וְכוּ׳ וְלִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם מִסְפֵּר יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ מִי יוֹדֵעַ וְכוּ׳, אַשְׁרֵינוּ שֶׁבָּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר, בְּזֶה הַגֵּיהִנֹּם, בָּזֶה הַמְרִירוּת וְכוּ׳, אָנוּ יוֹדְעִין מְצַדִּיק חַי עָלְמִין כָּזֶה וְכוּ׳ שֶׁיָּכוֹל לְשַׁמֵּחַ וּלְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתָנוּ וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּמְגַדֵּל הַנְּחִיצָה וְהַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְחוֹתְנוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִידִידִי הַנָּגִיד הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרָאקָא עִם כְּבוֹד בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִידִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב גְּדַלְיָה אַהֲרוֹן נֵרוֹ יָאִיר, עִם כְּבוֹד בְּנֵי־בֵיתוֹ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ. בְּקַשְׁתִּי מִכֻּלָּם לִשְׁלֹחַ לִי דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק [דוֹרוֹן דְּרָשָׁה], לִקְרֹא בְּאַהֲבָה רַבָּה הַמַּתָּנוֹת בִּשְׁמָם בִּשְׁעַת הַחֲתָנָה כַּנָּהוּג, וְכָךְ נָאֶה וְיָפֶה לָהֶם, כִּי אֵין לִי אוֹהֲבִים וְרֵעִים בִּלְעֲדֵי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְה׳ יַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ. גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם גִּיסִי וּמְחֻתָּנִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמּוּפְלָא כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ [מְאֹד בְּיִדִידוּת]. גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם מְחֻתָּנִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנָּגִיד וְהֶחָכָם כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה מָרַת פֶּעסְיָא.

תנא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ פְּקוּדֵי תר״ד בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה הַרְבֵּה לְמִכְתָּבְךָ, אַךְ בְּתוֹכוֹ הָיָה רָצוּף הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה בְּקוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה כִּי נִפְטְרָה בִּתּוֹ חַנָּה חַיָּה זַ״ל עַל יְדֵי הַמַּכָּה שֶׁהָיָה בְּפִיהָ, וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ עִם הַדָּאקְטֶיר בְּהְיוֹתִי שָׁם כַּיָּדוּעַ לְרֹ׳ נַחְמָן. וְעֹצֶם צַעֲקָתוֹ עַד הַנֶּפֶשׁ. כִּי בַּשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת נָעְדְּרוּ אֶצְלוֹ שְׁנֵי בָּנָיו הַיְנוּ בֶּן וּבַת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיֹאמַר לְצָרוֹתָיו דַּי, וְיִזְכֶּה לְגַדֵּל מֵעַתָּה בְּנוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְיוֹשִׁיעוֹ בְּכָל

הַיְשׁוּעוֹת. וְקֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּבְךָ אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי בַּבֹּקֶר מִכְתָּב קָטָן
מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין שֶׁזּוּגָתוֹ וּבִתּוֹ אֵינָם בְּקָו הַבְּרִיאָה וּבִתּוֹ
הַקְּטַנָּה חוֹלָה בְּיוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְסַעֲדָם מְהֵרָה.
וּמַה שֶּׁבְּבֵיתִי עַתָּה, כְּבָר נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ שֶׁכַּלָּתִי מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי בְּכְאֵב
עָצוּם בְּפִיהָ וְאֵין יוֹדְעִים מַהוּ, וְגֹדֶל כְּאֵבָהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְזֶה יוֹתֵר
מֵעֲשָׂרָה יָמִים שֶׁמּוּטֶלֶת כֵּן וְאֵינָהּ אוֹכֶלֶת כְּלָל רַק חִיּוּתָהּ מִמַּיִם חַיִּים.
וְגַם זוּגָתִי תִּחְיֶה נֶחֱלְשָׁה, וְהַיּוֹם הוֹלֶכֶת בַּבַּיִת תְּהִלָּה לָאֵל, אֲבָל אֵין לָהּ
כֹּחַ כְּלָל. וְאַתָּה יָכוֹל לְהָבִין גֹּדֶל הָרַעַשׁ מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּלֵב כָּל אֶחָד עַל שֶׁאֵינִי
מַרְעִישׁ הָעוֹלָם בְּדָאקְטוֹרִים שְׁלוּחֵי הַמַּזִּיקִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְרַבִּי אֶפְרַיִם
נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ״ל יֵשׁ לוֹ עֲדַיִן קַדַּחַת רְבִיעִית בְּבֵיתִי, וְצוֹעֵק עָלַי בְּכָל פַּעַם
מֵעִנְיַן עֲנִיּוּתוֹ וְדָחֳקוֹ וְשֶׁהוּא נָע וָנָד כָּל כָּךְ, וְאֵין לוֹ כֻּתֹּנֶת לִלְבֹּשׁ וְכוּ׳.
וְכָל זֶה עוֹבֵר עַתָּה בְּעֵת שֶׁאֲנִי טָרוּד מְאֹד לְהָכִין צָרְכֵי נְשׂוּאִין לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה
בְּעֵת כָּזֶה סָמוּךְ לְפֶסַח, וְכַמָּה דְּבָרִים חֲסֵרִים לִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת.
וְגַם נָכְדִּי בֶּן בִּתִּי חַנָּה צִירֵל שֶׁיִּחְיֶה הָיָה חָלוּשׁ וּמְסֻכָּן מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן,
וּבִתִּי הִיא אֲחוֹתְךָ בָּכְתָה עָלַי בְּכָל יוֹם. וְעַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לוֹ שִׁנּוּי
לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ מְהֵרָה.
וְגַם מִכְתָּבְךָ הַנִּשְׁלָחִים אֵלַי בְּכָל פַּעַם, אֲנִי שׁוֹמְעָם וּמְבִינָם וְיָדַעְתִּי
מַכְאוֹבֶיךָ. וּמִלִּבַּד כָּל הַצְּעָקוֹת וַאֲנָחוֹת שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ בְּכָל עֵת מֵאַנְשֵׁי
שְׁלוֹמֵנוּ בְּפַרְנָסָה וּבָנִים וְכוּ׳ וּשְׁלוֹם בַּיִת וְיִסּוּרֵי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁזֶּה סָמוּךְ בָּזוּ
וְעָקְרוּ דַּפִּים מִסֵּפֶר הָאֵ״ב.
וּבְתוֹךְ כָּל זֶה צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל שְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת בְּיוֹם, וְלִלְמֹד וְלִזְכֹּר בְּעָלְמָא
דְּאָתֵי. וּבֶאֱמֶת זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי וְכוּ׳, לוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעַי אָז אָבַדְתִּי
בְּעָנְיִי. וּמַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מִקֹּדֶם מַה שֶּׁהוֹדִיעָנוּ עַל יְדֵי הַנַּחַל
נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה אֲשֶׁר דְּבָרָיו עֲמֻקִּים מְאֹד, וּמְחַיִּין אֶת הַכֹּל בְּכָל מַה
שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מֵעַתָּה. וַאֲנִי בְּעָנְיִי מוֹצֵא הַרְחָבוֹת רַבּוֹת
גַּם בְּתוֹךְ כָּל הַצָּרוֹת הָאֵלֶּה. וַאֲנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר, וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא
שֶׁיַּצִּילֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת
בְּכָל עֵת כִּי מִכָּל צָרָה הִצִּילַנִי וְכוּ׳. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ,
וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים שֶׁלֹּא לְבַזּוֹת סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַדְרַבָּא לְצַפּוֹת
שֶׁיִּתְפַּשְׁטוּ לְהָאִיר פְּנֵי תֵּבֵל.
וְהִנֵּה לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹדִיעֲךָ קְצָת מִצַּעֲרִי, כִּי עֲדַיִן לֹא הוֹדַעְתִּיךָ
מֶחֱצָה מִכְּאֵבֵי לִבִּי. אֲבָל דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי גַּם הַשִּׂמְחָה שֶׁבְּלִבִּי לְהִתְגַּבֵּר
בְּחַסְדּוֹ לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְכוּ׳ לֹא הוֹדַעְתִּיךָ כִּי מִדָּה טוֹבָה
מְרֻבָּה. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת
עַתָּה אֲנִי וְכֻלָּנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאֵלָיו תְּלוּיוֹת
עֵינֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ, וּלְמַעַן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא סָבָא דְּסָבִין כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה׳ אוֹתָנוּ וְכוּ׳. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי
לְהַאֲרִיךְ, כִּי עֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת זוֹ הַסָּמוּךְ אִי
אֶפְשָׁר לִקְרוֹת הֶחָתָן שֶׁיִּחְיֶה לַתּוֹרָה כַּאֲשֶׁר שָׁמַע כְּבָר מִפִּי רַבִּי דָּוִד שֶׁיֵּשׁ
עִכּוּב גַּם מִמְּחָתָנִי. וְעַתָּה הוּא לְטוֹבָה, וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה׳ שֶׁבְּשַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו
שֶׁהוּא פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא יִהְיֶה נִקְרָא לַתּוֹרָה, בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
וְהַחֲתֻנָּה אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן הֵיכָן תִּהְיֶה, אִם פֹּה אִם בְּלִיפָּוויץ וַעֲצַת ה׳ הִיא

תָּקוּם. וְכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ הַכֹּל, כְּדֵי שֶׁתָּבִין כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין בְּכָל עֵת לְהִתְנַגֵּד לַחֻטְף טוֹב מִתּוֹךְ כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְלִשְׁמֹחַ בָּזֶה וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה שֶׁאָנוּ זוֹכִין בָּעוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת. כִּי דְּבָרִים כָּאֵלּוּ עוֹבְרִים בְּכָל הָעוֹלָם כַּמְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים מִמְּרִירוּת זֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁנִּרְאֶה שֶׁבְּכָאן הוּא הַגֵּיהִנָּם. וְאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם לוֹמַר קְרִיאַת שְׁמַע לְיַחֵד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם וְטַלִּית וּתְפִלִּין וְכוּ׳, זֶה חֶלְקֵנוּ מִכָּל עֲמָלֵנוּ. וְאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִשְׂמֹחַ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, לְקַיֵּם וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ׳. וְהַכֹּל עַל פִּי מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה שֶׁבְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל וּדְבָרָיו הָעֲמֻקִּים וְהַתְּמִימִים הוּא מְשַׁמֵּחַ גַּם אוֹתָנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, עֲדֵי נִזְכֶּה מְהֵרָה לָצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת נֶגְיָלָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לְר׳ נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל.

תנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ וַיִּקְרָא תר״ד לפ״ק בְּרֶסְלֶב.

בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת יוֹשִׁיעַ וְינַחֵם אֶת יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַנִּתִּיק הַנָּדִיב מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים, וְיַגְדִּלֵם בְּנַחַת לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְיִזְכֶּה לְהוֹלִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים וְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וְיִקֵּיִם בָּהֶם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת וְכוּ׳. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דַּע יְדִידִי מַחְמַד נַפְשִׁי כִּי קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ב׳ פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי הֶעָבַר שֶׁנִּתְעַכֵּב עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּאוּמַאן וּבְטוּלְטְשִׁין. כִּי בִּהְיוֹתִי בְּאוּמַאן עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר לֹא הִגִּיעַ לְיָדִי, וְגָדַל הַתַּעֲנוּג שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמִּכְתָּבְךָ תּוֹכַל לְהָבִין מֵעַצְמְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ. וְהִנֵּה מְקֹדָם סָמוּךְ לְבִיאָתִי מִדַּרְכִּי לְפֹה שָׂלַחְתִּי אִגֶּרֶת אֲלֵיכֶם וְיִחַדְתִּי הַדִּבּוּר לִידִידֵנוּ רַבִּי אַבְּיֶלִי נֵרוֹ יָאִיר מֻחֲמַת שֶׁהָיָה עָלַי לִבִּי דָּוֶה מֵחֲלֹשַׁת בִּתּוֹ זַ״ל וְיָדַעְתִּי שֶׁהָיְתָה קְרוֹבָה לְמִיתָה יוֹתֵר מֵחַיִּים. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לֹא יָדַעְתִּי בְּרוּרוֹ שֶׁל דָּבָר. עַל כֵּן יִחַדְתִּי הַדִּבּוּר לְר׳ אַבְּיֶלִי נֵרוֹ יָאִיר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי שָׁם. וְרָמַזְתִּי לְךָ שָׁם גַּם כֵּן שֶׁאָסוּר לְהַרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי צַדִּיק ה׳ וְיָשָׁר מִשְׁפָּטָיו, וְהַכֹּל בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. אַךְ תִּפְלּוֹתֵנוּ לַה׳ שֶׁיּוֹסִיף רַחֲמִים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְיקֵיַּם וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וְכוּ׳. שֶׁיִּמְסוֹר

הָרַחֲמָנוּת בְּיָדֵינוּ שֶׁתִּזְכֶּה אַתָּה וְכָלָנוּ לְגַדֵּל בָּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ, וּלְהִתְפָּרְנֵס בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וְכוּ׳.

וְהִנֵּה עַתָּה אֲסַפֵּר לְךָ צָרוֹתֵנוּ וּתְלָאוֹתֵנוּ אֲשֶׁר עָבַר בְּבֵיתִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מֵעַתָּה, הֱיוֹת כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁנִּפְטַר בְּנוֹ הַקָּטָן הַנֶּחְמָד שֶׁל בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה בַּאֲשֶׁר סִפַּרְתִּי לְךָ בְּטִשְׁעהרִין וְהוּא שֶׁבֶר גָּדוֹל אֶצְלוֹ. כִּי הוּא חוֹלֶה וּבַעַל חֻטּוֹטֶרֶת, וְעָנִי וְאֶבְיוֹן וְאֵין לוֹ שׁוּם נָדָן אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת רַק מַה שֶּׁאֲנִי בַּעֲנִיּוּתִי מַחֲזִיק אוֹתוֹ זֶה תִּשְׁעָה שָׁנִים, וְהָיָה כָּל חַיּוּתוֹ וְנֶחָמָתוֹ בְּנוֹ הַנַּ״ל שֶׁהָיָה יְפֵה עֵינַיִם. וּבַחֹרֶף הַזֶּה נִשְׁבַּת מְשׁוֹשׁ לִבּוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֲמֵהוּ.

עַתָּה הָיִיתִי בְּלִיפָּוויץ וְהִגְבַּלְתִּי זְמַן נְשׂוּאֵי בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, וּבָאתִי לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת זָכוֹר וְהָיִיתִי רוֹצֶה לְהָכִין עַצְמִי עַל הַחֻתָּנָה. בְּתוֹךְ כָּךְ נֶחְלְשָׁה מְאֹד כַּלָּתִי אֵשֶׁת בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. וְגַם הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי. וְהָיִינוּ מְצַפִּים שֶׁתֵּלֵד זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא. וְזֹאת תִּהְיֶה נֶחָמָתֵנוּ בְּפָרָט נֶחָמוֹת בְּנִי הַנַּ״ל. וּבְתוֹךְ כָּךְ נֶחְלְשָׁה מְאֹד, כִּי הָיָה לָהּ חוֹלַאַת וּמַכָּה בְּתוֹךְ פִּיהָ. וּבְיוֹם ד׳ פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי הֶעָבַר נִפְטְרָה לְעוֹלָמָהּ וְשָׁבְקָה לָן חַיִּים. וְהוֹלִידָה הַוָּלָד אַחַר מִיתָתָהּ כַּנָּהוּג בְּיִשְׂרָאֵל.

וְזוּגָתִי וּבָנַי וּבְפָרָט בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה הֵם עַתָּה אֲבֵלִים בְּבֵיתִי. וְגֹדֶל הַמְּרִירוּת שֶׁעָבַר עָלֵינוּ תּוּכַל לְהָבִין מֵעַצְמְךָ. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בַּעַל הַחֶסֶד בַּעַל הַנֶּחָמוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אֶת בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. וְינַחֵם אֶת כָּל הָאֲבֵלִים שֶׁבְּבֵיתִי וְיַהֲפֹךְ אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן. הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצוֹתֵנוּ וּפִרְצוֹתֶיךָ וּפִרְצוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל וְינַחֵם כֻּלָּם בְּתוֹךְ אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

וְעַתָּה אָשִׁיב לִדְבָרַי עִמְּךָ יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי צַעַרְךָ בְּקוּבְלָנָא רַבָּא יָפֶה עָשִׂיתָ. כִּי כָּךְ חוֹבָתֵנוּ לִשְׁמֹעַ צַעַר חֲבֵרָתֵנוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ שֶׁלֹּא יִשָּׁמַע עוֹד שׁוּם צַעַר וּצְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ, וּבְפָרָט שֶׁאַתָּה גֶּזַע קֹדֶשׁ צֶמַח צַדִּיק אַדִּירֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר חַיֵּינוּ לָנֶצַח. בְּוַדַּאי חוֹבָה עָלַי לִשְׁמֹעַ קוֹל צַעֲקָתְךָ, וּלְהִתְפַּלֵּשׁ בָּעָפָר לְאַפּוּשֵׁי בְּרַחֲמֵי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲבוּר יְשׁוּעָתְךָ. אֲבָל אֲהוּבִי בְּנִי וְתַלְמִידִי פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים, מֵרֹב צַעַרְךָ רַחֲמָנָא לִצְלַן שָׁגִיתָ מְאֹד בְּכַמָּה דְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתָּ לִי כְּמוֹ שַׁעַר בְּנַפְשִׁי. שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה הֶפְקֵר אֶצְלִי, וְגַם כְּנֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד נִזְרָקוּ בְּמִכְתָּבְךָ דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כָּרָאוּי, שֶׁכָּתַבְתָּ, מֶען אִיז נָאר בַּשַּׁאפֶּען גִּיוָואָרען אוֹיף דֶּער וֶועלְט מֶען זָאל דֶּעם מֶענְטְשְׁען מוּטְשֶׁען [מַה שֶּׁנִּבְרָאנוּ בָּעוֹלָם כְּדֵי לִיגֵּעַ בְּנֵי הָאָדָם], מְאֹד הִסְכַּלְתָּ בִּדְבָרֶיךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְלַח לְךָ כִּי מֵרֹב שִׂיחַךְ וְצַעַרְךָ כָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ גֹּדֶל צַעֲרֵי מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲפִלּוּ מֵהַקְּטַנִּים וְהָעֲנִיִּים וְכוּ׳. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מִזֶּרַע קֹדֶשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁכֻּלָּם תְּקוּעִים בְּלִבּוֹ יוֹתֵר מִבָּנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו, כִּי הֵם חַיֵּינוּ. וּבְפָרָט אַתָּה שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל עָזַרְתָּ לִי הַרְבֵּה בִּישׁוּעַת ה׳ וּבְפָרָט עַל עִסְקֵנוּ וְכוּ׳. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֲךָ שֶׁתּוֹסִיף עוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה כִּי שְׁכָרְךָ לֹא יֵקֵפַח לָנֶצַח, וְצִדְקָתְךָ תַּעֲמֹד לָעַד, וְרַק זֶה נִשְׁאָר לְהָאָדָם.

הֲיַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לוֹמַר אוֹ לִכְתֹּב שֶׁאַתָּה הֶפְקֵר אֶצְלִי. חָלִילָה חָלִילָה לִכְתֹּב כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שַׁחַר. אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַבְתָּ לִי כְּמַגְבִּיהַּ אוֹתִי שֶׁאִם הָיִיתִי רוֹצֶה לֹא עָבַר עָלֶיךָ כָּאֵלֶּה, זֶה שְׁטוּת יוֹתֵר, כִּי אִם יַעֲקֹב

אָבִינוּ אָמַר ״הַתַּחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי״, אַנַן יַתְמֵי דְיַתְמֵי, מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. הָאֻמָּת שֶׁגַּם בַּעֲנִיּוּתֵנוּ אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, בִּפְרָט עֲבוּרְךָ וַעֲבוּר כָּל זֶרַע רַבֵּנוּ זַ״ל. וְגַם כִּי יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אָסוּר וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר, רַק לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אַךְ אִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ כִּי אִית זִמְנִין דְּלָא שָׁמַע חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה זְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ וְהַפָּאסְט נְחוּצָה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, ״סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא״ וְכוּ׳, וְאָסוּר לְהַרְהֵר אַחַת מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ. וְתִזְכֶּה לְגַדֵּל בְּנוֹתֶיךָ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וּלְהוֹלִיד וּלְגַדֵּל עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, קָרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. וְיַתְחִיל מֵעַתָּה לְהוֹסִיף מַעֲשִׂים טוֹבִים וּצְדָקָה, וְיפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וְיוֹסִיף לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל. וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְתִזְכּוּ אַתֶּם שָׁם וַאֲנַחְנוּ פֹּה לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה, וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע, וּמִגְדָּל הַנְּחִיצָה וּבִלְבּוּל דַּעְתִּי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, נָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד אִם קִבֵּל מִכְתָּבִי זֶה, וְגַם לִשְׁלֹחַ לִי עַל פֶּסַח כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. וּמֵבְטִחַנִי שֶׁמֵּאֵלָיו יִזְדָּרֵז לָזֶה, דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח בְּלֵב וָנֶפֶשׁ, הַכּוֹתֵב בְּמַר נֶפֶשׁ וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִישׁוּעָה וְגַם עַתָּה אֲנִי מִתְגַּבֵּר לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָה עַל מִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל, וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאַגִּיעַ לִי מִכְתַּבְכֶם עִם מָעוֹת כְּהַבְטָחַתְכֶם, אָשִׁיב לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּרָאוּי דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה.

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי מֹשֶׁה מְלַמֵּד נֵרוֹ יָאִיר, יִרְאֶה לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ, וּמֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁהַחֲתָנָה נִדְחֵית עַד לְאַחַר פֶּסַח, וְיֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה. וְגַם הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה עַל יְדֵי זֶה, וְגַם הוֹצָאוֹת כַּלָּתִי זַ״ל שֶׁנִּפְטְרָה הָיְתָה מְרֻבָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאַתֶּם עֲשׂוּ מַה שֶּׁעֲלֵיכֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעַדְכֶם לְטוֹבָה.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְיַחֵד הַדִּבּוּר לְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם. ה׳ הוֹשִׁיעָה כִּי לְךָ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ. אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל אוֹר כָּזֶה, וּבִפְרָט אָנֹכִי הַדַּל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה כָּל נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לְכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְכוּ׳. לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי וְכוּ׳, זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי.

נָתָן הַנַּ״ל

תנג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א׳ שְׁמִינִי, י״א נִיסָן תר״ד בְּרֶסְלֶב.
חַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי, אָחִי וְרֵעִי כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָּתִיק, פְּרִי צַדִּיק, עֵץ חַיִּים, הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּטוּב וּבְנְעִימִים וְיִזְכֶּה לְגַדְּלָם לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְלִידִידִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֵּילִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ; עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגַן רָוֶה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בְּבוֹאִי לְבֵיתִי סָמוּךְ לְפוּרִים שָׁלַחְתִּי מִכְתָּב אֲלֵיהֶם תֵּכֶף אַחַר פּוּרִים, וַעֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם תְּשׁוּבָה - אֵין קוֹל וְאֵין פֶּסַח, וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם, שֶׁיָּבוֹא מִכְתָּבָם עִם מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לִשְׁלֹחַ לִי עַל פֶּסַח; וְרַבִּי מֹשֶׁה מִבְּרֶסְלֶב הִתְחַיֵּב לַעֲסֹק בָּזֶה, וְגַם עֲלֵיכֶם מֻטָּל לְהַשְׁגִּיחַ בָּזֶה וַעֲדַיִן לֹא רָאִיתִי כָּל תְּמוּנָה מִכְּתַב יַד קָדְשׁוֹ, אֶפְשָׁר כְּבָר יָצָא מִשָּׁם, אֲבָל עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי מְאוּמָה. עוֹד כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת זֶה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְלֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, רַק בַּקָּשָׁתִי, בְּאִם עֲדַיִן לֹא יָצָא הַמָּעוֹת מִתַּחַת יָדָם אוֹ אִם יָצָא מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻּלּוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ לְמַעַן הַמִּצְוָה וּלְמַעַן אַהֲבָתֵנוּ הַחֲזָקָה וְיִשְׁתַּדְּלוּ בְּכָל כֹּחָם לְזָרֵז לִשְׁלֹחַ מְזֻמָּן, אֲפִלּוּ בְּחֹל־הַמּוֹעֵד פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי שׁוּם עִכּוּב כְּלָל, כִּי צָרְכֵי בֵּיתִי וּבִפְרָט צָרְכֵי פֶּסַח מְרֻבִּים מְאֹד, וּכְבָר הוֹדַעְתִּים הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בְּבֵיתִי, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁנִּפְטְרָה כַּלָּתִי, אֵשֶׁת בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה תִּהְיֶא נִשְׁמָתָהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים וְנִשְׁאָר בְּנִי אַלְמָן, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ מֻחָדָשׁ, וְהוּא בַּעַל מוּם, וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁלִּי יָדוּעַ לָכֶם בָּעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁבְּלִבִּי מִכָּל הַצְּדָדִים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּלִתִּי אֶל ה׳ עֵינִי תְּלוּיוֹת בְּכָל עֵת, עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ, וְגַם הוֹצָאוֹת חָלְיָה וּקְבוּרָתָהּ עוֹלָה לְסַךְ מְסֻיָּם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶת בְּנִי בַּכֹּל, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מֵהֵרָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהוֹשָׁע.
הִנֵּה דַּעְתִּי מֻכְרָח לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אוּדוֹת תִּקּוּן הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וּבְקֹהֶלַתְכֶם רַבָּם לֹא נָתְנוּ מְאוּמָה, וְהִבְטִיחוּ לִשְׁלֹחַ קֹדֶם פֶּסַח אוֹ אַחֲרָיו מְזֻמָּן, עַל־כֵּן לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְאוּ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחָם לִגְבּוֹת אֵצֶל כָּל אֶחָד מַה שֶּׁהִתְנַדֵּב כְּבָר אוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהִתְנַדֵּב עַתָּה, וְיִשְׁלְחוּ מְזֻמָּן בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדִי תֵּכֶף אַחַר פֶּסַח, כִּי אֵיזֶה יָמִים סָמוּךְ אַחַר פֶּסַח אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ לְאוּמַאן עֲבוּר תִּקּוּן הַגַּג כַּנַּ״ל, וּמָעוֹת אֵין בְּיָדִי כִּי־אִם מְעַט, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל הַמָּעוֹת, שֶׁיַּגִּיעַ מֵהֶם כְּהַבְטָחָתָם. נָא מְאֹד לְזָרֵז בָּזֶה, הֵן מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִשְׁלֹחַ עֲבוּרֵיהֶן עֲבוּר הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ, הֵן מִשֶּׁלָּהֶם הֵן מִשֶּׁאָר אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים נְדִיבֵי עַם ה׳, יְבָרְכֵם ה׳ וְיַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ, וְכָל הַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.

וְהִנֵּה בְּסוֹף מִכְתָּבִי הַנִּשְׁלָח אֵלֶיךָ הוֹדַעְתִּיךָ, שֶׁנַּעֲשָׂה קְטָטָה גְּדוֹלָה בְּבֵית גִּיסְךָ רַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, וְאִמְּךָ תִּחְיֶה, יָצְאָה מִבֵּיתוֹ לְבֵית הָרַב וְאַחַר־כָּךְ יָצְאָה גַּם אֲחוֹתְךָ תִּחְיֶה, מִבֵּית בַּעְלָהּ לְבֵית הָרַב, נֵרוֹ יָאִיר, וְגֹדֶל הַצַּעַר וְהָעָגְמַת־נֶפֶשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁהָיָה לָנוּ מִזֶּה אֵין לְשַׁעֵר. כָּעֵת, אַחֲרֵי טְרָחוֹת וִיגִיעוֹת וְרִבּוּיֵי דְּבָרֵינוּ, תִּהְלָּה לָאֵל, חָזְרוּ לְבֵיתָם אִמְּךָ תִּחְיֶה, וַאֲחוֹתְךָ רִבְקָה מִרְיָם תִּחְיֶה, בְּיוֹם ה׳ פָּרָשַׁת צַו הֶעָבַר, אַךְ אִמְּךָ תִּחְיֶה, עִם חֲתָנָהּ רַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ, נֵרוֹ יָאִיר, אֵין לָהֶם שָׁלוֹם בִּשְׁלֵמוּת, וְגַם מַה שֶּׁפָּעַלְנוּ שֶׁתַּחֲזֹר לְבֵיתָהּ הַכֹּל הָיָה עַל סְמָךְ שֶׁאִמְּךָ תִּחְיֶה, תִּסַּע בַּקַּיִץ הַזֶּה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְזֶה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנֶיהָ בְּכָל הָעִנְיָנִים, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בָּזֶה, עַל־כֵּן דַּעְתִּי, שֶׁתִּרְאֶה לְקַיֵּם דְּבָרַי שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ בָּאִגֶּרֶת הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁתָּבוֹא אַחַר פֶּסַח בְּסָמוּךְ לְפֹה, וְזֶה טוֹב וְיָפֶה לְךָ מִכַּמָּה טְעָמִים ; וְאִם לֹא תִּהְיֶה מֻכָּנֶה לָבוֹא מִיַּד אַחַר פֶּסַח תָּבוֹא אֵיזֶה יָמִים אַחַר־כָּךְ, וּמִין הַסְּתָם תָּבוֹא תְּחִלָּה לְאוּמַאן, וְקָרוֹב שֶׁתִּמְצָא אוֹתִי שָׁם וְנִתְעַלְּסָה בָּאֲהָבִים יַחַד אֵיזֶה יָמִים, וְנֵצֵא יַחַד לָשׂוּחַ בְּשָׂדֶה הַקְּדֵשָׁה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ שָׁם, וְגַם נְדַבֵּר וְנָשִׂיחַ בֵּינֵינוּ, אוּלַי תָּאִיר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה מִזֶּה לָזֶה וְכוּ׳, וּמִשָּׁם תִּסַּע לִבְרֶסְלֶב לְכַבֵּד אֶת אִמְּךָ תִּחְיֶה, וְתַעֲשֶׂה בָּזֶה כַּמָּה מִצְוֹת גְּדוֹלוֹת, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ, וּמִן הַסְּתָם תִּתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

וְאִם גַּם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבֶּילִי יָבוֹא עִמְּךָ מַה טּוֹב, וּבִלְבַד שֶׁיֵּצֵא תְּחִלָּה מִבֵּית אָבִיו עִם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, לָזוּן עַל שֻׁלְחָנוֹ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ בְּמֶעְדְּוֶודוּבְקָא, וְאֶפְשָׁר יִסַּע עִמְּךָ גַּם חֲתַן בְּנִי רַבִּי אַבְרָהָם לֵיב שֶׁיִּחְיֶה, כִּי גַּם הוּא רוֹצֶה לְהִתְמַהֲמֵהַּ בְּאוּמַאן אֵיזֶה יְמֵי הַסְּפִירָה קֹדֶם שָׁבוּעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיךְ אוֹתְךָ וַחֲבֶרְךָ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִתְחִיל לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם נֶחָמָה עַל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ וּלְהִנָּצֵל לְהַבָּא בְּרַחֲמָיו כִּי־אִם זְכוּת וְכֹחַ וְדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הוּא זְקֻנְךָ הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יַעֲמֹד לְךָ וְלָנוּ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ וְכוּ׳.

וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ טָרִידָנָא טוּבָא כָּעֵת קֹדֶם פֶּסַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר, וְנִהְיֶה נִזְהָרִים מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בִּפְשִׁיטוּת, וּבִפְרָט מֵחִמּוּץ הַמֹּחַ בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה ; נִשְׁמֹר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁבַּמֹּחַ מֵהִרְהוּרִים וּמִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּמְבֻלְבָּלוֹת וּלְפַשֵּׁט עַקְמִימִיּוּת שֶׁבַּלֵּב לִבְלִי לְהַרְהֵר, חַס וְשָׁלוֹם, אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, רַק לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁל הָאָדָם הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, וְלָשׁוּב אֶל ה׳ בְּכָל פַּעַם וְאֶל אֱלֹקֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וְנִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ וְלָגִיל וְלָשִׂישׂ בְּחַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם וְכוּ׳, כִּי גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳, אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, חַס וְשָׁלוֹם, בִּפְרָט אַתָּה בָּרוּךְ ה׳, שֶׁאַתָּה מִיּוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַקָּדוֹשׁ, חָלִילָה לָנוּ מִלְּשַׁכֵּחַ חֲסָדָיו הַנֶּאֱמָנִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁגִּלָּה לָנוּ הֲלָכוֹת כָּאֵלֶּה, עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת וְנִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה, הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתוֹ כָּזֶה. פּוֹק חָזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ, מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ

מְחַיֵּב לוֹמַר ׃ נוֹרָאוֹת נִפְלָאתִי, נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ, וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, וּלְהַמְשִׁיךְ שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם עַל גֹּדֶל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בָּזֶה, וּבִפְרָט בְּפֶסַח, שֶׁמִּצָּוָה לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהָעִקָּר מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כַּנַּ״ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם שִׂיחוֹ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו וְכוּ׳, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבַתְכֶם קַל מְהֵרָה, וְגַם אִם כְּבָר יָצָא מֵהֶם מִכְתָּב עִם מָעוֹת, יְזָרְזוּ לַהֲשִׁיבֵנִי בִּזְרִיזוּת עַל מִכְתָּבִי זֶה לְמַעַן אֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי לְאוּמַאן אַחַר פֶּסַח, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַיָּשִׁישׁ הַנָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב דּ״ב בֶּעֶר נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ ; קַרְנָם תָּרוּם בְּכָבוֹד, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי, הַנָּגִיד הַנָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ שֶׁיִּחְיוּ, בִּפְרַט לִבְנוֹ ר׳ יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְאוֹדוֹת הַסֵּפֶר־תּוֹרָה תֵּדְעוּ, שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה, תְּהִלָּה לָאֵל, וְלֹא נִשְׁאָר רַק שְׁלֹשִׁים עַמּוּדִים שֶׁצָּרִיךְ לְכָתְבָם, וְעַל זֶה מַגִּיעַ לוֹ סַךְ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ, שֶׁנִּשְׁאַר אֵצֶל מַעֲלָתוֹ, כִּי אֲנִי קִבַּלְתִּי מִמַּעֲלַת כְּבוֹדוֹ רַק חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה רוּבֶּל־חָדָשׁ, חוּץ חֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְהַבַּעַל־מַגִּיהַּ. עוֹד מַגִּיעַ מִמַּעֲלָתוֹ אֶחָד רוּבֶּל־חָדָשׁ בְּעַד נֵרוֹת, שֶׁנָּתַתִּי לוֹ בַּחֹרֶף הַזֶּה, חוּץ שְׂכַר הַכְּתִיבָה. גַּם עַל אֵלּוּ הַשִּׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנַּ״ל הֶכְרַחְתִּי לְהַלְוֹוֹת לוֹ עַל פֶּסַח אֶחָד רוּבֶּל־חָדָשׁ, עַל־כֵּן מַגִּיעַ לִי מִמֶּנּוּ שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ, וַחֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ יִתֵּן לְהַסּוֹפֵר בְּעַצְמוֹ כַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְבֵיתוֹ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לִגְמֹר הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּתִחַלַּת הַקַּיִץ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עַל־כֵּן יִרְאֶה מַעֲלָתוֹ לִשְׁלֹחַ לִי מִיָּד הַסַּךְ שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנַּ״ל וְיִמְסְרֵם לְיַד רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וְהוּא יִשְׁלְחֵם לִי מִיָּד, וְאִם יִרְצֶה לְהוֹסִיף לִשְׁלֹחַ לִי נְדָבָתוֹ הַטּוֹבָה עַל פֶּסַח מַה טּוֹב, וּשְׂכָרוֹ יִהְיֶה כָּפוּל מִן הַשָּׁמַיִם. נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד, וְאִם יִרְצֶה ה׳, נַחַת יִנָּחֵת מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה, וְצִדְקָתוֹ תַּעֲמֹד לָעַד. וְשָׁלוֹם לִמְחֻתָּנִי הַנָּתִיק רַבִּי פֶּרֶץ, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְרַבִּי אַבְרָהָם לֵיב נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְנֶכְדָּתוֹ תִּחְיֶה, וְלַחֲתָנוֹ שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי הַנָּגִיד, מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב בֶּן רַבִּי צְבִי, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ מֵהָרָאוּי לְיַחֵד הַדִּבּוּר אֵלָיו, אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים. וְיִרְאֶה לִשְׁלֹחַ עַל הַקְּלוֹיז וְגַם אֵלַי עַל יוֹם־טוֹב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַמְצִיא לוֹ בִּרְכָתוֹ בְּכִפְלַיִם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה מְלַמֵּד נֵרוֹ יָאִיר.

אָבִיךָ וְאִמְּךָ וּבְנֵי־בֵיתְךָ, תְּהִלָּה לָאֵל, בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וּפוֹרְשִׁים שָׁלוֹם.

מֻבְטָחַנִי, שֶׁבְּוַדַּאי אַתָּה עוֹסֵק בְּכָל כֹּחֲךָ לְטוֹבָתִי, אַךְ לִזְרוּזֵי יִתֵּירָא קָאמִינָא. מִן הַסְּתָם כְּבָר יָצָא מֵאִתְּכֶם אֵיזֶה מָעוֹת אֵלַי, אַךְ בְּוַדַּאי יֵשׁ וָיֵשׁ עֲדַיִן לִגְבּוֹת עַל־יְדֵי הִשְׁתַּדְּלוּת, עַל־כֵּן אַל תִּתְעַצֵּל בָּזֶה כְּלָל, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ, בִּפְרָט עַתָּה כַּנַּ״ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ מְהֵרָה, וְיָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ בִּשְׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ וְיִסַּפְּרוּ תְּהִלּוֹת ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו וְכוּ׳, וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח בַּחֲסָדִים.

וְאֹמַר שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה
נָתָן הַנַּ״ל

תנד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ י״ב נִיסָן תר״ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
עַד עַתָּה הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה מְאֹד לְמִכְתָּבוֹ. וְכָעֵת בָּא מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתִי עִם מִכְתָּבוֹ הַטּוֹב וְעִם יֵין-גֶּפֶן לְפֶסַח. תְּשׁוּאַת חֵן לָכֶם וּבְפָרָט מַה שֶּׁגִּרַזְתָּ עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ עַל יְדֵי צִיר מְיֻחָד. יְשַׁלֵּם ה׳ פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה׳, וְתִזְכֶּה לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וּלְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִשְׂכֹּחַ לְגַמְרֵי מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה, רַק לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְתִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לְהַחֲזִיק הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ לִגְנֹב עַצְמוֹ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן הֵם מִתְגַּבְּרִים יְקַיֵּם ״גְּעַר חַיַּת קָנֶה״ לִגְעֹר בָּהֶם. וְהָעִקָּר לִשְׁמֹר מֵחָמֵץ, שֶׁעַל כָּל פָּנִים לֹא יַחְמִיץ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה בַּחֲצֵרוֹת סִימָן ה׳. וּבִפְרָט עַתָּה בָּעֵת הַזֹּאת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲנֻחִים בְּתוֹכָם עוֹסְקִים לְבַעֵר הֶחָמֵץ מֵרְשׁוּתֵנוּ וּגְבוּלֵנוּ בְּכָל כֹּחֵנוּ, כְּמוֹ כֵן אָנוּ צְרִיכִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְבַעֵר חֲמוּץ הַמֹּחַ בְּמַשֶּׁהוּ מִגְּבוּלֵנוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁהֵם בְּחִינַת מַצָּה דְּעָבְדִין מַצּוּתָא בְּסִטְרָא אַחְרָא דְּלָא יִתְקָרְבוּ לְמִשְׁכָּנָא דְּקְדֻשָּׁה. עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְפַשֵּׁט עַקְמִימִיּוּת שֶׁבְּלְבָבֵנוּ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְיַשְׁרוּת לֵב וּלְשִׂמְחָה אֲמִתִּית וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה. וּמַעַט דְּמַעַט שֶׁזָּכִינוּ לְקַיֵּם מִזֶּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. עֵינַי תָּמִיד אֶל ה׳ וְכוּ׳ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת כָּל זֶה.
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וְהִנֵּה מִכְתָּבוֹ הֶחֱיָה נַפְשִׁי מְאֹד בִּרְאוֹתִי כִּי דְּבָרַי נִכְנָסִים בְּלִבּוֹ, וַאֲנִי מְקַיֵּם בָּזֶה ״וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ״. מִי יִתֵּן שֶׁבִּנְךָ הוּא נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה יִהְיֶה גַּם כֵּן רָגִיל לָבוֹא אֵלֵינוּ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא עַל יָמִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מַה טּוֹב, כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע קָרוֹב שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְחִים עַל יְמֵי הֶחָג הָאַחֲרוֹנִים וְיִהְיֶה גַּם הוּא נִמְנֶה עִמָּהֶם, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו. ״רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה׳ אֱלֹקַי, נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ״ וְכוּ׳. אֶתְמוֹל כָּתַבְתִּי לִטְשָׁעהרִין שֶׁרָאוּי לָנוּ לְכָל אֶחָד, שֶׁיִּתֵּן אֶל לִבּוֹ וְיָבִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לְאוֹר כָּזֶה. וְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, רָאוּי לוֹ לוֹמַר לְעַצְמוֹ: ״נוֹרָאוֹת נִפְלָאתִי, נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד״. וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ

וְגַם הֵכַרְחְתִּי לִכְתֹּב אִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לִטְשֶׁעהרִין. עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לְרִ׳ נַחְמָן נֶכֶד אֲדְמוֹ״ר זַ״ל. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לִי אֶפְלוּ פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ אַף עַל פִּי כֵן אַהֲבָתוֹ תְּקוּעָה בְּלִבִּי וַאֲנִי מְחַכֶּה לִרְאוֹתוֹ פֹּה בְּקָרוֹב וְהוּא לְטוֹבָתוֹ.
נָתָן הַנַּ״ל
וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב חרמ״ח תְּשׁוּאַת חֵן עַל הַיַּיִן גֶּפֶן שֶׁשָּׁלַח. ה׳ יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה וּגְאֻלָּה וְלִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ בֶּאֱמֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תנה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ קְדוֹשִׁים ח״י לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר״ד בְּרֶסְלֶב.
הַנּוֹתֵן עֹז וְתַעֲצוּמוֹת לָעָם יְחַזֵּק וְיאַמֵּץ אֶת לְבָבְךָ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבְפָרָט לִבְנוֹ חֲבִיבִי נֶכְדִּי הַמֻּפְלָא רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.
הַיּוֹם קִדֵּם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר וּבְתוֹכָהּ שִׁמַּחְתַּנִי בְּדָבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְלִשְׁפֹּךְ נַפְשְׁךָ שָׁם. הַשּׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שׁוֹמֵעַ אֲנָחָה יִשְׁמַע תְּפִלָּתְךָ וְאַנְחָתְךָ וְיַעַזְרְךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהוֹשַׁע חִישׁ קַל מְהֵרָה. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אַךְ אַחַר כָּךְ גָּדְלָה צַעֲקָתְךָ מְאֹד עַד הַנֶּפֶשׁ. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ הָרַבֵּה בַּמִּכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים זֶה כַּמָּה, אַךְ עַתָּה הוֹסַפְתָּ לְפָרֵשׁ מְרִירוּת לִבְּךָ וְכוּ׳, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַאֲמִין כִּי ״צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו״, וְאִם זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא צַעֲקָתְךָ מַה שֶּׁה׳ הַצַּדִּיק וְאַתָּה הַחַיָּב רַחֲמָנָא לִצְלַן. כְּבָר הִקְדִּים לְהוֹדִיעַ לָנוּ רִבּוּי רַחֲמָיו וְצִדְקָתוֹ עַד אֵין חֵקֶר אֲשֶׁר אֲנִי עָרֵב לְךָ שֶׁגַּם אַתָּה בִּכְלַל הָרַחֲמִים, וּבְוַדַּאי לֹא יַעַזְבְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים סָבָא דְּסָבִין. וְיֵשׁ וָיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כְּבָר עָבַר עַל כַּמָּה וְכַמָּה צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וּכְשֵׁרִים, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת בְּעִנְיָן זֶה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָם עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם עַתָּה עוֹבְרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה עַל כַּמָּה וְכַמָּה, וְיֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה בְּחִינוֹת, צַדִּיקִים וּרְשָׁעִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וּבֵינוֹנִים. וְהָעִקָּר הַמְּרִירוּת עַל אוֹתָם שֶׁהֵם בִּבְחִינַת בֵּינוֹנִים נֶגֶד הָעוֹלָם, כְּגוֹן אֲנַן וּכְגוֹן אַתָּה, שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא, אֵין אַתָּה בִּכְלַל רְשָׁעִים חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא בִּכְלַל צַדִּיקִים, רַק בִּכְלַל בֵּינוֹנִים שֶׁגַּם בָּהֶם יֵשׁ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת

מַדְרֵגוֹת עַד אֵין מִסְפָּר. וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וָיוֹם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְסַפֵּר. וְכַמָּה וְכַמָּה שָׁקְעוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל יְדֵי זֶה עַל יְדֵי שֶׁאֵין לָהֶם מִי לְחַזְּקָם בֶּאֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְלֵידַע מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בָּזֶה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְזֶה כָּל הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעַל הָאוֹחֲזִים בִּשְׁמוֹ וּבְדָרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי מִתְגָּרִים בָּהֶם מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁעֲדַיִן הֵם חוֹתְרִים וּמְקַוִּים וּמִתְיַגְּעִים לָצֵאת מִשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים הַמִּתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פ״ח) ״סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד״ וְכוּ׳, וְכֵן ״טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעָמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי מַיִם״ וְכוּ׳ (שָׁם ס״ט), וְכֵן בְּהַרְבֵּה פְּסוּקִים. וּמַה נָּשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ אֲשֶׁר זָכִינוּ לְקַבֵּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתְךָ וְהַגְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. לוּלֵא ה׳ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּעִנְיָן זֶה כְּבָר אָבַדְנוּ בְּעָנְיֵנוּ לוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לִי וְכוּ׳.

וְתֵדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁרְבּוּי הַפַּחַד וְהַבֶּהָלָה וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ מֵרַעְיוֹנֶיךָ וּבִלְבּוּלֶיךָ וְכוּ׳, זֶה בְּעַצְמוֹ מְחַזֵּק חַס וְשָׁלוֹם אֶת הַבִּלְבּוּלִים וְהָרַעְיוֹנִים רָעִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּסִימָן ע״ב וּבִלְקוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן מ״ט נ״א נ״ב נ״ג נ״ד וְכוּ׳; עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב שֶׁמְּבֹאָר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר פָּנָיו אֲלֵיהֶם רַק לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן נִדְמֶה לְךָ שֶׁהֵם עוֹמְדִים סְבִיבְךָ וְלֹא יִתְּנוּ הָשֵׁב רוּחֲךָ, אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ לוֹמַר דִּבְרֵי תּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ עֵסֶק מַשָּׂא וּמַתָּן וְכַיּוֹצֵא וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. וְהָעִקָּר שֶׁאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל כִּי ה׳ עִמְּךָ כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁצְּרִיכִים לַעֲבֹר עַל גֶּשֶׁר צַר בְּזֶה הָעוֹלָם וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִפְחַד. וְהָעִקָּר הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל הוּא כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר זָכִיתָ לִבְלִי לְהִיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו, אַף גַּם לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, בִּפְרָט בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתוֹךְ כְּלָל אֲנָשָׁיו הַקְּבוּעִ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ. מִי יִתֵּן שֶׁגַּם בָּנֶיךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ יִהְיוּ נִמְנִין עִם הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ״ל. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְבַלּוֹת הַיּוֹם בִּשְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת בְּיוֹם וּבִלְמוּד שֶׁלְּחָן־עָרוּךְ וְתַנַ״ךְ וּשְׁאָר סְפָרִים קְדוֹשִׁים אִם יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי.

וּבִפְרָט סִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל, וּמַה שֶּׁזָּכִינוּ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם. הַפֶּה בָּהֶם וַהֲפֶה בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. וּבְכָל עֵת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי לְבָאֵר בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּא עַל דַּעְתִּי שֶׁזֹּאת הַשִּׂיחָה נִצְרָךְ לְךָ מְאֹד. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ הַרְבֵּה מֵהֶם בִּדְפוּס וּבִכְתָב, וְעוֹד תּוּכַל לְקַבֵּל אֶצְלֵנוּ חֲדָשׁוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְגַם אַתָּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְטוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁיִּגִּיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. הָסֵר מִמְּךָ יָגוֹן וַאֲנָחָה בְּכָל כֹּחֲךָ, בְּטַח בְּחַסְדֵי ה׳, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וּתְקַיֵּם ״שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה״ לַחְטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה, לוֹמַר בְּלִבּוֹ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי גָּרוּעַ יוֹתֵר אֶצְלִי חַס וְשָׁלוֹם יֵשׁ לִי לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בֶּאֱמֶת. עַל שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עָלָיו וְכוּ׳, וַאֲנִי נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבִכְלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ וְכוּ׳, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אוּן פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

תנו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ אֱמֹר תר״ד אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁלוֹם.
אֶתְמוֹל בָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם, וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וְאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כִּי ה׳ אִתָּנוּ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶה נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ וְעַל כֻּלָּנוּ, וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת, עִם כָּל זֶה צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְהָעִקָּר בְּכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁגִּלָּה זֹאת, כִּי רַק הוּא הִכְנִיס בָּנוּ בְּחָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁגַּם אֲנִי וְאַתָּה וְכוּ׳ נוֹכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה בְּבְחִינַת הַשָּׂגַת הַתַּלְמִיד שֶׁהוּא בְּחִינַת ״נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר״ וְכוּ׳, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע זֹאת מֵעוֹלָם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה וַאֲשֶׁר עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה סַמָּא דְּמִלְתָּא מִשְׁתּוֹקְקָא, כִּי סִיָּג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר בּוֹעֵר כְּגַחֲלֵי אֵשׁ. וְהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים, וּבֶאֱמֶת לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ דָּבָר מִזֶּה, אַךְ מֵאֵת ה׳ הָיְתָה שֶׁהִזְמִין לִי זִכָּרוֹן דְּבָרִים אֵלּוּ הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד, וְהֵם מְחַיִּין אוֹתִי עַתָּה מְאֹד. מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳. וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ לְפָנֵינוּ וְנִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר עַל יָדִי, וְאַתָּה זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה כַּמָּה פְּעָמִים בְּוַדַּאי יֵשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ לִי וּלְךָ וּלְכֻלָּנוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ בְּחֻקּוֹתַי ל״ב לַסְּפִירָה תד״ר אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְהַצְלָחָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי, הָרַבָּנִי הַנָּגִיד, הַיָּשִׁישׁ הַנָּדִיב וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב דּוֹב בָּעֶר, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שָׁלוֹם בָּנָיו הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, עִם שָׁלוֹם בָּנָיו הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ

הָרָמָה, וְלִידִידֵי הָרַבָּנִי, הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער, שֶׁיִּחְיֶה, וְלִידִידֵי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, יְבָרְכֶם ה׳ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ וְיַצְלִיחוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דְּעוּ אַחַי וְרֵעַי, כִּי בָּאתִי לִפֹּה אוּמַאן בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר בְּיוֹם ג׳ וְהִתְחַלְתִּי מִיָּד לַעֲסֹק בְּתִקּוּן בֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְקוֹדֶם כָּל הֻכְרַחְנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל רְשׁוּת מֵהַשָּׂרִים דְּפֹה, וְאַחֲרֵי הִשְׁתַּדְּלוּת הַרְבֵּה עָזָרְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַיּוֹם הָיוּ אֵצֶל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ הַגַּרַאדְנִיצָע [הַמּוֹשֶׁל] בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד שְׁנֵי אֲדוֹנִים, וְנָתְנוּ רְשׁוּת לִבְנוֹת הַגַּג, רַק שֶׁעֲדַיִן צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּילֶעט [רִשָּׁיוֹן] עַל זֶה, וּבְעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְקַבֵּל מָחָר הַבִּילֶעט טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל זֶה וְעַתָּה צְרִיכִין לְהַתְחִיל בְּבִנְיַן הַגַּג. וּבְתְחִלָּה עָלָה עַל דַּעְתִּי לִבְנוֹת רַק הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁנָּפַל לְבַדּוֹ, אַךְ רַבִּים אָמְרוּ לְנַפְשִׁי, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְתֹּר כָּל הַגַּג וְלִבְנוֹת מֵחָדָשׁ, וְכֵן הֵבַנְתִּי בְּעַצְמִי, שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, אֲבָל הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלָם, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ יַעַבְרוּ יְמֵי הַקַּיִץ, וּבִפְרָט כִּי בְּעֵסֶק מִצְוָה כָּזֹאת צְרִיכִין לְהַקְדִּים בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְגַם שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ, חַס וְשָׁלוֹם, הַדַּפִּין שֶׁל הַסְּטָעלְיֶע [נַגָּרוּת] וְהַקּוֹרוֹת וְכוּ׳, עַל־כֵּן הֶהֱכְרֵחַ לְהַתְחִיל מִיָּד, לָזֹאת בָּאתִי לְהוֹדִיעָם כָּל זֶה. וּמַה מְּאֹד נִפְלֵאתִי, שֶׁעַד הֵנָּה לֹא הִגִּיעַ לִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת מֵהֶם עַל הַבִּנְיָן הַזֶּה, וּכְבָר הִבְטִיחוּ כְּפִי הַצָּעטִיל [הַפֶּתֶק] וְאָמְרוּ, שֶׁבְּוַדַּאי יִשְׁלְחוּ תֵּכֶף קֹדֶם פֶּסַח אוֹ אַחַר פֶּסַח עַל־כָּל־פָּנִים, וְאֵין קוֹל וְאֵין כֶּסֶף, עַל־כֵּן אֲנִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם הַצָּעטִיל מֵהַמִּתְחַיְּבִים, וְיִרְאוּ שֶׁיְּסַלְּקוּ הַכֹּל תֵּכֶף וּמִיָּד בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, חַס וְשָׁלוֹם, וְיִשְׁלְחוּ הַמָּעוֹת לְקְהִלַּת טוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַבִּנְיָן חַס וְשָׁלוֹם. וְזֹאת תֵּדְעוּ, שֶׁאַפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יְסַלְּקוּ כְּפִי הַצָּעטִיל, עֲדַיִן יֶחֱסַר הַרְבֵּה, כִּי הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה, וּבְוַדַּאי תִּהְיוּ מֻכְרָחִים אַתֶּם לְהוֹסִיף עוֹד, כְּפִי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עִם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה אֶצְלֵנוּ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל הַבִּנְיָן, חַס וְשָׁלוֹם, בִּשְׁבִיל הַהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה, אַךְ לְעֵת עַתָּה תִּרְאוּ שֶׁיִּשְׁלְחוּ כֻּלָּם כְּפִי הַצָּעטִיל, וְאָז נֵדַע כַּמָּה צְרִיכִין לְהוֹסִיף. לְעֵת עַתָּה יִרְאוּ לִבְלִי לְעַכֵּב עוֹד הַמָּעוֹת שֶׁהִתְחַיְּבוּ כְּבָר בְּהַצָּעטִיל, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא בִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, כִּי הוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת לָנֶצַח, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר כְּלָל עַד הֵיכָן זְכוּת הַמִּצְוָה דְּרַבִּים הַזֹּאת מַגִּיעַ, עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיְּסַיַּע בָּזֶה בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ כְּפִי בִּרְכַּת ה׳ וּכְפִי לִבּוֹ הַטּוֹב, כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ גְּדֵלַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מִאֹד, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְיִזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ כְּבָר מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וַאֲשֶׁר רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם בְּסָפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד וַאֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמֹק עָמֹק הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא זַ״ל עוֹסֵק עִמָּנוּ עֲדַיִן לְתַקְּנֵנוּ לָנֶצַח בְּגִין דְּלָא נֵיעוֹל בְּכִסּוּפָא קָמֵּהּ [שֶׁלֹּא נִכָּנֵס בְּבוּשָׁה לְפָנָיו]. הַיּוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת יוֹדֵעַ, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה בְּתָמִימוּת גָּדוֹל, וַאֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁאֵינִי כְּדַאי לַעֲסֹק בְּעֵסֶק נוֹרָא כָּזֶה, אַךְ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן, וּפַרְנָסָתִי

דְּחוּקָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיא בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, וְגַם בְּנֵי דָּוִד צִבְּיוּ שֶׁיִּחְיֶה, בַּעַל חֲטוֹטֶרֶת נַעֲשָׂה אַלְמָן, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ, וְאֵין לִי שׁוּם כֹּחַ כִּי־אִם בַּפֶּה וּבַכְּתָב לְעוֹרְרָם וְלַהֲקִיצָם וּלְזָרְזָם בִּזְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה, וּמֻבְטָחַנִי בִּלְבָבָם הַטּוֹב, אֲשֶׁר זָכוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לִהְיוֹתָם נִמְנִים עִמָּנוּ לְהִכָּלֵל בְּשִׁמּוֹ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁם ה׳, כִּי שְׁמוֹ מְשֻׁתָּף בְּשֵׁם הַצַּדִּיק וְכוּ׳, שֶׁבְּוַדַּאי יְקַיְּמוּ דְּבָרַי אֵלֶּה בִּזְרִיזוּת מִיָּד בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז, וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים, חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים לָנֶצַח עֲדֵי יִזְכּוּ לִרְאוֹת מָה רַב טוּב הַצָּפוּן לִירֵאָיךְ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֲלֵיהֶם בְּגוּפָם וְנַפְשָׁם וּמְאֹדָם, זֶה מָמוֹנָם, וְשַׂבְּתֶם וּרְאִיתֶם בֵּין הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבֵין הַחוֹלֵק, הַלֵּץ הַמְבַזֶּה נֶקֱדַת הָאֱמֶת, וּבֵין עוֹבֵד אֱלֹקִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ, שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל בֵּין הַשּׁוֹנֶה פִּרְקוֹ מֵאָה פְּעָמִים וּבֵין הַשּׁוֹנֶה מֵאָה פְּעָמִים וְאֶחָד, וְכֵן לְעִנְיַן צְדָקָה, שֶׁעוֹלָה עַל הַכֹּל, בִּפְרָט צְדָקָה כָּזֹאת, שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים וְקַיָּם לָנֶצַח, וּבֵין הַנּוֹתֵן מֵאָה רוּבָּל־חָדָשׁ לְבֵין הַנּוֹתֵן מֵאָה וְאֶחָד וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח. הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּה מְאֹד מְצָרוֹת נַפְשִׁי הַמְרֻבִּים מְאֹד וּמְצָרוֹת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר צוֹעֲקִים לְפָנַי מִצָּרָתָם, אֲשֶׁר יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֵיהֶם, אֲבָל כְּבָר יָדַעְתִּי הֵיטֵב בְּבֵרוּר, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת וְיִגּוֹנוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וְכוּ׳, וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲנִי זוֹכֶה לִזְכּוֹר אֶת כָּל הַחֶסֶד וְהַטּוֹב, אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים וְזִכַּנִי לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זַ״ל וְלַעֲסֹק בַּעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים ; זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, זֶה תִּקְוָתִי לָנֶצַח, וְחַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי, שֶׁזָּכִיתִי גַּם לְסַפֵּר וְלָשׂוּחַ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֶיךָ, גַּם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל תַּעַזְבֵנוּ, עַד אַגִּיד רַחֲמֶיךָ לְדוֹר וְכוּ׳, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ נָשׂא תר״ד בְּרֶסְלֶב.

שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְהִנְנִי מוּכָן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם בַּקָּשָׁתוֹ לִשְׁלֹחַ עֲגָלָה עֲבוּרָם בְּיוֹם ו׳ בַּבֹּקֶר כְּמִכְתָּבוֹ. אַךְ רְצוֹנִי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה עַל הַחֲתֻנָּה לְמַזָּל טוֹב, וְגַם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְיוֹם שֶׁעָבַר עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ שֶׁיִּהְיֶה דַּוְקָא עַל הַחֲתֻנָּה וְלֹא יָבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְתִדְחֶה הָא מִקָּמֵי הָא, אַךְ אַחַר־כָּךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי אֶפְשָׁר יִשְׁמַע בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ דְּבָרִים הַמְּכָרְחִין לוֹ לְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יִשְׁמַע עַל הַחֲתֻנָּה, וְגַם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת לִהְיוֹת עַל הַחֲתֻנָּה. עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ׳ ; אַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ בָּזֶה,

אַךְ מֵאֵלֶיךָ תָּבִין בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁמֵּהָרָאוּי שֶׁתִּהְיֶה עַל הַחֲתֻנָּה גַּם כֵּן כִּי אֵין נָאֶה לִפְנֵי הַבְּרִיּוֹת שֶׁאַתָּה בְּנִי לֹא תִּהְיֶה עַל הַחֲתֻנָּה אֲשֶׁר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵינָם מִמְּשְׁפַּחְתִּי כְּלָל יִהְיוּ עַל הַחֲתֻנָּה. וְיָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אוּלַי אֶפְשָׁר שֶׁתִּסַּבֵּב בְּאֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה עִמָּנוּ עַל הַחֲתֻנָּה, וְגַם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַה טּוֹב. אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲנִי אֶשְׁלַח עֶגְלָה כַּנַּ״ל, וַה׳ הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּמֵהָרָאוּי שֶׁתִּשְׁלַח עוֹד אִגֶּרֶת קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּמִגֹּדֶל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בִּישׁוּעָתוֹ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּרִיאוּת בְּתּוֹ תִּחְיֶה אִם כְּבָר שָׁבָה לְאֵיתָנָהּ בְּשָׁלוֹם. וּמֵהָרָאוּי שֶׁבּוֹא יָבוֹא עַל שִׂמְחָתֵנוּ עַל כָּל פָּנִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים יִשְׁלַח דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק כַּנָּהוּג בֵּין הָאוֹהֲבִים מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ׳. וְה׳ יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּהוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ. יָגֵל יַעֲקֹב וְיִשְׂמַח בְּפִקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים הַמְשַׂמְּחִים לֵב שֶׁיִּזְכֶּה מֵעַתָּה לָשׂוּם כָּל מְגַמָּתוֹ אֲלֵיהֶם כִּי הֵם חַיֶּיךָ וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

תנט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ שְׁלַח תר״ד בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים וְשָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

אֶתְמוֹל בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וּלְעֵת עֶרֶב הִשַּׂגְתִּי מִכְתָּבוֹ שֶׁהַחֲתֻנָּה לֹא תִּהְיֶה תֵּכֶף וְכוּ׳, וְהִנֵּה אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לַעֲסֹק בְּבִנְיַן הַגַּג שֶׁעַל הַקְּלוֹיְז שֶׁהוּא דָּבָר נָחוּץ מְאֹד כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַהְמֵהַּ עוֹד, וְאוֹדוֹת הַחֲתֻנָּה שֶׁלְּךָ, מִן הַסְּתָם רְצוֹנִי חָזָק גַּם כֵּן לִשְׂמֹחַ עִמְּךָ בְּשִׂמְחַת בִּנְךָ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, אַךְ עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לִי לְדַבֵּר כְּלָל מִזֶּה רַק אֲנִי מֻכְרָח לְזָרֵז עַצְמִי בְּכָל כֹּחִי לָבוֹא לְאוּמָאן עַל כָּל פָּנִים, עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת קֹרַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הַסָּמוּךְ, וְשָׁם אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן וּבְעִנְיַן נְסִיעָתִי לַדֶּרֶךְ, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם.

וְאַתָּה בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה אַל תִּדְאַג עַל כָּל זֶה, וְאַל תַּרְבֶּה בְּמַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת, כִּי הִנְּךָ רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְנַהֵג לְךָ כַּסֵּדֶר בְּשׁוּם דָּבָר, וְאַתָּה רוֹאֶה שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וְכוּ׳. וְגַם עָלֶיךָ עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וּבְכָל זֹאת אַתָּה חוֹשֵׁב בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל הוֹלֵךְ לְךָ כַּסֵּדֶר כִּרְצוֹנְךָ, אֲבָל הַהֶכְרֵחַ לְבַטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְתִּין וּלְצַפּוֹת בְּכָל עֵת לִישׁוּעַת ה׳. וַאֲפִלּוּ בַּעֲבוּדַת ה׳, אַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין לְמַהֵר לְמַלֵּט עַל נַפְשׁוֹ מִפַּח יוֹקְשִׁים וְכוּ׳, אַף עַל פִּי כֵן שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר לִי לְעִנְיַן זֶה ׳אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן׳

וְכוּ׳. וְכַאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן עֲדַיִן יֵשׁ וָיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר. וְלוּלֵא ה׳ עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן וְכוּ׳ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הָיָה לָנוּ כֹּחַ לְהַמְתִּין וְכוּ׳ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת. אַךְ בְּחֶמְלַת ה׳ וְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מַחֲסֶה עֹז אֲשֶׁר בְּכֹחוֹ יָכוֹל כָּל אֶחָד לִבְרֹחַ וְלָנוּס לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, בְּכָל מִינֵי נְפִילוֹת וְהַרְחָקוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם וְכוּ׳, וְכַאֲשֶׁר פָּקַח עֵינֵינוּ לִמְצֹא כָּל זֶה בְּסֵפֶר תְּהִלִּים וּבִשְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כ״ג) ״גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי וְכוּ׳ וְכֵן הַרְבֵּה. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּבְטַח בִּישׁוּעַת ה׳ וְחַסְדּוֹ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ כִּי ״חַסְדֵי ה׳ לֹא תָמְנוּ״ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ חֻקַּת תר״ד אוּמַאן.

שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט הֶחָתָן בְּנוֹ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, מִי שֶׁהִשְׂמִיחָה בִּמְעוֹנוֹ הוּא יְשַׂמְּחֵם בְּחַסְדּוֹ וְגַם אוֹתִי עִמָּהֶם נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּאתִי לִפֹּה בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּבְעוֹדִי בְּטֶעפְּלִיק הִטָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דַּעְתִּי בַּעֲצַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲהוּבֵי בֶּאֱמֶת שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאֶהְיֶה עַל חֲתֻנַּת בְּנוֹ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה. וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וּכְפִי אֲשֶׁר בְּדַעְתִּי עַתָּה, אֶהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ וְנִתְעַלְּסָה בַּאֲהָבִים בְּחַסְדֵי ה׳. וְאוֹדוֹת הָעֲגָלָה בִּשְׁבִילִי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד שֶׁתָּבוֹא וְאֶרְאֶה לְנִסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעַצְמִי מִפֹּה. אוֹ לְצַוּוֹת לְאַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק שֶׁיִּשְׁלְחוּ עֲבוּרִי עֲגָלָה קֹדֶם בִּיאָתְךָ לְשָׁם. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר. וְאַתָּה אֵינְךָ צָרִיךְ לְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ בָּזֶה כְּלָל, רַק עַל הֶחָתָן מָאהֶל [סְעוּדַת חֲתָן שֶׁעוֹשִׂים לַיְלָה קוֹדֶם הַחוּפָּה] אֵינִי רוֹצֶה בְּשׁוּם אֹפֶן לִסְעֹד עַל הַסְּעֻדָּה, וְעַל כֵּן קָרוֹב שֶׁלֹּא אָבוֹא לְשָׁם עַד יוֹם ג׳ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַאֲפִלּוּ אִם אָבוֹא בְּיוֹם ב׳ אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיַּפְצִירוּ בִּי כְּלָל לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם בִּסְעֻדַּת הֶחָתָן מָאל, כִּי אֵין לִי כֹּחַ לָזֶה. וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאֶה נִצַּחְתַּנִי בְּנִי חֲבִיבִי, תְּשׁוּקָתְךָ וּתְשׁוּקַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִלְּצוּנִי לִשְׁמֹחַ עִמָּהֶם יַחַד בִּישׁוּעַת ה׳, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיֶה לִי מָעֻזֵּנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה בְּנִי יְדִידִי לְנַצֵּחַ אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה מֵעַתָּה לְעֻזְרְךָ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד, לֶאֱחֹז

הַמַּחֲשָׁבָה מִמַּחְשָׁבוֹת חוּץ וּמִמַּחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת וְכוּ׳, וּלְקַשֵּׁר וּלְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז, וּלְהִתְחַזֵּק לְשָׁאֵר עַל עָמְדוֹ תָּמִיד וְכוּ׳. וְהַכֹּל עַל יְדֵי דַּרְכֵי אֲדְמוֹ״ר זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִים טוֹבִים וּלְהוֹצִיאָם בַּפֶּה בְּדִבּוּרִים מֵעֹמֶק הַלֵּב לְקַיֵּם לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל זַמְּרוּ לְמִי שֶׁמְּנַצְּחִין אוֹתוֹ וְשָׂמֵחַ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּשִׂמְחָה בְּכָל לֵב שֶׁזָּכִינוּ לַעֲסֹק בְּדִבּוּרִים וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דְּקְדֻשָּׁה, בָּהֶם תָּמַכְנוּ יְתֵדוֹתֵינוּ לָנֶצַח׃
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב.
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה׃

תסא

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ מַסְעֵי תד״ר אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר.
דַּע יְדִידִי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל, עָשִׂיתִי הַחֲתָנָה לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה לְמַזָּל טוֹב, וּתְהִלָּה לָאֵל, הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה׳. וּבָאתִי לְפֹה בְּיוֹם ו׳, עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קֹרַח, וְגֹדֶל הַיִּסּוּרִים וַחֲלָקַת הָעֵצָה שֶׁהָיָה לִי בְּעִנְיַן בִּנְיַן הַגַּג אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם, שֶׁנִּסְפַּם לִסְתֹּר לְגַמְרֵי הַגַּג הָרִאשׁוֹן וְכֵן עָשִׂינוּ וְהִתְחַלְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לַעֲשׂוֹת גַּג חָדָשׁ לְגַמְרֵי. וְגֹדֶל הַטִּרְחָא וְהַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לִי בָּזֶה אֵין לְשַׁעֵר, וּבִפְרָט רִבּוּי הַהוֹצָאָה מְאֹד, כִּי אֵין בְּנִמְצָא פּוֹעֲלִים לִשְׂכֹּר, וּצְרִיכִים לִתֵּן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי זְהוּבִים לְיוֹם, וְגַם הָעֵצִים בְּיֹקֶר גָּדוֹל, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. וּתְהִלָּה לָאֵל, כְּבָר סָמוּךְ לִגְמַר הָעֲמָדַת הַקְּרַאקְוֶויס [הַקּוֹרוֹת] שֶׁעַל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ בְּעַצְמוֹ, אַךְ עֲדַיִן לֹא קָבְעוּ לָאטֶיס [קוֹרוֹת קְטַנּוֹת] וְאֵינָם בְּנִמְצָא לִקְנוֹת כְּלָל אֲפִלּוּ בְּיֹקֶר, וְגַם טִשְׁעריפֶּיס [רְעָפִים] אֵין בְּנִמְצָא לִקְנוֹת, וְעַל בֵּית אָבִיךָ, נֵרוֹ יָאִיר, עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לְמָחָר בְּדַעְתֵּנוּ לְהַתְחִיל בִּבְנְיַן הַגַּג שֶׁעַל בֵּית אָבִיךָ, נֵרוֹ יָאִיר, וְאֵין לָנוּ עֵצִים כָּרָאוּי, מִכָּל־שֶׁכֵּן לָאטֶיס וּטְשֶׁעריפֶּיס וּפּוֹעֲלִים, וְאִם נִמְצָא בִּיגִיעָה רַבָּה צְרִיכִים הוֹצָאוֹת רַבּוֹת, כִּי הַכֹּל בְּיֹקֶר גָּדוֹל מְאֹד, וְאֵין אִתִּי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים, מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי וְכוּ׳. וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל הַכֹּל לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁתִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לְקַבֵּץ מָעוֹת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וּבְבוֹאִי לְפֹה קֹדֶם שֶׁסִּתַּרְתִּי הַגַּג הָרִאשׁוֹן, אָמְרוּ לִי בְּשֵׁמְךָ, שֶׁהִבְטַחְתָּ לַעֲזֹר מִקְרוֹמִינְשַׁאק בְּסַךְ עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, וְגַם רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, הִבְטִיחַ לִתֵּן כָּרָאוּי מִשָּׁם, וְעַל זֶה סָמַכְתִּי לִסְתֹּר הַגַּג הָרִאשׁוֹן

וּלְהַעֲמִיס עָלַי הוֹצָאָה מְרֻבָּה כָּזֹאת. כָּעֵת יִרְאֶה לְבַל יִשָּׁנֶה דְּבָרוֹ וְיִשְׁלַח עַל־כָּל־פָּנִים סַךְ הַנַּ״ל. וְאִם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לִשְׁלֹחַ מִיָּד עַל־כָּל־פָּנִים יִרְאֶה לְהָבִיא עִמּוֹ צְרוֹר הַכֶּסֶף בְּעֶרֶךְ סַךְ הַנַּ״ל לִקְהִלַּת טְשֶׁעהְרִין עַל שַׁבַּת־נַחֲמוּ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּדַעְתִּי לָבוֹא לְשָׁם אָז, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתִרְאֶה אַתָּה לָבוֹא לְשָׁם עִם הַסַּךְ הַנַּ״ל, כִּי בְּלֹא זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לִגְמֹר הַבִּנְיָן, וְחַס וְשָׁלוֹם נִשָּׁאֵר בְּאֶמְצַע חֲלִילָה, וְאֵין לָזֶרֶז [אֶלָּא] לִמְזָרְזִין, בִּפְרָט בְּעֵסֶק כָּזֶה. מֻבְטָחַנִי, שֶׁבְּוַדַּאי יְקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה.
וּבְעִנְיַן מַעֲלַת גְּדֻלּוֹת נוֹרָאוֹת בִּנְיַן הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ הַקָּדוֹשׁ יֵשׁ אוֹתִי תְּהִלָּה לָאֵל, הַרְבֵּה לְדַבֵּר בַּפֶּה וּבִכְתָב, וְלַה׳ הַתִּקְוָה שֶׁתִּרְאֶה וְתִשְׁמַע דְּבָרֵנוּ בָּזֶה, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִשְׂמַח לִבְּךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בָּזֶה לְסַיֵּעַ בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, כִּי גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה, וְה׳ יְשַׁלֵּם פָּעֳלְכֶם וְיַעֲזֹר לָכֶם וְיוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב בְּשִׂמְחָה, וְשֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם כָּל הַנַּ״ל, וְה׳ יִגְמֹר בַּעַדְךָ לְטוֹבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ דִּבָּרִים תר״ד אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֲתָמוֹל הַנִּכְתָּב בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב פַּעֲמַיִם. וְלֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי בְּנִי חֲבִיבִי מַה זֶּה קוֹל הָרַעַשׁ שֶׁלְּךָ לִדוּנְךָ לְכַף זְכוּת. הֲיַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁאֵינִי דָּן אוֹתְךָ לִזְכוּת תָּמִיד. בִּפְרָט שֶׁלֹּא עָשִׂיתָ נֶגְדִּי שׁוּם דָּבָר נֶגֶד רְצוֹנִי שֶׁאֶצְטָרֵךְ לִדוּנְךָ לְכַף זְכוּת, לֹא יָדַעְתִּי מִי אָמַר לְךָ בִּשְׁבִילִי שֶׁאֲנִי מִתְרַעֵם חַס וְשָׁלוֹם עָלֶיךָ שֶׁפָּגַמְתָּ לַעֲשׂוֹת נֶגֶד רְצוֹנִי חַס וְשָׁלוֹם. רַק כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי בָּזֶה שֶׁאֲנִי מִצְטַעֵר קְצָת וְיֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלֶיךָ וְעַל כַּיּוֹצֵא בְּךָ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים אֲשֶׁר רְצוֹנָם חָזָק תָּמִיד בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת עִמִּי בְּכָל עֵת, וְהַמְּנִיעוֹת מִתְפַּשְּׁטִים כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֲפִלּוּ בְּעֵת חֲתֻנַּת בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן, וְלֹא יָכְלְתָּ אַתָּה וְאָחִיךָ רַבִּי שַׁכְנָא, נֵרוֹ יָאִיר לִהְיוֹת עִמִּי עַל הַחֲתֻנָּה. אֲבָל לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְהִתְרַעֵם עָלֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם, רַק דִּבַּרְתִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּעִנְיַן הִתְפַּשְּׁטוּת הַמְּנִיעוֹת מֵהַקְּדֻשָּׁה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן הֵם מִתְפַּשְּׁטִים עַל כָּל אֶחָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים מִזֶּה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ שֶׁלִּפְעָמִים מַדְרֵגָתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל וְלִפְעָמִים אֵינוֹ רַשַּׁאי לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה בְּיוֹתֵר לְשָׁבְרָם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּמִן הַסְּתָם כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה. הֲלֹא בְּוַדַּאי

רְצוֹנִי הָיָה שֶׁלֹּא תִּהְיֶה טָרוּד בַּעֲבוֹדַת הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] וְיִהְיֶה לְךָ פַּרְנָסָה בְּסִבָּה קַלָּה מִמָּקוֹם אַחֵר בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ יוֹתֵר וְכוּ', אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת ; טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר גַּם מֵעֵסֶק הַפָּאסְט אַתָּה נוֹסֵעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם עַל שָׁבוּעוֹת וְשַׁבַּת חֲנֻכָּה, וְלִפְעָמִים גַּם בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה. וְזֶה כָּל הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְשֶׁל שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה, שֶׁצָּרִיךְ לַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן בְּחֶמְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא עָשַׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּלָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ', וְאִם שֶׁהָיָה לִי קְצָת נַחַת מִמִּכְתָּבְךָ מִמַּה שֶּׁהֵבַנְתִּי שֶׁאַתָּה רָגִיל קְצָת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה לִפְנֵי ה' שֶׁזֶּה הָעִקָּר, אַף עַל פִּי כֵן אֵין רְצוֹנִי שֶׁתַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יִתֵּרוֹת חִנָּם כָּל כָּךְ. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָךְ וּלְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא כָּל מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ בִּכְלָל וּבִפְרָט וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה.

וְהִנֵּה רְצוֹנִי הָיָה לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, אַךְ טָרִידְנָא טוּבָא בְּהַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ, וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ה' הַסָּמוּךְ לְקִהֲלַת טִירָהאוּוִיצָע עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִשָּׁם לִטְשָׁעהרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

אוֹדוֹת בְּנִי אָחִיךָ רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר יֵשׁ לִי צַעַר וְיִסּוּרִים עַד הַנֶּפֶשׁ, בְּפֶרֶט כִּי נוֹדַע לִי שֶׁאֵינוֹ בְּקַו הַבְּרִיאָה ה' יִסְעָדֵהוּ ; גַּם אֶתְמוֹל נוֹדַע לִי שֶׁבְּנוֹ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה אֵין לוֹ שׁוּם מְלַמֵּד וְלֹא חָבֵר לְלִמּוֹד עִמּוֹ, וְנִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמִּי מִזֶּה מְאוּמָה. וְאֶרְאֶה לְדַבֵּר עִם רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּסַּע הַיּוֹם לְטֶעפְּלִיק לְיַעֲצוֹ עֵצָה טוֹבָה בָּזֶה וּמִן הַסְּתָם יִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְאַל יִצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי מֵבְטְחַנִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר יָבִיא לוֹ יְדִיעָה טוֹבָה מִזֶּה.

כְּלַל הַדְּבָרִים, דִּבְרֵי הַצַּדִּיק אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל אֱמֶת וְצֶדֶק וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְכוּ' שֶׁצְּרִיכִין עַל כָּל דָּבָר לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בְּפֶרֶט עָנִי וְאֶבְיוֹן נִרְדָּף כָּמוֹנִי, אַךְ הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ, וְהַמְנַחֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם יוֹשִׁיעֵנוּ וִינַחֲמֵנוּ מְהֵרָה לְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה, וּתְהִלָּה לָאֵל בַּצַּר הִרְחִיב לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ הַעֲמָדַת הַקְּרַאקְוֶוייס עַל הַגַּג וּבֵית עֲלִיָּתִי כְּבָר נִגְמְרָה, וְהַיּוֹם קוֹבְעִים הַלַּטֶיס, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מָחָר יַתְחִילוּ לְכַסּוֹת עִם הַטְּשָׁעריפֶּיס, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין הוֹצָאָה רַבָּה לִקְנוֹת טְשָׁעריפֶּיס וּשְׂכַר בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת, וְלַה' הַתִּקְוָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם תר״ד.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה.
אֶתְמוֹל שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵינְךָ בְּקֶו הַבְּרִיאָה וְיֵשׁ לִי צַעַר וְיִסּוּרִים רַבִּים מִזֶּה. כִּי גַּם בְּלֹא זֶה יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת עָצוּם עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בִּפְרָט עַתָּה צַר לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי, מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה. אַךְ קַוֹּה קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁיּוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה׳. וּבְוַדַּאי גַּם אַתָּה בְּנִי מַעֲשֵׂי יָדָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם ״וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו״. לֹא כַּחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ כִּי רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי מְאֹד וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבְּךָ, קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ. וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה, וַאֲנִי חוֹשֵׁב לְטוֹבָתְךָ הַרְבֵּה, וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹשִׁיעַ לְךָ בְּקָרוֹב, וְתִרְאֶה לְכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת מִיָּד, וְתִשְׁלַח לְטוּלְטְשִׁין לְאָחִיךָ רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאִתּוֹ יַגִּיעַ לְיָדַי, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ מְהֵרָה בְּטְשֶׁעהרין שֶׁבְּדַעְתִּי לָבוֹא לְשָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה ; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מִגֹּדֶל טִרְדַּת הַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ.
דְּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ עֵקֶב תר״ד טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.
הוֹמָה עָלַי לִבִּי אֲהוּבִי בְּנִי מַה שֶּׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת מִמְּךָ מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וּבְיוֹם א׳ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּנִי רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וְלֹא הִזְכִּירְךָ בְּפָרָטִיּוּת רַק בִּכְלַל כָּל בְּנֵי בֵיתִי, וְיֵשׁ לִי צַעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבְךָ בְּעַצְמְךָ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּבְךָ בִּזְרִיזוּת תֵּכֶף וּמִיָּד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּלְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שֶׁאֵינָם טוֹבוֹת וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה כְּלָל, רַק לְבַלּוֹת הַיּוֹם בְּשִׂלְשָׂה תְּפִלּוֹת וּבִלְמוּד תּוֹרָה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, וְלָשׂוּחַ עַל כָּל פָּנִים מְעַט בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְגַם לָשׂוּחַ עִם בְּנֵי אָדָם לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ בְּכָל מַה שֶּׁיַּזְמִין ה׳ בְּפִיכֶם. וּמִן הַסְּתָם יִתְגַּלְגֵּל מִזֶּה דִּבּוּרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַתַּכְלִית לְדַבֵּר מִגְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁגִּלָּה לָנוּ עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר עַד שֶׁיֵּשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה גַּם לְאַחֲרִיתְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט

נְחוּצָה מְאֹד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וְלִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּךָ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

תסה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' עֵקֶב תר"ד טְשֶׁעהרִין.
רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי גֵּרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ חַיִּים וּבְרָכָה וְכָל טוּב.
בְּיוֹם ד' עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב בָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם, וּבָכִינוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב.
וּבְחָמְלָתוֹ זָכִינוּ לִשְׁמֹחַ בְּשַׂבַּת נַחֲמוּ, כִּי אַתָּה ה' עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט נְחוּצָה, וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת, אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם בְּפָרָטִיּוּת מִבְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי גֵּרוֹ יָאִיר מֵחֲמַת שֶׁשָּׁמַעְתִּי בְּאוּמַאן שֶׁאֵינוֹ בְּקַו הַבְּרִיאָה, עַל כֵּן הָיִיתִי מְצַפֶּה מְאֹד לְקַבֵּל מִכְתָּב מִמֶּנּוּ בְּעַצְמוֹ בִּכְתַב יָדוֹ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים מֵאִתְּךָ לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּרִיאוּתוֹ אִם שָׁב לְאֵיתָנוֹ, וְכָעֵת יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל יְדִיעָה טוֹבָה מִמֶּנּוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד, כִּי כְּבָר סָמוּךְ לַחֲצוֹת, וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין
דְּרַבֵּינוּ תָּם וְלִישׁוּעָתוֹ קִוִּינוּ שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה לְטוֹבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

תסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' רְאֵה תר"ד טְשֶׁעהרִין.
רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה. לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ',
מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי גֵּרוֹ יָאִיר.
אֶתְמוֹל בָּאתִי לִפֹּה מִקְרוֹמִינְטְשַׁאג. וּמָצָאתִי אֶת שֶׁקִּוִּיתִי וְחִכִּיתִי הוּא מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב שֶׁהוֹדַעְתַּנִי מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, שֶׁבְּחַסְדֵי ה' הִתְחִיל צְמִיחַת יְשׁוּעָתְךָ לָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַתְּחִי רוּחִי, כִּי מְאֹד גָּדַל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבִי עַד הַנֶּפֶשׁ בְּשָׁמְעִי בְּאוּמַאן שֶׁאֵינְךָ בְּקַו הַבְּרִיאָה.

וּבְפֶרֶט בְּבוֹאִי לְפֹה וְקִבַּלְתִּי מִכְתָּב מֵאָחִיךָ בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה וְלֹא הִזְכִּיר דָּבָר מִבְּרִיאוּתְךָ, נִגְדַּל צַעֲרִי וְכִלְיוֹן עֵינַי בְּלִי שִׁעוּר. וּמָה אָשִׁיב לַה' עַל הֶעָבַר, אֲשֶׁר הִשְׁמִיעַנִי אֶתְמוֹל בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הִתְחַלְתָּ לָשׂוּב לְאֵיתָנְךָ, מִי יִתֵּן שֶׁאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מְהֵרָה שְׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל חָזַרְתָּ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְעַל אוֹדוֹת הָעִקָּר שֶׁבְּכָל הָעִקָּרִים מַה שֶּׁהִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ צַעֲקָתְךָ הַמָּרָה מְאֹד, שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתְךָ עַל כְּאֵב עֲוֹנוֹתֶיךָ עַל יְדֵי גֹּדֶל הִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר וְכוּ' שֶׁמִּתְגָּרִין הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּךָ מְאֹד שֶׁהֵם עִקַּר הַיְצָרִין רָעִים. הִנֵּה שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ מִכְּבָר וּמֵעַתָּה, אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי "מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה", כִּי "בְּכָל צָרָתְךָ לִי צַר", וּמְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבִי. אַךְ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ אֲנִי מְנַחֵם וּמְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מַה שֶּׁבִּנְפִלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים, אַתָּה צוֹעֵק עֲדַיִן בְּקוֹל מַר וּמָרוֹר כָּזֶה הָעוֹלֶה עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם צַעֲקָתְךָ וְנַאֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ שׁוֹמֵעַ וּמֵבִין וּמַאֲזִין וּמַקְשִׁיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, וְחוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת לְהוֹשִׁיעֲךָ. וּמַה שֶּׁמִּתְעַכֵּב הַיְשׁוּעָה, יֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים נֶעְלָמִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּבְוַדַּאי הַמְנִיעָה מִצַּדֵּנוּ מַה שֶּׁאֵין אָנוּ מִתְעוֹרְרִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת כָּרָאוּי. וְגַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפֵץ וּמִתְאַוֶּה לִתְפִלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ שֶׁל הַגְּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, וְרוֹצֶה שֶׁתַּרְבֶּה לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ', אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן גַּם צַעֲקָתְךָ הַמָּרָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת כְּלָל.

וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי תַּתְחִיל מֵעַתָּה לְפָרֵשׁ לְךָ מֵחָדָשׁ הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לֵילֵךְ עִמָּהּ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וּמֵאַהֲבָתְךָ וּמֵהַחִיּוּב לְקַיֵּם וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ, הִנְנִי מְלַמֶּדְךָ קְצָת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת מֵחָדָשׁ בִּלְשׁוֹן טַייטְש, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבְּךָ לֵילֵךְ בָּהֶם בְּתָמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת;

וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה: אַז אַ מֶענְטְשׁ זָעהט עֶר אִיז זַייעֶר שָׁפָּל, טָאר עֶר נִיט אַרָאפּ פַאלִין, נָאר עֶר מוּז זִיךְ מְחַיֶּה זַיין אוּן זָאל זִיךְ מְיַשֵּׁב זַיין, וּויא הָאבּ אִיךְ פָּארְט נִיט אַמָאל עָפּעס גוּטְץ גִיטָאן. וּויא הָאבּ אִיךְ נִיט עָפּעס אַ מִצְוָה גִיטָאן, אִיךְ פַאסְט אוּם יוֹם כִּפּוּר אוּן תִּשְׁעָה־בְּאָב אוֹיךְ, אוּן כָּל הַדִּ' תַּעֲנִיתִים אוֹיךְ, חָאטְשׁ דָּאס הַארְץ טוּט מִיר זַייעֶר וַויי, אוּן גַּיי אַמָאל אִין מִקְוֶה אַרַיין אוּן אֲפִלּוּ אִין כָּל הַקִּלְקוּלִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן מוּטְשָׁע אִיךְ מִיךְ זַייעֶר אוּן וּויל מִיךְ זַייעֶר מַצִּיל זַיין וְכוּ', אוּן וּויא סָע אִיז, עַל כָּל פָּנִים עָפּעס נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת הָאבּ אִיךְ אִין מִיר וָואס אִיךְ הָאבּ כַּמָּה פְּעָמִים גִיטָאן רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, אוּן דֶּער מִיט מוּז מֶען זִיךְ מְחַיֶּה זַיין אוּן נִיט מְיָיאֵשׁ זַיין בְּשׁוּם אֹפֶן וְכוּ' [כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁהוּא שָׁפָל מְאוֹד אָסוּר לוֹ לִפּוֹל, אֶלָּא הוּא חַיָּב לְהַחֲיוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן הַאִם בְּכָל זֹאת לֹא עָשִׂיתִי פַּעַם אֵיזֶה טוֹב, הַאִם לֹא עָשִׂיתִי מִצְוָה. אֲנִי צָם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְגַם בְּתִשְׁעָה בְאָב, וְגַם כֵּן בְּכֹל אַרְבַּעַת הַצּוֹמוֹת אַף שֶׁלִּבִּי כוֹאֵב לִי מְאֹד. וְלִפְעָמִים אֲנִי הוֹלֵךְ לַמִּקְוֶה. וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כֹּל הַקִּלְקוּלִים רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲנִי מִתְעַנֶּה מְאֹד וְרוֹצֶה מְאֹד לְהַצִּיל אֶת עַצְמִי. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פָּנִים כַּמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ בִּי מַה שֶּׁעָשִׂיתִי כַּמָּה פְּעָמִים אֶת רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וּבָזֶה חַיָּבִים לָשׂוּב

לְהִתְחַיָּה וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם אֹפֶן], וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַסֵּפֶר בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ עַיִן שָׁם בָּאֵר הֵיטֵב, רַק חָזַרְתִּי לְךָ קְצָת דְּבָרִים בִּלְשׁוֹן לַעַ״ז לְהַכְנִיס הַדְּבָרִים בְּלִבְּךָ מֵחָדָשׁ, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר, צְרִיכִין אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר וְלֵילֵךְ בָּזֶה, וְכֵן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל פַּעַם, וּבְתוֹךְ כָּךְ עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה, וּבִפְרָט לְהִתְגַּבֵּר לוֹמַר וְלָשׂוּחַ כָּל זֶה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וויא אַזוֹי אִיךְ בִּין וויא אַזוֹי אִיךְ בִּין אַזוֹי וויא דוּא וֵוייסְט אוּן אִיךְ וֵוייס מַיין וֵוייטִיג, דוּא הָאסְט זִיךְ פָּארְט מִיט מִיר חֶסֶד עוֹלָם גִיטָאן אוּן הָאסְט מִיךְ בַּאשַׁאפִין מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשַׂנִי וְכוּ׳, אוּן מֶע הָאט מִיךְ פָּארְט גִישְׁנִיטִין אוּן בְּלוּט פַאר גָאסְן צוּ אַכְט טָאג, אוּן אִין חֶדֶר הָאבּ אִיךְ גִילֶערִנְט א״ב אוּן סִדּוּר אוּן חֻמָּשׁ אוּן גְּמָרָא וְכוּ׳, וּוִיפִיל שְׁנִיט אוּן יִסּוּרִים הָאבּ אִיךְ גִילִיטִין פּוּן דִּיא מְלַמְּדִים, אוּן אַלֵיין הָאבּ אִיךְ מִיךְ אוֹיךְ גִימוּטְשֶׁיט כַּמָּה פְּעָמִים, וָואס טוּט מֶען, רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אַךְ שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב אוֹתִי וְכוּ׳, וְאִם הַתִּנָּא הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּגְּמָרָא לֹא הִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר זֶה, בַּדַּארְפִין מִיר זִיךְ בְּוַדַּאי נִיט שֶׁעמֶען שְׂרַייֶעֶן דָּאס פַּאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צְעָקָה, וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק לְפָנַי בְּמִכְתָּבְךָ כַּמָּה פְּעָמִים בִּיטֶיר בִּיטֶיר בִּיטֶיר וְכוּ׳, גְוַואלְד גְוַואלְד וְכוּ׳ [רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ, וַאֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַכְאוֹבִי, בְּכֹל זֹאת עָשִׂיתָ עִמִּי חֶסֶד עוֹלָם וּבָרָאתָ אוֹתִי מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשַׂנִי וְכוּ׳, וּבְכֹל זֹאת מָלוֹ אוֹתִי וְשָׁפְכוּ אֶת דָּמִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, וּבַחֶדֶר לָמַדְתִּי א״ב וְסִדּוּר וְחוּמָשׁ וּגְמָרָא כַּמָּה חַתָּכִים וְיִסּוּרִים סָבַלְתִּי מֵהַמְלַמְּדִים וְגַם הִתְעַנִּיתִי בְּעַצְמִי כַּמָּה פְּעָמִים. מַה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אַךְ שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב אוֹתִי וְכוּ׳ וְאִם הַתִּנָּא הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּגְּמָרָא לֹא הִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר זֶה, וַדַּאי שֶׁאָנוּ אֵיׇנֶנּוּ צְרִיכִים לְהִתְבַּיֵּשׁ לְצַעֵק כֵּן לִפְנֵי ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צְעָקָה וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק לְפָנַי בְּמִכְתָּבְךָ כַּמָּה פְּעָמִים מַר מַר מַר וְכוּ׳ אֲבוֹי אֲבוֹי וְכוּ׳], כָּךְ אַתָּה צָרִיךְ לְצַעֵק בְּכָל לֵב בְּכָל יוֹם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ; וְאִם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דָּבָר, צְרִיכִין לְצַעֵק עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל פַּעַם עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה׳. וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אָב זָקֵן, זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים אֲשֶׁר כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית.

וַאֲנִי מַבְטִיחֲךָ בְּנִי חֲבִיבִי! שֶׁאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יְתַקֵּן אוֹתְךָ רַבֵּנוּ זַ״ל בִּתְקוּן נִפְלָא, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם דְּבָרַי לְהִתְגַּבֵּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַל יְדֵי זֶה. וּזְכֹר הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּסָמוּךְ, וַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִפִּי. וְתַכְרִיחַ עַצְמְךָ הַרְבֵּה לִלְמֹד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ שׁוּם יוֹם בְּלִי לִמּוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וְשֶׁלְחָן־עָרוּךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֶךָ לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וְיוֹם לִלְמֹד יוֹתֵר, וְגַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו מְעַט אוֹ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם. וּשְׁאָר כָּל הַיּוֹם תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. רַק הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְבַל יַעֲלֶה עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שִׁגָּעוֹן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא חָפֵץ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקִיּוּמֵנוּ, כִּי לַכֶּלֶב חַי טוֹב מִן הָאֲרִי הַמֵּת. וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה׳ שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ ״וְהָיָה רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּה מְאֹד״. וְהָעִקָּר שֶׁתְּבַטֵּל דַּעְתְּךָ נֶגֶד דַּעְתִּי שֶׁהוּא דַּעַת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר

צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְכוּ׳.
וּרְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר אַךְ זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וַאֲנִי זֵרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב מִיָּד קֹדֶם הַתְּפִלָּה, כִּי אִגֶּרֶת זֶה הוּא עִקַּר מִצְוַת קְרִיאַת שְׁמַע לְקַיֵּם ״וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ״ וְכוּ׳, ״וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם״ וְכוּ׳, בִּפְרָט דְּבָרִים אֵלּוּ הַנּוֹבְעִים מִפִּקּוֹר הַחַיִּים, מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים שֶׁיְּכוֹלִין לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתְךָ וְהַגְּרוּעִים מִפְּךָ אֲלָפִים פְּעָמִים. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי שֶׁכְּבָר הָיוּ אֶצְלֵנוּ אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ גְּרוּעִים מִפְּךָ הַרְבֵּה, וְנִתְקָרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דְּבוּרִים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִפִּי זַ״ל. וּקְצָתָם נִפְטְרוּ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא לְשָׁלוֹם, וְחֶלְקָם בְּחַיִּים נִצְחִיִּים בְּכֹל רַבֵּנוּ זַ״ל, וַאֲשֶׁר הֵם בַּחַיִּים עוֹדָנָּה הֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, וּבְוַדַּאי יְהִי אַחֲרִיתָם טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּדִמָּעוֹת וּבְשִׂמְחָה עַל יְדֵי הַתִּקְוָה לְאַחֲרִית טוֹב לְכֻלָּנוּ. וְגַם לִי וּלְךָ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה אַחֲרִית טוֹב עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ כִּי סוֹף כָּל סוֹף יִתְתַּקְּנוּ, אַךְ מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה׳ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ, וְאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל הַמִּשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָתֵנוּ לָנֶצַח. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ וְכוּ׳.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ רְאֵה תר״ד טְשֶׁעהרִין.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
הִנֵּה לְפָנֶיךָ הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לִבְנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, כִּי קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל מִכְתָּב מִמֶּנּוּ וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי מְאֹד קִוִּיתִי לָזֶה כַּנַּ״ל. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב לִבְרֶסְלֶב כָּעֵת יִשַּׁבְתִּי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב הַנַּ״ל אֵלֶיךָ, כִּי גַּם אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי מֻכְרָח לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם צְרִיכִים שֶׁיִּהְיוּ חֲדָשִׁים אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֵיךְ שֶׁהוּא וְכוּ׳.
וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ מִיָּד הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לְיַד בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן וְחָתוּם בְּחוֹתָמְךָ בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ כָּל זֶה.
וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל תֵּכֶף בְּבוֹאִי מִקְּרוֹמִינְטְשַׁאג וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עִם סַךְ מֵאָה רוּבֵּל כֶּסֶף בְּבוֹאִי לְפֹה בְּיוֹם ג׳ עֵקֶב, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל קַבָּלַת תְּשׁוּבָה עַל זֶה פֹּה בְּקָרוֹב וְאָז אָשִׁיב לְךָ כָּרָאוּי.
וְכָעֵת אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ אֲגַב מִכְתַּב בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי הַנַּ״ל הַשַּׁיָּךְ גַּם אֵלֶיךָ כַּנַּ״ל, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַרְבּוֹת בִּדְבָרִים אַף כִּי הַמָּה מֻכְרָחִים. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וַאֲנִי צָרִיךְ פֹּה לְדַבֵּר מִכַּמָּה עֲסָקִים מֵהַקְּלוֹיְז לְגָמְרָה

בְּכִי טוֹב וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבְפָרָט לִידִידִי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶגֶד אֲדְמוֹ״ר זַ״ל. אֵין כָּעֵת מַה לַּהֲשִׁיבוֹ. כִּי עַד הֵנָּה הָיִיתִי בִּקְרוּמִיטְשַׁאק. מִן הַסְּתָם אֲדַבֵּר מִמְּךָ לְטוֹבָתְךָ. וְה׳ יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה וַיַּשְׁפִּיעַ לְךָ פַּרְנָסָה וּבְרָכָה וִישׁוּעָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְתִרְאֶה לָבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְאוּמִין. וְשָׁם פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר כָּרָאוּי. וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לָבוֹא בְּלִי עִכּוּב כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְטוֹבָתְךָ
בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח
נָתָן הַנַּ״ל

תסח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל תר״ד טְשֶׁעהרִין.
הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה, הוּא יוֹרֵנוּ מְהֵרָה דֶּרֶךְ וְנָתִיב לַתְּשׁוּבָה וְיֵטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה וְהַכְּתִיבָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וְאֵין כָּעֵת לְחַדֵּשׁ דָּבָר, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ לְמֶעדְוֶוועדִיבְקֶא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמִשָּׁם לְאוּמַאן, וּרְצוֹנִי לָבוֹא לְשָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תֵּצֵא הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. ה׳ יָכִין מִצְעָדוֹ לְטוֹב וַה׳ יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעַל כָּלָּנוּ וְיָסִיר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה, וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ בַּחֲסָדָיו הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר לֵית מַחֲשָׁבָה תִּפִיסָא תַּמָּן כְּלָל, בָּהֶם בָּטַחְנוּ עֲדַיִן לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ לָנֶצַח, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וּתְהִלָּה לָאֵל דְּבַרְנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה דִּבְרֵי אֱמֶת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתִים קְדוֹשִׁים שֶׁעָבְרוּ וְשָׁמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, מִי יִתֵּן שֶׁיִּתְבַּטֵּל הָעַצְבוּת לְגַמְרֵי מֵאִתָּנוּ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּם אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדּוֹ וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְחֶדְוַת ה׳ יִהְיֶה מָעֻזֵּנוּ לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִידִידִי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶגֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל.
בְּוַדַּאי אֵינִי שׁוֹכֵחַ בְּךָ חַס וְשָׁלוֹם, וְאַתָּה תָּקוּעַ בְּלִבִּי וּמוֹחִי בְּכָל עֵת, אַךְ אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדִי

לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתְךָ עָשִׂיתִי וְאֶעֱשֶׂה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ עִקַּר תִּקְוָתִי עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד כִּי הוּא רַב לְהוֹשִׁיעַ לְךָ וּלְכֻלָּנוּ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ לָבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּלִי תֵּרוּץ לְמַעַן יֵטִיב לְךָ לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ״ל

תסט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ רֹאשׁ־חֹדֶשׁ אֱלוּל תר״ד טְשֶׁעהרִין.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וְהָיָה לִי לְנַחַת בְּרְאוֹתִי מִכְתָּבְךָ, אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מִמַּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאֵינְךָ בְּקַו הַבְּרִיאָה, בַּעַל הָרַחֲמִים יִסְעָדְךָ מְהֵרָה וְתָקוּם עַל רַגְלֶיךָ, וְרַגְלֶיךָ יַעַמְדוּ בְּמִישׁוֹר בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּכַוָּנָה. וּתְקַבֵּל עַל עַצְמְךָ לְהִתְפַּלֵּל בִּזְרִיזוּת בַּבֹּקֶר וְלִבְלִי לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, רַק לְהִתְחַזֵּק בְּכָל בֹּקֶר לְהִתְפַּלֵּל בִּזְרִיזוּת עִם הַצִּבּוּר, וְגַם לִבְלִי לָשׂוּחַ בִּתְפִלִּין אֲפִלּוּ בִּתְפִלִּין דְּרַבֵּינוּ תָּם. רַק אַחַר הַתְּפִלָּה וְהַלִּמּוּד, בְּאֶמְצַע הַיּוֹם תּוּכַל לָשׂוּחַ וּלְדַבֵּר כִּרְצוֹנְךָ לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם וְיוֹם עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּמִן הַסְּתָם תָּשִׂיחוּ וּתְדַבְּרוּ מֵעֵסֶק הַתַּכְלִית וּמִגְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמִגְּדֻלַּת תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת וְכוּ׳, שֶׁכָּל זֶה הוּא גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת קְצָת, וְהַלְוַאי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו זַ״ל וְתֵלֵךְ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהֵיטִיב בְּאַחֲרִיתְךָ.
וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ לְדַרְכִּי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִקְהִלַּת מֶעדְוֶוועדִיבְקֶא, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וּרְצוֹנִי חָזָק לָבוֹא לְשָׁם עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא, וַה׳ יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
אוֹדוֹת הַקִּיטוּל אֶכְתֹּב לִבְנִי ר׳ אִיצִיק שֶׁיִּקְנֶה לְךָ וְאִם אֵין מָצוּי שָׁם אֶקְנֶה לְךָ בְּאוּמִין קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לְתָפְרוֹ כָּרָאוּי קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל טוּלִיפּ אֵין צֹרֶךְ עַתָּה לִקְנוֹת כַּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה ה׳ וְתוֹדֶה לִדְבָרַי. וּדְבָרִים קְטַנִּים כְּתֹנֶת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אֵי יִהְיֶה לְךָ בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ. וְגַם טוּלִיפּ בְּוַדַּאי אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ. וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁאֶתֵּן לְךָ כָּרָאוּי. וּמַה שֶּׁהוּא מֻכְרָח אַף עַל פִּי שֶׁפָּרַנָסְתִּי דְּחוּקָה אַף עַל פִּי כֵן מַה שֶּׁמֻּכְרָח יַזְמִין לִי ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ כָּרָאוּי, וְאַל תִּדְאַג עַל זֶה כְּלָל, קַוֵּה לַה׳ וְיוֹשַׁע לְךָ וּלְכֻלָּנוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נִפְלֵאתִי שֶׁשָּׂכַחְתָּ לִכְתֹּב לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִבְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה, אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹת שְׁתַּיִם שֶׁיּוֹרוּ אוֹתוֹ לִכְתֹּב, בִּפְרָט רַבּוֹ בִּכְתִיבָה רַבִּי מֹשֶׁה נֶרוֹ יָאִיר מַה טּוֹב. עַל כָּל פָּנִים תִּכְתֹּב לִי לְאוּמַאן מִיָּד פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ. וְשָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁיִּחְיוּ וְלִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי גַּם לְאוּמַאן, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב. וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ, וּבִפְרָט לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וּבִפְרָט עַתָּה בִּימֵי אֱלוּל וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים, מִי לֹא יִירָא בַּיָּמִים הָהֵם, וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, ״זְכֹר בְּנִי אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ לְמַעַן יִיטַב לְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ״ וְכוּ׳.

נָתָן הַנַּ״ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

לְמַעַן הַשֵּׁם וֶוער אַמֶּענְטְש, וֶוייס אַז דוּא בִּיסְט נִיט קַיין קְלֵיין קִינְד, שְׁטַארְק דִּיךְ אוּן לֵייג אַרַיין דֶּעם מוֹחַ אִין לֶערְנֶין, אוּן דַּאוּוין עֶרִינְצְט. זָאלְסְט זָאגִין אִיטְלִיכְס וָואוְרְט בְּפֶה מָלֵא, אוּן טְרַאכְט אוֹיף דֶּעם תַּכְלִית, אִיךְ טְרַאכְט פַּאר דִּיר פִּיל, נָאר דוּ בַּדַּארְפְסְט אוֹיף דִּיר אַלֵיין רַחֲמָנוּת הָאבִּין [לְמַעַן ה׳ הֱיֵה לְאִישׁ. דַּע שֶׁאֵינְךָ יֶלֶד קָטָן. הִתְחַזֵּק וְהַשְׁקַע אֶת הַמֹּחַ בְּלִמּוּד, וְהִתְפַּלֵּל בִּרְצִינוּת אֱמֹר כֹּל מִלָּה בְּפֶה מָלֵא וַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית. אֲנִי חוֹשֵׁב עָלֶיךָ הַרְבֵּה אֶלָּא שֶׁעָלֶיךָ לְרַחֵם עַל עַצְמְךָ], בִּפְרָט בִּימֵי אֱלוּל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִרְאוֹת בְּכֻלְּכֶם כָּל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ״ל

תע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ תָּבוֹא תר״ד אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אוּמַאן אוֹר לְיוֹם ו׳ הֶעָבַר, וּמָצָאתִי מִכְתָּבוֹ בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל בְּדִבַּר הַשִּׁדּוּךְ. וְתֵכֶף כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת לִטְשֶׁעהרִין עַל יְדֵי הַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁלִּי שֶׁבָּא עִמִּי מִשָּׁם, וְהוֹדַעְתִּים שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁתָּבִיא אֶת בִּתְּךָ תִּחְיֶה לְשָׁם, וְהַדִּין עִמְּךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם פָּנִים אֶל פָּנִים שָׁם. וְגַם אִם אֲפִלּוּ תִּרְצֶה לְבַטֵּל דַּעְתְּךָ, אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל דַּעַת אִשְׁתְּךָ וּקְרוֹבָיו וְכוּ׳; וְאַתָּה מֵהַסִּתָּם כָּתַבְתָּ כְּבָר כָּרָאוּי לָהֶם, וְעַתָּה אָנוּ צְרִיכִים רַק לְהִתְיַצֵּב וְלִרְאוֹת יְשׁוּעַת ה׳ אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר.

וְהֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיב עַל אֲשֶׁר מַרְעִישׁ כָּל כָּךְ וְדוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה וּמְצַטַעֵר כָּל כָּךְ עַל דָּבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, כִּי אֵין שׁוּם דָּבָר נֶעְלָם מִן הָאָדָם כְּמוֹ עִנְיְנֵי שִׁדּוּכִים. עַל כֵּן אֲפִלּוּ אִם הָיָה הַשִּׁדּוּךְ עִם יָחִיד בְּדוֹרוֹ בְּעֹשֶׁר

וְיִחוּס וְכוּ׳ אֵין לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה כִּי מִי יוֹדֵעַ אַחֲרִית דָּבָר וְכוּ׳. עַל כֵּן אֵין לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, רַק לִסְמֹךְ עַל ה׳, וְאִם מֵה׳ יָצָא הַדָּבָר יִגְמֹר בְּכִי טוֹב תֵּכֶף אוֹ אַחַר כָּךְ, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּעֵסֶק הַשִּׁדּוּךְ, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לְךָ כָּרָאוּי וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מִגֹּדֶל נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה׳ תָּבוֹא תר״ד אוּמַאן.
רַב שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם א׳ בְּשָׁבוּעַ זֹאת שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי וְהוֹדַעְתִּיו שֶׁקִּבַּלְתִּי פֹּה מִכְתָּבָיו פַּעֲמַיִם, וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ כָּרָאוּי עַל יְדֵי אִישׁ מִטּוּלְטְשִׁין. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וַאֲנִי מְצַפֶּה שֶׁבְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִהְיוּ פֹּה אַנְשֵׁי טְשֶׁעהְרִין, וְאִם אֶקַבֵּל מֵהֶם אֵיזֶה חֲדָשׁוֹת בְּדִבַּר הַשִּׁדּוּךְ אוֹדִיעוֹ לוֹ כָּרָאוּי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לוֹ וְהִזְהַרְתִּיו שֶׁאַל יְצַטַּעֵר עַל זֶה כְּלָל רַק יִסְמֹךְ עַל ה׳, ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וַה׳ יוֹשִׁיעַ בְּרַחֲמָיו וְיוֹרֶה לָנוּ דֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה, וְנִזְכֶּה לְהַשִּׂיג לְעוּבְדָּא כַּוָּנוֹת אֱלוּל שֶׁהֵם ״הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה״ לִזְכּוֹת לִבְקִיאוּת בַּהֲלָכָה הַמְבֹאָר שָׁם לְקַיֵּם ״אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ״. וְהַכֹּל בְּכֹחוֹ שֶׁל הָאוֹר חָדָשׁ שֶׁגִּלָּה כָּל זֶה, שֶׁעָסַק כָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה עַל הַשָּׁגָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה שֶׁעָלָה לִמְנוּחַת עוֹלָם לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. מִי יִתֵּן שֶׁיַּשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת מִשָּׁם עֲדֵי נִזְכֶּה גַּם אֲנַחְנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וְכוּ׳. וְיֵשׁ עַתָּה בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו כָּרָאוּי כִּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹנוֹ זַ״ל, אָז טוֹב לָנוּ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַנָּתִיק וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.
מְאֹד אֲנִי נִכְסָף שֶׁיָּבוֹא לִפֹּה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ, וְהוּא לְטוֹבָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְהַרְגִּישׁ מֵעַתָּה תִּקֻּף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיֹם וְכוּ׳. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִכְּלַל הַקִּבּוּץ הַנֶּאֱסָפִים עַל שֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי כְּבָר שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין דָּבָר גָּדוֹל מִזֶּה וְכוּ׳.
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן הַנַּ״ל

מכתבים דשנת ה׳ אלפים תר״ה

מִכְתְּבֵי מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ, מַחְמַד עֵינֵינוּ, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, דִּשְׁנַת תר״ה לָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק בְּזֶה הַשָּׁנָה בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, שֶׁהָיָה אָז יוֹם ו׳ עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ וַיִּגַּשׁ ; זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

תעב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה התר״ה אוּמַאן.
עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.
לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בְּשָׁעָה זֹאת הָיוּ בְּבֵיתִי אֶתְרוֹגִים מֵרַבִּי יַעֲקֹב וַוייסְמַאן, וְכִמְעַט שֶׁקָּנִיתִי אֶחָד מֵהֶם בְּסַךְ שְׁלֹשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ וָחֵצִי, וַעֲדַיִן לֹא נִתְרַצָּה לְגַמְרֵי, אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי לִסְמֹךְ עָלֶיךָ, כִּי קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבִּרְצוֹנְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה בְּוַדַּאי תִּקְנֶה לִי אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר, וְלַה׳ הַיְשׁוּעָה. עַל כֵּן אִם עֲדַיִן לֹא קָנִיתָ תִּקְנֶה מִיָּד, וּכְבָר מָסַרְתִּי הַדְּבָרִים בְּפִי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין. וְגַם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בִּישׁוּעַת ה׳, וַעֲצַת ה׳ הִיא תָּקוּם. וּבֶאֱמֶת אֲנִי מְרֻצֶּה לִתֵּן אֲפִלּוּ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ וְיוֹתֵר בִּלְבַד שֶׁיִּהְיֶה כְּדַאי, אַךְ קִוִּיתִי לַה׳ שֶׁכְּפִי שֶׁמְּצוּיִים אֶתְרוֹגִים עַתָּה תִּקְנֶה לִי אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר בְּמִקָּח הַשָּׁוֶה. וְתִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ לִי בִּזְרִיזוּת בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְבֵיתִי קֹדֶם בִּיאָתִי בְּיוֹם ה׳ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם תִּשְׁלַח לִי לוּלָב טוֹב וְיָפֶה וַהֲדַסִּים שְׁלֹשָׁה, הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְתַחֲשֹׁב עִמִּי כִּרְצוֹנְךָ.
וּבַעַל הָרַחֲמִים בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יָחוּשׁ וְיִרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִבְכּוֹת הַרְבֵּה בְּיוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהָאָיוֹם מְאֹד הַבָּא לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם שֶׁהוּא יוֹם כִּפּוּרִים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ וְחַטֹּאתֵנוּ וְכוּ׳ לְפָנָיו עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם וְיִפְתַּח לָנוּ הַדֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה, הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהִמְשִׁיךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּאַרְבָּעִים יָמִים אֵלּוּ אֲשֶׁר רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה

גִּלָּה אוֹתוֹ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא ״אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ״, שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת בָּקִי בָּזֶה מְאֹד מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּחִינַת בָּקִי בְּעֶיֶל בָּקִי בְּנָפִיק וְכוּ׳. אַשְׁרֵינוּ אַלָּפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיְּמָם שֶׁיִּפְתַּח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַמְבַלְבְּלִים, וְלִבְלִי לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר וְלִהְיוֹת בָּקִי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַנַּ״ל כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלּוּ כָּל זֹאת וְיוֹתֵר מִזֶּה. וְגַם מֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ לֹא קָנִיתִי הָאֶתְרוֹג פֹּה עַתָּה מֵחֲמַת שֶׁהוּא קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר, אוּלַי אֶזְכֶּה אַחַר יוֹם כִּפּוּר לְאֶתְרוֹג נָאֶה מִזֶּה כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה הוּא זַ״ל. וְאִם כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה יַגִּיעַ הָאֶגֶרֶת הַזֶּה לְיָדְךָ אַחַר יוֹם כִּפּוּר, אַף עַל פִּי כֵן תָּשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי הָעִקָּר לְהַמְשִׁיךְ דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה הַנַּ״ל בְּקִיאוּת הַנַּ״ל בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁעִקַּר דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה הַנַּ״ל נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וְכוּ׳, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁמְּמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא שַׁבַּת תְּשׁוּבָה שֶׁזֶּה עִקַּר קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִזְכּוֹת לִתְשׁוּבָה בְּשִׂמְחָה, כִּי עִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא שִׂמְחָה לְשַׂמֵּחַ בַּה׳ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ אִתִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ עַתָּה מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם וִישִׁיבֵנוּ אֵלָיו בֶּאֱמֶת בְּקָרוֹב.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה; וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, גַּם אֲלֵיהֶם נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל; וְרָאוּי לָהֶם לִקְרוֹת הָאֶגֶרֶת הַזֶּה אוּלַי יִתְחַזְּקוּ מֵעַתָּה לְבַל יְאַבְּדוּ יְמֵיהֶם חַס וְשָׁלוֹם, וְיַתְחִילוּ מֵחָדָשׁ לְהִתְחַבֵּר וּלְהִתְקַשֵּׁר עִמָּנוּ מֵחָדָשׁ. כִּי אֵין לָהֶם שׁוּם מָנוֹס לִבְרֹחַ וְלָנוּס כִּי אִם אֵלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד נִבְרַח וְנָנוּס לְצוּר מָעוֹזֵנוּ וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְהַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם יַעֲשׂוּ.

דִּבְרֵי הַמְעוֹרָרָם וּמְזָרְזָם לְטוֹבָתָם לָנֶצַח בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ״ל

תעג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ התר״ה בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם הוֹדוּ, וְנֶהֱנֵיתִי מִתְּשׁוּקַת לִבְּךָ אֶל הַטּוֹב הָאֲמִתִּי, וְהוֹסִיף בְּלִבִּי הִתְעוֹרְרוּת לַאֲמִירַת הוֹשַׁעְנוֹת, כִּי הִרְגַּשְׁתִּי כְּאִבְּךָ וּכְאֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁכֻּלָּם עוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּכִפְלַיִם כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, רַק שֶׁיֵּשׁ חִלּוּקִים וְשִׁנּוּיִים רַבִּים בֵּין כָּל אֶחָד לְאֵין מִסְפָּר, אַשְׁרֶיךָ בְּנִי וְאַשְׁרֵי כֻּלָּנוּ כְּשֶׁבָּאנוּ לָעוֹלָם בְּעֵת שֶׁנִּתְגַּלָּה אוֹר חָדָשׁ כָּזֶה, אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה אוֹר הָאוֹרוֹת לוֹ דּוּמְיָה תְּהִלָּה. עַתָּה מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ בִּנְחִיצָה כָּזֹאת כְּבוֹד שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל הַנַּ״ל, כִּי ה׳ אִתָּנוּ אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד וְאַל תֵּחַת כְּלָל כִּי לֹא יַעֲזֹב ה׳ אוֹתְךָ לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי ; כִּי הִנֵּה זֶה יָצָא לְפָנֵינוּ, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא : אַז אִיךְ גֵייא פַאר אַייךְ וָואס הָאט אִיר צוּ זָאגְען [מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם מַה לָּכֶם לִדְאֹג].

וְהִנֵּה הִגִּיעַ הָעֵת לִשְׂמֹחַ בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וּזְכֹר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעִנְיַן שַׁבָּת שֶׁמְּסַיְּמִין בּוֹ פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי זֶה כָּל עִסְקֵנוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד עַתָּה לְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִיאוּת בַּהֲלָכָה, לְקַיֵּם כָּל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת ״וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ״, וְלִשְׂמֹחַ גַּם בְּמִקּוֹמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, וְלַהֲפֹךְ עַל יְדֵי זֶה כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁגַּם אָנֹכִי אָנֹכִי שֶׁנַּעֲשָׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי נִקְרָא עַל שֵׁם אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה וְכוּ׳. אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה בִּפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ״ל אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳.

תעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ לְךָ לְךָ תר״ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ׳ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וּכְבָר שָׁמַעְתִּי קְצָת יְשׁוּעַת בְּנוֹ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלֹא הֶאֱמַנְתִּי מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי בְּעַצְמִי בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת בְּטֶעפְּלִיק וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים, וְלֹא הִזְכִּיר דָּבָר. כָּעֵת טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ כִּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּנוֹ נֶכְדִּי מִיכְל שֶׁיִּחְיֶה אִם כְּבָר שָׁב לְאֵיתָנוֹ בְּשֶׁלֵּמוּת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵם מִכָּל צַעַר וָפַחַד, וְיִזְכֶּה לְגַדֵּל בָּנָיו וּבְתּוֹ בְּנַחַת לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.

אַךְ כְּבָר יָדַעְתָּ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב י״ד)

״אָדָם לְעָמָל יוּלָּד קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז״. וְגַם כָּל חַכְמֵי הַמֶּחְקָרִים מוֹדִים לָזֶה, רַק שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים עִקַּר הַתַּכְלִית בִּשְׁבִיל מַה נִּבְרָא הָאָדָם לְעָמָל, אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְכוּ' זֶרַע אַבְרָהָם וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ וְכוּ', שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים תַּכְלִית הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁהָאָדָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה כְּדַאי לִסְבֹּל הֶעָמָל הַזֶּה. וְגַם עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוֹדְעִים וּמַאֲמִינִים בָּזֶה עַל יְדֵי זֶה מְקַלִּים הֶעָמָל, וְיכוֹלִין לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ מְזֻרָע יִשְׂרָאֵל וְאָנוּ יוֹדְעִים וּמַאֲמִינִים בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהִשִּׂיג הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי נִזְכֶּה עַל יָדוֹ לְתַכְלִית טוֹב נִצְחִי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ', אֲשֶׁר כְּנֶגֶד נְקֻדָּה דִּנְקֻדָּה מֵהַתִּקְוָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת לֹא נֶחְשָׁב לִמְאוּמָה כָּל הֶעָמָל וְהַיִּסּוּרִים וְכוּ' שֶׁל הָעוֹלָם. וּבְפָרָט כִּי תְּהִלָּה לָאֵל ״לָא בְּעִי יְשׁלַח יָד״, וּ״בַצָּר הִרְחַבְתָּ לִי״ שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעַצְמָהּ יֵשׁ הַרְחָבוֹת גְּדוֹלוֹת, עַל כֵּן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ אוּן נָאר הָאפּ, אוּן וַוייטֶיר זַייט גִיזוּנְד אוּן פְרַיילִיךְ [אָמְנָם שְׂמַח עַל אַף הַכֹּל, וּמֵעַתָּה תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים] תָּמִיד וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ תָּמִיד לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, כִּי טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' לְךָ־לְךָ תר״ה בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְאֵין לַהֲשִׁיבוֹ כִּי כְּבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין, וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ וְכוּ' יֵשׁ לִי צַעַר, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה עֲדַיִן לֹא יָצָא מִפְּחָדָיו מֵעָסָקָיו. אֲבָל רְאֵה אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי כַּמָּה כֵּנִים דִּבַּרְינוּ שֶׁאָנוּ רְגִילִים לְדַבֵּר מֵעִנְיַן מְרִירַת עִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', הַנּוֹבְעִים מִמַּה שֶׁאָמְרוּ 'אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכֵל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא' וְכוּ', וְרָאוּי לְךָ לְקַבֵּל רְמָזִים מִזֶּה לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ תָּמִיד בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע וְכוּ'. פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁיְּמֵי הַחֲנֻכָּה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁנִּמְשָׁךְ כְּפִי הַסֵּלַח נָא שֶׁפּוֹעֲלִין בְּיוֹם כִּפּוּר ; וְאֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי פָּעֲלוּ יִשְׂרָאֵל בִּכְלַל אֵיזֶה סְלִיחָה וּמְחִילָה בְּבַקָּשַׁת סְלַח נָא, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בַּחֲנֻכָּה בְּחִינַת צְמִיחַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה מֵאִיר הָאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד לָנֶצַח לְהָאִיר בְּדָרֵי מַעְלָה וְדָרֵי מַטָּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְכָלְכֶם זֶה בָּזֶה עַד שֶׁיְּמַלֵּא כְּבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְכוּ', וְנַכִּיר כֻּלָּנוּ אֶת גָּדְלוֹ וְרוֹמְמוּת כְּבוֹדוֹ וְכוּ', אֲשֶׁר בִּמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם אָנוּ מוֹצְאִים

עַנְוָתָנוּתוֹ שֶׁחַס עָלָן וְהֵאִיר בָּנוּ אוֹרוֹת כָּאֵלֶּה וְכוּ׳, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשׁוֹ עַל יְשׁוּעַת בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ, כֵּן יוֹשִׁיעוֹ ה׳ תָּמִיד לְהַצִּילוֹ מִכָּל צַעַר וָפַחַד וְיחַזֵּק לִבּוֹ וְלֵב בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח וְכוּ׳.

תעו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד׳ וַיֵּרָא תר״ה בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֶרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְר״ש עֲדַיִן לֹא בָּא, וְהִמְתַּנְתִּי לְהָכִין לוֹ מִכְתָּב עַד שֶׁיָּבוֹא, כִּי אָז הָיִיתִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ מֵעִסְקוֹ, וּכְעֵת כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אֲנִי מֻכְרָח לִנְטוֹת יָדִי בַּמִּכְתָּב. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְאַחַר כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ וְכוּ׳ צְרִיכִין לַחֲזֹר מֵחָדָשׁ דְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים זַ״ל שֶׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִין דְּבָרִים בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ׳, עַד שֶׁסִּפֵּם שֶׁלֹּא לְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה וְהַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה וְהַבַּקָּשָׁה וְכוּ׳, מֶע שְׁרַייט מֶע בֶּעט [צוֹעֲקִים וּמְבַקְּשִׁים] וְכוּ׳. וּבָזֶה אֲנִי חַי זֶה כַּמָּה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמְּסַיְּעֵנִי אַפִּלּוּ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּלְהָאִיר בָּהֶם נְקֻדּוֹת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, גְּדוֹלִים מַעֲשַׂי ה׳ וְכוּ׳. וּמִי שֶׁשּׂוֹמֵעַ וּמֵשִׂים אֶל לִבּוֹ שִׂיחָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת שֶׁנֶּאֱמַר אַחַר שֶׁגִּלָּה מַה שֶׁגִּלָּה, תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה, מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת כָּזֶה, עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִתְגַּלּוּ מֵעוֹלָם, מַיִם חַיִּים קָרִים נוֹזְלִים, מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה כָּאֵלֶּה וְכוּ׳ וְכוּ׳. אַחַר כָּךְ צָעַק שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. עַל יְדֵי זֶה תּוּכַל גַּם אַתָּה לְהַרְגִּישׁ בְּלִבְּךָ מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בַּפֶּה, בִּבְחִינַת ״נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ״ ׳כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ׳. וְתוּכַל לוֹמַר בְּהִתְעוֹרְרוּת חָדָשׁ, גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁמְּדַבְּרִים מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, יְכוֹלִים לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה שֶׁבְּחֶמְלַת ה׳ יִפְתַּח לָנוּ אוֹר הָאֵין סוֹף, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לוֹמַר דִּבּוּרִים בְּהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב וּבִמְסִירַת נֶפֶשׁ. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. ה׳ אֱלֹקַי גָּדַלְתָּ מְאֹד. וַאֲנִי מְפָרֵשׁ לְעַצְמִי עַתָּה פָּסוּק זֶה כָּךְ, ה׳ אֱלֹקַי, שֶׁאַפִּלּוּ הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתְךָ וּגְדֻלָּתְךָ שֶׁאַתָּה מֵאִיר בְּלִבִּי שֶׁזֶּה בְּחִינַת אֱלֹקַי, גַּם בָּזֶה גָּדַלְתָּ מְאֹד וְכוּ׳, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלִּגְדֻלָּתְךָ אֵין חֵקֶר כְּלָל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְכִמְעַט שֶׁלֹּא נִתַּן לִכְתֹּב, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. אַךְ אַחַר

שֶׁהִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דְּבָרִים אֵלֶּה עַתָּה תַּחַת קֶלְמוֹסִי.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה, וְאַל תֹּאמַר שֶׁאַתָּה רָחוֹק מֵהֶם לְפִי מַעֲשֶׂיךָ וְטִרְדָּתְךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן. חָלִילָה לְךָ מִלּוֹמַר בְּלִבְּךָ כַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי אַדְרַבָּא זֶהוּ עִצָּם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּרַחֲמָיו הוֹדִיעַ לָנוּ עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְיֵשׁ תִּקְוָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה נִצְחִית לְמַכּוֹתֵינוּ הַמְּפֻלָּאוֹת מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן מַכּוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַצָּרוֹת, בִּפְרָט כְּפִי שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, אֲבָל כְּנֶגֶד כָּל זֶה דַּיְקָא יָצָא מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כָּל הַשִּׂיחָה הַנּוֹרָאָה הַנַּ״ל הַמַּתְחֶלֶת בִּלְשׁוֹן אִידִישׁ: ׳גָּאט אִיז גְּרוֹיס מָע וֵוייסְט גָּאר נִיט [ה׳ גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל] וְכוּ׳, עַד שֶׁבַּסּוֹף אָמַר כַּנַּ״ל, כַּאֲשֶׁר אֲנִי זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, שֶׁמַּה שֶּׁשִּׂפֵּר כָּל זֹאת לְפָנַי אַף עַל פִּי שֶׁכַּוָּנָתוֹ עָמֹק עָמֹק מְאֹד מְאֹד, אֲבָל מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ אֵלֵינוּ אָמָרָהּ רַק כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נַאֲמִין בְּעִצָּם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳ לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, וְלִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה וְכוּ׳ בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֵינוּ וְעַל בָּנֵינוּ וְכוּ׳ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת וְכוּ׳; כִּי גָּדוֹל ה׳ וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל. וְיֵשׁ עִנְיָן שֶׁמִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְגַם זֶה מֵעִצָּם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי יְדִידִי, וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תַּשִּׂיג וְתַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה תָּמִיד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּכָל זֶה
נָתָן הַנַּ״ל
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וּבְפָרָט לְבִנְךָ נָכְדִּי יְדִידִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, לְכִתֹּב לִי מִשְּׁלוֹם בִּנְךָ מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכֶד רַבֵּנוּ זַ״ל מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְיִקְרָא גַּם כֵּן מִכְתָּב זֶה וְיוֹדִיעֵנִי כְּשֶׁיִּסַּע לְדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם; אִם מְחֻתָּנוֹ יְדִידִי שָׁם יִפְרֹס בְּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, וְגַם אֵלָיו נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה׳.

תעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו תר״ה בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי כַּנָּהוּג.
מִכְתָּבְךָ לר״ש שָׁלַחְתִּי לְאוּמַאן וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ, כִּי שָׁלַחְתִּי עוֹד מִכְתָּב לר׳ חַיִּים גְּרַאנִיבִּיר מִשָּׁם שֶׁהוּא מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְהָיָה לִי תְּשׁוּבָה מִמֶּנּוּ בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד. וְיִזְכֹּר הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לוֹ זֶה אֵיזֶה יָמִים שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם מִשִּׂיחָה זֹאת שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל, גָּאט אִיז גְּרוֹיס מָע וֵוייסְט גָּאר נִיט [ה׳ גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל] וְכוּ׳, וַאֲנִי חַי רַק בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה בִּפְרָט בִּכְתָב.

חַזַק בְּנִי וַחֲזַק בְּכָל עֵת מֵחָדָשׁ, וּבְכָל מִינֵי מְרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלַי צְרִיכִין לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ יוֹתֵר, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. כִּי מֶה הָיִינוּ עוֹשִׂים חַס וְשָׁלוֹם אִם בְּמְרִירוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה כָּזֹאת הָיִינוּ מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, הָיָה נָאֶבַד תִּקְוָתֵנוּ לְגַמְרֵי חָלִילָה, עַתָּה עַתָּה יֵשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה טוֹבָה וְנִפְלָאָה לְכֻלָּנוּ גַּם לִי גַּם לְךָ יִהְיֶה תִּקְוָה טוֹבָה בְּלִי סָפֵק. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, אוֹן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ (וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה).
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
בְּנִי חֲבִיבִי. קִבַּלְתִּי הַשָּׁנֵי זְהוּבִים וְהֵם מֻכְרָחִים לִי מְאֹד. ה' יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה. וַאֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לִישֵׁן. וְדַעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל. ה' יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָנוּ קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכַּת הַבַּיִת בְּשִׂמְחָה וּלְרְאוֹת בְּשִׂמְחָה וְלֶרָאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בְּשִׂמְחָה. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
אָבִיךָ נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תר"ה.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
יְקַבֵּל הַזֵּייגֶירִיל [הַשָּׁעוֹן], וְיִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּתַּקְנוּ אוֹתוֹ מִיָּד בְּאֹפֶן שֶׁיֵּחָזֵר לְיָדֵי הַיּוֹם עַל־יְדֵי ר' מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָאִיר עָלֵינוּ אוֹר קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְחַסְדּוֹ יִשְׁלַח אוֹרוֹ וַאֲמִתּוֹ וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. גַּם יְקַבֵּל מִכְתָּבִים מִפְּשָׁעהרִין וְיִמְסְרֵם לְהַשַּׁיָּכִים אֲלֵיהֶם, וְיָתֵר שַׁמְּתִי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְר' נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר אֲנִי מַזְהִיר שֶׁיְּבַלֶּה הַיּוֹם אֵיזֶה שָׁעוֹת וַיַּעֲמֹד עַל הַזֵּייגֶיר מַאכֶיר [שָׁעָן] שֶׁיִּגְמֹר תִּקּוּן הַזֵּייגֶירִיל הַיּוֹם בְּכִי טוֹב, וְגַם אַתָּה תֵּלֵךְ עִמּוֹ וּתְבַקֵּשׁ מֵהַזֵּייגֶיר מַאכֶיר שֶׁיִּתַּקְנוֹ מִיָּד. וּמִן הַסְּתָם תַּעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, כִּי יְדַעְתֶּם כַּמָּה מֻכְרָח לִי הַזֵּייגֶיר בְּכָל שָׁעָה.
נָתָן הַנַּ"ל

השמטה

(זֹאת נִמְצְאָה בִּכְתַב יָד שֶׁל מוֹהֲרַנַ״ת וְחָסֵר הַהַתְחָלָה וְהַהֲתִימָה)
מָה אֹמַר, הַדַּחֲקוּת וְהַמְּרִירוּת הָעוֹלָם שֶׁנִּשְׁמַע עַתָּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל הַכְּתָב, כִּי רַע וָמַר, כִּי נָגַע עַד הַנֶּפֶשׁ. כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מָלֵא יִסּוּרִים וְדַחֲקוּת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָתֵת עֵצוֹת לְנַפְשׁוֹ. וְאֵין אֶחָד מֵאִתָּנוּ רוֹצֶה לִתְפֹּס אֱמָנוּת אֲבוֹתֵינוּ לִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים מִתְגַּבְּרִים הַמְּרִירוּת וְהַיִּסּוּרִים כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁאֵין יְכוֹלִין אֲפִלּוּ לִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּרֹב רַחֲמָיו יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיָאִיר עֵינֵינוּ וְישַׁמֵּחַ לִבֵּנוּ וְיַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִרְאוֹת בִּבְיאַת הַגּוֹאֵל בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה כִּי הַיּוֹם יָצָאתִי מִבֵּיתִי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, אַךְ מִדֵּי כָּתְבִּי אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֵעָטִים לְבֶן אָחִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר נִזְכַּרְתִּי בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבַי אָמַרְתִּי לִכְתֹּב לְךָ פְּרִיסַת שָׁלוֹם. וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶּׁלֹּא הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה בְּהִיוֹתְךָ בְּבֵיתִי וְלִבְּךָ הָיָה נִשְׁבָּר בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לִסְבֹּל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין כִּי עֲדַיִן רַחֲמֵי הַשֵּׁם... (חסר)

מכתב ההסתלקות

מַה שֶּׁכָּתְבוּ אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב לָעִיר טְשֶׁעהְרִין מֵהִסְתַּלְּקוּת מְאוֹר עֵינֵינוּ, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה מִבְּרֶסְלֶב, שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁנַת תר״ה, יוֹם ו׳, עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת.
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, שְׁנַת תר״ה לפ״ק.
מִי שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי, יֹאמַר דַּי לְצָרוֹתֵינוּ. הַמָּקוֹם יְנַחֲמֵנוּ וְכוּ׳. הוֹי עַל שִׁבְרֵנוּ, כִּי נִשְׁאַרְנוּ כִּתֹּרֶן בְּרֹאשׁ הָהָר וּכְנֵס עַל הַגִּבְעָה, כִּי נִטַּל מֵאִתָּנוּ בַּחֲטָאֵנוּ הֲדַר עֻזֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, מַחְמַד נַפְשֵׁנוּ, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, הֲרֵינוּ כַּפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ, בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ, שָׁעָה קֹדֶם כְּנִיסַת שַׁבַּת־קֹדֶשׁ. וְהַתְחָלַת חֲלִישׁוּתוֹ הָיָה בְּמוֹצָאֵי־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מִקֵּץ, וּבְשַׁבַּת הַקֹּדֶם הוּא פָּרָשַׁת מִקֵּץ, כְּשֶׁנִּכְנָס לְשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת לוֹמַר תּוֹרָה, אֲלוּ הַדִּבּוּרִים הָיוּ הַתְחָלַת הַתּוֹרָה: ״אַף־עַל־פִּי שֶׁזֶּה חֻרְפָּה לוֹמַר כִּי כָּל בַּעַל דַּרְשָׁן אוֹמֵר זֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ לוֹמַר וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אִיהר זָאלְט וויסֶען, אַז מָע וועט זַיין אַ מֵת אוּן אַ גּוֹסֵס, אוּן מָע וועט מוּזִין לִיגֶען מִיט דִּי פִּיס צוּם טִיהר [תֵּדְעוּ שֶׁיִּגִּיעוּ לִהְיוֹת מֵת וְגוֹסֵס, וְיִהְיוּ מֻכְרָחִים לִשְׁכַּב כְּשֶׁהָרַגְלַיִם מוּל הַדֶּלֶת], וְאָמַר זֶה בְּמוֹרָא גָּדוֹל, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר הַתּוֹרָה שֶׁל ״חָדִי רַבִּי

שְׁמְעוֹן״ מֵעִנְיַן עֲצוֹת וֶאֱמוּנַת חֲכָמִים, וּמֵעִנְיַן לְהַדְפִּיס סְפָרִים, וּמֵעִנְיַן כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה, עִקַּר שְׁלֵמוּתָהּ שֶׁתִּהְיֶה לְמַטָּה גַּם־כֵּן, וְאַחַר כָּךְ הָיָה בְּשִׂמְחָה עַד לְמְאֹד.

וּבְלֵיל שַׁבָּת הַנַּ״ל אָמַר תּוֹרָה עַל הַמְּנוֹרָה וְרָקַד בְּעַצְמוֹ, וְאַחַר שֶׁהָלַךְ מֵהַשֻּׁלְחָן, דִּבֵּר מֵעִנְיַן הָעֲבוֹדָה שֶׁל יוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְהוֹצִיא מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת וְאָמַר: הָעֲבוֹדָה וְכוּ׳, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי וְלִפְנִים עָמַד בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד וְנִכְנַס בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס, רְאֵה לִפְנֵי מִי אַתָּה נִכְנָס, אַחַת וְאַחַת וְכוּ׳, וְהַתַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל מִכֹּהֵן גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג): ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים״.

וְקֹדֶם לָזֶה סִפֵּר חֲלוֹם, שֶׁהַחֲלוֹם הַזֶּה מְרַמֵּז עַל הִסְתַּלְקוּתוֹ.

וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מִקֵּץ נִכְנַס לְשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת וְאָמַר תּוֹרָה עַל פָּרָשַׁת מִקֵּץ, וּבְסוֹף הַתּוֹרָה אָמַר פֵּרוּשׁ עַל מִשְׁנָה (אָבוֹת): ״עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר״, וְאָמַר כָּךְ: ״עֲשֵׂה לְךָ רַב״, וְאִם אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מִי הָרַב וּ״קְנֵה לְךָ חָבֵר״, פֵּרוּשׁ תִּתְחַבֵּר אֶת עַצְמְךָ לְהַקְּלְמוֹס. וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מָען דַּארְף זִיךְ מְקָרֵב זַיין צוּא אֱיין רַבִּי, אוּן אַז סָע נִיט דָּא קֵיין רַבִּי אִיז מָען זִיךְ מְחַבֵּר צוּא דֶּער פָּען [צְרִיכִים לְהִתְקָרֵב לָרַבִּי. וּכְשֶׁאֵין רַבִּי מִתְחַבְּרִים לָעֵט]. וְאַחַר־כָּךְ אָמַר הַבְּדָלָה בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה.

וּבְאֶמְצַע הַלַּיְלָה נֶחֱלַשׁ עַד לִמְאֹד, וּבְכָל יוֹם גָּבְרָה חֻלְשָׁתוֹ, וּבְיוֹם ב׳ בָּא אֵלָיו רַבִּי זְאֵב לִיוּבַּארְסְקֶע וְדִבֵּר עִמּוֹ מֵעִנְיַן רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל וְהִזְהִיר מְאֹד לִסַּע לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה.

וּבַלַּיְלָה אוֹר לְיוֹם ה׳ אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית עָמַדְנוּ לְפָנָיו, וְגַם רַבִּי זְאֵב הַנַּ״ל בָּא גַּם כֵּן וְעָמַד מִן הַצַּד, וְרַבִּי דָּוִד מִטּוּלְטְשִׁין עָמַד לִפְנֵי רַבִּי זְאֵב, וְאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ לְרַבִּי דָּוִד: נִיט פַּאר שְׁטָעל וְוועלְוולִין, לָאז עֶר מִיךְ חַאטְשִׁי אָן קוּקִין, דֶּער רַבִּי הָאט אַמָאל אוֹיךְ גִּיזָאגְט צוּא אֱיינֶעם קוּק מִיךְ אָן, סָע וְוועט זַיין פַּאר דִּיר אַ טוֹבָה גְּדוֹלָה, וְכָךְ אָמַר: מָע וְוועט זִיךְ מוּזִין צוּם אוֹיף קוּמֶין הָאט אִים רַבִּי זְאֵב גִּיפֶּרעְגְט: וְוִיא, הָאט אִים אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ גִּיעֶנְטֶפֶּערְט: אוֹיף יֶענֶר וְוועלְט [אַל תַּסְתִּיר אֶת וְוועלְוויל, תֵּן לוֹ וְלוּ רַק לְהַבִּיט בִּי. רַבֵּנוּ גַּם כֵּן אָמַר לְאֶחָד: הַבֵּט בִּי זֶה יִהְיֶה עֲבוּרְךָ טוֹבָה גְּדוֹלָה. וְכָךְ אָמַר נִהְיֶה חַיָּבִים לְהִתְוַעֵד. שְׁאָלוֹ ר׳ זְאֵב הֵיכָן, עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנַ״ת בָּעוֹלָם הַבָּא].

וְאַחַר כָּךְ סִפֵּר מַעֲשֶׂה נוֹרָא מֵהַסֵּפֶר שֶׁנִּשְׂרַף בְּעֵת שֶׁהָיָה רַבֵּנוּ זַ״ל בְּלֶעמְבֶּערְג, שֶׁכָּתַב זֶה הַסֵּפֶר בִּשְׁלֹשָׁה שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, וְאַחַר־כָּךְ יָצָאתִי כְּמוֹ מֵהָאִדְרָא, וְאָמַר, שֶׁזֶּה סִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא שֶׁסִּפַּרְתִּי לָכֶם מַעֲשֶׂה זֹאת.

וּבַלַּיְלָה אָמַר חֲצוֹת, וְאַחַר חֲצוֹת בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשָׁה שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם תָּפַס קֶלְמוֹס וְכָתַב תּוֹרָה עַל מִשְׁנַת מַשְׁקִין בֵּית הַשַּׁלְחִין בַּמּוֹעֵד, וְאַחַר־כָּךְ בָּא אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר יְהוּדָה, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אֲפִלּוּ מָען זָאל זַיין דֶּער עֶרְגְסְטֶיר בַּעַל עֲבֵרָה, אַ בִּיא מָען הַאלְט זִיךְ אִין רֶעבִּין, וְוועט מָען בְּוַדַּאי תִּשּׁוּבָה טָאן אוּן מָען וְוועט הָאבִּין אַתִּיקוּן [אֲפִלּוּ יִהְיֶה בַּעַל הָעֲבֵירָה הַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר אִם רַק יַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּרַבֵּנוּ בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִהְיֶה לוֹ תִּקּוּן].

וּבְיוֹם ד׳ עָמְדוּ לְפָנָיו כַּמָּה אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְאָמַר, שֶׁהָעִקָּר עֵסֶק שֶׁלָּכֶם יִהְיֶה לְהַדְפִּיס סְפָרִים, יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה, וְדִבֵּר מֵעִנְיַן ע״ב נִימִין.

וְאוֹר לְיוֹם ה׳, שְׁתֵּי שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם בָּא אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר יְהוּדָא וְרַבִּי לֶיבְצֶי וְאָמַר ׀ הַמַּלְאָךְ דּוּמָה בָּא אֵצֶל הָאָדָם וּמְבַקֵּעַ כְּרֵסוֹ וּמַפִּילוֹ עַל פָּנָיו, וְאָמַר ׀ אוֹי, וּבְפָרָט כְּשֶׁיֵּשׁ רְפוּאוֹת בַּבֶּטֶן, זֶה אֵשׁ לֶהָבָה, אַךְ רַבֵּנוּ זַ״ל בְּוַדַּאי יְתַקֵּן הַכֹּל מֵעַל פָּנָיו.

וּבַבֹּקֶר נֶחֱלַשׁ מְאֹד בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, וּבָאָה אֵלָיו הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל, בַּת רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאָמְרָה ׀ לָמָּה תַּחֲרִישׁוּ ׀ הֲלֹא צְרִיכִין לְהַרְבּוֹת בִּבְכִיָּה. וְהוּא זַ״ל, לֹא הִסְכִּים עַל זֶה וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים גְּדוֹלִים, רַק לִמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ, שֶׁיֹּאמְרוּ בְּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁיִּמָּצֵא לוֹ זְכוּת, שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וְסִדֵּר אוֹתָם וְהִדֵּר אוֹתָם, גַּם עַתָּה רוֹצֶה לְהַדְפִּיס, וְכָל חַייֵכֶם תָּלוּי בִּי.

וְגַם רַבִּי צְבִי מִטָּעפְּלִיק בָּא אֵלָיו וְשָׁאַל אוֹתוֹ, אִם כְּבָר קִבֵּל מָעוֹת מֵאָדוֹן, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי הַמָּעוֹת שֶׁלְּךָ, וַאֲנִי אֶשְׁמֹר לְךָ הַמָּעוֹת עַד לָעוֹלָם הַבָּא, וְאָמַר ׀ אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמַטָּה, וַאֲנִי גָּנַזְתִּי לְמַעְלָה.

וְצִוָּה לוֹ לְהַרְבּוֹת תְּהִלִּים, יֹאמְרֵם כְּמוֹ שֶׁיֹּאמְרֵם. וְאוֹר לְיוֹם ו׳, עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ קָרִינוּ לְפָנָיו בְּ׳ מַעֲשִׂיּוֹת מֵרַבֵּנוּ מַעֲשֶׂה א׳ וּב׳.

וְקֹדֶם אוֹר הַיּוֹם צִוָּה לְהָבִיא לוֹ מַיִם חַמִּין לַעֲשׂוֹת לוֹ אַמְבַּטִי, וְקֹדֶם שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ הָאַמְבַּטִי דִּבֵּר הַרְבֵּה כְּמַעַט כְּצַוָּאָה, וְכָךְ אָמַר ׀ צְרִיכִים אַתֶּם לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם בְּיַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְאַתֶּם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם שֶׁלֵּימְיַזַלְנִיקֶיס [שְׁלוּמִיאֵלִים], וְאַחַר־כָּךְ אָמַר פִּתְאֹם לְהָעוֹלָם ׀ שְׁלֹשָׁה צָרוֹת הָיוּ בְּטֵבֵת, מַהוּ הַצָּרוֹת ; וְלֹא זָכְרוּ, וְאָמַר הוּא בְּעַצְמוֹ ׀ בּוֹ מֵת עֶזְרָא הַסּוֹפֵר, וְנִכְתְּבָה תּוֹרָה יְוָנִית, וְנִבְקְעָה הָעִיר, [וְסָמַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם]. וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן ׀ נוּא, אַז עֶזְרָא הַסּוֹפֵר גֵּייט אַוֶּועק, אוּן טְרֵייף פָּסוּל אִיז זִיךְ מִתְגַּבֵּר אַזוֹי פִּיעל וּוי סָע הַיינְט דָּא אֲלָפִים וּרְבָבוֹת טְרֵייף פָּסוּל, נָאר אִיךְ הָאף, אַז אֵיין בְּלָעטִיל פּוּן סְפָרֵי רַבֵּינוּ וָועט זַיין אַ תִּקּוּן אוֹף אַלְדִינְג ; נוּא, זָאג אִיךְ אַיךְ אָן, אַז אַייעָר עוּבְדָא זָאל זַיין אִיר זָאלְט דְּרוּקְן דִּי סְפָרִים, סָע זָאל זַיין יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה, אִיהר זָאלְט זַיין שְׁטַארְק מִיט גֶּעלְט אוּן מִיט רָצוֹן אוּן מִיט טִרְחָא [כְּשֶׁעֶזְרָא הַסּוֹפֵר מְסִתַּלֵּק וּטְרַפָּה־פָּסוּל מִתְגַּבֵּר כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ הַיּוֹם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת טְרֵפָה־פָּסוּל. אֲבָל אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁדַּף אֶחָד מִסִּפְרֵי רַבֵּנוּ יִהְיֶה תִּקּוּן לַכֹּל. נוּ אֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם שֶׁתַּדְפִּיסוּ אֶת הַסְּפָרִים שֶׁיִּהְיֶה יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה. שֶׁתִּהְיוּ חֲזָקִים בְּכֶסֶף וּבְרָצוֹן וּבְטִרְחָא]. וְאָמַר לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק ׀ אַתָּה גַּם־כֵּן צָרִיךְ לִתֵּן ת״ק רוּבַּל־כֶּסֶף עַל זֶה, וְאִם לָאו תֵּן שִׁשִּׁים רוּבַּל־כֶּסֶף. וְגַם אָמַר, שֶׁיֵּשׁ עֲנָשִׁים קָשִׁים וּמָרִים כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ, אוּן צוּם סוֹף גְּלִיסְט זִיךְ קְרִיגְיִן אוֹף אַזוֹי אֵיין רַבִּי! אוֹי [וּלְבַסּוֹף חוֹשְׁקִים לַחֲלוֹק עַל כָּזֶה רֶבִּי!].

וּבַבֹּקֶר הִתְלַבֵּשׁ בְּצִיצִית וּתְפִלִּין וְהִתְפַּלֵּל בְּכָל הַכַּוָּנוֹת וְאָמַר סְלִיחוֹת, וּבְשָׁעַת קְרִיאַת־הַתּוֹרָה בָּכָה, וְאַחַר־כָּךְ לָמַד וְסִיֵּם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַגָּדוֹל, וְאָמְרוּ לוֹ שְׁיִלְמֹד בְּשֻׁלְחָן־עָרוּךְ קָטָן, וָוארוּם סָע פַּאר אַייךְ אֵין כֹּחַ, הָאט עָר, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, גִּיזָאגְט ׀ זַייט אִיהר מִיר נִיט אַזוֹי גִּיטְרַייא [כִּי זֶה בְּשִׁבִילְךָ ״אֵין כֹּחַ״ הוּא זַצַ״ל אָמַר ׀ אַל תִּהְיוּ כָּל כָּךְ נֶאֱמָנִים לִי]. וְאָמַר תְּהִלִּים, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר לְנַחְמָן בֶּן עוֹזֵר, שֶׁיִּתֵּן לוֹ ׳כָּל טוֹב׳, וְלֹא יָדַע מַה הוּא רוֹצֶה, וּפֵרֵשׁ לוֹ ׀ תֵּן לִי הַתַּנַ״ךְ, זֶהוּ כָּל טוֹב, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר, שֶׁאִם יָבוֹאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְפָנָיו עִם כִּנּוֹר וְיִרְקְדוּ לְפָנָיו בְּוַדַּאי יְחַיּוּ אוֹתוֹ, וְאָמַר,

שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה עוֹד אֲפִלּוּ טֵייא.
וְאַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת אָמַר לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק: לֵךְ לַבַּיִת וְטוֹל לִי הַקּוּכִין [סוּג מַאֲכָל] שֶׁל שַׁבָּת, רַק שֶׁיִּהְיֶה שֶׁל שַׁבָּת דַּיְקָא, וְצִוָּה לְהַצִּיעַ שֻׁלְחָן עַל הַכִּסֵּא דַּיְקָא, וְהוּא בְּעַצְמוֹ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָשַׁב עַל הַתֵּבָה שֶׁל נֵרוֹת וְאָכַל כַּזַּיִת בִּדּחַק גָּדוֹל וּמְעַט רֹטֶב וּמְעַט צִימֶעס [תַּבְשִׁיל מִגֶּזֶר], וְאַחַר־כָּךְ אָמַר, שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן מֻתָּר לְבָרֵךְ עַל הַמִּטָּה הַסְּמוּכָה, וּבְתוֹךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אָמַר: הָרַחֲמָן הוּא יַמְשִׁיךְ לָנוּ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אוּן הָאט גִּיזָאגְט אִיךְ הָאבּ נִיט אִין זִין גִּיהַאט צוּא עָסִין נָאר סָע הָאט זִיךְ בַּייא מִיר אִיבֶּער גִּידְרַייט אִין דֶּער מַחֲשָׁבָה [וְאָמַר: לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לֶאֱכֹל אֲבָל הִתְהַפֵּךְ אֶצְלִי בַּמַּחֲשָׁבָה].
וְאַחַר־כָּךְ שָׁלַח אַחַר נֵרוֹת וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן נֵר שַׁבָּת וְנֵר יוֹם טוֹב וְנֵר חֲנֻכָּה הוּא עִנְיָן אֶחָד, וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל עִנְיָן זֶה תֵּילֵי תֵּילִין שֶׁל הֲלָכוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, רַק אֵין לִי כֹּחַ.
וְאַחַר־כָּךְ אָמַר לְרַבִּי נַחְמָן מִטּוֹלְטְשִׁין פָּסוּק זֶה: לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ; הָעִקָּר הוּא הִתְקַשְּׁרוּת לְצַדִּיקִים.
וְאַחַר־כָּךְ צִוָּה לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לֵילֵךְ לַמִּקְוֶה, וְהָלַכְנוּ לַמִּקְוֶה, וּכְשֶׁבָּאנוּ מִמִּקְוֶה, הִתְגַּבְּרָה הַחוֹלַאַת עַד לְמְאֹד, וּבָאַתָּה אֵלָיו הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: וָואס אִיז אַייךְ עֶפֶּיס עֶרְגֶּיר גִּיוָוארְן; הָאט עֶר גִּיעֶנְפֶּערְט: סָע מִיט גְּרוֹיס חֶסֶד [נִהְיָה אֶצְלְךָ גָּרוּעַ יוֹתֵר וְעָנָה זֶה עִם חֶסֶד גָּדוֹל].
וְאַחַר־כָּךְ לֹא דִּבֵּר עִמָּנוּ יוֹתֵר, רַק שָׁמַעְנוּ שֶׁאָמַר יְבָרֶכְךָ, וּבִרְכַּת הַמַּפִּיל, וְחַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ, וּמְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת, וּבָרוּךְ אַתָּה בַּקֹּדֶשׁ, אֶחָד, וְהָעִנְיָן הַנַּ״ל הָיָה עֵרֶךְ אֶחָד שָׁעָה וָחֲצִי, וְהִסְתַּלְּקוּתוֹ הָיָה מַמָּשׁ בִּנְשִׁיקָה, תֵּכֶף אַחַר הַדְּלָקַת נֵר שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ.
וּבָא לִקְבוּרָה בְּמוֹצָאֵי־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בְּכָבוֹד גָּדוֹל עַד לִמְאֹד, אֲפִלּוּ מֵהַכַּת הַמִּתְנַגְּדִים. וְתוּ אֵין לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, כִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּזֶה, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל אֵילֵי נְבָיוֹת. נָא וְנָא יְדִידֵנוּ אַחֵינוּ! חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְהַחֲזִיק בֵּית אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וְגַם לְהַזִּיל זָהָב מִכִּיסְכֶם לְהַדְפִּיס סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי עַל זֶה הִזְהִיר בְּיוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּבִנְיַן הַנִּשְׁבָּרָה, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם יְדַעְתֶּם, שֶׁכָּל רְצוֹנוֹ וְכִסְפּוֹ רַק לִשְׁמֹחַ בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.
כֹּה דִּבְרֵי כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב, תר״ה לפ״ק.

מכתבי ר׳ יצחק

אָמַר הַמֵּבִיא לְבֵית הַדְּפוּס. הֱיוֹת שֶׁרֹב הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא הַמִּכְתָּבִים שֶׁכָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק זַ״ל, אָמַרְתִּי הִנֵּה מַה טּוֹב לְצָרֵף לָזֶה וּלְהַדְפִּיס פֹּה גַּם אֵיזֶה מִכְתָּבִים מֵרַבִּי יִצְחָק זַ״ל

הַנַּ״ל הַנִּמְצָאִים אֶצְלִי בִּכְתַב יָדוֹ מַמָּשׁ, אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ לִי מִנִּכְדָּם הַוָתִיק הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שְׁטֶעְרִינְהַארְץ מִטּוּלְטְשִׁין, וְיֵשׁ לְקַבֵּל מֵהֶם הַרְבֵּה לֶקַח טוֹב מֵעִנְיַן הִתְקָרְבוּת לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּמֵחִבַּת אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ׳. כִּי גַּם שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צְרִיכִין לִמּוּד. וּבִפְרָט מִכְתָּבִים הָאֵלּוּ אֲשֶׁר מְלֵאִים דִּבּוּרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא וְעֵצוֹת קְדוֹשׁוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וִיהִי רָצוֹן שֶׁיֶּחְקְקוּ דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים בְּלִבֵּנוּ תָּמִיד לְעוּבְדָּא וּלְמַעֲשֶׂה, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זַ״ל לְאָבִיו מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זְצוּקַ״ל.

א

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיַּקְהֵל תקצ״ב טוּלְטְשִׁין
לִכְבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי שָׁלוֹם וְחַיִּים לָנֶצַח.
נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וּבִתְפִלָּתִי בְּבַקָּשָׁתִי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכְאוֹבֶיהָ וְתָשׁוּב לְאֵיתָנָהּ מְהֵרָה ; עֵינַי תְּלוּיוֹת לַה׳ לְבַד וּלְתִפְלַּת רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה ; בָּרוּךְ ה׳ אֲשֶׁר זָכִינוּ עַד כֹּה שֶׁזָּכִיתִי לְבָטֵחַ רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ וְלֹא עַל יְדֵי שׁוּם סִבָּה עַל פִּי רְפוּאָה גַּשְׁמִית. וְלֹא עַל חִנָּם סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמַּעֲלָתוֹ יִשְׁלַח לְיָדֵי הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַב לְקִרּוּמִינְשַׁאג לְבַת רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹדוֹת לִשְׁמֹר מֵהַדְּאקְטִיר. אָז נֶחֱקַק בְּלִבִּי שׁוּב מֻחְדָּשׁ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵרְפוּאוֹת עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע. אִיךְ הָאבּ מִיר גִּיט אִין זִין אַרַיין גִּינוּמְען וָואס דָּאקְטֶר אִיז גִּישְׁטַאנְען. גִּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דָּעְרַפַאר [הִכְנַסְתִּי הֵיטֵב בְּמַחֲשַׁבְתִּי מַה שֶּׁהָיָה כָּתוּב שָׁם, וּתְהִלָּה לַה׳ עַל זֶה]. וְכָל זֶה נִסְפַּם רַק בְּלִבִּי, אֲבָל לִפְעֹל זֹאת אֵצֶל זוּלָתִי זֹאת לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם בִּתְפִלָּתִי. שֶׁבְּכָל הַשָּׁבוּעַ הִתְפַּלַּלְתִּי רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַצִּילֵנוּ מֵרְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם יָכֹלְתִּי. וּבְטִחוֹנִי לַה׳ שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתָהּ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וְיֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת. הַכְּלָל, אִלְמָלֵא לֹא אָתִינָא לְהַאי עָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא דַּי. וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לִכְבוֹדוֹ שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל אֲשֶׁר הֵם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי מְאֹד, וְעִנְיָן זֶה הוּא גַּם כֵּן מֵהַדְּבָרִים אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמָעָם הֵיטֵב וּלְהַעֲלוֹתָם עַל לוּחַ לִבִּי וְלִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אוֹתָם כָּל הַיָּמִים, אִיךְ הָאבּ דָּאס גּוּט גִּיהָארְכְט [שָׁמַעְתִּי (קָלַטְתִּי) אֶת זֶה הֵיטֵב] בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת וַאֲנִי מֵבִין הַדָּבָר גַּם כֵּן עַל פִּי גַּשְׁמִיּוּת, וְחוּץ לָזֶה אֲנִי מַאֲמִין בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל. עִם כָּל זֶה בְּעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָמַדְתִּי בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת יוֹתֵר בְּכִפְלֵי כְּפָלַיִם מֵאֲשֶׁר לָמַדְתִּי בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם עֲצוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשׁוֹת תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי מְצַפֶּה עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה,

נָא וָנָא אֲדוֹנִי אָבִי נֵרוֹ יָאִיר לְהַחֲיוֹתִי בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וְלַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה מְהֵרָה. דִּבְרֵי בְּנוֹ הַמְצַפֶּה לְהִוָּשַׁע עַל יְדֵי תְּפִלַּת רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְהֵרָה, וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ עַל כָּל מִכְתָּבַי וְלִזְכוֹת לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח.
הַקָּטָן יִצְחָק

ב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ פְּקוּדֵי תקצ״ב טוּלְטְשִׁין.
מִכְתָּב הַלָּזֶה הֵכַנְתִּי עוֹד בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְשָׁלְחוֹ וְנִתְעַכֵּב הַמִּכְתָּב עַד עַתָּה כָּעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַקָּדוֹשׁ מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. כֵּן יְשַׂמְּחֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה מָה אֹמַר לְךָ אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי נֵרוֹ יָאִיר, בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ בִּלְבִּי הָעֵצָה אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כְּבָר מֵעִנְיַן שְׂרַייְעֶן אוּן בָּעטִין טַאקֶי פָּארְט שְׂרַייְעֶן אִין בָּעטִין אוּן מָען פּוֹיעלְט פָּארְט אוּן לְעֵת עַתָּה אִיז דָּאס שְׂרַייְעֶן נִיט פָּערַפַּאלְן חַס וְשָׁלוֹם, לִישְׁמֹעַר מָען פּוֹיעלְט טַאקֶי אוֹיךְ. אוּן בִּפְרָט [לִצְעָק וּלְבַקֵּשׁ, וּבְכָל זֹאת לִצְעָק, וּלְבַקֵּשׁ וּבְכָל זֹאת מַשִּׂיגִים, וּלְעֵת עַתָּה הַצְּעָקָה אֵינָהּ אוֹבֶדֶת חַס וְשָׁלוֹם וְגַם בֶּאֱמֶת מַשִּׂיגִים, וּבִפְרָט] כָּעֵת אֲשֶׁר רָאִיתִי חַסְדֵי ה׳ עָלַי מֵעִנְיַן רְפוּאַת בִּתִּי תִּחְיֶה. אוּן בִּפְרָט בְּנִדּוֹן שְׁמִירָה מֵהַדָּאקְטֶיר שֶׁזֶּה לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, נָאר מִיט שְׂרַייְעֶן אוּן מִיט בָּעטִין [רַק בִּצְעָקָה וּבַקָּשָׁה] בְּבַקָּשַׁת מַתְּנַת חִנָּם. וְגַם בְּעִנְיַן הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי פָּעַלְתִּי הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל עַל יְדֵי הָעֵצָה הַנַּ״ל. וּבָזֶה הָעֵסֶק טוֹב בְּוַדַּאי זֹאת הָעֵצָה וָוארִים דָּאס שְׂרַייְעֶן בְּעַצְמוֹ אִיז אוֹיךְ גוּט [כִּי הַצְּעָקָה כְּשֶׁלְּעַצְמָהּ הִיא גַּם כֵּן טוֹב]. וּמַה מְּאֹד עָלָה בִּלְבִּי מַה שֶּׁכָּתַב רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעִנְיָן שֶׁהַכִּסּוּפִין בְּעַצְמָם טוֹבִים מְאֹד, כִּי זֶה לְבַד הוּא בְּעֶזְרִי מַה שֶּׁאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מֵעִנְיַן כִּסּוּפִין וְרָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה אֶל הָאֱמֶת, מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לִי רָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה. וּבְשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מֵעִנְיַן רַבֵּנוּ זַ״ל אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי רוֹם מַעֲלָתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי חָזָק בָּהֶם לִמְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לֵילֵךְ בָּהֶם תָּמִיד וּלְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְאָזְכֶּה לָבוֹא בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי כִּרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל. וְיֵשׁ בִּלְבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב לְמַעֲלָתוֹ אַךְ הוּא מֵהַנִּמְנָע כִּי אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק, הַכֹּל שֶׁלִּדַעְתִּי לֹא נִמְצָא שׁוּם אָב בָּעוֹלָם שֶׁיְּקַיֵּם ״וְלִמַּדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם״, כְּמוֹ שֶׁרוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְקַיֵּם בִּי. כִּי זֶה עִקַּר הַלִּמּוּד לִלְמֹד עֵצוֹת וּדְרָכִים לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת ה׳, וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר קִבַּלְתִּי מֵרוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת וּדְרָכִים קְדוֹשִׁים אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. כֵּן יְזַכֵּנִי

שֶׁאֲזַכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֶיךָ יוֹם יוֹם בִּתְמִידוּת וְאֶזְכֶּה לְקַיֵּם הֵיטֵב כָּל דְּבָרֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, לִזְכּוֹת לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בִּתְמִידוּת. וְלֹא אָסוּר מֵרְצוֹנְךָ הַקָּדוֹשׁ יָמִין וּשְׂמֹאל, רַק לְקַיֵּם כָּל מַה שֶּׁאֶשְׁמַע מִפִּיךָ תָּמִיד בְּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.
דִּבְרֵי בְּנוֹ הַמְצַפֶּה שֶׁיִּתְקַיֵּם בִּי "בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב" בְּכָל הָאֲפָנִים.
הַקָּטָן יִצְחָק
זוּגָתִי תִּחְיֶה וּבִתִּי תִּחְיֶה וּבְנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה כֻּלָּם פּוֹרְסִים בְּשִׂלּוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שְׁלוֹמוֹ.

ג

מִכְתָּב מֵרַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל לְר' נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין ע"ה בְּאוּמַאן.
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד' תּוֹלְדוֹת תרכ"א טוּלְטְשִׁין.
חַיִּים וְשָׁלוֹם וְרֹב חֶסֶד לִכְבוֹד אַהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הַמַּפְלָא הַוָּתִיק כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבוֹ מִן יַיְרָא וּמִן חַיֵּי לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּים, וּקְרִיתִים הֵיטֵב. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר הָיָה לִי גֹּדֶל כְּאֵב לֵב מֵהָעַגְמַת נֶפֶשׁ וְהַיִּסּוּרִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, עִם כָּל זֶה הֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי מְאֹד בִּדְבָרָיו הַנְּעִימִים הַמְחַיִּים אֶת עַצְמִי, אֲשֶׁר זֶה נָחוּץ לְכָל הָעוֹלָם. כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁעִנְיָנִים כָּאֵלֶּה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כִּלּוֹ, אַךְ אֵין לָהֶם שׂוּם הַמְתָּקָה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם רַק בְּרוּחָנִיּוּת אֲשֶׁר נִמְתָּק בְּכָלְלִיּוּת עַל יְדֵי הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אֲשֶׁר הוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מַמְתִּיק כָּל הַמְּרִירוּת שֶׁל הָעוֹלָם. וְעָלֵינוּ חָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָכָנוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֵצוֹת נִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ כָּל הַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבֵר עָלֵינוּ. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לָאֵדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, לִפְנֵי שָׁעָה זוֹ לָמַדְתִּי הַתּוֹרָה שֶׁל "אֲזַמְּרָה" וְשַׂמְתִּי לִבִּי מֻחְדָּשׁ לְיִקְרַת הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְקִבַּלְתִּי חִיּוּת חָדָשׁ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁמְּשִׁיבִין אֶת עַצְמָן עִם כָּל מְשִׁיבֵי טַעַם. מַמָּשׁ סִדֶּער קְוִויקְט מִיךְ [זֶה מְחַיֶּה אוֹתִי], וְחוּץ מַה שֶּׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים. וַאֲנַחְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תּוֹלִים בְּזֶה הַחַזָּן הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִין. יְהִי ה' עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְהִתְאַחֵז בּוֹ בָּזֶה וּבַבָּא כָּל יָמֵינוּ, וְלָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ טוֹב וְנִפְלָא. וְהָעִקָּר לִזְכּוֹת לְקַיֵּם עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְלֵילֵךְ עִם הָעֵצָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת שֶׁל "אֲזַמְּרָה" וּכְמוֹ כֵּן עִם כָּל הָעֵצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר בֵּאֵר לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי. אֲקַוֶּה שֶׁזְּכוּתָם הַקָּדוֹשׁ יָגֵן עָלֵינוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵהַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים, וְנִזְכֶּה לַעֲמֹד עַל עָמְדֵנוּ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת. וְגַם זֶה כָּלוּל מֵעִנְיַן הָרְדִיפוֹת שֶׁל

הַזָּקֵן, וְאֵין עֵצָה רַק לֶאֱחֹז אֶת עַצְמוֹ בְּהַנְקֵדָה טוֹבָה אָז בְּוַדַּאי יִהְיֶה לָנוּ הַצָּלָה לְטוֹב. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל דְּבָרָיו אֲשֶׁר כָּתַב לִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ מֵעִנְיַן כַּלָּתוֹ, עוֹלֶה בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה מֵהַתְחָלָה. לֹא אוּכַל לְהָבִין אֲשֶׁר מַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב כָּזֹאת. הֲלֹא הָיָה לְמַחֲזֶה עֵינָיו בִּתּוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, כַּלָּתוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם, אֲשֶׁר שָׁלַח לִי עַל זֶה הַמִּכְתָּב, אֲשֶׁר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עָשָׂה כְּמַחְשְׁבוֹתָיו, וְעָשָׂה עִמָּהּ שִׁדּוּךְ וְנָתַן אוֹתָהּ לְמִקּוֹם הַחֲזָקָה. נוּ מַה נַּעֲשֶׂה הַיּוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּמַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב שְׁטוּת כָּזֶה לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ בְּחִנָּם עַל הֶעָבָר. וְדַי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ, אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּזֶה הָעֵת. וּבָזֶה הוּא אֵינוֹ בֵּן יָחִיד, עוֹבֵר כָּזֶה כְּמַעַט בְּכָל בַּיִת. וַה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו מַמְתִּיק בְּכָל מָקוֹם, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו גַּם כֵּן וְיַמְתִּיק הַדָּבָר לְטוֹב. וְהָעִקָּר נַעֲשָׂה הַכֹּל לְמַעַן בְּחִירַת בְּנוֹ שָׁם. ה׳ יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּוַדַּאי יַעְזְרוֹ ה׳ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וַה׳ יִשְׁפּוֹת עָלָיו מַהֵר שְׁלוֹם בַּיִת. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. אֲהוּבוֹ יְדִידוֹ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַרְחָבוֹת וִישׁוּעוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

בְּעִנְיַן הַחְזָקַת הַקְּלוֹיְז בְּוַדַּאי נַפְשִׁי בְּכַסְפִּי לְהַשְׁפִּיעַ לְשָׁם כָּל טוּב. אַךְ מָה אוּכַל לְבָאֵר לוֹ גֹּדֶל הַהִצְטָרְכוּת בְּכָאן. יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצָלִי הוּא עַתָּה בְּעֵרֹם וּבְחֹסֶר כֹּל. וְנוֹסָף לָזֶה, מִן אַחֲרֵי יוֹם טוֹב בְּנֵי בֵּיתִי אֵינָם בְּקַו הַבְּרִיאָה. וְעַתָּה הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ בְּקַו הַבְּרִיאָה מִן הַיּוֹם גַּם כֵּן, וִידִידֵנוּ פְּרִי קֹדֶשׁ רַבִּי נַחְמָן גַּם כֵּן מְחֻסָּר שָׂפָע עַד לִמְאֹד, וְאֵין מִמִּי לְקַבֵּל. וְעוֹד לֹא נֶעְלָם מִמֶּנּוּ הַמַּעֲמָד שֶׁל בְּנֵי הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. ה׳ יְרַחֵם עָלַי וְיַשְׁפִּיעַ דֶּרֶךְ יָדַי כָּל טוּב. וְעִם כָּל זֶה יְדִידִי, שַׂמְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי זֹאת וְאָרְאֶה לַחֲשֹׁב אֵיזֶה אֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לִי חֵלֶק טוֹב בָּזֶה. וַה׳ יוֹשִׁיעֵנִי אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לְהָפִיק רְצוֹנוֹ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי לְטוֹב.

יְדִידִי, נִרְאֶה לִי שֶׁמַּעֲלָתוֹ אָמַר לִי שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן שַׂיְכוּת בְּעִנְיַן הַשִּׁדּוּךְ שֶׁל קָאסְטַנְטִין. לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעוֹ אֲשֶׁר כְּבָר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מוּכָן לִנְסֹעַ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים לִקְהִלַּת קָאסְטַנְטִין לְגָמֵר הַשִּׁדּוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עִם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַיְזִיקִיל. כִּי כְּבָר הִשְׁוּוּ אֶת עַצְמָם עַל פִּי מִכְתָּבִים, וְאֵין שׁוּם דָּבָר חוּץ רַק לִגְמֹר בְּכִי טוֹב. וְכֵן כָּתַב אֶתְמוֹל לְשָׁם שֶׁהוּא נוֹסֵעַ אֵלָיו לִגְמֹר עִמּוֹ בִּרְצוֹת ה׳, וְגַם אָנֹכִי מִסְתָּמָא כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי. כֵּן בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ אֲשֶׁר אִם בְּדַעְתּוֹ לִהְיוֹת אֵיזֶה שַׂדְכָנוּת בָּזֶה, יָבוֹא תֵּכֶף בְּמִכְתָּב לְשָׁם וּלְהַזְכִּירָם בָּזֶה, וַאֲגַב יַזְכִּיר אוֹתִי גַּם כֵּן. כִּי בֶּאֱמֶת אָנֹכִי כָּל הַשַּׁדְכָן בָּזֶה כְּפִי שֶׁרַבִּי נַחְמָן יוֹדֵעַ. וּמֵהַתְחָלָה כָּתַבְתִּי בָּזֶה וְגַם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. עִם כָּל זֶה נִסְכָּם בְּדַעְתִּי לִבְלִי לִתְבֹּעַ בְּפִי שׁוּם דָּבָר, וְיֵשׁ לִי בָּזֶה כַּמָּה טְעָמִים. אַךְ מַעֲלָתוֹ מֵרָחוֹק יוּכַל לְרַמֵּז לָהֶם לְטוֹבָתִי.

יְדִידוֹ הַנַּ״ל

ד

מִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זַ״ל לְבָנָיו מִשְּׁלוֹם בּוֹאוֹ לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַטּוֹת וּמַסְעֵי תרכ״ח פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אַהוּבַי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ וְעִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם וְעִם שְׁלוֹם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מֵחַי הַחַיִּים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח.

מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא כָּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת. עַתָּה אוֹדֶה ה׳ בְּכָל לְבָבִי עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי, וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי הַחֲפָצִים שֶׁלִּי בִּשְׁלֵמוּת בְּאֵין מַחְסוֹר דָּבָר. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעִנְיָנִים הַלָּלוּ הָיוּ לִי חֲסָדִים נִפְלָאִים, תְּחִלָּתוֹ יִסּוּרִין וְסוֹפוֹ בְּשַׂלְוָה. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג׳ הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב, וּבְחַסְדֵי ה׳ קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים יָצְאוּ לִקְרָאתִי. וּמֵעֵת בּוֹאִי עַד מֵעֵת לְעֵת לְאַחֲרָיו לֹא נַחְתִּי מֵאֲשֶׁר בָּאוּ כַּמָּה מְכֻבָּדִים לְקַבֵּל פָּנִים, וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבֵרְכוּ אוֹתִי בִּרְכַּת יְשִׁיבָתִי פֹּה לְטוֹבָה. וּבְעֵת בּוֹאִי לְהִתְפַּלֵּל לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרִיזַ״ל, קִבֵּל אוֹתִי תֵּכֶף הַמְמֻנֶּה כְּבוֹד הָרַב רַבִּי פִּינְחָס מִקַּלִיבַּאן לַעֲמֹד אֶצְלוֹ. וּכְבוֹד הַגְּבִיר הַמֻּפְלָא הָרַב חַיִּים לֵיבּ מִקָּאמִינִיץ גַּם כֵּן מִתְפַּלֵּל בְּשָׁם, וּבָא תֵּכֶף לְמְקוֹמִי וְנָתַן לִי שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה. כִּי הוּא בְּתוֹלָדָה מֵעִיר מָאהִלִיב, וְאַהֲבָתוֹ עֲדַיִן תָּקוּעַ בְּלִבּוֹ לְאַהֲבַת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה, וּבִפְרָט לִכְבוֹד זְקֵנִי הַקָּדוֹשׁ הָרַב ר׳ דָּוִד צְבִי זללה״ה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד וּמַה גָּדְלוּ נִפְלְאוֹתָיו עִמִּי, וְהַכֹּל בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זַ״ל. כֵּן יִהְיֶה ה׳ בְּעֶזְרִי אֲשֶׁר זְכוּתָם הַגָּדוֹל יַעֲמֹד לִי לְהַצְלִיחַ פֹּה לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי לֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאֶזְכֶּה לַעֲבֹד אֶת ה׳ מֻחְדָּשׁ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים.

וּמָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים יְשִׁיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְאֵין יְכוֹלִים לְשַׁעֵר זֹאת. וְיֵשׁ כַּמָּה שָׁעוֹת שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְקַיֵּם הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל פֶּן יֶחֱרַס׳. ה׳ יִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהֵטִיב דְּרָכַי בְּקִדֻּשָּׁה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. דִּירָה עֲדַיִן אֵין לִי, וּלְעֵת עַתָּה מִתְאַכְסֵן אָנֹכִי אֵצֶל יְדִידֵינוּ הָאָהוּב הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר. וְשָׂכַרְתִּי דִּירָה לִפְנֵי שָׁעָה לִישׁוֹן שָׁמָּה, וְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי פְּתוּחִים נֶגֶד צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי כָּעֵת גַּם כֵּן הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיַזְמִין לִי דִּירָה נְכוֹנָה. וְהָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דִּירוֹת לִשְׂכֹּר, עִם כָּל זֶה צָרִיךְ אֲנִי חֶדֶר מְיֻחָד לְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנִים מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּחַסְדּוֹ אֶמְצָא הַדִּירָה נְכוֹנָה. וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה גַּם כֵּן לְטוֹבָתִי. וְהִנֵּה בְּלִבִּי לֹא הָיוּ לִכְתֹּב לָכֶם הַיּוֹם מְאוּמָה וְטִרְדָּתִי עֲדַיִן, רַק פִּתְאוֹם בָּא הָרָץ הַהוֹלֵךְ לְבַיְרָאט, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם עַל כָּל פָּנִים מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ וְלֹא לִכְתֹּב לְשׁוּם אָדָם בְּיִחוּד, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל יְדֵי הָרָץ

הַשֵּׁנִי בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַד אוֹתוֹ הָעֵת אָכִין לְכָל הַמְּקוֹמוֹת לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי. לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא נַחְתִּי מֵעֵיפוּתִי מֵרְכִיבַת הַחֲמוֹר אֲשֶׁר שִׁבֵּר עַצְמוֹתַי מְאֹד. וְעִם כָּל זֶה הָיוּ גַּם בָּזֶה חֲסָדִים נִפְלָאִים יְרַחֵם ה׳ עָלַי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם שַׁבָּת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּמְנוּחָה וְאַהֲבָה וְשָׁלוֹם. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם הַשָּׂשׂ וְשָׂמֵחַ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֲשֶׁר זָכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה, וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
יִצְחָק
וּבְקַשְׁתִּי מְאֹד לִפְרֹס עֲבוּרִי בְּשָׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיֶוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְלוֹמַר לָהֶם אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּפַעַם שֵׁנִי יְקַבְּלוּ כֻּלָּם מִכְתָּבִים בְּיִחוּד בְּאַהֲבָה. וְנָא לִכְתֹּב לִטְשֶׁעהרִין לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶכְתֹּב לָהֶם בְּעַצְמִי בְּאִחוּר יָמִים לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי, ה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לְמַעְלָה. וְרַב שָׁלוֹם לִידִידִי חֲבֵרִי הַנָּעִים הַנָּגִיד הַמֻּפְלָא הָרַב יַעֲקֹב טַייטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר, לֹא אוּכַל לְמְנֹעַ הַטּוֹב מִפִּי וְכִמְעַט אֵין שָׂעָה אֲשֶׁר לֹא אַזְכִּירֵךְ לְטוֹבָה כִּי דָּבוּק בְּלִבִּי אַהֲבָתְךָ לַאֲשֶׁר הָיוּ לְךָ חֵלֶק רַב לְזַכּוֹתֵינוּ לָבוֹא הֵנָּה, וּלְזַכּוֹת אוֹתִי לְטוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה. יְהִי ה׳ עִמְּךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ לְזַכּוֹת אוֹתְךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ וַחֲתָנֶיךָ לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אוֹהֲבְךָ תָּמִים הַשָּׂשׂ וְשָׂמֵחַ בְּבִיאַת הָאָרֶץ
יִצְחָק

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ עֶקֶב תרכ״ח לפ״ק פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.
מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבַי בָּנַי הַיְקָרִים וְהַחֲבִיבִים הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הָרַב מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה. יְחַזֵּק ה׳ אֶת לְבָבָם הַטּוֹב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וִיבָרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים. וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא הוֹדַעְתִּי לָכֶם תֵּכֶף מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁם לְשָׁלוֹם. וְאַחֲרֵי זֶה כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֱבִיאַנִי לְפֹה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת הוֹדַעְתִּים עוֹד הַפַּעַם תֵּכֶף מִשְּׁלוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה עִם כָּל הַחֲפָצִים בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עֲלֵיכֶם אֲשֶׁר תֵּכֶף בְּבוֹא בְּנִי הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה מֵאַדֶּעס לְבֵיתוֹ, תַּעֲרִיכוּ לִי מִכְתַּבְכֶם עַל יְדֵי הַפָּאסְט הַמֻּקְדָּם לְמַעַן הַחַיּוֹת נַפְשִׁי. וְדִמִּיתִי

אֲשֶׁר בְּשָׁבוּעַ עָבְרָה עֵת הִגִּיעַ הָרָץ לְפֹה בְּוַדַּאי אַשִּׁיג מִכְתַּבְכֶם וְלֹא זָכִיתִי.
וּלְסִבַּת זֹאת לֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא בְּמִכְתָּבִי עֲלֵיהֶם עַל יְדֵי זֶה הָרָץ. וְכֵן בָּנַי
שֶׁיִּחְיוּ, אַזְהָרְתִי מֵעַתָּה לִבְלִי לְעַכֵּב שְׁלִיחוּת מִכְתָּבָם אֵלַי בְּכָל עֵת, כִּי בְּכָל
מִכְתָּב אֲשֶׁר תִּשְׁלְחוּ לִי תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי. וּתְקַיְּמוּ בָּזֶה בֶּאֱמֶת כִּבּוּד אָב.
וְכַאֲשֶׁר תִּרְאוּ מִפְּנִי כֵּן תַּעֲשׂוּ. וְתָמִיד תִּקְרְאוּ הֵיטֵב מִכְתָּבַי, לְמַעַן תָּשִׁיבוּ
לִי עַל כָּל דָּבָר לְנָכוֹן. וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבַי מִפֹּה הוֹדַעְתִּים מִשְּׁלוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה,
וְכָתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה הַכֹּל בְּכָבוֹד וְכֵן הָיָה בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מַטּוֹת וּמַסְעֵי. וְהָיָה לָנוּ שַׁבָּת שֶׁל שִׂמְחָה
בְּבֵית הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְשָׁלְחוּ לִי מַשְׁקֶה מִכַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים,
וּבִפְרָט מֵהַכּוֹלֵל. וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אֲנָשִׁים כָּל הַיּוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבְעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַתִּי בְּרָכָה בְּשִׂמְחַת לִבִּי שֶׁזָּכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה, וּבְיוֹם ו׳, עֶרֶב־
שַׁבַּת־קֹדֶשׁ וָאֶתְחַנַּן הָיָה הַיָּאר צַייט שֶׁל כְּבוֹד הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הָאֲרִ״י
זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְהָלַכְתִּי עַל הַצִּיּוּן שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ פַּעַם הָרִאשׁוֹן.
מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ גֹּדֶל יִקְרַת קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ עִם כָּל הַקְּדוֹשִׁים
הַגְּנוּזִים שָׁם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּמָצָאתִי בְּשָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף צוֹעֲקִים
וּמִתְחַנְּנִים בְּתַחֲנוּנִים עַל נַפְשׁוֹתָם, זֶה הוֹלֵךְ זֶה בָּא. וְנִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת
מֵעֲמְקָא דְּלִבָּא וְאָנֹכִי בְּתוֹכָם בִּתְפִלָּתִי וּבְבַקָּשָׁתִי. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
פָּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי כַּאֲשֶׁר עִם לִבָּבִי. וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַקֶּבֶר הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ
הוּא רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר. הָלַכְתִּי
בַּחֲזָרָה לְבֵיתִי מַמָּשׁ כְּאִישׁ הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר, לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם.
וְהַכֹּל נִתְחַבֵּר אֶצְלִי עִם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר
צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מַמָּשׁ כְּאִלּוּ אָנֹכִי עוֹמֵד בְּשָׁם. וּבֶאֱמֶת הוּא הַכֹּל
אֶחָד. אַשְׁרַי מַה טּוֹב חֶלְקִי. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִכָּנֵס
בְּצֵל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זַ״ל אֲשֶׁר הִכְנִיס בְּלִבִּי הַרְגָּשַׁת הַנַּעַם הַזֶּה עַל
יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה. יְהִי רָצוֹן
שֶׁאֶזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים בְּהַרְחָבַת לִבָּבִי. וְלִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי
לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאָרֶץ מְלֵאָה כָּל טוּב
מַאֲכָלִים טוֹבִים וּבְרִיאִים, אַךְ מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר נִזְכֶּה מְהֵרָה אֲשֶׁר לֹא
יִהְיֶה נִרְאֶה חֻרְבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר זֹאת. מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ,
בְּוַדַּאי הָיִיתִי הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאֲרִ״י זַ״ל, אַךְ הַדֶּרֶךְ
לְשָׁם הוּא בְּמִסִּירַת נָפֶשׁ. וְלֵילֵךְ יְחִידִי גַּם כֵּן עֲדַיִן קָשֶׁה עָלַי, וְהַלְוַאי שֶׁיִּתֵּן
לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ לֵילֵךְ עַל כָּל פָּנִים בְּכָל שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. תְּהִלָּה לָאֵל בְּיוֹם
ב׳ הֶעָבַר ט״ו דְּנָא גַּם כֵּן הָיִיתִי שָׁם עֵת מִנְחָה, וְלָקַחְתִּי לִי אִישׁ אֶחָד
לְשׁוֹמֵר וּבְוַדַּאי הָיָה לְשָׁלָל נַפְשִׁי עוֹד יוֹתֵר מִבָּרִאשׁוֹנָה. אַךְ בָּאתִי מְאֹד עָיֵף
וְיָגֵעַ, וְהֵיכָן לוֹקְחִין בְּכָל פַּעַם אִישׁ כִּלְבָבִי לֵילֵךְ עִמִּי. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר אָנֹכִי
רוֹאֶה בְּכָל עֵת צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי
מַמָּשׁ עוֹמֵד לְנֶגֶד עֵינַיִם, וְכָלְתָה נַפְשִׁי לִפְרֹחַ אֵלָיו, אַךְ לָבוֹא לְשָׁם צְרִיכִין
לָזֶה הֲכָנָה וּנְסִיעָה יוֹתֵר כַּאֲשֶׁר מֵאִתָּנוּ לָבוֹא לְאוּמַאן. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר
לָכֶם הַדֶּרֶךְ לְשָׁם, הָרִים וּבְקָעוֹת וּגְבָעוֹת מֻשְׁטָחִים בִּצְרוֹרוֹת אֲבָנִים
גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. הַכֹּל צְרִיכִין רַק לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַטּוֹב הַזֶּה. וּבְחַסְדֵי
ה׳ מוּכָן אָנֹכִי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָבוֹא לְשָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ

חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי ה׳ עִמִּי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל טוּב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר בְּיוֹם ה׳ הֶעָבֵר תְּהִלָּה לָאֵל נִכְנַסְתִּי בְּהַבַּיִת אֲשֶׁר שָׂכַרְתִּי לָנוּ. וּבְאוֹתָן הַיָּמִים לֹא הָיִינוּ בְּקֶרֶב הַבְּרִיאוּת וְהָיָה לִי מִזֶּה רֹב עַגְמַת נָפֶשׁ. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ נַחֲמוּ חָזַרְנוּ לְאֵיתָנֵנוּ. וְהָעִקָּר הַיְּסוּרִים הָיָה לִי אֵיךְ לְהִנָּצֵל מֵהַדָּאקְטִיר, וּבִפְרָט מִזְּוּגְתִּי תִּחְיֶה אֲשֶׁר לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲמֹד נֶגֶד כָּל הַבָּאִים אֵלֶיהָ. וּבְכָאן עוֹסְקִים בְּרְפוּאוֹת עוֹד יוֹתֵר מִבְּחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַךְ בְּחֶמְלַת ה׳ עָלַי בַּכֹּחַ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה נִצַּלְתִּי מִכֹּל. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְיַצִּילֵנוּ מִכָּל מַחֲלָה, וְיַחֲזֵק אֶת כֹּחֵנוּ בְּכָל רְמַ״ח אֵבָרֵינוּ וּשְׁסָ״ה גִּידֵינוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְעוֹד הִפְלִיא ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְהִזְמִין אִשָּׁה מְשָׁרֶתֶת לְבֵיתִי, וְהִיא אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּבְרִיאָה, וְכָל צָרְכֵי הַבַּיִת מֻטָּל עָלֶיהָ, אוֹפָה וּמְבַשֶּׁלֶת וְהוֹלֶכֶת לְכָל מָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין. כִּי זוּגָתִי תִּחְיֶה לֹא יָכְלָה אֲפִלּוּ לָזוּז מִמְּטָתָהּ, וְגַם עַתָּה אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא בְּקֶרֶב הַבְּרִיאָה עֲדַיִן אִי אֶפְשָׁר לָהּ לָצֵאת לַשּׁוּק, וְהָאִשָּׁה הַנַּ״ל אֵינָהּ מְקַבְּלָה מֵאִתָּנוּ שׁוּם שְׁכִירוּת רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה וּמָקוֹם לָשֶׁבֶת. וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הִפְלִיא לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה. יִתֵּן ה׳ בְּלִבָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲמֹד בִּדְבָרֶיהָ כַּמְדֻבָּר. וּלְעֵת עַתָּה הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה קְצָת, כִּי קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה לְעֹשֶׁר, מִשְׁתָּמֵא כֵּן הוּא הַמַּזָּל שֶׁלִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּטָחוֹנִי שֶׁיַּזְמִין לִי כָּל צָרְכֵי בְּכָבוֹד. וּמֵאִתְּכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ בִּקַּשְׁתִּי לָשׂוּם עֵינֵיכֶם עָלַי בְּכָל הָאָפָנִים, כְּפִי אֲשֶׁר אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי מִטּוּלְטְשִׁין הִבְטִיחוּ לִי לַעֲמֹד לְעֶזְרָתִי לְפֹה, כֵּן תִּדְרְשׁוּ מִמֶּנָּם בְּכָל עֵת עַל זֶה דֶּרֶךְ חָכְמָה וְהַשְׂכֵּל; וּכְמוֹ כֵן מִכָּל מָקוֹם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט מֵאוֹהֲבֵי וְרֵעֵי הַמְיֻחָדִים שֶׁיִּחְיוּ. וְאוּלַי יְחָנֵּנִי ה׳ שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לַבַּיִת שֶׁלִּי, כִּי מְאֹד נָחוּץ לִי זֹאת, בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּבַיִת שֶׁל שְׂכִירוּת, כִּי כָּל הַבִּנְיָנִים הֵמָּה פֹּה שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר. וְרַק כְּשֶׁאֶחָד קוֹנֶה לוֹ לְעַצְמוֹ דִּירָה מְתֻקֶּן לוֹ בְּעַצְמוֹ כְּפִי רְצוֹנוֹ. וּלְהַאֲרִיךְ לָכֶם בָּזֶה לֹא אוּכַל, בִּטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג לְטוֹבָתִי, וַה׳ יַצְלִיחַ אֶתְכֶם בָּזֶה. וּלְמַעַן הַשֵּׁם כָּל הַשְׁלָחַת מָעוֹת שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם לִשְׁלֹחַ לְפֹה תִּשְׁלְחוּ רַק גְּלַייךְ לְיָדִי לר׳ יִצְחָק שְׁטֶעְרִינְהַארְץ מִטּוּלְטְשִׁין, רַק לְפָרֵט שְׁטֶעְרִינְהַארְץ. וּכְמוֹ כֵן כָּל הַמִּכְתָּבִים. וַאֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יִשְׁלַח רַבִּי סָענְדֶיר מָעוֹת וּמִשְׁתָּמֵא יִשְׁלַח לְר׳ נַחְמָן, תִּשְׁלְחוּ גַּם כֵּן לְיָדִי וְאָנֹכִי אֶמְסֹר לוֹ בְּלִי עִכּוּב. וְכֵן רְצוֹן רַבִּי נַחְמָן גַּם כֵּן. כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָנוּ שְׁלֵמִים פֹּה בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה וְרֵעוּת. עַד כֹּה לֹא עָשָׂה רַבִּי נַחְמָן שׁוּם דָּבָר בְּלֹא דַּעַת יְדִידֵנוּ הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר. וְתִתְאַמְּצוּ אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִהְיֶה נִשְׁלָח לְיָדִי סְכוּם הָגוּן הֵן בִּשְׁבִילִי הֵן בִּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְהֵן לִשְׁאָר אֲנָשִׁים. וּבִפְרָט לְהַזְכִּיר אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז נֵרוֹ יָאִיר מֵעִנְיַן הַשְׁלָחָתוֹ לְפֹה בְּזֶה הָעֵת בְּכָל שָׁנָה, וַאֲגַב מִשְׁתָּמֵא יַזְכִּירוּ אוֹתוֹ אוֹדוֹתַי גַּם כֵּן. וְאֶת כָּל מִכְתָּבֵי הַמְצֹרָפִים פֹּה, בְּקַשְׁתִּי לְקָרוֹתָם כֻּלָּם וְלִמְסֹר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְכַוָּנָתִי בָּזֶה אוּלַי כָּתַבְתִּי לְאֶחָד אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶגֶד רְצוֹנְכֶם בְּשָׁם תּוּכְלוּ לְעַכְּבוֹ, לְדַעְתִּי כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי,

אַךְ לֹא אוּכַל לַעֲמֹד עָלַי מִמָּקוֹם רָחוֹק כָּל כָּךְ נֶגֶד דַּעַת בְּנֵי אָדָם דִּשָּׁם.
הַכֹּל עֲלֵיכֶם קָסַמְיכְנָא אֲשֶׁר יִהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב. וּמֵעַתָּה לֹא אוֹסִיף עוֹד לִכְתֹּב שׁוּם מִכְתָּב לְשׁוּם נִבְרָא בִּלְתִּי כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ לִי מִכְתָּב מֵאֵיזֶה אִישׁ, אָז אֶהְיֶה מֻכְרָח לַהֲשִׁיבוֹ לְטוֹב, רַק עַתָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן נִרְאֶה לִי אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לָזֶה, כִּי כַּמָּה בִּקְשׁוּ מִמֶּנִּי בְּפֵרוּט לִכְתֹּב לָהֶם מִכְתָּב, וְאָנֹכִי הִבְטַחְתִּים, כֵּן עָלַי לְקַיֵּם עַתָּה. אַךְ מֵעַתָּה מַה יֵּשׁ לִי לִכְתֹּב מִכְתָּבִים וּבִפְרָט כִּי אֵין לִי פְּנַאי לָזֶה, וְעֵינַי צוֹפִיּוֹת בְּכָל עֵת לִזְכּוֹת לִשְׁמֹעַ טוּב הַצְלָחַתְכֶם מֵעֵת נָסְעִי מֵאִתְּכֶם אֵיךְ מִתְנַהֵג הַדָּבָר בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְהָעִקָּר מִשְּׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְאָנֹכִי בִּתְפִלָּתִי בְּכָל יוֹם וָיוֹם עֲבוּרְכֶם בָּזֶה, יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה. וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם מֵעַתָּה אֲשֶׁר תִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַה׳ יַצִּיל אֶתְכֶם מִמְּנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת חָלִילָה, רַק יִהְיֶה בְּחַסְדֵי ה׳ כְּמוֹ בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְתַזְכִּירוּ אוֹתִי בְּשָׁם בְּכָל עֵת, וְאָנֹכִי אַזְכִּירְכֶם פֹּה לְטוֹבָה כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם. מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם טוֹב נְסִיעַתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְטוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן׃

ו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ רְאֵה.
יוֹם א׳ עָבַר בָּא הָרָץ הַשֵּׁנִי וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם מִיּוֹם ה׳ בָּלָק, הֵאירוּ עֵינַי דִּבְרֵיהֶם הַנְּעִימִים וְהֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי לִמְאֹד כִּי לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. וְהָאֱמֶנָם אֲשֶׁר הָיָה לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ מִמַּה שֶּׁכְּתַבְתֶּם מֵעִנְיַן אֲבֵדַת הַפָּאסְט לְאַדֶּעס, עִם כָּל זֶה הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בָּזֶה אֲשֶׁר תִּהְלָּה לָאֵל אֵין לָכֶם שׁוּם שַׁיִּין [כַּוָּנָה] לְנֶגֶד חָלִילָה. וְזֶה הַדָּבָר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יִתְתַּקֵּן לְטוֹב כִּי גַּם כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי בְּעַצְמִי הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים כָּךְ. וּבִפְרָט כִּי כֻּלָּם יוֹדְעִים אֲשֶׁר לֹא מֵאִתָּנוּ הַמִּכְשׁוֹל, רַק צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם מִכְשׁוֹל עַל יָדֵינוּ. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעַ לָנוּ. וַאֲשֶׁר כָּתַב לִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל שֶׁיֵּשׁ לָכֶם גְּמִילוּת חֶסֶד לְעִנְיַן צֹרֶךְ הַחֲנוּת, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי נַחַת רוּחַ מִזֶּה, עִם כָּל זֶה בָּנַי יְדִידַי גַּם בָּזֶה גְּדוֹלָה הָאַזְהָרָה לִבְלִי לְהַלְוֹוֹת הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ בִּלִי עִסְקָא צְרִיכִין לְשַׁלֵּם עַל כָּל פָּנִים לִזְמַנּוֹ. בְּבִטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תִּזָּהֲרוּ בָּזֶה, וַה׳ יַצְלִיחַ אֶתְכֶם לְטוֹב לָכֶם, וְאָנֹכִי אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ לְפֹה מִטּוּבְכֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בַּל תִּדְאֲגוּ, בִּטְחוּ תָּמִיד בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם תִּרְאוּ שֶׁיִּגְדַּל הַשָּׁלוֹם בֵּינֵיכֶם וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי הַשְׁלֵמָה.
וְהִנֵּה כְּפִי אֲשֶׁר מִתְעַכֵּב הִלּוּךְ הַפָּאסְט מִשָּׁם לְפֹה יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת, לָכֵן מְסֻפָּק אָנֹכִי אִם יַגִּיעַ לָכֶם מִכְתָּבִי הַלָּז טֶרֶם נְסִיעַתְכֶם לְאוּמַאן עַל

רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לָכֵן כָּתַבְתִּי בִּיחוּד גְּלַייְךְ [יְשִׁירוֹת]
לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי, וּבְשֵׁם סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּבִים אֲשֶׁר
לִטְשֶׁעהרִין. וְכָתַבְתִּי לָכֶם פְּרִיסַת שָׁלוֹם בְּשֵׁם גַּם כֵּן, לָכֵן אוּלַי תַּשִּׂיגוּ
בְּשֵׁם הַמִּכְתָּב שֶׁלִּי. תִּקְרְאוּ אוֹתוֹ, וְתִרְאוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁמָּה.
וּמִסְתָּמָא מִפֶּילָא תְּדַבְּרוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ נְדוֹן
טוֹבָתִי, וּבְפָרָט עִם יְדִידִי ה״ר יִצְחָק ב״ר גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. וְאִם יִרְצֶה
הַשֵּׁם בְּבוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן לְשָׁלוֹם מִסְתָּמָא יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם אֵיזֶה הַשְׁלָחָה לְפֹה,
רַק יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָכוֹן לִשְׁלֹחַ תֵּכֶף, כִּי יִהְיֶה הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַל
הַמָּעוֹת טְשֶׁעהרִין אֲשֶׁר דַּרְכָּם לִשְׁלֹחַ אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְמוֹ כֵן
מִטִּירָהאוּוִיצֶע, וּמִסְתָּמָא גַּם יְדִידֵנוּ ה״ר צְבִי מ״ז יִשְׁלַח בְּאֵלּוּ הַיָּמִים
הַשְׁלָחָתוֹ, לָכֵן הַסְּכוּם אֲשֶׁר יִהְיֶה לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם תּוֹדִיעוּ לוֹ עַל יְדֵי מִכְתָּב
לְפֹה, וְלֹא תַּמְתִּינוּ עַל עֵת הַשְׁלָחַת הַמָּעוֹת. כִּי מְשִׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לְקַבֵּל
תְּשׁוּבָתְכֶם עַל מִכְתָּבִי זֶה. וּבְלֹא זֶה אֲפִלּוּ בְּכָל עֵת שְׁלִיחַת מָעוֹת לְפֹה
תִּשְׁלְחוּ בְּיִחוּד מִכְתָּב גְּלַייְךְ [יְשִׁירוֹת] לְפֹה דֶּרֶךְ בַּאֲרַאט כִּי הַמָּעוֹת מִתְעַכֵּב
עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר, וּבֵין כָּךְ יִהְיֶה כְּלָיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבָם. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר
דִּבַּרְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ כְּלָיוֹן עֵינַיִם מִמִּכְתָּבִים, כֵּן הוּא הָאֱמֶת וְכֵן צָרִיךְ
לִהְיוֹת, וּבָטוּחַ אֲנִי בְּחַסְדֵי ה׳ שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה, אַךְ עַתָּה בְּהַתְחָלַת הָעִנְיָן
הַהֶכְרֵחַ עֲדַיִן לָזֶה. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְהָבִין זֹאת. בִּרְבוֹת הַיָּמִים כַּאֲשֶׁר
אַשְׁבִּיעַ נַפְשִׁי בְּיִקְרַת הָאָרֶץ, מִסְתָּמָא אָבוֹא לְיִשּׁוּב הַדַּעַת הָאֱמִתִּי בְּעָזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹב בָּזֶה גַּם כֵּן. וְיוֹתֵר מִזֶּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לִבִּי מָלֵא מִלִּים
מֵרֹב תְּשׁוּקַת לִבָּבִי מִישִׁיבָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה
הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְבָאֵר. גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּאר דֶּעם [בָּרוּךְ ה׳ עַל הַ]
חֶסֶד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וְחָפֵץ לִשְׁמֹעַ וּלְהַשְׁמִיעַ כָּל טוּב עָלֵינוּ
וְאַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן
יִצְחָק
פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה מָרַת אֶסְתֵּר שַׁיינְדֶיל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדָּתִי
הַיְקָרָה הַמְהֻלָּלָה הַבַּלָּה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנָּחְמָד כְּמַר
נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲבִיבָה בְּתִיָּה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק הֶחָכָם כְּמַר
שַׂכְנָא שֶׁיִּחְיֶה.
פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה מָרַת רָחֵל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר
הַנָּחְמָד כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנָּחְמָד כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה. לִיבֶּע
קִינְדֶער מַיינָע, גְּלֵייבְּט מִיר אַז אִיךְ פַּארגֶעס נִיט אִין אַייךְ אֲפִלּוּ אַ שָׁעָה.
וּבְכָל יוֹם בֶּעט אִיךְ גָּאט פַּאר אַייךְ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל נָאר פַּארנֶעמִין מַיין
גִּיבֶּעט. אִיךְ בֶּעט אַייךְ זֶעהֶר, זָארגְט נִיט אוֹן הָאט שָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
וֶועט אַייךְ בְּוַדַּאי הֶעלְפִין אִיהר וֶועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם זַיין גִּיזִינְד אוֹן
שְׁטַארְק, אוֹן וֶועט הָאבֶּען נַחַת פוֹן אַייעֶרע קִינְדֶערלֶעךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל
מִיר הֶעלְפִין צוּ הָארְכֶען כָּל טוּב פוֹן אִיטְלִיכֶען בַּאזִינְדֶער. וּבְפָרָט אִיךְ
זָאל זוֹכֶה זַיין בְּקָרוֹב צוּ הָארְכִין מִשְׁמַחַת חֻפַּת נֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת אָדִיל
תִּחְיֶה עִם בֶּן גִּילָהּ מִטֶּעפְּלִיק בְּהַרְחָבַת הַלֵּב. וָואלְט מִיךְ בְּוַדַּאי מְחַיֶּה
גִּיוֶוועהן.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וָואס וויִנְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זַייט גִּיזוּנְד אוֹן פְּרַייליךְ.

יִצְחָק הַנַּ״ל
זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ, אַלֶּלע גָּאר פְֿרַיינְטְלִיךְ, זִיא אִיז בָּרוּךְ הַשֵּׁם זֶעהֶר צוּ פְֿרִידֶען וָואס הָאט זוֹכֶה גִיווֶען צוּ קוּמֶען לְפֹה אוּן וווּנְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זִיא בֶּענְקְט נָאךְ דִי קִינְדֶּערְלִיךְ אָהן אַ דֶּרֶךְ הַטָּבַע. זִי גְּלוּסְט בְּכָל רֶגַע צוּ הָארְכֶען פּוּן זַייא כָּל טוּב. זַייט גִּיזוּנְד אוּן גְּלִיקְלִיךְ.
פּוּן מִיר אִמְּכֶם.
[בָּנַי הָאֲהוּבִים הַאֲמִינוּ לִי שֶׁאֵינֶנִּי שׁוֹכֵחַ מִכֶּם אֲפִלּוּ לְשָׁעָה, וּבְכָל יוֹם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מֵה׳ עֲלֵיכֶם. רַק יְקַבֵּל ה׳ יִתְבָּרַךְ אֶת בַּקָּשָׁתִי. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד אַל תִּדְאֲגוּ וְיִהְיֶה לָכֶם שָׁלוֹם. ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יַעֲזֹר. הֱיוּ בְּרִיאִים וַחֲזָקִים וְתִהְיֶה לָכֶם נַחַת מִיַּלְדֵיכֶם. ה׳ יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנִי לִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מִכֹּל אֶחָד בְּנִפְרָד, וּבִפְרָט אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ בְּקֶרוֹב מִשְׂמְחַת חֻפַּת נֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה עִם בֶּן גִּילָהּ מִטֶּפְלִיק בְּוַדַּאי הָיָה מְחַיֶּה אוֹתִי.
דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְאַחֵל לָכֶם כָּל טוּב, הֱיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים, יִצְחָק הַנַּ״ל.
זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם בִּידִידוּת מְאֹד. הִיא, בָּרוּךְ ה׳, מְרֻצָּה מְאֹד שֶׁזָּכְתָה לָבוֹא לְפֹה וּמְאַחֶלֶת לָכֶם כָּל־טוּב. הִיא מִתְגַּעְגַּעַת לַיְלָדִים יוֹתֵר מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע הִיא מִשְׁתּוֹקֶקֶת בְּכָל רֶגַע לִשְׁמֹעַ מֵהֶם כָּל־טוּב הֱיוּ בְּרִיאִים וּמְאֻשָּׁרִים, מִמֶּנִּי אִמְּכֶם.
דָּאבְּרִישׁ אֱשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ].
פְּרִיסַת שָׁלוֹם לִידִידֵי חֲבֵרֵי הַיָּקָר הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַנָּגִיד כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיְטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר.
הִנֵּה לְפָנָיו מִכְתָּבִי הֲלָזֶה וְיֵדַע מֵהַכֹּל, וּמָה אוּכַל לְשַׁעֵר גֹּדֶל אַהֲבָתוֹ הַתְּקוּעָה בְּלִבִּי אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשָׁכְחוֹ אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי הוּא הוּא הָיָה עִקַּר מִמְחַזְּקֵי נַפְשִׁי לָבוֹא הֵנָּה. וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל זְכוּתוֹ בָּזֶה, כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גֹּדֶל יִקְרַת נֹעַם אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשַׁעֵר זֹאת. וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַטּוֹב הַחֶסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר גְּמָלַנִי. וּבָזֶה בִּקַּשְׁתִּי מִכְּבוֹדוֹ לְכַבְּדֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּדִבּוּרָיו הַטּוֹבִים, וְיִהְיֶה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי.
דִּבְרֵי יְדִידוֹ וְאוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְזַכִּירוֹ לְטוֹבָה
יִצְחָק
בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ יִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם כָּל הַנִּגִידִים דְּשָׁם, וּבִפְרָט אוֹתָם אֲשֶׁר בָּאוּ לְעֶזְרָתִי וְהִבְטִיחוּ לִי עַל לְהַבָּא גַּם כֵּן לִהְיוֹת לְטוֹבָתִי, וּבְיִחוּד לִידִידֵנוּ הָרַב דָּוִד שׁוֹר נֵרוֹ יָאִיר כִּי הוּא בֶּרֶךְ אוֹתִי בְּבֶעלְטְיֶע בִּרְכַּת הַדֶּרֶךְ בְּאַהֲבָה רַבָּה.
גַּם יַעֲשׂוּ לְמַעַן הַמְּצָוָה וִידַבְּרוּ בְּשָׁם עִם הָרַב חַיִּים לֶעְרֶנֶער וּבְנוֹ הר״י. כְּפִי אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם קִרְבָה מָרַת אָדִיל בַּת רַבִּי חַיִּים בְּפֹה וְהִיא עֲנִיָּה וְאֶבְיוֹנָה.
מֵהָרָאוּי שֶׁיִּשְׁלְחוּ לָהּ מַתָּנַת יָדָם לְמַחְיָתָהּ וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.
גַּם לֵאמֹר לִידִידֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל קִיצִיס נֵרוֹ יָאִיר אֲשֶׁר מֵהָרָאוּי שֶׁיְּרַחֵם עַל אִמּוֹ חוֹרַגְתּוֹ אֲשֶׁר גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלֶיהָ אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הִיא מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׁ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלַן בְּהֶהֱקְדֵּשׁ. וּמַדּוּעַ יִמְנַע מִמֶּנָּה טוֹבָתוֹ לְמַעַן כְּבוֹד אָבִיו זַ״ל יִרְאֶה לְכַבְּדוֹ בָּזֶה וְיִהְיֶה לְהַצְלָחָתוֹ, יְדִידוֹ הַמְזָרְזוֹ לְטוֹב.
יִצְחָק
לְמַעַן אַחַי וְרֵעַי כְּבוֹד יְדִידַי הַיְקָרִים הַנִּכְבָּדִים הַמִּתְפַּלְּלִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ

דְּעִיר חָדָשׁ בְּטוּלְטְשִׁין אֲמַבְּרָה נָא שָׁלוֹם מֵאֶרֶץ הַחַיִּים. יְצַו ה׳ עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּרָכָה לְטוֹב לָהֶם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת בַּהֲרָמַת קַרְנָם וּמַזָּלָם לְמַעְלָה, בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מָה אֹמַר לָכֶם יְדִידַי, הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת מְלֵאָה כָּל טוּב, טַאקֶע [בֶּאֱמֶת] לֹא תֶּחֱסַר כֹּל בָּהּ, רַק בַּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַכֹּל בְּחֻרְבָּנָהּ, וְעַל זֶה דָּוֶה כָּל לֵב רוֹאֶה זֹאת. עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם וִירַחֵם עָלֵינוּ וִימַהֵר גְּאֻלָּתֵנוּ וְיָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, אָז נִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ וּמְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ.

לְעֵת עַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם טוֹב לָשֶׁבֶת פֹּה לְעֵת הַזּקָנָה, וְיֵשׁ בָּרוּךְ הַשֵּׁם מַה לֶּאֱכֹל כָּל טוּב. וּבִפְרָט חִיּוּת מֵרְאִית כְּבוֹד גְּנִיזַת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְהוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְשַׁעֵר זֹאת. וְהִנְנִי בְּכָל רֶגַע בְּתוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גְּמָלַנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וֶהֱבִיאַנִי הֵנָּה, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תְּשׁוּקָתִי וּמְיַחֲלוֹת עֵינַי לְזַכֵּנִי שֶׁיִּהְיֶה לִי פֹּה יְשִׁיבָה טוֹבָה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵי חַיַּי בְּהַרְחָבַת לְבָבִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אֲשֶׁר לָזֶה נִכְסַף נִכְסְפְתִּי כָּל הַיָּמִים ; גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז אִיךְ בִּין שׁוֹין בָּרוּךְ הַשֵּׁם דָּא, בִּטְחוֹנִי לַה׳ אַז וָועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְדִינְג רֶעכְט זַיין [מְהֻלָּל ה׳ יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁאֲנִי כְּבָר כָּאן, בִּטְחוֹנִי לְה׳ שֶׁהַכֹּל אִם יִרְצֶה ה׳ יִהְיֶה כָּהֹגֶן]. וְהִנְנִי יְדִידָם מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם, מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתָם. וַה׳ יַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִצְחָק

ז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ נֹחַ תרכ״ט, עִיר הַקּוֹדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבֵי בָּנַי הַיְקָרִים. חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי, הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִישׁוּעָתָם הַטּוֹבָה בְּכָל עֵת מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְּתָבָם הַיָּקָר מִן יוֹם ג׳ א׳ דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עָבַר, לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא הַקָּדוֹשׁ בַּבֹּקֶר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וּמֵרֹב תְּשׁוּקָה לֹא יָכֹלְתִּי לִקְרוֹתוֹ כִּי זָלְגוּ עֵינַי דְּמָעוֹת מֵרֹב אַהֲבָתָם אֲשֶׁר זָכִיתִי לִרְאוֹת כְּתַב יָדָם, כִּי לֹא הָיָה בִּי עוֹד כֹּחַ לִסְבֹּל הַכְּלִיוֹן עֵינַיִם מִזֶּה. וְנָתַתִּי הוֹדָיָה לְהַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא לִישׁוּב הַדַּעַת עַד בִּרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע. אָז דָּחִיתִי הַכֹּל מִמֹּחִי וְגָמַרְתִּי תְּפִלָּתִי, וְאָמַרְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל וְהוֹשַׁעְנוֹת בִּתְשׁוּקַת לִבָּבִי הַטּוֹב. וְאַחַר הַתְּפִלָּה הָלַכְתִּי לְבֵיתִי וְטָעַמְתִּי קְצָת יַיִן שָׂרָף וְלֶעקִיךְ כַּנָּהוּג. אָז פָּתַחְתִּי מִכְתָּבָם וּקְרָאתִיו בְּמָתוֹן מֵרִישָׁא לְסֵיפָא פַּעֲמַיִם, וְנִמְלֵאתִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וּבָזֶה הַמִּכְתָּב הָיִיתִי שָׂמֵחַ כָּל יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה בְּיַחַד עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ. וַהֲגַם שֶׁמָּצָאתִי בְּדִבְרֵיהֶם קְצָת עַגְמַת נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לִבִּי יִדְוֶה עַל זֶה לִמְאֹד, עִם כָּל זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִשְּׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְזֶה יָדוּעַ לָנוּ מֵעוֹלָם שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּלֵךְ כַּסֵּדֶר, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד גַּלִּים, וַאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ אֵין נִפְטָרִים מִזֶּה. אַךְ הָעִקָּר לְהִסְתַּכֵּל עַל הַהַרְחָבוֹת אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו מַגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתֵנוּ, לְהוֹשִׁיעֵנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר מִפֹּה שָׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב תֵּכֶף בְּבוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר רָשַׁמְתִּי לָכֶם עַל הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד, וּמְאֹד נִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתֶּם בִּזְמַנּוֹ בְּיַחַד עִם הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד אֲשֶׁר בְּיוֹם אֶחָד שָׁלַחְנוּ, וְהָיָה שָׁם נִחְיַצַת דְּבָרִים מֵאִתִּי לְהַחֲיוֹתְכֶם. וְגַם הָיָה סָגוּר שָׁם מִכְתָּבִים לְאוּמַאן לִשְׁלֹחַ לְטֶעפְּלִיק וְלִטְרָהאוּוִיצָע אֲשֶׁר מְאֹד נְחוּצִים הָיוּ, כֵּן מְצַפֶּה אָנֹכִי לֵידַע אִם קִבַּלְתֶּם זֶה הַמִּכְתָּב מִיּוֹם ו׳ מַטּוֹת וּמַסְעֵי. וְאַחַר זֶה תֵּדְעוּ שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב נָחוּץ בַּאֲרִיכוּת אֲשֶׁר הִתְחַלְתִּי לְכָתְבוֹ בְּיוֹם א׳ עֵקֶב וּגְמַרְתִּיו בְּיוֹם ה׳ רְאֵה. וּבְשָׁם סָגַרְתִּי גַּם מִכְתָּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט תְּשׁוּבָה לִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי מ״ז קַבָּלָה עַל הַמָּעוֹת ; וּבְשָׁם בֵּאַרְתִּי לָכֶם כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי מִיּוֹם בּוֹאִי עַד אוֹתוֹ הָעֵת. וְאָנֹכִי בְּעַצְמִי סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּב בְּתוֹךְ הַפַּאקֶעט [חֲבִילָה] הַגָּדוֹל הַהוֹלֵךְ לְבַייְרֶהט. וּלְאוּמַאן שָׁלַחְתִּי בְּיִחוּד מִכְתָּבִי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן וּבְשָׁם סָגַרְתִּי גַּם כֵּן מִכְתָּבִים. וּבְשָׁם כָּתַבְתִּי לָכֶם גַּם כֵּן פְּרִיסַת שָׁלוֹם. כִּי חָשַׁבְתִּי אוּלַי יַגִּיעַ הַמִּכְתָּב לְטוּלְטְשִׁין בְּעֵת שֶׁתִּהְיוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן לָכֵן שָׁלַחְתִּי לְאוּמַאן גְּלַייךְ [יְשִׁירוֹת] גַּם כֵּן לְמַעַן אֲשֶׁר תִּמְצְאוּ בְּשָׁם גַּם כֵּן כְּתַב יָדִי. וְצִוִּיתִי עַל רַבִּי נַחְמָן שֶׁיַּרְאֶה לָכֶם מִכְתָּבִי. לְעֵת עַתָּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ בְּזֶה הַמִּכְתָּב בֵּאַרְתִּי לָכֶם כד״ש [כָּל דִּרְישַׁת שְׁלוֹמִי]. וְתוּכְלוּ לְשַׁעֵר אֵיךְ אָנֹכִי מְצַפֶּה לִתְשׁוּבַתְכֶם עָלָיו. וְגַם תִּדְרְשׁוּ מֵאוּמַאן אִם נִתְקַבֵּל בְּשָׁם מִכְתָּבִי הַנַּ״ל. כִּי הָיָה לִי נְחִיצוּת גָּדוֹל בְּשָׁם. וַה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר אַחַר כָּתְבִי מִכְתָּבִי הַנַּ״ל וּשְׁלַחְתִּיו לְנָכוֹן, שׁוּב לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, וְהָיָה לִי מִזֶּה מְנִיעָה לִנְסֹעַ עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל לְמֶרוֹן אֲשֶׁר נִכְסַף נִכְסַפְתִּי לָזֶה מְאֹד. אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיוֹם א׳ אֲשֶׁר לִפְנֵי עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הֵקֵל אָז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּנִּי הַמַּחוּשׁ. וְנִתְגַּבַּרְתִּי וְנָסַעְתִּי לְשָׁם וּבָאתִי לְשָׁם לִפְנוֹת עֶרֶב. וּמֵרֹב הַחִיּוּת וְהַתְּשׁוּקָה שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם לֹא הִרְגַּשְׁתִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמִּי כְּלָל, וְכָל אֲשֶׁר מָצָא יָדִי לַעֲשׂוֹת עָשִׂיתִי. כִּי הֵזַכַּרְתִּי בְּכָל פַּעַם בְּחַסְדֵי ה׳, וְאָמַרְתִּי לִלְבִּי הֵיכָן אָנֹכִי, אֲשֶׁר אָנֹכִי כְּעָרְבִּי זָכִיתִי לָבוֹא עַד כֹּה לוֹמַר הַתְּפִלָּה הַנּוֹרָאָה שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְשָׁפַכְתִּי שִׂיחִי הַרְבֵּה מִקִּירוֹת לִבִּי עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְגַם קְצָת עַל צִיּוּן בְּנוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד הָרַב אֶלְעָזָר זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, וְגַם

הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יִצְחָק נַפְחָא. וְאַחֲרֵי זֶה הָלַכְתִּי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר, גַּם בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי בְּשִׂיחָתִי. וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַמְּעָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא עִם תַּלְמִידָיו הַיְקָרִים. וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחִיּוּת שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם. וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּגוֹרָל שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר בְּכֹחָם זָכִיתִי לִטְעֹם טַעַם קְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם הַזֶּה. וְהָיִיתִי מָלֵא שִׂמְחָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם כֻּלְּכֶם לְטוֹבָה, כִּי עָשִׂיתִי לִי בִּיכִיל [פִּנְקָס] מִכָּל הַשֵּׁמוֹת וְרָשַׁמְתִּי הַכֹּל כַּסֵּדֶר. וּמִסִּפְרֵי קָרָאתִי בִּשְׁמוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְהִתְפַּלַּלְתִּי כְּכָל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְבַקֵּשׁ עֲבוּרָם. וַה' יַאֲזִין תְּפִלָּתִי, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַחַר כַּךְ נָסַעְתִּי מִמִּירוֹן חֲזָרָה לְבֵיתִי הֶרְגַּשְׁתִּי מֵחֲלִישַׁת כֹּחִי, וּבִפְרָט הַנְּסִיעָה עַל הַחֲמוֹר אֲשֶׁר אֵין יְכוֹלִין לְשַׁעֵר זֹאת. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע, אַךְ עָיֵף וְיָגֵעַ מְאֹד. וְלֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה כָּל הַשָּׁבוּעַ, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵרֹב הַחִיּוּת שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת בְּמֵרוֹן הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְקִבַּלְתִּי הַכֹּל בְּאַהֲבָה. וּמֵאָז נִפְתַּח לִבִּי לְהַתְמָדָה לְלִמּוּדִי הַטּוֹב, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְרֹב חֻלְשַׁת כֹּחִי. וּמִן יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים חָזַרְתִּי קְצָת לְאֵיתָנִי, וְעִם כָּל זֶה לֹא הָיָה בְּכֹחִי לֵישֵׁב עַצְמִי עַל הַלִּמּוּד, אַךְ הַתְּשׁוּקָה לֹא עָבַר מִמֶּנִּי. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרוֹב לַחֲצִי אֱלוּל בָּאתִי לְאֵיתָנִי, וְהָיִיתִי בַּחֲצִי חֹדֶשׁ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאַרִ״י ז״ל, וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי עַד כֹּה, וְגַם טָבַלְתִּי עַצְמִי בְּהַמְּקוָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ, וּבָאתִי לְבֵיתִי בְּתְשׁוּקָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאָז עַד עַתָּה שַׂמְתִּי מְגַמָּתִי לְתוֹךְ לְמוּדִים הַרְבֵּה בְּהַתְמָדָה. וְאָנֹכִי וְזוּגָתִי תִּחְיֶה בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּקַו הַבְּרִיאָה. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ הַיָּמִים טוֹבִים בְּשִׂמְחָה. וּלְפָרֵט כָּל דָּבָר הוּא מֻהַנִּמְנָע. הַכֹּל, גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָיָה בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי הַחֶסֶד הַזֶּה לַהֲבִיאֵנִי הֲלֹם, וְזִכַּנִי אֲשֶׁר נֹעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִכֶּם בְּכָל עֵת בְּמִכְתָּבִים טוֹבִים, הָיְתָה שִׂמְחָתִי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי עַל כָּל הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי מָצָאתִי לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר נֶגֶד הַבִּלְבּוּלִים, אַךְ הַכִּלְיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבָם לֹא אוּכַל לְהַעֲבִיר מֵרַעְיוֹנַי, רַק בְּחֶמְלַת ה' בְּדֶרֶךְ שִׂכְחָה, כִּי אַהֲבָתָם תָּקוּעַ בְּלִבִּי.

וּמַה מְּאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מֵהָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן אֵיךְ עָלָה עִמָּנוּ בְּמָקוֹם הַתְּפִלָּה וְהָיָה לִי לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ מִידִיעָתָם אֲשֶׁר נָכוֹן הַדָּבָר לִגְמֹר לְטוֹב. אַךְ מִי יִתֵּן לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מֵהַיְשׁוּעָה הַשְּׁלֵמָה אֲשֶׁר נִבְנָה הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ לְטוֹב, וְלֹא הָלַךְ מִמֶּנִּי שׁוּם תְּפִלָּה שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי עִנְיָן זֶה, וּבִפְרָט עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעִים, וְגַם עֲבוּרְכֶם הִתְפַּלַּלְתִּי הַרְבֵּה שֶׁתִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ, כֵּן אָנֹכִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִזֶּה. וְאָנֹכִי נִתְקַשַּׁרְתִּי עַצְמִי מִפֹּה לְהַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאַרִ״י ז״ל בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִפְתַּח לִבִּי מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, וּמִשָּׁם

קְשַׁרְתִּי עַצְמִי בְּזְכוּתוֹ לְהַקְדּוֹשׁ שֶׁלָּנוּ. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב מִזֶּה לְהַחֲיוֹתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְתֵדְעוּ בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אֲשֶׁר חִשַּׁבְתִּי עַצְמִי בְּעִנְיַן הַהוֹצָאָה, וְאַחַר כָּל הַקְּמוּץ, מֻכְרָח אָנֹכִי לִהְיוֹת בַּעַל הוֹצָאָה עַל אַרְבַּע רוּבַּל כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ. כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהַחֲזִיק מְשָׁרֶתֶת כִּי זוּגָתִי תִּחְיֶה הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי שֶׁתַּעֲשֶׂה כָּל דָּבָר וּבִפְרָט שֶׁהוּא דָּבָר חָדָשׁ. וּבְחָמְלַת ה׳ שֶׁהִזְמִין לִי אִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא בְּבֵיתִי רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה, כֵּן יוֹסֵף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְיַחֲזִק לִבִּי בְּבִטְחוֹנִי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר לֹא יַעַזְבֵנוּ, וּלְעֵת עַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֵין לִי שׁוּם דְּאָגוֹת מִזֶּה, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי עַל הַהוֹצָאָה, אַךְ אָנֹכִי מוֹדִיעֲכֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ אֵיךְ לְהִתְאַמֵּץ לְטוֹבָתִי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם. וּבִפְרָט כִּי נִזְדַּמֵּן לִי בַּיִת לִקְנוֹת אֲשֶׁר לָזֶה אָנֹכִי מְשְׁתּוֹקֵק לִמְאֹד, לְמַעַן יִהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְלֹא אוּכַל לִי לָתֵת עֵצָה לְנַפְשִׁי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לִי יְדִיעָה מִכֶּם לָדַעַת מַהוּת הַכְּנָסָה שֶׁלִּי מִשָּׁם, וּמָתַי יָבוֹא לְיָדִי ; זוּגָתִי תִּחְיֶה נוֹתֶנֶת לִי סְכוּמָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אַךְ הוּא לְמִצָּעָר כִּי צְרִיכִין עוֹד סַךְ כָּזֶה לֹא פָּחוֹת, וּמִמַּה שֶׁבְּיָדִי אֵין בְּכֹחִי לִתֵּן כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין מַגִּיעַ לִי שֶׁפַע חֲדָשָׁה מֵאִתְּכֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת לִי זֶה הַסְּכוּם נָכוֹן לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתִי לְעֵת עַתָּה. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי לְטוֹבָתִי.

ח

הַיּוֹם יוֹם ד׳ לֶךְ־לְךָ.
הַיּוֹם בָּא הָרָץ מִבַּייָרָאט וּתְהִלָּה לָאֵל הִשַּׂגְתִּי אֶת שֶׁאֲהֻבָה נַפְשִׁי אֶת מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִיּוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִצָּבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי לָדַעַת מִקַּבָּלַת מִכְתָּבַי מִפָּרָשַׁת עֵקֶב וּרְאֵה. בָּנַי חֲבִיבַי, הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי לִמְאֹד, כֵּן יְחַיֶּה ה׳ אֶת נַפְשְׁכֶם וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר מָצָאתִי הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה מִבְּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן. כֹּה יוֹסֵף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ אֲשֶׁר יַגְדִּיל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְאַתֶּם תִּזְכּוּ לִהְיוֹת כָּל יְמֵיכֶם בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁם, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה נִמְנֶה בֵּינֵיכֶם בְּנֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה שֶׁלִּי מִפֹּה, בִּזְכוּת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה. וְעַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לָדַעַת אִם הִשַּׂגְתֶּם מִכְתָּבַי שֶׁשָּׁלַחְתִּי אָז גְּלַייךְ [יְשִׁירוֹת] לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן אֲשֶׁר בְּשָׁם הָיוּ גַּם כֵּן מֻסְגָּר מִכְתָּבִים נְחוּצִים, כִּי לֹא יָדַעְתִּי אִם יַגִּיעַ לְיֶדְכֶם קֹדֶם נְסִיעַתְכֶם. כֵּן מְצַפֶּה אָנֹכִי לָדַעַת מִקַּבָּלָתוֹ בְּעִתּוֹ הַיְנוּ בְּעֵת הֱיוֹתְכֶם שָׁמָּה, וַה׳ הַטּוֹב יַשְׁמִיעֵנִי.
וְהִנֵּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, קָרָאתִי מִכְתַּבְכֶם פַּעֲמַיִם וּמָצָאתִי בּוֹ טוּב טַעַם בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, אִיר הָאט מִיךְ דֶעֶרקְוויקְט [הֶחֱיִיתֶם אוֹתִי] בְּכָל הָאֵיבָרִים שֶׁלִּי. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ שֶׁאָזְכֶּה לְקַבֵּל בְּכָל עֵת בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּכֶם, וּבִפְרָט הַיְדִיעָה טוֹבָה מִשְּׁלוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמִשְּׁלוֹם

בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר מְצָאתֶם הָעֵסֶק לְנָכוֹן. ה׳ יַצְלִיחַ אֶתְכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לְקַיֵּם תָּמִיד טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְתִהְיֶה תּוֹרָתְכֶם קֶבַע, וְתֵלְכוּ עִם כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה אֲשֶׁר יֵרָשֶׁה לָנוּ מִכְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה. וְהָעִקָּר שֶׁתִּחְיוּ עַצְמְכֶם בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת. וְגַם בָּזֶה תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם, בְּכָל רֶגַע אֲשֶׁר נִתְהַוֶּה לָכֶם עִנְיָן חָדָשׁ לְקַיֵּם מִצְוַת כִּבּוּד אָב, וְלַעֲסֹק בְּטוֹבַת הַחֲזָקָה שֶׁלִּי פֹּה, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכְלוּ לִבְטֹחַ אֲשֶׁר בְּכָל מַה שֶּׁמְּזַכֶּה אוֹתִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַגֵּל פֹּה אֵיזֶה טוֹב, לִזְכוּתָם תֵּחָשֵׁב גַּם כֵּן, כִּי גַּם עַל זֶה יְכוֹלִין לֵאמֹר שְׂמַח זְבֻלוּן וְכוּ׳. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר אֵינְכֶם יְכוֹלִין לְהַסְפִּיק מִכִּיסְכֶם כָּל צְרָכֵינוּ, אֶת אֲשֶׁר תִּפְעֲלוּ דֶּרֶךְ יֶדְכֶם הַכֹּל לִזְכוּתְכֶם תֵּחָשֵׁב. וְאַל יֵקַל בְּעֵינֵיכֶם דָּבָר זֶה לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה, וּבִפְרָט כִּי אֵין אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ חָלִילָה שׁוּם יִתְרוֹן, רַק כִּמְעַט לֶחֶם לֶאֱכֹל וּמָקוֹם לָנוּחַ. וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ בָּרוּךְ הַשֵּׁם עֲדַיִן יֵשׁ לִי לְנָכוֹן. וְהָעִקָּר מְגַמָּתִי לְמַעַן עָסְקִי לְהַתְכִּלִית הָאֱמֶת. ה׳ יוֹדֵעַ לְבָבִי, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו כְּבָר עָזַר לִי בָּזֶה עַד מְאֹד. וְהָעִקָּר אֲשֶׁר זָכִיתִי שֶׁהִתְנוֹצֵץ בִּי גְּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע בָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה לֵישֵׁב פֹּה יֵשׁ אֶצְלִי פָּנִים אַחֶרֶת. וּבְכָל מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה פֹּה זַכֵּנִי ה׳ לִמְצֹא פֹּה נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר נִקְבָּע בְּלִבִּי קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה כְּלָל, כִּי הוּא רַק לְכָל חַד וְכוּ׳. כֵּן אֲהוּבֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּקַּבְּלוּ חַיּוּת מִזֶּה שֶׁהִזְמִין לָכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִנְיָן גָּדוֹל כָּזֶה.

אַתָּה בְּנִי מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה רָאִיתִי בַּמִּכְתָּב הֶעָבַר קוּבְלָנָא שֶׁלְּךָ לְפָנַי עַל גֹּדֶל טִרְדוֹתֶיךָ וְטִרְחָתְךָ. וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ בָּזֶה, כִּי גַּם אָנֹכִי נִסְיתִי בָּזֹאת וְאֶפְשָׁר מִסְתָּמָא יוֹתֵר. בְּנִי חֲבִיבִי תֵּדַע אֲשֶׁר לֹא פַּעַם אַחַת וְלֹא שְׁתֵּי פְּעָמִים וְלֹא כַּמָּה פְּעָמִים, רַק פְּעָמִים אֵין שִׁעוּר הִצַּעְתִּי קוּבְלָנָא כָּזֶה לִפְנֵי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה. וְהֵשִׁיב לִי בְּכָל פַּעַם אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמְּךָ. וְהָעִקָּר שֶׁתִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם בְּכָל עִסְקְךָ וְכָל מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב בַּל תַּמָּנַע, וְהָעִקַּר רְצוֹנוֹת טוֹבִים, וּבִפְרָט בְּעֵת הִלּוּכְךָ עַל הַפָּאסְט תִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וְכָל רְצוֹנְךָ וּמְגַמָּתְךָ יִהְיֶה לְהַטּוֹב הָאֱמִתִּי, וְאֶת אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִמְּךָ אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִהְיֶה נָכוֹן. נָא בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה מִסְתָּמָא שָׁמַעְתָּ זֹאת מִמֶּנִּי בְּעַל פֶּה גַּם כֵּן, וְאוּלַי נִשְׁכַּח מִמְּךָ וְהִנְנִי מַזְכִּירְךָ הַטּוֹב, וּבִפְרָט עַתָּה אֲשֶׁר כָּל טוּב אֲדוֹנִי לְפָנֶיךָ, כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּהֶם תּוּכַל לִמְצֹא כָּל מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אַחִים וְרֵעִים, לְמַעַן הַשֵּׁם לְקַיֵּם אִישׁ אֶת אָחִיו יַעֲזֹרוּ וּתְחַזְּקוּ זֶה אֶת זֶה הֵן בְּהָעֵסֶק, הֵן לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם עִם כָּל מַה שֶּׁתִּזְכּוּ לַחֲטֹף הַטּוֹב מִכָּל הַטְּרָדוֹת, וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה. וּבִזְכוּת זֶה יַצְלִיחֲכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עִסְקֵיכֶם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמְחוּ.

וְיֶתֶר מִזֶּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ בְּדְבָרִים, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֵּן יוֹסִיף ה׳ חַסָדָיו יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכֶּם מִכְתָּב אַחַר בּוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן כֵּן מִסְתָּמָא אֶעֱרֹךְ לָכֶם מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, כִּי לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא כְּתַבְתֶּם לִי תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה עַל כָּל דִּבְרֵי בַּקָּשׁוֹתַי שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּמִכְתָּבִי שֶׁקִּבַּלְתֶּם מִן פָּרָשַׁת רְאֵה.

וְגֹדֶל מְבַקְּשִׁי וְאַזְהָרָתִי לִקְרֹא הֵיטֵב מִכְתָּבַי וְלַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל פְּרָט. וּבְפָרָט שֶׁהָיָה שָׁם כַּמָּה מִכְתָּבִים, נָחוּץ לִי לָדַעַת אִם נִתְקַבְּלוּ כֻּלָּם וְנִמְסְרוּ וְנִשְׁלְחוּ לְכָל אֶחָד לְנָכוֹן. וְנִפְלֵאתִי מְאֹד בָּנַי שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְקַבֵּל שׁוּם תֵּבָה אַחַת וַאֲפִלּוּ לֹא שׁוּם פְּרִיסַת שָׁלוֹם עַל יָדְכֶם מִשְּׁנֵי יְדִידַי הַנֶּאֱהָבִים יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר וִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז. לֹא אוּכַל לָדַעַת מַה לַּחֲשֹׁב בָּזֶה, וְיֵשׁ לִי קְצָת חֲלִישׁוּת הַדַּעַת מִזֶּה. אַךְ בִּטְחוֹנִי לַה׳ אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא נִתְּקוּ אַהֲבָתָם מִמֶּנִּי, וּבְפָרָט יְדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב ש״ב נֵרוֹ יָאִיר אֲשֶׁר זָכָה בִּי כָּל כָּךְ לְטוֹבָתִי, ה׳ יַצְלִיחוֹ לְטוֹב, וּבְלִבִּי חָקוּק אַהֲבָתָם וְהִנְנִי זוֹכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתָם. כֵּן יְדִידַי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ לִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם עֲבוּרִי בְּאַהֲבָה. וְכַאֲשֶׁר אֶתְכַּבֵּד מֵהֶם בְּאֵיזֶה דְּבָרִים בְּוַדַּאי אָשִׁיב לָהֶם בְּכִפְלַיִם, וַה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לָעַד. וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִזֶּה בְּפֵרוּשׁ לְמַעַן דַּעַת הַטּוֹב. וְיָתֵר מִזֶּה יָשִׂים ה׳ בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר נִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת. וּבָזֶה אֲסַיֵּים וְאֹמַר שָׁלוֹם.

אֲבִיכֶם אוֹהֲבְכֶם אֲשֶׁר נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם בְּלִי הֶפְסֵק רֵגַע מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וַה׳ יוֹשִׁיעַ לְטוֹב

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל תְּשׁוּבָתָם עַל פְּרִיסַת שָׁלוֹם שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָהֶם בְּמִכְתָּבִי הָעָבָר, כֵּן מִסְתָּמָא אוֹסִיף לְכַבְּדָם בְּמִכְתָּבַי. ה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם וְהַצְלָחָתָם לָעַד הַקְּוִויטִיל [הַפִּתְקָה] שֶׁל יְדִידֵנוּ הַיָּשִׁישׁ הַנַּעֲלֶה רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת.

בַּל יִשְׁכְּחוּ לְהוֹדִיעֵנִי הֵיכָן לוֹמְדִים הַבָּנִים שֶׁיִּחְיוּ בַּחֹרֶף הַזֶּה לְמַעַן דַּעַת לְהַחֲיוֹתִי.

ט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳ וַיֵּצֵא תרכ״ט פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם כְּבוֹד אֲהוּבַי בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וְהָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מֵאֵת חַי הַחַיִּים לְזַכּוֹתָם לְרֹב טוֹב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמְחוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹדֶה ה׳ בְּכָל לְבָבִי אֲשֶׁר זָכִיתִי לְקַבֵּל שָׁבוּעַ זוֹ מִכְתָּבִים פַּעֲמַיִם אֶחָד עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר בְּיוֹם ב׳, וְאֶחָד הַיּוֹם עַל יְדֵי הָרָץ בְּצֵרוּף הַסַּךְ 146.32 רוּבַּל כֶּסֶף, בְּבִשּׂוֹרָתָם מִשְּׁלוֹם הַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן

וּמִשְׁלוֹם הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, וּמִשְׁלוֹם נְסִיעָתָם וּבוֹאָם לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וַתְּחִי רוּחַ נַפְשִׁי בְּקִרְבִּי. כֵּן יוֹסִיף ה׳ לְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מֵהֶם יְשׁוּעָתָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מִשִּׂמְחַת יוֹם טוֹב שֶׁלָּהֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבְבֵיתָם עִם כָּל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ. כֵּן כַּפַּי פְּרוּשׂוֹת לַה׳ שֶׁיְּחָנְנָם תָּמִיד בְּחֵן וָחֶסֶד וְיֶגְדַּל שְׁלוֹם בֵּיתָם לָעַד וּבְרֹב בְּרָכָה, וְיִהְיֶה בֵּיתָם בַּיִת וַעַד לַחֲכָמִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים לְהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת בְּשָׁבוּעַ פָּרָשַׁת לֶךְ. וְעַתָּה אֵין לִי מַה לְּהוֹסִיף עַד בּוֹא תְּשׁוּבָתָם הַנְּכוֹנָה, וְגַם אֶרְאֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה יִּהְיֶה נִשְׁלָח לִי מֵאִתָּם הַשְּׁלָחָה הָרִאשׁוֹנָה, כַּאֲשֶׁר הֵמָּה מַבְטִיחִים לִי בְּהַשְּׁנֵי מִכְתָּבִים הַנַּ״ל. וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי שֶׁכְּתַבְתֶּם לִי שֶׁקִּבַּלְתֶּם כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁלִּי. כִּי בָּזֶה פָּטַרְתִּי מִמֶּנִּי עֹל גָּדוֹל. וְאֵין לִי עוֹד מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ לְבָבִי, אֲשֶׁר לִבִּי הָלַךְ אָנֶה וָאָנָה, וְעַל כָּל מִכְתָּב וּמִכְתָּב הָיָה לִי כַּמָּה סְפֵקוֹת. וּלְסִבַּת זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁתִּקְרְאוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים. אַךְ הָיָה נִדְמֶה לִי שֶׁמִּכְרָח אָנֹכִי לָבוֹא פַּעַם אַחַת בְּמִכְתָּבִי בִּפְרָט בַּהַתְחָלָה שֶׁהָיִיתִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ מִמֶּנִּי. וַאֲגַב זֶה נִכְנַסְתִּי גַּם בְּדִבּוּרִים לְטוֹבַת הַחִזָּקַת יְשִׁיבָתִי פֹּה, לָזֹאת שָׁקַדְתִּי לָדַעַת בִּשְׁלוֹם קַבָּלָתָם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְמַעַן דַּעַת שֶׁיָּצָאתִי יְדֵי חוֹבָתִי. עַתָּה הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי בָּזֶה הַדָּבָר שֶׁהוֹדַעְתֶּם לִי שֶׁנִּתְקַבְּלוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים. וְיוֹדֵעַ אָנֹכִי אֲשֶׁר אֵין לִי לְהַעֲלוֹת שׁוּם בְּטָחוֹן עַל פִּי הַטֶּבַע, רַק לְהַשְׁלִיךְ עַצְמִי עַל הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל בְּרִיָּה. כֵּן בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יָזִין אוֹתִי גַּם כֵּן בְּרֶוַח כָּל יְמֵי חַיַּי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם זוּגָתִי תִּחְיֶה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שַׂמְתִּי נַפְשִׁי בְּכַפִּי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה, וַה׳ שָׁלַח בִּלְבִּי הַתְמָדָה לְכָל הַלִּמּוּדִים. וְיִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה חָבִיב עָלַי בְּכָל עֵת בְּיֶתֶר שְׁאֵת, וּבִפְרָט בְּכָל עֵת הֱיוֹתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הָאַרִ״י זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְעוֹד עַל מְקוֹמוֹת קְדוֹשִׁים, נִמְשָׁךְ עָלַי חִיּוּת חָדָשׁ נִפְלָא. וְהַכֹּל עַל פִּי דְּרָכֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁקִּבְּלוּ עַל יְדֵי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. יְהִי ה׳ עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח שֶׁאֶזְכֶּה לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה. עֲדֵי אֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי מְהֵרָה. אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כֵּן יְחָנֵנִי ה׳, הַטּוֹב הַזֶּה, וישַׂמְחֵנִי בִּנְקֻדָּתִי הַטּוֹבָה מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם בְּכָל יוֹם וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוֹבָה רוּחָנִי וְגַשְׁמִי וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם וּלְהַשְׁמִיעֲכֶם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים.

יִצְחָק מִבְּרֶסְלֶב

וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מֵאֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם שֶׁיְּחִיוּ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנָתַתִּי תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה. כֵּן יְחַזֵּק ה׳ אֶת לְבָבָם הַטּוֹב לֵילֵךְ מֵעַתָּה בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, וְיִזְכּוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לִהְיוֹת תּוֹךְ הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנְנִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם כַּלָּתִי הַצְּנוּעָה הַמְּהֻלֶּלֶת מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה הַכַּלָּה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד הֶחָסִיד כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲכִימָה מָרַת בַּתְיָה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק כְּמַר שַׁכְנָא יִחְיֶה. הוֹמֶה לִבִּי עַל הַמֵּחוּשׁ שֶׁל כַּלָּתִי תִּחְיֶה, וְאָנֹכִי מִתְפַּלֵּל עֲבוּרָהּ בְּכָל עֵת, תִּקְוָתִי לַה׳ שֶׁיּוֹשִׁיעָהּ מְהֵרָה לִרְפוּאָתָהּ הַטּוֹב. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בַּל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיהָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה, וְאַל תַּעֲסֹק בְּשׁוּם רְפוּאָה תַּחְבּוּשֶׁת רַק לְצַפּוֹת לִישׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִכָּל מַחֲלָה וְיִרְפָּאָה מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִישׁוּעָתָהּ הַטּוֹבָה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַמְּהֻלָּלָה רָחֵל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד הֶחָסִיד כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה, הִנְנִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם, וּמְצַפֶּה אָנֹכִי לִשְׁמֹעַ מִכֶּם כָּל טוּב יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֵּע גָּאר פְּרַיינְדְלִיךְ אוּן לִיבְלִיךְ. מִיר הָאבֶּען מְקַבֵּל גֶּעוֶעהֶן דֶּעם לֶעקִיךְ בִּשְׂלֶמוּת עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת, מִיר וּוינְשֶׁען אַייךְ אַז זָאל אַייךְ תָּמִיד זַיין זִיס אוּן גוּט אוּן פְּרַיילִיכֶע הֶערְצֶער מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּא הָארְכִין פּוּן אַייךְ כָּל טוּב, דִּבְרֵי אִמְּכֶם, וָואס בֶּעט פַּאר אַייךְ תָּמִיד [זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם מְאֹד בִּידִידוּת וּבְאַהֲבָה. קִבַּלְנוּ אֶת הַלֶּקֶךְ בִּשְׂלֶמוּת עַל יְדֵי ר׳ דָּוִד וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת. אָנוּ מְאַחֲלִים לָכֶם שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם תָּמִיד מָתוֹק וְטוֹב וּלְבָבוֹת שְׂמֵחִים. נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם כָּל־טוּב דִּבְרֵי אִמְּכֶם הַמַּעְתִּירָה תָּמִיד עֲבוּרְכֶם]. וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל מְהֵרָה לֶעקִיךְ טוֹב מְשֻׂמְחַת נִשּׂוּאֵי נֶכְדָּתִי הַכַּלָּה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה.

דִּבְרֵי דָּאבְּרִישׁ אֵשֶׁת יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַמֻּפְלָג הָרַב יַעֲקֹב מִיכָל נֵרוֹ יָאִיר, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד כְּמַר חַייקֶל שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת חַנָּה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. נִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ שׁוּם תֵּבָה אַחַת, אֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכְתֹּב לִי בַּאֲרִיכוּת, לְבַסּוֹף לֹא קִבַּלְתִּי אֲפִלּוּ פְּרִיסַת שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ. כֵּן אֵין לִי מַה לִּכְתֹּב לוֹ. הִנְנִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל יוֹם לְטוֹב לוֹ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וַה׳ יַשְׁמִיעֵנוּ מֵהֶם כָּל טוּב וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל שִׁכְנַי הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ וּבְפָרָט לִידִידֵנוּ הָאַבְרֵךְ הָרַב יַעֲקֹב שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ רַב שָׁלוֹם, מַה זֹּאת שֶׁאֵין לִי שׁוּם קוֹל מִידִידֵנוּ רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ, נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם יְדִידֵנוּ הָרַב מָאטִיל נֶכֶד הַמְּנוֹחַ הָרַב מֹשֶׁה חַיִּים זַ״ל וַאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה מַה נַּעֲשָׂה עִמָּם לְמַעַן דַּעַת, אָנֹכִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם. אִם יֵשׁ לָהֶם שִׁנּוּי לְטוֹבָה תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי וַה׳ יוֹשִׁיעֵם לְטוֹב.

יְדִידַי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אִם תִּדְרְשׁוּ מִידִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים קְרַסִינְשְׁטֵיין, אִם יִרְצֶה לְקַבֵּל עֲבוּרִי אַ פְּלַאשׁ [בַּקְבּוּק] שֶׁמֶן אַוְזִּ פֶּסַח תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוּרִי בְּעֵרֶךְ עֶשֶׂר פּוּנְט שֶׁמֶן פֶּסַח וְלִשְׁלֹחַ לִי עַל יָדוֹ, כִּי זֶה הוּא דָּבָר יָקָר פֹּה. וְאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וַאֲפִלּוּ שֶׁמֶן זַיִת שֶׁל פֶּסַח קָשֶׁה לְהַשִּׂיג ; וְיָתֵר מִזֶּה יֵשׁ בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּכָאן כָּל טוּב וּפַרְפָּרָאוֹת בְּזוֹל גָּדוֹל, לִימֶינֶיס וּמַרַאנְצִין [לִימוֹנִים וְתַפּוּזִים] שְׁתַּיִם גְּדוֹלִים בְּעַד שְׁנֵי גְּדוֹלִים וָחֵצִי, וּקְטַנִּים 4 בְּעַד סַךְ זֶה,

שֶׁמֶן־זַיִת מֵהַמַּבְחָר ס״ס ק״ב כָּל פּוּנְט גָּדוֹל ר״ג רויט אז״ה אַקוֹ גְּדוֹלָה ;
וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְדַבֵּר סָרָה חָלִילָה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁנִּכְנַס
בְּלִבֵּנוּ נֹעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַזֹּאת, יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי
רָצוֹן.
הַמִּכְתָּבִים הָרְצוּפִים פֹּה לְאַדֵּעס תִּקְרְאוּ אוֹתָם, וְתַחְתִּימֵם לְהַנְטוֹתָם
שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם בְּטַח. אוּלַי יְחָנֵּנִי ה׳ שֶׁיְּגֻלְגַּל זְכוּתָם עַל יָדִי לְטוֹב לָהֶם.
אֲבִיכֶם הַנַּ״ל

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ צַו תרכ״ט, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת
תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.
מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא לִשְׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים עָלַי כְּנַפְשִׁי. הֲלוֹא הוּא
הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם
שֶׁיִּחְיוּ, ולה״ה הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכְל שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי
חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מֵחַי־הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ לְחָנְנָם בְּכָל טוּב רוּחָנִי
וְגַשְׁמִי לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים, מֵעַתָּה וְלָנֶצַח וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמָחוּ, אָמֵן כֵּן
יְהִי רָצוֹן.
הַאֻמְנָם אֲשֶׁר אֵין לִי עַתָּה שׁוּם חֲדָשׁוֹת לָהֶם, לַאֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְתִּי
תְּשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה עַל מִכְתָּבַי בַּאֲרִיכוּת בְּפָרָשַׁת שְׁמוֹת אֲשֶׁר כָּלוּ עֵינַי לָזֶה,
אַךְ בָּאתִי לְחַזֵּק דְּבָרַי אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם אֲשֶׁר בְּכָל חֹדֶשׁ יִהְיֶה נִמְצָא
הַדִּבּוּר בֵּינֵינוּ. וּבְצֵרוּף לָזֶה אֲשֶׁר נָחוּץ לִי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב הָרָצוּף פֹּה
לִידִידֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה מוֹ״ג נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר בּוֹ רָצוּף אֵלָיו הַתְּשׁוּבָה מֵעִיר
הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָא מִגִּיסוֹ נֵרוֹ יָאִיר. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי אֲשֶׁר בָּאוּ
בִּפְרִיסַת שָׁלוֹם אֵלַי עַל מִכְתָּבוֹ שֶׁל הָרַב מֹשֶׁה הַנַּ״ל, מַמָּשׁ הֶחֱיוּ אוֹתִי עַד
לִמְאֹד, כִּי מָצָאתִי בּוֹ יוֹתֵר דִּבְרֵי נַחַת מִמִּכְתָּב הַקּוֹדֵם.
בָּנַי חֲבִיבִים, חִזְקוּ וְאַמְּצוּ לְבַבְכֶם, וּבְטְחוּ בַּה׳ כִּי לֹא יַעַזְבְכֶם, וּמִמֶּנִּי
תּוּכְלוּ לָדַעַת גֹּדֶל חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, אֲשֶׁר זְכָה אוֹתִי מִתּוֹךְ
שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים כָּזֶה, לָבוֹא הֲלֹם לִדְרֹךְ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה. מָה אֹמַר
מָה אֲדַבֵּר, אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דָּיוֹ וְכוּ׳ אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה
הַזֹּאת, וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת נִתּוֹסֵף אֵלַי חֲבִיבַת הָאָרֶץ. מָה אָשִׁיב לַה׳
כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. מִי פָּעַל וְעָשָׂה זֹאת קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ
חוֹסִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. כִּי לֹא בְּכֹחִי וּמַעֲשַׂי זָכִיתִי לָזֶה, רַק בְּכֹחַ וּזְכוּת אֶשֶׁל
הַגָּדוֹל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה
זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה
זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר הוּא הִכְנִיס בְּלִבִּי לִנְטוֹת לַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ,
וְלֵילֵךְ עִם כָּל הָעֲצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ זַ״ל. זֹאת הָיָה בְּעֶזְרִי

לְהִתְחַזֵּק בְּהָרָצוֹן כָּל כָּךְ שָׁנִים, עַד אֲשֶׁר בְּכֹחָם הַגָּדוֹל רִחֵם עָלַי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וְשַׂמְתִּי נַפְשִׁי בְכַפִּי וּבָאתִי
בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. כֵּן יַעֲמֹד לִי זְכוּתָם הַגָּדוֹל, שֶׁיְּרַחֵם
ה׳ עָלַי אֲשֶׁר אֶזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לַעֲלוֹת עִם אִשְׁתִּי תִּחְיֶה לְעִיר הַקֹּדֶשׁ
יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, לִהְיוֹת שָׁם מֵהָעוֹלֵי
רְגָלִים עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה כָּל רַעְיוֹנַי
רַק בְּאֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, הַגַּם שֶׁעֲדַיִן נָעֲלָם מִמֶּנִּי אֵיךְ וּבְאֵיזֶה אֹפֶן, לַאֲשֶׁר
לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי דַּחַק גָּדוֹל בְּהַרְנָסָתִי, עִם כָּל זֶה בִּטְחוֹנִי בְּחֶסֶד ה׳ אֲשֶׁר
גָּמַר וְיִגְמֹר עִמִּי גַּם הַחֶסֶד הַזֶּה. וְעַתָּה אֵין לִי שׁוּם עֵצָה לָזֶה רַק תְּפִלָּה
וְתַחֲנוּנִים. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת חָזָק בְּהָרָצוֹן, אִיךְ וַויל זֶעהֶר [אֲנִי רוֹצֶה מְאֹד],
יְחָנֵּנִי וְיִגְמְלֵנִי ה׳ הַחֶסֶד הַזֶּה בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כַּאֲשֶׁר עַד כֹּה הַטּוֹב גְּמָלַנִי,
וְאֶזְכֶּה מְהֵרָה לְבַשֵּׂרָם הַטּוֹב מִזֶּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה. שָׂמַחְנוּ בְּבֵיתִי יַחַד כָּל אַנְשֵׁי
שְׁלוֹמֵנוּ וְעוֹד קְצָת אֲנָשִׁים, וְהָיָה עַל הַסְּעֻדָּה מִנְיַן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים. בָּנַי
שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיַן קִנְיַת הַבַּיִת שֶׁלִּי, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לָנוּ מְקוֹם מֶרְחָב
טוֹב לְהִתְוַעֵד לְדַבֵּר מִטּוּב הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה מֻכְרָח
אָנֹכִי לִסְבֹּל דַּחֲקוּת בְּעִנְיַן הִצְטָרְכוּת הַהֶכְרֵחִיּוּת שֶׁלִּי. וַאֲשֶׁר יְמֵי הַפֶּסַח
מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּצְרִיכִין לְכָל הַכֵּלִים חֲדָשִׁים, וְהַכֹּל
בְּיֹקֶר. עֲבוּר עֵרֶךְ חֲצִי פּוּד קַארְטָאפֶלִיס [תַּפּוּחֵי אַדָמָה] הֻכְרַחְתִּי לִתֵּן
שִׁבְעִים קָפִיקָעס כֶּסֶף מָעוֹת פֹּה כֶּסֶף טָהוֹר, וְהַמָּעוֹת דָּחוּק, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ
יִתְבָּרַךְ עֲדַיִן לֹא נִסֵּיתִי בְּכָזֹאת. וְהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ מֵעַתָּה לְהִוָּשַׁע לְטוֹב,
אַךְ לְעֵת עַתָּה זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי כַּאֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי אֶת עַצְמִי יוֹשֵׁב
בְּבֵיתִי, בַּיִת נִפְלָא כָּזֶה. הִנְנִי נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לַה׳ עַל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי,
וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת לְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּהֶרְחֵב הַזְּמַן אִוָּשַׁע גַּם בָּזֶה לְהוֹצִיא
אוֹתִי מִדָּחֳקִי, וְיַשְׁפִּיעַ עָלַי מִחְיַת פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים
אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וּמָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אִם הָיָה בְּכֹחִי הָיִיתִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם כָּל
טוּב הָאָרֶץ הַזֹּאת כִּי נִפְלָאָה הִוא בְּעֵינַי, ה׳ יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵנוּ בַּטּוֹב
וּבַנְּעִימִים. וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם אֲשֶׁר תִּזְכּוּ גַּם כֵּן לְעֵת זִקְנַתְכֶם לִקְבֹּעַ
אָהֳלֵיכֶם עִם נְשׁוֹתֵיכֶם שֶׁיִּחְיוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּהַרְחָבַת לְבַבְכֶם.
לְעֵת עַתָּה אַמְצוּ וְחַזְּקוּ לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּכָל מַה
שֶּׁבְּיֶדְכֶם, וַה׳ יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם רֹב בְּרָכָה לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב, בָּנַי חַיֵּי
וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא עֲדֵי יִזְכּוּ לְהַשְׁפִּיעַ עָלַי לִפֹּה כָּל מִחְיַת פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה.
וְהִנְנִי מֻכְרָח עַתָּה לְהִתְחַזֵּק עַתָּה בְּבִטָּחוֹן עַד לִמְאֹד, כִּי לְפִי שָׁעָה, הַשָּׁעָה
דְּחוּקָה לִי, כִּי הַסַּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּכֶם בְּצֵרוּף עוֹד חֲמִשָּׁה רוּבֶל כֶּסֶף
מִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז אֵין מַסְפִּיק לִי לְפִי הַהִצְטָרְכוּת כָּעֵת, וְהֻכְרַחְתִּי
לָלְוֹת לִי עֲשָׂרָה רוּבֶל כֶּסֶף, וְהַלְוַאי שֶׁיַּסְפִּיק לִי עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּיר הַבָּא
עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַתֶּם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, כָּל מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם אַל תִּמְנְעוּ הַטּוֹב מִמֶּנִּי,
כִּי אָנֹכִי לֹא אוּכַל לְפָרֵט לְכָל אֶחָד אוֹדוֹתַי, וְאַתֶּם בְּעַל־פֶּה יְכוֹלִים אַתֶּם
לִכְנֹס עִם כָּל אֶחָד בְּדִבּוּרִים כְּפִי עִנְיָנוֹ. וַה׳ יַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חֵן וָחֶסֶד
שֶׁיִּתְקַבְּלוּ דִּבְרֵיהֶם לְטוֹב. וְרָצוּף פֹּה מִכְתָּבִי לְאוּמַאן, יִקְרְאוּ מִקֹּדֶם כְּכָל

הַכָּתוּב שָׁם, וּלְאַחַר כָּךְ יַחְתְּמוּ כָּל אֶחָד לְנָכוֹן וּלְשָׁלְחָם לְשָׁם בִּזְרִיזוּת, וּלְהוֹסִיף נֹפֶךְ מִשֶּׁלָּהֶם כְּפִי אֲשֶׁר תָּבִינוּ. וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר עִמָּנוּ, וִימֵי הַפֶּסַח מְמַשְּׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי ה' עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וּלְקַיֵּם כָּל הַמִּצְוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹהֲגִים בּוֹ, וְהָעִקָּר לְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבִפְרָט בְּרוּחָנִיּוּת, לִזְכּוֹת לְגָרֵשׁ מֵאִתָּנוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבַּלֵּב, וְלִזְכּוֹת לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וְאוֹהֲבָם מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַה' יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ קוֹל שִׂמְחַתְכֶם מִפּוּרִים וּמִפֶּסַח, וְיִשְׂמַח לִבִּי גַּם אָנִי

יִצְחָק

וְרַב שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַכַּלָּה הַמְהֻלָּלָה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַנֶּחְמָד הַמֻּפְלָג כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲכִימָה בַּתְיָה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק הֶחָכָם כְּמַר שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה. וְרַב שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת רָחֵל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַנֶּחְמָד הַמֻּפְלָג כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַמְהֻלָּל כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁהַבָּנִים שֶׁלָּכֶם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, מַמָּשׁ הָאסְט מִיךְ דֶּער קְוויקְט. מִי יִתֵּן וְהָיָה לִשְׁמֹעַ מֵהֶם תָּמִיד כָּל טוּב, וָואס זָאל אִיךְ אַייךְ שְׁרַייבֶּען, אִיךְ וויִנְשׁ אַייךְ כָּל טוּב, זָאל מְקֻיָּם וָועֶרען תָּמִיד וָואס אִיךְ בֶּעט פַּאר אַייךְ, אִיךְ בֶּעט אַייךְ זָאלְגְט נִיט אוּן הָאפְט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז וָועט תָּמִיד רֶעכְט זַיין [מַמָּשׁ הֵשַׁבְתָּ אֶת רוּחִי... מָה אֶכְתֹּב לָכֶם אֲנִי מְאַחֵל לָכֶם כֹּל טוּב, יְקֻיַּם תָּמִיד מַה שֶּׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ עֲבוּרְכֶם. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אַל תִּדְאֲגוּ וְקַווּ אֶל ה' שֶׁתָּמִיד יִהְיֶה כָּהֹגֶן].

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרְכָם מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּכָל טוּב.

יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, גִּילוֹיבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיא אִיז מְקַבֵּל תַּעֲנוּג [זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹמְכֶם מְאֹד בִּידִידוּת, תְּהִלָּה לְה' יִתְבָּרַךְ הִיא מְקַבֶּלֶת תַּעֲנוּג] מִישִׁיבָתָהּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וּבִפְרָט מֵעֵת קְנִיַּת הַדִּירָה שֶׁלָּנוּ. וַהֲגַם שֶׁהִיא מֻכְרַחַת לִסְבֹּל דַּחֲקוּת וּטְרָחוֹת הַרְבֵּה, כִּי הֲגַם שֶׁיֵּשׁ לִי מְשָׁרֶתֶת אִשָּׁה זְקֵנָה, עִם כָּל זֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁתַּעֲשֶׂה בְּעַצְמָהּ, וּבִפְרָט בְּעִנְיָנָא דְּפִסְחָא, אֲשֶׁר מֻכְרַחַת לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא נִסְתָּה בְּכָזֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל מְקַבֶּלֶת בְּאַהֲבָה בֶּאֱמֶת לַחֲבִיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. כֵּן יַעַזְרֵנוּ ה' לִישִׁיבָה טוֹבָה בְּהַרְחָבָה מֻהֳרָה

דָּאבְרִישׁ אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ.

וְרַב שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שֶׁלָּנוּ, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָאַבְרֵךְ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבְרָהָם מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְלִבְנוֹ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כָּעֵת לָבוֹא בְּיוֹתֵר לְכָל אֶחָד. כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מֵהֶם מִכְתָּבָם, בְּוַדַּאי אֲשִׁיבֵם כָּרָאוּי. וְכֻלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב. וְכֻלָּם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי לְזָכְרָם לְטוֹב

יִצְחָק

יא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א׳ כ״ט לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תרכ״ט פֹּה, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בִּשְׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים עָלַי יוֹתֵר מִנַּפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם בְּרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לִהְיוֹת נְטוּעִים בְּאֹהֶל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבִבְרַכַּת ה׳ עֲלֵיהֶם בְּשֶׁפַע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְּתָבָם הַיָּקָר מִן פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי וַיִּקְרָא לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּצֵרוּף כָּל הַמִּכְתָּבִים. וּמָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַמִּצְוָה שֶׁלָּכֶם בְּזֶה הַחִיּוּת שֶׁהִגִּיעַ לִי מִזֶּה. אֶלֶף תּוֹדוֹת לָכֶם בָּנַי עַל דָּבָר זֶה. כֵּן יְחַזֵּק אֶתְכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת לִרְצוֹנְכֶם הַטּוֹב. וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצְלָחַתְכֶם בְּכָל עֵת לְהַחֲיוֹתִי. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אוֹתִי בִּידִיעָה מִשְׂמְחָתָם בִּימֵי הַפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ בְּבֵיתְכֶם, וַאֲשֶׁר אֲכַלְתֶּם כָּל הַפּוּרִים סְעֻדַּתְכֶם בְּצַוְתָּא חֲדָא. כֵּן יְהִי ה׳ בְּעֶזְרָכֶם שֶׁתִּתְחַזְּקוּ שְׁלוֹמְכֶם כָּל יְמֵיכֶם בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וְנִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא הִזְכִּירוּ בְּשִׂמְחָתָם אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן בריי״צ וִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי אַרְיֵה, אֲשֶׁר מִסְּתָמָא הָיוּ עִמָּם בְּצַוְתָּא חֲדָא וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה.

כְּתַבְתֶּם לִי אֲשֶׁר הִגִּיעַ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ לְטוֹב, בְּעֵת אֲשֶׁר הָיוּ הַנְּגִידִים שֶׁיִּחְיוּ בְּשָׁם. נִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא הִגִּיעַנִי שׁוּם תְּשׁוּבָה מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצֶלִי. מֵהַנִּרְאֶה מִזֶּה אֲשֶׁר לֹא נִתְחַדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר לְטוֹבָתִי, נוּ מִסְּתָמָא הַכֹּל מֵאֵת הַשֵּׁם, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיּוֹשִׁיעֵנִי. וּמִסְּתָמָא כַּאֲשֶׁר יִתְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר לְטוֹבָתִי יִהְיֶה לִי תֵּכֶף יְדִיעָה מִכֶּם, בְּעִנְיַן הַסַּךְ 50 רוּבַּל כֶּסֶף הַמַּגִּיעַ לְתַשְׁלוּם הַדִּירָה שֶׁלִּי בְּכָתְבָם אֵלַי אֲשֶׁר דַּעְתָּם שֶׁזּוּגָתִי תִּחְיֶה תִּתֵּן זֶה הַסַּךְ, כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁאָנֹכִי לֹא הָיָה לִי שׁוּם סִבָּרָה אַחֶרֶת, כִּי גַּם הַסַּךְ מֵאָה רוּבַּל כֶּסֶף נָתַתִּי בַּהַתְחָלָה שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן גָּמוּר, רַק לַאֲשֶׁר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ זֵרְזוּ אוֹתִי בָּזֶה לְטוֹבָתִי. וְעַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָנֹכִי מַחֲזִיק לָהֶם טוֹבָה עַל דָּבָר זֶה, וְזוּגָתִי תִּחְיֶה בְּוַדַּאי בִּרְצוֹנָהּ לִתֵּן עַל חֶשְׁבּוֹנָהּ זֶה הַסַּךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה נֶעְלַם הַקּוֹנֶה פֹּה עַל זֶה הַתַּכְשִׁיט, וְהַהֶכְרַח מֵעַתָּה לְשַׁלֵּם עִסְקָא, וְיֵשׁ לִי מִזֶּה קְצָת עַגְמַת נֶפֶשׁ. אַךְ אוּלַי יִתֵּן ה׳ שֶׁיִּתְקַיֵּם הַדָּבָר אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁיְּדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבָּאלֶי צָרִיךְ לִהְיוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים פֹּה, כֵּן יִהְיֶה לְטוֹבָתִי הַשְׁלֵמָה, כִּי אֶשְׁלַח עַל יָדוֹ הַתַּכְשִׁיט לְיָדְכֶם, וּבְשָׁם בְּוַדַּאי יִהְיֶה קוֹנֶה עָלָיו וְיָבוֹא הַדָּבָר עַל מְכוֹנוֹ.

לְעֵת עַתָּה אֶצְלִי יָקָר מְאֹד אֲהוּבֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ שֶׁשְּׁלַחְתֶּם לִי הַסַּךְ כְּפִי שֶׁדָּרַשְׁתִּי מִכֶּם, אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת דַּרְכִּי בַּקּוֹדֶשׁ לַעֲלוֹת לְעִיר הַקּוֹדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲצַמְצֵם הַהוֹצָאָה אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר עוֹד בְּיָדִי לְמִחְיָתִי עַד בּוֹא תַּשְׁלוּם הַמַּגִּיעַ לִי עַל חֶשְׁבּוֹנִי. יְחָנֵנִי ה׳ בְּחַסְדּוֹ הַטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי בְּהַתְמָדַת לְמוּדֵי הַטּוֹב וְאַצְלִיחַ בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתִי עָלַי וַעֲלֵיכֶם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים לָנוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הוֹמָה לִבִּי עַל צִמְצוּם פַּרְנָסָתָם, אַךְ תּוֹדָה לַה׳ עַל זֶה הַחֶסֶד, כִּי יְמֵי הַחֹרֶף תָּמִיד הַמִּסְחָרִים לִמְעַט, וְחַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיִּתְעָלוּ הַמִּסְחָרִים וְיִהְיֶה נִשְׁפָּע עֲלֵיכֶם רֹב בְּרָכָה וְהַצְלָחָה ; וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַה׳ עֲבוּרְכֶם בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת וָעֵת, וּבַקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹבָתָם, וּבִפְרָט שֶׁיַּרְחִיב לִבְּכֶם הַטּוֹב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי, כִּי אַתֶּם חֶלְקִי וְגוֹרָלִי הַטּוֹב וְאַהֲבָתְכֶם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, לֹא אוּכַל לִשְׁכֹּחַ אוֹדוֹתָם כְּלָל אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁאֶמְצָא חֵן וָחֶסֶד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַאֲזִין תְּפִלָּתִי תָּמִיד לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד מִפִּיכֶם קוֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עִם הַשְׁפָּעַת פַּרְנָסָתָם בְּהַרְוָחָה וְגִדּוּל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְהָיְתָה זֹאת כָּל שִׂמְחָתִי הַשְּׁלֵמָה כִּי טוֹבָתָם הוּא טוֹבָתִי בֶּאֱמֶת.

בְּנִי מִיכְלִי שֶׁיִּחְיֶה, הִרְבֵּיתָ לְהַגְדִּיל עָלַי צַעֲרְךָ מֵעִנְיַן מְעוּט עָסְקְךָ בְּחֻפְצֵי שָׁמַיִם לְסִבַּת טִרְדַּת הָעֲסָקִים. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, דְּמָעוֹת לִבִּי כַּנַּחַל יִשְׁטוֹפוּ עַל זֶה, אַךְ בְּנִי חֲבִיבִי הֵן יָדוּעַ לְךָ אֲשֶׁר לֹא כֵן מֵהַמִּדָּה, וְהָעִקָּר לְשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְהָעִקָּר בְּהָרָצוֹן. הִנֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לָכֶם תָּמִיד רְצוֹנוֹת טוֹבִים וְזֶהוּ הָעִקָּר, וְסוֹף כָּל סוֹף בְּוַדַּאי יִהְיֶה הַכֹּל לְטוֹב. וּבִפְרָט כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּנִּי תּוּכְלוּ לִרְאוֹת גֹּדֶל יִקְרַת הָרָצוֹן, כִּי כְּפִי שֶׁאַתֶּם יוֹדְעִים אוֹתִי תּוּכְלוּ לְהָבִין אֲשֶׁר רַק עַל יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים בָּאתִי לָזֶה לִזְכּוֹת לִהְיוֹת עַל אַדְמַת הַקּוֹדֶשׁ מִתּוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלַי בְּתוֹךְ זֶה הַזְּמַן שֶׁאַתֶּם מַכִּירִים אוֹתִי. וְאַל תִּשְׁכַּח בְּנִי חֲבִיבִי אָנֹכִי יָצָאתִי לַאֲוִיר הָעוֹלָם תֵּכֶף אַחַר עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְאַתָּה הִנַּחְתִּיךָ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה תָּמִיד עַד עֵת נְסִיעָתִי מִמְּךָ, בְּזֶה הַכֹּחַ תּוּכַל לִבְטֹחַ אֲשֶׁר ה׳ לֹא יַעַזְבֶךָּ, וְאַל תֶּרֶף מִמְּךָ הָרָצוֹן הַטּוֹב אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, וּבֵין כָּךְ בְּוַדַּאי חוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב גַּם כֵּן, כִּי בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּכָל פַּעַם, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד [אֵין רָצוֹן טוֹב שֶׁנֶּאֱבַד]. וּבִפְרָט אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לִמְצֹא בָּהֶם מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם בְּאֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה אוֹסִיף זֹאת לָכֶם אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִזְכוּת גָּדוֹל כָּזֶה לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַחְזָקָתִי לְמִחְיַת פַּרְנָסָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, בָּזֶה תּוּכְלוּ לְקַבֵּל חַיּוּת כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה תָּמִיד, כִּי נֶפֶשׁ אֶחָד לְכֻלָּנוּ ; כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת לִבָּבִי וְכַוָּנָתִי לָבוֹא לִמְקוֹם חַיּוּתִי, וּבְחַסְדֵי ה׳ חָפֵץ ה׳

מַצְלִיחַ בְּיָדִי אֲשֶׁר בְּכָל עֵת לִבִּי בּוֹעֵר בְּקִרְבִּי לָבוֹא אֶל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי.
וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין אָנֹכִי מְבַלֶּה עַצְמִי זְמַן עַל שׁוּם דָּבָר, רַק בְּתוֹרַת ה' חֶפְצִי בְּכָל מַה שֶּׁבְּיָדִי לַעֲשׂוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַרְבּוֹת דְּבָרַי בָּזֶה, וְרַק לְמַעַן אַהֲבַתְכֶם מֻכְרָח אָנֹכִי עַל כָּל פָּנִים לְהַחֲיוֹתְכֶם קְצָת וְדַי לַמֵּבִין.
וְאַתֶּם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ תּוּכְלוּ לִשְׁמֹחַ בָּזֶה מְאֹד, כִּי בֶּאֱמֶת תּוֹמְכֵי אוֹרַיְתָא נֶחֱשָׁבִים עַל כַּמָּה מְקוֹמוֹת לְמַעְלָה מִלּוֹמְדֵי אוֹרַיְתָא וַאֲנַן כְּחָדָא חַשִּׁיבִין.
יְהִי ה' עִמָּנוּ וְיוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ תָּמִיד שִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנִּקְבַּע בְּלִבֵּנוּ מֵאוֹר הָאֱמֶת, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כִּבּוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ עַל יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְגוֹרָלֵנוּ הַטּוֹב הַזֶּה. יְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְנִזְכֶּה לְהוֹסִיף בִּינָה וָדַעַת בָּזֶה לְהָבִין גֹּדֶל הַצָּלָחָתֵנוּ הַזֶּה. וּבְכָאן בָּרוּךְ הַשֵּׁם אָנֹכִי מַרְגִּישׁ זֹאת בְּיוֹתֵר בְּטוּב טַעַם וָדַעַת. וַה' בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ לְהַגְדִּיל חַסָדָיו יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ תָּמִיד, וְיַשְׁמִיעֵנוּ זֶה מִזֶּה בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הַקְּוִויטִיל מִידִידֵנוּ הָר״פ נֵרוֹ יָאִיר קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִנְנִי מוּכָן לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ לְחַלֵּק הַסַּךְ שֶׁלּוֹ לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים. יִתֵּן ה' כִּלְבָבוֹ לְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם צִדְקָתוֹ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְנִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא נִכְבַּדְתִּי בְּשׁוּם תֵּבָה אַחַת מִכְּבוֹד אָבִיו הַיָּקָר יְדִיד נַפְשִׁי הָרַב צְבִי הוֹיְזְנֶר אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם שֶׁהוּא מוּכָן לַהֲשִׁיבֵנִי. וּבִפְרָט אֲשֶׁר בְּקַשְׁתִּיו נִדּוֹן טוֹבַת הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר לְעוֹרֵר לֵב בְּנוֹ הָרַב עוֹזֵר נֵרוֹ יָאִיר. וְגַם מֵאִתְּכֶם הָיָה בַּקָּשָׁתִי לַעֲשׂוֹת בָּזֶה לְטוֹבַת הַנַּ״ל וְאֵין לִי מִכֶּם שׁוּם תְּשׁוּבָה בָּזֶה. וְהָרַב יַעֲקֹב דָּוִד שׁוֹקֵד עָלַי בְּכָל עֵת בָּזֶה, מְאֹד גָּדוֹל דָּחְקוֹ וְאֵין בְּכֹחִי לְסַבֵּל הָרַחֲמָנוּת עָלָיו. כֵּן אִם עַדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדְכֶם יְשׁוּעָתוֹ מִבְּנוֹ, תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת בָּזֶה בְּכָל כֹּחֲכֶם לְטוֹבָתוֹ, וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.

יב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ.
אֶתְמוֹל לִפְנוֹת עֶרֶב תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי מֵהִלּוּלָא קַדִּישָׁא, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל יִקְרַת הַדָּבָר הַזֶּה, אֲבָרֵךְ בְּכָל לִבִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, סִי אִיז אַ פַּייְנָע חֲתֻנָּה מָעַן מָעג פָּארִין [זוֹ ״חֲתֻנָּה״ יָפָה, כְּדַאי לִנְסוֹעַ] מֵאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם לִרְאוֹת הָעִנְיָן הַזֶּה, וְגֹדֶל תֹּקֶף הָאֱמוּנָה קְדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ בָּזֶה. בָּאִים אֲנָשִׁים מִקְצֵה אַרְצוֹת, וְגַם מִטְּשֶׁעְרְקָסְיָע הָיוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים, וּמְפַזְּרִים

הוֹן רַב. וְאֵינָם בּוֹכִים כְּלָל, רַק שְׂמֵחִים כָּל הַלַּיְלָה וְתֵכֶף בַּבֹּקֶר נוֹסְעִים לְדַרְכָּם. וְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה הַיּוֹם פֹּה עַל עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֶּה לֹא הָיָה כָּזֹאת מֵעוֹלָם, כִּי יָרַד הַגֶּשֶׁם שְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים יוֹם ד׳ וְיוֹם ה׳, וְכָל תּוֹשָׁבֵי הָאָרֶץ פֹּה אֵינָם בְּזָכְרָם שֶׁיִּהְיֶה בָּעֵת הַזֹּאת גְּשָׁמִים כָּאֵלּוּ. וְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר הַזֹּאת לֹא נָסְעוּ עַד יוֹם ל״ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר. כִּי עַל הַלַּיְלָה לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לָבוֹא לְשָׁם, כִּי הֶחָצֵר הוּא רַק בְּחֶזְקַת הַפְּרֶענְקֶין [עֲדוֹת הַמִּזְרָח], וְכָל הַבָּתִּים שָׁיֵּשׁ בְּשָׁם מֻשְׂכָּרִים לְהַפְּרֶענְקֶין שֶׁבָּאִים מֵאֲרָצוֹת אֲחֵרִים מִשָּׁנָה לְשָׁנָה גְּבִירִים מְפֻרְסָמִים, וְהַמִּדְרָשׁ מָלֵא מִפְּרֶענְקִיּוֹת [בְּנוֹת עֲדוֹת הַמִּזְרָח] מִפֶּה אֶל פֶּה. רַק בְּכָל שָׁנָה כַּאֲשֶׁר הַחַמָּה זוֹרַחַת, כָּל אַנְשֵׁי צְפַת עוֹמְדִים הַחוּצָה עַל הַגַּגּוֹת וּבְתוֹךְ הֶחָצֵר וְעוֹשִׂים לְעַצְמָם סֻכּוֹת אֲרָעִי, וּכְהַיּוֹם זֹאת הַנַּ״ל בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְסִבַּת הַגְּשָׁמִים בְּאֵין מַעֲצוֹר. וְעָשׂוּ פֹּה הַדְּלָקָה גְּדוֹלָה [הַהַדְלָקָה פֹּה הָיָה אֵצֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרִ״י זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְהַהַדְלָקָה נִרְאֵית עַד הַמֵּירוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל רָקְדוּ הָרַבֵּה בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם, וְאַחַר כָּךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה וּבְחִבָּה]. אַךְ בְּיוֹם ל״ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם הִתְחִילוּ אַנְשֵׁי פֹּה לִנְסֹעַ לְשָׁם. מָה אֹמַר לָכֶם. לֹא הֶאֱמַנְתִּי כִּי יְסֻפַּר לִי אִם לֹא רָאִיתִי בְּעֵינַי. נָסְעוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטָף, גַּם יוֹנְקֵי שָׁדַיִם. וְהַגֶּשֶׁם שָׂטַף אוֹתָם, וְכָל הַדֶּרֶךְ הָיָה מָלֵא שִׁמְחָה לִגְדֹל חֲבִיבוּת הַדָּבָר הַזֶּה. וְטֶרֶם בָּאוּ לְשָׁם כְּבָר נָסְעוּ קְצַת פְּרֶענְקִין, וְהָיָה מָקוֹם לִכְנֹס לְתוֹךְ הַמִּדְרָשׁ. וּמִקֹּדֶם אָמַר כָּל אֶחָד כָּל מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ, וְשָׁפְכוּ הַרְבֵּה דְּמָעוֹת מִקִּירוֹת לִבָּם. וְאַחַר כָּךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדְלָה הַשִּׂמְחָה עַד לַשָּׁמַיִם וְהָיָה קְלִינָעט וּפָאק [תֹּף וּמְצִלְתַּיִם]. וְכֻלָּם בְּפִיהֶם מְזַמְּרִים נִגּוּנִים נִפְלָאִים. וְהַיְלָדִים מִתְגַּלְּחִים שֶׁקּוֹרִין פֹּה חַאלַאקֶין [חַלַקָּה]. וְהָעִנְיָן הַזֶּה הוּא דָּבָר נִפְלָא, כִּי יֵשׁ לָהֶם שִׁירִים לָזֶה וּמְרַקְּדִים עִם הַיְלָדִים בְּתִנּוּעוֹת נִפְלָאִים. מַמָּשׁ כָּלְתָה נַפְשִׁי בְּנֹעַם הַדָּבָר הַזֶּה, וְהַיְלָדִים דְּפֹה, הֵמָּה מְחֻכָּמִים נִפְלָאִים לֹא נִרְאָה כָּזֹאת ; הַכֹּל, עֶס אִיז אַ [זֶה] עִנְיָן נִפְלָא, מַעֲשֵׂי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאָנֹכִי תְּהִלָּה לָאֵל זָכִיתִי לַעֲמֹד אֵצֶל הַצִּיּוּן מַמָּשׁ, וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּתְיַסְּדָה עַל תִּקֻּף קְדֻשָּׁתוֹ. וְנָשָׂאתִי עֵינַי לַמָּרוֹם, וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אִישׁ כְּעֶרְכִּי יִזְכֶּה לַעֲמֹד בַּיּוֹם הַזֶּה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּפָרַשְׂתִּי שִׂיחִי מִקֵּירוֹת לִבִּי, וְזָכַרְתִּי כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי, וְאַחַר כָּךְ רָקַדְתִּי בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַרְבֵּה בְּשִׂמְחַת לִבָּבִי. עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הָרְקִידָה יָשַׁבְתִּי עַצְמִי עַל הַחֲמוֹר לַחֲזָרָה. וְגַם זוּגָתִי תִּחְיֶה הָיְתָה עִמִּי, וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאנוּ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי שׁוּם מִכְשׁוֹל, רַק עָיֵף וְיָגֵעַ. ה׳ יְחַזֵּק אֶת כֹּחֵנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לָבוֹא לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל, הַיּוֹם שָׂכָרְנוּ חֲמוֹרִים לְשָׁם לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּיּוֹם ב׳ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁעָה מְצֻלַּחַת שֶׁיִּהְיֶה הַנְּסִיעָה כַּסֵּדֶר. וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה. וְיִתְחַזֵּק כֹּחֵנוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתֵנוּ בְּשָׁם כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם גַּם כֵּן בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה. רַק הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְיָתֵר מִזֶּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפָיו שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ

מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה אֲשֶׁר הִכְנִיס לָנוּ דַּעַת עַל כָּל פָּנִים לְמַה לִכְסֹף. וְהִשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרָכָה כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ. וּבִפְרָט הַיְסוֹד שֶׁל קִבּוּץ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאַס אִיז גָאר אַיין אַנְדֶער חִדּוּשׁ נִפְלָא [זֶה בֶּאֱמֶת חִדּוּשׁ נִפְלָא וְשׁוֹנֶה], וּבַל תִּשְׁכְּחוּ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִיּוּם דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל הַהִתְגַּלּוּת הַצַּדִּיק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי ״וְכוּ״. תָּשִׂימוּ לֵב לָזֶה הַתֵּבָה ״וְכוּ״ וְתָבִינוּ קְצָת דְּבָרֵי הַנַּ״ל וְדַי לַמֵּבִין. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִהְיוֹת בְּגוֹרָלֵנוּ עַד עוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נִפְלֵאתִי קְצָת שֶׁאֵין לִי שׁוּם תֵּבָה אַחַת מִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז. אַךְ מִסְתָּמָא הַכֹּל מֵאֵת ה׳. וּבַה׳ בָּטַחְתִּי כִּי לֹא יַעַזְבֵנִי. לְעֵת עַתָּה מְצַפֶּה אָנֹכִי לְקַבֵּל הַסַּךְ שֶׁשְּׁלַחְתֶּם לִי לְמַעַן לֹא אֶצְטָרֵךְ חַס וְשָׁלוֹם לִלְווֹת עַל הוֹצָאוֹת, כִּי בִּישׁ לְפָנַי הַדָּבָר. וּלְעֵת עַתָּה מֻכְרָח אָנֹכִי לְהָכִין כָּל מִכְתָּבַי, וְאִם אֲקַבֵּל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל יְדֵי הָרָץ הַבָּא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר, אוֹדִיעֵם בְּנֶיָר מְיֻחָד בְּשׁוּרוֹת שְׁתַּיִם כִּי לֹא יַסְכִּים הַפָּנַאי לְסִבַּת הֲלִיכַת הַשַּׁיָּרָא, וְגַם עַתָּה אָנֹכִי מֻטְרָד מְאֹד. כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהָבִין כִּי עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֹּאת קָשֶׁה לְפָנַי כִּמְעַט יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מִחוּץ לָאָרֶץ לִפֹּה. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְשָׁלוֹם בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ כְּלָל, וְיביאֵנִי לְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְעִיר הַקּוֹדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, חָזָק בִּבְרִיאוּתֵנוּ כָּרָאוּי, וְשָׁם אֶזְכֶּה לִתֵּן תֹּכֶף תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל נִפְלָאוֹת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גּוֹמֵל עִמִּי בְּכָל עֵת. וְעַל זֶה בִּטְחוֹנִי גַּם עַתָּה שֶׁיְּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבָּבִי לְטוֹבָתִי וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם, וְנַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם לְזָכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתֵנוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בְּכָל עֵת קוֹל הַצְלָחָתָם לְמַעְלָה בָּזֶה וּבַבָּא לְטוֹב לָהֶם.

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל וּלְנֶכְדָתִי הַמְהֻלָּלָה הַכַּלָּה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּקָר כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וּלְנֶכְדָתִי הַחֲבִיבָה בַּתְיָה תִּחְיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּנִיק שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת רָחֵל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּקָר כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה וּלְנֶכְדִי הַנֶּחְמָד נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה גְּלֵייבְט מִיר מַיינָע לִיבֶּע קִינְדֶער אַז אִיךְ פַּארְגֶעס אִין אַייךְ נִיט אֲפִלּוּ אַיין שָׁעָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל הֶעלְפִין סִי זָאל מְקוּיָם וֶוערִין וָואס אִיךְ בֶּעט פַּאר אַייךְ. אִיךְ בֶּעט אַייךְ זָארְגְט נִיט. גָאט בָּרוּךְ הוּא וֶועט אוּנְז הֶעלפִין אַלְדִינְג אִין דֶּער צַייט כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ [הַאֲמִינוּ לִי יְלָדַי הָאֲהוּבִים שֶׁאֵינֶנִּי שׁוֹכֵחַ אֶתְכֶם אֲפִלּוּ לְשָׁעָה אַחַת. ה׳ יִתְבָּרַךְ יַעֲזוֹר שֶׁיִּקַּיֵּם כֹּל שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ עֲבוּרְכֶם. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם, אַל תִּדְאָגוּ. ה׳ בָּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לָנוּ בְּכֹל דָּבָר בִּזְמַנּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ].

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר לִיבְּלִיךְ אוּן וְוִינְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב. אִיהר לִיבְּשַׁאפְט צוּ אַייךְ אִיז בְּלִי שִׁעוּר. וּבִפְרָט לְהַיְלָדִים שֶׁיִּחְיוּ אוּן זִיא פָאהרְט, בָּרוּךְ־הַשֵּׁם גַּם כֵּן עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם, וַה׳ יַצְלִיחַ דַּרְכָּהּ. אוּן זִי בֶּעט פַּאר אַייךְ תָּמִיד גָּאט אוּן הָאפְט צוּ הָארְכָען פּוּן אַייךְ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד. [זוּגָתִי תִּחְיֶה דוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה וּמְאַחֶלֶת לָכֶם כָּל־טוּב. אַהֲבָתָהּ לָכֶם הִיא בְּלִי שִׁעוּר וּבִפְרָט לְהַיְלָדִים שֶׁיִּחְיוּ, וְהִיא גַּם כֵּן

בָּרוּךְ ה׳ נוֹסַעַת עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם וְה׳ יַצְלִיחַ דַּרְכָּהּ, וְהִיא תָּמִיד מִתְפַּלֶּלֶת לַה׳ בִּשְׁבִילְכֶם וּמְקַוָּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת). וּבַקָּשָׁתָהּ לְהוֹדִיעַ לָהּ מִשְּׁלוֹם הַזּוּג מָרַת סָאסְיָע תִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם בַּעְלָהּ רַבִּי מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר וּמִבִּתָּם תִּחְיֶה, וְאֵיךְ מִתְנַהֵג לָהֶם בְּפַרְנָסָתָם, אִיהר וֶוועט זִי מְחַיֶּה זַיין [תְּחַיּוּ אוֹתָהּ]

דָּאבְרִישׁ אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וְכָל אוֹהֲבֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שָׁם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַשָּׁכֵן הָאַבְרֶךְ הַמֻּפְלָג הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וְקִבַּלְתִּי הַקְּוִויטִיל שֶׁלּוֹ עִם אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף וְכֵן אָנֹכִי שַׂמְתִּי הַקְּוִויטִיל שֶׁלּוֹ תַּחַת חֵיקִי לְהַשְׁאִירוֹ עַל אֵיזֶה מָקוֹם קָדוֹשׁ בְּדַרְכִּי בַּקָּדֶשׁ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְחוּץ לָזֶה רָשׁוּם אֶצְלִי כָּל שְׁמוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ בַּסֵּפֶר לְהַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹב.

יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד רַיידֶע מְבַקֵּשׁ מִכֶּם לְעוֹרֵר שָׁם כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט הַנָּגִיד הָרַב צְבִי טַאבַּאטְשְׁנִיק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו לִהְיוֹת בְּתוֹמְכֵי לְמִחְיָתוֹ. כִּי דָּחְקוֹ גָּדוֹל לְמְאֹד וּמַדּוּעַ יִתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ כָּל כָּךְ, וּבִפְרָט כִּי הוּא אִישׁ יְרֵא ה׳. כֵּן יִתְאַמְּצוּ לְטוֹבָתוֹ וּלְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה, וְנָא לִדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ לְכָל אֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה. אֲבִיהֶם אוֹהֲבָם יִצְחָק הַנַּ״ל

יג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בְּמִדְבַּר מ״ח לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ.

יִשְׂאוּ הָרִים מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי חֶמְדַּת לִבָּבִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכֵל שֶׁיִּחְיֶה.

חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּיַחַד עִם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וְיִזְכּוּ לִשְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

חַסְדֵי ה׳ אַזְכִּיר עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גְּמָלָנִי, בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ו׳, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּעֶרֶךְ חֲצוֹת הַיּוֹם, וּמָצָאתִי פֹּה אֶת שְׁאָהֲבָה נַפְשֵׁנוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וְזָכִיתִי בְּזֶה הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְקַבָּלַת שַׁבָּת אֵצֶל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר בְּוַדַּאי נָהְפַּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי עַל גֹּדֶל מְרִירוּת הַחֹרְבָּן, כִּי מִתְפַּעֵל נָפֶשׁ הָרוֹאֶה, אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר הָעִנְיָן הַלָּזֶה, עַל כָּל אֵלֶּה בִּרְאוֹת הוֹמִיּוֹת אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

שֶׁיִּחְיוּ, בְּהִתְפַּלְּלָם שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף וְכֻלָּם מִקִּירוֹת לִבָּם מִתְחַנְּנִים וּמְבַקְּשִׁים לְגָאֳלַת נַפְשָׁם, אָמַרְתִּי זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיֵינוּ. כִּי סוֹף כָּל סוֹף מִזֶּה תִּצְמַח הַגְּאֻלָּה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, וְדַרְכֵי ה׳ נֶעְלָמִים מֵאִתָּנוּ. וְנִתְגַּבַּרְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי וְקָשַׁרְתִּי עַצְמִי גַּם כֵּן לְתוֹךְ כָּל הַקִּבּוּצִים הַקְּדוֹשִׁים מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ וְהִתְפַּלַּלְתִּי עִמָּהֶם. אַךְ עִם כָּל זֶה לֹא שָׁב רוּחִי בְּקִרְבִּי. וּבָאנוּ לְבֵיתֵנוּ וְהִתְחַלְנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם הַתִּקְוָה הָאֱמִתִּית, אֲשֶׁר אָנוּ מַאֲמִינִים אֲשֶׁר בְּחַסְדֵי ה׳ בְּוַדַּאי יָבוֹא הַגּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ לְשִׂמְחָה וְרָקַדְנוּ קֹדֶם קִדּוּשׁ בִּתְשׁוּקַת לְבָבֵנוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר כָּל הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה. וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם א׳ נָסַעְנוּ יַחַד לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן וּבָאנוּ עַל לֵינַת לַיְלָה בְּיוֹם א׳ בָּעֶרֶב לְבֵית הַצַּדֶּקֶת רָחֵל אִמֵּנוּ זֵכֶר צִדְקָנִית וּקְדוֹשָׁה לִבְרָכָה. וּמִן חֲצִי לַיְלָה עַד הַבֹּקֶר שָׁפַכְנוּ שִׂיחֵנוּ כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ. וּבַבֹּקֶר הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּצִבּוּר, שָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ לְנַפְשֵׁנוּ. וּבָאנוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן בְּיוֹם ב׳ עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְעֵת עֶרֶב. וְתֵכֶף הָלַכְנוּ לַמְּקוֹמוֹת, וְהָלַכְנוּ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֵצֶל מְקוֹם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, זֶה הוּא עִנְיָן אֶחָד מַמָּשׁ עִם מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ, וּבִלְבִּי לֹא הָיָה שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם, וְהָיִינוּ בְּשָׁם לְעֵרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת. וַהֲגַם שֶׁנִּזְרַק עָלֵינוּ קְצָת אֲבָנִים טוֹבִים, רַק הָיָה בְּחֶסֶד. וּבְיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָלַכְנוּ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ בָּאַחֲרוֹנָה אֶל מְעָרַת יְשַׁי אֲבִי דָּוִד וְהַצַּדֶּקֶת רוּת. בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי עַד לִמְאֹד כִּי נִזְכַּר בְּלִבִּי גֹּדֶל עֹצֶם קְדֻשַּׁת הַהִתְגַּלּוּת שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה עַל הַפָּסוּק וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְטוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה, וּבָאנוּ לְשִׂמְחַת לְבָבֵנוּ, וּבְיוֹם ד׳ בַּבֹּקֶר נָסַעְנוּ לַחֲזָרָה. וּבְאתִי עֵת תְּפִלַּת מִנְחָה גְּדוֹלָה עוֹד הַפַּעַם לְבֵית רָחֵל אִמֵּנוּ, וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאנוּ לְפֹה לְשָׁלוֹם. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי לְשַׁעֵר לָכֶם גּוֹדֶל עִנּוּי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מֵעֵת צֵאתִי מִבֵּיתִי מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת עַד הַיּוֹם, הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי. הַכֹּל הַדֶּרֶךְ מָלֵא נִסִּים. וְאֵין בָּזֶה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב חֲסָדָיו שָׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֵינוּ, וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה וְלֹא עַל־יְדֵי שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל. כֵּן בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל כָּל אוֹדוֹתֵינוּ, וְלָחֹג אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּשִׂמְחַת לְבָבֵנוּ. וְיוֹלִיכֵנוּ גַּם לַחֲזָרָה בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לָבוֹא לְבֵיתֵנוּ עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם שָׁלֵם בְּגוּפֵנוּ וּבְמָמוֹנֵנוּ וּבְתוֹרָתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבְיוֹם אֶתְמוֹל הָלַכְנוּ גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה לִמְקוֹם קָדְשֵׁנוּ. וּבַפַּעַם הַזֹּאת נִפְתַּח לִבִּי וּפֵרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּפֶרֶט וּבְכְלָל, וְזָכַרְתִּי כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁל כָּל אוֹהֲבֵינוּ כְּפִי שֶׁנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי. וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד הַלַּיְלָה וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה בְּהַשְׁקֵט. וְהַיּוֹם מִסְתָּמָא נֵלֵךְ לְשָׁם גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְקַבָּלַת שַׁבָּת וְהַתְּפִלָּה, וְלִסְפֹּר שָׁם הַסְּפִירָה שֶׁל יוֹם מ״ט.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְהֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת יוֹם הַחֲמִשִּׁים הַקָּדוֹשׁ יוֹם קַבָּלַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ מֵחָדָשׁ קְדֻשַּׁת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, לָשׂוּם אוֹתָהּ בִּלְבָבֵנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְמַעַן טוֹב לָנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים טוֹב אֲמִתִּי לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי. וְהָיְתָה זֹאת

שִׂמְחָתֵנוּ וְחֶדְוָתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה מִסְתָּמָא בְּלִבֵּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַנְּסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטִּרְדַּת הַדֶּרֶךְ. רַק מֵרֹב אַהֲבָתְכֶם בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם לְכָאן, וְהוֹדַעְתִּי אֶתְכֶם כָּל הַנַּ״ל. וְדַעְתֵּנוּ לְהִתְמַהְמֵהּ פֹּה בְּחַסְדֵי ה׳ עַד יוֹם א׳ פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָז נָשִׂים פַּעֲמֵי רַגְלֵינוּ לָבוֹא לְבֵיתֵנוּ לְעִיר הַקּוֹדֶשׁ צְפַת, וְאֶפְשָׁר נִסַּע דֶּרֶךְ עִיר הַקּוֹדֶשׁ טְבֶרְיָא, וּלְמַעַן אַהֲבָתָם אֵלֵךְ עִמָּהֶם יַחַד. וְכַאֲשֶׁר בְּחֶמְלַת ה׳ עָלֵינוּ שֶׁנָּבוֹא לְבֵיתֵנוּ לְשָׁלוֹם כֵּן מִשָּׁם אַרְחִיב לָכֶם הַדִּבּוּר כְּכָל אֲשֶׁר עִם לִבָּבִי. וַאֲפָרֵט לָכֶם כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת וַאֲשֶׁר עוֹד אֶזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשָׁם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה אֲהוּבֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ תִּתְּנוּ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מִי פָּעַל וְעָשָׂה קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, וְרַק זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ וּזְכוּת תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה הוֹפִיעַ עָלַי לְחָנֵּנִי בַּחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה, כֵּן יַעֲמֹד לָנוּ זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לָבוֹא לְמְבֻקָּשֵׁי נַפְשִׁי, לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְיַזַּכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיכֶם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצְלָחַתְכֶם בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם מֵעִתִּיר בַּעַדְכֶם בְּכָל עֵת וָרֶגַע, וַה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יַאֲזִין תְּפִלָּתִי עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַתְּלוּיִים בָּנוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ בִּגְאֻלָּה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, זִיא אִיז בָּרוּךְ הַשֵּׁם זֶעהֶר צוּפְרִידֶען [דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹמְכֶם בִּידִידוּת רַבָּה הִיא בָּרוּךְ ה׳ מְרֻצָּה מְאֹד] שֶׁזָּכְתָה לָבוֹא לְפֹה וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִרְבְּתָה בִּתְפִלָּתָהּ עֲבוּרְכֶם לְטוֹב לָכֶם תָּמִיד, וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁלִּי מְמֻנָּה בָּזֶה הַדֶּרֶךְ הָיָה בַּחֲסָדִים גְּדוֹלִים, יְחָנֵּנוּ ה׳ עַל לְהַבָּא שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בַּחֲסָדָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָתֵנוּ. פְּרִיסַת שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַיָּקָר הָרַב יַעֲקֹב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם נְכָדַי הַיְקָרִים, לֹא נִתְּקָה אַהֲבָתוֹ מִמֶּנִּי, וְהָיָה עַל זְכִרוֹנִי לְהַזְכִּירוֹ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. וַה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יוֹשִׁיעוֹ לְטוֹב.
פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּשְׁכֵנֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה, וְיִתְפַּקְּדוּ לְטוֹבָה כְּכָל אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי עֲבוּרָם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִבֵּיתִי כַּאֲשֶׁר יְזַכֵּנוּ ה׳ לָבוֹא לְשָׁם מְהֵרָה לְשָׁלוֹם, מִשָּׁם הִנְנִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַעֲרִיךְ לְכָל אֶחָד פְּרִיסַת שָׁלוֹם בְּיִחוּד כְּפִי אֲשֶׁר יָשִׂים בְּלִבִּי הוּא יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם הָאֲמִתִּי

יִצְחָק

וְעַל הַטּוֹב יִזָּכֵר שְׁמוֹ כְּבוֹד יְדִיד נַפְשִׁי כְּרֵעַ כְּאַח לִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיְטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר. אָחִי יְדִידִי מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ עִמִּי אֲשֶׁר הִתְחַזַּקְתָּ נַפְשִׁי לָבוֹא עַד הֵלֹם, כֵּן אַהֲבָתוֹ חָקוּק בְּלִבִּי, וְלֹא אוּכַל לְשָׁכְחוֹ כְּלָל. כֵּן יַצְלִיחוֹ ה׳ כְּכָל לְבָבוֹ לְטוֹבָתוֹ, עֲדֵי יִזְכֶּה לָבוֹא בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְתַכְלִיתוֹ הָאֲמִתִּי בְּרֹב שָׁלוֹם וּבְרָכָה. וְאָזְכֶּה עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתִי לִרְאוֹתוֹ נָטוּעַ בְּאָהֳלוֹ עִם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם הַרְחָבַת לֵבָב לְמַעְלָה.

דִּבְרֵי כְּרֵעַ כְּאָח לוֹ
יִצְחָק
תִּפְרֹס לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הַנַּעֲלֶה הָרַב נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער
לְאוּמַאן, וְתוֹדִיעַ לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם וּמִכָּל הַנַּ״ל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
מִבֵּיתִי אֶכְתֹּב לוֹ בְּיִחוּד, וּמִכְתָּבוֹ עַל יְדֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ קִבַּלְתִּי
לְנָכוֹן, וּדְבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי. דִּבְרֵי הַנַּ״ל.
גַּם אֲנִי דּוֹרֵשׁ שָׁלוֹם אוֹהֲבֵי וְרֵעֵי הָאֲחִים הַיְקָרִים מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שָׁמָּם
מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמוֹרֵנוּ הָרַב מִיכָל נֵרוֹ יָאִיר. אָמַרְתִּי
לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹמֵנוּ הַטּוֹב, אֲשֶׁר בְּיוֹם ג׳ בְּחֻקֹּתַי בָּאתִי יַחַד עִם הָרַב
דְּמַחֲנֵנוּ וְעִם יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר בֶּן רַבִּי צְבִי לְפֹה יְרוּשָׁלַיִם עִיר
הַקֹּדֶשׁ תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וַאֲבַקֵּשׁ לִפְרֹס
בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר הַלֵּוִי הַיּוֹשֵׁב בְּאוּמַאן,
וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל אֶת הֶחָג
הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם
לָגִיל וְלָשִׁישׁ בְּאוֹרָהּ.
דִּבְרֵי יְדִידָם אוֹהֲבָם מֵאָז
אַבְרָהָם אַבָּא רַאבִּינָאוִויטְשׁ מִטְשֶׁעהרִין
וַאֲבַקֵּשׁ לִדְרֹשׁ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַיּוֹשְׁבִים בִּבְרֶסְלֶב.

יד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳ עֵקֶב תרכ״ט פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה
וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ.
שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה לִכְבוֹד בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם ה׳ דִּבָּרִים כָּתַבְתִּי לָהֶם עַל יְדֵי הַפָּאסְט וְהוֹדַעְתִּים מִדַּאֲגַת לִבִּי
מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן מִכְתָּב מֵהֶם מִן אַחַר זֶה הַמִּכְתָּב
שֶׁכָּתְבוּ לִי בְּיוֹם ג׳ תַּזְרִיעַ, וּבְשָׁבוּעַ עָבְרָה הוֹסַפְתִּי לָהֶם דְּבָרִים בָּזֶה עַל יְדֵי
כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הַמֻּפְלָג הָרַב מֵאִיר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנָּסַע מִפֹּה. וְהָעִקָּר שַׂמְתִּי
דְּבָרַי בְּפִיו. וּמֵאָז וְעַד כֹּה חִכִּיתִי וְכָלוּ עֵינַי לִבְיאַת הָרָץ בְּשָׁבוּעַ זוֹ, אוּלַי
יְשַׂמַּח לְבָבִי בְּקַבָּלַת מִכְתַּב יָדָם הַטּוֹבָה. וּבָא אֶתְמוֹל הָרָץ, וַתְּהִי תּוֹחַלְתִּי
נִכְזָבָה. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם דַּאֲגוֹת לִבִּי מְזֻּה, וְרַק בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, הוּא נוֹתֵן בִּי גַּם כֵּן כֹּחַ קְצָת שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדִי לְהַמְתִּיק הַצַּעַר
מְזֶּה. וּלְעֵת עַתָּה לֹא אוּכַל לָשֵׂאת חֵטְא עֲלֵיהֶם חָלִילָה, כִּי בְּוַדַּאי אַחַר
אַזְהָרָתִי עֲלֵיהֶם לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בְּכָל חֹדֶשׁ, בְּוַדַּאי קִיְּמוּ זֹאת, וּמִי יוֹדֵעַ
הַסִּבָּה בָּזֶה שֶׁנִּתְהַוָּה עִכּוּב כָּזֶה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהַאֱמִנָם
שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ מֵעִכּוּב מָעוֹת אֲשֶׁר כָּלְתָה הַסְּכוּם שֶׁחַנּוּנִי כְּבוֹד
אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר זֶה הָיָה חֶסֶד גָּדוֹל מֵאֵת ה׳, כִּי בִּלְתִּי זֹאת לֹא יָדַעְתִּי

מֶה הָיָה נַעֲשָׂה עִמִּי. חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד כֹּה, וּבָזֶה בָּטַחְתִּי אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנִי. וְעִם כָּל זֶה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ עַתָּה מֵעִכּוּב הַמָּעוֹת, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד זֶה אֲשֶׁר כָּלְתָה עֵינִי לִרְאוֹת כְּתִיבַת יָדָם הַטּוֹבָה, אָז וּתְחִי רוּחִי בְּקִרְבִּי. וּלְפִי חֻלִּישׁוּת כֹּחִי מֵהַנַּ״ל לֹא הָיָה בְּלִבִּי לִכְתֹּב עַל יְדֵי זֶה הַפָּאסְט, אַךְ אָמַרְתִּי אֲשֶׁר לְפִי דַּעְתִּי בְּוַדַּאי שָׁלְחוּ לִי מִכְתָּבָם עִם מָעוֹת כְּפִי אֲשֶׁר הִזְהַרְתִּי אוֹתָם עוֹד מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, וּכְפִי הַנִּרְאֶה נִתְעַכֵּב עַל הַדֶּרֶךְ, כֵּן נָחוּץ לָהֶם לָדַעַת מִזֶּה אֲשֶׁר יִרְאוּ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תִּקּוּן בָּזֶה, שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדִי מְהֵרָה. כִּי לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר עוֹמֵד הַדָּבָר אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לְקַיֵּם הַדֶּרֶךְ בָּרוּךְ ה׳ יוֹם יוֹם, אָבְעֶר טַאקָע [וְאָמְנָם בֶּאֱמֶת] יוֹם יוֹם וְדַי לַמֵּבִין. נָא בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ תָּשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה וְתִרְאוּ לַחֲשֹׁב אוֹדוֹתַי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם לְטוֹבָתִי לִרְאוֹת לְתָמְכֵנוּ לְטוֹבַת מִחְיַת פַּרְנָסָתִי לְפֹה, הֵן לְהַנְטוֹת לִי מְעוֹתֵכֶם בִּזְמַנּוֹ, וְכֵן בְּעִנְיַן טוֹבָתִי מֵאוֹהֲבֵינוּ, תָּשִׂימוּ לֵב לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה מַעֲמָד בָּזֶה לְהַחֲיוֹתִי פֹּה. וְהָעוֹלֶה עַל רוּחִי הָיָה לִכְתֹּב בָּזֶה אֵיזֶה מִכְתָּבִים לְאוֹהֲבֵנוּ מִטּוּלְטְשִׁין, אַךְ לַאֲשֶׁר מֹחִי מְבֻלְבָּל כָּעֵת, וּבִפְרָט כִּי לֹא יָדַעְתִּי מֵהַנַּעֲשֶׂה בְּשָׁם, וְאוּלַי כְּבָר נִשְׁלַח לִי אֵיזֶה תְּשׁוּרָה מֵהֶם, כֵּן אֵין לִי דִּבּוּרִים לָבוֹא אֲלֵיהֶם. וּבִפְרָט כִּי כָּתַבְתִּי לָהֶם כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים, וְעַד כֹּה אֵין לִי תְּשׁוּבָה מֵהֶם, וְגַם אֵין לִי תְּשׁוּבָה מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ מֵאוּמָאן. הַכֹּל שְׁנִתְעַלֵּם מִמֶּנִּי כָּל דָּבָר, לָכֵן לֹא אוּכַל אָנֹכִי לָבוֹא עוֹד בְּפַעַם בִּדְבָרַי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אֲקַבֵּל אֵיזֶה תְּשׁוּבָה בָּזֶה לָדַעַת אִם נִפְעַל אֵיזֶה דָּבָר בָּזֶה לְטוֹב. וַה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיָחֹנֵנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי וְלִבְטֹחַ עָלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר חָנַנִי לִהְיוֹת מִתּוֹשָׁבֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי עַתָּה, וְרַק זֹאת חִיּוּתִי עַתָּה לְטוֹב.

תֵּדְעוּ אֲשֶׁר שָׂלַחְתִּי לָכֶם בַּקַּיִץ הַלָּז שִׁבְעָה מִכְתָּבִים. א. בְּיוֹם ה׳ שְׁמִינִי עַל יְדֵי רַבִּי יוֹאֵל צְבִי. ב. בְּיוֹם ו׳ הַנַּ״ל עַל יְדֵי הַפָּאסְט. ג. קֹדֶם נְסִיעָתִי לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה. ד. בְּיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּמִּדְבָּר מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ הַנַּ״ל. ה. עַל יְדֵי יְדִידֵינוּ הָרַב אַבַּאלָע נֵרוֹ יָאִיר. ו. בְּיוֹם ג׳ חֻקַּת עַל יְדֵי הַפָּאסְט. ז. בְּיוֹם ה׳ דְּבָרִים עַל יְדֵי הַפָּאסְט. חוּץ אֲשֶׁר שָׂלַחְתִּי עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְעַד כֹּה לֹא קִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָה אֲפִלּוּ עַל הָרִאשׁוֹן. יְחָנֵנִי ה׳ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לְהוֹשִׁיעַ בָּזֶה מְהֵרָה, וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבִי מִן פָּרָשַׁת חֻקַּת כָּתַבְתִּי לָהֶם, וְרָשַׁמְתִּי לָהֶם צֶעטִיל מֵאוֹהֲבֵינוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּעֶזְרָתִי בְּעֵת הַנְּסִיעָה לְפֹה, כִּי אָמַרְתִּי אוּלַי יִהְיֶה נָחוּץ לָכֶם זֹאת. עַתָּה רָצוּף פֹּה צֶעטִיל מִקְצַת אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ לְמַעַן יִהְיוּ לְפָנֶיכֶם לְזִכָּרוֹן. וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבַּאלָע נֵרוֹ יָאִיר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחַ לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתִי בְּעֵת יְמֵי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, רַק שֶׁהוּא מֻטָּרָד לִמְאֹד. עִם כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר בְּנֵיכֶם שֶׁיִּחְיוּ יְעוֹרְרוּ אוֹתוֹ בָּזֶה, הִבְטִיחַ לִי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לְעֶזְרַתְכֶם בְּכָל כֹּחוֹ לְטוֹבָתִי, כִּי הוּא רָאָה וְהֵבִין מַעֲמָדִי. כֵּן תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וַה׳ יַצְלִיחֵם, כִּי רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ סְמִיכָתִי בְּכָל עִנְיָן זֶה, וְהוּא יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב יְחָנֵנִי. לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר נִמְצָא כָּעֵת בְּיָדִי מְזֻמָּן אֶחָד רֶענְדִיל, וְעַל זֶה מַגִּיעַ מִמֶּנִּי

הַקָּפוֹת עַל עֵרֶךְ שִׁלשָׁה רֶעְנְדִילִיךְ וְיוֹתֵר קְצָת, וְעַד בִּיאַת הָרָץ הַשֵּׁנִי הוּא עוֹד שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. וְהָעֵת עַתָּה לְהָכִין עֵצִים וְגֶחָלִים עַל כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף, וְיָמִים טוֹבִים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין עָלֵינוּ לְטוֹבָה; וְעִם כָּל זֶה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, עִכּוּב מִכְתָּבָם עוֹלֶה לִי עַל הַכֹּל. הוֹדַעְתִּי לָכֶם כָּל זֹאת לְמַעַן תֵּדְעוּ מַהוּתִי, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר הוֹצָאָה הֶכְרֵחִיוֹת שֶׁלִּי לֹא פָּחוֹת מִן ד׳ רוּבַּל כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ, מָעוֹת פֹּה עוֹלֶה חֲמִשָּׁה רוּבַּל כֶּסֶף דִּיפֶּאזִיטִין. וְלֹא אוּכַל עוֹד לְקַמֵּץ יוֹתֵר, כִּי עַל עִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוּכַל אָנֹכִי לְקַמֵּץ בְּכָל הַיְכֹלֶת, אַךְ עַל שְׂאָר דְּבָרִים אֵין בְּיָדִי, כִּי מְשָׁרֶתֶת מֻכְרָח אָנֹכִי לְהַחֲזִיק, כִּי הוּא פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וּכְמוֹ כֵן כְּבִיסַת בְּגָדִים וְכַדּוֹמֶה. וְעִם כָּל זֶה מֻכְרַחַת עוֹד זוּגָתִי תִּחְיֶה לַעֲשׂוֹת בְּצָרְכֵי הַבַּיִת יוֹתֵר מִכֹּחָהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הָרַב אַבַּאלַע נֵרוֹ יָאִיר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה, כֵּן תִּשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ, וַה׳ יָשִׂים עֵצָה בִּלְבָבָם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה לְטוֹבָתִי; וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין בְּפִי מִלִּין, וְגַם כָּל הַנַּ״ל כָּתַבְתִּי שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנִי, אַךְ הַהֶכְרֵחַ אִלְּצַנִי לָזֶה. וְהִנֵּה יְמֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִים לִקְרָאתֵנוּ, יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבְּלָם כָּרָאוּי לִשְׁקֹד מֵחָדָשׁ עַל תַּכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי עֲדֵי נִזְכֶּה לִכְנֹס לִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּאֵיזֶה פָּנִים יָפוֹת. וְהִנְנִי מְבָרְכָם אֲשֶׁר יִזְכּוּ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה עִם בְּנֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ בְּאוּמַאן, לִהְיוֹת נִמְנֶה בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ אֲשֶׁר מִתְאַסְּפִים לְשָׁם לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשָׁם יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וְאוֹהֲבָם הַמְצַפֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִטּוּב נְסִיעָתָם לְאוּמַאן אֲשֶׁר יִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן צֵאתָם וּבוֹאָם כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיהֶם הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב

יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ אִין גְּלִיסְט בְּכָל לְבָבָהּ לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. גִּילוּיבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיא אִיז מִיר פֹּה לְעֶזֶר גָּדוֹל [זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם מְאֹד בִּידִידוּת וּמְשִׁתּוֹקֶקֶת לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. תְּהִלָּה לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא בְּשִׁבִילִי פֹּה לְעֶזֶר גָּדוֹל], חַסְדֵי ה׳ גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד מְאֹד. וְכָל מְגַמָּתָהּ שֶׁיִּהְיֶה לִי נַיְחָא לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, יְהִי ה׳ עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

דָּאבְרִישׁ אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ

בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, נִפְלְאתִי אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר מֵהֶם אִם הָיוּ בְּהֶמְשֵׁךְ זֶה הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן עַל אֵיזֶה עֵרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲשֶׁר כֵּן הָיוּ הַנְהָגָתָם בְּהְיוֹתִי שָׁמָּה, וְלִפְעָמִים פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה. נָא לְהוֹדִיעֵנִי הַטּוֹב מִזֶּה, וְעַל לְהַבָּא יַצְלִיחֵם ה׳ שֶׁיִּהְיוּ בְּכֹחָם לָבוֹא לְשָׁם בְּכָל רְצוֹנָם הַטּוֹב וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי לְטוֹב.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵיזֶה מִכְתָּב מֵאֵיזֶה מֵאוֹהֲבֵינוּ בְּוַדַּאי אָשִׁיב לוֹ תֵּכֶף כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. וַה׳ יַצְלִיחֵם כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבָם תָּמִים מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתָם לְטוֹב

יִצְחָק הַנַּ״ל

וְתִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי נֵרוֹ יָאִיר בְּאוּמַאן. וְהִנֵּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, דַּרְכִּי זֶה זְמַן רַב, הַיְנוּ מִן אַחַר הִסְתַּלְקוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לִתֵּן בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּדְיוֹן בְּיַד יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַנַּ״ל עַל טוֹבַת צֹרֶךְ הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ. וְגַם בַּשָּׁנָה הֶעָבְרָה נָתַתִּי לוֹ ח״י זְהוּבִים כַּיָּדוּעַ לָהֶם. עַתָּה כַּאֲשֶׁר נֶעְלָם מִמֶּנִּי מִכְתָּבִי לֹא אוּכַל לָדַעַת אִם יֵשׁ בְּיָדֵי לִתֵּן ח״י זְהוּבִים לְפִי מַעֲמָדִי כָּעֵת. לָכֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, עֲלֵיכֶם קָסַמִיכְנָא לִתֵּן לוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּדְיוֹן עַל־שֵׁם הַכְּלָל, כַּמָּה שֶׁתָּבִינוּ, וְכָל הַמּוֹסִיף וְכוּ׳. וְהָעִקָּר בְּמַטְבֵּעַ כֶּסֶף דַּיְקָא. וְכַמָּה שֶׁתִּתְּנוּ אֲקַבֵּל בְּחֶשְׁבּוֹן, וַה׳ הַטּוֹב יִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל רַע. וְיִמְשֹׁךְ עָלֵינוּ בְּרָכָה וָחֶסֶד וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה לְהַחֲיוֹתִי.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן חב״ר בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם. יְקַבְּלוּ רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל לְקַבֵּל עַל זֶה מִידִידֵנוּ שְׁאֵר־בְּשָׂרֵנוּ רַבִּי לִיפָּא מַאנַאלִיס נֵרוֹ יָאִיר חֲמִשָּׁה לוּלָבִים טוֹבִים, וְתַעֲשׂוּ עִמָּם כִּרְצוֹנָם הַטּוֹב. אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִתֵּן לְאֶחָד מַתָּנָה, כֵּן יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב יַעֲקֹב טַיְטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי מֻהָרָאוִי לְחָנְנוֹ בְּדָבָר כָּזֶה. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר יִתְקַבְּלוּ לְשֵׁם בִּשְׁלֵמוּת, לְמַתָּנָה גְּדוֹלָה יֵחָשֵׁב, כִּי דָּבָר קָטָן אֲשֶׁר גָּדֵל פֹּה אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, יָקָר מִכָּל הַגָּדֵל בְּחוּץ לָאָרֶץ וּבִפְרָט לִדְבַר מִצְוָה. כֵּן תַּעֲשׂוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם לְטוֹבָתֵנוּ.

וּדְעוּ בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אֲשֶׁר חִבַּת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת יָקָר עָלַי בְּכָל עֵת לְמַעְלָה, וְזֶה הוּא עִקַּר חַיּוּתִי בְּטוֹב, וְכָל מַה שֶּׁהֶאֱרַכְתִּי בְּמִכְתָּבִי הוּא רַק מֵחֲמַת אַהֲבָתָם אֲשֶׁר קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לָדַעַת מְטוּב שְׁלוֹמָם. וְעַל פַּרְנָסָתִי בִּטְחוֹנִי חָזָק בַּה׳ אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵנִי, וְהַכֹּל יָבוֹא בְּעִתּוֹ, וְאָזְכֶּה עוֹד לְקַיֵּם מִצְוַת מַעֲקֶה עַל בֵּיתִי לַעֲשׂוֹת בַּמֻּקְדָּם הָאֶפְשָׁרִי, וְשֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה קְצָת חֶדֶר מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר יֵשׁ לִי מָקוֹם טוֹב לָזֶה לַעֲשׂוֹת עִם חַלּוֹן כָּרָאוִי. לָכֵן בִּקַּשְׁתִּי מִכֶּם אֲשֶׁר אַל תִּדְאֲגוּ עֲבוּרִי. וְעַל אוֹדוֹתֵיכֶם מֵהַנַּעֲשֶׂה אִתְּכֶם תִּבְטְחוּ תָּמִיד בַּה׳ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבְכֶם. וַה׳ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד הַטּוֹב מִשְּׁלוֹמְכֶם, טוֹב אֱמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אֲבִיהֶם הַמְבָרְכָם בְּכָל טוּב וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה לְהַחֲיוֹתִי
יִצְחָק

רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל, וְיַעְתִּיקוּ מִמֶּנּוּ עוֹד אֶחָד כְּתַבְנִיתוֹ, וְלִתֵּן אֶחָד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְאֶחָד לִמְסֹר לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן הַלֵּוִי עִם הַפִּדְיוֹן עַל שֵׁם הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ. וַה׳ יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן
יִצְחָק

טו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ פָּרָשַׁת עֵקֶב תרכ״ט פֹּה, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.
מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לְשָׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי יִקְרַת לְבָבִי כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַנָּזִיק הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר.
יִשָּׂא בְּרָכָה מֵאֵת ה׳ לְפָקְדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים שֶׁלּוֹ. עֲדֵי יִזְכֶּה לְטוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
יְדִידִי, דִּמִּיתִי לְקַבֵּל מִכְתָּבוֹ מֵאַדְעַס כְּהַבְטָחָתוֹ וְלֹא זָכִיתִי, כֵּן בָּאתִי לְהַבְטָחָתִי לְהַנְטוֹת לוֹ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן. וְיֵדַע כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר אַחַר נְסִיעָתָם מִבֵּיתִי הָיִיתִי כַּמָּה יָמִים כִּמְבֻלְבָּל לְרֹב תְּשׁוּקָתִי לְאַהֲבָתָם, מַמָּשׁ כָּלָה כֹּחִי, אֲשֶׁר בְּרֹב כֹּחַ הֵכְרַחְתִּי לֶאֱזֹר כְּגִבּוֹר חֲלָצַי לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲבוֹדָתִי לְהִתְמַדֵּת לִמּוּדִי הַטּוֹב. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, וְהַכֹּל בְּכֹחַ כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּזְכוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זללה״ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּדִי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִזְכּוֹת לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי כָּרָאוּי, וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי עִם כָּל הַטּוֹב הַנִּמְצָא אִתָּנוּ, לְבַלּוֹת נַפְשִׁי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים עַל יְדֵי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁלָּנוּ, וְלָדַעַת וּלְהַאֲמִין תָּמִיד אֲשֶׁר טוֹב ה׳ לַכֹּל. וְהִנֵּה בִּנְסִיעָתָם הַטּוֹבָה לִפֹּה הִצְלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פְּרִי. אֲשֶׁר כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר נִתְעוֹרֵר מִזֶּה, וְאָזַר כְּגִבּוֹר חֲלָצָיו וְשָׂם נַפְשׁוֹ בְּכַפָּיו לָבוֹא לְאוּמַאן לִזְכּוֹת לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ הַמִּתְאַסְּפִים לְשֵׁם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשֵׁם. יְהִי ה׳ עִמּוֹ, וַיַּצְלִיחוֹ בְּדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לָבוֹא לִמְבֻקָּשׁוֹ הַטּוֹב כְּכָל אֲשֶׁר עִם לִבָּבוֹ, וְלָשׁוּב לְבֵיתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְחַיּוּת נִפְלָא כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. וְיֵדַע יְדִידִי אֲשֶׁר הֱיוֹתָם פֹּה עָשָׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל לְחִבַּת הָאָרֶץ. וְכַמָּה יָמִים אַחַר נָסְעָם, בְּכָל עֵת הִלּוּכִי דֶּרֶךְ הָעִיר שָׁמַעְתִּי קוֹל בְּרָכָה עֲלֵיהֶם מִכַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְהָיָה לְנַחַת רוּחַ לְנַפְשִׁי. כֵּן יַצְלִיחֵם ה׳ לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים.
וְיָתֵר מִזֶּה אֵין מַה לְחַדֵּשׁ, בְּפָרָט כִּי יִשְׁמַע הַכֹּל מֵאֵת יְדִידֵנוּ הַנַּ״ל. וְחוּץ לָזֶה אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה קְצָת, לַאֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ עֵת רַב, הַיְנוּ כָּתְבוּ לִי מִכְתָּב בְּיוֹם ג׳ תַּזְרִיעַ. וּמֵאַחַר מִכְתָּב זֶה לֹא הִשַּׂגְתִּי שׁוּם תֵּבָה אַחַת. וְנֶעְלָם מִמֶּנִּי כָּל הַנַּעֲשֶׂה בְּשֵׁם בְּכָל הַקֵּיץ הַלָּזֶה. וְהָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּוַדַּאי בִּלְבּוּל גַּם מִדְּחִיקַת פַּרְנָסָתִי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל אֵיזֶה סַךְ דֶּרֶךְ יָדָם, וְעַל כָּל פָּנִים הַסַּךְ הַמַּגִּיעַ לִי מֵהֶם בְּעַצְמָם, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב לִי זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד הָעַגְמַת נֶפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם מִשְּׁלוֹמָם הַטּוֹב. אַךְ מִסְתָּמָא הַכֹּל מֵאֵת ה׳, כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִתֵּן דַּעַת בְּלִבִּי לְהָסִיר מִמֶּנִּי בִּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה, לְמַעַן אוּכַל לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּטוּב טַעַם וָדַעַת, וּבְבִטְחוֹנִי בְּאַהֲבָתוֹ כַּאֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִתְוַעֵד עִמָּהֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן, כֵּן יְדַבֵּר עִמָּהֶם

בְּאַהֲבָה מִכֹּחַ דְּרִישַׁת שְׁלוֹמִי כַּאֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ, וְלִהְיוֹת עִמָּם לְטוֹבָתִי כְּהַבְטָחָתוֹ בְּכָל הָעִנְיָנִים. וַה' הַטּוֹב יַצְלִיחַ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמְאֹד בַּקַּשְׁתִּי שְׁטוּחָה לְהַזְכִּירֵנִי לְטוֹב בְּכָל עֵת הֱיוֹתוֹ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבִפְרָט בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אָנֹכִי אֲקַשֵּׁר עַצְמִי בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וְיֵדַע נֶאֱמָנָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָה עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. יַקְשִׁיב ה' תְּפִלּוֹתֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ אַהֲבַת עוֹלָם מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ לְטוֹב.

יִצְחָק

יִדְרֹשׁ לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ מִטְּשָׁעהרין. וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָרַב הַמֻּפְלָא הַנִּכְבָּד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. אַהֲבָתָם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי. מֵעֵת פְּרֵדָתָם מֵעָלַי לֹא אוּכַל לִשְׁכְּחָם כְּלָל, וּתְפִלָּתִי בְּכָל עֵת עֲבוּרָם לְטוֹב. וַה' יְחָנְּנָם לְטוֹב לָהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח; וּבִיחוּד יִדְרֹשׁ לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר פְּרִי קֹדֶשׁ כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַנִּכְבָּד הַנָּגִיד כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דּוֹבְּער נֵרוֹ יָאִיר, אַהֲבָתוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי לְזָכְרוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָתוֹ.

טז

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ג' "תָּבוֹא" תרכ"ט עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בְּשָׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, וּבִפְרָט בִּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְשָׁנָה חֲדָשָׁה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עֲדֵי יִזְכּוּ לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים הַנִּקְרָאִים חַיִּים לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּנַי הַיְקָרִים, יוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר הִגִּיעַ עָלַי הַיִּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה. אֲשֶׁר חַנַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִיתִי לְקַבֵּל מֵהֶם שְׁנֵי מִכְתָּבִים הַיְקָרִים, אֶחָד מִן יוֹם ג' פִּינְחָס בְּצֵרוּף אַרְבָּעִים רוּבַּל כֶּסֶף, ב' מִיּוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַנַּ"ל בְּצֵרוּף חֲמִשִּׁים רוּבַּל כֶּסֶף; בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ לָזֶה. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, בְּוַדַּאי הָיָה הַכֹּל מֵאֵת ה' שֶׁאֶסְבֹּל כָּל כָּךְ עַגְמַת נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא עָבַר עָלַי כָּזֹאת מֵעוֹלָם, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל טָרֶם זָכִיתִי לְהַקְבָּלָה אַחַר יְדִיעַת מְבִיאַת הָרָץ. וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ נַפְשִׁי הִתְאַפֵּק בִּי, כָּל רוֹאִי יִפְחַד. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ; אַךְ בָּנַי יְדִידַי שֶׁיִּחְיוּ אַתֶּם שְׂגִיתֶם מְאֹד בָּזֶה. הַאִם גָּזַרְתִּי עֲלֵיכֶם

לִבְלִי לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בִּלֹא מָעוֹת, אֲשֶׁר לְסִבַּת זֶה עִכַּבְתֶּם כְּתִיבַת
מִכְתַּבְכֶם מִן פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ עַד פָּרָשַׁת פִּינְחָס י״ב שָׁבוּעוֹת. אֲשֶׁר אָנֹכִי
בִּקַּשְׁתִּי מִכֶּם לִכְתֹּב לִי בְּכָל חֹדֶשׁ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹת שְׁתַּיִם, וְהִרְבֵּיתִי
עֲלֵיכֶם דְּבָרַי בָּזֶה בְּמִכְתָּבִי שֶׁל פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים, וְקִבַּלְתִּי תְּשׁוּבַתְכֶם
שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיְּמוּ. נוּ מַה זֶּה הַתֵּרוּץ לְסִבַּת הַסּוֹחֲרִים, זֶה הוּא תֵּרוּץ נֶגֶד
שְׁלִיחוּת מָעוֹת אֲשֶׁר צְרִיכִין לִפְעָמִים לְעַכֵּב הַשְּׁלִיחוּת לְמַעַן הַמְּתִין לְסִבַּת
טוֹבָתִי, אַךְ נֵרָ וּדְיוֹ בָּרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ הַרְבֵּה. וְאִם טִרְדָּתָם גְּדוֹלָה, כּוֹתְבִין
רַק דִּבְרֵי שְׁלוֹמִים לְמַעַן הָפִיק רְצוֹנִי. הַכֹּל הֶעָבָר אַיִן, וּבְוַדַּאי אָנֹכִי מוֹחֵל
לָכֶם בְּטוּב לִבָּבִי, כִּי מַאֲמִין אָנֹכִי אֲשֶׁר כֵּן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת לְמַעַן לְקָרֵב
לִבָּבִי וְכוּ׳. אַךְ מֵעַתָּה מְאֹד בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה לִבְלִי לִגְרֹם לִי כָּזֹאת, וּבִפְרָט
שֶׁתְּקַיְּמוּ מִצְוַת כִּבּוּד בָּזֶה. וּבְדָבָר קָטָן תּוּכְלוּ לִזְכּוֹת לְחַיִּים אֲרֻכִּים, מַדּוּעַ
תִּמָּנְעוּ מִזֶּה, וּבִפְרָט כִּי חַיַּי תְּלוּי בָּזֶה, כֵּן תָּחִישׁוּ לְטוֹבָתִי וּלְטוֹבַתְכֶם.
וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר מִמֶּנִּי לֹא יִפָּלֵא, אֲשֶׁר לֹא כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת. וּבְוַדַּאי אָנֹכִי
מְבַקֵּשׁ לִי דֶּרֶךְ לְהָסִיר מִמֶּנִּי הַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלּוּ, וּכְבָר שָׂפַכְתִּי הַרְבֵּה דְּמָעוֹת
עַל זֶה. ה׳ יוֹדֵעַ לִבָּבִי. עִם כָּל זֶה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אַתֶּם צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מַה
שֶּׁבְּיָדְכֶם. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקָל שֶׁכַּאֲשֶׁר מֹחִי שָׁקֵט, בְּוַדַּאי נַעֲשֵׂית הָעֲבוֹדָה עַל
צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וַה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בְּדִבְרֵיכֶם הַנְּעִימִים, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁנִּכְנְסוּ
דְּבָרַי בְּלִבְּכֶם. מַמָּשׁ הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי, כִּי לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי. וּלְעִנְיָן זֶה גַּם
כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיֵּלְכוּ הַמִּכְתָּבִים כַּסֵּדֶר, כְּדֵי לֹא יֵפְסְקוּ הַדִּבּוּרִים, וְתֵדְעוּ
אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשָׁבוּעַ עָבְרָה בְּמֵרוֹן וְנִתְעַכַּבְתִּי בְּשָׁם שְׁלשָׁה מֵעֵת
לְעֵת מִן יוֹם ב׳ לִפְנוֹת עֶרֶב עַד יוֹם ה׳ בַּלַּיְלָה. וְשָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ
לְנַפְשִׁי אֲשֶׁר שָׂפַכְתִּי שִׂיחִי כַּמָּה פְּעָמִים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק, הַתַּנָּא
הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וּבְמֶשֶׁךְ זֶה
אָמַרְתִּי פַּעַם אַחַת הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּךְ לוֹמַר שָׁם.
מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אֵיךְ נִפְתַּח לִבָּבִי בַּאֲמִירָתָהּ, אֲשֶׁר אִם לֹא בָּאתִי
לִזֶּה הָעוֹלָם רַק בִּשְׁבִיל זֶה דַּיִּי. וּכְמוֹ כֵן זָכִיתִי לִהְיוֹת בַּמְּעָרָה שֶׁל כְּבוֹד
הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא, וְשָׁם זָכִיתִי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה, כִּי נִפְתַּח
לִבָּבִי עַד אֵין שִׁעוּר. וּבֶאֱמֶת לֹא יָכֹלְתִּי לָצֵאת מֵהַמְּעָרָה מִגֹּדֶל הַדְּבֵקוּת
שֶׁזָּכִיתִי שָׁם, וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַנֶּחְבָּל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר
צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה אֲשֶׁר הִשְׁאִיר לָנוּ בְּרָכָה עַל יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד
אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה נִפְתַּח לִבֵּנוּ
(חָסֵר)
וְהִנֵּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים, וְחָפֵץ אָנֹכִי לְהַטְעִימְכֶם מִנֹּעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ
הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן [הַר בֵּינֵינוּ], וּבִפְרָט כִּי קָשָׁה עָלַי עַתָּה
הָעֲבוֹדָה לְהָשִׁיב לְכָל אֶחָד תְּשׁוּבָתוֹ כְּבַקָּשָׁתְכֶם, אֲשֶׁר זֶה הַדָּבָר עָלַי לְטֹרַח
גָּדוֹל. כֵּן תְּקַבְּלוּ פֹּה כַּמָּה מִכְתָּבִים וּקְוִויטְלֶיךְ [פְּתָקִים] אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ
אוֹתָם מִקֹּדֶם וְאַחַר כָּךְ תָּבִינוּ אֵיךְ לְמִסֹּר לְכָל אֶחָד. וּבֵין כָּךְ תִּרְאוּ גַּם כֵּן
כַּמָּה דְּבָרִים טוֹבִים. וַה׳ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם לִשְׁקֹד עַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים. וּכְבָר
כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁתּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם בְּעִנְיַן עָסְקֵיכֶם לְהַחְזָקָתִי פֹּה,
כִּי מַמָּשׁ צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶחְשָׁב לָכֶם לַעֲבוֹדָה גְּדוֹלָה לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי אָב
וּבֵן כְּחָדָא חֲשִׁיבָא. וְעַד נְסִיעָתִי לְפֹה הָיָה הָעִנְיָן אֲשֶׁר אָנֹכִי הֻכְרַחְתִּי

לָשֵׂאת עָלַי הָעֹל, וְתָמִיד הָיָה כַּוָּנָתִי רַק שֶׁאֶזְכֶּה לִרְאוֹתְכֶם לִהְיוֹת עוֹסְקִים
בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּמָּה שָׁנִים הָיָה
מִתְנַהֵג כָּךְ כַּיָּדוּעַ לָכֶם. עַתָּה לְעֵת זִקְנָתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּךְ אֲשֶׁר אַתֶּם
תִּשְׁאוּ עֲלֵיכֶם הָעֹל, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפְשִׁי לַעֲסֹק
בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמַה טּוֹב וּמַה נָּעִים אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִרְאוֹת אוֹתִי נָטוּעַ
בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. בָּנַי הַיְקָרִים, תּוּכְלוּ
לִשְׁמֹחַ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, וּבָזֶה יִהְיֶה תִּקּוּן לְכָל מַעֲשֵׂי יְדֵכֶם. אָנֹכִי זָכִיתִי
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר כְּמְעַט רֹב יָמַי הָיָה לִי עֲבוֹדָה לְטוֹבַת עִסְקֵנוּ
הַקָּדוֹשׁ לְעִנְיַן לְהוֹצִיא לָאוֹר הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ, וְעוֹד שָׁמַעְתִּי בָּזֶה כַּמָּה
הִתְחַזְּקוּת מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה״ה אֲשֶׁר חִזֵּק אוֹתִי
לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בָּזֶה, וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ שֶׁזֶּה הוּא כָּל תִּקּוּנִי לְעִנְיַן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן
שֶׁלִּי. כְּמוֹ כֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בְּעִנְיָן זֶה לְטוֹב לָכֶם. וְיֵשׁ
בְּלִבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּזֶה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה
יְקַיֵּם בָּנוּ שְׁמַח זְבֻלוּן וְכוּ׳ וְיִשָּׂשכָר בְּאָהָלֶיךָ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּרִבּוֹת
הַיָּמִים יְקַיֵּם זֹאת בֵּינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲכֶם שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.
וְקַוֹּה קִוִּיתִי לַה׳ אֲשֶׁר עַל יְדֵי מִצְוָה זֹאת תִּזָּכוּ גַּם עַתָּה לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי
לְתַכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי, כִּי מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה. וְתִקְרְאוּ מִכְתָּבִי אֲשֶׁר לִידִידַי
הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי וְתִמְצְאוּ שָׁם קְצָת דְּבָרִים טוֹבִים. וְגַם אֶת מִכְתָּבוֹ אֵלַי
עִכַּבְתֶּם יֶרַח יָמִים בְּיֶדְכֶם, לֹא אוּכַל לָדַעַת הַפֵּרוּשׁ בָּזֶה. וּבְכֵן אָנֹכִי
בְּקַשְׁתִּי עוֹד הַפַּעַם אֲשֶׁר עַל לְהַבָּא לִבְלִי לְהִתְנַהֵג כָּךְ. מִסְּתָמָא קְרִיתֶם אֶת
מִכְתָּבִי אֲשֶׁר מִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן אֵלַי, וְכוֹתֵב הוּא גַּם כֵּן שֶׁמֵּסְכָּם בְּדַעְתּוֹ
לְהַחֲיֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּכָל חֹדֶשׁ יָמִים. וּמִזֶּה הָיָה רָאוּי לָכֶם לִלְמֹד קַל־וָחֹמֶר
אֶלֶף פְּעָמִים אֵיךְ לְקַיֵּם רְצוֹנִי הַטּוֹב בֵּינֵינוּ, וְדַי לַמֵּבִין. אַךְ מִסְּתָמָא הָיָה
הַכֹּל מֵאֵת ה׳ לְמַעַן עַנּוֹתִי בָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה דַּי בָּזֶה. עַל הֶעָבָר הִנְנִי נוֹתֵן לָהֶם
סְלִיחָה. וְעַל לְהַבָּא מְבַקֵּשׁ אָנֹכִי לְחָנֵּנִי בְּתִשּׁוּבָה עַל זֶה וּלְהַחֲיוֹתֵנוּ
בְּמִכְתָּבִים בְּכָל עֵת לְטוֹב.

מִכֹּחַ לוּלָבִים כְּבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ לְקַבֵּל חֻמְשָׁה לוּלָבִים מִידִידֵנוּ שְׁאֵר־בְּשָׂרִי
רַבִּי לִיפָּא יָרוֹ יָאִיר, וְאִם לֹא יִצְטָרֵךְ רַק שְׁנַיִם, לֹא יְקַבֵּל רַק שְׁנַיִם; וְעַל
יְדֵי רַבִּי אַבָּיילָע שָׁלַחְתִּי עֲשָׂרָה הֲדַסִּים מְשֻׁלָּשִׁים, מִסְּתָמָא קִבְּלָם לְנָכוֹן.
וְיָתֵר מִזֶּה מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם, לְעֵת עַתָּה אָנֹכִי בִּתְשׁוּקָתִי לִשְׁמֹעַ
הַטּוֹב מִהְיוֹתְכֶם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ,
וּמְטוּב הִתְנַהֲגוּת הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמְטוּב בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם
לְשָׁלוֹם, וּמְטוּב שִׂמְחַתְכֶם. יַשְׁמִיעוּנִי, וְהָיְתָה לְשִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי. וְהִנְנִי
מְבָרְכָם בְּכָל לְבָבִי שֶׁיִּזְכּוּ לְכָל טוּב, וְלִשְׁמֹעַ מֵהֶם קוֹל שִׂמְחָה מֵעַתָּה
וְלָנֶצַח, כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיהֶם הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב.

יִצְחָק

הַמִּכְתָּב הָרָצוּף פֹּה לְר׳ עוֹזֵר מֵאַדְעס לְמִסֹּר תֵּכֶף וּמִיָּד, וּלְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה
נַעֲשֶׂה מִזֶּה אֵיזֶה תְּשׁוּעָה לְאָבִיו הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר, כִּי אֵין לְשַׁעֵר
גֹּדֶל דָּחְקוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן. ה׳ יְרַחֵם עָלָיו. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיְּגַלְגֵּל זְכוּת עַל
יָדְכֶם, לְמִצְוָה רַבָּה יֶחְשֹׁב לָכֶם. וְאוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ, יִהְיֶה תַּחַת יָדְכֶם
עַד בּוֹאוֹ, וְלִבְלִי לִמְסֹר לְזוֹלָתוֹ, רַק לְיָדוֹ מַמָּשׁ. וְיִשְׁקֹד עַל תְּשׁוּבָתוֹ
הַטּוֹבָה.

וְרַב שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפֶרֶט לְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרְאוּ וִיבָרְכֵם לְמַעֲנִי בִּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה, וְיִזְכּוּ לִשְׁמֹחַת יוֹם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ יַחַד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.
וְאֹמַר שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל שְׁכֵנֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפֶרֶט לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָג הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, גַּם עֲבוּרוֹ הִנַּחְתִּי קְוִויטִיל עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, וְאַהֲבָתוֹ חָקוּק בִּלְבִּי לְזָכְרוֹ לְטוֹב לוֹ.

יז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ נֹחַ תר״ל פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.
לִכְבוֹד אֲהוּבַי בָּנַי חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי הֲלֹא הֵם הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה עֲלֵיהֶם וְעַל נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, שַׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לַה׳ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר הִגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי, וְהִשְׁאִיר אוֹתִי לָכֶם מְמָוֶת לְחַיִּים. כִּי תֵּדְעוּ, אֲשֶׁר קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם ב׳ דְּסִלְיחוֹת נָפַלְתִּי לְמִשְׁכָּב רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלֹא יָרַדְתִּי מֵהַמִּטָּה עַד יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּרֵאשִׁית הֶעָבַר ; וַעֲדַיִן לֹא בִּשְׁלֵמוּת, רַק שֶׁיָּכוֹל אָנֹכִי לֵישֵׁב קְצָת אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְלֵילֵךְ בַּבַּיִת קְצָת אָנָה וָאָנָה, וַאֲכִילָתִי עֲדַיִן כַּגָּמוּל עֲלֵי אִמּוֹ. וּבְכָל יוֹם עוֹבְרִים גַּלִּים אֲחֵרִים, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וּמָה אוּכַל לְסַפֵּר לָכֶם תִּקֻּף הַחוֹלַאַת שֶׁהָיָה לִי רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲשֶׁר רַחֲמָנָא לִצְלַן הָיִיתִי בַּעַל יִסּוּרִים מָרִים מֵהַהַתְחָלָה עַד הַסּוֹף. אַךְ מִן הַתְּחָלָה עַד יוֹם צוֹם גְּדַלְיָה הָיָה נִמְצָא לִפְעָמִים קְצָת הַרְחָבוֹת, וְעִם כָּל זֶה הָיוּ לֵילוֹת שֶׁצָּעַקְתִּי עַל מַכְאוֹבַי הַמָּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְרָצִתִּי עַל כָּל הַבַּיִת מִפְּנֵה לְפִנָּה, וְצָעַקְתִּי מִכְּאֵב לֵב גְּוַואלְד מֵע פַּאלְקְיוֶועט מִיךְ [אַהָה! מְעַנִּים אוֹתִי], אַךְ נֶגֶד הַיּוֹם הַקַּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעָלַי קְצָת. וְעִם כָּל זֶה לֹא יָכֹלְתִּי לֵירֵד מֵהַמִּטָּה, וְלֹא אָכַלְתִּי מְאוּמָה, רַק שָׁתִיתִי מַיִם בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ מִן צוֹם גְּדַלְיָה עַד יוֹם צוֹם כִּפּוּרִים הִתְגַּבְּרוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן הַמַּכְאוֹבִים הָאַרְסִיִּים הַמָּרִים כַּסֵּדֶר, וְנָפַלְתִּי נִרְדָּם וְדָבַקְתִּי לְשׁוֹנִי לְחִכִּי, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר מֵחֲמַת צָרוֹת הַמַּכְאוֹבִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְכָל הַמְּבִינֵי מַדָּע דִּפֹּה הָיִיתִי בְּעֵינֵיהֶם רַחֲמָנָא לִצְלַן לְאַחַר יֵאוּשׁ, אַךְ אָנֹכִי תִּהְלָה לָאֵל הָיִיתִי בְּדַעָה צְלוּלָה בָּרָה וּנְקִיָּה, וְהֵבַנְתִּי בְּעֹמֶק דַּעַת אֲשֶׁר לֹא כֵּן הוּא, רַק פָּחַדְתִּי אוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּכֹחִי לִסְבֹּל הַיִּסּוּרִים כָּאֵלּוּ. מִיּוֹם עָמְדִי עַל דַּעְתִּי לֹא רָאִיתִי חוֹלֶה כָּזֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲשֶׁר יִהְיֶה מְסֻבָּל בְּיִסּוּרִים אַרְסִיִּים

כָּמוֹנִי. וְצָעַקְתִּי רַק מִכְּאֵב לֵב בְּמַחֲשָׁבָה לַה׳ אֵל עֶלְיוֹן, כִּי הַדִּבּוּר הָיָה נִמְנָע מִמֶּנִּי, וּבְקַשְׁתִּי שֶׁיְּרַחֵם עָלַי וְיָסִיר מֵעָלַי הַמַּכְאוֹבִים הַמָּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְעִקַּר הַחוֹלַאַת הָיָה מִן הַבֶּטֶן, כִּי הָרֹאשׁ וְהַיָּדַיִם וְהַלֵּב וְהָרַגְלַיִם הָיוּ חָפְשִׁי מִשּׁוּם מַכְאוֹב, רַק בְּהַבֶּטֶן הָיָה תַּבְעֶרֶת מְדוּרָה כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת, וּמִשָּׁם יָצְאוּ הָאַרְסִיִּים שֶׁל הַמַּכְאוֹבִים אֶל הַמָּתְנַיִם וְהַכְּלָיוֹת. וְהַתְּשׁוּעָה הָיְתָה עַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים, כִּי בְּיוֹם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אָמַרְתִּי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן רִיוָואצְקֶער אֲשֶׁר הוּא גָּמַל עִמִּי חֶסֶד כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמַנְתִּי אִם לֹא רָאִיתִי, לֹא פָּנָה לְבֵיתוֹ בִּלְתִּי בְּעֵת אֲכִילָתוֹ. וְכָל הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה עָמַד אֶצְלִי וְשֵׁרֵת אוֹתִי בְּכָל מִלֵּי, וַאֲפִלּוּ לַיִל כָּל נִדְרֵי לָן אֶצְלִי, עַד לֵיל יוֹם א׳ דְּסֻכּוֹת אֲשֶׁר בָּרוּךְ הַשֵּׁם הָיִיתִי עַל זֶה הָעוֹלָם. יְהִי ה׳ עִמּוֹ וְיִזְכֶּה לְכָל טוּב אֲמִתִּי כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ. וְאֶצְלִי הוּא בִּלְתִּי סָפֵק אֲשֶׁר זֹאת הַמִּצְוָה תֵּלֵךְ לְפָנָיו בָּרְאשׁוֹנָה. וְאָמַרְתִּי לוֹ אָז בְּכָל כֹּחִי, קְחוּ מְזוּגָתִי עֶשְׂרִים טָאלֶיר, וּתְקַבְּצוּ מִנְיַן מֵאוֹהֲבֵי נַפְשִׁי וְהַמָּעוֹת תְּחַלְּקוּ לַעֲנִיִּים, וְהַמִּנְיָן יֵלְכוּ לוֹמַר תְּהִלִּים עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל כְּבוֹד הָאַרִ״י זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְנִתְקַבְּצוּ אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי יוֹתֵר מִמִּנְיָן וְהָלְכוּ לְשָׁם, וְשָׁפְכוּ לִבָּם כַּמַּיִם בְּדְמָעוֹת רוֹתְחוֹת כִּי הָיָה לָהֶם רֹב רַחֲמָנוּת עָלַי. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מֵאָז הִתְחִילָה הַיְשׁוּעָה, רַק מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בְּדַקּוּת גָּדוֹל לֹא הָיָה נִרְגָּשׁ לְשׁוּם בְּרִיאָה, וְגַם אָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי מְאוּמָה עוֹד מֵהַנַּעֲשֶׂה עִמִּי, עַד יוֹם כִּפּוּרִים הִתְחִיל לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתִּי רַעְיוֹנִים אֲחֵרִים לְטוֹבָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְבֹקֶר יוֹם מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים וַתִּצְמַח הַיְשׁוּעָה. וְתֵכֶף קָרָאתִי לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן יִחְיֶה מִמְּקוֹם שָׁכְבוֹ וְגַם לְזוּגָתִי תִּחְיֶה, וּבִשַּׂרְתִּי לָהֶם הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה, וַה׳ הַטּוֹב יוֹשִׁיעֵנִי בִּשְׁלֵמוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר כִּי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לָכֶם, רַק מֵחֲמַת עֲיֵפוּת נַפְשִׁי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. גַּם זֶה כָּתַבְתִּי בְּרֹב כֹּחִי רַק לְמַעַן אַהֲבַתְכֶם, כִּי הֲגַם שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יָדַי שְׁלֵמִים אִתִּי, עִם כָּל זֶה הַבֶּטֶן אֵינוֹ נוֹתֵן רְשׁוּת לֵישֵׁב הַרְבֵּה עַל מָקוֹם אֶחָד. ה׳ יְרַחֵם עָלַי וְיִרְפָּאֵנִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. לְעֵת עַתָּה הוֹלֵךְ הַדָּבָר לְאַט לְאַט, וְתִקְוָתִי רַק לַה׳ בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל זְצוּקַ״ל, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זַצַ״ל שֶׁיְּמַהֵר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת, לְחַזֵּק כֹּחִי בְּכָל רְמַ״ח אֵיבְרֵי וּשְׁסָ״ה גִּידֵי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יְחַזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחִי כָּרָאוּי, אָבוֹא אֲלֵיכֶם בַּאֲרִיכוּת כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְטוֹב. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי כּוֹתֵב בַּעֲיֵפוּת גָּדוֹל מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, עֲדֵי אֶזְכֶּה לְבַשֵּׂר לָכֶם מְהֵרָה מִכָּל טוֹבָתִי

יִצְחָק

תַּעְתִּיקוּ מִכְתָּב הַלָּז וְתִשְׁלְחוּ לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה עִם קְוִויטִיל הָרָצוּף פֹּה. זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה ; וְגֹדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁהָיָה עָלֶיהָ תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר בְּעַצְמְכֶם, וַה׳ שָׁמַע דִּמְעָתָהּ ; וְעַתָּה עוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת אוֹתִי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה כְּכָל הַצֹּרֶךְ. ה׳ יַאֲרִיךְ יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים, וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה גַּם כֵּן חַסְדֵי ה׳ עָלַי, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, כֵּן הַטּוֹב יִגְמְלֵנוּ תָּמִיד לְטוֹב לִי, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

מכתבי רבי נחמן מטולטשין

א

מִכְתַּב מֵרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין לְרִ' מִיכְלִי נֶכֶד מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל.
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' נָשׂא תר"ל לִפְּה קְהִלַּת אוּמַאן.
חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ' רַבִּי מִיכְלִי נֵרוֹ לֹא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
כְּבָר הֵשַׁבְתִּי לְמַעֲלָתוֹ אֲשֶׁר בָּרוּךְ הַשֵּׁם קִבַּלְתִּי כָּל מִכְתָּבָיו, וְגַם נִדְבַת לִבּוֹ הַטּוֹב. וְעַתָּה חֲדָשׁוֹת שֶׁתַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, הֵן הֵמָּה הַהֶבֶל הֲבָלִים הַנּוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִקִּנְאָה וְכוּ', חֲדָשׁוֹת בָּזֶה אֵין כִּי הֵן הֵמָּה הַשְּׁטוּתִים הַיְשָׁנִים דִּישָׁנִים, אֲשֶׁר גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, הָרַחֲמָן יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה. אֲבָל הֶחָדָשׁ שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ וָיֵשׁ, הוּא הוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְחִדּוּשֶׁיהָ שֶׁחִדְּשׁוּ הַבְּחִירֵי צַדִּיקַיָּא. וַעֲדַיִן לֹא זָכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר בָּהֶם הַחֲמָשׁ שֶׁבְּכָל סֵדֶר עַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י זַ"ל, וְהַדְּרוּשִׁים נִפְלָאִים אֲשֶׁר בְּמִדְרָשׁ רַבָּה וּבְזֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְעוֹד וָעוֹד, וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשִׁים זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. כֵּן נִזְכֶּה לֶהֱגוֹת בָּהֶם תָּמִיד, וְלִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחֲדָשׁוֹת שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וּלְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהַיּוֹם לָמַדְתִּי הַמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן קכ"ג) "הָעִקָּר וְהַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ, לְהִתְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר וּלְקַבֵּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל" וְכוּ'. וּכְבָר מֻנָּח כְּלָל בְּיָדֵינוּ אֲשֶׁר כָּעֵת הוּא הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְיֵשׁ בָּזֶה דִּבּוּרִים הַרְבֵּה לְבָאֵר, יְזַכֵּנוּ ה' לְדַבֵּר בָּזֶה פָּנִים אֶל פָּנִים. כֵּן נִזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַחַיִּים וְהַקַּיָּמִים קָטָן וְגָדוֹל, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר מִקְרָא שֶׁכָּתוּב בְּמִשְׁלֵי (ד), "מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר נַפְשְׁךָ וְכוּ' כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים".
וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת הָרַ"ן קפ"ה) אֲשֶׁר כָּל מַה שֶּׁמְּצַוֶּה לַעֲשׂוֹת, אֲפִלּוּ דָּבָר קַל תּוֹלֶה בָּזֶה תִּקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וְכוּ' וְכוּ' עַד הַסּוֹף, כֵּן נִזְכֶּה לְקַיְּמָם. וּבִפְרָט הַדְּבָרִים הַקַּלִּים וְנִעְיָמִים לַעֲשׂוֹתָם, לִלְמֹד אֵיזֶה סְעִיפִים שֶׁלְּחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְאֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וְלִשָּׂא עֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ בְּכָל פַּעַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וַאֲפִלּוּ אִם

אֵין יְכוֹלִין לְדַבֵּר רַק דְּבוּרִים מְעָטִים, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם עָלַי, גַּם זֶה יָקָר מְאֹד. וּבִפְרָט לְקַיֵּם מַאֲמָרוֹ זַ״ל מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ לְבָבֵינוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה לִלְמֹד וְכוּ׳ וּלְקַיֵּם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, וּלְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמוּנָה גְּדוֹלָה. כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וָנֶפֶשׁ אוֹהַבְכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד, וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם, וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִרְאוֹת עִמּוֹ וְעִם אָחִיו הַיָּקָר בְּזִמַּן מְרֻוָּח, וּלְדַבֵּר כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה, עֲדֵי שֶׁיִּפָּנְסוּ רוּחוֹת הַקְּדֵשָׁה מֵהַדְּבוּרִים הַקְּדוֹשִׁים בִּלְבָבֵנוּ לְקִיּוּם וּלְמַעֲשֶׂה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְשָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר. וְכָל דְּבָרַי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּוָּנָתִי לְכֻלָּם, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ב

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ בְּשַׁלַּח תרל״ב לפ״ק אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הֲלֹא הוּא הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק וְכוּ׳ וְכוּ׳ הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל נֵרוֹ יָאִיר, הַצָּלָחָתוֹ יַעֲלֶה לְמַעְלָה וּלְטוֹבָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מֵסְגָּר פֹּה מִכְּתָב לְגִיסוֹ הַיָּקָר וְכוּ׳ הַנָּגִיד רַבִּי רְפָאֵל יְדִיד נַפְשִׁי נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר הִגִּיעַ לְיָדִי קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, אַךְ לֹא הָיָה עוֹבֵר וָשָׁב בְּטַח לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ, כֵּן יְקַבְּלוֹ עַתָּה וְיִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ. יוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ. יְזַכֵּנוּ ה׳ לְהַאֲרִיךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֲשֶׁר כֻּלָּם כְּלוּלִים בְּהַשִּׁירָה הַקְּדוֹשָׁה אָשִׁירָה לַה׳ כִּי גָּאֹה גָּאָה וְכוּ׳ וְכוּ׳. גָּאט אִיז גְּרוֹיס [ה׳ גָּדוֹל] וְעָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת וְגַם בְּרוּחָנִיּוּת, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַעֲמָדוֹ, לָזֶה בַּעֲשִׁירוּתוֹ וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּעֶרְכּוֹ.

אַךְ אָחִי יְדִידִי, זֹאת צְרִיכִין לֵידַע שֶׁמֻּכְרָח לַעֲבֹר אֵיזֶה מְעַט מְרִירוּת כַּמְבֹאָר בַּאֲרִיכוּת נֹעַם בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (בְּסִימָן כ״ז לקוטי א) עַל עִנְיָן הַנִּפְלָא שַׁבָּת בְּמָרָה נִצְטַוָּה, הַמּוּבָא בַּסֵּדֶר הַנַּ״ל שָׁבוּעַ זֹאת. וּמְבָאֵר שָׁם בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ שֶׁזֶּה רֶמֶז שֶׁמֻּכְרָחִין לִסְבֹּל מְעַט מְרִירוּת, כְּמוֹ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת מְלֻבָּשִׁים בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן שַׁבַּת שָׁלוֹם שֶׁהִיא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, נִצְטַוָּה בְּמָרָה לְרַמֵּז עַל הַנַּ״ל. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁמּוּבָא עַל פָּסוּק ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״ וְכוּ׳ מַה שֶּׁשַּׁבַּח חִזְקִיָּה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְיִנְעַם לְנַפְשׁוֹ.

אָחִי יְדִידִי אֲדַבֵּר עִם מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ עַל טַיְיטְשׁ, חָזָק וַחֲזַק מַיִין בְּרוּדָעֶר אַרַיין טָהאן זִיךְ גוּט טִיף [הַשְׁקַע עַצְמְךָ הֵיטֵב בְּעֹמֶק], בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּהַתּוֹרוֹת וּבְהַמַּעֲשִׂיּוֹת, וְהַדְּרוּשִׁים שֶׁל תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי

נָתָן זַ״ל וּבְהַתְּפִלּוֹת הַנַּ״ל. וְהָרֵם קוֹלְךָ בִּנְעִימָה בִּתְהִלִּים וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּזְעָקוֹת וְכוּ׳ אֲשֶׁר בְּהַתְּפִלּוֹת וְאָז וֶועסְטוּ לֶעבִּין אַ לֶעבִּין [וְאָז תִּחְיֶה חַיִּים], כִּי זוּלַת זֹאת אֵין שׁוּם חַיּוּת כְּלָל. וְהַבֵּט וּרְאֵה בְּעֵין שִׂכְלוֹ וּבִינָתוֹ אֲשֶׁר חָנָנְךָ ה׳, וְתִרְאֶה הֵיטֵב אֲמִתַּת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ. כֵּן יְהִי ה׳ בְּעֶזְרְךָ שֶׁתִּזְכֶּה צוּ בַּאהַארְצֶען זִיךְ [לְהַשְׁרִישׁ אֶת לִבְּךָ] בָּאֵשׁ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מֵשָׁרָשׁ בְּכָל לֵב אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, וּלְהַכְנִיס אֵשׁ הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת בְּכָל הַנַּ״ל
אָז טוֹב לוֹ. וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד לְדַבֵּר אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
תְּשׁוּקָתִי שֶׁיִּדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמִי לִפְרָקִים, אוּלַי יְזַכֵּנוּ ה׳ שֶׁיִּהְיֶה נִדְבָּר בֵּינֵינוּ אֵיזֶה דִּבּוּרִים הַמֻּשְׁרָשִׁים בָּנוּ מִמְּקוֹר חַיּוּתֵנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר חַיּוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא תּוֹלָה בָּזֶה. וְיִדְרֹשׁ בְּגִינִי בִּשְׁלוֹם חוֹתְנוֹ הַיָּקָר מִפִּי וְכוּ׳ וּלְכָל זַרְעוֹ שֶׁיִּחְיוּ, וְלִידִידֵנוּ עֹז שְׁאֵר־בְּשָׂרוֹ הָאַבְרֵךְ הַיָּקָר רַבִּי נָתָן בֶּן דּוֹדוֹ רַבִּי יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר. וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית טוֹב כִּי אִם לְקַיֵּם כַּנַּ״ל, וְאַף עַל פִּי כֵן יַצְלִיחֵם ה׳ גַּם בְּעֹשֶׁר רַב. כִּי וְדֹרְשֵׁי ה׳ לֹא יַחְסְרוּ כָל טוּב, כֵּן יְקַיַּם בָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת דּוֹרְשֵׁי ה׳ בֶּאֱמֶת, וְלֹא נַחֲסֹר כָּל טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים.
נַחְמָן הַלֵּוִי

ג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ פָּרָשַׁת בְּהַר תרל״ב לפ״ק אוּמַאן.
לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ׳ הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל נֵרוֹ לֹא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים וְכָל טוּב הַצָּלָחָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אָחִי יְדִידִי שֶׁמַּעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עַל מַעֲלָתוֹ בִּדְבַר הַשְׁרָפָה אֲשֶׁר הָיָה בִּקְהִלָּתוֹ, יְמַלֵּא ה׳ חֶסְרוֹנְךָ, וְעַל דָּא קָאָתֵינָא לְבָרְכוֹ וּלְחַזְּקוֹ. חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳ שֶׁמַּלֵּא יְמַלֵּא ה׳ חֶסְרוֹנוֹ בְּכָל כִּפְלֵי כִּפְלַיִם. וְיִזְכֹּר נָא יְדִידִי מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא י.) בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה גּוֹזְרִין כַּמָּה יַפְסִיד וְכַמָּה יַרְוִיחַ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת, וְכֵן יַעֲזֹר לוֹ ה׳ שֶׁהָרֶוַח יִהְיֶה כִּפְלֵי כִּפְלֵי כִּפְלַיִם לַאֲלָפִים. וְאַף עַל פִּי כֵן מֻכְרָחִין לְהַפְסִיד אֵיזֶה סְכוּם גַּם כֵּן כַּנַּ״ל, רַק אִם זָכָה הוּא מַפְסִידוֹ לִנְתִינַת הַצְּדָקָה. וּמֵעַתָּה יַצְלִיחֵהוּ נָא ה׳ בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדָיו אֲשֶׁר יִקְנֶה וַאֲשֶׁר יִסְחַר יִהְיֶה לְהַצָּלָחָה רַבָּה. וַה׳ יְזַכֵּנוּ שֶׁנּוֹצִיא מִזֶּה רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, כִּי הֲלֹא אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל פַּעַם אֲשֶׁר הַכֹּל בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ וְהַגּוּף שֶׁלּוֹ וְהַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ, וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַרְוִיחַ, וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַנָּצֵל מִשּׁוּם הֶפְסֵד רַק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
עַל כֵּן אָחִי יְדִידִי, נַתְחִיל מֵעַתָּה לְקַיֵּם אַזְהָרַת רַבֵּנוּ זַ״ל לִקְבֹּעַ עִתִּים

לְתוֹרָה וְלִתְפִלָּה, וּלְקַיֵּם הַזְהָרָתוֹ לְהַשְׁלִיךְ אֶת עַצְמוֹ עָלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְלִגְזֹז אֶת נְכָסָיו לִצְדָקָה. אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה לְךָ חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים. כִּי כְּלָל הוּא שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת מִכָּל צַד, וְאֵין שׂוּם הַמְתָּקָה רַק זֹאת הַתּוֹרָה. בִּשְׁנֵי אֲפָנִים, הָאֶחָד שֶׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִמְתָּקִין וְנִתְמַעֲטִין הַיִּסּוּרִים, וְגַם בְּזוֹ הַשָּׁעָה שֶׁעוֹסְקִין בָּהּ וּמִתְדַּבְּקִין וּמִתְקַשְּׁרִין בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ וְתֵבוֹתֶיהָ בְּמִתִיקוּת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, עַל יְדֵי זֶה מַרְגִּישִׁין חַיּוּת בְּזוֹ הַשָּׁעָה, וְגַם מוֹשֶׁכֶת טַעַם חַיּוּתָהּ גַּם כֵּן אֵיזֶה זְמַן. כֵּן אָחִי יְדִידִי זֶה כַּמָּה אֲשֶׁר אֲנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב, וּמְחַזְּקוֹ שֶׁיִּקַּח אֶת עַצְמוֹ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה. כֵּן עוּרִי נָא, הִתְעוֹרְרִי נָא בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, צוּ זְשַׁארָע אֵשׁ תְּשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבְךָ הַטּוֹב לְהִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה, וּבְהַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בְּמַעַט הַטּוֹב אֲשֶׁר זוֹכִין לַחֲטֹף וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה, וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַחֲטֹף עוֹד וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ. וּלְקַיֵּם מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת נד.) עַל פָּסוּק וּבְכָל מְאֹדֶךָ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמְאֹד מְאֹד. כֵּן נִזְכֶּה לָזֶה בְּתִשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ הַטּוֹב, וּכְבִרְכַּת אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְצַפֶּה לְהַצְלָחָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן חַזָּן הַלֵּוִי

וְלוֹמַר שָׁלוֹם וּבְרָכָה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר, מְאֹד הִנְנִי מִתְגַּעְגֵּעַ עַל בּוֹאוֹ לְשָׁלוֹם לְפֹה בַּיָּמִים הַלָּלוּ, וּבְפֶרֶט שֶׁהָיָה לִי יְדִיעָה מֵרַבִּי אַבָּילִי שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל ל״ג בָּעֹמֶר, וְכֵן יֹאמַר שָׁלוֹם לְכָל זֶרַע יִצְחָק שֶׁיִּחְיוּ.

אַחַי וְרֵעַי נָשִׂימָה עַל לְבָבֵנוּ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר מִכָּל הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר מֵאִתָּנוּ כִּי אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁחוֹטְפִין מִזֶּה הָעוֹלָם, כְּמַאֲמַר הַמִּשְׁנָה הַנַּ״ל אֵין מַלְוִין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְכוּ׳ כִּי אִם תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף בְּכָל פַּעַם כָּל זֹאת, וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ רַק בְּזֹאת הַתּוֹרָה. וְדַיְקָא עַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחֵנוּ ה׳ גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת כַּאֲוַת נַפְשְׁכֶם לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ עֵקֶב תרל״ב אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הֲלֹא הוּא הַמַּפְלָג הַוָתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ׳ הַנָּגִיד ר׳ הֶעשִׁיל נֶרוֹ יָאִיר שֶׁיִּחְיֶה וְיַאֲרִיךְ יָמִים רַבִּים עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִמְחֹל לִמְסֹר הַמִּכְתָּבִים הַמְּסֻגָּרִים פֹּה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר וְהַנַּעֲלֶה, וּלְצִיר נֶאֱמָן

לְשָׁלְחוֹ כָּמוֹהוּ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

אָחִי יְדִידִי, יְמֵי אֱלוּל הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִין לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, יְזַכֵּנוּ ה' לְקַיֵּם (הוֹשֵׁעַ י״ד) ״קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה׳״. אַל תִּקְרֵי דְּבָרִים אֶלָּא דִּבּוּרִים, דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וּבִפְרָט בַּנִּסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, סֵפֶר תִּקּוּנִים הַקָּדוֹשׁ, וְסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַרַ״ן, וּתְהִלִּים וּתְפִלּוֹת. אֲחֹז בָּהֶם אָחִי יְדִידִי, וַהֲפֹךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּבָהֶם יִוָּשַׁע בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁתִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם לְחַיִּים טוֹבִים חַיִּים מְתוּקִים וְכוּ׳. וְגַם אָחִי יְדִידִי, יִזְכֹּר נָא יְדִידִי לִשְׁלֹחַ לִי נִדְבוֹת לִבּוֹ הַטּוֹב עַל מַה שֶּׁפָּסַק עַל הָרֶוַח וְכוּ׳. וַחֲזַק בְּנִי בְּכָל הַנַּ״ל לְהִתְחַזֵּק לוֹמַר וְלִלְמֹד בְּסֵפֶר הַתִּקּוּנִים וְהַלִּקּוּטֵי מוֹהַרַ״ן וּבִצְדָקָה, וְאָז אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ. יְקַיֵּם בּוֹ אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְּסִיתוֹ לְטוֹב, לְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם הַטּוֹב הַנָּעִים אֲשֶׁר טָמוּן בְּלִבָּבוֹ, כֵּן יִזְכֶּה לָזֶה לְהוֹצִיאוֹ לַפֹּעַל, כַּאֲשֶׁר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל מִיט פִּיסְק אוּן מִיט הַארְץ. מִיט פִּיסְק [בְּפֶה וּבְלֵב, בַּפֶּה] לִהְיוֹת רָגִיל וְרָגִיל בְּלִמּוּד וּבְדִבְרֵי בַּקָּשׁוֹת כַּנַּ״ל, אוּן מִיט הַארְץ [וּבְלֵב], לִהְיוֹת יָדוֹ פְּתוּחָה לַעֲנִיֵּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְהַחֲזִיק הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. כִּי יָדוּעַ לְמַעֲלַת כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לְיָדִי בִּשְׁבִיל הַהוֹצָאָה שֶׁבְּכָאן, לֹא לְעַצְמִי בִּלְבַד מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ מְזַכֶּה, כִּי אִם עַל הַכֹּל כֻּלּוֹ מְזַכֶּה. וּזְכוּת הָרַבִּים יַעֲמֹד לוֹ לְהַצְלִיחוֹ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְרַב שָׁלוֹם מֵאֲדוֹן הַשָּׁלוֹם לִכְבוֹד הָאַבְרֵךְ הָרַב הַמֻּפְלָג וְכוּ׳ הַנָּגִיד נָתָן נֵרוֹ יָאִיר.

מְעַט דְּבָרַי אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַדַּף גַּם לִכְבוֹדוֹ כַּוָּנָתִי, חוּסָה עָלֶיךָ אָחִי יְדִידִי, תּוֹדָה לְאֵל חַי אֲשֶׁר חֲנָנוֹ בְּכֵלִים נָאִים וּנְעִימִים אַ זִיס הַארְץ. אַ זִיס קוֹל [לֵב מָתוֹק, קוֹל מָתוֹק], לָשׁוֹן צַח וְנָעִים. רַחֵם עָלֶיךָ וּתְכַבֵּד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל זֶה, לוֹמַר וְלִלְמֹד סֵפֶר הַתִּקּוּנִים וְסִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלָשִׁיר בְּקוֹל נָעִים תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת. אָז תִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים, חַיִּים מְתוּקִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וּלְמַעַן הַשֵּׁם אַל יָזִיז דַּעְתּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ רַק לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּפֹה, לְתַחֵב רֹאשׁוֹ בֵּין אוֹהֲבֵינוּ הַמְקַשְּׁרִים אֶת עַצְמָם עִם נִשְׁמַת אוֹר רַבֵּנוּ זַ״ל, וְאָז טוֹב לוֹ, גְּלֵייב [הַאֲמֵן] וְאַחַר כָּךְ תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, וְאִם הַמְנִיעוֹת חֲזָקִים, עוֹד טוֹב יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי עִקַּר הַחֵשֶׁק וְהַכִּסּוּפִין לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִתְגַּבְּרִין רַק עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת. כֵּן חֲזַק וַחֲזַק, וַה׳ יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה, כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ, כֵּן חֲזַק וַה׳ יוֹשִׁיעוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן הַלֵּוִי

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב׳ ח״י אֲדָר תרג״ל קְהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן.
הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים הַחוֹסִים בְּצִילָא דִּמְהֵימְנוּתָא, צֵל צַח אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ׳ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וּבְרֹאשָׁם לְאוֹהֲבִי יַקִּירִי הָרַב הַמֻּפְלָא וּמֻפְלָג הַנָּתִיק וְכוּ׳ וְכוּ׳ רַבִּי מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר לֹא יִדְעַךְ נֵרוֹ אָמֵן.
שָׁלוֹם וְכָל טוּב לָכֶם וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וּלְאַרְעָא קַדִּישָׁא, יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶ טַל וּמָטָר לִבְרָכָה וּלְחַיִּים וּלְשֹׂבַע, לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים עָלֶיהָ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. לְהוֹדִיעַ חֲדָשׁוֹת אָיִן. כִּי אֲשֶׁר הָיָה בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר שָׁקֵט וְשַׁאֲנָן כְּבָר שְׁמַעְתֶּם. וּמֵהַחֲדוּשִׁים אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (רֹאשׁ בַּיִת) נָעְלָם מֵאִתָּנוּ מְאֹד. וּמַה שֶּׁמְּתְנוֹצֵץ לִפְרָקִים בִּלְבָבֵנוּ, הִתְנוֹצְצוּת לְהַרְגִּישׁ מֵחָדָשׁ הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ נִשְׁאָר לָנוּ בְּרָכָה מֵאוֹרוֹ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע״ד) אַחַר פּוּרִים קוֹרִין פָּרָשַׁת פָּרָה, בִּתְחִלָּה הוּא פּוּר כִּי פּוּרִים עַל שֵׁם הַפּוּר וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה פָּרָה. וְכָל זֶה הֲכָנָה לְפֶסַח, שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים וְכוּ׳ וְכוּ׳. וּמְרֻמָּז בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה צֵרוּף פּוּרִים בְּהַפְסוּק שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן פֶּסַח. וּתְנוּעַת הַנִּגּוּן בִּרְמִיזוֹת הָעֵינַיִם וְהַיָּדַיִם הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁהָיָה מַרְאֶה לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, מוֹרִי וְרַבִּי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִתְחִיל אַחַר כָּךְ בְּקוֹל רָם וְחָזָק, בִּתְחִלָּה הָיָה כָּל הַתְּחָלוֹת מִפֶּסַח, וְעַל כֵּן כָּל הַמִּצְוֹות הֵם זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. ״אוּן הַייְנְט״ [וְהַיּוֹם] וּמָשָׁךְ בְּקוֹל נְעִימָה ״אוּן הַייְנְט״ [וְהַיּוֹם] כַּמָּה רְגָעִים, וְנִשְׁאַר בִּשְׁתִיקָה. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָזְנֵינוּ זָכוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֹאת, וּבִפְרָט אֵיךְ שֶׁגִּלָּה לָנוּ מָרָן מוֹהֲרַנ״ת זַ״ל עַד הֵיכָן שֶׁמְּתְנוֹצֵץ בִּלְבּוֹ הַזַּךְ כָּל זֹאת בְּכַמָּה צְרוּפִים. וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף גִּלָּה הַתִּקּוּן שֶׁל הַיּוּד מְזֻמּוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת, וְהִזְהִיר אָז לְדוֹרוֹת בְּהַבְטָחָה גְּדוֹלָה בְּעֵדִים נֶאֱמָנִים שֶׁיַּעֲמֹד בְּעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה תָּמִיד כָּל מִי שֶׁיָּבוֹא עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְכוּ׳, וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה בְּיִרְאָה עִלָּאָה דְּעִלָּאָה שֶׁל הַזַּיִין בָּעטְלֶירס [שִׁבְעַת הַקַּבְּצָנִים], וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף אַחַר פֶּסַח נָסַע לְאוּמַאן. וְכָל זֹאת גִּלָּה רְמָזִים מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹהֲרַנ״ת זַ״ל, שֶׁהַכֹּל אֶחָד וְהַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד וְכָלוּל בְּהַדְּבּוּר ״אוּן הַייְנְט״. וּבְהַהַמְשָׁכָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמָּשָׁךְ תֵּבַת אוּן הַייְנְט בַּאֲרִיכוּת נֹעַם. אוּן הַייְנְט צְרִיכִין לְגַלּוֹת הַמְּזֻמּוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת וּלְהַבְטִיחַ הַבְטָחָה הַנַּ״ל, אוּן הַייְנְט [וְהַיּוֹם] צְרִיכִין לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל וּלְסַיֵּם אוּן אִיךְ הֵייל זִיא [וַאֲנִי מְרַפֵּא אוֹתָהּ], אוּן הַייְנְט [וְהַיּוֹם] צְרִיכִין לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וְלִנְטֹעַ מְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ לְדוֹרוֹת עוֹלָם בְּאוּמַאן. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳ עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לֵידַע מִכָּל זֶה וּלְהִתְנוֹצֵץ בִּלְבָבֵנוּ אֵיזֶה מְעַט כְּמֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. וּלְבָאֵר כָּל זֹאת אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב, אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבַת אֱמֶת שֶׁמְּשָׁרֵשׁ בִּלְבָבֵנוּ מִנְּעוּרֵינוּ, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק לִיקַח עֵטִי וְעִתִּי בְּיָדִי לִרְשֹׁם עַל כָּל פָּנִים מַה שֶּׁהוּא, כִּי הַהַזְכָּרָה בְּעַצְמָהּ מְחַיָּה וּמֵשִׁיב נַפְשׁוֹתֵינוּ הָעֲיֵפוֹת וְהַחֲלוּשׁוֹת. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה עוֹד לִרְאוֹת פָּנִים אֶל

פָּנִים בַּחַיִּים חַיּוּתֵינוּ לְדַבֵּר כָּל זֶה פָּנִים אֶל פָּנִים, אַדְּ הַכֹּל הוּא אַשְׁרֵינוּ אוּן [וְ]אַשְׁרֵינוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳. אַשְׁרֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּצֵל אַרְעָא קַדִּישָׁא וּמְסְתָּמָא מִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כַּמְּרֻמָּז בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים. וְאַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ זוֹכִים לְהִתְאַבֵּק בְּפֹה בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר אַדְמַת קֹדֶשׁ אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. כֵּן יוֹסֵף ה׳ עַל תְּשׁוּקָתֵנוּ לְהִשְׁתּוֹקֵק בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ עַד שֶׁיִּגְמֹר ה׳ בַּעֲדֵנוּ לְטוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהַבְכֶם הָאֲמִתִּי

נַחְמָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי זללה״ה

וְשָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הָאֲמִתִּי הָרַב יִצְחָק, שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי אִיצֶ׳לִי מִטּוּלְטְשִׁין.

הַיּוֹם זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר אֲשֶׁר כְּבָר זָכָה לְהוֹצִיא לְבָבוֹ הַטּוֹב, וְלָבוֹא לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳. הַקְּוִויטִיל מֵאַדֶּעס קִבַּלְתִּי, וְקָרִיתִי אוֹתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכָה שֶׁיִּתְקַשְּׁרוּ בִּלְבָבוֹ חָדֵק הֵיטֵב הַדִּבּוּרִים הַטּוֹבִים כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, כֵּן תְּחַיֶּה אֶת נַפְשְׁךָ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ מוֹרִי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה ״נָאהר [רַק] אֲזַמְּרָה וְכוּ׳ אוּן נָאהר אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ׳״, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת לְכָל זֶה בֶּאֱמֶת, יַחַד עִם כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. כֵּן תְּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בַּאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן סֶלָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְגַם הֶרְאִינוּ הַקְּוִויטִיל לְאוֹהֲבֵינוּ, וְכֻלָּם נֶהֱנוּ מְאֹד מְאֹד, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳. אוֹהֲבִי שְׁאֵר־בְּשָׂרִי, מִבְּנוֹ הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה הָיָה לִי מִכְתָּב שָׁלוֹם, וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּרִים, וַאֲקַוֶּה לַה׳ שֶׁיְּחַיֶּה אֶת נַפְשׁוֹ. וְשָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַנִּשְׁיש הַנִּכְבָּד וְכוּ׳ רַבִּי חַיִּים קְרַאסְנְשְׁטֵיין מִבְּרֶסְלֶב בְּאַהֲבָה עַזָּה, אַשְׁרֵיכֶם אֲשֶׁר שָׁב לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. כֵּן יְדִידִי פָּאלְג מִיךְ [שְׁמַע אֵלַי] כַּאֲשֶׁר חִזַּקְתִּי לְכְבוֹדוֹ אֲשֶׁר יְקַיֵּם בִּדְבַר יְשִׁיבַת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ כְּעֵין שֶׁמְּבֹאָר בְּאָבוֹת עַל לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הֲפֹךְ בָּהּ וְכוּ׳ וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהּ וּמִנַּהּ לֹא תָּזוּעַ וְכוּ׳, כֵּן תְּקַיְּמוּ. וְאִם עֲדַיִן יֵשׁ לָכֶם אֵיזֶה רוּבִּיל אוֹ זָהָב בְּחוּץ לָאָרֶץ לְמַעַן הַשֵּׁם צִיהט אִים אַרַיין [מְשְׁכוּ אוֹתוֹ] לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, אוּן מְצַוֶּה זַיין אֲשֶׁר אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת זָאל מָען נִיט אַרוֹיס גֶּעבִּין [וּלְצַוּוֹת אֲשֶׁר אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת לֹא יוֹצִיאוּ] לְחוּץ לָאָרֶץ רַק אֵיזֶה מְעַט עַל דְּבַר מִצְוָה; רַק כְּשֶׁיַּגִּיעַ עֵת פְּקֻדָּתוֹ לְאֶרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בְּשִׂיבָה טוֹבָה, יְבַלֶּה בְּשָׂרוֹ אוּן אַיְיעֶרְע בֵּיינֶער אוּן אַיְיעֶרְע יְגִיעַ כַּפּוֹ הַכֹּל בְּהַקְּדֵשָׁה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, עֲנְיֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ זָאלִין עֶס אוֹיף עֶסִין; אַזוֹי וִוי זֵיי זָענִין, זָענִין זֵיי הֵיילִיג, קְדוֹשִׁים [וְעַצְמוֹתֵיכֶם וְ״יִגְיַע כַּפּוֹ״ שֶׁלָּכֶם הַכֹּל בְּהַקְּדֵשָׁה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ עֲנְיֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ יֹאכְלוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁהֵם הֵם קְדוֹשִׁים, קְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, כֵּן תִּזְכּוּ לָזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהַבְכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וְדוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵנוּ אֲשֶׁר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אַדְּ אֵין הַפְּנַאי וְהַכֹּחַ מַסְפִּיק לִפְרֹט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן יִהְיֶה

נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ פְּרַטְנוּם.

וְ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ עֵקֶב תרל״ג אוּמַאן.
לִכְבוֹד יְדִידִי הָאָהוּב וּמְחֻתָּנוֹ הַיָּקָר הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה צְדָקָה וָחֶסֶד וְכוּ׳ הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל, נֵר הַצַּלָּחָתוֹ לְטוֹבָה יַעֲלֶה לְמַעְלָה, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, וּמַזָּל טוֹב עֲבוּר בִּתּוֹ הַחֲדָשָׁה תִּחְיֶה, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בִּשְׂלֵמוּת הַבְּרִיאוּת בְּכָל רְמַ״ח אֵיבְרֵיהֶם וּשְׁסָ״ה גִּידֵיהֶם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בְּשָׂבוּעַ הֶעָבְרָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר וְהַנָּעִים בְּצֵרוּף נִדְבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב. מְאֹד הֶחֱיַיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּנִדְבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב וּבִדְבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ הַיָּקָר, אֲשֶׁר נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁמִּדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן מֻשְׁרָשׁ בְּעֹמֶק לְבָבוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר זֹאת הוּא עִקַּר הַיְסוֹד יַהֲדוּתֵנוּ. יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כְּמַאֲמַר חַכָמֵינוּ זַ״ל (מַכּוֹת כד.) בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה. כֵּן אָחִי יְדִידִי, חֲזַק וֶאֱמַץ לְבָבְךָ הַטּוֹב בָּאֱמוּנָה הַיְשָׁרָה וּבִטָּחוֹן אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹבֵהוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְאִם כִּי עוֹבֵר לִפְעָמִים אֵיזֶה חֹשֶׁךְ וְאֹפֶל עַל הָאָדָם הֵן בְּגוּף וְהֵן בְּנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אַל יַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ הַטּוֹב, רַק לְהַאֲמִין בְּהַמִּקְרָא מָלֵא (אֵיכָה ג) כִּי אִם הוֹגָה, (אֲבָל אַחַר כָּךְ) וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו, וְחַסְדֵי ה׳ לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ, אַדְרַבָּא הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י עַל פָּסוּק (שָׁם) ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים״ ; וּבֶאֱמוּנָה הַזֹּאת וּבַבִּטָּחוֹן הַזֶּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וָשָׁעָה, וְיִתְגַּבֵּר לַחֲטוֹף בְּכָל עֵת תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְדַע יְדִידִי אֲשֶׁר אִם יְכוֹלִין לִשְׁפֹּךְ לְבָבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַה טּוֹב, הֵן בְּתִהִלִּים וְהֵן בְּתִפִלּוֹת וּבְהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר לִמְּדָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אַךְ אִם הַלֵּב אָטוּם וְאֵין מִלָּה בְּפִינוּ בִּבְחִינַת אֵין לִי פֶּה לְדַבֵּר וְכוּ׳ שֶׁאָמְרוּ וְצִוּוּחוּ הַקַּדְמוֹנִים, אָז הָעִקָּר לִשְׁאֹב עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם, אֲשֶׁר זֹאת יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי נְבִיאִים וּבְדִבְרֵי חַכָמֵינוּ זַ״ל. אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ. וְכַאֲשֶׁר הִרְבָּה לְדַבֵּר מִזֶּה מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עַל פָּסוּק סוֹד ה׳ לִירֵאָיו וְכוּ׳ וְכוּ׳ וְלָהֶם גִּלָּה גְּדֹל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו. וְעַל יְדֵי זֶה ״עֵינַי תָּמִיד אֶל ה׳ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי״ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן. כֵּן יַעְזֹר וְיָגֵן עָלָיִךְ ה׳, עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת וְיִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה, כִּי יְמֵי אֱלוּל מִתְנוֹצְצִים וּבָאִים, כֵּן נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן לְרָצוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה הַמִּתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, וּלְקַיֵּם עֵינֵינוּ לְךָ יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּ וּלְכָל

אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמַּזְכִּירוֹ לְטוֹב בְּכָל פַּעַם וּמְבָרְכוֹ בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְבַקֵּשׁ יְדִיעָתוֹ הַטּוֹבָה

נַחְמָן הַלֵּוִי חַזָּן

וּבְקַשְׁתִּי לוֹמַר בְּגִינִי שָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי הָאַבְרֵךְ הָרַב נָתָן בֶּן יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּעֵת. לְעֵת עַתָּה יִשְׁלַח לִי אֲשֶׁר מַגִּיעַ לִי מֵאוֹהֵב נַפְשִׁי נְדִיבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב מִימֵי חֲנֻכָּה, כִּי דָּחוּק לִי כָּעֵת בְּהַהוֹצָאָה, כִּי הִנְנִי עוֹסֵק (חָסֵר) וְכַיּוֹצֵא, וּבְקַשְׁתִּי לְסַיְּעֵנִי בְּמָנָה יָפָה אַפַּיִם. וּבְגִלַּל הַדָּבָר הַזֶּה יִתְבָּרֵךְ מֵאֵת ה׳ בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מִכְתָּב מֵרַבִּי נַפְתָּלִי זַ״ל לְאֶחָד מֵחֲבֵרָיו מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ זַצַ״ל

יוֹם ה׳, פָּרָשַׁת תֵּצֵא.

אָחִי יְדִידִי וְאוֹהֲבִי מְנֹעָר.

שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךָ, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלְלוּ שְׂפָתַי, הוֹמָה לִבִּי עַל צַעַרְךָ הַמַּר, צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, כִּי נֹעַם אַהֲבָתוֹ תְּקוּעַ בְּלִבִּי מִנְּעוּרֵינוּ, עַל כֵּן מַר וּמָרוֹר צַעֲרוֹ בִּלְבָבִי, אַךְ מֻכְרָחִין לְהִתְנַחֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ״נֻחֲמוּ נֻחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם״, וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית וּבְכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וְגַם עַתָּה אוֹמֶרֶת נַחֲמוּ נַחֲמוּ. וּמֵעֵת שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְלִבִּי דָּוַי עַל צַעֲרוֹ, מֵאָז לִבִּי דָּוַי וְרַבּוֹת אַנְחוֹתַי בְּיוֹתֵר, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי, אֲשֶׁר יְדַעְתִּיו מִנֹּעַר וְיָדַעְתִּי, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּפְנִימִית לִבָּבוֹ נְקֻדַּת אֱמוּנָה אֲמִתִּית בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ וּבִבְחִירֵי צַדִּקָיָא, אֲשֶׁר הֵמָּה מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר בְּדִבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְנַחֵם וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד וּלְקַיֵּם הַמִּקְרָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְנַחֵם יִרְמְיָהוּ אַחַר צַעֲקָתוֹ בִּמְרִירוּת דִּמְרִירוּת. אַחַר כָּל זֹאת אֹמַר׃ וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה׳, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳, כִּי אִם הוֹגָה, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר כָּךְ׃ וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חַסָדָיו כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ, וְגַם נְבוּאוֹת וְנֶחָמוֹת יְשַׁעְיָה, אֲשֶׁר נִבֵּא לְדוֹרוֹת׃ ״כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ, כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם, וּבִירוּשָׁלִים תְּנֻחָמוּ״ כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ לְחַזֵּק, וַחֲזַק וַיַּאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּרְבּ הַרְחָבָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה פְּנִימִיּוּת לְבָבְךָ וּלְבָבִי, אֲשֶׁר יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֻשְׁרֶשֶׁת בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ מֵהַזְכִּיָּה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּנְעוּרֵינוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, בְּחִיר מִבְּחִירֵי צַדִּקָיָא, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר הַחָכְמָה, חָכְמָה אֲמִתִּית, הַמְלֻבֶּשֶׁת וּמְעֻטֶּפֶת בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית דַּאֲמִתִּית, אֲשֶׁר נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הוּא מְקוֹר הַחָכְמָה וְהָאֱמוּנָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מִשָּׁם זָכִינוּ, שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּנוּ נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית לְהַאֲמִין וּ״לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר דְּבַר ה׳ צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ״, וּמִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, נִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, הַנֶּאֱמָרִים עַל יְדֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר בָּזֶה, אֲשֶׁר לְבָבְךָ יוֹדֵעַ כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.

הַאֱמֶנֶם אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק כָּל כָּךְ בְּמַעְיְנוֹת חָכְמוֹת הַתּוֹרָה

הַקְּדוֹשָׁה הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר נִשְׁאָר אָחֳרָיו בְּרָכָה וְהַשְׁאָרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם, אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹדִיעַ לָנוּ בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַזַּךְ עַל פָּסוּק: ״טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ״, אִם רַק טוֹעֲמִין טוּב טַעַם וָדַעַת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּעִימָה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָאָזְנַיִם בְּנְעוּרֵיהֶם מִפִּי צַדִּיק וַחֲכָם הָאֱמֶת וְכוּ׳, אָז שׁוּב ״לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ״, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כָּל הַחֹשֶׁךְ וְהַהִתְרַחֲקוּת, שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן עוֹרָרָה הָרְשִׁימָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבוֹא תָּבוֹא לְפֹה לֵילֵךְ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁעַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, וּבִפְרָט הַמְּזֻמּוֹרִים הַיּוֹד, יַעֲמֹד לָנוּ לְמַחֲסֶה וּלְמָגֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד, וּבְוַדַּאי אַחַר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּזִקְנוּתוֹ, כֵּן מֵהַיּשֵׁר שֶׁבּוֹא יָבוֹא לְפֹה כַּנַּ״ל. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי קָשֶׁה עָלָיו לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן עַל אֵיזֶה יוֹם מִימֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאֶה לְהִתְגַּבֵּר וְלָבוֹא.

וְיוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ לְנָבוֹן וּלְנִלְבָּב כָּמוֹהוּ, רַק אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט בְּמַאֲמַר הַתְּקוֹעִית: כִּי מוֹת נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְכוּ׳, עַל כֵּן הִנְנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עֲמֻקּוֹת לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ זַ״ל, מֵחָדָשׁ בְּעֵבְדָא וּבְמִלּוֹלָא, לֵילֵךְ וְלָבוֹא וְלוֹמַר תְּהִלִּים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאוּלַי יִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּמָקוֹם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מָקוֹם הָגוּן וְרָאוּי לָזֶה, וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, וּנְקֻדַּת פְּנִימִיּוּת לִבָּבוֹ הַטּוֹב מֵבִין הֵיטֵב, אֲשֶׁר זֶה חוֹבָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִיד, אֲשֶׁר מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּלְבָבִי, וְיָדַעְתִּי בְּקַבָּלָה אֱמִתִּית, אֲשֶׁר בְּסוֹף כָּל סוֹף, כִּכְלוֹת בְּשָׂרֵנוּ וּשְׁאֵרֵנוּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים וְכוּ׳ אָז נִתְוַדַּע כֻּלָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם חַיּוֹתֵנוּ זַ״ל, עַל כֵּן הִנְנִי מְזָרְזוֹ וּמְחַזְּקוֹ עַד שֶׁיִּפָּרַח הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, יֵלֵךְ וְיָבוֹא לְהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִי וּבְרוּחָנִי כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ.

נַפְתָּלִי מֵאוּמַאן

בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ עֲנִיֵּי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ יאכְלוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁהֵם הֵם קְדוֹשִׁים]

קְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, כֵּן תִּזְכּוּ לָזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהַבְכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וְדוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵנוּ אֲשֶׁר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אַךְ אֵין הַפְּנַאי וְהַכֹּחַ מַסְפִּיק לִפְרֹט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן יִהְיֶה נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ פְּרַטְנוּם.

ו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳ עֵקֶב תרל״ג אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי הָאָהוּב וּמְחֻתָּנוֹ הַיָּקָר הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה צְדָקָה וָחֶסֶד וְכוּ׳ הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל, נֵר הַצָּלָחָתוֹ לְטוֹבָה יַעֲלֶה לְמַעְלָה,

שָׁלוֹם וְיֹשַׁע רַב עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, וּמַזָּל טוֹב עֲבוּר בִּתּוֹ הַחֲדָשָׁה תִּחְיֶה, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בִּשְׁלֵמוּת הַבְּרִיאוּת בְּכָל רְמַ״ח אֵיבְרֵיהֶם וּשְׁסָ״ה גִּידֵיהֶם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר וְהַנָּעִים בְּצֵרוּף נְדָבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב. מְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּנִדְבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב וּבִדְבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ הַיָּקָר, אֲשֶׁר נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁמִּדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן מֻשְׁרָשׁ בְּעֹמֶק לְבָבוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר זֹאת הִוא עִקַּר הַיְסוֹד יַהֲדוּתֵנוּ. יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ״ל (מַכּוֹת כד.) בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה. כֵּן אָחִי יְדִידִי, חֲזַק וֶאֱמַץ לְבָבְךָ הַטּוֹב בָּאֱמוּנָה הַיְשָׁרָה וּבִטָּחוֹן אֲשֶׁר לֹא יַעֲזְבֵהוּ נָצַח סֶלָה וָעֶד בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְאִם כִּי עוֹבֵר לִפְעָמִים אֵיזֶה חֹשֶׁךְ וְאֹפֶל עַל הָאָדָם הֵן בְּגוּף וְהֵן בְּנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אַל יַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ הַטּוֹב, רַק לְהַאֲמִין בְּהַמִּקְרָא מָלֵא (אֵיכָה ג) כִּי אִם הוֹגָה, (אֲבָל אַחַר כָּךְ) וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו, וְחַסְדֵי ה׳ לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ, אַדְרַבָּא הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י עַל פָּסוּק (שָׁם) ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים״; וּבֶאֱמוּנָה הַזֹּאת וּבַבִּטָּחוֹן הַזֶּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, וְיִתְגַּבֵּר לַחֲטוֹף בְּכָל עֵת תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְדַע יְדִידִי אֲשֶׁר אִם יְכוֹלִין לִשְׁפּוֹךְ לְבָבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַה טּוֹב, הֵן בִּתְהִלִּים וְהֵן בִּתְפִלּוֹת וּבְהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר לִמְּדָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אַךְ אִם הַלֵּב אָטוּם וְאֵין מִלָּה בְּפִינוּ בִּבְחִינַת אֵין לִי פֶּה לְדַבֵּר וְכוּ׳ שֶׁאָמְרוּ וְצָווּחוּ הַקַּדְמוֹנִים, אָז הָעִקָּר לִשְׁאֹב עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם, אֲשֶׁר זֹאת יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ בִּלְי שִׁעוּר כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי נְבִיאִים וּבְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ״ל. אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ. וְכַאֲשֶׁר הִרְבָּה לְדַבֵּר מִזֶּה מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עַל פָּסוּק סוֹד ה׳ לִירֵאָיו וְכוּ׳ וְכוּ׳ וְלָהֶם גִּלָּה גְּדֹל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו. וְעַל יְדֵי זֶה ״עֵינַי תָּמִיד אֶל ה׳ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי״ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן.

כֵּן יַעְזֹר וְיָגֵן עָלֶיךָ ה׳, עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת וְיִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה, כִּי יְמֵי אֱלוּל מִתְנוֹצְצִים וּבָאִים, כֵּן נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן לְרָצוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה הַמִּתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, וּלְקַיֵּם עֵינֵינוּ לְךָ יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּ וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן כַּאֲוַת נַפְשָׁם אוֹהֲבֵי תָּמִים הַמַּזְכִּירִים לְטוֹב בְּכָל פַּעַם וּמְבָרְכִים בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְבַקֵּשׁ יְדִיעָתָם הַטּוֹבָה.

נַחְמָן הַלֵּוִי חַזָּן

וּבְקַשְׁתִּי לוֹמַר בְּגִינִי שָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי הָאַבְרֵךְ הָרַב נָתָן בֶּן יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּעֵת. לְעֵת עַתָּה יִשְׁלַח לִי אֲשֶׁר מַגִּיעַ לִי מֵאוֹהֵב נַפְשִׁי נְדִיבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב מִימֵי חֲנֻכָּה, כִּי דָּחוּק לִי כָּעֵת בְּהַהוֹצָאָה, כִּי הִנְנִי עוֹסֵק (חָסֵר) וְכַיּוֹצֵא, וּבְקַשְׁתִּי לְסַיְּעֵנִי בְּמָנָה יָפָה אַפַּיִם. וּבְגִלַּל הַדָּבָר הַזֶּה יִתְבָּרַךְ מֵאֵת ה׳ בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מכתב מרבי נפתלי ז״ל לאחד מחבריו מתלמידי רבנו זצ״ל

יום ה׳, פָּרָשַׁת תֵּצֵא.
אָחִי יְדִידִי וְאוֹהֲבִי מִנַּעַר.
שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךָ, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלְלוּ שְׂפָתַי, הוֹמָה לִבִּי עַל צַעַרְךָ הַמַּר, צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, כִּי נֹעַם אַהֲבָתוֹ תָּקוּעַ בְּלִבֵּי מִנְּעוּרֵינוּ, עַל כֵּן מַר וּמָרוֹר צַעֲרוֹ בִּלְבָבִי, אַךְ מֻכְרָחִין לְהִתְנַחֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ״נֻחַמוּ נֻחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם״, וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית וּבְכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וְגַם עַתָּה אוֹמֶרֶת נַחֲמוּ נַחֲמוּ. וּמֵעֵת שָׁשָׁמַעְתִּי וְלִבִּי דָּוַי עַל צַעֲרוֹ, מֵאָז לִבִּי דָּוַי וְרַבּוֹת אַנְחוֹתַי בְּיוֹתֵר, אַךְ זֹאת נָחָמְתִּי, אֲשֶׁר יְדַעְתִּיו מִנַּעַר וְיָדַעְתִּי, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּפְנִימִית לִבּוֹ נְקֻדַּת אֱמוּנָה אֲמִתִּית בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ וּבִבְחִירֵי צַדִּקָיָא, אֲשֶׁר הֵמָּה מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר בְּדִבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְנַחֵם וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד וּלְקַיֵּם הַמִּקְרָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְנַחֵם יִרְמְיָהוּ אַחַר צַעֲקָתוֹ בִּמְרִירוּת דִּמְרִירוּת. אַחַר כָּל זֹאת אֹמַר׃ וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה׳, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳, כִּי אִם הוֹגָה, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר כָּךְ׃ וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ, וְגַם נְבוּאוֹת וְנֶחָמוֹת יְשַׁעְיָה, אֲשֶׁר נִבֵּא לְדוֹרוֹת׃ ״כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ, כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם, וּבִירוּשָׁלִים תְּנֻחָמוּ״ כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ לְחַזֵּק, וְחָזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּרְבּ הַרְחָבָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה פְּנִימִיּוּת לִבָּבְךָ וּלְבָבִי, אֲשֶׁר יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֻשְׁרֶשֶׁת בִּלְבָבֵנוּ מִנְּעוּרֵינוּ מֵהַזְּכִיָּה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּנְעוּרֵינוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, בְּחִיר מִבְּחִירֵי צַדִּקָיָא, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר הַחָכְמָה, חָכְמָה אֲמִתִּית, הַמְלֻבֶּשֶׁת וּמְעֻטֶּפֶת בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית דַּאֲמִתִּית, אֲשֶׁר נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הוּא מְקוֹר הַחָכְמָה וְהָאֱמוּנָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מִשָּׁם זָכִינוּ, שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּנוּ נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית לְהַאֲמִין וּ״לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר דְּבַר ה׳ צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ״, וּמִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, נִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, הַנֶּאֱמָרִים עַל יְדֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר בָּזֶה, אֲשֶׁר לְבָבְךָ יוֹדֵעַ כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.
הַאֱמֶנָם אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק כָּל כָּךְ בְּמַעְיְנוֹת חָכְמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר נִשְׁאָר אָחֳרָיו בְּרָכָה וְהַשְׁאָרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם, אַף עַל

פִּי כֵן כְּבָר הוֹדִיעַ לָנוּ בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַזַּךְ עַל פָּסוּק: ״טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ״, אִם רַק טוֹעֲמִין טוּב טַעַם וָדַעַת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּעִימָה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָאָזְנַיִם בְּנִעוּרֵיהֶם מִפִּי צַדִּיק וַחֲכַם הָאֱמֶת וְכוּ׳, אָז שׁוּב ״לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ״, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כָּל הַחֹשֶׁךְ וְהַהִתְרַחֲקוּת, שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן עוֹרָרָה הָרְשִׁימָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבוֹא תָּבוֹא לְפֹה לֵילֵךְ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁעַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שָׁפוֹ, וּבִפְרָט הַמְּזֻמּוֹרִים הַיּוֹד, יַעֲמֹד לָנוּ לְמַחֲסֶה וּלְמָגֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד, וּבְוַדַּאי אַחַר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּזִקְנוּתוֹ, כֵּן מֵהַיּשֶׁר שֶׁבּוֹא יָבוֹא לְפֹה כַּנַּ״ל. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי קָשֶׁה עָלָיו לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן עַל אֵיזֶה יוֹם מִימֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאֶה לְהִתְגַּבֵּר וְלָבוֹא.

וְיוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ לְנָבוֹן וּלְנִלְבָּב כָּמוֹהוּ, רַק אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט בְּמַאֲמַר הַתְּקוֹעִית: כִּי מוֹת נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְכוּ׳, עַל כֵּן הִנְנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עֲמֻקּוֹת לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ זַ״ל, מֵחָדָשׁ בְּעִבְדָּא וּבְמִלּוֹלָא, לֵילֵךְ וְלָבוֹא וְלוֹמַר תְּהִלִּים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאוּלַי יִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּמָקוֹם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מָקוֹם הָגוּן וְרָאוּי לָזֶה, וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, וּנְקֻדַּת פְּנִימִיּוּת לִבָּבוֹ הַטּוֹב מֵבִין הֵיטֵב, אֲשֶׁר זֶה חוֹבָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִיד, אֲשֶׁר מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּלְבָבִי, וְיָדַעְתִּי בְּקַבָּלָה אֲמִתִּית, אֲשֶׁר בְּסוֹף כָּל סוֹף, כִּכְלוֹת בְּשָׂרֵנוּ וּשְׁאֵרֵנוּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים וְכוּ׳ אָז נִתְוַדַּע כֻּלָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם חַיּוּתֵנוּ זַ״ל, עַל כֵּן הִנְנִי מְזָרְזוֹ וּמְחַזְּקוֹ עַד שֶׁיִּפְרַח הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, יֵלֵךְ וְיָבוֹא לְהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִי וּבְרוּחָנִי כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ.

נַפְתָּלִי מֵאוּמַאן

מכתבי רבי נפתלי I

מִכְתָּב מֵרַבִּי נַפְתָּלִי, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לְאֶחָד מֵחֲבִירָיו מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

יוֹם ה׳, פָּרָשַׁת תֵּצֵא.

אָחִי יְדִידִי וְאוֹהֲבִי מִנַּעַר. שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךָ, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלְלוּ שְׂפָתַי, הוֹמָה לִבִּי עַל צַעַרְךָ הַמַּר, צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, כִּי נֹעַם אַהֲבָתוֹ תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִנְּעוּרֵינוּ, עַל-כֵּן מַר וּמָרוֹר צָעֲרוֹ בִּלְבָבִי, אַךְ מֻכְרָחִין לְהִתְנַחֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּבא נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם. וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית, וּבְכָל אָדָם, וּבְכָל זְמַן, וְגַם עַתָּה אוֹמֶרֶת נַחֲמוּ נַחֲמוּ. וּמֵעֵת

שֶׁשָּׂמַעְתִּי וְלִבִּי דָּוָי עַל צַעֲרוֹ, מֵאָז לִבִּי דָּוָי וְרַבּוֹת אַנְחוֹתַי בְּיוֹתֵר, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי, אֲשֶׁר יְדַעְתִּיו מִנֹּעַר וְיָדַעְתִּי, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בְּפִנִימִיּוּת לְבָבוֹ נְקֻדַּת אֱמוּנָה אֲמִתִּית בַּה׳ וּבְתוֹרָתוֹ וּבְבַחִירֵי צַדִּקָיָא, אֲשֶׁר הֵמָּה מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָהב, אֲשֶׁר בְּדִבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְנַחֵם וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד וּלְקַיֵּם הַמִּקְרָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְנַחֵם יִרְמְיָהוּ אַחַר צַעֲקָתוֹ בִּמְרִירוּת דִּמְרִירוּת. אַחַר כָּל זֹאת אוֹמֵר: וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה׳, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל-כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳, כִּי אִם הוֹגָהג, אַף-עַל-פִּי-כֵן אַחַר-כָּךְ: וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ, וְגַם נְבוּאוֹת וְנֶחָמוֹת יְשַׁעְיָה, אֲשֶׁר נִבֵּא לְדוֹרוֹת: כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ, כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם, וּבִירוּשָׁלַיִם תְּנֻחָמוּד כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ לְחַזֵּק, וַחֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּרֹב הַרְחָבָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה פְּנִימִיּוּת לְבָבְךָ וּלְבָבִי, אֲשֶׁר יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֻשְׁרֶשֶׁת בִּלְבָבֵנוּ מִנְּעוּרֵינוּ, מֵהַזְּכִיָּה אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּנְעוּרֵינוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, בְּחִיר מִבְּחִירֵי צַדִּיקָיָא, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר הַחָכְמָה, חָכְמָה אֲמִתִּית, הַמְלֻבֶּשֶׁת וּמְעֻטֶּפֶת בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית דַּאֲמִתִּית, אֲשֶׁר נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הוּא מְקוֹר הַחָכְמָה וְהָאֱמוּנָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מִשָּׁם זָכִינוּ, שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּנוּ נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית לְהַאֲמִין וּלְהַגִּיד, כִּי יָשָׁר דְּבַר ה׳ צוּרִי, וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ, וּמִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, נִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת הַנֶּאֱמָרִים עַל-יְדֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר בָּזֶה, אֲשֶׁר לְבָבְךָ יוֹדֵעַ כָּל זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב. הַאֱמֶנָם אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק כָּל-כָּךְ בְּמַעְיְנוֹת חָכְמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר נִשְׁאָר אַחֲרָיו בְּרָכָה וְהַשְׁאָרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם, אַף-עַל-פִּי-כֵן כְּבָר הוֹדִיעַ לָנוּ בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַזַּךְ עַל פָּסוּק: טָעֲמָהּ כִּי טוֹב סַחְרָהּו, אִם רַק טוֹעֲמִין טוּב טַעַם וָדַעַת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּעִימָה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָאָזְנַיִם בְּנְעוּרֵיהֶם מִפִּי צַדִּיק וַחֲכַם הָאֱמֶת וְכוּ׳, אָז שׁוּב לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כָּל הַחֹשֶׁךְ וְהַהִתְרַחֲקוּת, שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל- כֵּן עוֹרְרָה הָרְשִׁימָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבוֹא תָּבוֹא לְפֹה לֵילֵךְ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, וּבִפְרָט הַמְּזֻמּוֹרִים הַיּוּד, יַעֲמֹד לָנוּ לְמַחֲסֶה וּלְמָגֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד, וּבְוַדַּאי אַחַר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּזִקְנוּתוֹ, כֵּן מֵהַיּשֵׁר שֶׁבּוֹא יָבוֹא לְפֹה כַּנַּ״ל. וְהָאֱמֶנָם אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי קָשֶׁה עָלָיו לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, אַף-עַל-פִּי-כֵן עַל אֵיזֶה יוֹם מִימֵי אֱלוּל הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאֶה לְהִתְגַּבֵּר וְלָבוֹא. וְיוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ לְנָבוֹן וּלְנִלְבָּב כָּמוֹהוּ, רַק אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט בְּמַאֲמַר הַתְּקוֹעִיתז: כִּי מוֹת נָמוּת, וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ, וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְכוּ׳, עַל-כֵּן הִנְנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב לַחֲשׁ֫ב מַחֲשָׁבוֹת עֲמֻקוֹת לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֻחְדָּשׁ, בְּעֶבְדָּא וּבְמִלְוָא, לֵילֵךְ וְלָבוֹא וְלוֹמַר תְּהִלִּים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאוּלַי יִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בִּמְקוֹם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ מָקוֹם הָגוּן וְרָאוּי לָזֶה, וּלְסַפֵּר אֶת כָּל

אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, וּנְקֻדַּת פְּנִימִיּוּת לִבָּבוֹ הַטּוֹב מֵבִין הֵיטֵב, אֲשֶׁר זֶה חוֹבָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִיד, אֲשֶׁר מֵרֹב אַהֲבָתוֹ, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּלְבָבִי, וְיָדַעְתִּי בְּקִבָּלָה אֲמִתִּית, אֲשֶׁר בְּסוֹף כָּל סוֹף, כִּכְלוֹת בְּשָׂרֵנוּ וּשְׁאֵרֵנוּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים וְכוּ' אָז נִתְוַדַּע כֻּלָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם חַיּוּתֵנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה; עַל-כֵּן הִנְנִי מְזָרְזוֹ וּמְחַזְּקוֹ, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, יֵלֵךְ וְיָבוֹא לְהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִי וּבְרוּחָנִי כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ.

נַפְתָּלִי מֵאוּמַאן

מכתב תפא

מכתבי רבי יצחקI

אָמַר הַמֵּבִיא לְבֵית-הַדְּפוּס: הֱיוֹת שֶׁרֹב הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא הַמְכֻתָּבִים, שֶׁכָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אָמַרְתִּי: הִנֵּה מַה טּוֹב לְצָרֵף לָזֶה וּלְהַדְפִּיס פֹּה גַּם אֵיזֶה מִכְתָּבִים מֵרַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַנ"ל, הַנִּמְצָאִים אֶצְלִי בִּכְתַב יָדוֹ מַמָּשׁ, אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ לִי מִנֶּכְדָּם הַוָתִיק הַמֻּפְלָא, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שְׁטָעָרִינְהַארְץ מִטּוּלְטְשִׁין, וְיֵשׁ לְקַבֵּל מֵהֶם הַרְבֵּה לֶקַח טוֹב מֵעִנְיַן הִתְקָרְבוּת לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּמֵחִבַּת אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ', כִּי גַּם שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי-חֲכָמִים צְרִיכִין לִמּוּד, וּבִפְרָט מִכְתָּבִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר מְלֵאִים דִּבּוּרֵי יִרְאַת-שָׁמַיִם, וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא, וְעֵצוֹת קְדוֹשׁוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַנּוֹבְעִים מֵהַ'נַּחַל נ'וֹבֵעַ מְ'קוֹר חָ'כְמָה; וְיִהְי רָצוֹן, שֶׁיְּחֻקְּקוּ דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים בְּלִבֵּנוּ תָּמִיד לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מכתב אI

מִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְאָבִיו מוֹרֵנוּ הָרַב ר' נָתָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו', עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ וַיַּקְהֵל, תקצ"ב, טוּלְטְשִׁין.

לִכְבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי, שָׁלוֹם וְחַיִּים לָנֶצַח.

נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וּבִתְי בְּבַקָּשָׁתִי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ, שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכְאוֹבֶיהָ, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנָהּ מְהֵרָה. עֵינַי תְּלוּיוֹת לַה׳ לְבַד, וְלִתְפִלַּת רוּם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. בָּרוּךְ ה׳, אֲשֶׁר זָכִינוּ עַד כֹּה, שֶׁזָּכִיתִי לִבְטֹחַ רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ וְלֹא עַל-יְדֵי שׁוּם סִבָּה עַל-פִּי רְפוּאָה גַּשְׁמִית. וְלֹא עַל חִנָּם סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁמַּעֲלָתוֹ יִשְׁלַח לְיָדֵי הַמִּכְתָּב, שֶׁכָּתַב לִקְרֵימִינְטְשַׁג לְבַת רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אוֹדוֹת לִשְׁמֹר מֵהַדָּאקְטֶיר [=רופא]; אָז נֶחֱקַק בְּלִבִּי שׁוּב מֵחָדָשׁ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵרְפוּאוֹת עַל-פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע. אִיךְ הָאבּ מִיר גִּיט אִין זִין אַרַיין גִּינוּמֶען וָואס דָּאקְטֶר אִיז גִּישְׁטַאנִין, גְּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ [=הכנסתי בדעתי היטב מה שהיה כתוב שם, ותהילה לה׳ על כך]. וְכָל זֶה נִסְכַּם רַק בְּלִבִּי, אֲבָל לִפְעֹל זֹאת אֵצֶל זוּגָתִי, זֹאת לֹא פָּעַלְתִּי כִּי-אִם בִּתְפִלָּתִי, שֶׁבְּכָל הַשָּׁבוּעַ הִתְפַּלַּלְתִּי: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הַצִּילֵנוּ מֵרְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, וּתְהִלָּה לָאֵל, גַּם יָכֹלְתִּי, וּבְטִחוֹנִי לַה׳, שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתָהּ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וְיֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת, הַכֹּל אִלְּמָלֵא לָא אָתֵינָא לְהַאי עָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּי [=אילו לא באנו לעולם הזה אלא לשמוע זאת – דיינו], וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לִכְבוֹדוֹ, שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר הֵם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי מְאֹד, וְעִנְיָן זֶה הוּא גַּם-כֵּן מֵהַדְּבָרִים, אֲשֶׁר זָכִיתִי לְשָׁמְעָם הֵיטֵב וּלְהַעֲלוֹתָם עַל לוּחַ לִבִּי וְלִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אוֹתָם כָּל הַיָּמִים; אִיךְ הָאבּ דָּאס גוּט גִּיהָארְכְט [=שמעתי זאת היטב] בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וַאֲנִי מֵבִין הַדָּבָר גַּם-כֵּן עַל-פִּי גַּשְׁמִיּוּת, וְחוּץ לָזֶה אֲנִי מַאֲמִין בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. עִם כָּל זֶה בְּעֶזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לָמַדְתִּי בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת יוֹתֵר בְּכִפְלֵי כְּפָלַיִם מֵאֲשֶׁר לָמַדְתִּי בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם עֲצוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשׁוֹת תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי מְצַפֶּה עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. נָא וָנָא, אֲדוֹנִי אָבִי, נֵרוֹ יָאִיר, לְהַחֲיוֹתִי בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וְלַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה מְהֵרָה.

דִּבְרֵי בְּנוֹ, הַמְצַפֶּה לְהִוָּשַׁע עַל-יְדֵי תְּפִלַּת רוּם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְהֵרָה, וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ עַל כָּל מִכְתָּבַי, וְלִזְכּוֹת לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח.

הַקָּטָן יִצְחָק

מכתב תפב

מכתבי רבי יצחק בI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם א׳, פְּקוּדֵי, תקצ״ב, טוּלְטְשִׁין.

מִכְתָּב הַלָּזֶה הֵכַנְתִּי עוֹד בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, לְשָׁלְחוֹ, וְנִתְעַכֵּב הַמִּכְתָּב עַד עַתָּה. כָּעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַקָּדוֹשׁ. מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר;

מָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, כֵּן יְשַׂמְּחֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה מָה אֹמַר לְךָ, אֲדוֹנִי, אָבִי מוֹרִי, וֵרֹו יָאִיר ; בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ בְּלִבִּי הָעֵצָה, אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כְּבָר מֵעִנְיַן שְׂרַיֶיעִן אוּן בֶּעטִין טַאקֶי פָּארְט שְׂרַיֶיעִן אִין בֶּעטִין, אוּן מֶען פּוֹיעלְט פָּארְט, אוּן לֶעֶת עַתָּה אִיז דָּאס שְׂרַיֶיעִן נִיט פֶּערְפַאלְן, חַס וְשָׁלוֹם, לִישְׁמֶעֶר מֶען פּוֹיעלְט טַאקֶי אוֹיךְ [=לצעוק ולבקש, ובאמת לצעוק ולבקש, ובכל-זאת משיגים, ובנתיים אין הבקשה אובדת חס ושלום, וגם באמת משיגים], אוּן בִּפְרָט כָּעֵת, אֲשֶׁר רָאִיתִי חַסְדֵי ה׳ עָלַי מֵעִנְיַן רְפוּאַת בִּתִּי, תִּחְיֶה, אוּן בִּפְרָט בְּנִדּוֹן שְׁמִירָה מֵהַדָּאקְטֶיר, שֶׁזֶּה לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, נָאר מִיט שְׂרַיֶיעִן אוּן מִיט בֶּעטִין [=רק בצעקה ובקשה] בְּבַקָּשַׁת מַתְּנַת-חִנָּם, וְגַם בְּעִנְיַן הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי פָּעַלְתִּי הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל, עַל-יְדֵי עֵצָה הַנַּ״ל, וּבְזֶה הָעֵסֶק טוֹב בְּוַדַּאי זֹאת הָעֵצָה, וָוארִים דָּאס שְׂרַיֶיעִן בְּעַצְמוֹ אִיז אוֹיךְ גוּט [=כי הצעקה לכשעצמה טובה גם היא], וּמַה מְּאֹד עָלָה בְּלִבִּי מַה שֶּׁכָּתַב רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעִנְיָן, שֶׁהַכְּסוּפִין בְּעַצְמָם טוֹבִים מְאֹד, כִּי זֶה לְבַד הוּא בְּעֶזְרִי מַה שֶּׁאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מֵעִנְיַן כְּסוּפִין וְרָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה אֶל הָאֱמֶת מַה שֶּׁעַל-כָּל-פָּנִים יֵשׁ לִי רָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה, וּבְשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי, וֵרֹו יָאִיר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרנוּ עַד כֹּה, שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מֵעִנְיַן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי רוֹם מַעֲלָתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי חָזָק בָּהֶם לִמְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לֵילֵךְ בָּהֶם תָּמִיד וּלְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְאָזְכֶּה לָבוֹא בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַתַּכְלִית הָאֱמִתִּי וְהַנִּצְחִי כִּרְצוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב לְמַעֲלָתוֹ, אַךְ הוּא מֵהַנִּמְנָע, כִּי אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק. הַכֹּל שֶׁלְּדַעְתִּי לֹא נִמְצָא שׁוּם אָב בָּעוֹלָם, שֶׁיְּקַיֵּם וְלִמַּדְתֶּם אֶת בָּנֵיכֶם, כְּמוֹ שֶׁרוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְקַיֵּם בִּי, כִּי זֶה עִקַּר הַלִּמּוּד לִלְמֹד עֵצוֹת וּדְרָכִים לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת ה׳, וּתְהִלָּה לָאֵל, כְּבָר קִבַּלְתִּי מֵרוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת וּדְרָכִים קְדוֹשִׁים אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כֵּן יְזַכֵּנִי, שֶׁאֶזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתָיךְ יוֹם יוֹם בִּתְמִידוּת וְאֶזְכֶּה לְקַיֵּם הֵיטֵב כָּל דְּבָרֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת לִזְכּוֹת לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בִּתְמִידוּת, וְלֹא אָסוּר מֵרְצוֹנְךָ הַקָּדוֹשׁ יָמִין וּשְׂמֹאל, רַק לְקַיֵּם כָּל מַה שֶּׁאֶשְׁמַע מִפִּיךָ תָּמִיד בִּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.

דִּבְרֵי בְּנוֹ הַמְצַפֶּה שֶׁיִּתְקַיֵּם בִּי : בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב בְּכָל הָאֲפָנִים.

הַקָּטָן יִצְחָק

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, וּבִתִּי, תִּחְיֶה, וּבְנֵי דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה כֻּלָּם פּוֹרְסִים בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה. כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שְׁלוֹמוֹ.

מכתבי רבי יצחק גI

מִכְתָּב מֵרַבִּי יִצְחָק, בֵּן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּאוּמַאן.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד׳, תּוֹלְדוֹת, תרכ״א, טוּלְטְשִׁין.

חַיִּים וְשָׁלוֹם וְרֹב חֶסֶד לִכְבוֹד אֲהוּבִי, יְדִיד נַפְשִׁי הַמַּפְלָא הַנָּתִיק כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי, נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ מִן ״וַיֵּרָא״, וּמִן ״חַיֵּי״ לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּים, וּקְרִיתִים הֵיטֵב, וְהָאֱמָנָם אֲשֶׁר הָיָה לִי גֹּדֶל כְּאֵב לֵב מֵהָעַגְמַת-נֶפֶשׁ וְהַיִּסּוּרִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, עִם כָּל זֶה הֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי מְאֹד בִּדְבָרָיו הַנְּעִימִים, הַמְחַיִּים אֶת עַצְמִי, אֲשֶׁר זֶה נָחוּץ לְכָל הָעוֹלָם, כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁעִנְיָנִים כָּאֵלֶּה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אַךְ אֵין לָהֶם שׂוּם הַמְתָּקָה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם רַק בִּרוּחָנִיּוּת, אֲשֶׁר נִמְתָּק בִּכְלָלִיּוּת עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אֲשֶׁר הוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מַמְתִּיק כָּל הַמְּרִירוּת שֶׁל הָעוֹלָם, וְעָלֵינוּ חָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָכָנוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֵצוֹת נִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ כָּל הַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבֵר עָלֵינוּ. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. מָה אֹמַר, מָה אְדַבֵּר; לְפִי שָׁעָה זוֹ לָמַדְתִּי הַתּוֹרָה שֶׁל ״אֲזַמְּרָה״ וְשַׂמְתִּי לִבִּי מֻחְדָּשׁ לְיִקְרַת הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְקִבַּלְתִּי חִיּוּת חָדָשׁ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁמְּשִׁיבִין אֶת עַצְמָן עִם כָּל מְשִׁיבֵי טַעַם, מַמָּשׁ סִ׳דֶּר קְוִויקְט מִיךְ [=זה מחיה אותי], וְחוּץ מַה שֶּׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, וַאֲנַחְנוּ, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תּוֹלִים בְּזֶה הַחַזָּן הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִין. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְהִתְאַחֵז בּוֹ בָּזֶה וּבַבָּא כָּל יָמֵינוּ, וְלָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ טוֹב וְנִפְלָא, וְהָעִקָּר לִזְכּוֹת לְקַיֵּם עֵצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְלֵילֵךְ עִם הָעֵצָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת שֶׁל ״אֲזַמְּרָה״, וּכְמוֹ-כֵן עִם כָּל הָעֵצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר בֵּאֵר לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי, אֲקַוֶּה שֶׁזְּכוּתָם הַקָּדוֹשׁ יָגֵן עָלֵינוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵהַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים, וְנִזְכֶּה לַעֲמֹד עַל עָמְדֵנוּ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְגַם זֶה כָּלוּל מֵעִנְיַן הָרְדִיפוֹת שֶׁל הַזָּקֵן, וְאֵין עֵצָה רַק לֶאֱחֹז אֶת עַצְמוֹ בְּהַנְּקֻדָּה טוֹבָה, אָז בְּוַדַּאי יִהְיֶה לָנוּ הַצָּלָה לְטוֹב. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל דְּבָרָיו, אֲשֶׁר כָּתַב לִי, שֶׁלִּסְבַּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ מֵעִנְיַן כַּלָּתוֹ, עוֹלֶה בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה מֵהַתְחָלָה, לֹא אוּכַל לְהָבִין אֲשֶׁר מַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב כָּזֹאת, הֲלֹא הָיָה לְמַחֲזֵה עֵינָיו, בִּתּוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, כַּלָּתוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם אֲשֶׁר שָׁלַח לִי עַל זֶה הַמִּכְתָּב, אֲשֶׁר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עָשָׂה כְּמַחְשְׁבוֹתָיו וְעָשָׂה עִמָּהּ שִׁדּוּךְ וְנָתַן אוֹתָהּ לִמְקוֹם הַחֲזָקָה. נוּ מַה נַּעֲשֶׂה הַיּוֹם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּמַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב שְׁטוּת כָּזֶה לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ בְּחִנָּם עַל הֶעָבָר, וְדַי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ, אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בְּזֶה הָעֵת, וּבָזֶה הוּא אֵינוֹ בֵּן יָחִיד עוֹבֵר כָּזֶה כִּמְעַט בְּכָל בַּיִת, וְה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו מַמְתִּיק בְּכָל מָקוֹם, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו גַּם-כֵּן וְיַמְתִּיק הַדָּבָר לְטוֹב, וְהָעִקָּר נַעֲשֶׂה

הַכֹּל לְמַעַן בְּחִירַת בְּנוֹ שָׁם ; ה׳ יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּוַדַּאי יַעַזְרוֹ ה׳ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְה׳ יִשְׁפּוֹת עָלָיו מַהֵר שְׁלוֹם-בַּיִת.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. אֲהוּבוֹ יְדִידוֹ, הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַרְחָבוֹת וישועות, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

בְּעִנְיַן הַחִזָּקַת הַקְּלוֹיז בְּוַדַּאי נַפְשִׁי בְּכַפִּי לְהַשְׁפִּיעַ לְשָׁם כָּל טוּב, אַךְ מָה אוּכַל לְבָאֵר לוֹ גֹּדֶל הַהִצְטָרְכוּת בְּכָאן. יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצֶ'לֶ הוּא עַתָּה בְּעֵרֹם וּבְחֹסֶר כֹּל, וְנוֹסָף לָזֶה, מִן אַחֲרֵי יוֹם-טוֹב בְּנֵי-בֵיתוֹ אֵינָם בְּקֶו הַבְּרִיאָה. וְעַתָּה הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ בְּקֶו הַבְּרִיאָה מִן הַיּוֹם גַּם-כֵּן, וִידִידֵנוּ פְּרִי קֹדֶשׁ רַבִּי נַחְמָן גַּם-כֵּן מְחֻסָּר שֶׁפַע עַד לִמְאֹד, וְאֵין מִמִּי לְקַבֵּל, וְעוֹד לֹא נֶעְלָם מִמֶּנּוּ הַמַּעֲמָד שֶׁל בְּנֵי הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה. ה׳ יְרַחֵם עָלַי וְיַשְׁפִּיעַ דֶּרֶךְ יָדִי כָּל טוּב. וְעִם כָּל זֶה, יְדִידִי, שַׂמְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי זֹאת, וְאֶרְאֶה לַחֲשֹׁב אֵיזֶה אֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לִי חֵלֶק טוֹב בָּזֶה, וְה׳ יוֹשִׁיעֵנִי, אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לְהָפִיק רְצוֹנוֹ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי לְטוֹב.

יְדִידִי! נִרְאֶה לִי, שֶׁמַּעֲלָתוֹ אָמַר לִי, שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ גַּם-כֵּן שַׂיָּכוּת בְּעִנְיַן הַשִּׁדּוּךְ שֶׁל קָאסְטַנְטִין, לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעוֹ, אֲשֶׁר כְּבָר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מוּכָן לִנְסֹעַ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים לְקְהִלַּת קָאסְטַאנְטִין לִגְמֹר הַשִּׁדּוּךְ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עִם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַיְזִיקִיל, כִּי כְּבָר הִשְׁוּוּ אֶת עַצְמָם עַל-פִּי מִכְתָּבִים, וְאֵין שׂוּם דָּבָר, חוּץ רַק לִגְמֹר בְּכִי טוֹב ; וְכֵן כָּתַב אֶתְמוֹל לְשָׁם, שֶׁהוּא נוֹסֵעַ אֵלָיו לִגְמֹר עִמּוֹ בְּרִצוֹת הַשֵּׁם, וְגַם אָנֹכִי מִשְׁתָּמֵא כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי. כֵּן בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ, אֲשֶׁר אִם בְּדַעְתּוֹ לִהְיוֹת אֵיזֶה שַׁדְכָנוּת בָּזֶה, יָבוֹא תֵּכֶף בְּמִכְתָּב לְשָׁם וּלְהַזְכִּירָם בָּזֶה, וַאֲגַב יַזְכִּיר אוֹתִי גַּם-כֵּן, כִּי בֶּאֱמֶת אָנֹכִי כָּל הַשַּׁדְכָן בָּזֶה, כְּפִי שֶׁרַבִּי נַחְמָן יוֹדֵעַ, וּמֵהַתְחָלָה כָּתַבְתִּי בָּזֶה, וְגַם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, עִם כָּל זֶה נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לִבְלִי לִתְבֹּעַ בְּפִי שׂוּם דָּבָר, וְיֵשׁ לִי בָּזֶה כַּמָּה טְעָמִים, אַךְ מַעֲלָתוֹ מֵרָחוֹק יוּכַל לְרַמֵּז לָהֶם לְטוֹבָתִי.

יְדִידוֹ הַנַּ״ל

מכתב תפד

מכתבי רבי יצחק דI

מִכְתָּב, שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לְבָנָיו מִשְׁלוֹם בּוֹאוֹ לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן.

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ו׳, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ מַטּוֹת וּמַסְעֵי, תרכ״ח, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, וְעִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם, וְעִם שְׁלוֹם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מִחַי הַחַיִּים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח.

מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא כָּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת. עַתָּה אוֹדֶה ה׳ בְּכָל לְבָבִי עַל כָּל הַטּוֹב, אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי, וּתְהִלָּה לָאֵל, קִבַּלְתִּי הַחֲפָצִים שֶׁלִּי בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֵין מַחְסוֹר דָּבָר, וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעִנְיָנִים הַלָּלוּ הָיוּ לִי חֲסָדִים נִפְלָאִים; תְּחִלָּתוֹ יְשׁוּרִין, וְסוֹפוֹ בְּשַׁלְוָה, וּתְהִלָּה לָאֵל, בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב, וּבְחַסְדֵי ה׳ קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים יָצְאוּ לִקְרָאתִי וּמֵעֵת בּוֹאִי עַד מֵעֵת לְעֵת לְאַחֲרָיו לֹא נַחְתִּי מֵאֲשֶׁר בָּאוּ כַּמָּה מְכֻבָּדִים לְקַבֵּל פָּנִים, הַכֹּל בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבֵרְכוּ אוֹתִי בִּרְכַּת יְשִׁיבָתִי פֹּה לְטוֹבָה. וּבְעֵת בּוֹאִי לְהִתְפַּלֵּל לְבֵית- הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרִ״י זַ״ל, קִבֵּל אוֹתִי תֵּכֶף הַמְמֻנֶּה, כְּבוֹד הָרַב רַבִּי פִּנְחָס מִקַּלִיבַּאן לַעֲמֹד אֶצְלוֹ, וּכְבוֹד הַגְּבִיר הַמֻּפְלָא הָרַב חַיִּים לֵיבּ מִקַּאמִינִיץ גַּם-כֵּן מִתְפַּלֵּל בְּשָׁם, וּבָא תֵּכֶף לְמִקוֹמִי וְנָתַן לִי שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה, כִּי הוּא בְּתוֹלָדָה מֵעִיר מָאהְלִיב, וְאַהֲבָתוֹ עֲדַיִן תָּקוּעַ בְּלִבּוֹ לְאַהֲבַת כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וּבִפְרָט לִכְבוֹד זְקֵנִי הַקָּדוֹשׁ, הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר; גָּדוֹל ה׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וּמַה גָּדְלוּ נִפְלְאוֹתָיו עִמִּי, וְהַכֹּל בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל, הַנִּיחַל נ״וֹבַע מְ״קוֹר חָ״כְמָה, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה; כֵּן יִהְיֶה ה׳ בְּעֶזְרִי, אֲשֶׁר זְכוּתָם הַגָּדוֹל יַעֲמֹד לִי לְהַצְלִיחַ פֹּה לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי לֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, וְאֶזְכֶּה לַעֲבֹד אֶת ה׳ מֻחְדָּשׁ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה, וּתְפִלָּה, וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים. וּמָה אֹמַר לָכֶם, בָּנַי; מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים יְשִׁיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְאֵין יְכוֹלִים לְשַׁעֵר זֹאת. וְיֵשׁ כַּמָּה שָׁעוֹת, שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְקַיֵּם הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל פֶּן יֶהֱרְסוּ. ה׳ יִהְיֶה בְּעֶזְרִי, שֶׁאֶזְכֶּה לְהֵיטִיב דְּרָכַי בִּקְדֻשָּׁה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּירָה עֲדַיִן אֵין לִי, וּלְעֵת עַתָּה מִתְאַכְסֵן אָנֹכִי אֵצֶל יְדִידֵנוּ הָאָהוּב, הָרַב מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר, וְשָׂכַרְתִּי דִּירָה לְפִי שָׁעָה לִישׁוֹן שָׁמָּה, וְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי פְּתוּחִים נֶגֶד צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, אֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי כָּעֵת גַּם-כֵּן הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיַזְמִין לִי דִּירָה נְכוֹנָה. וְהָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דִּירוֹת לִשְׂכֹּר, עִם כָּל זֶה צָרִיךְ אֲנִי חֶדֶר מְיֻחָד לְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנִים מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּחַסְדּוֹ אֶמְצָא הַדִּירָה נְכוֹנָה, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי, שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה גַּם-כֵּן לְטוֹבָתִי. וְהִנֵּה בְּלִבִּי לֹא הָיוּ לִכְתֹּב לָכֶם הַיּוֹם מְאוּמָה, וְטִרְדָּתִי עֲדַיִן, רַק פִּתְאֹם בָּא הָרָץ הַהוֹלֵךְ לְבַייְרָאט [=ביירות] אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם עַל-כָּל-פָּנִים מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְלֹא לִכְתֹּב לְשׁוּם אָדָם בְּיִחוּד. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל-יְדֵי הָרָץ הַשֵּׁנִי בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַד אוֹתוֹ הָעֵת אָכִין לְכָל הַמְּקוֹמוֹת לְכָל אֶחָד

כָּרָאוּי, לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא נַחְתִּי מֵעֲיָפוּתִי, מֵרְכִיבַת הַחֲמוֹר, אֲשֶׁר שִׁבֵּר עַצְמוֹתַי מְאֹד, וְעִם כָּל זֶה הָיוּ גַּם בָּזֶה חֲסָדִים נִפְלָאִים. יְרַחֵם ה׳ עָלַי, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, שַׁבָּת הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בִּמְנוּחָה וְאַהֲבָה וְשָׁלוֹם. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם, הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֲשֶׁר זָכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

וּבְקַשְׁתִּי מְאֹד לִפְרֹס עֲבוּרִי בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְלוֹמַר לָהֶם אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּפַעַם שֵׁנִי יְקַבְּלוּ כֻּלָּם מִכְתָּבִים בְּיִחוּד בְּאַהֲבָה. וְנָא לִכְתֹּב לִטְשֶׁעהרִין לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אֶכְתֹּב לָהֶם בְּעַצְמִי בְּאִחוּר יָמִים לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי. ה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לְמַעְלָה. וְרַב שָׁלוֹם לִידִידִי, חֲבֵרִי הַנָּעִים, הַנָּגִיד הַמֻּפְלָא, הָרַב יַעֲקֹב טַייטִילְבּוֹיִם, נֵרוֹ יָאִיר, לֹא אוּכַל לִמְנֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ, וְכִמְעַט אֵין שָׂעָה אֲשֶׁר לֹא אַזְכִּירְךָ לְטוֹב, כִּי דָּבוּק בִּלְבִּי אַהֲבָתְךָ לַאֲשֶׁר הָיוּ לְךָ חֵלֶק רַב לְזַכּוֹתֵנוּ לָבוֹא הֵנָּה, וּלְזַכּוֹת אוֹתִי לְטוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה. יְהִי ה׳ עִמְּךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ לְזַכּוֹת אוֹתְךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ וַחֲתָנֶיךָ לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבְךָ תָּמִים, הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ בְּבִיאַת הָאָרֶץ. יִצְחָק

מכתב תפה

מכתבי רבי יצחק הI

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג׳, עֵקֶב, תרכ״ח לפ״ק, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבָּבִי - אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבַי, בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא, הָרַב מִיכֶל, שֶׁיִּחְיֶה. יְחַזֵּק ה׳ אֶת לִבָּם הַטּוֹב - בְּתוֹרָה, וּתְפִלָּה, וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וִיבָרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים, וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים ; בְּבָנַי, חַיַּי, וּמְזוֹנִי רְוִיחָא, כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא הוֹדַעְתִּי לָכֶם תֵּכֶף מִשֶּׁלּוֹם בּוֹאִי לְשָׁם לְשָׁלוֹם, וְאַחֲרֵי זֶה, כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵבִיאַנִי לְפֹה, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, הוֹדַעְתִּים עוֹד הַפַּעַם תֵּכֶף מִשֶּׁלּוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה עִם כָּל הַחֲפָצִים בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עֲלֵיכֶם, אֲשֶׁר תֵּכֶף בְּבוֹא בְּנִי הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה מֵאַדְעס לְבֵיתוֹ תַּעֲרִיכוּ לִי מִכְתַּבְכֶם עַל-יְדֵי הַפָּאסְט [=הדואר] הַמֻּקְדָּם לְמַעַן הַחָיוֹת נַפְשִׁי, וְדִמִּיתִי אֲשֶׁר בְּשָׂבוּעַ עָבְרָה, עֵת הִגִּיעַ הָרָץ לְפֹה, בְּוַדַּאי אַשִּׂיג מִכְתַּבְכֶם וְלֹא זָכִיתִי, וּלְסִבַּת זֹאת לֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא בְּמִכְתָּבִי עֲלֵיהֶם עַל-יְדֵי זֶה הָרָץ, וּבְכֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אַזְהָרָתִי מֵעַתָּה לִבְלִי לְעַכֵּב שְׁלִיחוּת מִכְתָּבָם אֵלַי בְּכָל עֵת, כִּי בְּכָל מִכְתָּב אֲשֶׁר תִּשְׁלְחוּ לִי תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי, וּתְקַיְּמוּ בָּזֶה בֶּאֱמֶת כִּבּוּד אָב, וְכַאֲשֶׁר תִּרְאוּ מִמֶּנִּי כֵּן תַּעֲשׂוּ, וְתָמִיד תִּקְרְאוּ הֵיטֵב מִכְתָּבַי, לְמַעַן תָּשִׁיבוּ לִי עַל כָּל דָּבָר לְנָכוֹן.

וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבַי מִפֹּה הוֹדַעְתִּים מִשֶּׁלּוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה, וְכָתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה הַכֹּל בְּכָבוֹד, וְכֵן הָיָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מַטּוֹת וּמַסְעֵי, וְהָיָה לָנוּ שַׂבָּת שֶׁל שִׂמְחָה בְּבֵית הָרַב מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר, וְשָׁלְחוּ לִי מַשְׁקֶה מִפַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים, וּבִפְרָט מֵהַכּוֹלֵל, וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אֲנָשִׁים כָּל הַיּוֹם שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַתִּי בְּרָכָה בְּשִׂמְחַת לִבִּי, שֶׁזָּכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה. וּבְיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ וָאֶתְחַנַּן, הָיָה הַיָּאר צַייט [=יום השנה] שֶׁל כְּבוֹד הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הָאַרִ״י, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְהָלַכְתִּי עַל הַצִּיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ פַּעַם הָרִאשׁוֹן. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, גֹּדֶל יִקְרַת קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ עִם כָּל הַקְּדוֹשִׁים הַגְּנוּזִים שָׁם, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּמָצָאתִי בְּשָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף צוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים בְּתַחֲנוּנִים עַל נַפְשׁוֹתָם, זֶה הוֹלֵךְ וְזֶה בָּא, וְנִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת מֵעֻמְקָא דִּלְבָּא, וְאָנֹכִי בְּתוֹכָם בִּתְפִלָּתִי וּבְבַקָּשָׁתִי, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פָּרַשְׂתִּי שִׂיחָתִי כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי, וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַקֶּבֶר הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הוּא רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. מָה אֹמַר, מָה אְדַבֵּר ; הָלַכְתִּי בַּחֲזָרָה לְבֵיתִי מַמָּשׁ כְּאִישׁ הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר ; לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם, וְהַכֹּל נִתְחַבֵּר אֶצְלִי עִם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מִ׳קוֹר חָ׳כְמָה, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מַמָּשׁ כְּאִלּוּ אָנֹכִי עוֹמֵד בְּשָׁם, וּבֶאֱמֶת הוּא הַכֹּל אֶחָד. אַשְׁרַי, מַה טּוֹב חֶלְקִי, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים, אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִכָּנֵס בְּצֵל הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מִ׳קוֹר חָ׳כְמָה זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר הִכְנִיס בְּלִבִּי הַרְגָּשַׁת הַנַּעַם הַזֶּה עַל-יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. יְהִי רָצוֹן, שֶׁאֶזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּהַרְחָבַת לְבָבִי, וְלִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָאָרֶץ מְלֵאָה כָּל טוּב מַאֲכָלִים טוֹבִים וּבְרִיאִים, אַךְ מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר נִזְכֶּה מְהֵרָה אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה נִרְאֶה חֻרְבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר זֹאת. מָה אֹמַר לָכֶם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ ; בְּוַדַּאי הָיִיתִי הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאַרִ״י זִ״ל, אַךְ הַדֶּרֶךְ לְשָׁם הוּא בְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ, וְלֵילֵךְ יְחִידִי גַּם-כֵּן עֲדַיִן קָשֶׁה עָלַי, וְהַלְוַאי שֶׁיִּתֵּן לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ לֵילֵךְ עַל-כָּל-פָּנִים בְּכָל שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. תְּהִלָּה לָאֵל, בְּיוֹם שֵׁנִי הֶעָבַר, ט״ו דְּנָא, גַּם-כֵּן הָיִיתִי שָׁם עֵת מִנְחָה, וְלָקַחְתִּי לִי אִישׁ אֶחָד לְשׁוֹמֵר, וּבְוַדַּאי הָיָה לִשְׂכַּל נַפְשִׁי עוֹד יוֹתֵר מִבָּרִאשׁוֹנָה, אַךְ בָּאתִי מְאֹד

עָיֵף וְיָגֵעַ; וְהֵיכָן לוֹקְחִין בְּכָל פַּעַם אִישׁ כִּלְבָבִי לֵילֵךְ עִמִּי, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר אָנֹכִי רוֹאֶה בְּכָל עֵת צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי מַמָּשׁ עוֹמֵד לְנֶגֶד עֵינַיִם, וְכָלְתָה נַפְשִׁי לִפְרֹחַ אֵלָיו, אַךְ לָבוֹא לְשָׁם צְרִיכִין לָזֶה הֲכָנָה וּנְסִיעָה יוֹתֵר, בַּאֲשֶׁר מֵאִתָּנוּ לָבוֹא לְאוּמָאן. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם הַדֶּרֶךְ לְשָׁם, הָרִים וּבְקָעוֹת וּגְבָעוֹת, מֻשְׁטָחִים בִּצְרוֹרוֹת אֲבָנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. הַכְּלָל צְרִיכִין רַק לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַטּוֹב הַזֶּה, וּבְחַסְדֵי ה' מוּכָן אָנֹכִי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לָבוֹא לְשָׁם, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עַל עֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֱלוּל, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי ה' עִמִּי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל טוּב, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ, אֲשֶׁר בְּיוֹם חֲמִישִׁי הָעָבַר, תְּהִלָּה לָאֵל, נִכְנַסְתִּי בְּהַבַּיִת אֲשֶׁר שָׂכַרְתִּי לָנוּ, וּבְאוֹתָן הַיָּמִים לֹא הָיִינוּ בְּקַו הַבְּרִיאוּת, וְהָיָה לִי מִזֶּה רֹב עַגְמַת נֶפֶשׁ, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּרֹב חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ-נַחֲמוּ חָזַרְנוּ לְאֵיתָנֵנוּ, וְהָעִקָּר הַיְסוּרִים הָיָה לִי אֵיךְ לְהִנָּצֵל מֵהַדָּאקְטֶיר [=מהרופא], וּבִפְרָט מִזּוּגָתִי תִּחְיֶה, אֲשֶׁר לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲמֹד נֶגֶד כָּל הַבָּאִים אֵלֶיהָ, וּבְכָאן עוֹסְקִים בִּרְפוּאוֹת עוֹד יוֹתֵר מִבְּחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה רַחֲמָנָא לִצְלָן, אַךְ בְּחֶמְלַת ה' עָלַי בַּכֹּחַ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא נִצַּלְתִּי מִכֹּל. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְיַצִּילֵנוּ מִכָּל מַחֲלָה, וְיחַזֵּק אֶת כֹּחֵנוּ בְּכָל רְמַ"ח אֵיבָרֵינוּ וּשְׁסָ"ה גִּידֵינוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְעוֹד הִפְלִיא ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְהִזְמִין אִשָּׁה מְשָׁרֶתֶת לְבֵיתִי, וְהִיא אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּבְרִיאָה, וְכָל צָרְכֵי הַבַּיִת מֻטָּל עָלֶיהָ; אוֹפָה, וּמְבַשֶּׁלֶת, וְהוֹלֶכֶת לְכָל מָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין, כִּי זוּגָתִי, תִּחְיֶה, לֹא יָכְלָה אֲפִלּוּ לָזוּז מִמְּטָתָהּ, וְגַם עַתָּה, אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא בְּקַו הַבְּרִיאָה, עֲדַיִן אִי אֶפְשָׁר לָהּ לָצֵאת לַשּׁוּק, וְהָאִשָּׁה הַנַּ"ל אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מֵאִתָּנוּ שׁוּם שְׂכִירוּת, רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה וּמָקוֹם לָשֶׁבֶת. וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד, אֲשֶׁר הִפְלִיא לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה. יִתֵּן ה' בְּלִבָּהּ, אֲשֶׁר תַּעֲמֹד בִּדְבָרֶיהָ כַּמְּדֻבָּר. וּלְעֵת עַתָּה הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה קְצָת, כִּי קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה לְעֶשֶׂר, מִסְתָּמָא כֵּן הוּא הַמַּזָּל שֶׁלִּי, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּטִחוֹנִי, שֶׁיְּזַמִּין לִי כָּל צָרְכֵי בְּכָבוֹד. וּמֵאִתְּכֶם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, בְּקַשְׁתִּי לָשׂוּם עֵינֵיכֶם עָלַי בְּכָל הָאָפָנִים כְּפִי אֲשֶׁר אוֹהֲבִי נַפְשִׁי מְטוּלְטְשִׁין הִבְטִיחוּ לִי לַעֲמֹד לְעֶזְרָתִי לְפֹה, כֵּן תִּדְרְשׁוּ מֵהֶם בְּכָל עֵת עַל זֶה דֶּרֶךְ חָכְמָה וְהַשְׂכֵּל. וּכְמוֹ-כֵן, מִכָּל מָקוֹם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט מֵאוֹהֲבֵי וְרֵעֵי הַמְיֻחָדִים, שֶׁיִּחְיוּ, וְאוּלַי יְחָנֵנִי ה' שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לַבַּיִת שֶׁלִּי, כִּי מְאֹד נָחוּץ לִי זֹאת, בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּבַיִת שֶׁל שְׂכִירוּת, כִּי כָּל הַבִּנְיָנִים הֵמָּה פֹּה שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, וְרַק כְּשֶׁאֶחָד קוֹנֶה לוֹ לְעַצְמוֹ דִּירָה, מְתַקֵּן לוֹ בְּעַצְמוֹ כְּפִי רְצוֹנוֹ, וּלְהַאֲרִיךְ לָכֶם בָּזֶה לֹא אוּכַל. בִּטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג לְטוֹבָתִי, וְה' יַצִּילֵיחַ אֶתְכֶם בָּזֶה. וּלְמַעַן הַשֵּׁם, כָּל הַשְׁלִיחוּת מָעוֹת שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם לִשְׁלֹחַ לְפֹה תִּשְׁלְחוּ, רַק גְּלַייךְ [=ישירות] לְיָדֵי לְרַבִּי יִצְחָק שְׁטֶערִינְהַארְץ מְטוּלְטְשִׁין, רַק לְפָרֵט שְׁטֶערִינְהַארְץ, וּכְמוֹ-כֵן כָּל הַמְכָתְּבִים, וַאֲפִלּוּ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כַּאֲשֶׁר יִשְׁלַח רַבִּי סָענְדֶיר מָעוֹת, וּמִסְתָּמָא יִשְׁלַח לְרַבִּי נַחְמָן, תִּשְׁלְחוּ גַּם-כֵּן לְיָדֵי, וְאָנֹכִי אֶמְסֹר לוֹ בְּלִי עִכּוּב, וְכֵן רְצוֹן רַבִּי נַחְמָן גַּם-כֵּן, כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲנַחְנוּ שְׁלֵמִים

פֹּה בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה וְרֵעוּת. עַד כֹּה לֹא עָשָׂה רַבִּי נַחְמָן שׁוּם דָּבָר בְּלֹא דַּעַת יְדִידֵנוּ הָרַב מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר, וְתִתְאַמְּצוּ, אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר רֹאשׁ- הַשָּׁנָה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִהְיֶה נִשְׁלָח לְיָדִי סְכוּם הָגוּן הֵן בְּשְׁבִילִי הֵן בְּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְהֵן לִשְׁאָר אֲנָשִׁים, וּבִפְרָט לְהַזְכִּיר אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז, נֵרוֹ יָאִיר, מֵעִנְיַן הַשְׁלָחָתוֹ לְפֹה בְּזֶה הָעֵת בְּכָל שָׁנָה, וַאֲגַב מִסְתָּמָא יַזְכִּירוּ אוֹתוֹ אוֹדוֹתַי גַּם-כֵּן. וְאֶת כָּל מִכְתָּבַי הַמְצֹרָפִים פֹּה בְּקַשְׁתִּי לְקָרוֹתָם כֻּלָּם, וְלִמְסֹר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְכַוָּנָתִי בָּזֶה אוּלַי כָּתַבְתִּי לְאֶחָד אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶגֶד רְצוֹנְכֶם בְּשָׂם, תּוּכְלוּ לְעַכְּבוֹ. לְדַעְתִּי, כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי, אַךְ לֹא אוּכַל לַעֲמֹד עָלַי מִמָּקוֹם רָחוֹק כָּל-כָּךְ נֶגֶד דַּעַת בְּנֵי-אָדָם דְּשָׁם. הַכֹּל עֲלֵיכֶם קָסַמְיכְנָא [=אני סומך], כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב. וּמֵעַתָּה לֹא אוֹסִיף עוֹד לִכְתֹּב שׁוּם מִכְתָּב לְשׁוּם נִבְרָא בִּלְתִּי כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ לִי מִכְתָּב מֵאֵיזֶה אִישׁ, אָז אֶהְיֶה מֻכְרָח לַהֲשִׁיבוֹ לְטוֹב, רַק עַתָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן נִרְאֶה לִי, אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לָזֶה, כִּי כַּמָּה בְּקָשׁוּ מִמֶּנִּי בְּפֵרוּט לִכְתֹּב לָהֶם מִכְתָּב וְאָנֹכִי הִבְטַחְתִּים, כֵּן עָלַי לְקַיֵּם עַתָּה, אַךְ מֵעַתָּה מַה יֵּשׁ לִי לִכְתֹּב מִכְתָּבִים, וּבִפְרָט כִּי אֵין לִי פְּנַאי לָזֶה, וְעֵינַי צוֹפִיּוֹת בְּכָל עֵת לִזְכּוֹת לִשְׁמֹעַ טוּב הַצְלָחַתְכֶם מֵעֵת נוֹסְעִי מֵאִתְּכֶם, אֵיךְ מִתְנַהֵג הַדָּבָר בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְהָעִקָּר מִשְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, וְאָנֹכִי בִּתְפִלָּתִי בְּכָל יוֹם וָיוֹם עֲבוּרְכֶם בָּזֶה ; יְהִי ה׳ עִמָּנוּ, וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה, וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם מֵעַתָּה, אֲשֶׁר תִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְה׳ יַצִּיל אֶתְכֶם מִמְּנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, חָלִילָה, רַק יִהְיֶה בְּחַסְדֵי ה׳ כְּמוֹ בְּכָל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְתַזְכִּירוּ אוֹתִי בְּשָׂם בְּכָל עֵת, וְאָנֹכִי אַזְכִּירְכֶם פֹּה לְטוֹבָה, כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם. מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, טוֹב נְסִיעַתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְטוֹב, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מכתב תפו

מכתבי רבי יצחק וI

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳, רְאֵה.

יוֹם רִאשׁוֹן עָבַר - בָּא הָרָץ הַשֵּׁנִי, וּתְהִלָּה לָאֵל, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם מִיּוֹם חֲמִישִׁי בָּלָק. הֵאִירוּ (נֶגֶד) עֵינַי דִּבְרֵיהֶם הַנְּעִימִים, וְהֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי לִמְאֹד, כִּי לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר הָיָה לִי עַגְמַת-נֶפֶשׁ מִמַּה שֶׁכָּתַבְתֶּם מֵעִנְיַן אֲבֵדַת הַפָּאסְט לְאַדֶּעס [=הדואר לאודסה], עִם כָּל זֶה הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בָּזֶה, אֲשֶׁר, תְּהִלָּה לָאֵל, אֵין לָכֶם שׁוּם שַׁיִּין [=כוונה] לְנֶגֶד, חָלִילָה, וְזֶה הַדָּבָר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּוַדַּאי יִתְתַּקֵּן לְטוֹב, כִּי גַּם כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי בְּעַצְמִי, הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים כָּךְ, וּבִפְרָט כִּי כֻּלָּם יוֹדְעִים, אֲשֶׁר לֹא מֵאִתָּנוּ הַמִּכְשׁוֹל, רַק צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם מִכְשׁוֹל עַל יָדֵינוּ, וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעַ לָנוּ. וַאֲשֶׁר כָּתַב לִי,

שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל, שֶׁיֵּשׁ לָכֶם גְּמִילוּת-חֶסֶד לְעָנְיַן צֹרֶךְ הַחֲנוּת, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי נַחַת רוּחַ מִזֶּה, עִם כָּל זֶה, בָּנַי יְדִידַי, גַּם בָּזֶה גְּדוֹלָה הָאַזְהָרָה לִבְלִי לִלְוּוֹת הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ בְּלִי עִסְקָא צְרִיכִין לְשַׁלֵּם עַל כָּל-פָּנִים לִזְמַנּוֹ, בְּבִטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תִּזָּהֲרוּ בָּזֶה, וְה' יַצְלִיחַ אֶתְכֶם לְטוֹב לָכֶם, וְאָנֹכִי אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ לְפֹה מִטּוּבְכֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם, בַּל תִּדְאֲגוּ, בִּטְחוּ תָּמִיד בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם, וּלְמַעַן הַשֵּׁם, תִּרְאוּ שֶׁיְּגַדֵּל הַשָּׁלוֹם בֵּינֵיכֶם, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי הַשְּׁלֵמָה.

וְהִנֵּה כְּפִי אֲשֶׁר מִתְעַכֵּב הִלּוּךְ הַפָּאסְט מִשָּׁם לְפֹה יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת, לָכֵן מְסֻפָּק אָנֹכִי אִם יַגִּיעַ לָכֶם מִכְתָּבִי הַלָּז טֶרֶם נְסִיעָתְכֶם לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לָכֵן כָּתַבְתִּי בְּיִחוּד גְּלַייךְ [=ישירות] לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי וּבְשֵׁם סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּבִים אֲשֶׁר לִטְשָׁעהִרִין, וְכָתַבְתִּי לָכֶם פְּרִיסַת-שָׁלוֹם בְּשֵׁם גַּם-כֵּן, לָכֵן אוּלַי תַּשִּׂיגוּ בְּשֵׁם הַמִּכְתָּב שֶׁלִּי ; תִּקְרְאוּ אוֹתוֹ, וְתִרְאוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁמָּה, וּמִסְתָּמָא מִמֵּילָא תְּדַבְּרוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שֶׁיִּחְיוּ נְדוֹן טוֹבָתִי, וּבְפָרָט עִם יְדִידִי ה״ר יִצְחָק ב״ר גֵּרְשׁוֹן, נֵרוֹ יָאִיר, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּבוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן לְשָׁלוֹם, מִסְתָּמָא יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם אֵיזֶה הַשְׁלָחָה לְפֹה, רַק יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָכוֹן לִשְׁלֹחַ תֵּכֶף, כִּי יִהְיֶה הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַל הַמָּעוֹת טְשֶׁעהִרִין אֲשֶׁר דַּרְכָּם לִשְׁלֹחַ אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְמוֹ-כֵן מִטִּירָהאוּוִיצֶע, וּמִסְתָּמָא גַּם יְדִידֵנוּ ה״ר צְבִי מ״ז יִשְׁלַח בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַשְׁלָחָתוֹ, לָכֵן הַסְּכוּם אֲשֶׁר יִהְיֶה לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם תּוֹדִיעוּ לוֹ עַל-יְדֵי מִכְתָּב לְפֹה, וְלֹא תַּמְתִּינוּ עַל עֵת הַשְׁלָחַת הַמָּעוֹת, כִּי מְשֻׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתְכֶם עַל מִכְתָּבִי זֶה, וּבְלֹא זֶה אֲפִלּוּ בְּכָל עֵת שְׁלִיחַת מָעוֹת לְפֹה תִּשְׁלְחוֹ בְּיִחוּד מִכְתָּב גְּלַייךְ לְפֹה דֶּרֶךְ בַּאראָט [=ישירות לפה דרך ביירות], כִּי הַמָּעוֹת מִתְעַכֵּב עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר, וּבֵין כָּךְ יִהְיֶה כִּלְיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבָם. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ כִּלְיוֹן עֵינַיִם מִמִּכְתָּבִים, כֵּן הוּא הָאֱמֶת, וְכֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת, וּבָטוּחַ אֲנִי בְּחַסְדֵי ה' שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה, אַךְ עַתָּה בְּהַתְחָלַת הָעִנְיָן הַהֶכְרֵחַ עֲדַיִן לָזֶה, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְהָבִין זֹאת. בִּרְבוֹת הַיָּמִים, כַּאֲשֶׁר אַשְׁבִּיעַ נַפְשִׁי בִּיקֻרַת הָאָרֶץ, מִסְתָּמָא אָבוֹא לִיְשׁוּב-הַדַּעַת הָאֱמֶתִי, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְטוֹב בָּזֶה גַּם-כֵּן, וְיוֹתֵר מִזֶּה, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לִבִּי מָלֵא מִלִּים מֵרֹב תְּשׁוּקַת לִבָּבִי מִישִׁיבָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עַל- פְּנֵי הַשָּׂדֶה הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְבָאֵר. גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּאר דֶּעם חֶסֶד הַגָּדוֹל [=ברוך ה' על החסד הגדול], אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי.

דִּבְרֵי אֲבִיהֶם הַמְבָרְכָם בְּכָל טוּב וְחָפֵץ לִשְׁמֹעַ וּלְהַשְׁמִיעַ כָּל טוּב עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְטוֹב, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה, מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁינְדֶיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה הַמְהֻלָּלָה, הַכַּלָּה מָרַת אָדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר

הַנָּחְמָד כְּמַר נַחְמָן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲכִימָה בַּתְיָה, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק הֶחָכָם כְּמַר שַׁכְנָא, שֶׁיִּחְיֶה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה מָרַת רָחֵל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנָּחְמָד כְּמַר אַהֲרֹן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנָּחְמָד כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה, לִיבֶּע קִינְדֶער מַיינָע! גְּלֵייבְּט מִיר, אַז אִיךְ פַארגֶעס נִיט אִין אַייךְ אֲפִלּוּ אַ שָׁעָה, וּבְכָל יוֹם בֶּעט אִיךְ גָאט פַאר אַייךְ ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל נָאר פַארנֶעמִין מַיין גִיבֶּעט. אִיךְ בֶּעט אַייךְ זֶעהֶר זָארְגט נִיט, אוּנ הָאט שָׁלוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט אַייךְ בְּוַדַּאי הֶעלְפִין, אִיהר וֶועט, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, זַיין גִיזִינְד אוּנ שְׂטַארְק אוּנ וֶועט הָאבֶּען נַחַת פוּן אַיֶיערָע קִינְדֶערלֶעךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל מִיר הֶעלְפִין צוּ הָארְכֶען כָּל טוּב פוּן אִיטְלִיכֶען בַּאזִינְדֶער, וּבִפְרָט אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין בְּקָרוֹב צוּ הָארְכִין מִשְׂמְחַת חֻפַּת נֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת אָדִיל, תִּחְיֶה, עִם בֶּן גִילָה מִטֶּעפְּלִיק בְּהַרְחָבַת הַלֵּב וָואלְט מִיךְ בְּוַדַּאי מְחַיֶּה גִיוֶועהן.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וָואס וִוינְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זַייט גִיזוּנְד אוּן פְרֵיילִיךְ

[=בני האהובים, האמינו לי שאיני שוכח מכם אפילו לשעה, ובכל יום אני מבקש מה' עליכם. רק שיקבל ה' יתברך את בקשתי. אני מבקש מכם מאוד שלא תדאגו ויהיה לכם שלום. השי"ת בוודאי יעזור לכם. אתם, אם ירצה ה', תהיו בריאים וחזקים ויהיה לכם נחת מצאצאיכם. השי"ת יעזור לי לשמוע כל טוב מכל אחד בנפרד, ובפרט שאזכה לשמוע בקרוב משמחת חופת נכדתי וכו', בוודאי היה מחיה אותי.

[דברי אביכם המאחל לכם כל טוב, היו בריאים ושמחים]

יִצְחָק הַנַּ"ל

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, זִיא אִיז בָּרוּךְ- הַשֵּׁם זֶעהֶר צוּ פְרִידֶען וָואס הָאט זוֹכֶה גִיוֶוען צוּ קוּמֶען לְפֹה, אוּנ וִונְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זִיא בֶּענְקְט נָאךְ דִי קִינְדֶערלִיךְ אָהן אַ דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, זִי גְלוּסְט בְּכָל רֶגַע צוּ הָארְכֶען פוּן זֵייא כָּל טוּב. זַייט גִיזוּנְד אוּנ גְלִיקְלִיךְ.

פוּן מִיר אִמְּכֶם דָּאבְּרִישׁ - אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׂטֶרִינְהַארְץ

[=זוגתי פורשת בשלום כולכם בידידות רבה. היא, ברוך ה', מרוצה מאוד שזכתה לבא לכאן, ומאחלת לכם כל טוב. היא מתגעגעת לילדים יותר מדרך הטבע, היא משתוקקת בכל רגע לשמוע מהם כל טוב. היו בריאים ומאושרים. ממני, אמכם דאבריש ...]

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לִידִידִי, חֲבֵרִי הַיָּקָר, הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַנָּגִיד, כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיטְלְבּוֹיִם, נֵרוֹ יָאִיר. הִנֵּה לְפָנָיו מִכְתָּבִי הֲלָזֶה וְיֵדַע מֵהַכֹּל, וּמָה אוּכַל לְשַׁעֵר גֹּדֶל אַהֲבָתוֹ הַתְּקוּעָה בְּלִבִּי, אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשָׂכְחוֹ אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי הוּא הָיָה עִקַּר מְמַחְזְקֵי נַפְשִׁי לָבוֹא הֵנָּה, וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל זְכוּתוֹ בָּזֶה, כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גֹּדֶל יִקְרַת נֹעַם אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי, אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשַׁעֵר זֹאת, וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַטּוֹב הַחֶסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר גְּמָלַנִי, וּבָזֶה בִּקַּשְׁתִּי מִכְּבוֹדוֹ לְכַבְּדֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּדִבּוּרָיו הַטּוֹבִים, וְיִהְיֶה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי.

דִּבְרֵי יְדִידוֹ וְאוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְזַכִּירוֹ לְטוֹב יִצְחָק

בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ, יִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כָּל הַנִּגִידִים דְּשָׁם, וּבִפְרָט אוֹתָם אֲשֶׁר בָּאוּ לְעֶזְרָתִי, וְהִבְטִיחוּ לִי עַל לְהַבָּא גַּם-כֵּן לִהְיוֹת לְטוֹבָתִי, וּבְיִחוּד לִידִידֵנוּ הָרַב דָּוִד שׁוֹר, נֵרוֹ יָאִיר, כִּי הוּא בֵּרַךְ אוֹתִי בְּבֶעלְטְיֶע בִּרְכַּת הַדֶּרֶךְ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

גַּם יַעֲשׂוּ לְמַעַן הַמִּצְוָה וִידַבְּרוּ בְּשָׁם עִם הָרַב חַיִּים לֶערְנֶער וּבְנוֹ הר״י, כְּפִי אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם קִרְוָבָה מָרַת אָדִיל בַּת רַבִּי חַיִּים בְּפֹה, וְהִיא עֲנָיָה וְאֶבְיוֹנָה, מֵהָרָאוּי שֶׁיִּשְׁלְחוּ לָהּ מַתָּנַת יָדָם לְמִחְיָתָהּ, וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.

גַּם לֵאמֹר לִידִידֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל קִיצֶיס, נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר מֵהָרָאוּי שֶׁיְּרַחֵם עַל אִמּוֹ חוֹרַגְתּוֹ, אֲשֶׁר גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלֶיהָ אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הִיא מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ-דְּוַי, רַחֲמָנָא לִצְלָן בְּהֶהְקְדֵּשׁ, וּמַדּוּעַ יִמְנַע מִמֶּנָּה טוֹבָתוֹ ; לְמַעַן כְּבוֹד אָבִיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, יִרְאֶה לְכַבְּדוֹ בָּזֶה, וְיִהְיֶה לְהַצְלָחָתוֹ. יְדִידוֹ הַמְזָרְזוֹ לְטוֹב.

יִצְחָק

לְמַעַן אַחַי וְרֵעַי, כְּבוֹד יְדִידַי הַיְקָרִים הַנִּכְבָּדִים הַמִּתְפַּלְּלִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ בְּטוּלְטְשִׁין, אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם מֵאֶרֶץ הַחַיִּים. יְצוּ ה׳ עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּרָכָה לְטוֹב לָהֶם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, בַּהֲרָמַת קַרְנָם וּמַזָּלָם לְמַעְלָה בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא, לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מָה אֹמַר לָכֶם, יְדִידַי ; הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת מְלֵאָה כָּל טוּב, טַאקֶע [=באמת] לֹא תֶּחֱסַר כֹּל בָּהּ, רַק בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַכֹּל בְּחֻרְבָּנָהּ, וְעַל זֶה דָּוֶה כָּל לֵב רוֹאֶה זֹאת, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה׳ מִשָּׁמַיִם וִירַחֵם עָלֵינוּ, וִימַהֵר גְּאֻלָּתֵינוּ, וְיָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, אָז נִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ, וּמְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. לְעֵת עַתָּה בָּרוּךְ-הַשֵּׁם טוֹב לָשֶׂבֶת פֹּה לְעֵת הַזְּקָנָה, וְיֵשׁ בָּרוּךְ-הַשֵּׁם מַה לֶּאֱכֹל כָּל טוּב, וּבִפְרָט חִיּוּת מֵרְאִיַּת כְּבוֹד גְּנִיזַת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְהוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי

לְשַׁעֵר זֹאת, וְהִנְנִי בְּכָל רֶגַע בְּתוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר גְּמָלַנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְהֵבִיאַנִי הֵנָּה, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תְּשׁוּקָתִי, וּמְיַחֲלוֹת עֵינַי לְזַכֵּנִי שֶׁיִּהְיֶה לִי פֶּה יְשִׁיבָה טוֹבָה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ, לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּתוֹרָה, וּתְפִלָּה, וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כָּל יְמֵי חַיַּי בְּהַרְחָבַת לְבָבִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אֲשֶׁר לָזֶה נִכְסַף נִכְסֹף נִכְסְפְתִּי כָּל הַיָּמִים. גִּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז [אֵיךְ] בֵּין שׁוֹין בָּרוּךְ-הַשֵּׁם דָּא. בְּטְחוֹנִי לַה׳, אַז וֶוועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְדִינְג רֶעכְט זַיין. [=מהולל ה׳ יתברך על כך שאני כבר – ברוך ה׳ – כאן. ובטחוני בה׳ שהכל, אם ירצה ה׳, יהיה כהוגן]

וְהִנְנִי יְדִידָם - מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם. מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתָם, וְה׳ יַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה, עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל.

יִצְחָק

מכתב תפז

מכתבי רבי יצחק זI

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳, נֹחַ, תרכ״ט, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבַי, בָּנַי הַיְקָרִים, חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם, וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִישׁוּעָתָם הַטּוֹבָה בְּכָל עֵת מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְּתָבָם הַיָּקָר מִן יוֹם שְׁלִישִׁי א׳ דְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֱלוּל עָבַר, לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא-רַבָּא הַקָּדוֹשׁ בַּבֹּקֶר בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת, וּמֵרֹב תְּשׁוּקָה לֹא יָכֹלְתִּי לִקְרוֹתוֹ, כִּי זָלְגוּ עֵינַי דְּמָעוֹת מֵרֹב אַהֲבָתָם אֲשֶׁר זָכִיתִי לִרְאוֹת כְּתַב יָדָם, כִּי לֹא הָיָה בִּי עוֹד כֹּחַ לִסְבֹּל הַכִּלְיוֹן-עֵינַיִם מִזֶּה. וְנָתַתִּי הוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא לְיִשּׁוּב-הַדַּעַת עַד בִּרְכַּת קְרִיאַת-שְׁמַע, אָז דָּחִיתִי הַכֹּל מִמֹּחִי וְגָמַרְתִּי תְּפִלָּתִי וְאָמַרְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַלֵּל וְהוֹשַׁעְנוֹת בִּתְשׁוּקַת לְבָבִי הַטּוֹב, וְאַחַר הַתְּפִלָּה הָלַכְתִּי לְבֵיתִי וְטָעַמְתִּי קְצָת יַיִן שָׂרָף וְלֶעקִיךְ [=מיני מזונות] כַּנָּהוּג, אָז פָּתַחְתִּי מִכְתָּבָם וּקְרָאתִיו בְּמָתוֹן מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא פַּעֲמַיִם, וְנִמְלֵאתִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וּבָזֶה הַמִּכְתָּב הָיִיתִי שָׂמֵחַ כָּל יוֹם שִׂמְחַת-תּוֹרָה בְּיַחַד עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וַהֲגַם שֶׁמָּצָאתִי בְּדִבְרֵיהֶם קְצָת עַגְמַת נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לִבִּי יִדְוֶה עַל זֶה לִמְאֹד עִם כָּל זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִשְּׁלוֹמְכֶם

הַטּוֹב, וְזֶה יָדוּעַ לָנוּ מֵעוֹלָם שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּלֵךְ כַּסֵּדֶר, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד גַּלִּים, וַאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ אֵין נִפְטָרִים מִזֶּה, אַךְ הָעִקָּר לְהִסְתַּכֵּל עַל הַהַרְחָבוֹת אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו מַגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר, וְאֵלּוּ יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתֵנוּ לְהוֹשִׁיעֵנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר מִפֹּה שָׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב תֵּכֶף בְּבוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר רָשַׁמְתִּי לָכֶם עַל הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד, וּמְאֹד נִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתֶּם בִּזְמַנּוֹ בְּיַחַד עִם הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד אֲשֶׁר בְּיוֹם אֶחָד שָׁלַחְנוּ, וְהָיָה שָׁם נִחְיַצַת דְּבָרִים מֵאִתִּי לְהַחֲיוֹתְכֶם, וְגַם הָיָה סָגוּר שָׁם מִכְתָּבִים לְאוּמַאן לִשְׁלֹחַ לְטֶעפְּלִיק וְלִטְרָהאוּוִיצָע אֲשֶׁר מְאֹד נְחוּצִים הָיוּ, כֵּן מְצַפֶּה אָנֹכִי לֵידַע אִם קִבַּלְתֶּם זֶה הַמִּכְתָּב מִיּוֹם שִׁשִּׁי מַטּוֹת וּמַסְעֵי, וְאַחַר זֶה תֵּדְעוּ, שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב נָחוּץ בַּאֲרִיכוּת, אֲשֶׁר הִתְחַלְתִּי לְכָתְבוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן עֶקֶב, וּגְמַרְתִּיו בְּיוֹם חֲמִישִׁי רְאֵה, וּבְשָׁם סָגַרְתִּי גַּם מִכְתָּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט תְּשׁוּבָה לִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי מ״ז, קַבָּלָה עַל הַמָּעוֹת, וּבְשָׁם בֵּאַרְתִּי לָכֶם כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי מִיּוֹם בּוֹאִי עַד אוֹתוֹ הָעֵת, וְאָנֹכִי בְּעַצְמִי סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּב בְּתוֹךְ הַפַּאקֶעט [=חבילה] הַגָּדוֹל הַהוֹלֵךְ לְבַיְרָהט [=ביירות], וּלְאוּמַאן שָׁלַחְתִּי בְּיִחוּד מִכְתָּבִי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, וּבְשָׁם סָגַרְתִּי גַּם-כֵּן מִכְתָּבִים, וּבְשָׁם כָּתַבְתִּי לָכֶם גַּם-כֵּן פְּרִיסַת שָׁלוֹם, כִּי חָשַׁבְתִּי, אוּלַי יַגִּיעַ הַמִּכְתָּב לְטוּלְטְשִׁין בְּעֵת שֶׁתִּהְיוּ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּאוּמַאן, לָכֵן שָׁלַחְתִּי לְאוּמַאן גְּלַייְךְ [=ישירות] גַּם-כֵּן, לְמַעַן אֲשֶׁר תִּמְצְאוּ בְּשָׁם גַּם-כֵּן כְּתַב יָדִי, וְצִוִּיתִי עַל רַבִּי נַחְמָן שֶׁיַּרְאֶה לָכֶם מִכְתָּבִי. לְעֵת עַתָּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ בְּזֶה הַמִּכְתָּב בֵּאַרְתִּי לָכֶם כד״ש [=כל דרישת שלומי], וְתוּכְלוּ לְשַׁעֵר אֵיךְ אָנֹכִי מְצַפֶּה לִתְשׁוּבַתְכֶם עָלָיו, וְגַם תִּדְרְשׁוּ מֵאוּמַאן, אִם נִתְקַבֵּל בְּשָׁם מִכְתָּבִי הַנַּ״ל, כִּי הָיָה לִי נְחִיצוּת גָּדוֹל בְּשָׁם, וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וְתֵדְעוּ, אֲשֶׁר אַחַר כּוֹתְבִי מִכְתָּבִי הַנַּ״ל וּשְׁלַחְתִּיו לְנָכוֹן, שׁוּב לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, וְהָיָה לִי מְזֶה מְנִיעָה לִנְסֹעַ עַל עֶרֶב-רֹאשׁ- חֹדֶשׁ אֱלוּל לְמִירוֹן, אֲשֶׁר נִכְסַף נִכְסַפְתִּי לָזֶה מְאֹד, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲשֶׁר לִפְנֵי עֶרֶב-רֹאשׁ-חֹדֶשׁ, הֵקֵל אָז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּנִּי הַמְּחוּשׁ, וְנִתְגַּבַּרְתִּי וְנָסַעְתִּי לְשָׁם, וּבָאתִי לְשָׁם לִפְנוֹת עֶרֶב, וּמֵרֹב הַחֲיוּת וְהַתְּשׁוּקָה שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם, לֹא הִרְגַּשְׁתִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמִּי כְּלָל, וְכָל אֲשֶׁר מָצָא יָדִי לַעֲשׂוֹת עָשִׂיתִי, כִּי הֵזִכַּרְתִּי בְּכָל פַּעַם בְּחַסְדֵי ה׳, וְאָמַרְתִּי לִלְבִּי הֵיכָן אָנֹכִי, אֲשֶׁר אָנֹכִי כְּעָרְכִּי זָכִיתִי לָבוֹא עַד כֹּה, לוֹמַר הַתְּפִלָּה הַנּוֹרָאָה שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְשָׁפַכְתִּי שִׂיחִי הַרְבֵּה מְקֵירוֹת לִבִּי עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְגַם קְצָת עַל צִיּוּן בְּנוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד הָרַב אֶלְעָזָר, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, וְגַם הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יִצְחָק נַפְחָא, וְאַחֲרֵי זֶה הָלַכְתִּי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר, גַּם בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי בְּשִׂיחָתִי, וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַמְּעָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא, עִם תַּלְמִידָיו הַיְקָרִים, וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֲיוּת, שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם. וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, אֲשֶׁר זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּגוֹרָל שֶׁל הַנַּ״חַל נ״וֹבֵע מ״קוֹר חָ״כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר בְּכֹחָם זָכִיתִי לִטְעֹם

טַעַם קְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְהָיִיתִי מָלֵא שִׂמְחָה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם כֻּלְּכֶם לְטוֹבָה, כִּי עָשִׂיתִי לִי בִּיכִיל [=פנקס] מִכָּל הַשֵּׁמוֹת, וְרָשַׁמְתִּי הַכֹּל בַּסֵּדֶר, וּמִסְפְּרֵי קָרָאתִי בְּשִׁמּוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְהִתְפַּלַּלְתִּי כְּכָל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְבַקֵּשׁ עֲבוּרָם, וְה' יַאֲזִין תְּפִלָּתִי, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי מִמִּירוֹן לַחֲזָרָה לְבֵיתִי (וְאַז) הֻרְגַּשְׁתִּי מֵחֲלִישַׁת כֹּחִי, וּבְפָרָט הַנְּסִיעָה עַל הַחֲמוֹר, אֲשֶׁר אֵין יְכוֹלִין לְשַׁעֵר זֹאת, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע, אַךְ עָיֵף וְנָגֵעַ מְאֹד, וְלֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה כָּל הַשָּׁבוּעַ, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מֵרֹב הַחִיּוּת שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת בְּמִירוֹן, הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְקִבַּלְתִּי הַכֹּל בְּאַהֲבָה, וּמֵאָז נִפְתַּח לִבִּי לְהִתְמַדָּה לִלְמוּדֵי הַטּוֹב, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְרֹב חֲלִישׁוּת כֹּחִי ; וּמִן יוֹם שַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים חָזַרְתִּי קְצָת לְאֵיתָנִי, וְעִם כָּל זֶה לֹא הָיָה בְּכֹחִי לֵישֵׁב עַצְמִי עַל הַלִּמּוּד, אַךְ הַתְּשׁוּקָה לֹא עָבַר מִמֶּנִּי, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרוֹב לַחֲצִי אֱלוּל בָּאתִי לְאֵיתָנִי, וְהָיִיתִי בַּחֲצִי חֹדֶשׁ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאַרִ״י זַ״ל, וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר עַדַיִן לֹא הָיִיתִי עַד כֹּה, וְגַם טָבַלְתִּי עַצְמִי בְּהַמִּקְוֶה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ, וּבָאתִי לְבֵיתִי בִּתְשׁוּקָה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאָז עַד עַתָּה שַׂמְתִּי מְגַמָּתִי לְתוֹךְ לִמּוּדִים הַרְבֵּה בְּהַתְמָדָה. וְאָנֹכִי וְזוּגָתִי, תִּחְיֶה, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, בְּקַו הַבְּרִיאָה, וּתְהִלָּה לָאֵל, עָבְרוּ הַיָּמִים-טוֹבִים בְּשִׂמְחָה. וּלְפָרֵט כָּל דָּבָר הוּא מֵהַנִּמְנָע ; הַכֹּל גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָיָה בְּכָל עֵת וָרֶגַע, אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי חֶסֶד הַזֶּה לַהֲבִיאֵנִי הֲלֹם, וְזִכַּנִי אֲשֶׁר נַעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִפִּי כָּל עֵת בְּמִכְתָּבִים טוֹבִים הָיְתָה שִׂמְחָתִי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי עַל כָּל הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי מָצָאתִי לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר נֶגֶד הַבִּלְבּוּלִים, אַךְ הַכִּלְיוֹן-עֵינַיִם לְמִכְתָּבָם לֹא אוּכַל לְהַעֲבִיר מֵרַעְיוֹנַי, רַק בְּחֶמְלַת ה' בְּדֶרֶךְ שִׂכְחָה, כִּי אַהֲבָתָם תָּקוּעַ בְּלִבִּי.

וּמַה מְּאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מֵהָרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן אֵיךְ עָלָה עִמָּנוּ בְּמִקוֹם הַתְּפִלָּה, וְהָיָה לִי לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ מִידִיעָתָם, אֲשֶׁר נָכוֹן הַדָּבָר לִגְמֹר לְטוֹב, אַךְ מִי יִתֵּן לְהִתְבַּשֵּׂר מֵהֵרָה מֵהַיְשׁוּעָה הַשְּׁלֵמָה, אֲשֶׁר נִבְנָה הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ לְטוֹב, וְלֹא הָלַךְ מִמֶּנִּי שׁוּם תְּפִלָּה שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי עִנְיָן זֶה, וּבְפָרָט עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעִים, וְגַם עֲבוּרְכֶם הִתְפַּלַּלְתִּי הַרְבֵּה, שֶׁתִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ, כֵּן אָנֹכִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִזֶּה, וְאָנֹכִי נִתְקַשַּׁרְתִּי עַצְמִי מִפֶּה לְהַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאַרִ״י זַ״ל בְּעֶרֶב-רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִפְתַּח לִבִּי מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, וּמִשָּׁם קִשַּׁרְתִּי עַצְמִי בִּזְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ לְהַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה לְהַחֲיוֹתֵנוּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ, בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ, אֲשֶׁר חִשַּׁבְתִּי עַצְמִי בְּעִנְיַן הַהוֹצָאָה, וְאַחַר כָּל הַקְּמוּץ מֻכְרָח אָנֹכִי לִהְיוֹת בַּעַל הוֹצָאָה עַל אַרְבַּע רוּבַּל-כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהַחֲזִיק מְשָׁרֶתֶת, כִּי זוּגָתִי, תִּחְיֶה, הוּא בִּלְתִּי

אֶפְשָׁרִי שֶׁתַּעֲשֶׂה כָּל דָּבָר, וּבְפָרָט שֶׁהוּא דָּבָר חָדָשׁ, וּבְחֶמְלַת ה׳, שֶׁהִזְמִין לִי אִשָּׁה, אֲשֶׁר הִיא בְּבֵיתִי רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה, כֵּן יוֹסֵף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְיחַזֵּק לִבִּי בְּבִטְחוֹנִי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר לֹא יַעַזְבֵנוּ. וּלְעֵת עַתָּה בָּרוּךְ-הַשֵּׁם אֵין לִי שׁוּם דְּאָגוֹת מִזֶּה, כִּי, תְּהִלָּה לָאֵל, לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי עַל הַהוֹצָאָה, אַךְ אָנֹכִי מוֹדִיעֲכֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ אֵיךְ לְהִתְאַמֵּץ לְטוֹבָתִי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם, וּבְפָרָט כִּי נִזְדַּמֵּן לִי בַּיִת לִקְנוֹת, אֲשֶׁר לָזֶה אָנֹכִי מִשְׁתּוֹקֵק לִמְאֹד, לְמַעַן יִהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא אוּכַל לִי לָתֵת עֵצָה לְנַפְשִׁי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לִי יְדִיעָה מִכֶּם לָדַעַת מַהוּת הַכְנָסָה שֶׁלִּי מִשָּׁם, וּמָתַי יָבוֹא לְיָדִי. זוּגָתִי תִּחְיֶה נוֹתֶנֶת לִי סְכוּמָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אַךְ הוּא לְמִצְעָר, כִּי צְרִיכִין עוֹד סַךְ כָּזֶה לֹא פָּחוֹת, וּמִמַּה שֶּׁבְּיָדִי אֵין בְּכֹחִי לִתֵּן, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין מַגִּיעַ לִי שֶׂפַע חֲדָשָׁה מֵאִתְּכֶם, צָרִיךְ לִהְיוֹת לִי זֶה הַסְּכוּם נָכוֹן לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתִי לְעֵת עַתָּה. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי לְטוֹבָתִי.

מכתב תפח

מכתבי רבי יצחק חI

הַיּוֹם יוֹם ד׳, לְךָ.

הַיּוֹם בָּא הָרָץ מִבַּייְרָאט [=ביירות] ,וּתְהִלָּה לָאֵל, הִשַּׂגְתִּי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, אֶת מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִיּוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ נִצָּבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי לָדַעַת מִקַּבָּלַת מִכְתָּבַי מִפָּרָשַׁת ״עֵקֶב״ ו״רְאֵה״. בָּנַי חֲבִיבַי! הֶחֱייתֶם אֶת נַפְשִׁי לִמְאֹד, כֵּן יְחַיֶּה ה׳ אֶת נַפְשְׁכֶם, וּבְפָרָט כַּאֲשֶׁר מָצָאתִי הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה מִבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן. כֹּה יוֹסֵף ה׳ חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר יִגְדַּל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְאַתֶּם תִּזְכּוּ לִהְיוֹת כָּל יְמֵיכֶם בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁם, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה נִמְנֶה בֵּיניֵכֶם בְּנֶפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה שֶׁלִּי מִפֹּה בִּזְכוּת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה. וְעַתָּה מְשִׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לָדַעַת אִם הִשַּׂגְתֶּם מִכְתָּבַי, שֶׁשָּׁלַחְתִּי אָז גְּלַייְךְ [=ישירות] לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן, אֲשֶׁר בְּשָׁם הָיוּ גַּם כֵּן מֻסְגָּר מִכְתָּבִים נְחוּצִים, כִּי לֹא יָדַעְתִּי אִם יַגִּיעַ לְיֶדְכֶם קֹדֶם נְסִיעַתְכֶם, כֵּן מְצַפֶּה אָנֹכִי לָדַעַת מְקַבָּלָתוֹ בְּעִתּוֹ, הַיְינוּ בְּעֵת הֱיוֹתְכֶם שָׁמָּה וְה׳ הַטּוֹב יַשְׁמִיעֵנִי.

וְהִנֵּה, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, קָרָאתִי מִכְתַּבְכֶם פַּעֲמַיִם וּמָצָאתִי בּוֹ טוּב טַעַם בְּכָל דָּבָר וְדָבָר. אִיר הָאט מִיךְ דֶּעְרְקְווִיקְט [=החייתם אותי] בְּכָל הָאֵיבָרִים שֶׁלִּי, ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ, שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבֵּל בְּכָל עֵת בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּכֶם, וּבְפָרָט הַיְדִיעָה טוֹבָה מִשְּׁלוֹם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמִשְּׁלוֹם בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר מְצָאתֶם הָעֵסֶק לְנָכוֹן. ה׳ יַצְלִיחַ אֶתְכֶם, שֶׁתִּזְכּוּ לְקַיֵּם תָּמִיד, ״טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ״, וְתִהְיֶה תּוֹרַתְכֶם קֶבַע, וְתֵלְכוּ עִם כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל כְּבוֹד הַנִּיחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר יְרוּשָׁה לָנוּ מִכְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעִקָּר שֶׁתִּחְיוּ עַצְמְכֶם בְּכָל

הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְגַם בָּזֶה תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בְּכָל רֶגַע אֲשֶׁר נִתְהַוֶּה
לָכֶם עִנְיָן חָדָשׁ לְקַיֵּם מִצְוַת כִּבּוּד אָב, וְלַעֲסֹק בְּטוֹבַת הַחְזָקָה שֶׁלִּי פֹּה,
וְעַל-יְדֵי זֶה תּוּכְלוּ לִבְטֹחַ, אֲשֶׁר בְּכָל מַה שֶּׁמְּזַכֶּה אוֹתִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַגֵּל
פֹּה אֵיזֶה טוֹב לִזְכוּתְכֶם תֵּחָשֵׁב גַּם-כֵּן, כִּי גַּם עַל זֶה יְכוֹלִין לֵאמֹר: שְׂמַח
זְבֻלוּן וְכוּ'. וְהַאֱמִנָם אֲשֶׁר אֵינְכֶם יְכוֹלִין לְהַסְפִּיק מִכִּיסְכֶם כָּל צְרָכֵינוּ אֶת
אֲשֶׁר תִּפְעֲלוּ דֶּרֶךְ יֶדְכֶם הַכֹּל לִזְכוּתְכֶם תֵּחָשֵׁב, וְאַל יֵקַל בְּעֵינֵיכֶם דָּבָר זֶה
לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה, וּבִפְרָט כִּי אֵין אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ חָלִילָה שׁוּם יִתְרוֹן, רַק
כְּמִעַט לֶחֶם לֶאֱכֹל, וּמָקוֹם לָנוּחַ וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ בָּרוּךְ-הַשֵּׁם עֲדַיִן יֵשׁ לִי לְנָכוֹן,
וְהָעִקַּר מְגַמָּתִי לְמַעַן עוֹסְקִי לְהַתַּכְלִית הָאֱמִתִּי. ה' יוֹדֵעַ לְבָבִי, וְהוּא
יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו כְּבָר עָזַר לִי בָּזֶה עַד מְאֹד, וְהָעִקָּר אֲשֶׁר זָכִיתִי
שֶׁהִתְנוֹצֵץ בִּי גְּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְחַיֶּה עַצְמִי
בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע בָּזֶה, וְכָל מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה לֵישֵׁב פֹּה, יֵשׁ אֶצְלִי פָּנִים אַחֵרוֹת,
וּבְכָל מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה פֹּה, זַכַּנִי ה' לִמְצֹא פֹּה נִפְלָאוֹת, אֲשֶׁר נִקְבָּע בְּלִבִּי
קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה כְּלָל, כִּי הוּא רַק לְכָל חַד וְכוּ'.

כֵּן, אֲהוּבַי, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לְמַעַן הַשֵּׁם, שֶׁתְּקַבְּלוּ חִיּוּת מִזֶּה, שֶׁהִזְמִין לָכֶם
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִנְיָן גָּדוֹל כָּזֶה. אַתָּה, בְּנִי מִיכָל, שֶׁיִּחְיֶה, רָאִיתִי בַּמִּכְתָּב
הֶעָבָר קוּבְלָנָא שֶׁלְּךָ לְפָנַי עַל גֹּדֶל טִרְדּוֹתֶיךָ וְטִרְחָתְךָ, וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ
בָּזֶה, כִּי גַּם אָנֹכִי נִסִּיתִי בָּזֹאת, וְאֶפְשָׁר מִסְתָּמָא יוֹתֵר. בְּנִי חֲבִיבִי! תֵּדַע,
אֲשֶׁר לֹא פַּעַם אֶחָד וְלֹא שְׁנֵי פְּעָמִים, וְלֹא כַּמָּה פְּעָמִים, רַק פְּעָמִים אֵין
שִׁעוּר הִצַּעְתִּי קוּבְלָנָא כָּזֶה לִפְנֵי כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ
לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵשִׁיב לִי בְּכָל פַּעַם: אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמְּךָ, וְהָעִקָּר שֶׁתִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם בְּכָל עוֹסְקְךָ, וְכָל
מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב בַּל תַּמְנַע, וְהָעִקַּר רְצוֹנוֹת טוֹבִים, וּבִפְרָט
בְּעֵת הִלּוּכְךָ עַל הַפָּאסְט תִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם, וְכָל רְצוֹנְךָ וּמְגַמָּתְךָ יִהְיֶה
לְהַטּוֹב הָאֱמִתִּי, וְאֶת אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִמְּךָ אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף,
אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, יִהְיֶה נָכוֹן. נָא, בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה. מִסְתָּמָא שָׁמַעְתָּ זֹאת מִפִּי
בְּעַל-פֶּה גַּם-כֵּן, וְאוּלַי נִשְׁכַּח מִמְּךָ, וְהִנְנִי מַזְכִּירְךָ הַטּוֹב, וּבִפְרָט עַתָּה,
אֲשֶׁר כָּל טוּב אֲדוֹנִי לְפָנֶיךָ כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם תּוּכַל לִמְצֹא
כָּל מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אַחִים וְרֵעִים! לְמַעַן הַשֵּׁם לְקַיֵּם אִישׁ אֶת
אָחִיו יַעֲזֹרוּ, וּתְחַזְּקוּ זֶה אֶת זֶה, הֵן בְּהָעֵסֶק, הֵן לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם עִם
כָּל מַה שֶּׁתּוּכְּפוּ לַחֲטֹף הַטּוֹב מִכָּל הַטְּרָדוֹת, וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה,
וּבִזְכוּת זֶה יַצְלִיחֲכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עִסְקֵיכֶם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת
לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמָחוּ.

וְיֶתֶר מִזֶּה, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ בְּדְבָרִים, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֵי
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדָּיו יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב
זֶה מִזֶּה, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכֶּם מִכְתָּב אַחַר בּוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן, כֵּן מִסְתָּמָא
אֶעֱרֹךְ לָכֶם מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, כִּי לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא כְּתַבְתֶּם לִי תְּשׁוּבָה
נְכוֹנָה עַל כָּל דִּבְרֵי בַּקָּשׁוֹתַי שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּמִכְתָּבִי שֶׁקִּבַּלְתֶּם מִן פָּרָשַׁת רְאֵה,
וְגֹדֶל מְבֻקָּשִׁי וְאַזְהָרָתִי לִקְרֹא הֵיטֵב מִכְתָּבַי, וְלַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל פְּרָט,
וּבִפְרָט שֶׁהָיָה שָׁם כַּמָּה מִכְתָּבִים, נָחוּץ לִי לָדַעַת אִם נִתְקַבְּלוּ כֻּלָּם וְנִמְסְרוּ
וְנִשְׁלְחוּ לְכָל אֶחָד לְנָכוֹן. וְנִפְלֵאתִי מְאֹד, בָּנַי, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְקַבֵּל שׁוּם תֵּבָה

אַחַת, וַאֲפִלּוּ לֹא שׂוּם פְּרִיסַת שָׁלוֹם עַל יֶדְכֶם מִשְּׁנֵי יְדִידַי הַנֶּאֱהָבִים׃ יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב ש״ב, נֵרוֹ יָאִיר, וִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז, לֹא אוּכַל לָדַעַת מַה לַּחֲשׁ֫ב בָּזֶה, וְיֵשׁ לִי קְצָת חֲלִישׁוּת הַדַּעַת מִזֶּה, אַךְ בְּטִחוֹנִי לַה׳, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא נִתְקוּ אַהֲבָתָם מִמֶּנִּי, וּבְפָרָט יְדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר זָכָה בִּי כָּל-כָּךְ לְטוֹבָתִי, ה׳ יַצְלִיחוֹ לְטוֹב, וּבִלְבִּי חָקוּק אַהֲבָתָם וְהִנְנִי זוֹכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתָם. כֵּן יְדִידַי, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לִדְרשׁ שְׁלוֹמָם עֲבוּרִי בְּאַהֲבָה, וְכַאֲשֶׁר אֶתְכַּבֵּד מֵהֶם בְּאֵיזֶה דְּבָרִים, בְּוַדַּאי אָשִׁיב לָהֶם בְּכִפְלַיִם, וְה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לָעַד, וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִזֶּה בְּפֵרוּשׁ לְמַעַן דַּעַת הַטּוֹב. וְיֶתֶר מִזֶּה יָשִׂים ה׳ בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ כָּל הַיָּמִים, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. אֲבִיכֶם אוֹהֲבְכֶם, אֲשֶׁר נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם בְּלִי הֶפְסֵק רֶגַע, מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וְה׳ יוֹשִׁיעַ לְטוֹב.

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי בֵּית-הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל תְּשׁוּבָתָם עַל פְּרִיסַת- שָׁלוֹם, שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָהֶם בְּמִכְתָּבִי הָעָבָר, כֵּן מִסְתָּמָא אוֹסִיף לְכַבְּדָם בְּמִכְתָּבַי ; ה׳ יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם וְהַצְלָחָתָם לָעַד. הַקְּוִויטֶיל [=פתקה] שֶׁל יְדִידֵנוּ הַיָּשִׁישׁ הַנַּעֲלֶה רַבִּי נַפְתָּלִי, נֵרוֹ יָאִיר, קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וְהָיָה לִי לְנַחַת.

בַּל יִשְׁכְּחוּ לְהוֹדִיעֵנִי הֵיכָן לוֹמְדִים הַבָּנִים, שֶׁיִּחְיוּ, בַּחֹרֶף הַזֶּה, לְמַעַן דַּעַת לְהַחֲיוֹתִי.

מכתב תפט

מכתבי רבי יצחק טI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה׳, וַיֵּצֵא, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם כְּבוֹד אֲהוּבַי, בָּנַי הַיְקָרִים, הַחֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי, הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ, וְהָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ, תִּחְיֶה, וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מֵאֵת חֵי הַחַיִּים לְזַכּוֹתָם לְרֹב טוֹב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמָחוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹדֶה ה׳ בְּכָל לִבָּבִי, אֲשֶׁר זָכִיתִי לְקַבֵּל שָׁבוּעַ זוֹ מִכְתָּבִים פַּעֲמַיִם, אֶחָד עַל-יְדֵי יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד, נֵרוֹ יָאִיר בְּיוֹם שֵׁנִי, וְאֶחָד הַיּוֹם עַל יְדֵי הָרָץ בְּצֵרוּף הַסַּךְ 146.32 רוּבַּל-כֶּסֶף, בְּבִשּׂוֹרָתָם מִשְׁלוֹם הַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן, וּמִשְׁלוֹם הָרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, וּמִשְׁלוֹם נְסִיעָתָם וּבוֹאָם לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וַתְּחִי רוּחַ נַפְשִׁי בְּקִרְבִּי ; כֵּן יוֹסִיף ה׳ לְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מֵהֶם יְשׁוּעָתָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מִשְּׁמְחַת יוֹם טוֹב שֶׁלָּהֶם בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ וּבְבֵיתָם עִם כָּל אוֹהֲבֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ ; כֵּן כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַה׳, שֶׁיְּחָנְנָם תָּמִיד בְּחֵן וָחֶסֶד, וְיַגְדֵּל שְׁלוֹם בֵּיתָם לָעַד וּבְרֹב בְּרָכָה, וְיִהְיֶה בֵּיתָם בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים לְהַתְכִּלִית הַנִּצְחִי, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת בְּשָׁבוּעַ פָּרָשַׁת לֶךְ, וְעַתָּה אֵין לִי מַה לְּהוֹסִיף עַד בּוֹא תְּשׁוּבָתָם הַנִּכוֹנָה, וְגַם אֶרְאֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, מַה יִּהְיֶה נִשְׁלָח לִי מֵאִתָּם הַשְּׁלָחָה הָרִאשׁוֹנָה, כַּאֲשֶׁר הֵמָּה מַבְטִיחִים לִי בְּהַשְּׁנֵי מִכְתָּבִים הַנַּ״ל. וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי, שֶׁכְּתַבְתֶּם לִי, שֶׁקִּבַּלְתֶּם כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁלִּי, כִּי בָּזֶה פָּטַרְתִּי מִמֶּנִּי עֹל גָּדוֹל, וְאֵין לִי עוֹד מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ לִבָּבִי, אֲשֶׁר לִבִּי הָלַךְ אָנֶה וָאָנָה, וְעַל כָּל מִכְתָּב וּמִכְתָּב הָיָה לִי כַּמָּה סְפֵקוֹת, וּלְסַבַּת זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם, שֶׁתִּקְרְאוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים, אַךְ הָיָה נִדְמֶה לִי, שֶׁמֻּכְרָח אָנֹכִי לָבוֹא פַּעַם אַחַת בְּמִכְתָּבִי, בִּפְרָט בַּהַתְחָלָה, שֶׁהָיִיתִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ מִמֶּנִּי, וַאֲגַב זֶה נִכְנַסְתִּי גַּם בְּדִבּוּרִים לְטוֹבַת הַחִזָּקַת יְשִׁיבָתִי פֹּה. לָזֹאת שָׁקַדְתִּי לָדַעַת בִּשְׁלוֹם קַבָּלָתָם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, לְמַעַן דַּעַת, שֶׁיָּצָאתִי יְדֵי חוֹבָתִי ; עַתָּה הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי בְּזֶה הַדָּבָר, שֶׁהוֹדַעְתֶּם לִי, שֶׁנִּתְקַבְּלוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים. וְיוֹדֵעַ אָנֹכִי, אֲשֶׁר אֵין לִי לְהַעֲלוֹת שׁוּם בְּטָחוֹן עַל-פִּי הַטֶּבַע, רַק לְהַשְׁלִיךְ עַצְמִי עַל הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל בְּרִיָּה ; כֵּן בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יָזִין אוֹתִי גַּם-כֵּן בְּרֶוַח כָּל יְמֵי חַיַּי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם זוּגָתִי, תִּחְיֶה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שָׂמְתִּי נַפְשִׁי בְּכַפִּי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה, וְה׳ שָׁלַח בְּלִבִּי הַתְמָדָה לְכָל הַלִּמּוּדִים, וְיִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה חָבִיב עָלַי בְּכָל עֵת בְּיֶתֶר שְׁאֵת, וּבִפְרָט בְּכָל עֵת הֱיוֹתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הָאַרִ״י, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְעוֹד עַל (וְאֶל עוֹד) מְקוֹמוֹת קְדוֹשִׁים נִמְשָׁךְ עָלַי חִיּוּת חָדָשׁ נִפְלָא, וְהַכֹּל עַל-פִּי דְּרָכֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, הַנּוֹבְעִים מֵהַנִּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מִ׳קּוֹר חָ׳כְמָה, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁקִּבַּלְנוּ עַל-יְדֵי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. יְהִי ה׳ עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, שֶׁאֶזְכֶּה לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, עֲדֵי אֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי מְהֵרָה, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה ; כֵּן יְחָנֵנִי ה׳ הַטּוֹב הַזֶּה וְישַׂמְּחֵנִי בִּנְקֻדָּתִי הַטּוֹבָה מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם, דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם בְּכָל יוֹם, וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוֹבָה רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם, וּלְהַשְׁמִיעֲכֶם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים.

יִצְחָק מִבְּרֶסְלֶב

וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מֵאֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁיִּחְיוּ, לְאוּמַאן, עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְנָתַתִּי תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה ; כֵּן יְחַזֵּק ה׳ אֶת לְבָבָם הַטּוֹב לֵילֵךְ מֵעַתָּה בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, וְיִזְכּוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לִהְיוֹת תּוֹךְ הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנְנִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם כַּלָּתִי הַצְּנוּעָה, הַמְּהֻלָּלָה, מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה הַכַּלָּה, מָרַת הָאדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקָר, הַנֶּחְמָד, הֶחָסִיד, כְּמַר נַחְמָן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲבִיבָה מָרַת בַּתְיָה, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּנִיק כְּמַר שַׁכְנָא, יִחְיֶה. הוֹמָה לִבִּי עַל הַמַּחוּשׁ שֶׁל כַּלָּתִי, תִּחְיֶה, וְאָנֹכִי מִתְפַּלֵּל עֲבוּרָהּ בְּכָל עֵת, תְּקוָתִי לַה׳ שֶׁיּוֹשִׁיעָהּ מְהֵרָה לִרְפוּאָתָהּ הַטּוֹב, וּלְמַעַן הַשֵּׁם, בַּל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיהָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה, וְאַל תַּעֲסֹק בְּשׁוּם רְפוּאָה תַּחְבּשֶׁת, רַק לְצַפּוֹת לִישׁוּעַת ה׳, אֲשֶׁר בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִכָּל מַחֲלָה, וִירַפְּאָהּ מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִישׁוּעָתָהּ הַטּוֹבָה.

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה, הַמְּהֻלָּלָה, רָחֵל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקָר, הַנֶּחְמָד, הֶחָסִיד, כְּמַר אַהֲרֹן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקָר, כְּמַר נַפְתָּלִי, שֶׁיִּחְיֶה הִנְנִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם וּמְצַפֶּה אָנֹכִי לִשְׁמֹעַ מִכֶּם כָּל טוּב. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶע גָּאר פְֿרַיינְדְלִיךְ אוּן לִיבְּלִיךְ, מִיר הָאבֶּען מְקַבֵּל גֶּעוֶעהן דֶּעם לֶעקִיךְ בִּשְׂלֵמוּת עַל-יְדֵי רַבִּי דָּוִד, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת. מִיר וויִנְשֶׁען אַייךְ אַז זָאל אַייךְ תָּמִיד זַיין זוּס אוּן גוּט אוּן פְֿרֵיילִיכֶע הֶערְצֶער, מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּא הָארְכִין פּוּן אַייךְ כָּל טוּב. דִּבְרֵי אִמְּכֶם, וָואס בֶּעט פַֿאר אַייךְ תָּמִיד, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל מְהֵרָה לֶעקִיךְ טוֹב מִשְּׁמְחַת נִשּׂוּאֵי נֶכְדָּתִי הַכַּלָּה, מָרַת הָאדִיל, תִּחְיֶה.

[=זוגתי תחיה פורשת בשלום כולכם בידידות ואהבה גדולים. קיבלנו את העוגה בשלמות ע״י רבי דוד והיה לנו לנחת. אנו מאחלים לכם שיהיה לכם תמיד מתוק, וטוב, ולבבות שמחים, שנזכה לשמוע מכם כל טוב. דברי אמכם המבקשת עבורכם תמיד].

דִּבְרֵי דָּאבְרִישׁ, אֵשֶׁת יִצְחָק שְׁטָרִינְהַארְץ

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַמֻּפְלָג, הָרַב יַעֲקֹב מִיכָל, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקָר, הַנֶּחְמָד, כְּמַר חַייקֶל, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת חַנָּה, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקָר כְּמַר דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה. נִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ שׁוּם תֵּבָה

אַחַת, אֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי, אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה יִכְתֹּב לִי בַּאֲרִיכוּת, לְבַסּוֹף לֹא קִבַּלְתִּי אֲפִלּוּ פְּרִיסַת-שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ, כֵּן אֵין לִי מַה לִּכְתֹּב לוֹ. הִנְנִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל יוֹם לְטוֹב לוֹ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ, וְה׳ יַשְׁמִיעֵנוּ מֵהֶם כָּל טוּב, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל שְׁכֵנַי הַיְקָרִים, שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפָרָט לִידִידֵנוּ, הָאַבְרֵךְ הָרַב יַעֲקֹב, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, רַב שָׁלוֹם. מַה זֹּאת, שֶׁאֵין לִי שׁוּם קוֹל מִידִידֵנוּ רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ. נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם יְדִידֵנוּ הָרַב מָאטִיל, נֶכֶד הַמָּנוֹחַ הָרַב מֹשֶׁה חַיִּים, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וַאֲחוֹתוֹ, תִּחְיֶה, מַה נַּעֲשָׂה עִמָּם לְמַעַן דַּעַת. אָנֹכִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָה לָהֶם. אִם יֵשׁ לָהֶם שִׁנּוּי לְטוֹבָה תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי, וְה׳ יוֹשִׁיעֵם לְטוֹב.

יְדִידַי, בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ. אִם תִּדְרְשׁוּ מִידִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים קְרַסִינְשְׁטֵיין, אִם יִרְצֶה לְקַבֵּל עֲבוּרִי אַ פְּלַאש [=בקבוק] שֶׁמֶן אַזָּיו פֶּסַח, תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוּרִי בְּעֶרֶךְ 10 פוּנְט שֶׁמֶן פֶּסַח וְלִשְׁלֹחַ לִי עַל-יָדוֹ, כִּי זֶה הוּא דָּבָר יָקָר פֹּה, וְאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וַאֲפִלּוּ שֶׁמֶן-זַיִת שֶׁל פֶּסַח קָשֶׁה לְהַשִּׂיג. וְיֶתֶר מִזֶּה יֵשׁ, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם בְּכָאן כָּל טוּב וּפַרְפְּרָאוֹת בְּזוֹל גָּדוֹל, לִימֶנֶיס וּמַרַאנְצִין [=לימונים ותפוזים] גְּדוֹלִים 2 בְּעַד שְׁנֵי גְּדוֹלִים וָחֲצִי, וּקְטַנִּים 4 בְּעַד סַךְ זֶה, שֶׁמֶן-זַיִת מֻהַמְבָּחָר ס״ס ק״נ כָּל פּוּנְט גָּדוֹל ר״ג רויט אז״ה אַקוֹ גְּדוֹלָה, וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְדַבֵּר סָרָה, חָלִילָה. אַשְׁרֵינוּ, מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, שֶׁנִּכְנָס בְּלִבֵּנוּ נֹעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַזֹּאת. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַמְכָתָּבִים הָרְצוּפִים פֹּה לְאַדֶּעס תִּקְרְאוּ אוֹתָם, וְתַחְתִּימֵם, וּלְהַנְטוֹתָם שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם בֶּטַח, אוּלַי יְחָנֵנִי ה׳, שֶׁיִּגָּלֶגֶל זְכוּתָם עַל-יָדִי לְטוֹב לָהֶם.

אֲבִיכֶם הַנ״ל

מכתב תצ

מכתבי רבי יצחק I

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ צַו, תרכ״ט, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא לְשָׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים, הַחֲבִיבִים עָלַי כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְהָרַב הַחָסִיד הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכָל, שֶׁיִּחְיֶה עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מֵחַי הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ לְחָנְנָם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמָחוּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הָאֱמֶת אֲשֶׁר אֵין לִי עַתָּה שׁוּם חֲדָשׁוֹת לָהֶם, לַאֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְתִּי תְּשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה עַל מִכְתָּבַי בַּאֲרִיכוּת בְּפָרָשַׁת שְׁמוֹת, אֲשֶׁר כָּלוּ עֵינַי לָזֶה, אַךְ בָּאתִי לְחַזֵּק דְּבָרַי, אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם, אֲשֶׁר בְּכָל חֹדֶשׁ יִהְיֶה נִמְצָא הַדִּבּוּר בֵּינֵינוּ, וּבְצֵרוּף לָזֶה, אֲשֶׁר נָחוּץ לִי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב הָרָצוּף פֹּה לִידִידֵנוּ הָרַב משֶׁה מוֹ״ג, נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר בּוֹ רָצוּף אֵלָיו הַתְּשׁוּבָה מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָא, מִגִּיסוֹ נֵרוֹ יָאִיר, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי, אֲשֶׁר בָּאוּ בִּפְרִיסַת שָׁלוֹם אֵלַי עַל מִכְתָּבוֹ שֶׁל הָרַב משֶׁה הַנַּ״ל, מַמָּשׁ הֶחֱיוּ אוֹתִי עַד לִמְאֹד, כִּי מָצָאתִי בּוֹ יוֹתֵר דִּבְרֵי נַחַת מִמִּכְתָּב הַקּוֹדֵם, בָּנַי חֲבִיבִים! חִזְקוּ וְאַמְּצוּ לְבַבְכֶם וּבְטְחוּ בַּה׳, כִּי לֹא יַעֲזָבְכֶם, וּמִמֶּנִּי תּוּכְלוּ לָדַעַת גֹּדֶל חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, אֲשֶׁר זָכָה אוֹתִי מִתּוֹךְ שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים כָּזֶה לָבוֹא הֲלֹם, לִדְרֹךְ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה. מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר, אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיּוֹ וְכוּ׳ אֵין לִשַּׁעֵר גֹּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת נִתּוֹסֵף אֵלַי חֲבִיבַת הָאָרֶץ. מָה אָשִׁיב לַה׳ כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי, מִי פָּעַל וְעָשָׂה זֹאת, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ, כִּי לֹא בְּכֹחִי וּמַעֲשַׂי זָכִיתִי לָזֶה, רַק בְּכֹחַ וּזְכוּת אֶשֶׁל הַגָּדוֹל, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, הַנִּ׳חַל נ׳וֹבַע מִ׳קּוֹר חָכְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר הוּא הִכְנִיס בְּלִבִּי לִנְטוֹת לַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ, וְלֵילֵךְ עִם כָּל הָעֲצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זֹאת הָיָה בְּעֶזְרִי לְהִתְחַזֵּק בְּהָרָצוֹן כָּל-כָּךְ שָׁנִים, עַד אֲשֶׁר בְּכֹחָם הַגָּדוֹל רְחֵם עָלַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וְשַׂמְתִּי נַפְשִׁי בְּכַפִּי וּבָאתִי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת ; כֵּן יַעֲמֹד לִי זְכוּתָם הַגָּדוֹל, שֶׁיְּרַחֵם ה׳ עָלַי, אֲשֶׁר אֶזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לַעֲלוֹת עִם אִשְׁתִּי, תִּחְיֶה, לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה, לִהְיוֹת שָׁם מֵהָעוֹלֵי רְגָלִים עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה כָּל רַעְיוֹנַי רַק בְּאֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, הֲגַם שֶׁעֲדַיִן נָעְלָם מִמֶּנִּי אֵיךְ וּבְאֵיזֶה אֹפֶן, לַאֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי דִּחַק גָּדוֹל בְּפַרְנָסָתִי, עִם כָּל זֶה בִּטְחוֹנִי בְּחֶסֶד ה׳ אֲשֶׁר גָּמַר וְיִגְמֹר עִמִּי גַּם הַחֶסֶד הַזֶּה. וְעַתָּה אֵין לִי שׁוּם עֵצָה לָזֶה, רַק תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וְהָעִקָּר לִהְיוֹת חָזָק בְּהָרָצוֹן, אֵיךְ וַויל זֵעהֶר [=אני רוצה מאוד]. יְחָנֵנִי וְיִגְמְלֵנִי ה׳ הַחֶסֶד הַזֶּה בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזְמַנּוֹ, כַּאֲשֶׁר עַד כֹּה הַטּוֹב גְּמָלַנִי, וְאֶזְכֶּה מְהֵרָה לְבַשְּׂרָם הַטּוֹב מִזֶּה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לָאֵל, עָבְרוּ יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה, וְשָׂמַחְנוּ בְּבֵיתִי יַחַד כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְעוֹד קְצָת אֲנָשִׁים, וְהָיוּ עַל הַסְּעֻדָּה מִנְיַן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ! מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא, אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיַן קְנִיַּת הַבַּיִת שֶׁלִּי, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לָנוּ מְקוֹם מֶרְחָב טוֹב לְהִתְוַעֵד לְדַבֵּר מִטּוּב הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה מֻכְרָח אָנֹכִי לִסְבֹּל דַּחֲקוּת בְּעִנְיַן הַהִצְטָרְכוּת הַהֶכְרְחִיּוּת שֶׁלִּי, וַאֲשֶׁר יְמֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּצְרִיכִין לְכָל הַכֵּלִים חֲדָשִׁים, וְהַכֹּל בְּיֹקֶר, עֲבוּר עֵרֶךְ חֲצִי פּוּד קַארְטָאפֶּלִיס [=תפוחי אדמה. פוד : מידת משקל] הֻכְרַחְתִּי לִתֵּן 70 קָאפִּיקֶעס כֶּסֶף מָעוֹת פֹּה, כֶּסֶף טָהוֹר, וְהַמָּעוֹת דָּחוּק, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ עֲדַיִן לֹא נִסִּיתִי בְּכָזֹאת, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ

מֵעַתָּה לְהוֹשַׁע לְטוֹב, אַךְ לְעֵת עַתָּה זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי. כַּאֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי אֶת עַצְמִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי בַּיִת נִפְלָא כָּזֶה, הִנְנִי נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לַה׳ עַל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי, וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת לְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּהֶרְחֵב הַזְּמַן אוֹשַׁע גַּם בָּזֶה, לְהוֹצִיא אוֹתִי מִדָּחֳקִי, וְיַשְׁפִּיעַ עָלַי מִחֵיַת פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּמָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ. אִם הָיָה בְּכֹחִי, הָיִיתִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם כָּל טוּב הָאָרֶץ הַזֹּאת, כִּי נִפְלָאָה הוּא בְּעֵינַי ; ה׳ יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵנוּ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים. וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם, אֲשֶׁר תִּזְכּוּ גַּם-כֵּן לְעֵת זִקְנַתְכֶם לִקְבֹּעַ אָהֳלֵיכֶם עִם נְשׁוֹתֵיכֶם, שֶׁיִּחְיוּ, בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּהַרְחָבַת לְבַבְכֶם. לְעֵת עַתָּה אִמְּצוּ וְחַזְּקוּ לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּכָל מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם, וְה׳ יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם רֹב בְּרָכָה לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב ; בָּנַי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא, עֲדֵי יִזְכּוּ לְהַשְׁפִּיעַ עָלַי לְפֹה כָּל מִחֵיַת פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה. וְהִנְנִי מֻכְרָח עַתָּה לְהִתְחַזֵּק עַתָּה בְּבִטָּחוֹן עַד לִמְאֹד, כִּי לְפִי שָׁעָה הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי, כִּי הַסַּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּכֶם בְּצֵרוּף עוֹד חֲמִשָּׁה רוּבַּל כֶּסֶף מְיֻדְּיֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז אֵין מַסְפִּיק לִי לְפִי הַהִצְטָרְכוּת כָּעֵת, וְהֻכְרַחְתִּי לִלְוּוֹת לִי עֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף, וְהַלְוַאי שֶׁיַּסְפִּיק לִי עַד רֹאשׁ- חֹדֶשׁ אִיָּיר, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַתֶּם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, כָּל מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם אַל תִּמְנְעוּ הַטּוֹב מִמֶּנִּי, כִּי אָנֹכִי לֹא אוּכַל לְפָרֵט לְכָל אֶחָד אוֹדוֹתַי, וְאַתֶּם בְּעַל-פֶּה יְכוֹלִים אַתֶּם לְכַנֵּס עִם כָּל אֶחָד בְּדִבּוּרִים כְּפִי עִנְיָנוֹ, וְה׳ יַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חֵן וָחֶסֶד, שֶׁיִּתְקַבְּלוּ דִּבְרֵיהֶם לְטוֹב. וְרָצוּף פֹּה מִכְתָּבִי לְאוּמַאן, יִקְרְאוּ מִקֹּדֶם כְּכָל הַכָּתוּב שָׁם, וּלְאַחַר כָּךְ יַחְתְּמוּ כָּל אֶחָד לְנָכוֹן, וּלְשָׁלְחָם לְשָׁם בִּזְרִיזוּת וּלְהוֹסִיף נֹפֶךְ מִשֶּׁלָּהֶם כְּפִי אֲשֶׁר תָּבִינוּ, וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר עִמָּנוּ, וִימֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה ; יְהִי ה׳ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּקִדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּלְקַיֵּם כָּל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹהֲגִים בּוֹ, וְהָעִקָּר לְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת, וּבִפְרָט בְּרוּחָנִיּוּת לִזְכּוֹת לְגָרֵשׁ מֵאִתָּנוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבַּלֵּב, וְלִזְכּוֹת לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אֲבִיהֶם, וְאוֹהֲבָם מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְה׳ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ קוֹל שִׂמְחַתְכֶם מְפוּרִים וּמְפֻסָּח, וְיִשְׂמַח לִבִּי גַּם אֲנִי.

יִצְחָק

וְרַב שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי, הַכַּלָּה הַמְהֻלָּלָה, מָרַת הָאדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַנֶּחְמָד, הַמַּפְלָג, כְּמַר נַחְמָן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲבִיבָה בַּתְיָה, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַיָּקִיר הֶחָכָם כְּמַר שַׁכְנָא, שֶׁיִּחְיֶה, וְרַב שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה, מָרַת רָחֵל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַנֶּחְמָד, הַמַּפְלָג, כְּמַר אַהֲרֹן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵי הַמְהֻלָּל כְּמַר נַפְתָּלִי, שֶׁיִּחְיֶה. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי, שֶׁהַבָּנִים שָׁלְכֶם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ

הַיָּשָׁר, מַמָּשׁ הָאסְט מִיךְ דֶּער קְוויקְט [=החייתני]. מִי יִתֵּן וְהָיָה לִשְׁמֹעַ מֵהֶם תָּמִיד כָּל טוּב. וָואס זָאל אִיךְ אַייךְ שְׁרַייבֶּען, אִיךְ ווינְש אַייךְ כָּל טוּב, זָאל מְקֻיָּם ווֶערֶען תָּמִיד וָואס אִיךְ בֶּעט פַּאר אַייךְ. אִיךְ בֶּעט אַייךְ: זָארְגְט נִיט, אוּן הָאפְּט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז ווֶעט תָּמִיד רֶעכְט זַיין.

[=מה אכתוב לכם, אני מאחל לכם כל טוב. שיקוים בכם תמיד מה שאני מבקש עבורכם. אני מבקש מכם: אל תדאגו, וקוו להי יתברך שתמיד יהיה טוב].

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, הַמְבָרְכָם מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּכָל טוּב. יִצְחָק

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ. גִּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיא אִיז מְקַבֵּל תַּעֲנוּג [=דורשת בשלום כולכם בידידות רבה. תהלה לא-ל היא נהנית] מִישִׁיבָתָהּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וּבִפְרָט מֵעֵת קְנִיַּת הַדִּירָה שֶׁלָּנוּ, וַהֲגַם שֶׁהִיא מֻכְרַחַת לִסְבֹּל דַּחֲקוּת וּטְרָחוֹת הַרְבֵּה כִּי הֲגַם שֶׁיֵּשׁ לִי מְשָׁרֶתֶת אִשָּׁה זְקֵנָה עִם כָּל זֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁתַּעֲשֶׂה בְּעַצְמָהּ, וּבִפְרָט בְּעִנְיָנָא דְּפִסְחָא, אֲשֶׁר מֻכְרַחַת לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא נִסְּתָה בְּכָזֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל מְקַבֶּלֶת בְּאַהֲבָה בֶּאֱמֶת לַחֲבִיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, כֵּן יַעַזְרֵנוּ הי לִישִׁיבָה טוֹבָה בְּהַרְחָבָה מְהֵרָה.

דָּאבְּרִישׁ, אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶרִינְהַרְץ

וְרַב-שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שֶׁלָּנוּ, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָאַבְרֵךְ הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבְרָהָם מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר, וְלִבְנוֹ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל אוֹהֲבֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי-בֵּית-הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כָּעֵת לָבוֹא בְּיוֹתֵר לְכָל אֶחָד, כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מֵהֶם מִכְתָּבָם בְּוַדַּאי אֲשִׁיבֵם כָּרָאוּי, וְכֻלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב, וְכֻלָּם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי לְזָכְרָם לְטוֹב.

יִצְחָק

מכתב תצא

מכתבי רבי יצחק יאI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם א׳, כ״ט לְמִסְפַּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בְּשִׁלּוֹם בָּנַי הַיְקָרִים, הַחֲבִיבִים עָלַי יוֹתֵר מִנַּפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ. חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם בְּרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לִהְיוֹת נְטוּעִים בְּאֹהֶל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבִבְרַכַּת ה' עֲלֵיהֶם בְּשֶׂפַע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִן פָּרָשַׁת "פְּקוּדֵי" "וַיִּקְרָא" לָנֶכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּצֵרוּף כָּל הַמִּכְתָּבִים, וּמָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַמִּצְוָה שֶׁלָּכֶם בְּזֶה הַחִיּוּת שֶׁהִגִּיעַ לִי מִזֶּה. אֶלֶף תּוֹדוֹת לָכֶם, בָּנַי, עַל דָּבָר זֶה; כֵּן יְחַזֵּק אֶתְכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת לִרְצוֹנְכֶם הַטּוֹב, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצְלָחַתְכֶם בְּכָל עֵת לְהַחֲיוֹתִי, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אוֹתִי בִּידִיעָה מִשְׂמְחָתָם בִּימֵי הַפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, בְּבֵיתְכֶם, וַאֲשֶׁר אֲכַלְתֶּם כָּל הַפּוּרִים סְעֻדַּתְכֶם בְּצַוָּתָא חֲדָא; כֵּן יְהִי ה' בְּעֶזְרְכֶם, שֶׁתְּחַזְּקוּ שְׁלוֹמְכֶם כָּל יְמֵיכֶם בְּטוּב וּבַנְעִימִים, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וְנִפְלֵאתִי, אֲשֶׁר לֹא הִזְכִּירוּ בְּשִׂמְחָתָם אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן ברי"צ, וִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי אַרְיֵה, אֲשֶׁר מִסְּתָמָא הָיוּ עִמָּם בְּצַוָּתָא חֲדָא, וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה.

כְּתַבְתֶּם לִי, אֲשֶׁר הִגִּיעַ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ לְטוֹב בְּעֵת אֲשֶׁר הָיוּ הַנְּגִידִים, שֶׁיִּחְיוּ, בְּשָׁם. נִפְלֵאתִי, אֲשֶׁר לֹא הִגִּיעַנִי שׁוּם תְּשׁוּבָה מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עַל-יְדֵי יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצֶלִי. מֵהַנִּרְאֶה מִזֶּה, אֲשֶׁר לֹא נִתְחַדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר לְטוֹבָתִי. נו, מִסְּתָמָא הַכֹּל מֵאֵת ה', וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תְּקַוָּתִי שֶׁיּוֹשִׁיעֵנִי, וּמִסְּתָמָא כַּאֲשֶׁר יִתְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר לְטוֹבָתִי יִהְיֶה לִי תֵּכֶף יְדִיעָה מִכֶּם. בְּעִנְיַן הַסַּךְ 50 רוּבַּל כֶּסֶף, הַמַּגִּיעַ לְתַשְׁלוּם הַדִּירָה שֶׁלִּי, בְּכָתְבָם אֵלַי, אֲשֶׁר דַּעְתָּם, שֶׁזּוּגָתִי, תִּחְיֶה, תִּתֵּן זֶה הַסַּךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, שֶׁאָנֹכִי לֹא הָיָה לִי שׁוּם סְבָרָה אַחֶרֶת, כִּי גַּם הַסַּךְ מֵאָה רוּבַּל כֶּסֶף נָתַתִּי בַּהַתְחָלָה שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן גָּמוּר, רַק לַאֲשֶׁר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ זֵרְזוּ אוֹתִי בָּזֶה לְטוֹבָתִי, וְעַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָנֹכִי מַחֲזִיק לָהֶם טוֹבָה עַל דָּבָר זֶה. וְזוּגָתִי, תִּחְיֶה, בְּוַדַּאי בִּרְצוֹנָהּ לִתֵּן עַל חֶשְׁבּוֹנָהּ זֶה הַסַּךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה נֶעְלָם הַקּוֹנֶה פֹּה עַל זֶה הַתַּכְשִׁיט, וְהַהֶכְרֵחַ מֵעַתָּה לְשַׁלֵּם עִסְקָא, וְיֵשׁ לִי מִזֶּה קְצָת עֲגָמַת נֶפֶשׁ, אַךְ אוּלַי יִתֵּן ה', שֶׁיִּתְקַיֵּם הַדָּבָר, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי, שֶׁיְּדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבַּאלִי, צָרִיךְ לִהְיוֹת, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּאֵלּוּ הַיָּמִים פֹּה, כֵּן יִהְיֶה לְטוֹבָתִי הַשְׁלֵמָה, כִּי אֶשְׁלַח עַל-יָדוֹ הַתַּכְשִׁיט לְיֶדְכֶם, וּבְשָׁם בְּוַדַּאי יִהְיֶה קוֹנֶה עָלָיו, וְיָבוֹא הַדָּבָר עַל מְכוֹנוֹ. לְעֵת עַתָּה אֶצְלִי יָקָר מְאֹד, אֲהוּבֵי בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁשִּׂלַּחְתֶּם לִי הַסַּךְ כְּפִי שֶׁדָּרַשְׁתִּי מִכֶּם, אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת דַּרְכִּי בַּקֹּדֶשׁ לַעֲלוֹת לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲצַמְצֵם הַהוֹצָאָה, אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר עוֹד בְּיָדִי לְמִחְיָתִי עַד בּוֹא תַּשְׁלוּם הַמַּגִּיעַ לִי עַל חֶשְׁבּוֹנִי. יְחָנֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ הַטּוֹב, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי בְּהַתְמָדַת לְמוּדֵי הַטּוֹב, וְאַצְלִיחַ בְּדַרְכִּי הַקָּדוֹשׁ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתִי עָלַי וַעֲלֵיכֶם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים לָנוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-

יִשְׂרָאֵל, וְאֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הוֹמָה לִבִּי עַל צִמְצוּם פַּרְנָסָתָם, אַךְ תּוֹדָה לַה׳ עַל זֶה הַחֶסֶד, כִּי יְמֵי הַחֹרֶף תָּמִיד הַמִּסְחָרִים לִמְעַט, וְחַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ, וְאֵלָיו יִתְבָּרֵךְ תִּקְוָתִי, שֶׁיִּתְעֲלוּ הַמִּסְחָרִים, וְיִהְיֶה נִשְׁפָּע עֲלֵיכֶם רֹב בְּרָכָה וְהַצְלָחָה. וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַה׳ עֲבוּרְכֶם בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת וָעֵת, וּבַקָּשָׁתִי שְׂטוּחָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹבָתָם, וּבְפָרָט שֶׁיַּרְחִיב לִבְּכֶם הַטּוֹב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי, כִּי אַתֶּם חֶלְקִי וְגוֹרָלִי הַטּוֹב, וְאַהֲבָתְכֶם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, לֹא אוּכַל לִשְׂכֹּחַ אוֹדוֹתָם כְּלָל אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. מִי יִתֵּן, וְהָיָה, שֶׁאֶמְצָא חֵן וָחֶסֶד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְהַאֲזִין תְּפִלָּתִי תָּמִיד לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד מִפִּיכֶם קוֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עִם הַשְׂפָעַת פַּרְנָסָתָם בְּהַרְוָחָה, וְגִדּוּל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְהָיְתָה זֹאת כָּל שִׂמְחָתִי הַשְּׁלֵמָה, כִּי טוֹבָתָם הוּא טוֹבָתִי בֶּאֱמֶת.

בְּנִי מִיכְלִי, שֶׁיִּחְיֶה. הִרְבֵּיתָ לְהַגְדִּיל עָלַי צַעֲרְךָ מֵעִנְיַן מִעוּט עָסְקְךָ בְּחֻפְצֵי שָׁמַיִם לְסִבַּת טִרְדַּת הָעֲסָקִים. מָה אֹמַר לְךָ, בְּנִי חֲבִיבִי, דְּמָעוֹת לִבִּי כַּנַּחַל יִשְׁטְפוּ עַל זֶה, אַךְ, בְּנִי חֲבִיבִי, הֵן יָדוּעַ לְךָ, אֲשֶׁר לֹא כֵן מֵהַמִּדָּה, וְהָעִקָּר לְשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְהָעִקָּר בְּהָרָצוֹן. הִנֵּה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל-כָּל-פָּנִים יֵשׁ לָכֶם תָּמִיד רְצוֹנוֹת טוֹבִים, וְזֶהוּ הָעִקָּר, וְסוֹף כָּל סוֹף בְּוַדַּאי יִהְיֶה הַכֹּל לְטוֹב, וּבְפָרָט, כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מִמֶּנִּי תּוּכְלוּ לִרְאוֹת גְּדֶל יִקְרַת הָרָצוֹן, כִּי כְּפִי שֶׁאַתֶּם יוֹדְעִים אוֹתִי, תּוּכְלוּ לְהָבִין, אֲשֶׁר רַק עַל-יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים בָּאתִי לָזֶה לִזְכּוֹת לִהְיוֹת עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ מִתּוֹךְ מָעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה, אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלַי בְּתוֹךְ זֶה הַזְּמַן שֶׁאַתֶּם מַכִּירִים אוֹתִי. וְאַל תִּשְׁכַּח, בְּנִי חֲבִיבִי! אָנֹכִי יָצָאתִי לַאֲוִיר הָעוֹלָם תֵּכֶף אַחַר עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְאַתָּה הִנַּחְתִּיךָ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה תָּמִיד, עַד עֵת נְסִיעָתִי מִמְּךָ, בְּזֶה הַכֹּחַ תּוּכַל לִבְטֹחַ, אֲשֶׁר ה׳ לֹא יַעֲזָבְךָ. וְאַל תֵּרֶף מִמְּךָ הָרָצוֹן הַטּוֹב אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, וּבֵין כָּךְ בְּוַדַּאי חוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב גַּם-כֵּן, כִּי בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹזֵר בְּכָל פַּעַם, כִּי לֵית רַעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד [=אין רצון טוב שנאבד], וּבְפָרָט אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ, אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לִמְצֹא בָּהֶם מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם בְּאֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה אוֹסִיף זֹאת לָכֶם, אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה, אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִזְכוּת גָּדוֹל כָּזֶה לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַחְזָקָתִי לְמִחְיַת פַּרְנָסָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, בָּזֶה תּוּכְלוּ לְקַבֵּל חַיּוּת, כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה תָּמִיד, כִּי נֶפֶשׁ אֶחָד לְכֻלָּנוּ, כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת לִבְבִי וְכַוָּנָתִי לָבוֹא לִמְקוֹם חַיּוּתִי, וּבְחַסְדֵי ה׳ חֻפַּץ ה׳ מַצְלִיחַ בְּיָדִי, אֲשֶׁר בְּכָל עֵת לִבִּי בּוֹעֵר בְּקִרְבִּי לָבוֹא אֶל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֵין אָנֹכִי מְבַלֶּה עַצְמִי זְמַן עַל שׁוּם דָּבָר, רַק בְּתוֹרַת ה׳ חֻפְצִי בְּכָל מַה שֶּׁבְּיָדִי לַעֲשׂוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַרְבּוֹת דְּבָרַי בָּזֶה, וְרַק לְמַעַן אַהֲבַתְכֶם מֻכְרָח אָנֹכִי עַל-כָּל-פָּנִים לְהַחֲיוֹתְכֶם קְצָת, וְדַי לַמֵּבִין. וְאַתֶּם, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, תּוּכְלוּ לִשְׁמֹחַ בָּזֶה מְאֹד, כִּי בֶּאֱמֶת תּוֹמְכֵי אוֹרָיְתָא נֶחֱשָׁבִים עַל כַּמָּה מְקוֹמוֹת לְמַעְלָה מִלּוֹמְדֵי אוֹרָיְתָא, וַאֲנַן

כְּחָדָא חֲשִׁיבִין. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ וְיוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ תָּמִיד שִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל-פִּי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁנִּקְבַּע בְּלִבֵּנוּ מֵאוֹר הָאֱמֶת, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנִּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מְ׳קוֹר חָ׳כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ עַל-יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. אַשְׁרֵינוּ, מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, שֶׁזָּכִינוּ לְגוֹרָלֵנוּ הַטּוֹב הַזֶּה! יְהִיֶה חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְנִזְכֶּה לְהוֹסִיף בִּינָה וָדַעַת בָּזֶה לְהָבִין גֹּדֶל הַצְּלָחָתֵנוּ הַזֶּה. וּבְכָאן, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, אָנֹכִי מַרְגִּישׁ זֹאת בְּיוֹתֵר בְּטוּב טַעַם וָדַעַת, וְה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ לְהַגְדִּיל חַסָדָיו יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ תָּמִיד וְיַשְׁמִיעֵנוּ זֶה מִזֶּה בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּחְיוּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַקְּוִויטְל [=פתקה] מִידִידֵנוּ הָר״פ, נֵרוֹ יָאִיר קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הִנְנִי מוּכָן לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ לְחַלֵּק הַסַּךְ שֶׁשָּׁלוֹ לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים. יִתֵּן ה׳ כְּלָבָבוֹ לְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם צְדָקָתוֹ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְנִפְלֵאתִי, אֲשֶׁר לֹא נִכְבַּדְתִּי בְּשׂוּם תֵּבָה אַחַת מִכְּבוֹד אָבִיו הַיָּקָר, יְדִיד נַפְשִׁי, הָרַב צְבִי הוֹיְזְנֶר, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי, שֶׁהוּא מוּכָן לַהֲשִׁיבֵנִי, וּבִפְרָט אֲשֶׁר בְּקַשְׁתִּיו נְדוֹן טוֹבַת הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד, נֵרוֹ יָאִיר, לְעוֹרֵר לֵב בְּנוֹ הָרַב עוֹזֵר, נֵרוֹ יָאִיר, וְגַם מֵאִתְּכֶם הָיָה בַּקָּשָׁתִי לַעֲשׂוֹת בָּזֶה לְטוֹבַת הַנַּ״ל, וְאֵין לִי מִכֶּם שׂוּם תְּשׁוּבָה בָּזֶה, וְהָרַב יַעֲקֹב דָּוִד שׁוֹקֵד עָלַי בְּכָל עֵת בָּזֶה, מְאֹד גָּדוֹל דָּחֳקוֹ, וְאֵין בְּכֹחִי לִסְבֹּל הָרַחֲמָנוּת עָלָיו ; כֵּן אִם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיֶדְכֶם יְשׁוּעָתוֹ מִבְּנוֹ, תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת בָּזֶה בְּכָל כֹּחֲכֶם לְטוֹבָתוֹ, וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.

מכתב תצב

מכתבי רבי יצחק יבI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ו׳, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ.

אֶתְמוֹל לִפְנוֹת עֶרֶב, תְּהִלָּה לָאֵל, בָּאתִי מֵהַהִלּוּלָא קַדִּישָׁא. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ! מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל יִקְרַת הַדָּבָר הַזֶּה. אֲבָרֵךְ בְּכָל לִבִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, סִי׳ אִיז אַ פַיינֶע חֲתֻנָּה, מֶען מֶעג פָּארִין מֵאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם [=זו ׳חתונה׳ יפה, ראוי לנסוע] לִרְאוֹת הָעִנְיָן הַזֶּה וְגֹדֶל תִּקֻּף הָאֱמוּנָה קְדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ בָּזֶה. בָּאִים אֲנָשִׁים מִקְצֵה אַרְצוֹת, וְגַם מִטְּשֶׁערְקֶסְיֶע הָיָה כַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים, וּמְפֻזָּרִים הוֹן רַב, וְאֵינָם בּוֹכִים כְּלָל, רַק שְׂמֵחִים כָּל הַלַּיְלָה, וְתֵכֶף בַּבֹּקֶר נוֹסְעִים לְדַרְכָּם. וְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה הַיּוֹם פֹּה עַל עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֶּה לֹא הָיָה

כָּזֹאת מֵעוֹלָם, כִּי יָרַד הַגֶּשֶׁם שְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים; יוֹם רְבִיעִי וְיוֹם חֲמִישִׁי, וְכָל תּוֹשָׁבֵי הָאָרֶץ פֹּה אֵינָם בְּזָכְרָם שֶׁיִּהְיֶה בָּעֵת הַזֶּה גְּשָׁמִים כָּאֵלּוּ, וְכָל אַנְשֵׁי-הָעִיר הַזֹּאת לֹא נָסְעוּ עַד יוֹם ל״ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר, כִּי עַל הַלַּיְלָה לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לָבוֹא לְשָׁם, כִּי הֶחָצֵר הוּא רַק בְּחֶזְקַת הַפְּרֶענְקֶין [=עדות המזרח. כך כונו אז הספרדים – ולעתים אף האשכנזים – ע״י התורכים.] , וְכָל הַבָּתִּים שֶׁיֵּשׁ בְּשָׁם מֻשְׁכָּרִים לְהַפְּרֶענְקֶין, שֶׁבָּאִים מֵאֲרָצוֹת אֲחֵרִים מִשָּׁנָה לְשָׁנָה גְּבִירִים מְפֻרְסָמִים, וְהַמִּדָּרֶשׁ מָלֵא מִפְּרֶענְקִיּוֹת [=בנות עדות המזרח] מִפֶּה אֶל פֶּה. רַק בְּכָל שָׁנָה, כַּאֲשֶׁר הַחַמָּה זוֹרַחַת, כָּל אַנְשֵׁי צְפַת עוֹמְדִים הַחוּצָה עַל הַגַּגּוֹת, וּבְתוֹךְ הֶחָצֵר, וְעוֹשִׂים לְעַצְמָם סֻכּוֹת אֲרָעִי, וּכְהַיּוֹם זֹאת הַנַּ״ל בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְסִבַּת הַגְּשָׁמִים בְּאֵין מַעֲצוֹר, וְעָשׂוּ פֹּה הַדְּלָקָה גְּדוֹלָה, הַהַדְלָקָה פֹּה הָיָה אֵצֶל בֵּית-הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרִ״י, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, בְּשִׁמְחָה רַבָּה, וְהַהַדְלָקָה נִרְאֵית עַד)הַ(מִירוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל, רָקַדְנוּ הַרְבֵּה בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם, וְאַחַר-כָּךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה וּבְחִבָּה, אַךְ בְּיוֹם ל״ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר הַשִּׁכֵּם בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם הִתְחִילוּ אַנְשֵׁי פֹּה לִנְסֹעַ לְשָׁם. מָה אֹמַר לָכֶם, לֹא הֶאֱמַנְתִּי כִּי יִסַּפֵּר לִי אִם לֹא רָאִיתִי בְּעֵינַי, נָסְעוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף, גַּם יוֹנְקֵי שָׁדַיִם, וְהַגֶּשֶׁם שָׁטַף אוֹתָם, וְכָל הַדֶּרֶךְ הָיָה מָלֵא שִׁמְחָה לִגְדֶל חֲבִיבוּת הַדָּבָר הַזֶּה. וְטֶרֶם בָּאוּ לְשָׁם, כְּבָר נָסְעוּ קְצָת פְּרֶענְקֶין, וְהָיָה מָקוֹם לִכְנֹס לְתוֹךְ הַמִּדָּרֶשׁ, וּמִקִּדֶּם אָמַר כָּל אֶחָד מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ, וְשָׁפְכוּ הַרְבֵּה דְּמָעוֹת מִקִּירוֹת לִבָּם, וְאַחַר-כָּךְ, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גָּדְלָה הַשִּׂמְחָה עַד לַשָּׁמַיִם, וְהָיָה קְלִינְעט וּפָאק [=מצילתיים ותוף], וְכֻלָּם בְּפִיהֶם מְזַמְּרִים נִגּוּנִים נִפְלָאִים, וְהַיְלָדִים מִתְגַּלְּחִים, שֶׁקּוֹרִין פֹּה חַאלַאקִין, וְהָעִנְיָן הַזֶּה הוּא דָּבָר נִפְלָא, כִּי יֵשׁ לָהֶם שִׁירִים לָזֶה, וּמְרַקְּדִים עִם הַיְלָדִים בִּתְנוּעוֹת נִפְלָאִים, מַמָּשׁ כָּלְתָה נַפְשִׁי בְּנֹעַם הַדָּבָר הַזֶּה. וְהַיְלָדִים דְּפֹה הֵמָּה מְחֻכָּמִים נִפְלָאִים, לֹא נִרְאָה כָּזֹאת. הַכֹּל עֵס אִיז אַ עִנְיָן נִפְלָא [=זה ענין נפלא], מַעֲשֵׂי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָנֹכִי, תְּהִלָּה לָאֵל, זָכִיתִי לַעֲמֹד אֵצֶל הַצִּיּוּן מַמָּשׁ וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלָּנוּ, שֶׁנִּתְיַסְּדָה עַל תִּקֶּף קְדֻשָּׁתוֹ, וְנָשָׂאתִי עֵינַי לַמָּרוֹם וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אִישׁ כְּעָרְכִּי יִזְכֶּה לַעֲמֹד בַּיּוֹם הַזֶּה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּפֵרַשְׁתִּי שִׂיחִי מִקִּירוֹת לִבִּי, וְזָכַרְתִּי כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי, וְאַחַר-כָּךְ רָקַדְתִּי, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, הַרְבֵּה, בְּשִׂמְחַת לְבָבִי, עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הָרְקִידָה יָשַׁבְתִּי עַצְמִי עַל הַחֲמוֹר לַחֲזָרָה. וְגַם זוּגָתִי, תִּחְיֶה, הָיְתָה עִמִּי, וּתְהִלָּה לָאֵל, בָּאנוּ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי שׁוּם מְכְשׁוֹל, רַק עָיֵף וְיָגֵעַ. ה׳ יְחַזֵּק אֶת כֹּחֵנוּ, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לָבוֹא לְעִיר הַקֹּדֶשׁ, יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה, כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, וּתְהִלָּה לָאֵל, הַיּוֹם שָׂכָרְנוּ חֲמוֹרִים לְשָׁם לִנְסֹעַ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּיוֹם שֵׁנִי, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי רָצוֹן, שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁעָה מֻצְלַחַת, שֶׁיִּהְיֶה הַנְּסִיעָה כַּסֵּדֶר, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה, וְיִתְחַזֵּק כֹּחֵנוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתֵנוּ בְּשָׁם כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם גַּם-כֵּן בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה, רַק הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְיֶתֶר מִזֶּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ! אַשְׁרֵינוּ, מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, שֶׁזָּכִינוּ לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפָיו שֶׁל כְּבוֹד

אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּיחַל נִיּוּבַע מִיקוֹר חָיְכְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר הִכְנִיס לָנוּ לָדַעַת עַל כָּל פָּנִים לְמַה לִכְסֹף, וְהִשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרָכָה כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ, וּבִפְרָט הַיְסוֹד שֶׁל קִבּוּץ עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה. דָּאס אִיז גָּאר אַיין אַנְדֶּער חִדּוּשׁ נִפְלָא [=זה אכן חידוש נפלא מאוד], וּבַל תִּשְׁכְּחוּ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִיּוּם דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל הַהִתְגַּלוּת הַצַּדִּיק הָרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי ״וְכוּ״ תָּשִׂימוּ לֵב לְזֶה הַתֵּבָה ״וְכוּ״ וְתָבִינוּ קְצָת דְּבָרַי הַנַּ״ל, וְדַי לַמֵּבִין. יְהִי ה׳ עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִהְיוֹת בְּגוֹרָלֵנוּ עַד עוֹלָם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נִפְלֵאתִי קְצָת, שֶׁאֵין לִי שׁוּם תֵּבָה אַחַת מִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ״ז, אַךְ מִסְתָּמָא הַכֹּל מֵאֵת ה׳, וּבַה׳ בָּטַחְתִּי כִּי לֹא יַעַזְבֵנִי. לְעֵת עַתָּה מְצַפֶּה אָנֹכִי לְקַבֵּל הַסַּךְ שֶׁשִּׁלַּחְתֶּם לִי לְמַעַן לֹא אֶצְטָרֵךְ, חַס וְשָׁלוֹם, לִלְוֹוֹת עַל הוֹצָאוֹת, כִּי בִּישׁ לְפָנַי הַדָּבָר. וּלְעֵת עַתָּה מֻכְרָח אָנֹכִי לְהָכִין כָּל מִכְתָּבַי, וְאִם אֲקַבֵּל, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עַל-יְדֵי הָרָץ הַבָּא, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּיוֹם מָחָר אוֹדִיעֵם בְּנֶיָר מְיֻחָד בְּשׁוּרוֹת שְׁתַּיִם, כִּי לֹא יַסְפִּים הַפְּנַאי לִסְבַּת הֲלִיכַת הַשַּׁיָּרָא, וְגַם עַתָּה אָנֹכִי מֻטְרָד מְאֹד, כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהָבִין, כִּי עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֹּאת קָשֶׁה לְפָנַי כְּמֵעַט יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מִחוּץ לָאָרֶץ לִפֹּה. ה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְשָׁלוֹם, בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ כְּלָל, וְיביאֵנִי לְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְעִיר- הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, חָזָק בִּבְרִיאוּתֵנוּ כָּרָאוּי, וְשָׁם אֶזְכֶּה לִתֵּן תֵּכֶף תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל נִפְלְאוֹת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר גּוֹמֵל עִמִּי בְּכָל עֵת, וְעַל זֶה בִּטְחוֹנִי גַּם עַתָּה, שֶׁיְּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבָּבִי לְטוֹבָתִי, וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם, וְנַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם לְזָכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתֵנוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, הַמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בְּכָל עֵת קוֹל הַצְלָחָתָם לְמַעְלָה בָּזֶה וּבַבָּא לְטוֹב לָהֶם.

יִצְחָק

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה, מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל, וּלְנֶכְדָּתִי הַמְּהֻלָּלָה, הַכַּלָּה מָרַת אָדִיל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר נַחְמָן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲבִיבָה בַּתְיָה, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק שַׁכְנָא, שֶׁיִּחְיֶה.

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה, מָרַת רָחֵל, תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר אַהֲרֹן, שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַנֶּחְמָד נַפְתָּלִי, שֶׁיִּחְיֶה. גְּלַייבְּט מִיר מַייְנָע לִיבָּע קִינְדֶער, אַז אִיךְ פַֿארגֶעס אִין אַייךְ נִיט אֲפִלּוּ אֵיין שָׁעָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל הֶעלְפִין, סִי זָאל מְקוּיָם וֶוערִין וָואס אִיךְ בֶּעט פַֿאר אַייךְ. אִיךְ בֶּעט אַייךְ: זָאלְט נִיט, גָאט, בָּרוּךְ הוּא, וֶוועט אוּנְז הֶעלְפִין אַלְדִינג אִין דֶּער צַייט כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

[=האמינו לי ילדי האהובים שאיני שוכח אתכם אפילו לרגע. השם יתברך יעזור שיקוים מה שאני מעתיר עבורכם. אני מבקש מכם: אל תדאגו. הא-ל, ברוך הוא, יעזור לנו בכל דבר בעיתו כרצוו יתברך.]

זוגָתי, תְּחְיֶה, גְּרִיסְט אַייִךְ אַלֶלע גָּאר לִיבְּלִיךְ אוּן וְוינְשְׁט אַייִךְ כָּל טוּב. אִיהר לִיבְּשַׁאפְט צוּ אַייִךְ אִיז בְּלִי שִׁעוּר, וּבִפְרָט לְהַיְלָדִים, שֶׁיִּחְיוּ, אוּן זִיא פָּאהרְט, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, גַּם כֵּן עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם, וְה' יַצְלִיחַ דַּרְכָּהּ, אוּנ זִי בֶּעט פַּאר אַייִךְ תָּמִיד גָּאט, אוּן הָאפְט צוּ הָארְכֶּען פּוּן אַייִךְ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִידט. וּבַקָּשָׁתָהּ לְהוֹדִיעַ לָהּ מִשְׁלוֹם הַזּוּג מָרַת סָאסְיֶע, תְּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם בַּעְלָהּ רַבִּי מֹשֶׁה, נֵרוֹ יָאִיר, וּמִבְּתָּם תְּחְיֶה, וְאֵיךְ מִתְנַהֵג לָהֶם בְּפַרְנָסָתָם, אִיהר וֶוועט זִי מְחַיֶּה זַיין.

[=זוגתי שתחיה פורשת בשלום כולכם באהבה רבה ומאחלת לכם כל טוב. אהבתה אליכם היא בלי שיעור, ובפרט לילדים שיחי', והיא נוסעת, ברוך ה', גם כן איתי לירושלים, וה יצליח דרכה. היא מתפללת עבורכם תמיד לה', ומקווה לשמוע מכם בשורות טובות תמיד ... תחיו אותה].

דָּאבְּרִישׁ, אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וְכָל אוֹהֲבֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שָׁם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַשָּׁכֵן, הָאַבְרֵךְ הַמְּפֻלָּג, הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר. וְקִבַּלְתִּי הַקְּוִויטְיל [=פתקה] שֶׁלּוֹ עִם אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף וְכֵן אָנֹכִי שַׂמְתִּי הַקְּוִויטְיל שֶׁלּוֹ תַּחַת חֵיקִי לְהַשְׁאִירוֹ עַל אֵיזֶה מָקוֹם קָדוֹשׁ בְּדַרְכִּי בַּקֹּדֶשׁ לְעִיר-הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן, וְחוּץ לָזֶה רָשׁוּם אֶצְלִי כָּל שְׁמוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ בַּסֵּפֶר לְהַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹב.

יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד רַייֶדֶע מְבַקֵּשׁ מִכֶּם לְעוֹרֵר שָׁם כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט הַנָּגִיד הָרַב צְבִי טַאבַּאטשְׁנִיק, נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו לִהְיוֹת בְּתוֹמְכֵי לְמִחְיָתוֹ, כִּי דָּחֳקוֹ גָּדוֹל לְמְאֹד, וּמַדּוּעַ יִתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ כָּל- כָּךְ, וּבִפְרָט כִּי הוּא אִישׁ יְרֵא ה'. כֵּן יִתְאַמְּצוּ לְטוֹבָתוֹ וּלְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה. וְנָא לִדְרשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת-הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, לְכָל אֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה.

אֲבִיהֶם אוֹהֲבָם יִצְחָק הַנַּ"ל

מכתב תצג

מכתבי רבי יצחק יגI

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו׳, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בְּמִדְבַּר, מ״ח לְמִסְפַּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

יִשְׂאוּ הָרִים מֵאֶרֶץ הַחַיִּים שָׁלוֹם וּבְרָכָה. לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי, חֶמְדַּת לִבָּבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, הָרַב דָּוִד צְבִי, נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכָל, שֶׁיִּחְיֶה.

חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּיַחַד עִם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ, וְיִזְכּוּ לִשְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

חַסְדֵי ה׳ אַזְכִּיר עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גְּמָלָנִי. בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וּתְהִלָּה לָאֵל, בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּעֶרֶךְ חֲצוֹת הַיּוֹם, וּמָצָאתִי פֹּה אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשֵׁנוּ, אֶת אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וְזָכִיתִי בְּזֶה הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְקַבָּלַת-שַׁבָּת אֵצֶל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ, בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר בְּוַדַּאי נֶהְפַּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי עַל גְּדֶל מְרִירוּת הַחֹרֶף, כִּי מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה ; אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר הָעִנְיָן הֲלָזֶה עַל כָּל אֵלֶּה בִּרְאוֹת הוֹמְיוֹת אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּחְיוּ, בְּהִתְפַּלְּלָם שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטָף, וְכֻלָּם מִקִּירוֹת לִבָּם מִתְחַנְּנִים וּמְבַקְּשִׁים לִגְאֻלַּת נַפְשָׁם, אָמַרְתִּי : זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיֵינוּ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מִזֶּה תִּצְמַח הַגְּאֻלָּה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, וְדַרְכֵי ה׳ נֶעְלָמִים מֵאִתָּנוּ. וְנִתְגַּבַּרְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי וְקִשַּׁרְתִּי עַצְמִי גַּם-כֵּן לְתוֹךְ כָּל הַקִּבּוּצִים הַקְּדוֹשִׁים מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּחְיוּ, וְהִתְפַּלַּלְתִּי עִמָּהֶם, אַךְ עִם כָּל זֶה לֹא שָׁב רוּחִי בְּקִרְבִּי, וּבָאנוּ לְבֵיתֵנוּ וְהִתְחַלְנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם הַתִּקְוָה הָאֲמִתִּית, אֲשֶׁר אָנוּ מַאֲמִינִים, אֲשֶׁר בְּחַסְדֵי ה׳, בְּוַדַּאי יָבוֹא הַגּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ לְשִׂמְחָה וְרָקַדְנוּ קֹדֶם קִדּוּשׁ בִּתְשׁוּקַת לְבָבֵנוּ, וּתְהִלָּה לָאֵל, עָבַר כָּל הַשַּׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה. וְאַחַר-כָּךְ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, נָסַעְנוּ יַחַד לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן, וּבָאנוּ עַל לֵינַת לַיְלָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן בָּעֶרֶב לְבֵית הַצַּדֶּקֶת רָחֵל אִמֵּנוּ, זְכֶר צִדְקָנִית וּקְדוֹשָׁה לִבְרָכָה, וּמִן חֲצִי לַיְלָה עַד הַבֹּקֶר שָׂמַכְנוּ שִׂיחֵנוּ כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, וּבַבֹּקֶר הַשְׁכֵּם הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּצִבּוּר, שָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ לְנַפְשֵׁנוּ. וּבָאנוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן בְּיוֹם שֵׁנִי, עֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ, לְעֵת עֶרֶב, וְתֵכֶף הָלַכְנוּ לַמְּקוָה, וְהָלַכְנוּ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֵצֶל מְקוֹם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר ; זֶה הוּא עִנְיָן אֶחָד מַמָּשׁ עִם מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ, וּבִלְבִּי לֹא הָיָה שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם. וְהָיֵינוּ בְּשָׁם לְעֶרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת, וַהֲגַם שֶׁנִּזְרַק עָלֵינוּ קְצָת אֲבָנִים טוֹבִים, רַק הָיָה בְּחֶסֶד, וּבְיוֹם רֹאשׁ-חֹדֶשׁ הָלַכְנוּ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ בְּאַחֲרוֹנָה אֶל מְעָרַת יִשַׁי, אֲבִי דָּוִד, וְהַצַּדֶּקֶת רוּת, בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי עַד לִמְאֹד, כִּי נִזְכַּר בְּלִבִּי גְּדֶל עֹצֶם קְדֻשַּׁת הִתְגַּלּוּת שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנִּ׳חַל נ׳וֹבַע מְ׳קוֹר חָ׳כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, עַל הַפָּסוּק : וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת. אַשְׁרֵינוּ, מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, שֶׁזָּכִינוּ לְטוֹב אֱמִתִּי כָּזֶה. וּבָאנוּ לְשִׂמְחַת לְבָבֵנוּ, וּבְיוֹם רְבִיעִי בַּבֹּקֶר נָסַעְנוּ לַחֲזָרָה, וּבָאתִי עֵת תְּפִלַּת מִנְחָה גְּדוֹלָה עוֹד הַפַּעַם לְבֵית רָחֵל אִמֵּנוּ,

וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וּתְהִלָּה לָאֵל, בָּאנוּ לְפֹה לְשָׁלוֹם. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל עִנּוּי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מֵעֵת צֵאתִי מִבֵּיתִי מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפָת עַד הַיּוֹם הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי. הַכֹּל הַדֶּרֶךְ מָלֵא נְסִים, וְאֵין בָּזֶה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב חֲסָדָיו שָׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֵינוּ וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה, וְלֹא עַל-יְדֵי שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל, כֵּן בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל כָּל אוֹדוֹתֵינוּ וְלָחֹג אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּשִׂמְחַת לְבָבֵנוּ, וְיוֹלִיכֵנוּ גַּם לַחֲזָרָה בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לָבוֹא לְבֵיתֵנוּ עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפָת בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם שָׁלֵם בְּגוּפֵנוּ וּבְמָמוֹנֵנוּ וּבְתוֹרָתֵנוּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבְיוֹם אֶתְמוֹל הָלַכְנוּ גַּם-כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה לִמְקוֹם קָדְשֵׁנוּ וּבַפַּעַם הַזֹּאת נִפְתַּח לְבָבִי, וּפָרְשׂוּתִי שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בִּפְרָט וּבְכָלָל, וְזָכַרְתִּי כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁל כָּל אוֹהֲבֵינוּ, כְּפִי שֶׁנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי, וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד הַלַּיְלָה, וּתְהִלָּה לָאֵל, הָיָה בְּהַשְׁקֵט, וְהַיּוֹם מִסְתָּמָא נֵלֵךְ לְשָׁם גַּם-כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וְקַבָּלַת-שַׁבָּת, וְהַתְּפִלָּה, וְלִסְפֹּר שָׁם הַסְּפִירָה שֶׁל יוֹם מ״ט.
יְהִי רָצוֹן, שֶׁנִּזְכֶּה לְהֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת יוֹם הַחֲמִשִּׁים הַקָּדוֹשׁ, יוֹם קַבָּלַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ מֵחָדָשׁ קְדֻשַּׁת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה לָשׁוּם אוֹתָהּ בִּלְבָבֵנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְמַעַן טוֹב לָנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, טוֹב אֲמִתִּי לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתֵנוּ וְחֶדְוָתֵנוּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה מִסְתָּמָא בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַנְּסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטִּרְדַּת הַדֶּרֶךְ, רַק מֵרֹב אַהֲבָתְכֶם בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם מִשְׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם לְכָאן, וְהוֹדַעְתִּי אֶתְכֶם כָּל הַנַּ״ל, וְדַעְתֵּנוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ פֹּה, בְּחַסְדֵי ה׳, עַד יוֹם רִאשׁוֹן, פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אָז נָשִׂים פַּעֲמֵי רַגְלֵינוּ לָבוֹא לְבֵיתֵנוּ, לְעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפָת, וְאֶפְשָׁר נִסַּע דֶּרֶךְ עִיר הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָא, וּלְמַעַן אַהֲבָתָם אֵלֶּךְ עִמָּהֶם יַחַד, וְכַאֲשֶׁר בְּחֶמְלַת ה׳ עָלֵינוּ, שֶׁנָּבוֹא לְבֵיתֵנוּ לְשָׁלוֹם, כֵּן מִשָּׁם אַרְחִיב לָכֶם הַדִּבּוּר כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי, וַאֲפָרֵט לָכֶם כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת, וַאֲשֶׁר עוֹד אֶזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשָׁם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה, אֲהוּבֵי בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ, תִּתְּנוּ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, מָה אֹמַר, מָה אְדַבֵּר ; מִי פָּעַל וְעָשָׂה, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, וְרַק זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ וּזְכוּת תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, הוֹפִיעַ עָלַי לְחָנֵּנִי בַּחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה, כֵּן יַעֲמֹד לָנוּ זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לָבוֹא לְמִבְקָשֵׁי נַפְשִׁי, לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְיִזַּכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצְלָחַתְכֶם בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, וְאוֹהֲבְכֶם, מַעְתִּיר בַּעַדְכֶם בְּכָל עֵת וָרֶגַע ; וְה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יַאֲזִין תְּפִלָּתִי, עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַתְּלוּיִים בָּנוּ, וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ בִּגְאֻלָּה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

זוּגָתִי, תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, זִיא אִיז, בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, זֶעהֶר צוּפְרִידֶען [=פורשת בשלומכם באהבה רבה. היא, ברוך ה', מאוד שמחה], שֶׁזְּכְתָה לָבוֹא לְפֹה וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, הִרְבְּתָה בִּתְפִלָּתָהּ עֲבוּרְכֶם לְטוֹב לָכֶם תָּמִיד, וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁלִּי מְמֻנָּה בְּזֶה הַדֶּרֶךְ הָיָה בַּחֲסָדִים גְּדוֹלִים. יְחָנֵנוּ ה' עַל לְהַבָּא, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בַּחֲסָדָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָתֵנוּ.

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַיָּקָר, הָרַב יַעֲקֹב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם נְכָדַי הַיְקָרִים, לֹא נִתְּקָה אַהֲבָתוֹ מִמֶּנִּי, וְהָיָה עַל זְכִרוֹנִי לְהַזְכִּירוֹ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, וְה' בְּרֹב רַחֲמָיו יוֹשִׁיעוֹ לְטוֹב.

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵנוּ וְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וּשְׁכֵנֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה, וְיִתְפַּקְּדוּ לְטוֹבָה כְּכָל אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי עֲבוּרָם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִבֵּיתִי כַּאֲשֶׁר יְזַכֵּנוּ ה' לָבוֹא לְשָׁם מְהֵרָה לְשָׁלוֹם מִשָּׁם הִנְנִי, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְהַאֲרִיךְ לְכָל אֶחָד פְּרִיסַת שָׁלוֹם בְּיִחוּד, כְּפִי אֲשֶׁר יָשִׂים בְּלִבִּי הוּא יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם הָאֲמִתִּי יִצְחָק

וְעַל הַטּוֹב יִזָּכֵר שְׁמוֹ כְּבוֹד יְדִיד נַפְשִׁי כְּרֵעַ כְּאָח לִי, הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיְיטְלְבּוֹיִם, נֵרוֹ יָאִיר. אָחִי יְדִידִי, מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר; הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ עִמִּי, אֲשֶׁר הִתְחַזַּקְתָּ נַפְשִׁי לָבוֹא עַד הֲלֹם, כֵּן אַהֲבָתוֹ חָקוּק בְּלִבִּי, וְלֹא אוּכַל לְשָׁכְחוֹ כְּלָל, כֵּן יַצְלִיחוֹ ה' כְּכָל לִבָּבוֹ לְטוֹבָתוֹ, עֲדֵי יִזְכֶּה לָבוֹא בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְתַכְלִיתוֹ הָאֱמִתִּי בְּרֹב שָׁלוֹם וּבְרָכָה, וְאֶזְכֶּה עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתִי לִרְאוֹתוֹ נָטוּעַ בְּאָהֳלוֹ עִם זוּגָתוֹ, תִּחְיֶה, בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם הַרְחָבַת לֵבָב לְמַעְלָה.

דִּבְרֵי כְּרֵעַ כְּאָח לוֹ יִצְחָק

תִּפְרֹס לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר וְהַנַּעֲלֶה, הָרַב נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, לְאוּמַאן, וְתוֹדִיעַ לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם וּמִכָּל הַנַּ״ל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, מִבֵּיתִי אֶכְתֹּב לוֹ בְּיִחוּד. וּמִכְתָּבוֹ עַל-יְדֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וּדְבָרָיו הָאֱמִתִּיִּים הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי.

דִּבְרֵי הַנַּ״ל

גַּם אֲנִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם אוֹהֲבֵי וְרֵעַי, הָאַחִים הַיְקָרִים, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שְׁמָם, מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, נֵרוֹ יָאִיר וּמוֹרֵנוּ הָרַב מִיכֶל, נֵרוֹ יָאִיר. אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹמֵנוּ הַטּוֹב, אֲשֶׁר בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בְּחֻקֹּתַי, בָּאתִי יַחַד עִם הָרַב

דְּמַחֲנֵנוּ וְעִם יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר בֶּן רַבִּי צְבִי לְפֹה, יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וַאֲבַקֵּשׁ לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר הַלֵּוִי, הַיּוֹשֵׁב בְּאוּמַאן, וּבִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל אֶת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, לִשְׁמֹר, לַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, לָגִיל וְלָשִׂישׂ בְּאוֹרָהּ.

דִּבְרֵי יְדִידָם אוֹהֲבָם מֵאָז, אַבְרָהָם אַבָּא רַאבִּינָאוִויטְשׁ מִטְשֶׁהרִין

וַאֲבַקֵּשׁ לִדְרשׁ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַיּוֹשְׁבִים בִּבְרֶסְלֶב.

מכתב תצד

מכתבי רבי יצחק ידI

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג׳, עֵקֶב, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה לִכְבוֹד בָּנַי הַיְקָרִים, הַחֲבִיבִים, שֶׁיִּחְיוּ.

בְּיוֹם חֲמִישִׁי דְּבָרִים, כָּתַבְתִּי לָהֶם עַל-יְדֵי הַפָּאסְט, וְהוֹדַעְתִּים מִדַּאֲגַת לִבִּי מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם, אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן מִכְתָּב מֵהֶם מִן אַחַר זֶה הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתְבוּ לִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי תַּזְרִיעַ, וּבְשָׁבוּעַ עָבְרָה הוֹסַפְתִּי לָהֶם דְּבָרִים בָּזֶה עַל-יְדֵי כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הַמֻּפְלָג, הָרַב מֵאִיר, שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁנָּסַע מִפֹּה. וְהָעִקָּר שָׁמַעְתִּי דְּבָרֵי בְּפִיו, וּמֵאָז עַד כֹּה חִכִּיתִי וְכָלוּ עֵינַי לִבְיאַת הָרָץ בְּשָׁבוּעַ זוּ אוּלַי יְשַׂמַּח לִבָּבִי בְּקַבָּלַת מִכְתַּב יָדָם הַטּוֹבָה, וּבָא אֶתְמוֹל הָרָץ וַתְּהִי תּוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם דַּאֲגוֹת לִבִּי מִזֶּה, וְרַק בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, הוּא נוֹתֵן בִּי גַּם- כֵּן כֹּחַ קָצָת, שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדִי לְהַמְתִּיק הַצַּעַר מִזֶּה. וּלְעֵת עַתָּה לֹא אוּכַל לָשֵׂאת חֵטְא עֲלֵיהֶם, חָלִילָה, כִּי בְּוַדַּאי אַחַר אַזְהָרָתִי עֲלֵיהֶם לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בְּכָל חֹדֶשׁ, בְּוַדַּאי קִיְּמוּ זֹאת, וּמִי יוֹדֵעַ הַסִּבָּה בָּזֶה שֶׁנִּתְהַוָּה עִכּוּב כָּזֶה ; יְהִי רָצוֹן, שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה.
וְהָאֱמֶת שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת-נֶפֶשׁ מֵעִכּוּב מָעוֹת אֲשֶׁר כָּלְתָה הַסְּכוּם שֶׁחָנוּנִי כְּבוֹד אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר זֶה הָיָה חֶסֶד גָּדוֹל מֵאֵת ה׳, כִּי בִּלְתִּי זֹאת לֹא יָדַעְתִּי מָה הָיָה נַעֲשֶׂה עִמִּי. חַסְדֵי ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד כֹּה, וּבָזֶה בָּטַחְתִּי, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנִי, וְעִם כָּל זֶה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ עַתָּה מֵעִכּוּב הַמָּעוֹת, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד זֶה, אֲשֶׁר כָּלְתָה עֵינִי לִרְאוֹת כְּתִיבַת יָדָם הַטּוֹבָה אָז וַתְּחִי רוּחִי בְּקִרְבִּי. וּלְפִי חֲלִישׁוּת כֹּחִי מֵהַנַּ״ל לֹא הָיָה בְּלִבִּי לִכְתֹּב עַל-יְדֵי זֶה הַפָּאסְט, אַךְ אָמַרְתִּי אֲשֶׁר לְפִי דַּעְתִּי בְּוַדַּאי שָׁלְחוּ לִי מִכְתָּבָם עִם מָעוֹת, כְּפִי אֲשֶׁר הִזְהַרְתִּי אוֹתָם עוֹד מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה, נִתְעַכֵּב עַל הַדֶּרֶךְ, כֵּן נָחוּץ לָהֶם

לָדַעַת מִזֶּה אֲשֶׁר יִרְאוּ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תִּקּוּן בָּזֶה, שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדֵי מְהֵרָה, כִּי לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר עוֹמֵד הַדָּבָר אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לְקַיֵּם הַדֶּרֶךְ, בָּרוּךְ ה׳ יוֹם יוֹם, אָבֵער טַאקֶע יוֹם יוֹם [=אבל באמת יום יום], וְדַי לַמֵּבִין. נָא, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, תָּשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה, וְתִרְאוּ לַחֲשֹׁב אוֹדוֹתַי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם לְטוֹבָתִי לִרְאוֹת לְתוֹמְכֵנוּ לְטוֹבַת מִחְיַת פַּרְנָסָתִי לְפֹה, הֵן לְהַנְטוֹת לִי מְעוֹתֵכֶם בִּזְמַנּוֹ, וְכֵן בְּעִנְיַן טוֹבָתִי מֵאוֹהֲבֵינוּ תָּשִׂימוּ לֵב לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה מַעֲמָד בָּזֶה לְהַחֲיוֹתִי פֹּה. וְהָעוֹלֶה עַל רוּחִי הָיָה לִכְתֹּב בָּזֶה אֵיזֶה מִכְתָּבִים לְאוֹהֲבֵנוּ מִטּוּלְטְשִׁין, אַךְ לַאֲשֶׁר מֹחִי מְבֻלְבָּל כָּעֵת, וּבִפְרָט כִּי לֹא יָדַעְתִּי מֵהַנַּעֲשֶׂה בְּשָׁם, וְאוּלַי כְּבָר נִשְׁלַח לִי אֵיזֶה תְּשׁוּרָה מֵהֶם, כֵּן אֵין לִי דִּבּוּרִים לָבוֹא אֲלֵיהֶם, וּבִפְרָט כִּי כָּתַבְתִּי לָהֶם כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים, וְעַד כֹּה אֵין לִי תְּשׁוּבָה מֵהֶם, וְגַם אֵין לִי תְּשׁוּבָה מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ מֵאוּמַאן ; הַכֹּל שֶׁנִּתְעַלֵּם מִמֶּנִּי כָּל דָּבָר, לָכֵן לֹא אוּכַל אָנֹכִי לָבוֹא עוֹד הַפַּעַם בִּדְבָרַי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אֲקַבֵּל אֵיזֶה תְּשׁוּבָה בָּזֶה, לָדַעַת אִם נִפְעַל אֵיזֶה דָּבָר בָּזֶה לְטוֹב.

וְה׳ בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיָחֹנֵנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי וְלִבְטֹחַ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר חָנַנִי לִהְיוֹת מִתּוֹשָׁבֵי אֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי עַתָּה, וְרַק זֹאת חַיּוּתִי עַתָּה לְטוֹב.

תֵּדְעוּ, אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי לָכֶם בַּקַּיִץ הַלָּז שִׁבְעָה מִכְתָּבִים : א) בְּיוֹם חֲמִישִׁי שְׁמִינִי, עַל-יְדֵי רַבִּי יוֹאֵל צְבִי. ב) בְּיוֹם שִׁשִּׁי הַנַּ״ל עַל- יְדֵי הַפָּאסְט. ג) קֹדֶם נְסִיעָתִי לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה. ד) בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת-קֹדֶשׁ ״בִּמְדָבָר״ מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ הַנַּ״ל. ה) עַל-יְדֵי יְדִידֵנוּ הָרַב אַבַּאלָע, נֵרוֹ יָאִיר. ו) בְּיוֹם שְׁלִישִׁי חֻקַּת עַל-יְדֵי הַפָּאסְט. ז) בְּיוֹם חֲמִישִׁי דְּבָרִים עַל-יְדֵי הַפָּאסְט. חוּץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי עַל-יְדֵי יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הַר׳ מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְעַד כֹּה לֹא קִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָה אֲפִלּוּ עַל הָרִאשׁוֹן, יְחָנֵנִי ה׳ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לְהוֹשִׁיעַ בָּזֶה מְהֵרָה, וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבִי מִן פָּרָשַׁת חֻקַּת כָּתַבְתִּי לָהֶם וְרָשַׁמְתִּי לָהֶם צֶעטִיל [=פתק] מֵאוֹהֲבֵינוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּעֶזְרָתִי בְּעֵת הַנְּסִיעָה לְפֹה, כִּי אָמַרְתִּי אוּלַי יִהְיֶה נָחוּץ לָכֶם זֹאת, עַתָּה רָצוּף פֹּה צֶעטִיל מִקְצָת אֲנָשִׁים מֵאֲנָשַׁי- שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, לְמַעַן יִהְיוּ לִפְנֵיכֶם לְזִכָּרוֹן, וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבַּאלָע, נֵרוֹ יָאִיר, דִּבַּרְתִּי מִזֶּה, וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתִי בְּעֵת יְמֵי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ רַק שֶׁהוּא מֻטְרָד לִמְאֹד, עִם כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר בְּנֵיכֶם שֶׁיִּחְיוּ יְעוֹרְרוּ אוֹתוֹ בָּזֶה הִבְטִיחַ לִי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לְעֶזְרַתְכֶם בְּכָל כֹּחוֹ לְטוֹבָתִי, כִּי הוּא רָאָה וְהֵבִין מַעֲמָדִי, כֵּן תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְה׳ יַצְלִיחֵם, כִּי רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ סְמִיכָתִי בְּכָל עִנְיָן זֶה וְהוּא יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב יְחָנֵנִי, לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר נִמְצָא כָּעֵת בְּיָדִי מְזֻמָּן, אֶחָד רֶעזְנִדִיל, וְעַל זֶה מַגִּיעַ מִמֶּנִּי הַקָּפוֹת עַל עֵרֶךְ שְׁלֹשָׁה רֶעזְנִדִילִיךְ וְיוֹתֵר קְצָת, וְעַד בִּיאַת הָרָץ הַשֵּׁנִי הוּא עוֹד שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְהָעֵת עַתָּה לְהָכִין עֲצִים וְגֶחָלִים עַל כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף,וְיָמִים טוֹבִים מִמַּשְׁמְשִׁין וּבָאִין עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְעִם כָּל זֶה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ עִכּוּב מִכְתָּבָם עוֹלֶה לִי עַל הַכֹּל. הוֹדַעְתִּי לָכֶם כָּל זֹאת לְמַעַן תֵּדְעוּ מַהוּתִי, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר הוֹצָאָה הֶכְרֵחִיּוֹת שֶׁלִּי לֹא פָחוֹת מִן אַרְבָּעָה רוּבֵּל כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ מָעוֹת, פֹּה עוֹלֶה חֲמִשָּׁה רוּבֵּל כֶּסֶף דִּיפָּאזִיטִין, וְלֹא אוּכַל עוֹד לְקַמֵּץ יוֹתֵר, כִּי עַל עִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוּכַל אָנֹכִי לְקַמֵּץ בְּכָל הַיְכֹלֶת, אַךְ עַל שְׁאָר דְּבָרִים אֵין

בְּיָדִי, כִּי מְשָׁרֶתֶת מֵכְרָח אָנֹכִי לְהַחֲזִיק, כִּי הוּא פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וּכְמוֹ כֵן כְּבִיסַת בְּגָדִים וְכַדּוֹמֶה, וְעִם כָּל זֶה מֻכְרַחַת עוֹד זוּגָתִי, תִּחְיֶה, לַעֲשׂוֹת בְּצָרְכֵי הַבַּיִת יוֹתֵר מִכֹּחָהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הָרַב אַבַּאלַע, נֵרוֹ יָאִיר, דִּבַּרְתִּי בָּזֶה, כֵּן תִּשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ, וְהִ' יָשִׂים עֵצָה בְּלִבְּכֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה לְטוֹבָתִי. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין בְּפִי מִלִּין, וְגַם כָּל הַנַּ"ל כָּתַבְתִּי שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנִי, אַךְ הַהֶכְרֵחַ אִלְּצַנִי לָזֶה. וְהִנֵּה יְמֵי אֱלוּל הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִים לִקְרָאתֵנוּ. יְהִי רָצוֹן, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבְּלָם כָּרָאוּי לִשְׁקֹד מֵחָדָשׁ עַל תַּכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי, עֲדֵי נִזְכֶּה לִכְנֹס לִימֵי רֹאשׁ- הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּאֵיזֶה פָּנִים יָפוֹת. וְהִנְנִי מְבָרְכָם, אֲשֶׁר יִזְכּוּ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עִם בְּנֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ, בְּאוּמַאן, לִהְיוֹת נִמְנֶה בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, אֲשֶׁר מִתְאַסְּפִים לְשָׁם לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנִּיחָל נ'וֹבַעַ מְ'קוֹר חָ'כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, הַשּׁוֹכֵן בְּשָׁם ; יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וְאוֹהֲבָם, הַמְצַפֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִטּוּב נְסִיעָתָם לְאוּמַאן, אֲשֶׁר יִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן צֵאתָם וּבוֹאָם, כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיהֶם, הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב.

יִצְחָק

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, גְּרִיסְט אַייךְ אַלָּע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ אִין גְּלִיסְט [=פורשת בשלומכם באהבה רבה ומשתוקקת] בְּכָל לְבָבָהּ לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. גִּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זיא אִיז מִיר פֹּה [=היא בשבילי פה] לְעֵזֶר גָּדוֹל, חַסְדֵי ה' גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד מְאֹד, וְכָל מְגַמָּתָהּ שֶׁיִּהְיֶה לִי נַיְחָא לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. יְהִי ה' עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דָּאבְּרִישׁ, אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶרִינְהַרְץ

בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ. נִפְלֵאתִי, אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר מֵהֶם אִם הָיוּ בְּהֶמְשֵׁךְ זֶה הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן עַל אֵיזֶה עֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ, אֲשֶׁר כֵּן הָיוּ הַנְהָגָתָם בְּהְיוֹתִי שָׁמָּה, וְלִפְעָמִים פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה. נָא לְהוֹדִיעֵנִי הַטּוֹב מִזֶּה, וְעַל לְהַבָּא יַצְלִיחֵם ה', שֶׁיִּהְיוּ בְּכֹחָם לָבוֹא לְשָׁם כְּכָל רְצוֹנָם הַטּוֹב, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי לְטוֹב.

פְּרִיסַת-שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אֵיזֶה מִכְתָּב מֵאֵיזֶה מֵאוֹהֲבֵינוּ, בְּוַדַּאי אָשִׁיב לוֹ תֵּכֶף כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, וְהִ' יַצְלִיחֵם כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבָם תָּמִים, מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתָם לְטוֹב.

יִצְחָק הַנַּ"ל

וְתִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי, נֵרוֹ יָאִיר, בְּאוּמַאן, וְהִנֵּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ דַּרְכִּי זֶה זְמַן רַב, הַיְנוּ מִן אַחַר הִסְתַּלְּקוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לִתֵּן בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ עַל פִּדְיוֹן בְּיַד יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַנַּ״ל עַל טוֹבַת צֹרֶךְ הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ, וְגַם בַּשָּׁנָה הָעֲבָרָה נָתַתִּי לוֹ ח״י זְהוּבִים כַּיָּדוּעַ לָהֶם, עַתָּה כַּאֲשֶׁר נֶעְלָם מִמֶּנִּי מִכְתָּבִי לֹא אוּכַל לָדַעַת אִם יֵשׁ בְּיָדִי לִתֵּן ח״י זְהוּבִים לְפִי מַעֲמָדִי כָּעֵת, לָכֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ עֲלֵיכֶם קָסַמְתִּי לִתֵּן לוֹ בְּעֶרֶב-רֹאשׁ-הַשָּׁנָה עַל פִּדְיוֹן עַל-שֵׁם הַכְּלָל כַּמָּה שֶׁתִּבְינוּ, וְכָל הַמּוֹסִיף וְכוּ׳, וְהָעִקָּר בְּמַטְבֵּעַ כֶּסֶף דַּיְקָא, וְכַמָּה שֶׁתִּתְּנוּ אֲקַבֵּל בְּחֶשְׁבּוֹן, וְה׳ הַטּוֹב יִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל רַע וְיִמְשֹׁךְ עָלֵינוּ בְּרָכָה וָחֶסֶד וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה לְהַחֲיוֹתִי.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן חב״ר בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.

יְקַבְּלוּ רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל לְקַבֵּל עַל זֶה מִידִידֵנוּ שְׁאֵר בְּשָׂרֵנוּ רַבִּי לִיפָּא מַאנַאלִיס נֵרוֹ יָאִיר, חֲמִשָּׁה לוּלָבִים טוֹבִים, וְתַעֲשׂוּ עִמָּם כִּרְצוֹנָם הַטּוֹב, אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִתֵּן לְאֶחָד מַתָּנָה כֵּן יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב יַעֲקֹב טַיטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי מֵהָרָאוּי לְחָנְנוֹ בְּדָבָר כָּזֶה, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר יִתְקַבְּלוּ לְשָׁם בִּשְׁלֵמוּת לְמַתָּנָה גְּדוֹלָה יֵחָשֵׁב, כִּי דָּבָר קָטָן אֲשֶׁר גָּדֵל פֹּה אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ יָקָר מִכָּל הַגָּדֵל בְּחוּץ לָאָרֶץ, וּבִפְרָט לִדְבַר מִצְוָה, כֵּן תַּעֲשׂוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם לְטוֹבָתֵנוּ.

וְתֵדְעוּ בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אֲשֶׁר חִבַּת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת יָקָר עָלַי בְּכָל עֵת לְמַעְלָה, וְזֶה הוּא עִקַּר חִיּוּתִי בְּטוֹב, וְכָל מַה שֶּׁהֶאֱרַכְתִּי בְּמִכְתָּבִי הוּא רַק מֵחֲמַת אַהֲבָתָם אֲשֶׁר קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לָדַעַת מִטּוּב שְׁלוֹמָם. וְעַל פַּרְנָסָתִי בְּטָחוֹנִי חָזָק בַּה׳ אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵנִי, וְהַכֹּל יָבוֹא בְּעִתּוֹ, וְאָזְכֶּה עוֹד לְקַיֵּם מִצְוַת מַעֲקֶה עַל בֵּיתִי לַעֲשׂוֹתָהּ בַּמֻּקְדָּם הָאֶפְשָׁרִי, וְשֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה קְצָת חֶדֶר מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר יֵשׁ לִי מָקוֹם טוֹב לָזֶה לַעֲשׂוֹת עִם חַלּוֹן כָּרָאוּי, לָכֵן בִּקַּשְׁתִּי מִכֶּם אֲשֶׁר אַל תִּדְאֲגוּ עֲבוּרִי, וְעַל אוֹדוֹתֵיכֶם מֵהַנַּעֲשֶׂה אֶתְכֶם תִּבְטְחוּ תָּמִיד בַּה׳ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֶכֶם, וְה׳ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד הַטּוֹב מִשְּׁלוֹמְכֶם טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אֲבִיהֶם הַמְּבָרְכָם בְּכָל טוּב וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה לְהַחֲיוֹתִי. יִצְחָק

רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל, וְיַעְתִּיקוּ מִמֶּנּוּ עוֹד אֶחָד כְּתַבְנִיתוֹ, וְלִתֵּן אֶחָד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְאֶחָד לִמְסֹר לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן הַלֵּוִי עִם הַפִּדְיוֹן עַל שֵׁם הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ, וְה׳ יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

מכתב תצה

מכתבי רבי יצחק טוIו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה׳, פָּרָשַׁת עֵקֶב, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ-הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי, יִקְרַת לְבָבִי, כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, הַוָּתִיק הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אַבָּא, נֵרוֹ יָאִיר.

יִשָּׂא בְּרָכָה מֵאֵת ה׳ לְפָקְדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים שֶׁלּוֹ, עֲדֵי יִזְכֶּה לְטוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יְדִידִי דְּמִיתִי לְקַבֵּל מִכְתָּבוֹ מֵאַדָּעס כְּהַבְטָחָתוֹ וְלֹא זָכִיתִי, כֵּן בָּאתִי לְהַבְטָחָתִי לְהַנְטוֹת לוֹ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן, וְיֵדַע כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר אַחַר נְסִיעָתָם מִבֵּיתִי הָיִיתִי כַּמָּה יָמִים כִּמְבֻלְבָּל לְרֹב תִּשּׁוּקָתִי לְאַהֲבָתָם, מַמָּשׁ כָּלָה כֹּחִי, אֲשֶׁר בְּרֹב כֹּחַ הֶכְרַחְתִּי לֶאֱזֹר כְּגִבּוֹר חֲלָצַי לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲבוֹדָתִי לְהִתְמַדַּת לְמוּדִי הַטּוֹב, זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, וְהַכֹּל בְּכֹחַ כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מ׳קוֹר חָ׳כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּזְכוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי, מוֹרִי וְרַבִּי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, כֵּן יְהִי ה׳ עִמָּדִי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִזְכּוֹת לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי כָּרָאוּי, וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי עִם כָּל הַטּוֹב הַנִּמְצָא אִתָּנוּ, לְבַלּוֹת נַפְשִׁי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים עַל-יְדֵי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ, וְלָדַעַת וּלְהַאֲמִין תָּמִיד אֲשֶׁר טוֹב ה׳ לַכֹּל. וְהִנֵּה בְּנִסִּיעָתָם הַטּוֹבָה לְפֹה הִצְלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פְּרִי, אֲשֶׁר כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר, נִתְעוֹרֵר מִזֶּה, וְאָזַר כְּגִבּוֹר חֲלָצָיו, וְשָׂם נַפְשׁוֹ בְּכַפָּיו לָבוֹא לְאוּמַאן לִזְכּוֹת לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ הַמִּתְאַסְּפִים לְשָׁם עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנַּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מ׳קוֹר חָ׳כְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשָׁם, יְהִי ה׳ עִמּוֹ וְיַצְלִיחוֹ בְּדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לָבוֹא לְמִבְקָשׁוֹ הַטּוֹב בְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, וְלָשׁוּב לְבֵיתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים ±בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְחַיּוּת נִפְלָא כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, וְיֵדַע יְדִידִי אֲשֶׁר הֱיוֹתָם פֹּה עָשָׂה רשֶׁם גָּדוֹל לְחִבַּת הָאָרֶץ, וְכַמָּה יָמִים אַחַר נָסְעָם, בְּכָל עֵת הִלּוּכִי דֶּרֶךְ הָעִיר שָׁמַעְתִּי קוֹל בְּרָכָה עֲלֵיהֶם מִכַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְהָיָה לְנַחַת רוּחַ לְנַפְשִׁי, כֵּן יַצְלִיחֵם ה׳ לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין מַה לְחַדֵּשׁ, בִּפְרָט כִּי יִשְׁמַע הַכֹּל מֵאֵת יְדִידֵנוּ הַנַּ״ל, וְחוּץ לָזֶה אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה קְצָת לַאֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ עֵת רַב, הַיְנוּ: כָּתְבוּ לִי מִכְתָּב בְּיוֹם שְׁלִישִׁי ״תַּזְרִיעַ״, וּמֵאַחַר מִכְתָּב זֶה לֹא הִשַּׂגְתִּי

שׁוּם תִּבָּה אַחַת, וְנֶעְלָם מִמֶּנִּי כָּל הַנַּעֲשֶׂה בְּשָׁם בְּכָל הַקֵּיץ הַלָּזֶה, וְהַאֱמְנָם שֶׁיֵּשׁ לִי בְּוַדַּאי בִּלְבּוּל גַּם מִדְּחִיקַת פַּרְנָסָתִי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל אֵיזֶה סַךְ דֶּרֶךְ יָדָם, וְעַל-כָּל-פָּנִים הַסַּךְ הַמַּגִּיעַ לִי מֵהֶם בְּעַצְמָם, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב לִי זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד הָעַגְמַת-נֶפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם מִשְּׁלוֹמָם הַטּוֹב, אַךְ מִסְתָּמָא הַכֹּל מֵאֵת ה׳, כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִתֵּן דַּעַת בְּלִבֵּי לְהָסִיר מִמֶּנִּי בִּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה לְמַעַן אוּכַל לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּטוּב טַעַם וָדַעַת, וּבְבִטְחוֹנִי בְּאַהֲבָתוֹ כַּאֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִתְוַעֵד עִמָּהֶם, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן, כֵּן יְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּאַהֲבָה מִכֹּחַ דְּרִישַׁת שְׁלוֹמִי כַּאֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ, וְלִהְיוֹת עִמָּם לְטוֹבָתִי כְּהַבְטָחָתוֹ בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְה׳ הַטּוֹב יַצְלִיחוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְאֹד בַּקָּשְׁתִּי שְׁטוּחָה לְהַזְכִּירֵנִי לְטוֹב בְּכָל עֵת הֱיוֹתוֹ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבִפְרָט בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אָנֹכִי אֲקַשֵּׁר עַצְמִי בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וְיֵדַע נֶאֱמָנָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָה עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, יַקְשִׁיב ה׳ תְּפִלּוֹתֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ אַהֲבַת עוֹלָם, מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ לְטוֹב. יִצְחָק

יִדְרֹשׁ לְמַעֲנוֹ בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ מִטְּשֶׁעהרין, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָרַב הַמֻּפְלָג הַנִּכְבָּד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר. אַהֲבָתָם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, מֵעֵת פְּרִידָתָם מֵעָלַי לֹא אוּכַל לְשָׂכְחָם כְּלָל. וּתְפִלָּתִי בְּכָל עֵת עֲבוּרָם לְטוֹב. וְה׳ יְחָנְנָם לְטוֹב לָהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וּבְיִחוּד יִדְרֹשׁ לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר פְּרִי קֹדֶשׁ כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַנִּכְבָּד הַנָּגִיד כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹבֶער, נֵרוֹ יָאִיר. אַהֲבָתוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי לְזָכְרוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָתוֹ.

מכתב תצו

מכתבי רבי יצחק טזI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם יוֹם ג׳ ״תָּבוֹא״, תרכ״ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בְּשָׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים חֲבִיבִים, כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב דָּוִד צְבִי, נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר, הֵם וּנְשֵׁיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, וּבִפְרָט בִּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְשָׁנָה חֲדָשָׁה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עֲדֵי יִזְכּוּ לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים הַנִּקְרָאִים חַיִּים, לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּנַי הַיְקָרִים, יוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר הִגִּיעַ עָלַי הַיִּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר חָנַנִי ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִיתִי לְקַבֵּל מֵהֶם שְׁנֵי מִכְתָּבִים הַיְקָרִים, אֶחָד מִן יוֹם שְׁלִישִׁי ״פִּינְחָס״ בְּצֵרוּף 40 רוּבַּל כֶּסֶף, שֵׁנִי מִיּוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ הַנַּ״ל בְּצֵרוּף 50 רוּבַּל כֶּסֶף. בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ לָזֶה, מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, בְּוַדַּאי הָיָה הַכֹּל מֵאֵת ה׳ שֶׁאֶסְבֹּל כָּל כָּךְ עַגְמַת נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא עָבַר עָלַי כָּזֹאת מֵעוֹלָם, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל טֶרֶם זָכִיתִי לְהַקְבָּלָה אַחַר יְדִיעַת מְבִיאַת הָרָץ, לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ נַפְשִׁי הִתְאַפֵּק בִּי, כָּל רוֹאִי יִפְחַד, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, אַךְ בָּנַי יְדִידַי שֶׁיִּחְיוּ אַתֶּם שָׂגִיתֶם מְאֹד בָּזֶה, הַאִם גָּזַרְתִּי עֲלֵיכֶם לִבְלִי לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בְּלֹא מָעוֹת, אֲשֶׁר לְסִבַּת זֶה עִכַּבְתֶּם כְּתִיבַת מִכְתַּבְכֶם מִן פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ עַד פָּרָשַׁת פִּינְחָס שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁבוּעוֹת, אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקַשְׁתִּי מִכֶּם לִכְתֹּב לִי בְּכָל חֹדֶשׁ עַל-כָּל-פָּנִים שׁוּרוֹת שְׁתַּיִם, וְהִרְבֵּתִי עֲלֵיכֶם דְּבָרַי בָּזֶה בְּמִכְתָּבִי שֶׁל פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים וְקִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָתְכֶם שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיְּמוּ, נוּ, מַה זֶּה הַתֵּרוּץ לְסִבַּת הַסּוֹחֲרִים, זֶה הוּא תֵּרוּץ נֶגֶד שְׁלִיחוּת מָעוֹת אֲשֶׁר צְרִיכִין לִפְעָמִים לְעַכֵּב הַשְׁלִיחוּת לְמַעַן הַמְּתִּין לְסִבַּת טוֹבָתִי, אַךְ נֵיר וּדְיוֹ בָּרוּךְ-הַשֵּׁם יֵשׁ הַרְבֵּה, וְאִם טִרְדָּתָם גְּדוֹלָה כּוֹתְבִין רַק דִּבְרֵי שְׁלוֹמִים לְמַעַן הָפִיק רְצוֹנִי, הַכֹּל, הֶעָבָר אַיִן, וּבְוַדַּאי אָנֹכִי מוֹחֵל לָכֶם בְּטוּב לִבָּבִי, כִּי מַאֲמִין אָנֹכִי אֲשֶׁר כֵּן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת לְמַעַן לְקָרֵב לִבָּבִי וְכוּ׳, אַךְ מֵעַתָּה מְאֹד בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה לִבְלִי לִגְרֹם לִי כָּזֹאת, וּבִפְרָט שֶׁתְּקַיְּמוּ מִצְוַת כִּבּוּד בָּזֶה, וּבְדָבָר קָטָן תּוּכְלוּ לִזְכּוֹת לְחַיִּים אֲרֻכִּים, מַדּוּעַ תִּמָּנְעוּ מִזֶּה, וּבִפְרָט כִּי חַיֵּי תָּלוּי בָּזֶה, כֵּן תָּחִישׁוּ לְטוֹבָתִי וּלְטוֹבַתְכֶם.

וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר מִמֶּנִּי לֹא יִפָּלֵא, אֲשֶׁר לֹא-כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת, וּבְוַדַּאי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ לִי דֶּרֶךְ לְהָסִיר מִמֶּנִּי הַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלּוּ, וּכְבָר שָׂפַכְתִּי הַרְבֵּה דְּמָעוֹת עַל זֶה, ה׳ יוֹדֵעַ לְבָבִי, עִם כָּל זֶה בָּנַי שְׁיִחְיוּ, אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל שֶׁכַּאֲשֶׁר מֹחִי שָׁקֵט בְּוַדַּאי נַעֲשֵׂית הָעֲבוֹדָה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְה׳ הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בְּדִבְרֵיכֶם הַנְּעִימִים, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁנִּכְנְסוּ דְּבָרַי בְּלִבְּכֶם, מַמָּשׁ הֶחֱיֵיתֶם אֶת נַפְשִׁי, כִּי לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי, וּלְעִנְיָן זֶה גַּם-כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיֵּלְכוּ הַמִּכְתָּבִים כַּסֵּדֶר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְקוּ הַדִּבּוּרִים, וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל, הָיִיתִי בְּשָׁבוּעַ עָבְרָה בְּמִירוֹן, וְנִתְעַכַּבְתִּי בְּשָׁם שְׁלשָׁה מֵעֵת לְעֵת מִן יוֹם שֵׁנִי לִפְנוֹת עֶרֶב עַד יוֹם חֲמִישִׁי בַּלַּיְלָה, וְשָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ לְנַפְשִׁי אֲשֶׁר שָׂפַכְתִּי שִׂיחִי כַּמָּה פְּעָמִים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּבְמֶשֶׁךְ זֶה אָמַרְתִּי פַּעַם אַחַת הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּךְ לוֹמַר שָׁם. מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אֵיךְ נִפְתַּח לִבָּבִי בַּאֲמִירָתָהּ, אֲשֶׁר אִם לֹא בָּאתִי לְזֶה הָעוֹלָם רַק בִּשְׁבִיל זֶה דַּיִּי, וּכְמוֹ כֵן זָכִיתִי לִהְיוֹת בַּמְּעָרָה שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא, וְשָׁם זָכִיתִי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה, כִּי נִפְתַּח לִבָּבִי עַד אֵין שִׁעוּר, וּבֶאֱמֶת לֹא יָכֹלְתִּי לָצֵאת מֵהַמְּעָרָה מִגֹּדֶל הַדְּבֵקוּת שֶׁזָּכִיתִי שָׁם, וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַנִּ׳חַל נ׳וֹבֵעַ מְ׳קוֹר חָ׳כְמָה, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר הִשְׁאִיר לָנוּ בְּרָכָה עַל-יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי

מוֹרִי וְרַבִּי זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי זֶה נִפְתַּח לִבֵּנוּ. (חסר)

וְהִנֵּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים, וְחָפֵץ אָנֹכִי לְהַטְעִימְכֶם מִנֹּעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ גְּבַהּ טוּרָא בֵּינָן, וּבִפְרָט כִּי קָשָׁה עָלַי עַתָּה הָעֲבוֹדָה לְהָשִׁיב לְכָל אֶחָד תְּשׁוּבָתוֹ כְּבַקָּשַׁתְכֶם, אֲשֶׁר זֶה הַדָּבָר עָלַי לְטֹרַח גָּדוֹל, כֵּן תְּקַבְּלוּ פֹּה כַּמָּה מִכְתָּבִים וּקְוִויטְלֶ"ךְ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקֹּדֶם, וְאַחַר-כָּךְ תָּבִינוּ אֵיךְ לִמְסֹר לְכָל אֶחָד, וּבֵין כָּךְ תִּרְאוּ גַּם כֵּן כַּמָּה דְּבָרִים טוֹבִים, וְה' יְחַזֵּק לְבַבְכֶם לִשְׁקֹד עַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, שֶׁתּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם בְּעִנְיַן עָסְקְכֶם לְהַחֲזָקָתִי פֹּה, כִּי מַמָּשׁ צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶחֱשָׁב לָכֶם לַעֲבוֹדָה גְּדוֹלָה לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אָב וּבֵן כְּחָדָא חֲשִׁיבָא, וְעַד נְסִיעָתִי לְפֹה הָיָה הָעִנְיָן אֲשֶׁר אָנֹכִי הֻכְרַחְתִּי לָשֵׂאת עָלַי הָעֹל, וְתָמִיד הָיָה כַּוָּנָתִי רַק שֶׁאֶזְכֶּה לִרְאוֹתְכֶם, לִהְיוֹת עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּמָּה שָׁנִים הָיָה מִתְנַהֵג כָּךְ, כַּיָּדוּעַ לָכֶם. עַתָּה לְעֵת זִקְנָתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּךְ אֲשֶׁר אַתֶּם תִּשְׂאוּ עֲלֵיכֶם הָעֹל, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, חָפְשִׁי לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמַה טּוֹב וּמַה נָּעִים, אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִרְאוֹת אוֹתִי נָטוּעַ בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. בָּנַי הַיְקָרִים! תּוּכְלוּ לִשְׁמֹחַ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, וּבָזֶה יִהְיֶה תִּקּוּן לְכָל מַעֲשֵׂי יְדֵכֶם. אָנֹכִי זָכִיתִי, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר כְּמַעַט רֹב יָמַי הָיָה לִי עֲבוֹדָה לְטוֹבַת עִסְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ לְעִנְיַן לְהוֹצִיא לָאוֹר הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ, וְעוֹד שָׁמַעְתִּי בָּזֶה כַּמָּה הִתְחַזְּקוּת מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי, אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר חִזֵּק אוֹתִי לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בָּזֶה, וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ, שֶׁזֶּה הוּא כָּל תִּקּוּנִי לְעִנְיַן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלִּי, כְּמוֹ כֵן, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בְּעִנְיָן זֶה לְטוֹב לָכֶם, וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּזֶה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד. יְהִי ה' עִמָּנוּ, אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה יְקֻיַּם בָּנוּ שְׂמַח זְבֻלוּן וְכוּ' וְיִשָּׂשכָר בְּאָהֳלֶיךָ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בְּרִבּוֹת הַיָּמִים יְקֻיַּם זֹאת בֵּינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲכֶם, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְקַוֹּה קִוִּיתִי לַה' אֲשֶׁר עַל-יְדֵי מִצְוָה זֹאת תִּזְכּוּ גַּם עַתָּה לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי לְתַכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי, כִּי מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה. וְתִקְרְאוּ מִכְתָּבִי אֲשֶׁר לִידִידִי הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי וְתִמְצְאוּ שָׁם קְצָת דְּבָרִים טוֹבִים, וְגַם אֶת מִכְתָּבוֹ אֲלַי עִכַּבְתֶּם יֶרַח יָמִים בְּיֶדְכֶם לֹא אוּכַל לָדַעַת הַפְּרוּשׁ בָּזֶה, וּבְכֵן אָנֹכִי בִּקַּשְׁתִּי עוֹד הַפַּעַם, אֲשֶׁר עַל לְהַבָּא לִבְלִי לְהִתְנַהֵג כָּךְ, מִסְתָּמָא קְרִיתֶם אֶת מִכְתָּבִי אֲשֶׁר מִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן אֲלַי, וְכוֹתֵב הוּא גַּם-כֵּן, שֶׁמִּסְכָּם בְּדַעְתּוֹ לְהַחֲיֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּכָל חֹדֶשׁ יָמִים, וּמִזֶּה הָיָה רָאוּי לָכֶם לִלְמֹד קַל וָחֹמֶר אֶלֶף פְּעָמִים אֵיךְ לְקַיֵּם רְצוֹנִי הַטּוֹב בֵּינֵינוּ, וְדַי לַמֵּבִין, אַךְ מִסְתָּמָא הָיָה הַכֹּל מֵאֵת ה' לְמַעַן עַנּוֹתִי בָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה דַּי בָּזֶה. עַל הֶעָבָר הִנְנִי נוֹתֵן לָהֶם סְלִיחָה, וְעַל לְהַבָּא מְבַקֵּשׁ אָנֹכִי לְחָנֵּנִי בִּתְשׁוּבָה עַל זֶה, וּלְהַחֲיוֹתֵנוּ בְּמִכְתָּבִים בְּכָל עֵת לְטוֹב.

מִכֹּחַ לוּלָבִים כְּבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ לְקַבֵּל 5 לוּלָבִים מִידִידֵנוּ שֶׁאֵר בְּשָׂרִי רַבִּי לִיפָא, נֵרוֹ יָאִיר, וְאִם לֹא יִצְטָרֵךְ רַק שְׁנַיִם, לֹא יְקַבֵּל רַק שְׁנַיִם, וְעַל- יְדֵי רַבִּי אַבַּיילָע שָׁלַחְתִּי 10 הֲדַסִּים מְשֻׁלָּשִׁים, מִסְתָּמָא קִבְּלָם לְנָכוֹן.

וְיֶתֶר מִזֶּה מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם ; לְעֵת עַתָּה אָנֹכִי בִּתְשׁוּקָתִי לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִהְיוֹתְכֶם עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וּמִטּוּב הִתְנַהֲגוּת הָרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמִטּוּב בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם, וּמִטּוּב שִׂמְחַתְכֶם יַשְׁמִיעוּנִי, וְהָיְתָה לְשִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי.

וְהִנְנִי מְבָרְכָם בְּכָל לְבָבִי, שֶׁיִּזְכּוּ לְכָל טוּב וְלִשְׁמֹעַ מֵהֶם קוֹל שִׂמְחָה מֵעַתָּה וְלָנֶצַח כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיהֶם, הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב.

יִצְחָק

הַמִּכְתָּב הָרָצוּף פֹּה לְרַבִּי עוֹזֵר מֵאַדֶעס לְמִסַּר תֵּכֶף וּמִיָּד, וּלְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה מִזֶּה אֵיזֶה תְּשׁוּעָה לְאָבִיו הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד, נֵרוֹ יָאִיר, כִּי אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל דָּחְקוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, ה׳ יְרַחֵם עָלָיו, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיְּגַלְגֵּל זְכוּתוֹ עַל יָדְכֶם, לְמִצְוָה רַבָּה יֶחָשֵׁב לָכֶם, וְאוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ יִהְיֶה תַּחַת יָדְכֶם עַד בּוֹאוֹ, וְלִבְלִי לִמְסֹר לִזוּלָתוֹ, רַק לְיָדוֹ מַמָּשׁ, וְיִשְׁקֹד עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַטּוֹבָה.

וְרַב שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפָרָט לְכָל אַנְשֵׁי-בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ ; לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָאוּ, וִיבָרְכֵם לְמַעֲנִי בְּכִתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה וְיִזְכּוּ לְשִׂמְחַת יוֹם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ יַחַד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.

וְאֹמַר שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל שְׁכֵנֵינוּ, שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפָרָט לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָג, הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר ; גַּם עֲבוּרוֹ הִנַּחְתִּי קְוִויטְיל עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, וְאַהֲבָתוֹ חָקוּק בְּלִבִּי לְזָכְרוֹ לְטוֹב לוֹ.

מכתב תצז

מכתבי רבי יצחק יזI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ה׳, נֹחַ, תר״ל, פֹּה עִיר הַקּוֹדֶשׁ צְפַת, תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה.

לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג, הָרַב מִיכֵל, שֶׁיִּחְיֶה ; שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה עֲלֵיהֶם, וְעַל נְשׁוֹתֵיהֶם, וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּנַי, שֶׁיִּחְיוּ, שַׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לַה׳, אֵל עֶלְיוֹן, אֲשֶׁר הִגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי, וְהִשְׁאִיר אוֹתִי לָכֶם מְמָוֶת לְחַיִּים, כִּי תֵּדְעוּ אֲשֶׁר קִדֵּם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, בְּיוֹם שֵׁנִי דְּסִלְיחוֹת, נָפַלְתִּי לְמִשְׁכָּב, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְלֹא יָרַדְתִּי מֵהַמִּטָּה עַד יוֹם

שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּרֵאשִׁית הֶעָבַר, וַעֲדַיִן לֹא בִּשְׁלֵמוּת, רַק שֶׁיָּכוֹל אָנֹכִי לֵישֵׁב
קְצָת אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְלֵילֵךְ בַּבַּיִת קְצָת אָנֶה וָאָנָה, וַאֲכִילָתִי עֲדַיִן כְּגָמֶל עֲלֵי
אִמּוֹ, וּבְכָל יוֹם עוֹבְרִים גַּלִּים אֲחֵרִים, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה
מְרֻבָּה. וּמָה אוּכַל לְסַפֵּר לָכֶם תֹּקֶף הַחוֹלַאַת שֶׁהָיָה לִי, רַחֲמָנָא לִצְלָן,
אֲשֶׁר, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הָיִיתִי בַּעַל יִסּוּרִים מָרִים מֵהַהַתְחָלָה עַד הַסּוֹף, אַךְ
מִן הַהַתְחָלָה עַד יוֹם צוֹם גְּדַלְיָה הָיָה נִמְצָא לִפְעָמִים קְצָת הַרְחָבוֹת, וְעִם
כָּל זֶה הָיוּ לֵילוֹת שֶׁצָּעַקְתִּי עַל מַכְאוֹבֵי הַמָּרִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְרַצְתִּי עַל
כָּל הַבַּיִת מִפִּנָּה לְפִנָּה, וְצָעַקְתִּי מִכְּאֵב לֵב: גְּוַואלְד! מָע פַּאלְקִיוֶועט מִיךְ!
[=אהה! מענים אותי!] אַךְ נֶגֶד הַיּוֹם הֵקֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעָלַי קְצָת, וְעִם
כָּל זֶה לֹא יָכֹלְתִּי לֵירֵד מֵהַמִּטָּה, וְלֹא אָכַלְתִּי מְאוּמָה, רַק שָׁתִיתִי מַיִם בְּלִי
שִׁעוּר, אַךְ מִן צוֹם גְּדַלְיָה עַד יוֹם צוֹם כִּפּוּרִים הִתְגַּבְּרוּ רַחֲמָנָא לִצְלָן
הַמַּכְאוֹבִים הָאַרְסִיִּים הַמָּרִים כַּסֵּדֶר, וְנָפַלְתִּי נִרְדָּם, וְדָבַקְתִּי לְשׁוֹנִי לְחִכִּי,
כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר מֵחֲמַת צָרוֹת הַמַּכְאוֹבִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכָל הַמְּבִינֵי
מַדָּע דְּפֹה, הָיִיתִי בְּעֵינֵיהֶם רַחֲמָנָא לִצְלָן לְאַחַר יֵאוּשׁ, אַךְ אָנֹכִי, תְּהִלָּה
לָאֵל, הָיִיתִי בְּדֵעָה צְלוּלָה, בָּרָה וּנְקִיָּה, וְהֵבַנְתִּי בְּעֹמֶק דַּעַת, אֲשֶׁר לֹא כֵּן
הוּא, רַק פָּחַדְתִּי, אוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּכֹחִי לִסְבֹּל הַיִּסּוּרִים כָּאֵלּוּ. מִיּוֹם עָמְדִי
עַל דַּעְתִּי לֹא רָאִיתִי חוֹלֶה כָּזֶה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, אֲשֶׁר יִהְיֶה מְסֻבָּל בְּיִסּוּרִים
אַרְסִיִּים כָּמוֹנִי, וְצָעַקְתִּי רַק מִכְּאֵב לֵב בְּמַחֲשָׁבָה לַה' אֵל עֶלְיוֹן, כִּי הַדִּבּוּר
הָיָה נִמְנָע מִמֶּנִּי, וּבִקַּשְׁתִּי, שֶׁיְּרַחֵם עָלַי וְיָסִיר מֵעָלַי הַמַּכְאוֹבִים הַמָּרִים,
רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְעִקַּר הַחוֹלַאַת הָיָה מִן הַבֶּטֶן, כִּי הָרֹאשׁ וְהַיָּדַיִם וְהַלֵּב
וְהָרַגְלַיִם הָיוּ חָפְשִׁי מִשּׁוּם מַכְאוֹב, רַק בְּהַבֶּטֶן הָיָה תַּבְעֵרַת מְדוּרָה כְּאֵשׁ
בּוֹעֶרֶת, וּמִשָּׁם יָצְאוּ הָאַרְסִיִּים שֶׁל הַמַּכְאוֹבִים אֶל הַמָּתְנַיִם וְהַכְּלָיוֹת,
וְהִתְּשׁוּעָה הָיְתָה עַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים כִּי בְּיוֹם שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת
אָמַרְתִּי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן רִיוָואצְקֶער, אֲשֶׁר הוּא גָּמַל עִמִּי חֶסֶד כָּזֶה,
אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמַנְתִּי אִם לֹא רָאִיתִי: לֹא פָּנָה לִבִּיתוֹ בִּלְתִּי בְּעֵת אֲכִילָתוֹ, וְכָל
הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה עָמַד אֶצְלִי, וְשֵׁרֵת אוֹתִי בְּכָל מִלֵּי, וַאֲפִלּוּ לֵיל כָּל נִדְרֵי לָן
אֶצְלִי, עַד לֵיל יוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת, אֲשֶׁר בָּרוּךְ-הַשֵּׁם הָיִיתִי עַל זֶה הָעוֹלָם.
יְהִי ה' עִמּוֹ וְיִזְכֶּה לְכָל טוּב אֲמִתִּי כַּאֲשֶׁר עִם לִבָּבוֹ, וְאֶצְלִי הוּא בִּלְתִּי
סָפֵק, אֲשֶׁר זֹאת הַמִּצְוָה תֵּלֵךְ לְפָנָיו בָּרִאשׁוֹנָה. וְאָמַרְתִּי לוֹ אָז בְּכָל כֹּחִי:
קְחוּ מְזוּגָתִי 20 טָאלֶיר [=סוג מטבע] וּתְקַבְּצוּ מִנְיַן מֵאוֹהֲבֵי נַפְשִׁי,
וְהַמָּעוֹת תְּחַלְּקוּ לַעֲנִיִּים, וְהַמִּנְיָן יֵלְכוּ לוֹמַר תְּהִלִּים עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל
כְּבוֹד הָאֲרִ"י, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְנִתְקַבְּצוּ אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי יוֹתֵר
מִמִּנְיָן, וְהָלְכוּ לְשָׁם וְשָׁפְכוּ לִבָּם כַּמַּיִם בִּדְמָעוֹת רוֹתְחוֹת, כִּי הָיָה לָהֶם רֹב
רַחֲמָנוּת עָלַי, וּכְפִי הַנִּרְאֶה, מֵאָז הִתְחִילָה הַיְשׁוּעָה, רַק מֵחֲמַת שֶׁהָיָה
בְּדַקּוּת גָּדוֹל, לֹא הָיָה נִרְגָּשׁ לְשׂוּם בְּרִיאָה, וְגַם אָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי מְאוּמָה
עוֹד מֵהַנַּעֲשֶׂה עִמִּי עַד יוֹם כִּפּוּרִים הִתְחִיל לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתִּי רַעְיוֹנִים
אֲחֵרִים לְטוֹבָה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְבֹקֶר יוֹם מָחֳרַת יוֹם-
הַכִּפּוּרִים וַתִּצְמַח הַיְשׁוּעָה, וְתֵכֶף קָרָאתִי לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן יִהְיֶה מִמְּקוֹם
שָׁכְבוֹ וְגַם לְזוּגָתִי, תִּחְיֶה, וּבְשַׂרְתִּי לָהֶם הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה, וְה' הַטּוֹב יוֹשִׁיעֵנִי
בִּשְׁלֵמוּת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן. תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר, כִּי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לָכֶם,
רַק מֵחֲמַת עֲיֵפוּת נַפְשִׁי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְגַם זֶה כָּתַבְתִּי בְּרֹב כֹּחִי
רַק לְמַעַן אַהֲבַתְכֶם, כִּי הֲגַם שֶׁתִּתְהַלֶּה לָאֵל, יָדַי שְׁלֵמִים אִתִּי, עִם כָּל זֶה

הַבֶּטֶן אֵינוֹ נוֹתֵן לִי רְשׁוּת לֵישֵׁב הַרְבֵּה עַל מָקוֹם אֶחָד ; ה׳ יְרַחֵם עָלַי וִירַפְּאֵנִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. לְעֵת עַתָּה הוֹלֵךְ הַדָּבָר לְאַט לְאַט, וְתִקְוָתִי רַק לַה׳ בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁיְּמַהֵר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת לְחַזֵּק כֹּחִי בְּכָל רְמַ״ח אֵיבָרַי וּשְׁסָ״ה גִּידַי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כַּאֲשֶׁר יְחַזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחִי כָּרָאוּי, אָבוֹא אֲלֵיכֶם בַּאֲרִיכוּת כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְטוֹב.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בַּעֲיֵפוּת גָּדוֹל, מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, עֲדֵי אֶזְכֶּה לְבַשֵּׂר לָכֶם מְהֵרָה מִכָּל טוֹבָתִי.

יִצְחָק

תַּעְתִּיקוּ מִכְתָּב הַלָּז וְתִשְׁלְחוּ לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן, שֶׁיִּחְיֶה, עִם קְוִויטִיל [=פתק] הָרָצוּף פֹּה.

זוּגָתִי, תִּחְיֶה, דּוֹרֶשֶׁת שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה, וְגֹדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁהָיָה עָלֶיהָ תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר בְּעַצְמְכֶם, וְה׳ שָׁמַע דִּמְעָתָהּ, וְעַתָּה עוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת אוֹתִי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה כְּכָל הַצֹּרֶךְ ה׳ יַאֲרִיךְ יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים, וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה גַּם-כֵּן חַסְדֵי ה׳ עָלַי. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, כֵּן הַטּוֹב יִגְמְלֵנוּ תָּמִיד לְטוֹב לִי, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מכתב תצח

מִכְתְּבֵי הָרַב רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָהI

מכתבי רבי נחמן מטולטשין אI

מִכְתַּב מֹרַנּ רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְרַבִּי מִיכְלִי, נֶכֶד מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ה׳ נָשׂא, תר״ל לפ״ק אוּמַאן.

חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הָרַב הַמַּפְלָג, הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ׳, רַבִּי מִיכְלִי, נֵרוֹ לֹא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כְּבָר הֵשַׁבְתִּי לְמַעֲלָתוֹ, אֲשֶׁר בָּרוּךְ-הַשֵּׁם קִבַּלְתִּי כָּל מִכְתָּבָיו, וְגַם נִדְבַת לִבּוֹ הַטּוֹב. וְעַתָּה, חֲדָשׁוֹת שֶׁתַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ הֵן הֵמָּה הַהֶבֶל הֲבָלִים, הַנּוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִקִּנְאָה וְכוּ׳ ; חֲדָשׁוֹת בָּזֶה אַיִן, כִּי הֵן הֵמָּה הַשִּׁטּוּתִים הַיְשָׁנִים דִּישָׁנִים, אֲשֶׁר גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת הָרַחֲמָן

יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה אֲבָל הֶחָדָשׁ שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ וְיֵשׁ, הוּא הוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְחִדּוּשֶׁיהָ, שֶׁחִדְּשׁוּ הַבְּחִירֵי צַדִּיקֵיא, וַעֲדַיִן לֹא זָכִינוּ לְרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים, אֲשֶׁר בָּהֶם הַחֵמָשׁ שֶׁבְּכָל סֵדֶר עַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהַדְּרוּשִׁים נִפְלָאִים אֲשֶׁר בְּמִדְרָשׁ רַבָּה, וּבַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְעוֹד וָעוֹד, וּבְפָרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשִׁים, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כֵּן נִזְכֶּה לֶהֱגוֹת בָּהֶם תָּמִיד וְלִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחֲדָשׁוֹת, שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וּלְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהַיּוֹם לָמַדְתִּי הַמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ ״הָעִקָּר וְהַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ לְהִתְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר וּלְקַבֵּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר, כִּי הוּא זֶה דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל וְכוּ׳.״ וּכְבָר מֻנָּח כְּלָל בְּיָדֵינוּ, אֲשֶׁר כָּעֵת הוּא הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְיֵשׁ בָּזֶה דִּבּוּרִים הַרְבֵּה לְבָאֵר. יְזַכֵּנוּ ה׳ לְדַבֵּר בָּזֶה פָּנִים אֶל פָּנִים, כֵּן נִזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַחַיִּים וְהַקָּיְמִים קָטָן וְגָדוֹל, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר מִקְרָא שֶׁכָּתוּב בְּמִשְׁלֵי ׃ מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר נָפְשְׁךָ וְכוּ׳, כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֲשֶׁר כָּל מַה שֶּׁמְצַוֶּה לַעֲשׂוֹת, אֲפִלּוּ דָּבָר קַל, תּוֹלֶה בָּזֶה תִּקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וְכוּ׳ וְכוּ׳ עַד הַסּוֹף כֵּן נִזְכֶּה לְקַיְּמָם, וּבִפְרָט הַדְּבָרִים הַקַּלִּים וּנְעִימִים לַעֲשׂוֹתָם לִלְמֹד אֵיזֶה סְעִיפִים שֶׁלְּחָן-עָרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְאֵיזֶה קַפִּיטְלֶיךְ [=פרקים] תְּהִלִּים, וְלִשָּׂא עֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ בְּכָל פַּעַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ אִם אֵין יְכוֹלִין לְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים מֻעָטִים רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם עָלַי גַּם זֶה יָקָר מְאֹד, וּבִפְרָט לְקַיֵּם מַאֲמָרוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה׃ מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד ; כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ לְבָבֵינוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה לִלְמֹד וְכוּ׳ וּלְקַיֵּם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה וּלְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמוּנָה גְּדוֹלָה כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבֵיכֶם.

הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם וּמִתְגַּעְגֵּעַ לֵרָאוֹת עִמּוֹ, וְעִם אָחִיו הַיָּקָר, בִּזְמַן מְרֻוָּח, וּלְדַבֵּר כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה, עֲדֵי שֶׁיִּפָּנְסוּ רוּחוֹת הַקְּדֻשָּׁה מֵהַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים בִּלְבָבֵינוּ לְקִיּוּם וּלְמַעֲשֶׂה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְשָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר. וְכָל דְּבָרַי, שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּוַּנְתִּי לְכֻלָּם, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר, שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מכתב תצט

מכתבי רבי נחמן מטולטשין בI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ד׳ בְּשַׁלַּח תרל״ב לפ״ק אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְכוּ׳ וְכוּ׳, הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל נֵרוֹ יָאִיר, הַצָּלָחָתוֹ יַעֲלֶה לְמַעְלָה וּלְטוֹבָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מֻסְגָּר פֹּה מִכְתָּב לְגִיסוֹ הַיָּקָר וְכוּ׳, הַנָּגִיד רַבִּי רְפָאֵל, יְדִיד נַפְשִׁי נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר הִגִּיעַ לְיָדִי קֹדֶם שַׁבַּת-קֹדֶשׁ הֶעָבַר, אַךְ לֹא הָיָה עוֹבֵר וָשָׁב בֶּטַח לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ, כֵּן יְקַבְּלוֹ עַתָּה וְיִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ. יוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ. יְזַכֵּנוּ ה׳ לְהַאֲרִיךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, אֲשֶׁר כֻּלָּם כְּלוּלִים בְּהַשִּׁירָה הַקְּדוֹשָׁה: אָשִׁירָה לַה׳ כִּי גָּאֹה גָּאָה וְכוּ׳ וְכוּ׳ גָּאט אִיז גְּרוֹיס [=ה׳ גדול] וְעָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת וְגַם בְּרוּחָנִיּוּת, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַעֲמָדוֹ; לָזֶה בַּעֲשִׁירוּתוֹ, וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּעֶרְכּוֹ, אַךְ אָחִי, יְדִידִי, זֹאת צְרִיכִין לֵידַע, שֶׁמֵּכָרַח לַעֲבֹר אֵיזֶה מְעַט מְרִירוּת, כַּמְבֹאָר בַּאֲרִיכוּת נֹעַם בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל עִנְיַן הַנִּפְלָא ״שַׁבָּת בְּמָרָה נִצְטַוָּה״, הַמּוּבָא בַּסֵּדֶר הַנַּ״ל שָׁבוּעַ זֹאת, וּמְבָאֵר שָׁם בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ, שֶׁזֶּה רֶמֶז, שֶׁמֵּכָרַחִין לִסְבֹּל מְעַט מְרִירוּת, כְּמוֹ שֶׁיָּדוּעַ, שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת מְלֻבָּשִׁים בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן שַׁבַּת-שָׁלוֹם, שֶׁהִיא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, נִצְטַוָּה בְּמָרָה לְרַמֵּז עַל הַנַּ״ל. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁמּוּבָא עַל פָּסוּק: הִנֵּה לְשָׁלוֹם מָר לִי מַר וְכוּ׳, מַה שֶּׁשַּׁבַּת חִזְקִיָּה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְיֵנָעֵם לְנַפְשׁוֹ. אָחִי יְדִידִי! אֲדַבֵּר עִם מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ עַל טַייְטְשׁ: חֲזַק וַחֲזַק, מַיין בְּרוּדֶער, אַרַיין טָהאן זִיךְ גוּט טִיף [=אחי, השקיע עצמך היטב לעומק] בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּהַתּוֹרוֹת, וּבְהַמַּעֲשִׂיּוֹת, וְהַדְּרוּשִׁים שֶׁל תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבְהַתְּפִלּוֹת הַנַּ״ל, וְהָרֵם קוֹלְךָ בִּנְעִימָה בִּתְהִלִּים וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּזְעָקוֹת וְכוּ׳, אֲשֶׁר בְּהַתְּפִלּוֹת. וְאָז, וֻועסְטוּ לֶעבִּין אַ לֶעבִּין [=תחיה חיים], כִּי זוּלַת זֹאת אֵין שׂוּם חַיּוּת כְּלָל. וְהַבֵּט וּרְאֵה בְּעֵין שִׂכְלוֹ וּבִינָתוֹ, אֲשֶׁר חֲנָנְךָ ה׳, וְתִרְאֶה הֵיטֵב אֱמִתַּת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ. כֵּן יְהִי ה׳ בְּעֶזְרְךָ, שֶׁתִּזְכֶּה צוּ בַּאהַארְצָען זִיךְ [=להשריש ליבך] בָּאֵשׁ הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בְּכָל לֵב אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, וּלְהַכְנִיס אֵשׁ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּכָל הַנַּ״ל אָז טוֹב לוֹ. וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. תְּשׁוּקָתִי, שֶׁיִּדְרֹשׁ בְּשָׁלוֹמִי לִפְרָקִים, אוּלַי יְזַכֵּנוּ ה׳, שֶׁיִּהְיֶה נִדְבָּר בֵּינֵינוּ אֵיזֶה דִּבּוּרִים, הַמֻּשְׁרָשִׁים בָּנוּ מִמְּקוֹר חַיּוּתֵנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר חַיּוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא תּוֹלֶה בָּזֶה, וְיִדְרֹשׁ בְּגִינִי בְּשָׁלוֹם חוֹתְנוֹ הַיָּקָר מִפָּז וְכוּ׳ וּלְכָל זַרְעוֹ, שֶׁיִּחְיֶה, וְלִידִידֵנוּ עֹז שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ, הָאַבְרֵךְ הַיָּקָר רַבִּי נָתָן, בֶּן דּוֹדוֹ רַבִּי יְקוּתִיאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ, שֶׁאֵין שׂוּם תַּכְלִית טוֹב כִּי-אִם לְקַיֵּם כַּנַּ״ל, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן יַצְלִיחֵם ה׳ גַּם בְּעִשָּׂר רַב, כִּי: וְדֹרְשֵׁי ה׳ לֹא יַחְסְרוּ כָל טוּב; כֵּן יְקַיֵּם בָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת דּוֹרְשֵׁי ה׳ בֶּאֱמֶת וְלֹא נַחֲסֹר כָּל טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מכתבי רבי נחמן מטולטשין גI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ד׳, פָּרָשַׁת בְּהַר, תרל״ב לפ״ק, אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי, הָרַב הַמַּפְלָג, הַוָתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ׳, הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל, נֵרוֹ לא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב, וְכָל טוּב הַצְלָחָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אָחִי יְדִידִי. שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עַל מַעֲלָתוֹ בִּדְבַר הַשְׁרָפָה אֲשֶׁר הָיָה בִּקְהִלָּתוֹ, יִמַּלֵּא ה׳ חֶסְרוֹנְךָ, וְעַל דָּא קָאַתֵינָא [=ועל זה באתי] לְבָרְכוֹ וּלְחַזְּקוֹ, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבְּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳, שֶׁמַּלֵּא יְמַלֵּא ה׳ חֶסְרוֹנוֹ בְּכָל כִּפְלֵי כִּפְלַיִם, וְיִזְכֶּר נָא יְדִידִי מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁבִּרֹאשׁ הַשָּׁנָה גּוֹזְרִין כַּמָּה יַפְסִיד וְכַמָּה יַרְוִיחַ, וְיָכוֹל לִהְיוֹת וְכֵן יַעֲזֹר לוֹ ה׳ שֶׁהָרַוַח יִהְיֶה כִּפְלֵי כִּפְלֵי כִּפְלַיִם לַאֲלָפִים, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מֻכְרָחִין לְהַפְסִיד אֵיזֶה סְכוּם גַּם-כֵּן כַּנַּ״ל, רַק אִם זָכָה הוּא מַפְסִידוֹ לִנְתִינַת הַצְּדָקָה; וּמֵעַתָּה יַצְלִיחֵהוּ נָא ה׳ בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדָיו, אֲשֶׁר יִקְנֶה וַאֲשֶׁר יִסְחַר יִהְיֶה לְהַצְלָחָה רַבָּה, וְה׳ יְזַכֵּנוּ, שֶׁנּוֹצִיא מִזֶּה רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, כִּי הֲלֹא אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל פַּעַם, אֲשֶׁר הַכֹּל בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ הַנִּשְׁמָה שֶׁלּוֹ וְהַגּוּף שֶׁלּוֹ, וְהַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ, וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַרְוִיחַ וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַנָּצֵל מִשּׁוּם הֶפְסֵד רַק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-כֵּן, אָחִי יְדִידִי, נַתְחִיל מֵעַתָּה לְקַיֵּם אַזְהָרַת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לִקְבֹּעַ עִתִּים לְתוֹרָה וּלְתְפִלָּה, וּלְקַיֵּם הַזְהָרָתוֹ לְהַשְׁלִיךְ אֶת עַצְמוֹ עָלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְלִגְזֹז אֶת נְכָסָיו לִצְדָקָה אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וְעוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה לְךָ חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים, כִּי כְּלָל הוּא, שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת מִכָּל צַד, וְאֵין שׁוּם הַמְתָקָה רַק זֹאת הַתּוֹרָה בִּשְׁנֵי אֲפָנִים: הָאֶחָד שֶׁעַל-יְדֵי הַתּוֹרָה נִמְתָּקִין וְנִתְמַעֲטִין הַיִּסּוּרִים, וְגַם בְּזוֹ הַשָּׁעָה שֶׁעוֹסְקִין בָּהּ וּמִתְדַּבְּקִין וּמִתְקַשְּׁרִין בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ וְתֵיבוֹתֶיהָ בְּמִתִיקוּת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, עַל-יְדֵי זֶה מַרְגִּישִׁין חַיּוּת בְּזוֹ הַשָּׁעָה, וְגַם מוֹשֶׁכֶת טַעַם חַיּוּתָהּ גַּם-כֵּן אֵיזֶה זְמַן. כֵּן, אָחִי יְדִידִי, זֶה כַּמָּה אֲשֶׁר אֲנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב, וּמְחַזְּקוֹ שֶׁיִּזְקַח אֶת עַצְמוֹ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה, כֵּן עוּרִי נָא, הִתְעוֹרְרִי נָא בְּכָל פַּעַם מֻחָדָשׁ, צוּ זְשַׁאעֶרע [=להבעיר] אֵשׁ תְּשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבְךָ הַטּוֹב לְהִתְעוֹרֵר מֻחָדָשׁ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה, וּבְהַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בְּמַעַט הַטּוֹב אֲשֶׁר זוֹכִין לַחֲטוֹף וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַחֲטוֹף עוֹד וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֻחָדָשׁ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ, וּלְקַיֵּם מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פָּסוּק: וּבְכָל מְאֹדֶךָ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמְאֹד מְאֹד, כֵּן נִזְכֶּה לָזֶה בְּתִשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ הַטּוֹב, וּכְבִרְכַּת אוֹהֲבוֹ תָּמִים, הַמְצַפֶּה לְהַצְלָחָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן חָזָן הַלֵּוִי

וְלוֹמַר שָׁלוֹם וּבְרָכָה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר. מְאֹד הִנְנִי מִתְגַּעְגֵּעַ עַל בּוֹאוֹ לְשָׁלוֹם לְפֹה בַּיָּמִים הַלָּלוּ, וּבִפְרָט שֶׁהָיָה לִי יְדִיעָה מֵרַבִּי אַבָּילִי, שֶׁתִּשּׁוּקָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה בְּפֹה עַל ל״ג בָּעֹמֶר, וְכֵן יֹאמַר שָׁלוֹם לְכָל זֶרַע יִצְחָק, שֶׁיִּחְיוּ. אַחַי וְרֵעַי! נָשִׂימָה עַל לְבָבֵנוּ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, אֲשֶׁר מִכָּל הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר מֵאִתָּנוּ כִּי-אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁחוֹטְפִין מִזֶּה הָעוֹלָם כְּמַאֲמַר הַמִּשְׁנָה הַנַּ״ל: אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְכוּ׳, כִּי-אִם תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף בְּכָל פַּעַם כָּל זֹאת וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ רַק בְּזֹאת הַתּוֹרָה, וְדַיְקָא עַל-יְדֵי זֶה יַצְלִיחֵנוּ ה׳ גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, כַּאֲוַת נַפְשְׁכֶם לְטוֹבָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מכתב תקא

מכתבי רבי נחמן מטולטשין דI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ד׳, עֵקֶב, תרל״ב, אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הַמְּפֻלָּג, הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ׳, הַנָּגִיד הֶעשִׁיל, נֵרוֹ יָאִיר, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִמְחֹל לִמְסֹר הַמִּכְתָּבִים הַמְּסֻגָּרִים פֹּה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר וְהַנַּעֲלֶה, וּלְצִיר נֶאֱמָן לְשָׁלְחוֹ כָּמוֹהוּ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. אַחַי יְדִידַי! יְמֵי אֱלוּל הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִין לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. יְזַכֵּנוּ ה׳ לְקַיֵּם: קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה׳ אַל תִּקְרִי דְּבָרִים אֶלָּא דִּבּוּרִים, דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וּבִפְרָט בַּנִּסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, סֵפֶר תִּקּוּנִים הַקָּדוֹשׁ, וְסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַרַ״ן, וּתְהִלִּים וּתְפִלּוֹת, אֲחוֹז בָּהֶם, אָחִי יְדִידִי, וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּבָהֶם יִוָּשַׁע בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, שֶׁתִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם לְחַיִּים טוֹבִים חַיִּים מְתוּקִים וְכוּ׳. וְגַם אָחִי יְדִידִי, יִזְכֹּר נָא, יְדִידִי, לִשְׁלֹחַ לִי נְדָבוֹת לְבָבוֹ הַטּוֹב עַל מַה שֶּׁפָּסַק עַל הָרֶוַח וְכוּ׳, וַחֲזַק, בְּנִי, בְּכָל הַנַּ״ל לְהִתְחַזֵּק לוֹמַר וְלִלְמֹד בְּסֵפֶר הַתִּקּוּנִים וְהַלִּקּוּטֵי מוֹהַרַ״ן וּבִצְדָקָה, וְאָז אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ; יְקַיֵּם בּוֹ: אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן. דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִים, הַמַּסְתִּיתוֹ לְטוֹב לְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם הַטּוֹב הַנָּעִים אֲשֶׁר טָמוּן בְּלִבָּבוֹ, כֵּן יִזְכֶּה לָזֶה לְהוֹצִיאוֹ לַפֹּעַל, כַּאֲשֶׁר אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה: מִיט פִּיסְק אוּן מִיט הַאַרְץ: מִיט פִּיסְק [= בפה ובלב: בפה,] לִהְיוֹת רָגִיל וְרָגִיל בְּלִמּוּד וּבְדִבְרֵי בַּקָּשׁוֹת כַּנַּ״ל, אוּן מִיט הַאַרְץ [=ובלב,] לִהְיוֹת יָדוֹ פְּתוּחָה לַעֲנִיֵּי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְהַחֲזִיק הַבַּיִת-הַמִּדְרָשׁ, הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי יָדוּעַ לְמַעֲלַת כְּבוֹדוֹ, אֲשֶׁר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לְיָדֵי בִּשְׁבִיל הַהוֹצָאָה שֶׁבְּכָאן, לֹא

לְעַצְמִי בִּלְבַד מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ מְזַכֶּה, כִּי-אִם עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ מְזַכֶּה, וּזְכוּת הָרַבִּים יַעֲמֹד לוֹ לְהַצְלִיחוֹ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְרַב שָׁלוֹם מֵאֲדוֹן הַשָּׁלוֹם לִכְבוֹד הָאַבְרֵךְ הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג וְכוּ', הַנָּגִיד נָתָן, נֵרוֹ יָאִיר.

מְעַט דְּבָרַי אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַדַּף גַּם לִכְבוֹדוֹ כִּוַּנְתִּי. חוּסָה עָלֶיךָ, אָחִי יְדִידִי. תּוֹדָה לְאֵל חַי, אֲשֶׁר חֲנָנוֹ בְּכֵלִים נָאִים וּנְעִימִים אַ זִיס הַאַרְץ, אַ זִיס קוֹל [=לב מתוק, קול מתוק], לָשׁוֹן צַח וְנָעִים. רַחֵם עָלֶיךָ וּתְכַבֵּד לְהַשִּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל זֶה לוֹמַר וְלִלְמֹד סֵפֶר הַתִּקּוּנִים, וְסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלָשִׂיר בְּקוֹל נָעִים תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת, אָז תִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים, חַיִּים מְתוּקִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וּלְמַעַן הַשֵּׁם, אַל יָזִיז דַּעְתּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, רַק לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ- הַשָּׁנָה בְּפֹה, לְתוֹךְ רֹאשׁוֹ בֵּין אוֹהֲבֵינוּ, הַמְקַשְּׁרִים אֶת עַצְמָם עִם נְשָׁמַת אוֹר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאָז טוֹב לוֹ ; גְּלֵיבּ [=האמן] וְאַחַר כָּךְ תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ. וְאִם הַמְנִיעוֹת חֲזָקִים, עוֹד טוֹב יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי עִקַּר הַחֵשֶׁק וְהַכְּסוּפִין לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִתְגַּבְּרִין רַק עַל-יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת, כֵּן חֲזַק וַחֲזַק, וְה' יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה, כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ, כֵּן חֲזַק וְה' יוֹשִׁיעוֹ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מכתב תקב

מכתבי רבי נחמן מטולטשין הI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ב', ח''י אֱדָר תרג''ל, קְהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן.

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים הַחוֹסִים בְּצִילָא דִּמְהֵמְנוּתָא, צֵל צַח, אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ', אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וּבְרֹאשָׁם לְאוֹהֲבִי יַקִּירִי, הָרַב הַמֻּפְלָא וּמֻפְלָג, הַוָּתִיק וְכוּ' וְכוּ' רַבִּי מֵאִיר, נֵרוֹ יָאִיר ; לֹא יִדְעַךְ נֵרוֹ אָמֵן, שָׁלוֹם וְכָל טוּב לָכֶם וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וּלְאַרְעָא קַדִּישָׁא יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלֶיהָ טַל וּמָטָר לִבְרָכָה לְחַיִּים וּלְשׂבַע לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים עָלֶיהָ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לְהוֹדִיעַ חֲדָשׁוֹת אַיִן, כִּי אֲשֶׁר הָיָה בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הֶעָבַר שָׁקֵט וְשַׁאֲנָן כְּבָר שְׁמַעְתֶּם, וּמֵהַחִדּוּשִׁים אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֶׂה בְּרֵא''שִׁית (רא''ש בַּי''ת) נָעִלָם מֵאִתָּנוּ מְאֹד, וּמַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ לִפְרָקִים בִּלְבָבֵנוּ הִתְנוֹצְצוּת לְהַרְגִּישׁ מֵחָדָשׁ הַחִדּוּשִׁים

הַנִּפְלָאִים, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ נִשְׁאָר לָנוּ בְּרָכָה מֵאוֹרוֹ, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אַחַר פּוּרִים קוֹרִין פָּרָשַׁת פָּרָה, בִּתְחִלָּה הוּא פּוּר, כִּי פּוּרִים עַל שֵׁם הַפּוּר וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה פָּרָה, וְכָל זֶה הַכָּנָה לְפֶסַח; שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים וְכוּ' וְכוּ'. וּמֶרֶמָז בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה צֵרוּף פּוּרִים בְּהַפְסוּק שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן פֶּסַח, וּתְנוּעַת הַנִּגּוּן בִּרְמִיזוֹת הָעֵינַיִם וְהַיָּדַיִם הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים, שֶׁהָיָה מַרְאֶה לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, מוֹרִי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, גַּם-כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים, מִכָּל-שֶׁכֵּן בִּכְתָב, וּבִפְרָט מַה שֶׁהִתְחִיל אַחַר כָּךְ בְּקוֹל רָם וְחָזָק בִּתְחִלָּה הָיוּ כָּל הַתְחָלוֹת מִפֶּסַח, וְעַל-כֵּן כָּל הַמִּצְוֹות הֵם זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרַיִם, "אוּן הַייְנְט" [=ועכשיו...], וּמָשָׁךְ בְּקוֹל נְעִימָה "אוּן הַייְנְט" כַּמָּה רְגָעִים וְנִשְׁאַר בִּשְׁתִיקָה. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר; אַשְׁרֵינוּ, שֶׁאָזְנֵינוּ זָכוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֹאת, וּבִפְרָט אֵיךְ שֶׁגִּלָּה לָנוּ מָרָן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד הֵיכָן שֶׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבּוֹ הַזַּךְ כָּל זֹאת בְּכַמָּה צֵרוּפִים, וְאַחַר-כָּךְ תֵּכֶף גִּלָּה הַתִּקּוּן שֶׁל הַיּוּ"ד מִזְמוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת, וְהִזְהִיר אָז לְדוֹרוֹת בְּהַבְטָחָה גְּדוֹלָה בְּעִדִּים נֶאֱמָנִים, שֶׁיַּעֲמֹד בְּעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה תָּמִיד כָּל מִי שֶׁיָּבוֹא עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְכוּ', וְאַחַר-כָּךְ תֵּכֶף הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה בִּירָאָה עִלָּאָה דְּעִלָּאָה שֶׁל הַזַּיִין בָּעטְלִירְס [=שבעה קבצנים], וְאַחַר-כָּךְ, תֵּכֶף אַחַר פֶּסַח, נָסַע לְאוּמַאן, וְכָל זֹאת גִּלָּה רְמָזִים מוֹרִי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁהַכֹּל אֶחָד, וְהַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד וְכָלוּל בְּהַדִּבּוּר "אוּן הַייְנְט", וּבְהַהַמְשָׁכָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמָּשַׁךְ תֵּבֵת "אוּן הַייְנְט" בַּאֲרִיכוּת נֹעַם אוּן הַייְנְט [=ועכשיו] צְרִיכִין לְגַלּוֹת הַמְּזְמוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת וּלְהַבְטִיחַ הַבְּטָחָה הַנַּ"ל, אוּן הַייְנְט [=ועכשיו] צְרִיכִין לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל וּלְסַיֵּם אוּן אִיךְ הֵייל זִיא [=ואני רופא אותה], "אוּן הַייְנְט" צְרִיכִים לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וְלִנְטֹעַ מְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ לְדוֹרוֹת עוֹלָם בְּאוּמַאן. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל אֲשֶׁר זְכָנוּ לֵידַע מִכָּל זֹאת וּלְהִתְנוֹצֵץ בְּלִבֵּנוּ אֵיזֶה מְעַט כְּמֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. וּלְבָאֵר כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב, אַךְ מֵעִצָּם אַהֲבַת אֱמֶת, שֶׁמֻּשְׁרָשׁ בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק לִיקַח עֵטִי וְעִתִּי בְּיָדִי לִרְשֹׁם עַל-כָּל-פָּנִים מַה שֶּׁהוּא, כִּי הַהַזְכָּרָה בְּעַצְמָהּ מְחַיָּה וּמֵשִׁיב נַפְשׁוֹתֵינוּ הָעֲיֵפוֹת וְהַחֲלוּשׁוֹת. מִי יִתֵּן, שֶׁנִּזְכֶּה עוֹד לִרְאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בַּחַיִּים חַיּוֹתֵנוּ לְדַבֵּר כָּל זֹאת פָּנִים בְּפָנִים, אַךְ הַכֹּל הוּא: אַשְׁרֵינוּ אוּן אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵיכֶם, אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּצֵל אַרְעָא קַדִּישָׁא, וּמִסְתָּמָא מִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כַּמֵּרֶמָז בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים, וְאַשְׁרֵינוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ זוֹכִים לְהִתְאַבֵּק בְּפֹה בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר אַדְמַת קֹדֶשׁ, אֶרֶץ- הַקֹּדֶשׁ, כֵּן יוֹסֵף ה' עַל תְּשׁוּקָתֵנוּ לְהִשְׁתּוֹקֵק בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ, עַד שֶׁיִּגְמֹר ה' בַּעֲדֵנוּ לְטוֹב, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבָכֶם הָאֲמִתִּי נַחְמָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי זללה"ה

וְשָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הָרַב יִצְחָק, שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי אִיצֶ'לֶ מִטוּלְטְשִׁין. הַיּוֹם זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר, אֲשֶׁר כְּבָר זָכָה לְהוֹצִיא לְבָבוֹ הַטּוֹב וְלָבוֹא לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳, הַקְּוויטִיל[=פתקה] מֵאַדֶעס [=אודסה] קִבַּלְתִּי וְקָרִיתִי אוֹתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב. אַשְׁרֶיךָ, שֶׁזָּכָה שֶׁיִּתְקַשְּׁרוּ בִּלְבָבוֹ חֶדֶק הֵיטֵב הַדִּבּוּרִים הַטּוֹבִים כָּל-כָּךְ כָּל כָּךְ ; כֵּן תְּחַיֶּה אֶת נַפְשְׁךָ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ מוֹרִי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה : ״נָאהר אֲזַמְּרָה וכוי אוּן נָאהר [=רק ׳אזמרה׳ וכו׳, ורק] אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וכוי״, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת לְכָל זֶה בֶּאֱמֶת יַחַד עִם כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. כֵּן תְּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בַּאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, אָמֵן סֶלָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְגַם הִרְאֵינוּ הַקְּוויטִיל [=פתקה] לְאוֹהֲבֵינוּ, וְכֻלָּם נֶהֱנוּ מִזֶּה מְאֹד טוֹב לְהוֹדוֹת לַה׳. אוֹהֲבִי שְׁאֵר בְּשָׂרִי, מִבְּנוֹ הַיָּקָר, שֶׁיִּחְיֶה, הָיָה לִי מִכְתָּב שָׁלוֹם, וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּרִים, וַאֲקַוֶּה לַה׳, שֶׁיְּחַיֶּה אֶת נַפְשׁוֹ. וְשָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַנִּכְבָּד וכוי, רַבִּי חַיִּים קְרַאסִינְשְׁטֵיין מִבְּרֶסְלֶב בְּאַהֲבָה עַזָּה. אַשְׁרֵיכֶם, אֲשֶׁר שָׂם לְאֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ, כֵּן יְדִידִי, פָּאלְג מִיךְ [=שמע אלי] כַּאֲשֶׁר חִזַּקְתִּי לִכְבוֹדוֹ אֲשֶׁר יְקַיֵּם בִּדְבַר יְשִׁיבַת אֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ כְּעֵין שֶׁמְּבֹאָר בְּאָבוֹתַי עַל לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה : הֲפֹךְ בָּהּ וכוי וְסִיב וּבְלֵה בָּהּ וּמִנַּהּ לֹא תָּזוּעַ וכוי, כֵּן תְּקַיְּמוּ ; וְאִם עֲדַיִן יֵשׁ לָכֶם אֵיזֶה רוּבִּיל אוֹ זָהָב בְּחוּץ לָאָרֶץ, לְמַעַן הַשֵּׁם, צִיהט אִים אַרַיין לְאֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ, אוּן מְצַוֶּה זַיין, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת זָאל מָען נִיט אַרוֹיס גֶּעבִּין לְחוּץ לָאָרֶץ [=משכו אותו לארץ הקודש, ולצוות שאפילו פרוטה אחת לא יתנו לחו״ל] רַק אֵיזֶה מְעַט עַל דְּבַר מִצְוָה, רַק כְּשֶׁיַּגִּיעַ עֵת פְּקֻדָּתוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, בְּשֵׁיבָה טוֹבָה יְבַלֶּה בְּשָׂרוֹ, אוּן אַייעֶרע בֶּיגֶענר אוּן אַיעֶרע יְגִיעַ כַּפּוֹ הַכֹּל בְּהַקְּדֻשָּׁה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ, עֲנִיֵּי אֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ זָאלִין עֶס אוֹיף עֶסִין, אַזוֹי וִוי זַיי זָענִין, זָענִין זַיי הַייליג [=ועצמותיכם והי׳יגיע כפו׳ שלכם הכל בהקדשה בקדושת ארץ ישראל, שעניי ארץ ישראל יאכלוהו. כמו שהם, הם קדושים], קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ- הַקֹּדֶשׁ, כֵּן תִּזְכּוּ לָזֶה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבְכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וְדוֹרֵשׁ בְּשָׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵנוּ אֲשֶׁר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אַךְ אֵין הַפְּנַאי וְהַכֹּחַ מַסְפִּיק לִפְרֹט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל-כֵּן יִהְיֶה נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ פֵּרַטְנוּם.

מכתב תקג

מכתבי רבי נחמן מטולטשין וI

בָּרוּךְ-הַשֵּׁם, יוֹם ג׳, עֵקֶב תרל״ג, אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי הָאָהוּב וּמְחֻתָּנִי הַיָּקָר, הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה צְדָקָה
וָחֶסֶד וְכוּ׳, הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל. נֵר הַצְּלָחָתוֹ לְטוֹבָה יַעֲלֶה לְמַעְלָה
שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ, וּמַזָּל טוֹב עֲבוּר בִּתּוֹ הַחֲדָשָׁה,
תִּחְיֶה, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בִּשְׁלֵמוּת הַבְּרִיאוּת בְּכָל רְמַ״ח
אֵיבְרֵיהֶם וּשְׂסָ״ה גִּידֵיהֶם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּשָׂבוּעַ הֶעָבְרָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר וְהַנָּעִים בְּצֵרוּף נְדִיבַת לִבּוֹ הַטּוֹב.
מְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בִּנְדִיבַת לִבְּבוֹ הַטּוֹב וּבִדְבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים
אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ הַיָּקָר, אֲשֶׁר נִרְאֶה בָּעָלִיל, שֶׁמִּדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן
מֻשְׁרָשׁ בְּעֹמֶק לִבּוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר זֹאת הִוא עִקַּר הַיְסוֹד יַהֲדוּתֵנוּ, יְסוֹד כָּל
הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן
עַל אַחַת וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה; כֵּן, אָחִי יְדִידִי, חֲזַק וֶאֱמֵץ לְבָבְךָ הַטּוֹב
בָּאֱמוּנָה הַיְשָׁרָה וּבִבְטָחוֹן, אֲשֶׁר לֹא יַעַזְבֶהוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד בְּגַשְׁמִיּוּת
וּבְרוּחָנִיּוּת. וְאִם-כִּי עוֹבֵר לִפְעָמִים אֵיזֶה חֹשֶׁךְ וְאֹפֶל עַל הָאָדָם, הֵן בְּגוּף
וְהֵן בְּנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אַל יַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ הַטּוֹב, רַק לְהֶאָמִין בְּהַמִּקְרָא
מָלֵא: כִּי-אִם הוֹגָה (אֲבָל אַחַר-כָּךְ) וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו וְחַסְדֵי ה׳ לֹא תָמּוּ
וְלֹא כָלוּ. אַדְרַבָּא, הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י עַל
פָּסוּק: חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים, וּבֶאֱמוּנָה הַזֹּאת וּבַבִּטָּחוֹן הַזֶּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל
יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, וְיִתְגַּבֵּר לַחֲטוֹף בְּכָל עֵת תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְדַע, יְדִידִי,
אֲשֶׁר אִם יְכוֹלִין לִשְׁפֹּךְ לִבָּם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַה טּוֹב, הֵן בְּתִהִלִּים
וְהֵן בִּתְפִלּוֹת אוֹ בְּהִתְבּוֹדְדוּת, כַּאֲשֶׁר לִמְּדָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֵכֶר
צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אַךְ אִם הַלֵּב אָטוּם וְאֵין מִלָּה בְּפִינוּ בִּבְחִינַת: אֵין לִי
פֶּה לְדַבֵּר וְכוּ׳, שֶׁאָמְרוּ וְצָוְחוּ הַקְּדְמוֹנִים, אָז הָעִקָּר לִשְׁאֹ עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם,
אֲשֶׁר זֹאת יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ בִּלְי שִׁעוּר, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי נְבִיאִים וּבְדִבְרֵי
חֲזַ״ל. אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ, וְכַאֲשֶׁר הִרְבָּה לְדַבֵּר מִזֶּה מוֹרֵנוּ
וְרַבֵּנוּ, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, עַל פָּסוּק: סוֹד ה׳ לִירֵאָיו
וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְלָהֶם גִּלָּה גְּדֹל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו וְעַל-יְדֵי זֶה עֵינַי תָּמִיד אֶל ה׳, כִּי
הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן; כֵּן יַעֲזֹר
וְיָגֵן עָלֶיךָ ה׳, עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ, לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת,
וְיִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ, שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה, כִּי יְמֵי
אֱלוּל מִתְנוֹצְצִים וּבָאִים; כֵּן נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה וְרָצוֹן לְרָצוֹת וּלְפַיֵּס
אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה, הַמִּתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, וּלְקַיֵּם:
עֵינֵינוּ לְךָ יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּ, וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן כְּאַוַּת נַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבֵי תָּמִים,
הַמַּזְכִּירִין לְטוֹב בְּכָל פַּעַם וּמְבָרְכִין בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְבַקְּשִׁים יְדִיעָתוֹ הַטּוֹב.

נַחְמָן הַלֵּוִי חָזָן

וּבְקַשְׁתִּי לוֹמַר בְּגִינִי שָׁלוֹם לְשָׁאֵר בְּשָׂרִי הָאַבְרֵךְ הָרַב נָתָן בֶּן רַבִּי
יְקוּתִיאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּעֵת, לְעֵת עַתָּה יִשְׁלַח לִי אֲשֶׁר
מַגִּיעַ לִי מֵאוֹהֵב נַפְשִׁי נְדִיבַת לִבּוֹ הַטּוֹב מִימֵי חֲנֻכָּה, כִּי דָּחוּק לִי כָּעֵת
בְּהַהוֹצָאָה, כִּי הִנְנִי עוֹסֵק... (חסר) וְכַיּוֹצֵא, וּבְקַשְׁתִּי לְסַיְּעֵנִי בְּמָנָה יָפָה

אַפַּיִם, וּבִגְלָל הַדָּבָר הַזֶּה יִתְבָּרַךְ מֵאֵת ה׳ בְּשָׂנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה,
אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבוֹ תָּמִים נַחְמָן הַלֵּוִי